॥ श्रीविठ्ठल ॥

गा था पं च क.

गाथा तिसरी.

श्रीएकनाथमहाराज

यांच्या

अभंगांची गाथा.

[श्रीभानुदास व श्रीजनार्दन यांच्या अभंगांसह.]

सांप्रदायिक

ब्रह्मीभूत श्रीनानामहाराज साखरे

ज्ञानेश्वरी-भाषांतरकार

यांच्या संग्रहांतील पुरातन हस्तलिखित बह्मांवरून पाठ दुरुस्त करून तयार केली.

ती

त्र्यंबक हरी आवटे

यांनीं

अभंगांची विषयवार निवड करून

पुणें येथील आपल्या "इंदिरा" छापखान्यांत छापून प्रसिद्ध केली.

विजयादशमी शके १८३०.

किंमत तीन रुपये.

हा ग्रंथ **त्र्यंबक हरी आवटे** यांनीं पुणें पेठ सदाशिव येथील
आपल्या '**इंदिरा**' छापखान्यांत छापून पुणें पेठ सदाशिव
घर नंबर १८१ येथें प्रसिद्ध केला.

॥ श्री ॥

श्रीज्ञानदेवमहाराज श्रीनामदेवमहाराज श्रीएकनाथमहाराज
श्रीतुकाराममहाराज व श्रीनिळोबामहाराज

या

ईश्वरावतार साधुपुरुषांचीं

अमृतवचनें

म्हणजे

अखिल धर्मांचें पुनरुज्जीवन, अखिल शास्त्रांचें ज्ञानभांडार,

आणि

सकल मानवांचें धर्मनीतिव्यवहारबंधनात्मक

गाथापंचक.

हा ग्रंथ

सांप्रदायिक

ब्रह्मीभूत श्रीनानामहाराज साखरे

ज्ञानेश्वरी-भाषांतरकार

यांच्या कृपाप्रसादानें तयार करून
त्यांच्याच प्रेरणेनें

श्रीविठ्ठलस्वरूपीं

श्रीगुरु नानामहाराज साखरे

यांच्या सेवेशीं

अत्यंत लीन होऊन अर्पण करितों.

त्र्यंबक हरी आवटे.

प्रस्तावना.

श्रीएकनाथमहाराज यांचा जन्म शके १४७० सालीं पैठण येथें झाला. यांचे मूळपुरुष भास्करपंत हे होत. भास्करपंत हे प्रसिद्ध भगवद्भक्त भानुदास यांचे वडील. भानुदासाच्या आईचें नांव सावित्रीबाई. विजयानगरच्या राजांनीं श्रीविठ्ठलाची मूर्ति नेली होती ती भानुदासांनीं आपल्या भक्तिप्रभावानें पंढरपुरास चालत आणिली. या भगवद्भक्ताच्या पोटीं चक्रपाणी या नांवाचे विष्णुभक्त निर्माण झाले. यांच्या पत्नीचें नांव सरस्वतीबाई, यांच्या पोटीं सूर्यनारायण जन्मले. सूर्यनारायणाच्या पत्नी रुक्मिणीबाई यांच्या उदरीं श्रीएकनाथमहाराज अवतीर्ण झाले. यांच्याबाल्याव-स्थेंतच सूर्यनारायण व रुक्मिणीबाई निवर्तल्या; तेव्हां एकनाथमहा-राजांचें संगोपन करण्याचा भार चक्रपाणी व सरस्वतीबाई यांजवर पडला. त्यांनीं श्रीएकनाथांचें मौंजीबंधन करून त्याकडून वेदाध्य-यन करविलें; त्यांत ते फार प्रवीण झाले. कथापुराण श्रवणाची त्यांस फार आवड होती. ब्रह्मज्ञानविषयक गोष्टी त्यांस फार आवडत. ब्रह्मज्ञानाची प्राप्ती आपणास कोणाकडून होईल याविषयीं श्रीएकनाथ-महाराज नेहमीं चिंतन करीत असत.

जनार्दनपंत हे देशस्थ आश्वलायन शाखेचें ब्राह्मण गृहस्थ चा-ळीसगांव येथें देशपांडेपणाचें काम करीत होते. हे फार हुशार अ-सल्यामुळें दौलताबाद येथील बादशहाच्या दरबारीं त्यांस मुत्सद्दी-गिरीची जागा मिळाली. शत्रुबरोबर लढण्यास त्यांनीं प्रथम पुढें व्हावें यामुळें दरबारांत त्यांचें फार वजन वाढलें. इतक्या बिकट कामगिरिवर जरी ते होते तरी पण त्यांनीं दत्तात्रेयाची पूजा अर्चा वगैरे नित्यनेमांत कधींही अंतर पडूं दिलें नाहीं. त्यांनीं आपल्या अद्भुत भक्ति-प्रभावानें मोंगलदरबारावर छाप बसवून गुरुवारच्या दिवशीं दत्तात्रे-

याची पूर्ण आराधना करता यावी ह्मणून गुरुवार हा सुट्टीचा दिवस ठरवून घेतला. यांची दत्तात्रेयाची ठिकाणीं इतकी भक्ति होती कीं, प्रत्यक्ष दत्तात्रेयानें दर्शन देऊन अनुग्रह करून ब्रह्मज्ञानाचा यथार्थ बोध केला त्याविषयीं जनार्दनस्वामींची गुरुपरंपरा श्रीएकनाथमहाराजांनीं खालीलप्रमाणें वर्णन केली आहे.

जो निर्गुण निराभास। जेथून उद्भव शबल ब्रह्मास।
आदिनारायण ह्मणती ज्यास। तो सर्वांस आदिगुरु ॥१॥
तयाचा ब्रह्मा अनुग्रहीत। ब्रह्मा अत्रीस उपदेशीत।
अत्री पाद प्रसादीत। श्रीअवधूत दत्तात्रय ॥२॥
दत्तात्रय परंपरा। सहस्रार्जुन यदु दुसरा।
जनार्दन शिष्य तिसरा। केला खरा कलियुगीं ॥३॥
जनार्दन कृपेस्तव जाण। समूळ निरसलें भवबंधन।
एका जनार्दनीं शरण। झाली संपूर्ण परंपरा ॥४॥

श्रीएकनाथमहाराजांस जनार्दनपंताची हकीकत कळतांच ते पैठणाहून निघून अनंत हाल अपेष्टा सोसून देवगडास आले, व जनार्दनपंताची गांठ घेतली. जनार्दनपंतांनीं श्रीएकनाथमहाराजांची आठ वर्षांची वामन मूर्ती पाहून सद्गदीत अंतःकरणानें विचारलें, बाळा तूं कां आलास? तेव्हां श्रीएकनाथमहाराजांनीं आपली ब्रह्मज्ञानसंपादनाची उत्कट इच्छा प्रदर्शित केली. त्यावरून तुला पात्रता आल्यावर उपदेश करूं असें सांगून त्यांस जवळ राहण्याविषयीं आज्ञा केली. तेव्हां श्रीएकनाथमहाराजांस आनंद होऊन ते जनार्दनस्वामींच्या नित्य सानिध्यांत राहिले.

एके काळीं जनार्दनपंतांनीं हिशेब तपासणीचें काम श्रीएकनाथमहाराजास सांगितलें तेव्हां ते तें काम करीत असतां पाव आण्याची चूक पडली, ती शोधण्याकरितां श्रीएकनाथमहाराज रात्रीं जागत बसले. अशा स्थितींत जनार्दनपंत तेथें येऊन पहातात तों श्रीएकनाथमहाराज हिशेब तपासणीच्या कामांत अगदीं निमग्न झाले आहेत असें पाहिलें. श्रीएकनाथमहाराजांस जनार्दन स्वामी आले आहेत हें भानही राहिलें नाहीं. इतक्यांत हिशेबांतील चूक श्रीएक-

नाथमहाराजांच्या लक्षांत आली त्यामुळें त्यांस आनंद होऊन त्यांनीं टाळी पिटून हंसण्यास आरंभ केला, तों जनार्दनस्वामी दृष्टीस पडले. तेव्हां श्रीएकनाथमहाराज चपापून उभे राहून मोठ्या लीनतेनें हिशेबाची हकीकत जनार्दनस्वामींस सांगूं लागले. ती ऐकतांच श्रीजनार्दनस्वामींस गहिंवर आला व त्यांनीं श्रीएकनाथमहाराजांवर अनुग्रह करून ब्रह्मज्ञानाचा बोध केला. ही गुरुपरंपरा कोठून आली याबद्दल श्रीएकनाथमहाराजांनीं खालीलप्रमाणें वर्णन केलें आहे.

करी जो सृष्टीचें रचन। तया न कळे ब्रह्मज्ञान।
तो श्रीनारायण। शरण रिघे ॥१॥
न कळे न कळे ब्रह्मज्ञान। ह्मणोनी धरितसे चरण।
नारायण परिपूर्ण। उपदेशी ब्रम्हा ॥२॥
ब्रम्हा अत्रीतें सांगत। ब्रह्मज्ञान हृदयीं भरित।
अत्री पूर्ण कृपेस्थित। दत्तात्रया सांगतसे ॥३॥
दत्तात्रय कृपे पूर्ण। जनार्दनीं पूर्णज्ञान।
जगचि संपूर्ण। एकरूप तयांसी ॥४॥
एकाजनार्दनीं पूर्ण। ब्रम्हज्ञानाची खूण।
बांधोनियां संपूर्ण। मेळविले आपणीया ॥५॥

श्रीएकनाथमहाराजांस श्रीदत्ताचें दर्शन व्हावें ह्मणून श्रीजनार्दनपंतांनीं दौलताबादनजीकच्या एका पर्वतावर नेलें. सहस्र पार्थिव लिंगें करून श्रीदत्ताची षोडशोपचारें पूजा केली व जनार्दनस्वामींनीं श्रीएकनाथमहाराजांस जवळच एका जाळींत बसावयास सांगून आपण एका व्याघ्रांबरावर बसून समाधि लाविली. इतक्यांत औदुंबर वृक्षांतून एक मलंगमूर्ति प्रगट झाली ती भयंकर मूर्ति श्रीएकनाथमहाराजांनीं पहातांच त्यास भय वाटूं लागलें. जनार्दनस्वामींच्या व त्या मूर्तीच्या प्रेमानें आत्मसुखाच्या गोष्टी चालल्या. त्या ऐकून श्रीएकनाथमहाराजांस आनंद झाला. त्या भरांत ते श्रीदत्तात्रयाचे पायांवर लोटांगण घालण्याकरितां धांवत आले, तों जनार्दनस्वामींनीं त्यांस उचलून श्रीदत्तात्रयाचे पायीं घातलें. इतक्यांत दत्तात्रयांनीं त्यांस उचलून घेतलें व मस्तकावर हात ठेवून आशिर्वाद देऊन म्हटलें, तुझ्या कवित्वाची लोकोत्तर कीर्ति वाढून भागवतावरील

टीका, रामायण व अभंगरूपी अमृतवचनें फार उत्तम होऊन त्यायोगें जनसुधारणेचें यश संपादन करशील असा वर देऊन श्रीदत्तात्रयाची मूर्ति अंतर्धान पावली.

पुढें जनार्दनस्वामी व श्रीएकनाथमहाराज नाशिक त्र्यंबकेश्वरीं देवदर्शनास गेले तेथें पंचवटींत गुर्वाज्ञेवरून श्रीएकनाथमहाराजांनीं चतुःश्लोकीं भागवत केलें. याप्रमाणें श्रीएकनाथमहाराज बारा वर्षें सद्गुरूच्या सान्निध्यांत राहून त्यांच्याच आज्ञेनें पैठणास पुनः परत जाऊन आजाआजींची शुश्रूषा करून गृहस्थाश्रमी होऊन अमानुषकृती जगास दाखवून कालक्रमण करूं लागले.

यांनीं एकनाथी भागवत, स्वात्मसुख, चतुःश्लोकी भागवतावरील टीका, हस्तामलक, आनंदलहरी व अभंग असे अध्यात्मविषयक ग्रंथ केले. तसेंच भावार्थरामायण व रुक्मिणीस्वयंवर असे चरित्रविषयक ग्रंथ केले. ज्ञानेश्वराची ज्ञानेश्वरीही यांनींच जगाच्या निदर्शनास आणिली. ज्ञानेश्वराच्या गुरुपरंपरेचा ओघ जनार्दन स्वामीकडे व आपणाकडे कसा लागला हें त्यांच्या खालील अभंगावरून लक्षांत येईल.

ध्यानीं बैसोनी शंकर । जपे रामनाम सार ॥१॥
पार्वती पुसे आवडी । काय जपतां तांतडी ॥२॥
मंत्र तो मज सांगा । ऐशी बोलतसे दुर्गा ॥३॥
एकांती नेऊन । उपदेशी राम अभिधान ॥४॥
तेंचि मच्छिंद्रा लाधलें । पुढें परंपरा चालिलें ॥५॥
तोचि बोध जनार्दनीं । एका लागतसे चरणीं ॥६॥

श्रीएकनाथमहाराजांस गिरजाबाईच्या पोटीं हरिपंत ह्या नांवाचा पुत्र, गोदूबाई व गंगाबाई या नांवाच्या दोन मुली झाल्या. शके १५२१ फाल्गुन शुद्ध ६ स श्रीएकनाथमहाराज पैठण येथें गोदानदींत अंतर्धान पावले. त्या दिवशीं पैठण येथें दरसाल मोठा उत्सव भरतो. यांचे गुरु जनार्दन व पूर्वज भानुदास यांनीं अभंग केले आहेत. ते या गाथ्याच्या आरंभीं जोडले आहेत.

विजयादशमी. शके १८३० } त्र्यंबक हरी आवटे.

विषयानुक्रमणिका.

श्रीभानुदासमहाराज.

श्रीजनार्दनमहाराज.

श्रीएकनाथमहाराज.

भाग पहिला.

विषय.

भाग पांचवा.

॥ श्रीविठ्ठल ॥

श्रीभानुदासमहाराज.

अद्वैत.

१. उद्भवला ॐकार त्रिमातृकेसहित । अर्ध मातृके परतें प्रणवबीज ॥१॥ माया महत्तत्त्व जाले तिन्ही गुण । चौ देहांची खूण वोळखावी ॥२॥ अंतःकरणीं जाला तत्त्वांचा प्रसव । पंचतत्त्वें सर्व रूपा आलीं ॥३॥ पांचही गुण जाले पंचवीस । परी भानुदास वेगळाची ॥४॥

२. षड्विकार आणि सप्त चक्रावळी । अष्ट भिन्न जाली प्रकृती ते ॥१॥ नव्हनाडी रचना दश इंद्रियांची । अकराव्या मनाची गति तूंचीं ॥२॥ विषय इंद्रिय वासना उत्पत्ती । तुजमाजी येती जाती सर्व ३ चिन्मयाचा दीप साक्षित्वासी आला । भानुदास त्याला नाम जालें ४

३. वाचा आणि अवस्था भोग अभिमानी । पुरुषार्थ खाणी चारी मुख्य ॥१॥ कीटक भ्रमर जंगम स्थावरत्व । भरलें महत्तत्त्व कोंदाटोनी ॥२॥ चेताविता याला कोण आहे येथें । ओहं सोहं भाते लाऊनियां ॥३॥ फुंकितो तो कोण आणिक दुसरा । वर्म गुरुपुत्रा न कळेची ॥४॥ सृष्टीचा उभारा केला तो संकल्प । भानुदास दीप प्रज्वळिला ॥५॥

४. तुजपासाव सर्व परी तूं नोहेसी । ऐसें आपणासी बुझे बापा ॥१॥ कर्तृत्व करूनि आहे तो निराळा । परब्रह्म निर्मळा मळ नाहीं ॥२॥ देहाचीये ऐसी करुनी निराशा । स्वस्वरूपीं ठसा ठसलासी ॥३॥ चिन्मयरूप मूळ ॐकार बीज । भानुदासीं निज लाधलें तें ४

५. जाडीचें घोंगडें येन्हढीये राती । कानींचीं कुंडलें करी जगा ज्योती ॥१॥ वोळखिला वोळखिला खुणा । वोळखिला माय पंढरीचा राणा ॥२॥ होये न होये ऐसा संशय गमला । निर्धारितां विश्वव्यापक देखिला ॥३॥ हृदयमंदिरीं दाटोनी धरावा । ही खूण सांगे भानुदास देवा ॥४॥

६. तुज पाहूं जातां नये कांहीं हातां । असती तत्त्वतां साध्य नाहीं ॥१॥ तुझा तूंची मागें परतोनी पाहें । तुजपाशीं आहे भुलूं नको ॥२॥ पिंडीं तें ब्रह्मांडीं बोलताती वेद । होई तूं सावध भुलूं नको ॥३॥ भुललिया माया श्रम तुज झाला । फिरसी वेळोवेळां चौऱ्यांयशीं ॥४॥ चौऱ्यांयशीं आवर्तनें होती गा तुज । सांगतसे गुज जीवीं धरा ॥५॥ भानुदास म्हणे सद्गुरु करणें । पुरवील तुमचें पेणें निश्चयेंसी ॥६॥

७. अवतारादिक जाले कर्मभूमी आले । विश्व जनीं देखिले आपुले डोळां ॥१॥ देखिल्या स्वरूप नुद्धरे काय जन । तें काय म्हणोन सांगों स्वामी ॥२॥ उद्धरत काय नाहीं आत्मज्ञान । देखिलें तें जाण सर्व वाव ॥३॥ वाव म्हणों तरी कोंदलें स्वरूप । लावलीया माप मोजवेना ॥४॥ देखत देखत वेडावलें जन । रूप डोळेवीण पाहूं जाती ५ भानुदास म्हणे सद्गुरूच्या लोभें । आहेचि तें उभें विटेवरी ६

श्रीविठ्ठलमाहात्म्य.

८. अनादि परब्रह्म जें कां निजधाम । तें ही मूर्ती मेघःशाम विटेवरी ॥१॥ जें दुर्लभ तिहीं लोकां न कळे ब्रह्मादिकां । तपें पुंडलिका जोडलेंसे ॥२॥ जयातें पहातां श्रुती परतल्या नेति नेति । ती हे परब्रह्म मूर्ति विटेवरी ॥३॥ वेदां मौन्य पडे श्रुतीसी सांकडें । वर्णितां कुवाडें पुराणांसी ॥४॥ ज्ञानीयाचें ज्ञान मुनीजनांचें ध्यान । तें परब्रह्म निधान विटेवरी ॥५॥ पुंडलिकाचे तपें जोडलासे ठेवा । भानुदास देवा सेवा मागे ॥६॥

९. अद्वय आनंद तो हा परमानंद । शोभे सच्चिदानंद विटे-

वरी ॥१॥ सांवळें रूपडें गुणा अगोचर । उभा कटीं कर ठेवूनि विटे ॥२॥ पीतांबर परिधान चंदनाची उटी । रुळे माळ कंठीं वैजयंती ३ भानुदास ह्मणे ब्रह्म अगोचर । नेणवे विचार ब्रह्मादिकां ४

१०. वेदीं सांगितलें श्रुति अनुवादलें । तें ब्रह्म कोंदलें पंढरीये ॥१॥ वाळुवंटीं बुंथी श्रीविठ्ठलनामें । सनकादिक प्रेमें गाती जया २ भानुदास ह्मणे तो हरि देखिला । हृदयीं सांठविला आनंदभरित

११. चंद्रभागेतीरीं उभा विटेवरी । विठ्ठल राज्य करी पंढरीये ॥१॥ ऋद्धिसिद्धी धृती वोळंगती परिवार । न साहाती अवसर ब्रह्मादिकां ॥२॥ सांडोनि तितुलें यथाबीजें केलें । कवणें चाळविलें कानडीयासी ॥३॥ उष्णोदक मार्जन सुगंधचर्चन । भींवरा चंदन पाट वाहे ॥४॥ रंभा तिलोत्तमा उर्वशी मेनिका । कामारी आणिका येती सवें ॥५॥ कनकाचे परयेळीं रत्नाचे दपिक । सुंदर श्रीमुख ओंवाळिती ॥६॥ संत भागवत सकळ पारुषले । निःशब्द होऊनि ठेले तुजविण ॥७॥ रुक्माबाई ती जालीसे उदास । पुंडलिका कैसें पडिलें मौन ॥८॥ येसी तरी येईं पंढरीच्या राया । अगा कृपावर्या पांडुरंगा ॥९॥ धन्य पंढरपूर विश्रांति माहेर । धन्य भींमातीर वाळुवंट ॥१०॥ भानुदास ह्मणे चला आह्मांसवें । वाचा ऋण देवें आठवावें ॥११॥

१२. जैसा उपनिषदाचा गाभा । तैसा विटेवरी उभा । अंगींचिया दिव्य प्रभा । धवळिलें विश्व ॥१॥ उगवती या सुरज्या । नवरत्नें बांधूं पूजा । मुगुटीं भाव पैं दुजा । उपमा नाहीं ॥२॥ दोन्ही कर कटीं । पीतांबर माळ गांठी । माळ वैजयंती कंठीं । कौस्तुभ झळके ॥३॥ कल्पद्रुम छत्राकार । तळीं त्रिभंगी विढार । मुरली वाजवी मधुर । श्रुति अनुरागें ॥४॥ वेणूचेनि गोडपणें । पवन पांगुळला तेणें । तोही निवे एक गुणें । अमृतधारीं ॥५॥ अहो लेणियाचें लेणें । नादसुखासी पैं उणें । विश्व बोधिलें येणें । गोपाळवेषें ॥६॥ पुंडलिकाचेनि भावें । श्रीविठ्ठल येणें नांवें । भानुदास ह्मणे दैवें । जोडलें आम्हां ॥७॥

अगट उभी विटेवरी ॥२॥ न कळे शास्त्रिकां संवाद । शब्दीं न सांपडे बोध । तो तूं उभा परमानंद । पुंडलीक द्वारीं ॥३॥ वेदां अचोज आंबुला । श्रुती करती गलबला । तो तूं घननीळ सांवळा । भानुदासा अंतरीं ॥४॥

२४. **आगम निगमांचें स्थान** । सर्वां होंचि प्रमाण । मुनिजनांचें ध्यान । ती हे मूर्ति विटेवरी ॥१॥ धन्य धन्य पंढरपूर । सर्व तीर्थांचें माहेर । जडजीवां उद्धार । पांडुरंग पाहतांची ॥२॥ उत्तम तीर्थ चंद्रभागा । स्नान करितां दोष भंगा । मध्यें पुंडलीक उभा । दरुशनें तारी जगत्र ॥३॥ भानुदास विनंति करी । प्रेमें नाचा महाद्वारीं । विठ्ठल डोळेभरी । पाहतां मुक्ति प्राणियां ॥४॥

२५. **दांभिकाचा देव प्रतिमा धातूची** । अज्ञान जनाची निष्ठा तेथें ॥१॥ योगियांचा देव हातांपायांविण । भक्ताचा सगुण विटेवरी ॥२॥ मानसीक पूजा कर्मठालागीं । केलें कर्म भोगी निश्चयेंसी ॥३॥ आमुचा हा देव दोहीं विलक्षण । निरालंब खूण आहे त्याची ॥४॥ साक्षीचाही साक्षी आनंद जिव्हाळा । भानुदासलीळा गुज सांगे ॥५॥

२६. **देखोनियां पंढरपुर** । जीवा आनंद अपार ॥१॥ टाळ मृदंग वाजती । रामकृष्ण उच्चारिती ॥२॥ दिंड्या पताकांचा मेळ । नाचती हरुषें गोपाळ ॥३॥ चंद्रभागा उत्तम स्थान । स्नानें पतीतपावन ॥४॥ पुंडलिका लागतां पायां । चुके वेरझार वांयां ॥५॥ पाहतां विठ्ठलमूर्ती । भानुदासासी विश्रांती ॥६॥

२७. **न मागतां कांहीं न करितां सेवा** । आलासी गा देवा पंढरीये ॥१॥ तूं गा मायबाप विश्वासी तारक । तुवां पुंडलीक सुखी केला ॥२॥ चारितां गोधनें आलासी बा पायीं । पुंडलीक कांहीं न बोलेचि ॥३॥ चिन्मयाचा दीप साक्षित्वासी आला । भानुदास त्याला नाम झालें ॥४॥

२८. **पंढरीचें सुख पुंडलीकासी झालें** । तेणेंही वांटिलें भक्तालागीं ॥१॥ भुक्तिमुक्ति वरदान दीधलें । तें नाहीं ठेविलें आपणा-

पाशीं ॥२॥ चंद्रभागे तीरीं आश्रम पुंडलीकाचा । तो विसांवा तीर्थांचा तीर्थराव ॥३॥ एकें गुप्तरूप म्हणोनी मौनची धरिलें । एकीं चोहटा उभें केलें परब्रह्म ॥४॥ कटीं कर विराजीत उभा असे निवांत । समचरण शोभत ध्यान मुद्रे ॥५॥ समदृष्टी साजिरी कमळनयन वरी । पितांबरधारी शामप्रभा ॥६॥ ऐसा बरवया बरवंट उभा असे नीट । मस्तकीं मुगुट तेजःपुंज ॥७॥ भक्तिज्ञानवैराग्य दिधलें भजना । वैकुंठींचा राणा भाग्यवंतु ॥८॥ ऐसा सुखाचा सागरु विठ्ठल कल्पतरु । पुंडलीक थोरु भक्तराज ॥९॥ भानुदासस्वामीं तपें पूर्ण झाला । तो भक्तजना झाला मायबाप १०

२९. **परलोकींची वस्तु पंढरीसी आली** । ती दैवें फावली पुंडलिका ॥१॥ घेतां देतां लाभ बहुतांसी जाला । विसांवा जोडला पांडुरंग ॥२॥ न करितां सायास वस्तुची आयती । वैष्णवीं बहुतीं वेटाळिली ॥३॥ भानुदासस्वामी कृपेचा सागरु । विठ्ठल कल्पतरु बोळला आह्मां ॥४॥

३०. **माणिकाचें तारूं चंद्रभागे आलें** । भूषण तें जालें सनकादिकां ॥१॥ पंढरपूर हें नीळियाची खाणी । नवलाव साजणी देखियेला ॥२॥ अवघिया देशांसी न्यावया पुरलें । आगरीं उरलें जैसें तैसें ॥३॥ भानुदास म्हणे नीळ हा चोखडा । सुजड्ड हा जडा जीवन मुद्रा ॥४॥

३१. **धन्य धन्य हें नगर** । भूवैकुंठ पंढरपूर ॥१॥ धन्य धन्य चंद्रभागा । मध्यें पुंडलीक उभा ॥२॥ धन्य धन्य वेणुनाद । क्रीडा करितो गोविंद ॥३॥ धन्य पद्माळ्याची पाळी । गाई चारी वनमाळी ॥४॥ धन्य पंढरीचा वास । देवा गाये भानुदास ॥५॥

३२. **भाविकासाठीं उभा** । विठू कैवल्याचा गाभा १ युगें झालीं अठ्ठावीस । उभा पुंडलिका पाठीस ॥२॥ न मानी कांहीं शीण । उभा तिष्ठत अज्ञान ॥३॥ ऐसा कृपाळु दीनाचा । भानुदास ह्मणे साचा ४

३३. **पंढरीचें सुख पहातां अलौलिक** । वैकुंठनायक उभा जेथें ॥१॥ देवां जें दुर्लभ भक्तांसी सुलभ । रुक्मिणवल्लभ उभा विटे

॥२॥ वैष्णवांचा मेळ करिती गदारोळ । त्यामाजी गोपाळ सप्रेमें नाचे ३ जिकडे पाहे तिकडे होय ब्रह्मानंद । भानुदास आनंदें गात असे ४

३४. धर्मशास्त्रीं आहे नीत । पुनीत क्षेत्र सप्तपुऱ्या ॥१॥ काशी आदि असती सप्त । परि पवित्र पंढरी ॥२॥ न बाधीच पापलेश । ऐसा उल्हास नामाचा ॥३॥ सदाकाळीं वैष्णवजन । गातीं पावन राम हरी ४ धन्य त्यांचा रहिवास । नित्य गातो भानुदास ५

३५. आवडोनि कर कटीं । पाउलें नेहटीं विटेवरी ॥१॥ त्याचा छंद माझे जिवा । नाहीं हेवा आणिक ॥२॥ काया वाचा आणि मन । लोभलें सगुण रूप देखतां ॥३॥ भानुदास ह्मणे दृष्टीं । पहातां गोमटी मूर्ति ते ॥४॥

नाममहिमा.

३६. आमुचिये कुळीं पंढरीचा नेम । मुखीं सदा नाम विठ्ठलाचें ॥१॥ न कळे आचार न कळे विचार । न कळे वेव्हार प्रपंचाचा ॥२॥ असो भलते ठायीं जपूं नामावळी । कर्माकर्म होळी होय तेणें ॥३॥ भानुदास म्हणे उपदेश आह्मां । जोडिला परमात्मा श्रीराम हा ॥४॥

३७. जपतां नाम विठ्ठलाचें । भय नाहीं हो काळाचें ॥१॥ नाममंत्र त्रिअक्षर । करी सदा तो उच्चार ॥२॥ विठ्ठलनामें सुख आनंद । भानुदासा परमानंद ॥३॥

३८. तुमचें नाम गोड नाम गोड । पुरवी कोड जीवाचें ॥१॥ वाचे सुलभ नामावळी । महादोषां होय होळी ॥२॥ सुख अनुपम्य गातां नाम । भानुदास म्हणे आम्हां विश्राम ॥३॥

३९. नामाचा महिमा शुक सांगे । परीक्षिती राजा जाणे अंगें ॥१॥ जपतांचि रामकृष्ण नामें । दहन होतीं कर्माकर्मे ॥२॥ नामें दया शांति क्षमा । नामें शीतळ शंकर उमा ॥३॥ नाम जप ध्यानीं मनीं । भानुदास वंदितो चरणीं ॥४॥

४०. एक नामापरतें साधन । नाहीं नाहीं दुजें आन ॥१॥

वांयां धावती बराडी । करती संसाराची जोडी ॥२॥ न चुके जन्म-मरण वेरझारा । हें तों न कळे पामरा ॥३॥ नामावांचुनी जें जें कर्म । अवघा जाणा तो अधर्म ॥४॥ भानुदास प्रेमें नाचे । सदा नामघोष वाचे ॥५॥

४१. **चार युगांमाजी पावन** । कलिमाजी सोपें भजन ॥१॥ मना दृढ करूनि साचा । विठ्ठल विठ्ठल वदे वाचा ॥२॥ संकल्प विकल्प नको भिन्न । तेणें पावे हरिचरण ॥३॥ नामें जीवींचा जिव्हाळा । भानुदासा जीवनकळा ॥४॥

४२. **तारक नाम सोपें साचें** । विठ्ठल विठ्ठल वदतां वाचे ॥१॥ जन्ममृत्यूचें खंडन । पापातापाचें दहन ॥२॥ नामें निजध्यास देखा । भानुदासा सुखें सुखा ॥३॥

रामनाममाहिमा.

४३. **श्रीराम आह्मां सोयरा सांगाती** । नाहीं पुनरावृत्ति जन्म कर्म ॥१॥ तुटती यातना देहाचा संबंध । श्रीराम बोध ठसतां जीवीं ॥२॥ वेरझार खुंटली वासना तुटली । वृत्ती हे जडली श्रीरामपायीं ॥३॥ भानुदास म्हणे कुळींचें दैवत । श्रीराम समर्थ अयोध्येचा ॥४॥

४४. **भवसिंधू तरावया सोपें हें वर्म** । मुखीं तो श्रीराम जप सदा ॥१॥ यमाची यातना न घडे बंधन । तुटेल हें जाण कर्मा-कर्म ॥२॥ योग याग तपें घडती तीर्थाटन । मुखीं गातां नारायण जोडे सर्व ॥३॥ भानुदास ह्मणे कलीमाजीं सोपें । नामस्मरण जपें श्रीविठ्ठलाचें ॥४॥

४५. **बैसोनी अनुष्ठान रामनाम ध्यान** । यापरि साधन नेणें कांहीं ॥१॥ एकविध भाव दृढता हें मन । यापरि साधन आन नाहीं ॥२॥ परद्रव्य परदारेचा विटाळ । यावीण निर्मळ तप नाहीं ३ भानुदास ह्मणे रामनाम गुढी । लावली चोखडी कलियुगीं ॥४॥

४६. **पशुपक्षी श्वापद कीटक भ्रमर** । रामनामें उद्धार एकचि होय ॥१॥ ह्मणोनियां करा नामाचें चिंतन । तुटेल बंधन यमपाश ॥२॥ सोपें वर्म तुह्मां सांगितलें गुज । भानुदास निज जप करी ३

४७. **शरणागत जाहलिया उपेक्षीना देव ।** हा आहे अनुभव माझे देहीं ॥१॥ हो का राव रंक कुळ यातिहीन । करतां नामस्मरण न वंची देव ॥२॥ भानुदास ह्मणे स्मरा त्या रामासी । चुकेल चौऱ्यांयशीं वेरझार ॥३॥

४८. **कल्पना अविद्या सांडोनियां गोडी ।** रामनाम जोडी करी बापा ॥१॥ येर ते मायीक नको पडूं छंदा। आठवीं गोविंदा एकपणें ॥२॥ द्वैताची ते वाढी छेदूनियां काढीं। नामाची तूं गुढी उभवीं सदा ३ भानुदास ह्मणे सांडोनी कल्पना । चिंतीं तूं चरणा विठोबाच्या ॥४॥

मुमुक्षूंस बोध.

४९. **ये संसारीं बहूता वाटा ।** सिद्धा साधका सुभटा । दीप देहींचा गोमटा । तंवची ठाका सुपंथू ॥१॥ मग आयुष्याच्या अस्तमानीं । पडलिया काळाच्या वदनीं । ते वेळे न राखे मायराणी । वडवा जंखिणी प्राणियां ॥२॥ मार्गु सांपडला निगुती । ध्रुव प्रल्हाद परीक्षिती । वाटा हातीं आम्ही तयाचे सांगाती । भावें भक्ती अनुसरलों ॥३॥ लहाना आणि सहाना । इडा पिंगळा सुषुम्ना । पवन पंथें योगी जाणा । ब्रह्मस्थाना न्यावया ॥४॥ तेथें सप्त धातूंची आटणी । या नांव बोलिजे कुंडलिनी । ती तंव असाध्य कहाणी । तुह्मी त्या पंथें नव जावें ॥५॥ एक यज्ञाचेनि बळें । इच्छी स्वर्गांचीं फळें । दिवस चारी सोहळे । पुरती इंद्रियांचे ॥६॥ तप वेंचलीया पुढती । मागुती मृत्युलोकीं लोटिती । तेथें आहे पुनरावृत्ती । तुह्मीं त्या पंथें नव जावें ॥७॥ नाना बळिदानें देती । गळां वोखदें बांधिती । क्रूर दैवतें पूजिती । ते काय पुरविती इच्छिलें ॥८॥ तैसा नव्हे लक्ष्मीपती । त्याची कोणी न करिती भक्ती । मूढ सिंतरले नेणों किती । तया होय गती यमपंथु ॥९॥ तीर्थें तीर्थ प्रदक्षिणा । क्षमा नाहीं अंतःकरणा । कोप आलिया उगाणा । होय केलीया पुण्याचा ॥१०॥ तैसींच प्रतिज्ञा मतें । गर्वें वाहावलीं बहुतें । तुह्मीं नव जावें तया पंथें । साधुसंगती अनुसरा ॥११॥ हरिश्चंद्र

सूर्यवंशीं । तेणें ठाकिली हो काशी । अर्थ दिधला महंतासी । स्त्रीपुत्रांसी विकुनी ॥१२॥ तैसेच बळी बिभीषण । हनुमंत उद्धव अक्रूर जाण । रुक्मांगद सुलक्षण । येणेंचि पंथें उद्धरले ॥१३॥ मेघ वर्षती धारा प्रबळा । तेणें वाहाती नदी नद वोहळा । त्या मीनलीया सिंधु जळा । अगाधपण पावती ॥१४॥ तैसी ही विद्या पाहाहो । श्रीगुरुचरणीं प्रेमभावो । भानुदास ह्मणे हा उपावो । संसार वावो निस्तरेल ॥१५॥

५०. **मनासी करीं पां रे बोध** । आतां लवकरी होई सावध । सांडीं द्वैत भेदाभेद । वाचे उच्चारीं रामकृष्ण गोविंद ॥१॥ व्रत करी एकादशी । नेमें जाई पंढरीसी । आषाढी आणि कार्तिकिसी । दोहीं वारांसी चुकों नको ॥२॥ सोपें वर्म ह्मणे भानुदास । नाचा गातां माना उल्हास । आणिक नको बा हव्यास । साधीं साधन हेंचि सोपें ॥३॥

५१. **योगाचिया आटी नको धरूं पोटीं** । वांयां शीण तळवटीं तुज होय ॥१॥ यज्ञाचिया आटी नको धरूं पोटीं । वांयां शीण तळवटीं तुज होय ॥२॥ जपाचिया आटी नको धरूं पोटीं । वांयां शीण तळवटीं तुज होय ॥३॥ तपाचिया आटी नको धरूं पोटीं । वांयां शीण तळवटीं तुज होय ॥४॥ अनुष्ठानाचिया आटी नको धरूं पोटीं । वांयां शीण तळवटीं तुज होय ॥५॥ भानुदास ह्मणे रामनामें गोष्टी । धन्य तूं सृष्टीमाजी होई ॥६॥

५२. **कामाचिया सोसें पडशी पतनीं** । यमाची जाचणी बहु असे ॥१॥ क्रोधाचिया सोसें पडशी पतनीं । यमाची जाचणी बहू असे ॥२॥ मदाचिया सोसें पडशी पतनीं । यमाची जाचणी बहू असे ॥३॥ लोभाचिया सोसें पडशी पतनीं । यमाची जाचणी बहु असे ॥४॥ भानुदास ह्मणे सांडोनियां सोस । होईरे उदास सर्वभावें ५

५३. **आशेचिया सोसें गुंतशी पामरा** । न चुकती वेरझारा चौऱ्यांयशींच्या ॥१॥ मदाचिया सोसें गुंतशी पामरा । न चुकती वेरझारा चौऱ्यांयशींच्या ॥२॥ तृष्णेचिया सोसें धांवशी पामरा । न चुकती वेरझारा चौऱ्यांयशींच्या ॥३॥ कल्पनेच्या मागें धांवशी

कल्पका। न पावसी सुखा बुडसी वांयां ॥४॥ भानुदास ह्मणे सर्व हें सोडुनी। एक चक्रपाणी सखा करीं ॥५॥

५४. **साधनाच्या आटी नकोरे कपाटीं** । पंढरी वैकुंठ पाहें डोळां ॥१॥ मंत्राच्या आटी पडशील व्यसनीं । पंढरी जाउनी पाहें डोळां २ तपाचिया आटी पडशी डोंगरीं । पाहें पां पंढरी डोळेभरी ॥३॥ यज्ञाच्या आटी फिरूं नको देशा । पंढरीनिवासा पाहे डोळां ॥४॥ भानुदास म्हणे नामाचा हव्यास। पंढरीसुखास पात्र होशी ५

५५. **भांबावसी कांरे माझें माझें म्हणसी** । कोण हे कोणासी कामा आले ॥१॥ घेईं तूं अनुभव कोणाचे ते कोण । अंतकाळीं जाण पारखे होती ॥२॥ जवळीं असतां धन कांहीं रुका । तेव्हां ह्मणती सखा दादा भाई ॥३॥ हीनपणें ह्मणती अभागी करंटा । जन्मला फुकटा मरतां बरें ॥४॥ भानुदास ह्मणे ऐसे हे जन । परि माझें माझें जाण करती वांयां ॥५॥

५६. **नको फिरूं रानीं वनीं तूं दुर्गघाट** । सोपी आहे वाट पंढरीची ॥१॥ नको करूं जप तप अनुष्ठान । सोपी आहे जाण पंढरी हे ॥२॥ नको जाऊं तीर्थां मनाच्या हव्यासें । जाईं तूं उल्हासें पंढरीसी ॥३॥ नको करूं योग अष्टांग निर्वाण । सोपें तें भुवन पंढरी जगीं ४ भानुदास म्हणे सोपें वर्म राम। कासयासी श्रम करसी बहु ५

करुणा.

५७. **जैं आकाश वर पडों पाहे** । ब्रह्मगोळ भंगा जाये । वडवानळ त्रिभुवन खाय । तरी तुझीच वाट पाहें गा विठोबा ॥१॥ न करीं आणिकाचा पांगिला । नामधारक तुझाची अंकिला ॥ध्रु०॥ सप्त सागर एकवट होती । जैं हे विरुनी जाय क्षिती । पंचमहाभूतें प्रळय पावती । परि मी तुझाचि सांगाती गा विठोबा ॥२॥ भलतैसें वरपडों भारी । नाम न संडों न टळों निर्धारीं । जैसी पतिव्रता प्राणेश्वरीं । विनवी भानुदास ह्मणे आधारीं गा विठोबा ॥३॥

५८. **अगा पंढरिनाथा ऐसें काय केलें** । मज उपेक्षिलें अनाथासी ॥१॥ त्रैलोक्याचे ठायीं मज नसे कोणी । ऐसें चक्रपाणी ठावें तुज ॥२॥ कोणाचे आधारें असावें म्यां येथें । जन्मविले व्यर्थ कां

गा मज ॥३॥ आम्हासी क्लेशांत बहु पाडियेलें । काय हातां आलें तुझ्या देवा ॥४॥ आमुच्या मनींचे अर्थ करितां पूर्ण। भानुदास ह्मणे जाण दुजा कोण ॥५॥

५९. **तुह्मी कराल तें काय एक नोहे** । ब्रह्मांड अवघें हें उभाराल ॥१॥ तुझिया सत्तेनें सकळांचा प्राण । चालतसे जाण ब्रह्मांड हें २ तुझिया सामर्थ्या नाहीं अंतपार । तेथें मी किंकर काय जाणें ॥३॥ सर्व अपराधी शरण मी पतित । उपेक्षा त्वां माते न करावी ॥४॥ भानुदास ह्मणे पुरवा मनोरथ । तुह्मी अनाथनाथ पांडुरंगा ॥५॥

६०. **चंचळ हें मन नावरे माझ्यानें** । कामाच्या व्यसनें पीडितसे ॥१॥ अविवेकाचें बळ झालें असे फार । धांवती षड्विकार सैरांवैरां ॥२॥ विवेकाची शक्ति होऊनियां क्षीण । सत्कर्मासी हीन बुद्धि झाली ॥३॥ चित्ताचा चालक अगा सूत्रधारी । भानुदासा हरी कृपा करी ॥४॥

६१. **अधोगती आम्ही जावें पंढरीनाथा** । ऐसें तुझ्या चित्ता आलें काय ॥१॥ पडिलों पदरीं अन्यायी मी दीन । नेई सांभाळून कैसें तरी २ मज अनाथाची परिसावी विनंती । भानुदास स्तुति करीतसे ३

६२. **ऐसियासी कृपा करावी त्वरित** । पुरवीं मनोरथ सर्व माझे ॥१॥ काकुलती कवणा येऊं तुजविण । दुःख निवारण कोण करी ॥२॥ त्रैलोक्य पालन करिसी सर्वकाळ । त्याहूनि आगळें हेंचि काय ॥३॥ तुझिया पायांचा मजला आधार । कैंवि तूं निष्ठुर जाहलासी ॥४॥ आमुचे अन्याय न धरावे चित्तीं । सर्व कृपामूर्ति पोटीं घालीं ॥५॥ कर्म धर्म माझें उत्तम आचरण । न पाहें पावन करी मज ६ भानुदास ह्मणे कृपेचें पोसणें । परि नारायणें सांभाळावें ७

६३. **देवा कोठवरी अंत पाहतोसी** । प्राण कंठापाशीं ठेवियेला ॥१॥ पळमात्र चित्ता नाहीं समाधान । चिंतेनें व्यापून घेतलेंसे ॥२॥ नानापरींचें दुःख येवोनी आदळत । शोकें व्याकुळ चित्त होत असे ॥३॥ यासी तों उपाय न कळेचि मज । शरण आलों तुज देवराया ४ इच्छा पुरवुनी सुखरूप ठेवीं । भानुदास पायीं ठाव मागे ॥५॥

६४. मज निरविलें कोणाचिये हातीं । वैकुंठीं श्रीपती राहिलासीं ॥१॥ कोणी नाहीं मज ठाउक तुजला । संकटाचा घाला कैसा केला ॥२॥ दुरी टाकूनियां केलेंसे निष्ठुर । दुःखानें बेजार केलें मज ॥३॥ काय राग आला तुझिया मनांत । तयामुळें शोकांत पाडीयेलें ॥४॥ अन्यायांची राशी देहचि सगळा । हा राग गोपाळा न मानावा ॥५॥ क्षमा करीं माझे सर्व अपराध । न धरावा भेद कांहीं देवा ॥६॥ भानुदास ह्मणे अंगिकार त्वरित । करुनी आनंदांत ठेवा पायीं ॥७॥

६५. कोठवरी धांवा करूं तुझा देवा । श्रम झाले जीवा फार माझ्या ॥१॥ आझूनियां कां गा न येसी त्वरित । दुःखानें बहुत जाकळिलों ॥२॥ कंठ रोधियेला श्वासावरी श्वास । घालुनी नेत्रास नीर वाहे ॥३॥ दाहीं दिशा मज वाटती उदास । झाला कासाविस प्राण माझा ॥४॥ हीन कर्म माझें फुटकें अदृष्ट । ह्मणवोनी संकट ऐसें झालें ॥५॥ भानुदास ह्मणे पहातां चरण । तळमळ जाण शांत झाली ॥६॥

६६. दिनबंधु ब्रीद भलें । जरी त्वां चरणीं बांधिलें । तरी कां आह्मां उपक्षिलें । सांगें पंढरीराया ॥१॥ जळ बुडवी पाषाण । जडकाष्ठ तारी पूर्ण । आपण वाढविलें ह्मणोन । सांगें पंढरीराया ॥२॥ जीवनीं हा अभिमान । तूं तंव जगाचें जीवन । ब्रीद आपुलें सांभाळीं पूर्ण । पंढरीराया ॥३॥ माता ती क्रोध दृष्टी । परतें बाळकासी लोटी । तरी ते चरणीं घाली मिठी । पंढरीराया ॥४॥ सबळ काष्ठ कोरी भ्रमर । परि कमळ रक्षी निर्धार । तैसा तूं प्रीतिकर । पंढरीराया ॥५॥ शरण निजभावेंसी । भानुदास सेवेसीं । तया तूं नुपेक्षिसीं । सांगें पंढरीराया ॥६॥

६७. पतीत ह्मणोनी जाहलों शरणागत । अनाथाचा नाथ ह्मणती तुह्मां ॥१॥ तें आपुलें ब्रीद सांभाळीं अनंता । नको पा परता दास तुझा ॥२॥ तुझा दास ह्मणोनी जगीं जाहली मात ।

अनाथाचा नाथ तूंतें ह्मणती ।।३।। भानुदास ह्मणे सांभाळीं वचन । पतीत पावन ब्रीद जगीं ।।४।।

६८. **अनाथाचा नाथ भक्ताचा कैवारी** । ऐसें चराचरीं ब्रीद गाजे ।।१।। तें आह्मां सांपडलें सोपें वर्म हातां । म्हणोनी अच्युता बोलतसों ।।२।। आम्हीं पतीतांनीं घालावें सांकडें । उगवणें कोडें तुमचे हातीं ।।३।। भानुदास विनवी चरणीं ठेवुनी माथा । सांभाळीं अनाथनाथा आम्हांलागीं ।।४।।

६९. **दीन आह्मी रंक पतीत पतीत** । पावन तूं अनंत स्वामी माझा ।।१।। धरिला भरंवसा नामावरी चित्त । नाहीं दुजा हेत मनीं कांहीं ।।२।। देणें घेणें नको पुरला मनोरथ । बोलणें ती मात वेगळी असे ।।३।। भानुदास ह्मणे अहो पंढरीराया । कृपाकरीं सखया धरीं हातीं ।।४।।

७०. **अहो श्रीरामा पतीतपावना** । तारीं मज दीना रंकपणें ।।१।। गाजे त्रिभुवनीं उदार ती ख्याती । वेदही वर्णिती महिमा तुझा२भानुदास म्हणे श्रीरामा दयाळा । पाळा बरवा लळा उदारपणें ३

७१. **भाकितों करुणा पंढरीच्या राया** । अगा यादवराया श्रीकृष्णरामा ।।१।। तूं माय माउली जीवीं जीवनकळा । भक्ताचा लळा पुरविसी ।।२।। आवडे साबडें भक्ताचें कीर्तन । नाचसी येऊन निरभिमानें ।।३।। भानुदास म्हणे पुरवीं माझे लळे । विठ्ठले सांवळे माउलीये ।।४।।

७२. **अहो पांडुरंगा पतीत पावना** । आमुची विज्ञापना एक असे ।।१।। नामाचा उच्चार संतांचा सांगात । पुरवावा हेत जन्मोजन्मीं ।।२।। भलतीये यातीं भलतीये कुळीं । जन्म दे निर्धारी देवराया ।।३।। भानुदास ह्मणे दुजा नको धंदा । रात्रंदिवस गोविंदा वाचे नाम ।।४।।

७३. **वेदांत सिद्धांत ऐकोनियां गोष्टी** । मन जाहलें चावटी देवराया ।।१।। परि त्याचा बोध नये कांहीं चित्ता । फजिती तत्त्वतां मागें पुढें ।।२।। संसाराचें जाळें पडतसे गुंती । करितां कुंथा-

कुंथी न निघेचि ॥३॥ भानुदास ह्मणे सांवळ्या श्रीरामा । देई तुझा प्रेमा दुजें नको ॥४॥

७४. **माझा तों भरंवसा तुझे नामीं आहे।** येणें कार्य होय आमुचें देवा ॥१॥ तूं जगाचें जीवन मनाचें मोहन । ब्रह्मसनातन तूंचि देवा ॥२॥ स्थावर जंगम जगीं प्रकाशला । हा अचोज अबोला दिसे देवा ॥३॥ भानुदास ह्मणे विश्रांतीसी स्थान । पंढरीवांचून दुजें नाहीं ॥४॥

७५. **तुझिया रूपाची आवडी मज देवा।** वाचेसी तो हेवा रामनाम ॥१॥ श्रवणीं ऐकेन तुमचे पोवाडे । दुजें वाडेंकोडें न करीं कांहीं ॥२॥ चरणें प्रदक्षणा घालीन लोटांगणा । वंदीन चरणा संतांचिया ॥३॥ भानुदास ह्मणे हीच मति स्थिर । रामनाम निर्धार गाईन मुखीं ॥४॥

७६. **श्रवणीं कीर्ति ऐकेन मुखें नाम गाईन।** डोळेभरी पाहीन श्रीमुख देवा ॥१॥ चरणें करीन प्रदक्षणा नमन चरणा । घालीन लोटांगणा संत द्वारीं ॥२॥ एकादशी व्रत जागर निराहारी । द्वादशी क्षीरापती निर्धारीं सेवीन मी ॥३॥ भानुदास ह्मणे हाचि माझा नेम । दुजा कांहीं श्रम न करी आन ॥४॥

७७. **इहीं श्रवणीं तुझें गुणनाम ऐकेन।** इहीं चरणीं तीर्थपंथें चालेन । नाशिवंत देह कवणीये काजा । ऐसी प्रेमभक्ती देई सहजा ॥१॥ अखंड तुझें नाम उच्चारी । तेणें संसारा होय उजरी ॥ध्रु०॥ शालीग्राम तीर्थे करीन आंघोळी । हरीदासाचे चरणरज लावीन कपाळीं । कंठमंडित तुळशी माळी । तन मन प्राण तुमतें वोवाळी ॥२॥ उदरव्यथेलागीं मी न करीं धंदा । उच्छिष्ट प्रसादें हरावी हे क्षुधा । आपुली स्तुति आणि पराविया निंदा । हे दोन्ही आतळों नेदीं गोविंदा ॥३॥ सर्वांभूतीं रामा तुतेंचि देखें । तुझेनी प्रसादें सदा संतोषें । देवा भानुदास मागे इतुकें । चाड नाहीं आह्मां वैकुंठ लोके ॥४॥

७८. **एकाचिये घरीं द्वारपाळ होय।** एकासी तें पाहें खांदा

वाहे ॥१॥ एकाचिये घरीं उच्छिष्ट तें काढी । एकाची आवडी उभा राहे ॥२॥ एका घरीं कण्या आवडीनें खाय । एका घरीं न जाय बोलवितां ॥३॥ एकाचिये घरीं उच्छिष्ट भातुकें । खाय कवतुकें मिटक्या मारी ॥४॥ भानुदास ह्मणे आवडीच्या सुखा । भुलोनियां देखा लोणी खाये ॥५॥

७९. **शेंबडीं वांकुडीं गौळियांचीं पोरें । तेथें नाचे निर्धारें आवडीनें** ॥१॥ जाणते वेदांती न करिती तिकडे तोंड । ह्मणे हे तों होती भांड शाब्दिक ते ॥२॥ चोरितांना लोणी बांधिती गौळणी । तेथें काकळूनि पाय धरी ॥३॥ यज्ञाचे ठायीं अवदान नेघे । विदुरासी मागे आणी कण्या ॥४॥ भानुदास ह्मणे जाणते नेणते । दोनी ते सरते होतीं पायीं ॥५॥

८०. जें सुख क्षीरसागरीं ऐकिजे । तें या वैष्णवामंदिरीं देखिजे ॥१॥ धन्य धन्य तें वैष्णवमंदीर । जेथें नामघोष होय निरंतर ॥२॥ दिंडी पताका द्वारीं तुळशीवृंदावन । मन निवताहे नामसंकीर्तनें ३ ज्याच्या दरुशनें पापताप जाय । भानुदास तयासी गीतीं गाये ४

८१. **तुह्मी कृपानिधी संत** । मी पतीत अन्यायी ॥१॥ सलगी बोलियेलों फार । न कळे निर्धार योग्यता ॥२॥ ह्मणवीं दास तुमचा देवा । करितों हेवा पुढिल्याचा ॥३॥ उच्छिष्ट प्रसादाची आस । ह्मणे भानुदास तुमचा ॥४॥

बालक्रीडा.

८२. **उठी तात मात भये प्रात रजनी सो तीमीर गई** । मीलत बाल सकल ग्वाल सुंदर कान्हाई ॥१॥ जागो गोपाल लाल जागो गोविंद लाल । जननी बल जाई ॥२॥ संगीत सब फिरत बयन तुमबीन नही छुटत दयन । त्यजो शयन कमलनयन सुंदर मुख ।ई ॥३॥ मुखती पट दुर किजो जननीकु दर्ष दीजो । दधी खीर मांगलीजो खीर खांड मीठाई ॥४॥ जमत जमत शामराम सुंदर मुख सदा राम । थाथी कीं छुट कछु भानुदास पायीं ॥५॥

गौळण.

८३. वृंदावनीं वेणु कवणाचा माय वाजे । वेणु नादें गोवर्धनु गाजे । पुच्छ पसरूनि मयोर विराजे । मज पाहातां भासती यादवराजे ॥१॥ तृण चारा चरू विसरलीं। गाई व्याघ्र एके ठायीं जालीं। पक्षी कुळें निवांत राहिलीं । वैरभाव समूळ विसरलीं ॥२॥ यमुना जळ स्थिर स्थिर वाहे । रवीमंडळ चालतां स्तब्ध होय । शेषकूर्म वराहा चकित राहे । बाळा स्तन देऊं विसरली माय ॥३॥ ध्वनी मंजुळ मंजुळ उमटती । वांकी रुणझुण रुणझुण वाजती । देव विमानीं बैसोनि स्तुति गाती । भानुदासा फावली प्रेमभक्ती ॥४॥

८४. जमुनाके तट धेनु चरावत । राखत हये गइया ॥१॥ मोहन मेरा सांइया ॥ध्रु०॥ मोरपत्र शिरीं छत्र सुहावे । गोपीधर तब हीया ॥२॥ भानुदास प्रभु भगतनको बत्छल । करत छल छाइया ॥३॥

फुगडी.

८५. ऐक साजणी वो बाई । तुझांएवढें थोर नाहीं । भाव केला घर जांवाई। खावयासी तुप सेवाई ॥१॥ फु फु फु फु फुगडी गे। तुझी आम्ही खेळूं दोघी गे॥ध्रु०॥ प्रपंच केला गोड सगळा गे। ज्ञान फुगडीवर समलागे। प्रेम तिचा चांगट गे। सुंदर पहातां अलगटगे ॥२॥ शांती सोयरी सखी माझीगे तिची संगत बरी काजीगे । तिचा हात धरितां गेली माझीगे मोह ममतेची बिजभाजीगे ॥३॥ फुगडी खेळतां हात शिळला गे। अंतरींचा द्वैत भेद गेला गे। हृदयीं प्रगटला ज्ञानदीप गे। गेली अज्ञानाची झोंप गे॥४॥ दया क्षमा तिची बहीणगे । तिशीं म्यां धरिलें कवळूनगे। फुगडी खेळतां आला शीणगे। गर गर भोंड गेली जिरूनगे ५ ऐशी फुगडी खेळले गे। परब्रह्मीं सुख आगविलें गे । भानुदास ह्मणे रंगलों गे। जन्ममरण हरलों गे ६

काला.

८६. अवघ्या सोडियेल्या मोटा । आजीचा दहींकाला गोमटा ॥१॥ घ्यारे घ्यारे दहींभात । आज्ञा देतो पंढरीनाथ ॥२॥ मुदा घेऊनियां करीं । पेंधा वांटितो शिदोरी ॥३॥ भानुदास गीतीं गात । प्रसाद देतो पंढरीनाथ ॥४॥

८७. गुढीयेसी सांगूं आले । कंस चाणूर मर्दिले ॥१॥ हर्षें नाचताती भोजें । जिंकियेले यादवराजें ॥२॥ गुढी आली वृंदावना । मथुरा दिली उग्रसेना ॥३॥ जाला त्रिभुवनीं उल्हास । ळळीत गाये भानुदास ॥४॥

८८. गाई गोप विप्राचार संध्यावंदन । अपूज्य लिंगापूजन साधु दरुशन ॥१॥ जयजय सुशब्द बोलती जन । कोटि युगें राज्य करी रघुनंदन ॥२॥ भरत शत्रुघ्न जवळी लक्ष्मण । शौर्य विद्या साजे रघुनंदन ॥३॥ कौसल्या सुमित्रा वोवाळिती रामातें । देवा भानुदास गुण गातसे तेथें ॥४॥

८९. आशिर्वाद देती भार्गव तो राम । विजय मेघःश्याम होई सुखें ॥१॥ राज्य करी बळें सर्वलीं आनंद । नाहीं दुजा शब्द रामा तुशीं ॥२॥ भानुदास ह्मणे आनंदें श्रीराम । सुखरूप आत्माराम अयोध्याधीश ॥३॥

९०. सांडोनी तितुकें यथाबीज केलें । कैसें चाळविलें कानडीयानें ॥१॥ रखुमाई आई ती जालीसे उदास । पुंडलीका कैसें पडिलें मौन ॥२॥ कनकाचे ताटीं रत्नाचे दीपक । सुंदर श्रीमुख वोवाळिती ॥३॥ भानुदास म्हणे चला मजसवें । वाचा ऋणदेवें सांभाळावें ॥४॥

९१. रायें कंठमाळ देवासीं घातली । देवें त्या दिधली भानुदासा ॥१॥ कोणीं नेली माळ करती त्याचा शोध । देखिली प्रसिद्ध याचे गळां ॥२॥ राजदूतीं नेला म्हणती गे हे चोर । रायानें विचार नाहीं केला ॥३॥ शूळीं द्यावया भानुदास नेला । तेणें आठविला पांडुरंग ॥४॥

९२. कोरडीया काष्ठीं अंकुर फुटले । येणें येथें जालें विठोबाचें ॥१॥ समर्थांचा आम्हीं धरिला आधार । तरीच सत्वर आला येथें २ माझिये संकटीं आलासी धांउनी । भानुदास चरणीं लागतसे ३

माभळभट.

९३. कंसराव चिंता करी । नवल बाळकाचीपरी । या गोकुळामाझारीं । एक अरिष्ट वर्तलें ॥१॥ आमुच्या सकळिका प्रधाना । माजी बळीवंत पूतना । विष भरोनियां स्तना । पाजूं तया पाठविली ॥२॥ तंव तो वेताळ कीं पिशाच्च । काळभैरव कीं राक्षस । त्यानें केला तिचा ग्रास । विषासहित शोषिलें ॥३॥ जो अवतरला गोकुळीं । दैत्य दानव मर्दन बळी । जिणें बाळकें शोषिलीं । तेही शोषिली पूतना ॥४॥ आह्मीं दुष्टबुद्धी केली । बहिण देवकी पीडिली । तिचीं बाळकें वधिलीं । आपुलें अरिष्ट चुकवावया ॥५॥ तंव तें न चुकतां पातलें । विघ्न नसतांचि उगवलें । आह्मों जाणतों इतुलें । तरी कृष्ण आणा बांधुनी ॥६॥ तंव माभळभट उठिला । तेणें विडा मागितला । निरंजनीं सांडवीन तान्हुला । जो गोकुळीं वाढतसे ॥७॥ ऐसें वचन ऐकोनी । विडा दिधला तत्क्षणीं । आपुल्या आश्रमा जाउनी । काय करिता जाह्ला ॥८॥ मग बोले स्त्रियेसी । आह्मी जातों गोकुळासी । बाळक जालें यशोदेसी । तें सांडवीन निरंजनीं ॥९॥ ऐसें बोलोनी निघाला । मार्गीं जातसे एकला । तंव श्रीकृष्ण हांसिन्नला । हा विप्र भ्रमित जालासे ॥१०॥ गोकुळ ठाकिलें चिडारें । देखे उपलिया धवलारें । तेथींचीं माणसें अति नागरें । लेणीं लुगडीं मिरवती ॥११॥ कृष्ण वेधें वेधलीं । अवघीं देवरूप जाह्लीं । वाचेसी सरस्वती आली । तैसें मधुर बोलती ॥१२॥ आला नंदाच्या मंदिरा । उपमा दिसे क्षीरसागरा । तेथींच्या गौळणी असती सुंदरा । परिये देती कृष्णातें ॥१३॥ वृद्ध बहुकाळ ज्योतिषी । देखोनि हारिखली मानसीं । यशोदा लागली पायासी । साउमेयासी म्हणीतलें ॥१४॥ पाट बैसकेचा घातला । पुढें तिसरा ठेविला । येरें आशिर्वाद दिधला । मग कुशलता पुसिली ॥१५॥ तंव त्या कृष्णातें दाविती । पहा हो याची जन्मतिथी । येरें उकलीति प्रीति । चक्रांकिता साजिरी ॥१६॥ शनि मंगळ राहु केतु । दुष्ट ग्रह ऐसे सांगतु । रोहिणी नक्षत्र अष्टमी

आंतु । भिन्नरात्रीं उपजला ॥१७॥ पुढें विघ्न असे थोर । मागें एक चुकलें गंडांतर । कंसरायाचें भय फार । या बाळकासी असे ॥१८॥ दैत्य करिती वळवळा । मेघ वर्षती शिळा । गोकुळ सांडून अवघे पळा । ऐसा अनर्थ होईल ॥१९॥ पुत्र नव्हे हो ल्हाना । हा तुह्मी वोपा कां पोसना । हांसिन्नला यादवराणा । मग विंदान मांडिलें ॥२०॥ होता बैसकेचा पाटु । तेणें घेतला उचाटु । पिढियाचा खडखडाटु । घरोघरीं सुटला ॥२१॥ भट वाचित होता पाताडें । तें तंव मुखीं आदळलें पिढें । येर सुजविलें थोबाडें । मग भयाभीत पळतु ॥२२ रागें सांडितसे पाताडें । ह्मणे गौळिये लाताडें । आह्मां जोशिया केव्हडें । पिढें दान दिधलें ॥२३॥ तंव त्या विशाळ काथवटी । लागती माभळभटापाठीं । तिवया सिराळीं तिखटीं । पाठीं पोटीं रुपताती ॥२४॥ तेला तुपाचीं मापें । डवले खोडवे आमुपें । बडगे खुंटे भलिया कोपें । पूजा बांधिती मस्तकीं ॥२५॥ थोर आवेशा चढले चाटू । म्हणती यातें सगळें घाटूं । लाटणें ह्मणती भोईसी लाटूं । ऐसा दुष्ट काय कीजे ॥२६॥ शालिग्राम गडबडिले । देवपाट साह्य आले । अर्गळांचे सळ सुटले । खिळखिळिले खिळखंबे ॥२७॥ थोर विसुरा केला डांगीं । मार्ग रुधिला चौरंगीं । मुसळें कांडावयालागीं। भोंवता वेढा घातला २८ होते रवियांचे माथले। देह नवनीतें माखिले । ते येऊन सर्वांगीं बैसले । हिवें ऐसें मवाळ ॥२९॥ नव्हे नव्हे गा जोशी । राख राख हृषिकेशी । उखळा मुसळांचिया राशी । दाही दिशा व्यापिल्या ३० पाठीं पिढियांचे मेळ । तिहीं झांकिलें रविमंडळ । गजबजिले लोकपाळ नव्हे गोकुळ सोपारें ॥३१॥ माभळभटाचिया झडपणीं । देखोनि पळालिया गौळणी । दह्या दुधाचिया सांजवणी । पिढा भरणीं फुटती ॥३२॥ देखे मांदियाचे थाट । त्यामाजी शिरे माभळभट । ह्मणे गोकुळींचा शेवट । दैवयोगें पातलों ॥३३॥ शेतीं होतीं तिफणीं । नांगर कुळवाचीं रुमणीं । पाठीं लागलिया दणाणी । भटाचि आमुचा स्वयंपाक ॥३४॥ ब्राह्मण म्हणोनि राखिला । धोतें पाताड्या मुकला ।

मथुरा प्रांत ठाकिला । नग्न हिंडे राजबिदीं ॥३५॥ देखोनि दैत्य-सभा घनदाट । उठा उठा आले घाट । धाग फुटो पाहे पोट । पुसे वाट घराची ॥३६॥ कंसासी सांगितला वृत्तांतु । अझून कायरे निश्चितु । बळिया वैकुंठींचा नाथु । तो गोकुळीं वाढतसे ॥३७॥ ते वेळीं कागासुर बकासुर । तृणावर्त दैत्य आघासुर । मुष्टिक चाणूर वीर । तिहीं विडे मागितले ॥३८॥ थोर बोलती पैजा । आम्ही निर्दाळूं वोजा । ये कथेसी चित्त दीजे । विनवी तुम्हां संतांनो ॥३९॥ देवा भानुदास ह्मणे । श्रोते कोपतील ह्मणें । पंढरीरायाचेनें । हा विनोद गाईला ॥४०॥

पंढरीनाथ व कूर्मदास यांची भेट.

९४. आले वारकरी करिती जयजयकार । गरुडटके भारी असंख्यात ॥१॥ त्या सुखाचा पार जाणे तोचि एक । भक्त पुंडलीक भाग्यवंत ॥२॥ प्रेमें महाद्वारीं घालुनी लोटांगण । देती आलिंगन एकमेकां ॥३॥ नीडारले नयन पीतांबर धारी । देखिले विटेवरी पांडुरंग ॥४॥ शिणली सासुरवासी माउली देखे । तये चित्त पोखे जीवनकळा ॥५॥ तैसें तें श्रीमुख देखोनी निवाले । आलिंगना निघाले लवडसवडीं ॥६॥ विटेसहित मिठी घातलीसे पायीं । शरीरीं शुद्धि नाहीं मीपणाची ॥७॥ अनंता जन्मींचे विसरलों संताप । विठोबा मायबाप देखियेला ॥८॥ एक ह्मणती स्वामी देवा दीन वत्सला । कृपेचा कोंवळा पांडुरंग ॥९॥ ह्मणती कूर्मदास आर्त करूनियां । तुह्मां भेटावया बोलाविलें ॥१०॥ माझिये हातींचा चरणीं माथा ठेवा । निरोप सांगावा पंढरीनाथा ॥११॥ कृपेचा कोंवळा दीन दयानिधी । येऊनि मज आधीं सांभाळावें ॥१२॥ नाहीं कर चरण न घडे दर्शन । मन आहे शरण तुमचे पायीं ॥१३॥ चातक जलधरा चिंतितां मानसीं । चकोर चंद्रासी भावें जैसा ॥१४॥ तैसी मनीं आवडी उचलली तूंतें । ध्यातुसे तुमतें देवराया ॥१५॥ स्मरे वत्स जैसें गाउली लागुनी । पिलीं ते पक्षीणी लागीं जैसीं ॥१६॥ तैसा मी तुमतें चिंतीं वेळोवेळां ।

देखावया डोळां शरण स्वामी ॥१७॥ गोत वित्त धन मज नाहीं आधारु । तुमचा निर्धारू आहे देवा ॥१८॥ करुणा सिंधु ऐसें ह्मणवितां जनीं । येऊन मजलागुनी सांभाळावें ॥१९॥ अनाथाचा नाथ सर्वज्ञाचा रावो । जाणसी निजभावो अंतरींचा ॥२०॥ ऐसें कूर्मदासें विनविलें आहे । अहर्निशी पाहें वाट तुझी ॥२१॥ ऐकोनी पंढरीराव झाला उत्कंठित । केव्हां तो निजभक्त आलिंगीन २२ अंतरींचे मनोरथ होतीं परिपूर्ण । उल्हासती नयन देखलीया ॥२३॥ भक्त इष्टमित्र भक्त सुखसिंधु । भक्त आर्तबंधु थोर मज ॥२४॥ बोलविला नामा आणि ज्ञानदेवो । सांगितला भावो तयाप्रती ॥२५॥ आर्त करुनी वाट पहातसे कूर्मा । बोलाविलें आह्मां भेटीलागीं २६ जाऊं समागमें तुह्मी आह्मी तेथ । करणें सनाथ भक्तराया ॥२७॥ म्हणोनी दोघाजणां धरूनियां हातीं । चालिले श्रीपति चरणें चालीं ॥२८॥ ह्मणे ज्ञानदेवो अहो जी पूर्णकामा । जाणां तुमचा महिमा तुह्मी देवा ॥२९॥ करता करविता सर्व तुह्मी सत्ता । सकळांची चाळिता चित्तवृत्ती ॥३०॥ नामदेवें चरणीं ठेवियेला माथा । बरवें दीनानाथा विचारिलें ॥३१॥ संतांचें दर्शन होईल संयोग । निवती अष्टांग चरणस्पर्शें ॥३२॥ विकासिले नयन स्फुरण आलें बाहीं । दाटलें हृदयीं करुणाभरतें ॥३३॥ जातां मार्गीं भक्त देवाचा आवडता । होता तो सांवता जीवन्मुक्त ॥३४॥ त्याचें सुख घ्यावें ह्मणोनी माव केली देवें । कौतुक दाखवावें नामयासी ॥३५॥ तयाप्रती काय बोले केशवराज । लागलीसे मज थोर तृषा ॥३६॥ नामा ज्ञानदेव राहिले बाहेरी । मळीयाभीतरीं देव गेला ॥३७॥ तंव तो परमानंद बोधें नित्यतृप्त । केलेंविण करीत नये काया ॥३८॥ माथा ठेवोनी हात केला सावधान । दिधलें आलिंगन चहूभुजीं ॥३९॥ देखोनियां मिठी घातली चरणीं । वोसंडलें नयनीं प्रेमजळ ॥४०॥ करितसे विनवणी स्वामी चक्रपाणी । जनक जननी तूंची माझी ४१ तूंची माझें सर्व वैभव गौरव । हृदयींचा भाव जाणसी तूं ॥४२॥ चरणीं ठेउनी माथा विनवितसे सांवता । बैस पंढरीनाथा करीन पूजा ॥४३॥ म्हणती देवराव कैचें पूजन तुझें । राख

राख माझे प्राण आतां ॥४४॥ तस्कराची मांदी लागलीसे पाठीं । चुकवीं त्याची दृष्टी लपवीं मज ॥४५॥ कोठें तुज लपवूं अगा सगुण-रूपा । माझ्या मायबापा पांडुरंगा ॥४६॥ ऐसा कोण रिता ठाव न दिसे मज । तेथें तुझें तेज झांकोळेल ॥४७॥ बाहेर भीतरीं तुझाचि प्रकाश । गगनासी अवकाश तुझे पोटीं ॥४८॥ मग कटीचें खुरपें सत्वर काढिलें । हृदय फाडिलें तत्क्षणीं ॥४९॥ यावें पंढरीनाथा रिघावें भीतरीं । सुखरूप निर्धारी रहावें येथें ॥५०॥ बैसोनियां देव हृदय संपुटीं । करी सुख गोष्टी स्वभक्तासी ॥५१॥ एवढ्या उपकारा काय तुज द्यावें । कैसें तुज व्हावें उतराई ५२ अवघा मीचि घेई अवघा मीचि घेईं । यापरतें कांहीं न दिसे मज ॥५३॥ तंव ह्मणे सांवता जीवाहूनि परता । न करीं तूं चिंता विठ्ठलस्वामी ॥५४॥ नामा मनीं करितसे चिंतनीं । नयेचि अझूनि विठ्ठल माझा ॥५५॥ वाट पहातां बहु वाडवेळ झाला । कोठें गुंतयेला स्वामी माझा ॥५६॥ माझा पांडुरंग सर्व सुखधन । दाखविल कोण प्राण सखा ॥५७॥ अवस्थे भरे प्रेम असे स्फुंदतु । विठ्ठल विठ्ठल ह्मणतु वेळोवेळां ५८ देह जातो चाचरीं भेटीलागीं आर्त । पाऊलें उमगीत विठोबाचीं ५९ तृषाक्रांत कैसें जीवनातें गिवसी । कीं बाळ मातेसी क्षुधातुर ॥६०॥ हरिणीचें पाडस चुकलें हरिणीसी । तैसें दाही दिशा पाहे देखा ॥६१॥ पाझर सुटला दृष्टीं वोसंडला पोटीं । हृदय तें पिटीं करकमळीं ॥६२॥ देह टाकी धरणीं नामाचे बोभाटी । ह्मणे देईं भेटी प्राण जातो ॥६३॥ सांडोनि जातोसी ऐसें जरी जाणते । तरी कां विसंबते तुजलागीं ६४ मिठी पीतांबरीं घालुनी मुरारी । येतो चरणावरी रुळत सरसा ॥६५॥ ऐसे विलपत अंतर अवस्था । देखिला सांवता सुखराशी ॥६६॥ चरणीं घालुनी मिठी पुसतसे मातु । माझा पंढरीनाथु केउता गेला ॥६७॥ तो विसरला देहभावा आर्तभूतमनें । होउनी संधानें हरीच्या रूपा ॥६८॥ प्रेम उचंबळतु आनंदें डुल्लतु । वाचेसी जपतु रामकृष्ण ॥६९॥ देखोनी त्याची स्थिति विठ्ठल माझा आहे । त्याजंपाशीं पाहे पुढतोपुढती ॥७०॥ त्याचें पूर्ण सुख देखियेलें मनें । हर्षयुक्त चिन्हें याचे देहीं ॥७१॥ मज दुचळ्याचा ठेवा

मिळियेला तुवां । सुखाचा विसांवा पंढरीराव ॥७२॥ क्षणभरी दाखवी धरीन मी जीवीं । जाताती वांचवीं प्राण माझे ॥७३॥ वेगीं मजसि भेटें करीं सुख गोष्टी । ह्मणे करीन भेटी विठोबाची ॥७४॥ तोंचि शकुन गांठी बांधली पालवीं । माझ्या माथां ठेवीं अभयकर ॥७५॥ ऐकोनी पंढरीनाथ म्हणे सांवत्यातें । मज माझ्या नाम्यातें भेटी करीं ॥७६॥ शिणलें बाळक होत कासावीसी । दिसतें परदेशी मजविण ॥७७॥ मग म्हणे सांवता परिसी हरिभक्ता । कृपा पंढरीनाथा आली तुझी ॥७८॥ म्हणोनी उतावेळ झाले कमळापति । भेटोनी विश्रांति द्यावी मज ॥७९॥ जवळींच देखसी सावधान पाहे । देती पंढरीराय आलिंगना ॥८०॥ न कळे तुवां काय केल्या पुण्यराशी । वाटे भजिन्नालासी सर्वांभूतीं ॥८१॥ जेणें सुख पावोनी माझा पंढरीनाथ । झाला वेळाईत तुजलागीं ॥८२॥ खांदीं गरुड टका घेउनी निरंतरीं । चालविली वारी पंढरीची ८३ संतचरणरज वंदियेले माथां । म्हणोनी पंढरीनाथा आर्त तुझें ८४ दशमी दिंडीपुढें नाचती बागडे । गाईल सावडें हरीचें नाम ॥८५॥ तेणें पंढरीनाथा वाटला आनंदु । मग तो कृपासिंधु बोळला तुज ॥८६॥ कायावाचामनें होऊन तल्लीन । केलें हरिकीर्तन एकादशी ॥८७॥ तेथें तिष्ठत होता पंढरीचा रावो । प्रसन्न हा देव झाला तुज ॥८८॥ अनंत जन्मीं देह कर्वतीं घातलें । कां उग्र तप साधिलें महातीर्थी ॥८९॥ परोपकारीं प्राण वेंचियेला तुवां । पंढरी येतां केशव धाला तेणें ॥९०॥ आतां तुझें भाग्य महिमा तो अद्भुत । जाणें पैं समर्थ पंढरीराव ॥९१॥ ह्मणोनियां चरणीं ठेऊनियां माथा । गहिंवरें सांवता भक्तराज ॥९२॥ प्रेमें आलिंगन झालें उभयतां । मग झाला बोलता विष्णुदास ॥९३॥ सुखाचा सोयरा तूंचि गा तत्त्वतां । माझा प्राण दाता भक्तराज ॥९४॥ सांगितला शकुन साच करी वहिला । मज माझ्या विठ्ठला भेटी करीं ॥९५॥ आतां मज धीरु न धरवे सर्वथा । स्फुंदताहे अवस्था चित्त माझें ॥९६॥ कडव्याचें खुरपें काढूनियां येरें । हृदय फाडिलें तये वेळीं ॥९७॥ तंव तो पांडुरंग निघाला बाहेरी । नामा पाय धरी धांऊनियां ॥९८॥ येरें संबोखुनी पितांबर

आंचळें । पुसिलें मुख कमळ नामीयाचें ॥९९॥ देऊनि आलिंगन हांसे पंढरीनाथ । पुसतसे वृत्तांत काय झालें ॥१००॥ येरें तंव मिठी घातली चरणीं । ह्मणे जनक जननी तूंचि देवा ॥१॥ कवण्या मोहें माझे पाळिसी तूं लळे । हें मज न कळे केशवराजा ॥२॥ भेटोनियां मातें ह्मणे ज्ञानदेव । कूर्माही पहावो लवलाहीं ॥३॥ तरीच माझ्या मना वाटे समाधान । निवती लोचन देखिलीया ॥४॥ भेटीचें पैं आर्त आहे माझे मनीं । चाल वेगें करूनि करुणारसें ॥५॥ आनंदाचा मार्ग संतांचे संगतीं । आनंदें नाचती पांडुरंग ॥६॥ स्फुरती भुजा दंड आणि वक्षस्थळ । सुखाब्धी मिळेल मना आजी ७ नामा ज्ञानदेव नवल करिती कैसें । कूर्म्याचे पैं ऐसें प्रेम देवा ॥८॥ वोसरली धेनु वत्सालागीं जाय । तैसे पंढरीराय चालियेले ॥९॥ लवताती लोचन स्फुरताति बाहे । येती माझी माय भेटीलागीं ॥१०॥ आला पंढरीराव कूर्मा घाली लोटांगण । दिधलें आलिंगन चहूंभुजीं ॥११॥ पडियेली मिठी न सोडीं सर्वथा । मीनला पंढरीनाथा सद्भावेंशीं ॥१२॥ कूर्मा म्हणे माझें थोर भाग्य आतां । म्हणोनी पंढरीनाथा भेटी तुझी ॥१३॥ तरी आतां तुवां न जावें येथुनी । जोडला चरणीं स्थिर राहे ॥१४॥ देव आणि भक्त एकरूप झाले । मग दोघे आले आश्रमासी ॥१५॥ देव ह्मणे भक्तां कष्टी तूं झालासी । तुझीये उपकारासी काय व्हावूं ॥१६॥ भानुदासा नयनीं पूर्णजळ दाटलें । मग आलिंगिलें पांडुरंगें ॥१७॥

॥ श्रीविठ्ठल ॥

श्रीजनार्दनमहाराज.

गुरुस्तुति.

१. ॐ अनंत निर्गुण सर्वांठायीं पूर्ण । न करी निर्वाण दासालागीं ॥१॥ हाके बरोबरी धांवोनी सत्वरी । भक्तालागीं तारी गुरुनाथ ॥२॥ सुंदर तें ध्यान वसे औदुंबरीं । व्याघ्र चर्मधारी शोभतसे ॥३॥ काषाय अंबर दंडकमंडलु । डमरु त्रिशूळ शंकचक्र ॥४॥ किरीट कुंडलें रुद्राक्षाच्या माळा । वैजयंती गळां हार रुळे ॥५॥ सूर्य चंद्र नेत्र शेष फणी छत्र । पीतांबर वस्त्र परिधान ॥६॥ गुरुचरणीं सर्व तीर्थांची मिरासी । म्हणोनी जगासी उद्धरिती ॥७॥ जनार्दन ह्मणे न लगे ब्रह्मज्ञान । गुरुचरणीं मन राहो सदा ॥८॥

२. जन्मा आलों मी संसारीं । सखी मानिली अंतुरी । निंदा केली द्विजवरीं । कैसा सद्गुरु जोडेल ॥१॥ नाहीं पूजिलें गुरुवरा । नाहीं नमिलें द्विजवरां । नाहीं केलें भजन सारा । कैसा भव हा आटेल ॥२॥ जालों परधर्मी रत । अधर्म करितां वाटे हित । जन्ममरणाची खंत । कैसी आतां वाटेल ॥३॥ संसारीं मी दुखावलों । त्रिविधतापें मी पोळलों । दुःखी होऊनियां । आलों औदुंबरीं या ठाया ॥४॥ आंकलखोप कृष्णातीरीं । गुरु वसती औदुंबरीं । भक्तवत्सल तारी तारी । म्हणवूनी चरण वंदिलें ॥५॥ जनार्दन पाप रासी । करुनी आलों तुजपासीं । तारिसील या भवंसीं । धरणें घेतलें दारांत ॥६॥

३. दासा दुःख जालें फार । वेगें करा प्रतीकार ॥१॥ सुख मानिलें संसारीं । परि दुःख जालें भारी ॥२॥ सोडूनियां मी

स्वधर्म । आचरलों नीच कर्म ॥३॥ सेवा केली हीन याती । द्रव्यलोभें यातायाती ॥४॥ अन्नग्रास न पडे मुखीं । पश्चात्ताप जाला शेखीं ॥५॥ पुण्यस्थान मी पावलों । गुरुचरणीं विश्रांतलों ॥६॥ स्वामी विनंति अवधारा । दीनबंधु करुणाकरा ॥७॥ कर जोडूनियां शिर । ठेवियेलें पायांवर ८ जनार्दन जन्म नाम । मुखीं राहो गुरुनाम ९

४. नरहरी गुरुराया । दीनबंधु सखया । करिसी दासां अंतराया । काय वाटे बडिवार ॥१॥ निशीदिनीं हाका । वियोगानें वाढे शोका । निराश वाटे सेवका । निद्रा आली तुज काय ॥२॥ किंवा कोठें गुंतलासी । किंवा येथूनि गेलासी । किंवा आम्ही पापराशी । ह्मणउनी लपसी गुरुराया ॥३॥ तरी आह्मीं कोठें जावें । कवण्या देवा आराधावें । दत्ता कृपावंता अवघें । शून्याकार त्रैलोक्य ॥४॥ गुरो मौन त्वां धरिलें । आह्मां दुःखानें व्यापिलें । जनार्दनास आवरिलें । नाहीं सद्गुरु दीन बंधू ॥५॥

५. आतां गुरुराया परिसा विज्ञापना । दासाची करुणा येऊं द्यावी ॥१॥ नेणोनियां सोय फिरलों दिशा दाही । झालें दुःख देहीं बहूसाल ॥२॥ तुमची ब्रिदावळी पतितपावन । कीर्ति हें ऐकोन शरण आलों ॥३॥ माझा मायबाप गणगोत बंधू । तूंचि कृपासिंधु गुरुराया ॥४॥ आतां कांहीं नेणें तुमच्या पायांवीणें । संसाराचें पेणें दूर केलें ॥५॥ जोडोनियां हात शिर पायांवरी । ठेविलें निर्धारीं जनार्दनें ॥६॥

६. कंठीं राहो नाम हा माझा नवस । पुरवावी आस गुरुराया ॥१॥ वसोनी अंतरीं बोलवी उत्तर । जेणें हा संसार सार होय ॥२॥ सर्व चराचरीं दृष्टी ऐसी करी । दावीं रूप हरी अखंडीत ॥३॥ ऐशिया वासने स्वामी साह्य होणें । काल वांयां जाणें ऐसें न हो ॥४॥ तुज ऐसा नाहीं त्रिभुवनीं उदार । कृपे देई वर जनार्दना ॥५॥

७. देवा सांपडलें वर्म । स्मरण झालें वर्म कर्म । दुर्घट आचरलों धर्म । ऐकूनि घेई गुरुराया ॥१॥ जन्मोजन्मीं जें जें केलें । भलें आजी तें सुचलें । कळतां मन संतोषलें । करितों आतां विस्तार

॥२॥ बालविधवे आलिंगिलें । एकासनीं बैसाविलें । तिशीं रमतां मानिलें । स्वर्गीं सुख तृणतुल्य ॥३॥ दृष्टी नसतां ते भामिनी । वियोग दुःख वाटे मनीं । सन्निध नसतां भोजनीं । ग्रास नवजे उदरांत ॥४॥ मायबहीण मीं सोडिली । इंद्रियें ती सुखावलीं । शेखीं ऐसी गती झाली । गलित कुष्ट मी झालों ॥५॥ प्राप्त झाले अंगीं वर्ण । दुर्गंधीनें दिशा पूर्ण । शेखीं बधिर झाले कर्ण । कीर्तन श्रवण मग कैंचें ॥६॥ ऐसीं कर्मे जन्मोजन्मीं । करूनि आलों नीच योनी । सर्व साक्ष येते मनीं । किती म्हणोनि वर्णावी ॥७॥ दैव-योगें उत्तम वर्ण । झालों याती मी ब्राह्मण । नाम जनार्दन जाण । सद्‌गुरुचरणीं पावलों ॥८॥

८. करुनी ऐसें आचरण । प्राप्त जालें यमपट्टण । तेथील दुःख तें दारुण । एकी वाचा वदवेना ॥१॥ कुंभीपाकीं बुडविलें । तप्तभूमी चालविलें । असीपत्र वनीं फिरविलें । कल्पकोटी संवत्सर ॥२॥ जळत खांबा पोळविलें । तिखट शस्त्रें मार दिले । नरक-कुंडीं मज घातलें । अनंतकोटी कल्पवरी ॥३॥ ऐसे भोग म्यां भो-गिले । पूर्वपुण्य आठाविलें । सद्गुरु दयाळें ऐकिलें । ह्मणउनी आलों या ठाया ॥४॥ माझी दया ती येईल। शरणागता उद्धरील । जना-र्दना आपुला करील । ह्मणऊनि चरण वंदिले ॥५॥

९. गुरुसख्या तुजविण । जाऊं पाहे माझा प्राण ॥१॥ कां हो कठिण केलें मन । पाहें नेत्र उघडून ॥२॥ माता पिता ह्मणविलें । तरी कां निर्वाण मांडिलें ॥३॥ आतां यावें लवकरी । भेट द्यावी बा सत्वरीं ॥४॥ यश घेई गुरुराया । जनार्दन ठेवीं पायां ॥५॥

१०. अहो सद्‌गुरु दातारा । ह्मणविसी करुणा करा ॥१॥ राज्य देऊनि रजकासी । शेखीं नेलें पायांपाशीं ॥२॥ ब्रह्मग्रहा दिलें ज्ञान । केलें आपणासमान ॥३॥ काय तुह्मा आराधिलें । काय देवासी अर्चिलें ॥४॥ त्यासी तुह्मीं तारियेलें । ब्रीद वत्सल मिरविलें ॥५॥ लीला दाविली लाघवा । शुष्क काष्टासी पल्लवा ॥६॥ जनार्दना कृपा करा । राखें पायांपें किंकरा ॥७॥

११. अहो सद्गुरु अनंता । फार काय बोलूं आतां ॥१॥ नारायणा कृपावंता । असों द्यावी माझी चिंता ॥२॥ भलते याती हो का जन्म । परी आवडो गुरुनाम ॥३॥ नामें पतीत तारिले । पशु पक्षी मोक्षा नेले ॥४॥ मातंगाचे मुखीं वेद । लीलें करविला संवाद ॥५॥ जरी करिसी अंगिकार । तरी काय माझा भार ॥६॥ जनार्दन चिंती भावें । याचें स्मरण असों द्यावें ॥७॥

१२. मुळीं नाहीं गुण; ह्मणोनी निर्गुण । ब्रह्म परिपूर्ण गुरुनाथ ॥१॥ ज्याचे गुण गातां वेद मौनावला । शेष वोढावला झाला शय्या ॥२॥ ब्रह्मादिक ज्याचे जाले आज्ञाधर । मानव पामर कोण पुढें ॥३॥ तोचि कृष्णातीरीं वसे औदुंबरीं । दासां कृपा करी तारावया ॥४॥ राव रंक याति वर्ण न विचारीं । भाविका अंतरीं राहे सदा ॥५॥ स्मरतां येतो ऐसें वेद बोभाईला । तया तो ब्रीदाला रक्षितसे ॥६॥ जया चित्तीं ठेवा कल्याण असावें । गुरूसी रिघावें शरण वेगीं ॥७॥ ऐसी वेदवाणी ऐकोनियां कानीं । जनार्दना मनीं निश्चय झाला ॥८॥

१३. धन्य कृष्णातीर धन्य औदुंबर । जेथें गुरुवर वसतसे १ धन्य तेचि नर येती जे यात्रेसी । दर्शनमात्रें त्यांसी मोक्ष जोडे ॥२॥ अनंत जन्माची पातकें संचित । नुरती किंचित तीर्थ घेतां ॥३॥ वाचितां चरित्र सद्गुरु स्वामीचें । निर्मूलन भवाचें सत्य होय ॥४॥ नामस्मरणें ज्याच्या सद्गुरूची होणें । व्यर्थ चिंता वाहणें संसाराची ॥५॥ गुरु गीतीं गावा भावें चित्तीं ध्यावा । सगुण पहावा डोळेभरी ॥६॥ जनार्दन ह्मणे तीर्थें त्याचेपाशीं । चारी मुक्ती दासी होती त्याच्या ॥७॥

१४. तुमचा प्रसाद लाधला मस्तकीं । श्रीदत्तराया तेणें जालों मी सुखी ॥१॥ वाचे वदें नाम दत्त दत्त आवडीं । हीच माझी जोडी न करीं दुजी ॥२॥ पायांचा आठव द्यावा सर्वकाळ । अखंड कल्लोळ नामघोष ॥३॥ म्हणे जनार्दन एकनाथा परीयेसीं । ध्यान अहर्निशीं दत्तात्रय ॥४॥

श्रीएकनाथमहाराजांस जनार्दनस्वामींचा उपदेश.

१५. संकल्प विकल्प यावरी घालीं शून्य । मन करीं निमग्न हरीपायीं ॥१॥ उपासना दृढ संतांचे चरणीं । तेंची पैं निर्वाणीं तारक तुज ॥२॥ पडतां जडभारी संत सहाकारी । सर्वभावें हरी तेचि होती ॥३॥ म्हणे जनार्दन एकनाथा न विसंबें । सोपा मार्ग ऐके सर्वभावें ॥४॥

१६. नको गुंतूं लटिक्या प्रपंचासी बापा । मार्ग आहे सोपा पंढरीचा ॥१॥ न लगे पुसावें आटाआटी कांहीं । आणिके प्रवाहीं गुंतूं नको ॥२॥ भांबावल्यापरि जन झाले मूढ । विसरले दृढ विठोबासी ॥३॥ म्हणे जनार्दन एकनाथा निकें । साधीं तूं कौतुकें हेंची वर्म ४

१७. देह शुद्ध करुनी भजनीं भजावें । आणिकाचे नाठवावे दोष गुण ॥१॥ साधनें समाधि नको पां उपाधी । सर्व समबुद्धि करीं मन २ म्हणे जनार्दन घेई अनुताप । सांडीं पां संकल्प एकनाथा ॥३॥

१८. तीर्थ पर्यटन कासया करणें । मन शुद्ध होणें आधीं बापा ॥१॥ तीर्थी जाऊनि काय मन शुद्ध नाहीं । निवांतची पाहीं ठायीं बैसें ॥२॥ मन शुद्ध जालिया गृहींच देव असे । भाविकासी दिसे बैसल्या ठायीं ॥३॥ ह्मणे जनार्दन हाचि बोध एकनाथा । याहूनि सर्वथा श्रेष्ठ नाहीं ॥४॥

१९. एकविध भाव सर्वांठायीं धरीं । द्वैताची ती उरी उरऊं नको ॥१॥ हाचि अनुभव सुगम सोपारा । ययाची निर्धारा तरले बहु २ ध्रुव उपमन्यु बिभीषण नारद । गाई गोपवृंद सरते झाले ३ म्हणे जनार्दन एकनाथा निजखूण । विटेवरी सम चरण पाहे दृष्टी ॥४॥

२०. मुख्य ती उपासना भक्ति । ज्ञान विरक्ती तेणें जोडे ॥१॥ हेंचि एक परमार्थ सार । आणिक विचार करूं नये ॥२॥ योगयाग तपतां तप । न जाय संकल्प मनींचा ॥३॥ ह्मणे जनार्दन एकनाथा सावध । हृदयीं गोविंद आठवीं सदा ॥४॥

२१. आणिक या सृष्टीं साधन पैं नाहीं । घेई पा लवलाहीं नाम वाचे ॥१॥ उभा दिगंबर कटीं ठेउनी कर । शोभतसे तीर चंद्रभागा

२ पुंडलीकें निज साधिलें साधन । तें तूं हृदयीं जाण धरी भावें ३ म्हणे जनार्दन एकनाथा हृदयीं । विठ्ठलमंत्र ध्यायीं सर्वकाळ ॥४॥

२२. न करीं आळस हरीचिया भजनीं । तेणें तुज निर्वाणीं सुख होय ॥१॥ नाम गाय सोपें नाम गाय सोपें । चुकतील पापें जन्मोजन्मीं ॥२॥ ह्मणे जनार्दन एकनाथा सोपें । कळिकाळाचें मापें रितें होय ॥३॥

२३. विधिनिषेध थारा आवरीं पसारा । न जाय तूं सैरा आणिके पंथा ॥१॥ पंथ सोपा जाणा पंढरी पावन । याहूनियां आन वंद्य कोण ॥२॥ सर्वोत्तम तीर्थ देव आणि नाम । पुरती सर्व काम विठ्ठलपायीं ॥३॥ ह्मणे जनार्दन ऐकें एकनाथा । शरण तत्त्वतां संतां रिघे ॥४॥

२४. तुळशी वृंदावन विष्णूचें पूजन । भक्तीसी कारण मुख्य हेंचि ॥१॥ सर्वांभूतीं दया भेद नोहे चित्ता । साधीं परमार्थ हाचि एक ॥२॥ व्युत्पत्ति विचार न करीं निर्धार । व्यर्थ वांयां भार काय करिसी ॥३॥ म्हणे जनार्दन एकविध भजन । सांगितलें जाण एकनाथा ॥४॥

२५. सर्वांभूतीं भाव नको ठेऊं दुजा । तेणें गरुडध्वजा समाधान ॥१॥ संतांसीं नमन आलिया अन्नदान । यापरतें कारण आणिक नाहीं ॥२॥ सर्वभावें वारी पंढरीची करी । आणिक व्यापारीं गुंतूं नको ॥३॥ ह्मणे जनार्दन घेई हाचि बोध । सांडोनी सर्वदा द्वेष भेद ॥४॥

२६. आलिया अतिथा द्यावें अन्नदान । याहुनी साधन आणीक नाहीं ॥१॥ ज्ञातीसी कारण नाहीं पैं तत्त्वतां । असो पैं भलता अन्न द्यावें ॥२॥ अन्न परब्रह्म वेदांतीं विचार । साधीं हाची निर्धार प्रेम तत्त्वें ३ ह्मणे जनार्दन यापरतें आणिक । नाहीं दुजें देख एकनाथा ४

२७. सागरीं वर्षला घन । वृथा जाय तें जीवन १ योगियासीं शीण तैसा । आदी आभासा अवसानीं ॥२॥ अनुभवुनी पहातां योग । नोहे व्यंग मग कांहीं ॥३॥ ह्मणे जनार्दनीं एका । योग निका रामनाम ॥४॥

२८. बोडक्या लाडक्या झाली भेटी । दैन्य गेलें उठाउठी ॥१॥ उभयतांची एकचि राशी । बोडकें लाडक्यासी संतोषी ॥२॥ बोडका देव लाडका भक्त । उभय लोकीं त्यांची मात ॥३॥ ह्मणे जनार्दन समरसले । एकनाथीं रंगलें हृदयामाजी ॥४॥

२९. उदयेचे तीन द्वितीयेचे तीन । अविनाश देखणें संध्याकाळीं ॥१॥ संध्याकाळीं भावना टाकूनियां द्यावी । तेणेंची हो घ्यावी समाधी सुखें ॥२॥ एकऐक चक्रें आकाशा एवढीं । त्यांमध्यें चौकडी मोतीयांची ॥३॥ मणियाची ज्योती संध्याकाळीं वाती । तेलाविण दीप्ति पाजळिल्या ॥४॥ जनार्दन म्हणे एकनाथा घेईं । समाधी हे पायीं सद्गुरूच्या ॥५॥

३०. उदय समाधी लागो तीनँ वेळ । अवघा ब्रह्मांड गोळ उदयो होतो ॥१॥ चक्रामध्यें चक्र येती व्योमाकार । आदि मध्य हेर ज्योती त्याची ॥२॥ द्वितीय प्रहरीं समाधि कैसी परी । गुरु पुत्रा हारी येणें रूपें ॥३॥ प्रथम समाधी निबिड सर्पाकार । त्यामध्यें आकार चक्राचे ते ॥४॥ झळकती माणिक दिव्य रत्नखाणी । अविनाश देखणी चिन्मयाची ॥५॥ उदयाची ज्योती द्वितीयेचा मणीं । हीं दोन्ही देखणीं झाली बापा ॥६॥ उदयाच्या तीन द्वितीयेच्या तीन । अविनाश देखेणें संध्याकाळीं ॥७॥ संध्याकाळीं संदेह टाकुनियां द्यावें । त्याचेनि पैं घ्यावें समाधि सुख ॥८॥ एक चक्र येती आभासा येव्हढी । त्यामध्यें चौकडी मोतीयांच्या ॥९॥ मानी ज्योती संध्याकाळीं जे वानिती । ते लावण्य दीप्ति पाजळल्या ॥१०॥ ह्मणे जनार्दन एकनाथा घेईं । सोहं याची देहीं समाधि सुख ॥११॥

३१. देहाची समाधी लागे तीन वेळां । आपुली जीवनकळा शोधावी हे ॥१॥ कर्णीं घालूनियां बोटें अंगळ्या नेत्रांत निकटे । तेणें विकाशुनी भेटे शुभ्र वर्ण ॥२॥ तयाचें हें नाम चिंब जीवदशा । तेणें स्वरूप दिशा भरुनी येती ॥३॥ तितक्यामध्यें न सोडावी समाधी । त्याचेपुढें शोधी गुरुपुत्रा ॥४॥ स्वामीनें पुसिलें कैसें काय झालें । कैसें तुज भासलें आत्मरूप ॥५॥ शिष्य म्हणे स्वामी धरितां कान डोळे । एकाएकी उमाळे आदित्याचे ॥६॥ विकासिला

निर्मळ जैसा चंद्र दिसे । येताहे प्रकाशें आत्माराम ॥७॥ ह्मणे जनार्दन नव्हे एकनाथा । समाधी पहातां आळस केला ॥८॥

३२. शिष्य ह्मणे स्वामी पुढें कैसें पहावें । रिघत हे जावें अभ्यासासीं ॥१॥ स्वामी ह्मणे बापा समाधि घेई आतां । तुझिया विकल्पता निववितों ॥२॥ अशंका जे झाली तुझी तुज ठेली । आह्मीं नाहीं विचारिली समाधी तुज ॥३॥ प्रथम विकास पहावा शुभ्रवर्ण । त्याचे पुढें चांदणें चकचकीत ॥४॥ खद्योताचे वाणी सूर्य तारांगण । पुढें शोध जाण घेत जावा ॥५॥ बैसावें निश्चळ त्याचे अग्रीं डोळे । पहावें केवळ हंसु तैसे ॥६॥ त्यामध्यें रिघावें स्वरूप पहावें । परि समाधीही जीवें सोडूं नये ॥७॥ जिवाचा हा शिव देहाचा कुळस्वामी । तो अविनाश खाणीं प्रगटतो ॥८॥ ह्मणे जनार्दन त्या पोटीं रिघावें । एकनाथा पहावें आतमरूप ॥९॥

३३. मन स्वस्थ चित्तीं निश्चल मध्यरात्रीं । गुरुगुह्याचे एकांतीं रिघावें हो ॥१॥ हंसा अंगींचा डोळा विकाशुनी कमला । त्याचे मध्यस्थला हेरीत जावें ॥२॥ चिन्मय अविनाश प्रगटती ज्योत । तोची प्राणनाथ देहाचा हा ३ त्यापुढें आभास दिसे नीलवर्ण । तेंचि स्वरूप जाण विराटाचें ॥४॥ जे ब्रह्मांडीं असे तेंचि पिंडीं दिसे । बोलायाचा भास नाहीं पुढें ॥५॥ प्रथम समाधी बाहेर घ्यावी आधीं । तेंही स्वरूप वेधी समरसावें ॥६॥ यापुढें समाधी दुजी सांगेल कोण । त्यासी होईल पतन निश्चयेंसी ॥७॥ म्हणे जनार्दन एकनाथापाशीं । हेंची भरून घेसी ओहं सोहं ॥८॥

श्रीएकनाथमहाराज.

॥ श्रीविठ्ठल ॥

श्रीएकनाथमहाराज.

भाग पहिला.

मंगलाचरण.

१. ॐनमो सद्गुरुनिर्गुणा । पार नाहीं तव गुणा । वसोनी माझिया रसना । हरिगुणा वर्णवी ॥१॥ हरिगुण विशाळ पावन । वदवीं तूं कृपा करून । मी मूढमती दीन । म्हणोनी कींव भाकितसें ॥२॥ तुमचा प्रसाद जाहलिया पूर्ण । हरिगुण वर्णीन मी जाण। एका वंदितसे चरण । सद्गुरूचे आदरें ॥३॥

२. नमो व्यासादिक कवी हे पावन । जे परिपूर्ण धन भांडाराचें ॥१॥ करुनी उपदेश तारिलें बहुतां । उपदेश तत्त्वतां चालतसे ॥२॥ एकाजनार्दनीं तुमचा मी दास । येवढी ही आस पुरवावी ३

३. परा पश्यंती मध्यमा वैखरी । नाभियली खरी आदिमाया ॥१॥ वसोनियां जिव्हे वदावें कवित्व । हरिनामीं चित्त निरंतर ॥२॥ आणीक संकल्प नाहीं माझे मनीं । एकाजनार्दनीं वंदीतसे ॥३॥

४. श्रीगुरुराया पार नाहीं तव गुणीं । म्हणोनि विनवणी करीतसों ॥१॥ मांडिला व्यवहार हरिनामीं आदर । सादरा सादर वदवावें ॥२॥ न कळेचि माहिमा उंच निचपणें । कृपेचें पोसणें तुमचें जाहलों ॥३॥ एकाजनार्दनीं करुनी स्तवन । घातिलें दुकान मोलेविण ॥४॥

कृष्णचरित्र.

बाळक्रीडा.

कृष्णजन्म.

५. असतां बंदिशाळे । देवकी डोहळे । गर्भ घननिळें । आथियला ॥१॥ गुज पुसे भ्रतारा । आनु नेणें दुसरा । आवडी अवधारा । जिवा होये ॥२॥ मेळवुनी लेंकुरें । खेळ खेळावा साकारें । गोकुळीं अवतार । गौळिया घरीं ॥३॥ वर्षतां शिळाधारीं । उचलावा महागिरी । वेणु पावे करीं । वाजवीत ॥४॥ जळीं रिघ करावा । भव सर्व नाथावा । वरि बैसों बरवा । भाव माझा ॥५॥ कंसादिक वीर । त्यांचा करावा संहार । कीजे राज्यधर । उग्रसेना ॥६॥ एका यश द्यावें । त्रैलोक्य जिंकावें । कनक पुर वसवावें । सिंधु माजी ॥७॥ एकाजनार्दनीं । डोहळे संपूर्ण । पुरवी नारायण । वासनेचे ॥८॥

६. देवकी निज उदरीं । गर्भाची पाहे थोरी । तंव सबाह्य अभ्यंतरीं । व्यापक श्रीकृष्ण ॥१॥ अगे हा स्वतःसिद्ध हरी । स्वयंप्रकाश करी । मीपणा माझारी । गर्भु वाढे ॥२॥ आतां नवल कैसें परी । आठवा गर्भु धरी । त्याही गर्भामाझारीं । मज मी देखें ॥३॥ दाही इंद्रियांमाझारीं । गर्भाची वाढे थोरी । कर्म तदाकारीं । इंद्रिय वृत्ति ॥४॥ चित्प्रकाशासी डोहळे । सद्रूप सोहळे । आनंद कल्लोळें गर्भु वाढे ॥५॥ तेथें स्वस्वरूप स्थिति । सुखरूप प्रसूती । आनंद त्रिजगतीं । परिपूर्ण ॥६॥ एकाजनार्दनीं । ज्ञानगर्भु सार । चिद्रूप चराचर । निखळ नांदे ॥७॥

७. देवकी करी चिंता । केंवी आठवा वांचे आतां । ऐसी भावना भावितां । जिवीं तळमळ ॥१॥ तंव न दुखतांचि पोट । वेण न लगतां उद्भट । कृष्ण जाला प्रगट । स्वयें अयोनिया ॥२॥ हरि सुनीळ सांवळें । बाळ निजतेजें तेजाळें । देखोनि वेल्हाळा । स्वयें विस्मीत ॥३॥ ऐसें देखोनि श्रीकृष्णासी । मोहें आच्छादूं जाय

त्यासी । तंव प्रकाशु तियेसी । कैसा आंवरेना ॥४॥ वेगीं वसुदेवातें म्हणे । तुह्मी गोकुळासी न्या तान्हें । एकाजनार्दनें । कृपा केली ॥५॥

८. देवकी म्हणे वसुदेवासी । वेगीं बाळक न्यावें गोकुळासी । घवघवीत तेजोराशी । देखे श्रीकृष्ण ॥१॥ पूर्ण प्रकाश निजतेजें । पाहतां न दिसे दुजें । तेथें कैंचें माझें तुझें । लपणें छपणें ॥२॥ सरसर अरजे दुरी । परब्रह्म आम्हां करीं । अहं कंसाचें भय भारी । बाधी कवणा ॥३॥ सवेंचि पाहे लीळा । मुगुट कुंडलें वनमाळा । कंठीं कौस्तुभ तेजाळा । कटीं तटीं सूत ॥४॥ क्षुद्र घंटिका किंकिणी । बाहुभूषणें भूषणीं । चिद्रत्नें महामणी । वीर कंकणें ॥५॥ कमळ वदन हरी । कमल नेत्रधारी । लीला कमळें करीं । झेलीतसे ॥६॥ कर कमळीं कमळा । सेवी चरण कमळा । ऐशी वसुदेव देखे डोळां । दिव्य मूर्ति ॥७॥ लक्ष्मी डावलूनियां जाण । हृदयीं श्रीवत्सलांछन । द्विजपदाचें माहिमान । देखे दक्षिणभागीं ॥८॥ शंख चक्रादि आयुधें चारी । पीतांबर धारी । सगुण निर्गुण हरी । समसाम्य ॥९॥ ऐसें सगुण निर्गुण भाका । पहात पहात देखा । भिन्न भेदाची न रिघे रेखा । कृष्णपणीं ॥१०॥ एका जनार्दनीं खरें । निजरूप निर्धारें । अहं कंसाचें वावरे । मिथ्या भय ॥११॥

९. देवकी वसुदेवाकडे पाहे । तंव तो स्वानंदें गर्जताहे । येरी धांवोनि धरी पाये । उगे राहा ॥१॥ जळो जळो हे तुमची बुद्धी । सरली संसार शुद्धी । कृष्ण लपवा त्रिशुद्धी । जग प्रगट न करावा ॥२॥ आतां मी करूं कैसें । भ्रतारा लागलें पिसें । मज मायेच्या ऐसें । पुरुष ममता न धरी ॥३॥ मज मायेची बुद्धि ऐसी । म्यां आच्छादिलें श्रीकृष्णासी । वेगें होईन तुमची दासी । अति वेगेंशीं बाळ न्यावें ॥४॥ येरु ह्मणे नवल जालें । तुज कृष्णें प्रकाशिलें । त्वां केवीं आच्छादिलें । कृष्णरूप ॥५॥ सरसर अरजे मूढें । बोलसी तितुकें कुडें । कृष्णरूप वाडें कोडें । माया कैंची ॥६॥ येरी ह्मणे सांडा चावटी । कोरड्या काय सांगूं गोष्टी । गोकुळासी उठाउठी । बाळ न्यावें माझें ॥७॥ अवो कृष्णीं चिंतिसी जन्ममरण । हेंचि तुझें मूर्खपण । कृष्णनामें जन्ममरण । समूळ निर्दाळिलें

॥८॥ सरो बहु बोलाचा बडिवारु । परि निर्धारु न धरवे धीरू । यालागीं लेंकरूं । गोकुळा न्यावें ॥९॥ तुम्ही न माना माझिया बोला । वेणेंवीण उपजला । नाहीं योनिद्वारा आला । कृष्णनाथु ॥१०॥ आतां काय मी करूं वो । वसुदेव म्हणे नवलावो । तुझ्या बोलाचा अभिप्रावो । तुझा तुजची न कळे ॥११॥ चोज कैसें वीण । ज्या नाहीं जन्ममरण । त्यासी मारील कवण । समूळ वावो ॥१२॥ जेणें मीपण आभासे । तेणें माझें मूर्खपण तुझां दिसे । हें अंगींचें निजरूप पिसें । न कळे तुम्हां ॥१३॥ कृष्ण निजबोधु सुंदरा । यासी जीवें जतन करा । जाणिवेच्या अहंकारा । गुंता झणीं ॥१४॥ आतां काय मी बोलूं शब्दु । ऐसा करितां अनुवादु । बोले खुंटला शब्दु । प्रगटला कृष्ण ॥१५॥ प्रकृति पुरुष दोन्ही । मीनलीं एकपणीं । एका जनार्दनीं । बंदीं मोक्ष ॥१६॥

१०. श्रीकृष्ण न्यावा गोकुळा । पायीं स्नेहाच्या शृंखळा । कायाकपाटीं अर्गळा । मोह ममतेच्या ॥१॥ कृष्णीं धरितां आवडी । स्वयें विराली स्नेहाची बेडी । मुक्तद्वार परवडी । नाहीं अर्गळा शृंखळा ॥२॥ कृष्ण जंव नये हातां । तंवचि बंधनकथा । पावलीया कृष्णनाथा । बंदीं मोक्ष ॥३॥ ते संधि रक्षणाईतें । विसरलीं रक्षणातें । टकमकीत पहात । स्वयें कृष्ण नेतां ॥४॥ श्रीकृष्ण अंगशोभा । नभत्व लोपलें नभा । दिशेची मोडली प्रभा । राखतें कवण ॥५॥ अंधारामाजी सूर्य जातु । श्रीकृष्णासी असे नेतु । सत्त्व स्वभावें असे सांगतु । कृष्ण कडिये पडियेला ॥६॥ अंध ते बंधन गेलें । राखतें राखण ठेलें । एका जनार्दनीं केलें । निश्च मुक्त ॥७॥

११. तीरा आणिला श्रीकृष्ण । हरिखें यमुना झाली पूर्ण । चढे स्वानंद जीवन । चरण वंदनार्थ ॥१॥ वसुदेव ह्मणे कटकटा । यमुना रोधिली वाटा । कृष्ण असतां निकटा । मोहें मार्ग न दिसे ॥२॥ कृष्ण असतां हातीं । मोहें पडली भ्रांती । मोहाचिये जाती । देव नाठवे बा ॥३॥ मैळी मुकी वेताळ । मारको मेसको वेताळ । आजी कृष्ण राखा सकळ । तुम्ही कुलदेवतांनो ॥४॥ अगा वनींच्या वाघोबा । पावटेकीच्या नागोबा । तुम्ही माझिया कान्होबा । जीवें

जतन करा ॥५॥ हातींचा कृष्ण विसरून । देव देवता होती दीन। मोह ममतेचें महिमान । देवा ऐसें आहे ॥६॥ मोहें कृष्णाची आवडी । तेथें न पडे शोक सांकडीं । एका जनार्दनीं पावले पर थडीं । यमुनेच्या ॥७॥

१२. गोकुळीं ठेवितां श्रीकृष्णनाथ । वसुदेवास माया प्राप्त । तेणें पावला त्वरित । देह बंदिशाळे ॥१॥ तंव तुटली जडली बेडी । कपाटा पडली कडी । भव भयाच्या कडाडी । अहं कंस पावे ॥२॥ श्रीकृष्ण सांडिला मार्गे । पंचमहाभूत पाठीं लागे । मिथ्या बंधन वाउगें । उठी मरण भयें ॥३॥ कंस पुसे लवलाह्या । काय प्रसवली तुझी जाया । ह्मणोनी आणिली योग माया । वसुदेवें ॥४॥ वेगें देवकी ह्मणे । कंस पुसेल जेव्हां तान्हें । तेव्हां तुवां देणें । हे तया हातीं ॥५॥ ते देतां देवकीजवळी । गर्जे ब्रह्मांड किंकळी । टाहो फुटली आरोळी । दैत्यनिधीची ॥६॥ तेणें दचकले दुर्धर । काम-क्रोधादि असुर । कंस पावला सत्वर । धरावयासी ॥७॥ वेगीं आठवा आणवी । तंव हातां आली आठवी । कंस दचकला दुर्धर जीवीं । नोहे जालेंची विपरीत ॥८॥ आठवा न दिसे डोळां । आठवी पडली गळां । कर्म न सोडी कपाळा । आलें मरण मज ॥९॥ परासी मारितां जाण । मारिल्या मारी मरण । कंस भीतसे आपण । कृष्ण भय करी ॥१०॥ आठवी उपडितां तांतडी । तंव ते ब्रह्मांड कडाडी । हातांतून निष्टली हडवडी । कंस भयाभीतु ॥११॥ तंव ते गर्जली अंबरीं । पैल गोकुळीं वाढे हरी । तुज सगट बोहरी । करील दैत्य कुळाची ॥१२॥ वधितां देवकीचीं बाळें । माझें पाप मज फळलें। माझें निजकर्म बळें। आलें मरण मज ॥१३॥ भय संचलें गाढें । तेणें पाऊल न चले पुढें । पाहतां गोकुळाकडे । मूर्छित कंस बा ॥१४॥ आसनीं भोजनीं शयनीं । भयें कृष्ण देखे नयनीं । थोर भेदरा मनीं । जनीं वनीं हरी देखे ॥१५॥ कृष्ण भयाचें मथित । कंसपणा विसरे चित्त । एका जनार्दनीं भक्त । भयें जीवन्मुक्त ॥१६॥

१३. गोकुळीं आनंद जाहला । रामकृष्ण घरा आला । नंदा-

च्या दैवाला। दैव आलें अकस्मात ॥१॥ श्रावण वद्य अष्टमीसीं। रोहिणी नक्षत्र ते दिवशीं। बुधवार परियेसी। कृष्णमूर्ति प्रगटली ॥२॥ आनंद न समाये त्रिभुवनीं। धांवताती त्या गौळणी। वाण भरुनी नंदराणी। सदनाप्रति ॥३॥ एका जनार्दनीं अकळ। नकळे ज्याचें लाघव सकळ। तया ह्मणती बाळ। जो जो म्हणोनी हालविती ॥४॥

१४. एक धांवुनि सांगती। अहो नंदराया ह्मणती। पुत्रसुख प्राप्ती। मुख पहा चला ॥१॥ सर्वे घेउनी ब्राह्मण। पहावया पुत्र वदन। धांवुनीयां सर्व जन। पहावयायेती ॥२॥ बाळ सुंदर राजीवनयन। सुहास्यवदन घनशामवर्ण। पाहूनियां धालें मन। सकळिकांचें तटस्थ ॥३॥ पाहूनि परब्रह्म सांवळा। वेधलें मन तमाळनीळा। एकाजनार्दनीं पहातां डोळां। वेधें वोधिले सकळ ॥४॥

१५. वेधल्या गोपिका सकळ। गोवळ आणि गोपाळ। गायी ह्मशी सकळ। तयां कृष्णाचें ध्यान ॥१॥ नाठवे दुजें मनीं कांहीं। कृष्णावांचूनी आन नाहीं। पदार्थ मात्र सर्वही। कृष्णातें देखती ॥२॥ करितां संसाराचा धंदा। आठविती त्या गोविंदा। वेधें वेधल्या कृष्णछंदा। रात्रंदिवस समजेना ॥३॥ एका जनार्दनीं छंद। हृदयीं तया गोविंद। नाहीं विधि आणि निषेध। कृष्णावांचूनि दुसरा ४

१६. गोकुळींच्या जनां ध्यान। वाचे ह्मणती कृष्णकृष्ण। जेवितां बैसतां ध्यान। कृष्णमय सर्व ॥१॥ ध्यानीं ध्याती कृष्णा। आणिक नाहीं दुजी तृष्णा। विसरल्या विषय ध्याना। सर्व देखती कृष्ण ॥२॥ घेतां देतां वदनीं कृष्ण। आन नाहीं कांहीं मन। वाचा वाच्य वाचक कृष्ण। जीवेंभावें सर्वदा ॥३॥ कृष्णरूपीं वेधली वृत्ती। नाहीं देहाची पालट स्थिती। एका जनार्दनीं देखती। जागृतीं स्वप्नीं कृष्णातें ॥४॥

१७. कपटें पयपानासी। मोहें मोहन राशी। विषय विष स्तनासी। देवों आली ॥१॥ तंव तो सावध निजमुखीं। जिवासहित शोखी। सायुज्याच्या समसुखीं। समाधान बा ॥२॥ स्वरूपीं घडोघडीं। ह्मणे बापा सोडीं। कृष्णमुखीं कुडी। सरती झाली बा

॥३॥ योगियां न कळे चित्तीं । सिद्धा दुर्लभ प्राप्ती । अंतीं कृष्णमूर्ति हृदयावरी बा ॥४॥ पाजूं आली विष । तियेसी परमसुख । कृष्णभजनीं दुःख । कवणा नाहीं बा ॥५॥ भक्ता परम प्राप्ती । द्वेषियां तेचि गती । एका जनार्दनीं प्रीति । वैरियां चाऱ्ही मुक्ती बा ॥६॥

१८. निज पैजा समरसें । गोकुळा आली द्वेषें । कृष्णमुखीं विषें । निर्विष जाली ॥१॥ सोडीं सोडीं बा कान्हा । आक्रंदे पूतना । मागुती जनार्दना । मी नये येथें ॥२॥ कृष्ण स्वानंदाचा कंदु । कंसासी विरोधु । विषय विषा पाजूं । पूतना आली ॥३॥ मी ह्मणें बाळ तान्हें । त्वां शोषिलें जिवें प्राणें । मागुतें येणें जाणें । खुंटलें बापा ॥४॥ ऐसा कैसारे होसी । मी तुझीरे माउशी । परतोनि गोकुळासी । मी नये बापा ॥५॥ ऐसा कैसा बाळा । माझ्या शोखिल्या जिवन कळा । यशोदा वेल्हाळा । वांचली कैसी बा ॥६॥ एकाजनार्दनीं । द्वेषाच्या भावना । सायुज्य सदना । अरि वर्ग ॥७॥

१९. अहं तृणावर्त बळी । प्रवेशला गोकुळीं । मोह ममतेची राहाटोळी । भवंडीतुसे ॥१॥ रज उधळलें तेणें बळें । झाकोळले बुद्धीचे डोळे । कृष्ण आहे नाहीं हें न कळे । सकळिकांसि हो ॥२॥ श्रद्धा यशोदा म्हणे । माझा कृष्ण नेला कोणें । न दिसे रजोगुणें । माये काय करूं वो ॥३॥ कैसें निबीड दाटलें रज । मीचि न देखें मज । तेथें कृष्ण सोय निज । कवण दावी ॥४॥ तळमळिताहे मन । गेलें हातींचें निधान । संतां सोय सविघ्न । बाधीना बा ॥५॥ बाळ सांवळें देखोनियां दिठीं । आला धांवोनि उठाउठी । कृष्णें घातली मिठी । अद्वैतपणें ॥६॥ वेगें नेला गगनावरी । कृष्णची गगनभरी । यावया जावया तिळ भरी । वावो नाहीं बा ॥७॥ जडला कृष्ण अंगीं । कृष्णाचि जाला वेगीं । द्वैतभाव भंगीं । गेला त्याचा ॥८॥ संकल्प विकल्प पांख । उपाडिले दोन्ही देख । येणें जाणें निःशेष । खुंटलें त्याचें ॥९॥ कृष्ण करणी हे दुर्घट । आली भुलविली वाट । जिवनीं जेविं मीठ । विरोनि जाय १० तृणावर्ता आवर्तु । भवंडी कृष्णनाथु । करणें देहा घातु । करुनी ठेला ॥११॥ पहातां वेदविधी । द्वैत दुष्टबुद्धि । एका जनार्दनीं । बैसाविला निजपदीं ॥१२॥

२०. गोकुळींचा कान्हा अवतरला तान्हा । प्रथम पूतना शोषीयेली ॥१॥ जन्मला वोखट घालूं आला विट । पिढें महाभळ भट पिटविला ॥२॥ वारा वाजे थोरु सुटला आवर्तु । कृष्णें तृणावर्तु मर्दियेला ॥३॥ पाय हाणोनीयां मोडिला शकटु । कृष्ण अलगटू देवकीचा ॥४॥ मृत्तिका खादली वारितां पैं देख । उदरीं तिन्ही लोक दाखविले ॥५॥ दहि दूध चोरी आली बा मुरारी । माया दावें वरी बांधीतसे ॥६॥ नऊ लक्ष गोप न पुरती उदरा । माया दामोदरा बांधीतसे ॥७॥ दावा दामोदरु बांधिला मायेनें । विमलार्जुन दोन्ही उद्धरिले ॥८॥ वत्साचेनि रूपें आला पैं असुर । झाडीं वत्सासुर झोडियेला ॥९॥ ध्यानस्थाचे परी बैसलासे तीरीं । बका दोन्ही चिरी केल्या कृष्णें १० चेंडुवाचे मिसें नाथिला काळिया । फणीरंगीं कान्हया नृत्य करी ॥११॥ इंद्रा मान हरी गोवर्द्धन करीं । धरोनि श्रीहरी व्रज राखे ॥१२॥ ताडफळासाठीं धेनुक उठिला । कृष्णें निवटिला क्षणमात्रें ॥१३॥ वणवा गिळिला राखिले गोपाळ । संतोषें सकळ नाचताती ॥१४॥ गोपाळ वासुरें अघासुर गिळी । कृष्णें दोन्ही केलीं पहिल्या ऐसीं ॥१५॥ वत्स वत्सपाळ नेले सत्य लोकां । अवघीं कृष्ण देखा होऊनि ठेला ॥१६॥ वळितां गोधनें गोपाळाशीं खेळे । पाहतां निवती डोळे गोपिकांचे ॥१७॥ शरदृतु शोभा शोभली रजनी । कृष्ण वृंदावनीं वेणुवाहे ॥१८॥ वेणुनादध्वनीं वेधिल्या कामिनी । कृष्णदीपें हरिणी दीपियेल्या ॥१९॥ गोपीप्रती गोपी कृष्ण एक एकु । सहस्र घटीं अर्कु नसोनि दिसे । ॥२०॥ वेणुनाद ध्वनी वेधल्या गोपिका । रंगीं त्या नायिका नाचविल्या ॥२१॥ अरिष्टा अरिष्ट झाला कृष्णनाथु । केशिया आघातु केला तेणें ॥२२॥ गोकुळीं दैत्यांसी केला आडदरा । थोर कंसासुरा धाक पडे ॥२३॥ गोकुळा अक्रूर पाठविला रागें । ह्मणे आणि वेगें रामकृष्णा ॥२४॥ भाग्य भाव माझा कंसाचिया काजा । वैकुंठींचा राजा देखेन आजी ॥२५॥ गाईचेरे खूर विष्णुपदांकित । पृथ्वी शोभत अक्रूर देखे ॥२६॥ ध्वजवज्रांकुश कुकुमांकित पदें । अक्रूर आनंदें डोलतसे ॥२७॥ तृणतरुवरां

घाली लोटांगण । पुढती कृष्णचरण कैं देखेन ॥२८॥ पावला गोकुळा तंव वैकुंठ थोकडें । व्रज तेणें पाडें कृष्ण मुखें ॥२९॥ देखोनियां कृष्ण विसरला आपणा । अक्रूर श्रीकृष्ण चरणीं लोळे ॥३०॥ जाणो-नी त्याचा भावो वेगीं निघे देवो । चला मथुरा पाहों आजी आम्ही ॥३१॥ व्रजींच्या अंगना करिताती रुदना । मागुता कैं कान्हा देखों आतां ॥३२॥ रथारूढ हरि पाहाती नरनारी । यमुना परतीरीं उतरले ॥३३॥ मारुनी रजक घेतलीं लुगडीं । गोपाळ आवडीं शृंगारिले ॥३४॥ पाटाउ परिकर नेसले पितांबर । कासे मनोहर नाना मेचु ॥३५॥ अक्रूरें जाउनी कंसा जाणविलें । मथु-रेसी आले रामकृष्ण ॥३६॥ ऐसें ऐकोनी कंस दचकला मनीं । सर्व रूप नयनीं कृष्ण देखे ॥३७॥ चंदन कचोळा भेटली कुब्जा । वैकुंठींचा राजा चर्चियेला ॥३८॥ कुब्जा ह्मणे हरी चला माझे घरीं । सुमनेंही वरी शृंगारिलीं ॥३९॥ हातीं धरोनी वरी ते केली साजिरी । कंस भेटीवरी येईन घरां ॥४०॥ माळिये सुमनें शृंगारिला हरी । वैकुंठ पायरी केली तया ॥४१॥ मुक्त मुमुक्षु विषयी हे लोक । पाहाती कौतुक कृष्णलीला ॥४२॥ मथुरे चोहाटाचा चालिला राजवाटा । ठाकिला दारवंटा धनुर्याग ॥४३॥ तेथें अति-बळें कुवलया उन्मत्तु । पेली महावतु कृष्णावरी ॥४४॥ त्यासी हाणोनियां लात उपाडिले दोन्ही दांत । घायें महावात मुक्त केलें ॥४५॥ यागींचें कोदंड तें केलें दुखंड । बळीते प्रचंड रामकृष्ण ॥४६॥ घेऊनि गजदंत पावले त्वरित । मारिले अमित वीर कृष्णें ॥४७॥ न धरत पैं वेगीं आला मल्लरंगीं । कंस तो तवकीं चाकाटला ॥४८॥ माल मल्लखडा करीतसे रगडा । कृष्ण तो निधडा एकपणें ॥४९॥ मुष्टीक चाणूर घायें केला घातु । कोपला अनंतु कंस पाहे ॥५० चाणूर मुष्टीक हातें निवटिले । दैत्य धुमासिले अनुक्रमें ॥५१। रणीं रण रगडा अशुद्धाचा सडा । कृष्ण कंसा कडा उठावला ॥५२॥ न लगतां घायें धाकें सांडी देहो । मथुरे केला रावो उग्रसेन ॥५३॥ सोडिलीं पितरें तोडिलीं बंधनें । एकाजनार्दनें मुक्त केलीं ॥५४॥

चोरीकर्म.

२१. **सांवळें सानुलें ह्मणती तान्हुलें।** खेळे तें वहिलें वृंदावनीं ॥१॥ नागर गोमटें शोभे गोपवेषें। नाचत सौरसें गोपाळांसी ॥२॥ एका जनार्दनीं रूपासी वेगळें। अहंसोहमा न कळे रूप गुण ॥३॥

२२. **भक्तासी सान न धरीच मान।** खाय भाजीपान भाविकांचें ॥१॥ उच्छिष्टाची आस धरुनीयां जीवीं। गोकुळीं तें दावी चोज सर्व ॥२॥ खेळे विटी दांडू हमामा हुंबरी। वाजवी मोहरी सवंगडियांसी ॥३॥ एका जनार्दनीं भक्तांचा अंकित। ह्मणोनी तिष्ठत उभा असे ॥४॥

२३. **वेदादिक श्रमले न कळे जया पार।** शास्त्रांसी निर्धार न कळेची ॥१॥ तो हा श्रीहरी नंदाचिया घरीं। क्रीडे नानापरी गोपिकांसी ॥२॥ चोरावया निघे गोपिकांचें लोणी। सौंगडे मिळोनी एकसरें ३ एका जनार्दनीं खेळतसे खेळ। न कळे अकळ आगमनिगमां ४

२४. **मेळवोनी मुलें करावी हे चोरी।** पूर्ण अवतारी रामकृष्ण ॥१॥ पाळती पहाती एका जाणविती। सर्वे जाउनी खाती दहींदुधा ॥२॥ सांडिती फोडिती भाजन ताकाचें। कवळ नवनीताचे झेलिताती ॥३॥ एका जनार्दनीं नाटकी तो खेळ। न कळे अकळ वेदशास्त्रां ॥४॥

२५. **पाळतोनी जाती घरासी तात्काळ।** खेळतो अकळ सर्व त्याचा ॥१॥ गोपाळ सवंगडे मेळवोनि मेळा। मध्यें तो सांवळा लोणी खाये ॥२॥ निजलियाच्या मुखा माखिती नवनीत। नवल विपरीत खेळताती ॥३॥ न कळे लाघव करी ऐशी चोरी। एका जनार्दनीं हरी गोकुळांत ॥४॥

२६. **मेळवोनी मेळा गोपाळांचा हरी।** निघे करावया चोरी गोरसाची ॥१॥ धाकुले सवंगडे घेऊनि आपण। चालती रामकृष्ण चोरावया ॥२॥ ठेवियेलें लोणी काढिती बाहेरी। खाती निरंतरीं सवंगडी ३ एका जनार्दनीं तयाचें कौतुक। न पडे ठाऊकें ब्रह्मादिकां ४

२७. **ब्रह्मादिक वेडे जयासाठीं होती।** तो गोकुळीं श्रीपती लोणी चोरी ॥१॥ कवाड तें जैसें आहे तैशापरी। येतो जातो हरी

न कळेचि ॥२॥ पाळती पहातां ब्रह्मांड सकळ। तयाचा प्रतिपाळ करीतसे ॥३॥ एका जनार्दनीं चोरीचें तें मीस। हरित सारांश नवनीत ४

२८. मिळती गौळणी दारवटां बैसती। धरूं आतां निश्चिती घरामध्यें ॥१॥ येतो जातो हे न कळे त्याची माव। वाउगीच हांव धरिताती ॥२॥ पांच सात बारा होऊनियां गोळा। बैसती सकळां टकमक ॥३॥ एका जनार्दनीं न सांपडेचि तया। योगी ध्याती जया अहर्निशी ॥४॥

२९. अहर्निशी योगी साधती साधन। तयांसी महिमान न कळेची ॥१॥ तो हा श्रीहरी बाळवेषें गोकुळीं। खेळे वनमाळी गोवळियांसी ॥२॥ एका जनार्दनीं न कळे महिमान। तटस्थ तें ध्यान मुनी जनीं ॥३॥

३०. न सांपडे हातीं वाउगी तळमळ। ह्मणोनी विव्हळ गोपी होती ॥१॥ बैसती समस्ता धरूं ह्मणोनी हांवे। तंव तो नेणवे हातालागीं ॥२॥ समस्ता मिळोनी बैसती त्या द्वारें। नेणवेचि खरें येतो जातो ॥३॥ एका जनार्दनीं न सांपडेचि तयां। बोभाट तो वांयां वाउगाची ॥४॥

३१. वाउगे ते बोल बोलती अबळा। कवण ते गोपाळा धरूं शके ॥१॥ प्रेमावीण कोण्हा न सांपडे हरी। वाउगी वेरझारी घरामध्यें ॥२॥ एका जनार्दनीं गोपिकांसी शीण। ह्मणोनी विंदान करीतसे ॥३॥

३२. नवल ती कळा दावी गोपिकांसी। लोणी चोरायासी जातो घरा ॥१॥ धाकुले सवंगडे ठेवुनी बाहेरी। प्रवेशे भीतरीं आपणची ॥२॥ द्वार झांकोनियां बैसती गोपिका। देखियला सखा गोपाळांचा ॥३॥ एका जनार्दनीं धांवुनी धरिती। नवल ते रीती करीतसे ॥४॥

३३. गोपी धांवुनीयां धरिती तयातें। उगा पाहे बहुते न बोले कांहीं ॥१॥ करती गलबला मिळती सकळा। बोलती अबला वाईट तें ॥२॥ कांरे चोरा आतां कैसा सांपडलासी। ह्मणोनि हातासी धरियेलें ॥३॥ वोढोनीयां नेती यशोदे जवळी। आहे

वनमाळी कडेवरी ॥४॥ एका जनार्दनीं यशोदेचे करीं । उभा श्रीहरी लोणी मागे ॥५॥

३४. **घरोघरीं कृष्ण धरिला बोभाटा** । घेउती येती धीटा राजद्वारा ॥१॥ पाहती तों उभा यशोदे जवळी । वाउगी ती कळी दिसताती ॥२॥ गोपिका धांवती घेउनीयां कृष्ण । नकळे विंदान कांहीं केल्या ॥३॥ घेउनीयां येती तटस्थ पाहती । विस्मित त्या होती आपुले मनीं ॥४॥ एका जनार्दनीं दावीत लाघव । न कळेची माव ब्रह्मादिकां ॥५॥

३५. **मिळाल्या गोपिका यशोदे जवळा** । तटस्थ सकळा पाहताती ॥१॥ यशोमती ह्मणे आलेती कासया । वाउगें तें वांयां बोलताती ॥२॥ एका जनार्दनीं बोलण्याची मात । खुंटली निवांत राहिल्या त्या ॥३॥

३६. **आपुलीया घरां जाती मूकवत** । नाहीं दुजा हेत चित्तीं कांहीं ॥१॥ परस्परें बोल बोलती अबळा । कैशी नवल कळा देखियली ॥२॥ धरुनियां करीं जाती तेथवरी । उभा असे हरि जवळीच ॥३॥ एका जनार्दनीं न कळे लाघव। तटस्थ गोपी सर्व मनामाजी ४

३७. **आपुल्या मनासीं करिती विचार** । न धरवे साचार कृष्ण करीं ॥१॥ योगीयांचे ध्यानीं न संपडे कांहीं । तया गोपिकाही धरूं ह्मणती ॥२॥ धरितां न धरवे लागली तळमळ । वाउगा कोल्हाळ करिती वांयां ॥३॥ एकाजनार्दनीं शुद्ध भक्तीविण । न पवे नारायण कवणा हातीं ॥४॥

३८. **अभाविकांसी तो जवळीचा दूरी** । दुरीचा जवळी हरि भाविकांसी ॥१॥ ह्मणोनि अभावें ठकती गोपिका । त्या यदुनायका न धरती ॥२॥ वाउगे ते कष्ट मनींचा तो सोस । सायासें सायास शिणताती ॥३॥ एकाजनार्दनीं शीण गोपिकांसी । तेणें हृषीकेशी हांसतसे ॥४॥

३९. **न कळती भावेंविण रामकृष्ण** । गोपिकांसी शीण बहुतची ॥१॥ बहुत मिळती बहुतांच्या मतां । तैशा गोपी तत्त्वतां शिणताती ॥२॥ एकाजनार्दनीं प्रेमावीण देव । नकळे लाघव श्रीहरीचें ३

४०. **भाविका त्या गोपी येतो काकुलती** । तुमचेनि विश्रांती मजलागीं ॥१॥ मज निराकारा आकारासी येणें । तुमचें तें ऋण फेडावया ॥२॥ दाविती लाघव भोळ्या भाविकांसी । शाहाणे तयासी न संपडे ३ एकाजनार्दनीं भाविकांवाचुन । प्राप्त नोहे जाण देव तया ४

४१. **भोळे ते सावडे गोपिकाते भावें**। चुंबन बरवें देती तया ॥१॥ यज्ञमुखीं तोंड करी जो वांकुडें । तो गोपिकांचें रोकडें लोणी खाये ॥२॥ घरां नेऊनियां घालिती भोजन । पंचामृत जाण जेवविती ॥३॥ एकाजनार्दनीं व्यापक तो हरी । गोकुळामाझारीं खेळ खेळे ॥४॥

४२. **खेळतसे खेळ सवंगडियांसहित** । गोपिकांचे हेत पुरवितसे ॥१॥ जयाचिये चित्तीं जे कांहीं वासना । तेचि नारायणा पुरवणें ॥२॥ जया जैसा हेत पुरवी तयांचा । विकला काया वाचा भाविकांचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाविकांच्या पाठीं । धांवे जगजेठी वनोवनीं ॥४॥

रासक्रीडा.

४३. **वनामाजी नेती गोपिका तयांसी** । रासक्रीडा खेळावयासी एकांतीं ॥१॥ जैसा जया चित्तीं हेत आहे मनीं । तैसा चक्रपाणी खेळतसे ॥२॥ जया जैसा भाव तैसा पुरवणें । ह्मणोनि नारायणें अवतार ॥३॥ एकाजनार्दनीं घेउनी अवतार । भक्तांचें अंतर जैसें तैसें ॥४॥

४४. **जैसा केला तैसा होय आपेआप** । संकल्प विकल्प न धरी कांहीं ॥१॥ न ह्मणे उंच नीच यातीकुळ । वर्ण व्यक्ति शीळ न पाहेची ॥२॥ उच्छिष्ट तें प्रिय गौळियांचें खाये । हमामा हुंबरी। घायें नाचतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांडोनीयां थोरपण । खेळतांही न्यून न बोले कांहीं ॥४॥

४५. **गोपिका त्या बोल बोलती आवडी** । ऐकताती गडी सभोंवते ॥१॥ सभोंवते तयां न कळेचि खूण। पहाती विंदान श्रीहरीचें ॥२॥ गोपिका कामातुर त्या मनीं । जाणोनी चक्रपाणी रास खेळे ॥३॥ षण्मास खेळ खेळती अबळा । एकाजनार्दनीं कळा न कळे कोण्हा ॥४॥

४६. **रासक्रीडा खेळ खेळोनियां श्रीहरी** । येती परोपरी गोकु-

ळासी ॥१॥ न कळेची कवणा कैसें हें विंदान । वेदादिकां मौन पडिलेंसे ॥२॥ तें काय कळे आणिकां जीवांसी । ऋषी मुनी तापसी धुंडिताती ३ एकाजनार्दनीं ऐसा खेळे खेळा । परब्रह्म पुतळा नंदाघरीं ४

४७. **रासक्रीडा करुनी आलिया कामिनी** । कृष्णीं लाचावल्या आन न रिघे मनीं ॥१॥ जें जें दृष्टी दिसे तें तें कृष्ण भासे । गोपिकां समरसें नित्य बोधु ॥२॥ आसनीं शयनीं भोजनीं गमनागमनीं । सर्व कर्मीं सदा कृष्णमय कामिनी ॥३॥ एकाजनार्दनीं व्यभिचार परवडी । गोपिका तारिल्या सप्रेम आवडी ॥४॥

४८. **कृष्ण देखतांचि गेलें ज्ञान** । शेखीं बुडाविलें महिमान ॥१॥ भली नव्हे हे कृष्ण गती । सखे पळविले सांगाती ॥२॥ मायेचा करविला बंदु । शम दमादि पळविले बंधु ॥३॥ द्रष्टा दृश्य आदि दर्शन । तिन्ही सांडिले पुसून ॥४॥ ब्रह्माहमास्मि शुद्ध जाण । तेथील शून्य केला अभिमान ॥५॥ एकाजनार्दनाची प्राप्ति । ज्ञान अज्ञान हारपती ॥६॥

४९. **जयाच्या दरुशनें शिवादिकां तृप्ती** । योगी हृदयीं सदा जया ध्याती । सहा चार आठरा जया वर्णिती । सहस्रमुखा न कळे जयाची गती ॥१॥ तो हा नंद नंदनु यशोदेचा तान्हा । संवगडे गोपाळ म्हणती कान्हा । परा पश्यंति मध्यमा वैखरी नातुडे जाणा । वेडावले जयासाठीं रिघाले साधना ॥२॥ अष्टांग साधन साधितां आटी । नोहे नोहे मुनिजनां ज्याची भेटी । एकाजनार्दनीं हातीं घेऊनि काठी । गोधनें चारी आवडी जगजेठी ॥३॥

राधाविलास.

५०. **एके दिनीं प्रातःकाळीं** । कृष्णें घेतलीसे आळी । देखोनीयां उदय मेळीं । सूर्यबिंब ॥१॥ देईं देईं मज तें आई । रडत बैसला हो बाई । काय सांगों हो सई । या बाळातें ॥२॥ मांडिलें विंदान । न कळे कोणा महिमान । रडतां राहिना पूर्ण । तों देखे राधिका ॥३॥ राधा ह्मणे कृष्णासी । कांरे चोरा रडतोसी । येरु ह्मणे गोळा दे मजसी । मग मी न रडें ॥४॥ उचलोनी काखेसीं घेतिला । तंव तो रडतां राहिला । यशोदा ह्मणे राधिकेला । नेईं घरा कृष्णातें ॥५॥

घेउनीयां झडकरी । घरा आली सत्वरीं । सुमनाचे शेजेवरी । पहू-
डविलें कृष्णा ॥६॥ घरीं देखोनी एकांत । चुंबन देउनी बोले मात ।
अससी धाकूटा बहुत । नचले कांहीं ॥७॥ तंव बोले वनमाळी ।
थोर होतों हेचि वेळीं । डोळे झांकी तूं वेल्हाळी । दावी विंदान
८ नेत्र झांकितां ते क्षणीं । जाहला निमासुर तरुणी । षोडषवर्षी मोक्ष-
दानी । देखे राधिका ९ धांउनी घातलीसे मिठी । हरुष न समाये पोटीं ।
शयन सुखें गोष्टी । करी कृष्णासी ॥१०॥ असतां सुखें एकांतासी
भ्रतार आला ते समयासी । उभा राहूनि द्वारासी । हांक मारी.॥११॥
ऐकतां भ्रताराचें वचन । घाबरलें राधिकेचें मन । धरी कृष्णाचे
चरण । सान होई ॥१२॥ कृष्ण बोले हास्य मुखें । मंत्र विसरलों
या सुखें । आतां होणार तें सुखें । होवो यावरी ॥१३॥ भक्ताचे
मानसाचा चोर । पाहूनियां तो विचार । पूर्ववत साचार । होऊनि
रडे ॥१४॥ दहींभात कालवुनी । ठेविला पुढें आणुनी । बोले आन-
यासी प्रती वचनीं । क्षणभरी बैसा ॥१५॥ जेवितसे कृष्णनाथ ।
क्षणभरी बैसा स्वस्थ । ऐकतांचि ऐशी मात । निवांत बैसे ॥१६॥
मग द्वार उघडिलें । राया कृष्णातें देखिलें । मन तें मोहिलें ।
आनयाचें ॥१७॥ आनया बोले राधिकेसी । गृहीं न गमे तुजसी ।
क्षणभरी कृष्णासी । आणीत जाई ॥१८॥ तुमची आज्ञा प्रमाण । ह्मणोनि
वंदिले चरण । एका जनार्दनीं समाधान । पावले दोघे ॥१९॥

५१. एके दिवशीं शारंगपाणी । खेळत असतां राजभुवनीं ।
तेव्हां देखिली नयनीं । गौळणी ते राधिका ॥१॥ मीस करुनि
पाणीयाचें । राधा आली तेथें साचें । मुख पहावया कृष्णाचें ।
आवड मोठी ॥२॥ देव उचलोनी घेतला । चुंबन देउनी आलंगिला ।
सुख संतोष जाहला । राधेलागीं ॥३॥ यशोदा ह्मणे राधिकेसी ।
क्षणभरी नेईंगे कृष्णासी । कडे घेउनी वेगेंशी । आणिला घरा
॥४॥ हृदयमंचकीं बैसविला । एकांत समय देखिला । हळूच म्हणे
कृष्णाला । लहान असशी ॥५॥ कृष्ण म्हणे राधिकेसी । मंत्र
आहे मजपाशीं । थोर होतों निश्चयेंशी । पाहेंपा आतां ॥६॥
वैकुंठींचा मनमोहन । सर्व जगाचें जीवन । एका जनार्दनीं विंदान ।
लाघव दावी ॥७॥

५२. हर्ष न माये अंबरीं । येउनीयां झडकरी । द्वार उघडी निर्भरी । आनंदमय ॥१॥ वृद्धा येउनीयां पाहे । उचलोनी लवलाहें । मुख चुंबिलें तें पाहे । कृष्णाचें देखा ॥२॥ मोहिलें वृद्धेचें मन । नाठवे आपपर जाण । लाघवी तो नारायण । करुनीयां अकर्ता ॥३॥ दोहीं करें उचलिला । राधिकेजवळीं तो दिला । ह्मणे राधेसी ते वेळां । यासी नित्य आणीं ॥४॥ तुज न गमे एकटी । आणीत जाई जगजेठी । एकाजनार्दनाचे भेटीं । नुरे कांहीं विकल्प ॥५॥

५३. निमासुर वदन । शंख चक्रांकित भूषण । शोभतसे राजीवनयन । राधे जवळी ॥१॥ नवल मांडिलें विंदान । वेदां न कळे महिमान । वेडावलीं दरुशनें । न कळे तयां ॥२॥ रत्नजडित पर्यंकीं । पहुडले हर्ष सुखीं । नवल जाहलें तें ऐकीं । सासु आली घरां ॥३॥ वृद्धा ह्मणे राधेसी । द्वार उघड वेगेंशीं । गुह्य गोष्टी बोलसी । कवणाशीं आंत ॥४॥ राधा ह्मणे मामिसे । गृहामध्यें कृष्ण असे । मज गमावया सरिसें । आणिला घरीं ॥५॥ क्षणभरी स्थिर रहा । भरले पायीं आंत न या । भोजन जाहलीया । उघडितें द्वार ॥६॥ ह्मणे कृष्णा आतां कैसें । द्वारीं वृद्धा बैसलीसे । लज्जा जात अनायासें । उभयतांची ॥७॥ कृष्ण ह्मणे राधेसी । मंत्र नाठवे मजसी । काय उपाय गोष्टीसी । सांगें तूं मज ॥८॥ नेणों कैशी पडली भुली । मंत्र चळला या वेळीं । ऐकोनी राधा घाबरली । दीन वदन ॥९॥ करुणा वचनें बोले राधा । विनोद नोहे हा गोविंदा । माझी होईल आपदा । जगामाजीं ॥१०॥ भक्तवत्सल मनमोहन । शरण एकाजनार्दन । ऐकोनी राधेचें वचन । सान जाहला ॥११॥

श्रीकृष्ण आळ.

५४. निळी कांच भूमी खेळे वनमाळी । पाहिलें प्रतिबिंब कृष्ण तया न्याहाळी ॥१॥ रडूं घेतिलें रडूं घेतिलें । समजावी यशोदा परी रडूं घेतिलें ॥२॥ दे मज खेळावया भानु । आन नको कांहीं दुजा छंद मनु ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव छंद धरी गा । समजावी यशोदा परी न राहे उगा ॥४॥

५५. शुद्ध स्फटिके आपुलें रूप देखे । कृष्ण तेणें हारिखें डो-

लतसे ॥१॥ देहविदेहा आलिंगन स्वानंदें चुंबन । तये संधीं मन हारपत ॥२॥ स्वस्वरूपीं भेटी थोर उल्हास पोटीं । उन्मळीत दृष्टी निजरूप पाहे ॥३॥ हें जाणोनी माया धांवे लवलाह्या । उच्च-ळोनी कान्हया दृश्य दावी ॥४॥ माझें रूप मज देईं घालितो लोळणी । जननी नानागुणीं बुझावीत ॥५॥ माया मोहें गुणाचें खेळणें । येथें कृष्ण ह्मणे जीवेंभावें ॥६॥ देह घटाबाहेरी न वचें मी मुरारी । श्रद्धा उष्ण भरी तावितसे ॥७॥ विषय पंचधारा दे-ईन बा साकर । नाथिली करकर कां करिसी ॥८॥ घेईं स्तन-पान वोरसु इंद्रियां गोरसु । मायेसी उदासु रुसूं नको ॥९॥ इच्छा गाउलीची साय सावकाश खाय । गोगोरसाची माय मज चाड नाहीं ॥१०॥ तो तंव ठाईंच्या ठाईं म्यां तंव कांहीं नेलें नाहीं । निजरूप पाही जैसें तैसें ॥११॥ तुझी पडलीया पडसाई असताचि जालें नाहीं । नास्तिक तेचि डोई सबळ जाले १२ तुझीया सांगातें करणें आणि भूतें । अहंकारें थितें चोरूनि नेलीं ॥१३॥ दुजेपणें पहातां धरितां नये हातां । निजरूप तत्त्वतां काढोनि देईं ॥१४॥ होसी चक्रचाळ घालिसी आळ । बाळलीळा खेळ निर्वाणींचा ॥१५॥ मज मायेवेगळा नवचे बा गोपाळा । आप-रूपीं खेळा खेळूं नको ॥१६॥ नेणों कैशी आवडी माया म्हणसी कु·ी । भली नव्हे खोडी तान्हुलिया ॥१७॥ हें नायके उत्तर ह्मणे परती सर । निजरूपीं साचार दावीं मज ॥१८॥ यापरी कान्हया स्वरूपीं थाया । बुझावितां माया वेढोनि गेली ॥१९॥ आपुलीया स्वप्रभा आपण पावे शोभा । सबाह्य कृष्ण उभा एकपणें ॥२०॥ माया मोहकता गुणाची वार्ता । कृष्ण कृष्णपणीं तत्त्वतां एकत्वेंचि ॥२१॥ एकाजनार्दनीं निजीं निज मिळणी । सगुणीं निर्गुणीं कृष्ण एक ॥२२॥

नंदास विश्वरूपदर्शन.

५६. एके दिनीं नवल जालें । ऐकावें भावें वहिलें ॥१॥ घरीं असतां श्रीकृष्ण । योगीयाचें निजध्यान ॥२॥ नंद पूजेसी बैसला । देव जवळी बोलाविला ॥३॥ शालीग्राम देखोनी । मुखांत घाली चक्रपाणी ॥४॥ नंद पाहे भोंवतालें । एका जनार्दनीं बोले ॥५॥

५७. ह्मणे कृष्णराया शालीग्राम देईं। येरु लवलाही वदन पसरी ॥१॥ चवदा भुवनें सप्त तीं पाताळें। देखियलीं तात्काळें मुखामाजी ॥२॥ स्वर्गींचे देव मुखामाजी दिसती। भुलला चित्तवृत्ती नंदराव ३ एका जनार्दनीं नाठवे भावना। नंद आपणा विसरला ४

५८. घालुनी माया ह्मणे नंदराया। भजे यादवराया काया- वाचा ॥१॥ संसारसुख भोगाल चिरकाल। परब्रह्म निर्मळ तया भजे ॥२॥ नंद ह्मणे देव दूर आहे बापा। आह्मासी तो सोपा कैसा होये ॥३॥ ऐकतांचि वचन काय करी नारायण। प्रगटरूप जाण दाख- विलें ॥४॥ शंख चक्र गदा पद्म तें हस्तकीं। मुगूट मस्तकीं शोभा- यमान ॥५॥ ऐसा पाहतां हरी आनंद पैं झाला। एकाजनार्दनीं भेटला जिवेंभावें ॥६॥

गौळणी.

५९. व्रजांत कोणे एक वेळेशी। आले गर्गाचार्य ऋषी। त्यासी दाखवितां कृष्णासी। चिन्हें बोलता झाला ॥१॥ यशोदेबाई ऐक पुत्राचीं लक्षणें ॥धृ०॥ मध्यें मुख्य यशोदा बाळा। सन्मुख रोहिणी वेल्हाळा। भोंवता गोपिकांचा पाळा। त्या गोपाळा दाखविती ॥२॥ करील दह्या दुधाची चोरी। भोगिल गौळियाच्या पोरी। सकळ सिंदळांत चौधरी। निवडेल निलाजरा ॥३॥ चोरुनी नेईल त्यांचीं लुगडीं। त्यांचे संगें घेईल फुगडी। मेळवुनी गोवळ गडी। सुगडीं फोडी शिकींचीं ॥४॥ पांडव राजियाचे वेळीं। काढिल उष्ट्या पत्रा- वळी। ढोरे तुमच्या घरचीं वळी। निवडेल निलाजरा ॥५॥ यावरी कलवंडतील झाडें। लत्ता खळाळ हाणील घोडे। महा हत्ती धरील सोंडें। परि तीं विघ्नें मावळती ॥६॥ यावरी गाडा एक पडावा। अथवा डोहामाजी बुडावा। वावटुळीनें उडुनी जावा। सांपडावा वैरियाला ॥७॥ कारण सच्चिदानंदाचें। बिज नोहे हें नंदाचें। जन्मांतर गोविंदाचें। नव्हे काथिल्या मथिल्याचें ॥८॥ हृदयीं श्रीवच्छलांछन। ब्राह्मण लतेचे भूषण। हा होईल ब्राह्मण जन। एकाजनार्दना घरींचा ॥९॥

६०. गोकुळामाजी कृष्णें नवल केलें। स्त्री आणि भ्रतारा विंदान

दान दाविलें ॥१॥ खेळ मांडिला हो खेळ मांडिला हो । न कळे ब्रह्मादिकां अगम्य त्याची लीळा वो ॥२॥ एके दिनीं गृहा गेले चक्रपाणी । बैसोनी वोसरी पाहे पाळतोनी लोणी ॥३॥ गौळणी आली घरां म्हणे शारंगपाणी । चोरीचें विंदान पाळती पाहसी मनीं ॥४॥ चोरी करावया जरी येसी सदनीं । कृष्णा धरुनी तुझी शेंडी बांधीन खांबालागुनी ॥५॥ एकाजनार्दनीं ऐसें बोले व्रजबाळी । दाविलें लाघव ब्रह्मादिकां न कळे ते काळीं ॥६॥

६१. उठोनी मध्यरात्रीं तेथें आला सांवळा । सुखसेजे पहुडली देखे गोपी बाळा ॥१॥ पती आणि गौळणी एक सेजे पहुडली । बैसोनीयां सेजे विपरीत करणी केली ॥२॥ धरुनी गोपी वेणी दाढी पतीची बांधिली । न सुटे ब्रह्मादिकां ऐशी गांठ दिधली ॥३॥ करुनी कारण आले आपुले मंदिरा । यशोदा ह्मणे कृष्णा काय केलें सुंदरा ॥४॥ जाहला प्रात:काळ लगबग उठे कामिनी । वोढतसे दाढी जागा झाला ते क्षणीं ॥५॥ कांगे मातलीस दिली दाढी वेणी गांठी । एकाजनार्दनीं आण वाहे गोरटी ॥६॥

६२. उभयतां बैसोनी क्रोधें बोलती । कैशी जाहली करणी एकमेक रडती ॥१॥ गोदोहन राहिलें दिवस आला दुपारीं । धाउनी शेजारी येती पाहती नवलपरी ॥२॥ शस्त्रें घेऊनियां ग्रंथी बळें कापिती । कापितांचि शस्त्रें न कापे कल्पांतीं ॥३॥ घेऊनियां अग्नि लाविताती दाढी वेणी । न जळेचि वन्ही ऐशी केली कृष्णें करणी ॥४॥ ऐसा समुदाव लक्षावधी मिळाला । बोलबोलती बोला भलतेंचि बरळा ॥५॥ धांवूनियां नंदरायातें सांगती । एकाजनार्दनीं नवल विपरीत गती ॥६॥

६३. नंदे आणविलें उभयतां राजबिदीं । गोवळे आणि गोवळीं भोंवतीं जनांची मांदी ॥१॥ येवोनी चावडीये उभयतां रडती । ह्मणे नंदराव कैशी कर्माची गती ॥२॥ अंकावरी बैसोनी सांवळा गदगदां हांसे । विंदान दाविलें देवें तुज बांधिलें असे ॥३॥ आमुची तूं शेंडी काल बांधीन म्हणसी । न कळे देवाची माव देवें बांधिलें तुजसी ॥४॥ आतां माझी गती कैशी हरी ते सांगा । करुणा

भरीत देखोनी केलें लाघव वेगा ॥५॥ एकाजनार्दनीं करुणाकर मोक्षदानी । सहज दृष्टीं पाहतां सुटली ग्रंथी दोनी ॥६॥

६४. आल्हाद युक्त गोपिका आली आपुले सदनीं । नंदासहित मोक्षदानी प्रवेशले भुवनीं ॥१॥ ह्मणे यशोदा बा कृष्णा न करीं तूं खोडी । बोलती गोपिका वाईट त्या जगझोडी ॥२॥ एकाजनार्दनीं माझा अपराध नाहीं । जया जैसा भाव तया तोचि देहीं ॥३॥

६५. उठोनी प्रातःकाळीं गोपी येती घरा । आवरी आवरी यशोदे आपुलीया पोरा ॥१॥ थोर पीडियेलें सांगतां नये आह्मां । दहींदूध तूप लोणी नासिलें सीमा ॥२॥ लेंकी सुना पोरें वेडाविलीं सकळ । चोरी करताती भुलविलें सबळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं आवरीं आपुला कान्हा । तुझा तुज गोड वाटे हांसतीस मना ॥४॥

६६. येकीपुढें येक सरसावोनी गोपिका । सांगती गाऱ्हाणीं तुज नाहीं ठाउका ॥१॥ रात्रीं मंचकावरी पहुडतां साजणी । अवचिता येउनी बांधी दाढी आणि वेणी ॥२॥ नाहतां आपुले अंतरसदनीं । येउनीयां पुढें बैसे शारंगपाणी ॥३॥ ऐसा कंटाळा आणियला येणें । एकाजनार्दनीं तुझें आवडतें तान्हें ॥४॥

६७. दुजी येउनी पुढें बोले ऐकें वो बाई । घुसळण घुसळितां डेरा फोडिला पाहीं ॥१॥ धांवुनी आली सासु मारितसे मजला । हांसतसे आपण तेथोनी पळाला ॥२॥ वासुरें तीं सोडी मुला चिंमुरे घेतो । द्या रे नवनीत म्हणोनी तयां मारितो ॥३॥ लपविलें ठायीं उरों नेदी कांहीं । एकाजनार्दनीं पुरे आतां बाई ॥४॥

६८. धांवुनी तिजी गोपिका ह्मणे वो बाई । येथें रहावया लाग उरला नाहीं ॥१॥ जात होतें पाण्या यमुने पाहाटीं । अवचित येउनियां पाठी थापटी ॥२॥ एकाजनार्दनीं आणियला त्रास । नको हें गोकुळ आम्ही जाऊं मथुरेस ॥३॥

६९. एकी पुढें एक सांगती गाऱ्हाणीं । लिहितां पृथ्वी न पुरेचि धणी ॥१॥ ह्मणे यशोदा कृष्णा काय हें कैसें । खोडी नको करूं हरी बोलतसे ॥२॥ मज नेती गृहांत दहा पांच मिळती । नग्न होउनिया मज पुढें नाचती ॥३॥ ह्मणती रे पोरा तूं दिससी साना ।

हृदईं धरुनी करीं देती स्तनां ॥४॥ ऐसें यांचें तुज सांगूं ह्मणतां माते । एकाजनार्दनीं नवल वाटेल तूतें ॥५॥

७०. **मिळोनि धमकटी दहीं दूध ते खाती** । मी खेळतां राजबिदीं घरांत नेती ॥१॥ नग्न होऊनियां नाहती अबळा । डोळे झांक म्हणती मज त्या सकळा ॥२॥ न झांकितां डोळे लोणी देती मजसी । खादलें म्हणोनि सांगती तुजसी ॥३॥ एकाजनार्दनीं बोलतां हांसती बाळा । रागावुनी मग बोल बोलती सकळा ॥४॥

७१. **काय याचे बोलें तुज वाटतसे कोड** । बोलतो सांवळा अवघें वितंड ॥१॥ पुरे तुझें गांव नको आतां वस्ती । आह्मी जाऊं सर्व मिळुनी मथुरे प्रती ॥२॥ नाहीं तसे बोल बोलतसे वांयां । एकाजनार्दनीं हा तुझा कान्हया ॥३॥

७२. **नको करूं आतां कृष्णा तूं खोडी**। नाहीं ह्मणोनियां दोनी हात जोडी ॥१॥ काल इचे गृहीं थोडें खादलें नवनीत । ह्मणोनि राधिकेचे स्तनीं ठेवी हात ॥२॥ येवढाचि गोळा काढिला बाहेरी । सत्य ह्मणोनियां आण वाहतो हरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं विश्वव्यापक सांवळा । न कळे ब्रह्मादिकां याची अगम्य कळा ॥४॥

७३. **हांसोनीयां राधा बोले यशोदेसी** । पहा वो हा चोर बोले विश्वासी ॥१॥ आण वाहातसे लटिकीची मामिसे । याचिया वचनीं सर्वांस विश्वासे ॥२॥ खोडी न करी ऐशी वाहे तूं आण । गोरसावांचुनी चोरी न करीं तुझी आण ॥३॥ एकाजनार्दनीं बोले विनोद वाणी । यशोदेसह हांसती गौळणी ॥४॥

७४. **घरोघरीं चोरी करीतो हृषीकेशी** ।गाऱ्हाणें सांगती येउनी येशोदेसी १ भली केली गोविंदा भली केली गोविंदा । निज भक्तां लागीं दाखविसी लीला ॥२॥ कवाड उघडोनी शिंकें वो तोडिलें । दहींदूध भक्षुनी ताक उलंडिलें ॥३॥ अंतरबाहेर मज व्यापियलें माया एकाजनार्दनीं ह्मणे न सोडीं पायां ॥४॥

७५. **मिळोनी अबळा बैसती परसद्वारीं** । येरे येरे कृष्णा म्हणोनी बाहाति व्रजनारी ॥१॥ ऐशा लांचावल्या नंदनंदना । घरींच बैसती लक्ष लावीत कान्हा ॥२॥ वेदश्रुतींसी न कळे

ज्याची शुद्धी । तो नवनीत खावया लाहे लाहे घरामधीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ब्रह्म परिपूर्ण । तेणें वेधें वेधिलें आमुचे मनाचें मन ॥४॥

७६. **मार्गीं जातां विस्मय करी** । कैसें विंदान केलें नवलपरी । आह्मी अबळा घालितों चोरी । श्रीहरी परापश्यंती वेगळा ॥१॥ नवल जाहलें काय सांगूं माये । चोरी करितां धरिला पाहे । घरां घेऊनि जातां उभा आहे । न कळे विंदान सये काय सांगूं ॥२॥ एकाजनार्दनीं परिपूर्ण । व्यापक सर्वांठायीं संपूर्ण । जनीं वनीं जनार्दन । पाहतां महिमान न कळे ॥३॥

७७. **ऐसें नानापरी सांगती गाऱ्हाणें** । ऐकतां घडे कोटी अश्वमेध यज्ञ ॥१॥ पुनरपी संसार नयेचि मागुती । शंख चक्र गदा पद्म ऐसे जन्म होती ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐकतां चोरीकर्म । कर्म आणि धर्म पावती विश्राम ॥३॥

७८. **जो न कळे वेदशास्त्रां गे माये** । तो गोकुळीं चोरूनी लोणी खाये ॥१॥ ऐशी भाविकांची आवडी देखा । टाकूनि आला वैकुंठ-सुखा ॥२॥ एकाजनार्दनीं ब्रह्म परिपूर्ण । तया घालित यशोदा भोजन ॥३॥

७९. **बाळ कृष्ण रांगे नंदाघरीं** । चोरी करी घरोघरीं । गौळणी धरूनियां करीं । घेऊनि नंदमंदिरीं आली ॥१॥ गाऱ्हाणें सांगती अबळा । नवलविंदान तयाची ती कळा । हांसत उभा यशोदे जवळा । पाहूनियां बाळा चाकाटली ॥२॥ राहिलें बोलणें चालणें निवांत । कृष्णरूपीं वेधलें चित्त । एकाजनार्दनीं समाधिस्त । द्वैता-द्वैत विसरली ॥३॥

८०. **एकमेक गौळणी करिती विचार** । चोरी करी कान्हा नंदाचा कुमर ॥१॥ नायके वो बाईं करूं गत काई । धरूं जातां पळून जातो न सांपडेचि बाई ॥२॥ दहीं दूध लोणी चोरी करूनियां खाये । पाहूं जातां कवाड जैसें तैसें आहे ॥३॥ एका जनार्दनीं न कळे लाघव तयाचें । न कळेचि ब्रह्मादिकां वेडावले साचे ॥४॥

८१. **काय सांगूं यशोदे बाई** । आह्मी घरांत बैसलों पाहीं । कृष्ण आला लवलाहीं । ह्मणे मज भूक लागली ॥१॥ ऐसा लाघवी

हा हरी । खोडी करी नानापरी । धरितां न धरवे निर्धारीं । जातो पळुनियां दूरी ॥२॥ माझी सून एकली घरीं । नाहात होती परसद्वारीं । आपण येउनी झडकरी । उभा पुढें राहिला ॥३॥ तंव ती ह्मणे कां आलासी । कृष्ण ह्मणे तूं परियेसीं । मी खेळत होतों बिदीसीं । चेंडु उडोनिया आला ॥४॥ तंव ती ह्मणे पाहें कृष्णा । क्रियाहीन नष्ट तूं कान्हा । घाली मिठी धरी स्तना । कांगे चेंडू देईना ॥५॥ तंव ती ह्मणे परता सर । कृष्ण ह्मणे दे चेंडू सत्वर । एका जनार्दनीं निर्धार । परा भक्ति हे साचार ॥६॥

८२. **आम्ही असतां माजघरीं** । रात्र झाली दोनप्रहरीं । मी असतां पति शेजारीं । अवाचित हरी तुझा आला ॥१॥ काय सांगूं सखये बाई । वेदशास्त्रां अगम्य पाहीं । आगमनिगमां न कळे कांहीं । मन पवन पांगुळले गे बाई ॥२॥ आह्मी असतां निदसुरी । मुंगूस घेउनी आपुले करीं । सोडियलें दोघां माझारीं । तंव तें बोचकरी आह्मांतें ॥३॥ आह्मी भ्यालों उभयतां । चीर फिटलें बाई तत्त्वतां । नग्नचि जाहलें मी सर्वथा । भूतभूत ह्मणोनी भ्यालें ॥४॥ ऐसें करुनी आपण पळाला । जाउनी माये आड लपाला । एकाजनार्दनीं ह्मणे भला । आतां सांपडतां न सोडीं त्याला ॥५॥

८३. **गौळणी बारा सोळा** । होउनी येके ठाई मेळा । ह्मणती गे कृष्णाला । धरूं आजी ॥१॥ कवाड लाउनी । बैसल्या सकळ जणी । रात्र होतांचि माध्यानीं । आला कृष्ण ॥२॥ दहीं दूध तूप लोणी । यांचीं भाजनें आणुनी । रितीं केलीं तत्क्षणीं । परी तयां न कळे ॥३॥ थोर लाघव दाविलें । सकळां निद्रेनें व्यापिलें । द्वार तें नाहीं उघाडिलें । जैसें तैसेंची ॥४॥ खाउनी सकळ । मुखा लाविलें कंवळ । आपण तात्काळ । पळे बाहेरी ॥५॥ एकाजनार्दनीं । ऐशी करुनी करणी । यशोदेजवळा येउनी । वोसंगा बैसे ॥६॥

८४. **उदय सूर्याचा जाला** । मिळाला गौळणींचा मेळा । धाउनी सकळा । आलीया अंगणीं ॥१॥ बोलती अती सक्रोधें । थोर पीडिलें बाळकें । चोरी करूनियां देखे । आला पळोनी ॥२॥ आमुचीं फोडिलीं भाजनें । दहीं दूध खादलें येणें । एकाजनार्दनीं तान्हें । यशोदे तुझें ॥३॥

८५. **येणें कृष्णें आमुचें खादलें दूध दहीं** । फोडोनी टाकिलीं भाजनें पाहीं ॥१॥ आवरीं आवरीं बाई आपुला कान्हा । नकळे याची करणी ब्रह्मादिकां नये ध्याना ॥२॥ घेउनीयां पोरें घरामध्यें येतो पाहे । चोरी करुनियां पळुनी जातो लवलाहें ॥३॥ एकाजनार्दनीं किती सांगूं गाऱ्हाणें । पुन्हां आलिया यासी शीक लावीन सत्य जाणे ॥४॥

८६. **गौळणी सांगती गाऱ्हाणीं** । रात्रीं आला चक्रपाणी । खाउनी दहीं दूध तुप लोणी । फोडिलीं अवघीं विरजणीं हा गे बाई कोणासी आवेरना ॥१॥ यशोदे बाळ तुझा तान्हा । कोठवर सोसूं धिंगाणा ॥ध्रु०॥ दुसरी आली धांवत । यानें बाई काय केली मात । मुखाशीं मुख चुंबन देत । गळ्यामधिं हात घालीत । धरूं जातां सांपडेना ॥२॥ तिसरी आली धाउनी । ह्मणे गे बाई काय केली करणी । पतीची दाढी माझी वेणी । दोहींसी गांठ देउनी । गांठ बाई कोणा सुटेना ॥३॥ मिळोनी अवघ्या गौळणी । येती नंदाच्या अंगणीं । जातों आम्ही गोकुळ सोडोनी । आमुच्या सुना घेउनी । हें बाई आह्मांसी पहावेना ॥४॥ ऐशीं ऐकतां गाऱ्हाणीं । यशोदेनयनीं आलें पाणी । कृष्णा खोड दे टाकुनी । एकाजनार्दनीं चरणीं । प्रेम तया आवरेना ॥५॥

८७. **गौळणी गाऱ्हाणें सांगती यशोदेसी** । दहीं दूध खाउनीयां पळुनी जातो हृषीकेशी ॥१॥ लाडका हा कान्हा बाई तुझा तुला गोड वाटे । याच्या खोडी किती सांगूं महीपत्र सिंधु आटे ॥२॥ मेळवोनी गोपाळ घरामध्यें शिरे कान्हा । धरूं जातां पळुनी जातो यादवांचा राणा ॥३॥ ऐसें मज यानें पिसें लावियलें सांगूं काई । एकाजनार्दनीं कायावाचामनें पायीं ॥४॥

८८. **यशोदेसी गौळणी सांगती गाऱ्हाणें** । नट नाटक कपटी सांभाळ आपुलें तान्हें । किती खोडी याच्या सांगूं तुजकारणें ॥ सहस्रमुख लाजला । निवांताचि ठेला । वेद परतला । गातां अनुछंदें ॥१॥ वेध लाविला गोविंदें । परमानंदें । आनंदकंदें ॥ध्रु०॥ एके दिवशीं मी गेलें यमुनातट जीवना । गाई गोप सांगातें घे-

ऊनि आला कान्हा । करीं धरी पदरा न सोडी तो जाणा ॥ एकांत घाली मिठी । न सुटे गांठी । पाहिला दृष्टि । नित्य आनंदु ॥ वेध लाविला ॥२॥ माझ्या घरासी एकदां आले शारंगपाणी । दहीं दूध भक्षुनी रितीं केलीं दुधाणीं । अज्ञान मडकीं टाकिलीं निपटुनी ॥ पाहिला हरी । पळाला दुरी । घरा भीतरीं । बाई यशोदे वेध लाविला ॥३॥ किती खोडी याच्या सांगूं तुज साजणी । गुण याचे लिहितां न पुरे मेदिनी । रूप सुंदर पाहतां न पुरे नयनीं ॥ एकाजनार्दनीं देखिला । ध्यानीं धरिला । मनीं बैसला । सच्चिदानंदें वेध लाविला ॥४॥

८९. ऐकें ऐकें बाई यशोदे । नवल केलें तुझ्या गोविंदें । आमुचीं मुलें तुडविलीं पदें । आतां यासी बांधीन ॥१॥ आवरीं आवरीं आपुला कान्हा । नाशियल्या आमुच्या सुना । अझूनि लाज नये तुझ्या मना । तुझा तुला गोड वाटे कान्हा ॥२॥ येतो आमुचे घरासी । धमकावितो लेकीसुनांसी । कोठें लोणी सांग आह्मासी । न सांगतां वासुरें सोडी बिदीसी ॥३॥ आपण खातो दहीं दूध लोणी । हात पुसतो सुनेच्या मुखालागुनी । एकाजनार्दनीं करी करणी । जातो पळोनी तेथोनी ॥४॥

९०. मिळोनी गौळणी । देती यशोदे गाऱ्हाणीं । खोडी करी चक्रपाणी । ऐक साजणी यशोदे ॥१॥ परवां आला आमुचे घरा । दारीं निजला होता म्हातारा । घेऊनि ताकाचा हो डेरा । फोडिला सैरा त्यावरी ॥२॥ दुसरी बोले बाई यशोदे । कांहीं सांगेतें तुझीया मुकुंदें । आमुचे घरा येऊनि गोविंदें । नवल केलें साजणी ॥३॥ सून होती माझी गर्भिणी । तीस पुसे चक्रपाणी । कैशी जाहलीस हो गर्भिणी । तंव ती हासूं लागली ॥४॥ जवळ बैसला जाउनी । पोट पाहे चांचपुनी । न कळे ईश्वराची करणी । तंव ती झिडकावी ॥५॥ ऐशा खोडी नानापरी । किती म्हणोनि सांगूं सुंदरी । एकाजनार्दनीं आवरीं । आपुलीया कृष्णातें ॥६॥

९१. गोकुळीं चोरी करितो चक्रपाणी । गवळणी येउनी सांगती गाऱ्हाणीं । येणें माझें भक्षिलें दहीं दूध लोणी । पळोनियां येथें आला शारंगपाणी ॥१॥ आवरीं आवरीं यशोदे आपुला कान्हा ।

याच्या खोडी किती सांगूं जाणा । याचें लाघव न कळे चतुरानना । यासी पहातां मन नुरे मीपणा वो ॥२॥ एके दिवशीं मी आपुले मंदिरीं । मंथन करितां देखिला पूतनारी । जवळीं येवोनी रवी-दंड धरी । ह्मणे मी घुसळितों तूं राहें क्षणभरी वो ॥३॥ परवां आमुचे घरासी आला । संगें घेउनी गोपाळांचा मेळा । साचल ऐकत घरीं पाहे चाळा । धरूं जातां तो पळोनीयां गेला वो ॥४॥ ऐसें बहु लाघव केलें येणें । किती सांगावें तुज गाऱ्हाणें । एका-जनार्दनीं परब्रह्म तान्हें । यासी ध्यातां खुंटलें येणें जाणें वो ॥५॥

९२. दहीं दुध चोरूनि दे सर्वांला । ऐसें मज सांगताती ॥१॥ आई मज मारूं नको । नाहीं नाहीं म्यां पाहिली माती ॥२॥ तें न ऐकिलें म्हणोनी मजवर । रुसले सांगाती ॥३॥ बळीरामही जो भेटला । तोही माझा पक्षपाती ॥४॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण कृपेनें । आह्मी भजूं दीनराती ॥५॥

९३. दिसे सगुण परि निर्गुण । आगमां निगमां न कळे महि-मान । परापश्यंती खुंटलीया जाण । त्याचें न कळे शिवासी महिमान ॥१॥ पहा हो सांवळा नंदा घरीं । नवनीताची करितसे चोरी । गौळणी गाऱ्हाणीं सांगती नानापरी । त्याचें महिमान नकळे श्रमले सहा चारी ॥२॥ कोणी ह्मणती यासी शिक लावूं । कोणी म्हणती आला बाऊ । दाखवी लाघव नवलाऊ । अगम्य खेळ ज्याचा कवणा न कळे कांहीं ॥३॥ चोरी करितां बांधिती उखळीं दावें । येतो का-कुलती माते मज सोडावें । एकाजनार्दनीं दावी सोंग बरवें । ज्याची कीर्ति ऐकतां अघ नासे सर्व ॥४॥

९४. आवरीं आवरीं आपुला हरि । दुर्बळ्याची केली चोरी । घरा जावयाची उरी । कृष्णें ठेविली नाहीं ॥१॥ गौळणी उतावेळी । आली यशोदेजवळी । आवरीं आपुला वनमाळी । प्रळय आह्मा दिधला ॥२॥ कवाड भ्रांतीचें उघडिलें । कुलूप मायेचें मोडिलें । शिंकें अविद्येचें तोडिलें । बाई तुझीया कृष्णें ॥३॥ होती क्रोधाची अर्गळा । हळूचि काढिलीसे बळां । होती अज्ञानाची खिळा । तीही निर्मूळ केली ॥४॥ डेरा फोडिला दंभाचा । त्रिगुण तिवईस ठाव

कैंचा । प्रपंच सडा हा ताकाचा । केला तुझीया कृष्णें ॥५॥ अहंकार होता टोंबा । उपडिला घुसळ खांबा । तोही टाकिला स्वयंभा । बाई तुझीया कृष्णें ॥६॥ संचित हें शिळें लोणी । याची केली धूळधाणी । संकल्प विकल्प दुधाणी । तींही फोडिलीं कृष्णें ॥७॥ प्रारब्ध हें शिळें दहीं । माझें खादलें गे बाई । क्रियमाण दूध साई । तींही मुखीं ओतिलीं ॥८॥ द्वेष रांजण सगळे । स्पर्शें होती हात काळे । होतें कामाचें तें पाळें । तेंही फोडिलें कृष्णें ॥९॥ सुचित दुश्चित घृत घागरी । लोभें भरल्या होत्या घरीं । त्याही टाकिल्या बाहेरी । तुझीया कृष्णें ॥१०॥ कल्पनेची उतरंडी । याची केली फोडाफोडी । होती आयुष्याची दुरडी । तेही मोडिली कृष्णें ॥११॥ पोररे आचपळ आमुची । संगती धरली या कृष्णाची । मिळणी मिळाली तयांची । संसाराची शुद्ध नाहीं ॥१२॥ ऐशी वार्ता श्रवणीं पडे । मग मी धांवोनी आलें पुढें । होतें द्वैताचें लुगडें । तेंही फिटोनी गेलें ॥१३॥ आपआपणा विसरलें । कृष्णस्वरूपीं मिळालें । एकाजनार्दनीं केलें । बाई नवल चोज ॥१४॥

९५. **येणें छंदें छंद लागली नव्हाळी** । हा कान्हो वनमाळी वेध याचा ॥१॥ सारितां सरेना बैसला हृदयीं । तो आतां ठाईंचे ठाईं जडलासे ॥२॥ एकाजनार्दनीं नोहेचि परता । संपूर्ण पुरता भरला देहीं ॥३॥

९६. **आल्या पांच गौळणी पांच रंगांचे शृंगार करुनी** ॥ध्रु०॥ पहिली गौळण रंग सफेत । जशी चंद्राची जोत । गगनीं चांदणीं लखलखित । ऐका तिची मात । मंथन करीत होती दारांत । धरून कृष्णाचा हात । ऐशा आल्या पांच गौळणी ॥१॥ दुसरी गौळण भाळीभोळी । रंग हळदीहून पिवळी । पिवळा पीतांबर नेसून आली । आंगीं बुट्टेदार चोळी । एक लहान तनु उमर कवळी । जशी चांफ्याची कळी । ऐशा आल्या पांच गौळणी ॥२॥ तिसरी गौळण रंग काळा । नेसून चंद्रकळा । काळें काजळ लेऊन डोळां । रंग तिचा सांवळा । काळी गरसोळी लेऊन गळां । आली राजस बाळा । ऐशा आल्या पांच गौळणी ॥३॥ चवथी गौळण रंग लाल । लाल लालही

लाल । कपाळीं कुंकुम चिरी लाल । भांगीं भरून गुलाल । मुखीं विडा रंग लाल । जसें डाळिंबीचें फुल । ऐशा आल्या पांच गोळणी ॥४॥ पांचवी गौळण हिरवा रंग । अवघ्या झाल्या दंग । हिरव्या कांकणाचा पहा रंग । जसें आरशींत जडलें भिंग । फुगडी खेळतां कृष्णासंग । एकनाथ अभंग। ऐशा आल्या पांच गौळणी ॥५॥

९७. दुडिवरी दुडी गौळणी साते निघाली। गौळण गोरस ह्मणों विसरली ॥१॥ गोविंदु घ्या कोणी दामोदरु घ्यागे । तंव तंव हासती मथुरेच्या गे । दुडिया माझारी कान्होबा झाला भारी । उचंबळे गोरस सांडे बाहेरी ॥२॥ एकाजनार्दनीं सबलस गौळणी । ब्रह्मानंदु न समाये मनीं ॥३॥

९८. गौळणीचा थाट निघाला मथुरे हाटालागीं । तें देखोनी जगदीश धांवला गोप घेउनी वेगीं ॥१॥ कान्हया सरसर परता नको आरुता येऊं । तुझा संग झालिया मग मी घरा कैसी जाऊं ॥ ध्रु० ॥ सासुरवासिनी आह्मी गौळणी जाऊं देरे हरी । बहु वेळ लागतां सासु सासरे कोपतील घरीं । आह्मीं बहुजणीं येकला तूं शारंगपाणी दिससी येथें । हृदयमंदिरीं ठेउनी तूतें जाऊं मथुरा पंथें ॥२॥ एकाजनार्दनीं ब्रह्मवादिनी गोपीया दरवंटा । कृष्णपदीं त्या लीन झाल्या पूर्णपणें तन्निष्ठा ॥३॥

९९. मथुरेसी गोरस विकूं जातां नितंबिनी । तयांमाजी देखिली राधिका गौळणी । जवळी जाऊनियां धरिली तिची वेणी ॥१॥ सोडीं सोडीं कान्हा शारंगपाणी । माझीया संसारा घातिलें पाणी ।। नांव रूप माझें बुडविलें जनीं ॥२॥ राधा ह्मणे येथोनियां बहु चाट होसी । घरीं चोरी करूनियां वाटे अडविसी । ओढोनियां नेतें आतां तुज मातेपाशीं ॥३॥ धरिली पदरीं राधा न सोडीच निरी । दान दे आमुचें ह्मणे मुरारी । भोंवतालीं हासती व्रज सुंदरी ॥४॥ भक्तीचिया पोटीं राधा समरस जाली । कृष्णरूप पाहूनियां देहभावा विसरली । एकाजनार्दनीं राधा शेजे पहुडली ॥५॥

१००. फणस जंबीर कर्दळी दाटा । हातीं घेउनी नारंगी फाटा ॥१॥ वारियानें कुंडल हाले । डोळे मोडित राधा चाले ॥२॥

राधा पाहुन भुलले हरी । बैल दुभे नंदाघरीं ॥३॥ हरी पाहूनि भुलली चित्ता । राधा घुसळी डेरा रिता ॥४॥ मन मिनलेंसे मना । एका भुलला जनार्दना ॥५॥

१०१. पहाहो पहा वृंदावनीं आनंदु । क्रीडा करी यशोदेचा बाळ मुकुंदु ॥१॥ गोपाळ गौळणी मिळवोनी गोधनें । काला वांटी हमामा खेळे मांडोनि देहुडें ठाणें ॥२॥ रासमंडळ रची आडवितसे गौळणी । जाऊनियां धरी राधिकेची वेणी ॥३॥ एकाजनार्दनीं धन्य सुख तयांचें । वाउग्या ते क्रोध आणुनी बोलती वाचे ॥४॥

१०२. नानापरी समजावितें परी न राहे श्रीहरी । दहींभात कालवोनि दिला वेगीं झडकरी । कडेवरी घेऊनियां फिरलें मी द्वारोद्वारीं ॥१॥ राधे राधे राधे राधे घेई शाम सुंदरा । नेई आतां झडकरी आपुलिया मंदिरा ॥ ध्रु० ॥ क्षणभरी घरीं असतां करी खोडी शारंगपाणी । खेळावया बाहेरीं जातां आळ घेती गौळणी । थापटोनि निजवितां पळोनि जातो राजद्वारा ॥२॥ राधा घेऊनि हरीला त्वरें जात मंदिरीं । हृदय मंचकीं पहुडविला श्रीहरी । एकाजनार्दनीं हरीला भोगी राधा सुंदरा ॥३॥

१०३. करूं देईना मज दूध तूप बाई । मथितां दधि तो धरी रवी ठायीं ठायीं । हट्ट हा कदापि नुमजे समजाविल्यास काई । समजाउनी यातें तुझ्या घरास नेई नेई ॥१॥ राधे हा मुकुंद कडिये उचलोनी घेई घेई । रडतांना राहिना करूं यास गत काई ॥ध्रु०॥ हरिसी आनंदें राधा मृदु मृदु बोलवीती । पाळण्यांत तुला कृष्णा निजवोनी हालविती । गृहा नेऊनियां दहींभात कालविती । यशोदेसी सोडीं कान्हा माझ्याजवळीं येई येई ॥२॥ हट्ट मोठा घेतो मला छळितो गे राधे पहाणें । असाच हा नित्य राधे हरि घरा नेत जाणें । उगाचि हा निश्चळ कैसा त्वां समजावल्यानें । तुझी धरितें हनुवटी यासी गृहां नेई नेई ॥३॥ गोविंदा गोपाळा कृष्णा मुकुंदा शेषशाई । जगज्जीवना गोकुळभूषणा गोपी भुलवणा बाई । उगा नको रडूं कृष्णा यशोदेसी सोडीं तूंही । एकाजनार्दनीं शरण राधे घेउनी यासी जाई ॥४॥

१०४. कृष्णलाजे ती राधा राहे वरीं । जीवनालागीं जिवें जीव भारी । कृष्ण दृष्टी तो माझी नुरे उरी । यमुने जातां सन्मुख देखे हरी ॥१॥ कृष्ण पावलावो हरी पावलावो ॥ध्रु०॥ एकाएकी एक हा एकट्ठ । माझ्या संसारा झाला शेवट्ठ । मी पतिव्रता तो झोंबतो आलगट्ठ । आपपर नाहीं तूं होसी क्रिया नष्ट्ठ ॥२॥ दृश्य न दिसे तंव जाली दुपारी । रळीया वासना ते वास फेडी हरी । सुटली लिंग देह गांठी अभ्यंतरीं । सरसर निर्लज्जा मी परात्पर नारी वो ॥३॥ कृष्णा मागें मागें ते माया आली जाणा । पुसे यशोदा बा काय जालें कान्हा । येरू स्फुंदस्फुंदें करितो रुदना । भाव चेंड्ड चोरिला गोपांगना वो ॥४॥ गोपी म्हणती हा कर्मनष्ट कुडा । क्रिया प्रमाणेसी बोलयाचा खुडा । हा बोलतसे आवडीच्या चाडा । कृष्ण ह्मणे तूं माग इसी झाडा वो ॥५॥ वासना वास तें फेडी प्रमदा । भाव चेंडूवातें तंव देखे यशोदा । हरि कृष्ण येरू हांसे खदखदां । स्वेदुरोमांचित वरी कापत गदगदा वो ॥६॥ नष्ट गवळणी विजन व्यभिचारी । परा रातली या निर्लज्ज निर्धारीं । दैवें आलीये मा चुकली कुपरी ॥७॥ कृष्णें लाघव तें कैसें केलें पाहे । गोपी उपरमोनी पाठिमोरी राहे । माथा वंदीतसे कान्हयाचे पाय । एकाजनार्दनीं दोष नाहीं वो माय ॥८॥

१०५. गोधनें चाराया जातो शारंगपाणी । मार्गी भेटली राधिका गौळणी । कृष्णा दान मागे निरी आसडोनी । तंव ती देखिली यशोदा जननी ॥१॥ यशोदा ह्मणे नाटका हृषिकेशी । परनारीसी कैसारे झोंबसी । येरु रुदत सांगतों मातेपाशीं । माझा चेंडू लपविला निरीपाशीं ॥२॥ राधिका म्हणे यशोदे परीयेशीं । चेंडू नाहीं नाहीं वो मजपाशीं । परि हा लाटिका लबाड हृषिकेशी । निरी आसडितां चेंडु पडे धरणीसीं ॥३॥ यशोदा ह्मणे चाळका तुह्मी नारी । मार्गी बैसतां क्षण एक मुरारी । एकाजनार्दनीं विनवी श्रीहरी । नाम घेतां पातकें जाती दुरी ॥४॥

१०६. खांद्यावरी कांबळी हातामधीं काठी । चारितसे धेनु सांवळा जगजेठी ॥१॥ राधे राधे राधे राधे मुकुंद मुरारी । वाज-

वितो वेणु कान्हा श्रीहरी ॥२॥ एकएक गौळणी एकएक गोपाळा । हातीं धरूनि नाचती रासमंडळा ॥३॥ एकाजनार्दनीं रासमंडळ रचिलें । जिकडे पाहे तिकडे अवघें ब्रह्म कोंदलें ॥४॥

१०७. तुझी संगति नाहीं कामाची । मी सुंदरा कोंवळ्या मनाची । मज दृष्टि होईल साची मग तुझी घेईन चर्या ॥१॥ कसें वेड लाविलें कान्हो गोवळीयां ॥ध्रु०॥ माझा वंश आहे मोठ्याचा । तूं तंव यातीहीन गौळ्याचा । ऐक्य जालीया नांव रूपाचा । ठावाचि पुसलीया ॥२॥ तुझ्या अंगींची घुरट घाणी । तनु काय दिसती वोंगळवाणी । मुरली वाजविसी मंजुळवाणी । मनमोहन कान्हया ॥३॥ तुझ्या ठिकाणीं अवगुण मोठा । चोरी करुनी भरिसी पोटा । व्रजनारी सुंदरा चावटा । अडविसी अवगुणीया ॥४॥ सर्व सुखाची कृष्णसंगती । वेणुनादें गाई गोप वेधती । एकाजनार्दनीं हरिरूपीं रमती । त्या व्रज सुंदरीया ॥५॥

१०८. कृष्णाला भुलविलें गोपीनें ॥ध्रु०॥ यशोदे तुझा हा कान्हा राहीना । मी मारीन क्रोधानें ॥१॥ नंदजी तुमचा कृष्ण लाडका । हाका मारितो मोठ्यानें ॥२॥ वेताटी घेउनी नावेंत बैसला । वांचाविलें देवानें ३ एकाजनार्दनीं पूर्ण कृपेनें । नाहीं ऐकिलें मातेनें ४

१०९. गोकुळीं गोमाई गवळणी । तिच्या सुना चवघी जणी । यमुने गेल्या एके दिनीं । त्यांनीं कृष्ण पाहिला ॥१॥ कृष्ण पाहतां मधुसूदन । मोहिलें चवघींचें मन । कृष्णकृष्ण लागलें ध्यान । देहभान विसरल्या ॥२॥ सवें एक होती शेजारीण । आली सदनासी धांवून । गोमाईसी वर्तमान । अवघें विदीत केलें ॥३॥ राखी लपवी आपुल्या सुना । सुनेचें नख दृष्टी पडूं देईना । जर कां येशील माझे सदना । नासिका चुना तीन बोटें ४ कृष्ण काय ह्मणे तिसी । येणें जाणें नाहीं आम्हासी । जें कां वदलीसी रसनेसी । तिची प्राप्ति तुजलागीं ५ देव ब्राह्मणीचा वेष । धरिता जाला जगन्निवास । हा रस ऐकतां सायास । मूढ जन उद्धरती ६ पांढऱ्या पातळाची कासोटी । जीर्ण चीट वेष्टिलें कंठीं । हातीं घेऊनि धाकुटी । काठी धरुनी चालिली ॥७॥ वाऱ्यासारखी

चाचरी जाये । तोल सांभाळूनि उभी राहे । अवसान धरूनियां पाहे । गोमाईनें देखिली ॥८॥ गोमाई ह्मणे अहो ब्राह्मणी । कोठें जातेस आलीस कोठुनी । आशापाश नाहीं कोण्ही । माझी मीच एकली ॥९॥ करून आली वाराणशी । पुढें जाणें रामेश्वरासी । आणिक जाणें बहु तीर्थांसी । ऐसी गोमाईसीं बोलली ॥१०॥ येवढ्या नगरामध्यें कोणी । दयाळू नाहीं तुजवांचुनी । जागा देईं वृंदावनीं । रातचे रात करमीन ॥११॥ अस्ता गेला वासरमणी । सुखें राहें वृंदावनीं । आज्ञा केली इंद्रालागुनी । सत्वर मेघा पाठवीं ॥१२॥ वीज लवली मेघमंडळीं । ढग निघाला तेच काळीं । मेघानें मांडली फळी । जनलोक पहातसे ॥१३॥ मेघानें सोडिल्या धारा । थंडगार सुटला वारा । शामाई कांपतसे थरथरां । गोमाईनें देखिली ॥१४॥ गोमाई ह्मणे अहो साजणी । आंत येईं वो ब्राह्मणी । मरूनि जाशील वृंदावनीं । प्रायश्चित्त मजवरी येईल ॥१५॥ मरूनि जाईन वृंदावनीं । परी मी येईना कोणाचे सदनीं । देव राखील मजलागुनी । ऐसी शामाई बोलिली ॥१६॥ इतुका मेघ वर्षला थोर । भिजलें नाहीं तुझें वस्त्र । शामाई ह्मणे आह्मांवर । ईश्वराची बहु कृपा ॥१७॥ तुह्मी शुद्ध गे ब्राह्मणी । देव तुह्मीं केला ऋणी । आह्मी नरदेहासी येउनी । प्रपंच सदनीं बुडालों ॥१८॥ द्वारावाटें बोलावून । नेत्रीं पाहे अवलोकून । चक्रपाणी ओळखून । चरणीं ठाव मज देईं ॥१९॥ आतां उठवेना करूं काई । हातीं धरुनी उठवी गोमाई । कवाड उघडोनी लवलाही । बळें सदनीं लोटली ॥२०॥ बळें सदनीं लोटिलें मला । मजवर बलात्कार केला । मी सांगेन नंदजीला । म्हणोनी गलबला करीतसे ॥२१॥ सदनीं जातां तत्क्षणीं । चवघी उद्धरल्या कामिनी । द्वारापाशीं येउनी । हाका मारी गोमाई ॥२२॥ गोमाई येउनी लागे चरणां । पुनीत केल्या आमुच्या सुना । नासिका लावियेला चुना । पाहून पळे गोविंद ॥२३॥ गोमाई उद्धरली कथा । आपण होउनी श्रोता वक्ता । एकाजनार्दनीं दाता । सत्य वार्ता ही माझी ॥२४॥

११०. मनमोहन मुरलीवाला । नंदाचा आलबेला ॥१॥ भक्तासाठीं तो जगजेठी । कुब्जेसी रत जाला ॥२॥ विदुरा घरच्या भक्षूनि कण्या । परमानंदें धाला ॥३॥ भक्तिसुखें सुखावला । एकाजनार्दनीं निमाला ॥४॥

१११. नंदनंदन मुरलीवाला । याच्या मुरलीचा वेध लागला ॥१॥ प्रपंच धंदा नाठवे कांहीं । मुरलीचा नाद भरला हृदयीं ॥२॥ पती सुताचा विसर पडिला । याच्या मुरलीचा छंद लागला ॥३॥ स्थावर जंगम विसरुनी गेले । भेदभाव हारपला ॥४॥ समाधि उन्मनी तुच्छ वाटती । मुरली नाद ऐकतां मना विश्रांति ॥५॥ एकाजनार्दनीं मुरलीचा नाद । ऐकतां होती त्या सद्गद ॥६॥

११२. मुरली मनोहररे माधव ॥ ध्रु० ॥ श्रीवत्सलांछन हृदयीं विलासन । दीन दयाघनरे ॥१॥ सुरनर किन्नर नारद तुंबर । गाती निरंतररे ॥२॥ एकाजनार्दनीं त्रिभुवनमोहन । राखीत गोधनरे ॥३॥

११३. तुझ्या मुरलीची ध्वनी । अकल्पित पडली कानीं । विठ्ठल जालें अंत:करणीं । मी घरधंदा विसरलें ॥१॥ अहारे सांवळीया कैशी वाजविली मुरली ॥ ध्रु० ॥ मुरली नोहे केवळ बाण । तिनें हरिला माझा प्राण । संसार केला दाणादीन । येउनी हृदयीं संचरली ॥२॥ तुझ्या मुरलीचा सूर तान । मी विसरलें देहभान । घर सोडोनी धरिलें रान । मी वृंदावनीं गेलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं गोविंदा । पतितपावन परमानंदा । तुझ्या नामाचा मज धंदा । वृत्ति तंव पदीं निवर्तली ॥४॥

११४. तुझें श्रीमुख सुंदर । कुसुम शुभकांति नागर । कांसे पीतांबर मनोहर । पाहुनी भूल पडली करुणाघना ॥१॥ मुरली नको वाजवूं मनमोहना ॥ध्रु०॥ सरपरता होय माघारा । देहभाव बुडाला सारा । नाहीं संसारासी थारा । भेद भ्रम गेला कमळनयना ॥२॥ ध्वनि मंजुळ ऐकिली कानीं । सर्व सुखां जाली धणी । एकाजनार्दनीं ध्यानीं मनीं । एकपण जगजीवना ॥३॥

११५. मुरली धरुनी अधरीं । वाजवी छंदें नानापरी । भोंवते

गोपाळ नाचती गजरीं । यमुना तीरीं आनंदें ॥१॥ तो हा नंदनंदन गे माये । त्याचा वेध लागला मज सये । कांहीं केलीया तो न राहे । नाठवे देह गेहगे माय ॥२॥ स्थूळ सूक्ष्म कारणांपरता । चहु वाचां वेगळा तत्त्वतां । आगमां निगमांही वरता । ज्याचा वेध शिवाचिया चित्तागे माय ॥३॥ अचोज वेदा चोजवेना । श्रुतीशास्त्रां नये अनुमाना । शरण एकाजनार्दना । एकपणें जाणा सर्वां ठाईं४

११६. **भुलविलें वेणुनादें** । वेणु वाजविला गोविंदें ॥१॥ पांगुळलें यमुनाजळ । पक्षी राहिले निश्चळ ॥२॥ तृणचरें लुब्ध जालीं । पुच्छ वाहूनियां ठेलीं ॥३॥ नाद न समाये त्रिभुवनीं । एका भुलला जनार्दनीं ॥४॥

११७. **कशी जाऊं मी वृंदावना** । मुरली वाजवी कान्हा । ॥ध्रु०॥ पैल तीरीं हरी वाजवी मुरली । नदी भरली यमुना ॥१॥ कासे पीतांबर कस्तुरी टिळक । कुंडल शोभे काना । ॥२॥ काय करूं बाई कोणाला सांगूं । नामाची सांगड आणा ॥३॥ नंदाच्या हरीनें कौतुक केलें । जाणे अंतरींच्या खुणा ॥४॥ एकाजनार्दनीं मनीं ह्मणा । देव माहात्म्य कळेना कोणा ॥५॥

११८. **सुंदर मुख साजिरें कस्तुरी मळवटीं** । मुरली वाजवीत उभा यमुनेचे तटीं । गोपवेष शोभे खांदां कांबळी हातीं काठी । तो नंदनंदन देखिला जगजेठी वो ॥१॥ मंजुळ मंजुळ वाजवी मुरली । ऐकतां माझी चित्तवृत्ति हरली ॥ध्रु०॥ चारी वेद जया गाताती आनंदें । तो गोकुळीं गाई चारी परमानंदें । श्रुतिशास्त्रें वेधलीं जयाचीया छंदें । तया गोवळ ह्मणती कान्हा आनंदें ॥२॥ ऐशी आवडी भक्तीची देखा । उच्छिष्ट खातां कांहीं न धरी शंका । एकाजनार्दनीं भुलला तयाचिया सुखा । वैकुंठ नावडेचि देखा ॥३॥

११९. **माझा कृष्ण देखिला काय** । कोणी तरी सांगा गे ॥ध्रु०॥ हातीं घेऊनियां फूल । अंगणीं रांगत आलें मूल । होतें सारवित मी चूल । कैसी भूल पडियेली ॥१॥ माथां शोभे पिंपळपान । मेघवर्ण ऐसा जाण । त्याला म्हणती श्रीभगवान । योगी ध्यान विश्रांती ॥२॥ संगें घेउनी गोपाळ । बाळ खेळे आळुमाळ । पायीं पोल्हारे

झळाळ। गळां माळ वैजयंती ॥३॥ एकाजनार्दनीं माय। घरोघरांप्रती जाय। कृष्णा जाणावें तें काय। कोणी सांगा गे ॥४॥

१२०. **भिंगाचें भिंगुलें खांद्यावर आंगुलें** । नाचत तान्हुलें यशोदेचें ॥१॥ येती गौळणी करती बुझावणी। लागती चरणीं कान्होबाच्या ॥२॥ गोविंद बाळिया वाजविती टाळिया। आमुचा कान्हया देवराव ॥३॥ कडदोरा बिंदलीं वाघनखें साजिरीं। नाचत श्रीहरी यशोदेचा ॥४॥ पायीं घागरीया वाक्या साजरीया। कानींच्या बाळया ढाळ देती ॥५॥ एकाजनार्दनीं एकत्व शरण। जीवें निंबलोण उतरती ॥६॥

१२१. **एके ऐक सखये बाई नवल मी सांगूं काई** । त्रैलोक्याचा धनी तो हा यशोदेसी ह्मणतो आई ॥१॥ देवकीनें वाईलागे यशोदेनें पाळिला। पांडवांचा बंदीजन होऊनियां राहिला गे ॥२॥ ब्रह्मांडाची सांठवण योगीयाचें निज धन। चोरी केली म्हणऊन उखळासी बंधन ॥३॥ सकळ तीर्थें जया चरणीं। सुलभ हा शूलपाणी। राधिकेसी ह्मणे तुझी करीन वेणीफणी ॥४॥ शरण एकाजनार्दनीं कैवल्याचा मोक्षदानी। गाई गोप गोपी बाळा मेळविले आपुलेपणीं ॥५॥

१२२. **गवळण म्हणती यशोदेला** । कोठें गे सांवळा ॥ कां रथ शृंगारिला। सांगे वो मजला॥ अक्रूर उभा असे बाईगे साजणी ॥१॥ या नंदाच्या आंगणीं। मिळाल्या गौळणी ॥ध्रु०॥ बोले नंदाची पट्टराणी। सद्गदीत होउनी॥ मथुरेसी चक्रपाणी। जातो गे साजणी॥ विव्हळ झालें मन वचन ऐकोनी ॥२॥ अक्रूरा चांडाळा। तुज कोणी धाडिला॥ कां घात करूं आलासि। वधिसी सकळां॥ अक्रूरा तुझें नाम तैशीच करणी ॥३॥ रथीं चढले वनमाळी। आकांत गोकुळीं॥ भूमि पडल्या व्रजबाळी। कोण त्या सांभाळी॥ नयनींच्या उदकानें भिजली धरणी ॥४॥ देव बोले अक्रूरासी। वेगें हांकीं रथासी॥ या गोपींच्या शोकासी न पाहवे मजसी। एकाजनार्दनीं रथ गेला निघोनी ॥५॥

१२३. **उद्धवासी एकांतीं बोले गुज सांवळा** । गोकुळासी

जाउनी बोधीं सुंदरी गोपिबाळा । रथीं बैसोनी निघाला वेगीं पावला गोकुळां । तो उद्धव देखोनी दृष्टीं गोपींनीं वेढिला ॥१॥ उद्धवा जाय मथुरेला । आणीं लौकरी हरीला ॥ध्रु०॥ मुख सुंदर शोभे कपाळीं टिळक रेखिला । नवरत्नजडित मुद्रिका हार कंठीं घातिला । झळकती कुंडलें कानीं शिरीं मुगुट शोभला । मुरली धरुनी अधरीं नाचे यमुना तीरीं देखिला ॥२॥ मथुरेसी राहिला हरी विसरोनी आम्हांसी । कुब्जेनें मोहिला भाळला तिच्या रूपासी । डोळे पिचके खुरडत जे चाले काय वानूं मुखासी । शुद्ध भाव देखोनी तिचा अनुसरला तियेसी ॥३॥ रासमंडळीं नाचे मुरारी कधीं भेटेल तो न कळे । वेणु वाजवी सुस्वर सोज्वळ पदकमळें । धणी न पुरे तया पहातां मन आमुचें वेधिलें ॥४॥ हा अक्रूर कोठोन आला हरि गेला घेउनी । तो वियोग जाळी न जाय जीव आमुचा अझुनी । घरदार सोडोनी जावें गोकुळ हें सांडोनी । उद्धवा कधीं भेटविसी हरीला आणुनी ॥५॥ घडी घडी घरां येतो चोरितो श्रीहरी । तो झडकरी दाखवीं उद्धवा लौकरी । धन्य प्रेम तयाचें सद्गदित अंतरीं । एकाजनार्दनीं हरिरूपीं वेधल्या नारी ॥६॥

१२४. **कृष्ण आला परिसुनि मथुरे नारी** । चपळा धांवती अतिसुंदरी । येकीं त्या भोजन कवळ करीं । ऐकी त्या आलीया मार्जन शिरीं ॥१॥ आरे कृष्णा अरे कान्हा मनमोहना । गोपिका भाळल्या तुझिया गुणा । जय जय मानस मनमोहना । जीवीं जीवें गुंतल्या नंदनंदना ॥२॥ कृष्ण दृष्टी पहावया प्राण पिसा । एकी त्या आलिया मुक्त केशा । येकी त्या आलीया विगुंतवासा । देह गेह नाठवे कृष्ण मानसा ॥३॥ कृष्णदृष्टी पहावया वेगु कामिनी । अस्ताव्यस्त इंद्रियां वाणलीं लेणीं । एकी त्या आलीया कर्म सांडोनी । तनुमन वेधिल्या सारंगपाणी ॥४॥ एकी त्या काजळ सुदल्या मुखीं । जावड कुंकम लाविती नाकीं । तांबूल विडीया खोविती मस्तकीं । कृष्णादृष्टी इंद्रियां नाहीं वोळखी ॥५॥ येकी त्या तानवडें लेइल्या पायीं । पायींचीं पोल्हारे कानींवो बाई । वाळे वाक्या बांधल्या कंठाचे ठायीं । लाहे लाहे नेपुरें बांधलीं डोईं ॥६॥ येकी त्या

आलिया चोखण शिरीं । नागवें शरीर नेणें सुंदरी । मोतीयाचे हार नेसल्या नारी । पाटाउ विसरल्या घरच्या घरीं ॥७॥ एकी त्या अर्धांगीं लेइल्या चोळी । गुढगीया बांधिली मोतिया जाळी । नाकींचें मुक्ताफळ खोविती भाळीं । देह गेह नाठवे कृष्ण स्नेहाळी ॥८॥ एकी त्या कडीये घेतिल्या झारी । बाळकें विसरल्या घरींच्या घरीं । दृष्टीं सम दृश्य न दिसे नारी । पुत्र स्नेहे नाठवे देखोनी हरी ॥९॥ रंगीं रंगल्या आल्हादें भारी । आपपर नाठवे तया सुंदरी । एकाजनार्दनीं वेधल्या नारी । परतोनी संसारा नुरेची उरी ॥१०॥

१२५. यमुनेचे तीरीं नवल परी वो । तेथें गोपाळ वत्सें स्वयें झाला हरी वो ॥१॥ नवल देखा ठक तिन्ही लोकां । भुली ब्रह्मादिकां पार नाहीं सुखा ॥२॥ कृष्णवत्साची ध्वनी गाई पान्हा । तेथें वोळलें निराळें विस्मयो गौळीजना ॥३॥ गोपाळाचे वचनीं सुखें सुखा भेटी । तेथें वोसंडला आनंद माय कृष्णीं भेटी ॥४॥ ऐसा राचिला आनंदु देखोनी निवाडा । तेथें सृष्टीकर्ता तोहि झाला वेडा ॥५॥ ऐसें अचोज पैं मना नये अनुमाना । अचुंबीत करणें एकाजनार्दना ॥ ६ ॥

१२६. न माये चराचरीं त्रैलोक्य उदरीं । तो यशोदेचे कडेवरी शोभतो कैसा ॥१॥ गोपवेष मिसें ब्रह्मीया लाविलें पिसें । तो गोपवत्सवेषें शोभतो कैसा ॥२॥ एके घटिकेवरि सोळा सहस्र घरीं। नोवरा श्रीहरी शोभतो कैसा ॥३॥ अनंगेंविण अंगें गोपी भोगिल्या श्रीरंगें । तो कृष्ण निजांगें शोभतो कैसा ॥४॥ सच्चिदानंदघन तान्हुलें आपण । एकाजनार्दन शोभतो कैसा ॥५॥

१२७. सुंदर बाळका म्हणती गोपिका यशोदा रोहिणी सन्मुखा। आदि नाटका नाच व्यापका मिळालिया अनेका । सर्व पाळका सकळ चाळका सुखदाता सकळिका । धिमी धिमी बाळा नाचे वहिला म्हणती मायादिका ॥१॥ कृष्णा नाचरे व्यापका । म्हणताती गोपिका ॥ ध्रु० ॥ दण दण मेदिनी वाजत वाम चरणनिघातें । थोंगीत थोंगीत थाक तोडीत चित्त अनुकारें संगीतें । टाळछंदें मन वेधे टाळी वाजे अनुहातें । धिम

धिम धिमतांग थोंकीत तालछंदें सांवळें नाचतें ॥२॥ गुप्त प्रगटीत थाक दावित स्थूल सूक्ष्म आनंदें। धिगीतां धिगीतां वाजती गजरें शास्त्राचेनी विवादें। घटतनं घटतनं शब्दें बोलती तार्किक गेले भेदें। गर गर गर गर भोंवरी देत अवतार संबंधें ॥३॥ रुणुझुणु रुणुझुणु वाजती श्रुति नेति नेति उच्चारी। आत्मा हा व्यापक नाटक त्रैलोक्य पडलें फेरी। यशोदा रोहिणी वृद्ध गौळणी नाचत देह विसरीं। पक्षी चारा विसरले पवन मुख पसरे अंबरीं ॥४॥ देव विमानीं पहाती गगनीं ब्रह्मा नाचताहे येउनी। इंद्र ऐरावत नाचत जवळील बृहस्पति तो मुनी। गण गंधर्व देव सर्व तेहतीस कोटी मिळोनी। कुबेर पोटा नाचत मोठा कृष्णछंद घेउनी ॥५॥ शेष वासुकी नाचत वेगीं चवदा भुवनें माथां। वराह गाढा पृथ्वी दाढां नाचे विसरुनी चिंता। तृणें तरुवरें पर्वत कुंजर लाचावले अनंता। सगुण निर्गुण जंगम स्थावर वेधले अच्युता ॥५॥ घुळु घुळु घुळु घुळु कंकण वाजती बाहुभूषित भूषाणें। तो परात्पर त्रैलोक्य सुंदर जगाचिया जीवना। खुणखुण बोलती संत घांगुरले हरी चरणा। दृष्टी देखिला सबाह्य निवाला एका शरण जनार्दना ॥७॥

१२८. गोकुळीं लाघव दावितो चक्रपाणी। भोंवत्या वेष्टित बैसल्या अवघ्या गौळणी। मध्यें सुकुमार सांवळा शारंगपाणी ॥१॥ चिमणा पितांबर पिंवळा। गळां वैजयंती माळा। घवघवीत घनसांवळा। पाहे नंदराणी ॥२॥ नाचरे तूं कृष्णा मज पाहूंदे नयनीं ॥धु०॥ नाचतो सांवळा सुंदर निमासुर वदन। वाळे घोळ घागरीयांचा झणत्कार पूर्ण। आकर्ण नयन सुहास्य वदन। पाहुनी भुले मदन ॥३॥ हातींच्या मुद्रिका झळकती। क्षुद्र किंकिणी सुस्वर गाती। वाकी नेपुरें ढाळ देती। पहाती गौळणी ॥४॥ सप्तही पाताळें नाचती हरीचिया छंदें। आकाश धरणी स्वर्गीं देव नाचती आनंदें। गण गंधर्व देव सर्व अक्षर हरिपदें ॥५॥ वैकुंठ कैलास नाचती। चंद्र सूर्य रस नायक दीप्ति। ऋषिमंडळ थाक तोडिती। अद्भुत हरिकरणी ॥६॥ नाचती हरिपदें चतुर्दशलोकपाळ। शेष वासुकी नाचती सर्वही फणीपाळ। परिवारेसी नाचती पृथ्वीचे भूपाळ ॥७॥ मेरु पर्वत

भोगी नायक । वनस्पति नाचती कौतुक । वेदशास्त्र पुराण पावक । नाचत शूळपाणी ॥८॥ नाचती गोपाळ गोपिका सुंदर मंदिरें। उखळें जाती मुसळें पाळीं आणि देव्हारे । धातुमूर्ति नाचूं लागल्या एकसरें ॥९॥ गौळणी अवघ्या विस्मित । देहभाव हरपला समस्त । यशोदेसी प्रेम लोटत धरिला धाउनी ॥१०॥ शिणलासी नाचतां आतां पुरे करीं हरी । विश्वरूप पहातां गोपी विस्मित अंतरीं । यशोदेनें कृष्ण घेतला कडीयेवरी ॥११॥ एकाजनार्दनीं भक्तिभावें। अनन्य भक्ता दावी लाघव । निज भक्तांचें काज सर्व । करितां शिण न मानी १२

१२९. प्रथम मत्स्यावतारीं तुमचें अगाध चरित्र । न कळे ब्रह्मादिका वैष्णव गाती पवित्र ॥१॥ उठोनी प्रातःकाळीं गौळणी घुसळण घुसळिती । गाती कृष्णाचे पोवाडे हृदयीं परोपरी ध्याती ॥२॥ द्वितीय अवतारीं आपण कच्छ रूप जाला । सृष्टि धरुनी पृष्ठीं शेवटीं सांभाळ केला ॥३॥ तृतीय अवतारीं आपण वराहरूप झाला। धरणी धरुनी दाढे हिरण्याक्ष वधिला ॥४॥ चतुर्थ अवतारीं आपण नरहरि रूप। रक्षुनी प्रल्हाद वधिला हिरण्यकश्यप ॥५॥ पांचवे अवतारीं आपण वामन झाला । बळी घालुनी पाताळीं शेखीं द्वारपाळ ठेला ॥६॥ सहावे अवतारीं आपण परशुराम झाला । धरुनी परशु हातीं सहस्रभुजा वध केला ॥७॥ सातवे अवतारीं आपण दाशरथी राम । वधोनी रावण कुंभकर्ण सुखी देव परम ॥८॥ आठवे अवतारीं आपण वसुदेवा घरीं । वधोनी कंसादिक असुर मारिले भारी९ नववे अवतारीं आपण बौद्धरूप झाला । धरूनियां मौन भक्ताघरीं राहिला ॥१०॥ दहावे अवतारीं आपण झालासे वारु । एकाजनार्दनीं वर्णिला त्याचा बडिवारु ॥११॥

१३०. उठोनी प्रातःकाळीं म्हणे यशोदा मुरारी । गोपाळ वाट पहाती उभे तुझ्या द्वारीं । शिदोरी घेउनी वेगीं जाय राना ॥१॥ यमुनेचे तीरीं खेळ खेळतो कान्हा । नानापरी क्रीडा करी यादवांचा राणा ॥ध्रु०॥ मागें पुढें गोपाळमध्यें चाले हरी । सांवळा सुकुमार वाजवी मुरली अधरीं । पुच्छें वर करुनी गाई नाचती नाना ॥२॥ मुरलीचा नाद न समाय त्रिभुवनीं । कितीएक नादें भुलल्या गौळणी ।

देहगेह सांडोनी चालताती वना ॥३॥ खग मृग गायी व्याघ्र नसे दुजा भाव । सकळीं उच्चारण एक कृष्ण नांव । काया वाचा मनें शरण एकाजनार्दना ॥४॥

१३१. अविद्या निशींचा लोटला पहार । रजेंसी लोपला तम अंधकार । सत्त्व शोधित शुद्ध सुमन हार । प्रबोध पाहतां परतला कृष्ण वीर वो ॥१॥ आलारे आलागे ह्मणती पहा कृष्ण । जैसा निर्जीवा मिनला जीवप्राण । श्रुति परतल्या आत्म साक्षात्कार देखोन । तैशा विव्हळ गोपिका हरि पाहून ॥२॥ कृष्णापाशीं मिनल्या व्रजनारी । कांहो निष्ठुर तूं जालासी हरि । स्नेह धरिती तयासी होसी दुरी । लोभु सांडिती त्यापाशीं निरंतरीं वो ॥३॥ थोर शिणलाती तुह्मी मजविण । माझे स्वरूपीं ठेविला जीव प्राण । माझे भेटिसी तंव नाहीं खंडन । सबाह्य अंतरीं माझें अधिष्ठान वो ॥४॥ ऐसें वचन ऐकोनी हरी मुखें । थोर चकल्या वियोगाचे दुःखें । आह्मां मारिलें शस्त्राविण वचन तिखें । शेखीं हें ना तें केलें संग-दोषें वो ॥५॥ कृष्णीं गोपिका वेधल्या एका मनें । मागा मुरडती प्रीति प्रेमाचें रुसणें । जेवीं श्रुति परतल्या नेति या वचनें । एका-जनार्दनीं धरुनी ठेल्या मौन्यें वो ॥६॥

१३२. भक्ति गोकुळीं नवविधा नारी । गजरे चालती भारी वो ॥ सुनीळ जळीं अति संतोषें । क्रीडती यमुना तीरीं वो ॥१॥ स्थिर स्थिर माधवा विचार धरीं । आम्ही परात्पर परनारी ॥ वासना वास अलक्ष लक्षोनी । दह्याची करिसी चोरीरे ॥२॥ आकंठ मग्न सुनीळ निरी । घन सांवळा देखोनि वरी ॥ येथोनि निघतां लाज मोठी । विनोद न करींरे ॥३॥ लाज सांडोनि धरा चरण । तंव मी होईन प्रसन्न ॥ एकाजनार्दनीं निःशंक झाल्या । जीवींची जाणूनि खूण वो ॥४॥

१३३. कृष्णरूपीं भाळल्या गोपिका नारी । नित्य नवा कृष्ण जीवा आवडतो भारी । पवन वेगीं चालिल्या कालिंदी तीरीं । चिदानंद भावें भोगावा श्रीहरी ॥१॥ वाजती गाजती अनुहत टिपरी । बारा सोळा मिळोनी गौळयाच्या नारी । प्रातःकाळीं जाती

यमुना तीरीं । कृष्ण प्राप्तिलागीं पूजिती गौरी ॥२॥ एकमेकीतें खुणाविती दृष्टी । हरिरूपीं आवड जीवा लागली मोठी । समर्थी एकांत होईल काय भेटी । मनींचें आर्त सांगूं गुज गोष्टी ॥३॥ कृष्ण-रूपीं वेधल्या विसरल्या अन्नपान । माया विलास नेघे अंजन चंदन । रात्र आणि दिवस कृष्णाचें ध्यान । एकाजनार्दनीं चरणीं वेधलें मन ॥४॥

१३४. चंद्राहुनी शीतळ रवीहुनी सोज्वळ । तेणें मज केवळ वेधियेलें ॥१॥ वेध कैसा मज लागला वो बाई ॥ध्रु०॥ अमृताहुनी स्वादु गगनाहुनी मृदु । रूपेंविण आनंदु देखिला बाई ॥२॥ एका-जनार्दनीं आनंदु परिपूर्ण । कायावाचा मनें वेधिलें वो बाई ॥३॥

१३५. आजी वो कांहो कृष्ण नाहीं आला । ह्मणोनि खेद करी गौळणी बाळा । काय वो ऐसा देहीं लागला चाळा । कां रे न येसी बाळा नंदाचिया ॥१॥ कवण देवा नवसीं नवसूं । कवणा गुरूतें मार्ग पुसूं । कैं भेटेल हा हृषिकेशू । ह्मणोनि मन जाहलें उदासू ॥२॥ हा कृष्ण आजी कां घरीं नये । आतां काय करूं यासी उपाय । एकाजनार्दनीं धरूं जाय पाय । तैंच दरुशन होय आजी याचें ॥३॥

१३६. दिव्यतेज झळकती रत्नकीळा फांकती । अगणीत लावण्य तेजप्रभा दिसतीगे माये ॥१॥ कानडा वो सुंदर रूपडागे । अंतरीं बाहेरीं पहातां दिसे उघडागे ॥२॥ आलिंगनालागीं मन उताविळ होय । क्षेम देतां माझें मीपण जाय ॥३॥ मागें पुढें चहूंकडे उघडें पाहीं । पाहावयासी गेलें मजला ठक पडलें बाई ॥४॥ बाहेरी पाहूं जातां अंतरीं भासे । जें जें भासे तें तें येकीयेक समरसें ॥५॥ एकाजनार्दनीं जिवींचा जिव्हाळा । एकपणें पहातां न दिसे दृष्टी-वेगळा ॥६॥

१३७. देह गेह कर्म सारूनी । शेजे पहुडलीं निज समाधानीं । कृष्ण वेणु गीत ये श्रवणीं । वृत्ति उचलली भेटी लागुनी वो ॥१॥ जीवीं लागलें हरीचें ध्यान । कांहीं केलिया न राहे मन । प्रेम पडीभरें येतसे स्फुंदोन । हरिचरणीं तें वेधिलें मन वो ॥२॥ लाज सांडोनी जालें निर्लज्ज । सासु सासऱ्यासी नाहीं मज काज । माया माहेर

अंतरलें सहज । हरिचरणीं तों वेधलें निज वो २ चिदाकाशींचें स्वच्छ चांदिणें। कृष्ण प्रभा ते चंद्र परिपूर्णें । ध्येय ध्यातां खुंटलें तेणें गुणें । एकाजनार्दनीं सहज एकपणें वो ॥४॥

१३८. ज्ञाति कूळ सांडिलें आह्मीं वेगीं । माया माहेर त्यजिलें तुजलागीं । अंग अर्पिलें अंगींचीये अंगीं । शेखीं रतलासि दासी कुब्जेलागीं ॥१॥ सर सर निर्गुणा तूं अगुणाचा हरी । जवळी असतां जालासी कैसा दुरी । चित्त उतटे चिंतितां निरंतरीं । मन मावळलें न दिसे दृश्याकारीं वो ॥२॥ तुजलागीं सांडिला देहसंग । तुजविण विटला विषयभोग । जळो तुझा उपदेश सांगसी योग । आह्मां देई सप्रेम संयोग ॥३॥ एक म्हणती गे सांडा शब्द आटी । शब्दा नातुडे कोरड्या ज्ञान गोष्टी । आजिचा सुदीन श्रीकृष्णीं झाली भेटी । हरुषें निर्भर स्वानंदें भरली सृष्टी ॥४॥ एक म्हणती गे सांडा शब्दज्ञान । ध्येय जोडलें काईसें आतां ध्यान । भज्य भजक एक झाले भजन । गेली त्रिपुटी मिथ्या मोक्ष बंधन । ॥५॥ एक म्हणतीगे चला मांडू रासू । क्षणे उगवेल मायामय दिवसू । दैवें जोडला गे कृष्ण परमहंसू । शोधा निज तत्त्व सांडोनि आळसू ॥६॥ गोपी मंडळी मिळाली कृष्णापाशीं । जैशा रश्मि मिनल्या रविबिंबासी । कृष्ण भोगितां नाठवे दिननिशीं । एकाजनार्दनीं ऐक्यता प्रेमेंसी ॥७॥

१३९. कृष्ण मूर्ति होय गे कळों आली सोय गे । प्राणाचाही प्राण पहातां सुख सांगूं काय गे ॥१॥ तुळशी माळ गळां गे कस्तुरीचा टिळा गे । अर्धांगीं रुक्मिणी विंझणे वारित गोपी बाळा गे ॥२॥ पीतांबराची कास गे कसिली सावकाश गे । नारद तुंबर गायन करती पुढें निजदास गे॥३॥ भक्त कृपेचि माय गे वोळखिली विठाई गे । एकाजनार्दनीं विटे जोडियेले पायगे ॥४॥

१४०. चला बाई वृंदावनीं रासक्रीडा पाहूं । नंदाचा बाळ येणें केला नवलाऊ ॥१॥ कल्पनेची सासू इचा बहुताचि जाचू । देह भाव ठेउनी पायीं ब्रह्मपदीं नाचूं २ सर्व गर्व सोडूनि बाई चला हरीपाशीं । द्वैतभाव ठेवुनी पायीं हरीरूप होशी ॥३॥ एकाजनार्दनीं विश्वव्यापक हा देव । एक एक पाहतां अवघें स्वप्नवत वाव ॥४॥

१४१. ब्रह्म कैसें वेडावलें गे बाईये ॥ध्रु०॥ निर्गुण होते सगुणा आलें । त्रिभुवन उद्धरिलें बाईये ॥१॥ घेउनी वसुदेवें गोकुळा नेलें । यशोदेनें खेळविले गे बाईये ॥२॥ एका एकपण तेंही नेलें । जनीं जनार्दन केलेंगे बाईये ॥३॥

१४२. काळी घोंगडी हातीं काठी । लागला धेनुचे पाठीं ॥१॥ अरे हरी व्रज वांकुडा कीं तुजसाठीं । बैसला यमुनेचे तटीं ॥२॥ राधा गोरटी हातीं वाटी । लागली कृष्णाचे पाठीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं झाली दाटी । घातली पायांवर मिठी ॥४॥

१४३. देखिला अवचिता डोळां सुखाचा सागरु । मन बुद्धि हारपली झाले एकाकारु । न दिसे काया माया कृष्णीं लागला मोहरु ॥१॥ अद्वया आनंदारे अद्वया आनंदारे । वेधियल्या कामिनी अद्वया आनंदारे ॥२॥ खुंटलें येणें जाणें घर सासुर । नाठवे आपपर वेधियेलें सुंदर । आर्ते सबाह्य व्यापिलें कृष्ण परात्पर नागर वो ॥३॥ सावजी कळलें आतां लोधलें निर्गुणा । एकाजनार्दनीं कृपा केली परिपूर्णा । गगनीं गिळियलें येणें उरी नुरेचि आपणा ॥४॥

१४४. मैं दधी बेचन चलि मथुरा । तुम केंव थारे नंदजीको छोरा ॥१॥ भक्ति का आंचला पकडा हरी । मत खेंचो मोरी फारी चुनरी ॥२॥ अहंकारका मोरा गरगा फोरा । व्हाको गोरस सबही गीरा ॥३॥ द्वैतनकी मोरी आंगीया फारी । क्या कहूं मैं नंगी नार उघारी ॥४॥ एकाजनार्दन ज्यासो भेटा । लागत पगसे कबु नहीं छुटा ॥५॥

१४५. मारी गावढी चुकलीछे भाई । देखन देखन त्रिभुवनछे आई । उन शोधन लागछे भाई । अब कैसीगत करुछे आई ॥१॥ मथुरा लमानीन मारो नामछे । गावढी देखत आई गांवछे । दृष्टी देखन नही मनछे । कैसे भुलाय कान्हयानछे ॥२॥ भुली भुली आई मानछे । कही मीलन मोरे ध्यानछे । एकाजनार्दनसे पगछे । अखंड चित्त जडे गावढीछे ॥३॥

१४६. दे दे दे मोरी कन्हया लाल साडीछे । तुम भलो नंदजी नंदन लालछे ॥१॥ मैतो आई मथुरा हाटछे । बिगरी तूं क्या घरे घाटछे कन्हया ॥२॥ ज्याकर बोलुंगी जशोदानंदछे । तारी खोड

तोडुंगी हातछे कन्हयां ॥३॥ एकाजनार्दन बिनती करतछे । दोनो हात जोडकरछे कन्हया ॥४॥

१४७. भुली भटकी आई कान्हा तोरे गांवछे । मारो नंदनंदन चित्त जडो तोरे पावछे लालना ॥१॥ चली आई परपंच हाटसे । तूं केंत्र धरीयो मेरे वाटछे ॥२॥ आब तूं नंदनंदन लालछे । मैं गारी देऊं तुजसे लालना ॥३॥ एकाजनार्दन नाम तोरे गांवछे । पीरीत बसे तारे चरणछे लालना ॥४॥

१४८. हो भलो तुम नंदन लालछे । मुजे गांवढी बतावछे १ आगल पिछील ध्यानमे आवछे । संगल नाम तोरा मैं गावछे ॥२॥ तारो सुंदर रुप मोरे मनछे । प्रीत लगी कान्हा हमछे ॥२॥ एकाजनार्दनीं तोरे नामछे । गावत ध्यावत हृदयसेछे ॥४॥

१४९ याहांकी बात नही मेरी आवछे । तोरे चरणकमल मैं ध्यावछे ॥१॥ सुंदरतु नंदनंदन लालछे । गळां शोभे वैजयंती मालछे ॥२॥ पीत पीतांबर घोंगरीयाछे । गोपाळ नाचती तोरे सातछे ॥३॥ एकाजनार्दनीं रखत गावढीछे । चित्त जडे मोरे पावडीछे ॥४॥

१५०. देखे देखे गे जशोदा मायछे । तोरे छोरीयानें मुजे गारी देवछे ॥१॥ जमुनाके पानीया मैं ज्यावछे । बीच मीलके घागरीया फोडछे ॥२॥ मैने ज्याके हात पकरछे । देखे आपही रोवछे मायना ॥३॥ एकाजनार्दन गुन गावछे । फेर जन्म नही आवछे मायना ॥४॥

१५१. देवरे देवरे मोरी घागरीया लालछे । मैं बोलुंगी जेसोदा मायछे ॥१॥ हाम रहो नंदसे नामछे । तारो भीड नही मारो कामछे ॥२॥ आकर पकरीयो मोरे आंगछो । मैं लाजे न आइगे मा आवछो ॥३॥ एकाजनार्दनीं तोरे पुत्रने हामछे । फजीतीनें मानली आइछे ॥४॥

१५२. मैं ज्यावगी छोरकर तोरे गांवछे । तूं खोरी मतकर मोरे लालछे ॥१॥ मोरे घर तूं आकर लालछे । माखन चुरावत आपने हातछे २ मैं कहुंगी तोरे मातछे । किसननें चोरी करी मोरी घरछे ॥३॥ कहे एकाजनार्दन लालछे । चरण पकरु मो तुमछे ॥४॥

१५३. **माई मोरे घर आयो शामछे** । गावढी छोडी मोरे मनछे ॥१॥ दधी दुध माखन चुरावे हमछे । छोकरीया खिलावन देवछे २ मारी सुसोवन लगीछे । बालन उनके पकड लीनछे ॥३॥ एकाजनार्दन थारो छोरेछे । बेड लगाये माई हामछे ॥४॥

१५४. **हामे आपले सोवेते घरछे** । रात आयो थारो शामछे ॥१॥ मारी वेनी पकड करी हातछे । दाढी बांधी गाठछे ॥२॥ मोरी घागरीया फोर करछे । भागन गयो आप घरछे ॥३॥ एकाजनार्दनीं तोरे शामनेछे । मोरो संसारको नाशछे ॥४॥

विरहिणी.

१५५. **कसा मला टाकुनी गेला राम** ॥ध्रु०॥ रामाविण जीव व्याकुळ होतो । सुचत नाहीं काम ॥१॥ रामाविण मज चैन पडेना । नाहीं जीवासी आराम ॥२॥ एकाजनार्दनीं पाहुनी डोळा । स्वरूप तुझें घनशाम ॥३॥

१५६. **वेधला जीव माझा भेटवा श्रीरंग** । सर्व सांडियेला मोह ममता संग । जीवीं जीवलग जाला अनंग । भेटवा भेटवा मज श्रीरंग ॥१॥ ऐशी विरहिणी बोले बोली । कांरे हरी तूं सांडी केली ॥ ध्रु० ॥ समभाग तुज पहावया । मन आमुचें गुंतलें देवराया । तूं तंव मध्यें घालिसी माया । नको आतां विरह पाया ॥२॥ आमुचा विरह कोण निवारी । विरहिणी बोले ऐशीया परी । एकाजनार्दनीं विनवी श्रीहरी । जन्ममरणाचा विरह निवारी ॥३॥

१५७. **कोण्या वियोगें गुंतला कवणें हातीं** । परापश्यंती मध्यमा जया ध्याती । श्रुति शास्त्र जया भांडती । तो कांहो रुसला श्रीपती ॥१॥ येईं येईं कान्हा देईं आलिंगन । भेटी देऊनि पुरवीं पूर्ण मनोरथ । विरहविरहा करीं समाधान । दावीं तूं आपुले चरण ॥२॥ येथें अपराध आमुचा नाहीं । खेळ सर्व तुझा पाहीं । एकाजनार्दनीं नवल काई । एकदा येउनी भेटी देईं ॥३॥

१५८. **विरहिणी विरहा विरहित बोले** । कां वो पूर्वकर्म आड ठेलें । पाचे न येती नाम सांवळे । तया विरहा मन माझें वेधलें ॥१॥ ऐशा परी बोलती गोपबाळा । कोठें गेला नेणों सांवळा । प-

व्हातां पहातां ठकविलें गोपाळां । ऐसा याचा विरह लागला ॥२॥ नेणों कांहीं कर्म आड ठेलें । वियोग वियोगाचें वर्म ऐसें जालें । एकाजनार्दनीं कौतुक बोले । ऐशा दुःखा विरहिणी बोले ॥३॥

१५९. नको नको दूर देशीं । आज्ञा ठेवीं चरणापाशीं । मग या विरहा कोण पुसी । ऐसी इच्छा देईं आम्हासी ॥१॥ पुरे पुरे संसार विरह छंद । तेणें तूं अंतरसी गोविंद । द्वैताचा नको देऊं बाध । हृदयीं प्रगटोनी दावीं बोध ॥२॥ विरह हरीं सत्वर देवराया । परेपरता प्रगटोनी दावीं पायां । दुजें मागणें आणीक नाहीं काह्या । एकाजनार्दनीं शरण तुझीया पायां ॥३॥

१६०. समचरणीं मन माझें वेधलें । तें वेगळें होतां विरह बोलें । हर्षा मर्षा चित्त उन्मन ठेलें । म्हणोनी विरहिणी विरह बोले ॥१॥ सांवळिया कान्हया नको जाऊं दुरी । राहें परेपरता परतोनी हरी । पश्यंती मध्यमा मरुनी वैखरी । चारी वाचा तटस्थ जाह्ल्या हरी ॥२॥ तुझ्या वियोगाचा न व्हावा संग । अखंड नामीं असो अनुसंधान । शरण एकाजनार्दन । कायावाचा मनें जाणोन ३

१६१. आशा मनीषाचा विरह लागला । तेणें सांवळा दुरी ठेला । जवळी असेनी बोलती अबला । कवणे गुणें कान्हु रुसला १ धांवें धांवें कान्हाई नंद नंदना । पुरवीं तूं आमुची वासना । आणिक नको दुजी कल्पना । विरह निवारीं देईं दर्शना ॥२॥ छंदें छंदें विराहिणी बोले । कावो बोलण्या अबोलणें जालें । एकाजनार्दनीं ऐसें केलें । नंदनंदना चित्त गुंतलें ॥३॥

१६२. जन्म जन्मांतरीं विरहिणी । होती दुश्चित अंतःकरणीं । दुःख सोशिलें होतें मागें जन्मीं । ये खेपे निरसलें स्थूळ कारणीं ॥१॥ येउनी भेटी देहीं देहातीत । तयाचा विरह मजलागीं होत । मना समूळ मन पहात । तो भेटला गोपीनाथ ॥२॥ दुःख फिटलें सुख जालें थोर । हर्षें आनंदें आनंद तुषार । एकाजनार्दनीं भेटला परात्पर । तेणें संसार विरह गेला निर्धार ॥३॥

१६३. काम क्रोध वैरी हे खळ । लोभ अहंकार आशा बरळ । कर्म बळीवंत लागलें सबळ । तेणें वेधिलें आमुतें निखळ ॥१॥

नको नको वियोग हरी। येईं येईं तूं झडकरी। आह्मा भेटें नको धरूं दुरी। वियोग जाहला तो आवरीं ॥२॥ तुझीया भेटीचें आर्त मनीं। याकारणें विरह बोलणें वाणी। एका शरण जनार्दनीं। वियोग गेला पहातां समचरणीं ॥३॥

१६४. मागें विरह बहुतांशीं झाला। संसार श्रम वांयां केला। क्षणभरी विश्रांति नाहीं मला। तो सद्गुरु जिवलग भेटला ॥१॥ आतां विरहाची सरली गोठी। डोळेभरी पाहिला जगजेठी। जाउनी चरणीं घालावी मिठी। विरह गेला समूळ दृष्टी ॥२॥ एकाजनार्दनीं पाहतां आनंदले। जन्मजन्मांतरींचें दुःख फिटलें। विरहाविरहें हर खुंटले। कायावाचामनें वेधलें वो ॥३॥

१६५. बहुत जन्में विरहें पीडली। नेणों कैशी स्थिर राहिली। मन आशा गोविंदीं वेधली। तों मध्यमा वैखरीये गुंतली वो ॥१॥ चारी वाचांपरता सांवळा। विरहिणीसी छंद लागला। चौपरता कोठें गुंतला। तें नेणों आह्मी अबला वो ॥२॥ विरह जाईल कैशा परी। पूर्वपुण्य सुकृत पदरीं। एकाजनार्दनीं भेटेल हरी। तैं विरह नोहे निर्धारीं ॥३॥

१६६. येईं वो श्रीरंगा कान्हा बाई। विरहाचें दुःख दाटलें हृदयीं। कोण सोडवील यांतून पाहीं। दैवयोगें सांपडला सगुण देहीं ॥१॥ सगुण निर्गुण याचा वेध। वेधें वेधलें मन झालें सद्गद। वाचा कुंठित हरपला बोध। नेणें आणिक परमानंद ॥२॥ स्थिर स्थिर मति झाली। वृत्ति विरक्ति हारपली। समाधी उन्मनी स्थिरावली। ऐशी विरहाची मति ठेली वो ॥३॥ संगविवर्जित मन झालें। काया वाचा मन चित्त ठेलें। एकाजनार्दनीं ऐसें केलें। विरह दुःख निरसिलें ॥४॥

१६७. भिन्न माध्यानीं रात्रीं नारी। विरह करी बैसोनि अंतरीं। केधवां भेटेल श्रीहरी। तों नवल जालें अंतरीं वो ॥१॥ अवचित घडली संतसंग। विरहाचा झाला भंग। तुटोनी गेला द्वैतसंग। फिटला जन्ममरणाचा पांग वो ॥२॥ एकाजनार्दनीं संतसंग। फिटला संसारपांग। विरह गेला देहत्याग। सुखें सुख झालें अनुराग वो ३

१६८. **विषय विरह गुंतले संसारीं** । तया जन्म जन्मांतरीं फेरी । कोणी न सोडवी निर्धारीं । यालागीं न गुंता संसारीं ॥१॥ मज सोडवा तुह्मीं संतजन । या विषयविरहापासोन ॥ध्रु०॥ क्षणिक विषय संसार । भरला दिसे भवसागर । यांतुनी उतरीं पैलपार । संतसंग मिळलिया ॥२॥ यांसी शरण गेलियावांचुनी । संतसंग न जोडे त्रिभुवनीं । शरण एकाभावें जनार्दनीं । विरह गेला समूळ निरसोनी ॥३॥

१६९. **ऐशी निर्धारें विरहिणी करी** । परेपरता देखेन श्रीहरी । मन पवन साधन न करी । संतसंग घडलीया धन्य संसारीं ॥१॥ धन्य धन्य संतमाहिमा । विरह गेला पावलें सुखधामा ॥ ध्रु० ॥ नामविराहित विरह तो कोण । विषय विरह थुंकीन मी जाण । नामावांचुनी नेणें साधन । तो विरह न व्हावा पूर्ण ॥२॥ एकाजनार्दनीं सत्य वचन । विरहाविरह गेला मुळींहुनी । नाम जपतां स्थिर झालें मन । विरह गेला त्यागून ॥३॥

१७०. **रात्रंदिवस मन रंगलें** । हरी चरणीं चित्त जडलें । विरहाचें दुःख फिटलें । धन्य झालें संसारीं ॥१॥ विरह गेला सुख झालें वो माय । पुढतोपुढती आनंद न समाये ॥ध्रु०॥ संतसंग घडला धन्य आजी । मोह ममता तुटली माझी । भ्रांती फिटोनी गेली सहजीं । विरह गेला सुख झालें आजी ॥२॥ धन्य संतसंगती अवघी झाली विश्रांति । एकाजनार्दनीं चित्तीं । विरहभ्रांति निरसली ३

१७१. **अनुतापें विरहिणी बैसे** । कां वो कर्म बळिवंत दिसे । संगवार्जित मज झालें ऐसें । कोणें योगें भेटी नसे ॥१॥ मज भेटवा संत संगती । तेणें निवारेल सर्व भ्रांति ॥ध्रु०॥ विरहें बहुत पीडिली बाळा । कोण शांतवी तया अबला । वेधें श्रीरंग जीवीं लागला । तया भेटलीया सुख होईल तयाला ॥२॥ नेणें आपपरावें दुजें कांहीं । विरहें विरह जडला हृदयीं । कोण सोडवी गुरु मज देहीं । या विरहा अंत पार नाहीं ॥३॥ ऐसा विरह करितां दुःख । दैवयोगें घडलें संत सुख । तापत्रय विरह गेला देख । सुखें सुख अपार झालें देख ॥४॥ संतसंगें निरसे विरह ।

पावन देह झाला विदेह । एकाजनार्दनीं आनंद पाहे । विरह निरसला सुख झालें गे माय ॥५॥

१७२. बोला बोल विरहिणी बोले । गंगनीं चांदणें शुद्ध शोभलें । त्यामाजी घन सांवळा खेळे । कर्मदशें वियोग जाला बळें ॥ ।॥ दावागे दावागे कृष्णवदन । विरहाचें दुःख दारुण । कोण्या कर्में झालें खंडन । कांहो यदुनंदन न बोले ॥२॥ विरह तापें तापलें भारी । कोण आतां दुजा निवारी । श्रीगुरु भेटला झडकरी । एकाजनार्दनीं दाविला श्रीहरी ॥३॥

१७३. युगायुगीं पीडिली विरहिणी । नाठवी ध्यानीं मनीं चक्रपाणी । ह्मणोनि वियोगाची जाचणी । तो भेटला संतसंग साजणी ॥१॥ विरह गेला सुख झालें अपार । जन्मोजन्मींची तुटे वेरझार वो ॥धु०॥ घडतां संतसंग विश्रांति । तुटली माया पडळभ्रांति । भव संसार याची झाली शांति । संत महिमा वर्णावा किती ॥२॥ महिमा वर्णितां विरहा फिटलें । एकाजनार्दनीं तया भेटलें । सुख अनुभवें अंतरीं दाटलें । विरहाचें बीज भाजिलें वो ३

गोपींचे खेळ.

जातें.

१७४. सुंदर माझें जातें फिरे बहुतेकें । ओंव्या गाऊं कौतुकें तूं येरे बा विठ्ठला ॥१॥ जीवशिव दोनी खुंटे गे प्रपंचाचे नेटें गे । लावुनी पांचीं बोटेंगे तूं येरे बा विठ्ठला ॥२॥ सासु आणि सासरा दीर तो तिसरा । ओंव्या गाऊं भ्रतारा । तूं येरे बा विठ्ठला ॥३॥ बारा सोळा गडणी अवघ्या कामिनी । ओंव्या गाऊं बसूनि तूं येरे बा विठ्ठला ॥४॥ प्रपंचदळण दळिलें पीठ भरिलें । सासुपुढें ठेविलें तूं येरे बा विठ्ठला ॥५॥ सत्त्वाचें आधण ठेविलें पुण्य वैरिलें । पाप तें उतूं गेलें तूं येरे बा विठ्ठला ॥६॥ एकाजनार्दनीं जातें गाइल कीर्त राहिल । थोडासा लाभ होईल तूं येरे बा विठ्ठला ॥७॥

दळण.

१७५. माया जिवलग जातां बैसली कृष्ण ह्मणे गे आई । दळण दळितां शिणलिसी हात लावूं गे आई । समान तळी तळी-

वर ठेवी पा वो ठायीं । क्षणामाजि मी वो दळीन तूं कौतुक पाहीं ॥१॥ येईंगे येईंगे येईंगे कान्हाई हात लावीं तूं वहिली । जातीये जाता शिणलिये किती दळूं एकली । विसांवा निजाचा तूं माझा विश्रांती साउली । येईंगे येईंगे येईंगे कानाई ॥ ध्रु० ॥ ब्रह्माहमस्मि टाकिया उकटी द्वैत दळी । अधिष्ठान खुंटा निश्चळ दोहीं येकची बोली । पाहिले चारी निरसोनि निज नित्य न्याहाळी । सहाही वैरण वैरुनी अठराही दळी ॥२॥ पंच भूतें पंच धान्यें दळियेलें जाता । शशी सूर्य दोन्ही दाळिले प्राणाच्या समता । ध्येय ध्याता ध्यान दळियलें धारणा धरिता । पंच विषय तेही दळियले वैराग्यें राहाता ॥३॥ वैकुंठ कैलास दाळिले गती एक देशी । क्षीरसागर तोही दळियला शेषशयनेसी । ध्रुव तोही जाता वैरिला अढळ पदेशी । जे जे देखे तेही दळियले दृश्या-दृश्यासी ॥४॥ वासना मिथ्या भाजूनि वैरिलिया जातां । मेळवळी गुण घातले समान समता । गुणा गुणातेंही दळियलें पहाते पहातां । ब्रह्मा विष्णु रुद्र दळिले ओवीया गातां ॥५॥ कर्माकर्म कैसें दळिलें जन्म मरणेसी । मीतूंपण दोन्ही दळियलें जीव शिवेसी । पुढें वैरणिया कांहीं न दिसे पहातां चौपासी । माया तेही जातां दळिली दळते दळणेसी ॥६॥ वृत्ती तेही निवर्तली पडियेली ठका । समाधी उत्थान दळियले देह बुद्धीसी देखा । दळितें जातें तेंही दळियलें कवतुक देखा । स्वभावें लीला हे खेळे जनार्दनींएका ॥७॥

१७६. येईं हो कान्हाई मी दळीन एकली । एकली दळितां शिणले हात लावीं वहिली ॥ध्रु०॥ वैराग्य जातें मांडुनी विवेक खुंटा थापटोनी । अनुहत दळण मांडुनी त्रिगुण वैरणीं घातले ॥ येईं० ॥ ॥१॥ स्थूळ सूक्ष्म दळियेले देहकारणासहित । महाकारण दळियेले औट मात्रेसहित ॥ येईं०॥२॥ दशा दोनी दळिल्या द्वैत अद्वैतासहित । याही व्यापक दळियेले अहंसोहंसहित ॥ येईं० ॥३॥ एकवीस स्वर्ग दळियेले चवदा भुवनांसहित । सप्त पाताळें दळियलीं सप्त सागरांसहित ॥ येईं० ॥४॥ बारा सोळा दळियल्या सत्रावीसहित । चंद्र सूर्य दळियले तारागणांसहित ॥ येईं०॥५॥ नक्षत्र वैरण

घालुनी नवग्रहांसहित । तेहतीस कोटी देव दळियेले ब्रह्मा विष्णुसहित ॥ येई० ॥६॥ ज्ञान अज्ञान दळियेलें विज्ञानासहित । मीतूंपण दळियेलें जन्ममरणासहित ॥ येई० ॥७॥ ऐसें दळण दळियेलें दोनी तळ्यांसहित । एकाजनार्दनीं कांहीं नाहीं उरलें द्वैत ॥ येई० ॥८॥

कांडण.

१७७. **विवेक कांडणीं कांडितें साजणी।** निजबोध स्मरणीं फिरतसे ॥१॥ देह हें उखळ मन हें मुसळ । कांडिले तांदूळ विवेकाचे ॥२॥ एकजनार्दनीं कांडण कांडितां । ब्रह्म सायुज्यता प्राप्त झाली ॥३॥

पिंगा.

१७८. **पिंगा बाई पिंगा गे ।** अवघा धांगड धिंगा गे ॥१॥ सांडोनी संतांची गोडी गे । कासया पिंगा जोडी गे ॥२॥ नको घालूं पिंगा गे । तुझी रामरंगीं रंगागे ॥३॥ एकाजनार्दनीं पिंगा गे । कायावाचा गुरुचरणीं रंगा गे ॥४॥

१७९. **निराकाराचा आकार झाला ।** त्यांतच माझा पिंगा जन्मला । निराकारासी घेऊन आला ॥ माझा पिंगा घालितो धिंगा ॥ध्रु०॥ पिंग्यापासून शंकर झाला । ढवळ्या नंदीवर बसून आला । माझ्या पिंग्यानें धक्का दिला ॥ माझा० ॥१॥ पिंग्यापासून मच्छ झाला । शंकासुराचा प्राण घेतला । चारी वेद घेउनी आला ॥ माझा० ॥२॥ पिंग्यापासून कूर्म झाला । पर्वत पाठीवर घेतला । चौदा रत्नें घेऊन आला ॥ माझा० ॥३॥ पिंग्यापासून वराह झाला । हिरण्याक्षाचा प्राण घेतला । पृथ्वी वरती घेऊन आला ॥ माझा० ॥ ॥४॥ पिंग्यापासून नारसिंह झाला । हिरण्यकश्यप दैत्य वधिला । प्र्हाद भक्त रक्षिला ॥ माझा० ॥५॥ पिंग्यापासून वामन झाला । बलीदान मागूं आला । बळी पाताळीं घातला ॥ माझा० ॥६॥ पिंग्यापासून भार्गव झाले । मातेचें शिर छेदियेलें । अवघे राजे नाहींसे केले ॥ माझा० ॥७॥ पिंग्यापासून राम झाले । पितृवचन सांभाळिलें । रावण कुंभकर्ण मारिले ॥ माझा० ॥८॥ पिंग्यापासून कृष्ण झाला । कंसाचा प्राण घेतला । गोकुळ सोडून मथुरेसी आला ॥माझा०

॥९॥ पिंग्यापासून बौद्ध झाला । दिलें जगन्नाथ नांव त्याला । भक्तांनीं दहींभात चारला ॥ माझा० ॥१०॥ ऐसा निराकाराचा पिंगा। त्यांत माझा श्रीरंगा । एकाजनार्दनीं पांडुरंगा । माझा पिंगा घालितो धिंगा ॥११॥

फुगडी.

१८०. फुगडी घालीं मीपणाची । वेणी गुंफी त्रिगुणांची ॥१॥ चाड नाहीं कोणाची । आण सद्गुरु चरणांची ॥२॥ फुगडी घाली आज गे । नाचूं सहजा सहज गे ॥३॥ एकाजनार्दनीं निज गे । वंदूं संत चरणरज गे ॥४॥

१८१. उठोनि येके दिनीं ह्मणे यशोदा कान्हया । गोधनें घेऊनियां जाई वनासी लवलाह्या ॥१॥ सवें मिळाले चिमणें सवंगडी । सिदोरी काठी कांबळी जाळी घेती आवडी ॥२॥ एकाजनार्दनीं गाई सोडिल्या साऱ्या । रामकृष्ण सवंगडीया देव येती पहावया ॥३॥

१८२. घेउनी गोधनें जाती यमुने तटीं । नानापरी खेळ खेळताती जगजेठी ॥१॥ मेळवोनी गोपाळ मध्यें खेळे कान्हा । न कळेचि महिमान ऐसा यादवांचा राणा ॥२॥ नानापरींचे खेळ खेळती गोपाळ । नाचती गदारोळ मिळोनी सकळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं खेळे मदनपुतळा । नंदरायाचा कुमरु ह्मणताती सांवळा ४

१८३. आनंद सोहळा वृंदावनीं पाहों । नंदजीचा कृष्ण तेणें केला नवलावो ॥१॥ धाकुले सवंगडे गौळणींचा थाट । वेणु पांवा वाजविती नाचती दाट ॥२॥ एकाजनार्दनीं वेधलें मन । पाहतां पाहतां चित्त जालें उन्मन ॥३॥

१८४. सैराट गोधनें चालती वना । तयांमागें चाले वैकुंठींचा राणा ॥१॥ सांवळें चतुर्भुज मेघश्याम वर्ण । गाई गोपाळांसमवेत खेळे मनमोहन ॥२॥ यमुनेचे पाबळीं मिळोनियां सकळीं । खेळे चेंडुफळी गडियांसम ॥३॥ एकाजनार्दनीं मदनपुतळा । देखियेला डोळां नंदरायाचा ॥४॥

१८५. **विष्णु मूर्ति चतुर्भुज शंख चक्र हातीं** । गदा पद्म वन-माला शोभती ॥१॥ गाई गोपाळ संवगडे वनां । घेऊनियां जाय खेळे नंदाचा कान्हा ॥२॥ विटीदांडू चेंडू लगोरी नानापरी । खेळ मांडियेला यमुनेचे तीरीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहतां तन्मय । वेधलें मन वृत्तिसहित माय ॥४॥

१८६. **जो परिपूर्ण परब्रह्म व्यापक गे माये** । तो गोकुळीं गाई चारिताहे ॥१॥ पहा हो भुलला भक्ति प्रेमासी । शिदोऱ्या चोरुनी खाये वेगेंसी ॥२॥ एकाजनार्दनीं व्यापक देखा । तो गोकुळीं चोरी करी कौतुका ॥३॥

१८७. **परब्रह्म सांवळा खेळे यमुनातीरीं** । सवें घेउनी गायी गोपवत्स नानापरी ॥१॥ कान्होबा यमुनेसी जाऊं । आदरें दहीं-भात खाऊं ॥२॥ नाचती गोपाळ एक एकाच्या आवडी । पर-ब्रह्म सांवळा पहातसे संवगडी ॥३॥ एकाजनार्दनीं ब्रह्म साराचें सार । धन्य भाग्य गौळीयांचें कृष्ण खेळे परिकर ॥४॥

गोपांचे खेळ.

१८८. **खेळ मांडिलावो खेळ मांडिला वो** । या संसाराचा खेळ मांडिला वो ॥१॥ पंचप्राणांचे गडी वांटिले । तेथें जीवाशिव नाम ठेविलें वो ॥२॥ एकाजनार्दनीं खेळ मांडिला । शाहणा तो येथें नाहीं गुंतला वो ॥३॥

१८९. **यमुने तटीं मांडिला खेळ** । मेळवोनी गोपाळ सवंगडे ॥१॥ जाहले गडी दोहींकडे । येकीकडे रामकृष्ण ॥२॥ खेळती विटी-दांडू चेंडू । भोंवरे लगोऱ्या उदंडू ॥३॥ ऐसा खेळ खेळे कान्हा । एकाजनार्दनीं जाणे खुणा ॥४॥

टिपरी.

१९०. **खेळसी टिपऱ्या घांईरे** । वाचे हरिनाम गाईरे । टिप-रीस टिपरी चुकू जातां भाई । पडसी यमाच्या घांईरे ॥१॥ सहा चार अठरा गड्यांचा मेळारे । टिपरीयांचा खेळ खेळारे । एका खेळा दोन्ही गुंतला । यमाजी घालील डोळारे ॥२॥ घांयां

खेळ खेळतोसी बाळारे । सावध होईं पाहें डोळांरे । एकाजनार्दनीं शरण जातां । चुकशील काळिकाळारे ॥३॥

१९१. अनुहत टिपरी घाई खेळूं जाणें तो भाईरे । खोटा खेळ खेळोनि काय स्वत: अनुभव घेईरे ॥ध्रु०॥ मत्स्येंद्र कुळीं एक गोरख जाला तो बहुत खेळ खेळलारे । पवन साधूनि अष्टांग योगें तेणेंचि बळें मातलारे । खेचरी भूचरी चाचरी धरुनी अगोचरीं मिळालारे । गोल्हाट योग साधूनि तेणें काळ तो जिंकूनि गेलारे ॥१॥ निवृत्तीचा पोर एक ज्ञाना जाणतो खेळिया माजी शहाणारे । कवित्व केलें प्रकाश मातला प्रवृत्ति गाळिली घाणारे। असोनि मेला नसोनि गेला काळ केला आंकणारे । भले भले गडी मिळविले तेणें काय सांगूं कवणारे ॥२॥ जनार्दनाची सात पांच पोरें त्यांमाजी लाडका येकारे। एकही साधन न करी परी तो बळेंचि मातला फुकारे । आपपर देहीं कांहींच नेणे रायासी ह्मणे तो रंकारे । भले भले गडी मेळवोनि तेणें खेळ दाविला असकारे ॥३॥ तिघां जणांचें खेळणें जालें चवथें एक उठविलेंरे । अनन्यभावें सद्गुरुचरणीं गुरुसी शरण गेलेंरे । भवासी न भ्यालें कळलें ह्मणोनि तिघांचि समान जालेंरे । आपण जैसें पूर्ण तैसें एकाजनार्दनीं केलेंरे ॥४॥

विटीदांडू.

१९२. आबक दुबक तिबक पोरा त्रिगुण खेळ मांडूं । खेळे विठ्ठदांडू खेळे विटिदांडू ॥१॥ सत्त्व विटी घेऊनि हातीं धीर धरी दांडू । भावबळें टोला मारी नको भेऊं गांडू ॥२॥ ब्रीदगळ खेळ खेळूं लक्ष लावीतीसी । मूर्खापाशीं युक्ति नाहीं उडोनी गेली उशी ॥३॥ वकट लेंड मूंड नाल पुढें आणीं लेका । भावबळें खेळ खेळे जनार्दनएका ॥४॥

१९३. बारा सोळा अठरा गडियांचा मेळा । मांडियेला डाव कोण आवरी तयांला ॥१॥ खेळा भाई विटीदांडू खेळा भाई विटीदांडू । खेळ खेळतां परी बरा नोहे सहज दांडू ॥२॥ पांच सात बारा नव तेरा यांची नका धरूं गोडी । खेळ खेळतां दांत विचकून

पडाल घसीं तोंडीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं कायावाचा शरण रिघा पायीं । खेळ तो अवघा सोपा मग प्रेमा उणें नाहीं ॥४॥

१९४. विटिदांडू चेंडू भला रे । मनीं समजोनि मारा टोला रे ॥१॥ खेळूं विटीदांडू चेंडू । काळा नका भिऊं गांडू रे ॥ ध्रु० ॥ सहा चार एकत्र करूनि अवघे पुढें रहा । सावध होऊनि धरा चेंडू कोणी कोणाकडे न पहा ॥२॥ प्रपंचाचे घाई धन वित्त म्हणतां भाई । हातींचा चेंडू सोडूनि देई पुढें मारील डोई ॥३॥ खेळ खेळा परी मनीं धरा जनार्दन । तेणें चुके जन्ममरण शरण एकाजनार्दन ४

१९५. एक पांच सात मिळोनी खेळती विटीदांडू । डाव आलिया पळुनी जातां तया म्हणती गांडू ॥१॥ खेळों विटीदांडू खेळों विटीदांडू ॥ध्रु०॥ मुळींचा दांडू हातीं धरूनि भावबळें खेळूं खेळा । भक्तिबळें टोला मारूं न भिऊं काळिकाळा ॥२॥ आपुली याची सांडोनि आस जावें गुरूसी शरण । कायावाचामनें चरणीं लोळे एकाजनार्दन ॥३॥

१९६. विटीदांडू खेळसी वांयां । चौऱ्यांयशीं वेरझारा होती पाया ॥१॥ नको विटीदांडू सांडीं हा छंदू । आवडी वदें रामगोविंदू ॥२॥ किती वेरझारी करिसी पा वांयां । शरण रिघें एकाजनार्दन पायां ॥३॥

चेंडूफळी.

१९७. मिळवोनी पांच सात गडी मेळीं । डाव खेळती चेंडुफळी ॥१॥ खेळ चेंडूचा झेलारे झेला बाळा । विचारूनि खेळ खेळा न पडूं प्रवाहीं काळा ॥२॥ वंदु यरडु मोरु नाकु मिळालेती गडी । एकाजनार्दनीं शरण अनुपम्य धरा गोडी ॥३॥

१९८. सहज तो चेंडू समान फळी । झेलूं जाणे तो खेळिया बळी ॥१॥ झेला रे भाईनो झेलारे । सद्गुरु वचनें झेलारे ॥ध्रु०॥ अवघे गडी समान रहा । येतां यावा सावध पहा ॥२॥ सुटे सुटे तंव सरिसाचि पावें । लक्ष जाणें तो माघारा नव्हे ॥३॥ गडियानें गडियाची न धरावी आस । आपुलिया बळें घालावी कास ॥४॥

अभिमाना चढे तो बाहेरी पडे। हातींचें जाय मग उगलाचि रडे ॥५॥ एकाजनार्दनीं येकची बोली। भावार्थी तो सद्गुरू वचनें झेली ॥६॥

लगोरी.

१९९. खेळ मांडिला लगोरी। खेळताती नानापरी। चेंडू घेऊनि आपुले करीं। खेळताती एकमेक ॥१॥ देती आपुलाला डाव। ज्याचा जैसा आहे भाव। तोचि जिंकीतसे वैभव। आणिक पहाती उगे वाव ॥२॥ बरोबर करूं गडी। नाहीं विषमता जोडी। चेंडू हाणती तांतडी। येती हरीया बैसती गडी ॥३॥ एकाजनार्दनीं कान्होबा भला। खेळा गोविलें कीं सकळां। आपण असेचि निराळा। नवल कळा पाहे डोळां ॥४॥

२००. त्रिगुणात्मक मांडियेला डाव। सहा चार अठरा गडी वांटिले ऐका त्याचें नांव ॥१॥ कान्होबा खेळूं लगोरीचा खेळ। तुह्मी आह्मी मिळूं एका ठायीं सहज होईल मेळ ॥२॥ चौदा बारा सोळा पंचविसांचा करुनी मेळ। एक एका पुढें पळती अवघा हालकल्लोळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे कान्होबा खेळ तूं आंवरी। खेळ खेळतां शिणलों आह्मी पुरे बा वेरझारी ॥४॥

भोंवरा.

२०१. भ्रम धरूनि वांयां कासया खेळसी भोंवरा। यम मारी कुचा फिरसील चौऱ्यांयशीं घरां ॥१॥ पुढें शुद्धि करीं वाचें स्मरे हरी। वांयां भ्रमें फिरसी गरगरां पडसी मायाफेरीं ॥२॥ एकावरी एक मारिताती घाय। दया नाहीं येत कोणाखालीं न ठेविती पाय ॥३॥ एका शरण जनार्दनीं तरीच चुके फेरा। नाहीं तरी फिरसी गरगरां ॥४॥

२०२. खेळे भोंवरा गे बाई भोंवरा। राधिकेचा नवरा ॥ध्रु०॥ माझ्या भोंवऱ्याची अरी। सप्त पाताळें त्यावरी। फिरे गरगरां। राधिकेचा नवरा॥ खेळे० ॥१॥ भोंवरा बनला निर्गुणीं। त्यावर चंद्र सूर्य दोनी। जाळी शंकर गवरा। राधिकेचा नवरा॥ खेळे०॥ ॥२॥ एकाजनार्दनीं खेळिया। भोंवरा खेळून पाहे चेलिया। नाद देतो हरिहरा। राधिकेचा नवरा॥ खेळे भोंवरा० ॥३॥

लपंडाई.

२०३. कृष्णा कैसी खेळूं लपंडाई। अनंत लोचन तुझे पाही। तेथें लपावें कवणे ठायीं। तुझें देखणें लागलें पाहीं ॥१॥ कान्होबा पाववी आपुल्या खुणा ॥ध्रु०॥ लपूं ममतेच्या पोटीं। जेथें तेथें तुझीच दृष्टी। तेथें लपायाची काय गोष्टी। तुझें देखणें लागलें पाठीं ॥२॥ लपूं गिरीं कपाटीं कडवसा। जेथें तेथें तुझाचि ठसा। एकाजनार्दनीं सरिसा। तेणें मोडली खेळायाची आशा ॥३॥

२०४. उघड जगीं दिसोनियां कां झांकितोसी डोळा। पहातां पहतां खेळामध्यें वरपडा होसी काळा ॥१॥ नको खेळूं लपंडाई नको खेळूं लपंडाई। मिळाले ते गडी जाती पळुनी पडाल दांत विचकून भाई ॥२॥ उगाचि डोळे झांकुनी कांरे होसी अंध। संसार-मायामोह याचा टाकीं बा छंद ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं जातां चुके हा खेळ। नाहीं तरी पडसी गुंतोनी कोण करील कळवळ ॥४॥

सुरकाठी.

२०५. घेऊनियां हातीं काठी। पोरा खेळसी सुरकाठीरे ॥१॥ खेळें सुरकाठी पोरा खेळें सुरकाठी। विषयाची वासना धरुनी चढसी प्रपंच्याच्के झाडीं ॥२॥ बुडापासून शेंडारे चढसी फांदो फांदींरे। कामक्रोध पोरें लागती पाठीं ह्मणती माझा दादारे ॥३॥ धरी एकाजनार्दनीं गोडी तरी खेळ जोडीरे। वांयां खेळ खेळूं जातां होईल भरकवडीरे ॥४॥

वावडी.

२०६. अलक्ष केली वावडी। लक्षाचा दोर परवडी। उडविती बारा चौदा गडी। भरली ती गगनीं उडी ॥१॥ भली चंग वावडी। दादांनो भली चंग वावडी ॥ध्रु०॥ औट हात सोंडोनी दोरा। मध्यें कामटी लाविल्या वारा। आत्मस्थितीचा चंग उबारा। वावडी उडती अंबरा ॥२॥ साहा चार मिळवोनी गडी। अठराजण सोडिती वावडी। एकाजनार्दनीं त्याची जोडी। जनार्दनाचे पायीं गोडी ३

एकीबेकी.

२०७. एकीबेकी पोरा सांग झडकरी। एकी ह्मणतां जिंकि-

शी बेकी ह्मणतां हरी ।। ध्रु०।। नव्हे काई बाई तेथें झालें एक शून्य । त्यासी फांटा फुटतां मग लेखा आलें जाण ।। येकीबेकी० ।।१।। एक दोन तीन पांच विस्तारिला जाण । दहापासुनी सहस्रवरी एक झाला पूर्ण ।।२।। एक ब्रह्म पूर्ण तेथें फाट झाली माया । एकाजनार्दनीं नित्य लक्ष लावीं पायां ।।३।।

२०८. खेळ खेळूं सुरकवडी । कान्होबा उगाचि पाहे गोडी ।।१।। एकीबेकी पोरा खेळ भला बेकी । सांडुनी एकीबेकी धरितां शेवटीं होईल फुकी ।।२।। एक दोन तीन चार पांच सहाच्या पडों नको डाई । सहस्र लक्ष कोट गेले उगाची शीण पाहीं ।।३।। एकाजनार्दनीं ह्मणे कान्होबा वाउगा नको गोऊं । जेणेंकरुनी संसार खेळ तुटोन लक्ष तुझे पायीं लाऊं ।।४।।

२०९. वांयां खेळ एकीबेकी । पडसील काळाचे मुखीं ।।१।। आधींच एक निर्गुणरे । मायेनें केलें सगुणरे ।।२।। एकीबेकी म्हणतां एकलेंरे । दोन म्हणतां सर्व आटलेंरे ।।३।। एकाजनार्दनीं एकलेंरे । एकपण अवघें फिटलेंरे ।।४।।

पटपट सांवली.

२१०. पटपट सांवली खेळूं यारे । सावध गड्यांनो कां वेळु लावारे । भीडू तया सोडोनी सहा गडी मारूं यारे ।।१।। निजानंदीं खेळोनी मित्रतनया हारूं यारे ।। ध्रु० ।। अवघे गडी एकवटोनी जाऊंदे यारे । बहु कष्टें फेरे फिरतां मन तेथें लावारे ।। २।। एकाजनार्दनीं खेळतां ब्रह्मरूप कायारे । जेथें पाहे तेथें दिसे जनार्दनीं छायारे ।।३।।

झोंबी.

२११. तारुण्याचे मदें घेशी एकमेकां झोंबी । वांयां जाईल नरदेह धरीं हरीशीं झोंबी ।।१।। तरीच खेळ भलारे वांयां काय गलबला । एकावरी एक खालीं पडतां मारी यमाजी टोलारे ।।२।। हातीं हात धरूनियां घालिसी गळां गळखोडारे । फजीत होसी खालीं पडतां हांसतील पोरें रांडारे ।।३।। एकाजनार्दनीं ह्मणे खेळ नोहे भलारे । आपण न पडतां दुजियासी पाडी तोचि खेळिया भलारे ४

चिकाटी.

२१२. धरितां हातीं हात न सुटे चिकाटी । पडली ती मिठी नोहे कदा सुटी ॥१॥ वांयां काय बळ वेंचितोसी मूढा । न सुटतां हातीं हात वांयां जिणें दगडा ॥२॥ ऐशी मिठी घालीं एकदां जनार्दन पायीं । न सुटेचि कालत्रयीं सर्वत्र देती ग्वाही ॥३॥ कायावाचामनें शरण एकाजनार्दनीं । मिठी पडली ते न सुटे भावें चरणीं ॥४॥

उमाण.

२१३. बैसोनियां निवांत घालिसी उमाण । एका हरिविण सर्व वांयां न धरीं गुमान ॥१॥ नको खेळ खोटा सांडीं मनाचा ताठा । उमान गुमान दोन्ही न कळे होतील जगीं चेष्टा ॥२॥ उ ह्मणणें उकाररे मा ह्मणणें मकाररे । न ह्मणणे नश्वर देह या तिहींचा आकाररे ॥३॥ एकाजनार्दनीं उमानरे । सांगों जातां न कळे खूण तया ह्मणिजे गुमानरे ॥४॥

हमामा.

२१४. हमामा पोरा हमामा । घुंबरी वाजे घमामा ॥१॥ हमाम्याचे नादानीं । घुंबरी वाजली रानीं ॥२॥ हमाम्याची शीतळ शाई । पोरा मेली तुझी आई ॥३॥ कामक्रोध पोरा नाशी । अहंकार तोंड वासी ॥४॥ एकाजनार्दनाशीं । पोरा वाहिल्या गांवा जाशी ॥५॥

२१५. हमामा बाळा घालीं । नको पडों काळाचे चालीं ॥१॥ हमामा पोरा हमामा ॥ ध्रु० ॥ हमामा घालीं वरव्यापरी । क्रोधकामा सारुनी दुरी ॥२॥ हमामा घालीं नेटें । धरीं भक्तीचें बळ मोठें ॥३॥ हमामा घालसील जरी । एकाजनार्दनाचे चरण धरीं ४

२१६. हमामा घालूं सोई । सांभाळूं शिवा दोही ॥१॥ हमामारे भाई हमामा । कान्होबाचे बळें घालूं हमामा ॥२॥ हमामा घालूं ऐसा । भक्तिबळें कान्होबा बैसा ॥३॥ हमामा घालूं नेटें । एकाजनार्दनाचें बळ मोठें ॥४॥

२१७. हमामा मांडिला कान्होबा भाई । हमामा खेळूं भाई कान्होबा तुझे पायीं १ हमामारे हमामा । कान्होबा खेळूं हमामा ॥ध्रु०॥ हमामा खेळा वेगीं । सांडुनी द्वैताच्या संगीं ॥२॥ हमामा

खेळूं नेटें । कान्होबाचें बळ मोठें ॥३॥ हमामा खेळों सोई । एकाजनार्दनाचे पायीं ॥४॥

२१८. हमामा घाली राम अवतारीं । कैकईची भीड तुला भारी । प्रस्थान ठेविलें लंकेवरी ॥१॥ हमामा तूं घालीं । कानोबा हुतुतुतु खेळूं ॥ ध्रु० ॥ हमामा घाली नंदा घरीं । मिळोनि गौळियाच्या नारी । गोपाळ नाचती गजरीं ॥२॥ हमामा घाली पंढरपुरीं । पुंडलीकाची भीड भारी । गोपाळ नाचती गजरीं ॥३॥ हमामा आषाढी कार्तिकीचा । साधु संत गर्जती वाचा । एकाजनार्दनीं ह्मणे त्याचा ॥४॥

२१९. हमामा बोला बाळा । खोटा सोडुनी द्यावा चाळा ॥१॥ बोला हमामा बोला हमामा ॥ ध्रु०॥ हमामा बोला होटीं । बुद्धि सांडोनि द्यावी खोटी ॥२॥ हमामा बोला भाई । पुन्हां जन्मा येणें नाहीं ॥३॥ एका जनार्दनाचे पाईं । भावें ठेवियेली डोई ॥४॥

२२०. कान्होबा खेळ खेळूं रानीं । तुह्मी आह्मी दोघे मिळोनी ॥१॥ हमामारे भाई हमामा ॥ ध्रु० ॥ हमामा घाली मत्स्य अवतारीं । शंखासुरा धरुनी मारी ॥२॥ हमामा घाली समुद्रतीरीं । धरुनी पर्वत पाठीवरी ॥३॥ हमामा घाली नानापरी । पृथ्वी धरुनी दाढेवरी ॥४॥ हमामा घाली हिरण्यकश्यपा घरीं । प्रगटुनी स्तंभा माझारीं ॥५॥ हमामा घाली बळिचे द्वारीं । आपण होऊनि भिकारी ॥६॥ हमामा घाली परशु हातीं । निःक्षेत्रीं पृथ्वी केली जगती ॥७॥ हमामा घाली लंकेवर । केला बिभीषण राज्यधर ॥८॥ हमामा घाली नंदाघरीं । गोपाळ नाचती गजरीं ॥९॥ हमामा घाली भीमातटीं । उभाचि धरुनि कर कटीं १० एकाजनार्दनीं खेळ । नानापरीचा आकळ ११

हमामा हुंबरी.

२२१. हमामा भाई हुंबरी । खेळों भाई हमामा हुंबरी ॥१॥ राम रावण हमामा घालिती । हनुमान बळें खेळिया निज ज्योती ॥२॥ अर्जुन भीष्म हमामा खेळती । कृष्णें सुदर्शन धरिलें हातीं ३ एकाजनार्दनीं हमामा जाहला । अवघा खेळ ग्रासोनी ठेला ॥४॥

२२२. हमामा हुंबरी घालूं एका भावें। जेथें वसे कान्होबा तें घर आह्मां ठावें ॥१॥ हमामा घालूं आवडी। कान्होबा तूं आमुचा गडी ॥२॥ हमामा घालूं सोई। आमुचा कान्होबा भाई ॥३॥ हमामा घालूं रानीं। एकाजनार्दनाचे चरणीं ॥४॥

२२३. हमामा भाई हुंबली। गोपाळ वासुरें कान्होबा जाला ना ब्रह्ममाया बोंबलीरे ॥१॥ हमामा भाई बार कोंडे। वासुरें लेंकुरें कान्होबा जाला ठकविले ब्राह्मण चहूं तोंडें ॥२॥ हमामा भाई बारकोंडा। कंसाचा केशीया कान्होबें मारिला हांसत आला होऊनियां घोडारे ॥३॥ हमामा भाई खोलपाणी। यमुने माजारीं कान्होबा पोहता कुटिला कालिया फणीरे। ॥४॥ हामामा भाई तोंड वासी। शिंक्याचें लोटकें कान्होबें भेदिलें। लागली धार गोड कशीरे ॥५॥ हामामा भाई तोंड वासी। औटाचि मात्रा कान्होबें भेदिली लागली गोड कैसीरे ॥६॥ हमामा भाई चाट बोटें। चोरीचें दूध गोड मोठें ॥७॥ हमामा भाई गटगोळे। स्वर्गींच्या देवां लाळ गळे ॥८॥ हमामा भाई गट गोळे। गोपाळ जेविती खळींमेळीं ॥९॥ हमामा भाई मिठी मिठी। आजचें भोजन गोड सुटी ॥१०॥ एकाजनार्दनीं तृप्त झाला। ब्रह्मदेव लाळ घोटी ॥११॥

२२४. न लगो विषय गोपाच्या पाठीं। न संडूं स्वात्म घोंगडें काठी। विषय भोगें होईल तुटी। कृष्ण जगजेठी अंतरे ॥१॥ ह्मणवोनी हुंबली बोधाची। कृष्णेसीं आमुची ॥ध्रु०॥ न टाकूं प्रेम शिदोरी कुरुधनें। नेघों सायुज्य पळस पानें। विषय ताटींचें मिष्टान्न। तेणें जनार्दन न भेटे ॥२॥ ब्रह्म सेवूं करुनी ठोमा। एकाजनार्दनीं गोविलें कामा। अष्ट भोग भुलवी रमा। तोही आह्मा श्रीकृष्ण ॥३॥

२२५. राम रावण हुंबली खेळती। खेळीया हनुमान तीरे ॥१॥ खेळ मांडिला खेळ मांडिला। कान्होबाचे बळें खेळ मांडिला ॥ध्रु०॥ राम कृष्ण हुंबली खेळती। खेळिया अर्जुन झालारे ॥२॥ अठरा अक्षौहिणी कौरव मारिले। शिशुपाळसह वक्रदंत वधिलेरे ॥३॥

एकाजनार्दनीं खेळतां हुंबली आनंद बहु जाला । खेळ खेळतां अवघे निमाले मीतूंपणा ठाव नाहीं उरला ॥४॥

हुतुतु.

२२६. **मांडियेला डाव पोरा हुतुतुतुतु** । नको घालूं फेरा पोरा हुतुतुतुतु ॥१॥ लक्ष चौऱ्यांशींचा डाव खेळ मांडियेला । लक्ष जाणे तोचि तेथोनी सुटला ॥२॥ सहा चार अठरा यांचे पडों नको डाई । एकाजनार्दनीं संतां शरण जाई ॥३॥

२२७. **विवेक वैराग्य दोघे भांडती** । ज्ञान अज्ञान पाहातीरे । आपुले स्वरूपीं होऊनि एक चित्त झाली सकळ सृष्टीरे ॥१॥ हुतुतुतुतु गडीया । खेळूं हुतुतुतुतु रे । रामकृष्ण गोविंद हरी नारायण निशिदिनीं भजन करारे ॥ध्रु०॥ हिरण्यकश्यप प्रल्हाद पुत्र खेळतां आले हातघाईरे । बळेंचि आला फळी फोडुनी गेला पित्यासि दिधलें डायींरे ॥२॥ राम रावण सन्मुख भिडतां बरवा खेळ मांडिलारे । कुंभकर्ण आखया इंद्रजितासी तिघांसी पाडिलें डायींरे ॥३॥ कौरव पांडव हुतुतु खेळती खेळिया चक्रपाणी रे । कामक्रोध जिवें मारिला उरूं दिल्हा नाहीं कोणीरे ॥४॥ एकाजनार्दनीं हुतुतु खेळतां मन जडलें हरि पायींरे । विवेक सेतु त्यांनीं बांधिला उतरून गेले शायींरे ॥५॥

२२८. **अंगींचिया बळें खेळसी हुतुतु** । वृद्धपण आलीया तोंडावरी थुथुथु ॥१॥ कासया खेळसी वांयां भजें गुरुराया । चुकविल डाया हुतुतुतु ॥२॥ एकाजनार्दनीं हुतुतु नको भाई । मन जिंकूनियां लागें कान्होबाचे पायीं ॥३॥

२२९. **गाई राखतां दिससी साना**। तैं ह्मणों यशोदेचा कान्हा । आतां न मानिसी अवघ्या गगना । तूं ना कळसी ध्याना मनारे कान्होबा ॥१॥ कान्होबा आमुचा सखा होसी । शेखीं नीच नवा दिससीरे कान्होबा ॥ध्रु०॥ गाई राखितां लागली संवे । तैं जेऊं आह्मी तुजसवें । तूं मिटक्या मारिसी लाघवें । तुझी करणी ऐसी होये ॥२॥ धांगडतुतु खेळूं सुरक्या । डाई आलीया मारूं बुक्या । आतां महिमा ये देख्या । काय कीर्ति वर्णावी सख्या ॥३॥ तूं

ठायींचा खादाड होसी । तूं शोकिली बा मावसी । आतां माया गिळूं पाहासी । उबगलों तुझ्या बा पोटासी ॥४॥ तुज लक्षितां पारुषे ध्यान । ध्यातां ध्येय हारपलें मन । एका अवलोकी जनार्दन । तुझें हुंबलीनें समाधानरे कान्होबा ॥५॥

२३०. मांडियेला खेळ हमामा हुंबरी । मारुनी हिरण्यकश्यपु प्रल्हाद खेळिया करी ॥१॥ हुतूतूतू हुमरी हुतूतूतू हुमरी ॥ध्रु०॥ जाउनी लंकेवर खेळ मांडियला । रावण कुंभकर्ण वधोनी शरणागत रक्षिला ॥२॥ मांडियला खेळ खेळे अर्जुनाचे रथीं । मारुनी कौरव खेळे नानापरींची गती ॥३॥ धरुनी गोपवेष मारियेला कंस मामा । नानापरी खेळ खेळे गोपाळांसी हमामा ॥४॥ येउनी पंढरपुरा पुंडलिकासाठीं । एकाजनार्दनीं कर ठेवुनी उभा राहिला कटीं ॥५॥

२३१. हमामा हुंबरी खेळती एक मेळा । नानापरींचे गोपाळ मिळती सकळा ॥१॥ एक धांवे पुढें दुजा धांवे पाठीं । येक पळे एका पुढें एक सांडोनी आटी ॥२॥ ऐसे गुंतले खेळा गाई धांवती वनीं । परतेनाची कोण्हा एकाजनार्दनीं ॥३॥

२३२. अगम्य तुझा खेळ न कळे अकळ । ब्रह्मादिक वेडे जाले तेथें आह्मां कैंचें बळ ॥१॥ कान्होबा भला भला तूं होसी । चोरी करूनि दिसों न देसीरे कान्होबा ॥२॥ चोरुनी शिदोऱ्या आमुच्या खासी । शेखीं वळतीया धाडिसीरे कान्होबा ॥३॥ एकाजनार्दनीं आमुचा होसी । दास्यत्व करुनी दिसों न देसीरे कान्होबा ॥४॥

२३३. बहु खेळतां खेळ । कळों आलें सकळ । शेवटीं तें निर्फळ । जालें बाळकृष्णा ॥१॥ कान्होबा पुरे पुरे आतां खेळा । येतां जातां श्रम जालारे कान्होबा ॥ध्रु०॥ आह्मी न खेळूं विटीदांडू । भोंवरा लगोऱ्यारे चेंडू । एकीबेकीतें सांडूं । मी तूंपण अवघें खंडूंरे कान्होबा ॥२॥ लक्ष लावूं तुझे खेळा । न गुंतूं आणिका चाळां । एकाजनार्दनीं पाहूं डोळां । तुझ्या खेळाची अगम्य लीळारे कान्होबा ॥३॥

२३४. तुझिया खेळा बहु भ्याले । नेणों ब्रह्मादिक ठकले ॥१॥ कान्होबा आमुचा तूं गडी । न सोडिसी आपुली खोडी ॥२॥ चोरी

करितां गौळणी बांधिती । तुझी न कळे वेदशास्त्रां गती ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । आह्मी न सोडूं तुझे चरणरे कान्होबा ॥४॥

२३५. गाई चारी कान्होबा । गोपाळा सांगाती उभा । अनुपम्य त्याची शोभा ॥ नाचती प्रेमानंदें । गाताती भोगीत छंदें । मन वेधिलें परमानंदें रे कान्होबा ॥१॥ भला कान्होवा भला भला कान्होबा भला ॥ध्रु०॥ गौळियांचीं आंधळीं पोरें । गाईपाठीं धांवती सैरें । हरि ह्मणे रहा स्थिरें ॥ तुमची आमुची बोली । पहिलीच आहे नेमिली । त्वां बरीच वोळखी धरिली रे कान्होबा ॥२॥ तुझी संगती खोटी । आह्मां धाडिसी गाईचे पाठीं । तूं बैससी जगजेठी ॥ तुझें काय केलें आम्हीं । तूं जगाचा हा स्वामी । तुझा महिमा आगमनिगमीं । कांहीं न कळे रे कान्होबा ॥३॥ माझी गाय आहे दुधाची । तुला सांपडली फुकाची । मला चोरी काय लोकांची ॥ कां पडलासी आमुचे डाईं । भिन्न भेद नाहीं । एकाजनार्दनीं मन पायीं रे कान्होबा ॥४॥

२३६. कान्होबा सांभाळी आपुलीं गोधनें । तुझ्या भिडेनें कांहीं न ह्मणे ॥१॥ तूं बैससी कळंबाखालीं । वळती देतां आमुचे पाय गेली ॥२॥ तुझीं गोधनें बा अचाट । धांवती देखोनी विषय हिरवट ॥३॥ तूं बैसोनी करिसी काला । आमुच्या शिदोऱ्या करुनी गोळा ॥४॥ खातोसी दहीभाताचा गोळा । आह्मांकडे न पहासी उचलोनी डोळा ॥५॥ वेधिलें आमुचें जीवपण । ठकविलें आह्माकारण ॥६॥ एकाजनार्दनीं परमानंदा । आह्मी भुललों तुज गोविंदा ७

२३७. नको तूं आमुचे संगतीं । बहु केलीसे फजिती । हें तुज सांगावें पा किती । ऐकतां तूं नायकसी रे कान्होबा ॥१॥ जाई तूं आपुलीं निवडीं गोधनें । आह्मां न लगे तुझें येणें जाणें रे कान्होबा ॥ध्रु०॥ तुझी संगती ठाउकी आह्मां । त्वां मारिला आपुला मामा । मावशी धाडिली निजधामा । जाणों ठावा आहेसी आह्मारे कान्होबा ॥२॥ तुझे संगतीं नाश बहु । पुनः जन्मा न येऊं । एकाजनार्दनीं तुज ध्याऊं । आवडीनें लोणी खाऊं रे कान्होबा ॥३॥

२३८. गडी मिळाले सकळ । यमुने तटीं खेळ खेळती ॥१॥ धांवती ते सैरावैरा । खेळ बरा ह्मणती ॥२॥ विसरले तहान भूक । देखोनी कौतुक खेळाचें ॥३॥ भुलले सवंगडी देखोन । एकाजनार्दन ह्मणतसे ॥४॥

२३९. ऐकतां वचन कान्हया ह्मणती गडी । काय खेळायाची आतां न धरूं गोडी ॥१॥ लावियेला चाळा त्वां जगजेठी । आतां आह्मां सांगसी तूं ऐशा गोष्टी ॥२॥ एकाजनार्दनीं कान्होबा खेळ पुरे आतां । मांडूं रे काला आवडी अनंता ॥३॥

काला.

२४०. ऐसे नित्यकाळ जाताती वना । गोपाळ रामकृष्ण खेळती खेळ नाना ॥१॥ यमुनेचे तटीं कळंबा तळवटीं । मांडियला काला गोपाळांची दाटी ॥२॥ आणिती शिदोऱ्या आपआपल्या । जया जैसा हेत तैशा त्या चांगल्या ॥३॥ शिळ्या विटक्या भाकरी दहीं भात लोणी । मेळवोनी मेळा करी चक्रपाणी ॥४॥ एकाजनार्दनीं अवघ्यां देतो कवळ । ठकाविलें तेणें ब्रह्मादी सकळ ॥५॥

२४१. वैकुंठींचा हरी गोपवेष धरी । घेऊनि शिदोरी जाय वनां ॥१॥ धाकुले संवगडे संगती बरवा । ठाईं ठाईं ठेवा गोधनांचा ॥२॥ बाळ ब्रह्मचारी वाजवी मोहरी । घेताती हुंबरी एकमेकां ॥३॥ दहींभात भाकरी लोणचें परोपरी । आपण श्रीहरी वाढीतसे ॥४॥ श्रीहरी वाढिलें गोपाळ जेविले । उच्छिष्ट सेविलें एकाजनार्दनीं ॥५॥

२४२. बैसोनी कळंबातळीं । गडी मिळाले सकळी । मिळोनी गोपाळीं । करती काला ॥१॥ नानापरींचीं पक्कान्नें । वाढिताती उत्तम गुण । सर्वां परिपूर्ण । मध्य शोभे सांवळा ॥२॥ वडजा वांकुडा पेंधा । आणि सवंगडी बहुधा । काल्याच्या त्या मुदा । घेती आपुले करीं ॥३॥ लोणचें तें नानापरी । वाढिताती कुसरी । सर्व वाढिलें निर्धारीं । परिपूर्ण अवघीया ॥४॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे । कृष्णा कवळ तूं घेणें । गडीयांसी देव म्हणे । तुह्मीं घ्यावा आधीं ५

२४३. गडी म्हणती सकळ । कृष्णा तूं घेईं कवळ । हरी म्हणे

उतावीळ । घ्यावा तुम्हीं ॥१॥ गडी नायकती सर्वथा । हरी म्हणे मी येथें आतां । म्हणोनी हसोनी तत्त्वतां । चालिला कृष्ण ॥२॥ कृष्णा नको जाऊं जाण । तुझें ऐकूं वचन । म्हणोन संबोखून । आणिला कृष्ण ॥३॥ एका जनार्दनीं । लाघव दावी चक्रपाणी । भक्ता वाढवूनि । महिमा वदवी ॥४॥

२४४. **काळ्या कांबळ्याची घडी** । घालिताती सवंगडी । बैसवूनि हरी । कवळ घेती ॥१॥ कृष्ण आपुलेनी हातें । कवळ घाली गडीयातें । तयांचीं उच्छिष्ट शितें । घालीतसे मुखीं ॥२॥ मुखामाजी कवळ । सवंगडे घालिती सकळ । वैकुंठींचा पाळ । ब्रह्मानंदें डुल्लत ॥३॥ तृप्त झाला जनार्दन । एका वंदीतसे चरण । कायावाचा मन । खूण भक्त जाणती ॥४॥

२४५. **अनंत नामाचा हा काला** । पुराणें म्हणती पाहूं चला ॥१॥ हरिनामाचा कवळु घेतां । तेणें धालों पैं सर्वथा ॥२॥ एका कवळासाठीं । गणिका बैसविली वैकुंठीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं कवळ । सेवूं जाणती ते प्रेमळ ॥४॥

२४६. **बैसविती हरी वस्त्र घडीवरी** । पूजा करती बरी पुष्पपत्रें ॥१॥ धाउनी गळां घाले माळा त्या वाहाती । गजरें नाचती पुढें येक ॥२॥ टिरीया मांडीया वाजविती पाय । हरुषें नाचताहे देवराव ॥३॥ ऐसे नित्यानित्य क्रीडा ते करीती । देव ते पाहाती विमानीं ते ॥४॥ म्हणताती देव वंचलों या सुखा । एकाजनार्दनीं देखा गोविंयेलें ॥५॥

२४७. **देवा परीस उदार** । भक्त जाणा निर्धार ॥१॥ याजसाठीं धांवे पाठीं । देत लंगोटी आपुली ॥२॥ आपण दिगंबरची असे । भक्त वस्त्र भूषणें सौरसें ॥३॥ म्हणोनि भक्ताचा अंकित । एकाजनार्दनीं तिष्ठत ॥४॥

२४८. **देव भक्त दोन्ही करिताती काला** । तयांच्या सुखाला वर्णी कवण ॥१॥ धन्य भाग्य त्यांचें गोकुळ जनांचें । ठेवणें सदाशिवाचें खेळतसे ॥२॥ उच्छिष्ट तें खाय तयाचेनी हातें । नाहीं कंटाळत तयालागीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं भक्ताची आवडी । वाढवीत गोडी नित्य नवी ॥४॥

२४९. नित्य तो सोहळा करिताती काला । तो पहावयाला देव येती ॥१॥ अंतरीं सुरवर विचार करिती । काला श्रीपती करीत स्वयें ॥२॥ उच्छिष्ट प्रसाद सेवूं धणीवरी । मत्स्यरूप निर्धारीं घेती सर्व ॥३॥ एकाजनार्दनीं जाणतसे खूण । ह्मणोनी विंदान आरंभिलें ४

२५०. गडियासी सांगे वैकुंठींचा राव। आजी आला भेवो यमुनेंत ॥१॥ जीवनालागीं तेथें कोण्ही पैं न जावें । बाऊ आला आहे तया ठायीं ॥२॥ तयाचें बोलणें लागे सर्वा गोड । म्हणोनी धरिती चाड सवंगडे ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐकोनि वचन । पुढती वचन पेंधा बोले ॥४॥

२५१. गोपाळ ह्मणती कान्हया कृष्णातें । आजी यमुनेचें जळ वर्जा कां जी ॥१॥ हरी ह्मणे तयातें तेथें बाऊ आला । म्हणोनी तया स्थळा नव जावें ॥२॥ ऐकोनियां पेंदा नाचतो दुपांडीं । गडीयाची मांदी सवें घेत ॥३॥ बाऊ पाहावया गडे हो आवघे चला । या कृष्ण बोला राहूं नका ॥४॥ एकामागें एक गडी ते निघाले । एकाजनार्दनीं आले यमुने तटीं ॥५॥

२५२. नव लक्ष गोपाळ यमुनेतटीं । उभे राहुनी दृष्टी पाहताती ॥१॥ खळाळाचा शब्द कानीं तो ऐकिला । पेंदा पुढें झाला सरसाउनी ॥२॥ पेंदा ह्मणे गडीया आपण पाहुनी यमुना । हुंबरी घेती जाणा पहा पहा ॥३॥ एका जनार्दनीं पाहूनियां देव । करीत उपाव नवलाचा ॥४॥

२५३. आजी कांहो कृष्णा वर्जिली यमुना । बाऊ तो जाणा कोठोनी आला ॥१॥ कैसा आहे बाऊ पाहीन तयातें। ह्मणोनी त्वरित उठिलासे ॥२॥ वारितां वारितां पेंधा पैं गेला । पहातसे उगला यमुनेंत ॥३॥ बाऊ तो न दिसे कोठें खळाळ वाजत । पेंदा तया ह्मणत क्रोध युक्त ॥४॥ ह्मणतसे पेंधा यमुनेसी जाण । स्त्री तूं होऊन हुंबरी घेसी ॥५॥ मी कृष्णदास घेसी तूं हुंबरी । तुज निर्धारी बळ बहु ६ मी काय निर्बळ घेसी तूं हुंबरी। आतांची निर्धारीं पाहें माझें ॥७॥ ह्मणोनियां पेंधा तेथेंची बैसला । हुंबरी तो तयाला घालीतसे ॥८॥ पेंधा कां नये काय जाहलें त्याला । कृष्णें पाठविला दुजा एक

॥९॥ तोही मिनला तयांसी तत्काळ । गडी तों सकळ आले तेथें १०
उरलेसे दोघे कृष्ण आणि राम । गुंतले सकाम गडी तेथें ॥११॥ काय जाहलें ह्मणोनी आले उभयतां । पाहूनि तत्त्वतां हांसताती ॥१२॥ सावध करितां न होती सावध । लागलासे छंद घुमरीचा ॥१३॥ एकाजनार्दनीं कौतुकें कान्हया । आली असे दया भक्ताची ते ॥१४॥

२५४. गुडघेमेटीं बैसले तोंडा खरस आले । ते असे देखिले रामकृष्णें ॥१॥ मोहरी काढोनि लावियली मुखा । नादें तिहीं लोकां मोहियलें ॥२॥ तयामध्यें म्हणे गडे हो ऐका । पळालीसे देखा भेऊनि तुम्हां ॥३॥ मोहियलें मन सर्वांचें भावें । एकाजनार्दनीं देवें नवल केलें ॥४॥

२५५. पाहूनियां हरी गोपाळाचें चोज । ह्मणे येणें तो निर्वाणींचें निज मांडियेलें ॥१॥ मेठा खुंटी येउनी हुंबरी घालिती । रख तोंडाप्रती येती जाहली ॥२॥ कळवळला देव जाहलासे घाबरा । मुरली अधरा लावियेली ॥३॥ मुरलीस्वरें चराचरीं नाद तों भरला । तेणें स्थिर झाला पवनवेगीं ॥४॥ यमुनाही शांत झाली तेच क्षणीं । ह्मणे चक्रपाणी सावध व्हा रे ॥५॥ पेंदीयानें तो शब्द ऐकिला कानीं । एकाजनार्दनीं स्थिर झाला ॥६॥

२५६. ऐकतां तो नाद मोहिलेंसे मन । न कळे विंदान तिहीं लोकां ॥१॥ सावध होऊनि गडी ते पहाती । स्थिर पैं होती यमुना ते ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐसा दासाचा कळवळा । ह्मणोनि भक्त लळा पाळितसे ॥३॥

२५७. येवोनि गोपाळ कृष्णासी बोलती । यमुनेचा बाऊ पळाला वो श्रीपती ॥१॥ धन्य बळिया आम्ही कीं वो त्रिभूवनीं । धन्य धन्य कृष्णा ह्मणोनि नाचती अवनीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐकोनि तयांचे बोल । आनंदें गोपाळ तयांशीं खेळे ॥३॥

२५८. पेंधा ह्मणे देवा बाऊ तो पळाला । आमुचे भेणें गेला देशोधडी ॥१॥ देव ह्मणे गोपाळा धन्य तुह्मी बळी । पळविला बळी बाऊ तुम्ही ॥२॥ ऐसें समाधान करी मनमोहन । एकाजनार्दन चरणीं लागे ॥३॥

२५९. गोंवियेलें देवें आह्मांसी अभिमानें । नामरूप पेणें अंतरलों ॥१॥ करिती विचार इंद्रादिदेव । हें सुख वैभव न मिळे आह्मां ॥२॥ शेष उष्टावळी मिळतां आह्मांसी । पावन जन्मासी होऊं आह्मी ॥३॥ ऐसा विचार करूनियां देव । मत्स्यरूप सर्व धरिताती ॥४॥ गोपाळासी सांगे वैकुंठींचा रावो । आजी नवलावो तुह्मी करा ॥५॥ कवळ खाउनी हात टिरीं पुसा । यमुने सहसा जाऊं नका ॥६॥ कां तो सांगे हरी न कळे तयांसी । एकाजनार्दनासी गुज पुसे ७

२६०. वाउगे ते वांयां । कुंथाकुंथी खेळावया ॥१॥ हा खेळ नोहे बरा । गाई आधीं ते आवरा २ करा आपुले स्वाधीन । तेणें तुटेल बंधन ॥३॥ नका गुंतूं वांयां । एकाजनार्दनीं लागे पायां ॥४॥

२६१. खेळतां सांवळा गडियांसी म्हणे । खेळ तो पुरे गाई जमा करणें ॥१॥ आपुलाल्या आपण वळाव्या गाई । नवल तो तेणें खेळ सांडावया भाई ॥२॥ धांवती सवंगडी पाठींपाठ लवलाह्या । गुंतल्या त्या गाई वळती न येती वळाया ॥३॥ येवोनी दीन मुख करिती हरीपुढें । एकाजनार्दनीं तया पाहतां प्रेम चढे ॥४॥

२६२. गोपाळ ह्मणती कान्हा । सांभाळीं आपुल्या गोधना । पळतां सैराट धांवती राना । गेले ठेले त्यां तुह्मी जाणां ॥१॥ कान्होबा पुरे पुरे तुझी गडी । आह्मा गाईनें केली ओढाओढी । ॥ ध्रु० ॥ तूं बैससी ठेकावरी । आम्ही श्रमतों वेरझारीं । ऐसें कैसें तुझें मुरारी । आपुलीं गोधनें जतन करीं ॥२॥ तुझ्या न लगती आम्हां गाई । तुझी संगत पुरे भाई । जरी कोपेल तुझी आई । तरी करील आमुचें काईरे ॥३॥ तुझीं गोधनें सैराटें । दाही पळती दाही वाटे । वळितां कष्ट होताती मोठे । ठेंचा लागुनी फुटलीं बोटें ॥४॥ पैल श्रवणीं पाहे गाये । ते साद होये तिकडे जाये । उभी क्षणभरी न राहे । वळितां जाती आमुचे पाय ॥५॥ पैल सांवळी डोळे सुटी । देखोनि धांवे हिरवटी । वळितां धाप न साहे पोटीं । तीं तूं सांभाळीं जगजेठी ॥६॥ पैल हुंगी कैसी सुजाण । स्वाद घे परी न खाये तृण । इसी हिंडावया थोडकें रान । वळितां जाती आमुचे प्राण ॥७॥ पैल चो-

रटी रसाळ रंगी । कळप सांडोनी वाढे वेगीं । वळितां न वळे ती आह्मांलागीं । तुझी संगति नको वेगीं ॥८॥ पैल सर्वांग सुकुमार मोठी । चहूंकडे ती धांवत खोटी । मऊ रान देखोनियां अंग लोटी । तिसी वळितां जालों हिंपुटी ॥९॥ पैल लोभिष्ट हुंबरे कैशी । उगी न राहे हुंबरे द्वेषी । वळितां न वळे ती आह्मांसी । ती तूं सांभाळी हृषिकेशी ॥१०॥ पैल हाताळ वोढाळ येकी । तेणें पाते गुड हाकी । ऐशी खट्याळ नाहीं आणिकी । वळितां वळत्या घेती निकी ॥११॥ पैल पाय करिती भारी । उभी न राहे क्षणभरीं । वळतां शिणलों बहु मुरारी । तें तूं आपुलें जतन करी ॥१२॥ पैल पोटफुगी खादाड । कैसी खाउनी हागे वाड । धुतां कधींच नव्हे धड । तुझीं गोधनें न लागती गोड ॥१३॥ पैल मुतरी मुंजी लांडी । कैशीं सांचली घेत होडी । धांवे जेथें गोड लागे तोंडी । वळतां पडती आमुची मुरकुंडी ॥१४॥ पैल मन मोहन सुंदर । कोणे काळीं नव्हे स्थिर । इसी हिंडावया थोर वावर । हाव धरुनी धांवती फार ॥१५॥ ऐसीं गोधनें आमुच्या माथां । वाळूं पहातोसी अनंता । एकाजनार्दनीं विनवितां । कृपा आली आलिंगी निजभक्ता ॥१६॥

२६३. काकुलती गोपाळ ह्मणतीरे कान्हया । गाई न येती माघारी कोण वळी कासया ॥१॥ आमुची खुंटली गति आवरीं तूं हरी । तुजवांचुनी कोण सखा आमुचा कैवारी ॥२॥ नको वेरझारा पुरे आतां हरी । एकाजनार्दनीं ऐशी करुणा करी ॥३॥

२६४. गडियांचें उत्तर ऐकोनी सांवळा । वेधियलें मन तटस्थ सकळां ॥१॥ घेउनी मोहरी गाई पाचारी सकळां । नवल तें जाहलें गोपाळां सकळां ॥२॥ येउनी गाई अवघ्या जमा होती । पाहूनियां कृष्णा त्या हुंबरती ॥३॥ एकाजनार्दनीं विश्वाचा निवासी । गाई आणि गोपाळां वेधिलें सर्वांसी ॥४॥

२६५. करूनियां काला सर्व आले गोकुळीं । गोपाळांसहित गाई वत्स सकळीं ॥१॥ वोवाळिती श्रीमुख कुर्वंडी करिती । राम कृष्णातें सर्व वोवाळिती ॥२॥ जाहला जयजयकार आनंद सकळा । एकाजनार्दनीं धणी पाहतां डोळा ॥३॥

२६६. **जाहला अस्तमान आले गोकुळां** । वोवाळिती आरत्या गोपिका बाळा ॥१॥ जाती सवंगडी आपुलाले घरां । रामकृष्ण दोघे आले मंदिरा ॥२॥ नानापरीचीं पक्वान्नें वाढती भोजना । यशोदा रोहिणी राम आणि कृष्णा ॥३॥ एकाजनार्दनीं पहुडले देव । गोकुळामाजी दावी ऐसें लाघव ॥४॥

२६७. **अस्तमान जालिया ग्रामांत परतले** । गोपाळ ते गेले घरोघरीं ॥१॥ आपुलीया गृहा राम कृष्ण आले । यशोदेनें केलें निंबलोण ॥२॥ षड्रस पक्वान्नीं विस्तारिलें ताट । जेविती वैकुंठ नंदासवें ॥३॥ नंदासवें जेवी वैकुंठींचा हरी । ब्रह्मादिक सरी न पावती ज्याची ॥४॥ एकाजनार्दनीं ऐसी लीळा खेळे । परब्रह्म सांवळें कृष्णरूप ॥५॥

२६८. **काळे गोरे एकापुढें एक** । धांवताती बिदोबिदीं देख । अलक्ष लक्षा नये सम्यक । तो नंदनंदन त्रिभुवन नायक गे माय ॥१॥ गाई वत्स नेताती वनां । गोपाळ म्हणती अरे कान्हा । जो नये वेदां अनुमाना । ज्यासी चतुरानन ध्यानीं ध्यातसे ॥२॥ जें योगिजनांचें ध्येय ध्यान । ज्याकारणें अष्टांग योग साधन । तयांसि नोहे कधीं दृश्यमान । तो गौळ्यांचें उच्छिष्ट खाय जाण गे माय ॥३॥ एकाजनार्दनीं व्यापक । सर्वां ठायीं सम समान देख । अरिमित्रां देणें ज्याचें एक । तो हा नायक वैकुंठींचा ॥४॥

२६९. **जो साक्षात् परब्रह्म** । करूं निघाला चोरीकर्म । धरुनी बाळलीला संभ्रम । आवडी परम नवनीताची ॥१॥ सवें नवलक्ष संवगडे । पशुपाळ वेडे बागडे । सुदामा बोले बोबडें । तें आवडे गोविंदा ॥२॥ थोगला अत्यंत वांकुडा । जो निजाचा निजगडा । कृष्ण गुज सांगे त्या पुढा । होई गाढा चोरी कर्मा ॥३॥ घ्यारे सामुग्री चोखट । खडे सराटे निकट । मार्जी बांधारे बळकट । शब्द कांहीं करूं नका ॥४॥ वस्त्र गाळीव मृत्तिका । घेउनी प्रवेशतां शंकूं नका । सकळ गृहींचा आ-वांका । मज ठाऊक समाचार ॥५॥ गोपाळ ह्मणती चक्र-

पाणी । चोरीकर्म ऐकिलें श्रवणीं । परी खडे सराटे मृत्तिका घेउनी । न देखों कोणीही रिगाले ॥६॥ कृष्ण ह्मणे ऐका निवाडें । अंरचितातीं पात्रांचे उतरंडे । पाहतां न दिसती दृष्टीपुढें । जैं अंधार पडे रजनीचा ॥७॥ भीतरीं प्रवेशोनी एकीकडे । सव्य अपसव्य टाकावे खडे । पात्रीं नाद उमटती धडाडे । जाउनी रोकडें आणावें ॥८॥ शिंकीं लांबविलें अंतराळीं । काठी टोंचुनी पाडावी दुळी । धार लागेल मोकळी । मिळोनी सकळीं प्राशन करा ॥९॥ साचल ऐकतील गौळणी । कवाडें धरतील धांवोनि । सराटे पसरा आंगणी । पाईं चुबकोनि गुंतती ॥१०॥ तेहि चुकवोनी येती अबला । तरी मृत्तिका घाला त्यांचे डोळा । नेत्र चोळतील तंव तुह्मी पळा । नवल कळा सांगितली ॥११॥ हांसें आलें कृष्णांतरीं । मग प्रवेशले घरोघरीं । कवाडें उघडोनी भीतरीं । अंतरीं प्रवेशले १२ हळू हळू ठेविती पाउलें । तंव गर्जती वाकीया वाळे । जन ऐकतील म्हणोनी गोपाळें । कर्णीं अंगोळी घातली ॥१३॥ कृष्ण नायके तंव जग बधीर । कृष्ण न देखे तंव अंध जगत्रय । कृष्ण न चाले तंव पांगुळ सर्वत्र । चालक सर्व श्रीकृष्ण ॥१४॥ सांचलें दहींपात्रें काढिती । थिजलें घृत करीं घेती । कांहीं भक्षिती कांहीं खाती । तोंडां माखिती निजल्यांच्या ॥१५॥ एकापुढें एक धांवती । एक एकाचें लोणी हिरोनी घेती । एक एकातें झोंबती । वांटा मागती चिमटोनी ॥१६॥ देखोनी नवनीताचीं भांडीं । पेंधा नाचे दुपांडीं । उगा पोरा म्हणोनी धरी शेंडी । गोळा तोंडीं लाविला ॥१७॥ शिंकें उंच न पावे कर । काठी टोंचोनी पाडिलें छिद्र । कृष्णनिजमुखीं लावी धार । देखोनि गोपाळ गजबजिले ॥१८॥ गोपाळ ह्मणती कृष्णासी । जाईं बा सकल दूध तुंपेंसी । येरु ह्मणे लागारे कोपरासी । घ्यारे सावकाशीं दोहींकडे ॥१९॥ तंव वांकुड्यानें केली टवाळी । टांचे तुडवोनी पोरें उठविलीं । तीं मातेसीं बोभाइलीं । तंव वत्सें सोडिलीं वडजानें ॥२०॥ वत्सें करिती स्तनपान । बाळकें करिती रुदन । गोपी उठल्या गजबजोन । तंव नवनीतें वदन माखलें ॥२१॥ वृद्धा सांडोनी शेजेसी । उठतां देखिलें

सुनेसी । सासू देखतां तोंड पुसी । येउनी केशीं धरियेली ॥२२॥ तूंचि भक्षिसी नवनीत । आणि दुसऱ्याचें नांव सांगत । ऐशा सासु सुना भांडत । आपण तेथोनी निघाले ॥२३॥ मग पळाले सकळ । दुजे गृहीं प्रवेशले गोपाळ । गौळणी निद्रे व्यापिल्या सकळ । टवाळी नवल मांडियली ॥२४॥ शिंकीं लांबविलीं दुरी । यत्न करिती परी न येती करीं । मग वेघोंनी एक एकाच्या खांद्यावरी । उतरती दहीपात्रें ॥२५॥ उतरंडी दुरी लाविल्या न कळती । सव्य अपसव्य खडे टाकिती । पात्रीं लागतां नाद उठती । तेंचि घेउनी येती हरिपाशीं ॥२६॥ सुख सेजे गोपी बाळीनिद्रिस्त देखोनी अंबरें फेडिलीं । तरुण देखोनी मुली । टवाळी थोर मांडिली ॥२७॥ तंव गजबजोनी सुंदरा । एके करें सांवरी चिरा । जाउनी धरी मधलीया द्वारां । सकळ चोरां कोंडिलें ॥२८॥ तंव पुढें देखोनी वनमाळी । ह्मणे भलारे सांपडलासी ये वेळीं । तंव धरूं धांवे वेल्हाळी । नयनीं गुरळी घातली ॥२९॥ नेत्र चोळी व्रज कामिनी । आपण तिचा हात धरुनी । गोपाळातें खुणवोनी । सकळ तेथोनी पळाले ॥३०॥ येरी धांवे पाठोपाठें । तंव पाईं चूबकले सराटे । वाम* करीं धरुनि बोटें । बैसे गुंतोनी धरणीवरी ॥३१॥ तंव दुसरी धांवली गोपिका । तिच्या नयनीं घातली मृत्तिका । नेत्र चोळित अधोमुखा । देखोनि यदुनायक हांसतसे ३२ मग चोरी कर्म सोडोनि । सकळ प्रवेशले सदनीं । प्रातःकाळ झालिया गौळणी । गाऱ्हाणीं सांगों आलिया ॥३३॥ यशोदे म्हणती सकळा । तुझिया पुत्राची नवल कळा । कानीं न ऐकिली न देखों डोळां । सुना सकळा विटंबिल्या ॥३४॥ एक म्हणती यशोदे सुंदरे । तुझी गांवची वस्ती पुरे । उठवितो निजलीं पोरें । फेडी चिरें करी नग्न ॥३५॥ खालीं ठेवोनि नवनीत । मांजरामुखीं चाटवीत । आपण खदखदां हांसत । ऐसें विटंबित नानापरी ॥३६॥ एक ह्मणे गौळणी । माझें भक्षिलें क्षीर लोणी । उच्छिष्ट मुखासी लावोनि । आपण तेथोनि पळाला ॥३७॥ एक म्हणे माझीं सोडिलीं वासुरें । उठविलीं निजलीं पोरें । शिंकीं तोडिलीं

एकसरें । फोडिल्या त्वरें माथणी ॥३८॥ गोपिकांसी बुझाविते सुमती । म्हणे निर्गुणासी गुण लाविती । तुमचें खादलें किती निश्चिती । सांगा तितुकें देईन ॥३९॥ किती भक्षिलें रे गोविंदा । तंव कृष्णापुढें आली राधा । तिचें स्तन धरून हांसे गदगदां । म्हणे येवढा मुद्दा होता तिचा ॥४०॥ हांसों आलें राधिकेसी । गौळणी गेल्या घरासी । यशोदा ह्मणे कृष्णासी । सोडीं वेगेंसी गोधनें ॥४१॥ जो वेदासी अगोचर । श्रुतीसी न कळे ज्याचा पार । वर्णितां श्रमला फणीवर । तो गुण गंभीर श्रीकृष्ण ॥४२॥ माथां मुगुट तेज:पुंज । नयन श्रवणीं सांगे गुज । ललाटीं कस्तुरी वोज । तळपे तेज तळवींया ॥४३॥ वैजयंती वनमाळा । सुरंग गुंजाहार गळां । कटीं मिरवे मेखळा । झळके कळा कौस्तुभाची ॥४४॥ मुगुटा सुमनें वेष्टिलीं । मयूर पिच्छें शिरीं खोविलीं । मग चालिले तये वेळीं । जाळीं पृष्ठीवरी टाकिलीं ॥४५॥ काळीं कांबळी खांद्यावरी । कासे खोविली शृंग मोहरी । जाला नंदाचा खिल्लारी । हांकिली झडकरी गोधनें ॥४६॥ बळिराम राजीवनयनु । अलंकार मंडित शुद्ध तनु । चालिले गोपाळ घेऊनि धेनु । दोघे बाळ नंदाचे ॥४७॥ सवें नव लक्ष संवगडे । पशुपाळ वेडेबागडे । गोरज उधळले चहूंकडे । पावले थडीं यमुनेच्या ॥४८॥ गाई सोडिल्या सैरावैरा । भ्रमती सुखें खाती चारा । वडज्या म्हणे पेंद्या पोरा । आण सत्वर पलशपत्रें ॥४९॥ मथुरेचें मीष करुनी । हाटा निघालिया गौळणी । माथां दहीं दूध घृत लोणी । त्यांमाजी मुख्य राधा ॥५०॥ गगन गर्जे वाक्या वाळे । घनदाट चालती उताविळे । मनीं इच्छिती कृष्णसोहळे । तंव देखिले वडज्यानें ॥५१॥ टाळी पिटोनी उठे वोजें । ह्मणे कृष्णा आलें खाजें । धांवोनी आला गोपी समाजें । उभ्या थोकविल्या गौळणी ॥५२॥ तंव वडज्या करी झगडा । एकसरें धांवला वांकुडा । पात्रें फोडिलीं कडाडा । धरुनी रोकड्या आणिल्या ॥५३॥ कृष्णें राधा धरली करीं । एका करें लोणी चोरी । एका करें फेडी निरी । एका करें कंचुकी ॥५४॥ हांसों आलें राधिकेसी । सोडीं गोवळ्या सलगी कायसी । भुलली कृष्ण-

रूपा झाली पिसी । लोणी पुसी कृष्णमुखा ॥५५॥ ऐसा विनोद वि-चित्र केला । करीतसे घननीळ सांवळा । घ्यारे आतां सामुग्री चला । अति क्षुधा लागली ॥५६॥ पाहुनी कल्पतरूची छाया । घडिया घालिती बैसावया । बैस ह्मणती यदु-राया । करूं काला आवडीं ॥५७॥ पेंधा घाली पत्रावळी । वडज्या सोडी मोटा जाळीं । वांकुडा बैसवी गोपाळ मंडळी । वाढिताती पत्र शाखा ॥५८॥ नानापरींचीं पक्वानें । षड्रस बहुत अन्नें । गोडी सांगतां अनन्यें । पसरती पदर इंद्रादिकीं ॥५९॥ सकळां वाढिलें परिपूर्ण । सकळ म्हणती ब्रह्मार्पण । संतांसी कळली खूण । घालिती ग्रास कृष्णमुखीं ॥६०॥ तंव जेवितां केली टवाळी । कृष्णापुढें होती गूळपोळी । ती उचलोनी पत्रावळी । न राहे जवळीं दुरी गेला ॥६१॥ वाकुल्या दावी कृष्णापुढां । नेत्रीं खुणावितसे गाढा । वांकुड्यातें हाणोनी थोबाडा । धरुनी रोकडा आणिला ॥६२॥ धरिली वांकुड्याची शेंडी । उच्छिष्ट घाली तया तोंडीं । पेंदा नाचे दुपांडीं । थोंगला गडी सांपडला । ॥६३॥ सरलें पुढलें पक्वान्न । कृष्णें आणिलें दध्योदन । मग पेंदा ह्मणे आपण । कृष्णासी पैं ॥६४॥ आवड वडजाची थोरी । पेंदा ह्मणे टाका दुरी । कां टाकितां म्हणोनी रुदन करी । बुझावी श्री-हरी स्वानंदें ॥६५॥ एकासी दाउनी शेखीं । घालिती दुसऱ्याचे मुखीं । कांरे पोरें म्हणोनी तवकी । डोळे रोखी वांकुडा ॥६६॥ ऐसे खेळती सकळ मिळोनी । तंव देव पहाती विमानीं । वंचलों ह्मणती अभिमानी । कृष्ण शेष न मिळेची ॥६७॥ नोहे श्रीकृष्णाची शेष प्राप्ति । मग एकमेकांसी बोलती । गोपाळ यमुनेतीरां येती । चला शीघ्र गती जाऊं तेथें ॥६८॥ विमानें ठेवोनी अंतराळीं । कृष्ण शेषालागीं ते वेळीं । देवीं मत्स्यरूपें धरलीं । यमुनेमाजी रिगती । ॥६९॥ ब्रह्मादिक मत्स्य जाले । हें श्रीकृष्णासी कळलें । जा-णोनी गोपाळां बोले । ह्मणे हात धुऊं नका ॥७०॥ सहज उद-काची वाटाळी । अकर्मकार गोवळी । हात पुसिले कांबळी । एक टिरीसी पुसती ॥७१॥ उठले घोंगडीया झाडोनी । खेळ खेळत

आले वृंदावनीं । तुळशी प्रदक्षिणा करुनी । खोविल्या शिरीं मंजुरी-या ॥७२॥ तंव इतक्यांत लोटला मध्यान्ह । अस्तमान गेला दिन-मान । श्रीकृष्ण ह्मणे वचन । चला जाऊं घराप्रती ॥७३॥ देहुडा उभा राहुनी । गायी खुणाविल्या वेणु ध्वनि । टवकारल्या चारा विसरुनी । आल्या मुरडोनी त्वरित ७४ गाई मेळविल्या हरी । गोपाळ घालती हुंबरी । डांगा झेलिती अंबरीं । पावे मोहरी वाजविती ॥७५॥ सुदामा जाला वेत्रधारी । ऐसे गोपाळ गजरीं । चालिले मग झडकरी । पेंदा धरी छत्र तरूचें ॥७६॥ वडजा घेऊनि अशोक टाहाळी । वारीतसे मुखावरील धुळी । वांकुडा फोडी कौतुकें आरोळी । ग्रामाजवळीं पातले ॥६७॥ रामकृष्ण आले ऐकोनी । उताविळ झाल्या गौळणी ॥ रांगोळ्या नानापरी आंगणीं । घालिताती सप्रेमें ॥७८॥ नव लक्ष आरत्या करीं । घेऊनि उभ्या गोपिका नारी ॥ भावें ओवाळिला श्रीहरी । लोण उतरी यशोदा ॥७९॥ गाई निघाल्या गोठणी । गोपाळ गेले आज्ञा घेउनी । आपण प्रवेशले निजभुवनीं । सिंहासनीं बैसले ॥८०॥ ऐसा बाळक्रीडेचा सोहळा । आनंद जाहला सकळां । एकाजनार्दनीं देखिला । श्रीबालक्रीडा संपविली ॥८१॥

श्रीकृष्णमाहात्म्य.

२७०. ॐकारा परतें निर्गुणा आरुतें । भक्तांसी निरुतें गोकुळीं वसे ॥१॥ सांवळें सगुण चैतन्य परिपूर्ण । संवगडियांसी जाण क्रीडा करी ॥२॥ आदि मध्य अंत न कळे ज्या रूपाचा । तोचि बाळ नंदाचा म्हणताती ॥३॥ एकाजनार्दनीं वेगळाचि पाही । हृदयीं धरुनी राही सांवळियासी ॥४॥

२७१. सांवळा श्रीकृष्ण राखितो गाई । वेधियेलें मन आमुचें तें पायीं ॥१॥ नवल लाघव न कळे ब्रह्मादिकां । वेदश्रुती शिणल्या ठक पडलें सकळिकां ॥२॥ साही दरुशनें वेडावलीं जयासाठीं । खांदीं घेउनी कांबळा गोधनें राखी जगजेठी ॥३॥ एकाजनार्दनीं ब्रम्ह गोकुळीं उघडें । पहातां पहातां चित्त तेथें वेधलें ॥४॥

२७२. निर्गुण सगुण श्रुतीसी वेगळें । तें रूप सांवळें गोकुळीं वसे ॥१॥ डोळीयांची धणी पाहतां न पुरे । तयालागीं झुरे चित्त माझें ॥२॥ वेडावलीं दरुशनें भांडती अखंड । वेदाचें तें तोंड स्तब्ध जाहलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांवळे सगुण । खेळतसे जाण वृंदावनीं ४

२७३. ब्रह्मादिकां न कळे तें रूप सुंदर । गोकुळीं परिकर नंदाघरीं ॥१॥ रांगणा रांगतु बाळलीळे खेळतु । दुडदुडां धांवतु गायीपाठीं ॥२॥ गौळणीचे घरीं चोरूनि लोणी खाये । पिलंगतां जाये हातीं न लगे ॥३॥ एकाजनार्दनीं त्रैलोक्या व्यापक । गाई राखे कौतुक गौळियांसी ॥४॥

२७४. जाणते नेणते होतु ब्रह्मज्ञानी । तयांचे तो ध्यानीं नातुडेचि ॥१॥ सुलभ सोपारा गोकुळा माझारीं । घरोघरीं चोरी खाय लोणी ॥२॥ न कळे ब्रह्मादिकां करितो लाघव । योगियांची धांव कुंठे जेथें ॥३॥ एकाजनार्दनीं चेंडुवाचे मिसें । उडी घालितसे डोहामाजी ॥४॥

२७५. विश्वाचा व्यापक विश्वंभर साक्षी । नये अनुमानासीं वेदशास्त्रां ॥१॥ नवल गे माय नवल गे माय । चोरूनियां खाय नवनीत ॥२॥ धरिती बांधिती गौळणी बाळा । वोढोनी सकळां आणिताती ॥३॥ एकाजनार्दनीं येतो काकुलती । न कळे ज्याची गति वेदशास्त्रां ॥४॥

२७६. मेळवी संवगडे खेळतसे बिदीं । शोभतसे मांदी गोपाळांची ॥१॥ सांवळा सुंदर वैजयंती हार । चिन्मय परिकर पीतांबर ॥२॥ मुगुट कुंडलें चंदनाचा टिळा । झळके हृदयस्थळां कौस्तुभ मणी ॥३॥ एकाजनार्दनीं वेधलेंसे मन । नाहीं भेद भिन्न गौळणींसी ॥४॥

२७७. मिळती सकळा गौळणी ते बाळा । लक्ष लाविती डोळा कृष्णमुखा ॥१॥ धन्य प्रेम तयाचें काय वानूं वाचे । न कळे पुण्य त्याचें आगम निगमां ॥२॥ आदरें गृहा नेती मुख पैं धुताती । जेवूं पैं घालिती दहींभात ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रेमाची पैं लाठी । धांवुनी इठी मिठी घेती बळें ॥४॥

२७८. पाहुनी कृष्णासी आनंद मानसीं । प्रेमभरित अहर्निशीं कृष्णनामें ॥१॥ आजी कां वो कृष्ण आला नाहीं घरा । करती येरझारा नंदगृहीं ॥२॥ भलतीया मिसें जाती त्या घरासी । पाहतां कृष्णासी समाधान ॥३॥ एकाजनार्दनीं वेधल्या गौळणी । तटस्थ त्या ध्यानीं कृष्णाचिया ॥४॥

२७९. वेधल्या त्या गोपी नाठवे आपपर । कृष्णमय शरीर वृत्ति जाहली ॥१॥ नाठवे भावना देह गेह कांहीं । आपपर त्याही विसरल्या ॥२॥ एकाजनार्दनीं व्यापला हृदयीं । बाहेर मिरवी दृष्टीभरित ३

२८०. जगाचें जीवन ब्रम्ह परिपूर्ण । जनीं जनार्दन व्यापक तो ॥१॥ तो हरि गोकुळीं रांगणा नंदाघरीं । गौळणी त्या सुंदरी खेळविती ॥२॥ वेद गीतीं गाती शास्त्रें विवादती । खुंटलीसे मति शेषादिकांची ॥३॥ एकाजनार्दनीं चहूं वाचांपरता । उच्छिष्ट सर्वथा भक्षी सुखें ॥४॥

२८१. परब्रह्म सगुण असे परात्पर । वेदादिकां पार न कळे ज्याचा ॥१॥ पाहतां पाहतां वेधलेंसे मन । नये अनुमोदन शास्त्रादिकां ॥२॥ एकाजनार्दनीं व्यापुनी वेगळा । त्यासी गौळणी बाळा झकविती ॥३॥

२८२. आकार निराकार विश्वरूपाचा ॐकार । तो हा सर्वेश्वर बाळरूपें ॥१॥ रांगणारांगतु हळूच पिलंगतु । आनंद भरितु नंदराय ॥२॥ अंगणीं धांवतु सवेंचि बैसतु । अचोज दावितु भक्तालागीं ॥३॥ एका जनार्दनीं नित्य निरामय । न कळे वो माय काय बोलूं ॥४॥

२८३. चहूं वाचांपरता चहूं वेदां निरुता । न कळे तत्त्वतां चतुर्वक्त्रा ॥१॥ चौबारा खेळतु सौंगडी सांगातु । लोणी चोरूं जातु घरोघरीं ॥२॥ चौसष्टा वेगळा चौदांसी निराळा । अगम्य ज्याची लीळा सनकादिकां ॥३॥ एकाजनार्दनीं चहूं देहावेगळा । संपुष्टीं आगळा भरला देव ॥४॥

२८४. लक्षाचें जें लक्ष तो दिसे अलक्ष । तो असे प्रत्यक्ष नंदाघरीं ॥१॥ बाळरूप गोजिरें वाळे वांकी साजिरे । पाहतां दृष्टीचें

पुरे कोड सर्व ॥२॥ ध्यानाचें निज ध्यान मनाचें अधिष्ठान। व्यापक विधान महेशाचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं शब्दासी नातुडे। गौळणी वाडें कोडें जेवविती ॥४॥

२८५. अबोलणें बोल कुंठीत पैं जाहलें। तें निधान देखिलें नंदाघरीं ॥१॥ अधिष्ठान मूळ व्यापक सकळ। जगाचें तें कुळ कल्पद्रुम २ एकाजनार्दनीं बिंबीं बिंबाकार। सर्वत्र श्रीधर परिपूर्ण ३

२८६. शेषादीक श्रमले नकळे ज्याचा पार । आगमनिगमां निर्धार न कळेचि ॥१॥ तें हें बाळरूप यशोदे वोसंगा । पाहतां दोष भंगा जाती रया ॥२॥ करितसे चोरी खोडी नानापरी । यशोदा सुंदरी कोड वाटे ॥३॥ बांधिती गळीयां धांवोनी दां-व्यानें । नका नका म्हणे दीनवाणी ॥४॥ त्रिभुवनासी ज्याचा धाक तो ब्रह्मांडीं । त्यासी ह्मणती भांडीं आला बाऊ ॥५॥ भिऊनियां लपे यशोदे वोसंगा। ऐशा दावी सोंगा भाविकांसी ॥६॥ एकाजनार्दनीं दावितो लाघव। ब्रह्मादिकां माव न कळे ज्याची ७

२८७. तिहीं त्रिभुवनीं ज्याची सत्ता वाहे । तो चोरी करिताहे घरोघरीं ॥१॥ न कळे न कळे लाघव तयाचें । ब्रह्मादिकसाचे वेडावती ॥२॥ वेद शास्त्र श्रुती कुंठित पैं होती । तया गौळणी बांधिती धरूनियां ॥३॥ योग मुद्रा साधन योगी साधिताती। तयांसि नोहे प्राप्ति हेंचि रूप ॥४॥ तें बाळरूप घेऊनि वोसंगा । हालविती पैं गा बाळकृष्णा ॥५॥ जयाचेनि होय तृप्ति पैं सर्वांसी । तो मागे यशोदेसी दहींभात ॥६॥ दहीं भात लोणी खाउनी न धाय । घरोघरीं जाय चोरावया ॥७॥ एकाजनार्दनीं न कळे वैभव । दावितसे माव भोळ्या जनां ॥८॥

२८८. बाळ रांगणें रांगतु । दुडदुडां पुढें पळतु । धरितां तो न कळे मातु । वेदशास्त्रीं जया ॥१॥ तो बाळरूपें नंदाघरीं । खेळ खेळे नानापरी । न कळे लाघव निर्धारीं । इंद्रादिकां गे माय ॥२॥ लोणी चोरावया घरोघरीं जाय । दहीं दूध तूप लोणी आपण खाय । त्याचे सुनेचे मुखा हात पुशी वो माय । ऐसें करूनियां पळोनी जाय ॥३॥ वासुरें सोडी घरीं जाऊन । मुलांसी उठवी चिमटून ।

माथणी रांझणा करी चूर्ण । ऐसें विंदान करुनी पळे ॥४॥ शेजे असतां उभयतां । जाय सोंवळ्यांतून तत्त्वतां । दाढी वेणी बांधी सर्वथा । जाय परता पळोनी ॥५॥ ऐशा खोडी करी नानापरी । नटनाटक वैकुंठ जिव्हारी । एकाजनार्दनीं नवल परी । आगमांनिगमां न कळे परोपरी ॥६॥

२८९. **रूपें सुंदर सांवळा गे माये** । वेणु वाजवी वृंदावना गोधनें चारिताहे ॥१॥ रुणझुण रुणझुण वाजवी वेणु । वेधीं वेधलें आमुचें तनमनु वो माये २ गोधनें चारी हातीं घेऊनि काठी। वैकुंठींचा सुकुमार गोपवेषें जगजेठी ॥३॥ एकाजनार्दनीं भुलवी गौळणी । करिती तनुमनांची वोवाळणी वो माये ॥४॥

२९०. **यशोदेचा हरी जाय यमुनातीरीं** । वाजवितो मुरली पोवा नानापरी ॥१॥ छंदें छंदें वाजे वृंदावनीं फुंजे । वेधलें मन माझें नाठवे कांहीं ॥२॥ ऐसें येणें पिसें लाविलें गे माये । एकाजनार्दनीं पाहिला यादवराय ॥३॥

२९१. **पांघुरला घोंगडें काळें** । वृंदावनीं गोपाळांमाजी खेळे। काला वांटी निजांगें गोपाळ । खेळ खेळे नानापरी ॥१॥ पाहती देव बैसोनी विमानीं । ब्रह्मादिक ध्याती जया मनीं । आराध्यदैवत सनकादिकाचें हृदय भुवनीं । शिवादीं पायवणी वंदिती ॥२॥ नानापरी विटीदांडु चेंडू । हमामा हुमरी लगोऱ्या मांडूं । नव लक्ष मिळाले संवगडु । यमुने थडीं कळंबातळीं ॥३॥ गोधनें ठाईं ठाईं बैसविलीं । गोपाळ संवगडे भोंवते शोभले । मध्यें घननीळ तें सांवळें । नंदरायाचें गोंडुलें गे माये ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । पाहतां देहीं विरालें देहपण । संपूर्ण जनीं जनार्दन । पाहतां पाहतां गेलों भुलोन गे माये ॥५॥

२९२. **आदि नाटक सर्व व्यापक व्यापूनि निराळा** । गोप गोधनें गौळणीयांसी लाविला चाळा ॥१॥ मनमोहन कृष्ण यशोदेचा बाई । चोरी करी नानापरी धरितां न सांपडे बाई ॥२॥ जयाचें विंदान न कळे ब्रह्मादिकां वो माये । ठकविलें देवां आपणाचि काला खाय ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसा चौदेहां वेगळा । पुराणें वेडावलीं न कळे अगम्य ज्याची लीला गे माये ॥४॥

२९३. **थुरकत थुरकत चालतु** । राधिकेचे गळां मिठी घालितु। तयेसी चुंबन आवडी देतु । पाहतां यशोदेसी मग रडतु ॥१॥ देईं देईं ह्मणे चेंडुवातें । म्हणोनी आसडी निरीतें । यशोदा म्हणे राधे परते । कांगे रडविसी कृष्णा ॥२॥ राधिका म्हणे ऐका मामिसें । याचा चेंडु मजपाशीं नसे । हा क्रियानष्ट बोले भलतैसें । चेंडू मजपाशीं नाहीं आण तुमची असे ॥३॥ कृष्ण ह्मणे झाडुनी चीर दावीं । राधा झाडितां चेंडु पडिला लवलाहीं । म्हणे पाहें वो माझे आई । चेंडु घेउनी आण वाहती पाहीं ॥४॥ यशोदेनें उचलोनी घेतिला कडेवरी । चेंडू झेलितसे सव्य अपसव्य करीं । एकाजनार्दनीं भाव न कळे निर्धारीं। लाजोनी ती राधा आली आपुले घरीं ५

२९४. **चतुर्भुज शामसुंदर** । गळां गुंजांचे हार । निढळीं चंदन शोभे परिकर । मिरवे नंदरायाचा किशोर ॥१॥ हातीं काठी खांदां कांबळी । गाई राखे यमुनेचे पावळीं । नाचती गोपाळ धुमाळी । पृष्टीं जाळीं दहींभात ॥२॥ जें निगमांचें ठेवणें । सनकसनंदाचें घोसुलें येणें । शंभूचें आराध्यदैवत केणें । तें चारित गोधनें नंदाचीं ॥३॥ ऐसा अकळ नाकळे हरी । वेणु-वाजवी छंदें नानापरी । एकाजनार्दनीं गोपवेषें निर्धारीं । वांटी शिदोरी गोपाळां ॥४॥

२९५. **सानुले तान्हुले राम आणि कृष्ण**। गोकुळीं विंदान दाविताती ॥१॥ गाई राखिती लोणी चोरिताती । अकळ खेळताती नानापरी ॥२॥ एकाजनार्दनीं नये अनुमाना । ब्रम्हादिक चरणा वंदिताती ॥३॥

२९६. **धन्य भाग्य गोकुळींचें राज्य**। जेथें क्रीडा केली यादव-राजें ॥१॥ काय तें वानूं सुख आनंदु । सुख संतोष गोकुळीं परमानंदु ॥२॥ एकाजनार्दनीं जगाचें जीवन । मूर्ति पाहतां दिसे सगुण निर्गुण ॥३॥

२९७. **योगी शिणताती साधन कपाटीं** । तया नोहे भेटी कांहीं केल्या ॥१॥ तो हरी गोकुळीं बाळवेषें खेळे । पुरती सकळ मनोरथ ॥२॥ गोपिका तयासी कडेवरी घेती । बाळादुला म्हणती माझें माझें ३ एकाजनार्दनीं जया जैसा हेत। तैसा पुरवीत देवराव ४

२९८. **राखीत गोधनें भक्ताचिया काजा ।** उणीव सहजा येवों नेदी ॥१॥ आपुलें थोरपण सारुनी परतें । भक्ताचें आरुतें काम करी २ उच्छिष्ट काढणें सारथ्य करणें । उच्छिष्ट तें खाणें तयांसवें ॥३॥ चुकतां वळती आपण वोळणें । एकाजनार्दनीं पुण्य धन्य त्यांचें ४

२९९. **नीच कामें न धरी लाज ।** धांवे देखोनि भक्तांचें काज । ऐसा सांवळा चतुर्भुज । रूप धरी गोजिरें ॥१॥ उच्छिष्ट गोपाळांचें खाये । वळत्या त्याचें देणें आहे । राखूनि गोधनें माय । मागें मागें हिंडतसे ॥२॥ काला करी यमुने तीरीं । स्वयें वांटितो शिदोरी । उच्छिष्टाची भारी । हाव अंगें स्वीकारी ॥३॥ ऐसा कृपेचा कोंवळा । उभा यमुनेचे पाबळा । एकाजनार्दनीं लीळा । अगम्य ब्रह्मादिकां ४

३००. **न देखतां कृष्ण वदन ।** उन्मळती तयांचे नयन । न घेती अन्न जीवन । कृष्ण मुख न पाहतां ॥१॥ कोठें गुंतला आमुचा कृष्ण । ऐशी जया आठवण । गायीं हुंबरती अधोवदन । कृष्ण मुख न पाहतां ॥२॥ संवगडे ठायीं ठायीं उभे । कृष्णीं दृष्टी ठेवुनी लोभें । आजी कृष्ण कांहो नये । आह्मांशीं खेळावया ॥३॥ ऐशी जयांची आवडी । तयां पडों नेदी सांकडीं । एकाजनार्दनीं उडी । अंगें घाली आपण ॥४॥

३०१. **सांवळा देखिला नंदाचा ।** तेणें आनंदाचा पूर आला ॥१॥ काळी घोंगडी हातामध्यें काठी । चारितो यमुनातटीं गोधनें तो २ एकाजनार्दनीं सांवळा श्रीकृष्ण । गौळणी तल्लीन पहातां होती ३

३०२. **पाहिला नंदाचा नंदन ।** तेणें वेधियलें मन ॥१॥ मोरमुकुट पीतांबर । काळ्या घोंगडीचा भार ॥२॥ गोधनें चारी आनंदें नाचत । करी काला दहींभात ॥३॥ एकाजनार्दनीं लडीवाळ बाळ तान्हा । गोपाळांशीं कान्हा खेळे कुंजवनां ॥४॥

३०३. **खेळे कान्हा यमुनेचे तटीं ।** राखितो गोधनें घेउनी हातीं काठी ॥१॥ पांघुरला घोंगडें रत्नजाडित गे माये । नंदरायाचा खिल्लारी तो होय ॥२॥ गोप गोधनें संवगडे नानापरी । दधिभात काला वांटितो शिदोरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं खेळे नानापरी । वेधोनी नेलें मन नाठवे निर्धारीं ॥४॥

३०४. **लाहे लाहे सोडीत गोधनें** । भोंवतीं गोपाळ वेष्टित तारांगणें । शोभला तो बाळवेषें परिपूर्ण । वेधु लाविला आह्मांसी तेणें वो ॥१॥ छंदेंछंदें वाजवितो वेणु । आमुचा गुंतला तेथें जीव प्राणु । नाठवे दुजा हेत कांहीं आनु । तो हा नंदनंदनु यशोदेचा ॥२॥ खेळ खेळे यमुनेचे तटीं । सुकुमार सांवळा जगजेठी । खांदां घोंगडें शोभे हातीं काठी । गोपाळासी वळत्या देसये घाली मिठी ॥३॥ एकाजनार्दनीं कळंबातळीं । मिळोनियां गोपाळ मंडळी । काला मांडियेला मिळोनि सकळीं । लाहे लाहे वांटी शिदोरी ॥४॥

३०५. **मिळोनी गोपाळ सकळीं** । यमुने तटीं खेळे चेंडुफळी । गाई बैसविल्या कळंबातळीं । जाहली दुपारी खेळतां ॥१॥ काला मांडिला वो काला मांडिला वो । नवलक्ष मिळोनी काला मांडिला वो ॥ध्रु०॥ नानापरींचे शोभती दहींभात । पंक्ती बैसविल्या पेंधा बोबडा वाढीत । जो जया संकल्प तें तया मिळत । अनधिकारिया तेथें कोणी न पुसत ॥२॥ पूर्वसंचित खालीं पत्रावळी । वाढिती भक्तीभावाची पुरणपोळी । नामस्मरणाची क्षुधा पोटीं आगळी । तेणें तृप्ती होय सहजीं सकळीं ॥३॥ ऐसे तृप्त जाहले परमानंदें । कवळ कवळाचे निजछंदें । एकाजनार्दनीं अभेदें । शुद्ध सगामिबोधें मुखसंवादें ॥४॥

३०६. **राखितो गोधनें मनाचेनि मनें** । न पुरे अवसरु धांवण्या धांवणें । कुंठित जाहली गति पवनाची तेणें । तो हा नंदाचा नंदन यशोदेचें तान्हें ॥१॥ देखिला देखिला मंडित चतुर्भुज । वैकुंठींचा भूपती तेजःपुज । पहातांचि तया नावडे कांहीं दुजें । ऐसें लाघव याचें सहज ॥२॥ चित्त चैतन्या पडिली मिठी । कामिनी मन मोहना जगजेठी । तुझ्या वेधें ध्यानस्थ धुर्जटी । ऐसा गोवळु योगीयांसी नोहे भेटी ॥३॥ एकाजनार्दनीं शब्दांवेगळा । आगमां निगमां कांहीं न कळे लीला । सोहं कोहं शब्दांवेगळा । पहा पहा परब्रह्म पुतळा ॥४॥

३०७. **जयाचें उदारपण काय वानूं** । उपमेसी नये कल्पतरू

कामधेनु । वेधीं वेधियेलें आमुचें मनु । तो हा देखिला सांवळा श्रीकृष्ण ॥१॥ मंजुळ मंजुळ वाजवी वेणु । श्रुती शास्त्रां न कळे अनुमानु । जो हा परापश्यंती वेगळा वामनु । तया गोवळ म्हणती कान्हु ॥२॥ रूप अरूपासी नाहीं ठाव । निगमां आगमां न कळे वैभव । वेदशास्त्रांची निमाली हांव । एकाजनार्दनीं देखिला स्वयमेव ॥३॥

३०८. **गोकुळीं गोपाळांसवें खेळतसे देव ।** ऐका प्रेमभाव तयांचा तो ॥१॥ गोधनें राखणें उच्छिष्ट खादणें । कालाही करणें यमुने तीरीं ॥२॥ संवगडीयांचे मेळीं खेळे वनमाळी । घोंगडी ते काळी हातीं काठी ॥३॥ त्रैलोक्याचा धनी वाजवी मुरली । भुलवी गौळणी प्रेमभावें ॥४॥ घरोघरीं चोरी करितो आदरें । एकाजनार्दनीं पुरे इच्छा त्यांची ॥५॥

३०९. **त्यांचीया इच्छेसारखें करावें ।** त्यांच्या मागें जावें वनांतरीं ॥१॥ वनासी जाऊनि नानापरी खेळे । हमामे हुतुतु बळें गडी घेती ॥२॥ सर्वांघटीं संतां सर्वां वरिष्ठ देव । तयावरी डाव गडी घेती ॥३॥ अंगावरी डाव आला ह्मणती गोपाळ । देईं डाव सकळ आमुचा आह्मा ॥४॥ पाठीवरी बैसती देवातें म्हणती । वांकरे श्रीपती वेगीं आतां ॥५॥ एकाजनार्दनीं गडीयांचे मेळीं । खेळे वनमाळी मागें पुढें ॥६॥

३१०. **मागें पुढें उभा हातीं घेउनी काठी ।** वळत्या धांवे पाठीं गाईमागें ॥१॥ गोपाळ बैसती आपण धांवे राणा । तयाच्या वासना पूर्ण करी ॥२॥ वासना ते देवें जया दिली जैशी । पुरवावी तैसी ब्रीद साच ॥३॥ साच तें ब्रीद करावें आपुलें । ह्मणोनियां खेळे गोपाळांत ॥४॥ एकाजनार्दनीं खेळतो कान्हया । ब्रह्मादिकां माया न कळेची ज्याची ॥५॥

३११. **तिहीं त्रिभुवनीं सत्ता जयाची ।** तो गोपाळाची उच्छिष्टें खाय ॥१॥ खाउनी उच्छिष्ट तृप्तमय होय । यज्ञाकडे न पाहे वांकुडे तोंडें ॥२॥ ऐसा तो लाघव गोपाळांसी दावी । एकाजनार्दनीं कांहीं कळों नेदी ॥३॥

३१२. **न कळे लाघव तयां मागें धांवे** । तयाचें ऐकावें वचन देवें ॥१॥ देव तो अंकित भक्तवचनाचा । सदोदीत साचा मागें धांवे ॥२॥ गोपाळ आवडी म्हणती कान्हया । बैसे याची छाया सुखरूप ॥३॥ सुखरूप बैसे वैकुंठींचा राव । भक्ताचा मनोभाव जाणोनियां ॥४॥ जाणोनियां भाव पुरवी वासना । एकाजनार्दना शरण जाऊं ॥५॥

३१३. **भक्तांचा पुरवी लळा** । तो सांवळा श्रीकृष्ण ॥१॥ उचलिला पर्वतगिरी । नाथिला काळया यमुनेतीरीं ॥२॥ अगबग केशिया असुर । मारिला तो कंसासुर ॥३॥ उग्रसेन मथुरापाळ । द्वारका वसविली सकळ ॥४॥ द्वारकेमाजी आनंदघन । शरण एकाजनार्दन ॥५॥

३१४. **कमळ गर्भीचा पुतळा** । पाहतां दिसे पूर्ण कळा । शशी लोपलासे निराळा । रूपासही ॥१॥ वेधक वेधक नंदनंदनु । लाविला अंगीं चंदनु । पुराण पुरुष पंचाननु । सांवळा कृष्ण ॥२॥ उभे पुढें अक्रूर उद्धव । मिळाले सर्व भक्तराव । पहाती मुख कमळ भाव । नाठवे द्वैत ॥३॥ रूप साजिरें गोजिरें । दृष्टी पाहतां मन न पुरे । एकाजनार्दनीं झुरे । चित्त तेथें सर्वदा ॥४॥

३१५. **द्वारके भितरीं** । कामधेनु घरोघरीं ॥१॥ कैशी बरवेपणाची शोभा । पहातां नयना निघती जिभा ॥२॥ घरोघरीं आनंद सदा । रामकृष्ण वाचे गोविंदा ॥३॥ ऐशी द्वारकेपरी । एका शरण श्रीहरी ॥४॥

३१६. **जगाचें जीवन भक्तांचें मोहन** । सगुण निर्गुण ठाण शोभतसे ॥१॥ तें रूप गोकुळीं नंदाचिये घरीं । यशोदे मांडीवरी खेळतसे ॥२॥ इंद्रादि शंकर ध्यान धरती ज्याचें । तो लोणी चोरी गौळ्याचे घरोघरीं ॥३॥ सर्वांवरी चाले जयाची ते सत्ता । त्यासी बागुल आला म्हणतां उगा राहे ॥४॥ एकाचि पदें बळी पाताळीं घातिला । तो उखळीं बांधिला यशोदेनें ॥५॥ जयाचेनी तृप्त त्रिभुवन सगळें । तो लोणियाचे गोळे मागून खाय ॥६॥ एकाजनार्दनीं भरूनि उरला । तो असे संचला विटेवरी ॥७॥

३१७. खेळसी तूं लीळा । तुझी अनुपम्य कळा ॥१॥ बरवा बरवा श्रीमुकुंद । गाई गोपाळां लावला वेध ॥२॥ खेळसी बाळपणीं । बांधिताती तुज गौळणी ॥३॥ ऐसा नाटकी हरी । उभा ठेला विटेवरी ॥४॥ विटे उभा समचरणीं । शरण एकाजनार्दनीं ५

३१८. अर्जुनाचे रथीं श्रमला जगजेठी । म्हणोनी कर ठेउनी कटीं उभा येथें ॥१॥ धरुनी गोवर्धन उभा सप्तदिन । म्हणोनी कर जंघन ठेउनी उभा ॥२॥ कंसादी मल्ल मारी जरासंध । ते चरणारविंद उभे विटे ॥३॥ धर्माघरीं उच्छिष्ट पात्र काढी करें । म्हणोनी श्रमें निर्धारें ठेविले कटीं कर ॥४॥ पुंडलीक भक्त देखोनी तल्लीन जाला । एकाजनार्दनीं ठेविला कटीं कर ॥५॥

पंढरीमाहात्म्य.

३१९. द्वारकेचा सोहळा । परणियली भीमकबाळा ॥१॥ सोळा सहस्र युवती । अष्टनायका असती ॥२॥ पुत्र पौत्र अपार । भागवतीं तो विस्तार ॥३॥ करूनियां राधा मीस । देव येती पंढरीस ॥४॥ रुक्मिणी रुसली । ती दिंडीर वनां आली ॥५॥ तया मागें मोक्षदानी । येता जाला दिंडीर वनीं ॥६॥ गाई गोपाळांचा मेळा । गोपाळपुरीं तो ठेविला ॥७॥ आपण गोपवेष धरी । एकाजनार्दनीं श्रीहरी ॥८॥

३२०. जेथें वाजविला वेणु शुद्ध । म्हणोनी म्हणती वेणु नाद ॥१॥ सकळीक देव आले । ते भोंवतीं राहिले ॥२॥ जोडलें जेथें समपद । तया म्हणती विष्णुपद ॥३॥ भोंवतालीं पदें उमटती । तेथें गोपाळ नाचती ॥४॥ जेथें उभे गाईचे भार । ते अद्यापि दिसत खूर ॥५॥ गोपाळाचीं पदें समग्र । ठाई शोभत सर्वत्र ॥६॥ एकाजनार्दनीं हरी शोभले । कर कटावरी ठेउनी भले ॥७॥

३२१. पूर्वापार परंपरा । संत सोयरा वानिती ॥१॥ सांगे कृष्ण उद्धवासी । सुखमिरासी पंढरी ॥२॥ स्वयें नांदे सहपरिवार । करीत गजर भक्तीचा ॥३॥ संत सनकादिक येती । भावें वंदिती श्रीचरण ॥४॥ एकाजनार्दनीं वेधलें मन । नुठे बैसलें तें तेथून ॥५॥

३२२. **द्वारका समुद्रांत बुडविली** । परी पंढरी रक्षिली अद्यापि ॥१॥ द्वारकेहूनि बहुत सुख । पंढरीये अधिक एक आहे ॥२॥ भीमातीरीं दिगंबर । करुणाकर विठ्ठल ॥३॥ भक्तांसाठीं निरंतर । एकाजनार्दनीं कटीं धरिले कर ॥४॥

३२३. **गाई गोपा समवेत** गोकुळींहूनि आला । पाहूनि भक्ती भुलला वैष्णवाला ॥१॥ मुगुटमणी धन्य पुंडलीक निका । तयालागीं देखा उभा गे माय ॥२॥ युगें अठ्ठावीस जालीं परी न बैसे खालीं । मर्यादा धरली प्रेमाची गे माय ॥३॥ ऐसा व्यापक जगाचा जीवन । एकाजनार्दनीं शरण गे माय ॥४॥

३२४. **त्वंपद तत्पद असिपद** यावेगळा दिसे । खोळ बुंधी घेउनी विटेवरी उभा असे गे माय ॥१॥ वेडावला पुंडलीकें उभा केला । तेथोनी कोठें न जाय गे माय ॥२॥ भक्ता अभयकर देतुसे अवलीळा । मेळवोनी मेळा वैष्णवांचा गे माय ॥३॥ पुंडलीकें सोहिला उभा उगाचि केला । एकाजनार्दनीं ठसावला रूपेंविण गे माय ॥४॥

३२५. **जो हा उद्धार प्रसवे ॐकार** । तें रूप सुंदर विटेवरी ॥१॥ ध्याता ध्यान ध्येय जेथें पैं खुंटलें । तें रूप प्रगटलें पंढरीये ॥२॥ ज्ञेय ज्ञाता ज्ञान प्रेमाचें आथिलें । तें रूप सानुलें पंढरीये ॥३॥ एकाजनार्दनीं रूपाचें रूपस । वैकुंठनिवास पंढरीये ४

३२६. **जयाकारणें श्रमले भांडती** । वेदादिकां न कळे मति । तो वोळला सगुण मूर्ति । पुंडलीकाकारणें ॥१॥ धन्य धन्य पावन देख । पुण्यभूमी पावन सुरेख । तया गातां होतसे हर्ष । प्रेमानंदें डुळती ॥२॥ एकाजनार्दनीं शरण । पहातां पहातां वेधलें मन । मोक्ष मुक्ति कर जोडून । उभे तिष्ठती सर्वदा ॥३॥

३२७. **जाश्वनीळ सदा ध्याये ध्यानीं मनीं** । बैसोनी स्मशानीं निवांतपणें ॥१॥ तें हें उघडें रूप विठ्ठल साचार । निगमाचें माहेर पंढरी हे ॥२॥ न बुडे कल्पांतीं आहे तें संचलें । म्हणोनी म्हणती भले भूवैकुंठ ॥३॥ एकाजनार्दनीं कल्पाचे निर्धारीं । निर्विकल्प पंढरी उरतसे ॥४॥

३२८. **रमा रमेश मस्तकीं हर** । पुढें तीर चंद्रभागा ॥१॥ मध्य-

भागीं पुंडलीक । सुख अलोलीक न वर्णवे ॥२॥ बहुता वैष्णवांचा मेळ । गदारोळ नामाचा ॥३॥ वाम भागीं रुक्मिणी राही । एकाजनार्दन तेथें पाहीं ॥४॥

३२९. धन्य पृथ्वी दक्षण भाग । जेथें उभा पांडुरंग । मध्यें शोभे पुंडलिक लिंग । सन्मुख चांग भीमरथी ॥१॥ काय वानूं तो महिमा । दृष्टी पहातांचि भीमा । पैलथडी परमात्मा । शिवास जो अगम्य २ दोन्ही कर धरूनि जघनीं । वाट पाहे चक्रपाणी । एका शरण जनार्दनीं । भक्तांसाठीं घाबरा ॥३॥

३३०. निंबलोण करूं पंढरीच्या सुखा । आणि पुंडलीका भक्तराया ॥१॥ परलोकींचे येती परतोनी मागुती । सर्व सुख येथें पहावया ॥२॥ अष्ट महासिद्धी जयाचिये द्वारीं । होऊनि कामारी वोळंगती ॥३॥ मुक्तिपद देतां न घे फुकासाठीं । तें हिंडे वाळुवंटीं दीनरूप ॥४॥ एकाजनार्दनीं करी निंबलोण । विटेसहित चरण ओवाळावे ॥५॥

३३१. पंचक्रोशींचे आंत । पावन तीर्थ हें समस्त ॥१॥ धन्य पंढरीचा महिमा । नाहीं द्यावया उपमा ॥२॥ तीर्थ क्षेत्र देव । ऐसा नाहीं कोठें ठाव ॥३॥ नगर प्रदक्षणा । शरण एकाजनार्दना ॥४॥

३३२. पापाची वस्ती जाणा । पंढरीसी नाहीं कोण्हा ॥१॥ अवघे भाग्याचे सदैव । तेथें वसे विठ्ठल देव ॥२॥ माहेर भाविका । देखिलीया पुंडलीका ३ जनार्दनाचा एका ह्मणे। पंढरी पेणें सुखवस्ती ४

३३३. इच्छितातीं देव पंढरीचा वास । न मिळे सौरस तया कांहीं ॥१॥ ऐसें श्रेष्ठ क्षेत्र उत्तमा उत्तम । याहुनी सुगम आहे कोठें ॥२॥ जनार्दनाचा एका ह्मणतसे भावें । तीर्थ तें वंदावें पंढरी सदा ३

३३४. प्रयागादि क्षेत्रें आहेत कल्पकोडी । तया आहे खोडी एक एक ॥१॥ मुंडन तीं काया निराहार राहणें । येथें न मुंडणें काया कांहीं ॥२॥ ह्मणोनी सर्व तीर्थांमाजी उत्तम ठाव । एकाजनार्दनीं जीव ठसावला ॥३॥

३३५. उदंड मंत्र उदंड तीर्थें । परी पवित्र निर्धार पंढरीये ॥१॥ उदंड महिमा उदंड वर्णिला । परि या विठ्ठलावांचुनी नाहीं ॥२॥ उदंड भक्त उदंड शिरोमणी । एकाजनार्दन चरणीं उदंडची ॥३॥

३३६. **बहुत तीर्थें क्षेत्रें बहुतापरी** । न पवती सरी पंढरीची १ वाहे दक्षण भाग भीमा । पैल परमात्मा विटेवरी ॥२॥ मध्य स्थळीं पुंडलीक । दरुशनें देख उद्धार ॥३॥ वाहे तीर्थ चंद्रभागा । देखतां भंग पातकां ॥४॥ एकाजनार्दनीं सार । क्षराक्षर पंढरी हे ॥५॥

३३७. **उदंड तीर्थें क्षेत्रें पहातां दिठी** । नाहीं सृष्टीं तारक ॥१॥ स्नानें पावती मुक्ति जगा । ऐशी चंद्रभागा समर्थ ॥२॥ पुंडलिका नमस्कार । सकळ पूर्वजां उद्धार ॥३॥ पाहतां राउळाची ध्वजा । मुक्ती सहजा राबती ॥४॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठल भेटी । मग लाभा नये तुटी ॥५॥

३३८. **उदंड तीर्थी महिमा वर्णिला** । परी नाहीं भेटला पांडुरंग ॥१॥ पंढरीसारखें तीर्थ महीवरी । न देखों चराचरीं त्रैलोक्यांत ॥२॥ ऐसा नाम घोष संतांचा मेळ । ऐसा भक्ति कल्लोळ नाहीं कोठें ॥३॥ एकाजनार्दनीं अनाथा कारण । पंढरी निर्माण भूवैकुंठ ४

३३९. **प्रभासादि क्षेत्रें सप्तपुऱ्या असती** । परी सरी न पवती पंढरीची ॥१॥ दरुशनें चित्त निवे पाहतां बरवें । शंख चक्र मिरवे चहूं करीं ॥२॥ पीतांबर परिधान वैजयंती माळा । शोभे सोनसळा अंगावरी ३ एकाजनार्दनीं पाहतां रूपडें । उभें तें उघडें विटेवरी ४

३४०. **उदंड क्षेत्रांची पाहिली रचना** । पंढरी ते जाणा भूवैकुंठ ॥१॥ तीर्थ आणि देव संत समागम । ऐसें सर्वोत्तम कोठें नाहीं ॥२॥ सागरादि तीर्थ पाहतां पाहिलें । परी मन हें वेधलें पंढरीये ॥३॥ एकाजनार्दनीं सुखाची विश्रांती । पाहतां विठ्ठल मूर्ति लाभ बहु ॥४॥

३४१. **उदंड तीर्थें उदंड क्षेत्रें** । परि पवित्र पंढरी ॥१॥ उदंड देव उदंड दैवतें । परी कृपावंत विठ्ठल ॥२॥ उदंड भक्त उदंड संत । परी कृपावंत पुंडलीक ॥३॥ उदंड गातो एकएका । परी एकाजनार्दनीं सखा ॥४॥

३४२. **जें जें क्षेत्र जे जे स्थळीं** । तें तें बळी आपुले ठायीं ॥१॥ परी ऐसें माहात्म्य नाहीं कोठें । जें प्रत्यक्ष भेटे हरिहर ॥२॥ ऐसा संत समागम । ऐसा निरुपम नाम महिमा ॥३॥ दिंडी टके

मृदंग नाद । नाहीं भेद यातीसी ॥४॥ एकाजनार्दनीं निजसार । पंढरी माहेर भूलोकीं ॥५॥

३४३. बहू क्षेत्रें बहु तीर्थें । बहु दैवतें असती ॥१॥ परी नये पंढरीसम । वाउगा श्रम होय अंतीं ॥२॥ देव भक्त आणि नाम । ऐसें उत्तम नाहीं कोठें ॥३॥ एकाजनार्दनीं तिहींचा मेळ । पहातां भूमंडळ पंढरीये ॥४॥

३४४. गंगा सागरादि तीर्थें भूमीवरी । परी पंढरीची सरी न पवती ॥१॥ श्रेष्ठांमाजी श्रेष्ठ तीर्थ पैं समर्थ । दरुशनें मनोरथ पूर्ण होती ॥२॥ ऐसी चंद्रभागा ऐसा पुंडलीक । ऐसे वैष्णव देख नाहींत कोठें ॥३॥ गाताती वैष्णव आनंदें नाचती । सदोदित कीर्ति विठ्ठलाची ॥४॥ एकाजनार्दनीं पंढरीचा हाट । भूवैकुंठ पेठ पंढरी देखा ॥५॥

३४५. प्रयागादि तीर्थें आहेत समर्थ । परी पुरती मनोरथ पंढरीये ॥१॥ बहुत ते साक्ष देती या स्थलासी । सदा तो मानसीं शिव ध्याये ॥२॥ आनंद सोहळा त्रैलोक्य अगाध । पंढरीये भेदाभेद नाहीं सत्य ॥३॥ एकाजनार्दनीं क्षेत्रवासी जन । देवा ते समान सत्य होती ॥४॥

३४६. समुद्रवलयांकित पृथिवी पहातां । ऐसें तीर्थ सर्वथा नाहीं कोठें ॥१॥ भाविकाचें माहेर जाणा पंढरपूर । विठ्ठल विटेवरी उभा असे ॥२॥ एकाजनार्दनीं तयाचाचि ठसा । भरूनि आकाशा उरलासे ॥३॥

३४७. उत्तम तें क्षेत्र उत्तम तें स्थळ । धन्य तें राऊळ पहातां डोळां ॥१॥ एक एक तीर्थ घडती कोटी वेळां । चंद्रभागा डोळां देखिलिया ॥२॥ गंगा प्रदक्षिणा समुद्राचें स्नान । परी हें महिमान नाहीं कोठें ॥३॥ वैष्णवांचा मेळ करिती गदारोळ । दिंडी पताका घोळ नोहे कोठें ॥४॥ एकाजनार्दनीं साराचें हें सार । पंढरी माहेर भाविकांसी ॥५॥

३४८. देव भक्त दोन्ही तीर्थ क्षेत्र नाम । ऐसा एक संभ्रम कोठें नाहीं ॥१॥ प्रयागादि तीर्थें पाहतां पाहतां । न बैसे तत्त्वतां

मन माझें ॥२॥ पंढरीसी ऐसा आहे समागम । म्हणोनी भव भ्रम हारलासे ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहतां विठ्ठल देव । फिटला तो भेव संसाराचा ॥४॥

३४९. सकळीक तीर्थें पाहतां डोळा । निवांत नोहे हृदयकमळा ॥१॥ पाहतां तीर्थ चंद्रभागा । सकळ दोष गेले भंगा ॥२॥ पाहतां विठ्ठल सांवळा । परब्रह्म डोळा देखियलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहोनी ध्यान । भुललें मन त्या ठायीं ॥४॥

३५०. अनुपम्य सप्तपुऱ्या त्या असती । अनुपम्य त्यावरती पंढरीये ॥१॥ अनुपम्य तीर्थ सागरादी असती । अनुपम्य सरती पंढरीये ॥२॥ अनुपम्य देव उदंडे असती । अनुपम्य विठ्ठलमूर्ति पंढरीये ॥३॥ अनुपम्य संत वैष्णवांचा मेळ । अनुपम्य गदारोळ पंढरीये ॥४॥ अनुपम्य शरण एकाजनार्दनीं । अनुपम्य चिंतनीं डुल्लतसे ॥५॥

३५१. अनुपम्य क्षेत्र अनुपम्य देव । नसे तोचि ठाव पंढरीये १ अनुपम्य वाहे पुढें चंद्रभागा । अनुपम्य भंगा दोष जाती ॥२॥ अनुपम्य होय पुंडलीक भेटी । अनुपम्य कोटी सुख लाभ ॥३॥ अनुपम्य संत नामाचा गजर । अनुपम्य उद्धार जडजीवां ॥४॥ अनुपम्य शोभा विठ्ठल चरणीं । एकाजनार्दनीं गात गीतीं ॥५॥

३५२. अनुपम्य वाचे वदतां पंढरी । होतसे बोहरी महत्पापा ॥१॥ अनुपम्य ज्याचा विठ्ठलीं जो भाव । अनुपम्य देव तिष्ठे घरीं ॥२॥ अनुपम्य सदा कीर्तनाची जोडी । अनुपम्य गोडी मनीं ज्याच्या ॥३॥ अनुपम्य संग संतांचा विसांवा । अनुपम्य भावा पालट नाहीं ॥४॥ अनुपम्य शरण एकाजनार्दनीं । कायावाचामनीं छंद यासी ५

३५३. अनुपम्य वास पंढरीस ज्याचा । धन्य तो दैवाचा अनुपम्य ॥१॥ अनुपम्य घडे चंद्रभागे स्नान । अनुपम्य दान नाम वाचे ॥२॥ अनुपम्य घडे क्षेत्र प्रदक्षणा । अनुपम्य जाणा नारीनर ॥३॥ अनुपम्य सोहळा नित्य दिवाळी । अनुपम्य वोवाळी विठोबासी ॥४॥ अनुपम्य शरण एकाजनार्दनीं । अनुपम्य ध्यानीं एक नाम ॥५॥

३५४. अनुपम्य नारीनर ते दैवाचे । अनुपम्य त्यांचें पुण्य

देखा ॥१॥ अनुपम्य वास जयांसी पंढरी । प्रत्यक्ष वैकुंठपुरी अनुपम्य ॥२॥ अनुपम्य पहाती विठ्ठल रायातें । दरुशनें पावती मुक्तीतें अनुपम्य ॥३॥ अनुपम्य भक्त नांदती दैवाचे । अनुपम्य त्यांचें सुख देवा ॥४॥ अनुपम्य एकाजनार्दन चरणीं । अनुपम्य विनवणी करितसे ॥५॥

३५५. **अनुपम्य उपासना** । अनुपम्य चरणा संतांचिये ॥१॥ अनुपम्य भक्ति गोड । अनुपम्य लिगाड तुटत ॥२॥ अनुपम्य पंढरीचा वास । अनुपम्य दैवास दैव त्याचे ॥३॥ अनुपम्य नाचती वैष्णव । अनुपम्य गौरव तयाचें ॥४॥ अनुपम्य एकाजनार्दनीं । अनुपम्य चरणीं संतांचिये ॥५॥

३५६. **अनुपम्य उदार नाम** । अनुपम्य सकाम संत ते ॥१॥ अनुपम्य पंढरीसी जाती । अनुपम्य नाचती वाळुवंटीं ॥२॥ अनुपम्य टाळ घोळ । अनुपम्य रसाळ वाद्यें वाजती ॥३॥ अनुपम्य संतमेळ । अनुपम्य प्रेमळ नाम घेती ॥४॥ अनुपम्य एकाजनार्दनीं । अनुपम्य आयणी चुकले ॥५॥

३५७. **अनुपम्य पुराणें सांगती सर्वथा** । अनुपम्य तत्त्वतां पंढरीये ॥१॥ अनुपम्य योग अनुपम्य याग । अनुपम्य अनुराग पंढरीये ॥२॥ अनुपम्य ध्यान अनुपम्य धारणा । अनुपम्य पंढरीराणा विटेवरी ॥३॥ अनुपम्य क्षेत्र तीर्थ तें पवित्र । अनुपम्य गोत्र उद्धरती ॥४॥ अनुपम्य शरण एकाजनार्दनीं । अनुपम्य भुवनीं नांदतसे ॥५॥

३५८. **उपदेश अनुपम्य खूण** । विटे समचरण शोभले ॥१॥ अनुपम्य सदैव भाग्य ज्यांचें । अनुपम्य वाचे नाम गाती ॥२॥ अनुपम्य जाती पंढरीये । अनुपम्य वस्ती होय पंढरीये ॥३॥ अनुपम्य ते भाग्याचे । विठ्ठल वाचे आळविती ॥४॥ अनुपम्य एकाजनार्दनीं । अनुपम्य वदनीं गातीं नाम ॥५॥

३५९. **अनुपम्य ज्ञान अनुपम्य मतें** । अनुपम्य सरतें पंढरीये ॥१॥ अनुपम्य वेद अनुपम्य शास्त्र । अनुपम्य पवित्र पंढरीये ॥२॥ अनुपम्य भुक्ति अनुपम्य मुक्ति । अनुपम्य वेदोक्ती पंढरीये

॥३॥ अनुपम्य कळा अनुपम्य सोहळा । अनुपम्य जिव्हाळा पंढरीये ॥४॥ अनुपम्य दया अनुपम्य शांती । अनुपम्य विरक्ती एकाजनार्दनीं ॥५॥

३६०. **अनुपम्य भाग्य नांदतें पंढरी** । विठ्ठल निर्धारीं उभा जेथें ॥१॥ अनुपम्य वाहे पुढें चंद्रभागा । दोष जाती भंगा नाम घेतां ॥२॥ अनुपम्य मध्यें पुंडलीक मुनी । अनुपम्य चरणीं मिठी त्याच्या ॥३॥ अनुपम्य संत शोभती दोही वाहीं । अनुपम्य देहीं सुख वाटे ॥४॥ अनुपम्य एकाजनार्दनीं ठाव । अनुपम्य पंढरीराव विटेवरी ॥५॥

३६१. **अनुपम्य घनदाट** । करती बोभाट अनुपम्य ॥१॥ पंढरीसी जाती अनुपम्य । धन्य जन्म अनुपम्य त्यांचा ॥२॥ अनुपम्य त्यांच्या पुण्या नाहीं पार । अनुपम्य निर्धार सुख त्यांसी ॥३॥ अनुपम्य दशा आली त्यांच्या दैवा । अनुपम्य हेवा चुकले ते ॥४॥ अनुपम्य शरण एकाजनार्दनीं । पंढरी सांडोनि नेम नाहीं ॥५॥

३६२. **पावन क्षेत्र पंढरपूर** । पावन तीर चंद्रभागा ॥१॥ पावन संत पुंडलीक । पावन देख श्री विठ्ठल ॥२॥ पावन देह गेलीया तेथें । होती जीवन्मुक्त सर्व जीव ॥३॥ एकाजनार्दनीं पावन । पावन पंढरी अधिष्ठान ॥४॥

३६३. **पुष्पावती चंद्रभागे** । करितां स्नान भंगे दोष ॥१॥ पाहतां पुंडलीक नयनीं । चुके जन्म नये अयनीं ॥२॥ घेतां विठ्ठल दरुशन । होती पातकी पावन ॥३॥ करितां प्रदक्षणा । पुन्हां जन्म नाहीं जाणा ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । कळस पाहतां मुक्त जाण ॥५॥

३६४. **अवलोकितां चंद्रभागा** । सकळ दोष जाती भंगा ॥१॥ स्नान करितां भीवरेसी । तरती पातकी अपैसी ॥२॥ दृष्टी पाहतां विठ्ठल देव । न राहे काळाचें भेव ॥३॥ हरुषें वाहातां टाळी । एकाजनार्दनीं मुक्त केलीं ॥४॥

३६५. **दृष्टी पाहतां भीमातीर** । स्वर्गीं वास तया निरंतर ॥१॥ ऐसा तेथींचा महिमा । आणिक नाहीं दुजी उपमा ॥२॥ दक्षणं

द्वारका पंढरी । वसे भीवरेचे तीरीं ॥३॥ जेथें वसे वैकुंठ देवो । एकाजनार्दनीं गेला भेवो ॥४॥

३६६. **सारांचें सार गुह्याचें निजगुह्य** । तें हें उभें आहे पंढरीये ॥१॥ चहूं वाचांपरतें वेदां जें आरुतें । तें उभें आहे सरतें पंढरीये ॥२॥ शास्त्रांचें निज सार निगमां न कळे पार । तोचि हा परात्पर पंढरीये ॥३॥ एकाजनार्दनीं भरुनी उरला । तोचि हा देखिला पंढरीये ॥४॥

३६७. **ऐसें पंढरीचें स्थान** । याहूनि आणिक आहे कोण ॥१॥ विष्णुसहित कर्पूरगौर । जेथें उभे निरंतर ॥२॥ पुढें भीवरा शोभती । पुंडलिकाची वसती ॥३॥ ऐसें सांडोनि उत्तम स्थळ । कोठें वास करूं निर्मळ ॥४॥ म्हणे जनार्दनाचा एका । प्रेमळ संत नांदती देखा ॥५॥

३६८. **ऐसें विश्रांतीचें स्थान** । आणिके ठायीं नाहीं जाण ॥१॥ तें हें जाणा पंढरपूर । मुक्त मुमुक्षूंचें माहेर ॥२॥ जगीं ऐसें स्थळ । नाहीं नाहीं हो निर्मळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं निकें । भूवैकुंठ नेटकें ॥४॥

३६९. **त्रिविधतापें तापले भारी** । तया पंढरी विश्रांती ॥१॥ आणीक सुख नाहीं कोठें । पाहतां नेटें कोटि जन्म ॥२॥ काळाचेंही न चले बळ । भूमंडळ पंढरीये ॥३॥ भूवैकुंठ पंढरी देखा । ऐसा लेखा वेदशास्त्रीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं धरूनि कास । पंढरीचा दास वारकरी ॥५॥

३७०. **वेदाभ्यासें श्रमले** । पुराण वक्ते ते भागले ॥१॥ तयां विश्रांतीस स्थान । अधिष्ठान पंढरी ॥२॥ शास्त्राभ्यास नेहटीं । वादावाद दाटोदाटीं ३ एकाजनार्दनीं शरण । पंढरी स्थान ऐशिया ४

३७१. **तापत्रयें तापलीया पंढरीसी यावें** । दरुशनें मुक्त व्हावें हेळामात्रें ॥१॥ दुःखाची विश्रांती सुखाचा आनंद । पाहतां चिदानंद विठ्ठल देव ॥२॥ संसारीं तापले त्रितापें आहाळले । विश्रांतीये आले पंढरीसी ॥३॥ सर्वांचें माहेर भाविकांचें घर । एकाजनार्दनीं निर्धार केला असे ॥४॥

३७२. **पंढरीये अन्नदान** । तीळभरी घडतां जाण ॥१॥ तेणें घडती अश्वमेध । पातकापासोनी होती शुद्ध ॥२॥ अठरा वर्ण याती । भेद नाहीं तेथें जाती ॥३॥ अवघे रंगले चिंतनीं । मुखीं नाम गाती कीर्तनीं ॥४॥ शुद्ध अशुद्धाची बाधा । एकाजनार्दनीं नोहे कदा ॥५॥

३७३. **पूर्व सुकृताची गांठोडी पदरीं** । तरीच पंढरीं वास घडे ॥१॥ कोटी यज्ञ फळ भीमरथी पाहतां । मोक्षसायुज्यता तत्क्षणीं ॥२॥ पृथ्वीचें दान असंख्य गोदानें । पुंडलीक दरुशनें न तुळती ॥३॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठलाचे भेटीं । वेरझारा तुटी जन्मोजन्मीं ॥४॥

३७४. **ज्या सुखा कारणें योगाभ्यास** । शरीर दंड काया क्लेश । तें उभें आहे अपैस । भीमा तीरीं वाळुवंटीं ॥१॥ न लगे दंडन मुंडनीं आटी । योगा यागाची कसवटी । मोकळी राहाटी । कुंथाकुंथी नाहीं येथें ॥२॥ न लगे अष्टांग धूम्रपान । वायु आहार पचांग्नि साधन । नग्न मौन येकांत स्थान । आटा आटी न करणें ॥३॥ धरूनियां संत संग । पाहें पाहें पांडुरंग । देईल सुख अव्यंग । एकाजनार्दनीं निर्धारें ॥४॥

३७५. **जप तपें तपतां कोटी** । होती हिंपुटी भाग्यहीन ॥१॥ तयां विश्रांतीसी स्थान । पंढरी जाण भूमंडळीं ॥२॥ योगायाग धूम्रपान करिती । नोहे प्राप्ति तयासी ॥३॥ तो उभा कटीं कर ठेवुनी । समचरणीं विटेवरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं पहातां दिठीं । कंदर्प कोटी वोवाळिजे ॥५॥

३७६. **दुस्तर मार्ग आटाअटी** । पंढरी सृष्टी तारक ॥१॥ कोणा न लगे दंडन । काया पीडन कष्ट ते ॥२॥ नको उपवास विधीचा पडदा । शुद्ध अशुद्धा न पहावें ॥३॥ मुगुटमणी पुंडलीक । दरुशनें पातक हरतसे ॥४॥ एकाजनार्दनीं निर्मळ । पंढरी स्थळ सर्वांसी ५

३७७. **जें देवां दुर्लभ स्थान** । मनुष्यासी तें सोपें जाण ॥१॥ या ब्रह्मांडामाझारीं । सृष्टी जाणावी पंढरी ॥२॥ एक एक पाउल तत्त्वतां । घडे अश्वमेध पुण्यता ॥३॥ एकाजनार्दनीं ठसा । विठ्ठल उभाची सरसा ॥४॥

३७८. तिहीं त्रिभुवनीं पातकी पीडिले। ते मुक्त जाहले पंढरीसी ॥१॥ पाहतां सांवळा अवघीयां विश्रांती। दरुशनें शांती पातकीयां ॥२॥ एकाजनार्दनीं पाहतां रूपडें। कैवल्य उघडें विटेवरी ॥३॥

३७९. पतित पातकी खळ दुराचारी। पाहतां पंढरी मोक्ष तयां ॥१॥ स्वमुखें भक्तां सांगतो आपण। नका अनुमान धरूं कोणी ॥२॥ चंद्रभागा दृष्टीं पाहतां नरनारी। मोक्ष त्यांचे घरीं मुक्तीसहित ॥३॥ चतुष्पाद पक्षी कीटकें अपार। वृक्ष पाषाण निर्धार उद्धरती ॥४॥ एकाजनार्दनीं न घ्यावा संशय। दरुशनें जाय पापताप ॥५॥

३८०. वसती सदा पंढरीसी। नित्य नेमें हरि दरुशनासी। तयां सारखे पुण्यराशी। त्रिभुवनीं दुजे नाहींत ॥१॥ धन्य क्षेत्र भीवरातीर। पुढें पुंडलीक समोर। तेथें स्नान करती नर। तयां जन्म नाहीं सर्वथा ॥२॥ करती क्षेत्र प्रदक्षणा। त्यांच्या पार नाहीं पुण्या। जगीं धन्य ते मान्या। एकाजनार्दनीं ह्मणतसे ॥३॥

३८१. राहुनी पंढरीये जाण। जो नेघे विठ्ठल दरुशन ॥१॥ महा पातकी चांडाळ। त्याचा न व्हावा विटाळ ॥२॥ जिताची भोगी नर्क। जो विठ्ठला विन्मुख ॥३॥ न करी स्नान चंद्रभागे। तो कुष्ठी सर्वांगें ॥४॥ नेघे पुंडलीक दरुशन। एकाजनार्दनीं तया बंधन ॥५॥

३८२. नित्य घडे चंद्रभागे स्नान। श्रीविठ्ठल दरुशन ॥१॥ त्याच्या पुण्या नोहे लेखा। पहा दृष्टी पुंडलीका ॥२॥ उजवें घेतां राउळासी। जळती पातकाच्या रासी ॥३॥ संतांसवें कीर्तन करितां। आनंदें टाळी वाजवितां ॥४॥ मोक्ष जोडोनियां हात। तयाची वाट तो पाहात ॥५॥ धन्य पंढरीचा संग। एकाजनार्दनीं अभंग ॥६॥

३८३. उभा देव उभा देव। निरसी भेव भाविकांचें ॥१॥ न लगे कांहीं खटाटोप। पेठ सोपी पंढरी ॥२॥ नको नको वेदपाठ। सोपी वाट पंढरी ॥३॥ शास्त्रांची तों भरोवरी। सांडी दुरी पंढरीये ॥४॥ योगयाग तीर्थ तप। उघडती अमूप पंढरीये ॥५॥ एकाजनार्दनीं स्वयं ब्रह्म। नांदे निष्काम पंढरीये ॥६॥

३८४. उभारुनी बाह्या पहातसे वाट । पीतांबर नीट सांवरुनी ॥१॥ आलीयासी इच्छा मिळतसे दान । जया जें कारण पाहिजे तें ॥२॥ भुक्ति मुक्ति तेथें लोळती अंगणीं । कोणा तेथें मनीं वास नाहीं ॥३॥ कामधेनु कल्पतरु चिंतामणी । लोळती अंगणीं पंढरीये ॥४॥ एकाजनार्दनीं महा लाभ आहे । जो नित्य नाहे चंद्रभागे ॥५॥

३८५. अवघें आनंदाचें । क्षेत्र विठ्ठल देवाचें ॥१॥ अवघें हें पावन । तीर्थ चंद्रभागा स्नान ॥२॥ अवघे संतजन । पुंडलीकासी वंदन ॥३॥ अवघा विठ्ठल देव । एकाजनार्दनीं भाव ॥४॥

३८६. अवघें परब्रह्म क्षेत्र । अवघें तेथें तें पवित्र ॥१॥ अवघा पर्वकाळ । अवघे दैवाचे सकळ ॥२॥ अवघीयां दुःख नाहीं । अवघें सुखचि तया ठायीं ॥३॥ अवघे आनंदभरित । एकाजनार्दनीं सदोदित ॥४॥

३८७. अवघें क्षेत्र पंढरी । अवघा आनंद घरोघरीं ॥१॥ अवघा विठ्ठलचि देव । अवघा अवघिया एक भाव ॥२॥ अवघे समदृष्टीं पहाती । अवघे विठ्ठलचि गाती ॥३॥ अवघे ते दैवाचे । एकाजनार्दनीं साचे ॥४॥

३८८. अनंता जन्मींचें पुण्य बहुत । तैं देखे पंढरीनाथ ॥१॥ वांयां शिणताती बापुडीं । काय गोडी धरुनी ॥२॥ पाहतां विठ्ठलाचें मुख । हरे सर्व पाप निवारे दुःख ॥३॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठल उभा । त्रैलोक्याचा गाभा विटेवरी ॥४॥

३८९. पाहूनियां पंढरपूर । मना आनंद अपार ॥१॥ करितां चंद्रभागे स्नान । मना होय समाधान ॥२॥ जातां पुंडलिकाचे भेटी । न माय आनंद त्या पोटीं ॥३॥ पहातां रखुमादेवीवर । मन होय हर्षनिर्भर ॥४॥ पहा गोपाळपूर वेणुनाद । एकाजनार्दनीं परमानंद ॥५॥

३९०. ऐसे संतभार ऐसें भीमातीर । ऐसा जयजयकार सांगा कोठें ॥१॥ समुद्रवलयांकित तीर्थें असती पावन । परी ऐसें महिमान नाहीं कोठें ॥२॥ ऐसा नाम घोष आनंद सोहळा । न देखे

आणिके स्थळां माझे नेत्रीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं पंढरीवांचुनी । आनंद माझे मनीं नाहीं कोठें ॥४॥

३९१. **नाभीकमळीं जन्मला ब्रह्मा** । तया न कळे महिमा ॥१॥ पंढरी क्षेत्र हें जुनाट । भूवैकुंठ पेठ साजिरी ॥२॥ भाळे भोळे येती आधीं । तुटती उपाधी तयांची ॥३॥ एकपणें रिगतां शरण । एकाजनार्दनीं तुटे बंधन ॥४॥

३९२. **व्यास वाल्मिक नारद मुनी** । नित्य चिंतिती चिंतनीं । येती पंढरपुरभुवनीं । श्रीविठ्ठल दरुशना ॥१॥ मिळोनि सर्वांचा मेळ । गाती नाचती कल्लोळ । विठ्ठल स्नेहाळ । तयालागीं पहाती ॥२॥ करिती भीवरेचें स्नान । पुंडलिका अभिवंदन । एकाजनार्दनीं स्तवन । करिती विठ्ठलाचें ॥३॥

३९३. **देखोनियां देवभक्त** । सनकादीक आनंदत ॥१॥ ह्मणती जावें पंढरपुरा । पाहूं दीनांचा सोयरा ॥२॥ आनंदें सनकादिक । पाहूं येती तेथें देख ॥३॥ विठ्ठल चरणीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

३९४. **तया ठाईं अभिमान नुरे**। कोड अंतरींचे पुरे ॥१॥ तें हें जाणा पंढरपुर । उभा देव विटेवर ॥२॥ आलिंगनें काया । होतसे तया ठाया ॥३॥ चंद्रभागे स्नान । तेणें पूर्वजां उद्धरण ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । पंढरी भूवैकुंठ जाण ॥५॥

३९५. **धन्य ते भाग्याचे** । वास करिती पंढरीचे ॥१॥ करती नित्य प्रदक्षणा । स्नान चंद्रभागे जाणा ॥२॥ पुंडलीकाची भेटी । वेणु नाद पहाती दृष्टी ॥३॥ करती एकादशी । जाग्रण आनंदें मानसीं ॥४॥ तया पुण्या नाहीं लेखा । ह्मणे जनार्दन एका ॥५॥

३९६. **देव भक्त एके ठायीं** । संतमेळ तया गांवीं ॥१॥ तें हें जाणा पंढरपूर । देव उभा विटेवर ॥२॥ भक्त येती लोटांगणीं । देव पुरवी मनोरथ मनीं ॥३॥ धांवे सामोरा तयासी । आलिंगून क्षेम पुसीं ॥४॥ ऐशी आवडी मानी मोठी । एकाजनार्दनीं घाली मिठी ५

३९७. **बहु मार्ग बहुतापरी** । परी न पवती सरी पंढरीची ॥१॥ ज्या ज्या मार्गें जातां वाटा । कर्म कर्मठा लागती ॥२॥ येथें नाहीं कर्माकर्म । सोपें वर्म पंढरीये ॥३॥ न लगे उपास

तीर्थविधी । सर्व सिद्धी चंद्रभागा ॥४॥ ह्मणोनी पंढरीसी जावें । जीवें भावें एकाजनार्दनीं ॥५॥

३९८. **बहुता काळाचें हें क्षेत्र** । सकळ देवांचें माहेर । सकळ संतांचें निज मंदीर । तें हें पंढरपुर जाणावें ॥१॥ धन्य पंढरीचा महिमा । नाहीं आणीक उपमा । जेथें वास पुरुषोत्तमा । रुक्मिणीसहित सर्वदा ॥२॥ धन्य भक्त पुंडलीक । सकळ संतांचा नायक । एकाजनार्दनीं देख । श्रीविठ्ठल आवडी ॥३॥

३९९. **पंढरीचा महिमा** । आणीक नाहीं त्या उपमा ॥१॥ धन्य धन्य जगीं ठाव । उभा असे देवराव ॥२॥ साक्ष ठेवुनी पुंडलिका । तारितसे मूढ लोकां ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव । उभा उभीं निरसी भेव ॥४॥

४००. **धन्य धन्य पंढरपूर** । वाहे भीवरा समोर ॥१॥ ह्मणोनि नेमें वारकरी । करती वारी अहर्निशीं ॥२॥ पुंडलीका दंडवत । पाहाती दैवत श्रीविठ्ठल ॥३॥ काला करती गोपाळपुरीं । मिळोनि हरी संवगडे ॥४॥ तया हरिदासांचे रजकण । शरण एकाजनार्दन ॥५॥

४०१. **तयाचे संगतीं अपार** । विश्रांती घर पंढरी ॥१॥ ह्मणोनी वारकरी भावें । जाती हावें पंढरीसी ॥२॥ योगयागीं जो न संपडे । तो पुंडलीका पुढें उभा असे ॥३॥ शोभे चंद्रभागा उत्तम । धन्य जन्म जाती तेथें ॥४॥ घेऊनि आवडी माळ बुका । वाहाती फुका विठ्ठला ॥५॥ एकाजनार्दनीं भावें । हेंचि मागणें मज द्यावें ॥६॥

४०२. **वारकरी पंढरीचा** । धन्य धन्य जन्म त्याचा ॥१॥ जाय नेमें पंढरीसी । चुकों नेदी तो वारीसी ॥२॥ आषाढी कार्तिकी । सदा नाम गाय मुखीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं करी वारी । धन्य तोचि या संसारीं ॥४॥

४०३. **भाळे भोळे नरनारी** । येती प्रती संवत्सरीं पंढरीये ॥१॥ करती स्नान वंदिती चरणां । क्षेत्र प्रदक्षणा करिताती ॥२॥ टाळविणे मृदंग मोहरी । गरुड टके शोभती करीं ॥३॥ करती आ-

नंदें नाम घोष । नाहीं आस पायांवीण ॥४॥ एकाजनार्दनीं कौतुकें । नाचतु सुखें भक्तराणा ॥५॥

४०४. घडती पुण्याचिया रासी । जे पंढरीसी जाती नेमें ॥१॥ घडतां चंद्रभागे स्नान । आणि दरुशन पुंडलीक ॥२॥ पाहातां विटेवरी जगदीश । पुराणपुरुष व्यापक ॥३॥ वारकरी गाती सदा । प्रेमें गोविंदा आळविती ॥४॥ तया स्थळीं मज ठेवा । आठवा जनीं जनार्दन ॥५॥ शरण एकाजनार्दन । करा माझी आठवण ॥६॥

४०५. पंढरीस ज्याचा नेम । तो न करी अन्य कर्म ॥१॥ सांडूनियां विठ्ठल राजा । आणिक देव नाहीं दुजा ॥२॥ सांडूनियां चंद्रभागा । कोण जाय आणीके गंगा ॥३॥ सांडोनियां पुंडलीका । कोण आहे आणीक सखा ॥४॥ सांडोनियां वेणुनाद । कोण आहे थोर पद ॥५॥ एकाजनार्दनीं भाव । अवघा विठ्ठलचि देव ॥६॥

४०६. गोपाळपुरीं काला गोपाळ करती । तेथील लाभा देव लाळ घोटिती ॥१॥ ऐसा आनंद गे माय तया पंढरपुरीं । धन्य भक्त देवाचे वारकरी ॥२॥ आषाढीं कार्तिकीं नित्य नेमें जाण । जाउनी भींवरे करताती स्नान ॥३॥ घेतां दरुशन पुंडलीकाचे भेटीं । एकाजनार्दनीं पुण्य न समाय सृष्टीं ॥४॥

४०७. देव संत दोन्ही एकचि मेळ । गदारोळ कीर्तनीं ॥१॥ ती हे त्रिवेणी पंढरी । आहे भींवरेचे तीरीं ॥२॥ येती वारकरी । आनंदें नाचती गजरीं ॥३॥ ह्मणे जनार्दनाचा एका । पुंडलीकें दाखविला निका ॥४॥

४०८. त्रैलोक्याचा जो धनी । सम चरणीं पंढरीये ॥१॥ धरूनियां बाळरूप । उभाचि पहा पा विटेवरी ॥२॥ शोभताती संतभार । करती जयजयकार नामघोष ॥३॥ पुढें दक्षिणवाहिनी भीमा । ऐसा महिमा तेथींचा ॥४॥ एकाजनार्दनीं वेधलें मन । लागलें ध्यान विठोबाचें ॥५॥

४०९. देव वसे पंढरीसी । येती सनकादिक ऋषी । वंदोनी पुंडलीकासी । चरण वंदिती विठ्ठलाचे ॥१॥ करती कीर्तन गजर ।

नाना वाद्यें परिकर । नाचती निर्धार । भाळे भोळे आवडी ॥२॥ दिंडी जागरण एकादशी । क्षीरापती द्वादशी । करिताती आवडीसी । भक्त मिळोनी सकळ ॥३॥ मिळतां क्षीरापती शेष । तेणें सुख सुरवरास । एकाजनार्दनीं दास । वैष्णवांचा निर्धारें ॥४॥

४१०. **मिळाले भक्त अपार** । होतो जयजयकार भीमातीरीं ॥१॥ वैष्णवांचा मेळ मृंदग वाजती । दिंड्या पताका शोभती ॥२॥ एकाजनार्दनीं कीर्तनीं । नाचतसे शारंगपाणी ॥३॥

४११. **हरीचे ते दास** । ज्यांचा पंढरीसी वास ॥१॥ येती नेमें पंढरीसी । दरुशन घेती विठ्ठलासी ॥२॥ करिती चंद्रभागे स्नान । पूर्वजां उद्धरती जाण ॥३॥ करती गोपाळ काला । गोपाळपुरीं मिळोनी मेळा ॥४॥ ऐसा जया घडे नेम । एकाजनार्दनीं निष्काम ॥५॥

४१२. **पंढरीये पांडुरंग** । भोंवता संग संतांचा ॥१॥ चंद्रभागा वाळुवंट । आहे नीट देव उभा ॥२॥ पुंडलीक वेणुनाद । होतो आनंद अखंड ॥३॥ पद्मतळें गोपाळपुर । संत भार आहे तेथें ॥४॥ वैष्णवांचा गजर मोठा । आषाढी चोहटा नाचती ॥५॥ जाऊं तेथें लोटांगणीं । फिटेल आयणी गर्भवास ॥६॥ भाळे भोळे येती भक्त । आनंदें नाचत वाळुवंटीं ॥७॥ लोटांगण घालूं चरणीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥८॥

४१३. **देव भक्त उभे दोन्ही येके ठायीं** । चला जाऊं पाईं तया गांवा ॥१॥ आवडीचा हेत पुरेल मनाचा । उच्चारितां वाचा विठ्ठल नाम ॥२॥ करूनियां स्नान पुंडलीकाची भेटी । नाचूं वाळुवंटीं वाहूं टाळी ॥३॥ जाऊं महाद्वारीं पाहूं तो सांवळा । वोवाळूं गोपाळा निंबलोण ॥४॥ एकाजनार्दनीं मनोरथ पुरे । वासना ते नुरे मागें कांहीं ५

४१४. **जो परात्पर परेपरता** । आदि मध्य अंत नाहीं पहातां । आगमां निगमां न कळे सर्वथा । तो पंढरीये उभा राहिला ॥१॥ धन्य धन्य पांडुरंग । भोंवता शोभे संतसंग । धन्य भाग्याचे जे सभाग्य । तेचि पंढरी पहाती ॥२॥ निरा भीवरापुढें वाहे । मध्यें पुंडलीक उभा आहे । समदृष्टी चराचरीं विठ्ठला पाहे । तेचि भाग्याचे नारीनर ॥३॥ नित्य दिवाळी दसरा । सदा आनंद पंढरपुरा । एकाजनार्दनीं निर्धारा । धन्य भाग्याचे नारीनर ॥४॥

४१५. महा क्षेत्र पंढरपूर । नांदे विठ्ठल साचार ॥१॥ तया ठाईं सुख आहे । संत जाणती तो लाहे ॥२॥ विश्रांतीचें स्थान । भावाभावा समान ॥३॥ दुःख दरिद्र नाहीं । वाचें ह्मणतां विठाबाई ॥४॥ नोहे बाधा काळाची । ऐसी मर्यादा संतांची ॥५॥ जनार्दनाचा एका ह्मणे । द्यावें पेणें तेथींचें ॥६॥

४१६. तुम्ही पंढरीये जातां । तरी मी पायां लागेन आतां । चरणरजें जाली साम्यता । तुमचें पाऊल माझे माथां ॥१॥ जेथें जेथें पाऊल बैसे । येका एकपणेंविण असे ॥ध्रु०॥ पंढरीचे वाटे । पसरिले ते मी गोटे । पाया लागेन अवचटें । तें सुख आहे मज मोठें ॥२॥ जेथें पाउलाचा माग । तेथें माझें अखंड अंग । चरणरज आह्मां भोग । काय करसील वैकुंठ चांग ॥३॥ संत भेटतील वाडेंकोडें । तरी मी आहें पायांपुढें । हेही आठवण न घडे । तरी मी वाळुवंटींचे खडे ॥४॥ यात्रा दाटेल घसणीं । लागेन अवघियां चरणीं । एकाजनार्दनीं कीर्तनीं । आठवा आसनीं शयनीं ॥५॥

४१७. उभा कर ठेउनी कटीं । अवलोकी दृष्टी पुंडलीक ॥१॥ न्या मज तेथवरी । या वारकरी सांगातें ॥२॥ पाहीन डोळे भरुनी हरी । दुजी उरी ठेविना ॥३॥ मी पणाचा वोस ठाव । पाहतां गांव पंढरी ॥४॥ वारकरी महा द्वारीं । कान धरुनी करीं नाचती ॥५॥ शरण एकाजनार्दन । ते संत पावन पतीत ॥६॥

४१८. मूर्ती अनुपम्य विटेवरी साजिरी । पाउलें गोजिरी कोंवळीं तीं ॥१॥ तेथें माझें मन वेडावलें भारी । परत माघारीं परतेना ॥२॥ वेधलासे जीव सुखा नाहीं पार । माहेरा माहेर पंढरी देखा ॥३॥ एका जनार्दनीं सुखाची वसती । भाविकां विश्रांती पंढरीराव ॥४॥

४१९. ठेवणें अनंत जन्मांचें । सांपडलें आजी साचें ॥१॥ पुंडलीकें तें पोखलें । जगा उपकार केले ॥२॥ महा पातकी चांडाळ । मुक्त होय दरुशनें खळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं निश्चय । वेदादिकां ह्या आश्रय ॥४॥

४२०. आम्ही मागतों फुकाचें । तुह्मां देतां काय वेंचे ॥१॥

संतसंग देई देवा । दुजा नको कांहीं गोवा ॥२॥ पंढरीसी ठाव द्यावा । हेंचि मागतसे देवा ॥३॥ एकाजनार्दनीं मागत । येवढा पुरवा मनींचा हेत ॥४॥

४२१. तुमचें देणें तुमचें देणें । नको वैकुंठ हें पेणें ॥१॥ नाना-मतें मतांतर । अंतर गोऊं तेथें ॥२॥ पेणें ठेवा पंढरीसी । अह-र्निशीं नाम गाऊं ॥३॥ भाळे भोळे येती संत । बोलूं मात तयांसी ॥४॥ चरणरज वंदीन साचे । एकाजनार्दनीं म्हणे त्यांचें ॥५॥

४२२. माझें माहेर पंढरी । विठ्ठल उभा विटेवरी ॥१॥ संत मिळाले अपार । करिताती जयजयकार ॥२॥ टाळ घोष पताका । नाचताती वैष्णव देखा ॥३॥ विठ्ठल नामें गर्जती । प्रेमभरीत नाचती ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । विठ्ठल नामें लाधे पूर्ण ॥५॥

४२३. पाहतां विश्राम सुख वस्ती धाम । पंढरी पुण्यग्राम भूमीवरी ॥१॥ जावया उद्वेग धरिला माझ्या मनें । उदंड शाहाणे तये ठायीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं मानिला विश्वास । नाहीं दुजी आस पायांवीण ॥३॥

४२४. माझें माहेर पंढरी । आहे भीवरेचे तीरीं ॥१॥ बाप आणि आई । माझी विठ्ठल रखुमाई ॥२॥ पुंडलिक बंधु आहे । त्याची ख्याती सांगूं काय ॥३॥ माझी बहीण चंद्रभागा । करीतसे पाप भंगा ॥४॥ एकाजनार्दना शरण । करी माहेरींची आठवण ॥५॥

४२५. आशा धरूनि आलों येथवरी । पाहतां पंढरी पावन झालों ॥१॥ आलीया जन्माचें सुफळ झालें काज । दृष्टी गरुडध्वज पाहतांची ॥२॥ एकाजनार्दनीं पावलों विश्रांती । पाहतां विठ्ठलमूर्ति भीमातटीं ॥३॥

४२६. या पंढरीचें सुख पाहतां डोळां । उभा तो जिव्हाळा योगीयांचा ॥१॥ म्हणोनियां मन वेधलें चरणीं । आणिक त्यांगुनी बुडी दिली ॥२॥ जनार्दनाचा एका धांवे लोटांगणीं । करी वोवा-ळणी शरीराची ॥३॥

४२७. भाविकांसी नित्य नवें हें सोपारें । पंढरी उच्चार करितां वाचे ॥१॥ हो कां अनामिक अथवा शुद्ध वर्ण । ज्ञातीसी कारण

नाहीं देवा ॥२॥ एकाजनार्दनीं भलती ज्ञाति असो । परी पाडुरंग वसो हृदयामाजी ॥३॥

४२८. **तीन अक्षरी जप पंढरी ह्मणे वाचा** । कोटी या जन्मांचा क्षीण जाय ॥१॥ युगायुगीं माहात्म्य व्यासें कथियेलें । कलियुगीं केलें सोपें पुंडलिकें ॥२॥ महा पापराशी त्यांची होय होळी । विठ्ठल नामें टाळी वाजवितां ॥३॥ एकाजनार्दनीं घेतां पैं दर्शन । जडजीवां उद्धरण कलियुगीं ॥४॥

४२९. **भागीरथी आणि भीमरथी वदतां** । समान तत्त्वतां कलीमाजी ॥१॥ प्रातःकाळीं नामस्मरण जो गाय । तीर्थीं सदा न्हाये पुण्य जोडे ॥२॥ वदतां वाचे नाम घडतां एक स्नान । पुनरपि आगमन मृत्युलोकीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं भीमरथी वदतां । प्रयागीं समता सरी न पवे ॥४॥

४३०. **प्रभातेसी उठोनी** । स्नान करती अनुदिनीं । विठ्ठल दरुशनीं । प्राणी मुक्त संसार ॥१॥ धन्य पंढरीचा वास । सुख मिळे अविनाश । कुळीं वैष्णव निःशेष । रामकृष्ण उच्चार ॥२॥ करी नेमें येकादशी । जाय नेमें पंढरीसी । ऐसे या तीर्थासी । नेमें करतां जोडे ॥३॥ सर्व पर्व काळ घडे । कोटी अश्वमेध जोडे । पुण्य तें उघडें । विठ्ठल रूपडें पाहतां ॥४॥ ऐसा जया नेम धर्म । न चुके वाचा नामस्मरण । एकाजनार्दनीं स्मरण । विठ्ठल देवो आवडी ॥५॥

४३१. **नरनारी जातां पंढरीसी** । सुकृताची रासी ब्रह्मा नेणे ॥१॥ अभाव भावना न धरी कल्पना । मस्तक चरणावरी ठेवी ॥२॥ एकाजनार्दनीं पंढरी माहेर । आह्मासी निर्धार देवें केली ॥३॥

४३२. **दक्षण द्वारका पंढरी** । शोभतसे भीमातीरीं ॥१॥ चला जाऊं तया ठाया । वंदूं संतांचिया पायां ॥२॥ नाचूं हरुषें वाळुवंटीं । पुंडलीक पाहुनी दृष्टी ॥३॥ पद्मतळें पाहतां डोळा । सुख सोहळा आनंद ॥४॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठल भेटी । लाभें लाभ दुणावे पोटीं ५

४३३. **अविनाश क्षेत्र पंढरी सर्वथा** । आणीक ती वार्ता नये मना ॥१॥ सर्व तीर्थ मार्ग विधियुक्त आहे । येथें उभा पाहे पांडुरंग

॥२॥ आंटणी दाटणी मुंडणी सर्वथा। नाहीं पैं तत्वतां यया तीर्था ३ करावें तें स्नान पुंडलीका वंदन । देखावे चरण विठोबाचे ॥४॥ जनार्दनाचा एका पंढरी सांडुनी। न जाय आवर्नी कवण तीर्थी॥५॥

४३४. **पिकली पंढरी धींटिला धांडोरा।** केणें आलें घरा सभागीयांच्या॥१॥ चंद्रभागे तरीं उतरलें बंदर । आले सवदागर साधु संत ॥२॥ वैष्णव मिळोनी केला असे सांठा। न घेतो करंटा अभागीया ॥३॥ एकाजनार्दनीं आले गि-हाईक। वस्तु अमोलीक सांठविली ॥४॥

४३५. **सप्तपुर्‍यांमाजी पंढरी पावन।** नामघोष जाण वैष्णव करती ॥१॥ देव तो विठ्ठल देव तो विठ्ठल। आहे सोपा बोल वाचे ह्मणतां ॥२॥ आणिक कांहीं नको यापरतें साधन। विठ्ठल निधान टाकूनियां ॥३॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठलावांचुनी। आन नेणें मनीं दुजें कांहीं ॥४॥

४३६. **धन्य चंद्रभागा धन्य वाळुवंट ।** तेथें सभा दाट वैष्णवांची ॥१॥ ठायीं ठायीं कीर्तन होत नामघोष। जळताती दोष जन्मांतरींचे ॥२॥ पहा तो नारद उभा चंद्रभागेंत। गायन करित नाम घोष ३ धन्य विष्णु पहा धन्य वेणुनाद। क्रीडा करी गोविंद सर्वकाळ ॥४॥ पौर्णिमेचा काला वेणुनादीं जाहला। वांटितो सकळां पांडुरंग ॥५॥ स्वर्गींचे सुरवर प्रसाद इच्छिती। नाहीं त्यांसी प्राप्ति अद्यापवरी ॥६॥ तुह्मां आह्मां येथें कैसें सांपडलें। उपकार केले पुंडलीकें ॥७॥ धन्य ते पद्माई धन्य तें पद्माळ। येउनी सकळ स्नानें करिती ॥८॥ धन्य दिंडीर वन रम्य स्थळ फार। रखुमाई सुंदर वास करिती ॥९॥ चोखोबानें वस्ती केली ऐलथडीं। उभारिली गुढी स्वानंदाची ॥१०॥ धन्य पुंडलीक भक्त शिरोमणी। तेणें चक्रपाणी उभा केला ॥११॥ मायबापाची सेवा तेणें केली सबळ। ह्मणोनी घननीळ आतुडला ॥१२॥ लोह दंड क्षेत्र धन्य पंढरपूर। उभा विटेवर पांडुरंग ॥१३॥ त्रैलोक्याचा महिमा आणिला तया ठायां। तीर्थ व्रतें पायीं विठोबाच्या ॥१४॥ तिहीं लोकीं पाहतां ऐसें नाहीं कोठें। परब्रह्म नीट विटेवरी ॥१५॥ एकाजनार्दनीं ब्रह्म पाठीं पोटीं। ब्रह्मनिष्ठ येती तया ठायां ॥१६॥

४३७. उदंड भक्त भाग्यवंत देखिले । परी निधान दाविलें पुंडलिकें ॥१॥ धन्य धन्य केला जगाचा उद्धार । नाहीं लहान थोर निवडिले ॥२॥ एकाजनार्दनीं दावियेला तारू । सुखाचा सागरु विठ्ठलदेव ३

४३८. पुंडलिकापुढें सर्वेश्वर । उभा कटीं ठेउनी कर ॥१॥ ऐसा पुंडलीका पुढें हरी । तो पुजावा षोडशोपचारीं ॥२॥ सभोंवता वेढा संतांचा । आनंद होतो हरिदासांचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव । उभा विटेवरी स्वयमेव ॥४॥

४३९. पंढरीचें सुख पुंडलीक जाणे । येर सोय नेणे तेथील पैं ॥१॥ उत्तम हें स्थळ तीर्थ चंद्रभागा । स्नानें पावन जगा करितसे ॥२॥ मध्यभागीं शोभे पुंडलीक मुनी । पैल ते जघनीं कटीं कर ॥३॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठल बाळरूप । दरुशनें ताप हारे जगा ॥४॥

४४०. चंद्र पौर्णिमेचा दिसे पा सोज्वळ । तैसा श्रीविठ्ठल पंडरीये ॥१॥ क्षीरसिंधु सम भीवरा ती वाहे । स्नान करितां जाय महत्पाप ॥२॥ सनकसनंदन सम पुंडलीक । शोभा आलोलिक वर्णू काय ॥३॥ लक्ष्मी प्रत्यक्ष रखुमाई राही । एकाजनार्दनीं पाईं लीन जाला ॥४॥

४४१. पूर्वापार श्रीविठ्ठलमूर्ती । ऐसे वेद पैं गर्जती ॥१॥ भक्त पुंडलीका निकट । वसतें केलें वाळुवंट ॥२॥ गाई गोपाळांचा मेळ । आनंदें क्रीडे तो गोपाळ ॥३॥ ऐसा स्थिरावला हरी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं ॥४॥

४४२. जयां आहे मुक्ती चाड । तयांसी गोड पंढरी ॥१॥ देव तीर्थ क्षेत्र संत । चहूंचा होत मेळ जेथें ॥२॥ कृष्ण रामादि नाम गजर । करिती उच्चार अट्टाहास्यें ॥३॥ स्त्रिया आदि नर बाळें । कौतुक लिळे नाचती ॥४॥ एकाजनार्दनीं तयांसंगीं । विठ्ठल रंगीं नाचतुसे ॥५॥

४४३. वैकुंठींचें वैभव पंढरीसी आलें । भक्तें सांठविलें पुंडलिकें ॥१॥ बहुतांसी लाभ देतां घेतां जाहला । विसांवा वोळला पांडुरंग ॥२॥ योग याग साधनें करती जयालागीं । तो उभाचि भक्तां-

लागीं तिष्ठतसे ॥३॥ हीन दीन पापी होतुका भलते याती । पाहतां विठ्ठलमूर्ति मुक्त होती ॥४॥ एकाजनार्दनीं सुखाचें माहेर । बरवें भीमातीर उत्तम तें ॥५॥

४४४. **जगीं धन्य एक नाम ।** गातां उत्तम सर्व नेम ॥१॥ धन्य धन्य पंढरपूर । नांदे भीमातीर विठ्ठल ॥२॥ धन्य धन्य वेणुनाद । वसे गोविंद ते स्थानीं ॥३॥ धन्य धन्य गोपाळपूर । करिती गोपाळ गजरें काला ॥४॥ एकाजनार्दनीं पद्माळें । अखंड सोहळे तये गांवीं ॥५॥

४४५. **वैजयंती माळ किरीट कुंडलें ।** रूप तें सांवळें विटेवरी ॥१॥ वेधलें वो मन तयाच्या चरणीं । होताती पारणीं डोळीयाचीं ॥२॥ पुराणासी वाड शास्त्रासी तें गूढ । तें आह्मालागीं उघड परब्रह्म ॥३॥ ध्यानीं ध्याती मुनी चिंतिती आसनीं । तो हा चक्रपाणी सुलभ आह्मा ॥४॥ सन्मुख भीवरामध्यें पुंडलीक । एकाजनार्दनीं सुख धन्य धन्य ॥५॥

४४६. **श्रीमुखाचें सुख पाहतां पाहतां ।** नयन तत्त्वतां वेधले माझे ॥१॥ सांवळा सुंदर कटीं ठेवुनी कर । रूप तें नागर भीमातीरीं ॥२॥ नित्य परमानंद आनंद सोहळा । सनकादीक या स्थळां येती जाती ॥३॥ वैष्णवांचा थाट टाळ घोळ नाद । दिंड्या मकरंद हर्ष बहु ॥४॥ सन्मुख ती भीमा वाहे अमृतमय नीर । जडजीवां उद्धार स्नानमात्रें ॥५॥ एकाजनार्दनीं मुक्तीचें माहेर । क्षेत्र तें साचार पंढरपुर ॥६॥

४४७. **देहनिशा क्रमोनि मी तंव आलिये ।** इहीं वैष्णवीं आणिलें पंढरीये ॥१॥ बाईयेवो मज ध्यान लागलें पंढरीचें । तें तंव जागृतीं स्वप्नीं नवचे ॥२॥ नयन नाचती सुखाचा हा गोंधळू । साचे सन्मुख देखोनि श्रीविठ्ठलु ॥३॥ आनंदु आसमाय होती मना पोटीं । नवल वालभीं विठ्ठलीं जाली भेटी ॥४॥ मी आन न देखें वो नाइकें कर्णी । ठसा ठसावला अभिन्नपणीं वो ॥५॥ जनीं नसतां संचारू जाला देखा । एकाजनार्दनीं धरिला येकी येका वो ॥६॥

४४८. **सारुनी दृश्य देखतां जालीसे ऐक्यता ।** पाहें कृष्ण-

नाथा पंढरीये ॥१॥ कर ठेउनी कटीं बुंथी वाळुवंटीं । वैजयंती कंठीं आर्ती माझी ॥२॥ एकाजनार्दना शरण त्याची कृपा पूर्ण । पहातां पहातां मन हारपलें ॥३॥

४४९. तेथें मुख्य हरिहर । शोभे चंद्रभागातीर ॥१॥ जाऊं चला पंढरपुरा । भेटूं आपुल्या माहेरा ॥२॥ आर्त सांगूं जीवींचा । पुनीत ठाव हाचि साचा ॥३॥ हरीहरां होय भेटी । वास तयासी वैकुंठीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । पंढरी पुण्यठाव भीवरा जाण ॥५॥

४५०. साधन तें सार पंढरीची वारी । आन तूं न करीं सायासाचें ॥१॥ वेद तो घोकितां चढे अभिमान । नाडेल तेणें जाण साधन तें ॥२॥ शास्त्रमत वाद कासया पसार । करीं सारासार वारी येक ॥३॥ पुराण सांगतां मन वेडावलें । निंदूं जें लागलें आणिकांसी ॥४॥ ग्रंथ पहात्रे तरी आयुष्य क्षणीक । व्यर्थ खटपट करुनी काई ५ एकाजनार्दनीं साराचें पैं सार । विठ्ठल त्रिअक्षर जप करीं ॥६॥

४५१. उदंड तीर्थें पृथ्वीच्या ठाईं । ऐसा महिमा नाहीं कोणे ज़ागीं ॥१॥ तया पुंडलीकें आह्मां सोपें केलें । परब्रह्म उभें ठेलें विटेवरी ॥२॥ भूवैकुंठ पंढरी क्षेत्र । पवित्रां पवित्र उत्तम हें ॥३॥ ह्मणोनी करा करा लाहो । एकदां जाहो पंढरीये ॥४॥ एका आगळें अक्षर । एकाजनार्दनीं निर्धार ॥५॥

४५२. काशी क्षेत्र श्रेष्ठ सर्वांत पवित्र । परी तेथें वेंचे जीवित्व श्रेष्ठ तेव्हां ॥१॥ तैसी नोहे जाणा पंढरीहे । पेठ वैकुंठा वैकुंठ जुनाट हें ॥२॥ न लगे वेंचणें धनवित्त जीव । मुख्य एक भाव पुरे येथें ॥३॥ दरुशनें मुक्ति प्राणियां सर्वथा । चुकती नाना चळता पापांचीया ॥४॥ एकाजनार्दनीं पंढरीसी जारे । प्रेम सुख मागारे विठ्ठल देवा ॥५॥

४५३. सप्तपुऱ्या क्षेत्र पवित्र सोपार । तया माजी श्रेष्ठ पंढरपुर ॥१॥ जारे आधीं तया ठाया । जेथें वास वैकुंठराया ॥२॥ पुंडलीकाचे दरुशनें । तुटती प्राणीयांचीं बंधनें ॥३॥ स्नान करितां भीमेसी । पूर्वज उद्धरती सरसी ॥४॥ एकाजनार्दनीं पावन । देव क्षेत्र तीर्थ उत्तम जाण ॥५॥

४५४. उत्तम स्थळ पंढरी देखा । उभा सखा विठ्ठल ॥१॥ एकदां जारे तये ठाईं । प्रेमा उणें मग काई ॥२॥ भाग्य जोडेल सर्व हातां । त्रैलोकीं सत्ता होईल ॥३॥ मोक्षमुक्ती तुह्मांपुढें । दास्यत्व घडे तयांसी ४ एकाजनार्दनीं त्याचे भेटी । सुखसंतोषा पडेल मिठी ५

४५५. एकदां जारे तेथवरी । पहा पुंडलीक हरी ॥१॥ जन्मा आलीया विश्रांति । निरसेल अवघी भ्रांती ॥२॥ विठ्ठल पायीं ठेवा भाळ । जन्म मग तुमचा सुफळ ॥३॥ पुंडलीका नमस्कार । विनवणी जोडोनी कर ४ ह्मणे एकाजनार्दनीं । पंढरी पुण्याची अवनी ५

४५६. पंढरीसी जारे आधीं । कृपानिधी तो पहा ॥१॥ संसाराची तुटेल बेडी । उबगे घडी पंढरीये ॥२॥ गाताती भाळे भोळे । प्रेमें सांवळे नाचत ॥३॥ कुंचे पताका गरुड टके । वैष्णव निके मेळ मिळे ॥४॥ दिंडी कथा जाग्रण । एकाजनार्दनीं ते पावन ॥५॥

४५७. पंढरीसी जारे सदा । पुंडलीक वरदा तेथें उभा ॥१॥ तुह्मी करा हाचि नेम । धर संतसमागम ॥२॥ देतो सकळांसि मोक्ष । न लगे ध्येय ध्यान लक्ष ॥३॥ जनार्दनें शिकविलें । एकाजनार्दना लाधलें ॥४॥

४५८. गाती नाचती आनंदें वैष्णव जन । तें दाखवा भुवन पंढरी ॥१॥ आदरें येती वारकरी । नानापरी संवगडे ॥२॥ नरनारी एके ठायीं । पहाती विठ्ठल रखुमाई ॥३॥ सुख अद्भुत विश्रांती । एकाजनार्दनीं धरा चित्तीं ॥४॥

४५९. संसारा आलिया जारे पंढरपुरा । पांडुरंग सोयरा पहा आधीं ॥१॥ पुरती मनोरथ इच्छिले ते साचे । अनंता जन्मांचे दोष जाती ॥२॥ करितां स्नान भीमरथी तटीं । पुंडलीक दृष्टी लक्षूनियां ॥३॥ वेणुनाद गया पिंडदान फळ । गोपाळपूर सकळ देखिलिया ॥४॥ एकाजनार्दनीं साराचें तें सार । पंढरी माहेर सकळ जीवां ॥५॥

४६०. जन्मासी येऊनि पहारे पंढरी । विठ्ठल भीमातीरीं उभा असे ॥१॥ ठेवले चरण दोन्ही विटेवरी । आलियांसी तारी दरुशनें एका ॥२॥ पंचक्रोशी प्राणी पुनीत पैं सदा । ऐशी

ही मर्यादा पंढरीची ।।३।। एकाजनार्दनीं कीर्तन गजर । ऐकतां उद्धार सर्व जीवां ।।४।।

४६१. **हरी म्हणोनी टाकी पाय** । तया लाभा उणें काय ।।१।। नेमें जाती पंढरीसी । आषाढी कार्तिकी वारीसी ।।२।। घनदाट पिकली पेठ । आलें चोखट ग्राहीक ।।३।। वस्तु अमोल विटेवरी । एकाजनार्दन अंगिकारी ।।४।।

४६२. **निर्धारितां सुख पंढरीस आहे** । ह्मणोनी उभारिती बाह्या वेदशास्त्रें ।।१।। साधन पसारा न करी सैरावैरा । जाय तूं निर्धारा पंढरीये ।।२।। एकाजनार्दनीं धरुनी विश्वास । विठोबाचा दास होय वेगें ।।३।।

४६३. **स्वहित हित विचारीं मानसीं** । कांरे नागवीसी देहासी या ।।१।। सावधान होईं पाहे बा पंढरी । धरीं तूं अंतरीं संत संग । ।।२।। नको पडूं फेरीं चौऱ्यांयशीं आवृत्ती । गाय तूं कीर्ति वैष्णवाची ।।३।। तरले बहुत तरती भरंवसा । विश्वास हा बापा धरीं ऐसा ।।४।। सुगम सोपा चुकती जेणें खेपा । एकाजनार्दनीं जपा विठ्ठलनाम ।।५।।

४६४. **करा करा लागपाठ** । धरा पंढरीची वाट । पुंडलिकाची पेठ । सोपी आहे सर्वांसी ।।१।। नाहीं कोठें गोंवा गुंती । दुजा नकोरे सांगाती । एक चित्तवृत्ति । दृढ करीं मानसीं ।।२।। नको माझें आणि तुझें । टाकीं परतें कांरे वोझें । संतचरण रज । सेवीं कांरे आदरें ।।३।। तुटती भक्तीजाळ गुंती । सहज होतसे विरक्ती । एकाजनार्दनीं प्रीति । धरा संत चरणीं ।।४।।

४६५. **पुंडलीक ह्मणतां वाचे** । पाप जातें रे जन्माचें । जिहीं देखिलें पद याचें । धन्य भाग्याचे नर ते ।।१।। जाती पंढरीसी आधीं । तुटे तयांची उपाधि । ऋद्धि सिद्धि मांदी । तिष्ठतसे सर्वदा ।।२।। भुक्तिमुक्ति धांवती मागें । आह्मां अनुसरा वेगें । ऐसें ह्मणोनी वेगें । चरणीं मिठी घालिती ।।३।। शरण एकाजनार्दनीं । विटे उभा मोक्षदानीं । लागतां तयाचे चरणीं । पुनरावृत्ति न येती ।।४।।

४६६. **मोकळा मार्ग पंढरीचा** । नाहीं साधन करणें साचा ।

योय अभ्यासाचा । श्रमचि नको ॥१॥ जाय जाय पंढरपुरा । पाहें दिनाचा सोयरा । पुंडलीकें थारा । दिधला जया आवडी ॥२॥ तेथें करितां वसती । नाहीं तया पुनरावृत्ती । जन्ममृत्यूची खंती । न करीं कांहीं ॥३॥ पावन तीर्थ महीवरी । समान या नाहीं दुसरी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं । प्रेमें वारी करिती ॥४॥

४६७. **प्रत्यक्ष पाहा रे जाऊन** । विटेवरीं ठेविले चरण ॥१॥ रूप सुंदर गोजिरें । कानीं कुंडलें मकराकारें ॥२॥ पुढें शोभे चंद्रभागा । मध्यें पुंडलीक उभा ॥३॥ ऐसें उत्तम हें स्थळ । भोळ्या भाविकां निर्मळ ॥४॥ तया ठाईं भेद नुरे । एकाजनार्दनीं झुरे ॥५॥

४६८. **विठ्ठल देवाधि देवो** । भक्तजनांचें निवारी बिहो । तो पंढरीचा रावो । विटे उभा ठाकला ॥१॥ मना लागो त्याचा छंद । निरसोनी भेदाभेद । अवघाचि गोविंद । ठसावे हृदयीं ॥२॥ स्नान केल्या चंद्रभागे । पातकें नासतील वेगें । संकल्प विकल्प त्याग । दरुशन घेतांचि ॥३॥ ऐसा घडतां हा नेम । तयापाशीं पुरुषोत्तम । एकाजनार्दनीं काम । देव करी स्वयें अंगें ॥४॥

४६९. **श्रीपांडुरंगाचें दरुशन** । वास पंढरीसी जाण । कोटी यागांचें पुण्य । तया घडे नित्यची ॥१॥ हाचि मानारे विश्वास । धरा संतवचनीं निजध्यास । मोक्षाचा सायास । न लगे कांहीं अणुमात्र ॥२॥ न रिघा तपांचे हव्यासें । साधनांचे नको फांसे । कीर्तन सौरसें । प्रेमें नाचा रंगणीं ॥३॥ नका माझें आणि तुझें । ठाका परतें उतरुनी वोझें । एकाजनार्दनीं सहजें । विठ्ठल नामें मुक्त व्हा ४

४७०. **न लगे करा खटपट** । धरा पंढरीची वाट । विठ्ठलीं बोभाट । अट्टाहास्य करावा ॥१॥ धरा संतांचा समागम । मुखीं उच्चारारे नाम । जाती क्रोध आणि काम । दिगंतरीं पळोनी ॥२॥ आशा मनशांचें काज । सहज दूर होतें निज । घडतां सहज । विठ्ठलाचें दरुशन ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन । राखा पायीं तें नेमून । कायावाचा शरण । तया पदीं होईजे ॥४॥

४७१. **तरीच यावें जन्मा** । ठेवा पांडुरंगीं प्रेमा ॥१॥ नाहीं तरी श्वानसूकर । जन्मा आले ते अपार ॥२॥ नेणे पंढरीची वारी ।

जन्मा आला तो भिकारी ॥३॥ संत सेवा दया नेणे । जन्मा आला तो पाषाण ॥४॥ कधीं करूं नेणे भजन। बैसे गृहीं मंडूक जाण॥५॥ नाहीं विश्वास मनासी । एकाजनार्दनीं ह्मणे त्यासी ॥६॥

४७२. करुनी निर्धारा । जाय जाय पंढरपुरा ॥१॥ उणें पडों नेदी कांहीं । धांवे देव लवलाहीं ॥२॥ संकट कांहीं व्यथा । होऊं नेदी सर्वथा॥३॥ शंख चक्र घेउनी करीं। एकाजनार्दनीं घ:टी करी ४

४७३. पंचक्रोशीं पाप नसे । ऐसा देव तेथें वसे ॥१॥ चला चला पंढरपुरा । दीन अनाथांच्या माहेरा ॥२॥ चंद्रभागे करितां स्नान । होती कोटी कुळें पावन ॥३॥ एकाजनार्दनीं भेटी । तुटे जन्ममरण गांठी ॥४॥

४७४. देशाविरहीत काळासी अतीत । ते देवभक्त पंढरीये ॥१॥ जाऊनियां कोणी पहा । देवाधिदेवा विठोबासी ॥२॥ जन्म-मरणाचे तुटतील फांसे । पहातां उल्हासें देवभक्तां ॥३॥ एकाज-नार्दनीं विटेवरी निधान । लेवुनी अंजन उघडें पहा हो ॥४॥

४७५. भाव धरुनी शरण येती । तयां मोक्ष सायुज्यप्राप्ती । ऐशी वेद आणि श्रुती । गर्जतसे सादर॥१॥ ह्मणोनी न करा आळस। सुखें जारे पंढरीस । प्रेम कीर्तनाचा रस । सुखें आदरें सेविजे ॥२॥ पहातां नीरा भीवरा दृष्टीं । स्नानें वास त्या वैकुंठीं । पूर्वजही कोटी। उद्धरती सर्वथा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांगे । भाक दिधली पांडुरंगें । धन्य संचित जें भाग्य । तेचि योग्य अधिकारी ॥४॥

४७६. मार्ग ते बहुतां आहेत । सोपा पंथ पंढरीचा ॥१॥ येचि मार्गें सुखें जातां । हरे संसाराची चिंता ॥२॥ मार्गी नाहीं गोंवा-गुंती। पाहतां निवृत्ति क्रोधकामां ॥३॥ एकाजार्दनीं सोपें वर्म । आहे तें सुधर्म सर्वांसी ॥४॥

४७७. जयां सुखाची आशा आहे । त्यांहीं जावें पंढरीसी ॥१॥ अमूपासी अमूप देतां । परी भरले ते सर्वथा ॥२॥ सुखाचिया भर-ल्या राशी । पाहिजे त्यासी त्यानें घ्यावें ॥३॥ न सरेचि ब्रह्मादिकीं । भरलें देखा भरतें ४ एकाजनार्दनीं सुख । अलौकीक देख पंढरीये ५

४७८. जयां आहे मुक्तीचें कोडें। तें तें उघडें नांदत १ वेगीं जाय

पंढरपुरा । मुक्ति सैरा फुकटाचि ॥२॥ मोक्ष मुक्ति राबे द्वारीं । वैष्णवाघरीं कामारी ॥३॥ एकाजनार्दनीं मुक्ति त्याग । वैष्णव पांग धरिती ॥४॥

४७९. महा दोषी यासी ठाव । एक पंढरीचा राव ॥१॥ तयावीण दुजा नाहीं । आणिका प्रवाहीं नको पडूं ॥२॥ जाशी देशदेशांतरीं । कोठें ही सरी ऐशी नाहीं ॥३॥ ऐसा देव उभा विटे । दावा कोठें आहे तो ॥४॥ ऐसा वैष्णवांचा मेळ । गदारोळ नामाचा ॥५॥ ऐसें चंद्रभागा तीर्थ । आहे समर्थ कोठें पां ॥६॥ ऐसा पुंडलीक संत । दरुशनें तारीत जडजीवां ॥७॥ एकाजनार्दनीं ठाव । वैकुंठराव उभा जेथें ॥८॥

४८०. जाणत्या नेणत्या एकचि ठाव । तेणेंही भजावा पंढरीराव ॥१॥ नका पडूं आणिका भरी । तेणें फेरी चौऱ्यांशींची ॥२॥ लागा पंढरीच्या वाटे । तेणें तुटे बंधन ॥३॥ अनुभवें अनुभव पाहीं । येच देहीं प्रत्यक्ष ॥४॥ एकाजनार्दनीं प्रचीत । विठ्ठलनामें मुक्त सत्य ॥५॥

४८१. रमेसह पंढरी आला । येऊनि भेटला पुंडलिका ॥१॥ ह्मणे उभारूनि बाह्या हात । तरतील नामें महा पतित ॥२॥ नका कांहीं आटाआटी । योग यागांची कसवटी ॥३॥ ब्रह्मज्ञान न साधे लोकां । मुखीं घोका विठ्ठला ॥४॥ शरण एकाजनार्दनीं । सांगे वचनीं पुंडलीक ॥५॥

४८२. येणें पुरतें सर्व काज । विश्वास हा जाहला मज । सांपडलें तें निज । बहुकाळाचें ठेवणें ॥१॥ केला पुंडलिकें उपकार । दाविला सोपा मार्ग निर्धार । जडजीवां उद्धार । नाम मात्रें एकाचि ॥२॥ तुटलीं बंधनें । मागा पाहा अनुभवणें । एकाजनार्दनीं ह्मणे । धन्य वास पंढरीये ॥३॥

४८३. प्रेमळांसी विश्रांति स्थान । महामुक्ती कर जोडोन । रिद्धिसिद्धी वोळंगण । तिष्ठती जाण पंढरीये ॥१॥ धन्य धन्य विठ्ठलराव । उभा देवाचा तो देव । दरुशनें निरसे भेव । यम काळ दूताचें ॥२॥ नामें न विटेचि रसना । सुलभ हा पंढरीराणा । एका शरण जनार्दना । सदा वाचे उच्चारी ॥३॥

४८४. **उभारुनी बाह्या सकळां आश्वासन ।** यारे अठरा वर्ण पंढरीसी ॥१॥ दरुशनें एका मुक्ती जोडे फुका । साधनांचा धोका करूं नका ॥२॥ माया मोह आशा टाकूनि परती । चरणीं चित्त-वृत्ति जडों द्यावी ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांगे लहान थोरां । पंढरीश बरा कृपाळु तो ॥४॥

श्रीविठ्ठलमाहात्म्य.

४८५. **द्वारकेहुनी जगजेठी ।** आला पुंडलीकाचे भेटी । पाउलें सरळ गोमटीं । बाळ सूर्यापरी ॥१॥ धन्य धन्य पांडुरंग । बाळ-रूप सवेग । गाई गोप संवगडे लाग । मिळोनि सकळांसहित ॥२॥ पाहतां पुंडलीकाचें वदन । वेडावलें भक्तीचें भूषण । केलेंसे खेवण । समचरणीं विटेवरी ॥३॥ न बैसे अद्यापि खालीं । ऐशी कृपेची माउली । एकाजनार्दनीं आली । भक्तिकाजा विठ्ठल ॥४॥

४८६. **जोडोनियां हात दोन्ही ।** पुंडलीक मुनी विनवित ॥१॥ आहा तैसे उगेचि रहा । माझिये पहा प्रेमासी ॥२॥ जे जे येती ज्या ज्या भावें । ते ते तारावे कृपाळुवा ॥३॥ एका शरण जनार्दनीं । बाह्या पसरूनि हरी बोले ॥४॥

४८७. **धन्य धन्य पुंडलिका ।** तारिले लोकां सकळां ॥१॥ तुझे भाके गुंतुनी येथें । तारीन पतीत युगायुगीं ॥२॥ भाळे भोळे ये-तील जैसे । दरुशनें ते तैसे वैकुंठीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं देउनी वर । राहे विटेवर मग उभा ॥४॥

४८८. **उभा पुंडलिका पुढें ।** कटीं कर ठेउनी रूपडें ॥१॥ पहातां वेडावलें मन । शिवा लागलेंसे ध्यान ॥२॥ सनकादिक वेडावले । ते पुंडलिकें भुलविले ॥३॥ भक्तां देखोनि भुलला । एका-जनार्दनीं सांवळा ॥४॥

४८९. **घेऊनियां परिवारा ।** आला असे पंढरपुरा ॥१॥ भक्तां पुंडलिकासाठीं । उभा ठेवुनी कर कटीं ॥२॥ केशर कस्तुरी चंदन टिळा । कासे शोभे सोनसळा ॥३॥ वामांकीं शोभे रुक्मिणी । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

४९०. आला पुंडलिकासाठीं । उभा सम पाय विटीं ॥१॥ विठु मदनाचा पुतळा । भुलवणा तो सकळां ॥२॥ आराध्य दैवत शिवाचें । कीर्तनीं उघडाचि नाचे ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन । वोवाळावें पायांवरून ॥४॥

४९१. ज्याचे पुराणीं पोवाडे । तो हा उभा वाडेंकोडें ॥१॥ कटीं कर ठेवून गाढा । पाहे दिगंबर उघडा ॥२॥ धरुनी पुंडलिकाची आस । युगें जाहलीं अठ्ठावीस ॥३॥ तो हा देव शिरोमणी । एका शरण जनार्दनीं ॥४॥

४९२. ध्वज वज्रांकुश शोभती चरणीं । तो उभा रंगणीं वैष्णवांचे ॥१॥ झळकतसे हातीं पद्म आणि गदा । पुंडलीक वरदा उभा विटे ॥२॥ चरणीं भागीरथी गंगा ती शोभली । भक्तांची क्षाळिलीं महत्पापें ॥३॥ एकाजनार्दनीं सकळ तीर्थराव । उभा राहे प्रभव विटेवरी ॥४॥

४९३. सुकुमार हरीचीं पाउलें । सुंदर हरीचीं पाउलें ॥१॥ भीमातटीं देखिलें । वोळलें तें पुंडलीका ॥२॥ शेष शयनीं जीं पाउलें । लक्ष्मी करीं तीं पाउलें ॥३॥ गरुड पृष्ठीं जीं पाउलें । बळी यागीं तीं पाउलें ॥४॥ विटेवरी जीं पाउलें । एकाजनार्दनीं तीं पाउलें ॥५॥

४९४. तारावया भोळे भक्त । कृपावंत पंढरीनाथ ॥१॥ करुनी मीस पुंडलीकाचें । उभा उगाचि विटेवरी दिसे ॥२॥ ऐसा भक्तांसी भुलला । तारावया उभा ठेला ॥३॥ जनीं जनार्दन । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

४९५. या पाउलासाठीं लक्ष्मीपिशी । सनकादिक वेडावले मानसीं ॥१॥ सुख जोडलें पुंडलीकासी । विटेवरी हृषिकेशी ॥२॥ ह्मणे जनार्दनाचा एका । धन्य धन्य पुंडलीका ॥३॥

४९६. सकळीं ध्याइला सकळीं पाहिला । परी असे भरला जैसा तैसा ॥१॥ युगानुयुगीं मीनले व्यापारीं । परी न पवेचि सरी पुंडलिका ॥२॥ मापें केलीं परी नये अनुमाना । योगियांच्या ध्याना वोथंबला ॥३॥ एकाजनार्दनीं मापाचि आटलें । मोजणें खुंटविलें पुंडलिकें ॥४॥

४९७. **अणुरेणु पासोनि ब्रह्मांडीं भरला** । तो म्यां देखिला विटेवरी ॥१॥ स्थावर जंगम भरुनी उरला । तो म्यां देखिला पंढरीये ॥२॥ वेदशास्त्र पुराणें गाती जयासाठीं । तो पुंडलीका पाठीं उभा दिसे ॥३॥ वेडावल्या श्रुति न कळे म्हणती । तो उभा श्रीपति वाळुवंटीं ॥४॥ संतांचा समागम गाती आनंदानें । तो हरी कीर्तनें नाचतसे ॥५॥ एकाजनार्दनीं सुखाचा सागरु । विठ्ठल कल्पतरु बोळला आह्मां ॥६॥

४९८. **पुंडलिकें उभा केला** । भक्त भावाचा अंकिला ॥१॥ युगें जालीं अठ्ठावीस । उभा मर्यादा पाठीस ॥२॥ सम पाउलीं उभा । कटीं शर कर्दळी गाभा ॥३॥ गळां वैजयंती माळ । मुगुट दिसतो तेजाळ ॥४॥ एकाजनार्दनीं शोभा । विठ्ठल विटेवरी उभा ५

४९९. **युगें अठ्ठावीस जालीं** । परी न बैसे तो खालीं ॥१॥ कोण पुण्य न कळे माय । विटे लाधले या विठ्ठलाचे पाय ॥२॥ नाहीं बोला चाली मौन धरियेलें । कैसें चाळविलें पुंडलिकें ॥३॥ एकाजनार्दनीं विटेवर । दोन्ही कटीं ठेविले कर ॥४॥

५००. **आकर उकार मकारांपरता सर्वेश्वर** । कटीं धरुनी कर उभा विटे ॥१॥ नीरा भीवरा संगम पुंडलीक मुनी । नारद वेणुनाद ऐसें स्थळ लक्षुनी ॥२॥ योगियां हृदयींचें ठेवणें गोमटें । जोडलें उद्धटें पुंडलीका ॥३॥ आषाढी कार्तिकी आनंद सोहळा । संतांचा मेळा घनवट ॥४॥ एकाजनार्दनीं जनार्दन एकपणीं । त्रैलोक्याचा धनी विटेवरी ॥५॥

५०१. **वर्णितां वेदमती कुंठित पैं जाली** । पुराणें भागलीं विवादतां ॥१॥ सोपारा सुगम पुंडलीकापाठीं । उभा जगजेठी विटेवरी ॥२॥ लक्ष्मी ते स्वयें रुक्मिणी शोभत । विंझणे वारीत सत्यभामा ॥३॥ सांडूनि रत्नकिळा गळां तुळशी माळा । चंदनाचा टिळा केशर युक्त ॥४॥ गोपाळ गजरें आनंदें नाचती । मध्यें विठ्ठलमूर्ति प्रेमें रंगे ॥५॥ मनाचें मोहन योगाचें निज धन । एकाजनार्दनीं चरण विटेवरी ॥६॥

५०२. **स्थूळ ना सूक्ष्म कारण ना महाकारण** । यापरता वे-

गळाचि जाण आहे गे माय ॥१॥ पुंडलिकाचें प्रेमें मौनस्थ उभा । कोण्हा न बोले उगला उभा ठेला गे माय ॥२॥ निंद्य वंद्य जगीं यावें भेटीलागीं । दरुशनें उद्धार वेगीं तया गे माय ॥३॥ ऐसा लाघवी खेळ खेळोनी निराळा । एकाजनार्दनीं डोळां देखिला गे माय ॥४॥

५०३. ॐकार सह मकार आदी अंत नाहीं जया । तें पुंडलिकें भुलवोनी आणिलें या ठायां ॥१॥ भुललें वो माय पुंडलिकाप्रीतीं । उभाचि राहे परी खेद न करी चित्तीं ॥२॥ अठरा पुराणांसी वाड शास्त्रें वेवादती । तो सांवळा श्रीकृष्ण उभा विटे पुंडलिकाचे भक्ती ॥३॥ वेद वेदांतरें मत मतांतरें न कळे श्रुती पैं वेवादती । तो एकाजनार्दनाचे हृदयीं । सांवळा घेऊनि वुंथी ॥४॥

५०४. अकार तो अकारू मकार तो मकारू । उकाराचा पालऊ शोभे गे माय ॥१॥ आदि अंत नसे ज्या रूपा वेगळें । तें कैसें वोळलें पुंडलिका गे माय ॥२॥ वेद उपरमला पुराणें कुंठित । शास्त्रांची मती नेणत तया सुखा गे माय ॥३॥ जाणते नेणते सर्व वेडावले । ठकलेचि ठेले सांगूं काय गे माय ॥४॥ या पुंडलिकें वेडाविलें चाळवूनि गोंविलें । एकाजनार्दनीं उभें केलें विटेवरी गे माय ॥५॥

५०५. परात्पर परिपूर्ण सच्चिदानंदघन । सर्वां अधिष्ठान दैवताचें गे माय ॥१॥ तें लाधलें लाधलें पुंडलिकाचे प्रीती । येत पंढरीप्रती अनायासें गे माय ॥२॥ जगडंबर पसारा लपवोनी सारा गे माय । धरियेला थारा पुंडलिकाचेनि प्रेमें गे माय ॥३॥ ओहं मा न कळे कांहीं सोहं देती ग्वाही गे माय । कोहमाची तुटली वुंथी एकाजनार्दनीं प्रीति गे माय ॥४॥

५०६. कल्पतरु दाता पुंडलीक मुनी । तयासाठीं परब्रह्म तिष्ठे अझुनी ॥१॥ नवलावगे माय नवलावगे माय । विटे ठेउनी पाय उभा असे ॥२॥ शेष श्रमला शास्त्र भागलें। वेवादिती वहिलीं अठरा ज्यासी ॥३॥ आदि अंत कोणा न कळे जयाचा । मौनावली वाचा वेदादिकीं ॥४॥ तो डोळेभरी पाहिला श्रीहरी । एकाजनार्दनीं वेरझारी खुंटली देखा ॥५॥

५०७. **पंचविसावा श्रीविठ्ठलु ।** चोविसांवेगळा तयाचा खेळु गे माय ॥१॥ तो पुंडलीका कारणें येथवरी आला । उभा उगा ठेला विटेवरी गे माय ॥२॥ जनीं जनार्दन करावया उद्धरण । एकाजनार्दनीं समचरण साजिरे गे माय ॥३॥

५०८. **सुंदरु बाळपणाची बुंथी घेउनी श्रीपती ।** सनकादिकां गाती तेथें कुंठित गे माय ॥१॥ ब्रह्म वेडावलें तें वेडावलें । पुंडलीकाधीन झालें गे माय ॥२॥ इंद्र चंद्र गुरु उपरमोनी जया सुखा । तो वाळुवंटीं देखा संतांसवें गे माय ॥३॥ ऐसा नटधारी मनु सर्वांचे हरी । एकाजनार्दनाचे करीं उच्छिष्ट खाय ॥४॥

५०९. **अभक्त सभक्त दोघांसीं सारखा दिसे ।** लवणीं जैसें न दिसे दुजेपण गे माय ॥१॥ ऐसा परात्पर सोइरा पुंडलिकाचे पाठीं । मौन्य वाक्पुटीं धरुनी गे माय ॥२॥ पुण्य पाप सर्व देखतसे दृष्टी । चालवी सर्व सृष्टी गे माय ॥३॥ ऐसा वेषधारी उभा भीवरेतीरीं । एकाजनार्दनीं अंतरीं दृढ ठसावे गे माय ॥४॥

५१०. **कोटी कंदर्प सांडा वोवाळुनी ।** ऐसा जगदानी पंढरीये ॥१॥ हेळु लोपला तेजें जें देखतां मन निवे । दरुशनें भागलें हेवा करतां गे माय ॥२॥ मदन मनमोहन सनकसनंदन वंद्य । सर्वांठायीं व्यापुनी उभा विटे आनंद ॥३॥ सुखाची सुखमूर्ति पुंडलीकाचे भक्तीं । एकाजनार्दनीं सगुण व्यक्तीसी आला ॥४॥

५११. **चरण गोमटे विटे गे माय ।** पाहतां पाहतां मन न धाय । पुनरपि फिरुनी तेथें जाय । ऐसा वेध होय तयाचा गे माय ॥धृ०॥ नवलगे माय न कळे वेदां । अचोज विवादा शास्त्रांचिया ॥१॥ पुराणें भागलीं दरुशनें वेडावलीं । कांहीं केलिया न कळे तयां ॥२॥ तो पुंडलिकाचे आवडी विटे धरुनी मीस । युगें अठ्ठाविस उभा असे ॥३॥ परे परता परात्पर पश्यंती न कळे विचार । मा मध्यमा वैखरींचा निर्धार थकीत ठेला ॥४॥ एकाजनार्दनीं आहे तैसा देखिला । सबाह्य भरला हृदयीं गे माय ॥५॥

५१२. **ओहं सोहं यापरतें प्रमाण ।** जघन सघन विटेवरी ॥१॥ भीवरा संगम पुंडलीक दृष्टी । सम कर कटीं उभा हरी ॥२॥ वेदांचें

जन्मस्थान विश्रांति पैं मूर्ति। त्रैलोक्य कीर्ति विजयध्वज ॥३॥ एकाजनार्दनीं पुराणासी वाड । पुरवितसे कोड भाविकांचें ॥४॥

५१३. **जें या चराचरीं गोमटें** । पहातां वेदां वाट न फुटे । तें पुंडलीकाचे पेठे । उभें नीट विटेवरी ॥१॥ सोपारा सोपारा झाला आह्मां । शास्त्रें वर्णिती महिमा । न कळे जो आगमनिगमां । वंद्य पुराणा तिहीं लोकीं ॥२॥ सहस्र मुखांचें ठेवणें । योगी ध्याती जया ध्यानें । तो नाचतो कीर्तनें । प्रेमभक्त देखोनी ॥३॥ एकाजनार्दनीं देखा । आह्मां झाला सुलभ सोपा । निवारुनी भवतापा । उतरी पार निर्धारें ॥४॥

५१४. **कैसा पुंडलीका उभा केला** । वैकुंठाहुनी भक्तीं चाळविला ॥१॥ नेणोंरे कैसें वोळलें । अधीन केलें आपुलिया ॥२॥ दर्शन मात्रें प्राणियां उद्धार । ऐशी कीर्ति चराचर ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे पुंडलीका । भक्त शिरोमणी तूंचि देखा ॥४॥

५१५. **आवडीच्या सुखा सुखावला** । वैकुंठ सांडोनी पंढरीये आला ॥१॥ देखोनियां पुंडलीका । उभा सम पाईं देखा ॥२॥ न बैसे खालीं । युगें अठ्ठावीस जालीं ॥३॥ ऐशी भक्ताची माउली । उभी तिष्ठत राहिली ॥४॥ एका जनार्दनीं देव । उभा राहिला स्वयमेव ॥५॥

५१६. **ऐशी आवडी मिनली सुखा** । देव उभा भक्त द्वारीं देखा ॥१॥ धन्य धन्य पुंडलीका । उभें केलें वैकुंठनायका ॥२॥ युगें अठ्ठावीस नीट । उभा विटे कर धरुनियां कट ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण जाऊं । कायावाचामनें त्यासी ध्याऊं ॥४॥

५१७. **विठ्ठल रुक्मिणी राही सत्यभामा** । एकरूपी परमात्मा पंढरीये ॥१॥ कैवल्य उघडें क्षीरसागर निवासी । तपें पुंडलिकासी वश्य जाहलें ॥२॥ अणुरेणु पासोनि भरूनि उरला । तो म्यां देखियेला पंढरीये ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांवळा श्रीकृष्ण । जनीं जनार्दन पूर्ण भरला ॥४॥

५१८. **डोळीयांची भूक हारपली** । पाहतां श्रीविठ्ठल माउली ॥१॥ पुंडलिकें बरवें केलें । परब्रह्म उभें ठेलें ॥२॥ अठ्ठा-

वीस युगें जालीं । अद्यापि न बैसे खालीं ॥३॥ उगा राहिला तिष्ठत । आलियासी क्षेम देत ॥४॥ ऐसा कृपाळु दीनाचा । एकाजनार्दनीं साचा ॥५॥

५१९. देतो मोक्ष मुक्ती वांटितसे फुका । ऐसा निश्चयो देखा करूनि ठेलों ॥१॥ सांवळें रूपडें गोजिरें गोमटें । उभें पुंडलीक पेठें पंढरीये ॥२॥ वांटितसे इच्छा जयासी जे आहे । उभारुनी बाह्या देत असे ॥३॥ एकाजनार्दनीं देतां न सरे मागें । जाहलीं असती युगें अठ्ठावीस ॥४॥

५२०. विठ्ठल सांवळा पंढरीये उभा । धन्य त्याची शोभा शोभतसे ॥१॥ पुंडलिका मागें कर ठेवुनी कटीं । समपाय विटीं देखियेला ॥२॥ राही रखुमाई शोभती त्या बाहीं । वैष्णव दोहीं बाहीं गरुड पारीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहूनियां ध्यान । मनाचें उन्मन होत असे ॥४॥

५२१. अणुरेणु पासोनी सबाह्य भरला । भरुनी उरला संतांपुढें ॥१॥ उघडाची दिसे सर्वां ठाईं वसे । मागणेंचि नसे दुजें कांहीं ॥२॥ कर ठेऊनि कटीं तिष्ठत राहणें । वाट ते पहाणें मागेल कांहीं ॥३॥ चंद्रभागा तीर पुंडलिकासमोर । एकाजनार्दनीं हरिहर उभे रहातातीं ॥४॥

५२२. आनंदाचा कंद उभा पांडुरंग । गोपाळांचा संघ भोंवता उभा ॥१॥ चंद्रभागा तीरीं शोभे पुंडलीक । संत आलोलिक गर्जताती ॥२॥ भाळे भोळे जन गाती ते साबडे । विठ्ठला आवडे प्रेम त्यांचें ॥३॥ नारीनर मिळाले आनंदें गजर । होत जयजयकार महाद्वारीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं प्रेमळ ते जन । करिती भजन विठोबाचें ॥५॥

५२३. एकरूप मन जालेंसे दोघांचें । देव आणि भक्तांचें रूप एका ॥१॥ पुंडलीकाकारणें समुच्चय उभा । त्रैलोक्याची शोभा पांडुरंग ॥२॥ ध्यातां चित्त निवे पाहतां टसावे । एकाजनार्दनीं सांठवे हृदयीं रूप ॥३॥

५२४. अनंताचे गुण अनंत अपार । न कळेचि पार श्रुतीशास्त्रां ॥१॥ तो हा महाराज विटेवरी उभा । लावण्याचा गाभा शोभतसे

॥२॥ कटावरी कर ठेवी जगजेठी । पाहे कृपा दृष्टी भक्तांकडे ॥३॥ पुंडलिकाचे तेजें जोडलासे ठेवा । एकाजनार्दनीं सेवा देई देवा ॥४॥

५२५. सुंदर तें ध्यान मांडीवरी घेउनी । कौसल्या जननी गीतीं गाये ॥१॥ सुंदर तें ध्यान नंदाच्या अंगणीं । गोपाळ गौळणी खेळताती ॥२॥ सुंदर तें ध्यान चंद्रभागे तटीं । पुंडालिकापाठीं उभें असे ॥३॥ सुंदर तें ध्यान एकाजनार्दनीं । जनीं वनीं मनीं भरलासे ४

५२६. विटेवरी दिसे स्वानंदाचा गाभा । श्रीमुखाची शोभा काय वानूं ॥१॥ कटीं पितांबर तुळशीचे हार । उभा सर्वेश्वर भक्तिकाजा ॥२॥ लावण्य रूपडें पाहे पुंडलीक। आणीक सम्यक नये दुजा ॥३॥ पाहतां पाहतां विश्रांती पैं जाली । एकाजनार्दनीं माउली संतांची ते ॥४॥

५२७. रूप गोजिरें तें सान । विटेवरी समचरण ॥१॥ कांसे कसिला पीतांबर । रुळे वैजयंती हार ॥२॥ सम कर ठेवुनी कटीं । पाहे पुंडलिका दृष्टी ३ एकाजनार्दनीं रूपडें । पाहतां मन झालें वेडें ४

५२८. सर्वांघटीं बिंबला व्यापुनी राहिला । पुंडलिकें उभा केला विटेवरी ॥१॥ सांवळा चतुर्भुज कांसे पीतांबर । वैजयंती माळ शोभे कंठीं ॥२॥ कटावरी कर पाउलें साजिरीं । उभा तो श्रीहरी विटेवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं बिंबें तो बिंबला । बिंब बिंबोनी ठेला देहामाजी ॥४॥

५२९. परापश्यंती मध्यमा । जो न कळे आगम निगमां । पुंडलिकालागीं धामा । पंढरीये आला तो ॥१॥ नीरे भीवरेचे तटीं। कास घालुनी गोमटी । वैजयंती शोभे कंठीं । श्रीवत्सलांछन ॥२॥ शंख चक्र मिरवे करीं । उटी चंदनाची साजिरी । खोप मिरवे शिरीं। मयूर पिच्छें शोभती ॥३॥ शोभे कस्तुरीचा टिळा । राजस सुंदर सांवळा । एकाजनार्दनीं डोळा । वेधिलें मन ॥४॥

५३०. विठ्ठल पुंडलिकासाठीं । उभा राहिला वाळुवंटीं ॥ कर ठेवूनियां कटीं । भक्तांसाठीं अद्याप ॥१॥ न कळे तयाचें महिमान। वेदां पडिलेंसे मौन । शास्त्रांचें भांडण । परस्परें खुंटलें ॥२॥ नेणवे तो सोळा बारा । आणीक साहां तें आठरां । पंचविसांसी पुरा । न

कळे बरा छत्तिसां ॥३॥ ऐसा त्रिवाचावेगळा । परमानंदाचा पुतळा । एकाजनार्दनीं डोळां । देखिला देव ॥४॥

५३१. **सगुण रूपडें अद्वैत बुंथी** । घेऊनि पंढरीप्रती उभा विटे ॥१॥ डोळियांची धणी पहातां न पुरे । मनचि चांचरे पाहतां पाहतां ॥२॥ रूप आकारलें पुंडलिकाचे भेटी । उभें असे तटीं भिंवरेच्या ॥३॥ एकाजनार्दनीं उपाधी निराळा । उभा तो सांवळा विटेवरी ॥४॥

५३२. **आदि मध्य अंत न कळे कोणासी** । तो हृषिकेशी पंढरीये ॥१॥ जया वेवादती साही दरुशनें । न कळे ह्मणोन स्तब्ध जाहलीं ॥२॥ वेडावल्या श्रुती नेती पैं ह्मणती । तो पुंडलिकाचे प्रीतीं विटे उभा ॥३॥ एकाजनार्दनीं आनंदाचा कंद । उभा सच्चिदानंद भीमातिरीं ॥४॥

५३३. **क्षीरसागरींचें निजरूपडें** । पुंडलिकाचेनि पाडिपाडें । उभें असे तें रोकडें । पंढरीये गोजिरें ॥१॥ पहा पहा डोळेभरी । शंख चक्र मिरवे करीं । कास कसिली पितांबरीं । हृदयावरी वैजयंती ॥२॥ भीमरथी वाहे पुढा । करीत पापाचा रगडा । पुंडलिकाचे भिडा । उभा उगा राहिला ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । त्रैलोक्याचा जो धनी । नाचतो कीर्तनीं भक्तांमागें सर्वदा ॥४॥

५३४. **सर्वांचें जें मूळ सर्वांचें जें स्थळ** । तें पद युगुल विटेवरी १ साजिरें साजिरें कर दोन्ही कटीं । उभा असे तटीं भींवरेच्या ॥२॥ नये ध्याना मना आगमाच्या खुणा । कैलासींचा राणा ध्यात जया ॥३॥ एकाजनार्दनीं परे परता दुरी । पुंडलिकाचे द्वारीं उभा विटे ४

५३५. **ह्मणती दक्षण द्वारका** । पुण्य भूमी वैकुंठ देखा । पाहूनियां पुंडलिका । राहिलासे उभा विटेवरी ॥१॥ काय वर्णावा महिमा । न कळेचि आगम निगमां । वेदादिक पावले उपरमा । जयासी पैं वर्णितां ॥२॥ तो आला आपुले पायीं । भक्त इच्छा धरुनी हृदयीं । एकाजनार्दनीं सायीं । सर्वांवरी सारखी ॥३॥

५३६. **पायाळासी अंजन असावें डोळां** । मग धनाचा कोहळा

हातां लागे ॥१॥ तैसें पायाळपणें पुंडलीक धन्य । दाविलें निधान पंढरीसी ॥२॥ एकाजनार्दनीं चहूं वाचांवेगळा । परापश्यंतींसी कळा न कळेची ॥३॥

५३७. **ऐसे कीर्तीचे पोवाडे** । जाहले ब्रह्मादिक वेडे । श्रुतीशास्त्रां कुवाडें । न कळे कांहीं ॥१॥ तो परात्पर श्रीहरी । पुंडलिकाचे उभा द्वारीं । युगें अठ्ठाविस जाहलीं परी । न बैसे तरी खालुता ॥२॥ धरुनी भक्तीची मर्यादा । आहे पाठीमागें सदा । एकाजनार्दनीं छंदा । विटेवरी उभाचि ॥३॥

५३८. **अगाध चरणांचें महिमान** । वाणितां वेदां पडिलें मौन्य ॥१॥ पुराणें वर्णितां भागलीं । सहा शास्त्रें वेडावलीं ॥२॥ तें पुंडलिकाचे लोभें । एकाजनार्दनीं विटे उभें ॥३॥

५३९. **सखी पुसे सखीयेसी** । युगें जालीं अठ्ठावीसी । उभा ऐकिला संतांमुखीं ॥ अद्यापी वर । कटावरीं कर । भींवरा तीर ॥ वाळुवंटीं संत सभा सभा । देव कांहो विटेवरी उभा उभा ॥१॥ पुसूं नका बाई । वेदासी काई । कळलेंचि नाहीं ॥ शेष शिणला जाहल्या द्विसहस्र जिभा ॥२॥ येथें करिताती गोपाळ काला । हरीनामीं तयांचा गलबला । देव भावाचा भुकेला ॥ मिळाले संत । मदनारी तो हरी आला तयांचीया लोभा ॥३॥ हरी वैकुंठाहुनी । आला पुंडलिका लागुनी । उभा राहिला अझुनी ॥ युगानुयुगें । भक्तासंगें । एकाजनार्दनीं संत शोभा ॥४॥

५४०. **एकाच्या कैवारें** । कली मारिले सर्व धुरे । तयांसी ते वरे । आपणापाशीं ठेवी ॥१॥ ऐसा कृपावंत स्नेहाळ । भरलें कीर्ति भूमंडळ । तया स्मरे हळाहळ । दिननिशीं ॥२॥ भक्ति भावाचेनि प्रेमें । द्वारपाळ जाहला समे । अद्यापि तिष्टे नेमें । वचन तें नुलंघी ॥३॥ अंकितपणें तिष्ठत उभा । एकाजनार्दनीं धन्य शोभा । पुंडलीकाच्या लोभा । युगें अठ्ठाविस ॥४॥

५४१. **येऊनियां पंढरपुरा** । उभा सामोरा पुंडलिका ॥१॥ उभारुनी बाह्या हात । भक्तां इच्छिलें तें देत ॥२॥ भलते याती

नारीनर। दरुशनें उद्धार सर्वांसी ॥३॥ साक्ष भीमरथी आई। एकाजनार्दनीं पाही ॥४॥

५४२. **बहुतीं वर्णिला बहुतीं ध्याईला** । परी तो पाहिला पुंडलिकें ॥१॥ करुनी कैवाड उभा केला नीट। धरुनी दोन्ही कट करीं देखा ॥२॥ पंचमहापातकी येताती ज्या भावें। दरुशनें त्यां द्यावें वैकुंठपद ॥३॥ एकाजनार्दनीं भक्तांचा अंकित। उभाचि तिष्ठत अठ्ठाविस युगें ॥४॥

५४३. **भक्तांद्वारीं उभाचि तिष्ठे** । न बोले न बैसे खाळुता ॥१॥ युगें जाहलीं अठ्ठावीस। धरुनी आस उभाचि ॥२॥ जड मूढ हीन दीन। तारी दरुशनें एकाचि ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसा वर। दिधला साचार भक्तांसी ॥४॥

५४४. **शामसुंदर मूर्ती विटेवरी साजिरी** । पाउलें गोजिरीं कोंवळीं तीं ॥१॥ ध्वजवज्रांकुश चिन्हें मिरवती। कटीं धरिले कर अनुपम्य शोभती ॥२॥ ऐसा देखिला देव विठ्ठल माये। एकाजनार्दनीं त्यासी गाये ॥३॥

५४५. **चतुर्भुज साजिरी शोभा** । चिन्मात्र प्राभा साकार ॥१॥ शंख चक्र गदा कमळ। कांसे पीतांबर सोज्वळ ॥२॥ मुगुट कुंडलें मेखळा। श्रीवत्स शोभे वक्षस्थळां ॥३॥ निर्गुण सगुण ऐसें ठाण। एकाजनार्दनीं ध्यान ॥४॥

५४६. **मुख सुंदर मंडीत साजिरा** । विंझणे वारिती राहीरखुमाई सुंदरा ॥१॥ नवल वो हरी देखिला डोळां। पाहतां पाहतां मन विरालें अवळा ॥२॥ नेणें तहान भूक लज्जा अपमान। वेधिलें देवकीनंदनें गे माय ॥३॥ एकाजनार्दनीं पहातां मुख। मुख पाहतां अवघें विसरलों दुःख ॥४॥

५४७. **श्रीमुख साजिरें कुंडलें शोभती** । शंख चक्र हातीं पद्म गदा ॥१॥ पीतांबर कांसे वैजयंती कंठीं। टिळक ललाटीं चंदनाचा ॥२॥ मुगुट कुंडलें झळके पाटोळा। घननीळ सांवळा विटेवरी ॥३॥ श्रीवत्सलांछन हृदयीं भूषण। एकाजनार्दन तृप्त जाला ॥४॥

५४८. **श्रीक्षेत्र पंढरी शोभे भीमातीरीं** । विठ्ठल विटेवरी

उभा असे ॥१॥ सांवळें रूपडें कटीं ठेवूनि कर । भक्त जयजयकार करिताती ॥२॥ एकाजनार्दनीं गोजिरें तें ठाण । शोभती जघन कटीं कर ॥३॥

५४९. **उतावेळपणें उभा** । त्रैलोक्य शोभा पंढरीये ॥१॥ मना छंद घेई वाचे । विठ्ठल साचें पाहूं डोळां ॥२॥ गळां तुळशीच्या माळा । केशर टिळा ललाटीं ॥३॥ चंदनाची शोभे उटी । वैजयंती कंठीं मिरवत ॥४॥ दृष्टी धाय पाहतां रूप । एकाजनार्दनीं स्वरूप ५

५५०. **मिळोनि बारा सोळा घोकणी घोकिती** । तो हा श्रीपती पंढरीये ॥१॥ रूप तें सांवळें सुंदर शोभलें । गळां मिरवले तुळशी हार ॥२॥ मुगुट कुंडलें वैजयंती माळ । कौस्तुभ झळाळ हृदयावरी ॥३॥ शंख चक्र करीं दोन्ही ते मिरवले । सुंदर शोभलें बाळरूप ॥४॥ एकाजनार्दनीं हृदयीं श्रीवत्सलांछन । वागवी भूषण भक्तांसाठीं ॥५॥

५५१. **ज्याकारणें योगी रिघती कपाटीं** । तो उभा असे तटीं चंद्रभागे ॥१॥ सांवळें रूपडें गोजिरें गोमटें । धरिले दोन्ही विटे समचरण ॥२॥ वैजयंती माळा तुळशी हार मिरवला । निढळीं शोभला चंदन वो माय ॥३॥ एकाजनार्दनीं मौन्य धरुनी उभा । चैतन्याचा गाभा पांडुरंग ॥४॥

५५२. **देव सुंदर घनसांवळा** । कांसे सोनसळा नेसला ॥१॥ चरणीं वाळे वाकी गजर । मुगुट कुंडलें मनोहर ॥२॥ बाहीं बाहुवटे मकराकार । गळां शोभे वैजयंती हार ॥३॥ एकाजनार्दनीं ध्यान । विटे शोभे समचरण ॥४॥

५५३. **आल्हाददायक श्रीमुख चांगलें** । पाहतां मोहिले भक्त सर्व ॥१॥ गाई गोपाळ वेधिल्या गोपिका । श्रीमुख सुंदर देखा साजिरें तें ॥२॥ आल्हाददायक तें मुखकमळ । वैजयंती माळ हृदयावरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहतां रूपडें । आनंदीं आनंद जोडे आपेंआप ॥४॥

५५४. **उभा भीमातीरीं कट धरुनी करीं** । वैकुंठींचा हरी मौनरूप ॥१॥ ठेवूनियां विटेसम पद दोन्ही । उभा चक्रपाणी मौन-

रूपें ॥२॥ वैजयंती माळ किरीट कुंडलें। निढळ शोभलें केशरानें ॥३॥ कांसे पीतांबर दिसे सोनसळा । पदक आणि माळा कौस्तुभ ते ॥४॥ चरणींचा तोडर एकाजनार्दन । करीत स्तवन भक्तिभावें ॥५॥

५५५. **चंद्रभागातटीं उभा वाळुवंटीं** । वैजयंती कंठीं शोभतसे ॥१॥ गोमटें साजिरें सुकुमार ठाण । धरिले जघन करें दोन्ही ॥२॥ राहीरखुमाई शोभती वामभागीं । शोभे उटी सर्वांगीं चंदनाची ॥३॥ मोर पिच्छ शिरीं शोभती ते वरी। केशर कस्तुरी शोभे भाळीं ॥४॥ शंख चक्र गदा पद्म ते शोभती । सांवळी हे मूर्ति विटेवरी ॥५॥ शोभती भूषणें चरणीं वाळे वाकी। जानु जंघा शेखीं शोभताती ॥६॥ एकाजनार्दनीं वर्णितां ध्यान । मनाचें उन्मन सुखें होय ॥७॥

५५६. **घनश्याम मूर्ति नीलवर्ण गाभा** । कैवल्याची शोभा शोभे बहु ॥१॥ कस्तुरी मळवट चंदनाची उटी। बाहुवटे कंठीं गोरेपणें ॥२॥ एकाजनार्दनीं चरणाची शोभा। अनुपम्य उभा भीमातटीं ॥३॥

५५७. **रूप सांवळें सुकुमार** । कानीं कुंडलें मकराकार ॥१॥ तो हा पंढरीचा राणा । न कळे योगियांच्या ध्याना ॥२॥ पीतांबर वैजयंती । माथां मुकुट शोभे दीप्ति ॥३॥ एकाजनार्दनीं ध्यान । विटे पाउलें समान ॥४॥

५५८. **वैजयंती वनमाळा गळां** । टीळक रेखिला कस्तुरी ॥१॥ अंगीं चंदन साजे उटी । शोभे कंठीं कंठसूत्र ॥२॥ शंख चक्र पद्म मिरवे करीं । बाह्या उभारी भाविकां ॥३॥ वेधीं वेधोनि आमुचें मन । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

५५९. **मूर्ति चतुर्भुज वेल्हाळ** । शंख चक्र गदा कमळ ॥१॥ मुगुट शोभे कटीं मेखळा । कांसे मिरवे सोनसळा ॥२॥ कौस्तुभ वैजयंती माळ । आकर्ण नयन विशाळ भाळ ॥३॥ ऐसा सुंदर सांवळा । एकाजनार्दनीं पाहे डोळां ॥४॥

५६०. **भीमरथीचे तीरीं** । उभा विठ्ठल विटेवरी ॥१॥ रूप सांवळें सुंदर । कुंडलें कानीं मकराकार ॥२॥ गळां शोभे वैजयंती । चंद्र सूर्य तेजें लपती ॥३॥ कौस्तुभ हृदयावरी । उटी केशरी साजिरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं निढळें । बरवें देखिलें साजिरें ॥५॥

५६१. **रूप सांवळें गोमटें अंग** । उटी चांग चंदनाची ॥१॥ वैजयंती वनमाळा । शोभे कस्तुरीचा टिळा ॥२॥ शंख चक्र शोभे करीं । उभा वैकुंठींचा हरी ॥३॥ केलें पीतांबराचें परिधान । एकाजनार्दनीं ध्यान ॥४॥

५६२. **मूर्ति सांवळी गोमटी** । अंगीं केशराची उटी ॥१॥ मुगुट कुंडलें वनमाळा । टिळक रेखिला पिवळा ॥२॥ कर्णीं कुंडलें मकराकार । गळां शोभे वैजवंती हार ॥३॥ नेत्र आकर्ण सुकुमार । एकाजनार्दनीं विटेवर ॥४॥

५६३. **परब्रह्म पुतळा कौस्तुभ गळां** । वैजयंती माळा कंठीं शोभे ॥१॥ शंख चक्र गदा पद्म शोभे करीं । पीतांबर धारी चतुर्भुज ॥२॥ कटीं कडदोरा वाळे वाक्या पायीं । सुंदर रूप कान्हाई शोभतसे ॥३॥ लेणीयाचें लेणें भूषण साजिरें । एकाजनार्दनीं गोजिरे चरण दोन्ही ॥४॥

५६४. **दोन्ही कर ठेवुनी कटीं** । उभा भीवरेचे तटीं ॥१॥ रूप सांवळें सुंदर । गळां वैजयंती हार ॥२॥ कानीं कुंडलें मकराकार । तेज न समाये अंबर ॥३॥ एकाजनार्दनीं उदार । भीमातीरीं दिगंबर ॥४॥

५६५. **चंद्र पौर्णिमेचा शोभतो गगनीं** । तैसा मोक्ष दानीं विटेवरी ॥१॥ बाळ सूर्य सम अंगकांती कळा । परब्रह्म पुतळा विटेवरी ॥२॥ मृगनाभीं टीळक मळवटीं शोभला । तो घननीळ सांवळा विटेवरी ३ एकाजनार्दनीं ध्यानाचें ध्यान । ते समचरण विटेवरी ४

५६६. **अंगीं चंदनाची उटी** । माथां शोभे मयोरवेटी ॥१॥ शंख चक्र पद्म करीं । उभा विटेवरी श्रीहरी ॥२॥ भोंवते उभे सनकादीक । नारद तुंबरादि आणिक ॥३॥ ऐसा आनंद सोहळा । एकाजनार्दनीं पाहे डोळां ॥४॥

५६७. **चंद्रभागे तीरीं समपदीं उभा** । चैतन्याचा गाभा पांडुरंग ॥१॥ कांसे पीतांबर गळां तुळशी हार । पदक हृदयावर वैजयंती ॥२॥ एकाजनार्दनीं लावण्य साजिरें । रूप तें गोजिरें विटेवरी ३

५६८. **कर कटावरी वैजयंती माळा** । तो हरी डोळां देखि-

येला ॥१॥ रूप सांवळें शोभे विटेवरी। तो हरी डोळेभरी देखि-येला ॥२॥ एकाजनार्दनीं पाहतां रूपडें। त्रिभुवन थोकडें दिसतसे ३

५६९. व्यापक तो हरी पंढरीये राहिला। वेदांदिकां अबोला जयाचा तो ॥१॥ सांवळें नागर कटीं ठेउनी कर। वैजयंती हार तुळशी गळां ॥२॥ एकाजनार्दनीं विश्व व्यापक। उभाचि सम्यक विटेवरी ॥३॥

५७०. सगुण निर्गुण मूर्ति उभी असे विटे। कोटी सूर्य दाटे प्रभा तेथें ॥१॥ सुंदर सगुण मूर्ति चतुर्भुज। पाहतां पूर्वज उद्धरती ॥२॥ त्रिभुवनीं गाजे ब्रीदाचा तोडर। तोचि कटीं कर उभा विटे ॥३॥ एकाजनार्दनीं नातुडे जो वेदां। उभा तो म-र्यादा धरूनि पाठीं ॥४॥

५७१. व्यापुनी जगीं तोचि उरला। तो विटेवरी देखिला गे माय ॥१॥ चतुर्भुज पीतांबर धारी। गळां शोभे बरी वैजयंती गे माय ॥२॥ हातीं शोभे शंख चक्र पद्म गदा। रुळे चरणीं सदा तोडर गे माय ॥३॥ एकाजनार्दनीं मदनाचा पुतळा। देखियेला डोळां विठ्ठलरावो ॥४॥

५७२. शोभती दोनी कटीं कर। रूप सांवळें सुंदर। केशराची उटी नागर। गळां माळ वैजयंती ॥१॥ वेधें वेधक हा कान्हा। पहा वेधतुसे मना। न बैसेचि ध्याना। योगियांच्या सर्वदा ॥२॥ उभारुनी दोन्हीं बाह्या। भाविकाची वाट पाहे। शाहाणे न लभती पाय। तया स्थळीं जाउनी ॥३॥ ऐसा उदार मोक्षदानी। गोपी वेधक चक्रपाणी। शरण एकाजनार्दनीं। नाठवे दुजें सर्वदा ४

५७३. शिणले ते वेदश्रुती पैं भांडती। पुराणांची मती कुंठित जाहली ॥१॥ तो हा पांडुरंग उभा विटेवरी। पाउलें साजिरीं समाचि दोन्ही ॥२॥ कर कटावरी तुळशीच्या माळा। निढळीं शोभला मुकुट तो ॥३॥ एकाजनार्दनीं गोजिरें तें ठाण। शोभलें जघन कर युगुलीं ॥४॥

५७४. जया कारणें योगयाग तपें करती। ती हे उभी बाळ विठ्ठल मूर्ति। अंगीं तेजाची न माय दीप्ती। कंठीं वैजयंती शोभती

गे माय ॥१॥ त्याचा वेधु लागला जीवीं । क्षण परता नोहे देहीं । कायावाचा मनें भावी । वेधें वेधकु गे माय ॥२॥ न माये त्रैलोकीं तो उभा विटीं । दोन्ही कर समपदें ठेवुनी कटीं । सर्वांगीं चंदन कस्तुरी उटी । वामभागीं रुक्मिणी गोमटी गे माय ॥३॥ ऐसा सर्व सुखांचा आगरु । उभारूनि बाह्या देत अभयकरु । एकाजनार्दनीं निर्धारु । विठ्ठलराय गे माय ॥४॥

५७५. **सकळ देवांचा नियंता** । माझी विठ्ठल माता पिता ॥१॥ तो हा उभा विटेवरी । कट धरूनियां करीं ॥२॥ मिरवे वैजयंती माळा । केशर कस्तुरीचा टिळा ॥३॥ मकराकार कुंडलें । करीं शंख चक्र शोभले ॥४॥ एका शरण जनार्दनीं । विठ्ठल पाहे ध्यानीं मनीं ॥५॥

५७६. **आजी नीळवर्ण कुसुमसम** । देखला मेघःशाम विटेवरी ॥१॥ अतसीकुसुम रंग रंगला श्रीरंग । भोंवता शोभे संग संतजन ॥२॥ निळिमा भासत तो रंग दिसत । शामांकित शोभत विठ्ठल देव ॥३॥ एकाजनार्दनीं नीळवर्ण रूपडें । पाहतां चहूंकडे कोंदाटलें ॥४॥

५७७. **गगनामाजीं जैसें शोभे तारांगण** । तैसा विटेवरी शोभे समचरण ॥१॥ देखतांचि मना समाधान होय । आनंदींआनंद होय ध्यातां जया ॥२॥ चतुर्भुज शंख चक्र ते शोभती । गळां वैजयंती मिरवे शोभा ॥३॥ कांसे पीतांबर मेखळा झळाळ । एकाजनार्दनीं भाळ पायांवरी ॥४॥

५७८. **सकळ सुखाचें जें सुख** । तेंचि सोलीव श्रीमुख ॥१॥ विठ्ठल विठ्ठलीं शोभा । मिरवितसे स्वयंभा ॥२॥ मी तूंपणाचा शेवट । तोची मस्तकीं मुगुट ॥३॥ आधिष्ठान जें निर्मळ । तेंचि लल्लाट सोज्वळ ॥४॥ श्रुति विवेक ये विवेका । तेची श्रवण ऐका ॥५॥ जीव शिव एक ठसा । कुंडलें सवांग डोळसा ॥६॥ जे कां आदित्यीं तेज तेजाळें । तेंचि तया अंगीं झाले डोळे ॥७॥ चिच्छक्तीचें जाणणेपण । तेंचि नयनींचें अंजन ॥८॥ शोभा शोभवी जें विक । तेंचि मुखींचें नासिक ॥९॥ वदन म्हणिजे सुख-

सागर । तळपतील हरी ऐसे अधर ॥१०॥ सच्चित्पदाची जें माळा । माळा गुणें पडली गळां ॥११॥ कर्म कर्तव्य जें फळे । तेंचि कर कटीं सरळ ॥१२॥ कोहं सोहं मूस अटी । तेची आटीव बाहुवटीं ॥१३॥ कवणे व्यक्ती नये रूपा । हृदयीं पदक पहा पा ॥१४॥ नाभीका पूर्णानंदी । तेंचि नाभी तया दोंदीं ॥१५॥ निःशेष सारुनी अंबर । तो कांसे पीतांबर ॥१६॥ महा सिद्धी ज्या वांजटा । त्याची मेखळे जडल्या घंटा ॥१७॥ गती चालविती गती । तेंचि समचरण शोभती ॥१८॥ अहं सांडोनी अहंकार । तोचि चरणीं तोडर ॥१९॥ अर्था अर्थीं जडली निकी । ते शोभती वाळे वाकी ॥२०॥ शंख चक्र पद्म गदा । चारी पुरुषार्थ आयुधा ॥२१॥ शून्याशून्य पायातळीं । तेंचि विट हे शोभली ॥२२॥ दृश्य सारूनियां शोभा । समचरणीं विठ्ठल उभा ॥२३॥ चरणातळीं ऊर्ध्व रेखा । जाला जनार्दन एका ॥२४॥

५७९. **ॐकार स्वरूप सद्गुरु असंग ।** अक्षय अभंग पांडुरंग ॥१॥ नसे ज्याचे ठायीं द्वैताद्वैत भाव । ब्रह्म स्वयमेव पांडुरंग ॥२॥ मस्तक हें माझें तयाचे चरणीं । असे जनीं वनीं पांडुरंग ॥३॥ सदसद्भाव हे नसती ज्याचे ठायीं । नित्य तो मी गाई पांडुरंग ॥४॥ गुरुराज माझा दीनांचा दयाळ । तोडी मायाजाळ पांडुरंग ॥५॥ रवी शशी दीप्ती जेणें प्रकाशती । तो हा तेजमूर्ति पांडुरंग ॥६॥ वेद जयालागीं नित्य वाखाणिती । तो हा वेदमूर्ति पांडुरंग ॥७॥ श्रीमान हा माझा सद्गुरु समर्थ । देई मोक्ष स्वार्थ पांडुरंग ॥८॥ पांचा भूतांची जो करितो झाडणी । तो हा ज्ञानखाणी पांडुरंग ॥९॥ डुरकणी देई मोह पंचानन । करी त्या हनन पांडुरंग ॥१०॥ रंगे चित्त माझें तयाच्या स्वरूपीं । असे आप आपीं पांडुरंग ॥११॥ गर्व अभिमान सोडावा समूळ । भेटे तो दयाळ पांडुरंग ॥१२॥ महा माया एके क्षणांत निरसी । सुखाची पैं राशी पांडुरंग ॥१३॥ हावही धरी जो सद्गुरु पायाची । इच्छा पुरवी त्याची पांडुरंग ॥१४॥ राजा त्रैलोक्याचा गुरु राजस्वामी । वसे अंतर्यामीं पांडुरंग ॥१५॥

जाया पुत्र धन तयासी अर्पील । सर्वस्वें रक्षील पांडुरंग ॥१६॥ यमाची जाचणी तयासी चुकली । गुरुमूर्ति भेटली पांडुरंग ॥१७॥ प्रभा हे जयाची पसरली जनीं । चिद्रूपाची खाणी पांडुरंग ॥१८॥ भूतलीं या नसे दुजा कोणी ऐसा । भक्तांचा कोंवसा पांडुरंग ॥१९॥ नेई भक्तांसी जो आपल्या समीप । तो हा मायबाप पांडुरंग ॥२०॥ इति कर्तव्यता हीच दासालागीं । सेवावा हा जगीं पांडुरंग ॥२१॥ तीकडी सांखळी त्रिगुणांची तोडी । भवांतूनि काढी पांडुरंग ॥२२॥ उपमा तयासी काय देऊं आतां । सकळार्थ दाता पांडुरंग ॥२३॥ परोपकारालागीं अवतार केला । आनंदाचा झेला पांडुरंग ॥२४॥ नाम हें तयाचें जन्ममरण वारी । भक्ता सहाकारी पांडुरंग ॥२५॥ मन हें जडलें तयाचिया पदीं । उतरी भव नदी पांडुरंग ॥२६॥ कायावाचामनें स्वरूपीं रहावें । नाम आठवावें पांडुरंग ॥२७॥ यम नियम साधी साधन अष्टांग । होईल सर्वांग पांडुरंग ॥२८॥ एकाजनार्दनीं देह हारपला । होऊनि राहिला पांडुरंग ॥२९॥

५८०. उभा विटेवरी । कट धरूनियां करीं । भीमा ती सामोरी । वहात आहे ॥१॥ जाऊं तया ठाया । आनंद तेणें काया । वैष्णवांचिया पायां । लोटांगणीं ॥२॥ कर्माकर्म नाहीं वाद । भेद भ्रम नाहीं भेद । वैष्णवाचा छंद । नाम गाती आनंदें ॥३॥ सुख अनुपम्य अभेदें । एकाजनार्दनीं छंदें । गातां नाचतां आल्हादें । प्रेम जोडे ॥४॥

५८१. वेदें सांगितलें पुराणीं अनुवादलें । शास्त्र बोलत बोलें पांगुळलें ॥१॥ न कळेचि कोण्हा शेषादिकां मती । कुंठिता निश्चिती राहियेल्या ॥२॥ श्रुती अनुवादती नेति नेति पार । तोचि सर्वेश्वर उभा विटे ॥३॥ एकाजनार्दनीं ठेवुनी कटीं कर । उभा असे तीरीं भीवरेच्या ॥४॥

५८२. वेदाचा विवेक शास्त्रांचा हा बोध । तो हा परमानंद विठ्ठलमूर्ती ॥१॥ पुराणासी वाड साधनाचें कोड । तें गोडाचें गोड विठ्ठलमूर्ती ॥२॥ ब्रह्मादी वंदिती शिवादि ज्या ध्याती । सर्वांसी

विश्रांती विठ्ठलमूर्ती ॥३॥ मुनीजनांचें ध्यान परम पावन । एकाजनार्दनीं पावन विठ्ठलमूर्ती ॥४॥

५८३. **अनंताचे अनंत गुण ।** अपार पार हें लक्षण । तो समचरण ठेवून । विटे उभा राहिला ॥१॥ करी दास्यत्व काळ । भक्तजनां प्रतिपाळ । उदार आणि स्नेहाळ । तो उभा भीवरे ॥२॥ धीर सर्वस्वें बळसागर । निद्रा करी शेषावर । लक्ष्मी समोर । तिष्ठत सर्वदा ॥३॥ खेळे कौतुकें खेळ । तोडी भक्तांचें मायाजाळ । एकाजनार्दनीं कृपाळ । स्वामी माझा विठ्ठल ॥४॥

५८४. **परा ही पश्यंती मध्यमा वैखरी ।** वसे तो श्रीहरी पंढरीये देखा ॥१॥ चारी वाचा तया सदोदित गाती । पुराणें भांडती अहोरात्र ॥२॥ वेद श्रुति नेति नेति ह्मणताती । तो पुंडलिकापुढें प्रीतीं उभा असे ॥३॥ सनकसनंदन जयासी पैं ध्याती । तो हरी बाळमूर्ती खेळतसे ॥४॥ योगियां हृदयींचें ठेवणें सर्वथा । एकाजनार्दनीं तत्त्वतां वोळखिलें ॥५॥

५८५. **घेउनी मौनपणाचा वेष ।** उभा सावकाश विटेवरी ॥१॥ न बोलेची कोणा न बैसेची खालीं । पुराणें वेडावलीं अष्टादश ॥२॥ भागलीं दर्शनें शास्त्रें वेवादितां । मथितार्थ पुरता न कळे तयां ॥३॥ शेष जाणूं गेला तोही मौनावला । वेदादिकां अबोला पडोनी ठाके ॥४॥ संगती संतांचे भुलोनियां उभा । एकाजनार्दनीं शोभा न वर्णवे ५

५८६. **वेदीं जैसा वर्णिला ।** तैसा विटेवरी देखिला ॥१॥ पुराणें सांगती ज्या गोष्टी । तो विटेवरी जगजेठी ॥२॥ शास्त्रें वेवादती पाहीं । तोचि विटे समपाई ॥३॥ न कळे अकळ आगमां । निगमांही न कळे सीमा ॥४॥ जाला अंकित आपण । एकाजनार्दनीं शरण ॥५॥

५८७. **जयाचीया अंगीं सकळ त्या कळा ।** तो परब्रह्म पुतळा पंढरीये ॥१॥ वेदांती सिद्धांती थकले धादांती । परी एकाचीही मती चालेचिना ॥२॥ वानितां वानितां जाहलासे तल्पक । सहस्र मुखीं देख मौनावला ॥३॥ एक मुखें वानूं कीती मी पामर । एकाजनार्दनीं साचार न कळेचि ॥४॥

५८८. **कर्मीं कर्मठपण धर्मीं धर्मिष्टपण।** हीं दोन्ही अनुसंधानें चुकती जगीं ॥१॥ कर्मांचें जें कर्म धर्मांचा अधिधर्म। तो हा सर्वोत्तम विटेवरी ॥२॥ निगमाचें निजसार आगमाचें भांडार। न कळे ज्याचा पार वेदशास्त्रां ॥३॥ एकाजनार्दनीं श्रुतीं सीमा कळे। तो भक्तिबळें उभा विटे ॥४॥

५८९. **योगियाचा योग साधन तें चांग।** तो पांडुरंग विटेवरी ॥१॥ मुमुक्षू संपदा ज्ञानीयाचा बांधा। तो पांडुरंग बोधा विटेवरी ॥२॥ सच्चिदानंदघन अमूर्त मधुसूदन। एकाजनार्दन विटेवरी ॥३॥

५९०. **जयाची समदृष्टी पाहूं धांवे मन।** शोभते चरण विटेवरी ॥१॥ कानडें कानडें वेदांसी कानडें। श्रुतीसी जो नातुडे गीतीं गातां ॥२॥ परात्पर साजिरें बाळरूप गोजिरें। भाग्याचे साजिरे नरनारी ॥३॥ एकाजनार्दनीं कैवल्य जिव्हाळा। मदनाचा पुतळा विटेवरी ॥४॥

५९१. **पाउलें गोजिरीं ध्यान विटे मिरवलें।** शोभत तान्हुलें यशोदेचें ॥१॥ न कळे पुराणां शास्त्रादी साम्यता। तो हरी तत्त्वतां पंढरीये ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐक्यरूप होउनी। भक्तांची आयणी पुरवितसे ॥३॥

५९२. **वेदांचें सार निगमाचें माहेर।** तो हा परात्पर उभा विटे ॥१॥ शास्त्रांचें निजघर पुराणांचें निजसार। तो हा विश्वंभर उभा विटे ॥२॥ काळाचा तो काळ भक्तांचा प्रतिपाळ। तो हा दीनदयाळ उभा विटे ॥३॥ एकाजनार्दनीं शोभे दिनमणी। भक्त भाग्य धणी पंढरीये ॥४॥

५९३. **जया कारणें वेद अनुवादती।** शास्त्रें पुराणें भांडती ॥१॥ तो हा देवाधिदेव बरवा। विठ्ठल ठावा जगासी ॥२॥ नये श्रुतीसी अनुमाना। तो देखणा पुंडलिका ॥३॥ आगम निगमां न कळे पार। एकाजनार्दनीं निर्धार ॥४॥

५९४. **परेहुनी परता वैखरीये कानडा।** विठ्ठल उघडा भीमातटीं ॥१॥ शिणलीं दरुशनें भागलीं पुराणें। शास्त्रांचीये अनु-

मानें न ये दृष्टी ॥२॥ नेति नेति शब्दें श्रुति अनुवादती । ते हे विठ्ठलमूर्ति विटेवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं चहूं वाचांवेगळा । तेणें मज चाळा लावियेला ॥४॥

५९५. **ध्यानाचें ध्यान ज्ञानाचें ज्ञान** । ते समचरण विटेवरी ॥१॥ भावाचा तो भाव देवाचा तो देव । वैकुंठींचा राव विटेवरी ॥२॥ कामाचा तो काम योगीयां विश्राम । धामाचा तो धाम विटेवरी ॥३॥ वैराग्याचें वैराग्य मुक्ताचें माहेर । तो देव सर्वेश्वर विटेवरी ॥४॥ भोळीयाचा भोळा ज्ञानीयाचा डोळा । एकाजनार्दनीं सोहळा विटेवरी ॥५॥

५९६. **रोकडेंचि ब्रह्म ब्रह्मज्ञानाचें गोंठुलें** । तें उभें असे ठेलें पंढरीये ॥१॥ नये अनुमाना वेदांत सिद्धांतिया । मा ब्रह्मज्ञानिया कोण पुसे ॥२॥ चारी वाचा जेथें कुंठित पैं जाहल्या । मौन त्या राहिल्या वेदश्रुती ॥३॥ एकाजनार्दनीं साराचें हें सार । परब्रह्म निर्धार पंढरीये ॥४॥

५९७. **शेषादिक श्रमले वेद मौनावले** । पुराणें भागलीं न कळे त्यांसी ॥१॥ तोचि हा सोपा सुलभ सर्वांसी । विठ्ठल पंढरीसी उघडा डोळा ॥२॥ शास्त्रांचिया मत्ता न कळे लाघव । तो हा विठ्ठलदेव भीमातीरीं ॥३॥ कर्म धर्म जयालागीं आचरती । ती ही उभी मूर्ति विटेवरी ॥४॥ आगमां निगमां न कळे दुर्गमा । एकाजनार्दनीं प्रेमा भाविकांसी ॥५॥

५९८. **अंकित अंकिला भक्तांचा कैवारी** । वेद निरंतरीं वाखाणिती ॥१॥ तें रूप गोजिरें सांवळें साजिरें । उभें तें भीवरे पैल थडीं ॥२॥ योगियांचें ध्यान पारुषलें मन । ते समचरण विटेवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं चहूं अठरांवेगळा । न कळे ज्याची लीला सनकादिकां ॥४॥

५९९. **जगासी भुलवणा भाविकांचें मन** । तो जनार्दन विटेवरी ॥१॥ कामारी कामारी रिद्धीसिद्धी घरीं । तो परमात्मा श्रीहरी विटेवरी ॥२॥ सनकसनंदन संपुष्टीं ध्याती । ती अंतर्ज्योती विटेवरी ॥३॥ सांवळें सगुण निर्गुणाचे गुण । एकाजनार्दन विटेवरी ॥४॥

६००. **सिद्ध साधक जया हृदयीं ध्याती ।** तो गोपिकेचा पती विठ्ठलराव ॥१॥ सांवळें सांवळें रूप तें सांवळें । देखतांचि डोळे प्रेमयुक्त ॥२॥ जीवाचें जीवन मनाचें उन्मन । तें चैतन्यघन पूर्ण विटेवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं आनंद अद्वय । न कळे त्याची सोय ब्रह्मादिकां ॥४॥

६०१. **सप्त दिन जेणें गोवर्धन धरिला ।** कालिया नाथिला देउनी पाय ॥१॥ तो हा गोपवेषें आला पंढरपुरा । भक्त समाचारा विठ्ठल देवो ॥२॥ बाळपणीं जेणें पूतने शोषिलें । अघ बग मारिले खेळु खेळे ॥३॥ कंस चाणूराचा करूनियां घात । केला मथुरानाथ उग्रसेन ॥४॥ समुद्राचे तटीं द्वारके उभविलें । सोळा सहस्र केलें कुटुंबांसी ॥५॥ धर्माचीये घरीं उच्छिष्ट काढिलें । दुष्टां त्या वधिलें कौरवासी ॥६॥ एकाजनार्दनीं ऐशी बाळलीळा । खेळ खेळोनी वेगळा पंढरीये ॥७॥

६०२. **भूतमात्र आकृति एकचि मूर्ति ।** अवघा अंतर्गति व्यापुनी ठेला ॥१॥ जळीं स्थळीं काष्ठीं स्थावर जंगम । अवघा आत्माराम पूर्णपणें ॥२॥ सायंप्रातर्मध्यान्ह नाहीं अस्तमान । आणिक कारण नोहे दुजें ॥३॥ एकाजनार्दनीं सबाह्य भरला । भरुनी उरला पंढरीये ॥४॥

६०३. **अवघियांसी विश्रांति स्थान ।** एक विठ्ठल चरण ॥१॥ देह वाचा अवस्थात्रय । अवघें विठ्ठलमय होय ॥२॥ जागृती स्वप्न सुषुप्तीं । अवघा विठ्ठलचि चित्तीं ॥३॥ जनीं वनीं विजनीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

६०४. **एकपणें देव विटेवरी उभा ।** चैतन्याचा गाभा पांडुरंग ॥१॥ मानस मोहन भक्तांचें जीवन । योगियांचें ध्यान पांडुरंग ॥२॥ अनाथा कोंवसा ध्यानीं नारायण । सुखाची सांठवण पांडुरंग ॥३॥ एकाजनार्दनीं आनंदाचा कंद । पाहतां आनंद पांडुरंग ॥४॥

६०५. **जयालागीं शिणती रात्रंदिन ।** यज्ञयागादी करिती हवन । ध्येय ध्यान धारणा अनुष्ठान । साधिती अष्टांग आणि पवन ॥१॥ तो गे माय सोपा केला सर्वांसी । लांचावला देखोनि भक्तीसी ।

उभा राहिला युगें अठ्ठावीस विटेसी । न बोले न बैसे नुल्लंघी मर्यादेसी ॥२॥ एकाजनार्दनीं कृपेचा सागर । भक्त करुणाकर तारु हा दुस्तर । उभा भीवरेचे तीरीं कटीं धरुनी कर । जडजीवां दरुशनें उद्धार ॥३॥

६०६. होउनी आभारी । उभा राहिलासे द्वारीं ॥१॥ समचरण विटेवर । कटीं धरूनियां कर ॥२॥ मिरवी मस्तकीं भूषण । सिद्ध साधकांचें ध्यान ॥३॥ सुहास्य वदन चांगलें । एकाजनार्दनीं वंदिलें ४

६०७. सर्वां आदि मूळ न कळे अकळ । तो भक्त प्रतिपाळ भीमातीरीं ॥१॥ योगियांच्या ध्याना न ये अनुमाना । कैलासींचा राणा ध्यात ज्यासी ॥२॥ शुकादिकां ज्याचा वेध अहर्निशीं । तो उभा हृषिकेशी विटेवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं ब्रह्म परिपूर्ण । सगुण निर्गुण तोचि एक ॥४॥

६०८. सगुण निर्गुण बुंथीचें आवरण । ब्रह्म सनातन पंढरीये ॥१॥ तो हा श्रीहरि नंदाचा खिल्लारी । योगी चराचरीं ध्याती जया ॥२॥ शिवाचें जें ध्येय मुनिजनांचें ध्यान । ब्रह्म परिपूर्ण पंढरीये ॥३॥ एकाजनार्दनीं अठरां निराळा । लाविलासे चाळा सहां चहूंसी ॥४॥

६०९. अकार उकार मकार योगियांची स्थिती । ते हे प्रकाश ज्योति विटेवरी ॥१॥ सबाह्य परिपूर्ण भरुनी उरलें । अलक्ष ते जाहलें लक्षाकार ॥२॥ सूक्ष्म सरळ दिसतें प्रबळ । एकाजनार्दनीं सुढाळ विटेवरी ॥३॥

६१०. कैवल्याची राशी वैष्णवांचे घरीं । मुक्ति भुक्ति कामारी आहे जेथें ॥१॥ तो हा विठ्ठल निधान परेपरता उभा । सांवळी ती प्रभा अंगकांती ॥२॥ मुनीजनांचे ध्येय योगियांचें उन्मन । ज्या पैं माझें लीन चित्त जाहलें ॥३॥ जया अष्टांग योगां सांकडें साधितां । तें उघडें पाहतां उभें विटेवरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं सगुण निर्गुण । यापरता चैतन्यघन उभा असे ॥५॥

६११. पूर्वी बहुतांचें धांवणें केलें । श्रमोनी ठेवले कर कटीं ॥१॥ भक्तांसाठीं मनमोहन । धरिले जघन कर कटीं ॥२॥ भावि-

कांची इच्छा मनीं । उभा धरुनी कर कटीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ध्यान । सांवळें ठेवून कर कटीं ॥४॥

६१२. **एकाचीं काजें फिटलें सांकडें** । उगविलीं कोडें बहुतांचीं ॥१॥ तोचि हरि उभा चंद्रभागे तटीं । कर ठेउनी कटीं अवलोकित ॥२॥ पडतां संकट धांवतसे मागें । गोपाळांचिया संगें काला करी ॥३॥ चोरुनी शिदोरी खाय वनमाळी । प्रेमाचे कल्लोळीं आनंदानें ४ यज्ञ अवदानीं करी वांकुडें तोंड । लोणी चोरितां भांड गौळणी ह्मणती ॥५॥ एकाजनार्दनीं ठेवणें संतांचें । उभें तें साचें विटेवरी ॥६॥

६१३. **एकाचिया द्वारीं भीकचि मागणें** । उभेंचि राहणें एका द्वारीं ॥१॥ एकाचिया घरीं उच्छिष्ट काढणें । लोणी जें चोरणें एका घरीं ॥२॥ एकाचिये घरीं न खाय पक्वान्न । खाय भाजी पान एका घरीं ॥३॥ एकाचिये घरीं व्यापुनी राहणें । एकासी तों देणें भुक्ति मुक्ति ॥४॥ एकाजनार्दनीं सर्वांठायीं असे । तो पंढरीये वसे विटेवरी ॥५॥

६१४. **कृपाळु माउली अनाथा साउली** । उभी ती राहिली विटेवरी ॥१॥ भक्त करुणाकर कैवल्याचा दानी । उभा तो जघनीं ठेवुनी कर ॥२॥ मोक्ष मुक्ती फुका वांटितो दरुशनें । नाहीं थोर सानें तयासी तेथें ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकपणें उभा । कैवल्याचा गाभा पांडुरंग ॥४॥

६१५. **उदीत तेथ परब्रह्म उभें** । सहस्र कोंभ शोभे विटेवरी ॥१॥ कोटी सूर्य तेज लोपलें ते प्रभे । तें असे उभें पंढरीये ॥२॥ एकाजनार्दनीं कैवल्य पुतळा । पाहतां अवलीला मन निवे ३

६१६. **सकळ देवां शिरोमणी** । सकळ तीर्थें वंदिती चरणीं । सकळांसी मुगुटमणी । तो उभा पंढरीये ॥१॥ सकळ तेजाचा पुतळा । सकळ जयाच्या अंगीं कळा । सकळ जीवांचा आकळा । तो उभा राहिला विटेवरी ॥२॥ सकळ मंत्रांचा मंत्र । सोपा सकळ पवित्र । सकळ पर्वकाळ परत्र । दर्शनेंचि घडती ॥३॥ सकळ अधिष्ठानांचें सार । सकळ गुह्यांचें माहेर । सकळ भक्तांचें जें घर । निजमंदीर पंढरी ॥४॥ सकळ वैराग्यांचा निधी । सकळां कृपेची तो मांदी । एका जनार्दनीं निरुपाधी । आशापाश विरहित ॥५॥

६१७. मौन्यची आला मौन्यची आला । मौन्य उभा ठेला विटेवरी ॥१॥ मौन्याचि ध्यान गोजिरें गोमटें । मौन्याचि ठेविलें विटे समपद ॥२॥ मौन्याचि पैं माथां धरिला शंकर । मौन्य ध्यान दिगंबर बाळवेष ॥३॥ मौन्याचि एका शरण जनार्दनीं । मौन्याचि चरणीं मिठी घाली ॥४॥

६१८. निकट सेवे धांऊनि आला । पृष्ठीं राहिला उभाचि ॥१॥ ऐसा क्षीरसिंधुवासी । भक्तापाशीं तिष्ठत ॥२॥ नाहीं मर्यादा उल्लंघन । समचरण विटेवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं गोजिरें ठाण । धरुनी जघन उभा हरी ॥४॥

६१९. असोनि न दिसे वेगळाचि असे । तो पंढरीसी वसे विटेवरी ॥१॥ कैवल्य उघडें राहिलेंसे उभें । कर्दळीचे गाभे समपदीं ॥२॥ द्वैत अद्वैताविरहीत सचेतनीं उभा । एकाजनार्दनीं शोभा गोजिरी ती ॥३॥

६२०. जीव शिव व्यापूनि राहिला वेगळा । परब्रह्म पुतळा विटेवरी ॥१॥ तयाचिये पायीं वेधलें मन । झालें समाधान पाहतां रूप ॥२॥ विश्रांति समाधि लोपोनियां ठेली । पहातां सांवळी मूर्ति देखा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सर्वांवेगळा । तो बाळलीला खेळे कृष्ण ॥४॥

६२१. चैतन्याचा साक्षी सर्वांसी परीक्षी । अलक्षाच्या लक्षीं न ये ध्याना ॥१॥ बहुत भागले बहुत श्रमले । परी नाहीं लाभलें रूप ज्याचें ॥२॥ भक्ताचेनि भावें पंढरीये उभा । आनंदाचा गाभा सांवळा तो ॥३॥ एकाजनार्दनीं तो सर्व व्यापक । उभा असे नायक वैकुंठींचा ॥४॥

६२२. एकपणें एक पहातां जग दिसे । योगियांसि पिसें सदा ज्याचें ॥१॥ आनंद अद्वय नित्य निरामय । परा पश्यंति वेगळा होय पंढरीये ॥२॥ व्यापक विश्वंभर भरूनि उरला । तो प्रत्यक्ष संचला कीर्तन मेळीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं त्रिगुणांवेगळा । पहा पहा डोळां विठ्ठल देव ॥४॥

६२३. आदि पुरुष सबरा भरीत भरला । भरूनि उरला पंढ-

रीये ॥१॥ अतळ वितळ सुतळ रसातळ। सप्तही पाताळें भरूनि उरला ॥२॥ वैकुंठ कैलास चतुर्दश लोक । भरलासे व्यापक दशदिशां ॥३॥ एकाजनार्दनीं स्थावर जंगमीं । भरलासे व्योमीं आदि अंतीं ॥४॥

६२४. **वेडावला वेडावला** । उभा ठेला मौन्याचि ॥१॥ ब्रह्मादिकां अंत न कळे रूपाचा । तो माझे माझे साचा भक्तां ह्मणे ॥२॥ कमळा चरणीं विनटली न कळे तीस थोरी । ते चरण विटेवरी देखियेले ॥३॥ एकाजनार्दनीं विश्वव्यापक हरी । सबाह्य अभ्यंतरीं कोंदलासे ॥४॥

६२५. **समचरणीं उभा चैतन्याचा गाभा** । त्रैलोक्याची शोभा पांडुरंग ॥१॥ भक्तांचें जीवन साधकाचें साधन । सुखाचें निधान पांडुरंग ॥२॥ मुक्ति कल्पद्रुम महाफळ उत्तम । गोपिकांचा काम पांडुरंग ॥३॥ एकाएकीं विनटला तो सदा संचला । एकाजनार्दनीं भेटला पांडुरंग ॥४॥

६२६. **कैसी समचरणींची शोभा** । अवघा जगीं विठ्ठल उभा ॥१॥ येणें विठ्ठलें लाविलें पिसें । जिकडे पाहें तिकडे दिसे ॥२॥ पाहातें पाहाणीया माझारी । पाहातें गेलें पाहाण्यापरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकू । विठ्ठल अवलोकी लोकू ॥४॥

६२७. **सुखकर मूर्ति रूप रेखेवीण** । उभा असे व्यापून ब्रह्मांडीं गे माय ॥१॥ वेधला जीऊ तयाचीया गुणा । क्षणभरी न विसंबे देवकी नंदना ॥२॥ सकळ विश्रांति घर चंद्रभागा तीर । एकाजनार्दनीं मनोहर गोमटें गे माय ॥३॥

६२८. **देवो न कळे अभाविकां** । उघड पंढरीसी देखा । भोळे सकळां भाविकां । ठाउका असे ॥१॥ न कळे तयाचें विंदान । भेटी जातां वेधी मन । तोडित बंधन । संसाराचें क्षणार्धें ॥२॥ रूप पहातां गोजिरें । आवडे डोळियां साजिरें । चित्त तेथें झुरे । पायांपें सकळ ॥३॥ जुरे काम आणि क्रोध । अवघा तो परमानंद । एकाजनार्दनीं गोविंद । अभेदपणें पहातां ॥४॥

६२९. **भक्तांचिया गांवा येशी पैं धांवत** । न बोलतां तिष्ठत

उभा पुढें ॥१॥ न बैससी खालीं न पाहे माघारें । मौन्य पैं निर्धारें धरूनि उभा ॥२॥ एकाजनार्दनीं भक्तवचनाधीन । बोलती पुराणें सत्य देवा ॥३॥

६३०. अनन्य शरण विठोबासी निघाले । ते जीवन्मुक्त जाले याचि देहीं ॥१॥ देहीं याचि देवो विटेवरी पाहे । सबाह्य उभा आहे कर कटीं ॥२॥ कर कटीं उभा लावण्याचा गाभा । श्रीमुखाची शोभा काय वानूं ॥३॥ कोटी रवीतेज वोवाळावें चरणीं । एकाजनार्दनीं धन्य तोची ॥४॥

६३१. कानडा विठ्ठल कानडा विठ्ठल । कानडा विठ्ठल विटेवरी ॥१॥ कानडा विठ्ठल नामें बरवा । कानडा विठ्ठल हृदयीं ध्यावा ॥२॥ कानडा विठ्ठल रूपें सांवळा । कानडा विठ्ठल पाहिला डोळां ३ कानडा विठ्ठल चंद्रभागे तटीं । कानडा विठ्ठल पहावा उठाउठीं ॥४॥ कानडा विठ्ठल कानडा बोले । कानड्या विठ्ठलें मन वेधियेलें ॥५॥ वेधियेलें मन कानडीयानें माझें । एकाजनार्दनीं दुजें नाठवेचि ॥६॥

६३२. नाठवेचि दुजें कानड्यावांचुनी । कानडा तो मनीं ध्यानीं वसे ॥१॥ कानडा कानडा विठ्ठल कानडा । कानडा कानडा विठ्ठल कानडा ॥२॥ कानडियाचा वेध मनीं तो कानडा । कानडाची कानडा विठ्ठल माझा ॥३॥ एकपणें उभा कानडा विठ्ठल । एकाजनार्दनीं नवल कानड्याचें ॥४॥

६३३. तीर्थ कानडें देव कानडें । क्षेत्र कानडें पंढरीये ॥१॥ विठ्ठल कानडें भक्त हें कानडें । पुंडलीकें उघडें उभें केलें ॥२॥ कानडीया देवा चाळविलें भक्तें । कवतुकें तयातें उभें केलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं भक्तांचिया चाडा । विठ्ठल कानडा विटेवरी ॥४॥

६३४. कमळ गर्भीचा गाभा । तोचि उभा पंढरीये ॥१॥ वेधलें चरणीं मन माझें । नावडे दुजें तयाविण ॥२॥ ध्यान बैसलें हृदयीं । तयाविण दुसरें नाहीं ॥३॥ बैसला तो नुठे मागें । एकाजनार्दनीं गूज सांगे ॥४॥

६३५. न कळे जयाचें महिमान । वेद श्रुतींसी पाडिलें मौन । वेडावलें दरुशन । जयालागीं पहातां ॥१॥ तोचि उभा विटे-

चरी । भक्तकरुणाकर हरी । रुक्मिणी निर्धारी । वामभागीं शोभता ॥२॥ गरुड सन्मुख उभा । शोभे चैतन्याचा गाभा । नभीं लोपली तेजप्रभा । ऐसा उभा विठ्ठल ॥३॥ मन धातां न धाये । दृष्टीं पाहतां न समाये । एकाजनार्दनीं पाय । वंदू त्याचे आवडीं ॥४॥

६३६. **अनादि सांवळा देखियेला डोळां** । मनु माझा वेधिला सांगू काय ॥१॥ जीवात्रिरहित जालें देह हारपलें । शिवपणें गुंतलें गुरुकृपें ॥२॥ जें शब्दासी नातुडे वैखरीयेसी कानडें । तें रूप उघडें पंढरीये ॥३॥ एकाजनार्दनीं जीवींचें जीवन । विठ्ठल निधान विटेवरी ॥४॥

६३७. **पहातां विठ्ठल रूप** । अवघा निवारला ताप ॥१॥ ध्यानीं आणितां तें रूप । अवघा विराला संकल्प ॥२॥ बैसलासे डोळां । एकाजनार्दनीं सांवळा ॥३॥

६३८. **त्रिभुवनामाजी सोपें** । चुकती खेपे पाहतां ॥१॥ तो हा बाळ दिगंबर। परात्पर सोयरा ॥२॥ आलियासी देतो मुक्ती । नामस्मृतीं तात्काळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं रूप । गोमटें अमूप विठ्ठल ४

६३९. **आणिकाचे मतें सायास न करणें** । आह्मांसीं पाहुणे पंढरीराव ॥१॥ डोळां भरूनियां पाहिलें देवासी । तेणें चौऱ्यांयशीं चुकली सत्य ॥२॥ एकाजनार्दनीं देवाधिदेव । देखिला स्वयमेव विटेवरी ॥३॥

६४०. **स्वर्गसुख आह्मी मानूं जैसा ओक** । सांडूनियां सुख पंढरीचें ॥१॥ पंढरी पावन चंद्रभागा स्थान । आहे तो निधान विठ्ठलदेव ॥२॥ मध्यस्थळीं राहे पुंडलीक मुनी । तयाचे दरुशनीं पातक हरे ॥३॥ दोनी कर कटीं उभा जगजेठी । एकाजनार्दनीं भेटी सुख होय ॥४॥

६४१. **कैसे चरण गोमटे** । देखिले विटे पंढरीये ॥१॥ पाहतांचि वेधलें मन । जाहलें समाधान जीवशिवां ॥२॥ विश्रांतीचें विश्रांति घर । आगम निगमांचें माहेर ॥३॥ ह्मणे एकाजनार्दनीं । काया कुर्वंडी करुनी ॥४॥

६४२. **आगमीं निगमीं पाहतां तो सुगमीं** । वेदादिकां दुर्लभ आह्मां तो सुगमी ॥१॥ नवचे वाचे बोल बोला तो वेगळा । व्यापूनि ब्रह्मांडीं आहे तो उगला ॥२॥ सार मथित काढोनि चैतन्य गाभा । पाहतां दिसे त्याची अनुपम्य शोभा ॥३॥ सांकडें नव्हे भेटी जातां लवलाहे । उभारूनि बाह्या आलिंगीं लाहे ॥४॥ एकाजनार्दनीं सर्व सारांचें सार । उभा विटेवर परब्रह्म निर्धार ॥५॥

६४३. **उंचा उंचपण नीचा नीचपण** । तें नाहीं कारण विठ्ठल भेटी ॥१॥ उंच नीच याती असो भलते जाती । विठ्ठल ह्मणतां मुक्ती जडजीवां ॥२॥ उभारूनि बाह्या कटीं कर उभा । एकाजनार्दनीं शोभा विटेवरी ॥३॥

६४४. **काळें ना सांवळें गोरे ना पिवळें** । वर्ण व्यक्ती वेगळें विटेवरी ॥१॥ आनंद स्वानंद नित्य परमानंद । आनंदाचा कंद विटेवरी ॥२॥ निर्गुण सगुण चहूं वाचांवेगळा । आदि अंत पाहतां डोळां न दिसे कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं देखिला तो डोळां । त्रिगुणावेगळा विटेवरी ॥४॥

६४५. **जें जें देखिलें तें तें भंगलें** । रूप एक उरलें विटेवरी ॥१॥ डोळीयाची धणी पहातां पुरली । परी वासना राहिली चरणांजवळी २ एकाजनार्दनीं विश्वास तो मनीं । संताचे चरणीं सदा बैसों ३

६४६. **चित्त वेधियलें नंदाच्या नंदनें** । मोहियेले ध्यानें योगीराज ॥१॥ सगुण सुंदर पाहतां मनोहर । सबाह्य अभ्यंतर व्यापियेलें ॥२॥ एकाजनार्दनीं सांवळें चैतन्य । श्रीगुरूची खूण विटेवरी ३

६४७. **बळी पृष्ठीं जें शोभलें** । तें विटेवरी देखिलें ॥१॥ पुंडलीकें जें ध्याइलें । तें विटेवरी देखिलें ॥२॥ सनकादिकीं जें पाहिलें । तें विटेवरी देखिलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं वंदिलें । तें विटेवरी देखिलें ॥४॥

६४८. **भीष्में जया ध्याइलें** । तें विटेवरी देखिलें ॥१॥ धर्मरायें पूजियेलें । तें विटेवरी देखिलें ॥२॥ शिशुपाळा अंतक जाहलें । तें विटेवरी देखिलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूजिलें । तें विटेवरी देखिलें ॥४॥

६४९. **गोकुळीं जें शोभलें** । तें विटेवरी देखिलें ॥१॥ काळया पृष्ठीं शोभलें । तें विटेवरी देखिलें ॥२॥ पूतने हृदयीं शोभलें । तें विटेवरी देखिलें ॥३॥ काळयवनें पाहिलें । तें विटेवरी देखिलें ॥४॥ एकाजनार्दनीं भलें । तें विटेवरी देखिलें ॥५॥

६५०. **जें द्रौपदीनें स्मरिलें** । तें विटेवरी शोभलें ॥१॥ जें अर्जुनें स्मरिलें । तें विटेवरी शोभलें ॥२॥ जेणें गजेंद्रा उद्धरिलें । तें विटेवरी शोभलें ॥३॥ जें हनुमंतें स्मरिलें । तें विटेवरी शोभलें ॥४॥ जें पुंडलिकें ध्याइलें । तें एकाजनार्दनीं देखिलें ॥५॥

६५१. **उघडा विठ्ठल विटेवरी उभा** । अनुपम्य शोभा दिसतसे ॥१॥ विटेवरी पाय जोडियेले सम । तेंचि माझें धाम हृदयीं राहो ॥२॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठल सांवळा । देखियेला डोळां विटेवरी ३

६५२. **जयाचें पहातां श्रीमुख** । हरे कोटी जन्म दुःख ॥१॥ तो हा उभा विटेवरी । भक्तकाज म्हणवी कैवारी ॥२॥ वेदासी जो दुर्गम । आह्मां कळलें तयाचें वर्म ॥३॥ ऐसा भक्तवत्सल तो एक दीनानाथ । एकाजनार्दनीं तया ध्यात ॥४॥

६५३. **साजिरें सुंदर श्रीमुख पहातां** । नाठवे ती चिंता संसाराची ॥१॥ तो हा पांडुरंग विटेवरी उभा । त्रैलोक्याचा गाभा शोभतसे २ एकाजनार्दनीं कर ठेवुनी कटीं । उभा वाळुवंटीं चंद्रभागे ३

६५४. **भक्तीभावार्थें अर्पिलें** । देवें आपणापाशीं ठेविलें ॥१॥ नेदी कोणाचीये हातीं । भक्तांवांचुनी निश्चितीं २ जुनाट जुगादीचें । ठेवणें होतें तें संतांचें ॥३॥ पुंडलीकें करुनी वाद । ठेवणें केलें तें प्रसिद्ध ॥४॥ नेदी ह्मणोनि उभा केला । एकाजनार्दनीं अबोला ५॥

६५५. **हृदयस्थ आत्माराम नेणती** । मूर्ख ते फिरती तीर्थाटणीं ॥१॥ काय तया भ्रांति पडलीसे जीवा । देवाधिदेवा विसरती ॥२॥ विश्वाचा तो आत्मा उभा विटेवरी । भक्तकाज कैवारी पांडुरंग ३ प्रणवा पैलीकडे वैखरीये कानडे । भाग्य तें केवढें पुंडलीकाचें ॥४॥ तयाचिया लोभा गुंतूनि राहिले । अठ्ठाविस युग जाले न बैसे खालीं ॥५॥ सन्मुख चंद्रभागा संतांचा सोहळा । एकाजनार्दनीं डोळा पाहूं चला ॥६॥

६५६. कृपाळु उदार । उभा कटीं ठेवुनी कर ॥१॥ सर्व देवांचा हा देव । निवारी भेव काळाचें ॥२॥ निघतां शरण कायावाचा । चालवी त्याचा योग क्षेम ॥३॥ दृढ वाचे वदतां नाम । होय निष्काम संसारी ॥४॥ एकाजनार्दनीं ठेवणें । खरे तें जाणे पंढरी ॥५॥

६५७. कायावाचा मन येकविध करी । पाहे तो श्रीहरी पंढरीये ॥१॥ ब्रह्मादिक जया ध्याती शिवादी वंदिती । ती विटेवरी मूर्ति पांडुरंग ॥२॥ वेद पैं भागले शास्त्रें वेवादती । पुराणांसी । भ्रांती अद्यापवरी ॥३॥ नेति नेति शब्दें श्रुती त्या राहिल्या । न कळे तयांला पार त्याचा ॥४॥ एकाजनार्दनीं भक्तालागीं सोपा । भीमातटीं पाहे पां विठ्ठलासी ॥५॥

६५८. परब्रह्म मूर्ति विठ्ठल विटेवरी । चंद्रभागे तीरीं उभा असे ॥१॥ तयाचे चरण आठवीं वेळोवेळां । सर्व सुखसोहळा पावशील ॥२॥ अविनाश सुख देईल निश्चयें । करीं पां लवलाहें हो त्याचा ॥३॥ श्रीविठ्ठलचरणीं शरण तूं जाईं । एकाजनार्दनीं पाहीं अनन्यभावें ४

६५९. भीमा दक्षण वाहनी । मध्यें पुंडलीक मुनी । विठ्ठल विटे समचरणीं । भक्तालागीं तिष्ठत ॥१॥ न म्हणे लहान थोर कांहीं । याती वर्णा विचार नाहीं । प्रेम भाव पायीं । येवढेंचि पुरे तेथें ॥२॥ दृढ धरुनी विश्वास । पाहे पंढरीनिवास । एकाजनार्दनीं दास । सर्वभावें अंकित ॥३॥

६६०. भलते भावें शरण येतां । निवारी जन्ममरण चिंता । उदार लक्ष्मीचा दाता । साक्ष पुंडलीक करुनी सांगे ॥१॥ येथें यारे लहान थोर । भावें नारी अथवा नर । मोक्षाचा विचार । न करणें कवणाही ॥२॥ एका दरुशनें मुक्ती । पुन्हां नाहीं जन्मावृत्ती । एकाजनार्दनीं चित्तीं । सदोदित तें सुख ॥३॥

६६१. उदार उदार । सखा पांडुरंग उदार ॥१॥ ठेवा मन त्याचे पायीं । तुह्मां उणें मग कायी ॥२॥ दुजीयासी कींव । कां रे भाकितसां जीव ॥३॥ तीं काय देतील बापुडीं । एकाजनार्दनीं धरा गोडी ॥४॥

६६२. आणिकांसि जातां शरण । हें तों तुम्हां उणीवपण ॥१॥

दास विठोबाचें व्हावें । तिहीं सर्व सुख भोगावें ॥२॥ एकाजनार्दनीं ह्मणा दास । तुमची आस पुरवील ॥३॥

६६३. **पुरवावया मनोरथ** । उभा अनाथनाथ विठ्ठल ॥१॥ भाळेभोळे येती शरण । चुकवी त्यांचें जन्ममरण ॥२॥ एकाजनार्दनीं भाव । अर्पूनियां भाका कींव ॥३॥

६६४. **जुनाट जुगादीचें नाणें** । बहु काळाचें ठेवणें । पुंडलीकाचे पायाळपणें । उभें ठेलें विटेवरी ॥१॥ युगें जाहलीं अठ्ठावीस । वास भीवरे तीरास । भक्तांची धरूनि आस । विटे उभा राहिला ॥२॥ एकाजनार्दनीं भाव । तया भेटतसे देव । अभागीयां भेव । सदा वसे अंतरीं ॥३॥

६६५. **माझ्या वडिलाचें दैवत** । कृपाळु हा पंढरीनाथ ॥१॥ पंढरीसी जाऊं चला । भेटूं रखुमाईविठ्ठला ॥२॥ पुंडलिकें बरवें केलें । कैसें भक्तीनें गोंविलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नीट । पायीं जडलीसे वीट ४

६६६. **आणिकांचें मत नका पडूं तेथ** । भजा पंढरीनाथ एकभावें ॥१॥ काय होणार तें होईल देहाचें । नाशिवंत साचें काय हातीं ॥२॥ मृत्तिकेचा गोळा गोळाचि मृत्तिका । वाउगाचि देखा शीण वाहे ॥३॥ घट मठ जेवीं आकाश निराळें । एकाजनार्दनीं खेळे अकळचि ॥४॥

६६७. **अगाध भगवंताचीं नामें** । अगाध त्याचीं जन्म कर्में ॥१॥ शिणले ते वाखाणितां । शेषा न कळे तत्त्वतां ॥२॥ रमा जाणों गेली । ती सुखें मौनावली ॥३॥ वेडावलीं दरुशनें । भांबावलीं तीं पुराणें ॥४॥ ऐसा उदार श्रीहरी । शोभतसे भीमातीरीं ५ शरण एकाजनार्दन । मिनला एकपणें जाऊन ॥६॥

श्रीविठ्ठलनाममाहिमा.

६६८. **अकार उकार मकार नामचि ठेविलें** । शिवातेंही केलें निराकार ॥१॥ जीव शिव दोन्ही विराले ज्यामाजी । तें नाम सहजीं विठ्ठल होय ॥२॥ नामावीण नाहीं आणिकांसी ठाव । दुजा नाहीं भाव जीवां सर्वां ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम घनदाट । भूवैकुंठ पेठ पंढरी देखा ॥४॥

६६९. **अविनाश नाम स्वयंभ संचलें** । तें उभें चांगलें विटेवर ॥१॥ वर्णितां वेदांसी न कळेचि पार । तें उभें साचार विटेवरी ॥२॥ मौन्यरूप श्रुती राहिल्या तटस्थ । तो आहे मूर्तिमंत विटेवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम अविनाश । गातां जाती दोष जन्मांतरींचे ४

६७०. **जयालागीं करिती योगी सायास** । तो हरी पंढरीस उभा असे ॥१॥ न लगे साधन मांडणें तत्त्वतां । नाम गीतीं गातां सोपा सर्वा ॥२॥ नर अथवा नारी न ह्मणे दुराचारी । दर्शनें उद्धरी जडजीवां ॥३॥ पुंडलिका भाक देउनी सावकाश । पुरवितो सौरस अद्यापि वरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं चैतन्याचा गाभा । विटेवरी उभा भक्तांसाठीं ॥५॥

६७१. **तुमचें नाम आठवितां** । धणी न पुरे पंढरीनाथा ॥१॥ सुख अनुपम्य कल्प कोडी । युगा ऐशी एक घडी ॥२॥ निजध्यास जडतां नामीं । सुखें सुख दुणावे प्रेमीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । श्रेष्ठ धामांचें हें धाम ॥४॥

६७२. **अंकितपणें राहिला उभा** । विठ्ठल चैतन्याचा गाभा । उजळली दिव्य प्रभा। अंगकांति साजिरी ॥१॥ पीतांबर माळ कंठीं । केशर कस्तुरीची उटी । मुकुटा तळवटीं । मयूर पिच्छें शोभती ॥२॥ सनकादिकांचें जें ध्यान । उभें विटे समचरण । भक्तांचें तें ठेवणें । जाप्य गौरीशिवाचें ॥३॥ तो देवाधिदेव विठ्ठल । वाचे वदतां न लगे मोल । एकाजनार्दनीं बोल । फुकाचे ते वेंचितां ॥४॥

६७३. **श्रीविठ्ठलाचें नाम मंगल** । अमंगल उद्धरले ॥१॥ ऐसा याचा थोर महिमा । शिव उमा जाणती ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम ब्रह्म । सोपें वर्म जपतां ॥३॥

६७४. **सर्वकाळ ज्यांचा नेम** । वाचे श्रीविठ्ठलाचें नाम । दुजा नाहीं कांहीं श्रम । विठ्ठल विठ्ठल वदती ॥१॥ धन्य पुण्य तया साचें । नामस्मरण नित्य वाचे । त्री अक्षरी नाम वाचे । धन्य त्यांचें पुण्य तें ॥२॥ ऐसा साधे जया नेम । तया सोय राखे आत्माराम । एकाजनार्दनीं परम । प्रिय तो देवाचा ॥३॥

६७५. **त्राहित त्राहित त्राहित** । विठ्ठल देव तो त्राहित ॥१॥

वेदवचनें निर्धार। नाम तारक हें सार ॥२॥ तारक तारक श्रेष्ठ। पुराणीं हा बोभाट ॥३॥ म्हणे जनार्दनाचा एका। नाम तारक हें देखा ॥४॥

६७६. **नामामृत गोडी वैष्णव जाणती**। येर चरफडती काग जैसे ॥१॥ प्राकृत हे जन भुलले विषया। नामाविण वांयां जाती देखा ॥२॥ नामें साधे मुक्ति नामें साधे भुक्ति। नामेंचि विरक्ति होत आहे ॥३॥ नाम तेंचि जालें वर्ण रूपातीत। अनाम सतत उभें असे ॥४॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण नाम बोध। विठ्ठल-नामीं छंद सदा असो ॥५॥

६७७. **दीनाचिया काजा**। धांवे वैकुंठींचा राजा ॥१॥ तो हा हरी विटेवरी। समकर धरुनी करीं ॥२॥ भक्तां पुंडलिका पाहे। उभारुनी दृढ बाहे ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण। विठ्ठल-नाम पतीतपावन ॥४॥

६७८. **उभा चंद्रभागे तीरीं**। कट धरूनियां करीं ॥१॥ रूप सांवळें सुंदर। कानीं कुंडलें मकराकार ॥२॥ तुळशी माळा शोभे कंठीं। अंगीं चंदनाची उटी ॥३॥ भक्त आनंदें गर्जती। विठ्ठल विठ्ठल उच्चारिती ॥४॥ एकाजनार्दनीं ध्यान। शोभे सगुण निर्गुण ५

६७९. **कस्तुरीची उटी टिलक ललाटीं**। सांवळा जगजेठी उभा विटे ॥१॥ नाम हें चांगलें रूप हें चांगलें। दरुशन चांगलें विठोबाचें ॥२॥ आला पंढरीसी पुंडलीकाचे भक्ती। दरुशनें मुक्ती पातकीयांसी ॥३॥ एकाजनार्दनीं आनंदाचा कंद। उभा तो गोविंद विटेवरी ॥४॥

६८०. **गोमटीं गोजिरीं पाउलें साजिरीं**। कटीं मिरवलीं करें दोन्हीं ॥१॥ वामभागीं शोभे भीमकतनया। राही सत्यभामा या जीवलगा ॥२॥ गरुड हनुमंत जोडले ते करीं। उभे महाद्वारीं भक्तजन ॥३॥ एकाजनार्दनीं आनंद भक्तांचा। जयजयकार साचा विठ्ठलनामें ॥४॥

६८१. **उभा विटेवरी कट धरूनियां करीं**। पीतांबर साजिरी बुंथी शोभे ॥१॥ विठोबा विठोबा नामाचा हा छंद। मन तें उद्-

बोध जडो पाईं ॥२॥ श्री अक्षर नाम जप हा परम । तो मंगळ-धाम विठ्ठल माझा ॥३॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठल कानडा । देखिला उघडा विटेवरी ॥४॥

६८२. कैंचें आम्हां यातीकुळ । कैंचें आम्ही धर्मशील ॥१॥ तुझे नामीं अनुसरलों । तिहीं लोकीं सरते झालों ॥२॥ कैंची क्रिया कैंचें कर्म । कैंचा वर्णाश्रम धर्म ॥३॥ एकाजनार्दनीं यातीकुळ । अवघा व्यापक विठ्ठल ॥४॥

६८३. जन्मांतर सुखें घेऊं । श्रीविठ्ठलनाम आठवूं ॥१॥ नाहीं त्यानें आम्हा कोडें । विठ्ठल उभा मागें पुढें ॥२॥ कळिकाळाचें भय तें किती । पाय यमधर्म वंदिती ॥३॥ एकाजनार्दनीं सिद्धी । नामें तुटती उपाधी ॥४॥

६८४. श्रीगुरुसारखा वंद्य नाहीं त्रिभुवनीं । तो कैवल्याचा धनी विटेवरी ॥१॥ विटेवरी उभा आनंदें राहिला । वैष्णवांचा मेळा शोभे तेथें ॥२॥ आनंद भीमातीरीं पुंडलिकापाशीं । नाम आनंदेंसी गाती गीतीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं कैवल्याचा धनी । तो नंदाचे अंगणीं खेळे लीला ॥४॥

६८५. व्यापक विठ्ठल नाम तेव्हांचि होईल । जेव्हां तें जाईल मीतूंपण ॥१॥ आपुलें तें नाम जेव्हां वोळखील । व्यापक भासेल विठ्ठल तेणें ॥२॥ आपुलें वोळखी आपणचि सांपडे । सर्वांठायीं जोडे विठ्ठलनाम ॥३॥ नामाविण जन पशूच्या समान । एकाजनार्दनीं जाण नाम जप ॥४॥

६८६. सर्वांमाजी सार नाम विठोबाचें । सर्व साधनांचें घर जें कां ॥१॥ सहा चार अठरा वर्णितातीं कीर्ति । नामें मोक्षप्राप्ति अपेक्षणीं ॥२॥ शुकादिकीं नाम साधिलेंसे दृढ । प्रपंच काबाड निरसिलें ३ एकाजनार्दनीं जनीं ब्रह्मनाम । तेणें नेम धर्म सर्व होय ४

६८७. सदा सर्वकाळ मनीं वसे देव । तेथें नाहीं भेव काळिकाळाचा ॥१॥ काळ तो पुढारी जोडितसे हात । मुखीं नाम गात तयापुढें ॥२॥ म्हणोनी आदरें वाचें नाम ध्यावें । रात्रंदिवस ध्यावें विठ्ठलासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं जपतां नाम होटीं । पूर्वजां वैकुंठीं पायवाट ॥४॥

६८८. **नाम मुखीं सदा धन्य तो संसारी** । वांयां हाव भरी होऊं नये ॥१॥ तारक तें नाम तारक तें नाम । तारक तें नाम विठोबाचें ॥२॥ जडजीवां तारी दोषियां उद्धरी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं तारक नाम ॥३॥

६८९. **अगम्य तुझा खेळ** । ब्रह्मादिकां तो अकळ । नेणवेचि सबळ । वेदशास्त्रां ॥१॥ तो वसे पंढरपुरीं । कट धरिले दोनी करीं। पीतांबर साजिरी । बुंथी शोभे तयासी ॥२॥ तुळशी माळा शोभती गळां । कांसे कसिला सोनसळा । पदक आणि वनमाळा । वैजयंती शोभती ॥३॥ वामभागीं ती रुक्मिणी । राही सत्यभामा दोन्हीं । पुढें पुंडलीक मुनी । तीर्थ तें चंद्रभागा ॥४॥ वेणुनाद गोपाळपुर । पद्माळें तें परिकर । बिंदुतीर्थ सर्वेश्वर । सभोंवतीं शोभताती ॥५॥ गरुड हनुमंत दोन्हीं । शोभताती राउळांगणीं । विठ्ठलमूर्ति धणी । पाहतांचि सुखावे ॥६॥ भक्त उभे सहपरिवार । करती नामाचा गजर । एकाजनार्दनीं परिकर । सेवा तेथें करीतसे ॥७॥

६९०. **उदार धीर निधी** । श्रीविठ्ठल नाम आधीं ॥१॥ पतीतपावन सिद्धी । श्रीविठ्ठल नाम आधीं ॥२॥ सुखसागरनिधी । श्रीविठ्ठल नाम आधीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं बुद्धि । श्रीविठ्ठल नाम आधीं ॥४

६९१. **शंख चक्र पद्म विराजित करीं** । बाप तो श्रीहरी उभा विटे ॥१॥ रुक्मिणी सत्यभामा शोभतसे राही । गरुड हनुमंत उभे दोघे दों ठाईं ॥२॥ एकाजनार्दनीं सर्वांचें सार । विठ्ठल विठ्ठल वाचे जपा निर्धार ॥३॥

६९२. **जयाचिया भेटी जातां** । मोक्ष सायुज्यता पाठीं लागे ॥१॥ ऐसा उदार पंढरीराणा । पुरवी खुणा मनींच्या ॥२॥ एक वेळ दरुशनें। तुटतीं बंधनें निश्चयें ॥३॥ एकाजनार्दनीं एक्याभावें। कायावाचा मनें गावें ॥४॥

६९३. **सकळ सुरां मुकुटमणी** । जो कां त्रैलोक्याचा धनी । भक्तां अभयदानी । उदारपणें ठाकला ॥१॥ आठवावा वेळोवेळां । भय नाहीं कळिकाळा । लागलासे चाळा । न फिरेचि मागारीं २

मागां बहुतां अनुभव । तारियेले पापी सर्व । एकाजनार्दनीं स्वयमेव । पंढरीराव पुरवीत ॥३॥

६९४. **न धरी लौकिकाची लाज** । तेणें सहज नाम गावें ॥१॥ अनायासें देव हातां । साधन सर्वथा दुजें नाहीं ॥२॥ साधन ते खटपट । नाम वरिष्ठ नित्य गावें ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोपा । विठ्ठलनाम मंत्र जपा ॥४॥

६९५. **बोल बोलतां वाचे** । नाम आठवी विठ्ठलाचें ॥१॥ व्यर्थ बोलणें चावटी । नामावांचुनी नको होटीं ॥२॥ नाम हें परमामृत । नामें पावन तिन्ही लोक ॥३॥ नाम सोपें भूमंडळीं । महापापां होय होळी ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । नाम पतितपावन ॥५॥

६९६. **चांडाळादि ब्राह्मण सर्व नारीनर** । सर्वांसी आधार नाम सत्य ॥१॥ नामाविण गती नसेचि आणिक । वैकुंठनायक सुलभ देखा ॥२॥ नाम विठोबाचें घ्यावें निशिदिनीं । चौऱ्यांशींची खाणी तेव्हां चुके ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूर्णता येकपणीं । नाम घ्या निशिदिनीं सर्वकाळ ॥४॥

६९७. **विठ्ठलासी गाय विठ्ठलासी ध्याय** । विठ्ठलासी पाहे वेळोवेळां ॥१॥ विठ्ठल विसांवा सोडवण जीवां । ह्मणोनि त्याच्या गांवा जावें आधीं ॥२॥ विठ्ठलावांचूनि सोयरा जिवलग । विठ्ठलचि मार्ग जपा आधीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठलावांचोनी । दुजा नेणे स्वप्नीं संग कांहीं ॥४॥

६९८. **त्रैलोक्याचा मुगुटमणी** । चक्रपाणी श्रीविठ्ठल ॥१॥ तया गावें वेळोवेळां । आणीक चाळा विसरुनी ॥२॥ संसाराचें नुरे कोड । पुरे चाड अंतरींची ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । देव स्वयें तिष्ठे आपण ॥४॥

६९९. **करावें पूजन मुखीं नाम स्मरण** । अनुदिनीं ध्यान संतसेवा ॥१॥ आणिक न लगे यातायाती कांहीं । वाचे विठाबाई वदे कां रे ॥२॥ एकाजनार्दनीं संतांचे सांगात । त्याचे वचनें मात कळों येत ॥३॥

७००. **बरें वा वाईट नाम कोणी घोका** । तो होय सखा विठो-

बाचा ॥१॥ कोणत्या सहवासें जाय पंढरीसी । मुक्ति दारापाशीं तिष्ठे सदा ॥२॥ विनोदें सहज ऐके कीर्तन । तया नाहीं पतन जन्मोजन्मीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐशी माझी भाष । धरावा विश्वास विठ्ठलनामीं ॥४॥

७०१. **धरा अंतरीं शुद्ध निष्ठा** । पहा श्रेष्ठा विठ्ठला ॥१॥ वाचे उच्चारितां सहज । अधोक्षज तोषतो ॥२॥ सहज अमृत पडतां मुखीं । होय शेखीं अमरतो ॥३॥ नामामृत घेतां वाचे । कोटी जन्मांचें सार्थक ॥४॥ एका शरण जनार्दनीं । घेत नामामृत संजीवनी ॥५॥

७०२. **विठ्ठल विठ्ठल वदतां वाचे** । स्वरूप त्याचें ठसावें ॥१॥ हा तो अनुभवा अनुभव । निरसे भेव काळाचें ॥२॥ रूप देखतां आनंद । जन्म कंद तुटे तेणें ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन । जडोन ठेलें चरणीं ॥४॥

७०३. **ऐका ऐका वचन माझें** । तुह्मी वदा विठ्ठल वाचे ॥१॥ नामापरतें साधन नाहीं । वेदशास्त्रें देती ग्वाही ॥२॥ चार वेद सहा शास्त्र । अवघा नामाचा पसर ॥३॥ अठरा पुराणांचे पोटीं । नामेंविण नाहीं गोष्टी ॥४॥ नामें तारिले पातकी । मुक्त झाले इहलोकीं ॥५॥ अजामेळ तारिला । वाल्हा कोळी ऋषी केला ॥६॥ गणिका नेली निजपदा । रामनाम वदे एकदा ॥७॥ ऐसी नामाची ती थोरी । पूतना तारिली निर्धारीं ॥८॥ आवडीनें नाम गाय । एकाजनार्दनीं वंदी पाय ॥९॥

७०४. **अवघे दैवतां नका पाहूं** । आदरें आवडी विठ्ठल गाऊं ॥१॥ अवघे पोटाचे भिकारी । हिंडविती दारोदारीं ॥२॥ अवघें तें वांयां जाय । काय धरूनि त्याचे पाय ॥३॥ आपुल्या पोटा जें रडतें । आणिकातें काय देतें ॥४॥ मागून खाती जना । काय पुरविती वासना ॥५॥ ऐसियासी देव ह्मणणें । सदा आह्मां लाजिरवाणें ॥६॥ आम्हीं आणिकां शरण जातां । लाज लागेल सर्वथा ॥७॥ ऐसें नका येऊं देऊं मना । शरण एकाजनार्दना ॥८॥

७०५. **आठवीं गोविंद वेळोवेळां वाचे** । तेणें या देहाचें सा-

थक होय ॥१॥ विठ्ठल विठ्ठल मनीं निरंतर साचा। काया मनें वाचा छंद त्याचा ॥२॥ त्याविण आणिक दैवत पैं नाहीं। आणिके प्रवाहीं गुंतूं नको ॥३॥ सर्व सुखाचा विठ्ठल सांगाती। एकाजनार्दनीं भ्रांती काढी काढी ॥४॥

७०६. **काढी काढी भ्रांती देहाची सर्वथा**। प्रपंचाची चिंता नको तुज ॥१॥ सर्वभावें शरण विठ्ठलासी जाईं। ठाईंचाचि ठाईं निवारील ॥२॥ देह गेह माझें ह्मणणें हें दुजें। सर्व विठ्ठलराजीं समर्पी तूं ॥३॥ एकाजनार्दनीं करी आठवण। चिंतीं तूं पावन परब्रह्म ॥४॥

७०७. **जप तप मंत्र न लगे साधन**। वाचे नारायण इतुका जप ॥१॥ तुटेल बंधन खुंटेल पतन। जप जनार्दन एकविध ॥२॥ एकाजनार्दनीं नको आणीक बोल। वाचेसी विठ्ठल जपे आधीं ॥३॥

७०८. **दृढभाव हृदयीं धरा**। वाचे स्मरा विठ्ठल ॥१॥ मग तुह्मां काय उणें। होय पेणें वैकुंठ ॥२॥ धरा सत्समागम आवडीं। कीर्तन परवडीं नाचावें ॥३॥ एकाजनार्दनीं श्रोते। एकात्मते पावाल ॥४॥

७०९. **बहुतांचीं मतांतरें तीं टाकुनी**। विठ्ठलचरणीं बुडी दे कां ॥१॥ नव्हे तुज बाधा काळाची आपदा। ध्याईं तूं गोविंदा प्रेमभरीत ॥२॥ जनार्दनाचा एका लाहून चरणीं। बोलतसे वाणी करुणाभरीत ॥३॥

७१०. **धन वित्त आशा धरुनी स्मरती**। तेही मुक्त होती विठ्ठलनामें ॥१॥ प्रपंच परमार्थ धरूनियां हाव। गाती विठ्ठल देव आवडीनें ॥२॥ तरती तरले हाचि भरंवसा। एकाजनार्दनीं ठसा विठ्ठलनाम ३

७११. **जाणत्यां नेणत्यां हाचि उपदेश**। विठ्ठल वाचे जप सुखें करा ॥१॥ न करा साधन वाउगाची शीण। विठ्ठलरूपीं मन निमग्न राहो ॥२॥ भलतिया परी विठ्ठलासी गाये। सुखा उणें काय तुजला आहे ॥३॥ जन्ममरण तुटे आधिव्याधि। विठ्ठलनामें सिद्धि पायां लागे ॥४॥ एकाजनार्दनीं जपतां विठ्ठल। न लगे तया मोल धन कांहीं ॥५॥

७१२. **स्थिर करूनियां मन**। वाचे गावा जनार्दन। तुटती

बंधनें । यमयातनेचीं ॥१॥ ऐशी विठ्ठल माउली । वाचे स्मरा वेळो-वेळीं । कळिकाळाची चाली । होऊं नेदी सर्वथा ॥२॥ कोपलीया काळ । येथें न चले त्याचें बळ । वाउगा पाल्हाळ । सांडा सांडा परता ॥३॥ धरा विश्वास दृढ मनीं । लक्ष लावावें चरणीं । शरण एकाजनार्दनीं । नुपेक्षी तो सर्वथा ॥४॥

७१३. **जग तारिलें कीर्तनीं** । श्रीविठ्ठल नामवाणी ॥१॥ ऐसा मंत्र त्रीअक्षरीं । विठ्ठल विठ्ठल निर्धारीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं । विठ्ठल पाहे ध्यानीं मनीं ॥३॥

७१४. **लाहो करा लाहो करा** । वाचे स्मरा विठ्ठल ॥१॥ तुटेल बंधन उपाधी । बाधों न शके आधीव्याधी ॥२॥ न लगे खटपट पसारा । वाचे विठ्ठल उच्चारा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोपें । विठ्ठल ह्मणतां नुरती पापें ॥४॥

७१५. **एकविध भावें हरी** । वाचे उच्चारीं सर्वदा ॥१॥ सर्व साधनांचें सार । विठ्ठल मंत्राचा उच्चार ॥२॥ असो सदा हेंचि ध्यान । विठ्ठलनामाचें चिंतन ॥३॥ एकाजनार्दनीं जपा । विठ्ठल विठ्ठल मंत्र सोपा ॥४॥

७१६. **एक वेळ गाय विठ्ठलाचें नाम** । मोक्ष मुक्ति सकाम पुढें उभे ॥१॥ आवडीनें घालीं तया लोटांगण । संतांचे चरण वंदीं माथां ॥२॥ पंढरीची वारी संतांचा सांगात । पुरती सर्व हेत निश्चयेंसी ॥३॥ एकाजनार्दनीं धरुनी विश्वास । संतांचा दास होय आधीं ॥४॥

७१७. **बैसोनी एकांतीं** । सदा ध्यावी विठ्ठलमूर्ति ॥१॥ तेणें चुके रे बंधन । आन न करीं साधन ॥२॥ हेंचि वेदशास्त्रांचें सार । आगमनिगमांचा पसर ॥३॥ एकाजनार्दनीं रूप । पाहतां अमूप उद्धार ॥४॥

७१८. **विठ्ठल ह्मणतां विठ्ठलचि होसी** । संदेह येविशीं धरूं नको ॥१॥ सागरीं उठती नाना पैं तरंग । सिंधु तो अभंग विठ्ठल एक ॥२॥ तैसें मन करीं द्वैत न धरीं । सर्व चराचरीं विठ्ठल एक ॥३॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठलावांचुनी । दुजा नेणों को णी स्वप्नीं आम्हीं ४

७१९. उघडा हा मंत्र विठ्ठल वदा वाचे । अनंताजन्मांचे दोष जाती ॥१॥ न करीं आळस आलिया संसारीं । वदा निरंतरीं विठ्ठल-नाम ॥२॥ साधेल साधन तुटती बंधनें । विठ्ठलनाम जाण जप करीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं आसनीं शयनीं । विठ्ठल निशिदिनीं जप करीं ४

७२०. अखंडीत वाचे । विठ्ठल विठ्ठल वदा साचें ॥१॥ तेणें चुकती बंधनें । कर्माकर्मीं नाहीं पतन ॥२॥ सदा विठ्ठल ध्यानीं-मनीं । तोचि पुण्यपावन जनीं ॥३॥ जननी पवित्र तयाची हाव । एकाजनार्दनीं धन्य सुख ॥४॥

७२१. सांडीं परापवाद खोडी । घेईं विठ्ठलस्वरूपीं गोडी ॥१॥ व्यर्थ टवाळाचे बोल । बोलूं नका ह्मणा विठ्ठल ॥२॥ विठ्ठल विठ्ठल नेटका । भावें म्हणतां ब्रह्म फुका ॥३॥ एकाजनार्दनीं साचें । विठ्ठल विठ्ठल म्हणतां वाचे ॥४॥

७२२. अचुक साधन कष्ट नाहीं कांहीं । वाचे विठ्ठलरखुमाई ह्मणें सुखें ॥१॥ जन्ममरणाच्या तुटतील खेपा । सोपा होय बापा मार्ग तुज ॥२॥ बहुत मार्ग बहुत साधन । परी वाचा जाण सीण दुर्गम तें ॥३॥ एकाजनार्दनीं कष्ट ना सायास । ह्मणा वाचे विठ्ठलास जीवेंभावें ॥४॥

७२३. ज्ञान होय आधीं संतां शरण जातां । मग वोळखितां कळे रूप ॥१॥ नामाचें जें मूळ रूपाचें रूपस । पंढरीनिवास हृदयीं धरी ॥२॥ प्रपंचीं परमार्थीं तारक हें नाम । ब्रह्मानंद प्रेम सर्व वसे ॥३॥ सच्चिदानंद ह्मूण एकाजनार्दन । स्वयं ब्रह्म जाण नाम असे ४

७२४. गायन तें सोपें गाऊं । वाचे ध्याऊं विठ्ठल ॥१॥ तेणें सर्व होय सिद्धी । तुटे उपाधि जन्मजरा ॥२॥ साधनांचा न करूं श्रम । गाऊं नाम आवडी ॥३॥ शुकादिक रंगले रंगीं । त्याची मार्गीं आह्मी जाऊं ॥४॥ एकाजनार्दनीं धणीवरी । उच्चारूं हरी संतसंगें ॥५॥

श्रीरामनाममहिमा.

७२५. श्रीरामनामें तारिले पाषाण । नामाचें महिमान कोण जाणे ॥१॥ उफराटे नामें तारियेला कोळी । दोष जाहले होळी रामनामें ॥२॥ अजामेळा गणिका तारियेली देखा । पवित्र तो चोखा रामनामें ॥३॥ एकाजनार्दनीं रामनाम जप । पवित्र तें देख रामनाम ॥४॥

७२६. रामनाम पावन । यापरतें थोर कोण ॥१॥ जड शिळा ते सागरीं । नामें तरल्या निर्धारीं ॥२॥ राम जप सदा । नोहे काळाची ती बाधा ॥३॥ नाम घेतां निशिदिनीं । एका शरण जनार्दनीं ॥४॥

७२७. रामनामें तारिले । पशु पक्षी उद्धरिले ॥१॥ ऐसा रामनाम बोध । घेईं कां रे तूं शुद्ध ॥२॥ तारिले तारिले । रामनामें उद्धरिले ॥३॥ शुकादिक योगी झाले । रामनामें तें रंगले ॥४॥ ब्रह्मज्ञानी महा मुनी । रामनाम जपती वाणी ॥५॥ एकाजनार्दनीं राम । मना करीं तूं विश्राम ॥६॥

७२८. राम राम ध्वनी जयाचे मुखासी । धन्य पुण्यराशी पावन झाला ॥१॥ सदोदित नाम जपे श्रीरामाचें । अनंताजन्मांचे दोष जाती ॥२॥ राम राम वदे सदा सर्वकाळ । काळाचा तो काळ रामनामें ॥३॥ राम वदे ध्यानीं राम वदे मनीं । एकाजनार्दनीं राम वदे ॥४॥

७२९. सदोदीत गाय श्रीराम गुण। धन्य तो पावन नरदेहीं १ नरदेहीं आलीया रामनाम गावें । तरीच जन्मा यावें गुरुपुत्रा ॥२॥ नरदेह उत्तम लागलासे हातीं । रामनामें विश्रांती देहीं याची ॥३॥ कन्यापुत्र माझे न करी सायास । रामनामें उदास वृत्ती करी ॥४॥ वृत्ती करी सदा समाधान। रामनाम चिंतन निशिदिनीं ॥५॥ निशिदिनीं ध्यान एकाजनार्दनीं । कायावाचा मनीं रामनाम ॥६॥

७३०. नामाच्या उच्चारें प्रल्हाद तारिला । अजामेळ गणिकेचा उद्धार केला ॥१॥ तें नाम सोपें श्रीरामाचें । निरंतर वाचे जप करी ॥२॥ करी सर्व भावें रामनाम बोभाट । कळिकाळाचे

थाट पुढें पळती ३ पळतील पातकें नाम उच्चारितां । एकाजनार्दनीं म्हणतां रामराम ॥४॥

७३१. **रामनाम जपे शिव तो स्मशानीं** । वाल्मिक तो मुनी नाम जपे ॥१॥ गणिका तारिली रामनाम घेतां । पातकी तवत्तां उद्धरिले ॥२॥ रामनाम मुख शिव जाणे तत्त्वतां । येरांसी महत्त्व न कळे नाम ॥३॥ साधनांचें सार नाम मुखीं गातां । रामराम ह्मणतां कार्यसिद्धी ॥४॥ एकाजनार्दनीं रामनाम जप । वैकुंठींचा सोपा मार्ग तुह्मां ॥५॥

७३२. **वैकुंठा जावया न लगे ते सायास** । रामनामें पाश दृढ तुटती ॥१॥ तारिले वान्नर वनचरें रामें । गोपिका त्या कामें मुक्त केल्या ॥२॥ गोपाळ संवगडे नामेंचि तारिले । जडजीव उद्धरिले कलियुगीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांगावें तें किती । रामनामें मती न लगे याची ॥४॥

७३३. **कृतांताचे माथां देऊनियां पाय** । वाचे नाम गाय अहर्निशीं॥१॥ उघडा रे मंत्र उघडा रे मंत्र । शिव जपे स्तोत्र रामनाम ॥२॥ एकाजनार्दनीं न करीं आळस । चौऱ्यांशींचा लेश नको भोगूं ३

७३४. **सकाम निष्काम वदे नामावळी** । सर्व दोषां होळी नाममंत्रें ॥१॥ सोपाचि मंत्र नाहीं अवघड । तें जपा उघड रामनाम ॥२॥ यातीहीन असो भलते नारीनर । वाचे जो उच्चारी रामनाम ३ एकाजनार्दनीं एकपणें शरण । वाचे नारायण जप करा ॥४॥

७३५. **रकारासी कान्हा मकारपुढती** । स्मरतां होय मुक्ति सर्व जना ॥१॥ नारी अथवा नर हो कां दुराचारी । वाचे ह्मणतां हरी सर्वे मुक्त ॥२॥ सायास तो नाहीं अनायासें काम । वाचे रामनाम सदा गावें ॥३॥ एकाजनार्दनीं धरा हेतु मनीं । श्रीराम वदनीं उच्चारावा ॥४॥

७३६. **नाशिवंत सर्व एक नाम साचें**। ह्मणोनी वदा वाचे श्रीराम ॥१॥ शरीर नासे संपत्ती नासे । नाम न नासे श्रीरामाचें ॥२॥ आकार नासे निराकार नासे । नाम न नासे श्रीरामाचें ॥३॥ स्थूळ नासे सूक्ष्म नासे । नाम न नासे श्रीरामाचें ॥४॥ जें न नासे तें नाम वाचे । एकाजनार्दनीं साचें जप करी ॥५॥

७३७. **नाहीं सायासाचें काम** । वाचे वदा रामनाम ॥१॥ बहु कर्मी सोडवण । वाचेसी न घडे मौन ॥२॥ राम चिंता ध्यानीं मनीं । कळिकाळ वाहे पाणी ॥३॥ एकाजनार्दनीं राम । वाचे उच्चारा निष्काम ॥४॥

७३८. **सकळ तपांचें तें तप** । सोपा राम मंत्र जप ॥१॥ नाहीं साधनाचें कोडें । राम ह्मणा वाडेंकोडें ॥२॥ न लगे जप तप अनुष्ठान । रामनामें सर्व साधन ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्मणतां राम । नासे संसार भवभ्रम ॥४॥

७३९. **जागृतीं स्वप्नीं सुषुप्तीमाझारी** । जपें नाम श्रीहरी सर्वकाळ ॥१॥ साधन आणीक न लगे सकळ । रामनाम निखळ जपें आधीं ॥२॥ पापाचे पर्वत छेदी नाम वज्र । हाचि पैं निर्धार ऋषीश्वरीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम निजधीर । पावन साचार रामनाम ॥४॥

७४०. **पापपुण्य दोन्हीं समानची गांठी** । नाम जपा होटीं श्रीरामाचें ॥१॥ तुटेल बंधन खुंटेल पतन । नाम तें पावन श्रीरामाचें ॥२॥ भोग रोग नासे कल्पना दूर देशे । श्रीराम मुखीं वसे प्राणीयांसी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामींच विश्वास । ठेवितां निश्चयास दोष भंगे ॥४॥

७४१. **उत्तम अधम येथें नाहीं काम** । जपें तूं श्रीराम सर्वकाळ ॥१॥ मंत्रतंत्र कांहीं योगाची धारणा । न लगे नामस्मरणा वांचूनियां ॥२॥ योग याग तप वाउगा बोभाट । अष्टांग नेटपाट न लगे कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं गावें मुखीं नाम । तेणें वारे काम क्रोध सर्व ॥४॥

७४२. **कायीक वाचीक मानसीक** । सदा वसे राम एक ॥१॥ तो नर अथवा नारी । हो कां पतीत दुराचारी ॥२॥ सदा वसे राम ध्यानीं । आणीक कांहीं नाहीं मनीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं मनीं । राम पाहे मनीं ध्यानीं ॥४॥

७४३. **रामकृष्ण हरि** । नित्य वदे जो वैखरी ॥१॥ तयापाशीं नुरे पाप । नासे त्रिविध हा ताप ॥२॥ नाम तेंचि परब्रह्म ।

जप यज्ञ तो परम ॥३॥ एकाजनार्दनीं जपा । रामकृष्ण मंत्र सोपा ॥४॥

७४४. रामनामें गणिका नेली वैकुंठासी । कलीमाजी जनांसी तारक हेंचि ॥१॥ ह्मणोनी आळस न करा वाचे । उच्चारण नामाचें करा वेगीं ॥२॥ न लगे मान धन सोपें हें साधन । तुटतें पतन जन्मोजन्म ॥३॥ एकाजनार्दनीं न करा आळस । रामनाम सौरस घ्यावें वाचे ॥४॥

७४५. नको नको आळस करूं । वाचे श्रीराम उच्चारू । तेणें सुफळ संसारू । होय जना जाणिजे ॥१॥ कांरे न करसी उच्चार । किती सांगूं तुज विचार । न धरसी निर्धार । मनामाजी पामरा ॥२॥ जासी भलतीया वाटा । पडसी दरीं आणि दरकुटा । नामावांचुनी सुटका । एकाजनार्दनीं नोहेचि ॥३॥

७४६. श्रीरामनामें तुटती यातना । म्हणोनी रामराणा दृढ धरा ॥१॥ यमाची यातना तुटेल निर्धारें । चुकतील फेरे चौऱ्यांशींचे ॥२॥ जन्ममरणाचा तुटेल तो बाध । ठसावतां बोध रामनाम ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामापरतें थोर । नाहीं नाहीं निर्धार केला व्यासें ॥४॥

७४७. नाम पावन श्रीरामाचें । घेतां वाचे शुभचि ॥१॥ नाहीं तेथें गोंवागुंती । नामेंचि चढती वैकुंठीं ॥२॥ भ्रमालियासी उद्धार । नाम सोपें जपतां सार ॥३॥ दोचि अक्षरांचें काम । वाचे म्हणा रामनाम ॥४॥ नाम आवडीनें घोका । म्हणे जनार्दनीं एका ॥५॥

७४८. अहर्निशीं ध्यान शंकर धरी ज्याचें । तो श्रीराम वाचे कांरे नाठविसी ॥१॥ रामराम म्हणतां तुटेल बंधन । होईल खंडन कर्माकर्मीं ॥२॥ रामनामें गणिका नेली मोक्षपदा । तुटती आपदा गर्भवास ॥३॥ रामनाम जप नित्य ती समाधी । एकाजनार्दनीं उपाधि तुटोनी गेली ॥४॥

७४९. घ्यारे रामनामाची कावड भाई । शिव हरहर वदा भाई ॥१॥ अकार उकार मकार तिचा पाया । उभारिलें त्रिगुण

तनयां ॥२॥ हरिहर कावड घेतां खांदीं । तुटे जन्ममरण व्याधी ॥३॥ घेऊनि कावडी नाचे एका । एकाजनार्दनीं आवडी देखा ॥४॥

७५०. जयजय रामचंद्रा जयजय रामचंद्रा । हरहरि जपे त्याचे हृदयीं मुद्रा ॥१॥ सोपा जप अखंड वाचेसी वदतां । कामक्रोध लोभ पळे अहं ममता ॥२॥ कासया जप तप अनुष्ठान वाउगा श्रम । नका गुंतूं संसारा वाचे म्हणा रामनाम ॥३॥ वाउगी उपाधी सांडोनी भजा श्रीरामा । एकाजनार्दनीं वाचे वदा आत्मारामा ॥४॥

७५१. तरले तरती हा निर्धार । नामचि सार घेतां वाचे ॥१॥ तें हें श्रीराम नाम वाचा । शंकराचा विश्राम ॥२॥ उणें पुरें नको कांहीं । वांयां प्रवाहीं पडूं नको ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । पूर्ण चैतन्य निष्काम ॥४॥

७५२. श्रीराम नाम पावन क्षिती । नामें दोषां होय शांती । नामेंचि उद्धरती । महा पातकी चांडाळ ॥१॥ नाम पावन पावन । शंभु राजा जपे जाण । इतरां ती खूण । न कळेचि कल्पांतीं ॥२॥ नाम श्रेष्ठ तिहीं लोकीं । त्याची कीर्ति जो घोकी । जाय सत्य लोकीं । नाम घेतां प्राणी तो ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । पावविते निजधाम । स्त्रियादी अत्यंजां सम । सारिखेंचि सर्वांसी ॥४॥

७५३. संकल्पें विकल्पें रामनाम घेतां । कोटिकुळें तत्त्वतां उद्धरती ॥१॥ अमृत सहजीं थेंब मुखीं पडे । मृत्यूचें सांकडें चुके जेवीं ॥२॥ तैशी परी होय रामनामें स्थिती । समाधी विश्रांती घर रिघे ॥३॥ एकाजनार्दनीं रामनाम सार । न लगे विचार दुजा येथें ॥४॥

७५४. श्रीराम जयराम वदतां वाचे । पातकें जाती कोटी जन्मांचीं ॥१॥ जयजय राम जयजय राम । तुमचें नाम गाये शंकर उमा ॥२॥ नाम थोर तिहीं लोकीं साचे । उफराटें वदतां पातक नासलें वाल्याचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम सारांचें सार । नाम स्मरणें तुटे भवबंध वेरझार ॥४॥

७५५. संसार तो गज । राम पंचानन सहज ॥१॥ शब्द ऐकतां तांतडी । गज जैसा प्राण सोडी ॥२॥ धाकें पळे महाभूत । राम ह्मणे नित्यानित्य ॥३॥ न लगे जप माळ । राम वदे सर्व काळ ॥४॥ एकाजनार्दनीं राम । अखंड जपे हृदयधाम ॥५॥

७५६. भवभय नाशक रामनाम तारक । शंकर राजा सुख जाणतसे ॥१॥ योगयाग नको आणिक साधनें । नामापरतें पेणें आणिक नाहीं ॥२॥ कलीमाजी श्रेष्ठ रामनाम निज । यापरतें बीज आणिक नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम तारक थोर । तुटे वेरझार रामनामें ॥४॥

७५७. सुख रामनामें अपार । शंकर जाणे तो विचार ॥१॥ गणिका जाणे रामनाम । गजेंद्र उद्धरिला राम ॥२॥ शिळा मुक्त केली । रामनामें पदा गेली ॥३॥ तारिले वानर । रामनामें ते साचार ॥४॥ रामनामें ऐसी ख्याती । एकाजनार्दनीं प्रीति ॥५॥

७५८. रामनामाची धन्य ख्याती । पापी तरले पुढें तरती १ तरला कोळी अजामेळ । गणिका आणि ते सकळ ॥२॥ नामें पावन स्त्रियादि याती । नामें सर्वां एकचि मुक्ति ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । नामें तिहीं लोकीं पावन ॥४॥

७५९. चरणरज लागुनी उद्धरली अहिल्या बाळा । रामा तुझेनि प्रतापें तरली भवसागर शीळा ॥१॥ जयजय रामरामा शामा भवभंजन नांवें । तुझें रूप ध्यातां उमाशिव निवे ॥२॥ रामनामें कळिकाळ कांपती सदा । रामनामें गणिका नेली निजपदा ॥३॥ रामनामें उद्धरले सुर नर वानर । एकाजनार्दनीं सदा समाधि स्थिर ॥४॥

७६०. जयजयराम नाम दो अक्षरी । सहस्र नामावरी ब्रीद गाजे ॥१॥ उफराटे अक्षरीं वाल्मिक वैखरी । सहस्र नामावरी उच्चारिलें ॥२॥ पुंसा पढावितां नाम दो अक्षरी । सहस्र नामावरी सिद्ध झालें ॥३॥ अहं महिषासुर भेदिला जिव्हारीं । नामें दो अक्षरीं निर्दाळिला ॥४॥ सद्‌गुरु नारदें उफराटें केलें । बोधिलें लाधलें वाल्मिकासी ॥५॥ एकाजनार्दनीं रामनाम घोष । त्रैलोकींचे दोष सरते जाले ॥६॥

७६१. **गणिका नेली मोक्षपदा** । रामनाम वदे एकदा ॥१॥ धन्य नामाचा महिमा । वदतां शेषा उपरमा ॥२॥ ध्यानीं ध्यातो शूळपाणी । रामनाम निशिदिनीं ॥३॥ रामनाम तें दोन अक्षर । एकाजनार्दनीं निर्धार ॥४॥

७६२. **रामनामाचेनि बळें** । ब्रह्म सर्वत्रैक मिळे ॥१॥ रामनामाची ही ख्याती । कर्माकर्माचीं निवृत्ति ॥२॥ कृष्ण विष्णु हरी गोविंद । म्हणतां प्रगटे परमानंद ॥३॥ जों जों उच्चारी नाम । तों तों प्रगटे मेघःशाम ॥४॥ व्रत तप यज्ञ दान । रामनामासी साधन ॥५॥ एकाजनार्दनीं कीर्ति । सहज चैतन्य विश्रांति ॥६॥

७६३. **अखंड वाचे नाम** । तया न बाधी क्रोध काम ॥१॥ रामनाम वदतां वाचे । ब्रह्मसुख तेथें नाचे ॥२॥ रामनाम वाजे टाळी । महा दोषां होय होळी ॥३॥ दो अक्षरांसाठीं । ब्रह्मा लागे पाठोपाठीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाम । सहज चैतन्य निष्काम ॥५॥

७६४. **हृदयीं सदा नाम जपे राम**। तया बाधी ना क्रोध काम ॥१॥ हें तों आलें अनुभवा । जीवां सर्वां कलियुगीं ॥२॥ अजामेळादि पापराशी । नामें नेले वैकुंठासी ॥३॥ गणिका तारिलीसे देखा । म्हणे जनार्दनीं एका ॥४॥

७६५. **कलीमाजी सोपें घेतां रामनाम** । नाहीं कांहीं श्रम जपतप ॥१॥ न लगे साधन पंचाग्नी धूम्रपान । नामेंचि पावन युगायुगीं ॥२॥ योगयाग यज्ञ न लगे वेरझारा । नाममंत्र पुरा जप आधीं ३ एकाजनार्दनीं निश्चयो नांवाचा । तेथें कळिकाळाचा रीघ नाहीं ४

७६६. **रामनामाच्या प्रतापें**। जळती असंख्यात पापें॥१॥ महा दोषांची दोष खाणी । नामें तारिली कुंटनी ॥२॥ नामें तरला अजामेळ । नष्ट गणिका अमंगळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । मंगल मंगल तें विश्राम ॥४॥

७६७. **शिवाचे हृदयीं नांदसी श्रीरामा** । काय वर्णूं महिमान कळे आगमा निगमां ॥१॥ वेदशास्त्रें मौनावलीं पुराणें भांबावलीं ।

श्रुति ह्मणती नेति नेति शब्दें खुंटली ॥२॥ वाच्य वाचक जगन्नाथ स्वयें शिवाचा आत्माराम। एकाजनार्दनीं सुख तयासी गातां निष्काम ३

७६८. **योगियांचा मुकुट म्हणती धूर्जटी।** तोही रामनाम कंठीं जपताहे ॥१॥ स्मशानीं तो राहे रामनाम गाये। भोंवते उभे पाहे ऋषी सर्व ॥२॥ सदा समाधिस्थ रामनामें रंगला। वाचे सदा चाळा रामराम ॥३॥ एकाजनार्दनीं श्रीरामावांचुनी। दुजा छंद मनीं नाहीं त्याचे ॥४॥

७६९. **श्रीराम श्रीराम सदा ज्याचे वाचा ।** त्या प्राणियासी साचा दंडवत ॥१॥ घेईन पायवणी वंदीन मस्तकीं। देईन हस्तकीं क्षेम त्यासी ॥२॥ तयाचा भार वाहे अंकितपणें। नोहेची उत्तीर्ण जन्मोजन्मीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं श्रीराम वाचे। वदतां पातक नासे कोटी जन्मांचें ॥४॥

७७०. **नारद ब्रम्हचारी।** रामनामें नाचे निर्धारीं ॥१॥ ब्रह्म-वीणा घेउनी खांदीं। रामनाम मुखीं समाधिस्थ ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम। श्रीरामें पाविजे निजधाम ॥३॥

७७१. **राम सर्वांघटीं व्यापक संचला।** जैसा भाव तया तैसा भेटला ॥१॥ रीस आणि वानर राक्षसहि पहाती। सर्वां एकची मुक्ति रामसंगें ॥२॥ वैर अथवा सख्य वाचे वदे नाम। मुक्ति आह्मां राम स्वयें देतो ॥३॥ एकाजनार्दनीं वदतां निष्काम। स्वर्ग-सुख देत राजाराम ॥४॥

७७२. **राम हें माझें जीवींचें जीवन।** पहातां मन हें जालें उन्मन ॥१॥ साधन कांहीं नेणें मी अबला। शाम हें वीजु बैस-लेंसे डोळां ॥२॥ लोपल्या चंद्रसूर्याच्या कळा। तो राम माझा जी-वींचा जिव्हाळा ॥३॥ प्रकाश हा दाटला दाही दिशा। पुढें वो मार्ग न दिसे आकाशा ॥४॥ खुंटली गति श्वासा वो उश्वासा। तो राम माझा भेटेल वो कैसा ॥५॥ यासी हो साच परिसा हो कारण। शरण एकाजनार्दन तेणें तेंचि साधन ॥६॥

७७३. **देवाचें हें गूज सकळ मंत्रमय।** जें कां निजध्येय शंक-राचें ॥१॥ तें हें रामनाम सेवितां सर्वभावें। रामरूप व्हावें निश्च-

येसीं ॥२॥ नष्ट अजामेळाचें पातितत्व गेलें। दिव्यरूप जालें वाल्मिकाचें ॥३॥ शरीर संपत्ती बळें अर्पूनि सकळ। जाला द्वारपाळ एकाजनार्दनीं ॥४॥

७७४. गाणें बाणें मूर्तिकडे। राम अध उर्ध्व मागें पुढें ॥१॥ सुखीं उच्चारितां नाम। जिव्हेमाजी वसे राम ॥२॥ श्रुति मृदंग टाळ घोळ। ते नाद राम सकळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं नित्य गात। श्रोता वक्ता जनार्दन तेथें ॥४॥

७७५. रामनामीं भाव न धरती कोणी। नाना मंत्र तंत्र घेती जनीं। सकुडी कुंटणी वैकुंठासी नेली। अवचटें राम वदली ॥१॥ रामनाम न मानिती जनीं। सैर समाधि हरिकीर्तनीं ॥ध्रु०॥ वारितां नाम प्रऱ्हाद स्मरे। त्याचे चुकविले नाना घात। कोरडीये काष्ठीं नर–मृग जाला। भक्तां साह्य जगन्नाथ ॥२॥ अभिलाषें नाम अजामेळ स्मरे। तो सोडिला यमकिंकरीं। मागील किल्मिष निःशेष जाळिलें। ऐशी नामाचीही थोरी ॥३॥ उफारटे अक्षरीं रामु नारदमुनी। वाल्मिकासी उपदेशी। नष्ट वाटपाडा पुनीत जाला। या महा कवि ह्मणविती त्यासी ॥४॥ रामनाम कीर्तनीं कैसें सुख आहे। हें शिवची जाणे साचें। दोचि अक्षरीं काशी मुक्त केली। तारक ब्रह्म हें त्याचें ॥५॥ लाजेच्या संकटीं द्रौपदी नाम स्मरे। देवो वर्षला तिसी अंबरें। वैरीयाचे शिरीं पाऊल आणिला। नामें भक्तकाज सरे ॥६॥ नामाचेनी बळें पाप पुढें पळे। कर्माकर्म तेथें जळे। एकाजनार्दनीं नाममात्रें। निजीं निजसुखाचे सोहळे ॥७॥

७७६. रामनामें तृप्त जे नर जाले। पुनरावृत्ती न आले संसारासी ॥१॥ जाणार जाणार सर्व हें जाणार। रामनाम साचार जप करीं ॥२॥ अभ्राची छाया मृगजळाचें जळ। तैसा हा देह केवळ मिथ्या असे ॥३॥ मिथ्याचें सत्य मानिती गव्हार। रामनामीं विसर पडोनी ठेला ॥४॥ विसरुनी राम करीशी प्रपंच धंदा। भुललासी मतिमंदा नाशिवंता ॥५॥ नाशिवंतासाठीं रडतोसी काह्या। एकाजनार्दनीं पायां शरण रिघें ॥६॥

७७७. आयुष्य जातें मागुतें येतें। रामनामें सरतें होय मुख

॥१॥ देह जातें मागुतें होतें । रामनामें सरतें होय सुख ॥२॥ आकार जातें मागुतें होतें । रामनामीं सरतें होय सुख ॥३॥ एका एकपण नाहीं जातें । एकाजनार्दनीं सरतें होय सुख ॥४॥

७७८. देहीं असोनियां विदेही प्रकार । रामनाम उच्चार ज्याचे मुखीं ॥१॥ तोचि तरेल ऐसा नाहीं बोल । दरुशनें तारील मूढ जनां ॥२॥ देहीं तो विदेही समाधिस्थ सर्वदा । रामनाम मुखीं सदा जया असे ॥३॥ एकाजनार्दनीं निश्चयो हा जाण । रामनामें पावन प्राणी होती ॥४॥

७७९. शुची अथवा अशुची । परी श्रीरामनाम ज्याचे मुखीं ॥१॥ तोचि त्रैलोक्यीं पावन । तिन्ही देवांचि समान ॥२॥ त्याचें होतां दरुशन । घडे त्रिवेणीचें स्नान ॥३॥ एकाजनार्दनीं देहीं । सदा सर्वदा तो विदेही ॥४॥

७८०. आन नाहीं दुजा हेत । सदा रामनाम जपत ॥१॥ धन्य धन्य तें शरीर । पावन देह चराचर ॥२॥ अनुग्रहासाठीं । हरिहर लाळ घोटी ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव । तेथें तिष्ठे स्वयमेव ॥४॥

७८१. अहर्निशीं राम ह्मणतां । तेथें न बाधे काळ सत्ता ॥१॥ वरिष्ठा वरिष्ठ नाम । तिहीं लोकीं तें उत्तम ॥२॥ असो भलते याती । परी मुखीं नाम जपती ॥३॥ वंद्य होती हरिहरां । देवां इंद्रादिकां थोरां ॥४॥ ऐशी नामीं जया आवडी । एकाजनार्दनीं गोडी ॥५॥

७८२. रामनाम वदतां वाचे । सुकृत जोडे पैं पुण्याचें ॥१॥ ऐसा नामाचा महिमा । न कळेचि आगमांनिगमां ॥२॥ नामें तारिले पातकी । वंद्य जाहले तिहीं लोकीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । सुख चैतन्य निजधाम ॥४॥

७८३. नाम गोड श्रीरामाचें । अमृत फिकें जाहलें साचें ॥१॥ हो कां उत्तम चांडाळ । अधम खळाहुनी खळ ॥२॥ रामनाम वदतां वाचे । पवित्रपणें तोचि साचे ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । मुक्ति सायुज्य निष्काम ॥४॥

७८४. सोपी नामावळी । वाचे वदावी सकळीं ॥१॥ उंच नीच वर्ण याती । रामनामें सर्वां मुक्ति ॥२॥ हा तो पुराणीं अनुभव ।

तारियेले जीव सर्व ॥३॥ येतों काकुलती । रामनाम धरा चित्तीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं राम । वदती दोषी निष्काम ॥५॥

७८५. **नाम जपे सर्वकाळ** । त्यासी भयाभीत काळ ॥१॥ रामीं लीन ज्याची वृत्ति । त्याच्या दासी चारी मुक्ती ॥२॥ रामनामीं जिव्हा रंगे । तोचि परब्रह्म अंगें ॥३॥ म्हणे एकाजनार्दनीं । राम दिसे जनीं वनीं ॥४॥

७८६. **कासयासी हटयोग धूम्रपान** । घालुनी आसन चिंतीं वेगीं ॥१॥ सोपारे मंत्र राम अक्षरें दोनी । जपतां चुके आयणी चौऱ्यांशींची ॥२॥ मागें बहुतांचा उपदेश हाचि । तरले रामनामेंचि पातकी जन ॥३॥ एकाजनार्दनीं रामनाम ख्याति । जाहली पैं विश्रांति शंकरासी ॥४॥

७८७. **रामनामें नित्य जयासी आनंद** । तया ठायीं भेदाभेद नुमटती ॥१॥ ऐसे जे रंगले रामनामीं नर । चुकवी यमप्रहार जन्मोजन्मीं ॥२॥ धरावी वासना रामनाम जप । दुजा तो संकल्प आन नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामापरता मंत्र । दुजा नाहीं अत्र कलियुगीं ॥४॥

७८८. **वदतां वदनीं अहर्निशीं राम** । उपदेश सुगम सोपा मंत्र ॥१॥ दों अक्षरीं राम तेणें जोडे धाम । आणिक तो श्रम वांयां जाये ॥२॥ सर्वांभूतीं समदृष्टीतें पाहाणें । मग नाहीं पेणें आन दुजें ॥३॥ दुजें पेणें नाहीं एकाजनार्दनीं । श्रीरामावांचुनी आन नेणे ॥४॥

७८९. **यारे नाचूं प्रेमानंदें** । राम नामाचेनि छंदें ॥१॥ ह्मणा जयराम श्रीराम । भवसिंधु तारक नाम ॥२॥ ऐसी नामाची आवडी । काळ गेला देशोधडी ॥३॥ आवडीनें नाम घोका । ह्मणे जनार्दन एका ॥४॥

७९०. **रामनाम वसे ज्याचे मुखीं नित्य** । त्याचेनि पतीत उद्धरण ॥१॥ रामनाम मंत्र जपे नित्यकाळ । त्यासी कळिकाळ हात जोडी ॥२॥ रामनामीं ज्याची जडली चित्तवृत्ति । वृत्तीची निवृत्ती झाली त्यासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं जपे रामनाम । तेणें पूर्ण काम स्वयें झाला ॥४॥

७९१. **राम राम ह्मणतां वाचे ।** रामरूप होय साचें ॥१॥ रामें तारिली शबरी । नित्य राम ती उच्चारी ॥२॥ रामें तारिली गणिका । केला अजामेळ सखा ॥३॥ शिळा तारिल्या सागरीं । राम अहल्या उद्धरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं । राम भरला जनीं वनीं ॥५॥

७९२. **सकळ सुख रामनामीं आहे ।** परमामृत ध्याये रामनाम ॥१॥ नामें न घडे कर्म नामें होय निष्कर्म । नाम परब्रह्म सार नाम ॥२॥ नामें होय मुक्ति नामें होय भुक्ति । नामें स्वर्गप्राप्ति जपतीया ॥३॥ नामें होय बोध नामें जाय बाध । एकाजनार्दनीं छंद नाम गातां ॥४॥

७९३. **उत्तम साधन रामनाम जाण ।** यापरतें निधान आणिक नाहीं ॥१॥ न लगे समाधि रामनाम घेतां । उघडा जप तत्त्वतां सोपा राम ॥२॥ न लगे विरक्ती नाम मंत्र तंत्र । रामनाम पवित्र जप सोपा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोपें रामनाम ध्यान । पवित्र पावन रामनाम ॥४॥

७९४. **पक्षी जाला स्वयें जें वायु लेंकरूं ।** त्याचा क्रिया पारु केला रामें ॥१॥ शबरीचीं फळें उच्छिष्ट तीं खाये । कैसा रामें होय सर्वपणीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं श्रीराम सखा । भक्त अभक्तांनिका सोडवण ॥३॥

७९५. **कोटि जन्मांची येरझारी ।** ते तों हरी रामनाम ॥१॥ तें तूं वाचे सुगम वदें रामनाम । आणी नको श्रम करूं वांयां ॥२॥ श्रम केलिया पडसी सांकडीं । जन्ममरण बेडी तोडी नाम ॥३॥ संतसमागम भावें करीं भक्ति । एकाजनार्दनीं वस्ती नामीं करी ॥४॥

७९६. **मानवा रामनामीं भजें ।** तेणें तुझें कार्य होतें सहजें १ अनुभव घेईं अनुभव घेईं । अनुभव घेईं रामनामीं ॥२॥ शंकरादि तरले वाल्मिकादि उद्धरले । तें तूं वहिलें घेईं रामनाम ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामाच्या परिपाठीं । दोष पातकें पळती कोटी ॥४॥

७९७. **जग रामराम ह्मणे ।** तया कां न येती विमानें ॥१॥ नवल स्मरणाची ठेव । नामीं नाहीं अनुभव ॥२॥ नष्ट गणिका राम ह्मणे । तिसी वैकुंठींचें पेणें ३ एकाजनार्दनीं ध्यात । राम पाहे ध्याना आंत ४

७९८. **अवचट मुखीं ह्मणतां राम** । सर्व दुरितें होती भस्म १ नामापुढें पाप राहे । ऐसा कोण वदताहे ॥२॥ घडतां पातकांच्या राशी । तोहि नेला वैकुंठासी ॥३॥ भाविकांसी वर्म सोपें । राममुखें जपावें ॥४॥ जनीं वनीं निरंजनीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥५॥

७९९. **आंबे केळीं द्राक्ष घड्ड** । रामनामापुढें अवघें कडु ॥१॥ नाम गोड नाम गोड । हरी ह्मणतां पुरे कोड ॥२॥ गूळ साखर कायसी निकी । अमृताची चवी जाली फिकी ॥३॥ एकाजनार्दनीं पडली मिठी । चवी घेतली ती कधींच तुटी ॥४॥

८००. **देठींचें फळ देठीं पिके** । न तोडितां जो चवी चाखे ॥१॥ गोड साखरसें साखरसें । रामनाम रसें चवी आलें ॥२॥ न तोडी न फोडी सगळेंचि सेवी । ब्रह्मादिकां तो वाकुल्या दावी ॥३॥ एकाजनार्दनीं घेतली गोडी । जीव गेला तरी चवी न सोडी ॥४॥

८०१. **नाम तारक सांगडी** । तेणें उतरूं पैलथडी ॥१॥ रामनाम जप सोपा । तेणें नेणों पुण्यपापा ॥२॥ सर्व साधनांचें सार । भवसिंधूसी उतार ॥३॥ ऐसा नामाचा प्रताप । एकाजनार्दनीं नित्य जप ॥४॥

८०२. **जीवामाजी घालुनी जीव**। पारिसा अर्थ तो गौरव ॥१॥ तैं सिद्धि पावे कार्य सर्व । भवविभव निवारे ॥२॥ व्यापक तो सर्वदेशीं । भरुनी उरला सर्वसाक्षी ॥३॥ राम व्यापकु सर्वदेशीं । ऐशी कल्पना जयासी ॥४॥ जळीं स्थळीं राम भरला। एकाजनार्दनीं देखिला ५

८०३. **उघड दृष्टि करून पाहूं** । रामकृष्णनामें ध्याऊं । अहोरात्र मुखीं गाऊं । रामहरि वासुदेव ॥१॥ हेंचि अध्यात्मज्ञानाचें वर्म । येणें घडती कर्माकर्म । ब्रह्मविद्येचा आराम । येणें पावे सर्वथा ॥२॥ सदा वाचे नामावळी । महा दोषां होय होळी । कळिकाळ पायांतळीं । ब्रह्मानंदें गर्जतां ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । भवसिंधु तारक धाम । साधकांचा श्रम । येणें दूर सर्वथा ॥४॥

८०४. **लोह परिसासी झगटे** । मग काळिमा कैंची भेटे ॥१॥ तैसें विनटों रामनामा । पहिलेंपण कैंचें आह्मां ॥२॥ गंगा मिनली सागरीं । ती परतेना ब्रह्मगिरीं ॥३॥ नीच रतली रायासी । तिसी

कोण ह्मणेल दासी ॥४॥ हरिभक्तांचे संगतीं । अभक्तांही उपजे भक्ति ॥५॥ एकाजनार्दनीं भेटी । चौ देहांची सुटे गांठी ॥६॥

८०५. **श्रीरामनामें जगाचा उद्धार** । करितां उच्चार दो अक्षरीं ॥१॥ पाहतां साधन आन नसे दुजें । रामनामें नासे महत्पाप ॥२॥ ब्रह्महत्यारी वाल्हा नामेंचि तरला । रामायणीं मिरविला बडिवार ३ एकाजनार्दनीं नामापरतें थोर । नसे बडिवार दुजियाचा ४

८०६. **दानधर्म कोणा न घडे सर्वथा** । रामनाम घेतां सर्व जोडे ॥१॥ कर्म धर्म कांहीं न होती सांग । रामनामें पांग फिटे त्याचा ॥२॥ वेदशास्त्रव्युत्पत्ती पढतां श्रम पोटीं । रामनामें कोटी जप घडे ॥३॥ आचार विचार न कळे साचार । एकाजनार्दनीं निर्धार राम जपा ॥४॥

८०७. **आणिकाचे नामें कोण हो तरला** । ऐसें सांगा मला निवडोनी ॥१॥ या रामनामें पातकी पतीत । जीव असंख्यात उद्धरीले ॥२॥ जुनाट हा पंथ शिवाचें हें ध्येय । रामनाम गाये स्मशानीं तो ॥३॥ गिरजेसी आवडी रामनामें गोडी । एकजनार्दनीं जोडी हेचि आह्मां ॥४॥

८०८. **रामनामावांचुनी** । श्रेष्ठ नाहीं दुजें कोण्ही ॥१॥ हाचि अनुभव मना । घेईं घेईं सत्य जाणा ॥२॥ नको वाउगी खटपट । एकाजनार्दनीं सोपी वाट ॥३॥

८०९. **रामनामें सुख अत्यंत जें आहे** । म्हणोनी मना ध्याये नित्य नाम ॥१॥ सुखाचिया गोडी जया नाहीं ठावी । ते नर असोनियां देहीं प्रेतवत ॥२॥ शंकरें जाणोनी स्मशानीं राहिला । अनुभव तो त्याला तोचि जाणे ॥३॥ एकाजनार्दनीं सुखाचें जें सुख । रामनाम देख पवित्र मुखीं ॥४॥

८१०. **जपतां रामनामावळी** । महा दोषां होय होळी ॥१॥ ऐसा महिमा नामाचा । किती वर्णावा पैं वाचा ॥२॥ बैसोनी स्मशानीं । शंभु जपे ध्यानीं मनीं ॥३॥ गिरिजेसी वारंवार । सांगे रामनाम शंकर ॥४॥ तें हें उत्तम रामनाम । एकाजनार्दनीं निजधाम ॥५॥

८११. **त्रिकाळ साधन न लगे अनुष्ठान** । आसन वसन त्याग

नको ॥१॥ सोपें सोपें जपा आधीं रामनाम। वैकुंठींचें धाम चपतां लाभे ॥२॥ एकाजनार्दनीं नामाचा प्रताप। तरले ते खेप चौऱ्यांशींची ॥३॥

८१२. **कलयुगीं नाम सोपें तें सुजाण** । ऐशी भाषा जाण बहुतांची ॥१॥ वाल्मीक सांगतु रामनाम जपा। तरले तरती सोपा राम मंत्र २ पुराणकर्ता तो व्यास मुकुटमणी। ह्मणे रामकृष्ण वदनीं सोपा मंत्र ॥३॥ बहुतांच्या मतें एकाजनार्दनीं । रामनाम वाणी गाय सदा ॥४॥

८१३. **पूर्वींपासुनी ज्याचें देणें** । वाल्मीका पेणें रामनामें ॥१॥ अजामेळ पापराशी । नामेंचि त्यासी उद्धार ॥२॥ गणिका व्यभिचारिणी नारी । सरती सरी रामनामें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । जपा निष्काम गोमटें ॥४॥

८१४. **श्रीराम श्रीराम वाचे ह्मणतां** । तेणें सायुज्यता होतां लागे ॥१॥ श्रीराम श्रीराम ध्यान जयासी । तोचि तपराशी पावन झाला २ श्रीराम श्रीराम वदे ज्याची वाणी । धन्य धन्य जनीं पावन तो ॥३॥ एकाजनार्दनीं श्रीराम ध्यात । निरंतर चित्त रामनामीं ॥४॥

८१५. **श्रीराम ऐसें वदतांचि साचें**। पातक नासतें अनंत जन्माचें ॥१॥ श्रीराम ऐसें जो उच्चारी। तयाच्या पापाची होतसे बोहरी ॥२॥ श्रीराम ऐसें उच्चारी नाम । एकाजनार्दनीं नासती क्रोध काम ॥३॥

८१६. **गुंतला भ्रमर कमळणी कोशीं** । आदरें आमोदासी सेवितसे ॥१॥ तैसें रामनामीं लागतां ध्यान । मन उन्मन होय जाण रामनामीं ॥२॥ रामनाम बळें कर्माकर्म चळे । जीवासी सोहळे रामनामें ३ एकाजनार्दनीं राम परिपूर्ण। प्रपंच परमार्थ रामचि जाण ॥४॥

८१७. **रामनामें नामरूपा निरास** । कृष्णकर्म स्मरतां कर्माचा ग्रास ॥१॥ नामें जिव्हा गर्जतां अहर्निशीं । भवभय तें बापुडें परदेशीं ॥२॥ रामनाम जपतां जीवीं । जीव पावे ब्रह्मपदवी ॥३॥ जीव ह्मणतां तोचि परब्रह्म । नामें निरसलें कर्माकर्म ॥४॥ राम नामाचीं जीं जीं अक्षरें । तीं तंव क्षराक्षरातीत सारें ॥५॥ एकाजनार्दनीं चमत्कार । नाम तें चैतन्य निर्धार ॥६॥

८१८. **महापुरीं जैसें वहातें उदक** । मध्य ती तारक नौका जैसी ॥१॥ तैसें प्राणियासी नाम हें तारक। भवसिंधु धाक चुरे नामें

॥२॥ तये नावेसंगें ब्राह्मण तरती । केवीं ते बुडती अनामिक ॥३॥ नाना काष्ठ जात पडे हुताशनीं । जाती ते होउनी एकरूप ॥४॥ तेथें निवडेना धुरें रुई कीं चंदन । तैसा भेद वर्ण नाहीं नामीं ॥५॥ पूर्वी न वोळखे तेंचि पैं मरण । एकाजनार्दनीं स्मरण रामनाम ६

८१९. **मुखें गावें नाम** । तेणें पुरे सर्व काम ॥१॥ सर्व साधनांचें सार । तेणें पावे पैलपार ॥२॥ नामें बहुत तारिले । महादोषी उद्धरिले ॥३॥ रामनाम बहु श्रेष्ठ । घेतां न लागती कष्ट । ॥४॥ नाम नित्य ज्याचे मुखीं । तो जाणावा सर्व सुखी ॥५॥ रामनाम हेंचि सार । सत्य जाणा हा निर्धार ॥६॥ रामनाम निरसी ताप । पापें जाती आपेआप ॥७॥ रामनाम जो उच्चारी । सुख पावे तो संसारीं ॥८॥ एकाजनार्दनीं नाम । पाववितें परमधाम ॥९॥

८२०. **आयुष्याच्या अंतीं** । राम ह्मणतां वक्त्रीं । ते नर सेविती मुक्ती । संदेह नाहीं ॥१॥ हात पाय सिद्ध आहे । तंव तूं तीर्थां जाय । तीर्थांचें मूळ पाहे । राम जप ॥२॥ नको जप माळा कांहीं । उगाच बैसें येके ठाईं । हृदयीं दृढ ध्याईं । रामनाम ॥३॥ ऐसा घेईं पा उपदेश । नको करूं वाउगा सोस । तेणें होय नाना क्लेश । जन्म यातना ॥४॥ हेंचि तुज सोपें वर्म । येणें तुटे कर्माकर्म । एकाजनार्दनीं श्रम । सर्व नासे ॥५॥

८२१. **रामनामें जो धरी भाव** । तया सुलभ उपाव । नामस्मरणीं जीव । सदोदित जयाचा ॥१॥ तेणें साधिलें साधन । अभ्यासिला हो पवन । अष्टांग योग साधून । लय लक्ष दिधलें २ योगयाग कसवटी । अभ्यासिल्या चौसष्टी । हृदयीं चिदानंद राहाटी । रामनामें ॥३॥ ध्यान धारणा मंत्रतंत्र । अवघा श्रीराम पवित्र । एकाजनार्दनीं सतत । जपे वक्त्रीं ॥४॥

८२२. **रामनाम वदे वाचे** । धन्य मुख तयाचें । लोटांगणीं साचे । हरिहर पैं येती ॥१॥ नाम चांगलें चांगलें । जड जीव उद्धरले । वैकुंठवासी केलें । कुडे कपटीयांसी ॥२॥ अजामेळादि पातकी । नामें तारिले महादोषी । यवनादी सुखी । नामें केले ३

हास्य विनोदें नाम । घेतां पावे सर्वोत्तम । मा दृढ धरलीया प्रेम । देवचि होय ॥४॥ एकाजनार्दनीं अनुभव । कलीमाजी तारक सर्व । नामावांचुनी अन्यभाव । नाहीं नाहीं ॥५॥

८२३. **रामनाम ज्याचे मुखीं** । तो नर धन्य तिहीं लोकीं ॥१॥ रामनाम वदतां वाचे । ब्रह्म सुख तेथें नाचे ॥२॥ रामनामें वाजे टाळी । महादोषा होय होळी ॥३॥ रामनाम सदा गर्जे । कळीकाळ भय पाविजे ॥४॥ ऐसा रामनामीं भाव । तया संसारची वाव ॥५॥ आवडीनें नाम गाय । एकाजनार्दनीं वंदी पाय ॥६॥

८२४. **रामनाम उच्चार होटीं** । संसारासी होये तुटी ॥१॥ संसार तो समूळ जाय । राम उच्चारुनी पाहें ॥२॥ मागें अनुभवा आलें । गजेंद्रादी उद्धरिले ॥३॥ शिव ध्याती मानसीं । रामनाम अहर्निशीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं राम पूर्ण परब्रह्म निष्काम ५

८२५. **स्नानाचा परिकळा** । स्वरवर्ण अडथळा । सकळ मंत्रीं साचा पाहीं । आसनीं भोजनीं शयनीं गमनागमनीं । राम म्हणतां दोष नाहीं ॥१॥ श्रीराम जयराम । श्रीराम जयराम । जपतां हें दो अक्षरी नाम ॥ध्रु०॥ संसारातें दळसी कळीकाळातें कढसी । निरसेल कर्माकर्म ॥२॥ योग याग तपें तपताती बापुडीं । जन धन शिणताती वेडीं । निःशंक निर्लज्ज हरिनाम गातां । पायवाट वैकुंठ चढे ॥३॥ गूढ गुह्य जपसी वाचे श्रीराम । ते नामें जयाचा भावो । तेणें नामें भुलला वैकुंठ सांडुनी । कीर्तनीं नाचतो देवो ॥४॥ रामनामें वाचा गर्जत उठी । अमर येती त्याच्या भेटी । तीर्थांचे समुदाय अंघ्रिरेणु वांछिती । श्रुति ऐकों ठाती गोठी ॥५॥ सकल साधनांमाजी वरिष्ठ हें भावें । जपा राम नाम । एकाजनार्दनीं संतोषला तो । पुरवील निष्काम काम ॥६॥

८२६. **सुख बहु असे आम्हां** । तुझा गातां नाममहिमा । तेणें अंगीं होतसे प्रेमा । नामीं दृढता सदोदित ॥१॥ तें नाम सोपें जयराम । भवसिंधु तारक निष्काम । मुखें गातां उत्तमोत्तम । सुलभ आणि सोपारें ॥२॥ नाम नौका जगालागीं ।

नामें पावन होत कलियुगीं । एकाजनार्दनीं मुराला अंगीं । पावन होय नाम घेतां ॥३॥

८२७. जया हेत नामीं ध्यास । नेणे आणीक सायास । कोण लेखी संसारास । नामापुढें तृणवत् ॥१॥ आम्हा नामाचें भूषण । नामें मुखासी मंडन । नामें होतसे खंडन । नानापरी पापाचें ॥२॥ जपतां नाम मंत्रावळी । काळ कांपतसे चळी । एकाजनार्दनीं न्ह्याळी । रामनामें अतर्क्य ॥३॥

८२८. सकळ पापां पासोनी मुक्त । वाचे उच्चारीत रामहरि ॥१॥ ऐसा महिमा वेद सांगे । नका आड मार्गे जाऊं कोण्ही ॥२॥ भावें करितां भगवतद्भक्ती । मोक्षप्राप्ति तात्काळ ॥३॥ स्वानंदें भगवद्भजन । एका वंदी त्याचे चरण ॥४॥

८२९. नामें प्रायश्चित्तांच्या कोटी । पळताती बारा वाटीं ॥१॥ ऐसें नाम समर्थ जपा । तेणें सोपा सुपंथ ॥२॥ रामनामें पतित पावन । रामनामें उद्धरती जन ॥३॥ एकाजनार्दनीं वाचे । घोका साचें रामनाम ॥४॥

८३०. आदरें आवडी गाती जे नाम । तया न बाधी क्रोध काम ॥१॥ नाम आठवा नाम आठवा । हृदयीं सांठवा रामनाम ॥२॥ संत समुदाय वंदावे आवडी । अंतरींची गोडी नित्य नवी ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रेमाचा पुतळा । विठ्ठल देखिला डोळां धन्य झालों ॥४॥

८३१. आवडीनें नाम वदा कीं रे राम । नासे भवभ्रम क्षणमात्रें ॥१॥ सोपें हें साधन कलयुगामाझारीं । नामें पैठा हरी घरीं होय ॥२॥ नाम मुखीं गातां कीर्तनीं नाचतां । तुटे भवव्यथा अनेक जन्म ॥३॥ एकाजनार्दनीं सारांचें पैं सार । तुटे येरझार नाना योनी ॥४॥

८३२. सोपें वर्म अति सुगम । मुखें स्मरा रामनाम ॥१॥ ऐसा गजर नामाचा । कर्माकर्म लेश कैंचा ॥२॥ नामें पाप निर्दाळिलें । वेद शास्त्र हेंचि बोले ॥३॥ पुराणाचें हें संमत । नाम मुख्य मथितार्थ ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाम । तेणें निरसे कर्माकर्म ॥५॥

८३३. **एक नाम वाचे** । सदा जपे श्रीरामाचें ॥१॥ तेणें तुटेल बंधन । आन नाहीं पैं साधन ॥२॥ नामा परतें साधन । नाहीं नाहीं उत्तम जाण ॥३॥ नाम जपे चंद्रमौळी । जपी तपी ते सकळी ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाम । हेंचि मोक्ष निजधाम ॥५॥

८३४. **नामाचा नित्य जया छंद** । त्याचा तुटे भवबंध ॥१॥ ऐसा मानारे विश्वास । घाला रामनामीं कास ॥२॥ मागील पहा अनुभवें । नामें तारिले दोषी वैभवें ॥३॥ स्त्रीपुत्रादिक अंत्यज । नामें पावन केले सहज ॥४॥ यवनादी मोमीन । नामें तरले अधम जन ॥५॥ हाकारून नाम घोका । सांगे जनार्दनएका ॥६॥

८३५. **वैखरी वाचा वदे रामकृष्ण** । धन्य वंश संपूर्ण जगीं त्याचा ॥१॥ आठवी नित्य नाम सदा वाचे । कळिकाळ त्याचे चरण चुरी ॥२॥ शिव विष्णु ब्रह्मा इंद्रादिक देव । करिती गौरव त्याचा बहु ॥३॥ जनार्दनाचा एका सांगतसे उपाव । धरा नामीं भाव दृढ जनीं ॥४॥

८३६. **सदा सर्वकाळ नाम मुखीं गाये** । आणीक तें नये दुजा हेत ॥१॥ धन्य त्याची माय पावन तें कुळ । धन्य तो निर्मळ वंश त्याचा ॥२॥ जन्मजन्मांतरींचें सुकृत पदरीं । वाचे तो उच्चारी रामकृष्ण ॥३॥ एकाजनार्दनीं सदा जपे नाम । तो देह उत्तम इहलोकीं ॥४॥

८३७. **मागा बहुतांचें मत** । नामें तरले पतीत । हीच सोपी जगीं नीत । राम नाम अक्षरें ॥१॥ येणें तरले पुढें तरतीं । ऐशी नामाची थोर ख्याती । नाम धरा दृढ चित्तीं । एकाभावें आदरें ॥२॥ नाम श्रेष्ठांचें साधन । नामें तुटे भवबंधन । शरण एकाजनार्दन । रामनाम वदतसे ॥३॥

८३८. **सकळ साधितां साधन** । नामावांचून नाहीं पावन ॥१॥ पहा विचारूनि ग्रंथ । नामें तरले असंख्यात ॥२॥ दोषी-सदोषीयां उद्धार । रामनामें पैं साचार ॥३॥ कोटीकुळें तारी । एकाजनार्दन निर्धारीं ॥४॥

८३९. **नारदादि वैष्णव जन** । नामेंचि पावले समाधान । नामें

जगासी मंडन । नाम पावन सर्वांसी ॥१॥ लाहो करा राम नाम । वाउगा सांडा भवभ्रम । अवघा कुळधर्म । नामें जाण साधतो ॥२॥ नाम जपा दिननिशीं । आळस नका करूं मानसीं । एका-जनार्दनीं सायासीं । नका पडूं दुजिया ॥३॥

८४०. नामें ध्रुवा अढळपद । नामें गणिके मोक्षपद । नामें अजामेळ शुद्ध । नामें वाल्हा उद्धरला ॥१॥ धन्य धन्य नाम बळी । महा दोषां होय होळी । सोपें जपतां नामावळी । रामकृष्ण गोपाळ ॥२॥ नामें भुक्ति आणि मुक्ति । नामें एकाचि सर्वां गती । एका-जनार्दनीं शांति । नामें होय सकळां ॥३॥

८४१. नामें तारिले तारिले । महा पातकी उद्धरिले ॥१॥ तें हें सोपें रामनाम । जपतां निवारे क्रोध काम ॥२॥ नामें पावन जाले क्षितीं । ऐसें पुराणें गर्जती ॥३॥ नाम साराचें हें सार । एकाजना-र्दनीं निर्धार ॥४॥

८४२. अभक्त पातकी अपार । नामें पैल पार पावले ॥१॥ ऐसें सोपें राम नाम । आणिकांसी तो विश्राम ॥२॥ नामें पावन होय त्रिजगतीं । वाचे जे वदती राम नाम ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम हरे श्रम बहुतांचा ॥४॥

८४३. नामेंचि पावले पैलपार । शुकादि साचार नामें जगीं ॥१॥ तें नाम सोपें वाचे रामकृष्ण । उच्चारितां जाण वैकुंठ जोडे ॥२॥ नामें पावले मोक्षपद गती । नाम हे विश्रांति सर्व जीवां ॥३॥ एका जनार्दनीं नाम हें तारक । वेदाचा विवेक रामनाम ॥४॥

८४४. नामेंचि क्षितीं उद्धरले । मुक्त जाहले पातकी ॥१॥ अजामेळ गणिका नारी । मुक्त निर्धारीं नामेंचि ॥२॥ वाट-पाडा वाल्मीक । नामें तरला निश्चयो देख ॥३॥ राम स्मरा दिननिशीं । रिद्धि सिद्धी होती दासी ॥४॥ नाम तारक त्रिभुवनीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥५॥

८४५. अनुभवें नाम गातांती गणिका । मोक्षपद देखा प्राप्त जालें ॥१॥ उलट्या अक्षरीं वाल्हा तो तरला । उद्धार तो केला चोखियाचा ॥२॥ यातीसी संबंध नाहीं नामस्मरणीं ।

जपोत पैं कोणी आदरें नाम ॥३॥ जनार्दनीं एका सांगतसे खूण । श्रीरामनाम पूर्ण सोडूं नये ॥४॥

८४६. व्यासादिक गाती ज्यासी । शुक सांगे परीक्षितीसी । श्रीकृष्ण उपदेशी उद्धवासी । नाम सार कलींत ॥१॥ तोचि वेध बैसला मना । ध्यानीं मनीं रामराणा । नाहीं दुजी उपासना । नामापरतें साधन ॥२॥ वेदशास्त्र पुराणें । नामापरतें नाहीं पेणें । एकाजनार्दनीं ह्मणे । नाम उत्तम चांगलें ॥३॥

८४७. जो देवाचें पद सोडी । सदा गोडी अंतरीं ॥१॥ पापें पळती रामनामें । खंडताती कर्माकर्में ॥२॥ नामें कळिकाळासी धाक । यमदूतां न मिळे भीक ॥३॥ ऐसा नामाचा महिमा । नाहीं आणिक उपमा ॥४॥ आवडी जो नामगाय । एकाजनार्दनीं वंदी पाय ॥५॥

८४८. रामनाम मुखीं गाय । यम त्याचे वंदी पाय ॥१॥ ऐसा नामाचा महिमा । सरी न पावेचि ब्रह्मा ॥२॥ उत्तमाउत्तम नाम । सर्व सुखासी विश्राम ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । भवसिंधु तारक धाम ॥४॥

८४९. नाम मुखीं सदा वाचे । कांपती कळी काळ साचे ॥१॥ दो अक्षरीं रामनाम । जपतां पावसी मोक्षधाम ॥२॥ नामावांचूनि परिपाठीं । साधन नाहीं नाहीं नेहटीं ॥३॥ नाम मंत्र श्रेष्ठ सार । जड जिवांसी उद्धार ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाम । सुख धामाचा विश्राम ॥५॥

८५०. शिव सांगे गिरजेप्रती । रामनामें उत्तम गती ॥१॥ असो अधम चांडाळ । नामें पावन होय कुळ ॥२॥ नामसारांचें पैं सार । भवसिंधु उतरी पार ॥३॥ नाम श्रेष्ठांचें पैं श्रेष्ठ । एकाजनार्दनीं वरिष्ठ ॥४॥

८५१. नाम आठवितां नुरेचि पैं पाप । ऐसा दाखवा मज पा कोणी एक ॥१॥ नाम त्रिभुवनीं वरिष्ठ साचार । म्हणोनी निर्धार सनकादिकीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं जपतां निर्धारें । भवसिंधु तरे रामनामें ॥३॥

८५२. **सकळ साधनांचे फळ** । रामनामचि केवळ ॥१॥ जप तप अनुष्ठान । अंतीं नामचि प्रमाण ॥२॥ नाना मंत्र यंत्रावळी । सोडवींना अंतकाळीं ॥३॥ महा पातकी पतित । नामें तरले असंख्यात ॥४॥ नाम साराचें हें सार । एकजनार्दनीं निर्धार ॥५॥

८५३. **कर्म आणि धर्म अष्टांग साधन** । नको यज्ञदान नाम जपें ॥१॥ तुटेल बंधन खुंटेल पतन । नाममुखीं गर्जन सोपा मंत्र ॥२॥ कलियुगामाजी सोपें हें साधन । रामनाम खूण मुक्त वाट ॥३॥ एकाजनार्दनीं खुंटली उपाधी । सहज समाधी रामनामें ॥४॥

८५४. **सहा शास्त्र चारी वेद** । नामापासोनी प्रसिद्ध ॥१॥ तें नाम गाऊं सदा । रामकृष्ण हरी गोविंदा ॥२॥ कर्म धर्म पडतां न्यून । तें सांग हरीचिंतनें ॥३॥ योग याग तप तीर्थ । नामेविण अवघें व्यर्थ ॥४॥ गणिका मोक्षपदा नेली । रामनामें उद्धरली ॥५॥ तारिले जड जीव । एकाजनार्दनीं दृढ भाव ॥६॥

८५५. **निष्ठातें भजन वाचे नारायण** । तया सत्य पेणें वैकुंठींचें ॥१॥ ऐसें वेदशास्त्रें पुराणें सांगती । नामें जोडे मुक्ति नारीनरा ॥२॥ भलतिया भावें मुखीं नाम गावें । तयासि राणिवें वैकुंठींचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं न घेतां संशय । मुखीं सदा गाय रामकृष्ण ४

८५६. **सकाम निष्काम** । वाचे गातां रामनाम ॥१॥ नाम उच्चारितां होटीं । जन्मजरा तुटे आटी ॥२॥ नामाचें महिमान । महा दोषी जाहले पावन ॥३॥ ब्रह्महत्या बाळहत्यारी । नामें तरले निर्धारीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाम । उत्तमा उत्तम निजधाम ५

८५७. **सुखाची विश्रांति सुख समाधान** । मनाचें उन्मन नाम गातां ॥१॥ तें हें नाम सोपें रामकृष्ण हरी । प्रपंच बोहरी उच्चारितां ॥२॥ अहंभाव द्वेष नुरे ती वासना । द्वैताची भावना दुरी ठाके ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम हें सोपारें । येणेंचि पैं सरे भवसिंधु ॥४॥

८५८. **तारावया जड मूढ** । आहे उघड उपाव ॥१॥ सोपें रामनाम घेतां । नाहीं तत्त्वतां साधन ॥२॥ आणिकांसी साधन कष्ट । होती फलकट शेवटीं ॥३॥ तैसें नोहे नाम हें निकें । गोडी फिके अमृत ॥४॥ एकाजनार्दनीं सार । नामोच्चार सुलभ ॥५॥

८५९. **नाम उत्तम चांगलें** । मुक्त केलें पापियां ॥१॥ गातां मुखीं ज्याची कीर्ति । योगयाग घडती कोटी देखा ॥२॥ घडती सकळ तीर्थ प्रदक्षणा । वाचे रामराणा स्मरतांचि ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोपें । सुलभ हरावया पापें ॥४॥

८६०. **नाम उत्तम चांगलें** । त्रिभुवनीं तें मिरविलें । जें शंभूनें धरिलें । निज मानसीं आदरें ॥१॥ धन्य मंत्र रामनाम । उच्चारितां होय सकाम । जन्म कर्म आणि धर्म । होय सुलभ प्राणियां ॥२॥ एकाजनार्दनीं वाचे । ध्यान सदा श्रीरामाचें । कोटी तें यज्ञांचें । फळ तात्काळ जिव्हेसी ॥३॥

८६१. **ऐका नामाचें महिमान** । नामें पातकी पावन । तरले ते अधम जन । कलयुगा माझारीं ॥१॥ धन्य धन्य राम पावन । सर्व साधनांचें साधन । मोक्ष नामचि पूर्ण । स्मरतांचि जोडे ॥२॥ न-लगे आन विधि मुद्रा । न लगे तपांच्या डोंगरा । कासया हिंडताती सैरा । नाम जपा सादर ॥३॥ भोळ्या भाविकां हें वर्म । दृढ जपावें हो नाम । एकाजनार्दनीं धाम । पावे वैकुंठींचें ॥४॥

८६२. **धन्य तें भाग्याचें** । वासुदेव नामीं नाचे ॥१॥ सदा राम नामावळी । पाप तापां होय होळी ॥२॥ सदा नामीं ज्याचें मन । जन नोहे जनार्दन ॥३॥ नामें रंगे ज्याची वाणी । एकाजनार्दनीं तोचि जनीं ॥४॥

८६३. **जन्मोजन्मीं केला लाग** । म्हणोनी भाग पावलों ॥१॥ तेणें घडे संत सेवा । हेंचि देवा परम मान्य ॥२॥ आलिया जन्माचें सार्थक । गातां रामनाम देख ॥३॥ नामावांचुनी सुटिका । ब्रह्मादिकां नोहे देखा ४ नाम जपे शूलपाणी । एकाजनार्दनीं सदा ध्यानीं ५

८६४. **वाउगाची सोस करितोसी तूं मना** । चिंतीं तूं चरणां विठोबाच्या ॥१॥ अविनाश सुख देईल सर्वदा । वाचे वदा सदा रामनाम ॥२॥ तारिले पातकी पावन कलीयुगीं । नाम नौका जगीं तारावया ॥३॥ भवसिंधु पार रामनाम सार । न करीं विचार दुजा कांहीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं ध्यावा अनुभव । प्रत्यक्ष पाहा देव विटेवरी ॥५॥

८६५. **जनार्दनें मज सांगितला मंत्र** । रामनाम पवित्र जपकरीं ॥१॥ सोडवील राम संसार सांकडीं । न पडेचि बेडी अरिवर्गा ॥२॥ जपतप साधन पुराण श्रवण । नाम घेतां जाण सर्व घडती ३ एकाजनार्दनीं टाकुनी संशयो । नाम मुखीं राहो प्रेमें पोटीं ४

८६६. **नाम सुलभ इहलोकीं** । तरले तरले महा पातकी । ह्मणोनी वाचे जो घोकी । नित्य नेमें आदरें ॥१॥ तयाचें तुटतें बंधन । होय जन्माचें खंडन । वाचे गातां जनार्दन । सोपें जाण साधन हें ॥२॥ नमन करुनी समाधान । आठवी रामनामाचें ध्यान । शरण एकाजनार्दन । समाधान संतोष ॥३॥

८६७. **ॐकार हा वर्ण नामाचें पैं मूळ** । परब्रह्म केवळ रामनाम ॥१॥ रामकृष्णा हरी गोविंदा गोपाळा । आठवा वेळोवेळां अहो जन ॥२॥ एकाजनार्दनीं वदतां वैखरी । देखे चराचरीं परब्रह्म ॥३॥

८६८. **वाणी वदे रामनाम** । तेणें साधे सर्व काम ॥१॥ मनें रामाचें चिंतन । नामीं चित्त समाधान ॥२॥ बुद्धीलागीं हाचि छंद । नित्य वदावा गोविंद ॥३॥ गोविंदावांचुनी । दुजा ध्यास नाहीं मनीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं मन । नित्य करी ब्रह्म ध्यान ॥५॥

८६९. **उत्तम स्त्री देखोनी दृष्टी** । मूर्ख कैसा लाळ घोटी ॥१॥ तैसा विनटें रामनामा । तेणें चुकशी कर्माकर्मा ॥२॥ मूषक देखोनी मार्जार । तैसे उभे यमकिंकर ॥३॥ मीन तळमळी जैसा । विषयीक प्राणी तैसा ४ शरण एकाजनार्दनीं । दुजा छंद नाहीं मनीं ५

८७०. **वाचे सदा रामनाम** । तया न बाधी क्रोध काम ॥१॥ हेंचि एक सत्य सार । वांयां नको वेरझार ॥२॥ संसार वांयां न म्हणे सार । करीं परमार्थ विचार ॥३॥ एकाजनार्दनीं रामनाम । वाचे वदें तूं निष्काम ॥४॥

८७१. **साधन नें साधा वाचे** । नाम म्हणा गोविंदाचें ॥१॥ तेणें तुटेल बंधन । वाचे गातां रामकृष्ण ॥२॥ नामा सरसी वाजे टाळी । महा पाप होय होळी ॥३॥ हा तो पुराणीं निश्चय । नाम निशिदिनीं गाये ४ आवडीनें नाम गाये । एकाजनार्दनीं वंदी पाय ५

८७२. **वोखद घेतलिया पाठी** । तेणें तुटी होय रोगा ॥१॥

पथ्य साचार साचार । नामीं धरा निर्धार ॥२॥ चोखदासी कारण पथ्य । भवरोगीया रामनामें मुक्त ॥३॥ एकाजनार्दनीं करा । श्रीराम राम उच्चारा ॥४॥

८७३. अभिमान नका धरूं पोटीं । होय अर्थासवें तुटी ॥१॥ म्हणोनी स्मरा रामराम । तेणें पावाल निजधाम ॥२॥ विहित करा आपुलें कांहीं । आठवा वाचे राम देहीं ॥३॥ काकुलती येतां जनां । शरण एकाजनार्दना ॥४॥

८७४. अहोरात्र वाचे वदा । राम गोविंद नामची ॥१॥ तेणें तुटे भेदाभेद । निरसे संसाराचा कंद ॥२॥ ध्यानींमनीं आणि-शयनीं । वाचे वदा चक्रपाणी ॥३॥ ध्येय ध्याता ध्यान । आठवावे मधुसूदन ॥४॥ एकाजनार्दनीं घोका । आवडीनें राम सखा ॥५॥

८७५. इतुकी करावी हे जोडी । रामनामीं धरा गोडी ॥१॥ आणीक नलगे साधन । एकलें मन जिंका पूर्ण ॥२॥ एकाजनार्दनीं मन । देवापायीं बांधून ॥३॥

८७६. उठतां बैसतां खेळतां बोलतां । चालतां निजतां राम ह्मणा ॥१॥ आसनीं शयनीं भोजनीं परिपूर्ण । वाचे रामनारायण जप करीं ॥२॥ कार्याकारणीं समाधी उन्मनी । राम ध्यानीं मनीं जपें सदा ॥३॥ एकांतीं लोकांतीं देहत्यागाअंतीं । रामनाम वस्ती जिव्हेवरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं वाचे वदें राम । अखंड निष्काम होसी बापा ॥५॥

८७७. नका कर्म धर्म वार्ता । सुखें करा हरिकथा । भवजन्म-व्यथा । येणें तुटे तुमची ॥१॥ सोपें साधनांचें सार । वाचे नरहरि उच्चार । भयें चुके येरझार । चौऱ्यांशींची ॥२॥ नका वेदशास्त्र पाठ । नामें धरा नीट वाट । पंढरी हे पेठ । भूवैकुंठ महीवरी ॥३॥ म्हणोनी करा करा लाहो । वाचे रामनाम गावो । एकाजनार्दनीं भावो । दृढ ठेवा विठ्ठलीं ॥४॥

८७८. उत्तम मध्यम कनिष्ठ याचें नाहीं काम । जपावें तें नाम आधीं आधीं ॥१॥ वर्णाश्रम धर्म याचें नाहीं काम । जपावें तें नाम आधीं आधीं ॥२॥ रज तम सत्त्व याचें नाहीं काम । जपावें

तें नांव आधीं आधीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं हें परतें सारा । जपा रघुवीरा एका भावें ॥४॥

८७९. कळिकाळावरी नाम । चाले जैसे मनोधर्म । वदतां पुरुषोत्तम । पुण्य जोडे असंख्य ॥१॥ वाचे वदा श्रीराम । तेणें पुरे सर्व काम । मोक्ष मार्ग सुगम । नाम उच्चारणें जोडे ॥२॥ आधीं पाहिजे विश्वास । म्हणा आम्ही विष्णुदास । पापाचा तो लेश । कदा नुरे कल्पांतीं ॥३॥ धरा वैष्णव सांगात । आणिक नका दुजा हेत । एकाजनार्दनीं चित्त । रामनामीं असों द्या ॥४॥

८८०. तुमचें तुम्हां सांगतों साचें । मनें वाचे रामनाम ॥१॥ तेणें उतराल पैलथडी । चुकेल बेडी चौऱ्यांशींची ॥२॥ प्रपंचाचें भोंवर जाळें । यांत सगळे अटकाल ॥३॥ काया वाचा आणि मनें । एकाजनार्दन आठवावा ॥४॥

८८१. नामें प्रायश्चित्तांशिक । हाचि देख परमार्थ ॥१॥ श्रेष्ठ नाम पावन जगीं । तरती अंगीं अधमजन ॥२॥ नेणतीयांसी सोपें वर्म । जाणती कर्म सर्वही ॥३॥ कळा कुसरी कांहीं नका । वाचे घोका रामनाम ॥४॥ एकाएकपणें मिनला । एकाजनार्दनीं भेटला ॥५॥

८८२. विश्रांतीचें आसन घालूनीयां जपा । मंत्र तोचि सोपा रामनाम ॥१॥ सर्व यातीं वर्णां आहे अधिकार । रामनाम उच्चार सोपा बहु ॥२॥ कल्पना अविद्या टाकुनी उपाधि । रामनामें समाधी उघड दिसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम पवित्र परिकर । साधनाचें सार हेंचि एक ॥४॥

८८३. लावुनी आसन बैससी समाधी । तों तों उपाधी सहज लागे ॥१॥ नाममुखीं गातां जोडे सायुज्यता । उपाधी तत्त्वतां दूरी पळे ॥२॥ घडती कोटी यज्ञ यागांचें तें फळ । मुखीं नाम सबळ राम असो ३ एकाजनार्दनीं जया ऐसा नेम । तोचि पुरुषोत्तम जगामाजी ४

८८४. देवासी तुष्टण्या एक युक्ति आहे । रामनाम गाय मुखीं सदा ॥१॥ काया वाचा मनें संतांसी शरण । तेणें नारायण तुष्ट होय ॥२॥ नामा परतें साधन आणीक नाहीं दुजें । एकाजनार्दनीं निज नाम सार ॥३॥

८८५. कळिकाळासी दरारा । रामनाम स्मरण करा ॥१॥ भुक्ति मुक्ति लागती पायां । करितां दया वैष्णवांनीं ॥२॥ सुगमं सोपें हेंचि वर्म । नको श्रम मज दुजा ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम सार । नाहीं बडिवार दुसरा ॥४॥

८८६. देवासी तों प्रिय एक नाम आहे । म्हणोनि तूं गाये सदोदित ॥१॥ कला हें कौशल्य अवघें विकळ । मंगळा मंगळ रामनाम ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम मुखीं गातां । मुक्ति सायुज्यता पाठीं लागे ॥३॥

८८७. जगामाजी कीर्ति एक श्रीराम । वाउगा तूं श्रम न करीं जना ॥१॥ सदा सर्वकाळ आठवी वेळोवेळां । मग सुखसोहळा काय उणें ॥२॥ येणें यातायाती चुकती संसार । भवभ्रम निर्धार दुरी ठाके ॥३॥ सांपडलें वर्म आहां इहजनीं । एकाजनार्दनीं नाम गाऊं ॥४॥

८८८. जयां नामाचा विश्वास । धन्य तेचि हरीचे दास । वंदीन पायांस । वारंवार तयांच्या ॥१॥ कुळ तारिलें सकळ । वाचे नामावळी अढळ । गाती रामनाम सरळ । नोहे क्षण आराणूक ॥२॥ ते भाग्याचे नारीनर । जयांचा ऐसा निर्धार । एकाजनार्दनीं साचार । दृढ भाव रामनामीं ॥३॥

८८९. भवरोगियांसी औषध हें नाम । सेवावें परम आवडीनें ॥१॥ सर्वकाळ करा नामाचें चिंतन । सदा समाधान होय तेणें ॥२॥ एकाजनार्दनीं रामनामीं वृत्ती । वृत्तीची निवृत्ति सहज होय ॥३॥

८९०. जपजाप्य मंत्र नको यंत्र तंत्र । वर्णिजे जगत्र रामनाम ॥१॥ पाउला पाउलीं घडतसे यज्ञ । तेणें सर्व पुण्य हातीं जोडे ॥२॥ संतांची संगति नामाचा निजध्यास । तेणें जोडे सौरस हातीं मग ॥३॥ होईं सावधान म्हणे जनार्दन । एकनाथा पूर्ण होईल धन्य ॥४॥

८९१. सांगेन तें धरा पोटीं । वांयां चावटी बोलूं नये ॥१॥ एक नाम वदतां वाचे । कोटी जन्मांचें सार्थक ॥२॥ चुके जेणें वेरझार । करी उच्चार रामनाम ॥३॥ एकाजनार्दनीं साधन सोपें । सांगतों जपें श्रीराम ॥४॥

८९२. मुळींच पापाचा नाहीं लेश । ऐसा घोष नामाचा ॥१॥ ब्रह्महत्या मात्रागमन । दारुण कठीण पाप हें ॥२॥ तेंहीं नासे नामें कोटी । उच्चारीं होटीं रामनाम ॥३॥ नामें नासे पाप । एकाजनार्दनीं अनुताप ॥४॥

८९३. सकामासी स्वर्गप्राप्ती । ऐशी बोले वेदश्रुती ॥१॥ ह्याचि घेई अनुभव । सकाम निष्काम भजें देव ॥२॥ भजतां निष्कामें पैं देवा । स्वर्ग मोक्ष कोण केवा ॥३॥ एकाजनार्दनीं निष्काम । वाचे वदे रामनाम ॥४॥

८९४. वोखद घेतलिया पाठीं । जेवीं होय रोग तुटी ॥१॥ तैसें घेतां रामनाम । तुरे तेथें क्रोध काम ॥२॥ घडतां अमृतपान । होय जन्मांचें खंडन ॥३॥ एकाजनार्दनीं जैसा भाव । तैसा भेटे तया देव ॥४॥

८९५. वाचे ह्मणा रामनाम । तेणें निवारे क्रोध काम । संसाराचा श्रम । तुरे कांहीं तिळमात्र ॥१॥ न लगे वेदविधि आचार । सोपा मंत्राचा उच्चार । अबद्ध अथवा शुचि साचार । राम ह्मणा सादर ॥२॥ एकाजनार्दनीं धरुनी भाव । वाचे वदा रामराव । भवसिंधूचें भेव । तुरे तुह्मां कल्पांतीं ॥३॥

८९६. अवघे रामराम वदा । नाहीं कळिकाळाची बाधा ॥१॥ अवघे वदतां नाम । नाममात्रें निष्काम ॥२॥ अवघे रंगुनी रंगले । अवघे नामें उद्धरिले ॥३॥ अवघियां भरंवसा । एकाजनार्दनीं ऐसा ठसा ॥४॥

८९७. न करीं आळस रामनाम घेतां । वाचे उच्चारितां काय वेंचे ॥१॥ न लगे द्रव्य धन वेंचणेंचि कांहीं । रामनाम गाई सदा मुखीं ॥२॥ सोवळे आचार न लगे विचार । पवित्र परिकर नाम मुखीं ॥३॥ शुद्धयाति कुळ अथवा चांडाळ । स्त्री अथवा बाळ हो कां नीच ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाहीं यातीचें कारण । वाचे उच्चारण तोचि शुची ॥५॥

८९८. कळिकाळ बापुडें नामापुढें दडे । ऐसे थोर पोवाडे श्रीरामाचे ॥१॥ ऐसें वर्म सोपें सांडोनी शिणती । वांयां हीन होती

हांव भरी ॥२॥ असोनियां देहीं फिरती ते वांयां । वाउगाचि तयां शीण होय ॥३॥ एकाजनार्दनीं आत्माराम देहीं । असोनी न कळे कांहीं शिणती वांयां ॥४॥

८९९. मागें बहुतां गुणा आलें । रामनाम रसायन चांगलें ॥१॥ बहुतीं सेविलें आदरें । तेणें तरलें भवसागर ॥२॥ शुकें उतरिलें निगुती । दिधलें असे परीक्षिती ॥३॥ सेवितां आरोग्य झाला । एकाजनार्दनीं म्हणे भला ॥४॥

९००. जन्म कर्म अवघें व्यर्थ । ज्ञाते विवेकी घेती अर्थ ॥१॥ हरी हाचि धर्म मुख्य । रामकृष्ण उच्चारी मुखें ॥२॥ दीन जाऊं नेदी वाउगा जाण । काळाचें जनन रामकृष्ण ॥३॥ एकाजनार्दनीं जन्म कर्म धर्म । ब्रह्मार्पण वर्म हेंचि खरें ॥४॥

९०१. आनंदें करोनी संसारीं असावें । नाम आठवावें श्रीरामाचें ॥१॥ नामाचिया योगें संसार तो चांग । येरव्हीं तें अंग व्यर्थ जाय ॥२॥ ऋषि मुनी सिद्ध संत महानुभाव । रामनामें भव सुखें केला ॥३॥ नामें होय सुख नामें निरसे दुःख । रामनाम एक हृदयीं धरा ॥४॥ एकाजनार्दनीं नामाचा आठव । सुखदुःख भाव दुराविला ॥५॥

९०२. पुरुष अथवा नारी आलिया संसारीं । वाचे हरी हरी भलत्या भावें ॥१॥ सुफळ संसार एका रामनामें । वाउग्या त्या भ्रमें पतन घडे ॥२॥ जन्ममरणाचा तोडोनियां फांसा । वेगीं हृषिकेशा भजा आधीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं किती हें सांगावें । गुंतलेती हावे वाउगें तें ॥४॥

९०३. भवरोगासी वोखद । रामनाम हेंचि शुद्ध ॥१॥ येणें तुटे रोगव्यथा । भुक्ति मुक्ति वंदिती माथा ॥२॥ न लगे आणिकाचें काम । वाचे वदे रामनाम ॥३॥ पथ्य एक शुद्ध क्रिया । एकाजनार्दनीं लागे पायां ॥४॥

९०४. योग याग तप न लगे साधन । वाचे रामकृष्ण जपें आधीं ॥१॥ कायिक वाचीक मानसीक भाव । तेणें सर्व ठाव एकरूप ॥२॥ संसार सांकडें भ्रमिष्टासी पडे । उच्चारितां नाम तया

न पडे सांकडें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नेम हाचि राम । सोपें तें वर्म गूढ नको ॥४॥

९०५. **रामकृष्ण ऐसें नाम** । सुलभ सोपें तें सप्रेम । उच्चारितां नित्य नेम । तया पेणें वैकुंठ ॥१॥ नका करूं आळस कोणी । लहान थोर धरा मनीं । तुटेल आयणी । जन्म आणि मृत्यूची ॥२॥ आहे मज भरंवसा । एकाजनार्दनीं ठसा । आळस नका करूं सहसा । लहान थोर सकळ ॥३॥

९०६. **सोपा मंत्र वाचे हरिहरि ह्मणा** । तुटेल बंधना यमाचिया ॥१॥ न करीं आळस हाचि उपदेश । येणें सावकाश तरती जगीं ॥२॥ कलीमाजी सोपें रामनाम ध्यान । यापरतें साधन आन नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं न करीं आळस । रामनाम घोष मुखें करीं ॥४॥

९०७. **नामधारक हो कां भलता** । त्याचे चरणीं ठेवीन माथा ॥१॥ न ह्मणे उत्तम अधम । मुखीं जपतां रामनाम ॥२॥ यातीकुळाचें कारण । नाहीं नाहीं नामाविण ॥३॥ नाम जपे तोची श्रेष्ठ । एकाजनार्दनीं वरिष्ठ ॥४॥

९०८. **राम म्हणोनी दीन येती काकुळती** । त्यांच्या यातनेचे दोष सांगावे किती ॥१॥ काय सांचलें नाठवे पाप । नामें निष्पाप महादोषी ॥२॥ चित्रगुप्त जंव पाहे वही । कोरडें पान रेघही नाहीं ॥३॥ खोडीना मोडी समूळ उडे । एकाजनार्दनीं नामें पाप झडे ॥४॥

९०९. **अवघें जन्म उत्तम** । वाचे स्मरा रामनाम ॥१॥ अवघे वदती नाम साचें । धन्य धन्य ते दैवाचे ॥२॥ संतसंग सदा । अवघा तया हाचि धंदा ॥३॥ अवघे वर्ण उत्तम । भेदाभेद नाहीं काम ॥४॥ अवघा एकाजनार्दन । भेदाभेदाचें नाहीं कारण ॥५॥

९१०. **तुज सगुण जरी ध्याऊं तरी तूं परिमित होशी** । तुज निर्गुण जरी ध्याऊं तरी तूं लक्षा न येसी । साचचि वेद पुरुषा न कळे श्रुति अभ्यासेंसी । तो तूं नभाचा जो साक्षी शब्दें केविं आतुडसी ॥१॥ रामराम रामा सच्चिदानंदा रामा । भवसिंधु तारक जय तूं मेघश्यामा । अनंत कोटी ब्रम्हांडधीशा अनुपम्य

महिमा । अहं सोहं ग्रासुनी हें तो मागतसे तुझां ॥२॥ अष्टांगयोगें शरीर दंडूनि वायुसी झुंझ घेवो । बहुसाल अंतराय तयाचा येतसे भेवो । कर्मचि जरी आचरूं दृढ धरूनियां भावो । विधिनिषेध माथा अंगीं वाजतसे घावो ॥३॥ तीर्थयात्रेसी जाऊं तरी तें तीर्थ दुरी राहे । पर्वकाळ विचारितां नित्य काळ वांयां जाये । हातीं जपमाळा घेऊनि अगणित गणूं पाहे । तेथें पापिणी निद्रा घाला घालूनियां जाये ॥४॥ गृह शिखासूत्र त्यजुनी संन्यास करूं । न नासे संकल्प तयाचा धाक थोरु । तेथें मन निश्चळ न राहे यासी काय बा करूं । वेषचि पालटे न पालटे अहंकारु ॥५॥ जनीं जनार्दन प्रत्यक्ष डोळा कां न दिसे यासी । ममताहंकृतिनें योगी बुडविले साधन आश्रमासी । एकाजनार्दनीं सिद्ध साधन कां न करसी । सांडी मांडी न लगे मग तूं रामाचि होसी ॥६॥

९११. श्रुतिशास्त्रां अति दूरी । तो परमात्मा श्रीहरी । तो दशरथाचे घरीं । क्रीडतु राम ॥१॥ क्षण एक नमस्कारा । नातुडे सुरवरा । तो रिसां आणि वान्नरां । क्षेम देतो राम ॥२॥ चरणीं शिळा उद्धरी । नामें गणिका तारी । तो कोळियाचे घरी । पाहुणा राम ॥३॥ शिवाचें निजध्येय । वाल्मिकाचें गुह्य । तो भिल्लणीचीं फळें खाय । श्रीराम ॥४॥ न कळे ध्यानीं मनीं । तो नातुडे जो चिंतनीं । तो वानरांच्या कानीं । गोष्टि सांगे राम ॥५॥ एकाजनार्दनीं एका । श्रीराम निजसखा । वानरें वनचरें फुका । तारियेलीं ॥६॥

श्रीरामचरित्र.

९१२. दशरथ संतानहीन जाला । पुत्रजन्य याग केला ॥१॥ सांगे वसिष्ठ आचार्य । धर्मशास्त्र ऐके राय ॥२॥ पुसों जावें जी डोहळीयां । जे जे प्रिया मागती ॥३॥ ऐका कौसल्या संभ्रम । उदरीं संभवला राम ॥४॥ पुसों जातां डोहळे । आमअन्य तें वर्तलें ॥५॥ जनार्दन उदरा आला । एकाएकीं डोळिया घाला ॥६॥

९१३. एकपणें विण प्रसवला । विदेहीं जन्मला श्रीराम ॥१॥ पुरवीं पितामहाचा पिता । तया प्रसन्न सुभानु होता ॥२॥ यालागीं सूर्यवंशीं तंव पिता । जन्म जाला श्रीराम ॥३॥ एकाजनार्दनीं श्रीराम । सर्व हरतील श्रम ॥४॥

९१४. रीघ नाहीं कोणा पाहूं आले जना । फिटलें पारणें लोचनाचें ॥१॥ नाचत नारद गाताती गंधर्व । तुंबर हावभाव दाविताती ॥२॥ स्तुति करी शेष न वर्णवे वेदांसी । स्तवन विरिंची करीतसे ॥३॥ करिताती नारी अभ्यंग रामासी । पायांवरी त्यासी न्हाणिताती ॥४॥ नीति नाहीं गुण विश्वाचा जनिता । तयाचिया माथा पाणी घाली ॥५॥ घाली तेल माथां माखीत ते टाळु । दीनाचा दयाळु कुर्वाळी ती ॥६॥ तीर्थें वास करती जयाचीये चरणीं । पायांवरी न्हाणी त्यासी माता ॥७॥ लाउनी पालव रामासी पुसिलें । वेगीं फुंकियेले कान दोन्ही ॥८॥ दोघी दोहींकडे सिद्धि बुद्धि जाणा । घातिलें पाळणां रामराजा ॥९॥ त्यांनीं धणीवरी गाईला पाळणा । एकाजनार्दना पहुडविलें ॥१०॥

९१५. पोटीं भय आतां तुजला कशाचें । ध्येय हें शिवाचें अवतरलें ॥१॥ तरले अपार पापी मूढ जन । ऐकतां चिंतन देव तोषे ॥२॥ तोषोनियां गुरु ह्मणे लागे पायां । कौसल्या ही जाया नोहे तुझी ॥३॥ तुझी भक्ति वाढ केली आली फळा । तो सुखसोहळा पाहें आतां ॥४॥ आतां करूं स्तुति श्रीराम रक्षितां । तारी निजभक्तां सत्ताबळें ॥५॥ बळें गेला लग्ना सागराचे पोटीं । तेथें तो कपटी घात करी ॥६॥ करी विघ्न तारूं बुडविलें सागरीं । एकाजनार्दनीं निर्धारीं देव राखे ॥७॥

९१६. पहा ऋषी आले मागावया दान । शांति करूं यज्ञ ऋषीचिया ॥१॥ ऋषिलागीं पूजा सिद्धि नेऊं पैजा । राक्षसांच्या फौजा मारूं बळें ॥२॥ मारूं बळें आतां त्राटिका सुबाहु । द्विजांलागीं देऊं सुख मोठें ॥३॥ भेटे पुढें कार्य ऋषि भार्या वनीं । लाउनी चरण उद्धरावी ॥४॥ उद्धरावें तृण पशु आणि पक्षी । जया

जे आपेक्षी देऊं तया ॥५॥ तया ऋषिसंगें जनकाचा याग । एकाजनार्दनीं मग धनुष्य भंगी ॥६॥

९१७. तेथें रावणाचा गर्व परिहार । पर्णिली सुंदर सीता देवी ॥१॥ देवीं दुंदुभी वाजविल्या अपार । तेव्हां कळों सरे भार्गवासी ॥२॥ भार्गव पातला आला गर्वराशी । कोणें धनुष्यासी सोडियेलें ॥३॥ भंगियेला गर्व तोषला भार्गव । एकाजनार्दनीं अपूर्व आशीर्वाद ॥४॥

९१८. श्रीरामासी राज्याभिषेचन । इंद्रादिकां चिंता गहन । समस्त देव मिळोन । चतुरानन विनविला ॥१॥ देव ह्मणती ब्रह्मयासी । तुझें आश्वासन आह्मांसी । श्रीराम अवतार सूर्यवंशीं । तो रावणासी वधील ॥२॥ सपुत्र बंधु प्रधान । राम करील राक्षस कंदन । तेणें देवांसी बंधमोचन । एकाजनार्दन होईल ॥३॥

९१९. लंकाबंदीं पडले देव । सुटका चिंतिताती सर्व ॥१॥ रामा रामा रामा दशकंठनिकंदन रामा । भवबंधविमोचना तारीं कृपा करीं हो मेघश्यामा ॥ध्रु०॥ वेगीं बांधोनि सत्याचा सेतू । करी अधर्मा रावणाचा घातू ॥२॥ थोर पसारत वासना भुजा । तुजवांचुनी छेदिता नाहीं दुजा ॥३॥ अहं गर्वित रावणू । छेदी सोडुनी कृपेचा बाणू ॥४॥ त्रिगुण लंका हे जाळुनी । सीता प्रकृती सोडवी निजपत्नी ॥५॥ अखंड लाउनी अनुसंधान । तोडी देहबुद्धि बंधन ६ अनन्य शरण जनार्दना एका । त्यासी राज्य करुनी दिधलें देखा ७

९२०. सत्य करीं आपुलें वचन । आमुचें करीं बंध मोचन । आमुचे विपत्तीचें विधान । सावधान अवधारीं ॥१॥ इंद्रबारी चंद्र कन्हेरी । यम पाणी वाहे घरोघरीं । वायु झाडी सदा वोसरी । विधि तेथें करी दळाकांडा ॥२॥ अश्विनीदेव दोन्ही । परिमळ देती स्त्रिये लागुनी । विलंब अर्धक्षणीं । दासी बांधोनि धुमसिती ॥३॥ मारको केली तराळी । सठवी बाळातें पाखाळी । रात्रीं जागे काळी कराळी । मेसको बळी शोभनिया ॥४॥ मैराळ देव कानडा । करी राक्षसांच्या दाढा । आरसा न दाखवी ज्या पुढा । तो रोकडा बुकाली ॥५॥ विघ्न राहूं न शके ज्यापुढें । तो गणेश बापुडें । गाढवांचे कळप गाढे । एकाजनार्दनीं वळीत ॥६॥

९२१. अग्नीस आपदा बहुवस । रावणाचे असोस । नानापरींचे स्पर्श दोष । धुई अहर्निशीं धुपधुपीत ॥१॥ उदक सेवा वरुणा हातीं । विंजणे सेवा नित्य वसंतीं । निरोप सांगावया बृहस्पती । प्रजापती शांतिपाठा ॥२॥ ऐसे आम्ही देव समस्त । रावणाचे निःत्यांकित । लंके आलिया रघुनाथ । एकादनार्दनीं बंध मुक्त करील ३

९२२. रघुनंदन पायीं गेला । रथ त्वां कां रे आणिला ॥१॥ सूर्यवंशीं नारायण । माझा राघव जातो वना ॥२॥ सूर्यवंशीं दिनकरा । तपूं नको तूं भास्करा ॥३॥ अहो धरणी मायबहिणी । सांभाळाहो कोदंडपाणी ४ एकाजनार्दनीं भाव । पदोपदीं राघवराव ५

९२३. कपींद्रा सुखी आहे कीं । षड्गुण तरु हा राम ॥ध्रु०॥ कनक कुरंग पाठीं श्रमले । प्रभु सर्वज्ञ काम ॥१॥ मज विरहित त्या निद्रा कैंची । अखिल लोकाभिराम ॥२॥ सौमित्रा दुर्वाक्यें छळिलें । त्याचा हा परिणाम ३ त्र्यंबक भंगी एकाजनार्दन । करिती विबुध प्रणाम ४

९२४. कधीं भेटेल रघुपती । मजला सांग बा मारुती ॥ध्रु०॥ मी अपराधी शब्द शरानें दुःखीत उन्मीळापती । कीं मजला सांग बा० ॥१॥ साधु छळलें माझें मज फळलें । कर्मीं राक्षससंगती ॥२॥ दीन जनार्दन आश्रय तुझा । सज्जन जन जाणती ॥३॥

९२५. कपटें रावणहो गेला रामु । तंव शमला त्याचा कपट भावो । सकळ वृत्ति रामाचि देखे फिटला देह संदेहो । सबाह्य अभ्यंतरीं रामु नांदे सिलेसी नाहीं तेथें ठावो रया ॥१॥ रामराम राम अवघाचि राम । फिटला रावणाचा श्रम । भोग्य भोग भोक्ता रामुचि झाला कैंचा उठी तेथ कामुरेया ॥ध्रु०॥ जनीं रामु वनीं रामु नरनारी देखे रामु । तो हा रामु कीं कामु निःसिम नेमु । सरला भावनेचा भ्रमु । कामाचेनी काजें कपटें रामु । होता फिटला तयाचा जन्मु भ्रमु रया ॥२॥ ऐसा सकळरूपें रामु स्वरूपें आला काय कीजे त्यासी पुजा । रामाचा बाणीं सीरें छेदूनि चरणीं वाहातसे वोजा । रामाचा विश्वासु बाणला त्या रावणासीरें निघती अधिक पैजा ॥३॥ हृदयीं रामु तेंचि अमृत कुपिका । म्हणोनि सिरें निघती तया देखा । शिरांची लाखोली रामासी वाहिली । अधिकाचि येतसे

हरिखा । अवघाचि राम गिळियेला रावणें । देह कुरवंडी केला तया सुखा रया ॥४॥ शरणागता दिधलें तें तंव उणें । ह्मणोनि अधिक घेतलें रावणें रामाचें यश तें रावणा । विजयगुढी विचारूनि पहा पां मनें। अरि मित्रा समता समान एकपदीं एकाएकीं केलें जनार्दनें रया ५

९२६. **साधन कांहीं नेणें मी अबला** । श्याम हें रूप बैसलेंसे डोळां । लोपली चंद्रसूर्याची कला । तो राम माझा जीवींचा जिव्हाळा ॥१॥ राम हें माझें जीवींचें जीवन । पाहतां मन हें जालें उन्मन ॥ध्रु०॥ प्रकाश दाटला दाही दिशा । पुढेंही मार्ग न दिसे आकाशा । खुंटली गति श्वासोच्छ्वासा । तो राम माझा भेटेल हो कैसा ॥२॥ यासी साच हो परिसा कारण । एकाजनार्दनीं शरण । कृपा होय परिपूर्ण । तरीच साधे हें साधन ॥३॥

सीता-मंदोदरी-संवाद.

९२७. **ऐका संत सज्जन** । निजहित कुशल पूर्ण । करुनी सर्वांगाचे कान । शब्दार्थ जाणावा ॥१॥ जीवामाजी घालुनी जीव । परिसतां हे अर्थ गौरव । तैं सिद्धी पावे कार्य सर्व । भवविभव निवारे ॥२॥ असो आतां जानकीसी । मंदोदरी अति प्रीतींसी । पुसती जाली वेगेंसी । रामानुभव तो कैसा ॥३॥ सांगे एकाजनार्दन । चित्त करा समाधान । अनुभवाचें लक्षण । सावधान ऐकावें ॥४॥

९२८. **श्रीराम व्यापकु कीं एकदेशी** । हें सांगावें मजपाशीं सकळ देहीं श्रीरामासी । स्थिति कैसी वस्तीची ॥१॥ जरी ह्मणसी परिच्छिन्न । तरी व्यापकत्वा पडिलें खाण । आत्माराम हें अभिधान । न घडे जाण तयासी ॥२॥ जरी त्यातें व्यापक म्हणसी । तरी तो सर्वभूत निवासी । तेथें उपेक्षितां रावणासी । अद्वैत भजनासी अभाव ॥३॥ एकाजनार्दन । भेद भाष्य वचन । राम परमात्मा जाण । सर्वगत निर्धारें ॥४॥

९२९. **ब्रह्म धरुनी मुंगीवरी** । रामव्यापक चराचरीं । तो रावणाचे शरीरीं । इंद्रियव्यापारीं नांदत ॥१॥ रामानुसंधान रावणीं ।

भजतां होय कोण हानी । हें सांगावें साजणी । प्रीति करुनी मज-लागीं ॥२॥ हांसोनियां सीता सुंदरी । उत्तर देती अति कुसरी । तें परिसोनी मंदोदरी । विश्रांति थोर पावेल ॥३॥ शरण एकाजनार्दन । दृश्यादृश्य वचन । परिसोनी समाधान । देह स्थिती निरसे ॥४॥

९३०. सावध ऐकें साजणी । प्रवेशतां रामानुसंधानीं । चित्त चित्तपणा विसरुनी । राम होउनी स्वयें राहे ॥१॥ द्रष्टा परिच्छिन्न होय । तैं दृश्य दृश्यत्वें दिसों लाहे । श्रीराम स्वयें तैसा नोहे । परी तें माय सांगेन ॥२॥ श्रीराम होउनी व्याप्य एक । असतां राम होवावें व्यापक । त्रिपुटीचा अभावो देख । व्याप्य व्यापक तेथें कैंचें ॥३॥ म्हणसी सर्वांच्या अंतरीं । राम असे चराचरीं । तो रावणाचे शरीरीं । एकाजनार्दनीं नांदत ॥४॥

९३१. राम सर्वांच्या हृदयीं आहे । धरितां त्या हृदयस्थाची सोये । तेथें रामरावणु कोठें आहे । सांग माये यथार्थ ॥१॥ भोगि-तां हृदयस्थासी । अवकाश कैंचा भोक्तयासी । तेथें रावण कैंचा आणिसी । जें तयासी भोगावें ॥२॥ दृश्याचिये भेटी । दृश्यपणें उठी । होतां तेणेंसी तुटी । तोही शेवटीं असेना ॥३॥ आतां नाहीं-पणें असे । असे तोचि दिसे । एकाजनार्दनीं पिसें । रावणाचें कायसें ४

९३२. ऐकोनी सीतेच्या उत्तरीं । पूर्णावस्था मंदोदरी । चढली स्वेद कंप शरीरीं । आनंदलहरी दाटली ॥१॥ इंद्रिय विकळता जाली । चित्त चैतन्या मिठी पडली । अंतरीं सुखोर्मी दाटली । तेणें पडली मूर्छित ॥२॥ बाप सद्गुरूचें सामर्थ्य । आलोलिक अति अद्भुत । वचनमात्रें शक्तिपात । जाला निश्चित मंदोदरी ॥३॥ नाहीं हस्त मस्तक । कृपा कवळोनी देख । वचनमात्रें दिधलें सुख । एकाजनार्दनीं सरेना ॥४॥

---

९३३. राम रावण रणांगणीं । युद्धा मिनले निज निर्वाणी । येरयेरातें लक्षूनि । स्वयें विंधों पाहे ॥१॥ तंव गज ध्वजीं राम । रामचि धनुष्य बाण । रामरूप आपण आपणा देखें ॥२॥ रावणा पडिलें ठक । रामरूप कटक । पारिकें आणीक । तया न दिसे

कांहीं ॥३॥ रामरूप नर । रामरूप वान्नर। वैरी निशाचर। रामरूप ॥४॥ रावण पाहे लंकेकडे । रामरूप लंकेचे हुडे । सबाह्य चहूंकडे । राम दिसे ॥५॥ ऐसें निर्वाण युद्ध । विसरला द्वंद्व भेद । एकाजनार्दनीं आनंद प्रगटला ॥६॥

९३४. तेहतीस कोटी देव बांदवडी लंका बंदीखान। गडलंका बंदीखान बंदिमोचन राम चिंतन देव करिती ध्यान । अंतगती सीता सती चोरुनी नेली जाण । अठरा पद्में वानर भार वीर चालिला दारुण राम चालिले आपण ॥१॥ राम चढत रथ क्षिती डोलत त्रैलोक्य कंपायमान । रथु घडघडी शेषु फडफडी कूर्म लपवी मान । वराह बुडी दाढा तडतडी समुद्रा घाली पलाण मेरु कुळाचळ । कांपती चळचळ राक्षसा निदान ॥ध्रु०॥ हनुमान बळी फाळी आसाळी । अखय पौळी उपटितु ब्रह्मा ब्रह्मपाशीं बांधोनी त्यासी । आणि लंकेसी अनर्थू रावणू यासीं हाणे खर्गेसी । घाव हनुमंतु हाणतु घावो पोचटु कैसा पैलु जैसा रामेसी कैसा भीडसी तूं ॥२॥ पुंसिं लावूनि आंगीं हनुमान रागी दावो दावो सवेगी तेणें केला । बिभिषणु तेवेळीं रावणाजवळीं बुद्धि सोज्वळी भेदला । त्यासी हाणोनि लाथा दवडी सर्वथा शरण रघुनाथा तो आला । न जीणता रावण लंकादान पूर्व संकल्प घातला रामें ॥३॥ रामाची ख्याति वाणूं किती शिळा तरती सागर । स्वयें बुडती आणिका बुडविती तरोनि तारिती वानर । लंका पारिं सुवेळा गीरी रामु भारी दुर्धर । दाहाछत्रें लंकेवरी रावण पाहे नर वानर । येकु-बाण सोडी काढुनी वोढी दाहाछत्रें पाडी रघुवीर ॥४॥ शिष्टाई करितां अंगदु धरितां मंडपु अवचिता आणिला । मंडपु शिरीं देखोनी दुरी राम भारी कोपला । लंका बिभिषणा दिधली जाणा तेथील अर्थु कां आणिला । स्वामीबळें उडतां बैसला माथां म-जही न कळतां पैं आला । तेणेंची उड्डाणें आनंदें तेणें सभेसी मंडप सांडिला ॥५॥ हुडहुडां तत्काळी वानर महाबळी वीरा खंदवी करिती । दांडे गुंडे पर्वत खांडे बळी अतुर्बळी हाणती । खड्गें त्रीशूळ कौंती मुद्गल हातीं भाले कपाळी रोवीतीं । पुच्छीं धरुनी

वानरां भवंडिती गरगरां येरे निशाचरां उपटिती ॥६॥ सेली सांबळधर कोतेकर आढा उंच व्हाणक्का तोमर । आळगाईत बाणाईत त्रिशुळ चक्र धनुर्धर । अश्व गजपती नरपती नावाणगे वीर थोर थोर । नरांतक सुरांतक रणकर्कश दुर्धर । काळांतक यमांतक विकटमुखें भ्यासूर ॥७॥ नळ नीळांगद जांबुवंत सुग्रीव महाविर तार तरळ । गव गवाक्ष गंधमर्दन दुर्धरु हनुमान महावीर अजरामर । सुखें नुदधीं मुख दुस्तर वृक्ष पर्वत हातीं न मिळे जुत्पती । चालिले करिती भुभुःकार ॥८॥ वीरां वानरां रणीं झोट धरणी मागें कोण्ही न सरती । निशाण दणदण खड्गें खणखण बाण सणसणां सुटती । उरीं शिरीं माथां घायें देतां टणके कैसे उठती । वृक्षें रथू मोडिती गज झोडिती वीर पाडिती पैं क्षिती । लंकेपुढा अशुद्ध भडभडा रणनदी वाहती ॥९॥ रावणसेना मोडिली जाणा कोपु दशानना पैं आला । ढोल टमक भेरी रण मोहरी घावो निशाणा घातला । निशाचर वीर आला अपार भार दुर्धर चालिला । दाहाछत्रें शिरीं रावणात्री रामु सन्मुख लोटला । वानर भारीसपरिवारी रामु कैसा देखिला ॥१०॥ शामसुंदर अति मनोहर मूर्ति चिन्मात्र चिद्रती । आभाळ भाळा टिळकु पिंवळा रेखिला अति निगुती । कुंडलें साकार निराकार श्रवणें विकार लोपती । देखोनी वदन कोटी मदन लज्जा अनंगा ते होती । चंद्र क्षीण बापुडा उपमे थोडा पूर्ण इंदु रघुपती ॥११॥ ऐसा मुख्य मयंक निष्कलंक आर्त चकोर सेविती । आबाहू भावो आजानुबाहो धनुष्य मिरवे त्या हातीं । द्वैत दळण करीं पूर्ण बाणु शोभा सद्गती । विजुकासे विसरली अस्तगती चरणीं तोडरु गर्जे घोर विवरी कांपती ॥१२॥ रामु रावण वरुषे बाण पवन पूर्ण खिळीला । बाणाचा वळसा फिरतो कैसा लोह धुळारो उठिला । शर पिसारा सुटला वारा रावणु आंवरा उडविला । वाहाटुळी पान भ्रमें जाण तेवीं दशानन भ्रमला । न लगतां घावो रावण पाहो युद्ध क्रोधु सांडिला । कुंभकर्ण बळी तियेवेळीं देउनी आरोळी उठिला ॥१३॥ माहा मोह घूर्ण कुंभकर्ण अर्धचंद्रे निवटिला । निकुंबळागिरी आटकभारी हासु

आग्री चालिला । इंद्राजीत नीकटे कोटी कपटे करी सपाटे येकला । चाळ ब्रह्मचारी निराहारी तेणें इंद्राजीत मारिला । तें देखोनी रावण कोपला पूर्ण राम गर्जोनी हांकिला ॥१४॥ रामनाम जल्प फेडी पाप करी निष्पाप नामें एकें । रामावेगळें जाण न विधेआन अनुसंधान नेटकें । तंव गर्जीराम ध्वजीराम रामरूप आसके । रामु नर रामु वानर रामु निशाचर निमीखें । पाहे लंकेकडे राम चहूंकडे मागें पुढें रामु देखे । धनुष्य बाण रामपूर्ण आपण्या राम वोळखे ॥१५॥ ऐसें युद्ध देखे परम सुख रावण हरिखें कोंदला । छेदुनी दशमुख केला विश्वमुख रामसम्यकु तुष्टला । नैश्वरासाठीं स्वरुपीं भेटी रामु कृपाळू होय भला । राजपद नेलें स्वपद दिधलें आत्माराम प्रगटला । एकाजनार्दनीं आनंदु । त्रिभुवनीं देह विदेह रामु जाहला ॥१६॥

९३५. **भिल्लणी बाळा वनीं वेंचितां फळा ।** देखिला रामरावो ठक पडिलें डोळा ॥१॥ गोडणी सोहंमार्गीं गीतीं गाती रामा । आनंदें नाचती दृष्टी देखोनी रामा ॥२॥ देखोनी रामरावो कैसा झाला भावो । सेवितां कंदमुळें आह्मां दिसतो देवो ॥३॥ सफळिता तरुवरीं साचें राम आभासे । पहा जनीं वनीं अवघा रामाचि दिसे ॥४॥ चारा हरवेठी बोरा भरूनियां पाटी । फळामाजी फळ राम सफळीत दृष्टी ॥५॥ आसनीं शयनीं आह्मा आणीक बोधु । एकाजनार्दनीं गोड लाविला वेधु ॥६॥

९३६. **अहि रावणें राम धरुनियां नेला थोर मांडले निर्वाण ।** घायातळीं राम उभा करूनियां म्हणतसे करीरे स्मरण ॥१॥ जगाच्या संकटीं रामातें स्मरती रामें स्मरावें कवणा । देवाचें मरण भक्तें चुकविलें म्हणोनी अमर केला हनुमंतु ॥२॥ न तुटे न जळे न बुडे न ढळे संसारीं असोनी अलिप्तु । दुसरेनि अवतारें रामासी जन्मु परि हनुमंत जन्मातीतु ॥३॥ देवासी जन्ममरण दिसते अविनासी । एकाजनार्दनें केले भक्तरे या ॥४॥

९३७. **इंद्रिय देवाचीं सुटली बांदवडी ।** स्वानंदें उभविली गुढी सरली असुर धाडी ॥१॥ रामराज्य झालें रामराज्य झालें । रामराज्य झालें सद्गुरूचेनि बोलें ॥२॥ अहं रावणु रामें मारिला

प्रचंड । धरी मारी देहीं सरला इंद्रिय दंड ॥३॥ त्रिकुटशिखरीं पिटलें रामराज्य धेंडे । क्रोधादि असुर गेले करुनी काळीं तोंडें ॥४॥ विषयाचे करभार कामिनी करिती अंतू । राम सामराज्यें विरालामन्मथू ॥५॥ रामनाम तेथें कळिकाळ कांपती । रामनामें सम अधमोत्तमा मुक्ती ॥६॥ शरणागत निज स्थापिले निजपदीं । रामनामें जड तरतीं भवाब्धी ॥७॥ एकाजनार्दनीं रामनाम जपे । रामराज्य झालें सद्गुरुकृपें ॥८॥

९३८. कौसल्या यज्ञशेष सेउनी राम जन्मला तियेचे पोटीं । वनवासासी जातां वियोग पावली दुःख शोकें हिंपुटी ॥१॥ धन्य धन्य ते अहिल्या शिळा । हरिच्या पावली चरण कमळा । त्र्यंबक भंजनी जानकी पर्णिली केली एक पतिव्रता राणी । रामा वेगळी रावणें चोरूनियां नेली दुःखीत अशोकवनीं ॥२॥ रामें रणांगणीं राक्षस मारिले । ते मरणातीत होऊनि ठेले । देवांचीं बंधनें तोडिलीं रामें । शेखीं अमर ते प्रळयीं निमाले ॥३॥ दशरथ पिता निमाला त्याचें कलेवर पचे तैल द्रोणीं । सकुडी अयोध्या वैकुंठासी नेली । अभिनव श्रीराम करणी ॥४॥ सुरांचा कैवारी कीं असुरांचा वैरी । ऐसें न मानींच रामरावो । वैरियाचा बंधु बिभिषण आप्तु । एकाजनार्दनीं समभावो ॥५॥

९३९. अंगें येऊनियां रामें नवल पैं केलें भवाब्धीं बांधला सेतु । अतिशयेसीं जड दगड तैसे मूढ नामेंचि तारितु । अविश्वासिय तेथ मार्गाचि न कळे स्वेतबंधीं भवे आवर्तु रया ॥१॥ रामीं आरामु त्या संसार समु अभिमानिया तोचि पशु । अंतरीं बोध नाहीं बाहेरी ज्ञातेपण लटक्याचा न घेती त्रासु ॥ध्रु०॥ सर्वांतरीं राम म्हणोनि बोलती । परी बोला ऐसी नाहीं स्थिति । चरणीं लागल्या शीळा उद्धरल्या हे तंव रायाची ख्याति । तेंचि रामु हृदयीं अविश्वासें नरका जाती रया ॥२॥ राम म्हणतां गणिका उद्धरिली सरला संसार लेशु । सकळ शास्त्र मंथूनि श्रुति वाखाणितां नये चित्तींचा विश्वासु । वेश्ये निपटारे वाचूनियां जालो मा नुरेचि संसार पाशु रया ॥३॥ अंतरीं रामनाम सांगती कानीं । परी न सांगती वेद

ध्वनी । वेदाचा विश्वासु कर्म प्रकृति परी राम तारील निर्वाणीं । तोचि राम जीतां विश्वासें भजाल तरी सेवक होईल निदानी ॥४॥ सांडोनि अभिमान विश्वासें भजाल तरी स्वयेंचि व्हाल राम । मातीयेची मूर्ति द्रोण करूनियां कीं लौकिका फावला भावो । एकाजनार्दनीं एकपणें भजतां । संसारासी नुरे ठावो रया ॥५॥

९४०. देवासी नागवे ग्रहांचाही ग्रहो । तो राम रावणें आणिला रणा । सुरनर वानर भक्त निशाचर समूह मीनलीसे सेना । चैतन्य चोरटी ते रूपें गोरटी आणिली राम अंगनारे रे ॥१॥ राम देखोनी दिठी । हरिखली गोरटी । स्वानंदाची सृष्टी हेलावतु । जानकी पाहे रघुनाथा । राम न पाहे सीता । चरणावरी माथा ठेवूं नेदी ॥२॥ तंव देव म्हणती देवा सीतेचिया भावा । नमस्कार घ्यावा अनुसरू आतां । विनविती जगत्पति ऐकें सीतापती । उभी आहे तिष्ठती जनक तनया । विनवी बिभिषण मृदुवचनीं लक्षुमण । सीतेलागीं रावण निर्दाळिला । जी लागीं शिणविलें तिसीं कां दुऱ्हाविलें । हनुवंत ह्मणे बोले सांगा स्वामी ॥३॥ तूं जीवींचें न सांगसी आणि मौन्यची राहासी तें गुढ वेद शास्त्रांसी न कळे मा । आह्मीं तंव वान्नरें प्रकृतिचीं पामरें तें केवीं वनचरें जाणोन बा । सीता सीता घोकणी ते जनकनंदिनी । उभी असे येउनी जवळी मा । जवळीं आल्या पाठी तूं न पाहासी दृष्टी । कुसरी हे उफराटी न कळे आह्मां ॥४॥ पाहोनी प्लवंगम इच्छीतेस बोले राम । विषयीं विषय काम आम्हां नाहीं । हे परपुरु मीनली ऐसी झाली बोली । प्रकृति अंगिकारीली कैसी जाय । तरी हे जीवाची मोहिनी काम जनित जननी । देखतां नयनीं भुलवी जगा । तरी हे दिव्य देऊनि पाहा हो दाखवूं शुद्ध भावो । संज्ञा रामरावो करुनी ठेला ॥५॥ हें देखोनी समस्त राहिले तटस्थ । हनमंत काय तेथें करिता झाला । हें विषम विश्वकुंड पेटविलें प्रचंड सहजाग्नी उदंड प्रज्वाळिला । येरी कुंडाकडे पाहे तंव रामरूप दिसताहे । नवल दिव्य माय आरंभिलें । येथें भावचि प्रमाण अग्नीमाजी स्नान । करुनी रामचरण दृढ धरीन ॥६॥ अगा परिसें तेजोराशी तूं साक्षि

या कर्मासी । जठरींचा जठरवासी जठराग्नी । चपल चंचल योगें मन जेथें जाय वेगें । सरिसा पुढें मागें अवघा राम । राम सांडोनी मना विषयों ये जरी ध्याना । तरी देह हुताशना दग्ध करीं वा ॥७॥ वाचिक व्यापारू स्वरवर्ण उच्चारु । रामेंविण अक्षरु केवीं निघे । वचना वदनीं राम कथे मेघःश्याम । रामेंविण उपशम शब्द नाहीं । वाचा जे वावडे तें तें राम घडे । रामेंविण उघडें वचन नाहीं । हांकीं हांकीतां हाका हाके माझीं राम देखा । नाहीं तरी देव मुखा दहन करी ॥८॥ हे काया आतळे तेथेंची राम मिळे । रामाविण वेगळें उरलें नाहीं । देहो देहो देहो बहुतांसी संदेहो । देहीं रामरावो प्रगट नांदे । राम श्वासोश्वास रामनिमीष निमीष्य । रामामाजी वास रामपणें । रामेंविण शरीर क्षीण जाय आनमोहर । तरी देहो हा वैश्वानर भस्म करी ॥९॥ जागृतीं जें जें दिसे तें तें राम असे । स्वप्नीं जें आभासे तेंही रामु । सुषुप्तीचें सुख केवळ राम देख । रामेंविण आणिक नाहीं नाहीं । आम्हां रामरूपीं उत्पत्ति रामरूपीं स्थिती । अंतीं तेही मती रामराम । तेथें अग्नीसी तो अतीता अग्नीमाजी सिता ! राम ह्मणोनी तत्त्वतां उडी घाली ॥१०। तेथें बुजालीं वानरें भ्यालीं निशाचरें । सुर नर। खेचरें चाकाटलीं । उडीसरसी देख सकळां पडिली शंक । अवघींच टकमक पहात ठेलीं । तेथें तम धुमाचे घोळ रजरक्तकल्लोळ । राहिले निश्चळ सीता तेजें । धगधगीत इंगळ लखलखीत ज्वाळा । लोपुनी जनकबाळा मिरवे कैसी ॥११॥ दहनदिसी सुखा मूळ तें सीता देखा । अग्नीचिया शीखा शाखा सीता । सीता अंग मेळे अग्नीचें पाप जळे । जें रावणाच्या घरीं मेळ धुतां घडलें । हे पतिव्रता निर्दोष अग्नी झाला चोख । जयजयकारें घोष अवघे करिती । तें देखोनी राघवा ज्या कळीलें कण्वा । अवघेपणें अवघा खेवा आला ॥१२॥ प्रकृति पुरुषा भेटी खेवां पडीली मिठी येरयेरां पोटीं हारपली । तेथें योग कांहीं स्मरतां स्मरतें नाहीं । मीतूंपणा पाहीं बुजावणी । रामरूपीं तत्त्वतां मिळोनि गेली सिता । न निवडे सर्वथा कांहीं केलिया । अशोकाचें शोक वियोगाचें दुःख ।

हरुनी ह्मणावें सुख तंव म्हणतें नाहीं ॥१३॥ शीवशक्ति संयोग अभ्यासेंविण योग। कल्पनेविण भोग भोगीतसे। एकाजनार्दनीं सहजेसी मिळणी। प्रकृती रामचरणीं सती झाली। एकपणाचेनि आलें नुरेचि पैं वेगळें। रामरूपीं सगळें सामावलें। नवल पैं लाघव देहे देहीं राघव। देव पुढें दिव्य उतरील बा ॥१४॥

९४१. **अवलोकितां रामराणा**। धणी न पुरे मन नयना ॥१॥ पहातां नयन लोधले। सुरवर वानर बोधले ॥२॥ भरत राम आलिंगनीं। रामीं हारपले दोन्ही ॥३॥ एकाजनार्दनीं काज। एकछत्री रामराज्य ॥४॥

९४२. **दोघे शरणागत आले श्रीरामासी**। मारिलें वालिसी एका बाणें ॥१॥ बाणलीसे भक्ति अंगदाचे अंगीं। श्रीरामें वोसंगीं धरियेलें ॥२॥ धरियेली हातें तारा सुग्रीवानें। वैराचें खंडण झालें तेव्हां ॥३॥ तेव्हां वानराची बोलाविली सेना। लंकेवरी ज्यांना पाठविलें ॥४॥ विलंब न होतां धाडी हनुमंता। जाळियेली वार्ता सीता सांगे ॥५॥ सांग लंकाजळीं संनिध उदधि। लंघूनियां शुद्धि रामा सांगे ॥६॥ सांगे रामा तेव्हां बांधावा सागर। आणुनी अपार पर्वतांसी ॥७॥ शिलासेतु राम चरणाची ख्याती। तारुनी पुढती ख्याति केली ॥८॥ बांधोनियां सेतु राम आला लंके। मारियेलें मुख्य राक्षसांसी ॥९॥ मारी कुंभकर्ण इंद्रजित रावणा। होता लक्ष्मणा शक्तिपात ॥१०॥ आणियला गिरी दिव्य तो द्रोणादि। उठविली मांदी वानरांची ॥११॥ शिरें उडविलीं लंकापतीचीं। मुख्य राक्षस साचे छेदियेले ॥१२॥ लिगाड तोडिलें वैरत्व खुंटलें। लंकाराज्य दिलें बिभिषणा ॥१३॥ तोडियेली बेडी नवग्रहां सोडी। उभविली गुढी रामराज्य ॥१४॥ इंद्रचंद्रपद ब्रह्मीयांचें। देउनी तयांचें सुखी केलें ॥१५॥ केलें समाधान आणविली सीता। अयोध्ये मागुता राम आला ॥१६॥ आलासे भरत लागला चरणीं। फिटलीं पारणीं लोचनांची ॥१७॥ चिंता दुःख द्वेष पळाले बाहेरी। एकाजनार्दनीं करी राज्य सुखें ॥१८॥

९४३. **अवतरला श्रीराम परब्रह्म पुतळा**। सुहास्य मुख सुंदर

कांसे पीतांबर पिवळा ॥१॥ दशरथ नंदन राम पहातां वो मनीं ध्यातां । देहबुद्धि हरपली डोळे भरी पहातां ॥२॥ वसिष्ठ गुरूनीं अध्यात्माचा रस बिंबविला । ताटिका समूळ मर्दुनी याग रक्षिला ॥३॥ त्र्यंबक धनुष्य भंगुनी जनक दुहिता आणिली । कैकईवरदें दशरथ निमाला श्रीराम गेले वनवासीं ॥४॥ येवोनियां वनीं रावणें केलें जानकी हरण । सीता विरहें राम आलिंगी वृक्ष पाषाण ॥५॥ वाळी वधुनी सुग्रीवा दिली किष्किंदा नगरी । सीताशुद्धि करुनी आला वानर केशरी ॥६॥ सेतुबंधन करुनी सुळेवीं आला श्रीराम । राक्षसांसहित रावणा दिलें निजधाम ॥७॥ बिभिषण स्थापिला आणिली जनकनंदिनी । सीतेसह राम बैसले पुष्पक विमानीं ॥८॥ आला श्रीराम सकळां आनंद झाला । भरत भेटीं समयीं राम हृदयीं गहिंवरला ॥९॥ राम लक्ष्मण भरत शत्रुघ्न वामांगीं सीता । सिंहासनीं बैसविलें वोवाळिलें रघुनाथा ॥१०॥ झाला जयजयकार आनंदें पिटिली टाळी। एकाजनार्दनीं नाचती आनंदें सकळीं ॥११॥

९४४. गोड साखरसें गोड साखरसें। रामनाम रसें चवी आली ॥१॥ देंठींचें फळ देठीं पीके । रान तोडितां चवी चाखे २ न फोडी न तोडी सगळेंचि सेवी ।ब्रह्मादिकां तो वाकुल्या दावी ॥३॥ एकाजनार्दनीं घेतली गोडी । जीव गेल्या तरी न मी सोडी ॥४॥

९४५. रघुवीर स्मरणें चित्त माझें रंगलें वो बाई । आसनीं शयनीं भोजनी त्याविण आणिक न रुचे काई ॥१॥ जीवींचें जीवन माझें त्रैलोक्याचें सुख । त्यासी पाहतां सर्व हरली तहानभूक । ब्रह्मानंदें नाचूं लागे निरसुनी गेलें दुःख ॥२॥ दिनबंधु सखा जीवलग अयोध्येचा राजा । निर्वाणीं संकटीं धांवे भक्तांचिया काजा । कनवाळु तोचि प्राण विसांवा माझा ॥३॥ शामवर्ण गोमटी गळां वैजयंती माळा । वामांगीं घवघवीत शोभे जनकाची बाळा । एकाजनार्दनीं तो म्यां राम देखिला डोळां ॥४॥

श्रीदत्तनाममहिमा.

९४६. धरी अवतार विश्व तारावया । अत्रीची अनुसूया गरोदर ॥१॥ ऋतुकाळ हेमंत नक्षत्र रोहिणी । शुक्लपक्ष दिनीं पूर्ण तिथि ॥२॥ तिथि पूर्णिमा मास मार्गशीर्ष । गुरु तो वासर उत्सव काळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण अवतार। निर्गुण निराकार आकारलें ४

९४७. अव्यक्त परब्रह्म न्हाणी पायांवरी । अभेद नरनारी मिळोनियां ॥१॥ पीतांबर पदरें पुशिला घननीळ । निजविला निर्मळ पालखांत ॥२॥ निंब कातबोळ त्रिगुण त्रिखुंडी । प्रेमाचे आवडी सेवी माय ॥३॥ एकाजनार्दनीं दत्त पाळण्यांत घातिला । हालविती त्याला अनुसूया ॥४॥

९४८. जोजोजोजोरे निज आया । हालविती अनुसूया ॥ध्रु०॥ पालख पुरुषार्थ चौकोनी। भक्तिनाडी गुंफोनी। दोरी प्रेमाची लाउनी । शांति गाती गाणीं ॥१॥ करितां उत्पत्ति शिणलासी । विश्रांति आलासी । निजरे ब्रह्मया तपलासी । कमळोद्भव जालासी ॥२॥ लक्ष्मीपति निज हो घनश्यामा । सांडोनी वैकुंठधामा । प्रतिपाळ करी हो जीव नामा । दर्शन दिलें आम्हां ॥३॥ पार्वतीरमण शिवा निज आतां । संहारक जीवजंता । निजरूप निममा हो आदिनाथा । एकाजनार्दनीं दाता ॥४॥

९४९. कलयुगीं तारक । स्वामी दत्तराज एक ॥१॥ त्याचें नाम नित्य गावें । भवसिंधूसि तरावें ॥२॥ दत्तमूर्ति हृदयीं ध्यातां । पावे मोक्ष सायुज्यता ॥३॥ दत्त वसे जया मनीं । तया दत्त जनीं वनीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्त । सबाह्य स्वानंद भरित ॥५॥

९५०. त्रिगुणाविरहीत नाम दत्तात्रेय । गातां वदतां होय आनंद चित्तां ॥१॥ पालटेल मन संसार भावना । अंतीं ते चरणा भेटी होय ॥२॥ योगयाग कसवटी वाउगी रहाटी । दत्त म्हणतां होटीं सर्व जोडे ॥३॥ एकाजनार्दनीं वदतां दत्त वाचे । अनंत यागांचें पुण्य जोडे ॥४॥

९५१. आठवितां दत्तात्रय । नासताती तापत्रय ॥१॥ प्राप्त होय रिद्धिसिद्धी । दत्तनामें ती समाधि ॥२॥ योगयागादि साधनें । गुरुभक्त पावे जाण ॥३॥ विवेक वैराग्य शमादि । हस्तीं वसे निष्कर्म सिद्धी ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्त । सदा हृदयीं तिष्ठत ॥५॥

९५२. दत्तात्रेय नाम । नित्य जपे जो निष्काम ॥१॥ तया नाहीं द्वैतभाव । दृष्टि दिसे गुरुराव ॥२॥ दत्ताविण नसे स्थान । दत्तरूप जन वन ॥३॥ ध्यानीं मनीं दत्तराज । दत्ताविण नाहीं काज ॥४॥ एकाजनार्दनीं जपा । दत्तनाम मंत्र सोपा ॥५॥

९५३. दत्त वसे औदुंबरीं । त्रिशूल डमरू जटाधारी ॥१॥ कामधेनु आणि श्वान । उभे शोभती समान ॥२॥ गोदातिरीं नित्य वस्ती । अंगीं चर्चिली विभूति ॥३॥ काखेमाजी शोभे झोळी । अर्ध चंद्र वसे भाळीं ४ एकाजनार्दनीं दत्त । रात्रदिनीं आठवित ५.

९५४. हातीं कमंडलु दंड । दत्तमूर्ति ती अखंड ॥१॥ ध्यान लागो माझे मना । विनवितों गुरुराणा ॥२॥ अंगीं चर्चिली विभूती । हृदयीं वसे क्षमा शांति ॥३॥ तोचि चित्तांत आठव । गुरुराज दत्त देव ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्त । तद्रूप हें झालें चित्त ॥५॥

९५५. दत्त माझा दिनानाथ । भक्तालागीं उभा सतत ॥१॥ त्रिशूल घेऊनियां करीं । उभा असे भक्तांद्वारीं ॥२॥ भाळीं चर्चिली विभूति । रुद्राक्षाची माळ कंठीं ॥३॥ जवळी असे कामधेनु । तिचा महिमा काय वानूं ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्त । रूप राहिलें हृदयांत ५

९५६. दुर्लभ नरदेहा पावला । प्राणी देवासी विसरला ॥१॥ सुख मानिलें संसारीं । जाऊनि पडिला अघोरीं ॥२॥ संसार सिंधूसी तारक । स्वामी दत्तराज एक ॥३॥ त्याचें नाम आठवितां । चुकला भवार्णवाची वार्ता ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्त । भवसिंधु तारक समर्थ ॥५॥

९५७. आयुष्य जाय माझें व्यर्थ । दत्त समर्थ महाराज ॥१॥ धांव धांव लवकरीं । करुणा करीं गुरुराया ॥२॥ मी तंव अनाथ

अपराधी । हीनबुद्धि स्वामिया ॥३॥ काळ घाला पडिलावरी । धांव श्रीहरी लवलाह्या ॥४॥ दत्ता पतित पावना । शरणा एकाजनार्दना ॥५॥

९५८ दत्त ध्यावा दत्त गावा । दत्त आमुचा विसांवा ॥१॥ दत्त अंतर्बाह्य आहे । दत्ताविण कांहीं नोहे ॥२॥ दत्त जनीं दत्त वनीं। दत्त रूप हे अवनीं ॥३॥ दत्तरूपीं लीन वृत्ति । एकाजनार्दनीं विश्रांति ॥४॥

९५९. **धांवे पावे दत्तराजा** । महाराजा गुरुराया ॥१॥ अनाथासी संभाळावें । ब्रीद पाळावें आपुलें ॥२॥ तुजविण सोडविता । नाहीं त्राता दुसरा ॥३॥ महादोषी पतितालागीं। करा वेगीं उद्धार ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्ता । अवधूता माय बापा ॥५॥

९६०. **दत्त माझी माता दत्त** माझा पिता । बहिणी बंधु चुलता दत्त माझा ॥१॥ दत्त माझा गुरु दत्त माझा तारूं । मजशीं आधारु दत्तराज ॥२॥ दत्त माझें जन दत्त माझें मन । सोइरा सज्जन दत्त माझा ॥३॥ एकाजनार्दनीं दत्त हा विसांवा । न विचारित गांवां जाकें त्याच्या ॥४॥

९६१. **वेधोनी गेलें माझें मन** । हारपलें दुजेपण ॥१॥ ऐसी ब्रम्हमूर्ति दत्त । वोतलासे आनंदभरीत ॥२॥ तयाविण ठाव । रिता कोठें आहे वाव ॥३॥ एकाजनार्दनीं भरला । सबाह्य अभ्यंतर व्यापिला ॥४॥

९६२. **ऐसी जगाची माउली** । दत्तनामें व्यापुनी ठेली ॥१॥ जावें जिकडे तिकडे दत्त । ऐसी जया मति होत ॥२॥ तया सांकडेंचि नाहीं । दत्त उभा सर्वाठायीं ॥३॥ घात आघात निवारी । भक्तां बाहे धरी करीं ॥४॥ ऐसी कृपाळू माउली । एकाजनार्दनीं देखिली ॥५॥

९६३. **लावण्य मनोहर प्रेमाचा पुतळा** । देखिलासे डोळा दत्तराव ॥१॥ चरणीं घातली मिठी प्रेम दुणावे पोटीं । पाहतां हारपली दृष्टि दुजेपणा ॥२॥ मन माझें वेधलें परिपूर्ण भरलें । एकाजनार्दनीं सांठविलें हृदयीं दत्त ॥३॥

९६४. **दत्त माझी माय ।** आह्मां अनाथांची गाय ॥१॥ प्रेम-पान्हा पाजी वेगीं । गुरुमाउली आम्हालागीं ॥२॥ आह्मा प्रीतीची साउली । श्रीगुरु दत्तराज माउली ३ आमची जीवींची जीवलगा । आह्मालागीं घे वोसंगा ४ एकाजनार्दनीं । दत्तराज माय बहिणी ५

९६५. **दत्त माझी माय ।** आम्हा सुखा उणें काय ॥१॥ नित्य-प्रीति दत्तनामीं । दत्त वसे गृहारामीं ॥२॥ दत्ताविण नसे दुजें । दत्त मायबाप माझे ॥३॥ दत्तात्रेय दत्तात्रेय । नाहीं कळिकाळाचें भय ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्त । नित्य देखे हृदयांत ॥५॥

९६६. **आमुचे कुळींचें दैवत ।** श्रीगुरुदत्तराज समर्थ ॥१॥ तोचि आमुचा मायबाप । नाशी सकळ संताप ॥२॥ हेंचि आमुचें व्रततप । मुखीं दत्तनाम जप ॥३॥ तयावीण हे सुटिका । नाहीं नाहीं आह्मां देखा ४ एका शरण जनार्दनीं । दत्त वसे तनमनीं ५

९६७. **माझी माता दत्तगुरु ।** मज तिचाचि आधारु ॥१॥ ति-येविण मजलागीं । कोण रक्षील सर्वांगीं ॥२॥ दत्त माझा आधार । त्यासी चिंतीं वारंवार ॥३॥ निर्विकार निरंजन । स्वामी माझा दत्त जाण ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्त । नित्य देखे ध्याना आंत ॥५॥

९६८. **आत्मज्ञान बिंबलें हृदयीं ।** दत्त वोळखिला ठाईं ॥१॥ पारिखेपणा दूर केला । अवघा दत्तचि गमला ॥२॥ नामें पावन चराचरें । तें दत्तनाम दोन अक्षरें ॥३॥ एकाजनार्दनीं छंदु । दत्तनामें लागला वेधु ॥४॥

९६९. **परमार्थीं राखितां भावो नवल नव्हे पहाहो ।** भक्त परि-ग्रहो चालवी दत्तदेवो ॥१॥ कृपाळु श्रीदत्त कृपाळु श्रीदत्त । अह-र्निशीं स्वयें पाळित निजभक्त ॥२॥ वत्सालागीं जैसी व्याली धेनु धांवे । निजभक्तांकारणें दत्त तैसा पावे ॥३॥ भक्त कीर्तनें तोषला दत्त संतोषला । हरिजागरीं स्वयें सिद्ध प्रगटला ॥४॥ निजात्म-स्थिती लीला मनीं सुमनमाळा । एकाजनार्दनीं दत्त घाली गळां ॥५॥

९७०. **श्रीगुरुकृपें दत्त वोळखिला ।** हृदय डोल्हान्यावरी बैसविला । अभेद पूर्ण चांदुवा तेथें दिला । शुद्ध भक्तीनें दत्त पूजियेला ॥१॥ दत्तचरणीं मज लागलीसे गोडी । भवभयाची तुटोनी गेली बेडी

॥ध्रु०॥ सोहं गुढी तेथें उभारिली । मंत्र उपदेशें देहबुद्धि गेली । पूर्ण निवृत्ति प्रवृत्तिही धाली । सहज पूर्णानंद पूर्णता जाली ॥२॥ जिकडे पाहे तिकडे चक्रपाणी । बोलावयाची राहिली शिराणी । जनीं वनीं एकात्मता खाणी । एकाजनार्दनीं रंगलीसे वाणी ॥३॥

९७१. स्वानंदें आवडी दत्त पाहूं गेलों डोळां । तंव चराचर अवघें श्रीदत्तचि लीळा ॥१॥ विस्मयो दाटला आतां पाहूं मी कैसें। देखता देखणें अवघें दत्तचि दिसे ॥२॥ असे आणि नसे हा तंव विकल्प जनांत । जनीं जनार्दन निजरूपें दत्त ॥३॥ एकाजनार्दनीं तेथें अद्वय नित्य । सबाह्य अभ्यंतरीं दत्त नांदत ॥४॥

९७२. मनासी स्थिरता नामें दत्त वेध । दुजा नाहीं छंद आणीक कांहीं ॥१॥ म्हणोनी संकल्प दृढ जाला पायीं । दत्तावांचुनी ठाईं नोहे कांहीं ॥२॥ पाहतां पाहणें परतलें मन । पाहण्याचें विंदान विसरलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं परब्रम्ह पुतळा । दत्त देखिला डोळां आत्मदृष्टी ॥४॥

९७३. माझिया मनींचा फिटलासे बिहो । पाहूनियां देवो दत्तराव ॥१॥ फिटला संकल्प तुटली वासना । आन नाहीं कल्पना दुजी कांहीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं दत्त वेगळा जाण । नोहे माझा प्राण क्षणभरी ॥३॥

९७४. त्रिगुणात्मक त्रिमूर्ति वेगळा । पाहे तो सांवळा दत्तरावो ॥१॥ मन माझें वेधलें दत्ताचे चरणीं । नाहीं आन मनीं दुजा छंद ॥२॥ परात्पर पहावा हृदयीं तैसा ध्यावा । एकाजनार्दनीं सांठवावा दत्त मनीं ॥३॥

९७५. माझी दत्त ती माउली । प्रेमपान्हा पान्हावली ॥१॥ कुर्वाळूनि लावी स्तनीं । नोहे निष्ठुर क्रोध नाहीं मनीं ॥२॥ भक्तांसी न विसंबे । सदा वाट पाहे बिंबे ॥३॥ एकाजनार्दनीं निश्चित । दत्तनामें पावन पतीत ॥४॥

९७६. एकाएकीं एकला काशीवासा गेला । स्वलीला श्रीदत्त स्वयें प्रगटला ॥१॥ दत्त देव आला दत्तदेव आला । स्वभाव सांडोनी भेटावया चला ॥२॥ मुक्त मंडपा माझारीं । निजनाम न-

गरीं । दत्त प्रगटला कीर्तनामाझारीं ॥३॥ भेटणें भेटी उठी दत्ता जाली भेटी। सांगणें ऐकणें दत्त होऊनि उठी ॥४॥ कीर्तनीं आतौता नाम श्रीदत्तदत्त । निजकीर्ति ऐकोनी डोले तत्त्वतां ॥५॥ जळा सबाह्य अंतरीं मनकरणिका तीरीं । दत्तस्नान करी आत्ममुद्रेवरी ॥६॥ दत्त जंगमीं स्थावरीं विश्वींविश्व धरी । तोचि दत्त घरोघरीं नित्य भिक्षा करी ॥७॥ एकाजनार्दनीं दत्त वचनें देख । प्रपंच परमार्थ मीच चालवी एक ॥८॥

९७७. **लागूनियां पायां जना विनवीत**। मुखीं बोला दत्त वारंवार ॥१॥ तेणें तुह्मां सुख होईल अपार । दत्त दयासागर आठवावा ॥२॥ स्त्रिया पुत्र संसारा गुंतसी पामरा । तेणें तूं अघोरा पावशील ॥३॥ एकाजनार्दनीं चिंतीं दत्तपायां । दत्तरूप काया झाली त्याची ॥४॥

९७८. **वेळोवेळां सांगें जना**। मागें दाना सर्वांसी ॥१॥ मंगल श्रीदत्तराज । स्मरा गुरुराज समर्थ ॥२॥ आयुष्य जाय पळ पळ । करा बळ चिंतना ॥३॥ एकाजनार्दनीं लोकां । विसरूं नका सांगतों ॥४॥

९७९. **वाचे बोला दत्त दत्त**। होय सकळ परमार्थ ॥१॥ दत्तरूपीं लागतां दृष्टी । दत्तरूप अवघी सृष्टी ॥२॥ दत्तकथा वसे कानीं। दत्तमूर्ति ध्यानीं मनीं ॥३॥ दत्तालागीं आलिंगना । कर समर्थ हे जाणा ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्त । सदा वसे हृदयांत ॥५॥

९८०. **धन्य धन्य तेचि नर**। दत्तनामीं जे तत्पर ॥१॥ त्यांचें होतां दरुशन । पतित होताती पावन ॥२॥ तयालागीं शरण जावें । कायावाचा आणि जीवें ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । त्यांचे पाय आठवीं मनीं ॥४॥

९८१. **उदार दयाळ गुरुदत्त**। पुरवी हेत भक्तांचा ॥१॥ त्याचे चरणीं लीन व्हावें । शुद्धभावें करूनी ॥२॥ मुखीं स्मरा गुरुदत्ता । नाहीं दाता दुसरा ॥३॥ पायीं करा तीर्थयात्रा । गुरुसमर्था भजावें ॥४॥ ह्मणे एकाजनार्दनीं । जनीं वनीं दत्त हा ॥५॥

९८२. **खुंटलासे शब्द बोलतां** आनंद । सर्व ब्रह्मानंद कोंदा-

टला ॥१॥ तें हें दत्तनाम आवडी आदरें। उच्चारीं सोपारें सर्वकाळ ॥२॥ कलिमाजी सोपें दत्तनाम घेतां । संसाराची वार्ता उरी नुरे ॥३॥ एकाजनार्दनीं लागलासे छंद । दत्तनामें आनंद सर्वकाळ ॥४॥

९८३. दत्ता देतां आलिंगन। कैसें होताहे अभिन्न ॥१॥ स्वलीला स्वरूपता । तिन्ही दावी अभिन्नता ॥२॥ लाघवी श्रीदत्त । देवभक्त आपणचि होत ॥३॥ मीचि जनार्दन मीचि एका। दत्तस्वरुपीं मीच मी देखा ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्त पुढेंमागें। सगुण निर्गुण रूपें लागला संगें ॥५॥

९८४. दत्त नामाचा उच्चार। मुखीं वसे निरंतर ॥१॥ तयापाशीं शांती क्षमा । प्राप्त होय निजधामा ॥२॥ सर्व सुखें तयापाशीं । रिद्धिसिद्धी त्याच्या दासी ॥३॥ भुक्ति मुक्ति लोटांगणीं । लागताती त्या चरणीं ॥४॥ ह्मणे एकाजनार्दन । मना लागलेंसे ध्यान ५

९८५. दत्त दत्त ह्मणतां वाचे । तेणें सार्थक जन्माचें ॥१॥ मनें चिंतावा श्रीदत्त । अंतर्बाह्य पूर्ण भरित ॥२॥ दत्तरूप पाहे डोळां । तेणें भय कळिकाळा ॥३॥ करा हस्तें दत्तपूजा । मुखीं मंत्र गुरुराजा ॥४॥ एकाजनार्दनीं जपा। मंत्र त्र्यक्षरी हा सोपा ॥५॥

९८६. सर्व पर्वकाळ दत्त वदतां वाचे। आणिक सायासाचें मूळ खुंटे ॥१॥ ह्मणा दत्त दत्त ह्मणा दत्त दत्त । ह्मणा दत्त दत्त वेळोवेळां ॥२॥ काळ वेळ कांहीं न लगे तत्त्वतां । नाम उच्चारितां दरुशन ॥३॥ भोळ्यां भाविकांसी जप मंत्रावळी । दत्तनाम माउली सोपा जप ४ एकाजनार्दनीं नामाचा प्रताप। निवारे भव ताप दरुशनें ५

९८७. ह्मणतां दत्त दत्त। दत्त करी गुणातीत ॥१॥ दत्तनामाचा निज छंद । नामें प्रगटे परमानंद ॥२॥ निज भाव समर्थ । जेथें नाम तेथें दत्त ॥३॥ एकाजनार्दनीं दत्त । दत्त करी देहातीत ॥४॥

९८८. प्राणीयासी मंत्र सोपा । दत्त दत्त वाचे जपा ॥१॥ आणीक न लगे साधन । दत्तनामें घडे ज्ञान ॥२॥ न लगे योगयाग पाहीं । दत्तावांचून नेणें कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं वेधलें मन । मनाचि जालें उन्मन ॥४॥

९८९. **दत्त दत्त ह्मणे वाचे** । काळ पाय वंदी त्याचे ॥१॥ दत्त-चरणीं ठेवी वृत्ति । होय वृत्तीची निवृत्ति ॥२॥ दत्तरूप पाहे डोळां । वंद्य होय कळिकाळा ३ एकाजनार्दनीं दत्त । हृदयीं वसे सदोदित ४

९९०. **श्रीदत्त ऐसी ज्याची वाचा पढे** । मोक्ष सायुज्यता जोडे ॥१॥ ऐसी प्रचीत पाहा देहीं । व्यापुनी असे देहीं विदेहीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं दत्त । सबाह्य आनंद भरीत ॥३॥

९९१. **दत्तदत्त वदतां वाचे** । होय जन्माचें सार्थक ॥१॥ ऐसा जया नामीं वेधु । परमानंदु हृदयीं ॥२॥ दत्त आलिंगनीं समाधान । तेणें नासे मीतूंपण ॥३॥ एकाजनार्दनीं वेधु । दत्तनामें लागला छंदु ॥४॥

९९२. **दत्तात्रय नाम ज्याचे नित्य मुखीं** । तया समसुखी नाहीं दुजा ॥१॥ भावें दत्तदत्त ह्मणतसे वाचे । कळिकाळ त्याचे पाय वंदी ॥२॥ दत्ताचें पैं रूप ज्याचे वसे नेत्रीं । आह्निक्य परत्रीं तोचि सुखी ॥३॥ गुरु दत्तराया देई आलिंगन । तयासी वंदन करिती सर्व ॥४॥ दत्तरायाची जे करितातो यात्रा । त्यांचेनी पवित्र होती तीर्थें ॥५॥ ज्याचे चित्तीं वसे गुरुदत्त ध्यान । त्याचेनी पावन तिन्ही लोक ॥६॥ दत्तालागीं अर्पी तनमन धन । परब्रह्म पूर्ण तोचि झाला ॥७॥ दत्त चरण तीर्थ जो का नित्य सेवी । उगवितो गोवी प्रपंचाची ८ दत्ता वरूनियां कुरवंटी काया । तयाचिया पायां मोक्ष लागे ९ एकाजनार्दनीं मुखीं दत्त नाम। हरे भवश्रम क्षणामाजी १०

९९३. **आर्ते आरती दत्त वोवाळूं जातां** । आरतीचें हरण दत्तें केलें तत्त्वतां ॥१॥ आरती खुंटली आतां वोवाळूं कैसें । तरी निजभजनें निरंजन होतसे ॥२॥ आरतीचें आर्त पुरवी श्रीदत्त एकाजनार्दनीं सहज वोवाळीत ॥३॥

श्रीदत्तमानसपूजा.

९९४. **केलें आवाहन** । जेथें नाहीं विसर्जन ॥१॥ भरला ओत-प्रोत । स्वामी माझा देवदत्त ॥२॥ गातां येत नाहीं । पूर्ण सुलीनता पाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं खूण । विश्वीं भरला परिपूर्ण ॥४॥

९९५. **सहज सुखासनीं अनसूयानंदन** । पाहतां हें ध्यान वृत्ति निवे ॥१॥ बालोन्मत्त पिशाच त्रिविध अवस्था धरी । आपण निराकारी सोहंभावें ॥२॥ कारण प्रकृती न घेचि तो माथा । चिदानंद सत्ता विलसतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं हृदयीं आसन । अखंडीत ध्यान निजतत्त्वीं ॥४॥

९९६. **अनन्य आवरी उदक निर्मळ** । वासना सोज्वळ नम्रपणें १ प्रक्षाळिले पाय वाही एक माथा । हृदयीं प्रीति धरितां प्रेमलाभ ॥२॥ घेऊनियां तीर्थ इंद्रियें तों धालीं । सकळ निवालीं जनार्दनीं ॥३॥

९९७. **चोहों देहांची क्रीया** । अर्घ्यें दिले दत्तात्रेया ॥१॥ जे जे कर्मधर्म । शुद्ध सबळ अनुक्रम ॥२॥ इंद्रिय क्रिया जात । कांहीं उचित अनुचित ३ आत्मा माझा देवदत्त । एकाजनार्दनीं स्वस्थ ४

९९८. **संचित क्रियमाण** । केलें सर्वांचें आचमन ॥१॥ प्रारब्ध शेष उरलें यथा । तेणें ध्याऊं सद्गुरुदत्ता ॥२॥ झालें सकळ मंगळ । एकाजनार्दनीं फळ ॥३॥

९९९. **साती भागीरथी सत्रावीची धार** । सुभक्ति ते मकर समर्पिली ॥१॥ आर्पियलें स्नान झालें समाधान । मनाचें उन्मन होऊनियां ॥२॥ चित्त हें शीतळ गेली तळमळ । पाहिलें निढळ अमृतासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं केला जयजयकार । अलीवरद थोर तिहीं लोकीं ॥४॥

१०००. **वर्णावर्ण नाहीं** । हेचि प्रावर्ण त्याचे ठाईं ॥१॥ पराभक्तीच्या पालवी । जिवो अज्ञाना मालवी ॥२॥ कराकरा जन्मोद्धार । हरिभक्तीचा बडीवार ३ एकाजनार्दनीं बोध । दत्तापायीं तो स्वानंद ४

१००१. **गंध ग्रहण घ्राणता** । त्रिपुटीं मांडिली सर्वथा ॥१॥ सुबुद्धि सुगंध चंदन । केलें दत्तात्रया अर्पण ॥२॥ शांति क्षमा अक्षता । तिलक रेखिला तत्त्वता ॥३॥ एकाजनार्दन । करूनि साष्टांगें नमन ॥४॥

१००२. **सहस्रदल कमलाकर** । कंठीं अर्पियले हार ॥१॥ सोळाबारा अठरा चार । माथां वाहूं पुष्पभार ॥२॥ एकाजनार्दनीं अलीकुळु । दत्त चरणाब्ज निर्मळु ॥३॥

१००३. आत्मज्ञान वैश्वानरीं । धूप जाळिला सरोभरी ॥१॥ तेणें मातला परिमळ । पिंड ब्रह्मांडीं सकळ ॥२॥ वासाचा निजवास । एकाजनार्दनीं सुवास ॥३॥

१००४. ज्ञान दीपिका उजळी । नाहीं चिंतेची काजळी ॥१॥ ओवाळिला देवदत्त । प्रेमें आनंद भरीत ॥२॥ उष्ण चांदणें अतीत । तेज कोंदलें अद्भुत ॥३॥ भेदाभेद मावळले । सर्व विकार गळाले ॥४॥ एका मिळवी जनार्दन । तेजीं मिळाला आपण ॥५॥

१००५. अहंममता घारीपुरी । समूळ साधली दुरी ॥१॥ चतुर्विध केलीं ताटें । मानी शरण गोमटे ॥२॥ मन पवन समर्पिलें । भोग्य भोक्तृत्व हारपलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं भोजन । तृप्त झालें त्रिभुवन ॥४॥

१००६. नाम मंगळा मंगळ । झालें जन्माचें सफळ ॥१॥ दत्त जीवींचें जीवन । दत्त कारणा कारण ॥२॥ अनसूयात्मजा पाहीं । देहभाव उरला नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं दर्शन । चित्त झालें समाधान ॥४॥

१००७. दत्त सबाह्य अंतरीं । दत्तात्रय चराचरीं ॥१॥ दत्तात्रय माझें मन । हरोनि नेलें मीतूंपण ॥२॥ मुळीं सिंहाद्री पर्वतीं । दत्तात्रयें केली वस्ती ॥३॥ भक्तां मनीं केला वास । एकाजनार्दनीं विश्वास ॥४॥

१००८. नाम निजभावें समर्थ । जेथें नाम तेथें दत्त ॥१॥ वाचे म्हणतां देवदत्त । दत्त करी गुणातीत ॥२॥ दत्तनामाचा सोहळा । धाक पडे कळिकाळा ॥३॥ दत्तनामाचा निजछंद । नामीं प्रगटे परमानंद ॥४॥ एकाजनार्दनीं दत्त । सबाह्य स्वानंदें भरीत ॥५॥

श्रीशिवनाममहिमा.

१००९. ॐकार हें मूळ सर्वांचें जाणावें । तेथुनी पहावें वेदशास्त्र ॥१॥ नमन करावें कुळदैवतांसी । मातापितरांसी सर्वभावें ॥२॥ मस्तक ठेवावें संतांचे चरणीं । सदा वसो वाणी शिवनाम

॥३॥ शिव शिव ऐसें उच्चारावें मुखें । जन्ममरण दुःखें नाशताती ॥४॥ वांयां जाऊं देऊं नये एक क्षण । भक्तिचें लक्षण जाणावें हें ॥५॥ यमधर्म त्याचे पाय पैं वंदित । एकाजनार्दनीं नित्य नाम गाय ६

१०१०. कर्में नित्य नैमित्तीक । करावीं तीं आवश्यक ॥१॥ तेचि होय शिवपूजा । चित्तशुद्धि ते सहजा ॥२॥ मनःस्थिर ते कारण । करा शंकराचें ध्यान ॥३॥ गुरु होऊनि शंकर । ज्ञान उपदेशी सत्वर ॥४॥ तेणें अज्ञानाचा नाश । प्राप्त होय अविनाश ॥५॥ एकाजनार्दनीं धर्म । ब्रह्मप्राप्तीचें हें वर्म ॥६॥

१०११. ज्ञानाचें जें अधिष्ठान । महादेव एकचि जाण ॥१॥ कर्म उपासना साधन । शिवचि पैं अधिष्ठान ॥२॥ तेथुनी प्राप्त सर्व देवां । मुखीं शंकर वदावा ॥३॥ याकारणें शिवभक्ति । जनहो करा दिनरात्रीं ४ एकाजनार्दनीं शंकर । पाववी भवसिंधूचा पार ५

१०१२. नित्य शिवशिव आठव । तुटेल जन्ममरण भेव ॥१॥ दुजें नाहीं पैं साधन । वाचे वदावा ईशान ॥२॥ रिद्धिसिद्धी पायांलागे । हृदयीं सदाशिव जागे ॥३॥ शंकर ह्मा जया चित्तीं । जवळी तया भुक्ति मुक्ति ॥४॥ एकाजनार्दनीं सर्वदा । महादेव वाचे वदा ५

१०१३. वेदशास्त्रीं गाईला पुराणीं वर्णिला । तो शिव पाहिला डोळेभरी ॥१॥ तेणें माझ्या मना होय समाधान । आठवितों चरण वेळोवेळां ॥२॥ सकळ इंद्रियां झाली पैं विश्रांति । पाहतां ती मूर्ति शंकराची ॥३॥ एकाजनार्दनीं शिव ह्मा भजावा । संसार करावा सुखरूप ॥४॥

१०१४. पंचविसांचे दृष्टी । शिवा नाहीं तेथें भेटी ॥१॥ छत्तिसां वेगळा । भरला असे तो निराळा ॥२॥ चाळिसांचे ध्यानीं मनीं । कदा नये शूळपाणी ॥३॥ ऐसे विचारें भागले । तयां नाहीं रूप कळलें ॥४॥ एकाजनार्दनीं रूप । स्वयंप्रकाश अमूप ॥५॥

१०१५. सहज नाम आठवितां । यमा पडे धाक सर्वथा ॥१॥ ऐसें शिवनाम समर्थ । कळिकाळ पायां पडत ॥२॥ शुद्ध भावें आठवितां । मुक्ति होय सायुज्यता ॥३॥ ऐशी आहे वेदवाणी । एका शरण जनार्दनीं ॥४॥

१०१६. भक्तांचिया मनासरिसा । धांव घाली तो विश्वेशा ॥१॥ ऐशी कृपाळु माउली । शिव अनाथाची साउली ॥२॥ नामीं जडतां सदा मन । आनंदें शिवाचें भजन ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रेम । शिवनामें निष्काम ॥४॥

१०१७. आरोहण ज्याचें नंदीवरी । वामांकीं शोभे गिरिजा-नारी ॥१॥ त्रिशूळ डमरू शंख कपाल । मस्तकीं गंगा चंद्रभाल ॥२॥ अंकीं षडानन गजवदन । सदा प्रसन्न ज्याचें ध्यान ॥३॥ भुतें वेताळ शोभती । हर्षयुक्त उमापती ॥४॥ अंगीं विभूति लेपन। सदा समाधी तल्लीन ॥५॥ मुखीं रामनाम छंद । एकाजनार्दनीं परमानंद ॥६॥

१०१८. भोळा कर्पूरगौर भोळें ज्याचें मन । भोळ्या भक्तां-धीन धांवे भोळा ॥१॥ भोळे याचे गळां शोभे रुंडमाळा । अर्धांगीं ते बाळा पर्वताची ॥२॥ भोळें ज्याचें मन भोळें ज्याचें ध्यान । भोळें ज्याचें वदन शोभतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रेमाचा पुतळा । भरो माझे डोळां सदोदित ॥४॥

१०१९. शिव भोळा चक्रवर्ती । त्याचे पाय माझे चित्तीं ॥१॥ वाचे वदतां शिवनाम । तया न बाधी क्रोधकाम ॥२॥ धर्म अर्थ काम मोक्ष । शिवा देखतां प्रत्यक्ष ॥३॥ एकाजनार्दनीं शिव । निवारी कळिकाळाचा भेव ॥४॥

१०२०. शिवनामाची कावड खांदीं । आह्मीं घेतली समता-बुद्धि ॥१॥ हर हर हर बोलगारे भाई । आशा मनिशा तृष्णा सां-डुनी पाहीं ॥२॥ मागें वहुतीं घेतली खांदीं । ते उतरले पैलपार भवनदी ॥३॥ ज्ञानदेवें कावड घेतां । सुख समाधान वाटे चित्ता ॥४॥ निवृत्ति सोपान चांगदेव भारी । कावडीचे अधिकारी ॥५॥ एकाजनार्दनीं त्याचा दास । कावड घेतां बहु उल्हास ॥६॥

१०२१. ज्ञान वैराग्य कावडी खांदीं । शांति जीवन तयामधीं ॥१॥ शिवनाम तुह्मी ध्यारे । शिवस्मरणीं तुह्मी रहारे ॥२॥ हरिहर कावड घेतली खांदीं । भोंवतीं गर्जती संत मांदी ॥३॥ एकाजनार्दनीं कावड बरी । भक्ति फरारा तयावरी ॥४॥

१०२२. जनार्दनें कृपा केली । माझे खांदीं कावड दिली ॥१॥ सांगितला सोपा मंत्र । वाचे वदे हरीहर ॥२॥ बहुत साधनें न करितां । अनायासें आलें हातां ॥३॥ पूर्ण कृपें जनार्दन । एकाजनार्दनीं निजखूण ॥४॥

१०२३. पांच पांचाचा मिळोनि मेळू । सदाशिव म्हणती अमंगळु ॥१॥ कवणा न कळे याचा भावो । शिव साचार देवाधि देवो ॥२॥ विरूपाक्ष म्हणती भेकणा । परी हा सर्वांग देखणा ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रबोधु । शिव नित्य नवा आणि वृध्दु ४

१०२४. श्रवण नयन घ्राण रसना । यामाजी कोण ज्ञान प्रमाण महादेव ॥१॥ इंद्रियां अतीत आपण । देखिजे हें ज्ञान कारण महादेव ॥२॥ जनवन जीवन निरंजन । यामाजी कवण करूं भजन महादेव ३ एकाजनार्दन जन । तो भजकां मुख्य भजन महादेव ४

१०२५. मन हें ओढाळ । सदा करी तळमळ ॥१॥ तयालागीं स्थिर करीं । चित्तीं महादेव धरीं ॥२॥ तरी तुज होय सुख । येर अवघें तें दुःख ॥३॥ चित्तींची वासना । जंव नाहीं गेली जाणा ॥४॥ एकाजनार्दनीं मन । असों द्यावें समाधान ॥५॥

१०२६. जन्मा येऊनियां नरा । न करी आयुष्याचा मातेरा ॥१॥ वाचे उच्चारीं हरहर । तेणें सुखरूप संसार ॥२॥ शिवनामीं होई रत । सदा समाधान चित्त ॥३॥ ह्मणे एकाजनार्दन । शिव नामें भरो वदन ॥४॥

१०२७. महादेव नाम वदे नित्य मुखें । तेथें सर्व सुखें वसताती ॥१॥ शिवनामें कामक्रोधांचें दहन । त्रिविध ताप शमन पावताती ॥२॥ शिवनामें भुक्ति शिवनामें मुक्ति । चुके यातायाती शिवनामें ॥३॥ रिद्धिसिद्धि हात जोडिती तयासी । मुखीं अहर्निशीं शिव जया ४ एकाजनार्दनीं शिवनाम सार । भवसिंधु पार पावावया ५

१०२८. धन्य धन्य ते जन । जया शिवाचें भजन ॥१॥ हो कां नारी अथवा नर । वाचे वदे हरहर ॥२॥ हास्य विनोदें कथा । तेणें मोक्षप्राप्त सायुज्यता ॥३॥ एकाजनार्दनीं जपा । शिव शिव मंत्र सोपा ॥४॥

१०२९. **शिवाऐसा मंत्र सुलभ सोपारे** । जपावा परिकर नित्य नेमें ॥१॥ न बाधीच विघ्न संसाराचें भान । धन्य तें भजन शिवनामें ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम शिव ईशान । वदतां घडे पुण्य कोटी यज्ञ ॥३॥

१०३०. **सर्व साधनांचें सार** । वाचे उच्चार शिवनाम ॥१॥ न लगे योगाची कसवटी । शिवनाम उच्चार होटीं ॥२॥ घडे जप तप अनुष्ठान । वाचे वदतां शिव जाण ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोपें । शिवनामें जाती पापें ॥४॥

१०३१. **सदाशिव अक्षरें चार** । जो जपे निरंतर ॥१॥ तया न बाधी संसार । वाचे वदतां हरहर ॥२॥ ऐसें शिवाचें महिमान । उच्चारितां नोहे पतन ॥३॥ एकाजनार्दनीं शिव । वाचे वदतां निरसे भेव ॥४॥

१०३२. **शिवनाम उच्चारा** । तेणें कळिकाळासी दरारा ॥१॥ ऐसा नामाचा महिमा । न कळेचि आगमां निगमां ॥२॥ सकळ मंत्रांचें माहेर । शिव मंत्र पंचाक्षर ॥३॥ एकाजनार्दनीं वाचे । शिवनाम जपा साचें ॥४॥

१०३३. **सकळांमध्यें श्रेष्ठ** । शिवनाम जें वरिष्ठ ॥१॥ आवडीनें नाम जपा । शिव शिव मंत्र सोपा ॥२॥ ऐसा भक्तांचा अंकित । स्मरतांचि मोक्ष देत ॥३॥ एकाजनार्दनीं उदार । देणें त्रिभुवनीं साचार ॥४॥

१०३४. **पाहोनियां भक्तनाथा** । स्वयें दे आपुली कांता ॥१॥ देतां न पाहे मागेंपुढें । उदार त्रिभुवन थोकडें ॥२॥ देणें जयाचें अचाट । ह्मणोनि नाम नीळकंठ ॥३॥ एकाजनार्दनीं भोळा । पाळों जाणे भक्त लळा ॥४॥

१०३५. **उत्तम अथवा चांडाळ** । न पाहेचि खळाखळ ॥१॥ शरण आलिया तत्त्वतां । तया नुपेक्षी सर्वथा ॥२॥ न ह्मणे शुचि अथवा चांडाळ । स्मरणेंचि मुक्ती फळ ॥३॥ ऐसा पतीत पावन । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

१०३६. **अनाथाचा नाथ पतीत पावन** । हें नामाभिधान तया साजे ॥१॥ भाळीं अर्धचंद्र जटाजूट गंगा । दरुशनें भंगा पापें

जाती ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम जपा होटीं । पातकें नाशी कोटी हेळामात्रें ॥३॥

१०३७. **त्रिभुवनीं उदार** । भोळा राजा श्रीशंकर ॥१॥ जे चित्तीं जया वासना । पुरवणें त्याचि क्षणा ॥२॥ यातीकुळ न पाहे कांहीं । वास कैलासीं त्या देई ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोपें । शिवनाम पवित्र जपें ॥४॥

१०३८. **सत्यसत्य ब्रीदावळी** । नाम उत्तम हें कलीं ॥१॥ जपतां चार अक्षरें । मुक्ति जगासी निर्धारें ॥२॥ नामें सर्वांवरी सत्ता । ऐसें वदे पैं गीता ॥३॥ तें नाम जपा पावन । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

१०३९. **नाम उत्तम पावन** । शिव शिव वरिष्ठ जाण ॥१॥ ऐसा पुराणीं महिमा । न कळे वेदशास्त्रां सीमा ॥२॥ जयासाठीं वेवादती । तो शिव स्वयंज्योती ॥३॥ रूपा अरूपावेगळा । एकाजनार्दनीं पाहे डोळां ॥४॥

१०४०. **निर्गुण निराकार अवयव रहित** । जो शब्द रूपातीत शिव जाण ॥१॥ चहूं वाचांवेगळा पांचांसी निराळा । तो असे व्यापला सर्वांघटीं ॥२॥ ध्यानीं मनीं नये समाधी साधनीं । तो भक्तांचे ध्यानीं तिष्ठतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामरूपा वेगळा । परब्रह्म पुतळा शिव जाण ॥४॥

१०४१. **परापश्यंती मध्यमां वेगळा** । वैखरीये निराळा शिव जाण ॥१॥ आदि मध्य अंत न कळे रूपाचा । परता चहूं वाचां शिव जाणा ॥२॥ एकाजनार्दनीं जीवाचें जीवन । सर्वांघटीं पूर्ण शिव जाणा ॥३॥

१०४२. **हृदयीं परमात्मा नांदे परिपूर्ण** । तो शिव सनातन पूर्णब्रह्म ॥१॥ जीव तो गुंतला विषयाचे लक्षीं । शिव सर्वसाक्षी परब्रह्म ॥२॥ भाव अभावना जया जैशी पाही । एकाजनार्दनीं देहीं परब्रह्म ॥३॥

१०४३. **अकार उकार मकारां वेगळा** । परब्रह्म पुतळा शिव एक ॥१॥ अंडज जारज स्वेदज उद्भिजां वेगळा । परब्रह्म पुतळा

शिव एक ॥२॥ प्राण अपान व्यान उदान समान । यांवेगळा जाण शिव एक ॥३॥ पृथ्वी आप तेज वायु आकाश । यावेगळा भास शिव एक ॥४॥ द्वैता अद्वैता वेगळाचि जाण । एकाजनार्दनीं पूर्ण शिव एक ५

१०४४. एक दोन तीन पांचां वेगळा । आहे तो निराळा शिव एक ॥१॥ सात पांच बारा चौदां वेगळा । आहे तो निराळा शिव एक २ भेदा अभेदा सोळांसी वेगळा । एकाजनार्दनीं निराळा शिव एक ३

१०४५. स्वरूप सुंदर अति विशाळ । नेत्रीं निघती अग्नि-ज्वाळ । हृदयावरी सर्पांची माळ । दुष्ट दुर्जना प्रत्यक्ष काळ ॥१॥ वाचे वदे हरहर शब्द । तेणें निरसे भवबंध ॥ध्रु०॥ माथा जटा शोभे पिंगटवर्ण । मध्यें गंगा वाहे परिपूर्ण । हृदयीं सदा राम-ध्यान । तयासी पहातां निवे मन ॥२॥ शिव शिव नाम हें तारक । जया ध्याती ब्रह्मादिक । सिद्ध साधक वानिती अनेक । तया ध्यातां सुख अलौकिक ॥३॥ वामांगीं गौरी सुंदर । तेजें लोपतसे दिनकर । हृदयीं ध्यातां परात्पर । एकाजनार्दनीं तुटे वेरझार ॥४॥

१०४६. सोमवार व्रत येकादशी करी । त्याचें चरण शिरीं वंदीन मी ॥१॥ शिव विष्णु दोन्ही एकचि प्रतिमा । ऐसा जया प्रेमा वंदीन त्यासी ॥२॥ सदा सर्व काळ शिवाचें कीर्तन । आनंदें नर्तन भेदरहित ॥३॥ ऐसा जया भाव सदोदित मनीं । तयाचे चरणीं मिठी घाली ॥४॥ एकाजनार्दनीं व्रताचा महिमा । न कळेचि ब्रह्मा उपरमला ॥५॥

१०४७. देखोनियां हरलिंग । जो न करी तया साष्टांग ॥१॥ मुख्य तोचि माझा वैरी । स्वमुखें ह्मणतसे हरी ॥२॥ व्रत न करी शिवरात्र । कासयानें होती पवित्र ॥३॥ ऐशियासी यमपुरी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं ॥४॥

१०४८. शिवरात्र व्रत करीं यथाविधी । भावें पूजी आधीं शिवलिंग ॥१॥ चुकलें चुकलें जन्मांचें बंधन । पुनरागमन नये तेणें ॥२॥ एक बिल्वदळ चंदन अक्षता । पूजन तत्त्वतां सोपें बहु ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूजितां साचार । इच्छिलें हरिहर पूर्ण करिती ४

१०४९. सकळ देवांचा जानिता । त्रिगुण सत्ता चाळविता ॥१॥

शरण जातां त्याच्या पायां । सर्व हारपली माया ॥२॥ भेदाभेद निवारिले । सर्व स्वरूप कोंदलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं शिवें । जिवपणा मुकलों जीवें ॥४॥

१०५०. **शिवनाम उच्चारी** । आळस न करी क्षणभरी । महापापा होय बोहरी । नाम घेतां ॥१॥ शिव शिव नाम । जपे कांरे उत्तम । तेणें नासे भवभ्रम । निःसंदेह ॥२॥ दो अक्षरीं काम । वाचें घेई तूं नाम । आणीक तें वर्म । सोपें नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं । शिव जप ध्यानीं मनीं । वेदशास्त्र पुराणीं । बोलियेलें ॥४॥

१०५१. **ॐनमोजी शिवा** । नमो तुज महादेवा । करुनी उपकार जीवा । अवतार धरिला ॥१॥ सोपा मंत्र रामनाम । तेणें झालें सर्व काम । साधनांचा श्रम । गोवा उगविला ॥२॥ बैसोनियां दृढासनीं । नाम जपे निशिदिनीं । तयासी अवनीं । सोपी दिसे ॥३॥ बरवें साधन उत्तम । अवघा निवारिला श्रम । गातां तुमचें नाम । वंद्य तिहीं लोकीं ॥४॥ जडजीव उद्धरिले । कलिमाजी सोपें केलें । रामनाम जप वहिलें । थोर साधन हें ॥५॥ अवतार धरुनी साचा । उद्धार केला जडजीवांचा । एका जनार्दनीं नामाचा । वाढविला महिमा ॥६॥

हरिहरऐक्य.

१०५२. **एका आरोहणा नंदी** । एका गरुड वाहे स्कंधीं ॥१॥ एका नित्य वास स्मशानीं । एका क्षीरनिधी शयनीं ॥२॥ एका भस्मलेपन सर्वांग । एका चंदन उटी अव्यंग ॥३॥ एका रुंडमाळा कंठीं शोभती । एका रुळे वैजयंती ॥४॥ एकाजनार्दनीं सारखे । पाहतां आन न दिसे पारखें ॥५॥

१०५३. **एक बाळ ब्रह्मचारी** । एक उदास निर्विकारी ॥१॥ एका शोभे पाशुपत । एका सुदर्शन झळकत ॥२॥ एका करीं पद्मगदा । एक परशु वाहे सदा ॥३॥ ऐसे परस्परें ते दोघे । शोभताती ब्रह्मानंदें ॥४॥ एकाजनार्दनीं ध्याऊं । तया चरणीं लीन होऊं ५

१०५४. **एका जटा मस्तकीं शोभती** । एका किरीट कुंडलें

तळपती ॥१॥ एका अर्धांगीं कमळा। एका विराजे हिमबाळा ॥२॥ एका गजचर्म आसन । एका हृदयीं श्रीवत्सलांछन ॥३॥ एका जटा जूट गंगा। एका शोभे लक्ष्मी पैं गा ॥४॥ एकाजनार्दनीं दोघे। तयांपदीं नमन माझें ॥५॥

१०५५. **एका शोभे कौपीन**। एका पतिांबर परिधान ॥१॥ एका कंठीं वैजयंती। एका रुद्राक्ष शोभती ॥२॥ एका उदास वृत्ति सदा। एका भक्तांपाशीं तिष्ठे सदा ॥३॥ एका एका ध्यान करती। एक एकातें चिंतिती ॥४॥ एकाजनार्दनीं हरिहर। तया चरणीं मज थार ॥५॥

१०५६. **एक ध्याती एकमेकां**। वेगळें अंतर नोहे देखा ॥१॥ ऐसी परस्परें आवडी। गूळ सांडुनी वेगळी नोहे गोडी ॥२॥ एकमेकातें वर्णिती। एक एकातें वंदिती ॥३॥ एकाजनार्दनीं साचार। सर्वभावें भजा हरिहर ॥४॥

१०५७, **हरीचें चिंतन हराचे हृदयीं**। हराचें चिंतन हरीचें हृदयीं ॥१॥ ऐसी परस्परें गोडी देखा। काय वर्णावें तया सुखा २ सुख पाहतां आनंद। एकाजनार्दनीं परमानंद ॥३॥

१०५८. **हरिहरांसी जे करिती भेद**। ते मतवादी जाण निषिद्ध ॥१॥ हरिहर एक तेथें नाहीं भेद। कासयासि वाद मूढ जनीं ॥२॥ गोडीसी साखर साखरेसी गोडी। निवडितां अर्ध घडी दुजी नोहे ॥३॥ एकाजनार्दनीं हरिहर म्हणतां। मोक्ष सायुज्यता पायां पडे ॥४॥

१०५९. **एका वेलांटीची आढी**। मूर्ख नेणती बापुडीं ॥१॥ हरिहर शब्द वदतां। यमदूतां पडतसे चिंता ॥२॥ कीर्तनीं नाचतां अभेद। उभयतांसी परमानंद ॥३॥ एकाजनार्दनीं सुख संतोष। हरिहर ह्मणतां देख ॥४॥

१०६०. **होउनी वैष्णव**। जो कां निंदी सदाशिव ॥१॥ त्याचें न पहावें वदन। मूर्खाहुनी मूर्ख पूर्ण ॥२॥ भक्तीचा सोहळा। शिवें दाविला सकळां ॥३॥ एकाजनार्दनीं वैष्णव। शिरोमणी महादेव ॥४॥

१०६१. **होऊनियां विष्णुभक्त**। शिव निंदा जो करीत ॥१॥

तोचि अधम चांडाळ । महादोषी अमंगळ ॥२॥ मुख्य मार्गीचा शिक्का । वंद्य होय तिहीं लोकां ॥३॥ एकाजनार्दनीं शिव । उच्चारितां नाहीं भेव ॥४॥

१०६२. **शिवशिव नाम वदतां वाचे** । नासे पातक बहुतां जन्मांचें ॥१॥ जो मुकुटमणी निका वैष्णव । तयाचें नाम घेतां हरे काळाचें भेव ॥२॥ तिहीं लोकीं श्रेष्ठ न कळे आगमां निगमां । तयाची गोडी ठाऊक श्रीरामा ॥३॥ एकाजनार्दनीं नका दुजा भाव । विष्णु तोचि शिव ऐसा निर्वाहो ॥४॥

१०६३. **शिवशिव अक्षरें दोन** । जो जपे रात्रंदीन ॥१॥ धन्य तयाचा संसार । परमार्थाचें तेंच घर ॥२॥ सदोदित वाचे । जपे शिव शिव साचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं शिव । सोपा मंत्र तो राणीव ॥४॥

१०६४. **हरिहरांचे चिंतनीं** । अखंड वदे ज्याची वाणी ॥१॥ नर नोहे नारायण । सदा वाचे हरिहर जाण ॥२॥ पळती यमदूतांचे थाट । पडती दूर जाउनी कपाट ॥३॥ विनोदें हरिहर ह्मणतां । मोक्षप्राप्ति त्यां तत्त्वतां ॥४॥ एकाजनार्दनीं हरिहर । भवसिंधु उतरी पार ॥५॥

१०६५. **भवसिंधूसी उतार** । हरिहर ह्मणतां निर्धार ॥१॥ हीच घ्यारे प्रचीत । सर्व पुरती मनोरथ ॥२॥ संसाराचा धंदा । वाचे ह्मणा हरि गोविंदा ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । वाचे जप सोपा सुगम ॥४॥

१०६६. **हरिहरां भेद** । नका करूं अनुवाद । धरितां रे भेद । अधम तो जाणिजे ॥१॥ वैष्णव निका संभ्रम । महादेव सर्वोत्तम । द्वैताचा श्रम । धरूं नको ॥२॥ आदिनाथ परंपरा । चालत आली तो पसारा । जनार्दनें निर्धारा । उघडें केलें ॥३॥ गुह्य जाप्य शिवाचें । उघड केलें पां साचें । एकाजनार्दनीं वाचे । रामनामा ॥४॥

१०६७. **एकाची स्तुति एकाची निंदा** । करितां अंगीं आदळे बाधा ॥१॥ अर्धांगीं लक्ष्मी वंदावी । चरणीं गंगा ती काय निंदावी

॥२॥ ऐसा नाहीं ज्या विचार । भक्ति नोहे अनाचार ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । एकपणें जनार्दन ॥४॥

१०६८. ॐनमोजी सदाशिवा । ब्रह्मादिकां न कळे लाघवा । तुह्मी स्वामी देवाधिदेवा । ध्यान करितसां कवणाचें ॥१॥ ऐक रमणीय पार्वती । त्रैलोक्यांत ज्याची कीर्ति । पुराण वेद जया वानिती । तो श्रीपती ध्यातों मी ॥२॥ जया आवड कीर्तन चित्तीं । रंगीं नाचतो वैकुंठपती । माझी धांव तेथें निश्चितीं । ते सुखविश्रांति काय सांगूं ॥३॥ भाळे भोळे हरीचे दास । कीर्तन रंगीं नाचती उदास । त्यांचा भार वाहे मी सर्वेश । उणें तयांस येऊं नेदीं ॥४॥ ऐसा अनुवाद कैलासगिरीं । गिरिजेसी सांगे त्रिपुरारी । एकाजनार्दनीं सत्य निर्धारी । कीर्तनगजरीं उभे तिन्ही देव ॥५॥

१०६९. अलंकार जाहलेपणें । जेवीं असे निखळ सोनें ॥१॥ नाम भिन्न रूप एक । देहीं देहात्मा तैसा देख ॥२॥ गोडी आणि गूळ । नोहे वेगळे सकळ ॥३॥ जीव शिव नामें भिन्न । एकपणें एकचि जाण ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । भेदरूपें दिसे भिन्न ॥५॥

१०७०. जगाचा जनक बाप हा कृपाळु । दीनवत्सल प्रतिपाळू पांडुरंग ॥१॥ पहा डोळेभरी द्वैत तें टाकुनी । करील झाडणी महत्पापा ॥२॥ ज्याकारणें योगी साधन साधिती । तो हे उभी मूर्ति भीमातटीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं भक्त करुणाकर । ठेवुनी कटीं कर उभा विटे ॥४॥

१०७१. अभेदावांचून । न कळे भक्तीचें महिमान । साधितां दृढ साधन । विठ्ठलरूप न कळे ॥१॥ येथें पाहिजे विश्वास । दृढता आणि आस । मोक्षाचा सायास । येथें कांहीं नकोची ॥२॥ वर्ण भेद नको याती । नाम स्मरतां अहोरात्रीं । उभी विठ्ठलमूर्ती । तयापाशीं तिष्ठत ॥३॥ आशा मनीशा सांडा परते । कामक्रोध मारा लातें । तेणेंचि सरते । तुह्मी व्हाल त्रिलोकीं ॥४॥ दृढ धरा एक भाव । तेणें चरणीं असे ठाव । एकाजनार्दनीं भेव । नाहीं मग काळाचें ॥५॥

श्रीहरिनाममहिमा.

१०७२. **कलियुगामाजी एक हरिनाम साचें** । मुखें उच्चारितां पर्वत छेदी पापांचि ॥१॥ सर्वभावें भजा एक हरीचें नाम । मंगला मंगल करील निर्गुण निष्काम ॥२॥ दोषी अजामेळ तोहि नामें तरला । हरिनामें गणिकेचा उद्धार जाहला ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम साराचें सार । स्त्रियादि अंत्यजां एकदांचि उद्धार ॥४॥

१०७३. **जगीं तो व्यापक भरुनी उरला** । शरण तूं तयाला जाय वेगीं ॥१॥ उघडा मंत्र जाण वदें नारायण । नोहे तुज विघ्न यमदूत ॥२॥ अखंड वाचेसी उच्चार नामाचा । तेणें कळिकाळाचा धाक नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतसेवेविण । आणिक साधन नाहीं दुजें ॥४॥

१०७४. **नाम हे नौका तारक भवडोहीं** । म्हणोनी लवलाही वेग करा ॥१॥ बुडतां सागरीं तारूं श्रीहरी । म्हणोनी झडकरी लाहो करा ॥२॥ काळाचा तो फांसा पडला नाहीं देहीं । म्हणोनी लवलाही लाहो करा ॥३॥ एकाजनार्दनीं लाहो करा बळें । सर्वदा सर्वकाळें लाहो करा ॥४॥

१०७५. **दुजा छंद नोहे वाचे** । वदें साचें हरिनाम ॥१॥ कोटी कुळें होती पावन । नामस्मरण करतांची ॥२॥ यम न पाहे तयाकडे । वाडेंकोडें नमस्कारी ॥३॥ विधी शची उमारमण । वंदिती चरण आवडी ४ म्हणे जनार्दनाचा एका । उपाय नेटका कलियुगीं ५

१०७६. **सर्वांवरि वरिष्ठ सत्ता** । वाचे गातां हरिनाम ॥१॥ साधन सोपें पाहतां जगीं । सांडावी उगी तळमळ ॥२॥ रामनामें करा ध्यास । व्हा रे उदास प्रपंचीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन । करा वज्राहुनी कठिण ॥४॥

१०७७. **नामें पाषाण तरले** । महापापी उद्धरले । राक्षसादि असुर तरले । एका नामें हरीच्या ॥१॥ घेई घेई नाम सदा । तेणें तुटेल आपदा । निवारेल बाधा । पंचभूतांची निश्चयें ॥२॥ हो कां पंडित ब्रह्मज्ञानी । तरती तारती मेदिनी । शरण एकाजनार्दनीं । नाम उच्चारणीं आनंद ॥३॥

१०७८. काळाचें शासन । गातां श्रीहरीचे गुण ॥१॥ ऐसें सुलभ नाम वाचे । घेई घेई गोविंदाचें ॥२॥ संसाराचा छंद । येणें तुटे भवकंद ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । भवसिंधु तारकधाम ॥४॥

१०७९. जो विनटला श्रीहरिचरणीं । त्यासी भवबंधनीं श्रम नाहीं ॥१॥ देव उभा मागें पुढें । वारी सांकडें भवाचें ॥२॥ नामस्मरणीं रत सदा । तो गोविंदा आवडे ॥३॥ त्याचे तुळणे दुजा नाहीं । एका पाही जनार्दनीं ॥४॥

१०८०. हरिनामें तरले । पशुपक्षी उद्धरले ॥१॥ ऐशी व्याख्या वेदशास्त्रीं । पुराणें सांगताती वक्त्रीं ॥२॥ नामें प्रल्हाद तरला । उपमन्यु अढळपदीं बैसला ॥३॥ नामें तरली ती शिळा । तारियला वानर मेळा ॥४॥ हनुमंत ज्ञानी नामें । गणिका निजधामीं नामें ॥५॥ नामें पावन वाल्मिक । नामें अजामेळ शुद्ध देख ॥६॥ नामें चोखामेळ केला पावन । नामें कबीर कमाल तरले जाण ॥७॥ नामें उंच नीच तारिले । एकाजनार्दनीं नाम बोले ॥८॥

१०८१. हरीचे नामें हरीचे भक्त । उद्धरले असंख्यात ॥१॥ दैत्य दानव मानव । रीस वानर जीव सर्व ॥२॥ वृक्षपाषाणादी तृण । हरिनामें ते पावन ॥३॥ पशु पक्षी अबला । एकाजनार्दनीं तरल्या ४

१०८२. हरिनामामृतें तरले अपार । व्यास वाल्मिकादि निर्धार तरले जाण ॥१॥ सेवेचेनि मिसें अक्रूर तरला । उद्बोध जाहला हृदयामाजी ॥२॥ सख्यत्व योगें अर्जुन तरला । प्रत्यक्ष भेटला कृष्णराव ॥३॥ दास्यत्व निकटीं हनुमंता भेटी । हृदय संपुटीं राम वसे ॥४॥ नामधारकपणें प्रल्हादु तरला । प्रत्यक्ष देखिला नरहरी ॥५॥ उपमन्यू बाळक दुधाचिया छंदें । तयासी गोविंदें कृपा केली ॥६॥ ऐसे अपरंपार तरले नामस्मरणीं । एकाजनार्दनीं नाम जपे ॥७॥

१०८३. जेथें हरिनामाचा गजर । कर्म पळतसे दूर ॥१॥ नाम निर्दाळी पापातें । वदती शास्त्रें ऐशीं मतें ॥२॥ पापाचे पर्वत । नाम निर्दाळी सत्य ॥३॥ नाम जप जनार्दन । एकाजनार्दनीं पावन ॥४॥

१०८४. ज्याचें देणें न सरे कधीं । नाहीं उपाधी संबंध ॥१॥

एका नामासाठीं सोपें । नारी अमूपें पातकी ॥२॥ शुद्ध अथवा अशुद्ध याती । होती सरती हरिनामें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम सार । उतरी पार भवनदी ॥४॥

१०८५. **सुलभ सोपारें नाम मुखीं गातां** । पातकाच्या चळथा कांपताती ॥१॥ हरिनाम सार वाचे तो उच्चार । तरले नारीनर नाममात्रें ॥२॥ वेदांत सिद्धांत तयांचा संकेत । नामें होती मुक्त महापापी ॥३॥ एकाजनार्दनीं वेदाचें निजसार । नाम परात्पर जपती सर्व ॥४॥

१०८६. **भगवंताची नाम कीर्ति** । अखंड वाचे जे वदती ॥१॥ धन्य तेचि संसारीं । वाचे उच्चारिती हरिनाम ॥२॥ प्रपंचाचें नोहे कोड । पुरे चाड हरिनामें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम गोड । होय निवाड जन्माचा ॥४॥

१०८७. **हरि ह्मणा बोलतां हरि ह्मणा चालतां** । हरि ह्मणा खेळतां बाळपणीं ॥१॥ ह्मणा हरिनाम पुरती सकळ काम । हरिनामें ब्रह्म हातां चढे ॥२॥ हरि ह्मणा उठतां हरि ह्मणा बैसतां । हरि ह्मणा पाहतां लोकलीला ॥३॥ हरि ह्मणा आसनीं हरि म्हणा शयनीं । हरि ह्मणा भोजनीं ग्रासोग्रासीं ॥४॥ हरि ह्मणा जागतां हरि ह्मणा निजतां । हरि म्हणा झुंझतां रणांगणीं ॥५॥ हरि ह्मणा एकटीं हरि ह्मणा संकटीं । हरि धरा पोटीं भावबळें ॥६॥ हरि ह्मणा हिंडतां हरि म्हणा भांडतां । हरि म्हणा कांडितां साळी दाळी ॥७॥ हरि ह्मणा देतां हरि ह्मणा मागतां । हरि ह्मणा गातां पदोपदीं ॥८॥ हरि ह्मणा देशीं हरि म्हणा परदेशीं । हरि ह्मणा अहर्निशीं सावधान ॥९॥ हरि ह्मणा एकांतीं हरि म्हणा लोकांतीं । हरि म्हणा अंतीं देहत्यागीं ॥१०॥ हरि म्हणा धर्मता हरि म्हणा अर्थता । हरि म्हणा कामता सकाम काम ॥११॥ हरि म्हणा स्वार्थीं हरि म्हणा परमार्थीं । हरि म्हणा ब्रह्मप्राप्तिलागीं ॥१२॥ हरि म्हणा भावतां हरि म्हणा अभावतां । हरि म्हणा पावतां मोक्षपद ॥१३॥ हरि म्हणा निजनिधी हरि म्हणा आनंदीं । हरि परमानंदीं आनंद तो ॥१४॥ हरि म्हणा जनीं हरि म्हणा विजनीं । एकाजनार्दनीं हरी नांदे ॥१५॥

१०८८. हरिनामीं ज्याची प्रीति । सदा वानिती हरिनाम ॥१॥ धन्य धन्य जन्म त्याचा । उच्चार वाचा हरिनाम ॥२॥ नेणती शीण योग यागीं । घेती जगीं हरिनाम ॥३॥ एकाजनार्दनीं हरिनाम । उमेसी सांगे राम जप करी ॥४॥

१०८९. हरिवांचूनि ठाव रिता कोठें आहे । विचारूनि पाहें मनामाजी ॥१॥ सर्व तो व्यापक भरूनि उरला । वाउगाचि चाळा वाहूं नको ॥२॥ एकाजनार्दनीं भरूनि उरला । तो म्यां देखियेला विटेवरी ॥३॥

१०९०. जगदात्मा श्रीहरी आनंदें पूजीन । अंतरीं करीन महोत्सव ॥१॥ शांति सिंहासनीं बैसवीन भावें । बैसावें अघवें हाकारीन ॥२॥ द्वैत विसरूनि करीन पादपूजा । तेणें गरुडध्वजा पंचामृत ॥३॥ शुद्धोदक स्नान घालीन मानसीं । ज्ञानें स्वरूपासी परिमार्जन ॥४॥ सत्त्व क्षीरोदक देवा नेसवीन । राजस प्रावर्ण पीतांबर ॥५॥ दिव्य अलंकार तोडर सोज्वळ । सहज स्थिति लेईल स्वामी माझा ॥६॥ भक्ति नवविध घालूनि सिंहासन । एकाजनार्दन पूजा करी ॥७॥

१०९१. पूजिला श्रीपति एकविध भावें । होऊनि स्थिरावें हृदयामाजी ॥१॥ करीतसे विनवणी प्रेमाचें अंजुळ । तेणें घननीळ तुष्टमान ॥२॥ एकाजनार्दनीं सर्वभावें पूजन । जनीं जनार्दन पूजियेला ॥३॥

१०९२. नाम जनार्दन वाचे । भय नाहीं काळिकाळाचें । सार्थक जन्माचें । नाम गातां निश्चयें ॥१॥ सोपा मंत्र जनार्दन । जग व्यापक परिपूर्ण । जन वन जनार्दन । एक रूप नाम घेतां ॥२॥ एका शरण जनार्दनीं । जनार्दन एकपणीं । आदि मध्य अवसानीं । दाता एकाजनार्दन ॥३॥

१०९३. योगियां न कळे वर्म । कोणा साधे शुद्ध कर्म । न घडे दान आणि धर्म । वाउगा श्रम जाणिवेचा ॥१॥ सुखें गाऊं नाम वाचे । ब्रह्मज्ञान पुढें नाचे । भय नाहीं पापियां दूतांचें । आह्मांसी तें सर्वथा ॥२॥ न करूं वाउग्या खटपटा । आगम निग-

मांचा न घेऊं ताठा । वाउग्या त्या चेष्टा । नामाविण न करूं ॥३॥ योगयाग न करूं तीर्थाटन । सुखें गाऊं जनार्दन । एकाजनार्दनीं भजन । मुख्य मंत्र सोपारा ॥४॥

१०९४. **नाम तें ब्रह्म नाम तें ब्रह्म** । नामापाशीं नाहीं कर्म विकर्म ॥१॥ अवद्ध पढतां वेद बाधी निषिद्ध । अवद्ध नाम पढतां प्राणी होती शुद्ध ॥२॥ अवद्ध मंत्र जपतां जापक चळे । अवद्ध नाम जपतां जडमूढ उद्धरले ॥३॥ स्वधर्म कर्म करी पडे व्यंग । विष्णुस्मरणें तें समूळ होय सांग ॥४॥ मनापाशीं नाहीं विधिविधान । आसनीं शयनीं भोजनीं नाम पावन ॥५॥ एकाजनार्दनीं नाम निकटीं । ब्रह्मानंदीं भरली सृष्टी ॥६॥

१०९५. **जगासी तारक हरि हा उच्चार** । सर्व वेरझार खुंटे जेणें ॥१॥ पाहतां ब्रह्मांडीं व्यापक तो हरी । सबाह्य अभ्यंतरीं भरलासे ॥२॥ एकाजनार्दनीं रिता ठाव कोठें । पुंडलीक पेठें उभा नीट ॥३॥

१०९६. **श्रीगोविंदा मधुसूदना**। ऐशा नामांची करितां उच्चारणा । तुटतातीं यमयातना । नाना पातकियांच्या ॥१॥ माना हाचि रे विश्वास । नामीं धरा दृढ वास । आणिक ते सायास । फोलकट न करावे ॥२॥ योगयाग कसवटी । नको नको कोरड्या गोष्टी । वांयांचि हिंपुटी । शिणती मूर्ख ॥३॥ शरण रिघा जनार्दनीं । एकपणें मन करुनी। एकाजनार्दनीं ध्यानीं मनीं। चिंतन तें असों द्या ॥४॥

१०९७. **कृष्णाविण दुजें नेणती कायावाचा** । जाला पांडवांचा सहाकारी ॥१॥ वारिलें संकट भक्तांचा अंकित । धांवेचि त्वरित नाम घेतां ॥२॥ भोजनाची आस न धरी मानसीं । धांवतो त्वरेसी नाम घेतां ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामाची आवडी । घालितसे उडी वैकुंठाहुनी ॥४॥

१०९८. **हरीनाम भजन कल्लोळ जेथें सदा** । नोहे तेथें बाधा विषयाची ॥१॥ वेदशास्त्र देती ग्वाही । पुराणें तींहि बोलती ॥२॥ नामस्मरणें निरसे भेद । तुटे समूळ कंद संसार ॥३॥ निरसे भोग दुःखव्याधी । तुटे उपाधी शरीर ॥४॥ जनार्दनाचा एका ह्मणे । नाम गाणें सतत ॥५॥

१०९९. जागृतीं स्वप्नीं आणि सुषुप्तीं । तिहीं अवस्थांत हरि ह्मणतां मुक्ती ॥१॥ ऐसें वेदशास्त्रें गर्जती । विवादतीं पुराणें ॥२॥ नाम निरंतर मुखीं सदा । नोहे बाधा भौतिक ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । भुक्तिमुक्तींचें नाहीं कारण ॥४॥

११००. हरिस्मरणीं सावध व्हावें । स्वहित आपुलें विचारावें ॥१॥ तरला प्रल्हाद आणि ध्रुरू । उपमन्यु क्षीरसागरू ॥२॥ एकाजनार्दनीं छंद । अवघा भरला श्रीगोविंद ॥३॥

११०१. मुखाचा व्यापार । करावा हरिनाम उच्चार ॥१॥ पायांचा व्यापार । करावें तीर्थाटन निर्धार ॥२॥ हातांचा व्यापार । करावें दान धर्म सार ॥३॥ एकाजनार्दनाचा निर्धार । मुखीं नामाचा उच्चार ॥४॥

११०२. आवडीनें भावें हरिनाम गावें । सप्रेम नाचावें कीर्तनरंगीं ॥१॥ तरती तरती तरती संसार । आणिक विचार दुजा नाहीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं भावाचें माहेर । तरिजे संसार क्षणमात्रें ३

११०३. आठवावे हरीचे गुण । तेणें मना समाधान ॥१॥ मग न जाय सैरावैरा । चुके जन्मांच्या येरझारा ॥२॥ एकाजनार्दनीं ध्यान । सदा मनीं नारायण ॥३॥

११०४. सर्वकाळ आठवीं पाय । हाचि होय संकल्प ॥१॥ नेणें कांहीं दुजी मात । जागृतीं स्वप्नांत हरीविण ॥२॥ समाधी उन्मनी आसनीं । शरण एका जनार्दनीं ॥३॥

११०५. नित्य वाचे वदे हरी । होय बोहरी महा पापा ॥१॥ ऐसा पुराणींचा बोध । वाचे गोविंद आठवा ॥२॥ एकाजनार्दनीं वेदवाणी । नारायणीं स्मरावें ॥३॥

११०६. नाहीं अटक काळ वेळ । सदा सोंवळें हरिनाम ॥१॥ भलतेवेळीं भलते काळीं । वाचे वदा नामावळी ॥२॥ न लगे मुहूर्त अथवा योग । संकल्प सांग मनाचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं नेम । सोपें नाम जपतां ॥४॥

११०७. नामाचे पोवाडे वर्णिती साबडे । हरिनामें बागडे रंगले ते ॥१॥ नामापरतें आन नेणती सर्वथा । साधन चळथा वांयां

जाय ॥२॥ नाम निजधीर मानुनी भरंवसा। गाती ते उल्हासा रात्रंदिन ॥३॥ एकाजनार्दनीं ध्यानीं आणि मनीं। नाम संजीवनी जपतसे ॥४॥

११०८. **अष्टांग साधन न करीं वाउगें** । धूम्रपान वेगें कासया करसी ॥१॥ मनीं हरी धरीं मनीं हरी धरीं। वाउगा तूं फेरीं पडों नको ॥२॥ साधन फुकट वाउगे ते कष्ट। धरीं हरी वरिष्ठ मनामाजी ॥३॥ साधन साधितां शिणताती मुनी। तो हरी कीर्तनीं नाचतसे ॥४॥ सायास न लगे करावे ते कांहीं। एकाजनार्दनीं पायीं बुडी दिली ॥५॥

११०९. **साधकासी साधतां ज्ञान** । तंव आडवें येत मायाविघ्न ॥१॥ ह्मणोनी करा हरिचिंतन। तेणें तुटे भवबंधन ॥२॥ सांडीं सांडीं थोरपण। व्हावें लीन कीर्तनीं ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं। सांडा अभिमान संतजनीं ॥४॥

१११०. **सर्वांभूतीं सारखा भाव** । येणें माया तरे जीव ॥१॥ करितां अद्वैतपणें भक्ती। तेणें जीवा जीवन्मुक्ती ॥२॥ हरिनाम भजनाच्या कल्लोळें। जीव घेउनी माया पळे ॥३॥ एक करितां हरिभक्ती। एकाजनार्दनीं तृप्ती ॥४॥

११११. **असंख्य वचनें असोनी नसती** । कोण तया रीतीं चालतसे ॥१॥ प्रमाण अप्रमाण दोहींचा निवाडा। केलासे उघडा श्रुतींशास्त्रीं ॥२॥ हरिनाम वचन एकचि प्रमाण। हें तों अप्रमाण करील कोण ॥३॥ जनार्दनाचे वचनीं द्यावें अनुमोदन। एकाजनार्दनीं प्रमाण तेंचि होय ॥४॥

१११२. **आमचें हेंचि साधन खरें**। नाम बरें जनार्दन ॥१॥ नाहीं भय आणि चिंता। जन्ममरण वार्ता विसरलों ॥२॥ नाहीं येणें जाणें मरण धाक। अवघा एक जनार्दन ॥३॥ एका शरण जनार्दनीं। जनार्दन जनीं वनीं ॥४॥

१११३. **आठवण तीं हीच असो**। वाचे वसो हरिनाम ॥१॥ कायावाचा आणि मन। करूं कीर्तन धुमाळी ॥२॥ धरूं वैष्णवांचा संग। टाकूं कुसंग त्यजोनी ॥३॥ ह्मणूं आम्ही हरीचे दास। एकाजनार्दनीं निजदास ॥४॥ *

१११४. **मुखीं उच्चार हरिहर** । करिताती निरंतर ॥१॥ नित्य रामकृष्ण हरी । वदतसे पैं वैखरी ॥२॥ करिती देवाचें पैं ध्यान । वृत्ति झालीसे तल्लीन ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । हेंचि पाववी निजधाम ॥४॥

१११५. **महा मात्रा हरीचें नाम** । तरती अधमादि अधम । हाचि कलिमाजी धर्म । नामापरतें न देखें ॥१॥ जगीं नाम तारक नौका । आन उपाय नाहीं देखा । साधन साधितां साधकां । नामापरतें थोर नाहीं ॥२॥ धरा विश्वास बांधा गांठी । नाम जपा जगजेठी । एकाजनार्दनीं भय पोटीं । नाहीं तुह्मां काळाचें ॥३॥

१११६. **टाकूनियां निंदा स्तुतीचें वचन** । तया नारायण जवळी आहे ॥१॥ न लगे उपवास पारणें करणें । सुखें नारायण घरा येतो ॥२॥ ठायींच बैसोनी जपे नामावळी । पूर्व कर्मा होळी होय तेणें ॥३॥ एकाजनार्दनीं धरितां पायीं भाव । रमेसह देव घरीं नांदे ४

१११७. **सोपा मंत्र द्वादश अक्षरी** । वाचे जपें तूं निर्धारीं । अंतकाळीं हरी । न विसंबे तुजसी ॥१॥ धन्य धन्य मंत्रराज । तेणें साधिलें बहु काज । आह्मां सांपडलें निज । वैकुंठभुवनींचें निर्धारें ॥२॥ मन करीं गा बळकट । जपें वरिष्ठावरिष्ठ । एकाजनार्दनीं वाट । सोपी मग सहजचि ॥३॥

१११८. **येणेंचि नामें तारिलें बहुतां** । दोषी तो पुरता अजामेळ ॥१॥ गणिका आणि वाल्हा अजामेळ भिल्लणी । गोपाळ गौळणी तारियेल्या ॥२॥ गजेंद्र तो पशु नाडितां जळचरें । धांवे देव सत्वरें ब्रीदासाठीं ॥३॥ प्रल्हादा संकट पडतां निवारी । चोखियाचें करी बाळंतपण ॥४॥ दामाजीचा माहार होऊनियां ठेला । उणेंपण त्याला येवों नेदी ॥५॥ एकाजनार्दनीं भक्तांचा अंकित । उभाचि तिष्ठत विटेवरी ॥६॥

१११९. **देवाचें तें ध्यान** । आठवावें रात्रंदिन ॥१॥ मुगुट कुंडलें मेखळा । कांसे शोभे सोनसळा ॥२॥ शंख चक्र गदा पद्म । सदा उदार मेघःशाम ॥३॥ ऐसा हृदयीं आठवा । एकाजनार्दनीं सांठवा ॥४॥

११२०. जयाचीं तीं अनंत नामें । अनंत अवतार अनंत जन्में ॥१॥ अगाध श्रीहरीचा महिमा । त्याचा पार नेणें ब्रह्मा ॥२॥ अवतार चरित्र नामें । परिसतां निवारे कर्में ॥३॥ जे जे अवतारीं देव सगुण । गाईले निर्गुणाचे गुण ॥४॥ धन्य धन्य ते भाग्याचे । हरिगुण वर्णिती वाचे ॥५॥ कांहीं सगुण निर्गुण ठाव । अवघा एकचि देहीं देव ॥६॥ एकपणें वेगळा । एकाजनार्दनीं देखिला ॥७॥

हरिपाठ.

११२१. हरीचिया दासां हरी दाही दिशा । भावें जैसा तैसा हरी एक ॥१॥ हरी मुखीं गातां हरपली चिंता । त्या नाहीं मागुता जन्म घेणें ॥२॥ जन्म घेणें लागे वासनेच्या संगें । तेचि झाली अंगें हरिरूप ॥३॥ हरिरूप झालें जाणणें हरपलें । नेणणें तें गेलें हरिचे ठायीं ॥४॥ हरि रूप ध्यानीं हरि रूप मनीं । एकाजनार्दनीं हरी बोला ॥५॥

११२२. हरि बोला हरि बोला नाहीं तरी अबोला । व्यर्थ गलबला करूं नका ॥१॥ नको नको मान नको अभिमान । सोडी मीतूंपण तोचि सुखी ॥२॥ सुखी जेणें व्हावें जग निववावें । अज्ञानीं लावावे सन्मार्गासी ॥३॥ मार्ग जया कळे भाव भक्तिबळें । जगाचिये मेळें न दिसती ॥४॥ दिसती जनीं वनीं प्रत्यक्ष लोचनीं । एकाजनार्दनीं ओळखिले ॥५॥

११२३. ओळखिला हरी धन्य तो संसारीं । मोक्ष त्याचे घरीं सिद्धी सहित ॥१॥ सिद्धि लावी पिसें कोण तया पुसे । नेणें राजहंसें पाणी कायी ॥२॥ कायतें करावें संदेहीं निर्गुण । ज्ञानानें सगुण ओस केलें ॥३॥ केलें कर्म झालें तेंचि भोगा आलें । उपजले मेले ऐसे किती ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाहीं यातायाती । सुखाची विश्रांती हरी संगें ॥५॥

११२४. जें जें दृष्टीं दिसे तें तें हरिरूप । पूजा ध्यान जप त्यासी नाहीं ॥१॥ वैकुंठ कैलासीं तीर्थ क्षेत्रीं देव । तयावीण ठाव रिता कोठें ॥२॥ वैष्णवांचें गुह्य मोक्षाचा एकांत । अनंताचा अंत

पाहतां नाहीं ॥३॥ आदिमध्य अंतीं अवघा हरि एक । एकाचि अनेक एक हरी ॥४॥ एकाकार झाले जीव तेचि दोन्ही । एकाजनार्दनीं ऐसें केलें ॥५॥

११२५. नामावीण मुख सर्पाचें तें बीळ । जिव्हा नव्हे काळसर्प आहे ॥१॥ वाचा नव्हे लांव जळो त्याचें जिणें । यातना भोगणें यमपुरीं ॥२॥ हरीवीण कोणी नाहीं सोडविता । पुत्र बंधु कांता संपत्तीचे ॥३॥ अंतकाळीं कोणी नाहीं बा सांगाती । साधूचे संगतीं हरि जोडे ॥४॥ कोटिकुळें तारी हरि अक्षरें दोनी । एकाजनार्दनीं पाठ केलीं ॥५॥

११२६. धन्य माय व्याली सुकृताचें फळ । फळ तें निर्फळ हरीवीण ॥१॥ वेदाचेंही बीज हरिहरि अक्षरें । पवित्र सोपारें हेंचि एक ॥२॥ योगयाग व्रत नेम धर्म दान । न लगे साधन जपतां हरी ॥३॥ साधनाचें सार नाम मुखीं गातां । हरिहरि ह्मणतां कार्य सिद्धि ॥४॥ नित्य मुक्त तोची एक ब्रह्मज्ञानी । एकाजनार्दनीं हरी बोला ॥४॥

११२७. बहुतां सुकृतीं नर देह लाधला । भक्तिवीण गेला अधोगती ॥१॥ बाप भाग्य कैसें न सरेचि कर्म । न कळेचि वर्म अरे मूढा ॥२॥ अनेका जन्माचें सुकृत पदरीं । त्याचे मुखीं हरि पैठा होय ॥३॥ राव रंक होका उंच नीच याती । भक्तिवीण माती मुखीं त्याच्या ॥४॥ एकाजनार्दनीं हरि हरि ह्मणतां । मुक्ति सायुज्यता पाठीं लागे ॥५॥

११२८. हरिनामामृत सेवी सावकाश । मोक्ष त्याचे भूस दृष्टीपुढें ॥१॥ नित्य नामघोष जयाचे मंदिरीं । तेचि काशीपुरीं तीर्थ क्षेत्र ॥२॥ वाराणशी तीर्थ क्षेत्रा नाश आहे । अविनाशासी पाहे नाश कैचा ॥३॥ एका तासामाजीं कोटि वेळां सृष्टी । होती जाती दृष्टीं पाहे तोची ॥४॥ एकाजनार्दनीं ऐसे किती झाले । हरिनाम सेविलें तोचि एक ॥५॥

११२९. भक्तीविण पशू कशासी वाढला । सटवीनें नेला कैसा नाहीं ॥१॥ काय माय गेली होती भूतापाशीं । हरि नये

मुखासी अरे मूढा ॥२॥ पातकें करितां पुढें आहे पुसता । काय उत्तर देता होशील तूं ॥३॥ अनेक यातना यम करवील । कोण सोडवील तेथें तुजला ॥४॥ एकाजनार्दनीं सांगताहे तोंडें । आहा वाचा रडे बोलतांची ॥५॥

११३०. **स्वहिताकारणें संगती साधूची** । भावें भक्ति हरीची भेटी तेणें ॥१॥ हरि तेथें संत संत तेथें हरी । ऐसें वेद चारी बोलताती ॥२॥ ब्रम्हा डोळसा तें वेदार्थ नाकळे । तेथें हे आंधळे व्यर्थ होती ॥३॥ वेदार्थाचा गोवा कन्या अभिलाष । वेदें नाहीं ऐसें सांगितलें ॥४॥ वेदाचीं हीं बीजाक्षरें हरी दोनी । एकाजनार्दनीं हरी बोला ॥५॥

११३१. **सत्पद तें ब्रह्म चित्पद तें माया** । आनंद पदीं जया ह्मणती हरी ॥१॥ सत्पद निर्गुण चित्पद सगुण । सगुण निर्गुण हरिपायीं ॥२॥ तत्सदिति ऐसें पैल वस्तुवरी । गीतेमाजी हरी बोलियेले ॥३॥ हरिपद प्राप्ति भोळ्यां भाविकांसी । अभिमानीयांसी गर्भवास ॥४॥ अस्ति भाति प्रिय ऐशीं पदें तिन्ही । एकाजनार्दनीं तेंचि झालें ॥५॥

११३२. **नाकळे तें कळे कळे तें नाकळे** । वळे तें नावळे गुरूविणें ॥१॥ निर्गुणीं पावलें सगुणीं भजतां । विकल्प धरितां जिव्हा झडे ॥२॥ बहुरूपी धरी संन्याशाचा वेष । पाहोन तयास धन देती ॥३॥ संन्याशाला नाहीं बहुरूपी याला । सगुणीं भजला तेथें पावे ॥४॥ अद्वैताचा खेळ दिसे गुणागुणीं । एकाजनार्दनीं ओळखिलें ॥५॥

११३३. **ओळखिला हरी सांठविला पोटीं** । होतां त्याची भेटी दुःख कैंचें ॥१॥ नर अथवा नारी हो कां दुराचारी । मुखीं गातां हरि पवित्र तो ॥२॥ पवित्र तें कुळ धन्य त्याची माय । हरिमुखें गाय नित्य नेमें ॥३॥ कामक्रोधलोभ जयाचे अंतरीं । नाहीं अधिकारी ऐसा येथें ॥४॥ वैष्णवांचें गुह्य काढिलें निवडुनी । एकाजनार्दनीं हरि बोला ॥५॥

११३४. **हरि बोला देतां हरि बोला घेतां** । हांसतां खेळतां

हरि बोला ॥१॥ हरि बोला गातां हरि बोला खातां । सर्व कार्य करितां हरि बोला ॥२॥ हरि बोला एकांतीं हरि बोला लोकांतीं । देहत्यागा अंतीं हरि बोला ॥३॥ हरि बोला भांडतां हरि बोला कांडतां । उठतां बैसतां हरि बोला ॥४॥ हरि बोला जनीं हरि बोला विजनीं । एकाजनार्दनीं हरि बोला ॥५॥

११३५. **एक तीन पांच मेळा पंचविसांचा** । छत्तीस तत्त्वांचा मूळ हरी ॥१॥ कल्पना अविद्या तेणें झाला जीव । मायोपाधि शिव बोलिजेती ॥२॥ जीव शिव दोनी हरिरूपीं तरंग । सिंधु तो अभंग नेणे हरी ॥३॥ शुक्तीवरी रजत पाहतां डोळां दिसे । रज्जु-वरी भासे मिथ्या सर्प ॥४॥ क्षेत्रक्षेत्रज्ञाते जाणताती ज्ञानी । एकाजनार्दनीं हरि बोला ॥५॥

११३६. **कल्पनेपासुनी कल्पिला जो ठेवा** । तेणें पडे गोंवा नेणे हरी ॥१॥ दिधल्यावांचूनि फळ प्राप्ति कैंची । इच्छा कल्प-नेची व्यर्थ बापा ॥२॥ इच्छावे ते जवळीं हरिचे चरण । सर्व नारा-यण देतो तुज ॥३॥ न सुटे कल्पना अभिमानाची गांठी । घेतां जन्म कोटी हरी कैंचा ॥४॥ एकाजनार्दनीं सांपडली खूण । कल्पना अभिमान हरि झाला ॥५॥

११३७. **काय नपूंसका पद्मिनीचे सोहळे** । वांझेसी डोहळे कैंचे होती ॥१॥ अंधापुढें दीप खरासी चंदन । सर्पा दूधपान करूं नये ॥२॥ क्रोधी अविश्वासी त्यांसी बोध कैंचा । व्यर्थ आपुली वाचा शिणवूं नये ॥३॥ खळाची संगती उपयोगासी नये । आपणां अपाय त्याचे संगें ॥४॥ वैष्णवीं कुपथ्य टाकिलें वाळुनी । एका-जनार्दनीं तेचि भले ॥५॥

११३८. **न जायेचि ताठा नित्य खटाटोप** । मंडूकी वटवट तैसे ते गा ॥१॥ प्रेमावीण भजन नाकावीण मोतीं । अर्थावीण पोथी वाचुनी काय ॥२॥ कुंकुवा नाहीं ठाव ह्मणे मी आहेव । भावा-वीण देव कैसा पावे ॥३॥ अनुतापावीण भाव कैसा राहे । अनुभवें पाहे शोधूनियां ॥४॥ पाहतां पाहणें गेलें तें शोधुनी । एकाजना-र्दनीं अनुभविलें ॥५॥

११३९. **परिमळ गेलियां वोस फूल देठीं** । आयुष्या शेवटीं देह तैसा ॥१॥ घडिघडी काळ वाट याची पाहे । अझूनि किती आहे अवकाश ॥२॥ हाचि अनुताप घेऊनि सावध । कांहीं तरी बोध करीं मना ॥३॥ एक तास उरला खट्वांगरायासी । भाग्य-दशा कैशी प्राप्त झाली ॥४॥ सांपडला हरि तयाला साधनीं । एका-जनार्दनीं हरी बोला ॥५॥

११४०. **करारे बापांनो साधन हरीचें** । झणीं करणीचें करूं नका ॥१॥ जेणें नये जन्म यमाची यातना । ऐसिया साधना करा कांहीं ॥२॥ साधनांचें सार मंत्रबीज हरी । आत्मतत्त्व धरी तोचि एक ॥३॥ कोटि कोटि यज्ञ नित्य ज्याचा नेम । एक हरिनाम जपतां घडे ४ एकाजनार्दनीं न घ्यावा संशय । निश्चयेंसी होय हरिरूप ५

११४१. **बारा सोळाजणी हरीसी नेणती** । म्हणोनि फिरती रात्रंदिवस ॥१॥ सहस्र मुखांचा वर्णितां भागला । हर्ष जया झाला तेणें सुखें ॥२॥ वेद जाणूं गेला पुढें मौनावला । तें गुह्य तुजला प्राप्त कैचें ॥३॥ पूर्व सुकृताचा पूर्ण अभ्यासाचा । दास सद्गुरूचा तोचि जाणे ॥४॥ जाणते नेणते हरीचे ठिकाणीं । एकाजनार्दनीं हरी बोला ॥५॥

११४२. **पिंडीं देहस्थिति ब्रह्मांडीं पसारा** । हरीविण सारा व्यर्थ भ्रम ॥१॥ शुक याज्ञवल्क्य दत्त कपिलमुनी । हरीसी जाणोनी हरिच झाले ॥२॥ यारे यारे धरूं हरिनाम तारूं । भवाचा सागरू भय नाहीं ॥३॥ साधुसंत गेले आनंदीं राहिले । हरिनामें झाले कृतकृत्य ४ एकाजनार्दनीं मांडिलें दुकान । देतो मोलाविण सर्व वस्तु ५

११४३. **आवडीनें भावें हरिनाम घेसी** । तुझी चिंता त्यासी सर्व आहे ॥१॥ नको खेद धरूं कोणत्या गोष्टीचा । पति तो लक्ष्मीचा जाणतसे ॥२॥ सकळ जीवांचा करितो सांभाळ । तुज मोकलील ऐसें नाहीं ॥३॥ जैशी स्थिति आहे तैशापरी राहें । कौतुक तूं पाहें संचितांचें ॥४॥ एकाजनार्दनीं भोग प्रारब्धाचा । हरिकृपें त्याचा नाश झाला ॥५॥

११४४. **दुर्बळाची कन्या समर्थानें केली** । अवदशा निमाली

दरिद्राची ॥१॥ हरीकृपा होतां भक्तां निघती दोंदें । नाचती स्वानंदें हरिरंगीं ॥२॥ देव भक्त दोन्ही एकरूप झाले । मुळींचें संचलें जैसें तैसें ॥३॥ पाजळली ज्योति कापुराची वाती । ओंवाळितां आरती भेद नुरे ॥४॥ एकाजनार्दनीं कल्पचि मुराला । तोचि हरी झाला ब्रह्मरूप ॥५॥

११४५. **मुद्रा ती पांचवी लाऊनियां लक्ष** । तो आत्मा प्रत्यक्ष हरी दिसे ॥१॥ कानीं जें पेरिलें डोळां तें उगवलें । व्यापकें भरिलें तोचि हरी ॥२॥ कर्म उपासना ज्ञानमार्गी झाले । हरीपाठीं आले सर्व मार्ग ॥३॥ नित्य प्रेमभावें हरिपाठ गाय । हरीकृपा होय तयावरी ४ झाला हरिपाठ बोलणें येथुनी । एकाजनार्दनीं हरी बोला ५

नाममहिमा.

११४६. **ऐका नामाचें महिमान** । नाम पावन तें जाण ॥१॥ हास्य विनोदें घेतां नाम । तरती जन ते अधम ॥२॥ एकाजनार्दनीं धरीं विश्वास । नामें नासती दोष कळिकाळाचे ॥३॥

११४७. **नामाचें महिमान सादर ऐका** । तारियेले देखा महापापी ॥१॥ पापाची ते राशी अजामेळ जाण । जपतांचि पावन नामें जाहला ॥२॥ गणिका पांखिरूं नाम जपे सदा । नोहे तिसी बाधा गर्भवासा ॥३॥ एकाजनार्दनीं कलीमाजी नाम । उत्तम उत्तम जपा आधीं ॥४॥

११४८. **दोषी पापराशी नामाचे धारक** । होतां तिन्ही लोक वंदिती माथां ॥१॥ नामाचें महिमान नामाचें महिमान । नामाचें महिमान शिव जाणे ॥२॥ जाणती ते ज्ञानी दत्त कपिलमुनी । शुकादिक जनीं धन्य जाहले ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामपरिपूर्ण । सांपडली खूण गुरुकृपें ॥४॥

११४९. **नाम पवित्र आणि परिकर** । नामें तरले दोषी अपार । नाम होंचि निजसार । आधार वेद शास्त्रांचे ॥१॥ तारक कलिमाजी नाम । भोळ्याभाविकां सुगम । ज्ञाते पंडित सकाम । नामें तरती

श्रीहरीच्या ॥२॥ मनां माझ्या ऐक गोष्टी । नाम जपें तूं सदा कंठीं। एकाजनार्दनीं परिपाठीं । नाहीं गोष्टी दुसरी ॥३॥

११५०. नाम तें उत्तम नाम तें सगुण । नाम तें निर्गुण सनातन ॥१॥ नाम तें ध्यान नाम तें धारणा । नाम तें हें जनां तारक नाम ॥२॥ नाम तें पावन नाम तें कारण । नामापरतें साधन आन नाहीं ३ नाम ध्यानीं मनीं गातसे वदनीं । एकाजनार्दनीं श्रेष्ठ नाम ४

११५१. नामाचा धारक । हरिहरां त्याचा धाक ॥१॥ ऐसें नाम समर्थ । त्रिभुवनीं तें विख्यात ॥२॥ नामें यज्ञयाग घडती । नामें उत्तम लोकीं गती ॥३॥ नामें भुक्ति मुक्ति तिष्ठे । नामें वरिष्ठा वरिष्ठें ॥४॥ नामें सर्व सत्ता हातीं । नामें वैकुंठीं वसती ॥५॥ नामें होती चतुर्भुज । एकाजनार्दनीं सतेज ॥६॥

११५२. नाम तारक ये मेदिनी । नाम सर्वांचें मुगुटमणी । नाम जपे शूळपाणी । अहोरात्र सर्वदा ॥१॥ तें हें सुलभ सोपारें । कामक्रोध येणें सरे । मोहमद मत्सर नुरे । नाममात्रें त्रिजगतीं ॥२॥ घेउनी नामाचें अमृत । एकाजनार्दनीं झाला तृप्त । ह्मणोनी सर्वांतें सांगत । नाम वाचे वदावें ॥३॥

११५३. नाम तारक हें क्षितीं । तरले आणि पुढें तरती ॥१॥ न लगे साधन मंडन । नामें सर्व पाप दहन ॥२॥ योगयागांची परवडी । नामापुढें वांयां गोडी ॥३॥ नाम वाचे आवडी घोका । ह्मणे जनार्दनीं एका ॥४॥

११५४. नाम पावन पावन । नाम दोषांसि दहन । नाम पतितपावन । कलीमाजी उद्धार ॥१॥ गातां नित्य हरीकथा । पावन होय श्रोता वक्ता । नाम गाऊनि टाळी वाहतां । नित्य मुक्त प्राणी तो ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम । भवसिंधु तारक नाम । सोपें सुगम वर्म । भाविकांसी निर्धारें ॥३॥

११५५. अष्टादश पुराणें सांगती बडिवार । नाम साराचें सार कलियुगीं ॥१॥ तारिले पातकी विश्वास घातकी । मुक्त झाले लोकीं तिहीं सत्य ॥२॥ सर्वांतर सार नामें जपु निका । जनार्दनाचा एका घोकितसे ॥३॥

११५६. सकळ साधनांचें सार । मुखीं नामाचा उच्चार ॥१॥

सकळ तपांचें जें सार । मुखीं नामाचा उच्चार ॥२॥ सकळ ज्ञानांचें जें सार । मुखीं नामाचा उच्चार ॥३॥ सकळ ब्रह्म विद्येचें जें घर । एकाजनार्दनाचें माहेर ॥४॥

११५७. साधन सोपें नाम वाचे । पर्वत भंगती पापांचे । विश्वासियातें साचें । नामतारक कलियुगीं ॥१॥ अहोरात्र वदतां वाणी । ऐसा छंद ज्याचे मनीं । त्याचेनि धन्य ही मेदिनी । तारक तो सर्वांसी ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम । भाविकांचें पुरे काम । अभागियांतें वर्म । नव्हे नव्हे सोपारें ॥३॥

११५८. पशु पक्षी वनचरें । श्वान श्वापदादि सूकरें ॥१॥ पडतां नाम घोष कानीं । पावन होती इये जनीं ॥२॥ चतुष्पाद आणि तरुवर । नामें उद्धार सर्वांसी ॥३॥ उंच नीच नको याती । ब्राह्मण सर्व तरती ॥४॥ एकाजनार्दनीं अभेद । नामीं नाहीं भेदाभेद ॥५॥

११५९. नाम गाये तो पवित्र क्षितीं । नामें उद्धार त्रिजगतीं ॥१॥ ज्याचें उच्चारितां नाम । निवारे क्रोध आणि काम ॥२॥ वेदशास्त्र विवेकीं संपन्न । नामें होताती पावन ॥३॥ नामें उत्तम अधमा गती । एकाजनार्दनीं ध्याय चित्तीं ॥४॥

११६०. नाम हें पावन नाम हें पावन । दुजा ठाव आन नाहीं येथें ॥१॥ देखणाही झाला देखणाही झाला । देखणाही झाला अंधत्वेंसी ॥२॥ द्वैत अद्वैत गेलें नेणणें हारपलें । जाणणें तें गेलें जाणते ठाई ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम तें अनाम । सर्वोत्तम नाम सर्वां ठाईं ४

११६१. नामामृतापुढें । कायसें अमृत बापुडें ॥१॥ ऐसा नामाचा बडिवार । गोडी जाणे गिरिजावर ॥२॥ नामें जोडे ब्रह्मज्ञान । भुक्ति मुक्ति नामें जाण ३ एकाजनार्दनीं सार । ब्रह्मज्ञानाचें हें घर ४

११६२. दोष दुरितांचें पाळें । पळती बळें नाम घेतां ॥१॥ नाम प्रताप गहन । भवतारण हरिनाम २ आणीक नको दुजी चाड । नाम गोड विठ्ठल ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । तरले तरती निष्काम ५

११६३. नाम पावन तिहीं लोकीं । मुक्त जाले महापातकी ॥१॥ नाम श्रेष्ठाचें हें श्रेष्ठ । नाम जपे तो वरिष्ठ ॥२॥ नाम जपे नीळकंठ । वंदिताती श्रेष्ठ श्रेष्ठ ॥३॥ नाम जपे हनुमंत । तेणें अंगीं शक्तिवंत

॥४॥ नाम जपे पुंडलीक । उभा वैकुंठनायक ॥५॥ नाम ध्यानीं मनीं देखा । जपे जनार्दनीं एका ॥६॥

११६४. तारले नामें अपार जन । ऐसें महिमान नामाचें ॥१॥ अधम तरले नवल काय । पाषाण ते पाहें तारियेले ॥२॥ दैत्यदानव ते राक्षस । नामें सर्वांस मुक्तिपद ३ एकाजनार्दनीं नाम सार । जपा निरंतर हृदयीं ॥४॥

११६५. नामें पावन हीन याती । नाम जपतां अहोरात्रीं । नामापरती विश्रांती । दुजी नाहीं प्राणियां ॥१॥ नका भ्रमूं सैरावैरा । वाउगें तप साधन पसारा । योगयाग अवधारा । नामें एका साधतसे ॥२॥ व्रत तप हवन दान । नामें घडे तीर्थ स्नान । एकाजनार्दनीं मन । स्थिर करूनि नाम जपा ॥३॥

११६६. अनामिकादि चांडाळ । नामें सवळ तारिले ॥१॥ ब्रह्महत्या पापराशी । नामें वैकुंठासी पावले ॥२॥ दुराचारी व्यभिचारी । गणिका नारी तारिली ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । मंगळ धाम मंगला ॥४॥

११६७. नामें पावन इये लोकीं । नामें पावन परलोकीं । नाम सदा ज्याचे मुखीं । धन्य तो नर संसारीं ॥१॥ नामें कलिमल दहन । नामपतित पावन । नाम दीनोद्धारण । नाम जनार्दन वदतां ॥२॥ नाम गातां सुख वाटे । प्रेमें प्रेम तें कोंदाटे । एकाजनार्दनीं भेटे । नाम गातां निश्चयें ॥३॥

११६८. नामें घडे निज शांती । तेथें वसे भुक्ति मुक्ती । नामतारक त्रिजगतीं । दृढभावें आठवितां ॥१॥ ह्मणोनी घेतिलासे लाहो । रात्रंदिवस नाम गावो । कळिकाळाचें भेवो । सहज तेथें पळतसे ॥२॥ मज मानला भरंवसा । नामीं आहे निजठसा । एकाजनार्दनीं सर्वेशा । नाम जपें अंतरीं ॥३॥

११६९. नामें प्राप्त नित्यानंद । नामें होय परम पद । नामें निरसे भवकंद । नामतारक निर्धारें ॥१॥ हेंचि मना दृढ धरीं । वांयां नको पडूं फेरी । तेणें होसी हाव भरी । मग पतनीं पडसील ॥२॥ ह्मणे एकाजनार्दन । नामें तरती अधम जन । नामें होय प्राप्त पेणें । वैकुंठचि निर्धारें ॥३॥

११७०. नामें तारिले पातकी । नाम थोर तिहीं लोकीं । नामें साधे भुक्ति मुक्ती । नाम कळीं तारक ॥१॥ नको जाऊं वनांतरीं । रानीं वनीं आणि डोंगरीं । वैसोनियां करीं । स्थिर चित्त निमग्न ॥२॥ नामें साधलें साधन । तुटलें बहूतांचें बंधन । एकाजनार्दना शरण । नाम वाचे उच्चारी ॥३॥

११७१. जितुका आकार दिसत । नाशिवंत जात लया ॥१॥ एक नाम सत्य सार । वाउगा पसार शीणतो ॥२॥ नामें प्राप्त ब्रह्मपद । नामें देह होय गोविंद ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । सर्व निरसे क्रोधकाम ॥४॥

११७२. सदा नामें घडे आचार । नामें साधे सर्व विचार । नाम पवित्र परिकर । सादर वदनीं घेतां ॥१॥ शुद्ध वैराग्य घडे नामीं । तप तीर्थ घडे निष्कामीं । दान धर्म पुण्यपावन इये धर्मीं । नाम वाचे आठवितां ॥२॥ नामें साधे अष्टांग पवन । नामें साधे पंचाग्नि धूम्रपान । नामें एकाजनार्दनीं भजन । नामें पावन देह होय ३

११७३. परेसी न कळे पार । पश्यंतीसी निर्धार । मध्यमा तों स्थिर । वैखरीये ॥१॥ चहूं वाचा कुंठीत । ऐसें नाम समर्थ । आह्मी गाऊं सदोदीत । सोपें नाम ॥२॥ रिद्धिसिद्धी धांवे पायीं । मुक्तीसी तों अवसर नाहीं । भुक्तीचा तो उपाय कांहीं । हरिदास ३ एकाजनार्दनीं भाव । भावेंचि तुष्टे देव । आणीक नको उपाव । नाम स्मरे ४

११७४. श्रुती शास्त्रांचें आधार । पुराणांचा परिकर । दरुशनें सांगती बाडिवार । वाचे नाम उच्चारा ॥१॥ तारक जगीं हें नाम । जपतां निष्काम सकाम । पावे स्वर्ग मोक्ष धाम । कलिमाजी प्रत्यक्ष ॥२॥ ह्मणोनी धरिलें शिवें कंठीं । तेणें हळाहळ शमलें पोटीं । एकाजनार्दनीं गुह्य गोष्टी । गिरजेप्रति अनुवाद ॥३॥

११७५. वेदांचा संवाद श्रुतींचा अनुवाद । नामाचा मकरंद पुराण वदे ॥१॥ शास्त्रांचें मत नामाचा इतिहास । यापरती भाष नाहीं नाहीं २ एकाजनार्दनीं संतांचें हें मत । नामें तरती पतित असंख्यात ३

११७६. कष्ट न करितां योग जरी साधी । श्रम ते उपाधि वाउगी कां वा ॥१॥ नाम तें सोपें श्रम नाहीं कांहीं । उच्चारितां पाहीं सर्व जोडे ॥२॥ एकाजनार्दनीं नका योगयाग । ह्मणावा श्रीरंग वाचे सदा ३

११७७. योगयाग तप व्रतें आचरितां । नाम सोपें गातां सर्व जोडे १ पाहोनियां प्रचीत नाम घे अनंत। तुटे नाना घात जपें नाम ॥२॥ एकाजनार्दनीं नामाचा महिमा। वर्णितां उपरमा शेष आला ॥३॥

११७८. नित्य नैमित्तिक कर्म । जया न घडे हा धर्म । तेणें उच्चारावें नाम । सत्य निर्धार जाणावा ॥१॥ नामें कर्माची सुटे उपाधी। नामें तुटे आधीव्याधी । नामें शोक संदेह बुद्धी । नासतसे हरिनामें ॥२॥ नाना रोग तुटती नामें। घडती सर्व ब्रह्म कर्मे। एकाजनार्दनीं नामें । धर्म सकळ साधती ॥३॥

११७९. करितां साधनांच्या कोटी । नामाहून त्या हिंपुटी ॥१॥ नाम वाचे आठवितां । साधनें सर्व येती हातां ॥२॥ नामापरता दुजा मंत्र । नाहीं नाहीं धुंडितां शास्त्र ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । शुद्ध चैतन्य निष्काम ॥४॥

११८०. नाम श्रेष्ठ तिहीं लोकीं । ह्मणोनी शिव नित्य घोकी ॥१॥ सदा समाधी शयनीं । राम चिंती ध्यानीं मनीं ॥२॥ अखंड वैराग्य बाणलें अंगीं । ह्मणोनी वंद्य सर्वां जगीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं वाचे । नाम वदे सर्वदा साचें ॥४॥

११८१. कळिकाळा नाहीं बळ । नाम जपे तो सबळ ॥१॥ ऐसें नाम सदा जपे । कळिकाळा घाली खेपे ॥२॥ हरीचिया दासा साचें । भय नाहीं कळिकाळाचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं काळ । काळ होय तो कृपाळ ॥४॥

११८२. जेणें नाम धरिलें कंठीं । धांवे त्याच्या पाठींपोटीं ॥१॥ नाम गातां जनीं वनीं । आपण उभा तेथें जाउनी ॥२॥ नामासाठीं मागें धांवे । इच्छिलें तेणें पुरवावें ॥३॥ यातीकुळ तयाचें । न पाहे कांहीं साचें ॥४॥ वर्णाची तों चाड नाहीं । नाम गातां उभा पाहीं ५ एकाजनार्दनीं भोळा । नामासाठीं अंकित जाला ६

११८३. आपुल्या नामाची आवडी । वैकुंठाहुनी घाली उडी । वारी भक्तांचीं सांकडीं । नामासाठीं आपुल्या ॥१॥ ऐसा नामाचा पोवाडा । नाम उच्चारा घडघडा । तेणें निवारे यमपीडा । साचपणें भक्तांची ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम । सोपें सोपें हो सुगम । तरावया आन नाहीं धाम । नामावांचुन सर्वथा ॥३॥

११८४. एका नामासाठीं । प्रगटतसे कोरडे काष्ठीं । भक्तवच-
नाची आवडी मोठी । होय जगजेठी अंकित ॥१॥ एकाघरीं उच्छिष्ट
काढणें । एका द्वारीं द्वारपाळपण करणें । एका घरीं गुरें राखणें ।
लोणी खाणें चोरुनी ॥२॥ एकाचि उगेचि धरुनी आस । उभा राहे
युगें अठ्ठावीस । एकाजनार्दनीं त्याचा दास । नामें आपुल्या अंकित ३

११८५. आपुल्या नामा आपण वाढवी । भक्तपणा स्वयें मि-
रवी । अवतार नाना दावी । लाघव आपुलें १ करी भक्तांचें पाळण।
वाढवी त्यांचें महिमान । तयासी नेदी उणीव जाण । वागवी ब्रीद
नामाचें ॥२॥ करी नीच काम नाहीं थोरपण । खायभाजीचें आनंदें
पान । तृप्त होय एकाजनार्दन । तेणें समाधान होतसे ॥३॥

११८६. विचारितां तुज नामची नसे । नामरूपीं तुझें स्व-
रूप भासे ॥१॥ नाम आरामता पाउनी पठण । यापरी स्मरिजे या
नांव पठण ॥२॥ गर्जत नामीं जो जो शब्द उठी । शब्दानुशब्दा
पडतसे मिठी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नित्य स्मरे नाम । नामरूप
जाला आत्माराम ॥४॥

११८७. नाम घेतां हे वैखरी । चित्त धांवे विषयावरी ॥१॥
कैसें होताहे स्मरण । स्मरणामाजी विस्मरण ॥२॥ नामरूपा
नव्हता मेळ । नुसता वाचेचा गोंधळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं छंद ।
बोलामाजी परमानंद ॥४॥

११८८. शुकादिक योगी रंगले श्रीरंगीं । नाम पवित्र जगीं
जपा आधीं ॥१॥ साधनें साधितां कष्ट होती जीवा । नाम सोपें
सर्वां गोड गातां ॥२॥ परंपरा नाम वाचे तें सुगम । सनकादिक
श्रम न करिती ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम तें पावन । वाचे उच्चा-
रितां जाण श्रम हरे ॥४॥

११८९. वेदांचें वचन शास्त्रांचें अनुमोदन । पुराणीं कथन
हेंचि केलें ॥१॥ कलियुगामाजी नाम एक सार । व्यासाची निर्धार
वचनोक्ति ॥२॥ तरतील येणें विश्वासी जे नर । तत्संगें दुराचार
उद्धरती ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसा हा अनुभव । प्रत्यक्ष सांगे
देव उद्धवासी ॥४॥

११९०. नामेंचि तरले नामेंचि तरले । जडजीव उद्धरले कलियुगीं ॥१॥ ऐसें नाम समर्थ त्रिभुवनीं विख्यात । नामेंचि पवित्र नरनारी ॥२॥ पापाचे पर्वत नामाग्नीनें शांत । येरा कोण मात नामापुढें ॥३॥ एकाजनार्दनीं तारक हें नाम । पावती निजधाम गातां वाचे ॥४॥

११९१. चांडाळादी तरले । महादोषी उद्धरले ॥१॥ नाम पावन पावन । नामापरतें थोर कोण ॥२॥ नामाग्नीनें न जळे । ऐसे दोष नाहीं केले ॥३॥ वाल्मिक ह्मणती दोषी । नाम उच्चारितां वंद्य सर्वांसी ॥४॥ अजामेळ गणिका । नामें दोष भंगिले देखा ॥५॥ एकाजनार्दनीं नाम जाण । शस्त्र निर्वाणींचा बाण ॥६॥

११९२. एकचि नाम उच्चारिलें । गणिके नेलें निजपदा ॥१॥ नाम घोकी कोळी वाल्हा । दोष जाहला संहार ॥२॥ नामें परीक्षिती उद्धरिला । मुक्त जाहला सर्वार्थीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । भवतारक निष्काम ॥४॥

११९३. नाम एक उच्चारितां । गणिका नेली वैकुंठ पंथा । नामें पशु तो तत्त्वता । उद्धरिला गजेंद्र ॥१॥ ऐसा नामाचा बडिवार । जगीं सर्वांसी माहेर । नामापरते थोर । योगयागादी न होती ॥२॥ नामें तरला कोळी वाल्हा । करा नामाचा गलबला । नामें एकाजनार्दनीं धाला । कृतकृत्य झाला संसार ॥३॥

११९४. उत्तम अथवा चांडाळ । अधम खळाहुनी खळ ॥१॥ तेहि तरले एका नामें । काय उपमे आन देऊं ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम । गातां सकाम मुक्ति जोडे ॥३॥

११९५. अवघ्या लोकीं जाहली मात । नामें पतित तरती ॥१॥ तोचि घेउनी अनुभव । गाती वैष्णव नाम तें ॥२॥ तेणें त्रिभुवनीं सत्ता । उद्धरती पतिता अनायासें ॥३॥ एकाजनार्दनीं गाजली हाक । नाम दाहक पापांसी ॥४॥

११९६. नित्य काळ वाचे जया नाम छंद । तयासी गोविंद मागें पुढें ॥१॥ घात आघात निवारित । छाया पीतांबरीं करीत ॥२॥ ऐसा भक्तांचा अंकित । राहे उभाची तिष्ठत ॥३॥ एकाजनार्दनीं वेध । वेधामाजी परमानंद ॥४॥

११९७. भाग्याचें भाग्य धन्य ते संसारीं । सांठविती हरी हृदयामाजी ॥१॥ धन्य त्यांचें कुळ धन्य त्यांचें कर्म । धन्य त्यांचा स्वधर्म नाम मुखीं ॥२॥ संकटीं सुखांत नाम सदा गाय । न विसंबे देवराय एक क्षण ॥३॥ एकाजनार्दनीं धन्य त्यांचें दैव । उभा स्वयमेव देव घरीं ॥४॥

११९८. भाग्याचे ते नारीनर । गाती निरंतर मुखीं नाम ॥१॥ धन्य धन्य त्यांचा जन्म । सुफळ सर्व कर्म धर्म ॥२॥ उपासना त्यांची निकी । सदा नाम गाती मुखीं ॥३॥ नामापरतें आन । त्यासी नाहीं पैं साधन ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाम गाय । त्यांचे वंदितसे पाय ॥५॥

११९९. जयामुखीं नाममंत्र । तया जग हें पवित्र ॥१॥ नाम वदे ज्याची वाचा । देव हृदयीं वसे साचा २ नामीं प्रीति अखंड ज्यासी । मोक्ष तया करीं वसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । हेंचि चैतन्य निजधाम ॥४॥

१२००. अवचट दैवयोगें नाम येत मुखा । त्रैलोक्याचा सखा प्राणी होय ॥१॥ आवडी आदरें उच्चारी जो नाम । वैकुंठ निजधाम तया सुख ॥२॥ एकाजनार्दनीं नामाची ही थोरी । होतसे बोहरी कळी पापा ॥३॥

१२०१. अमृत तें स्वर्गीं निर्जर सेविती । परी चरफडती नामामृता ॥१॥ धन्य ते दैवाचे नाम घेती वाचे । होतें पैं जन्माचें सार्थक तेणें ॥२॥ न लगे उपवास पारणें अष्टांग । न लगे नानायोग साधनें तीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामामृत सार । उतरले पैलपार वैष्णव जन ॥४॥

१२०२. कलियुगीं नाम तारक । दुजें होय दुःखदायक ॥१॥ पहा अनुभवो मना । नाम भवनदी नौका जाणा ॥२॥ अठरा वर्ण याती । नामें पावनाचि होती ॥३॥ न करा आळस क्षणभरी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं ॥४॥

१२०३. नरदेहीं आलिया मुखीं नाम गाय । वांयां आयुष्य न जाय ऐसें करीं ॥१॥ प्रपंच मृगजळीं गुंतू नको वांयां । कन्या

पुत्रादिक या सुख नोहे ॥२॥ सोइरे धाइरे वांयांचि हावभरी । पाडिती निर्धारीं भोंवरजाळीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं संसाराचा छंद । वांयां मतिमंद भुललासे ॥४॥

१२०४. प्राणी गुंतले संसारश्रमा । न कळे महिमा नामाचा ॥१॥ नामें तरले पातकी । मुक्त जाले तिन्ही लोकीं ॥२॥ व्यास शुकादिक पावन । नामेंचि पावले बहुमान ॥३॥ वाल्हा कोळी अजामेळ । गणिका दीन हा चांडाळ ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाम पावन । पातकी उद्धरिले परिपूर्ण ॥५॥

१२०५. असोनि उत्तम कुळीं । नाम नाहीं ज्याचे कुळीं ॥१॥ जन्मोनि अधम कुळीं । सदा जपे नामावळी ॥२॥ कुळासी तों नाहीं काज । नाम वदतांचि निज ॥३॥ नाम पावन हें जनीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

१२०६. यातीसी नाहीं कारण । नामस्मरण हरीचें ॥१॥ तेणें तराल भवपार । आणिक विचार न करा ॥२॥ मागां पहा अनुभव । तारिले जीव निर्जिव ॥३॥ स्त्रिया शूद्र नारीनरा । नामें निर्धारा मुक्तीपद ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाम । जपा विश्रामदायक ॥५॥

१२०७. उंच नीच नाहीं नामाचिया पुढें । जातीचें तें गाढें नाहीं काम ॥१॥ अनामिकाहुनी असोत चांडाळ । परि नामाचा उच्चार मुखीं वसो ॥२॥ यवनादि नीच असोत भलते । परि नाम सर्वदा तें मुखीं वसो ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम वसो मुखीं । तेणें तो तिहीं लोकीं सरता होय ॥४॥

१२०८. प्राणियां उद्धार नाम मुखीं गातां । येर ते कविता वांयां जाय ॥१॥ पालथी घागरी घालितां वाउगी । नामाविण जगीं शीण तैसा ॥२॥ अमृतसागरीं राहुनी कोरडा । नाम धडपुडा नेघे प्राणी ॥३॥ नाम संजीवनी भरलीसे जनीं वनीं । एकाजनार्दनीं तारक जगा ४

१२०९. भवसिंधु तराया नाम हे नौका । उतार ते लोकां सोपा केली ॥१॥ न घडे न घडे आणीक साधन । नाम पंचानन नाम पुरे ॥२॥ क्षणीक आयुष्य न घडे जप तपें । नाम गातां सोपें

सर्व साधे ३ मंत्र तंत्र हवन नोहे विधियुक्त। तैं होत अपघात शरीराचा ४ एकाजनार्दनीं तैसें नोहे नाम ।तारक निजधाम प्राणिमात्रां ५

१२१०. नामीं धरा दृढ विश्वास । घाला कळिकाळावर कास ॥ नाम हाचि निजध्यास । रात्रंदिवस स्मरण ॥१॥ सोपें वर्म कलिमाजी । नामें तरती जन सहजीं । योगयाग तप साधनें जीं । तया प्राप्ति नामेंचि ॥२॥ नाम साधनांचें सार । सोपा मंत्र हरी उच्चार । एकाजनार्दनीं सार । निवडोनी काढिलें ॥३॥

१२११. शम दम साधन । नामावांचून न करीं जाण ॥१॥ नाम गावें नाम गावें । वेळोवेळां नाम गावें ॥२॥ नामावांचुनी साधन नाहीं । ऐसी वेदशास्त्रें देती ग्वाही ॥३॥ मज भरंवसा नामाचा । एकाजनार्दनीं ह्मणे वाचा ॥४॥

१२१२. एका नामावांचून । अवघा शीण भ्रामक ॥१॥ कां रे हिंडसी सैरावैरा ।तपाचिया गिरिकंदरां॥२॥ बैससी घालूनि आसन । मना मुळीं वाउगें ध्यान ॥३॥ दाविसी तें अवघें सोंग । एकाजनार्दनीं नाहीं रंग ॥४॥

१२१३. दंभ मान ही उपाधी । निरसेल आधिव्याधि । नामें जोडे सर्व सिद्धी । धन्य जगीं नाम तें ॥१॥ उच्चारितां घडघडा । माया तृष्णा पळती पुढा । ऐसा नामाचा पोवाडा । ब्रह्मादिकां अतर्क्य ॥२॥ आगमनिगमांचें ज्ञान । नामें साधे वैराग्य निधान । एकाजनार्दनीं पावन । नाम जाण निर्धारें ॥३॥

१२१४. नाम मुखीं गातां विषयाची वार्ता । नोहेची सर्वथा गातीयासी ॥१॥ नाम तें पावन नाम तें पावन । नामावांचुनी जाण श्रेष्ठ कोण ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम तें पावन । त्रिभुवनीं मंडन नाम सत्य ॥३॥

१२१५. नामस्मरण अहो जना। तेणें तुटे भवबंधना। येचि देहीं येचि काळीं । भजाजेरे नाम जाणा ॥१॥ ध्रुव अजामेळ गणिका । नाममात्रें तारिले देखा । आणिकही भक्त देखा । मोक्ष पावले नामें एका ॥२॥ जो जो कोणी प्रेमें भजता । पाविजेल सायुज्यता । ऐशी भाक घेरे आतां । जप तप नाम स्मरतां ॥३॥ दीन-

बंधु दयासिंधु । जेणें केला परमानंदु । दुष्ट जनां करी भेदु । एकाजनार्दनीं नित्यानंदु ॥४॥

१२१६. नामापाशीं तिष्ठे देव । नामापाशीं वसे भाव । नामापाशीं मुक्ति गौरव । अहर्निशीं वसतसे ॥१॥ नामापाशीं रिद्धीसिद्धी । नामापाशीं ते समाधी । नामें तुटती उपाधी । जन्मोजन्मींच्या ॥२॥ नामापाशीं भुक्तिमुक्ती । नामापाशीं ते विरक्ती । नामें पातकें नासती । बहु जन्मांची ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । गातां निरसे भवभ्रम । साधन उत्तम । कलियुगा माझारी ॥४॥

१२१७. असोनि दुराचारी । मुखीं गाय नित्य हरी ॥१॥ तयाचे नमस्कारावे चरण । धन्य जगीं तो पावन ॥२॥ वाचे सदा गाय नाम । तोचि पावे निजधाम ॥३॥ एका शरण जनार्दनीं । तोचि पवित्र त्रिभुवनीं ॥४॥

१२१८. राजाला आळस संन्याशाला सायास । विधवेसी विलास विटंबना ॥१॥ व्याघ्रासी शांतता गाईसी उग्रता । वेश्येसी हरिकथा विटंबना ॥२॥ दानेंविण पाणी घ्राणेंविण घाणी । नामेंविण वाणी विटंबना ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावभक्तीविना । पुण्य केलें नाना विटंबना ॥४॥

१२१९. आपुलें कल्याण इच्छिणें जयासी । तेणें या नामासी विसंबूं नये ॥१॥ करिल परिपूर्ण मनींचे हेत । ठेविलिया चित्त नामापाशीं ॥२॥ भुक्ति आणि मुक्ति वोळंगती सिद्धि । होईल कीं वृद्धि आत्मनिष्ठे ३ एकाजनार्दनीं जपतां हें नाम । पुरवील काम जो जो हेतु ४

१२२०. मुळींचें आहे संतवचन । नामस्मरणें तरती जन ॥१॥ तोचि आधार धरुनी पोटीं । बोलतो नेहटीं भाविकां ॥२॥ अवघ्या यातींसी उद्धार । न लगे श्रम करा नाम उच्चार ॥३॥ एकजनार्दनीं पूर्वापार । नामाचा वडिवार बोलती ॥४॥

१२२१. आनंदें निर्भर नाम गावें वाचे । तेणें कळिकाळाचें भय नाहीं ॥१॥ नामाचें सामर्थ्य काळिकाळ वंदी माथां । मुक्ति सायुज्यता पाठीं लागे ॥२॥ यज्ञ योग जपतप नामें सर्व सिद्धी । वांयां तूं उपाधीं गुंतूं नको ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम भवाचें तारक । निश्चयेंशी देख गाये वाचे ॥४॥

१२२२. जयाचे देखतां चरण । तुटेल जन्मजरामरण ॥१॥ तो हा चंद्रभागेच्या तीरीं । कट धरूनियां करीं ॥२॥ नाम घेतां आवडीं । तुटेल संसाराची बेडी ॥३॥ भाविकांसी पावे । मागेंमागें त्यांच्या धांवे ४ ह्मणे जनार्दनाचा एका । आवडीनें नाम घोका ॥५॥

१२२३. प्रेमयुक्त नाम आदरें घेतां । तेथें नाहीं सुख दुःख वार्ता ॥१॥ नामीं धरुनी आवडी । उच्चारावें घडोघडीं ॥२॥ योगयाग तपसाधन । नाम उच्चारितां संपूर्ण ॥३॥ ऐसा नामीं निजध्यास । एकाजनार्दनीं त्याचा दास ॥४॥

१२२४. मुखीं नाम हातें टाळी । साधन कलीं उत्तम हें ॥१॥ न घडे योगयाग तप । नाहीं संकल्प दुसरा ॥२॥ संतांपायीं सदा मन । हृदयीं ध्यान मूर्तीचें ३ एकाजनार्दनीं सेवा । हीचि देवा उत्तम ४

१२२५. कायावाचा आणि मन । जयाचें ध्यान संतचरणीं ॥१॥ तोचि पावन जाहला जगीं । दुजें अंगीं कांहीं नेणे ॥२॥ सदा वाचे गाय नाम । न करी काम आणीक तो ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव । नेदी तया दुजा ठाव ॥४॥

१२२६. निवांत बैसोनी सुखें गाय नाम । भेदाभेद काम परते सांडीं ॥१॥ हेचि एक खूण परमार्थ पुरता । मोक्ष सायुज्यता हातां चढे ॥२॥ लौकिक वेव्हार आहे तैसा पाहे । जो जो होत जाये जे जे वेळे ॥३॥ कर्म धर्म तत्त्वतां बीज हें सर्वथा । एका-जनार्दनीं पुरता योग साधे ॥४॥

१२२७. नाम घेई सदा वाचे । अनंत जन्मांचे दोष जाती ॥१॥ सुलभ सुलभ एकनाथ । होय आराम जपतांचि ॥२॥ रानीं वनीं वैसनां जनीं । नाम वदनीं तो धन्य ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोपें । हरतीं पापें जन्माचीं ॥४॥

१२२८. नको कांहीं आणिक नेम । एक नाम घेई वाचे ॥१॥ तुटे जन्ममरण बाध । हृदयीं बोध ठसावे ॥२॥ न लगे गिरी कडे कपाट । नाम बोभाट करी सुखें ॥३॥ एकाजनार्दनीं वर्म । धर्मा-धर्म घडे नामें ॥४॥

१२२९. नाहीं कधीं वाचे नाम । तो अधम न पहावा ॥१॥

होतां त्याचें दरुशन । सचैल स्नान करावें ॥२॥ तयाची ते ऐकतां मात। होय घात शरीराचा ॥३॥ ऐसा अधम तो जनीं। नामहीन असतो प्राणी ॥४॥ म्हणोनी नाम आठवावें। एकाजनार्दनीं जीवेंभावें ॥५॥

१२३०. नको आणिकांच्या पडूं हावभरी । वांयां रानभरी कां रे रहाशी ॥१॥ चुकवीं पतन उच्चारीं तूं नाम । आणिक नको धाम यापरतें ॥२॥ वेगळें वेगळें चहूं वाचांपरतें आहे । साहांचें तें पाहें न चले कांहीं ॥३॥ अठरांची मती कुंठीत राहिली । एकाजनार्दनीं माउली विठ्ठल देखा ॥४॥

१२३१. हेंचि साचें बा साधन । मुखीं नाम हृदयीं ध्यान ॥१॥ येणें तुटे नाना कंद । पीडा रोग भवछंद ॥२॥ नको ते वाउगी खटपट । मन करीं एकनिष्ठ ॥३॥ घडे साधन समाधी । तेथें अवघी उपाधी ॥४॥ एकाजनार्दनीं ध्यान । साधीं परमार्थ साधन ॥५॥

१२३२. एक नाम गाये। तेथें सदा सुख आहे ॥१॥ नाम गातांचि वदनीं । उभा असे चक्रपाणी ॥२॥ नामाचिया हाकें । उडी घाली कवतुकें ॥३॥ घात आघात निवारी । उभा राहे सदा द्वारीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं नामासाठीं । धांवे भक्तांचिये पाठीं ॥५॥

१२३३. पशु आणि पक्षी तरले स्मरणें । तो तुह्मांकारणें उपेक्षीना ॥१॥ धरूनि विश्वास आळवावें नाम । सद्गद तें प्रेम असों द्यावें ॥२॥ सुखदुःख कोटी येती आणि जाती । नामाविण विश्रांति नाहीं जगा ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामाचा प्रताप । नुरेचि तेथें पाप वोखदासी ॥४॥

१२३४. सेवेचें कारण मुख्य तो सद्भाव । इतर ते वाव इंद्रियबाधा ॥१॥ साधन हेंचि साधीं तोडीं तूं उपाधि । नको रिद्धिसिद्धि आणिक कांहीं ॥२॥ नामाचा उच्चार मुख्य हेचि भक्ति । एकाजनार्दनीं विरक्ति तेणें जोडे ॥३॥

१२३५. नाहीं जया भाव पोटीं । तया चावटी वाटे नाम ॥१॥ परी येतां अनुभव । चुकवी हाव संसार ॥२॥ वेरझारीं पडे चिरा । नाहीं थारा जन्माचा ॥ ३ ॥ एकाजनार्दनीं खंडे कर्म । सोपें वर्म हातां लागे ॥४॥

१२३६. ब्राह्मण क्षत्रिय वैश्य शूद्र । चांडाळाहि अधिकार ॥१॥ एकाभावें गावें नाम । सांडोनियां क्रोधकाम ॥२॥ आशा मनशा टाका दुरी । मग इच्छा कल्पना काय करी ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन । करा देवासी अर्पण ॥४॥

१२३७. वेदांत सिद्धांत पहातां खटपट । वाउगा बोभाट नामाविण ॥१॥ नामें होय भुक्ति नामें होय मुक्ति । नामें वैकुंठप्राप्ति सर्व जीवां ॥२॥ नामेंचि तरले नारदादि योगी । नाम पावन जगीं कीर्ति नामें ॥३॥ एकाजनार्दनीं तारक हें नाम । भवसिंधु धाम उतरी नाम ॥४॥

१२३८. जया ठायीं जैसा भाव । प्रगटे देव तैसाचि ॥१॥ हा तो जगीं अनुभव । नुपेक्षी देव कवणासी ॥२॥ स्त्रियादि हीन याती । नामें तयां उत्तमगती ॥३॥ निंदकां वंदकां सम । गातां जोडे एक धाम ॥४॥ कृपाळु माउली । एकाजनार्दनीं साउली ॥५॥

१२३९. उपवास पारणें न लगे आणीक साधन । नामापरतें निधान नाहीं जगीं ॥१॥ ह्मणोनि सांडीं सांडीं काम परतें । वाचेशीं आरुतें नाम जपें ॥२॥ नामापरता मंत्र नाहीं त्रिभुवनीं । नाम हें निर्वाणीं तारक जगा ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम श्रेष्ठाचें श्रेष्ठ । सर्वांही वरिष्ठ नाम एक ॥४॥

१२४०. रंक बैसतां पालखीसी । उपेक्षी पहिल्या पदवीसी ॥१॥ तैसें नाममुखीं गातां । कोण ब्रह्मज्ञान वार्ता ॥२॥ मुळींच जाहलें नाहीं खंडन । वादविवाद अभेदीं जाण ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । ब्रम्हज्ञानाची कोण आठवण ॥४॥

१२४१. गुणदोष नायकावे कानीं । सदा वाचा नामस्मरणीं ॥१॥ हेंचि परमार्थाचें सार । मोक्ष मुक्तीचें भांडार ॥२॥ साधे सर्व योगस्थिती । द्वेष धरूं नये भूतीं ॥३॥ सर्वाठायीं जनार्दन । ह्मणोनि वंदावे ते जन ॥४॥ खूण सांगे जनार्दन । एकाजनार्दनीं पूर्ण ॥५॥

१२४२. सदा वाचे नामावळी । नित्य जिव्हा ज्याची चाळी । पातकांची होळी । होत तेणें कळीयें ॥१॥ नको ध्यानधारणा आसन । वाचे सदा नारायण । केलिया ऐसा नेम जाण । मेरुसमान सुकृत

॥२॥ उपमा नव्हे तया नरा । जनार्दन तो निर्धारा । एकाजनार्दनीं बरा । त्याचा सांगात घडतां ॥३॥

१२४३. गांवढे सहस्र ब्राह्मण । तृप्त केलिया भोजन । पुण्य क्षेत्रींचा एकचि जाण । सुकृत तितुकेंची जोडे ॥१॥ ऐसें पुण्य क्षेत्रींचे दश शतक । तृप्त केलिया पाठक । पहातां सुकृत तितुकेंची जोडे ॥२॥ ऐसे सहस्र वेदपाठक । तृप्त केलिया पंडित एक । पहातां सुकृत । तितुकेंचि जोडे ॥३॥ तैसेच पंडित सहस्र एक । तृप्त केलिया संन्यासी देख । तरी तें सुकृत । तितुकेंचि जोडे ॥४॥ तैसे सहस्र संन्यासी । गणित एक परमहंसी । पहातां सुकृतासी । एक तृप्त केलिया ॥५॥ परमहंसी सहस्रगणी । तैसीच ब्रह्मज्ञानाची मांडणी । जोडे सुकृत तृप्तकरणीं । एक ब्रह्म वेत्ता ॥६॥ उपमा देतां ब्रह्मवेत्यासी । पहातां ब्रह्मांडीं नाहीं त्यासी । तृप्त केलिया ब्रह्मवेत्यासी । हरिहर तृप्त ॥७॥ ऐसे वेत्ते अपरंपार । न ये नामधारका बरोबर । नामधारका सादर । पाहे एकाजनार्दनीं ॥८॥

१२४४. वेदाभ्यास नको सायास ज्योतिष । नामाचा तो लेश तेथें नाहीं ॥१॥ बहुत व्युत्पत्ती सांगसी पुराण । व्यर्थ तेंचि स्मरण नाम नाहीं ॥२॥ अनंत हें नाम जयापासुनी जालें । तें वर्म चुकलें संत सेवा ॥३॥ संतांसी शरण गेलिया वांचुनी । एकाजनार्दनीं न कळे नाम ॥४॥

१२४५. ज्या नामें पाषाण जळांत तरले । नामें त्या रक्षिलें प्रल्हादासी ॥१॥ अग्नी विष बाधा नामेंचि निवारी । गिरीं आणि कंदरीं रक्षी नाम ॥२॥ ब्रह्महत्यारी तो वाल्हा नामेंचि तरला । त्रैलोकीं मिरवला बडिवार ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामेंचि तरले । जडजीव उद्धरले युगायुगीं ॥४॥

१२४६. उत्तम मध्यम चांडाळ । अंत्यजादी तरले खळ ॥१॥ ब्राह्मण क्षत्रिय वैश्य शूद्र । नामें पवित्र पैं जाहले ॥२॥ यवन माळी तो कुंभार । शिंपी सोनार तरले ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांगूं किती । मागें तरले पुढें तरती ॥४॥

१२४७. नाम सुलभ सोपें गातां । नाहीं भय आणि चिंता ।

पळती दोषांच्या चळथा । नाम गातां देशोधडी ॥१॥ म्हणोनि धरियेली कास । जाहलों संतांचा मी दास । नाम गातां उल्हास । वारंवार मानसीं ॥२॥ उणें पुरें नको कांहीं । सोंवळें येथें नाहीं । एकाजनार्दनीं देहीं । सुस्नात सर्वदा ॥३॥

१२४८. जडजीवातें उद्धरी । ऐसी नामामाजी थोरी ॥१॥ तेंचि नाम वाचे गातां । हरे जन्ममरणव्यथा ॥२॥ नामें पाषाण तारिले । गजेंद्रातें उद्धरिलें ॥३॥ ऐसा नामाचा निजछंद । एकाजनार्दनीं परमानंद ॥४॥

१२४९. आम्ही धारक नामाचे । आह्मां भय नाहीं काळाचें ॥१॥ ऐशी नामाची ती थोरी । कळिकाळ दास्य करी ॥२॥ येरां अवघियां उद्धार । नाममंत्र परिकर ॥३॥ एकाजनार्दनीं पोटीं । नाम गावें सदा होटीं ॥४॥

१२५०. कोणी कांहीं तरी ह्मणो । आम्ही न जाणों तया बोला ॥१॥ गाऊं सुखें नामावळी । सुख कल्लोळीं सर्वदा ॥२॥ नाचूं संतमेळीं सदा । कीर्तनीं गोविंदा रंजवूं ॥३॥ एकाजनार्दनीं हाचि धंदा । वांयां शब्दा न लागूं ॥४॥

१२५१. धन्य धन्य श्रीहरीचे गुण । नाम पावन ऐकतां ॥१॥ जे जे अवतार चरित्र । वर्णितां पवित्र वाणी होय ॥२॥ कीर्ति वर्णितां उद्धार जीवां । कलीयुगीं सर्वां उपदेश ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोपें वर्म । गुण कर्म वर्णितां ॥४॥

१२५२. नामाचें धारक विष्णु रूप देख । त्रिभुवनींचें सुख तयेठायीं ॥१॥ ब्रह्मा विष्णु हर येताती सामोरे । नामधारक निर्धारें तयां वंद्य ॥२॥ त्रिभुवनापरता नामाचा महिमा । जाणे शंकरउमा सत्य सत्य ॥३॥ एकाजनार्दनीं पतीतपावन नाम । गातां निजधाम जोडे मुक्ती ॥४॥

१२५३. मोक्ष मुक्तीचें लिगाड । वागवी अवघड कासया ॥१॥ एक नाम जपतां कंठीं । राबती कोटी मुक्ती देखा ॥२॥ मोक्ष तेथें जोडोनि हात । उभाचि तिष्ठत सर्वदा ॥३॥ एकाजनार्दनीं देखा । मुक्ती फुका राबती ॥४॥

१२५४. **दोषी यमदूत नेतसे बांधोनी ।** तंव अवचित नाम पडिलें कानीं ॥१॥ तुटलें बंधन खुंटलें पतन । नाम जनार्दन ऐकतांचि ॥२॥ तुटोनी बंधन पडतां तळीं । तंव वरचेवर झेली वनमाळी ३ दूतीं अति दृढ नाम धरितां मनीं । यमदूतां देवदूत घालिती विमानीं ॥४॥ दोषी आणि दूता नामाच्या परिपाठीं । भावबळें देव स्थापी वैकुंठीं ५ एकाजनार्दनीं नामोच्चारासाठीं । यमें यमदूतां नोहे भेटी ६

१२५५. **चित्रगुप्त ह्मणती करावें काई ।** यमदूताविण न चले कांहीं ॥१॥ नामें नागविलें नामें नागविलें । यम ह्मणे माझें सामर्थ्य न चले ॥२॥ यम चित्रगुप्त नाम विवंचीत । नाम विवंचितां जाले मुक्त ॥३॥ यमें यमदूता आल्हादें भेटी । अवघे चर्तुभुज झाले वैकुंठीं ॥४॥ जनामाजी थोर दाटुगें नाम । यमें यमदूत झाले आत्माराम ॥५॥ एकाजनार्दनीं नामाचा गुण । यमेसीं यमलोक जाला परब्रह्म पूर्ण ॥६॥

१२५६. **जपतां नाम पडे धाक ।** पातकें पळती त्रिवाटे देख । कळिकाळाचें नासे दुःख । ऐसें नामीं सामर्थ्य ॥१॥ जप तप नामावळी । आणिक नको मंत्रावळी । ब्रह्मज्ञान बोली । वांयां शीण आटाआटी ॥२॥ साधन पुण्य असेल गांठीं । तरीच नाम येईल होटीं । एकाजनार्दनीं पोटीं । दया शांति आकळे ॥३॥

नामपाठ.

१२५७. **नाम पाठ करा नाम पाठ करा ।** चवऱ्यांशींचा फेरा चुकवा जगीं ॥१॥ नामपाठ गाये नामपाठ गाये । पुनरपि न ये संसारासी ॥२॥ एकाजनार्दनाचा नामपाठ गाय । आनंदीं आनंद होय तयालागीं ॥३॥

१२५८. **नामपाठ गाये संतांचे संगतीं ।** नाहीं पुनरावृत्ति तया मग ॥१॥ नामपाठ गाय सर्वभावें मनीं । चुकेल आयणी गर्भवास ॥२॥ जनार्दनाचा एका नामपाठ गाये । जनार्दन पाहे जनीं वनीं ३

१२५९. **नामपाठ सार सर्वांमाजी श्रेष्ठ ।** जो गाये तो वरिष्ठ कलियुगीं १ चुकेल यातना नाना गर्भत्रास । भय आणि त्रास नव्हे मनीं २ जनार्दनाचा एका नामपाठ भावें । आदरें गात आहे सदोदित ॥३॥

साधन तें ॥२॥ जनार्दनाचा एका भुलला नामपाठीं । आणिक न करीं गोष्टी नामाविण ॥३॥

१२७७. नामपाठ सोपा भोळ्याभाविकांसी । मतवादी यांसी न रुचे नाम ॥१॥ नवज्वरिता दुग्ध प्राण जाय तत्त्वतां । अभाविकांसी सर्वथा गति तेचि ॥२॥ जनार्दनाचा एका सांगे प्रेमभावें । आदरें तें गावें नामपाठ ॥३॥

१२७८. गाय नामपाठ न करीं आळस । हातां येईल सौरस इच्छिलें तें ॥१॥ न करीं आळस आलिया संसारीं । नामपाठ निरंतरीं गाय सदा ॥२॥ जनार्दनाचा एका प्रेमें विनटला । नामपाठें झाला कृतकृत्य ॥३॥

१२७९. नामपाठ करितां जाईल पैं चिंता । मोक्ष सायुज्यता हातां येई ॥१॥ म्हणोनी सोपें वर्म सांगतसें तुज । नामपाठ गूज जपें सदा २ जनार्दनाचा एका कुर्वंडी करुनी । लोळत चरणीं संतांचिया ३

१२८०. नामपाठें होय शुद्ध तें शरीर । आणिक विचार न करीं कांहीं ॥१॥ नामपाठ भोळे नामपाठ भोळे । शंकर तो लोळे स्मशानीं तो ॥२॥ जनार्दनाचा एका प्रचीत घेउनी । नामपाठ वदनीं जपतसे ॥३॥

१२८१. नामपाठ जपे भोळा महादेव । देवादि देव वंदी तया ॥१॥ विष तें अमृत नामपाठें झालें । दैन्य दुःख मेलें नाम जपतां ॥२॥ जनार्दनाचा एका उभारुनी बाह्या । नामपाठ गाय सर्वकाळ ॥३॥

१२८२. शास्त्रवेत्ते ज्ञानी नामपाठ गाती । तेणें तयां विश्रांति सर्वकाळ ॥१॥ पुराणें वदती नामपाठ कीर्ति । व्यासादिकीं निश्चितीं नेम केला २ जनार्दनाचा एका सांगतसे गूज । नामपाठ निज जपे जना ३

१२८३. नामपाठ करूनि वाल्हा तो तरला । अधिकारी झाला रामनामें ॥१॥ शतकोटी कवित्व रामायण केलें । जडजीव उद्धरिले तिहीं लोकीं ॥२॥ जनार्दनाचा एका बोलतसे वाणी । नामपाठ अमृत संजीवनी घ्यारे भावें ॥३॥

१२८४. नामपाठें गणिका नेली मोक्षपदा । नामपाठें प्रल्हादा सुख झालें ॥१॥ नामपाठें ध्रुव अढळपदीं बैसे । नारद नाचतसे

नामपाठें ॥ २ ॥ जनार्दनाचा एका सांगे अनुभव । नामपाठ सर्व जपा आधीं ॥३॥

१२८५. **नामपाठें नक्र तारिला निर्धारें** । गजेंद्र उद्धरे नामपाठें ॥१॥ तरले तरले नामेंचि तरले । वैकुंठासी नेले नामपाठें ॥२॥ जनार्दनाचा एका जोडोनियां हात । नामपाठ गात संतांपुढें ३

१२८६. **नामपाठें तारिले पतित उद्धरिले** । धावणें तें केलें पांडवांचें ॥१॥ पडतां संकटीं नामपाठ गाय । द्रौपदी ती माय तारियेली ॥२॥ जनार्दनाचा एका सांगतसे लोकां । नामपाठ फुका जपा आधीं ॥३॥

१२८७. **नामपाठें तरला चोखा तो महार** । भावें सर्वेश्वर स्थापी तया ॥१॥ नामपाठ करूनि कीर्ति केली जगीं । उपमा ते अंगीं वाढविली ॥२॥ जनार्दनाचा एका वर्णितो संतांसी । नित्य नामपाठासी अनुसरला ॥३॥

१२८८. **नामपाठें गोरा कुंभार तरला** । उद्धार तो झाला पूर्वजांचा ॥१॥ नामपाठ कीर्ति गाताती वैष्णव । धन्य तो अपूर्व नाम महिमा २ जनार्दनाचा एका चरणरजरेण । नामपाठ संकीर्तन करा वेगीं ३

१२८९. **नामपाठ प्रेमें सांवता तो गाये** । हृदय कमळीं वाहे नारायणा ॥१॥ नामपाठ निका नामपाठ निका । खुर्पू लागे देखा देव त्यासी २ जनार्दनाचा एका ऐकोनियां बोल । सांगत नवल संतांपुढें ३

१२९०. **नामपाठें नामा शिंपी तो तरला** । तयाची देवाला आवड मोठी ॥१॥ जाउनी जेवणें उच्छिष्ट भक्षणें । नामपाठें देणें इच्छिलें तें २ जनार्दनाचा एका सद्गदीत होय । नामपाठ गाय आवडीनें ३

१२९१. **नामपाठें जनाबाईबरोबरी** । दळी कांडी हरी शेणी वेंची ॥१॥ भक्तांचें सकळ कार्य तें करणें । नये ऐसें उणें करी काम ॥२॥ जनार्दनाचा एका आवड पाहुनी । नाचतो कीर्तनीं नाम गाय ॥३॥

१२९२. **नामपाठें आपण होय अनामिक** । नामपाठें देख न म्हणे कांहीं ॥१॥ उंच नीच ज्ञाती न करी विचार । नामपाठें निर्धार ऐसा ज्याचा ॥२॥ जनार्दनाचा एका सर्वभावें देखा । नामपाठ निका गात असे ॥३॥

१२९३. नामपाठ भक्ति हनुमंतें केली । सेवा रुजु झाली देवा तेणें ॥१॥ नामपाठें शक्ति अद्‌भुत ये अंगीं । धन्य झाला जगीं कपीनाथ २ जनार्दनाचा एका सेवोनी आदरें । नामपाठ स्मरे सर्वकाळ ३

१२९४. नामपाठें निवृत्ति पावला विश्रांति । नामपाठें शांति कर्माकर्मीं ॥१॥ म्हणोनी प्रेमभावें नामपाठ गावें । आलिंगन द्यावें संतचरणा ॥२॥ जनार्दनाचा एका चिंती नामपाठ । मोक्षमार्ग वाट सोपी जगा ॥३॥

१२९५. नामपाठें सोपान समबुद्धी जाला । विश्रांति पावला संवत्सरीं ॥१॥ मुख्य ब्रह्मा तो नामपाठ वंदी । इतर तरणें उपाधि पासोनियां ॥२॥ जनार्दनाचा एका कांहीं नेणे देखा । नामपाठें सुखा सुख झालें ॥३॥

१२९६. नामपाठें ज्ञानीयाची भिंत वोढी । भाविकां तांतडीं देव धांवे ॥१॥ बोलविला रेडा केलेंसे कवित्व । नामपाठें मुक्त केलें जन २ जनार्दनाचा एका लागतो चरणीं । जावें वोवाळोनी जन्मोजन्मीं ३

१२९७. नामपाठें मुक्त मुक्ताई पैं झाली । हृदयीं आटली नामपाठें ॥१॥ देहादेहे सर्व निरसिले चाऱ्ही । नामपाठ वरी मुक्त झाले ॥२॥ जनार्दनाचा एका बोले करुणावचनीं । नामपाठ झणी विसरूं नका ॥३॥

१२९८. नामपाठें सर्व मुक्तत्व साधती । नामपाठें विरक्ती होतां येत ॥१॥ नामपाठें उद्धव उरला तरला । नामपाठें झाला शांपामुक्त २ जनार्दनाचा एका बोले लडिवाळ । नामपाठ काळ काळाचाही ३

१२९९. नामपाठें अक्रूर सर्व ब्रह्मरूप । भेदाभेद संकल्प मावळले ॥१॥ वंदी रजमाथां घाली लोटांगण । द्वैताचें बंधन तुटोनि गेलें ॥२॥ जनार्दनाचा एका नामपाठें मुक्त । जालासे सतत संतचरणीं ॥३॥

१३००. नामपाठें बिभिषण सर्वांत वरिष्ठ । वंश तो स्पष्ट देशोधडी ॥१॥ जाउनी शरण चिरंजीव झाला । नामपाठें धाला कल्पवरी ॥२॥ जनार्दनाचा एका मिरवी बडिवार । नामपाठ सार युगायुगीं ॥३॥

१३०१. नामपाठें भीष्में कामातें जिंकिलें । सार्थक पैं केलें विहिताचें ॥१॥ आदरें आवडीं नामपाठ गाये । सर्वांवरी होय सत्ता त्याची २ जनार्दनाचा एका होउनी शरण । घाली लोटांगण संतचरणीं ३

१३०२. **नामपाठ मच्छिंद्र गोरक्षातें बोधी** । तोडिली उपाधि चौदेहांची ॥१॥ नामपाठ मोक्ष मार्ग तो सर्वदा । वाचे गातां बाधा नोहे कांहीं २ जनार्दनाचा एका द्वैता विरहित । नामपाठ गात सर्वभावें ३

१३०३. **नामपाठ गोरक्ष बोळगला गहिनी** । दाविली उन्मनी सर्वकाळ ॥१॥ समाधि आसन सैरा ते बोल । नामपाठ मोल अभ्यासिलें २ जनार्दनाचा एका नेणे तो उन्मनी । सदा संतचरणीं मिठी घाली ३

१३०४. **नामपाठें गहिनी निवृत्ति बोळला** । उघड तो केला परब्रह्म ॥१॥ नामपाठ ब्रह्म नामपाठ ब्रह्म । आणिक नेणें वर्म नामेंविण ॥२॥ जनार्दनाचा एका सेवेसी नटला । नामपाठें केला जनार्दन ३

१३०५. **नामपाठें निवृत्ति ज्ञानदेवा उपदेशी** । ओहं सोहं कोहं साक्षी केले ॥१॥ तिन्हीपरता बोध तयासी बोधिला । नामपाठें झाला शांतरूप ॥२॥ जनार्दनाचा एका गमोनी मनासी । लागतो चरणांसी जनार्दना ॥३॥

१३०६. **नामपाठें ओहं सोहं कोहं खादलें** । परब्रह्म लक्षिलें नामपाठें ॥१॥ अहं अहंपण सोहं सोहंपण । नाम हेंचि खूण नामपाठ २ जनार्दनाचा एका कोहंपणा वेगळा । जनार्दनें कुर्वाळिला अभयदानीं ३

१३०७. **नामपाठें गुण झाले पैं त्रिगुण** । अनाम लक्षण नामपाठें ॥१॥ सैरा सैराट धांवे जे वाटा । तयाच्या चेष्टा न चलती तेथें २ जनार्दनाचा एका एकपणें बोधिला । जनार्दन बोळला कामधेनु ॥३॥

१३०८. **नामपाठें क्रिया नामपाठें कर्म** । नामपाठें वर्म हातां येत ॥१॥ तो हा सोपा योग नामपाठ वाचे । न करीं सायासाचें वर्म कांहीं ॥२॥ जनार्दनाचा एका भक्तीसी भुलला । मोकळा मार्ग केला नामपाठें ॥३॥

१३०९. **नामपाठ गीता नामपाठ गीता** । नामपाठ गीता गाय सदा ॥१॥ हाचि बोध सोपा अर्जुना उपदेश । नामपाठें क्लेश सर्व गेले ॥२॥ जनार्दनाचा एका वाचे गाये गीता । हारपली चिंता जन्ममरण ॥३॥

१३१०. **नामपाठें गीता ज्ञानेश्वरी होय** । स्मरें तूं निर्भय ज्ञानदेवी ॥१॥ नामपाठें सोपीं अक्षरें तीं उच्चार । ज्ञानेश्वरी उ-

१३२७. नामपाठ गंगा नामपाठ गंगा। दोष जाती भंगा नामपाठें ॥१॥ नामपाठ सरिता सागर संगम। देवभक्त नाम तिन्ही बोध २ जनार्दनाचा एका करितो मार्जन। त्रिवेणीचें स्नान पुण्य जोडे ३

१३२८. नामपाठ गंगा सागर तें तीर्थ। पवित्रापवित्र नामपाठ ॥१॥ पर्वकाळ संत समागम जाणा। नामपाठ स्नाना आदरेंसी ॥२॥ जनार्दनाचा एका कायावाचामनीं । विनटला चरणीं जनार्दना ॥३॥

१३२९. नामपाठ श्रेष्ठ तीर्थांचें तें तीर्थ। वदे तूं चिंतारहित सर्वकाळ ॥१॥ काळाचें तें काळ नामपाठ गात। काळ हा तयांत नमस्कारी ॥२॥ जनार्दनाचा एका काळा बांधी चरणीं। म्हणोनी जनार्दनीं विनटला ॥३॥

१३३०. नामपाठ यश कीर्ति नामपाठें। तो जाय वैकुंठा हेळामात्रें ॥१॥ न करीं रे जना आळस मानसीं। नामपाठ अहर्निशीं जपें सदा २ जनार्दनाचा एका सांगतो आदरें। नामपाठ स्मरे वेळोवेळां ३

१३३१. आणिक साधन नाहीं नाहीं जगीं। नामपाठ वेगीं गाय जना ॥१॥ तुटती बंधनें खुंटेल पतन। नामपाठ खूण वैकुंठाची २ जनार्दनाचा एका नामपाठें रंगला। भोळ्याभाविकांला नामपाठ ३

१३३२. चंचळ तें मन मुष्टीमाजी धरी। नामपाठ हरी गाये सदा ॥१॥ जोडेल सर्व सिद्धि तुटेल उपाधी। नामपाठ आधीं भावें गाय २ जनार्दनाचा एका निश्चयें करुनी। नामपाठ निर्वाणीं जपतसे ३

१३३३. नामपाठ स्नान नामपाठ दान। नामपाठ ध्यान जनार्दन ॥१॥ नामपाठ संध्या नामपाठ कर्म। नामपाठें धर्म सर्व जोडे २ जनार्दनाचा एका करी नामपाठ। आणिक नाहीं श्रेष्ठ नामेंविण ३

१३३४. नामपाठ केशव वदा नित्य वाचे। सार्थक देहाचें सहजासहज ॥१॥ आठवीं केशव आठवीं केशव। ठेवीं तूं भाव केशव चरणीं ॥२॥ जनार्दनाचा एका केशवीं विनटला। प्रेमें तो दाटला हृदयामाजी ॥३॥

१३३५. नामपाठ नारायण वदे सर्वकाळ। काळाचा तो काळ नारायण १ नारायण गाय नारायण ध्याय। नारायण पाहे सर्वांठायीं २ जनार्दनाचा एका नारायणीं प्रेम। आणिक नाहीं नेम दुजा कांहीं ३

१३३६. नामपाठ माधव सदा तूं उच्चारीं । माधव अंतरीं धरुनी राहें ॥१॥ माधवा माधवा आठवीं यादवा । आणिक धांवा धांवा करूं नको ॥२॥ जनार्दनाचा एका माधवीं मुराला । वसंत तयाला जनार्दन ३

१३३७. नामपाठ गोविंद हाचि लागो छंद । न करीं भेदाभेद हृदयामाजीं ॥१॥ गोविंदनाम गाय गोविंदनाम गाय । गोविंदनाम गाय हृदयीं सदा ॥२॥ जनार्दनाचा एका हृदयीं ध्याये सच्चिता । गोविंद गीतीं गातां सुख जोडे ॥३॥

१३३८. विष्णुनामपाठ करीं वेळोवेळां । पाहें तूं सांवळा विष्णु सखा ॥१॥ विष्णुनाम गाय अंतरीं सर्वदा । तुटे जन्मजरा बाधा येणें नामें ॥२॥ जनार्दनाचा एका विष्णुरूप देखा । जनार्दन सखा एकरूप ३

१३३९. नामपाठें मधुसूदन वाचे । अनंत जन्मांचे दोष जाती ॥१॥ मधुनामें जैसा माक्षिकेशी वेधु । तैसा तूं बोधु धरीं देहीं ॥२॥ जनार्दनाचा एका मधुर बोले वाणी । मधुसूदन चरणीं देउनी दिठी ३

१३४०. नामपाठ त्रिविक्रम वदें तूं रे वाचे । अनंत जन्मांचे दोष जाती ॥१॥ बळीये द्वारीं त्रिविक्रम उभा । नामपाठें उभा तुजपुढें २ जनार्दनाचा एका त्रिविक्रमीं वंदी । साधन उपाधी नेणे आन ३

१३४१. नामपाठें वामन अक्षरें तीं तीन । आणिक योग-साधन आन नाहीं ॥१॥ वदें तूं वामन वदें तूं वामन । विषय वमन करूनि सांडीं ॥२॥ जनार्दनाचा एका नसे तो पारखा । वामन तेणें सखा जोडियेला ॥३॥

१३४२. नाम तें सार श्रीधराचें वाचे । कोटी जन्मांचे दोष जाती १ जपें तूं आवडी धरूनियां गोडी । युगाऐसी घडी करूनियां २ जनार्दनीं एका श्रीधर निजसखा । नोहे तो पारखा जनार्दनीं ३

१३४३. नाम हृषिकेश गाये सावकाश । धरुनी उदास देह-आशा ॥१॥ जाईल जाईल देह नाशिवंत । नाम तें शाश्वत हृषि-केश २ जनार्दनाचा एका नाम गाय सदा । पंचभूत बाधा तेणें नोहे ३

१३४४. नाम तें सोपें पद्मनाभ पाठ । करीं तूं बोभाट दिवस निशीं ॥१॥ चौसष्ट घडियांमाजीं जपें नामावळी । कळिकाळ टाळी मारूं न शके ॥२॥ जनार्दनाचा एका नामीं तो निर्भय । कळिकाळ वंदी पाय जन्मोजन्मीं ॥३॥

१३४५. दामोदर गावा दामोदर पहावा । दामोदर सांठवा हृदयामाजी ॥१॥ गोपीराजीं ध्यान दामोदरीं मन । चुकलें बंधन नाम घेतां ॥२॥ जनार्दनाचा एका दामोदरीं मिनला । कृतकृत्य झाला उभयलोकीं ॥३॥

१३४६. नाम तें सोपें संकर्षण जपे । आणिक संकल्पें धरूं नको ॥१॥ धरितां संकल्प नाशिवंत बापा । नाम जप सोपा मंत्र मार्ग ॥२॥ जनार्दनाचा एका बोले लडिवाळ । जनार्दन कृपाळ जगीं तोची ॥३॥

१३४७. वासुदेव नाम प्रातःकाळीं वाचे । धन्य जन्म त्याचें सुफळ सदा ॥१॥ वहातां टाळी मुखीं नाम सार । वासुदेव उच्चार करीं आधीं ॥२॥ जनार्दनाचा एका एकपणें देखा । जनार्दन सखा जोडियेला ॥३॥

१३४८. नाम जप वाचा प्रद्युम्न साचा । न करीं नामाचा आळस कदा ॥१॥ संसार यातना जाती पां निर्धारें । नाम निरंतर जपें आधीं ॥२॥ जनार्दनाचा एका त्रैलोक्याचा सखा । झाली पूर्ण कृपा जनार्दन ॥३॥

१३४९. नाम अनिरुद्ध जगीं तें प्रसिद्ध । ओहंसोहं बोध गिळोनी गाय ॥१॥ अहंकार सांडीं नाम मुखें मांडीं । साधन देशधडी करुनी जपें ॥२॥ जनार्दनाचा एका साधन सारुनी । जनार्दन-चरणीं विनटला ॥३॥

१३५०. नाम पुरुषोत्तम घेईं तूं आवडीं । यातना कल्पकोडी नाहीं तुज ॥१॥ नाम हें आठवीं नाम हें आठवीं । हृदयीं सांठवीं पुरुषोत्तम ॥२॥ जनार्दनाचा एका पारखी नेटका । पुरुषोत्तम सखा जोडिलासे ॥३॥

१३५१. नाम तूं अधोक्षज घेईं सर्वकाळ । महा काळा काळ अधोक्षज ॥१॥ नामीं धरुनी प्रीति आठव सर्वदा । नाहीं तुज बाधा जन्मोजन्मीं ॥२॥ जनार्दनाचा एका प्रेमें विनटला । आपुलासा केला जनार्दन ॥३॥

१३५२. **नाम नारसिंह नाम नारसिंह ।** भक्तांसी तो सम सर्वकाळ ॥१॥ जपें तो प्रऱ्हाद आवडी तें नाम । पावला सर्वोत्तम तयालागीं ॥२॥ जनार्दनाचा एका रूप तें पाहुनी । नारसिंह चरणीं मिठी घाली ३

१३५३. **वदें तूं अच्युत सर्वकाळ सदा ।** मायापाश बंध तुटोनि जाय ॥१॥ करीं कांरे नेम धरीं कांरे प्रेम । अच्युताचें नाम वदें सदा २ जनार्दनाचा एका अच्युत पैं झाला । सप्रेमें रंगला प्रेमरंगीं ॥३॥

१३५४. **नाम जनार्दन रूप जनार्दन ।** ध्यान जनार्दन सर्व मज ॥१॥ माय जनार्दन बाप जनार्दन । जन जनार्दन सर्व मज ॥२॥ जनार्दनाचा एका जनार्दन देखा । जनीं वनीं सखा जनार्दन ॥३॥

१३५५. **नाम उपेंद्र सर्व देवांचा तो इंद्र ।** शुभ काळ वक्त्र जप सदा ॥१॥ तें नाम सोपें जपें कांरे वाचे । अहर्निशीं साचें नाम जप २ जनार्दनाचा एका एकभावें नटला । हृदयीं सांठविला जनार्दन ३

१३५६. **नाम हरिहरि संसार तो हरी ।** सबाह्य अभ्यंतरीं हरी माझा ॥१॥ हरिनाम जपें हरिनाम जपें । तें वर्म सोपें हरी जपें ॥२॥ जनार्दनाचा एका हरिचरणीं देखा । सुखासुख सुखा अनुभवला ॥३॥

१३५७. **नाम श्रीकृष्ण उद्धवें साधिलें ।** चोविस नामें झालें जप पत्रे ॥१॥ आठवा श्रीकृष्ण आठवा श्रीकृष्ण । आठवा श्रीकृष्ण वेळोवेळां ॥२॥ जनार्दनाचा एका श्रीकृष्ण निजसखा । जनार्दनें देखा दावियेला ॥३॥

१३५८. **नामपाठ विठ्ठल पंचविसावा वाचे ।** सार्थक जन्माचें जालें जालें ॥१॥ विठ्ठल विठ्ठल वदतां वो वाचे । सार्थक जन्माचें झालें साचें ॥२॥ जनार्दनाचा एका नामपाठ गाय । विठ्ठल विठ्ठल ध्याये वेळोवेळां ॥३॥

१३५९. **झाला नामपाठ झाला नामपाठ ।** मोक्ष मार्ग वाट सोपी झाली ॥१॥ आवडीं आदरें नामपाठ गाये । हरीकृपा होय तयावरी ॥२॥ जनार्दनाचा एका नामपाठें निका । तोडियेली शाखा अद्वैताची ३

कीर्तनमहिमा.

१२६०. **क्षीरसागर सांडोनि हरी** । कीर्तनीं उभा सहपरीवारीं । लक्ष्मी गरुड कामारी । होती तया कीर्तनीं ॥१॥ आलिया विघ्न निवारी आपण । शंख चक्र गदा हातीं घेऊन । सुदर्शन कौस्तुभ-मंडित जाण । उभा असे चतुर्भुज ॥२॥ गरुड तिष्ठे जोडिल्या करीं। लक्ष्मी तेथें कामारी । ऋद्धिसिद्धि सहपरिवारीं । तिष्ठताती स्वानंदें ॥३॥ कीर्तन गजरें वाहे टाळी । महा दोषांची होय होळी । एका-जनार्दनीं गदारोळी । नामोच्चार आनंदें ॥४॥

१२६१. **श्रीशंभूचें आराध्य दैवत** । क्षणीं वैकुंठीं क्षणीं क्षीर-सागरांत । जयालागीं योगी तप तपती समस्त । तो सांपडला आह्मां कीर्तन रंगांत ॥१॥ धन्य धन्य कीर्तन भूमंडळीं । महा दोषां होतसे होळी । पूर्वज उद्धरती सकळी । वाहतां टाळी कीर्तनीं ॥२॥ पार्वतीसी गूज सांगे आपण । शंकर राजा बोले वचन । माझें आ-राध्य दैवत जाण । कीर्तन रंगणीं उभें आहे ॥३॥ मी त्रिशूळ पाशु-पत घेउनी करीं । कीर्तना भोंवतीं घिरटी करीं । विघ्ना हाणोनि लाथा निवारीं । रक्षीं स्वयें हरिदासां ॥४॥ त्याचे चरणींचें रज वंदी आपण । हें पार्वतीसी सांगे गुह्य ज्ञान । एकाजनार्दनीं शरण । कीर्तन रंगीं नाचतसे ॥५॥

१२६२. **तेजाचें तेजस रूपाचें रूपस** । वैकुंठनिवास पंढरीये ॥१॥ पाहतां चित्त निवे मनाचें उन्मन । ते समचरण विटेवरी ॥२॥ आदी अंत नाहीं पाहतां प्रकार । तो हा सर्वेश्वर भीमातटीं ॥३॥ योगी चिंतिती अखंडता मनीं । तें उभें असे रंगणीं वैष्णवांचे ॥४॥ समाधी अष्टांग साधनें साधिती । तो मागे क्षीरापती आ-पुल्या मुखें ॥५॥ एकाजनार्दनीं भावाचा लंपट । सांडोनी वैकुंठ कीर्तनीं डोले ॥६॥

१२६३. **कीर्तनाची आवडी देवा** । वैकुंठाहूनि घाली धांवा ॥१॥ नवल वैकुंठींच नसे । तो कीर्तनीं नाचतसे ॥२॥ भाळ्याभोळ्या-साठीं । धांवे त्याच्या पाठोपाठीं ॥३॥ आपुलें सुख तया द्यावें । दुःख आपण भोगावें ॥४॥ दीनानाथ पतीत पावना । एकाजनार्दनीं वचना ॥५॥

१३६४. **गरुड हनुमंतादि आपण** । सामोरा येत जगजीवन ॥१॥ आवडी कीर्तनीं ऐशी । लक्ष्मी तेथें प्रत्यक्ष दासी ॥२॥ मोक्षादिकां नव्हे वाड । येरा कोण वाहे काबाड ॥३॥ एकाजनार्दनीं भुलला । उघडा कीर्तनीं रंगला ॥४॥

१३६५. **कीर्तनीं आवडी जया नरा देखा** । चुकतील खेपा जन्म कोटी ॥१॥ कीर्तनीं समाधी कीर्तनीं समाधी । तुटे आधीव्याधी कीर्तनेंची ॥२॥ कीर्तनें बोध कीर्तनें सिद्धी । एकाजनार्दनीं गोविंदीं कीर्तनीं ऐक्य ॥३॥

१३६६. **देवासी तों मुख्य कीर्तनाची गोडी** । म्हणोनियां उडी घाली स्वयें ॥१॥ नावडे तया आणीक संकल्प । कीर्तनीं विकल्प करितां क्षोभे ॥२॥ साबडे भाळे भोळे नाचताती रंगीं । प्रेम तें अंगीं देवाचिये ॥३॥ एकाजनार्दनीं धांवे लवलाहें । न तो कांहीं पाहे आपणातें ॥४॥

१३६७. **धन्य भाग्याचे जन इहलोकीं** । कीर्तनें जाले सुखी कृतकृत्य ॥१॥ पातकी घातकी यासी सोपा पंथ । कीर्तनें सरते कलीमाजी ॥२॥ योगयाग व्रत तप कल्पकोडी । कीर्तन श्रवण गोडी तेथें नाहीं ॥३॥ वेदशास्त्र पुराण श्रुतीचें अनुमोदन । करारे कीर्तन कलीमाजी ॥४॥ एकाजनार्दनीं आल्हादें कीर्तन । करितां श्रोते वक्ते जाण पावन होती ॥५॥

१३६८. **तरले तरती भरंसा** । कीर्तन महिमा हा ऐसा ॥१॥ म्हणोनियां हरीचे दास । कीर्तन करिती सावकाश ॥२॥ एकाजनार्दनीं कीर्तन । आनंदें होती ते पावन ॥३॥

१३६९. **देखोनी कीर्तनाची गोडी** । देव धांवे लवडसवडी ॥१॥ वैकुंठींहुनी आला । कीर्तनीं तो सुखें धाला ॥२॥ ऐसा कीर्तनाचा गजर । देव नाचतसे निर्भर ॥३॥ भुलला कीर्तनीं । एका शरण जनार्दनीं ॥४॥

१३७०. **धन्य धन्य तें शरीर** । जेथें कथा निरंतर ॥१॥ गुण गाती भगवंताचे । तेचि जाणावे दैवाचे ॥२॥ स्वयें बोलिले जगज्जीवन । थोर कलियुगीं कीर्तन ॥३॥ एकाजनार्दनीं भले । हरिभक्तीनें उद्धरिले ॥४॥

१३७१. **कीर्तनाचें थोर सुख** । यदुनायक राहे उभा ॥१॥ भाळे भोळे घेती नाम । करिती आराम कीर्तन ॥२॥ नाना साधनांचे वोढीं । न लगे सांकडी सोसाव्या ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोपें बहु । कीर्तनीं पाहूं देवातें ॥४॥

१३७२. **मधुपर्कादिक नावडे पूजन**। आवडे कीर्तन भाविकांचें ॥१॥ शंखचक्रादिक नावडती मनीं । वोडवितसे पाणी भाजीपाना ॥२॥ लक्ष्मीसारखी नावडती जीवा । आवडे या देवा तुळशी बुक्का ३ एकाजनार्दनीं कीर्तनीं नाचे । आणिक सुख त्याचें नये मना ४

१३७३. **सर्वभावें जे झाले उदास** । धरूनियां आस कीर्तनीं ॥१॥ सर्वकाळ सर्व वाचे । सर्व साचें कीर्तन ॥२॥ सर्वां देहीं सर्वविदेहीं । सर्वां वदवी कीर्तन ॥३॥ सर्व मनीं सर्व ध्यानीं । सर्वां ठिकाणीं कीर्तन ॥४॥ सर्व देशीं सर्व गांवीं । एका भावीं कीर्तन ॥५॥

१३७४. **पुरुष अथवा नारी** । नाचती कीर्तनीं गजरीं ॥१॥ तया कोण्ही जे हांसती । त्यांचे पूर्वज नरका जाती ॥२॥ आपुली आपण । कीर्तनीं सोडवण ॥३॥ देहीं असोनी विदेहता । कीर्तनीं होय पैं तत्त्वतां ॥४॥ ऐसा कीर्तन महिमा । एकाजनार्दनीं उपमा ॥५॥

१३७५. **देवासी दुजें नावडे सर्वथा** । करितां हरिकथा समाधान ॥१॥ येऊनियां नाचे कीर्तनीं सर्वदा । निवारी आपदा सर्व त्याची ॥२॥ भाविकांसाठीं मोठा लोभापर । नाचतो निर्भर कीर्तनांत ३ एकाजनार्दनीं आवडे कीर्तन । म्हणोनी वैकुंठसदन नावडेची ॥४॥

१३७६. **देवासी प्रिय होय कीर्तन** । नाचे येऊन आनंदें ॥१॥ न विचारी यातीकुळ । असोत अमंगळ भलतैसे ॥२॥ करती कीर्तन अनन्य भावें । ते पढीये जीवेंभावें ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । कुळें पावन होती कीर्तनीं ॥४॥

१३७७. **हेंचि कलीमाजी साधन** । आवडी कीर्तन हरीचें ॥१॥ न घडे योगयागतप । होय अनुताप कीर्तनीं ॥२॥ भावभक्ति लागे हातीं । प्रेम धरिती कीर्तनीं ॥३॥ आवडी धरा हरिकीर्तनीं । एका शरण जनार्दनीं ॥४॥

१३७८. **ऐशी शांति जयासी देखा** । तोचि सर्व भूतांचा सखा

॥१॥ सर्व लोकीं आवडता । जाला सरता कीर्तनीं ॥२॥ नवलावो तयाचा भावो । सर्वां ठाईं देखे देवो ॥३॥ सर्व दृष्टीचा देखणा । शरण एकाजनार्दना ॥४॥

१३७९. **तुमचें चरित्र श्रवण ।** आवडी करूं तें कीर्तन ॥१॥ संसार पुसोनियां वाव । निजपद देशी ठाव ॥२॥ स्वभावें कीर्तन करितां । एवढा लाभ येत हातां ॥३॥ एकाजनार्दनीं कीर्तन । होती पातकी पावन ॥४॥

१३८०. **आवडी करितां हरि कीर्तन ।** हृदयीं प्रगटे जनार्दन ॥१॥ थोर कीर्तनाचें सुख । स्वयें तिष्ठे आपण देख ॥२॥ घात आलिया निवारी । चक्र गदा घेउनी करीं ॥३॥ कीर्तनीं होऊनि सादर । एकाजनार्दनीं तत्पर ॥४॥

१३८१. **जेथें सर्वदा कीर्तन घोष ।** जाती दोष पळुनी ॥१॥ यमधर्म सांगे दूता । तुह्मी सर्वथा जाऊं नका ॥२॥ जेथें स्वयें हरी उभा । कोण शोभा तुमची ॥३॥ तुह्मीं रहावें उभें पुढें । आलें कोडें निवारावें ॥४॥ एकाजनार्दनीं कीर्तन । श्रेष्ठ सर्वांहुनी जाण ॥५॥

१३८२. **कीर्तनें सिद्धि कीर्तनें सिद्धि ।** कीर्तनें निरसे आधि-व्याधि ॥१॥ कीर्तनें काया कीर्तनें माया । कीर्तनें सर्व एके ठायीं ॥२॥ द्वंद्व द्वैत भेद नुरेचि ठाव । कीर्तनीं तिष्ठे उभाचि देव ॥३॥ निद्रेमाजी वोसणे देवो । ह्मणे मज ठावो कीर्तनीं ॥४॥ एकाजना-र्दनीं कीर्तनासाठीं । देव धांवे भक्तापाठीं ॥५॥

१३८३. **एक कीर्तन करितां पंढरीसी ।** सुकृताच्या राशी ब्रह्मा नेणे ॥१॥ संतसमागम टाळ घोळ नाद । ऐकतां गोविंद सुख पावे ॥२॥ जनार्दनाचा एका करी विनवणी । मस्तक चरणीं ठेवितसे ॥३॥

१३८४. **जुनाट कीर्तन महिमा ।** तया काय देऊं उपमा ॥१॥ धन्य धन्य हरिचे दास । करिती आस कीर्तनीं ॥२॥ मागें तरले पुढें तरती । पहा प्रचीति पुराणीं ॥३॥ म्हणोनि एका काकुलती । कीर्तन करा दिनरातीं ॥४॥

१३८५. **कीर्तनें तोषे अधोक्षज ।** राखी लाज भक्तांची ॥१॥ धांवे द्रौपदीचे पानासाठीं । भीड मोठी कीर्तनाची ॥२॥ दहा गर्भ-

वास सोसले । उणें नाहीं आलें भक्तांचें ॥३॥ एका विनवी जनार्दनीं । कीर्तनीं प्राणी धन्य होती ॥४॥

१३८६. **जन्ममरणाचें निवारेल दुःख** । करितां देख कीर्तन ॥१॥ नारद प्रल्हाद अंबऋषि । विनटले कीर्तनासी ॥२॥ व्यास शुक वामदेव । धरिती भाव कीर्तनीं ॥३॥ एका त्याचा दास खरा । करी पसारा कीर्तन ॥४॥

१३८७. **महा पापराशी तरले कीर्तनीं** । प्रत्यक्ष पुराणीं वंद्य जाले ॥१॥ वाल्हा अजामेळ तारिली गणिका । त्रैलोक्यीं देखा खरते जाले ॥२॥ कीर्तनें दोष पळती रानोरान । यापरतें आन दुजें नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं कीर्तन सार । तेणें पैलपार उतरलों ॥४॥

१३८८. **कीर्तनाची आवडी मोठी** । प्रेमें देव घाली मिठी ॥१॥ कीर्तन प्रिय पैं गोविंदा । आदरें पूजितो नारदा ॥२॥ कीर्तन करितां अभेदु । आदरें रक्षिला प्रल्हादु ॥३॥ गजेंद्र करी नामस्मरण । धांवण्या धांवे नारायण ॥४॥ एकाजनार्दनीं कळवळा । भक्तालागीं देव भोळा ॥५॥

१३८९. **अंतर शुद्धीचें कारण** । वाचे करा हरीकीर्तन ॥१॥ कीर्तनीं देवा आवडी कैशी । धेनु धांवे वत्सा जैशी ॥२॥ कीर्तनीं तारिला वाल्हा कोळी । अजामेळ दोषी बळी ॥३॥ कीर्तनीं तारिली गणिका । नामस्मरणें मोक्ष देखा ॥४॥ ऐशी कीर्तनाची गोडी । एकाजनार्दनीं घाली उडी ॥५॥

१३९०. **करितां कीर्तन श्रवण** । अंतर्मळाचें होत क्षालन ॥१॥ तुमचें कीर्तन पवित्र कथा । पावन होय श्रोता वक्ता ॥२॥ तुमचे कीर्तनीं आनंद । गातां तरले ध्रुव प्रल्हाद ॥३॥ कीर्तनाचा गजर होतां । यम काळ पळे सर्वथा ॥४॥ एकाजनार्दनीं कीर्तन । तिन्हीं देव वंदिती चरण ॥५॥

१३९१. **कीर्तनीं प्रल्हाद तरला** । बिभिषण मुक्त जाला ॥१॥ ऐसा कीर्तन महिमा । गणिका नेली निजधामा ॥२॥ तारले वानर असुर । कीर्तनीं पावन चराचर ॥३॥ गाई गोपाळ संवगडे । कीर्तनीं तरले वाडेंकोडें ४ अजामेळ उद्धरिला । कीर्तनीं आल्हाद भला ॥५॥ एकाजनार्दनीं कीर्तन । कली कलमष नाशी क्षण ॥६॥

१३९२. **कीर्तन श्रेष्ठ कलियुगीं सेवा** । तरले पातकी ते देवा ॥१॥ वाल्हा तारिला कीर्तनीं । पावन जाला त्रिभुवनीं ॥२॥ गणिका कीर्तनें तरली । मोक्षधामा ती नेली ॥३॥ अजामेळ चोखा महार । कीर्तनीं तरले अपार ॥४॥ एकाजनार्दनीं कीर्तन । तिन्ही लोक जाले पावन ॥५॥

१३९३. **वेदाचिया मतें विसरूनि कीर्तन** । करतीं जे पठन शीण त्यांसी ॥१॥ वेदाचा अर्थ न कळेची पाठका । कीर्तनीं नेटका भाव सोपा ॥२॥ श्रुतीचेनी मतें पाहे तो उच्चार । परी सारासार विचार कीर्तनीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं पुराणाच्या गोष्टी । कीर्तन वाक्पुटीं करा सुखें ॥४॥

१३९४. **पाहूं गेलीये हरी जागरा** । नयन लांचावले नंदकुमरा ॥१॥ कान्हयारे मनमोहना । देहगेहाची तुटली वासना ॥२॥ आदरें आवडीं ऐकतां नाम । नाममात्रें जालों निष्काम ॥३॥ एकाजनार्दनीं हरिकीर्तन । समाधीसी तेथें समाधान ॥४॥

१३९५. **नसे वैकुंठीं अणुमात्र** । नाचतां पवित्र कीर्तनीं ॥१॥ त्याचा छंद माझे मनीं । अनुदिनीं कीर्तन ॥२॥ नेणें कांहीं दुजें आतां । कीर्तनापरता छंद नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं वेध । कीर्तन छंद गोड देखा ॥४॥

१३९६. **नेणे वेदशास्त्र पुराण पठन** । तेणें नाम कीर्तन करावें ॥१॥ कलीमाजी सोपा मार्ग । तरावया जग उत्तम हें ॥२॥ नोहे यज्ञ यागयोग व्रत । करावें व्रत येकादशी ॥३॥ एकाजनार्दनीं सार । वाचे उच्चार हरिनाम ॥४॥

१३९७. **चरणीं ठेउनी माथा संतांसी पुसावें** । उगेंची ऐकावें हरिकीर्तन ॥१॥ कलीमाजी श्रेष्ठ कलीमाजी श्रेष्ठ । कीर्तन बोभाटें पळती दोष ॥२॥ न लगे नाना युक्ती व्युत्पत्तीचें वर्म । हरीचें कीर्तन सोपें बहु ॥३॥ योगयागादिक नोहे यथासांग । तेणें होय भंग सर्व कर्मा ४ एकाजनार्दनीं धरुनी विश्वास । जाई तूं संतांस शरण सुखें ५

१३९८. **नरदेहा येउनी करावें कीर्तन** । वाचे नामस्मरण विठ्ठलाचें ॥१॥ आणिक सायास न करीं आळस । सर्वकाळ सोस

हाचि वाहे ॥२॥ घटिका आणि पळ न वेंचीं वांयां । नमस्मरणीं काया झिजवावी ॥३॥ प्रपंच परमार्थ करीं कांरे सारखा । संसार पारखा करुनी सांडीं ॥४॥ माईक हें धन इष्टमित्र सखे । अंतकाळीं पारखे अवघे चोर ॥५॥ एकाजनार्दनीं न धरी भरंवसा । कोण यमपाशा चुकवील ॥६॥

१३९९. **देह लावीं हरीकीर्तनीं** । येर कारणीं पडूं नको ॥१॥ सोडीं संसाराचा छंद । कीर्तनीं गोविंद आठवीं ॥२॥ होईं दास संतचरणीं । पायवणी वंदीं तूं ॥३॥ काया लावीं देवाकडे । येर सांकडें वारील ॥४॥ अनुमोदन सर्वांठाईं । मन देईं हरिचरणीं ॥५॥ ह्मणे जनार्दनाचा एका । कायावाचा भाविका सांगत ॥६॥

१४००. **नरदेह उत्तम चांग** । धरा लाग कीर्तनीं ॥१॥ वांयां जाऊं नेदा घडी । करा जोडी कीर्तन ॥२॥ क्षणभंगुर हा देहो । करा लाहो कीर्तनीं ॥३॥ संसार अवघा नासे । खरें दिसे कीर्तन ४ ह्मणे जनार्दनीं एका । उपाय निका कीर्तन ॥५॥

१४०१. **शुद्ध ज्याचें मन** । तया आवडे कीर्तन ॥१॥ येर ते पामर पातकी । दैन्यवाणें तिहीं लोकीं ॥२॥ नावडे हरीचें कीर्तन । तेथें वसे नाना विघ्न ॥३॥ एका शरण जनार्दनीं । करा कीर्तन अनुदिनीं ॥४॥

१४०२. **वाउगा पसारा नेणे तो पामर** । कीर्तनीं निर्धार ठेवीचिना ॥१॥ सोपें हें वर्म कीर्तन हरीचें । उच्चारीं रे वाचे रामनाम ॥२॥ एकाजनार्दनीं कीर्तन आदरें । सर्वभावें निर्धारें श्रवण करी ३

१४०३. **कायावाचा मनें निग्रह करीं** । कीर्तन सर्वभावें ऐकें निर्धारी । अष्टांग साधन न करीं । सुखें करीं कीर्तन ॥१॥ देव तुष्टेल तुष्टेल । सर्वभाव तुझा पुरवेल ॥ध्रु०॥ शांति क्षमा दया उन्मनी । आशा मनीषा तृष्णा दवडोनी । कामक्रोध मद लोभ वंदीखानीं । घालीं नेउनी निर्धारें ॥२॥ सर्वांभूतीं समदृष्टी । पाहे सर्व एकमय सृष्टी । तरी ऐक्य कीर्तन गोष्टी । परमानंदें आल्हाद ॥३॥ धरी संतांचा सांगात । कीर्तनीं करीं शुद्ध चित्त । एकाजनार्दनीं वचनार्थ । रामहरी गोविंद ॥४॥

१४०४. जो जो काळ वेंचिता कीर्तनीं । तों तों सार्थक जनीं होतसे ॥१॥ साधन जागा साधन जागा । पुढें दगा चुकवी ॥२॥ करीं कीर्तनीं तूं वेग । तेणें संग तुटेल ॥३॥ ह्मणे जनार्दनाचा एका । उपाय सोपा कलीमाजी ॥४॥

१४०५. सप्रेम नाचोनी वाजवा टाळी । गर्जा हरिकथा नामावळी ॥१॥ ऐशी कथेची आवडी । दोष गेले देशोधडीं ॥२॥ सेवितां कथामृतसार । दीन वदनें दिसे संसार ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रेम । स्वयें सांगे पुरुषोत्तम ॥४॥

१४०६. दीन ह्मणोनी नाचरे कीर्तनीं । तेणें चक्रपाणी करी कृपा ॥१॥ अनाथाचा नाथ पतीतपावन । ह्मणोनी कीर्तन तया गोड ॥२॥ एकाजनार्दनीं गोडाचें तें गोड । कीर्तन सुरवाड तिहीं लोकीं ॥३॥

१४०७. भुलले ते प्राणी विसरले कीर्तना । अंतीं त्या पतना वारी कोण ॥१॥ जयांसी नावडे हरीचें कीर्तन । ते जाणावे पाषाण कलीमाजी ॥२॥ मागें सांगितलें संतीं अनुभवुनी । तरावया जनीं कीर्तन नौका ३ एकाजनार्दनीं साराचें हें सार । कीर्तनें भवपार मृत्युलोकीं ४

१४०८. अपाय उपाय न टाकी कीर्तन । सदा सर्वकाळ ध्यान रामकृष्ण ॥१॥ तयाच्विये घरीं वसे नारायण । लक्ष्मीसह आपण कार्य करी ॥२॥ एकाजनार्दनीं कीर्तनासाठीं । देव धांवे पाठीं त्यामागें ॥३॥

१४०९. नसे वैकुंठीं हरी । नाचे कीर्तनीं परोपरी । भक्तांबरोबरी । पाठीं धांवे तयाच्या ॥१॥ ह्मणोनी करावें कीर्तन । तेणें तुष्टे नारायण । मनोरथ करी पूर्ण । इच्छिले ते सर्वदा ॥२॥ आणा अनुभव मनीं । करा कीर्तन अनुदिनीं । एकाजनार्दनीं । उभा असे कीर्तनीं ३

१४१०. करुनी हरिकीर्तन । तेथें सेविती जे अन्न ॥१॥ ऐसे अभागी खळ । परम चांडाळ कलीयुगीं ॥२॥ हरिकथा माउली । विकिताती अर्थ भुली ॥३॥ पंच महा पातक । तयां घडे दोष देख ॥४॥ एकाजनार्दनीं । करा कीर्तन अनुदिनीं ॥५॥

१४११. करुनी कीर्तन मागती जे द्रव्य । तें जाणावें वैधव्य विधवेचें ॥१॥ सर्व अळंकार शरीर शोभलें । वांयांपरी गेलें कुंकूंहीन ॥२॥ मानवानें भावें करावें कीर्तन । आनंदें नर्तन वैष्णवांपुढें ३ एकाजनार्दनीं कामनीक कीर्तन । करितां पतन जन्मोजन्मीं ॥४॥

१४१२. **साधन नको आणिक कांहीं** । करीं लवलाहीं कीर्तन ॥१॥ मोक्ष मुक्ती ठाके पुढें । येर अवघें तें बापुडें ॥२॥ भक्ति साधे नवरत्नें । कीर्तनें होती ते पावन ॥३॥ एकाजनार्दनीं कीर्तन । ओहं सोहं कोहं जाती पळून ॥४॥

१४१३. **सामाधीचें स्थान हरीकीर्तन** । येर आवघा वांयां शीण । कासया गुदाग्रीं अंगुष्ठ लाऊन । खटाटोप पसारा ॥१॥ रामकृष्ण हरी वासुदेवा । हाचि छंद असो जीवा ॥ध्रु०॥ आसन ध्यान मुद्रा लक्षण । कर्मकांड क्रिया धर्म जाण । वाउगी कासया भस्म लेपन । कीर्तन अंतरीं नसेची ॥२॥ माळा मुद्रा शृंगार भारी। भाळे भोळे भोंदी निरंतरीं । ऐशी कीर्तन मर्यादा नाहीं निर्धारीं । निरपेक्ष हरीकीर्तन ॥३॥ श्रोता वक्ता होउनी सावधान । परनिंदा परपीडा टाकून । कीर्तन करावें श्रवण । रामकृष्ण नामें उच्चार ॥४॥ ऐसें ऐकतां कीर्तन । समाधीसी तेथें समाधान । अष्टांगादि कर जोडोन । उभे सर्वदा राहाती ॥५॥ कीर्तनें होय सर्व सिद्धी । तुटती भवपाश आधिव्याधि । एकाजनार्दनीं नाहीं उपाधि । कीर्तन श्रवण केलिया ॥६॥

१४१४. **सदैव आवडे ज्यां कीर्तन** । धन्य पावन जगीं ते ॥१॥ ब्रह्मचारी गृहस्थाश्रमी । करिती कीर्तन निजधामीं ॥२॥ शुद्ध अथवा अति निंद्य । कीर्तनीं वंद्य सर्वथा ॥३॥ यवन मातंगादी जन । कीर्तनीं पावन कलियुगीं ॥४॥ एका शरण जीवेंभावें । सदा कीर्तन करावें ॥५॥

१४१५. **कीर्तनानंदें चारी मुक्ति** । धांवत येती घरासी ॥१॥ सोपें सार सोपें सार । कीर्तन उच्चार कलियुगीं ॥२॥ वाहतां टाळी कीर्तन छंदें । जाती वृंदें पातक ॥३॥ एका विनटला कीर्तनीं । भुक्तिमुक्ति लागती चरणीं ॥४॥

१४१६. **हरीकीर्तनें चित्त शुद्ध** । जाय भेद निरसुनी ॥१॥ कामक्रोध पळती दुरी । होत भोंवरी महापापा ॥२॥ गजरें हरीचें कीर्तन । पशुपक्षी होती पावन ॥३॥ स्त्रीपुरुषां अधिकार । कीर्तन सार कलियुगीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं उपाय । तरावया भवनदीसी ५

१४१७. **कीर्तनासाठीं चारी मुक्ति** । उभ्या राबती हरिदासां १ कलियुगीं हेंचि सार । करावें साचार कीर्तन ॥२॥ कृता त्रेता द्वापारीं । कीर्तनमहिमा परोपरी ॥३॥ एका तयांसी शरण । कीर्तन करिती अनुदिन ॥४॥

१४१८. **परंपरा कीर्तन चाली** । मागून आली अनिवार ॥१॥ उद्धवा सांगे जनार्दन । कीर्तन पावन कलीमाजी ॥२॥ अर्जुना तोची उपदेश । कीर्तन उद्देश सर्वथा ॥३॥ एकाजनार्दनीं तत्पर । कीर्तन करावें निरंतर ॥४॥

१४१९. **काळाचें तों न चले बळ** । करितां कल्लोळ कीर्तनीं ॥१॥ शिव सांगे गिरजेप्रती । कीर्तनीं प्रीति धरावी ॥२॥ सांगे शुक परीक्षिती । कीर्तनीं उद्धार पावती ॥३॥ एका अनन्य त्याचा दास । धरती आस कीर्तनीं जे ॥४॥

१४२०. **कीर्तनीं स्वधर्म वाढे** । कीर्तनीं जोडे चित्तशुद्धि ॥१॥ ऐसा महिमा कीर्तनाचा । शुक सांगे परीक्षिती साचा ॥२॥ होती पावन अधम जन । करितां कीर्तन कलियुगीं ॥३॥ एका त्याचा दासानुदास । जाती कीर्तनास आवडी जे ॥४॥

१४२१. **शाम चतुर्भुज पीतांबरधारी** । शंख चक्र मिरवे करीं ॥१॥ आला पुंडलीकाकारणें । आवडी कीर्तनें धरुनी ॥२॥ युगें अठ्ठावीस जालीं । न बैसे उभा सम पाउलीं ॥३॥ कीर्तनीं धरूनियां हेत । उभा राहिला तिष्ठत ॥४॥ एका शरण जनार्दनीं । अनुदिनीं करा कीर्तन ॥५॥

१४२२. **कीर्तनाची देवा आवडी** । म्हणोनी धांवे तो तांतडी ॥१॥ सुख कीर्तनीं अद्‍भुत आहे । शंकरराज जाणताहे ॥२॥ गोडी सेविती संतजन । येरां न कळे महिमान ॥३॥ ऐसा कीर्तन सोहळा । एकाजनार्दनीं पहा डोळां ॥४॥

१४२३. **कीर्तनाची मर्यादा कैसी** । देव सांगे उद्धवासी ॥१॥ गावें नाचावें साबडें । व घालावें कोडें त्या कांहीं ॥२॥ मिळेल तरी खावें अन्न । अथवा पर्णें तीं भक्षून ॥३॥ जाईल तरी जावो प्राण । परी न संडावें कीर्तन ॥४॥ किरकीर आणूं नये पाठीं । बोलूं नये

भलती गोष्टी ॥५॥ स्वयें उभा राहून । तेथें करीं मी कीर्तन ॥६॥ घात आलिया निवारी । माता जैसी बाळावरी ॥७॥ बोले उद्धवासी गूज । एका जनार्दनीं बीज ॥८॥

१४२४. **उद्धवा तूं करीं कीर्तन** । अनन्यभावें माझें भजन । नको आणीक साधन । यापरतें सर्वथा ॥१॥ धरीं प्रेम सदा वाचे । कीर्तनरंगीं तूं नाचें । मीतूंपण साचें । अंगीं न धरीं कांहीं ॥२॥ भाळे भोळे जन । गाती अनुदिनीं कीर्तन । तेथें अधिष्ठान । माझें जाण सर्वथा ॥३॥ नको चुकूं तया ठाईं । बसें सर्वदा मीही । एकाजनार्दनीं पाही । कीर्तनीं वसे सर्वदा ॥४॥

१४२५. **जें पदीं निरूपण तेंचि हृदयीं ध्यान** । तेथें सहजीं स्थिर राहे मन । कीर्तनासी तोषोनि कळिकाळ तुष्टला । समाधीसी समाधानरे रे ॥१॥ कीर्तनें सिद्धि कीर्तनें सिद्धि । कीर्तनें समाधान बुद्धि । कीर्तनीं विनटले नारद प्रल्हाद । द्वंद्वामाजी समाधी रे ॥२॥ कीर्तनीं सद्भाव अखंड अहर्निशीं । पाप न रिघे त्याच्या देशीं । निजनामें निष्पाप अंतर देखोनि । देव तिष्ठे तयापाशीं रे ॥३॥ हरिनाम कीर्तनें अभिमान सरे । आणिक श्रेष्ठ आहे काज । सद्भावें कीर्तनीं गातां पैं नाचतां । लोकेपणा सांडीं लाज रे ॥४॥ कलीमाजी कीर्तन श्रेष्ठ पैं साधन । साच न मानी ज्याचें मन । नामासी विन्मुख जन्म त्यासी दुःख । त्या केविं होय समाधान रे ॥५॥ कीर्तनाचेनि पंथें लाजविलीं तीर्थें । जप तपासी केलें मुक्त । हरिनामें लोधला देवाधिदेवो । वैकुंठचि केलें तेथें रे ॥६॥ व्रतां तपां तीर्थां न भेटे जो पाहतां । तो कीर्तनीं सांपडे देवो । तनु मन प्राणें कीर्तनीं विनटले । भावा विकिला वासुदेवो रे ॥७॥ एकाजनार्दनीं कीर्तन भावें । श्रोता वक्ता ऐसें लाहावें । गर्जत नामें निशाण लागुनी । सकळिकीं वैकुंठासी जावें रे ॥८॥

१४२६. **हरीकीर्तन नामोच्चार** । जे नर करिती वारंवार । तया नाहीं संसार । ब्रह्मादि देव वंदिती ॥१॥ कीर्तनमहिमा नारदु । जाणतसे परमानंदु । जालासे सर्वां वंद्यु । देवां असुर मानवां ॥२॥ कीर्तनमहिमा परीक्षिती । जाणतसे परम प्रीती । अंतीं सायुज्यता

मुक्ती । पावती झाली ॥३॥ कीर्तनमहिमा जाणे शुक । जाणती ते व्यासादिक । वाल्मिकादि सर्व सुख । कीर्तनें सरते ॥४॥ कीर्तनमहिमा जाणे प्रल्हादु । तोडियेला मायाकंदु । कोरडे काष्ठीं गोविंदु । प्रगटला ॥५॥ कीर्तनमहिमा जाणे बळी । याचक झाला वनमाळी । एकाजनार्दनीं कलीं । कीर्तनें न पीडी ॥६॥

१४२७. आणिक तें आह्मां न दिसे प्रमाण । कीर्तनावांचून आनु नेणों ॥१॥ रामकृष्ण हरी विठ्ठल उच्चार । करूं हा गजर वाहूं टाळी ॥२॥ आनंदें नामावळी गाऊं पैं कीर्तनीं । श्रुती टाळ घोळ लाउनी गजरेंसी ॥३॥ एकाजनार्दनीं हाचि आह्मां छंद । वाउगा तो धंदा करूं कांहीं ॥४॥

१४२८. आमुच्या स्वहिता आम्ही जागूं । वाउग्या न लागूं मार्गासी ॥१॥ करूं पूजन संत सेवा । हेंचि देवा आवडतें ॥२॥ तुळशी माळा घालूं गळां । मस्तकीं टिळा चंदन ॥३॥ मुद्रा अळंकार भूषण । करूं कीर्तन दिननिशीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं न सेवूं आन । वाहूं आण देवाची ॥५॥

१४२९. येती कीर्तना आल्हादें । गाती नाचती परमानंदें । सुखाचे ते दोंदें । आनंदें तयासी ॥१॥ धन्य धन्य कीर्तन । धन्य धन्य संतजन । जाले कीर्तनीं पावन । परमानंद गजरीं ॥२॥ हरी कृष्ण गोविंद । हाचि तया नित्य छंद । तेणें जाय भेदाभेद । कीर्तन गजरीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं सार । कीर्तनीं केलासे निर्धार । आणिक नाहीं दुजा विचार । कीर्तनावांचून ॥४॥

१४३०. नारदें केलासे प्रश्न । सांगतसे जगजीवन । कलीमाजी प्रमाण । कीर्तन करावें ॥१॥ महापापीयां उद्धार । पावन करती हरिहर । ब्रह्मादि सामोर । लोटांगण घालिती ॥२॥ श्रुती स्मृति वाक्यार्थ । कीर्तन तोचि परमार्थ । शास्त्रांचा मतितार्थ । कीर्तन पसारा ॥३॥ एका शरण जनार्दन । कीर्तनें तरती विश्वजन । हें प्रभूचें वचन । धन्य धन्य मानावें ॥४॥

१४३१. नावडे वैकुंठ शेषशयन । वैष्णव संतजन आवडले ॥१॥ रमा म्हणे कैसी नवल परी । देव भुलले वैष्णवा घरीं ॥२॥ जो

न शके जयासी ॥२॥ एकाजनार्दनीं शुद्ध भक्ति । कीर्तनें प्राप्त सर्व स्थिति । जयजय रामकृष्ण म्हणती । ते तरती कलीमाजी ॥३॥

१४४४. दिव्य नवा कीर्तनीं कैसा वोढवला रंग । श्रोता आणि वक्ता स्वयें जाला श्रीरंग ॥१॥ आल्हादें वैष्णव करती नामाचा घोष । हरिनाम गर्जतां गगनीं न माये हरुष ॥२॥ पदोपदीं कीर्तनीं निवताहे जन मन । आवडी भुकेली तिनें गिळिलें गगन ॥३॥ एकाजनार्दनीं गातां हरीचें नाम । निमालीं इंद्रियें विषय विसरलीं काम ॥४॥

१४४५. दुजेपणें पाहे तरी देवाचे चरण । आणि तें नर्तन वैष्णवांचें ॥१॥ कीर्तनीं नाचती हरिदास प्रेमें । दुजेपणा नेमें हारुनी जाय २ एकाजनार्दनीं दुजेपणा टाकुनी । वासुदेव चरणीं लीन होई ३

१४४६. करितां भगवद्भक्ती । चारी मुक्ति पायां लागती ॥१॥ ऐसा लाभ नाहीं कोठें । कीर्तनामाजी देव भेटे ॥२॥ योगयाग तप साधन । कासया तें ब्रह्मज्ञान ॥३॥ न लगे तीर्थांचें भ्रमण । सदा ध्यान नारायण ॥४॥ एकाजनार्दनीं भक्ती । तेणें पावे उत्तम गती ॥५॥

१४४७. सेवितां कथा सार अमृत । तेणें गोड जाले भक्त ॥१॥ मातले मरणातें मारिती । धाकें पळती यमदूत ॥२॥ प्रेमें नाचे कथा मेळीं । सुख कल्लोळीं हरिनाम ॥३॥ गर्जती नाम सदा वाचे । एकाजनार्दन तेथें नाचे ॥४॥

१४४८. तान मान सर्वथा । तें भजन न मने चित्ता ॥१॥ वेडेंवांकुडें तुमचें नाम । गाईन सदोदित प्रेम ॥२॥ वाचा करुनी सोंवळी । उच्चारीन नामावळी ॥३॥ नाम तारक हें जनीं । व्यास बोलिले पुराणीं ४ एकाजनार्दनीं जप । सुलभ आह्मां विठ्ठल देख ५

१४४९. ऐसें सुख कोठें आहे । भजन सांडोनि करिशी काय १ सांडोनि भजनाचा प्रेमा । मुक्ति मागसी अधमा ॥२॥ सांडोनियां संतसंग । काय मुक्ति ते अभंग ॥३॥ एकाजनार्दनीं मुक्ति । भजन केलिया दासी होती ॥४॥

१४५०. वाहूनियां हातीं टाळी । करूं भजन प्रेमळ ॥१॥ विठ्ठल विठ्ठल वाचे वदूं । दुजा नाहीं आह्मां छंदु ॥२॥ जाऊं पंढ-

रीस नेमें । संतांसंगें अनुक्रमें ॥३॥ पुंडलिक चंद्रभागा । दरुशनें जाय पाप भंगा ४ एकाजनार्दनीं स्नान । पातकें पळती रानोरान ५

१४५१. **भजन भावें गाऊं भजन भावें ध्याऊं।** भजन भावें पाहूं विठोबासी ॥१॥ भजन तें सोपें भजन तें सोपें । हरतील पापें जन्मांतरींचीं ॥२॥ घालूं तुळशी माळा गोपीचंदन ललाटीं । देखतां हिंपुटी यम पळे ॥३॥ सांडूनियां आशा जालों वारकरी । एकाजनार्दनीं पंढरी पाहूं डोळां ॥४॥

१४५२. **भजन भावातें उपजवी** । देव भक्तातें निपजवी ॥१॥ ऐसा भजनेंचि देव केला । भक्त वडिल देव धाकुला ॥२॥ भक्ताकारणें हा संकल्प । भक्त देवाचाही बाप ॥३॥ देव भक्ताचीये पोटीं । जाला म्हणोनी आवड मोठी ॥४॥ एकाजनार्दनीं नवलावो । भक्तचि कैसा जाला देवो ॥५॥

१४५३. जीऊ **परमात्मा** दोन्ही । ऐसे जाणते तेचि ज्ञानी ॥१॥ ऐसे असोनी संपन्न । सदा करिती माझें भजन ॥२॥ माझ्या भजना ह्मातीं । उसंतु नाहीं दिवसरातीं ॥३॥ जन नोहे जनार्दन । एकाजनार्दनीं लोटांगण ॥४॥

१४५४. **भजन पूजन करितां** । देव भक्तांचा होय दाता ॥१॥ भजन माहिमा निःसीम । अधमाही पदवी उत्तम ॥२॥ ज्ञानी गुंतले उत्तम । भजनीं उद्धरिले अधम ॥३॥ दीनोद्धरण जनार्दन । एकाजनार्दनीं शरण ॥४॥

१४५५. **हरिभजनीं घेतां गोडी** । निवारे जन्ममरण कोडी ॥१॥ भावें करितां हरीचें भजन । देवा होय समाधान ॥२॥ हरिभजनाची आवडी । काळ केला देशोधडीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं भजन । भजनीं पावे समाधान ॥४॥

१४५६. **कायावाचा आणि मन** । एक करुनी करीं भजन ॥१॥ ह्याचि मुख्य भजनभावो । सांडीं भेद अभेदाचा ठावो ॥२॥ मना धरूनियां शांती । प्रेमें भजें कमळापती ॥३॥ एकाजनार्दनीं भजन । तेणें पावसी समाधान ॥४॥

१४५७. **नवल रोग पडिपाडू** । गोड परमार्थ झाला कडू ॥१॥

विषय व्याधीचा उफाडा । हरिकथेचा घ्यावा काढा ॥२॥ ऐसा रोग देखोनि गाढा । एकाजनार्दन धांवे पुढा ॥३॥

१४५८. **नित्य हरीकथा वैष्णव सांगात** । तोचि परमार्थ शुद्ध त्याचा ॥१॥ नाहीं कधीं द्वैत सदा तें अद्वैत । अभेदरहित सर्वकाळ ॥२॥ परमार्थ साधनीं झिजवितसे अंग । वाउगा उद्योग न करीं कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसा ज्याचा हेत । त्याचे मनोरथ पूर्ण होती ॥४॥

१४५९. **करी हरीकथा टाकी दंभमान** । वांयांचि पतन पडूं नको ॥१॥ नामाचा विश्वास संतांचा सांगात । तेणें तुझें हित सर्व होय ॥२॥ द्रव्य दारा यांचा मानी पा विटाळ । सर्वां ठाईं निर्मळ होसी बापा ॥ ३ ॥ एकाजनार्दनीं ऐसा धरी मार्ग । सोपा संसर्ग पूर्वजांसी ॥४॥

१४६०. **धरितां श्रीहरीचें ध्यान** । समाधीस समाधान ॥१॥ तो सोपा आह्मांलागीं । उघडा पहा धन्य जगीं ॥२॥ कीर्तनीं नाचतो भक्तांमागें । मन वेधिलें या श्रीरंगें ॥३॥ एकाजनार्दनीं सुखाची भेटी । झालिया होय जन्ममरण तुटी ॥४॥

१४६१. **नाभी कमळीं चतुरानन** । न कळे तया महिमान । तो साबडें कीर्तन । तेथें नाचे सर्वदा ॥१॥ नातुडे जो सदा ध्यानीं । योगयाग यज्ञहवनीं । अष्टांग योग करितां साधनीं । न लाभेचि सर्वथा ॥२॥ भागले वेद गीती गातां । श्रमलीं शास्त्रें वेवादतां । पुराणें तों सर्वथा । तया न कळे महिमान ॥३॥ तो उभा भीमातीरीं । भक्त करुणाकर श्रीहरी । एकाजनार्दनीं विनंति करी । वास देई हृदयीं ४

संतमहिमा.

१४६२. **ब्रह्म सर्वगत सदा सम** । जेथें आनु नाहीं विषम । ऐसें जाणती ते अति दुर्गम । तयांची भेटी जालिया भाग्य परम ॥१॥ ऐसे कैसि यानें भेटती ते साधु । ज्यांचा अतर्क्य तर्केना बोधु । ज्यांसी निजानंदीं आनंदु । ज्यांचा परमानंदीं उद्बोधु ॥२॥ पवना घालवेल पालाण । पायीं चढवेल गगन । भूत भविष्य कळों येईल वर्तमान ।

परी त्या साधूचें न कळे महिमान ॥३॥ चंद्रामृत सुखें सेववेल । रवि अस्ता जातां धरवेल । बाह्यां हेळा सागर तरवेल । परी त्या साधूंची भेटी न होईल ॥४॥ जप तप करवेल अनुष्ठान । ध्येय ध्याता धरवेल निजध्यान । ज्ञेय ज्ञाता विवर्जित ज्ञान । ज्ञाना ध्यानाचें मूळ हे साधुजन ॥५॥ निजवृत्तीचा करवेल निरोधु । जीवा शिवाचा भोगवेल आनंदु । एकाजनार्दनीं निजसाधु । त्यांच्या दर्शनें तुटे भवबंधु ॥६॥

१४६३. **जन्म कोट्यांनीं हरिसेवा जोडे** । नवविधा भजन सांग घडे । तंव वैराग्य तें पाहे पुढें । पूर्व प्राचीन फळ रोकडें ॥१॥ ऐसे तैंच मिळती ते साधु । ज्यांचा संग करी उद्बोधु । ज्यांचा स्पर्श करी आल्हादु । ज्याचा महिमा न कळे आनंदु ॥२॥ घडे काम कर्म परित्याग । झडे समूळ विषयांचा संग । सर्व कामना तुटे मुसमार्ग । तैं आतुडे मानवा संतसंग ॥३॥ शुद्ध सत्त्वगुण देहीं पाहे । दंभ अहंकार मानामान जाय । कामक्रोधलोभ सांडी सोय । तैं भूतभाव नाहीं होय ॥४॥ जैं जनार्दनीं शुद्धभाव । स्वकर्मासी विश्रांती ठाव । ऐक्य दुजें दोन्ही होती वाव । देहबुद्धीच भासे देव ॥५॥ जैं संत दया होय बापा । तैंचि विश्रांती त्रिविध तापा । तैंच मिळणी होय स्वरूपा । पूर्ण एकाजनार्दनीं कृपा ॥६॥

१४६४. **पूर्वपुण्य असतां गांठीं** । संत भेटी तैं होय ॥१॥ धन्य धन्य संतसंग । फिटे पांग जन्माचा ॥२॥ चार सहा वंदिती पाय । आणिकां ठाय कोठें नाहीं ३ एकाजनार्दनीं संत । कृपावंत सुखसिंधु ४

१४६५. **बहुता जन्मांचें सुकृत** । तयासी घडत संतसंग ॥१॥ धन्य वैष्णव भूमंडळीं । दरुशन मेळीं जीव तरती ॥२॥ एकाजनार्दनीं विश्वास । निजदास संतांचा ॥३॥

१४६६. **बहु पुण्य होय गांठीं** । तरीच भेटी संतांची ॥१॥ पापताप दैन्य गेलें । संत पाउलें देखतां ॥२॥ मोक्ष मुक्ति साधे फुका । ऐशी देखा संत कृपा ॥३॥ नाहीं आणिकाचें भेव । संत सदैव भेटतां ॥४॥ एकाजनार्दनीं संत । पुरविती हेत सर्वही ॥५॥

१४६७. **संत भेटीचा आनंदु** । सुखसागर परमानंदु । गातां तुटेचि भेदु । नामस्मरणें ॥१॥ कैवल्याचे अधिकारी । मोक्ष राबे त्यांचे

घरीं । रिद्धीसिद्धी कामारी । कोण त्यां पुसे ॥२॥ भुक्ती आणि मुक्ती । सदा तिष्ठे अहोरात्रीं । कैवल्यपदें येती । सामोरीं तयासी ॥३॥ नाम गाती जे आनंदें । हृदयीं नाहीं दुजा भेद । एकाजनार्दनीं छंद । तयांचा मज ॥४॥

१४६८. **अभक्तां देव कंटाळती** । परी सरते करती संत त्या ॥१॥ ह्मणोनी महिमा त्यांचा जगीं । वागविती अंगीं सामर्थ्य ॥२॥ मंत्र तंत्रा नोहे बळ । भक्ति प्रेमळ पाहिजे ॥३॥ आगमा निगमाचा पसारा । उगाचि भारा चिंध्याचा ॥४॥ वेद शास्त्रांची घोकणी । ती तों काहणी जुनाट ॥५॥ पुरातन वाटा असती बहु । त्या त्या न घेऊं यामाजी ॥६॥ एकाजनार्दनीं सोपा मार्ग । संतसंग चोखडा ॥७॥

१४६९. **हृदयीं नांदे संदेह मूळ** । तेथें फळ विरुढे केवीं ॥१॥ जैसें बीज तैसा अंकुर । दिसे निर्धार जाणावा ॥२॥ योगयाग शास्त्रपाठें । वाउगीं खटपटें तर्कांचीं ॥३॥ करितां कर्म धर्म नेहटीं । नोहे भेटी संतांची ॥४॥ एकाजनार्दनीं त्याचा दास । सहज आस पुरतसे ॥५॥

१४७०. **संतांचें चरणतीर्थ घेतां अनुदिनीं** । पातकांची धुणी सहज होय ॥१॥ संतांचें उच्छिष्ट प्रसाद लाधतां । ब्रह्मज्ञान हातां सहज होय ॥२॥ संतांच्या दरुशनें साधती साधनें । तुटती बंधनें सहज तेथें ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत कृपादृष्टी । पाहतां सुलभ सृष्टी सहज होय ॥४॥

१४७१. **न होतां शुद्ध अंतःकरण** । संत सेवा न घडे जाण ॥१॥ शुद्ध संकल्पावांचून । संत सेवा न घडेचि जाण ॥२॥ कामक्रोध दुराचार । यांचा करूं नये अंगिकार ॥३॥ आशा मनीशांचें जाळें । छेदुनी टाकीं विवेक बळें ४ एकाजनार्दनीं ध्यान । सहज तेणें संतपण ५

१४७२. **उदार संत एक जगीं** । वागविती अंगीं सामर्थ्य ॥१॥ काय महिमा वर्णूं दीन । पातकी पावन करती जगीं ॥२॥ अधम आणि पापराशी । दरुशनें त्यांसी उद्धार ॥३॥ लागतां त्यांच्या चरण कमळीं । पाप तापां होय होळी ॥४॥ एकाजनार्दनीं भेटतां । हरे संसाराची चिंता ॥५॥

१४७३. **देवाचे सोइरे संत ते जाणावे** । यापरतें जीवें नाठवीं कोणा ॥१॥ पडतां संकट आठवितसे संतां । त्याहुनी वारिता नाहीं दुजा ॥२॥ म्हणोनि घरटी फिरे तया गांवीं । सुदर्शनादि मिरवी आयुधें हातीं ॥३॥ लाडिके डिंगर वैष्णव ते साचे । एका-जनार्दनीं त्यांचे वंदी पाय ॥४॥

१४७४. **संतवचनें देव जोडे** । सायुज्य मुक्ति पायां पडे । संत-वचनें सांकडें । नुरेचि कांहीं ॥१॥ धन्य धन्य संतसंग । उभा तेथें श्रीरंग । लक्ष्मीसहित अभंग । तिष्ठे सदा ॥२॥ संतवचनें कर्म झडे । संतवचनें मोक्ष जोडे । संतवचनीं तीर्थ घडे । धन्य संग संतांचा ॥३॥ संतवचनें तुटे उपाधि । संतवचनें सरे आधिव्याधी । संत-वचनें भवनदी । प्राणी तरती ॥४॥ संतवचनीं धरा भाव । तेणें सर्व निरसे भेव । एकाजनार्दनीं देव । प्रत्यक्ष भेटे ॥५॥

१४७५. **संत मायबाप म्हणतां** । लाज वाटे बहु चित्ता ॥१॥ मायबाप जन्म देती । संत चुकविती जन्मपंक्ती ॥२॥ मायबापां-परीस थोर । वेदशास्त्रीं हा निर्धार ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । संत शोभती मुकुटमणी ॥४॥

१४७६. **संतवचनें साधे मुक्ति** । संतवचनें ब्रह्मस्थिति । कर्मा-कर्माची शांति । संतवचनें ॥१॥ संतवचनें याग । संतवचनें सांग योग । संतवचनें अनुराग । घडतां संग संतांचा ॥२॥ संतवचनें ब्रह्मप्राप्ति । संतवचनें सायुज्य मुक्ति । ब्रह्मादि पदें येतीं । संतवचनें समोर ॥३॥ संतवचनें सर्व सिद्धि । संतवचनें समाधि । संतवचनें उपाधि । एकाजनार्दनीं तुटतसे ॥४॥

१४७७. **जयाचें चित्त संतांच्या चरणा** । तेणें नारायणा जिंकि-येलें ॥१॥ भावें देव मिळे भावें देव मिळे । संतचरणीं लोळे सर्व-काळ ॥२॥ संतांची आवडी म्हणोनी अवतार धरी । योग क्षेम भारी चालवी त्याचा ॥३॥ संतचरणीं सेवा आदर उपचार । एका-जनार्दनीं साचार करीतसे ॥४॥

१४७८. **उद्धवा स्वमुखें सांगे श्रीकृष्ण** । संतसेवा जाण सर्व श्रेष्ठ ॥१॥ हाची योग जाण उद्धवा स्वीकारीं । आणिक न करीं भरोवरी साधन

तें ॥२॥ तयाची संगती उद्धवा धरावी । सेवा ते करावी काया-वाचा ॥३॥ मज तयाचा वेध उद्धवा प्रसिद्ध । तूं सर्वभावें सद्गद नाम घेई ॥४॥ जयाची आवडी मजसी उद्धवा । जाई तया ठायां प्रेमभरित ॥५॥ उच्च नीच कांहीं न म्हणें उद्धवा । एकाजनार्दनीं तया शरण जावें ॥६॥

१४७९. उद्धव बोले कृष्णाप्रती । ऐकोनि संतांची कीर्ति । धन्य वैष्णव होतीं । कलीमाजी ॥१॥ तुह्मा जयाचा निजछंद । मानीतसा परमानंद । अखंड तयाचा वेध । तुमचे मनीं ॥२॥ ऐशी याची संगती । मज घडो अहोरातीं । नये पुनरावृत्ती । पुनः जन्मासी ॥३॥ हर्षें देव सांगे आपण । उद्धवा तयाचें मज ध्यान । एकाजनार्दना शरण । ते मज आवडती ॥४॥

१४८०. मज तयांची आवड । पुरवणें लागे त्याचें कोड । गर्भवास सांकड । तयालागीं उद्धवा ॥१॥ घेऊनि अवतार । करीं दुष्टांचा संहार । माझा हा बडिवार । तयांचेनि उद्धवा ॥२॥ माझें जप तप अनुष्ठान । देव पूजा मंत्र पठन । नाना नेमादि साधन । संत माझे उद्धवा ॥३॥ मज आणिलें नामरूपा । त्यांची मजवर कृपा । दाविला हो सोपा । मार्ग मज उद्धवा ॥४॥ माझा योगयाग सर्व । संत माझें वैभव । वैकुंठादि राणीव । तयाचेनि मज उद्धवा ॥५॥ ऐसे वरिष्ठ पावन । पुनीत केलें मज लागून । एकाजनार्दनीं शरण । तयांसीच उद्धवा ॥६॥

१४८१. ऐकरे उद्धवा तुज सांगतों गुज । संत चरणरज वंदी तूं सहज । तेणें कार्य कारण होईल तुज । अंतर दृष्टी करुनी परीस निज ॥१॥ घालीं लोटांगण वंदीं चरण । कायावाचा मनें धरुनी जीवीं ॥ध्रु०॥ आलीया संतजन आलिंगन देई । पूजा ती बरवी समर्पावी । ज्ञान ध्यान त्याचें करावें जीवीं । हेतु सर्व भावीं मनीं धरीं उद्धवा ॥२॥ कायिक वाचिक मानासिक भाव । अर्पी तेथें जीव देहभाव । एकाजनार्दनीं तयाचें वैभव । सांगितलें तुज उद्धवा ॥३॥

१४८२. उद्धवा तूं धरीं संतसमागम । तेणें तुटे भवश्रम रे उद्धवा ॥१॥ सांगतसें गुज मनीं धरीं रे उद्धवा । आणिकश्रम वांयां न करीं रे

उद्धवा ॥२॥ योगयाग पत व्रत कसवटी। न करीं आन गोष्टी रे उद्धवा ॥३॥ कीर्तन भजन सर्वभावें करीं। जाईं संतद्वारीं शरणागत रे उद्धवा ४ मनींचें निजगुज सांगितलें तुज । एकाजनार्दनीं निज साधे रे उद्धवा ५

१४८३. **मीही संतचरण वंदितसें माथां** । वेदादि साम्यता थोडी तेथें ॥१॥ पुराणासी वाड पडेल सांकडें। शास्त्रांचें तें कोडें उगवेल ॥२॥ अहंब्रह्म ऐशा श्रुति वेदवादती । नेति त्या ह्मणती तटस्थ ठेल्या ॥३॥ उपासना मार्ग परंपरा जाला । तो बोध तुला सांगितला ॥४॥ एकाजनार्दनीं संतांचा सांगात । न चुकों देऊं हित आपुलें तूं ॥५॥

१४८४. **संतां द्यावें आलिंगन** । सांडूनियां थोरपण ॥१॥ अंगें देव करी सेवा। इतरांचा कोण केवा ॥२॥ ब्रह्मज्ञानी वंदिती माथा। मुक्ताची सहज मुक्तता ३ शरण एकाजनार्दनीं। यमकाळ वंदिती दोन्ही ४

१४८५. **जाणिव नेणिवांच्या वाटा** । खटपटा पडूं नका ॥१॥ संतां शरण जारे आधीं । तुटे उपाधी तत्काळ ॥२॥ तेणें तुटे भव-बंधन। आत्मज्ञान प्रगटे ३ एकाजनार्दनीं शरण । संत परिपूर्ण उदार ४

१४८६. **विचारावें विवेक दृष्टीं** । संतचरणीं द्यावी मिठी ॥१॥ तेणें चुके जन्मजरा। चुकवी चौऱ्यांशींचा फेरा ॥२॥ संतचरण अनुदिन । दृढ राखावें तेथें मन ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । सहज निवारे जन्ममरण ॥४॥

१४८७. **देवाचे ते आप्त जाणावे ते संत** । त्यांचे चरणीं रत व्हावें सर्वदा ॥१॥ श्रीहरीची भेटी सहजची होय । श्रमलीया जाय क्षणमात्रें २ पापाचे पर्वत भस्म नामाग्नींत। अभक्ता न कळे हित नाम न घेती ३ एकाजनार्दनीं संतांचिया कृपे। नाम होय सोपें कृपें त्यांच्या ४

१४८८. **ज्ञान ध्यान जप तप तें साधन** । ते हे संत निधान सखे माझे ॥१॥ संतांपायीं आधीं जावें वो शरण । संसार बोळवण होय तेणें ॥२॥ तयाचें हें मूळ संतांचे पाय । आणीक उपाय नाहीं नाहीं ॥३॥ द्वैत अद्वैताचा नसरेचि कोंभ । तो हाचि स्वयंभ संत-संग ॥४॥ एकाजनार्दनीं परब्रह्म नाम । द्वैत क्रियाकर्म तेथें नाहीं ५

१४८९. **संतावांचोनियां नाम नये हातां** । साधनें साधितां

कोटी जाणा ॥१॥ जैसें कांतेविण करणें संसार । साधन विचार व्यर्थ ठेला ॥२॥ संत समागम धरलिया वांचुनी । संसार सांडणी नोहे बापा ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतांसी शरण । रिघालिया जाण देव जोडे ॥४॥

१४९०. बहु मार्ग बहु प्रकार । तेथें निर्धार न बैसे ॥१॥ उलट सुलट कासया करणें । जप तप अव्हाणें दैवतें ॥२॥ योगयाग तप तीर्थ । साधन कष्ट ते पसारा ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । घडे निशिदिनीं संतसेवा ॥४॥

१४९१. संतचरणीं सेवा घडे । भाग्य पाहा हो केव्हढें ॥१॥ व्यर्थ शिणती बापुडे । योगयाग करुनी गाढे ॥२॥ संतचरणीं जे विन्मुख । स्वप्नीं न देखती सुख ॥३॥ संतचरणीं नाहीं थारा । भरले तपांच्या डोंगरा ॥४॥ नाम न म्हणती कोडें । धूम्रपान करती तोंडें ॥५॥ एकाजनार्दनीं साचें । मन नाहीं सुख कैंचें ॥६॥

१४९२. पुंडलिक संत भला । तेणें उद्धार जगाचा केला ॥१॥ तयाचे वंदावे चरण । कायावाचामनें करून ॥२॥ उपाधिसंग तुटती व्याधि । एकाजनार्दनीं समाधि ॥३॥

१४९३. संत पोटीं देव वसे । देवा पोटीं संत असे ॥१॥ ऐसा परस्परें मेळा । देव संतांचा अंकिला ॥२॥ संतांठाईं देव तिष्ठे । देव तेथें संत वसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत । देव तयाचा अंकित ४

१४९४. संतांसी आवडे तो देवाचाही देव । काळिकाळाचें भेव पायातळीं ॥१॥ आणिकाची चाड नसेचि वासना । संतांचिया चरणा वांचूनियां ॥२॥ ऐसें ज्याचें प्रेम ऐशी ज्याची भक्ति । एकाजनार्दनीं मुक्ति तेथें राबे ॥३॥

१४९५. संत आधीं देव मग । हाचि उमग आणा मना ॥१॥ देव निर्गुण संत सगुण । ह्मणोनी महिमान देवासी ॥२॥ नाम रूप अचिंत्य जाण । संतीं सगुण वर्णिलें ॥३॥ मुळीं अलक्ष लक्षा नये । संतीं सोय दाविली ॥४॥ एकाजनार्दनीं संत थोर । देव निर्धार धाकुला ॥५॥

१४९६. संत ते देव देव ते संत । ऐसा हेत दोघांचा ॥१॥

देव ते संत संत ते देव । ह्याचि भाव दोघांचा ॥२॥ संतांविण देवा कोण । संत ते जाण देवासी ॥३॥ फळपुष्प एका पाठीं । एकाजनार्दनीं राहाटी ॥४॥

१४९७. **संतांचा महिमा देवचि जाणे** । देवाची गोडी संतांसी पुसणें ॥१॥ ऐसी आवडी एकमेकां । परस्परें नोहे सुटिका ॥२॥ बहुत रंग उदक एक । यापरी देव संत दोन्ही देख ॥३॥ संतांविण देवा न कंठे घडी । उभयतां गोडी एक असे ॥४॥ मागें पुढें नहो कोण्ही । शरण एकाजनार्दनीं ॥५॥

१४९८. **वैकुंठींचें वैभव** । संतांपायीं वसे सर्व ॥१॥ संत उदार उदार । देती मोक्षाचें भांडार ॥२॥ अनन्य भावें धरा चाड । मग सुरवाड सुख पुढें ॥३॥ एकाजनार्दनीं ठाव । नोहे भाव पालट ॥४॥

१४९९. **स्वर्ग जयाची पायरी** । मोक्ष ज्यांचा आज्ञाधारी ॥१॥ ऐसा संतांचा महिमा । पायवणी ये शिवब्रह्मा ॥२॥ ब्रह्मज्ञानाची ती मात । कोण तया तेथें पुसत ॥३॥ भुक्ति मुक्ति लोटांगणीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

१५००. **ज्या सुखाकारणें देव वेडावला** । वैकुंठ सांडुनी संत सदनीं राहिला ॥१॥ धन्य धन्य संतांचें सदन । जेथें लक्ष्मीसहित शोभे नारायण ॥२॥ सर्व सुखांची सुखराशी । संतचरणीं भुक्ति मुक्ति दासी ३ एकाजनार्दनीं पार नाहीं सुखा । ह्मणोनी देव भुलले देखा ४

१५०१. **मोक्ष मुक्तीचें ठेवणें** । देती पेणें संत ते ॥१॥ नाहीं सायासाचें कोड । न लगे अवघड साधन ॥२॥ नका वनवनांतरीं जाणें । संत दरुशनें लाभ हातां ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । संत-समान देवाच्या ॥४॥

१५०२. **अमृता उणें आणिती संतजन** । नाम अमृत खूण पाजितातीं ॥१॥ नाशिवंत यासी अमृत उपकार । अनाशीवंता नामामृतसार ॥२॥ नाशिवंत देह नाशिवंत जीव । नाशिवंत ठाव जगडंबर ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतांचिये दृष्टी । नाशिवंत सृष्टि सजीव होती ॥४॥

१५०३. **घालितां संतांपायीं मिठी** । पूर्वज वैकुंठीं उद्धरती ॥१॥

ऐसा संतांचा महिमा । वानूं न शके शिवब्रह्मा ॥२॥ इच्छिलें तें फळ । जन पावती सकळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं विश्वास । संत दासांचा मी दास ॥४॥

१५०४. **पहातां संत समुदाय ।** भुक्ति मुक्ति तेथें देव ॥१॥ जातां लोटांगणीं भावें । ब्रह्मज्ञान अंगें पावे ॥२॥ तयाचे उच्छिष्टाचा कण । शरण एका जनार्दन ॥३॥

१५०५. **संतचरणींचा महिमा ।** कांहीं न कळे आगमां निगमां ॥१॥ ब्रह्मा घाली लोटांगण । विष्णु वंदितो आपण ॥२॥ शिव ध्यातो पायवणी । धन्य धन्य संतजनीं ॥३॥ तया संतांचा सांगात । एकाजनार्दन निवांत ॥४॥

१५०६. **संत सांगात घडे ।** ब्रह्म सायुज्यता जोडे ॥१॥ मुक्ति लागती चरणीं । ब्रह्मज्ञान लोटांगणीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं सांगात । घडतां होय देहातीत ॥३॥

१५०७. **संतचरणीं आलिंगन ।** ब्रह्मज्ञानी होती पावन ॥१॥ इतर सहज उद्धरती । वाचे गातां ज्यांची कीर्ति ॥२॥ लाभें लाभ संतचरणीं । मोक्ष सुख वंदी पायवणी ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । उदार संत त्रिभुवनीं ॥४॥

१५०८. **न्याय मीमांसा सांख्य पातंजली ।** व्याकरण वेदांत बोली सर्व एक ॥१॥ ते माझे सोइरे जीवलग जीवाचे । जे अधिकारी साचे संतजन ॥२॥ एकाजनार्दनीं मन तया ठायीं । होऊनियां पायीं उतराई ॥३॥

१५०९. **ऐसें जाणोनि वेदमत ।** संत सेवा सदोदित ॥१॥ पुराणें शास्त्रें अनुवादती । संतसेवन दिनरातीं ॥२॥ संतचरणीं ज्यांचें मन । तयां सुखा काय उणें ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावें । संतचरणीं लीन व्हावें ॥४॥

१५१०. **संतमहिमा न वदतां वाचा ।** नोहे साचा उपरम ॥१॥ वेदशास्त्रें देती ग्वाही । संतमहिमा न कळे कांहीं ॥२॥ पुराणासी वाड । श्रुती ह्मणती न कळे कोड ॥३॥ योगयाग वोवाळणी । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

१५११. सुख अनुपम्य संतसमागमें । अखंड दुणावतें नामें ॥ दहन होती सकळ कर्में । आणीक वर्म दुजें नाहीं ॥१॥ वाचे म्हणे कृष्णहरी । तेणें पापा होय बोहरी । संसारासी नुरे उरी । हा महिमा सत्संगाचा ॥२॥ काशी प्रयागादी तीर्थें बरीं । बहुत असतीं महीवरी । परी संतसमागमाची थोरी । तीर्थें न पवती सर्वदा ॥३॥ असतीं दैवतें अनंत कोटी । परी संतसमागम भेटी । दैवतीं सामर्थ्य हिंपुटी । हा महिमा संतांचा ॥४॥ एकाजनार्दनीं मन । संतचरणीं दृढ ध्यान । तेणें प्राप्त सच्चिदानंदघन । विठ्ठल देव न विसंबे ५

१५१२. जें सुख संतसज्जनाचे पायीं । तें सुख नाहीं आणिके ठाईं ॥१॥ तुकितां या सुखाचेनी तुके । पैं वैकुंठ जालें फिकें ॥२॥ पाहों जातां लोकीं तिहीं । ऐसें न देखों आणिके ठाईं ॥३॥ नवल या सुखाची गोडी । हरिहर ब्रह्मा घालिती उडी ॥४॥ क्षीरसागर सांडोनी पाहीं । अंगें धांवे शेषशाई ॥५॥ एकाजनार्दनीं जाली भेटी । सुख संतोषा पडली मिठी ॥६॥

१५१३. संत दरुशनें लाभ होय । ऐसा आहे अनुभव ॥१॥ पुराणीं महिमा सांगे व्यास । संतदया सर्वांसी सारखी ॥२॥ यातिकुळ हो कां भलतें । करिती सरतें सर्वांसी ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । संतमहिमान वेगळें ॥४॥

१५१४. संत उपाधिरहित । नाहीं तयां दुसरा हेत ॥१॥ सदा मुखीं नाम वाचे । तेणें जन्माचें सार्थक ॥२॥ संग नावडे तयां कांहीं । सदा कीर्तन प्रवाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं चित्त । ध्यानीं मनीं संत आठवित ॥४॥

१५१५. कामक्रोधलोभ नाहीं संतां अंगीं । वर्तताती जगीं जगरूप ॥१॥ नातळोनी संसारा दाविती पसारा । भाव एक खरा विठ्ठलपायीं ॥२॥ आणिकांची स्तुति नायकती कानीं । न बोलती वचनीं वांयां बोला ॥३॥ एकाजनार्दनीं तेचि संत तारू । भवाचा सागरू उतरिती ॥४॥

१५१६. पालटे भावना संतांचे संगती । अभाविकांही भक्ति प्रगटतसे ॥१॥ ऐसा ज्याचा उपकार । मानिती निर्धार वेदशास्त्रें २ तारिती आणिकां देऊनि विठ्ठलमंत्र । एकाजनार्दनीं पवित्र नाम गाती ३

१५१७. संत ते सोयरे जीवलग सांगाती । भेटतां पुरती सर्व-काम ॥१॥ कामधेनु कल्पतरु चिंतामणी । उदार चूडामणी याहुनी संत ॥२॥ देऊं परिसाची यांसी उपमा । परी ते नये समा संताचिये ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतांचा सांगात । पुरती सर्व आर्त जीवींचे जें ॥४॥

१५१८. यातिहीन असो भला । जो या गेला शरण संतां ॥१॥ त्याचें जन्ममरण चुकलें । पावन जाहलें तिहीं लोकीं ॥२॥ उत्तम अधम न ह्मणती । समचि देती सर्वांसी ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । केलें पावन दीना लागुनी ॥४॥

१५१९. जे या गेले संतां शरण । जन्ममरण चुकलें त्या ॥१॥ मागां बहुतां अनुभव आला । पुढेंही देखिला प्रत्यय ॥२॥ महा पापी मूढ जन । जाहले पावन दरुशनें ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत । कृपावंत दयाळु ॥४॥

१५२०. मागें संतीं उपकार । केला फार न वर्णवे ॥१॥ पाप ताप दैन्य गेलें । सिद्धचि जाहले सर्व मार्ग ॥२॥ दुणा थाव आला पोटीं । संत भेटी होतांचि ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । पावन जनीं संत ते ॥४॥

१५२१. सुख अपार संतसंगीं । दुजें अंगीं न दिसे कोठें ॥१॥ बहु सुख बहूता परीं । येथेंची सरी नसेचि ॥२॥ स्त्रिया पुत्रधन सुख । नाशिवंत देख शेवटीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत सुखा । नोहे लेखा ब्रह्मांडीं ॥४॥

१५२२. संतसुखा नाहीं पार । तेणें आनंद पैं थोर ॥१॥ ऐशी सुखाची वसती । सनकादीक जया गाती ॥२॥ सुखें सुख अनुभव । सुखें नाचतसे देव ॥३॥ तया सुखाची वसती । एका-जनार्दनीं ध्यातसे चित्तीं ॥४॥

१५२३. भाग्यवंत संत होती । दीन पतीत तारिती ॥१॥ नाहीं तया भाग्या पार । काय पामर मी वाहूं ॥२॥ चुकविती जन्मजरा । संसारा या पासोनी ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । पतित पावन संत ते ॥४॥

१५२४. बाळकाची बोबडी वाणी । ऐकोनि जननी संतोषे ॥१॥

तैसे तुह्मीं कृपाबळें । पाळिले लळे संतजनीं ॥२॥ बाळाचे जे जे अपराध । माता न करी तयासी क्रोध ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । मिळविलें गुणीं आपुलिया ॥४॥

१५२५. **संतांचे संगतीं** । पाप नुरे तें कल्पांतीं ॥१॥ ऐसा संतांचा महिमा । नाहीं द्यावया उपमा ॥२॥ तीर्थ व्रत जप दान । अवघें टाका वोवाळून ॥३॥ संत चरणींचे रजःकण । वंदी एकाजनार्दन ॥४॥

१५२६. **संतचरणींचे रजःकण** । तेणें तिन्ही देव पावन ॥१॥ ऐसा महिमा ज्याची थोरी । वेद गर्जे परोपरी ॥२॥ शास्त्रें पुराणें सांगत । दरुशनें प्राणी होती मुक्त ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । ठाव द्यावा संतचरणीं ॥४॥

१५२७. **संतांचे चरण ध्यातां** । हारपली जन्म व्यथा ॥१॥ पुढती मरणाचें पेणें । चुकती जन्मजरा तेणें ॥२॥ संत समुदाय दृष्टी । पडतां लाभ होय कोटी ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । काया कुर्वंडी संतचरणीं ॥४॥

१५२८. **संतांच्या दरुशनें** । तुटे जन्ममरण पेणें ॥१॥ ऐसा संतांचा महिमा । बोलतां नाहीं वो उपमा ॥२॥ तीर्थ पर्वकाळ यज्ञ दान । संतचरणीं होती पावन ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । संत पावन इये जनीं ॥४॥

१५२९. **संत कृपाळु उदार** । ब्रह्मादिकां न कळे पार ॥१॥ काय वानूं मी पामर । थकले सहा अठरा चार ॥२॥ नेति नेति शब्दें । श्रुती विरालिया आनंदें ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । धरा माझी आठवण ॥४॥

१५३०. **संतांचा उपकार** । सांगावया नाहीं थार ॥१॥ आपणा सारिखें करिती । यातिकुळ नाहीं चित्तीं ॥२॥ दया अंतरांत वसे । दुजेपणा तेथें नसे ॥३॥ उदारपणें उदार । एकाजनार्दनीं निर्धार ॥४॥

१५३१. **अपार महिमा संतांचा** । काय बोलूं मी वाचा ॥१॥ मागें तरलें पुढें तरती । जडजीवां उद्धरती ॥२॥ नाम मात्रा रसायन । देउनी तारिती संतजन ॥३॥ ऐशा संतां शरण जाऊं । एकाजनार्दनीं ध्याऊं ॥४॥

१५३२. संत दयाळ दयाळ । अंतरीं होताती प्रेमळ ॥१॥ शरण आलियासी पाठीं । पाहताती कृपादृष्टी ॥२॥ देऊनियां रसायना। तारिताती भवार्णव जाणा ॥३॥ संतांसी शरण जावें । एकाजनार्दनीं त्यांसी गावें ॥४॥

१५३३. सर्वांगीं सुवास परि तो उगला न राहे । सभोंवतें तरुवर चंदन करीताचि जाये ॥१॥ धणी धाय परी त्याची भुक्ति न धाये । सागर भरिता परि त्या सरिता समाये ॥२॥ वैरागर मणी पूर्ण तेजाचा होय । सभोवतें हारळ हिरे करीताचि जाय ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण जालासे निज । आपणासारिखें परी तें करितसे दुजें ४

१५३४. संत श्रेष्ठ संत श्रेष्ठ । पातकी नष्ट तारिती ॥१॥ ऐसा आहे अनुभव । पुराणीं पहाहो निर्वाहो ॥२॥ वेदशास्त्र देती ग्वाही। संत श्रेष्ठ सर्वांठायीं ३ एकाजनार्दनीं संत । ब्रह्मादिकां न कळे अंत ४

१५३५. धन्य धन्य जगीं संत । कृपावंत दीनबंधु ॥१॥ कृपादृष्टीं अवलोकितां । परिपूर्णता समदृष्टी॥२॥ अगाध देणें ऐसें आहे । कल्पांतीं हें न सरेचि ३ एकाजनार्दनीं चित्त । जडो हेत त्या ठायीं ४

१५३६. धन्य धन्य तेचि संत । नाहीं मात दुसरी ॥१॥ वाचे सदा नारायण । तें वदन मंगळ ॥२॥ सांडोनी घरदार । जाती पंढरपुरा आवडी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नेम । पुरुषोत्तम न विसंबे त्यां ४

१५३७. संत केवळ घातकी पाही । परी तयासी पातक नाहीं ॥१॥ निजबोधाचे करुनी फांसे । दोघे गोंसावी मारिले कैसे ॥२॥ अती खाणोरिया कर्म करी । दिवसां जाळिले गांव चारी ॥३॥ एकाजनार्दनीं घातकी मोठे । त्यांसी अंतक केवीं भेटे ॥४॥

१५३८. दरुशनें तरती प्राणी । ऐशी आयणी जयाची ॥१॥ ठेवितांचि मस्तकीं हात । देवचि करित तयासी ॥२॥ देउनी नाममात्रा रस । भवरोगास छेदिती ॥३॥ एकाजनार्दनीं ते संत । कृपावंत दीनालागीं ॥४॥

१५३९. भाग्यवंत होती संत । दीन पतित तारिती ॥१॥ उपदेश विठ्ठल मंत्र । देती सर्वत्र सारिखा ॥२॥ स्त्रिया शूद्र अथवा बाळें । कृपा कल्लोळें एकाचि ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । पतितपावन संत होती ॥४॥

१५४०. भाग्य उजळलें आतां । संत सभाग्यता भेटले ॥१॥ पाप ताप दैन्य गेलें। संत पाउलें देखतां ॥२॥ तुटली बंधनाची गांठी। पाय पोटीं आठवितां ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण। संतचरण दुर्लभ ४

१५४१. ज्यांचें देणें न सरे कधीं । नाहीं उपाधी जन्मांची ॥१॥ कायावाचा आणि मनें। धरितां चरण लाभ बहु ॥२॥ चौऱ्यांशींचें नाहीं कोंडें । निवारे सांकडें पैं जाण ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण। संतपूजनें लाभ बहु ॥४॥

१५४२. जन्मजरा तुटे कर्म । संत समागम घडतांचि ॥१॥ उपदेश धरितां पोटीं। दैन्यें दाही वाटीं पळताती ॥२॥ खंडे फेरा चौऱ्याऐशीं। धरितां जीवेंशी पाउलें ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं। ते दिनमणी प्रत्यक्ष ॥४॥

१५४३. तुटतीं बंधनें संतांच्या दरुशनें । केले ते पावन जगीं बहु ॥१॥ महा पापराशी तारिले अपार। न कळे त्यांचा पार वेदशास्त्रां ॥२॥ वाल्मिकादी दोषी तारिले अनुग्रहीं। पाप तेथें नाहीं संत जेथें ३ पापताप दैन्य गेलें देशांतरीं। एकाजनार्दनीं निर्धारीं सत्य सत्य ४

१५४४. संतांचा दास तो देवाचा भक्त । तरती पतित दरुशनें त्याच्या ॥१॥ त्याचिया योगें घडती सर्व तीर्थें। तीर्थ तें पवित्र होतीं तीर्थें ॥२॥ तयाचिया पदें धरा धन्य ह्मणे। ऐसे जे भेदरहित मनें तेचि संत ॥३॥ एकाजनार्दनीं तयांच्या प्रसादें। कर्मअकर्मा दोंदें निघताती ॥४॥

१५४५. उदारपणें संत भले। पापी उद्धरिले तात्काळ ॥१॥ एका भावें येतां शरण। देणें पेणें वैकुंठ ॥२॥ ऐसे उदार त्रिभुवनीं। संतां वांचुनी कोण दुजे ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण। संत पतितपावन ४

१५४६. पतितपावन केलें असे संतीं। पुराणीं ती ख्याती वर्णियेली ॥१॥ सदोषी अदोषी तारिले अपार। ह्याचि बडिवार धन्य जगीं ॥२॥ नानावर्ण याती उत्तम चांडाळ। उद्धरिले सकळ नाममात्रें ॥३॥ एकाजनार्दनीं दयेचे सागर। संतकृपा धीर समुद्र ते ४

१५४७. संतसंगें तरला वाल्हा । पशु तरला गजेंद्र ॥१॥ ऐसा संत समागम। धरतां उत्तम सुख लाभ ॥२॥ तुटती जन्मजरा

व्याधी। आणीक उपाधी नातळती ॥३॥ संसाराचा तुटे कंद । निरसे भेद अंतरींचा ॥४॥ परमार्थाचें फळ ये हातां । हा जोडतां संतसंग ॥५॥ घडती तीर्थादिक सर्व । सकळपर्व साधती ॥६॥ एकाजनार्दनीं संत । धन्य समर्थ तिहीं लोकीं ॥७॥

१५४८. **तरले संगती अपार** । वाल्मिकादि हा निर्धार । पापी दुराचार । अजामेळ तरला ॥१॥ ऐसा संतांचा महिमा । नाहीं आणीक उपमा । अनुसरलीया प्रेमा । तरताती निःसंदेह ॥२॥ वेदशास्त्रें देती ग्वाही । पुराणें ही सांगती ठायीं । सत्संगावांचुनी नाहीं। प्राणियांसी उद्धार ॥३॥ श्रुति हेंचि पैं बोलती । धरावी संतांची संगती । एकाजनार्दनीं प्रचीती । संतसंगाची सर्वदा ॥४॥

१५४९. **अभागी असोत चांडाळ** । संत दरुशनें तात्काळ उद्धरती ॥१॥ हा तो आहे अनुभव । स्वयमेव संत होती ॥२॥ पाप तापां महामारी । कामक्रोधची नुरे उरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं लीन । संत पावन तिहीं लोकीं ॥४॥

१५५०. **संताअंकीं देव वसे** । देवाअंकीं संत बैसे ॥१॥ ऐशापरस्परें मिळणी । समुद्र तरंग तैसे दोन्ही ॥२॥ हेम अलंकारवत । तैसे देव भक्त भासत ॥३॥ पुष्पीं तो परिमळ असे । एकाजनार्दनीं देव दिसे ॥४॥

१५५१. **सुख दुःखांचिया कोडी** । संत दरुशनें तोडी बेडी ॥१॥ थोर मायेचा खटाटोप । संत दरुशनें नुरे ताप ॥२॥ चार देहांची पैं वार्ता । संत दरुशनें तुटे तत्त्वतां ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत । सबाह्य अभ्यंतर देहातीत ॥४॥

१५५२. **संतसेवा केल्यापाठीं** । कैंची संसाराची गोष्टी ॥१॥ तेथें कैंचें कर्माकर्म । अवघा देह परब्रह्म ॥२॥ कैंचें ध्येय ध्याता ध्यान । एक संतचरणीं मन ॥३॥ कैंचा भेद कैंचें भान । एकाजनार्दनीं ध्यान ॥४॥

१५५३. **मेघा परिस उदार संत** । मनोगत पुरविती ॥१॥ आलिया शरण मनें वाचा । चालविती त्याचा भार सर्व ॥२॥ लिगाड उपाधि तोडिती । सरते करती आपणामाजी ॥३॥ काळाचा

तो चुकविती घाव । येऊं न देती डाव अंगासी ॥४॥ शरण एका-जनार्दनीं । तारिले जनीं मूढ सर्व ॥५॥

१५५४. आदि अंत नाहीं जयाचे रूपासी । तोचि संतांपाशीं तिष्ठतसे ॥१॥ गातां गीतीं साबडे भावें तें कीर्तन । तेथें नारायण नाचतसे ॥२॥ योगियाचीं ध्यानें कुंठित राहिलीं । संत नामामृत वल्ली गोड वाटे ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतसेवा जाण । घडती कोटी यज्ञ स्मरण मात्रें ॥४॥

१५५५. भवरोगियासी उपाय । धरावे ते संत पाय ॥१॥ तेणें तुटे जन्म जराकंद । वांयां छंद मना नये ॥२॥ उपासना जे जे मार्ग । दाविती अव्यंग भाविकां ॥३॥ निवटोनी कामक्रोध । देती बोध नाम मुद्रा ॥४॥ शरण एकाजनार्दनीं । धन्य धन्य संत जनीं ॥५॥

१५५६. कृपासिंधु ते संत । तारिती पतीत अन्याई ॥१॥ न पहाती गुणदोष । देती समरस नाममात्रा ॥२॥ तारिती भवसिंधूचा पार । एक उच्चार स्मरणें ॥३॥ एकाजनार्दनीं धन्य संत । अनाथ पतीत तारिती ॥४॥

१५५७. मान देखोनि सहसा । संतां असंतोष होय जैसा ॥१॥ नाम ऐकुनी बागुलातें । बाळ सांडूं पाहे प्राणातें ॥२॥ चंडवातें ते कर्दळी । समूळ कांपे चळचळी ॥३॥ सन्मानें नामरूप जाय । एकाजनार्दनीं सत्य पाहे ॥४॥

१५५८. ब्रह्मांडाचा धनी । तो संतीं केला ऋणी ॥१॥ ह्मणोनी नाचे मागें मागें । वाहे अंगें भार त्याचा ॥२॥ सांकडें पडूं नेदी कांहीं व्यथा । आपणचि माथां वोढवी ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत । त्रैलोक्यांत मुकुटमणी ॥४॥

१५५९. संत देवाचा लाडका । देव तेणें केला बोडका ॥१॥ अर्थ पहातां सखोल असे । बोडका देव पंढरीं वसे ॥२॥ संत लाडका देव बोडका । ह्मणे जनार्दन लाडका एका ॥३॥

१५६०. छळणें करुनी बोलतां । तात्काळ जाली समाधि अवस्था । सद्भावें विनटतां संतां । न कळे तत्त्वतां काय देती ॥१॥ जाणा

जाणते सकळ । ज्यांसी निजप्राप्तीची कळवळ । तिहीं सांडोनी स्थळ । संतजन वंदावे ॥२॥ एकाजनार्दनाचें तान्हें । भुकाळु परी मागूं नेणे । कुर्वाळूनियां स्तनें । जनार्दनें लाविलें ॥३॥

१५६१. **भांबावला देव संतांमागें धांवे** । उघडाचि प्रभवे पंढरीये ॥१॥ युगे अठ्ठाविस पुंडलीकासाठीं । उभा जगजेठी विटेवरी ॥२॥ यावें तया द्यावें क्षेमालिंगन । पुसावा तो शीणभाग त्यासी ॥३॥ कुर्वाळुनी करें धरी हनुवटी । म्हणे मजसी भेटी तुमची झाली ॥४॥ लाघव तयासी दावी आपुले बळें । पुरवावे लळे सर्व त्याचे ॥५॥ जैशी ज्याची भावना आपण पुरवी । एकाजनार्दनीं गोंवी आपणाकडे ॥६॥

१५६२. **धर्म अर्थ काम मोक्ष** । संतचरणीं ठेवी दक्ष ॥१॥ परापश्यंती मध्यमा वैखरी । चरणीं निर्धारीं संतांच्या ॥२॥ योगयागादी साधनें । संतचरणीं असो ध्यानें ॥३॥ आणीक नको त्या उपाधी । तोडा देहीं आधिव्याधी ॥४॥ एकाजनार्दनीं मन । एकपणें जनार्दन ॥५॥

१५६३. **परलोकींचे सखे** । संत जाणावे तें देखे ॥१॥ तोडिती दरुशनें बंधन । करिती खंडन कर्माचें ॥२॥ उत्तम जें नामामृत । पाजिती त्वरित मुखामाजी ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत पाय । निरंतर हृदयीं ध्याय ॥४॥

१५६४. **सांडोनियां संतसेवा** । कोण हेवा मग जोडी ॥१॥ नानापरींचें साधन । अष्टांग योग धूम्रपान ॥२॥ यज्ञ योग तीर्थकोटी । संतांचिया चरणांगुष्ठीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन । संतचरणीं समाधान ॥४॥

१५६५. **भुक्ति मुक्तीचें माहेर** । संत उदार असती ॥१॥ देव ज्यांचें करी काम । देतो धाम आपुलें ॥२॥ तया वचनाची पाहे वास । पुरवी सौरस मनींचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं विनित । संत चरणरज वंदीत ॥४॥

१५६६. जया जैसा हेत । तैसा संत पुरविती ॥१॥ उदारपणें सम देणें । नाहीं उणें कोणासी ॥२॥ भलतिया भावें संतसेवा । करितां देवा माने तें ॥३॥ एकाजनार्दनीं त्यांचा दास । पूर्ण वोरस कृपेचा ॥४॥

१५६७. संतांचें सुख जिहीं अनुभाविलें । ते जीवन्मुक्त जाहले जन्मोजन्मीं ॥१॥ संतांचा संग जयासी हो जहाला । प्रत्यक्ष घडला सत्य लोक ॥२॥ एकाजनार्दनीं संतांचा अनुभव । धाला माझा जीव परमानंदें ॥३॥

१५६८. संतांचे ठायीं नाहीं द्वैतभाव । रंक आणि राव सारिखाची ॥१॥ संतांचें देणें अरिमित्रां सम । कैवल्याचें धाम उघड तें ॥२॥ संतांची थोरीव वैभव गौरव । न कळे अभिप्राव देवासीं तो ॥३॥ एकाजनार्दनीं करी संतसेवा । परब्रह्म ठेवा प्राप्त झाला ॥४॥

१५६९. तीर्थाटन गुहावास । शरीरा नाश न करणें ॥१॥ समागम संतसेवा । हेंचि देवा आवडतें ॥२॥ करितां रामनाम लाहो । घडती पहाहो धर्म त्या ॥३॥ सकळ कर्में जाती वांयां । संत पायां देखतां ॥४॥ एकाजनार्दनीं होतां दास । पुरे आस सर्वही ॥५॥

१५७०. संतचरणीं सावधान । ज्याचें जडलेंसे मन ॥१॥ तया नाहीं जन्ममरण । मुक्ती उभ्या कर जोडोन २ ब्रह्मज्ञान हात जोडी। संतांघरीं घाली उडी ३ शरण एकाजनार्दनीं । वंदितसे अनुदिनीं ४

१५७१. भाविक हे संत कृपेचे सागर । उतरती पार भवनदी ॥१॥ तयांचिया नामें तरताती दोषी। नासती त्या राशी पातकांच्या २ दयेचें भांडार शांतीचें घर । एकाजनार्दनीं माहेर भाविकांचें ३

१५७२. संतपूजनें देव । तुष्टतसे वासुदेव ॥१॥ संतपूजेचें महिमान । वेदां न कळे प्रमाण ॥२॥ संतचरण तीर्थ माथा । वंदिती तीर्थें पैं सर्वथा ॥३॥ एकाजनार्दनीं करी पूजा । पूज्य पूज्यकु नाहीं दुजा ॥४॥

१५७३. मुखीं नाहीं निंदा स्तुति । साधु वर्ते आत्मस्थिति ॥१॥ राग द्वेष समूळ गेले । द्वैताद्वैत हारपले ॥२॥ घेणें देणें हा पसारा । नाहीं जयासी दुसरा ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत । ज्याचे हृदयीं भगवंत ॥४॥

१५७४. धन्य तेचि संत भक्तभागवत । हृदयीं अनंत नित्य ज्यांच्या ॥१॥ धन्य त्यांची भक्ति धन्य त्यांचें ज्ञान । चित्त समाधान सर्वकाळ ॥२॥ धन्य तें वैराग्य धन्य उपासना । जयाची

वासना पांडुरंगीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं धन्य तेचि संत । नित्य ज्यांचें आर्त नारायणीं ॥४॥

१५७५. **संतां निंदी जो पामर** । तो दुराचार जन्मोजन्मीं ॥१॥ त्यांसी करितां संभाषण । करावें सचैल तें स्नान ॥२॥ तयासी येऊं न द्यावें घरा । आपण जाऊं नये द्वारा ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । त्याचें न पहावें वदन ॥४॥

१५७६. **संतांची जो निंदा करितो चांडाळ** । प्रत्यक्ष अमंगळ हीन याती ॥१॥ तयाच्या विटाळा घ्यावें प्रायश्चित्त । आणिक दुजी मात नाहीं नाहीं ॥२॥ तयाचें वचन नायकावें कानीं । हो कां ब्रह्मज्ञानी पूर्ण ज्ञाता ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसे जे पामर । भोगिती अघोर रवरव नरक ॥४॥

१५७७. **संतांचा करी जो अपमान** । तोचि जाणावा दुर्जन ॥१॥ जन्मोनियां पापराशी । जातो पतना नरकासी ॥२॥ सोडवावया नाहीं कोणी । पडतो चौऱ्यायंशीं पतनीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । ऐसा अभागी खळ जाण ॥४॥

१५७८. **जया संतचरणीं नाहीं विश्वास** । धिक् त्यास वास यमपुरीं ॥१॥ संतचरणीं मन ठेवा रे निश्चळ । करुणा उतावेळ भाका त्यासी ॥२॥ घाला लोटांगण वंदूं पां चरण । तेणें समाधान होईल मना ३ एकाजनार्दनीं सत्संगावांचुनी । तरला तो कोण्ही मज सांगा ॥४॥

१५७९. **असोनी उत्तम न करी भजन** । संतसेवा दानधर्म नेणे ॥१॥ काय त्याचें कुळ चांडाळ चांडाळ । मानी तो विटाळ यमधर्म ॥२॥ सदा सर्वकाळ संतांची करी निंदा । पापाची आपदा भोगी नरक ॥३॥ स्वमुखें आपण सांगे जनार्दन । एकाजनार्दन पूजन करी सुखें ॥४॥

१५८०. **नांदतसे नाम आकाश पाताळीं** । सर्व भूमंडळीं व्याप्त असे ॥१॥ पाताळ भेदोनी व्याप्त ठेलें पुढें । नाहीं त्यासी आड कोठें कांहीं ॥२॥ चौऱ्यांशीं भोगिती दुर्मती पामर । संतांसी साचार शरण न जाती ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम अविनाश । संतसंगें दोष सर्व जाती ॥४॥

१५८१. **नरदेह श्रेष्ठ परमपावन** । पावोन न करी संतसेवन १ ऐसिया नराप्रती जाण । यम यातना करीतसे ॥२॥ अपरोक्ष ज्ञानं कसवटी । संतांविण नये पोटीं ॥३॥ जैसा अंधारीं खद्योत । तैसा संतांविण नरदेह प्राप्त ॥४॥ मनीं विषयाचा अभिलाष । कोण सोडवी तयांस ५ जनार्दनाचा एका ह्मणे । संतांपायीं देह ठेवणें ॥६॥

१५८२. **संतांसी जो निंदी देवासी जो वंदी** । तो नर आपदीं आपदा पावे १ देवासी जो निंदी संतांसी जो वंदी । तो नर गोविंदीं सरता होय ॥२॥ कृष्णा कंस द्वेषी नारदा सन्मानी । सायुज्यसदनीं पदवी पावे ३ एकाजनार्दनीं गूज सांगे कानीं । रहा अनुदिनीं संतसंगें ४

१५८३. **शरण गेलिया संतांसी** । तेणें चुकती चौऱ्यांयशीं ॥१॥ द्यावें संतां आलिंगन । तेणें तुटे भवबंधन ॥२॥ वंदितां चरणरज । पावन देह होती सहज ॥३॥ घालितां चरणीं मिठी । लाभ होय उठाउठी ॥४॥ प्रेमें दर्शन घेतां । मोक्ष सायुज्य ये हातां ॥५॥ ह्मणे जनार्दन । एका लाधलीसे खूण ॥६॥

१५८४. **कर्म उपासना न कळे जयासी** । तेणें संतांसी शरण जावें ॥१॥ सर्व कर्मभावें विठ्ठलनाम गावें । जाणिवेनेणिवेचे हांवे पडूं नये ॥२॥ अभिमान झटा वेदाचा पसारा । शास्त्रांचा तो थारा वहातां अंगीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं सर्व कर्म पाहीं । विठ्ठल म्हणतां देहीं घडतसे ॥४॥

१५८५. **संतांवाचोनियां सुख कोठें नाहीं** । अमृत त्यांचे पायीं नित्य वसे ॥१॥ संतांचे संगती होय मोक्षप्राप्ति । नको पा संगती दुर्जनाची २ दुर्जनाचे संगें दुःख प्राप्त होय । तेथें कैंची सोय तरावया ३ एकाजनार्दनीं हेंचि सत्य साचा । नको अभक्तांचा संग देवा ४

१५८६. **वाट पिकली संतांसी** । अवघें स्वरूप मुद्दलची ॥१॥ उकल करा लवड सवडीं । मुद्दल देव घडोघडीं ॥२॥ द्वैताची दाटणी सोडीं । वासनेची वासना फेडीं ॥३॥ आळ करितां सरळ सात । मन पडेल विचारांत ॥४॥ अखिल गुरुनामाचे । स्थापिले सुरंग भक्तीचे ॥५॥ अंगळु मंगळु नंद भाषा । द्वैत दळणीं वटील घसा ६॥ आंत बाहेर एकचि सुत । मुद्दल देतां सुखी होत ॥७॥ एकाजनार्दनीं एकची भेटी । सरिसी साठीं संसारा ॥८॥

१५८७. हरिप्राप्तीसी उपाय । धरावे संतांचे ते पाय ॥१॥ तेणें साधती साधनें । तुटती भवाचीं बंधनें ॥२॥ संतांविण प्राप्ति नाहीं । ऐशी वेद देती ग्वाही ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत । पूर्ण करिती मनोरथ ॥४॥

१५८८. सकळ संकल्पांचा त्याग । करितां संतसंग जोडला ॥१॥ मूळ पाहिजे हेंचि शुद्ध । भेदाभेद न यावे ॥२॥ संकल्पाचें दृढ बळ । विकल्पाचें छेदी मूळ ॥३॥ संकल्प दृढ धरितां पोटीं । एकाजनार्दनीं होय भेटी ॥४॥

१५८९. आह्मांसी तों एक संतांचे चरण । दुजें अनुमान नेणों कांहीं ॥१॥ सर्वभावें त्याचें करितां सेवन । आमुचें हितकल्याण जन्मोजन्मीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं संतांचे चरणीं । जाईन लोटांगणीं जीवेंभावें ॥३॥

१५९०. संतसमागमें सुखाची ते रासी । ह्मणोनि पायांपाशीं सलगी केली ॥१॥ वंदूं चरणरज घालूं लोटांगण । अभय तें दान संत देती ॥२॥ पंच महा पातकी विश्वासघातकी । ऐशी यासी निकी संतसेवा ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतांचा मी दास । अनन्य पायांस न विसंबें ॥४॥

१५९१. आजी सुदिन आह्मासी । संतसंग कैवल्यरासी ॥१॥ हेंचि आमुचें साधन । आणिक नको आह्मां पठन ॥२॥ वेदश्रुती पुराण मत । संत सेवातें सांगत ॥३॥ जाणोनी विश्वासलों मनीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

१५९२. सायासाचा न करीं सोस । एक आस संतचरणीं ॥१॥ नावडे वैभव विलास मनीं । अनुदिनीं संतसेवा ॥२॥ प्रेमें प्रेम दुणावलें । सुख जाहलें सुखासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । संतचरण वंदी माथां ॥४॥

१५९३. होईन मी दास कामारी संतांचा । संकल्प हा साचा जीवभावें ॥१॥ घालीन लोटांगण करीन पूजन । भावें वोवाळिन प्राण माझा ॥२॥ आणिक सायास न करीं कांहीं आस । होईन निजदास संतचरणीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं हेंचि वाटे बरें । आणिक दुसरें नको कांहीं ॥४॥

१५९४. जाहली भाग्याची उजरी । संतसेवा निरंतरीं ॥१॥ होंचि मज वाटे गोमटें । येणें भवभ्रम फिटे ॥२॥ करितां सावकाश ध्यान । होय मनाचें उन्मन ३ एका जनार्दनीं संत । सदा शांत अंतरीं ४

१५९५. संतसुखसागरीं । बुडी दिधली निर्धारीं । भवदुःख हरी । संतनामें ॥१॥ ऐसा संतांचा महिमा । नाहीं द्यावया उपमा । ब्रह्मसुखधामा । पुढें नाचे ॥२॥ बोलती तें वचन साचें । नाहीं बोलणें असत्याचें । नामीं प्रेम जयाचें । जडोनि ठेलें ॥३॥ कृपावंत संत । दीन तारिले त्वरित । एकाजनार्दनीं मात । श्रवण मज झाली ॥४॥

१५९६. देऊनियां अभयदान । संतीं केलें मज पावन । निरसोनी भवबंधन । तारिलें मज ॥१॥ ऐसा संतसमागम । नाहीं आणीक विश्राम । योगियाचें धाम । कुंठित पैं झाले ॥२॥ आणीक एक वर्म । मुख्य इंद्रियांचा धर्म । मन ठेवुनी विश्राम । नामचिंतन करावें ॥३॥ एकाजनार्दनीं जाण । संत आमुचें निजध्यान । कायावाचा मन । दृढ पायीं ॥४॥

१५९७. संतचरणरज वंदुनी तत्त्वतां । सायुज्य मुक्ती माथां पाय देऊं ॥१॥ थोरींव थोरीव संतांची थोरीव । आणिक वैभव कांहीं नेणें ॥२॥ संतांपरतें दैवत नाहीं जया चित्तीं । तोचि एक पूर्ण स्थिति ब्रह्मज्ञानी ॥३॥ संत तेचि देव जयांची वासना । एकाजनार्दनीं भावना नाहीं दुजी ॥४॥

१५९८. संत सज्जन जिवलग माझे । त्यांचे चरण वुरीन वोजें ॥१॥ त्यांचेसंगें सुख मना होय । आनंदीं आनंद पहातां होय ॥२॥ त्यांचे पिसें मजलागीं मोठें । ऐसे भाविक केवीं भेटे ॥३॥ त्यांचे नामाची घेऊं धणी । तया जाऊं लोटांगणीं ॥४॥ तया शेजार करितां बरा । चुके जन्ममरण फेरा ॥५॥ तया जीव करूं कुर्वंडी पाहीं । एकाजनार्दनीं लागतसे पायीं ॥६॥

१५९९. जनीं जनार्दन मुख्य हाचि भाव । संत तेचि देववृत्ती ऐसी ॥१॥ समाधि साधन माझे संतजन । विश्रांतीचें स्थान संतपायीं ॥२॥ योगयाग धारणा पंचाग्नि साधन । तें हें माझें ध्यान संतांपायीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं तयाचा सांगात । घडो मज निश्चित सर्वकाळ ४

१६००. **अंकिला देव संतद्वारीं** । भिक्षा मागे तो निर्धारीं ॥१॥ मज द्याहो प्रेमभिक्षा । देव बोले तया प्रत्यक्षा ॥२॥ नाम गाणें हेची दक्ष । एकाजनार्दनीं प्रत्यक्ष ॥३॥

१६०१. **मोक्षमुक्ती काकुलती** । संतांप्रती येताती ॥१॥ करा माझा अंगिकार । नाहीं थार तुह्मांविण ॥२॥ हेंचि द्यावें आह्मा-लागुनी । तुमचे चरणीं वास सदा ॥३॥ एकाजनार्दनीं करी विनंती । कींव भाकिती संतांप्रती ॥४॥

१६०२. **मायबाप तुह्मी संत** । मी पतित कींव भाकीं ॥१॥ करा माझें समाधान । अभय वचन देउनी ॥२॥ मागें तारिले सकळ । उत्तम अधम चांडाळ ॥३॥ तोचि आहे अनुभव । म्हणोनी कींव भाकीतसों ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । मज पावन करावें ॥५॥

१६०३. **संतांचिये द्वारीं होईन द्वारपाळ** । न सांगतां सकळ करीन काम ॥१॥ तेणें माझ्या जीवा होईल समाधान । यापरतें साधन आणीक नाहीं ॥२॥ शेष उष्टावळी काढीन पत्रावळी । पूर्व-कर्मा होळी सहज होय ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्रोंचि पैं मागत । नाहीं दुजा हेत सेवेविण ॥४॥

१६०४. **संतांचिये पायीं** । भावें ठेविली म्यां डोई ॥१॥ करा माझें समाधान । आलों पतित शरण ॥२॥ आपुलीया सेवे । माझे संकल्प वेंचावे ३ एकाजनार्दनीं तुमचा दास । पुरवा आस माझी ते ४

१६०५. **संतांचिये परिवरीं** । लोळेन मी निर्धारीं ॥१॥ जीवा होईल महालाभ । ऐसा घडतां उद्योग ॥२॥ सांडोनियां थोरपण । शिव घाली लोटांगण ॥३॥ आपुलें महत्त्व । तेथें मिरवूं नये सत्य ॥४॥ शरण एकाजनार्दनीं । वोवाळावा जीव चरणीं ॥५॥

१६०६. **संतांचे चरणीं** । सुख घेईन मी धणी ॥१॥ करीन नीच-वृत्ति काम । मना होईल विश्राम ॥२॥ बंधनाची वेडी । तुटेल तयाचीये जोडी ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । वासना जाईल करपोन ॥४॥

१६०७. **संतांचिये घरीं होईन श्वानयाती** । उच्छिष्ट तें प्रीति मिळेल मज ॥१॥ तेणें या देहाची होईल शुद्धता । भ्रम मोह ममता निवारेल ॥२॥ आशा पाश सर्व जातील तुटोनी । जीव

हा बंधनीं मुक्त होय ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाकीन करुणा ॥ श्रीसंत चरणा वारंवार ॥४॥

१६०८. **तुमच्या चरणीं मिठी** । आतां तुटी न करावी ॥१॥ थोरांचें जें थोरपण । तुह्मा करणें सहजाचि ॥२॥ मी पतित दीन हीन । ह्मणोनि शरण तुह्मासी ॥३॥ पतितपावन तुह्मी संत । एवढें आर्त पुरवा ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । त्याचें चुकवा जन्ममरण ५

१६०९. **ऐकोनी कीर्ति उदार संत** । आलों धांवत शरण ॥१॥ सांभाळावें सांभाळावें । सांभाळावें अनाथा ॥२॥ धरूनियां हातीं हात । ठेवा मस्तकीं निवांत ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकपण । एका भावें आलों शरण ॥४॥

१६१०. **संतचरणीं जीवभाव** । ठेविला देह विसार ॥१॥ आतां तुह्मीं उपेक्षिल्या वरी । कोण वानील तुमची थोरी ॥२॥ बहु जाहलों कासाविस । धरली कास आदरें ॥३॥ एकाजनार्दनीं परता । करितां लाज येई माथां ॥४॥

१६११. **संतांचिया माथां चरणांवरी माझा** । देहीं भाव दुजा नाहीं नाहीं ॥१॥ नामाचें चिंतन करती सर्वकाळ । ते माझे केवळ मायबाप ॥२॥ मायबाप ह्मणों तरी लाजिरवाणें । चुकविलें पेणें संतजनीं ॥३॥ ज्या ज्या जन्मा जावें मायबाप दोन्ही । परी संतजन निर्वाणीं मिळतीना ॥४॥ येचि देहीं डोळां संतांसी देखिलें । एकाजनार्दनीं वंदिले चरण त्यांचे ॥५॥

१६१२. **माझ्या मना धरीं गोडी** । संत जोडी करीं तूं ॥१॥ मग सुखा काय उणें । देवाचि ठाणें दुणावे ॥२॥ कळिकाळ वंदी माथां । नाहीं चिंता संसार ३ एकाजनार्दनीं दास । हेचि आस पुरवावी ४

१६१३. **करीं कांहीं मना एक विचारणा** । संतांच्या चरणा न विसंबें ॥१॥ तयाचा मी दास कामारी दुर्बळ । तेचि माझें सकळ हित करती ॥२॥ देउनी प्रेमपान्हा लडीवाळपणें । कृपेचें पोसणें तुमचें मी ॥३॥ जनार्दनाचा एका तुमचा तो दास । तयासी उदास धरूं नये ॥४॥

१६१४. **माझ्या मनाचा संदेह** । फेटला देखितांचि पाय ॥१॥

तुह्मीं कृपा केली संतीं । निरसली भय खंती ॥२॥ माझें मज दिलें हातीं । जाहली समाधान वृत्ती ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । निरसला भवशीण ॥४॥

१६१५. **पाहूनियां मनोगत** । पुरवा हेत तुह्मी माझा ॥१॥ मग मी न सोडीं चरणां । संत सुजाणा तुमचीया ॥२॥ दंडवत घालीन पायां। करा छाया कृपेची॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । मुकुटमणी तुह्मी संत॥४॥

१६१६. **मनाचेनि मनें जहालों शरणागत** । कृपावंत संत मायबाप ॥१॥ धरूनियां आस घातली लोळणी । मस्तक चरणीं माझा तुमच्या ॥२॥ तुमचा मी दास कामारी त्रिवाचा । आणीक मनाचा संकल्प नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं तुह्मी तों पावन । काय हा मी दीन वानूं महिमा ॥४॥

१६१७. **मनाची नखी न लगे जयां ठाया** । तेणें उणी पायां भेटवी संत ॥१॥ संत उदार उदार । नामामृतें भरले सागर ॥२॥ एकाजनार्दनीं संत । कोण जाणे त्यांचा अंत ॥३॥

१६१८. **उघड बोलती संत** । जैसा हेत पुरविती ॥१॥ मनींचें जाणती ते सदा । होऊं नेदी विषयबाधा ॥२॥ अज्ञान सज्ञान । तारिती कृपें करून ॥३॥ संतांपायीं ज्याचा भाव । तेथें प्रगटेची देव ॥४॥ एकाजनार्दनीं बरा । द्यावा मज तेथें थारा ॥५॥

१६१९. **संतचरणीं विश्वास** । धरुनी राहिलों रात्रंदिवस ॥१॥ मज दिना सांभाळावें । हेंचि मागें जीवेंभावें ॥२॥ धनवित्तां चाड नाहीं । सेवा सुखें मज द्यावी ॥३॥ एकाजनार्दनीं आपुला । एकाएकपणें अंकिला ॥४॥

१६२०. **आलिंगन संत पायां** । पावली काया विश्रांति ॥१॥ सुखें सुख अपार झालें । संत पाउलें देखतां ॥२॥ अवघा श्रम फळा आला । काळ गेला देशधडीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत । मज भेटोत अखंडित ॥४॥

१६२१. **देहतापें तापलों भारी** । संतां घरीं मागतसें ॥१॥ मज द्या कांहो जीवन । जेणें जीवाचें समाधान ॥२॥ एकाजनार्दना सवें । सुख सागराची घातली पोहे ॥३॥

१६२२. **पुरवा माझी येवढी आस** । करा निजदास संतांचा ॥१॥ इच्छा पुरवा मनींचा हेत । सभाग्य संत दाखवा ॥२॥ आणिक मागणें तें नाहीं । दुजा देहीं आठव नको ॥३॥ घालीन लोळणी । संतचरणा निशिदिनीं ॥४॥ परलोकींचें तारूं । एका निर्धारु जनार्दनीं ॥५॥

१६२३. **धन्य आज दिन संतदरुशनाचा** । अनंत जन्मांचा शीण गेला ॥१॥ मज वाटे त्यासी आलिंगन द्यावें । कदा न सोडावे चरण त्याचे ॥२॥ त्रिविधतापांची जाह्ली बोळवण । देखिल्या चरण वैष्णवांचे ॥३॥ एकाजनार्दनीं घडो त्याचा संग । न व्हावा वियोग माझ्या चित्ता ॥४॥

१६२४. **अनुपम्य सुख संतांचिया पायीं** । राहीन तये ठाईं अखंडित ॥१॥ अखंडित गोडी सेवीन आवडी । ब्रह्मादिकां जोडी ऐशी नाहीं ॥२॥ सर्व पर्वकाळ आले तया ठायां । विश्रांति घ्यावया इच्छिताती ३ एकाजनार्दनीं सुखाचें माहेर । भवसिंधुपार तारक हें ४

१६२५. **एकविध भाव संतांच्या चरणीं**। घेईन पायवणी धणीवरी ॥१॥ आनंदें चरण धरीन आवडी । हीच माझी जोडी सर्व जाणा ॥२॥ उतराई तयांच्या नोहे उपकारा । धाडिती माहेरा निजाचिया ३ एकाजनार्दनीं घडतां त्यांचा संग । जन्ममरण पांग तुटे मग ४

१६२६. **तुह्मी तंव उदार मायबाप संत**। करावें कृतार्थ मजलागीं ॥१॥ ठेवा माथां हात वंदूं पायवणी । आणिक दुजें मनीं नाहीं कांहीं २ गुणदोष याती न पहा कारण । करितों भजन निशिदिनीं ३ एकाजनार्दनीं तयाचा मी दास । येवढीच आस पायीं मिठी ४

१६२७. **संतीं केला उपकार** । मज निर्धार वाणला ॥१॥ चुकविलें जन्माचें सांकडें । उगविलें कोडें बहुतांचें ॥२॥ गुण अवगुण नाणितां मनीं । देती दरुशनीं मुक्ति त्या ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । करूं वोवाळणी देहाची ॥४॥

१६२८. **फार बोलूं काय वांयां** । जाणवेल पायां चित्त माझें ॥१॥ धन्य धन्य तुह्मी संत । कृपावंत संसारीं ॥२॥ उत्तीर्णपणें मज दासा । पुरवा इच्छा कृपाळुवा ॥३॥ शरण एकाजनार्दना । कृपा करुणा तुह्मी संत ॥४॥

१६२९. **रवि न लपेचि अंधारीं।** तैशी तुमची जगीं थोरी ॥१॥ कृपावंत तुह्मी संत। यावरी हेत दुजा नाहीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं शरण। संत परिपूर्ण दयाळु ॥३॥

१६३०. **कृपाळ उदार तुह्मी संत।** दीन अनाथ तारिले ॥१॥ हाचि महिमा ऐकिला। जीव गुंतला चरणीं ॥२॥ करा माझें समाधान। देउनी वचन अभयाचें ॥३॥ यावरी फार बोलूं नेणें। उचित करणें तुह्मासी ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण। आहें मी दीन पामर ॥५॥

१६३१. **तुह्मी संतजन।** माझें ऐका हो वचन ॥१॥ करा कृपा मजवरी। एकदां दाखवा तो हरी ॥२॥ आहे तुमचे हातीं। ह्मणोनी येतों काकुलती ३ एकाजनार्दनीं ह्मणे थारा। संतीं द्यावा मज पामरा ४

१६३२. **संतांचा महिमा।** नाहीं द्यावया उपमा ॥१॥ मज तारिलें तारिलें। भवजळीं उद्धरिलें ॥२॥ पावन केलें संतीं। अवघी निसरली गुंती ॥३॥ संतचरण वंदीन माथा। एकाजनार्दनीं तवत्तां ४

१६३३. **संतांच्या विभूती जगासी उपदेश।** देताती सौरस सर्वभावें ॥१॥ परीसाचे परी करिती उपकार। कामधेनु कल्पतरूवर त्यासी वंद्य २ एकाजनार्दनीं सर्वांमाजी श्रेष्ठ। संत ते वरिष्ठ वंदूं आह्मी ३

१६३४. **सोनीयाचा दिवस आजी झाला।** संत समागम पावला ॥१॥ तेणें फिटलें अवघें कोडें। झालें परब्रह्म उघडें ॥२॥ एकाजनार्दनीं सेवा। करीन मी त्यांची भावा ॥३॥

१६३५. **संतसंगतीनें झालें माझें काज।** अंतरीं तें निज प्रगटलें ॥१॥ बरवा झाला समागम। अवघा निवारला श्रम ॥२॥ दैन्य दरिद्र दूर गेलें। संत पाउलें देखतां ॥३॥ एकाजनार्दनीं सेवा। करीन मी आपुल्या भावा ॥४॥

१६३६. **अखंडित संतसंग।** तेथें काय सुखा उणें मग ॥१॥ माझे आलें अनुभवा। संतसेवा घडावी ॥२॥ हेंचि मागें आणीक नाहीं। संतसंग देई सर्वकाळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन। संतपायीं मी ठेवीन ॥४॥

१६३७. **जन्मजन्मांतरींचें सुकृत जोडलें।** संतचरण पावले तेणें भाग्यें ॥१॥ हा माझा विश्वास संतचरण सेवा। दुजा नाहीं हेवा

प्रपंचाचा ॥२॥ मागणें तें नाहीं आणिक तयासी । संत हे सेवेसी झिजवी अंग ॥३॥ एकाजनार्दनीं सेवेसी मन । रात्रंदिवस ध्यान लागो त्याचें ॥४॥

१६३८. संत भलते याती असो । परी विठ्ठल मनीं वसो ॥१॥ तया घालीन लोळणी । घेईन मी पायवणी ॥२॥ ज्ञाती कुळासी संबंध । मज नाहीं भेदाभेद ॥३॥ भलते ज्ञातीचा । विठ्ठल उच्चारी वाचा ॥४॥ तेणें पावन देह चारी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं ॥५॥

१६३९. भाग्याचा उदय झाला । संतसंग मज घडला ॥१॥ तेणें आनंदाचे पूर । लोटताती निरंतर ॥२॥ प्रेम सप्रेम भरतें । अंगीं उतार चढतें ३ आली आनंदलहरी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं ॥४॥

१६४०. संत आमुचे देव संत आमुचे भाव । आमुचें गौरव संत सर्व ॥१॥ वेदशास्त्र पुराण मंत्रादि साधन । संतसेवा ध्यान आह्मा धन्य ॥२॥ योगयाग व्रत साधन पसर । संतांठाईं आदर हेंचि बरें ३ जनीं जनार्दन संतसेवा जाण । एकाजनार्दन तोचि धन्य ४

१६४१. आजि उत्तम सुदीन । झालें दर्शन संतांचें ॥१॥ पाप-ताप दैन्य गेलें । संत पाउलें पहातां ॥२॥ अवघा यत्न फळा आला । अवघा झाला आनंद ॥३॥ अवघें कर्म सुकर्म झालें । अवघे भेटले संतजन ४ एकाजनार्दनीं बरा । संतसमागम खरा ॥५॥

१६४२. संत जाती हरिकीर्तना । त्यांच्या वाहीन मोजे वा-हाणा ॥१॥ हेंचि भवसिंधूचें तारूं । तेणें उतरूं पैल पारु ॥२॥ जन्मोजन्मींचें भेषज । तें हे संतचरण रज ॥३॥ संतचरणींच्या पादुका । जाहला जनार्दन एका ॥४॥

१६४३. मनासी निर्धार केलासे देखा । संतसंग सुखा आतु-डलों ॥१॥ इच्छिलें पावलों इच्छिलें पावलों । इच्छिलें पावलों संत-संग २ एकाजनार्दनीं सांगात तयाचा । अनुभवें अनुभवाचा बोध लाहे ३

१६४४. मस्तक माझें संतपायीं । ठेउनी होऊं उतराई ॥१॥ वारंवार क्षणक्षणा । नामघोष करिती जाणा ॥२॥ देउनी अभय-दान । करिती पतितपावन ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहीं । संतपायीं ठेवी डोई ॥४॥

१६४५. **आजि दिवस धन्य झाला** । संत समागम पावला ॥१॥ बरवा फळला शकून । अवघा निवारला शीण ॥२॥ सुस्नात झालों । संत सागरीं नाहालों ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावें । संतचरणीं लीन व्हावें ॥४॥

१६४६. **वटिका पळ न वचे वांयां** । संतपायां सांडोनी ॥१॥ मनोरथ पुरले मनींचे । झालें देहाचें सार्थक २ जन्मा आलियाचें काज । संतसंग घडला निज ३ एकाजनार्दनीं मिठी । संतसंग जडला पोटीं ४

१६४७. **जाणते संत जाणते संत** । जाणते संत अंतरींचें ॥१॥ जे जे इच्छा देती फळ । काळ वेळ चुकवोनी ॥२॥ मनोरथ पुरले वो माझे । एकाजनार्दनीं वोझें ॥३॥

१६४८. **जयाच्या चरणां मिठी घाली भावें** । धन्य ते जाणावे सदैव संत ॥१॥ प्रेमाचे सागर भक्तीचे उदधि । तोडिती उपाधि नाममात्रें ॥२॥ जडजीवां तारक सत्य सत्य वाचे । आणीक तें न वचे उपमे त्याच्या ॥३॥ एकाजनार्दनीं कृपाळु संतजन । तेणें मज पावन केलें जगीं ॥४॥

१६४९. **जाणती हे हतवटी** । संत पोटीं दयाळु ॥१॥ न म्हणती अधम जन । करिती कृपेनें पोषण ॥२॥ शुचि अशुचि न म्हणे कांहीं । एकरूप वर्ते देहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं मज । तारियेलें तेणें सहज ॥४॥

१६५०. **देवतांचे अंगीं असतां विपरीत** । परी संतकृपा त्वरित करिती जगीं ॥१॥ जैसी भक्ति देखती तैसे ते पावती । परी संतांची गती विचित्रची ॥२॥ वादक निंदक भेदक न पाहाती । एकरूप चिंती मन ज्याचें ॥३॥ भक्ति केल्या देव तुष्ट सर्वकाळ । न करितां खळ म्हणवी वैर ॥४॥ संतांचे तों ठायीं ही भावना नाहीं । एकाजनार्दनीं पायीं विनटला ॥५॥

१६५१. **कैवल्य निधान तुम्ही संतजन** । कायावाचा मन जडलें पायीं ॥१॥ सर्वभावें दास अंकित अंकिला । पूर्णपणें जाहला बोध देहीं ॥२॥ जें जें दृष्टी दिसे तें तें ब्रह्मरूप । एकाजनार्दनीं दीप प्रज्वाळिला ॥३॥

१६५२. दुजा नाहीं जया भाव। अवघा देव विठ्ठल ॥१॥ आणिक कांहीं नाहीं छंद । नाम गोविंद सर्वदा ॥२॥ नाना मतां करती खंड । छेदिती पाखांड अंतरींचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं तेचि संत । उदार कृपावंत दयाळु ॥४॥

१६५३. धन्य दिवस जाहला। संत समुदाव भेटला ॥१॥ कोडें फिटलें जन्मांचें । सार्थक जाहलें पैं साचें ॥२॥ आज दिवाळी दसरा । संतपाय आले घरा ३ एकाजनार्दनीं जाहला । धन्य दिवस तो भला ४

१६५४. संतांचिये पायीं मज पैं विश्रांति । नाहीं माया भ्रांति तये ठाई ॥१॥ सांगतों तें मनीं धरावें वचन । संतांसी शरण जावें सुखें ॥२॥ संत तुष्टलीया देवा आनंद होय । मागें मागें धांवे तया पाठीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं माहेर सुखाचें । घेतलीया वाचे संतनाम ४

१६५५. संतजनाची मिळाली मिळवणी । रामनामाची भरली भरणी ॥१॥ रामनाम सेवा हा राम सांठवा । परमानंदाचा लाभ जाला जीवा ॥२॥ कीर्तनाचें तारूं लाधलें । रामनाम केणें सवंगलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं रामनाम सेवा । परमानंदाचा लाभ जाला जीवा ॥४॥

१६५६. अंगीं जया पूर्ण शांति । वाचा रामनाम वदती । अनुसरले चित्तवृत्तीं । संत चरणींसर्वदा ॥१॥ घडो तयांचा मज संग । जन्ममरणाचा फिटतसे पांग । आधिव्याधि निरसे सांग । घडतां संग वैष्णवांचा ॥२॥ जें दुर्लभ तिहीं लोकां । आह्मां सांपडलें फुका । एकाजनार्दनीं घोका । नाम त्याचें आवडी ॥३॥

१६५७. संतांच्या विभूति । धर्मालागीं अवतरती ॥१॥ धर्म रक्षणाकारणें । साधु होताती अवतीर्ण ॥२॥ जगा लावावें सत्पथीं । होचि साधुची पैं कृतीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं साधु । हृदयीं वसे ब्रह्मानंदु ॥४॥

१६५८. कोणता उपाय । जोडे जेणें संतपाय ॥१॥ हाचि आठव दिवसरात्रीं । घडो संतांची संगती ॥२॥ न करूं जप तप ध्यान । संतांपायीं ठेवूं मन ॥३॥ न जाऊं तीर्थ प्रदक्षणा । आठवूं संतांचे चरणां ॥४॥ होतां ऐसा निजध्यास । एकाजनार्दनीं दास ॥५॥

१६५९. बहुतांच्या मता । आह्मी न लागूं सर्वथा ॥१॥ धरूं संतांचा सांगात । तेणें होय आमुचें हित ॥२॥ जाऊं पंढरीसी । नाम गाऊं अहर्निशीं ॥३॥ करूं हाचि नित्य नेम। आणीक नको निजधाम ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाम । गाऊं आवडीनें राम ॥५॥

१६६०. केला संतीं उपकार । दिधलें घर दावुनी ॥१॥ नये ध्यानीं मनीं लक्षीं । तो प्रत्यक्षीं दाविला ॥२॥ संकल्पाचें तोडिलें मूळ। आलें समूळ प्रत्यया ३ एकाजनार्दनीं कृपावंत।होती संत सारखे ४

१६६१. ज्यासी नाहीं संतसंग। ते अभंग दुःख भोगिती ॥१॥ तैसा नको विचार देवा । देईं सेवा संतसंग ॥२॥ अखंड नाम वाचे कीर्ति । संतसंग विश्रांति मज देईं ॥३॥ मागणें तें हेंचि द्यावें । आणिक मागणें जीवीं नाहीं ॥४॥ ह्मणे जनार्दनाचा एका । सुलभ सोपा उपाय ॥५॥

१६६२. अर्ध क्षण घडतां संतांची संगती । तेणें होय शांती महत्पापा ॥१॥ संतसंग देईं संतसंग देईं। आणिक प्रवाहीं घालूं नको ॥२॥ संसार मज न करणें सर्वथा । परमार्थ पुरता हातीं देईं ३ जनार्दनाचा एका करुणावचनीं । करी विनवणी पायांपाशीं ॥४॥

१६६३. एक आहे मज आस । संत दासांचा मी दास ॥१॥ कैं पुरती मनोरथ । संत सनाथ करतील ॥२॥ मनींचें साच होईल कईं । क्षेम मी देईं संतांसी ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । माझा मनीं नवस पुरे ॥४॥

१६६४. सोइरे धाइरे आह्मां संतजन । तयांविण चिंतन आन नाहीं ॥१॥ हाचि माझा भाव हीच माझी भक्ति। आणिक विश्रांति दुजी नाहीं ॥२॥ हेंचि माझें कर्म हाचि माझा धर्म । वाउगाचि श्रम न करीं दुजा ॥३॥ हेंचि माझें ज्ञान हेंचि माझें विज्ञान । संतांविण शरण न जाय कोणा ॥४॥ एकाजनार्दनीं हा माझा निश्चय । वंदीन मी पाय सर्वभावें ॥५॥

१६६५. मती लागो संतचरणीं । तेणें उन्मनी साधती ॥१॥ तुच्छ वाटे स्वर्ग लोक। जैसा रंक इंद्रासी॥२॥ आंधार तो जैसा पळे। किरण उजाळे देखतां ३ एकाजनार्दना शरण। मनाचि जालें कृष्णार्पण ४

१६६६. **मोकळें तें मन ठेविलें बांधोनी** । जनार्दनचरणीं सर्व-भावें ॥१॥ स्थिरमति जाली वार्ता तीही गेली । द्वैताची फिटली सर्वसत्ता ॥२॥ मोह आशाबद्ध कर्मा निवारलें । पावन तो जालों संतचरणीं ३ एकाजनार्दनीं धन्य संतसेवा । उगविला गोवागुंती सर्व ४

१६६७. **पाजी प्रेमपान्हा लाऊनियां सोई** । पुन्हां तो न गोंवी येरझारीं ॥१॥ येरझार दारीं घातलासे चिरा । ठेविलेंसे स्थिराचरणा-जवळीं २ एकाजनार्दनीं केलोंसे मोकळा । संतपायीं लळा लाऊनियां ३

१६६८. **संतद्वारीं कुतरा जालों** । प्रेमरसासी सोकलों ॥१॥ भुंकत भुंकत द्वारा आलों । ज्ञान थारुळ्या बैसलों ॥२॥ कुतरा भुंकत आला हिता । संतीं हात ठेविला माथां ॥३॥ कुतऱ्या गळ्याची सांखळी । केली संतांनीं मोकळी ॥४॥ एकाजनार्दनीं कुतरा । दांत पाडुनी केला बोथरा ॥५॥

१६६९. **मनाची तों खुंटली गती** । संत संगती घडतांचि ॥१॥ बहु जन्मांचा तो लाग । फिटला पांग जन्मोजन्मीं ॥२॥ कृतकृत्य थोर जाहलों । सुखें पावलों इच्छित ॥३॥ एकाजनार्दनीं चित्त । जाहलें निवांत ते ठायीं ॥४॥

१६७०. **जीवेंभावें जाहलों दास** । नाहीं आस संसारा ॥१॥ नाशिवंता पाठीं धांवे । कोण हावे भोगील ॥२॥ जन्मजरामरण फेरा । या संसारा आंचवलों ॥३॥ जाहला संत समागम । भवभ्रम फिटला ॥४॥ एकाजनार्दनीं काम । मन जाहलें तें निष्काम ॥५॥

१६७१. **माझे मनीं आनंद जाहला** । बोलतां बोला नवजायें ॥१॥ एक संत जाणती खूण । येरा महिमान न कळे ॥२॥ हृदयींच उदय दिसें । लाविलें पिसें देवानें ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । करी विनवणी सलगीनें ॥४॥

१६७२. **बहुत मारग बहुत प्रकार** । नागवले थोर थोर मार्गे ॥१॥ म्हणोनियां जीवें मानिला विश्वास । नाहीं दुजी आस संतां-विण ॥२॥ मार्गाची आशा सांडिला बोभाट । धरली एक वाट संतसंग ३ एकाजनार्दनीं जातां तयांमागें । हित लागवेगें जाहलें माझें ४

१६७३. **चालतां मारगीं फुटतसे वाट** । मागतो बोभाट सहजीं

होय ॥१॥ तैसें नोहे संतमार्गाचें लक्षण । चालत मागून आले सर्व ॥२॥ नोहे गुंतागुंती चुकीचा बोभाट । मार्ग आहे नीट संतसंग ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांपडलें सहज । तेणें जाहलें काज सरतें माझें ॥४॥

१६७४. संत ते सोईरे सांगाती आमुचे । तेणें कळिकाळाचें भय नाहीं ॥१॥ जयाची आवडी धरी नारायण । ह्मणोनि चरण धरूं त्यांचे ॥२॥ परलोकींचे सखे सोईरे सांगाती । मज ते आदीं-अंतीं सांभाळिती ॥३॥ एकाजनार्दनीं धरूनि विश्वास । होईन त्यांचा दास जन्मोजन्मीं ॥४॥

१६७५. ब्रह्मांडभरी कीर्ति संतांचा महिमा । वर्णावया आम्हां मति थोडी ॥१॥ एक मुखें वानूं चतुरानन शीणु । सहस्र मुखें गुणु वानितां नये ॥२॥ एकाजनार्दनीं वर्णीन पवाडे । उभा वाडेंकोडें पंढरीये ॥३॥

१६७६. गर्भवासा भीती ते अंधळे जन । मुक्तीसी कारण नाहीं आह्मां ॥१॥ गर्भवास झालिया संतसेवा घडती । मुक्त जालिया न कळे भगवद्भक्ती ॥२॥ आह्मी सुखें गर्भवास घेऊं देखा । मुक्ती-चिया मस्तकां पाय देऊं ॥३॥ एकाजनार्दनीं गर्भवास सोसूं । संतांचा सौरसु हातीं लागे ॥४॥

१६७७. आजी नवल झालें वो माय । पाहण्या पाहणें दृष्टी धाये ॥१॥ ऐसा लाघवी सुखकर मूर्ति । संतसंगें जाली मज विश्रांती ॥२॥ योगीश्वर जया चिंतिती । सनकादिक जया ध्याती ॥३॥ योग-साधनें नातुडे जो माये । एकाजनार्दनीं कीर्तनीं नाचतु आहे ॥४॥

१६७८. संगती बावनाचे रातलों सर्वभावें । चंदन होउनी सर्वे ठेलों मी वो ॥१॥ वेधिला जीव माझा संतचरणीं । आन दुजें मना नाठवेचि स्वप्नीं ॥२॥ जाग्रती स्वप्न सुषुप्तीचा ठाव । अवघा देखे देवाधि देव ॥३॥ पहात पहातां मन नाहींसें जालें । एकाजनार्दनीं केलें मज ऐसें ॥४॥

१६७९. आह्मासी ती मुख्य संतसेवा प्रमाण । विठ्ठलकीर्तन वाचे गाऊं ॥१॥ दुजें नेणों स्वप्नीं विठ्ठलावांचुनी । जनीं वनीं नि-रंजनीं देखों हेंचि ॥२॥ संतांचिया पायीं मस्तक ठेवून । आवडी

चरणा विठ्ठलाच्या ॥३॥ एकाजनार्दनीं जनार्दन एकपणीं । विठ्ठलावांचुनी दुजें नेणों ॥४॥

१६८०. माझी मुख्य उपासना । लागेन चरणां संतांच्या ॥१॥ भांडवल तें हेंची देख । भक्तियुक्त उपासना ॥२॥ मन वसो संतांपायीं । आर्त ठाईं कीर्तनीं ३ एकाजनार्दनीं । विनवणी करीतसे ४

१६८१. दुजेपणीं दृष्टि न घालूं । सर्वां चालूं एकसत्ता ॥१॥ हाचि पूर्वींचा संकल्प । निर्विकल्प नाम जपूं ॥२॥ नाहीं कांहीं वांटावांटी । करूं एकवटी मनाची ॥३॥ एकाजनार्दनीं उदास । जाहलों दास संतचरणीं ॥४॥

१६८२. भुक्ति मुक्ति करणें तुज न घालीं सांकडें । संतांसी रोकडे शरण जाऊं ॥१॥ हाचि माझा नेम उपासना भक्ति । आणिक विश्रांति मज नाहीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं सेवेवांचून । आन नेणें जाण दुजें कांहीं ॥३॥

१६८३. कायावाचा आणि मन । संतचरण प्रमाण ॥१॥ ऐसें चालत आलें मागें । तया वाउगें कोण करी ॥२॥ उपासना मार्ग आधीं । भाविकांसी ती समाधि ॥३॥ एकाजनार्दनीं आस । आहे पायांस दास्यत्व ॥४॥

१६८४. सम असे सुखदुःख । संत त्यासी म्हणती देख ॥१॥ पापपुण्य मावळलें । द्वैत सर्व दुरावलें २ हर्ष शोक नाहीं देहीं । संत जाणावे विदेहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत । जनालागीं कृपावंत ॥४॥

१६८५. वैष्णवां भूषण मुद्रांचे शृंगार । तुळशी परिकर वाहती कंठीं ॥१ तयांचिया पायीं माझा दंडवत । सदा जे जपत नाम मुखीं ॥२॥ आसनीं शयनीं भोजनीं नित्यता । स्मरती जे तत्त्वतां रामनाम ॥३॥ पुण्यपावन देह जन्माचें सार्थक । एकाजनार्दनीं कौतुक त्यांचें मज ॥४॥

१६८६. धन्य धन्य भूमंडळीं । वैष्णव बळी वीर गाढे ॥१॥ कळिकाळाचें न चले बळ । नामें सबळ वज्र कवची ॥२॥ विठ्ठल देव पाठीं उभा । तेथें लाभा काय उणें ॥३॥ एकाजनार्दनीं मुक्ती । तेथें दास्यत्व करिती ॥४॥

१६८७. पैल नामें गर्जती वीर। हरीचे डिंगर लाडके ॥१॥ धन्य धन्य ते वैष्णव। सदा नामस्मरणीं जीव ॥२॥ महावैष्णव निवृत्ती। नाम जपतां होय शांती॥३॥ धन्य धन्य ज्ञानदेव। पातकी तारियेले जीव ॥४॥ धन्य सोपानदेव। ह्मणतां कळिकाळाचें नाहीं भेव ॥५॥ धन्य धन्य मुक्ताबाई। एकाजनार्दनीं वंदी पायीं ॥६॥

१६८८. जयाचिये द्वारीं तुळशीवृंदावन। धन्य तें सदन वैष्णवांचें ॥१॥ उत्तम चांडाळ अथवा सुशीळ। पावन सकळ वैकुंठीं होती ॥२॥ जयाचिया गळां तुळशीची माळा। यम पदकमळा वंदी त्याच्या ॥३॥ गोपीचंदन उटी जयाचिया अंगीं। प्रत्यक्ष देव जगीं तोचि धन्य ॥४॥ एकाजनार्दनीं तयाचा सांगात। जन्मोजन्मीं प्राप्त हो का मज ॥५॥

१६८९. बालका देखोनी संकटीं। माता कार्य टाकुनी उठी ॥१॥ ऐसें दयेचे ठायीं जाण। आपुलें नाणावें पारिखेपण ॥२॥ महापुरीं बुडे तयातें। उडी घाली कृपाळु तेथें ३ दीनाचिये लाभीं। जो निघे जळतीये अंगीं ४ ऐसे दयेचे पाळी लळे। एकाजनार्दनीं चरणीं लोळे ५

१६९०. देह गेह चिंता। बाळासी नाठवे सर्वथा ॥१॥ न देखे तो दुजें स्थान। बाळका आपुले अंगीं जाण २ माझें तुझें न ह्मणे। उंच नीच कांहीं नेणे ३ एकाजनार्दनीं अखंड। नाहीं तया वांयां खंड ॥४॥

१६९१. आधीं घेईं निरपेक्षता। त्याचे चरण वंदीन माथां ॥१॥ निरपेक्ष जेथें घडे। यमकाळ पायीं जोडे ॥२॥ निरपेक्षाची आवडी। ब्रह्मज्ञान घाली उडी ॥३॥ निरपेक्षेवांचून। नाहींनाहीं रे साधन ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण। निरपेक्ष पाविजे ज्ञान ॥५॥

१६९२. हेंचि एक खरें। सदा वाचे नाम स्मरे ॥१॥ धन्य त्याची जननी। प्रसवली त्या लागोनी ॥२॥ हरुषें नाचे कीर्तनांत। प्रेम न खंडे शुद्ध चित्त ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण। वंदीन तयाचे चरण ॥४॥

१६९३. सदा सर्वकाळ वाचे। नाम जया श्रीहरीचें ॥१॥ धन्य जन्मोनी संसारीं। सदा मनीं धरी हरी ॥२॥ रात्रंदिवस ध्यानीं मनीं। शरण एकाजनार्दनीं ॥३॥

१६९४. आसनीं भोजनीं शयनीं । जो चिंती रूप मनीं ॥१॥ जागृति स्वप्न आणि सुषुप्ति । सदा ध्याय रूप चित्तीं ॥२॥ नसे आणिके ठायीं मन । एका शरण जनार्दन ॥३॥

१६९५. जीवा शिवा एकपण । तुमच्या चरणांचें महिमान १ गेलें अज्ञान हारपोनी । लाविलें तें आपुले ध्यानीं ॥२॥ कर्म धर्म पारुषले । अवघें जाह्लें परब्रह्म ॥३॥ उगविली गोंवागुंती । एकाजनार्दनीं प्रचीति ॥४॥

१६९६. छळितां न येती रागावरी । तदाकारीं वृत्ति मुराले ॥१॥ आपपर नाहीं जेथें । भेद तेथें नसेचि ॥२॥ याती असो भलते परी । एकसरी जयासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाव । अवघियां ठाव एकचि ॥४॥

१६९७. देहींची वासना अद्वैत निमालें । साधन साधिलें तोचि धन्य ॥१॥ द्वैताचा भाव अद्वैताचा ठाव । आठवा स्वयमेव नेणे कांहीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं अद्वैता वेगळा । राहिला निराळा सुखरूप ॥३॥ .

१६९८. सहज सहज ऐशा करितातीं गोष्टी । परि सहजाची भेटी विरळा जाणे ॥१॥ सहजाच्या आवडीं विद्या अविद्या तोडी । जाणीव नेणीवेची राहूं नेदी बेडी ॥२॥ जाणीवां जाणपण नेणिवां नेणपण । दोहींच्या विंदानें सहजांचें दर्शन ॥३॥ एकाजनार्दनीं जाणीव नेणीव । सहज चैतन्यासी देउनी ठेला खेव ॥४॥

१६९९. कार्यकर्ता आणि कारण । त्रिगुणेशीं त्रिपुटी शून्य १ अंगीं आदळतां तिन्ही गुण । जया चित्तवृत्ति नोहे भिन्न ॥२॥ ऐसा त्रिगुणां वेगळा । एकाजनार्दनीं पाहे डोळां ॥३॥

१७००. जागापरी निजला दिसे । कर्म करी स्फुरण नसे ॥१॥ सकळ शरीराचा गोळा । होये आळसाचा मोदळा ॥२॥ संकल्प विकल्पाची ख्याति । उपजेचि ना सदा चित्तीं ॥३॥ यापरी जनीं असोनी वेगळा । एकाजनार्दनीं पाहे डोळां ॥४॥

१७०१. आपुलीच दारा जरी टेके व्यभिचारा । क्रोधाचा थारा अंतरीं नये ॥१॥ आपुलेंच धन तस्करें नेतां जाण । जयाचें मन

उद्विग्न नव्हे ॥२॥ आपुलाची पुत्र वधोनी जाय शत्रु । परी मोहाचा पाझरु नेत्रीं नये ॥३॥ आपुलें शरीर गांजितां परनरें । परी शांतीचें घर चळों नेदी ॥४॥ एकाजनार्दनीं जया पूर्ण बोधू । तोचि येक साधु जगामाजी ॥५॥

१७०२. **असोनी संसारीं आपदा** । वाचे वदे विठ्ठल सदा ॥१॥ नाहीं मानसीं तळमळ । सदा शांत गंगाजळ ॥२॥ असोनियां अकिंचन । जयाची वृत्ति समाधान ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसे थोडे । लक्षांमध्यें एक निवडे ॥४॥

१७०३. **इहलोकीं बरा तो परलोकीं वंद्य** । त्यासी भेदत्व निंद्य उरलें नाहीं ॥१॥ परस्त्री देखतां नपूंसक वागे । परधन पाहतां अंधापरी निघे ॥२॥ वाद वेवादा नोहे त्याची मती । हृदयीं भगवद्भक्ति सदा वाहे ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसे विरळे प्राणी । कोटीमाजी जनीं येक देखों ॥४॥

१७०४. **विठ्ठलनाम घेती वाहाती टाळिया** । ब्रह्मादिक येऊनियां वंदिती पायां ॥१॥ धन्य धन्य हरिभक्त जगीं । वहातातीं टाळी नाचताती रंगीं ॥२॥ प्रेमभरित सदा करिती कीर्तन । एकाजनार्दनीं वंदूं तयांचे चरण ॥३॥

१७०५. **न मानी सन्मानाचें कोडें** । नाहीं चाड विषयाची ॥१॥ ऐसे मज शरण येती । तयांचें उणें न पडे कल्पांतीं ॥२॥ नाहीं संसाराची चाड । नाहीं भीड कवणाची ॥३॥ एका त्याचा ह्मणवी दास । धरूनि आस जनार्दनीं ॥४॥

१७०६. **देह पाहतां दोषची दिठी** । वृत्ती दिसे तैं स्वरूपीं मिठी ॥१॥ कैसेनी हरिदास भासती । देहीं असे तंव दोष दिसती ॥२॥ देह दिसतां न दिसे भावो । वृत्ती दिसे तंव समाधान पहा हो ॥३॥ एकाजनार्दनाच्या पायीं । वृत्ती दिसे तैं दोष नाहीं ॥४॥

१७०७. **सदा वसे अंगीं शांती** । चारी मुक्ती होती दासी ॥१॥ तेची सखे हरीचे दास । सदा सोंवळे उदास ॥२॥ कामक्रोधाची वार्ता । अंगीं नाहीं पैं सर्वथा ॥३॥ एकाजनार्दनीं निष्काम । सदा परिपूर्ण मंगळधाम ॥४॥

१७०८. मुक्तीची तों नाहीं चाड । ऐसे वाड हरिदास ॥१॥ मोक्षमुक्तींसी कोण पुसे । हें तों सरसें भांडवल ॥२॥ लक्ष्मीसहित देव नांदे । येरा विनोदें कायचाड ॥३॥ एकाजनार्दनीं दास्य करी । मुक्ति तेथें फुका वरी ॥४॥

१७०९. जयाचेनी चरणीं तीर्थां तीर्थपण । तो हृदयीं केला सांठवण ॥१॥ नवल महिमा हरिदासाची । तीर्थें उपजती त्याचे कुशीं ॥२॥ काशीं मरणें होय मुक्ति । येथें वचनें न मरतां होये मुक्ती ॥३॥ एकाजनार्दनाचे भेटी । सकळ तीर्थें वोळंगती दिठीं ॥४॥

१७१०. आले आले हरीचे दास । मुखीं रामनाम घोष । तोडोनियां भवपाश । जीवन्मुक्त ते ॥१॥ वैराग्याचें कवच अंगीं । नाचताती प्रेमरंगीं । ज्ञान शस्त्र ते निसंगीं । छेदिती संग ॥२॥ अनुभव तीक्ष्ण शर । सोडिताती निरंतर । वर्मीं खोचले ते वीर । क्रोधादि असुर ॥३॥ सांडोनि देहाभिमान । तेचि जीवन्मुक्त जाण । एकाजनार्दना शरण । रामकृष्ण जपताती ॥४॥

१७११. भाग्यवंत श्रीहरीचे दास । धरितां कास तारिती ॥१॥ धन्य त्यांचा उपकार । पावविले पार बहूत ॥२॥ वर्णितां त्यांचे उत्तम गुण । होय जन्मांचें खंडन ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । धन्य धन्य तुमची वाणी ॥४॥

१७१२. धन जयासी मृत्तिका । जगीं तोचि साधु देखा ॥१॥ ज्यासी नाहीं लोभ आशा । तोचि प्रिय जगदीशा ॥२॥ निवारलें क्रोधकाम । तोचि जाणा आत्माराम ॥३॥ एकाजनार्दन पाय धरी । भुक्ति मुक्ति नांदे घरीं ॥४॥

१७१३. साधु ह्मणावें तयासी । दया क्षमा ज्याच्या दासी ॥१॥ जयापाशीं नित्य शांति । संत जाणा आत्मस्थिती ॥२॥ रिद्धिसिद्धी त्याच्या दासी । भुक्ति मुक्ति पायांपाशीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं साधु । जयापाशीं आत्म बोधु ॥४॥

१७१४. सर्वांभूतीं दया । साधु ह्मणावें ऐशिया ॥१॥ जग ब्रह्मरूप जाण । हेंचि साधूचें लक्षण ॥२॥ सर्वांभूतीं समदृष्टी । तोचि साधु इये सृष्टी ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत । नित्य साधी आत्महित ॥४॥

१७१५. ज्याचे गेले कामक्रोध। तोचि साधु जगीं सिद्ध ॥१॥ लोभ मोह नाहीं ज्याशी। तोचि साधु निश्चयेंसी ॥२॥ गेले मद आणि मत्सर। साधु तोचि निर्विकार ॥३॥ एकाजनार्दनीं साधु। त्याचे चरण नित्य वंदूं ॥४॥

१७१६. समुद्रवलयांकित तीर्थ। स्नानें करती जे पवित्र। परी तेथें नसतां भाव। निर्फळ वाव होतसे ॥१॥ ऐसा निर्णय शास्त्रीं। पुराणीं सांगतसे व्यक्ती। तेचि उघड सर्वांप्रती। सांगतसें परियेसा ॥२॥ जे शुचिर्भूत शुद्धमती। ईश्वर मानिती सर्वांभूतीं। ते सर्वदा वसती तीर्थीं। तीर्थें वसती त्यांच्यासंगें ॥३॥ तीर्थी नसतां तीर्थवास। सत्यानिष्ठा नित्य निर्दोष। तीर्थी वसतां पुण्यलेश। न पावे तीर्थ निंदितां ॥४॥ मत्सर निष्ठुर भूतद्वेष। भजनमार्गीचा उपहास। तीर्थें घेती त्यांचा त्रास। कीटक द्वेष त्या करिती ॥५॥ कामक्रोध लोभ माया। स्पर्श न करी जयाची काया। तो तीर्थवासी जाणे राया। तीर्थें पायां वंदिती ॥६॥ विष्णुस्मरण शिवस्मरण। नित्य वसत्री ज्याचें वदन। तोचि तीर्थवासी जाण। तीर्थें चरण वंदिती ॥७॥ इंद्रिय नियमाचे आसनीं। नित्य माधुर्य बोलली वाणी। अहंकार ज्याचिये ज्ञानीं। संतचरणा सर्वथा ॥८॥ तो सकळ शिष्टांचा धात्रा। तीर्थें करिती त्याची यात्रा। पादोदकालागीं पवित्रा। तीर्थें माथां वोढविती ॥९॥ तीर्थी असोनी इच्छारहित। प्रतिग्रहा न वोडवी हात। यथालाभें संतोषत। तो तीर्थरूप जाणावा ॥१०॥ परधनीं अंधत्व जयाचे नयना। परस्त्री पाहतां क्लीबत्व जयाचे मना। परापवादीं मूकत्व जयाचे वदना। तो जनक जाणा तीर्थांचा ॥११॥ मनें इंद्रियांनिग्रह करी। तो गृहीं असतां जान्हवीतीरीं। तीर्थी असो अनाचारी। तो कीटकवासी जाणावा १२ सत्यशील दृढव्रती। आत्मभावना सर्वांभूतीं। क्रोधकंटका नातळे चित्तीं। तो सर्व तीर्थी सेविजे १३ शुद्धशीळ विद्यातीर्थी। साधु सुस्नात सत्यतीर्थी। कुलांगना लज्जातीर्थी। पवित्र होती जाण पां १४ धनाढ्य निर्दोष दानतीर्थी। पापी निःपाप गंगातीर्थी। क्षत्रिय राजे धारातीर्थी। प्रक्षालिती अघातें ॥१५॥ योगी आत्मध्यान तीर्थी।

आत्मस्वरूप स्वयें होती । श्रवणादिक नवही तीर्थे । भक्त होती हरिरूप ॥१६॥ असो या निरोपणाच्या युक्ति । जाणते अथवा हो नेणती । शरीर प्रक्षालितां तीर्थी । मोक्षप्राप्ति निर्धारें ॥१७॥ ऋषीश्वरीं वेदवचनीं । महा फळें कल्पी यज्ञीं । तीं यज्ञफळें तीर्थस्नानीं । वेदवाणी अनुवादे ॥१८॥ शरण एकाजनार्दनीं । सकळ तीर्थे नामस्मरणीं । घडती संतसंघटनीं । येथें संशय नाहीं ॥१९॥

१७१७. ऐसे ह्मणशील कोण । ज्यांचें गातां नामाभिधान । देवाधि देव आपण । स्वमुखें सांगे उद्धवा ॥१॥ नारद पराशर पुंडरीक । व्यास शुक वाल्मिकादिक । ध्रुव उपमन्यु भीष्मादिक । वंद्य जाण उद्धवा ॥२॥ वसिष्ठ वामदेव विश्वामित्र । अत्रि दत्तात्रेय पवित्र । ऐसे पुण्यश्लोक सर्वत्र । ते तुज वंद्य उद्धवा ॥३॥ रघु-दिलीप हरिश्चंद्र । शिभ्रीराज बली थोर । जयाचा अंकित मी निर्धार । हें तूं जाणें उद्धवा ॥४॥ पांडव माझे पंचप्राण । कायावाचा वेंचिलें मन । मज निर्धारितां पूर्ण । जीव वेंचिला उद्धवा ॥५॥ निवृत्ति ज्ञानेश्वर सोपान । मुक्ताबाई ज्ञानकळा आपण । इहीं अवतार धरून । जग तारिलें उद्धवा ॥६॥ गोरा सांवता जगमित्र । चोखा रोहिदास कबीर । हे माझे प्राणमित्र । आहेत जाण उद्धवा ॥७॥ दामा नामा जनाबाई । राजाई आणि गोणाई । येशि आणी साकराई । जिवलग माझे उद्धवा ॥८॥ कान्हुपात्रा जन जसवंत । हनुमंतादि समस्त । पाठक कान्हा आनंदभरित । तयाचेनीं उद्धवा ॥९॥ परसा भागवत सूरदास । वत्सरा आणि कूर्मदास । एकाजनार्दनीं निजदास । संतांचा मी उद्धवा ॥१०॥

१७१८. स्मरतां निवृत्ति पावलों विश्रांती । संसाराची शांती जाली माझ्या ॥१॥ नमितां ज्ञानदेवा पावलों विसांवा । अंतरींचा हेवा विसरलों ॥२॥ सुखाचा निधान तो माझा सोपान । विश्रांतीचें स्थान मुक्ताबाई ॥३॥ चांगदेव माझा आनंदाचा तारु । सुखाचा सागरु वटेश्वर ॥४॥ सुखाचा सागर विसोबा खेचर । नरहरि सोनार प्राण माझा ॥५॥ आठवितां नामा पावलों विश्रामा । मोक्षमार्गी आह्मां वाट जाली ॥६॥ परसा भागवत जीवा आवडता ।

गोरा आणि सांवता सखे माझे ॥७॥ जनजसवंत सूरदास संत । नित्य प्रणिपात वैष्णवांसी ॥८॥ वंदू भानुदास वैष्णवांचे कुळीं । ज्यासी वनमाळी मागें पुढें ॥९॥ बाळपणीं जेणें भानु आराधिला । वंश निवारिला देवराया ॥१०॥ धन्य त्याचा वंश धन्य त्याचें कुळ । परब्रह्म केवळ त्याचे वंशीं ॥११॥ एकाजनार्दनीं संतांचें स्तवन । जनीं जनार्दन नमीयेला ॥१२॥

१७१९. **निवृत्ति शोभे मुगुटाकार** । ज्ञान सोपान वटेश्वर ॥१॥ विठू पंढरीचे राणे । त्याले भक्तांचीं भूषणें ॥२॥ खेचर विसा जगमित्र नागा । कुंडलें जोडा विठोबा जोगा ॥३॥ बाहु शोभे बाहुवट । गोरा सांवता दिग्पाट ॥४॥ कंठीं जाणा येकविंद । तो हा जोगा परमानंद ॥५॥ गळां शोभे वैजयंती । तीसी मुक्ताई ह्मणती ॥६॥ अखंड शोभे माझ्या बापा । पदकीं शोभे नामा शिंपा ॥७॥ कटी सूत्र कटावरी । तो हा सोनार नरहरि ॥८॥ कांसे कसिला पीतांबर । तो हा जाणावा कबीर ॥९॥ जानु जघन सरळ । तेहि कान्हूपात्रा विशाळ ॥१०॥ दंतपंक्तीचा झळाळ । तो हा कान्हया रसाळ ॥११॥ चरणींच्या क्षुद्र घंटा । नामयाचा नारा विठा १२ वाम चरणीं तोडर । परसा रुळतो किंकर ॥१३॥ चरणीं वीट निर्मळ । तो हा जाला चोखामेळ १४ चरणातळील ऊर्ध्वरेखा । जाला जनार्दन एका १५

१७२०. आला आषाढीपर्वकाळ । भक्त मिळाले सकळ ॥१॥ निवृत्तिनाथ ज्ञानदेव । मुक्ताबाई सोपानदेव ॥२॥ चांगदेव विसोबा खेचर । सांवता माळी गोरा कुंभार ॥३॥ रोहिदास कबीर सुरदास । नरहरी आणि भानुदास ॥४॥ नामदेव नाचे कीर्तनीं । एका शरण जनार्दनीं ॥५॥

१७२१. ऐशी शांति ज्यासी आहे । त्याचे घरीं देव राहे ॥१॥ हा अनुभव मनीं । पहा प्रत्यक्ष पुराणीं ॥२॥ धर्माघरीं वसे । अर्जुनाचे रथीं बैसे ॥३॥ अंकित दासाचा होय । एकाजनार्दनीं देव ॥४॥

१७२२. देहीं असोनी विदेही । चाले बोले सदा पाही ॥१॥ असे अखंड समाधी । नसे कांहीं आधिव्याधी ॥२॥ उपाधीचे तोडोनी लाग । देहीं देहपणें भरिलें जग ॥३॥ एकाजनार्दनीं संग । सदा समाधान सर्वांग ॥४॥

१७२३. कामक्रोध नाहीं अंगीं । तोचि नर जन्मला जगीं ॥१॥ तयाचें होतां दरुशन । तुटे देहाचें बंधन २ अरुणोदयीं जाण । तम निरसे सहज आपण ३ एकाजनार्दनीं शरण । नोहे एकपणावांचून ४

१७२४. तुह्मीं कृपा केलियावरी । पात्र होईन निर्धारीं ॥१॥ आतां नका धरूं दुजें । मीतूंपणाचें उतरा वोझें ॥२॥ एकाजनार्दनीं शरण । जीवींची निजखूण त्या द्यावी ॥३॥

१७२५. संकल्पाचा आन ठाव । नाहीं भाव दुसरा ॥१॥ तुमच्या चरणांसी शरण । कायावाचा आणि मन ॥२॥ आलों दीन होउनी हीन । तुह्मी तंव पतितपावन ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । करा खंडन जन्ममृत्यु ॥४॥

१७२६. जें जें बोले तैसा चाले । तोचि वहिलें निवांत ॥१॥ अंगीं असोनी जाणपण । सदा सर्वदा तो लीन ॥२॥ निंदा अथवा वंदा । नाहीं विषम तीं बाधा ॥३॥ शांतीची मांदूस । भरला असे सदोदित ॥४॥ एकाजनार्दनीं धन्य । त्याचें दरुशन जगमान्य ॥५॥

१७२७. वेधलें ज्याचें मन सदा नामस्मरणीं । रामनाम ध्वनी मुखीं सदा ॥१॥ प्रपंच परमार्थ त्यासी पैं सारखा । अद्वैतीं तों देखा भेद नाहीं २ एकाजनार्दनीं एकरूप भाव । नाहीं भेदा ठाव तये ठायीं ३

१७२८. पवित्र तो देह सदा ज्याचा नेम । वाचे गाय राम सर्वभावें ॥१॥ धन्य तो भाग्याचा तरला संसार । परमार्थाचें घर नाम मुखीं ॥२॥ करितसे कथा कीर्तन आवडीं । ब्रह्मज्ञान जोडी तया लाभे ॥३॥ एकाजनार्दनीं धन्य तें शरीर । परमार्थ संसार एकरूप ॥४॥

१७२९. सर्वकाळ सुख रामनामीं आहे । ऐसा ज्याचा देह धन्य तोचि ॥१॥ जागृतीं सुषुप्तीं रामनाम ध्यान । कार्य आणि कारण रामनामें २ एकाजनार्दनीं ध्यानीं आणि मनीं । श्रीरामावांचुनी आन नेणे ३

१७३०. सुखरूप धन्य जाणावा संसारीं । सदा वाचे हरी उच्चारी जो ॥१॥ रामकृष्णनाम वदे वेळोवेळां । हृदयीं कळवळा संत भेटी ॥२॥ एकाजनार्दनीं प्रेमाचा कल्लोळ । भुक्तिमुक्ति सकळ वसे देव ३

१७३१. तुमचें कृपेचें पोसणें । त्याचें धांवणें करा तुह्मी ॥१॥ गुंतलोंसे मायाजाळीं । बुडतों जळीं भवाच्या ॥२॥ कामक्रोध हे

मगर । बोढिताती निरंतर ॥३॥ आशा तृष्णा या सुसरी । बोढिताती या संसारीं ॥४॥ ह्मणोनी येतों काकुळती । एकाजनार्दनीं विनंती ५

१७३२. आवडे देवासी तो ऐका प्रकार। नामाचा उच्चार रात्रंदिन ॥१॥ तुळसीमाळ गळां गोपीचंदन टिळा । हृदयीं कळवळा वैष्णवांचा ॥२॥ आषाढी कार्तिकी पंढरीची वारी । साधन निर्धारीं आन नाहीं ३ एकाजनार्दनीं ऐसा ज्याचा नेम। तो देवा परमपूज्य जगीं४

१७३३. पायांसी घालीन मिठी । दाटेन कंठीं सद्गद ॥१॥ वाहेन टाळी नाचेन रंगीं। दुजें संगीं नका कांहीं ॥२॥ पायवणी वंदीन माथां निवारेल चिंता मग सर्व ३ एकाजनार्दनीं दान । द्यावें दोष गुण न पहा ४

१७३४. ऐसी प्राप्ति कैं लाहीन । संत संगतीं राहीन । त्यांचे संगती मी ध्याईन । नाम गाईन अहर्निशीं ॥१॥ भावें धरलिया संतसंग । सकळ संगां होय भंग । नाभ्यासितां आगळे योग । पळे भवरोग आपभयें ॥२॥ सेविलिया संतचरणतीर्था । तीर्थें पायवणी वोढविती माथां । सुरनर असुर वंदिती तत्त्वतां । ब्रह्म सायुज्यता घर रिघे ॥३॥ संतचरणरज मस्तकीं पडे । देह संदेह समूळ उडे । उघडलीं मुक्तिचीं कवाडें । कोंदाटे पुढें परब्रह्म ॥४॥ दृढ धरलिया सत्संगति । अलभ्य लाभ आतुडे हातीं । चारी पुरुषार्थ चारी मुक्ति । पायां लागती निजदास्य ॥५॥ जैं कृपा करिती संतजन । जन विजन होय जनार्दन । एकाजनार्दनीं शरण । ब्रह्म परिपूर्ण तो लाहे ॥६॥

१७३५. गोल्हाट उल्हाट कासया आटाआटी । घेतां संत भेटी पुरे हेंचि ॥१॥ गुद ते पीडन नागिणी दमन । संत दरुशन घडतां जोडे ॥२॥ ओहं सोहं यातायाती कोहं जाण । टाकूनि संतचरण धरा आधीं ३ एकाजनार्दनीं मानावा विश्वास। होय देवदास आपोआप४

१७३६. वाउगाचि सोस न करीं सायास । भजें श्रीसंतांस एकाभावें ॥१॥ जाणोनि नेणता कां होसी रे मूर्ख । सुखाचें निजसुख विटेवरी ॥२॥ एकाजनार्दनीं धरूनि विश्वास । होईं कांरे दास संतचरणीं ॥३॥

१७३७. बकाचिये परी ध्यान नको धरूं । जीवेंभावें धरूं

संतचरण ॥१॥ मग ते तात्काळ करती पावन । ऐसें अनुमोदन आहे शास्त्रीं ॥२॥ ध्यानाचें ध्यान संतांचे चरण । कायावाचा मन दृढ ठेवी ॥३॥ वाच्य तें वाचक संत ते व्यापक । एकाजनार्दनीं देख अंतर्बाहीं ॥४॥

१७३८. तापलीया तापत्रयें संतां शरण जावें । जीवेंभावें धरावे चरण त्यांचें ॥१॥ करूनि विनवणी वंदूं पायवणी । घालूं लोटांगणीं मस्तक हें ॥२॥ उपासनामार्ग सांगती ते खूण । देती मंत्र निर्वाण विठ्ठल हरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतांसी शरण । रात्र आणि दिन चिंतूं त्यांसी ॥४॥

१७३९. मनुष्यदेहें हित होय । शरण तूं जाय श्रीसंतां ॥१॥ काय महिमा कीर्ति जगीं । नाहीं सामर्थ्य दुजिया अंगीं ॥२॥ एका-जनार्दनीं संत । उदार पतित तारिती ॥३॥

१७४०. समष्टीसमान । म्हणों नये थोर सान । ऐसें उपदेशी ज्ञान । आपणाही गोष्टी ॥१॥ कायावाचा मनें भावें । संतांशीं शरण जावें । सांगती ते जीवेंभावें । अंतरींची गोष्टी ॥२॥ पूर्ण बुद्धीचाची रावो । पापपुण्या नाहीं ठावो । साधुसंतांसी भजावो । मुख्यही गोष्टी ॥३॥ ऐशिया संतांसीं जाण । शरण एकाजनार्दन । घालीतसे लोटांगण । मुख्य ही गोष्टी ॥४॥

१७४१. वैष्णवा घरीं देव सुखावला । बाहीर नवजे दवडोनी घातिला ॥१॥ देव म्हणे माझें पुरतसे कोड । संगती गोड या वैष्णवांची ॥२॥ जरी देव नेउनी घातिला दुरी । परतोनी पाहें तंव घरा भीतरीं ॥३॥ कीर्तनाची देवा आवडी मोठी । एकाजना-र्दनीं पडली मिठी ॥४॥

१७४२. सकळ तीर्थें उत्तम । घडती करितां नामस्मरण । दे-वाधि देव उत्तम । तोही धांवे सामोरा ॥१॥ पाहाहो वैष्णवांचे घरीं । सकळ तीर्थें कामारी । रिद्धीसिद्धी मोक्ष चारी । दास्यत्व करिती सर्वदा ॥२॥ शरण एकाजनार्दनीं । तीर्थांचा तो अधिष्ठानी। नामस्मरण अनुदिनीं । तया तीर्थें वंदिती ॥३॥

१७४३. भुक्ति मुक्तीचें सांकडें नाहीं विष्णुदासां । प्रपंचाची आशा मा तेथें कैंची ॥१॥ वैकुंठ कैलास अमरपदें तिन्हीं । तुच्छ-

वत् मनीं मानिताती ॥२॥ राज्य भोग संतती संपत्ति धन मान। विष्ठे ते समान श्वानसूकर ॥३॥ मा ब्रह्मज्ञाना तेथें कोण पुसे तत्त्वतां। घर रिघोनी सायुज्यता येत असे ॥४॥ एकाजनार्दनीं नामाची प्रौढी। रिद्धिसिद्धी दडी घरीं देती ॥५॥

१७४४. **वारंवार जन्म घेऊं** । परी पाहूं पंढरपूर ॥१॥ दुजें मागणें नाहीं देवा । करूं सेवा वैष्णवांची ॥२॥ न मागों भुक्ति आणि मुक्ति । ती फजिती कोण सोसी ॥३॥ एकाजनार्दनीं मागें । कीर्तन रंगीं रंगला वेगें ॥४॥

१७४५. **भय नाहीं हरीच्या दासां** । शुभ काळ सर्व दिशा ॥१॥ नाहीं तयां गोंवागुंती । न लगे पुराण व्युत्पत्ती ॥२॥ नाहीं शास्त्रांचें कारण। वेदाभ्यासाचें नको मनन ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण। परंपरा हेचि पूर्ण ॥४॥

१७४६. **कळिकाळाचें न चले बळ** । ऐसे सबळ हरिदास ॥१॥ सेवेचें तों कवच अंगीं । धीर प्रसंगीं कामक्रोधा ॥२॥ रामनाम हाचि बाण । शस्त्र निर्वाण सांगाती ॥३॥ एकाजनार्दनीं यमाचे भार। देखतां समोर पळती ते ॥४॥

१७४७. **दास होईन मी कामारी दासीचा** । परि छंद सायासाचा नाहीं मनीं ॥१॥ गाईन तुमचें नाम संतांचा सांगात । यापरती मात दुजी नाहीं ॥२॥ निर्लज्ज कीर्तनीं नाचेन मी देवा । एकाजनार्दनीं भावा पालट नको ॥३॥

१७४८. **पंढरीये देव आला** । संतभारें तो वेष्टिला ॥१॥ गुळासवें गोडी जैसी । देवासंगें दाटी तैसी ॥२॥ झालें दोघां एकचित्त । म्हणोनी उभाचि तिष्ठत ३ एकाजनार्दनीं भाव । संतांपायीं ठेविला जीव४

१७४९. **जाईल तरी जावो प्राण** । परी न सोडा चरण संतांचे ॥१॥ होणार तें हो कां सुखें । परी मुखें रामनाम न सोडा २ कर्मधर्म होतु कां हानी । परी प्रेमकीर्तनीं न सोडा ॥३॥ एकाजनार्दनीं वर्म । सोपा धर्म सर्वांसी ॥४॥

१७५०. **परमार्थाचा हाचि भाव** । वाचे देव स्मरावा ॥१॥ नाहीं दुजा छंद मनीं । संत चरणीं विश्वास ॥२॥ न धांवे कोठें वांयां मन । संतचरणावांचुनी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नेम । सर्वोत्तम हृदयीं वसे४

१७५१. पायांवरी ठेवितां भाळ । कर्म सकळ सुफळ ॥१॥ ऐसा छंद जया मनीं । धन्य जननी तयाची ॥२॥ लोटांगण संतांपुढा । घाली उघडा होउनी ॥३॥ एकाजनार्दनीं भेटी । जन्ममरणा होय तुटी ॥४॥

१७५२. जन्ममरण कोडें निवारी हा संग । भजें पांडुरंग आधीं आधीं ॥१॥ वांयांची प्रसारा नासिलाची सारा । कां रे चुकसी पामरा भजनासी ॥२॥ एकविध भाव भक्ति करीं भोळी । तेणें कुळींची मुळी हातीं लागे ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतांचा सेवक । तयाचा मग धाक ब्रह्मादिकां ॥४॥

१७५३. सहस्र मुखांचा वर्णितां भागला । तें सुख तुजला प्राप्त कैंचें ॥१॥ संतांचे संगती सुख तें अपार । नाहीं पारावार सुखा भंग २ एकाजनार्दनीं सुखाचीच राशी । उभा हृषिकेशी विटेवरी ३

१७५४. संकल्प विकल्प नका वांयां । धरा पायां विठोबाच्या ॥१॥ सर्व तीर्थां हेंचि मूळ । आणीक केवळ दुजें नाहीं ॥२॥ संतसमागमें उपाधी । तुटती आधिव्याधी घडतांचि ॥३॥ एकाजनार्दनीं वर्म सोपें । हरती पापें कलियुगीं ॥४॥

१७५५. गव्हांची राशी जोडिल्या हातीं । सकळ पक्वान्नें तैं होती ॥१॥ ऐसा नरदेह उत्तम जाण । वाचे वदें नारायण ॥२॥ द्रव्य जोडतां आपुले हातीं । सकळ पदार्थ घरा येती ॥३॥ भावें करीं संत सेवा । एकाजनार्दनीं प्रिय देवा ॥४॥

१७५६. नरदेहींचा हाचि मुख्य स्वार्थ । संतसंग करी परमार्थ ॥१॥ आणिक नाहीं पां साधन । मुखीं हरिहरि स्मरण ॥२॥ सोडीं द्रव्य दारा आशा । संतसंगें दशा पावावी ॥३॥ जरी पोखलें शरीर । तरी तें केव्हांही जाणार ॥४॥ जनार्दनाचा एका ह्मणे । संतांपायीं ठाव देणें ॥५॥

१७५७. हरिनाम स्मरतों ह्मणोनी आचरसी दोष । श्रवण स्मरण भक्ति तेणें पडली वोस ॥१॥ हरिनामाचेनी बळें करसी अधर्म । देवाचेनी तुमचें शुद्ध नोहे कर्म ॥२॥ दुर्वासाचेनी कोपें अंबऋषीस शाप । देवाचे चक्रें त्या दिधले संताप ॥३॥ सत्यव्रतीं धर्म सद्यज्ञ निष्ठ । असत्य वचनीं त्याचा झडला अंगुष्ठ ॥४॥

निष्पाप मांडव्य शुळीं वाइला । इतुकियास्तव यम दासीपुत्र केला ॥५॥ एकाजनार्दनीं संत सोइनें चाले । सद्गुरूवचनें सबाह्य शुद्ध जालें ॥६॥

१७५८. **सगुण चरित्रें परम पवित्रें सादर वर्णावीं** । सज्जन वृंदें मनोभावें आधीं वंदावीं ॥१॥ संतसंगें अंतरंगें नाम बोलावें । कीर्तनरंगीं देवा सन्निध सुखें डोलावें ॥२॥ भक्तिज्ञानाविरहित गोष्टी इतरां न कराव्या । प्रेमभरें वैराग्याच्या युक्ति विवराव्या ॥३॥ जेणें-करुनी मूर्ति ठसावी अंतरीं श्रीहरीची । ऐशी कीर्तन मर्यादा आहे संतांच्या घरची ॥४॥ अद्वय भजनें अखंड स्मरणें वाजवी करटाळी । एकाजनार्दनीं मुक्त होय तत्काळीं ॥५॥

१७५९. **आली आषाढी जाये पंढरीसी** । चित्त पायांपाशीं विठोबाच्या ॥१॥ वैष्णव गर्जती नामामृत सार । फुटतसे पाझर कामक्रोधा ॥२॥ एकाजनार्दनीं धरुनी विश्वास । जाये पंढरीसी होय संतांचा दास ॥३॥

१७६०. **धन्य हरिहर भवभयहर** । आठव सत्वर करीं मना ॥१॥ तयांच्या चिंतनीं हरतील दोष । नित्य होय वास वैकुंठासी ॥२॥ नारदादि संतां करावें नमन । धरावे चरण हृदयकमळीं ॥३॥ एका-जनार्दनीं संतचरण ध्यातां । मुक्ति सायुज्यता हातां येते ॥४॥

१७६१. **वेदोक्त पठन करितां चढे मान** । तेणें होय पतन कर्मभूमीं ॥१॥ सोपें तें साधन संतांसी शरण । तेणें चुके बंधन जडजीवां ॥२॥ अभ्यासाचा सोस वाउगाची द्वेष । न करीं सायास नाम जपें ॥३॥ एकाजनार्दनीं सायासाचे भरीं । नको पडूं फेरीं चौऱ्यांशींच्या ॥४॥

१७६२. **नको दुजी रे वासना** । मिठी घालीं संतचरणा । पंढ-रीचा राणा । आपोआप हृदयीं ॥१॥ हाचि धरींरे विश्वास । सांडीं वाउगा हव्यास । नको आशा तृष्णा पाश । परतें टाकीं सकळ २ भगव-द्भक्तीचें लक्षण । सर्वांभूतीं समसमान । पहातां दोष आणि गुण । वाउगा शीण मना होय ॥३॥ सर्वांभूतीं देव आहे । सर्व भरुनी उ-रला पाहे । रिता नाहीं कोठें ठाय । देवाविण सर्वथा ॥४॥ ह्म-णोनी नको भेदभाव । एक वचनीं एक ठाव । एकाजनार्दनीं स्वय-मेव । देव उभा पंढरी ॥५॥

१७६३. **ऐकोनी संत कीर्ति** । मना जालीसे विश्रांती। नाहीं पुनरावृत्ती । जन्माची तया ॥१॥ धन्य धन्य संतजन । मज केलें वो पावन । विश्रांतीचें स्थान । हृदयीं माझ्या ठसविलें ॥२॥ बहु जाचलों संसारें । बहु जन्म केले फेरे । ते चुकविले सारे । आजी कृपा करुनी ॥३॥ शरण एकाजनार्दन । माझें हरिलें मीपण । तुह्मीं कृपा करून । अभय वर दिधला ॥४॥

१७६४. **पंढरीची वारी धन्य ज्याचे घरीं** । तोचि अधिकारी धन्य जगीं ॥१॥ आपण तरुनी तारितसे लोकां । भुक्ति मुक्ति देखा तिष्ठताती ॥२॥ धर्म अर्थ काम हे त्याचे अंकित । एकाजनार्दनीं मात धन्य त्याची ॥३॥

१७६५. **धन्य पंढरीची वारी** । सदा वसे जयाघरीं ॥१॥ तोचि देवाचा आवडता । कळिकाळा मारी लाथा ॥२॥ आलिया आघात । निवारी स्वयें दीनानाथ ॥३॥ कळिकाळाची बाधा । नोहे तयासी आपदा ॥४॥ लक्ष्मी घरीं वसे । देव तेथें फिरतसे ॥५॥ ऐशी भाविकाची आवडी । एकाजनार्दनीं घाली उडी ॥६॥

१७६६. **भाळे भोळे वारकरी** । हरीनाम गजरीं नाचती ॥१॥ त्यांचा संग देईं देवा । नको हेवा दुजा कांहीं ॥२॥ त्यांचे चरणीं राहो मन । आणीक साधन दुजें नको ॥३॥ ह्मणती हरी करती वारी । याहुनी थोरी कोण आहे ॥४॥ तयांजवळी मज ठेवा । एकाजनार्दनीं जीवा माझिया ॥५॥

१७६७. **आवडी जाती पंढरीसी** । अहर्निशीं ते वारकरी ॥१॥ तयांचे पायीं माझें भाळ । सर्वकाळ असो देवा ॥२॥ हातीं टाळ मुखीं नाम । नेणती सकाम दुसरें ॥३॥ एकविध तयांचें मन । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

१७६८. **पायांवरी ठेविती भाळ** । ते प्रेमळ वारकरी ॥१॥ जन्मोजन्मीं त्यांचा संग । द्या अभंग सर्वदा ॥२॥ सर्वकाळ विठ्ठल वाचे । दुजें साचें नाठविती ॥३॥ एकाजनार्दनीं त्यांचा संग । घडावा सर्वांगें मजसी ॥४॥

१७६९. **आषाढी पर्वकाळ** । निघताती संतमेळ । करती गदा-

रोळ । विठ्ठलकीर्तनीं ॥१॥ धन्य धन्य त्यांचें कुळ । पावन ते सकळ । येवोनी उतावीळ । विठ्ठला भेटती ॥२॥ करती चंद्रभागें स्नान । पुंडलीकाचें अभिवंदन । तीर्थ प्रदक्षणा दरुशन । विठ्ठलाचें ॥३॥ एकादशी करती व्रत । नेमें जागरण करीत । आनंदें भरित नाचत । विठ्ठलासमोर ॥४॥ ऐसे भाळे भोळे सकळ । विठ्ठलाचे लडिवाळ । एकाजनार्दनीं कृपाळ । विठ्ठल माझा ॥५॥

१७७०. धर्म अर्थ काम । जिहीं अर्पिला संपूर्ण ॥१॥ तेचि जाती या वाटा । पंढरी चोहटा नाचती ॥२॥ आणिकांसी नोहे प्राप्ती । संत गाती तो स्वादु ॥३॥ शीण आदि अवसानीं । पंढरपूर न देखतां नयनीं ४ उभा विटे समचरणीं । एका शरण जनार्दनीं ५.

१७७१. नको तुझें आम्हां कांहीं । वास पंढरीचा देई ॥१॥ दुजें कांहीं नको आह्मां । द्यावा चरणांचा महिमा ॥२॥ संतांची संगत । दुजा नाहीं कांहीं हेत ॥३॥ काकुलती येतो हरी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं ॥४॥

१७७२. मज कोणी न देखावें । मज कोणी नोळखावें ॥१॥ मान देखोनियां दृष्टि । पळे देह उपेक्षा पोटीं ॥२॥ मीं एक लौकिकीं आहें । ऐसें कवणा ठावें नोहे ॥३॥ सांडावया अहं ममता । मान न पाहे सर्वथा ॥४॥ ज्याचे पोटीं दृढ अभिमान । तो सदा इच्छी सन्मान ॥५॥ सन्मान घ्यावया सर्वथा । ज्ञातेपण मिरवी वृथा ॥६॥ ऐसा निरापेक्ष सज्ञानी । एका शरण जनार्दनीं ॥७॥

१७७३. धर्माची वाट मोडे । अधर्माची शीग चढे । तैं आह्मां येणें घडे । संसारस्थिती ॥१॥ आह्मां कां संसारा येणें । हरिभक्ति नामस्मरणें । जडजीव उद्धरणें । नामस्मरणें करुनी ॥२॥ सर्व कर्म ब्रह्मस्थिती । प्रतिपादाव्या वेदोक्ती । हेंची एक निश्चितीं । करणें आह्मा ॥३॥ नानामतें पाषांड । कर्मठता अति बंड । तयाचें ठेंचणें तोंड । हरिभजनें ॥४॥ विश्वरूप सृष्टी । अर्जुना दाविली दृष्टी । भिन्न भेदाची गोष्टी । बोलूं नये ॥५॥ एकाजनार्दनीं । धरिती भेद मनीं । दुऱ्हावले येथुनी । निंदक जाण ॥६॥

१७७४. देहाचिया आशा पुत्रादिक धन । कासया बंधन घडे मग

॥१॥ सांडोनी उपाधी करावें भजन । तेणें जनार्दन कृपा करी ॥२॥ एकाजनार्दनीं निराशी तो धन्य । तयाचे चरण वंदूं आम्ही ॥३॥

१७७५. जडजीवासी उद्धार । करावयासी निर्धार ॥१॥ पापी दोषी जैसे तैसे । लाविले कांसे आपुलिया ॥२॥ जया जें जें गोड लागे । तें तें अंगें देताती ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । शरणागता नाहीं न्यून ॥४॥

श्रीसद्गुरुमाहिमा.

१७७६. ॐकारस्वरूपा सद्गुरु समर्था । अनाथाच्या नाथा तुज नमो ॥१॥ नमो मायबापा गुरु कृपाघना । तोडीं या बंधना माया मोहा ॥२॥ मोहोजाळ माझें कोण निरशील । तुजविण दयाळा सद्गुरुराया ॥३॥ सद्गुरुराय माझा आनंदसागर । त्रैलोक्या आधार गुरुराव ॥४॥ गुरुराव स्वामी असे स्वयंप्रकाश । ज्यापुढें उदास चंद्र रवी ॥५॥ रवि शशि अग्नि नेणती ज्या रूपा । स्वप्रकाशरूपा नेणे वेद ॥६॥ वेदां पडलें मौन शास्त्रें वेडावलीं । वाचा हे निमाली ते श्रीगुरु ॥७॥ श्रीगुरु जयासी पाहे कृपादृष्टी । तयासी हे सृष्टी पांडुरंग ॥८॥ पांडुरंग माझा दीनां मायबाप । नासी सर्व पाप भाव दुजा ॥९॥ दुजेपणा ठाव नाहीं जया रूपीं । तेथें आपेआपीं मन रंगे ॥१०॥ रंगे चित्त माझें सद्गुरुचरणीं । स्वरूप निर्वाणीं होय गति ॥११॥ गति अधोगति दोनी या नासती । सद्गुरूची मूर्ति ध्यातां मनीं ॥१२॥ मनीं वसे ज्याच्या सद्गुरु दयाळ । तयासी सकळ सिद्धी हातीं ॥१३॥ हातीं मोक्ष परी नावडत्या ठायीं । सद्गुरूच्या पायीं बुद्धी राहे ॥१४॥ राहे गुरुगृहीं सदा सर्वकाळ । परब्रह्मीं केवळ होय जागा ॥१५॥ जागा शिष्य चित्त सद्गुरु वसती । केली असे स्थिति यम दमीं ॥१६॥ यमादिकीं चित्त जयाचें निर्मळ । तेथें तो गोपाळ वसे प्रभु ॥१७॥ प्रभुराज माझा स्वामी गुरुराव । देतो मज भाव शुद्ध भूमी ॥१८॥ भूमि शुद्ध करीं ज्ञान बीज पेरी । अद्वैत हें धरीं मी तूं नेणें ॥१९॥ नेणें मी तूं कांहीं द्वैताद्वैत भाव । एक स्वयमेव आत्मा इति ॥२०॥ इतिकर्त-

व्यता हीच दासालागीं । माया गुणसंगी नाश तिचा ॥२१॥ तिचा नाश करणें हाचि येक थोरु । करिती सद्गुरू उपकार ॥२२॥ उपकारा त्यांच्या नोहे उतराई । ठेवीं जीव पायीं थोडा पाहा ॥२३॥ पहा गुरुरायें ब्रह्म दाखविलें । अखंड स्मरविलें मज नाम ॥२४॥ नाम निरामय अज अविनाशी । प्रिय तें मानसीं सदा मज ॥२५॥ मज-लागीं माझी सद्गुरु माउली । करी कृपा साउली वर्णूं काय ॥२६॥ काय वर्णूं माझ्या सद्गुरु दयाळा । बहुत कळवळा दासा यया ॥२७॥ यया दासा मनीं सद्गुरूचें ध्यान । झालासे तल्लीन गुरुपायीं ॥२८॥ एकाजनार्दनीं गुरु परब्रह्म । तयाचें पैं नाम सदा मुखीं २९

१७७७. नमो सद्गुरुराया दीनाच्या वत्सला। पावावें दासाला ब्रीद तुझें ॥१॥ ब्रीद तुझें जगीं पतीत पावन । भक्तांसी रक्षणें सर्वकाळीं ॥२॥ सर्वकाळीं भक्त आठविती तुज । ब्रीदाची ते लाज धरणें लागे ॥३॥ धरणें लागे तुज भक्तांचा अभिमान । आश्रय त्या कोण तुह्माविणें ॥४॥ तुह्माविणें त्यासी नाहीं कोणी सखा । संसार पारिखा वाटे त्यांसी ॥५॥ वाटे त्यांसी माझा आधार सद्गुरु । इच्छा मी कां करूं आणिकांची ॥६॥ आणिकांची इच्छा कासया करावी । प्रपंचीं ते गोंवी जेणें होय ॥७॥ जेणें होय प्राण्या जन्ममरण दुःख। तया आत्मसुख भेट नाहीं ॥८॥ भेट नाहीं जया आत्मा परमात्म्याची। हानी नरदेहाची केली तेणें ॥९॥ केलीं तेणें जरी जप तपें फार । नाहीं त्या आधार गुरूविना ॥१०॥ गुरूविना प्राण्या नव्हेचि सद्गती। ऐसें वेदश्रुती बोलताती ॥११॥ बोलताती सिद्ध साधु महा-नुभाव । गुरुविण वाव सत्कर्मे ती ॥१२॥ सत्कर्मे तीं वारा चित्त शुद्ध करा। तेणें पाय धरा सद्गुरूचे ॥१३॥ सद्गुरूचे पाय जयासी लाधले। तेणें निरासिलें प्रपंचासी ॥१४॥ प्रपंचासी बाध केला गुरुदासें । चरणीं विश्वास ठेवोनियां ॥१५॥ ठेवोनियां जीव सद्गुरुचे पायीं । प्रपंच-व्यवसायीं वागतसे ॥१६॥ वागतसे जनीं परि तो विजनीं। भेदभाव मनीं नाहीं जया ॥१७॥ नाहीं जया चित्तीं आणिक वासना । सद्-गुरु वचना विश्वासला ॥१८॥ विश्वासला मनें सद्गुरुचरणीं । प्रेम अन्यस्थानीं नाहीं ज्याचें ॥१९॥ नाहीं ज्यांचें तनमन आणि धन ।

गुरूसी अर्पण केलें असे ॥२०॥ केलें असे जेणें निष्काम तें कर्म। चित्त शुद्धी वर्म हातां आलें॥२१॥ हातां आलें जया चित्ताचें तें स्थैर्य। सद्गुरु आचार्य भेटले त्या ॥२२॥ भेटले त्या मायबाप गुरुराव। दयासिंधु नांव असे ज्यांसी ॥२३॥ असे ज्यांसी सर्व श्रुती अध्ययन। ब्रह्मपरायण अहर्निशीं ॥२४॥ अहर्निशीं चित्त ब्रह्मींचि रंगलें। विषय उरले नाहीं जया ॥२५॥ नाहीं जया कामक्रोधाची भावना। आणिक वासना नानापरी ॥२६॥ नानापरी जग जरी देखियेलें। ब्रह्म हें भरलें ओतप्रोत ॥२७॥ ओतप्रोत आत्मा स्वरूप जयासी। तयासी द्वंद्वासी भेटी कैसी॥२८॥ भेटी कैसी तया सुखदुःख द्वंद्वा। लोभमोह आपदा नाहीं त्यासी ॥२९॥ नाहीं त्यासी मनीं द्वैताद्वैत नांव। आत्मस्थिति भाव सर्व जगीं ॥३०॥ सर्व जगीं दिसे ब्रम्हरूप ज्यासी। उपमा तयासी काय देऊं ॥३१॥ काय देऊं जगीं नसे त्या समान। स्वयंप्रकाशमान सद्गुरुराजा ॥३२॥ सद्गुरुराजानें केली मज कृपा। ब्रह्मानंद सोपा केला मज ॥३३॥ केला मजपर उपकार गुरूनें। तयासी उत्तीर्ण काय होऊं ॥३४॥ काय होऊं उतराई गुरुराया। मस्तक हा पायां सदा असो ॥३५॥ सदा असो माझे अंतरीं वसती। अखंड प्रेम प्रीती गुरुरूपीं ॥३६॥ गुरुरूपीं मज आत्यंतिक सुख। अवलोकी मुख सर्वकाळ ॥३७॥ सर्वकाळ मुखीं सद्गुरूचें नाम। आणिक तें काम नाहीं मज ॥३८॥ नाहीं मज प्रिय सद्गुरुवांचुनी। दृढ निश्चय मनीं केला असे ॥३९॥ केला असे प्राण सखा सद्गुरुराजा। मन त्याची पूजा सदा करी ॥४०॥ सदा करी मन सद्गुरु अर्चन। तेणें समाधान होय त्यासी ॥४१॥ होय त्यासी सुख मुखें वर्णवेना। षड्विध प्रमाणा लाग नाहीं ॥४२॥ लाग नाहीं जेथें अग्नि चंद्र सूर्या। कारण त्या कार्यानाश जेथें॥४३॥ नाश जेथें असे सकळ ब्रम्हांडा। त्या सुखा अखंडा काय वानूं॥४४॥ काय वानूं जेथें श्रुति मौनावल्या। प्रमात्या पावल्या लयो जेथें ४५ लय जेथें असे सकळ कल्पनांचा। तेथें इंद्रियांचा काय पाड ॥४६॥ काय पाड असे अंतर इंद्रियां। चारी देह वांयां झाले जेथें ॥४७॥ झाले जेथें लीन

मन इंद्रिय प्रमाण । त्या सुखा वर्णन कैसें होय ॥४८॥ कैसे होय वक्ता वाच्य आणि वचन । त्रिपुटी हे क्षीण जया ठाईं ॥४९॥ जया ठाईं वसती तेहतीस कोटी देव । तें सुख वैभव काय सांगूं ॥५०॥ काय सांगूं मज मुखें वर्णवेना । तेणें मीतूंपणा मावळला ॥५१॥ मावळला आतां जगदांधकार । समूळ संसार पारुषला ॥५२॥ पारुषला मज सकळ द्वैतभाव । दिसे भावाभाव ब्रह्मरूप ॥५३॥ ब्रह्मरूप जग व्यष्टि हें समष्टी । भासे कृपादृष्टीं सद्गुरूच्या ॥५४॥ सद्गुरूच्या कृपें हरपे जीव शिव । ब्रह्म एकमेव अद्वितीय ॥५५॥ अद्वितीय ब्रह्म प्रत्यक्ष हें दिसे । दृष्टि समरसें तदाकार ॥५६॥ तदाकार झाला सकळ हा देह । राहे तो संदेह कैशापरी ॥५७॥ कैशापरी राहे द्वैताची भावना । विपरित असंभावना निवर्तल्या ॥५८॥ निवर्तल्या जेथें शास्त्रांचीया मती । मनादिक पंक्ति मावळली ५९ मावळली मज द्वैताद्वैतक्लृप्ति । सुखें सहज स्थिती भोगितसों ॥६०॥ भोगितसों आम्ही सुखें परमानंद । कोटी हे आनंद वसती जेथें ॥६१॥ वसती जेथें सिद्ध महानुभाव संत । असे तें अनंत ब्रह्मसुख ॥६२॥ ब्रह्मसुख झालें सहज जयासी । तयाच्या भाग्यासी पार नाहीं ॥६३॥ पार नाहीं तया सुखा प्राप्त झाला । सदेह तो झाला चिदानंद ॥६४॥ चिदानंद नित्य अज निरामय । निर्विकार सबाह्य एकरूप ६५ एकरूप ब्रह्म उपाधि राहित । तेथें तो वसत भाग्यवंत ६६ भाग्यवंत ऐसा असे गुरुदास । देहासी उदास सर्वकाळ ६७ सर्वकाळीं करी सत्क्रिया भजन । आणिक उपासन सद्गुरूचें ॥६८॥ सद्गुरूचें पादतीर्थ सदा सेवी । प्रपंचीं त्या गोंवी कैशी होय ॥६९॥ कैशी होय गुरुभक्तां अधोगती । लागला सत्पथीं गुरुकृपें ७० गुरुकृपें ज्यासी सत्पथ पावला । जीव सुखावला ब्रह्मसुखें ॥७१॥ ब्रह्मसुखें झालों मी सदा संपन्न । ब्रह्म परिपूर्ण अनुभविलें ॥७२॥ अनुभविलें ब्रह्म अंतर सबाह्य । जग ब्रम्हमय झालें दिसे ॥७३॥ झालें दिसे ब्रम्ह चतुर्दश लोक । शुद्धाशुद्ध विवेक नाहीं जेथें ॥७४॥ नाहीं जेथें द्वैताद्वैत ते उपाधी । ते सुखीं समाधि दासां झाली ॥७५॥ दासां झाली निद्रा शून्य सारूनियां । वृत्ती पावलिया ब्रम्हसुखा ॥७६॥ ब्रम्हसुखा पावे ज्याचें

अंतःकरण । सर्वकाळीं जाण ब्रम्हरूप ॥७७॥ ब्रम्हरूप झालें जयाचें तें अंग । तया नित्यसंग सज्जनाचा ॥७८॥ सज्जनाचा संग जयासी पैं होय । तया उणें काय निजसुखा ॥७९॥ निजसुखा प्राप्त झाला संतसंगें । तयाचीं सर्वांगें ब्रम्ह झालीं ॥८०॥ ब्रह्म झालें त्याचें कायावाचा मन । साध्य आणि साधन सर्व ब्रह्म ॥८१॥ सर्व ब्रह्मावीण नाहीं ज्यासी अनुभव । ऐसा त्याचा भाव एकविध ॥८२॥ एकविध भाव जयाचिया मनीं । त्यासी चक्रपाणी अंकिलासे ॥८३॥ अंकिलासे देव तया सद्गुरुकृपें । अहंकार पापें सोडियेलें ॥८४॥ सोडियेलें त्यासी कामादि षड्विकारीं । वसती त्या अंतरीं देवें केली ॥८५॥ देवें केलीं त्यांसी आपुलीं अंकीत । तोचि त्यांचें हित सत्य जाणे ॥८६॥ सत्य जाणे एक सद्गुरु दयाळ । चरण कमळ त्याचें ध्यावें ॥८७॥ त्याचे ध्यावे चरण सदा सर्वकाळ । प्रपंच सकळ सांडूनियां ॥८८॥ सांडूनियां ह्मणजे मिथ्या हा पहावा । सद्गुरु करावा पाठीराखा ॥८९॥ पाठीराखा होय सद्गुरु जयासी । कळिकाळ त्यासी बाधतीना ॥९०॥ बाधतीना त्यासी मुक्ती रिद्धिसिद्धी । ज्याची सदा बुद्धि सद्गुरुपायीं ॥९१॥ सद्गुरुपायीं ज्याचें चित्त स्थिर झालें । तयासी जोडलें मोक्षपद ॥९२॥ मोक्षपद त्याची इच्छा ते करीत । भक्तांचे मनांत गुरुपद ॥९३॥ गुरुपद योगें मुक्ति तुच्छ त्यासी । त्याचिया मानसीं गुरु वसे ॥९४॥ गुरु वसे मनीं सदा सर्वकाळ । तुटली हळहळ प्रपंचाची ॥९५॥ प्रपंचाची चिंता गुरुदासा नये । योगक्षेम असे गुरु हातीं ॥९६॥ गुरु हातीं असे सर्व त्याचें काम । दासामुखीं नाम गुरुगुरु ॥९७॥ गुरुगुरु जप अज्ञान नाशक । भवसिंधु तारक गुरुनाम ॥९८॥ गुरुनामासम आणिक नाहीं मंत्र । सांगताती शास्त्रें महानुभाव ॥९९॥ एकाजनार्दन गुरुपदीं मस्तक । ठेवुनी सम्यक ब्रह्म झाला ॥१००॥

१७७८. श्रीपांडुरंग सद्गुरु हे स्वामी । तया पादपद्मीं नमन माझें ॥१॥ गजाननमूर्ति सद्गुरुसमर्थ । देई मज स्वार्थ निजपदीं ॥२॥ नेत मजलागीं गुरु निजधामीं । वसे अंतर्यामीं सर्वकाळीं ॥३॥ शामसुंदरमूर्ति सद्गुरु दयाळ । भक्तप्रतिपाळ गुरुराव ॥४॥ यम-

ह्यावें । ध्यान तें धरावें सद्गुरूचें ॥६१॥ लववावी वृत्ति सद्‌गुरुचरणीं ते पायापासुनी सोडूं नये ॥६२॥ क्षमा शस्त्र हातीं गुरुकृपें धरा । कामक्रोध करा शांत जना ॥६३॥ ज्ञप्ति हे आकळे सद्गुरुप्रसादें । वर्तील स्वानंदें सर्वकाळ ॥६४॥ एकजानार्दनीं गुरुपदीं लीन । ब्रह्म परिपूर्ण अनुभविलें ॥६५॥

१७७९. दत्तराया करूं प्रथम नमन । द्वितीय चरणां सद्गुरूच्या ॥१॥ सद्गुरूच्यीं चरणां करावा प्रणाम । मुखीं नित्य नाम सदा जप ॥२॥ नित्य जपा वाचे गुरुराज स्वामी । तेणें सुखधामीं प्राप्त व्हाल ॥३॥ प्राप्त व्हाल तुह्मी आत्यंतिक सुखा । जेथें जन्म दुःखा पार नाहीं ॥४॥ पार नाहीं वेदां शास्त्रें मौनावलीं । पुराणें तीं झालीं मौनरूप ॥५॥ मौनरूप शेष ब्रह्मा आणि इंद्र । सूर्य अग्नि चंद्रा अंत नाहीं ॥६॥ अंत नाहीं त्याचा अनंत स्वरूप । अनिर्वाच्य रूप सद्गुरूचें ॥७॥ सद्गुरूचें रूप तें स्वयंप्रकाश । दृश्यीं जो प्रकाश सद्गुरूचा ॥८॥ सद्गुरूचा प्रेमा माझिया अंतरीं । अनुभव साक्षात्कारीं झाला असे ॥९॥ झाला असे अनुभव अपरोक्ष । शास्त्रीं जे विवक्षा केली असे ॥१०॥ केली असे स्तुति संत महानुभावी । सद्गुरु वदवी मजलागीं ॥११॥ मजलागीं त्यांनीं दिली असे वाचा । उपकार तयाचा काय वानूं १२ काय वानूं माझ्या सद्गुरुदयाळा । बहुत कळवळा ज्यासी माझा १३ ज्यासी माझा प्राण अर्पण मीं केला । देह हा विकिला सर्वस्वें मीं ॥१४॥ सर्वस्वें मी वसें सद्गुरूचे पायीं । अन्य प्रिय नाहीं मजलागीं ॥१५॥ मजलागीं दया केली गुरुरायें । हृदयीं ते पाय धरियले ॥१६॥ धरियेलीं जीवीं पाउलें कोंवळीं । कंठीं एकावळी नाममाळा ॥१७॥ नाममाळा कंठीं शोभे ही साजिरी । हृदयीं गोजिरी गुरुमूर्ति ॥१८॥ गुरुमूर्ति वसे ज्याचे हृदयकमळीं । तया चंद्रमौळी मागें पुढें ॥१९॥ मागें पुढें उभा राहे तो रक्षित । कांहींच आघात येवों नेदी ॥२०॥ येवों नेदी कदा कल्पनेची बाधा । आणिक आपदा शिष्यालागीं ॥२१॥ शिष्यालागीं गुरू करिताती बोध । स्वरूप स्वानंद देती तया ॥२२॥ देती तया गुरु अनुपम सुख । स्वानंद कौतुक त्यासी

लाभे ॥२३॥ त्यासी लाभे. आत्मा सर्व अंतर्यामीं । चिन्मयसुख धामीं पहूडे तो ॥२४॥ पहूडे तो न ये कदाकाळीं देहा । तोचि निःसंदेहा पावलासे ॥२५॥ पावलासे ब्रह्म अखंड परात्पर । सारासार विचार करोनियां ॥२६॥ करोनियां जेणें नित्य स्नानसंध्या । दोषाची ते बाधा वारियेली ॥२७॥ वारियेली जेणें चित्त विक्षेपता । करोनि उपास्यता सगुणमूर्ति ॥२८॥ सगुणमूर्तिसी न ह्मणावें मायीक । शास्त्र आत्यंतिक सांगतसे ॥२९॥ सांगतसे शास्त्र देवध्यान करा । विक्षेप तो वारा चित्ताचा पैं ॥३०॥ चित्ताचा गेलिया विक्षेप सकळ । आवरण केवळ राहिलेंसे ॥३१॥ राहिलेंसे जया स्वरूपावरण । त्याचें निवारण ज्ञानें होय ॥३२॥ ज्ञानें होय परी ज्ञानप्राप्तिलागीं । साधनें तीं अंगीं विवेकादी ॥३३॥ विवेकवैराग्य शमादी ते षट्क । चौथी ते देख मुमुक्षुता ॥३४॥ मुमुक्षु ते पुढें श्रवण मनन । निजतें ध्यासन पाहिजे कीं ॥३५॥ पाहिजे कीं तत्त्व पदार्थ शोधन । साधनें हीं जाण अंतरंग ॥३६॥ अंतरंग साधनें करावीं परमार्थी । त्यागावीं सर्वथा बहिरंग ॥३७॥ बहिरंग साधनें होय स्वर्गप्राप्ति । निष्कामीं होती चित्तशुद्धी ॥३८॥ चित्तशुद्धि झाल्या अंतरंगा आधिकार । विवेक निर्धार सांगतसों ॥३९॥ सांगतसों आतां विवेकाचें तथ्य । ब्रह्म हेंचि सत्य जगन्मिथ्या ॥४०॥ मिथ्या माया कार्य जगत प्रकार । ब्रह्म हेंचि सार विवेक हा ॥४१॥ विवेक हा स्मरा अनुभव करा । वैराग्य अवधारा एकचित्तें ॥४२॥ एकचित्तें करा वैराग्य श्रवण । तेणें समाधान स्वरूपीं होय ॥४३॥ स्वरूपीं होय स्थिती वैराग्याच्या योगें । अन्ना विषसंगें सेवूं नये ॥४४॥ सेवूं नये विषय वमनाचे परी । विट तो अंतरीं सदा असो ॥४५॥ सदा असो प्रीति परमार्थालागीं । विषयीं विरागी याचें नांव ॥४६॥ याचें नांव शम मनाचा निग्रहो । विषयीं आग्रहो चित्ता नाहीं ४७ चित्ता नाहीं कधीं विषयाची स्फूर्ति । अंतर हे वृत्ति झाली असे ॥४८॥ झाली असे सर्व इंद्रियां स्थिरता । दम हें तवत्तां ह्मणती त्या ॥४९॥ ह्मणती त्या उपरम स्वधर्मासी । त्यागावें विधीसी सर्वस्वेंची ॥५०॥ सर्वस्वेंचि शीत उष्णातें साहणें । तितिक्षा म्हणणें

तयालागीं ॥५१॥ तयालागीं श्रद्धा ह्मणताती जनीं । सद्गुरुवचनीं विश्वास तो ॥५२॥ विश्वास असावा वेदांताचे ठायीं । सद्गुरुचे पायीं लीन व्हावें ॥५३॥ लीन व्हावें चित्त सद्गुरुवचना । तोचि समाधाना प्राप्त झाला ॥५४॥ प्राप्त झाला प्राणी मुमुक्षुते लागीं । प्रपंचसंसर्गीं विटला तो ॥५५॥ विटला संसारा आणि घरदारा । पुत्र परिवारा मिथ्या मानी ॥५६॥ मिथ्या मानी सर्व प्रपंच वैभव । विषयाचें नांव नावडे ज्यासी ५७ नावडे ज्यासी इष्ट मित्र ते सोयरे । परमार्थी वेव्हारें चित्त ज्याचें ॥५८॥ चित्त ज्याचें झालें प्रपंचीं विरक्त । त्याचे मनीं आर्त सद्गुरुभेटी ५९ सद्गुरुभेटी व्हावी ऐसें ज्याचे मनीं । तो सर्वांलागूनि विचारीत ॥६०॥ विचारीत मला सद्गुरु कैं भेटती । रात्रंदिवस चित्तीं दुजें नाहीं ॥६१॥ दुजें नाहीं तया आणिक जगांत । सद्गुरु सर्वत्र दिसतसे ॥६२॥ दिसतसे गुरु आसनीं शयनीं । आणिक भोजनीं गुरु दिसे ॥६३॥ गुरु दिसे जागृतीं स्वप्न आणि सुषुप्तीं । आनंद नेणती गुरुवीण ॥६४॥ गुरुवीण जनीं न दिसे ज्या अन्य । चित्त होय धन्य गुरु भेटी ॥६५॥ गुरुभेटी होतां चित्त स्थिर होय । तळमळ जाये मनाची ते ॥६६॥ मनाची ते शांती होतां पाय धरी । दंडवत करी वेळोवेळां ॥६७॥ वेळोवेळां गुरुसी करी नमस्कार । जोडोनियां कर उभा राही ॥६८॥ जोडोनियां हात पुढें गुरुराया । बोलत सखया तारा स्वामी ॥६९॥ तारा स्वामी मज भवाचे सागरीं । व्हावें कर्णधारी मजलागीं ॥७०॥ मजलागीं गुरो तुमचा आधार । ओस चराचर तुह्मांविण ॥७१॥ तुह्मांवीण सखा मज नाहीं कोणी । वाटतें चरणीं घालूं मिठी ॥७२॥ मिठी घालूं पायां सद्गुरु समर्था । तेणें निजस्वार्था पाववील ॥७३॥ पाववील सुखा सद्गुरु माउली । ती मज गाउली शिष्यवत्सा ॥७४॥ शिष्यवत्सालागीं पाजी ज्ञानदुग्ध । तेणें देह शुद्ध होय त्याचा ॥७५॥ देह त्याचा केला ब्रह्म हा गुरूनें । कायावाचा मनें चरण धरी ॥७६॥ चरण धरीतसे शिष्य वेळोवेळां । माझा कळवळा असो तुम्हां ॥७७॥ तुम्हावीण मज कोण हो तारील । दीन उद्धरेल कैशापरी ॥७८॥ कैशापरी मज होईल

सुटका । प्रपंचलटिका वाटे केव्हां ॥७९॥ केव्हां वाटे मज जगत हें मिथ्या । ब्रह्माचें सत्यत्व केव्हां पावे ॥८०॥ केव्हां पावे मज स्वरूपाचि शांति । ते मज निश्चितीं सांगा स्वामी ॥८१॥ सांगा स्वामी मज कृपा हो करुनी । शिष्य विनवणी करी ऐशी ॥८२॥ करीं ऐशी दया मज गुरुराया । लागतसे पाया शिष्यराज ॥८३॥ शिष्यराजा झाली अष्टभाव प्राप्ति । सद्गुरूनीं हातीं धरियेला ॥८४॥ धरियेला करीं नेला एकांतांत । अंकीं बैसवित सद्गुरुराव ॥८५॥ सद्गुरुराव बोलती त्या क्षणीं । लागली उन्मनीं तया लागीं ॥८६॥ तयालागीं नाहीं देहाचा आठव । स्थूल सूक्ष्म भाव मावळले ॥८७॥ मावळले चारी देह चारी अवस्था । शिष्य तो तत्त्वतां ब्रह्म झाला ॥८८॥ ब्रह्म झाला त्याचा देह आत्मास्थिति । द्वैताद्वैतप्रतीति नाहीं जया ॥८९॥ नाहीं जया सुखदुःखाची भावना । समूळ वासना निरसली ॥९०॥ निरसली त्याची अहंकार कल्पना । सुखदुःख यातना नाहीं तया ॥९१॥ नाहीं तया जीव शिव भेदाभेद । समूळ हे वाद मिथ्या झाले ॥९२॥ मिथ्या झालें ज्ञान ज्ञेय आणि ज्ञाता । भोज्य भोग भोक्ता मावळला ॥९३॥ मावळला तेव्हां सद्वैत प्रपंच । एक ब्रह्म साच अनुभविलें ॥९४॥ अनुभविलें तेणें अनुभव वेडावला । विचार निमाला जिये ठायीं ॥९५॥ जिये ठाईं गति नाहीं षट्प्रमाणां । साधन लक्षणां ठाव कैंचा ॥९६॥ ठाव कैंचा तेथें परादिका वाचा । जेथें त्या शब्दाचा लाग नाहीं ॥९७॥ लाग नाहीं तेथें उपपत्ति युक्ति । अपरोक्ष प्रतीति लया गेली ॥९८॥ लया गेली तया स्थानीं मज ठेविलें । सद्गुरूदयाळें दीनानाथें ॥९९॥ दीनानाथें तया ठायीं निजविलें । नवजाती वर्णिलें गुण तया ॥१००॥ एका जनार्दन गुरुपायीं लीन । ब्रह्म परिपूर्ण अनुभविलें ॥१०१॥

१८८०. श्रीगुरुराया स्वामी दीनानाथा । उद्धरीं अनाथा पांडुरंगा ॥१॥ गुण निर्गुणरूपा देवा यतिवरा । त्रैलोक्य आधारा पांडुरंगा ॥२॥ रूप वर्णावया नाहीं मज मती । देईं तूं बा शाक्त पांडुरंगा ॥३॥ देईं मजलागीं प्रभो नित्य शांति । करितों विनंति पांडुरंगा ॥४॥ वदविसी मज तंव सत्ते देवा । देईं मज भावा पांडु-

रंगा ॥५॥ दशा हे यौवन मज करी बाधा । सांगें स्वयंबोधा पांडुरंगा ॥६॥ तमगुणरजोगुणां तें निरसीं । तारीं या दासासी पांडुरंगा ॥७॥ असावें मी सदा विषयीं विरक्त । पुरवीं माझें आर्त पांडुरंगा ॥८॥ वससी अंतरीं दासाच्या तूं सदा । आनंदाच्या कंदा पांडुरंगा ॥९॥ धूत पाप व्हावें तुमच्या कृपादृष्टी । सुखाची तूं सृष्टि पांडुरंगा ॥१०॥ तरती सज्जन तुमच्या दर्शनें । कृपेचें तूं ठाणें पांडुरंगा ॥११॥ श्रीयाळ चांगुणा भक्त तारियेले । सत्त्व रक्षियलें पांडुरंगा ॥१२॥ पाश हा भ्रांतीचा मजलागीं गोंवा । त्वांचि पैं तोडावा पांडुरंगा ॥१३॥ दमावीं इंद्रियें तेव्हां गुरुभेटीं । नको आटाआटी पांडुरंगा ॥१४॥ श्रीद श्रीश माझा समर्थ सद्गुरु । देवा तूं आधारु पांडुरंगा ॥१५॥ वन जन सर्व त्वांचि व्यापियलें । स्वरूप शोभलें पांडुरंगा ॥१६॥ लव निमिष भरी तुजवीण रहावें । मरणें मज व्हावें पांडुरंगा ॥१७॥ भवसागरांत बुडतों मी देवा । करीं माझा काढावा पांडुरंगा ॥१८॥ स्वानंद आरामीं मीं तों विश्रामावें । मजलागीं पावावें पांडुरंगा ॥१९॥ मीपणें नाशिलें मजलागीं देवा । देईं स्वानुभवा पांडुरंगा ॥२०॥ नृप हा जगाचा परमानंद साचा । वदों माझी वाचा पांडुरंगा ॥२१॥ सिंहासन हृदया करोनियां माझ्या । बैसे गुरुराजा पांडुरंगा ॥२२॥ हस्तांत धरावें आपुलिया दासा । हे जगन्निवासा पांडुरंगा ॥२३॥ सर्व काळ चित्तीं माझिया वसावें । शुद्ध प्रेम द्यावें पांडुरंगा ॥२४॥ रण कामक्रोध लोभाचें माजलें । निवारी उगलें पांडुरंगा ॥२५॥ स्वभाव हा माझा रजो तमो युक्त । नाशी तूं क्षणांत पांडुरंगा ॥२६॥ तीकडी सांखळी त्रिगुणाची सारी । भव हा निवारीं पांडुरंगा ॥२७॥ मनन करावें रात्रंदिवस तुझें । ऐशी कृपा कीजे पांडुरंगा ॥२८॥ हाव ही धरावी सद्गुरुपायांची । विनंती दिनाची पांडुरंगा ॥२९॥ राहावें सर्वदा तुझ्या पायांपाशीं । देईं तूं वरासी पांडुरंगा ॥३०॥ जयजय सद्गुरो स्वामी तूं समर्थ । पुरवीं मनोरथ पांडुरंगा ॥३१॥ एकाजनार्दनीं सद्गुरो उदारा । दयेच्या सागरा पांडुरंगा ॥३२॥

१७८१. प्रकाश तरणी न बोले वेदवाणी । बोध विवेक दोन्ही

तटस्थ झालीं ॥१॥ वेदासी अगोचर ध्यानासी कानडें । तें ब्रह्म सांपडे सद्गुरुचरणीं ॥२॥ काळासी नाकळे कर्मी जें न मिळे। सर्वांसी न कळे असूनियां ॥३॥ जीवीं जीवा न कळे शिवपण वोविलें। नाम या वेगळें सच्चिदानंद ॥४॥ सद्गुरुबोधें ब्रह्म ब्रह्मार्पण । जीवासी सोडवण सद्गुरुचरणीं ॥५॥ गुरुजप सदा नाम एकवस्त । एकाजनार्दनीं प्राप्त सहज नाम ॥६॥

१७८२. **जनार्दनें माझें केलें असे हित** । दाविला देहातीत देव मज ॥१॥ नाठवे भाव अभावना ते कांहीं । स्वर्ग मोक्ष नाहीं चाड आह्मां २ देहाचें देहत्व देहपण गेलें । एकाजानार्दनीं केलें विदेहत्व ३

१७८३. **मनोभाव जाणोनी माझा** । सगुणरूप धरिलें वोजा । पाहुणा सद्गुरुराजा । आला वो माय ॥१॥ प्रथम अंतःकरण जाण । चित्तशुद्ध आणि मन । चोखाळोनी आसन । स्वामीसी केलें ॥२॥ अनन्य आवडीचें जळ । प्रक्षाळिले चरणकमळ । वासना समूळ । चंदन लावी ॥३॥ अहंजाळियला धूप । सद्भाव उजळिला दीप । पंचप्राण हे अमूप । नैवेद्य केला ॥४॥ रजतम सांडोनी दोन्ही । विडा दिला सत्त्वगुणी । स्वानुभवें रंगोनी । सुरंग दावी ॥५॥ एका-जनार्दनीं पूजा । देवभक्त नाहीं दुजा । अवघाची सद्गुरुराजा । होवोनी ठेला ॥६॥

१७८४. **ध्यानीं ध्यातां गुरुराया** । ब्रह्मभूत होय काया ॥१॥ करें करितां गुरुपूजा । तेंचि पूजन अधोक्षजा ॥२॥ पायीं करा गुरुयात्रा । मुखें उच्चार गुरुमंत्रा ॥३॥ एकाजनार्दनीं परब्रह्म । हेंचि जाणा धर्म कर्म ॥४॥

१७८५ **धन्य धन्य श्रीगुरुभक्त** । गुरूचें जाणती मनोगत ॥१॥ गुरुचरणीं श्रद्धा गाढी । गुरुभजनाची आवडी ॥२॥ गुरूचें नाम घेतां वाचे । कैवल्य मुक्ति तेथें नाचे ॥३॥ गुरूचें घेतां चरण तीर्थ । भुक्ति मुक्ति पवित्र होत ॥४॥ गुरुकृपेचें महिमान । शरण एकाजनार्दन ॥५॥

१७८६. **धन्य धन्य सद्गुरुराणा** । दाखविलें ब्रह्मभुवना ॥१॥ उपकार केला जगीं । पावन जालों आह्मी वेगीं ॥२॥ पंढरी पा-

हतां । समाधान जालें चित्ता ॥३॥ विटेवरी समचरण । एका-जनार्दनीं निजखूण ॥४॥

१७८७. धन्य गुरु जनार्दन । स्वानंदाचें जें निधान ॥१॥ तेणें केला हा उपकार । दावियेलें परात्पर ॥२॥ त्याच्या कृपें करूनि जाण । प्राप्त झालें ब्रह्मज्ञान ॥३॥ एकाजनार्दन सद्गुरु । जनार्दन माझा पैं आधारू ॥४॥

१७८८. वेदांत सिद्धांत पाहणें ते आटी । जनार्दन भेटी निरसली ॥१॥ आगम निगम कासया दुर्गम । जनार्दनें सुवर्म सांगितलें ॥२॥ न्यायमीमांसा पातंजली शास्त्रें । पाहतां सर्वत्र निवारलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण कृपा केली । भ्रांति निरसली मनाची ते ॥४॥

१७८९. जनार्दनाचा गुरु । स्वामी दत्तात्रय दातारू ॥१॥ त्यांनी उपकार केला । स्वानंदाचा बोध दिला ॥२॥ सच्चित्सुखाचा अनुभव । दाखविला स्वयमेव ॥३॥ एकाजनार्दनीं दत्त । वसो माझ्या हृदयांत ॥४॥

१७९०. गुरूच्या उपकारा । उत्तीर्ण नव्हे गा दातारा ॥१॥ माझें रूप मज दाविलें । दुःख सर्व हारविलें ॥२॥ तन मन धन । केलें गुरुसी अर्पण ॥३॥ एकाजनार्दनीं आदर । ब्रह्मरूप चराचर ॥४॥

१७९१. दृष्टी देखे परब्रह्म । श्रवणीं ऐके परब्रह्म ॥१॥ रसना सेवी ब्रह्मरस । सदा आनंद उल्हास ॥२॥ गुरुकृपेचें हें वर्म । जग देखे परब्रह्म ॥३॥ एकाजनार्दनीं चराचर । अवघें ज्यासी परात्पर ॥४॥

१७९२. माझी जनार्दन माउली । प्रेमपान्हा पान्हाइली ॥१॥ तीच नित्य मज सांभाळी । रात्रंदिवस सर्व काळीं ॥२॥ आठवितों वेळोवेळां । माझा तिजलागीं कळवळा ॥३॥ एकाजनार्दनीं बाळ । माता रक्षी पैं स्नेहाळ ॥४॥

१७९३. देवाचरणीं ठाव । तैसा गुरुचरणीं भाव ॥१॥ गुरु देव दोन्ही समान । ऐसें वेदांचें वचन ॥२॥ गुरु देवामाजी पाहीं । भिन्न भेद नाहीं नाहीं ॥३॥ देवा पुजितां गुरूसी आनंद । गुरूसी पूजितां देवा परमानंद ॥४॥ दो नामाचेनि छंदें । एकाजनार्दनीं परमानंदें ॥५॥

१७९४. **श्रीगुरूचें नाममात्र** । तेंचि आमुचें वेदशास्त्र ॥१॥ श्रीगुरूचें तीर्थ मात्र । सकळ तीर्थां करी पवित्र ॥२॥ श्रीगुरूचें चरण रज । तेणें आमुचें जाहलें काज ॥३॥ श्रीगुरूची ध्यान मुद्रा । तोचि आमुची योगनिद्रा ॥४॥ एकाजनार्दनीं मन । श्रीगुरुचरणीं केलें लीन ॥५॥

१७९५. **श्रीगुरूच्या चरणांगुष्ठीं** । वंदिती ब्रह्मादि देव कोटी ॥१॥ सकळ वेदांचें निज सार । श्रीसद्गुरु परात्पर ॥२॥ श्रीगुरु नांव ऐकतां कानीं । यम काळ कांपती दोनी ॥३॥ सद्गुरूसी भावें शरण । एकाजनार्दनीं नमन ॥४॥

१७९६. **गुरु परमात्मा परेशु** । ऐसा ज्याचा दृढ विश्वासु ॥१॥ देव तयाचा अंकिला । स्वयें संचला त्याचे घरीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं गुरुदेव । येथें नाहीं बा संशय ॥३॥

१७९७. **श्रीगुरूचें नाममात्र** । तेंचि आह्मां वेदशास्त्र ॥१॥ श्रीगुरूचें चरणतीर्थ । सकळां तीर्थां करी पवित्र ॥२॥ श्रीगुरूचा उपदेश । एकाजनार्दनीं तो रस ॥३॥

१७९८. **तारिले वो येणें श्रीगुरूनायकें** । बोधाचिये कासे लाऊनि कवतुकें ॥१॥ या भवसागरीं जालासी तूं तारूं । परतोनियां पाहो कैंचा मायापुरू ॥२॥ एकाजनार्दनीं कडिये । संचला प्रपंच लाऊनि थडीये ॥३॥

१७९९. **गुरु माता गुरु पिता** । गुरु आमुची कुळदेवता ॥१॥ थोर पडतां सांकडें । गुरु रक्षी मागें पुढें ॥२॥ कायावाचा आणि मन । गुरुचरणींच अर्पण ३ एकाजनार्दनीं शरण । गुरु एक जनार्दन ४

१८००. **साधावया परमार्थां** । साह्य नव्हती माता पिता ॥१॥ साह्य न होत व्याही जांवई । आपणा आपण साह्य पाहीं ॥२॥ साह्य सद्गुरु समर्थ । तेचि करिती स्वहित ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । नोहे एकपणावांचून ॥४॥

१८०१. **रात्रीची प्रौढी नोहे सूर्याचा प्रकाश** । तोंवरीच भास अंधाराचा ॥१॥ सूर्याचे उदयीं अंधार हा नासे । तैसें अज्ञानें नासे ज्ञान सर्व ॥२॥ एकाजनार्दनीं सद्गुरुवांचुनी । प्रकाश तो मनीं नोहे कांहीं ॥३॥

१८०२. नमावे हे नित्य सद्गुरूचे पाय । आन तो उपाय करूं नये ॥१॥ गुरुचरणांविण मानूं नये कांहीं । वेदशास्त्र पाहीं हेंच सांगे ॥२॥ एकाजनार्दनीं गुरुचरण सेवा । प्रिय होय देवा सर्वभावें ॥३॥

१८०३. श्रीगुरुपायीं ठेवीं तूं विश्वास । दासाचा तूं दास होय त्यांच्या ॥१॥ परब्रह्म राम वसिष्ठा शरण । कृष्णें संदीपान गुरु केला ॥२॥ वाल्मिका उपदेशी नारद तो मुनी । वंद्य त्रिभुवनीं झाला वाल्हा ॥३॥ एकाजनार्दनीं गुरु मज भेटला । मोकळा दाविला मार्ग तेणें ॥४॥

१८०४. जन्मोजन्मींचें संचित । गुरुपायीं जडलें चित्त ॥१॥ तें तो सोडिल्या न सुटे । प्रेम तंतू तो न तुटे ॥२॥ दुःखें आदळलीं वरपडा । पाय न सोडी हा धडा ॥३॥ देह गेला तरी जावो । गुरुचरणीं दृढ भावो ॥४॥ वरी पडोत पाषाण । परी न सोडीं गुरुचरण ॥५॥ एकाजनार्दनीं निर्धार । तेथें प्रगटे विश्वंभर ॥६॥

१८०५. नमूं जाय जंव गुरुत्वा । तंव त्रैलोक्य आलें गुरुत्वा ॥१॥ आतां नमना नुरेचि गुरु । गुरुत्वा आला संसारु ॥२॥ वंद्यत्वें नमूं गुरुभेदें । तंव त्रैलोक्य गुरुत्वें नांदे ॥३॥ गुरुवांचुनी न दिसे कांहीं । तंव सानथोर अवयवें गुरु पाहीं ॥४॥ थोर गुरुत्वा आलें गौरव । तरी गुरुनामें नेघे अहंभाव ॥५॥ एकाजनार्दनाच्या पायीं । नमूं गेलों तों गुरुशिष्य नाहीं ॥६॥

१८०६. आमुचिये कुळीं दैवत सद्गुरु । आम्हासी आधारू पांडुरंग ॥१॥ सद्गुरु आमुची माता सद्गुरु तो पिता । सद्गुरु तो भ्राता आम्हालागीं ॥२॥ इष्टमित्र बंधु सज्जन सोयरे । नाहीं पैं दुसरें गुरूवीण ॥३॥ सद्गुरु आचार सद्गुरु विचार । सद्गुरूची सार साधनांचें ॥४॥ सद्गुरुचि क्षेत्र सद्गुरु तो धर्म । गुरुगुह्य वर्म आम्हालागीं ॥५॥ सद्गुरु तो यम सद्गुरु नियम । सद्गुरु प्राणायाम आम्हालागीं ॥६॥ सद्गुरु तो सुख सद्गुरु तो मोक्ष । सद्गुरु प्रत्यक्ष परब्रह्म ॥७॥ सद्गुरूचें ध्यान अखंड हृदयीं । सद्गुरूच्या पायीं वृत्ति सदा ॥८॥ सद्गुरुचें नाम नित्य आम्हा मुखीं । गुणातीत सुखी सद्गुरुराज ॥९॥ एकाजनार्दनीं गुरु कृपादृष्टि । दिसे सर्व सृष्टि परब्रह्म ॥१०॥

१८०७. **म्यां गुरु केला म्यां गुरु केला** । सर्व बोध तेणें मज दिला ॥१॥ घालूनियां भक्ति अंजन । दावियेलें विठ्ठलनिधान ॥२॥ कान फुंकुनी निगुती । दिधले संतांचिये हातीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं गुरु बरा । तेणें दाविलें परात्परा ॥४॥

१८०८. **गेलों गुरुलागीं शरण** । माझें हारपलें मीतूंपण ॥१॥ द्वैतभाव गेला देशोधडी । बोध दिला मज संवगडी ॥२॥ मंत्र सांगे त्रिअक्षर । परात्पर निजघर ॥३॥ जपतां मंत्र लागलें ध्यान । सहज खुंटलें मीतूंपण ॥४॥ एकाजनार्दनीं समाधि । सहज तुटली उपाधि ५

१८०९. **धन्य श्रीगुरुनाथें** । दाखविले पाय तुमतें ॥१॥ मी अभागी दातारा । मज तारिलें पामरा ॥२॥ करुनी दास्यत्व । राखियेलें माझें चित्त ॥३॥ ऐसा मी हीनदीन । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

१८१०. **जनार्दनें कृपा केली** । वृत्ति ब्रह्मकार झाली ॥१॥ धन्य धन्य जनार्दन । तयापायीं मम वंदन ॥२॥ मन मनपणा हरपलें । तन्मय होऊनियां ठेलें ॥३॥ चित्त चिंतना विसरलें । चैतन्य रूप होऊनि ठेलें ॥४॥ निश्चयरूप जे का बुद्धि । परब्रह्म तें निरवधी ॥५॥ अहंपणें अहंभाव । तोही झाला देवाधि देव ॥६॥ श्रोत्रेंद्रिय ग्राह्य शब्द । होऊनि राहिला निःशब्द ॥७॥ त्वगिंद्रिय स्पर्श । तो पैं जाहला परेश ॥८॥ नेत्रें पाहती रूपातें । तें पैं परब्रम्ह आतें ॥९॥ जिव्हा सेवितसे रस । तें हें ब्रह्म स्वयंप्रकाश ॥१०॥ घ्राण सेवितसे गंध । तें हें परात्पर निर्द्वंद्व ॥११॥ वाणी उच्चारी वचन । ते हें परब्रह्म जाण ॥१२॥ गमन करिताती पाद । तें हें ब्रह्म परम पद ॥१३॥ पाणींद्रियें घेणें देणें । तेंचि ब्रह्म परिपूर्ण १४ गुह्येंद्रियाचा आनंद । तो हा झाला परमानंद ॥१५॥ जे जे क्रिया घडे अंगीं । ते ते ब्रम्हरूप जगीं ॥१६॥ पंचप्राण ते अमूप । परब्रह्माचें स्वरूप ॥१७॥ स्थूल सूक्ष्म तें कारण । सकल ब्रम्ह परिपूर्ण ॥१८॥ महाकारण प्रकृति । परब्रम्हाचि आकृती ॥१९॥ अन्नमय कोश । परब्रम्हाचा विकाश ॥२०॥ कोश तोहि प्राणमय । दिसे प्रत्यक्ष चिन्मय ॥२१॥ मनोमय कोश जाण । परात्पर परिपूर्ण २२ कोश विज्ञान पहावा । द्रष्टा दृश्यातीत अघवा ॥२३॥ कोश जाणावा

आनंद । तो हा केवळ परमानंद ॥२४॥ समष्टिव्यष्टयात्मक जग । तें हें परब्रम्ह अभंग ॥२५॥ जनार्दन जन वन । जनार्दन निरंजन ॥२६॥ एकाजनार्दनीं भाव । एकनाथ झाला देव ॥२७॥

१८११. अभिनव गुरूनें दाखविलें । ओहं सोहं साझें गिळिलें ॥१॥ प्रपंचाचें उगवोनी जाळें । केले षडवैरियांचें तोंड काळें ॥२॥ उदयो अस्तावीण प्रकाश । स्वयें देहीं दाविला भास ॥३॥ मीपण नाहीं उरलें । एकाजनार्दनीं मन रमलें ॥४॥

१८१२. धन्य गुरुकृपा जाहली । अहंता ममता दूर गेली ॥१॥ घालूनि अंजन डोळां । दाविला स्वयंप्रकाश गोळा ॥२॥ बोधीं बोधविलें मन । नाहीं संकल्पासी भिन्न ॥३॥ देह विदेह निरसले । एकाजनार्दनीं धन्य केलें ॥४॥

१८१३. संसारीं परजनीं बुडतो महाडोहीं । सोडविण्या येईं गुरुराया ॥१॥ गुरुराया धांवें लवडसवडीं । जाती एकघडी युगाऐसी ॥२॥ माझी चित्तवृत्ती अज्ञान हे गाय । एकाजनार्दनीं पाय दावी डोळा ॥३॥

१८१४. दासां दुःख झालें फार । वेगीं करा प्रतिकार ॥१॥ सुख मानिलें संसारीं । दासां दुःख झालें भारी ॥२॥ सोडूनियां मी स्वधर्म । आचरलों नीच कर्म ॥३॥ सेवा केली नीच यातीं । द्रव्य लोभें घाताघातीं ॥४॥ अन्न ग्रास न जाय मुखीं । पश्चात्ताप झाला शेखीं ॥५॥ पुण्यस्थान मी पावलों । गुरुचरणीं विश्रामलों ॥६॥ स्वामी विनंति अवधारा । दीनबंधो करुणाकरा ॥७॥ कर जोडुनीयां शीर । ठेवियलें पायांवर ॥८॥ जन्मनाम जनार्दन । मुखीं गुरुअभिधान ॥९॥

१८१५. सर्वभावें दास झालों मी उदास । तोडिला मायापाश जनार्दनें ॥१॥ माझें मज दावियलें माझें मज दावियलें । उघडें अनुभविलें परब्रह्म ॥२॥ रवि बिंबापरी प्रकाश तो केला । अंधार पळविला कामक्रोध ॥३॥ बांधलों होतों मायाममतेच्यापाशीं । तोडिलें वेगेंसी कृपादृष्टीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं उघडा बोध दिला । तोचि ठसावला हृदयामाजीं ॥५॥

१८१६. अनुभव पंथें निरखितां देहभाव । देह नाहीं विदेही

म्हणों वाव । लटिका नसतां साचार कैसा ठाव । गेला गेला समूळ भवभाव ॥१॥ सद्गुरुकृपें कल्याण ऐसें जाहलें । द्वैताद्वैत निरसुनी मन ठेलें ॥ध्रु०॥ कैंचा भाव अभाव उरला आतां । देव म्हणे तोटा नाहीं भक्ता । समरस करितां तो हीन होतां । शून्य भरला सद्गुरु-जनार्दन दाता ॥२॥ ऐशी खूण दाविता गुरुराव । नुरेचि तात्काळ देहीं सोहंभाव । सुखदु:खाचा भेद गेला वाव । एकाजनार्दनीं फिटला भेव ३

१८१७. सेवेची आवडी । आराम नाहीं अर्धघडीं ॥१॥ नित्य करितां गुरुसेवा । प्रेम पडीभर होत जीवा ॥२॥ आळस येवोची सरला । अराणुकेचा ठावो गेला ॥३॥ तहान विसरली जीवन । भूक विसरली मिष्टान्न ॥४॥ जांभईसी वांव पुरता । सवड नाहींचें तत्वतां ॥५॥ ऐसें सेवे गुंतलें मन । एकाजनार्दनीं शरण ॥६॥

१८१८. माझें मज कळलें माझें मज कळलें । नाहीं परतें केलें आपणांतुनी ॥१॥ उदकीं लवण पडतां न निघे बाहेरी । तैशी केली परी जनार्दनें २ एकाजनार्दनीं एकपणें भाव । सर्वांभूतीं देव दाखविला ३

१८१९. येव्हढें जया कृपेचें करणें । रंक राज्यपणें मिरवती ॥१॥ तो हा कल्पतरु गुरुजनार्दनु । छेदी देहाभिमानु भवकंदु ॥२॥ कृपेचे वोरसें धावे कामधेनु । तैसा माझा मनु वेधिलासे ॥३॥ एका-जनार्दनीं तयावांचुनी कांहीं । दुजें पहाणें नाहीं मनामाजी ॥४॥

१८२०. न सोडीं रे मना गुरुजनार्दना । संसार बंधना सोडविलें ॥१॥ संसार अजगर झोंबला विखार । धन्वंतरी थोर जनार्दन ॥२॥ जनार्दना ऐसी माउली परियेसी । बहु कष्टें सायासीं जोडियेली ॥३॥ जनार्दनें रंक तारियेला एका । संसारीं हा सखा जनार्दन ॥४॥

१८२१. सांपडलों होतों भ्रमाचिया जाळीं । मायामोह कल्लोळीं भ्रमत होतों ॥१॥ परी जनार्दनें केलोंसे मोकळा । दवडुनी अवकळा आशा तृष्णा ॥२॥ मीनाचिये परी तळमळ संसारीं । माझें माझें भोंवरीं दृढ धरीत ॥३॥ तें परतें करुनी केलेंसे सरतें । आपणांपरौतें जाऊं नेदी ॥४॥ जनार्दनाचा एका लडिवाळ तान्हा । पाजी प्रेमपान्हा जनार्दन ॥५॥

१८२२. कोण पार नेई भवनदींतुनी । सद्गुरुवांचुनी तुम्हा-

लागीं ॥१॥ अनंत उपाय जरी तुम्हीं केले। पार पावविलें नव जाय ॥२॥ नानातीर्थयात्रा घडल्या तुम्हासी। परी संतोषासी न पावाल ॥३॥ व्रतें तपें यज्ञें दानें चित्तशुद्धि। परी निजपदीं स्थिर नोहे ॥४॥ विवेक वैराग्य बळें सद्गुरु भेटी। आन आटाआटी न लगे कांहीं ॥५॥ एकाजनार्दनीं गुरुचरण धरीं। तेथें स्थिर करीं मन नरा ॥६॥

१८२३. **जयजय वो जनार्दने** विश्वव्यापक संपूर्ण वो। सगुण अगुण विगुण पूर्णपूर्णानंदघन वो ॥१॥ ब्रह्मा विष्णु रुद्र निर्माण तुजपासुनी वो। गुणत्रय उभय वर्नीं तूंची पंचक अंतःकरणीं वो व्यापुनी पंचक प्राण दशइंद्रिय करणीं वो ॥२॥ पंचक विषय स्थाने पंच विषयांचे स्वामिनी वो ॥३॥ स्थूळलिंग कारण चौथें महा कारण वो। जागृती स्वप्न सुषुप्ति तुर्या उन्मनीहे स्थान वो ४ नेत्र कंठ हृदय मूर्ध्नी या प्रमाण वो। विश्वतैजस प्राज्ञप्रत्यगात्मा तूं संपूर्ण वो ॥५॥ स्थूळ प्रविविक्त सुख चौथें आनंदाभास वो। पिंड ब्रह्मांड आणीक तूं ॐकाराचें सुख वो ॥६॥ त्वंपद तत्पद आणिक असिपद तें तूं एक वो। आजी पंचकाकारण षड्चक्रांचें भेदन वो ॥७॥ मंत्रतंत्र स्थानीं अनावराचें आवरण वो। नसोनी एकपणीं एकाएकीं जनार्दन वो ॥८॥

१८२४. **सद्गुरूसी शरण** जाय। त्यासी ब्रह्मप्राप्ति होय ॥१॥ न लगे आणिक उपाय। धरीं सद्गुरूचे पाय ॥२॥ सद्गुरूचें चरणतीर्थ। मस्तकीं वंदावें पवित्र ॥३॥ एकाजनार्दनीं सद्गुरु। हाचि भवसिंधूचा तारू ॥४॥

१८२५. **विनंति माझी परिसावी**। कृपा दीनावर करावी ॥१॥ नित्य नवा नाम घोष। आठव द्यावा सावकाश ॥२॥ नामावांचुनी कांहीं दुजें। मना आणिक नको माझें ॥३॥ एका विनंति करी। जनार्दना कृपा करी ॥४॥

१८२६. **तुझ्या चरणापरतें**। शरण जाऊं आणिकातें ॥१॥ कायावाचा आणि मन। रिगालों शरण तुजची ॥२॥ निवारूनि भवताप। त्रिविध तापें तो संताप ॥३॥ एकाजनार्दनीं चित्तें। शरण आला न करा परतें ॥४॥

१८२७. **ध्येय ध्याता ध्यान** । अवघा माझा जनार्दन ॥१॥ आसन शयनीं मुद्रा जाण । अवघा माझा जनार्दन ॥२॥ जप तप यज्ञ यागपण । अवघा माझा जनार्दन ॥३॥ भुक्ति मुक्ति स्थावर जाण । अवघा माझा जनार्दन ॥४॥ एका एकीं वेगळा जाण । अवघा भरला जनार्दन ॥५॥

१८२८. **जनार्दन माय जनार्दन बाप** । जनार्दन ताप निवारिती ॥१॥ जनार्दन बंधु जनार्दन भगिनी । जनार्दन निर्वाणीं मजलागीं ॥२॥ जनार्दन सखा जनार्दन चुलता । जनार्दन तत्त्वता प्राण माझा ॥३॥ जनार्दन सुहृद जनार्दन मित्र । पवित्रा पवित्र जनार्दन ॥४॥ जनार्दन जन जनार्दन विजन । माझें तनमन जनार्दन ॥५॥ जनार्दन ऐश्वर्य जनार्दन धन । मज निरंजन जनार्दन ॥६॥ जनार्दन जीव जनार्दन भाव । जनार्दन शिव मजलागीं ॥७॥ जनार्दन पिंड जनार्दन ब्रह्मांड । जनार्दन अखंड परब्रह्म ॥८॥ एकाजनार्दनीं वृत्ति होय लीन । जालासे तल्लीन परब्रह्मीं ॥९॥

१८२९. **वेद तो आम्हां जनार्दन** । शास्त्र तें आम्हां जनार्दन । पुराण जनार्दन । सर्वभावें ॥१॥ सुख जनार्दन । दुःख जनार्दन । कर्म धर्म जनार्दन । सर्वभावें ॥२॥ योग जनार्दन । याग जनार्दन । पाप आणि पुण्य तेंही जनार्दन ॥३॥ यापरी सर्वस्व अर्पी जनार्दन । एकाजनार्दनीं साधे भजन ॥४॥

१८३०. **आमुचा आचार आमुचा विचार** । सर्वभावें निर्धार जनार्दन ॥१॥ आमुचा दानधर्म यज्ञ तें हवन । सर्व जनार्दन एकरूप ॥२॥ आमुचा योगयाग तप तीर्थाटन । सर्व जनार्दन रूप असे ३ आमुचें आसन मुद्रा जनार्दन । एकाजनार्दनीं भजन हेंचि खरें ४

१८३१. **स्वजनीं जनार्दन विजनीं जनार्दन** । जीव तो जनार्दन जीवनकळा ॥१॥ जनक जनार्दन जननी जनार्दन । जन तो जनार्दन होउनी ठेला ॥२॥ भाव जनार्दन स्वभाव जनार्दन । देव जनार्दन जेथें तेथें ॥३॥ एकाजनार्दनीं आकळे जनार्दन । एकाजनार्दन निश्चळ तेथें ॥४॥

१८३२. **जनार्दनीं शोभित जन** । जनार्दनें साचार ज्ञान ।

जनार्दनें आकळे मन । ध्याता ध्येय ध्यान जनार्दन ॥१॥ जनार्दनु-सुख कमळीं । जनार्दनु नयनीं न्याहाळी । हृदय कमळीं । जनार्दनु ॥२॥ जनार्दनें बोलिला वेदु । जनार्दनें बुद्धीसी बोधु । जनार्दनें तोडिला भेदु । परमानंदु जनार्दनु ॥३॥ जनार्दनें ज्ञान दृष्टी । जनार्दनें पावन सृष्टि । जनार्दनें संतुष्ट पुष्टी । निजभावें भेटी जनार्दनें ॥४॥ जनार्दन सर्व ज्ञान डोळसु । जनार्दन स्वयंप्रकाशु । जनार्दन देहबुद्धी निरासु । परमहंसु जनार्दनु ॥५॥ जनार्दनें अज्ञान भंग । जनार्दनें नित्य नवा रंग । जनार्दनें वैष्णव संग । वोडवे रंग जनार्दनें ॥६॥ जनार्दनें सुख होय सुखा । जनार्दन पाठीराखा । जनार्दनें तारिला एका । आम्हां निजसखा जनार्दन ॥७॥

१८३३. आह्मां जप जनार्दन तप जनार्दन । स्वरूप जनार्दन जनीं वनीं ॥१॥ आह्मां कर्म जनार्दन धर्म जनार्दन । ब्रह्म जनार्दन जन सहित ॥२॥ आह्मा योग जनार्दन याग जनार्दन । भोग जनार्दन अहर्निशीं ॥३॥ आह्मां ध्येय जनार्दन ध्यान जनार्दन । एकाजनार्दन ज्ञानरूप ॥४॥

१८३४. दुरवरी वोझें वाहिलासे भार । आतां वेरझार खुंटलीसे ॥१॥ माझिया पैं मनें मानिला विश्वास । दृढभावें आस धरियेली ॥२॥ सांपडला मार्ग उत्तमाउत्तम । गेले कर्म धर्म पारुषोनी ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहतां निश्चितीं । निवारली भ्रांति देहीं देव ॥४॥

१८३५. शांति क्षमा दया ज्ञानविज्ञान । निरसले जाण भेदाभेद ॥१॥ यापरतें सुलभ आह्मां एक नाम । मोक्ष मुक्ति धाम फोलकट ॥२॥ न करूं सायास ब्रह्मज्ञान आटी । योगाची कसवटी वांयां तप ॥३॥ एकाजनार्दनीं एक जनार्दन । जनीं वनीं संपूर्ण भरलासे ॥४॥

१८३६. पावलों प्रसाद । अवघा निरसला भेद ॥१॥ द्वैता-अद्वैत दूर ठेलें । एकपणें एक देखिलें ॥२॥ जन वन समान दोन्ही । जनार्दन एकपणीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं लडिवाळ । ह्मणोनि करावा सांभाळ ॥४॥

१८३७. माथां ठेवोनियां पाव । माझा देहींच केला देव ॥१॥ नवलाव पायाचा मी केला । माझा देहींच देवपणा नेला ॥२॥ पाय

पराक्रम पंचानन । पायीं निरसला देह अभिमान ॥३॥ पायीं देहासी पाहे ठावो । पायीं देहाचि केला वावो ॥४॥ नवल पायाचा हा भावो । पायीं नुरेचि देहीं देवो ॥५॥ एकाजनार्दनाच्या पायीं । देह विदेह दोन्हीं नाहीं ॥६॥

१८३८. **अभिनव सांगतां विस्मयो दाटला** । देहींच भासला देव माझ्या ॥१॥ नवल कृपेचें विंदान कैसें । जनार्दनें सरसें केलें मज ॥२॥ साधनाची आटी न करितां गोष्टी । हृदय संपुष्टीं दाविला देव ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकपणें शरण । नकळे महिमान कांहीं मज ॥४॥

१८३९. **तळीं पृथ्वीवरी गगन** । पाहतां अवघेंचि समान ॥१॥ रिता ठाव नाहीं कोठें । जगीं परब्रह्म प्रगटे ॥२॥ स्थावर जंगम पहातां । अवघा भरला तत्वतां ॥३॥ भरुनी उरला दिसे । एकाजनार्दनीं हृदयीं वसे ॥४॥

१८४०. **सहा चार अठरा बारा जे वर्णिती** । चौदांची तों गति कुंठित गे माय ॥१॥ पांचांसी न कळे सात पैं भांडती । आठांची तों गति कुंठित जाली गे माय ॥२॥ नवम मौनावले दशम स्थिरावले । एकादशें धरिलें हृदयीं गे माय ॥३॥ द्वादशा पोटीं त्रयोदशा होटीं । एकाजनार्दनाचे दृष्टी उभा गे माय ॥४॥

१८४१. **पंधरा भागले सोळांसी न कळे** । सतरा वेडावले न कळे माय ॥१॥ एकुणविस भले विसाते पुसती । तयांसी तो गति न कळे गे माय ॥२॥ एकविस वेगळे विसीं मुराले । तयांचें तयां न कळे गे माय ॥३॥ तेविस चोविस वर्ते जगाकारीं । एकाजनार्दनीं पंचविसावा हृदयीं गे माय ॥४॥

१८४२. **एक ते एक एकासी कळेना** । उगेची कल्पना घेती वेडे १ एकावांचुनी नाहीं एक सर्वांठाई । एकचि हृदयीं पुरे बापा २ एका तें आवडी धरितां प्रेमें पोटीं । दुजा ठाव सृष्टी कोठें असे ३ एकाजनार्दनीं एकाची आवडी । एकपणें गोडी एक जाणे ॥४॥

१८४३. **एक दोन ऐसे करिती विचार** । एकाचें अंतर एका न कळे ॥१॥ दोन ऐसें एक सर्वांठायीं वसे । योगियां न दिसे

एक दोन ॥२॥ जयासाठीं सर्व करती आटाआटी । एकदोन सृष्टीं भरलेंसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं एक दोन वेळां । जनार्दन कळातीत जाणे ॥४॥

१८४४. कैंचें सुख कैंचें दुःख । कैंचा बंध कैंचा मोक्ष ॥१॥ कैंचा देव कैंचा भक्त । कैंचा शांत कैंचा अशांत ॥२॥ कैंचें शास्त्र कैंचा वेद । कैंची बुद्धि कैंचा बोध ॥३॥ जन नोहे जनार्दन । एकाजनार्दनीं भजन ॥४॥

१८४५. अवघेंचि त्रैलोक्य आनंदाचें आतां । चरणीं जगन्नाथा चित्त ठेलें ॥१॥ माय जगन्नाथ बाप जगन्नाथ । अनाथाचा नाथ जनार्दन ॥२॥ एकाजनार्दनीं एकपणें उभा । चैतन्याची शोभा शोभलीसे ॥३॥

१८४६. कोटि कंदर्पांच्या श्रेणी । कुर्वंडित जनार्दनीं ॥१॥ बरवा जनार्दन जनीं । पहातां तनुमन भुलवणी ॥२॥ नयन लांचावले दोन्ही । आन न दिसे त्रिभुवनीं ॥३॥ शंकरासी झाला गोड । काय इतरांचा पाड ॥४॥ रूपा भाळला कंदर्प । तेणें कृष्ण केला बाप ॥५॥ रमा रमणीये सर्वांसी । झाली चरणाची दासी ॥६॥ सनकादिक अति विरक्त । तेही हरिपदीं आसक्त ॥७॥ जनीं जनार्दन नेटका । एकाएकीं चरणीं देखा ॥८॥

१८४७. तुम्हीं करूनियां सेवा । वाढविलें मज नांवा ॥१॥ ऐसा कृपाळु उदार । पांडुरंगा तूं निर्धार ॥२॥ नानापरी उपचार । नित्य पुरवा अपार ३ उतराई नोहे देखा । ह्मणे जनार्दनीं एका ४

१८४८. पूजा उपचार । मज पुरविले अपार ॥१॥ कळूं दिली नाहीं मात । अपराधी मी पतीत ॥२॥ जडजीवां उद्धरिलें । एकाजनार्दनीं ऐसें केलें ॥३॥

१८४९. तुह्मी कृपाळुजी देवा । केली सेवा आवडी ॥१॥ करूनि सडा संमार्जन । पाळिलें वचन प्रमाण ॥२॥ उगाळूनि गंध पुरविलें । सोहोळे केले दासांचे ॥३॥ ऐसा अपराधी पतित । एकाजनार्दनीं ह्मणत ॥४॥

१८५०. नेणे मंत्र तंत्र बीजाचा पसारा । जनार्दन सोईरा

घडला मज ॥१॥ भक्ति ज्ञान विरक्ति नेणें गै सर्वथा । मोह ममता चिंता कांहीं नेणें ॥२॥ योगयाग कसवटी कांहीं नेणों आटी । सर्व देखों सृष्टी जनार्दन ॥३॥ कायावाचा मन ठेविलें चरणीं । एकाजनार्दनीं सर्वभावें ॥४॥

१८५१. तुह्मीं पूर्ण कृपा केली । मज दाविली निजमूर्ति ॥१॥ तेणें निवारला शीण । गेलें जन्ममरण भान ॥२॥ जें जें मर्धीं होतें आड । त्याचें कोड फेडिलें ॥३॥ जाचलों होतों षड्‌उर्मी । पावलों दरुशनी सुख जेणें ४ एकाजनार्दनीं वासना । जाहलें समाधान मना ५

१८५२. गुरुस्मरण करितां देख । स्मरणें विसरे तहान भूक ॥१॥ आसनीं शयनीं भोजनीं । गुरूतें न विसंबे ध्यानीं मनीं ॥२॥ गुरु सेवेची आवडी । सेवा करी चढोवढी ॥३॥ गुरुचरणाची गोडी । एकाजनार्दनीं पायीं दडी ॥४॥

१८५३. निर्गुणाची प्राप्ति सगुणाचे योगें । वरी भक्ति अंगीं दृढ भाव ॥१॥ न लगे ध्यान प्रौढी योगयाग तपें । ज्ञानाचिये बापें हातां नये ॥२॥ पाहिजे समता सर्वांभूतीं भाव । मुंगी आणि राव सारखेंचि ॥३॥ एकाजनार्दनीं हेचि हातवटी । देवा तुझी भेटी तरीच होय ॥४॥

१८५४. मुळीं निर्विकार ब्रह्म तें निश्चळ । त्यामाजी चंचळ अहंस्फूर्ति ॥१॥ तेची ज्ञप्तीकळा चिन्मात्र स्वरूप । तो हरी संकल्प पुरातन ॥२॥ संकल्पीं कल्पेना तेची मूळ प्रकृति । जन्म अव्यक्त ती माया पोटीं ॥३॥ तेथोनी हिरण्यगर्भ तें जन्मलें । तया पोटा आलें विराट पैं ॥४॥ गुणभूत देह होती माये पोटीं । तत्त्वज्ञान पाठीं विस्तारलें ॥५॥ स्थूळा पासोनियां मूळाकडे जावें । सर्व साक्षी व्हावें स्वयंब्रह्म ॥६॥ सद्गुरूचा तो पैं जालिया प्रसाद । एकाजनार्दनीं बोध ठसावे तो ॥७॥

१८५५. निराळा निराळा राहे तूं अढळ । दृश्याचें पाल्हाळ मागें सारी ॥१॥ तेथें तीर्थ संन्यास घेईं निश्चयाचा । मेरु होई सुखाचा सहजपणें ॥२॥ धृतीची धारणा नाद आणीं मना । मेळवी गगना गुरुमुखें ॥३॥ तेथें पिंडापदा ग्रास स्वरूप चिदाकाश । एकाजनार्दनीं वास एकपणें ॥४॥

१८५६. **दृश्य तो जो गिळी देखणें कवळी** । दृष्टी ज्याचे मेळीं समरस होय ॥१॥ लक्षालक्ष भेदी निरसी उपाधी । महाशून्य पदीं पैठा होय ॥२॥ मन पवन गांठी संगम गोल्हाटी । तूर्या औठपिठीं स्थिर करी ॥३॥ मनाचें उन्मन जनार्दनीं खूण । यालागीं शरण एकनाथ ॥४॥

१८५७. **मोह तम अर्क दाता जो मोक्षाचा** । गुरुपदीं साचा भाव असो ॥१॥ आनंदीत मन चिंतनाचे ठायीं । मनीं नसो कांहीं विकल्प तो ॥२॥ पाप ताप दैन्य जातील सहज । गुरुचरण रज वंदिलीया ३ एकाजनार्दनीं सद्गुरुचरणीं । वृत्ति असो वाणी नाम वदो ४

१८५८. **पृथ्वी आप तेज वायु गगन** । हीं पंचभूतें भिन्नभिन्न ॥१॥ येथें न करी ठाव । धरी गुरुचरणीं भाव ॥२॥ पंचभूतें पंच प्राण।अवघा एक परिपूर्ण ३ देहीं असोनी विदेही । एकाजनार्दनीं पाहीं४

१८५९. **तोंडीं घासु डोई टोला** । ऐसा भजनार्थ जाला ॥१॥ तो सर्वस्वी नागवला । वैरी आपुला आपणचि ॥२॥ एकाजनार्दनीं मात । भज भज सद्गुरुनाथ ॥३॥

१८६०. **एक शुद्ध ब्रह्म ज्ञानाचें भांडार** । ऐक तें अंतर मळीन सदा ॥१॥ दोघांमाजी वसे परमात्मा एक । परी बुद्धीचा तो देख पालटची २ एकाजनार्दनीं गुरूसी शरण । कायावाचा मन ठेवा पायीं ३

१८६१. **हातीं सांपडतां वर्म** । वाउगा श्रम कोण करीं ॥१॥ पायाळची जवळी असतां । धन सर्वथा बहु जोडे ॥२॥ अंजन तें गुरुकृपा । पुण्यपापा कोण लेखा ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । दुजेपणीं एकला दिसे ॥४॥

१८६२. **पीक पिकलें प्रेमाचें** । सांठविलें गगन टाचें ॥१॥ भूमी शोधोनी पेरिजे बीज । सद्गुरुकृपें उगवलें सहज ॥२॥ कामक्रोधाच्या उपटोनी पेंडी । कल्पनेच्या काशा काढी ॥३॥ एकाजनार्दनीं निजभाव । विश्वभरित पिकला देव ॥४॥

१८६३. **सर्वभावें दास होती सद्गुरूचे** । धन्य भाग्य तयाचें काय वानूं ॥१॥ पार नाहीं सुखा तयांचीया दैवा । वांचुनी केशवा भक्ति नाहीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं सर्वभावें शरण । तनुमनधन वोवाळावें ॥३॥

१८६४. निरालंब देशींचा गुरुराव । धरी करी भाव चरण-कमळीं ॥१॥ धरितांचि भाव नासतसे माया । त्याचें स्वरूप ठाया वोळखावें ॥२॥ भाव अभावाविरहीत साचें । तें रूप जयाचें हृदयीं ध्यावें ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसें जें रूपडें । हृदयीं चोखडें ध्याईं जना ॥४॥

१८६५. गुरुमुखें घेतां तो निर्दोष । येऱ्हवीं आयास पडे कष्ट १ रामकृष्ण हरि मंत्र हा सोपा । । उच्चारितां खेपा खंडे कर्म ॥२॥ तुटती भावना द्वैताची ते बुद्धी । निरसे उपाधी कामक्रोध ॥३॥ एका-जनार्दनीं सत्यसत्य साचा । रामनाम मंत्राचा जप करीं ॥४॥

१८६६. मोह ममता ही समूळ नाशावी । तेव्हांचि पावावी आत्म शुद्धि ॥१॥चित्त शुद्धि झालिया गुरूचरण सेवा । तेणें ज्ञान-ठेवा प्राप्त होय ॥२॥ एकाजनार्दनीं प्राप्त झाल्या ज्ञान । ब्रम्ह परिपूर्ण अनुभवेल ॥३॥

१८६७. वर्णावी ती थोरी एका सद्गुरूची । येरा मानवाची कामा नये ॥१॥ सद्गुरु समर्थ कृपेचा सागर । मनीं वारंवार आठवावा ॥२॥ सद्गुरुचरणीं तल्लीन हे वृत्ति । वृत्तीची निवृत्ति क्षणमात्रें ३ एकाजनार्दनीं आठवीं सद्गुरु । भवसिंधु पारु पावलासे ४

१८६८. बुद्धि आणि मन सावध करून । मग उघडी लोचन मूळ तत्त्वीं ॥१॥ सद्गुरूचें दास्य करीं एकभावें । कायावाचा जीवें शरण रिघा ॥२॥ पंचभूतापर प्रकृतीचा वर । नामरूप विस्तार नाहीं जेथें ॥३॥ एकाजनार्दनीं धारणा ही बळी । चतुर्थ शून्या-वरी चित्त यावें ॥४॥

१८६९. परब्रह्म प्राप्तीलागीं । कर्में आचरावीं वेगीं ॥१॥ चित्त शुद्ध तेणें होय । भेटी सद्गुरूचे पाय ॥२॥ कर्म नित्य नैमित्तिक । प्राय-श्चित्त जाण एक ॥३॥ उपासन तें चवथें । आचरावें शुद्ध चित्तें ॥४॥ तेणें होय चित्त स्थिर । ज्ञानालागीं अधिकार ॥५॥ होय भेटी सद्गुरूची । ज्ञानप्राप्ति तैंचि साची ॥६॥ प्राप्त झाल्या ब्रह्मज्ञान । आपण जग ब्रह्म परिपूर्ण ॥७॥ एकाजनार्दनीं भेटला । ब्रह्मस्वरूप स्वयें झाला ॥८॥

१८७०. बहुत दाविती खुणा । आमुच्या नये त्या मना । आजी आला पाहुणा । गुरुराव ॥१॥ सांगे बोधाचिया गोष्टी । म्हणे कां रे होतां कष्टी । या संसाराची तुटी । करा करा लवलाहें ॥२॥ कां रे होतां उगेच उदास । आशा मोह तोडा पाश । कां रे कासाविस । होतां वाउगे परदेशीं ॥३॥ धरा धरा मंत्रमुखीं । जेणें शिवादिक जाहले सुखी । तुमचें तुम्हां न कळे शेखीं । वाउगे कां शिणतां ॥४॥ अरे नको वेरझारा । चुकवा जन्ममरण सारा । एकाजनार्दनीं म्हणे धरा । विश्वास संतवचनीं ॥५॥

१८७१. ऐसे जे धाले पूर्ण निमाले । ते नाहीं आले परतोनियां ॥१॥ घडीनें घडी चढतसे गोडी । अखंड आवडी संतपायीं ॥२॥ सांडोनियां काम स्मरें रामनाम । अंतरीं तें प्रेम धरूनियां ॥३॥ एकाजनार्दनीं रंगले नामीं । तया वंदू आम्ही सर्वभावें ॥४॥

१८७२. चंचळत्व मनाचें मोडे । दृष्टीचें स्थिरत्व जोडे । सहज समाधी घडे । सरी कृपेनें पाहे पां ॥१॥ पवन पवनाची आटणी । आसनीं दृढ दृष्टी ठेउनी । गोल्हाट भेदोनी । त्रिकुटाचल मस्तकीं ॥२॥ निरालंबीं विश्रांति । पूर्ण एकाजनार्दन स्थिति । अखंड भोगिताती । जनार्दन कृपें ॥३॥

१८७३. गोडी वेगळा ऊंस वाढे । हें तों न जोडे कल्पांतीं ॥१॥ जों जों वाढे तों तों गोड । ऐशी चाड भावाची ॥२॥ जों जों धरशील भाव । तों तों देव दिसे पुढें ॥३॥ ही तों प्रचीति घ्या अंगीं । नाचा रंगीं संतांच्या ॥४॥ रूपावेगळी ती छाया । एकाजनार्दनीं लागे पायां ॥५॥

गुरुपरंपरा.

१८७४. ध्यानीं बैसोनी शंकर । जपे रामनाम सार ॥१॥ पार्वती पुसे आवडी । काय जपतां तांतडी ॥२॥ मंत्र तो मज सांगा । ऐशी बोलतसे दुर्गा ॥३॥ एकांती नेऊन । उपदेशी राम अभिधान ॥४॥ तोचि मछिंद्रा लाधलें । पुढें परंपरा चालिलें ॥५॥ तोचि बोध जनार्दनीं । एका लागतसे चरणीं ॥६॥

१८७५ **वंदुनी श्रीगुरुचरण** । संतमहिमा वर्णूं ध्यान ॥१॥ आदिनाथगुरु । तया पासोनी विस्तारु ॥२॥ आदिनाथें उपदेश । केला मत्स्येंद्रा तो शिष्य ॥३॥ मत्स्येंद्र तो बोळला । गोरक्षासी बोध केला ॥४॥ गोरक्ष अनुग्रहित । गहिनी सांप्रदाययुक्त ॥५॥ गहिनी दातारें । निवृत्ति बोधिलासे त्वरें ॥६॥ निवृत्ति प्रसाद । ज्ञानदेवा दिला बोध ७ ज्ञानदेव कृपें करून । शरण एकाजनार्दन ८

१८७६. **सांबें बोधियेला कृपावंत विष्णु** । परब्रह्म पूर्ण सांब माझा ॥१॥ सांब उपदेशी उमा मछिंद्रासी । ब्रह्मरूप त्यासी केलें तेणें २ मछिंद्रापासुनी चौरंगी गोरक्ष । एकाजनार्दनीं अलक्ष दाखविलें ३

१८७७. **गोरक्षनाथें उपदेश केला** । ब्रह्मरूप झाला गहिनीनाथा ॥१॥ गहिनीनें निवृत्तीनाथासी । उपदेश त्यासी आत्मबोध ॥२॥ निवृत्तिनाथानें ज्ञानदेवा पाहीं । एकाजनार्दनीं तेंही बोधियेलें ॥३॥

१८७८. **मछिंद्रानें मंत्र गोरक्षासी दिला** । गोरक्ष बोळला गहिनीराजा ॥१॥ गहिनीनें खूण निवृत्ति दिधली । पूर्ण कृपा केली ज्ञानराजा ॥२॥ ज्ञानदेवें बोध जगासी पैं केला । एकाजनार्दनीं धाला पूर्ण बोधें ॥३॥

१८७९. **ज्ञानदेवें उपदेश करूनियां पाही** । सोपान मुक्ताई बोधियेली ॥१॥ मुक्ताईनें बोध खेचरासी केला । तेणें नामियाला बोधियेलें ॥२॥ नाम्याचें कुटुंब चांगा वटेश्वर । एकाजनार्दनीं विस्तार मुक्ताईचा ॥३॥

१८८०. **ज्ञानराजें बोध केला सत्यबळा** । रेडा बोलाविला प्रतिष्ठानीं ॥१॥ भोजलिंग ज्याची समाधी आळंदीं । ज्ञानराज बोधी तिघाजणां ॥२॥ सत्यबळें बोध गैबीराया केला । स्वयें ब्रह्म झाला सिद्धरूप ३ एकाजनार्दनीं ऐसी परंपरा । दाविलें निर्धारा कथूनियां ४

१८८१. **परेचें जें सुख पश्यंती भोगी** । तोचि राजयोगी मुगुटमणी ॥१॥ सिद्धाची ही खूण साधक सुख जाण । सद्गुरूसी शरण रिघोनियां ॥२॥ वैखरी व्यापारी मध्यमेच्या घरीं । ओंकाराच्या शिरीं वृत्ती ठेवी ॥३॥ आदिनाथ ठेवणें सिद्ध परंपरा । जनार्दनीं वेव्हारा एकनाथी ॥४॥

१८८२. आदि गुरु शंकर ब्रह्मज्ञान खूण। बाणली पैं पूर्ण मत्स्येंद्र नाथीं ॥१॥ मत्स्येंद्र बोळला गोरक्ष बोधिला। ब्रह्मज्ञान त्याला कथियेलें ॥२॥ गोरक्ष संपूर्ण निवेदिलें गहिनी। तेणें निवृत्ति लागुनी उपदेशिलें ॥३॥ निवृत्तिनाथें ज्ञानदेवासी दिधलें। परंपरा आलें ऐशापरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं तयाचा मी दास। उच्छिष्ट कवळास भक्षीतसें ॥५॥

१८८३. जो निर्गुण निराभास। जेथून उद्भव शबल ब्रह्मास। आदिनारायण ह्मणती ज्यास। तो सर्वांस आदिगुरु ॥१॥ तयाचा ब्रह्मा अनुग्रहीत। ब्रह्मा अत्रीस उपदेशीत। अत्री पाद प्रसादीत। श्रीअवधूत दत्तात्रय ॥२॥ दत्तात्रय परंपरा। सहस्रार्जुन यदु दुसरा। जनार्दन शिष्य तिसरा। केला खरा कलियुगीं ॥३॥ जनार्दन। कृपेस्तव जाण। समूळ निरसलें भवबंधन। एकाजनार्दना शरण। झाली संपूर्ण परंपरा ॥४॥

१८८४. करी जो सृष्टीचें रचन। तया न कळे ब्रह्मज्ञान। तो श्रीनारायणा। शरण रिघे ॥१॥ न कळे न कळे ब्रह्मज्ञान। म्हणोनी धरितसे चरण। नारायण परिपूर्ण। उपदेशी ब्रम्हा ॥२॥ ब्रह्मा अत्रीतें सांगत। ब्रह्मज्ञान हृदयीं भरित। अत्री पूर्ण कृपेस्थित। दत्तात्रया सांगतसे ॥३॥ दत्तात्रय कृपें पूर्ण। जनार्दनीं पूर्णज्ञान। जगचि संपूर्ण। एकरूप तयांसी ॥४॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण। ब्रम्हज्ञानाची खूण। बोधोनियां संपूर्ण। मेळविलें आपणीया ॥५॥

चिंतनमाहिमा.

१८८५. चिंतनें नासतसे चिंता। चिंतनें सर्व कार्य ये हातां। चिंतनें मोक्ष सायुज्यता। घर शोधितसे ॥१॥ ऐसें चिंतनाचें महिमान। तारिले अधम खळ जन। चिंतनें समाधान। प्राणीमात्रा होतसे ॥२॥ चिंतनें तुटे आधिव्याधी। चिंतनें तुटतसे उपाधि। चिंतनें होय सर्व सिद्धी। एकाजनार्दनाचे चरणीं ॥३॥

१८८६. चिंतनें कंसासुर तरला। चिंतनें पूतनेचा उद्धार केला। चिंतनें आनंद जाहला। अर्जुनादिकांसी ॥१॥ म्हणोनि करावें

चिंतन । कायावाचा आणि मन । संतांचे चरण । नित्य काळ चिंतावे ॥२॥ चिंतन आसनीं शयनीं । भोजनीं आणि गमनागमनीं । सर्वकाळ निजध्यानीं । चिंतन रामकृष्णाचें ॥३॥ चिंतन हेंचि तप थोर । चिंतनें साधे सर्व संसार । एकाजनार्दनीं निर्धार । नामस्मरण चिंतनीं ॥४॥

१८८७. **हरे भवभय व्यथा चिंतनें** । दूर पळती नानाविघ्नें । कलीकल्मष बंधनें । न बाधती चिंतनें ॥१॥ करा करा म्हणोनि स्नेहो । चिंतनाचा निर्वाहो । काळाचा तो बिहो । दूर पळे चिंतनें ॥२॥ हीच माझी विनवणी । चिंतन करा रात्रंदिनीं । शरण एकाजनार्दनीं । रामनाम चिंतावें ॥३॥

१८८८. **चिंतन तें सोपें जगीं** । रामकृष्ण म्हणा सत्संगीं । उणें पडों नेदी व्यंगीं । देव धांवे चिंतनें ॥१॥ चिंतन करितां द्रौपदी । पावलासे भलते संधीं । ऋषीश्वरांची मांदी । तृप्त केली क्षणमात्रें ॥२॥ चिंतनें रक्षिलें अर्जुना । लागों नेदी शक्तिबाणा । होउनी अंकुणा । रथारूढ बैसला ॥३॥ चिंतनें प्रल्हाद तारिला । जळीं स्थळीं सांभाळिला । एकाजनार्दनीं भला । चिंतनाचा अंकित ॥४॥

१८८९. **चिंतनें बळीद्वारीं बंधन** । चिंतनें होय समाधान । न म्हणे उच्छिष्ट अथवा पूर्ण । चिंतनेंचि मुख पसरी ॥१॥ चिंतनें ओळे भाविक जन । तयांचें वारी नाना विघ्न । धर्माघरीं उच्छिष्ट जाण । चिंतनासाठीं काढीतसे ॥२॥ चिंतनासाठीं सारथी जाहला । चिंतनासाठीं उभा ठेला । चिंतनेंचि गोंविला । पुंडलिकें अद्यापि ॥३॥ चिंतनें उभा विटेवरी । न बैसे अद्यापि वरी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं । चिंतन सोपें सर्वांत ॥४॥

१८९०. **चिंतनें धांवे भक्तांपाठीं** । धरी कांबळी हातीं काठी । चिंतनें उठाउठी । बांधवितो आपणिया ॥१॥ ऐसा भुकेला चिंतनाचा । न पाहे यातीहीन उंचाचा । काय अधिकार शबरीचा । फळें काय प्रिय तीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं चिंतन । तेणें जोडे नारायण । आणिक न लगे साधन । कलीमाजी सर्वथा ॥३॥

१८९१. चिंतनें गणिका निजपदा । चिंतनें अजामेळ तोही सदा । बैसविला आपुले पदा । चिंतनेंचि सर्वथा ॥१॥ चिंतनें उद्धरी सर्वत्रा । न म्हणे यातिकुळ कुपात्रा । चिंतनें तारी सर्वत्रा । प्राणीमात्रा जगासी ॥२॥ पुराणें डांगोरा पिटिती । चिंतनें उद्धार सर्व गती । न लगे नेम नानायुक्ती । नाम चिंता श्रीरामाचें ॥३॥ येवढें चिंतनाचें बळ । एकाजनार्दनीं कृपाळ । यम काळ वंदी सकळ । नाम चिंतनीं सर्वदा ॥४॥

१८९२. चिंतनासी न लगे वेळ । कांहीं न लगे तया मोल । वाचे वदा सर्वकाळ । राम हरी गोविंद ॥१॥ हाचि पुरे मंत्र सोपा । तेणें चुके जन्म खेपा । आणिक तें पापा । कधीं नुरे कल्पांतीं ॥२॥ चौऱ्यांशींची नये फेरी । येवढी चिंतनाचीही थोरी । सांडोनि वेरझारी । कां रे शिणतां बापुडीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं चिंतन । वाचे वदा परिपूर्ण । तेणें घडे कोटी यज्ञ । नाम चिंतन जपतां ॥४॥

१८९३. चिंतनीं केला उद्धार । चिंतनें तरले नारीनर । पशुपक्ष्यादी साचार । चिंतनेंचि तारिले ॥१॥ येवढी चिंतनाची थोरी । महा पापा होय बोहरी । यातीकुळाची वारी । कोण पुसे थोरिवा ॥२॥ भुक्तिमुक्तींचें सांकडें । तयां न पडेचि बापुडें । चिंतनेंचि कोडें । सर्व हरे तयांचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन । दृढ ठेवावें बांधून । चिंतनेंचि जाण । सर्व लाभ घडती ॥४॥

१८९४. चिंतनें पर्वकाळ रासी । येती अपेशा घरासी । चिंतन तें सार सर्वांसी । व्रतांतपांसी चिंतन ॥१॥ चिंतनें यज्ञदान धर्म । चिंतनें घडे नाना नेम । आणीक तें वर्म । चिंतन घडे सर्वथा ॥२॥ चिंतनें वेदशास्त्र पुराण । नाना मंत्र तंत्र पठन । नाना तीर्थांचें भ्रमण । चिंतनें होय ठायींच ॥३॥ ऐसा चिंतनमहिमा । नाहीं आणीक उपमा । एकाजनार्दनीं प्रेमा । चिंतनें चिंतितां ॥४॥

१८९५. चिंतनें उद्धरला पापी । महा दोषी केला निःपापी । तया म्हणती ऋषि तपी । पुराणीं ते सर्व ॥१॥ नारदें सांगोनियां मंत्र । केला जगीं तो पवित्र । चिंतनायेवढें पात्र । आन नाहीं सर्वथा ॥२॥ चिंतनें शुकादिक मुक्त । राजा जाहला परीक्षित । ऐसे अपार आहेत । चिंतनें मुक्त जाहले ते ॥३॥ चिंतनाची येवढी थोरी ।

गणिका नारी परद्वारीं । वाचे उच्चारितां हरी । मोक्षधामीं बैसविली ॥४॥ चिंतनें हनुमंता समाधि । तुटोनि गेली आधिव्याधि । एकाजनार्दनीं बुद्धि । चिंतनींच जडलीसे ॥५॥

१८९६. **चिंतनें बिभीषण मुक्त** । चिंतनें जाहला जनक जीवन्मुक्त । चिंतनें कुळ सरित । सर्व भावें हरी होय ॥१॥ आवडी चिंतावे चरण । दुजें नको मानधन । नाम स्मरणावांचून । चिंतनचि नसो ॥२॥ ऐसा एकविध भावें । चिंतन असो मनीं जीवें । एकाजनार्दनीं देव । तया पाठीं धांवतसे ॥३॥

१८९७. **जाईन पंढरी** । हेंचि चिंतन धरीं । मग तो श्रीहरी । नुपेक्षी भक्तातें ॥१॥ धरूनि पहा विश्वास । नका आणिक सायास । पहातसे वास । चिंतनाची सर्वथा ॥२॥ न धरीं माझें आणि तुझें । भार घाली पा रे वोझें । एकाजनार्दनीं दुजें । मग नाहीं तयातें ॥३॥

१८९८. **पंढरीसी जावया** । सदा हेत मानसीं जया । कळिकाळ वंदी पाया । तया हरिभक्तातें ॥१॥ दृढ मनींचें चिंतन । वाचे विठ्ठलचि जाण । होतु कां कोटी विघ्न । परी नेम न टळे सर्वथा ॥२॥ एकाजनार्दनीं भाव । नुपेक्षी तया देव । करूनि संसार वाव । निजपदीं ठाव देतुसे ॥३॥

१८९९. **देहीं न धरी जो आशा** । चित्त पंढरी निवासा । स्मरणाचा ठसा । रात्रंदिवस जयातें ॥१॥ तोचि होय हरीचा दास । तेणें पुरती सर्व सायास । नाहीं आशापाश । चिंतनावांचुनी सर्वथा ॥२॥ ध्यानीं मनीं नारायण । सदा सर्वदा हें चिंतन । एकाजनार्दनीं मन । जडलेंसे हरिपायीं ॥३॥

१९००. **चिंतन तें हरिचरण** । हेंचि कलीमाजी प्रमाण । सर्व पुण्याचें फळ जाण । नामस्मरण विठ्ठल ॥१॥ मागें तरले पुढें तरती । याची पुराणीं प्रचीती । वेदशास्त्र जया गाती । श्रुतीही आनंदें ॥२॥ हेंचि सर्वांशीं माहेर । भूवैकुंठ पंढरपूर । एकाजनार्दनीं नर । धन्य जाणा तेथींचे ॥३॥

१९०१. **चिंतन तें करीं सदा** । रामकृष्ण हरिगोविंदा ॥१॥ हेंचि एक सत्य सार । वांयां व्युत्पत्तीचा भार २ नको जप तप अनुष्ठान । वाचे वदे नारायण ३ एकाजनार्दनीं भाव । अवघा देहीं पाहें देव ४

भाग दुसरा.

कलिप्रभाव.

१९०२. येऊनि नरदेहीं वांयां जाय । नेणे संतसंग कांहीं उपाय ॥१॥ कलीं वाढलासे अधर्म । ब्राह्मण सांडिती आपुलें कर्म ॥२॥ शुद्ध याति असोनि चित्त । सदा नीचाश्रय करीत ॥३॥ देवपूजा नेणे कर्म । न घडे स्नानसंध्या धर्म ॥४॥ ऐसा कलीचा महिमा । कोणी न करी कर्माकर्म ॥५॥ एकाजनार्दनीं शरण । घडो संतसेवा जाण ॥६॥

१९०३ मंत्र तंत्रांची कथा कोण । गाइत्री मंत्र विकिती ब्राम्हण ॥१॥ ऐसा कलीमाजी अधर्म । करिताती नानाकर्मे ॥२॥ वेदशास्त्रीं नाहीं चाड । वांयां करिती बडबड ॥३॥ एकाजनार्दनीं धर्म । अवघा कलीमाजी अधर्म ॥४॥

१९०४. कलीमाजी नोहे अनुष्ठान । कलीमाजी नोहे हवन । कलीमाजी नोहे पठण । नोहे साधन मंत्राचें ॥१॥ नोहे योगयागविधी । नसती अंगीं ये उपाधी । वाढतसे भेदबुद्धि । नोहे सिद्धी कोणती ॥२॥ न चले कर्माचें आचरण । विधिनिषेधाचें महिमान । लोपलीं तीर्थें जाण । देवप्रतिमा पाषाण ॥३॥ न ठाके कोणाचा कोठें भाव । अवघा लटिका वेवसाव । एकाजनार्दनीं भेव । जेथें तेथें वसतसे ॥४॥

१९०५. कोणासी न कळे अवघे जहाले मूढ । म्हणती हें गूढ वांयां शास्त्र ॥१॥ आपुलाला धर्म नाचरती जनीं । अपीक धरणी पीक न होय ॥२॥ अनावृष्टि मेघ न पडे निर्धार । ऐसा अनाचार कलीमाजी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नीचाचा स्वभाव । न कळे तया भाव कोण कैसा ॥४॥

१९०६. पंडित शास्त्री होती नीच याती । त्यांचे ऐकताती नीति ते धर्म ॥१॥ स्वमुखें ब्राह्मण न करती अध्ययन । होती भ्रष्ट

जाण मद्यपी ते ॥२॥ नीचाचें सेवन करती घरोघरीं । श्वानाचिये परी पोट भरती ॥३॥ एकाजनार्दनीं आधुला स्वधर्म । सांडूनियां वर्म होती मूढ ॥४॥

१९०७. कलिमाजी दैवतें उघड दिसती फार । नारळ आणि शेंदूर यांचा भडिमार ॥१॥ लटिका देव लटिका भक्त लटिके सर्व वाव । सात धान्याचे धपाटे मागती काय त्याचा बडिवार ॥२॥ तेल रांधा मागती मलीदा वरती काजळ कुंकू । फजीतखोर ऐसे देव तयाचे तोंडावर थुंकूं ॥३॥ एकाजनार्दनीं सर्वभावें सोपा पंढरीराव । तया सांडोनि कोण पुसे या देवांची कायसी भाव ॥४॥

१९०८. कलियुगामाजी थोर जालें पाषांड । पोटासाठीं संत जाले उदंड ॥१॥ नाहीं विश्वास संतदया मानसीं । बोलती वांयांविण सौरस अवघा उपहासी ॥२॥ वेद पठन शास्त्र संभाषे पुराणमत । अवघें बोधोनि ठेविती बोलती वाचाळ मत्त ॥३॥ देव भजन संत पूजन तीर्थ महिमा न कळे मूढा । ऐसे कलियुगीं जाले जाणत जाणत दगडा ॥४॥ एकाजनार्दनीं कायावाचा राम जपा । सोपें हें साधन तेणें नोहे पुण्यपापा ॥५॥

१९०९. या पोटा कारणें न करावें तें करिती । वेद ते विकिती थोर याती ॥१॥ नीचासी शब्दज्ञान सांगती ब्राह्मण । ऐकती ब्रह्मज्ञान त्यांचे मुखें ॥२॥ श्रेष्ठवर्ण होउनी नीचकर्म करिती । कांहीं न ते भिती पुण्यपापा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांडोनि आचार । करिती पामर नानामतें ॥४॥

१९१०. वंदूं श्रीभाविक जन । ऐकावें साधन पावन । कलयुगीं अज्ञान । अभाविक पैं होती ॥१॥ न कळे श्रुती वेदशास्त्र । पुराण न कळे पवित्र । ज्ञान ध्यान गायत्री मंत्र । जप तप राहिले ॥२॥ यज्ञ यागादिक दान । कोणां न कळे महिमान । अवघे जाहले अज्ञान । न कळे कांहीं ॥३॥ लोपेल मंत्र औषध । गाईस न निघे दुग्ध । पतिव्रता ज्या शुद्ध । व्यभिचार करिती ॥४॥ ऐशियानें करावें काय । तिहीं ध्यावे विठ्ठल पाय । एकाजनार्दनीं ध्याय । विठ्ठल नाम आवडीं ॥५॥

१९११. **कोण मानील हा नामाचा विश्वास** । कोण होईल उदास सर्वभावें ॥१॥ कल्युगामाजी आभाविक जन । करती उच्छेदन भक्तिपंथा ॥२॥ नानापरींचीं मतें नसतीं दाविती । नानामंत्र जपती अविधीनें ॥३॥ एकाजनार्दनीं पातकाची राशी । नाम अहिर्निशीं न जपती ॥४॥

१९१२. **अल्प तें आयुष्य अल्प धन कली** । मर्यादा हे केली संतजनीं ॥१॥ अन्नमय प्राण न घडे साधन। नोहे तीर्थाटन व्रत तप ॥२॥ असत्याचें गृह भरलें भांडार । अवघा अनाचार शुद्धबुद्ध ३ एकाजनार्दनीं ह्मणोनि येते कींव । बुडताती सर्व महाडोहीं ॥४॥

उपदेश.

भक्तिस्तोम माजविणाऱ्या बाह्य वेषधाऱ्यांस उपदेश.

१९१३. **भजन चालिलें उफराटें** । कोण जाणे खरें खोटें ॥१॥ अग्निहोत्राचा सुकाळ । वडा पिंपळासी काळ ॥२॥ तिन्ही देव पिंपळांत । अग्निहोत्रीं केला घात ॥३॥ ह्मणती सोमयाग करा । मुख धरूनि मेंढा मारा ॥४॥ शेंदूर माखूनियां धोंडा । चाळविती पोरें रांडा ॥५॥ एकाजनार्दनीं नेम । सर्वांठायीं पुरुषोत्तम ॥६॥

१९१४. **भक्त रागेला तवकें** । देव फोडोनि केले कुटके ॥१॥ कटकट मूर्ति मागुती करा । मेण लावुनि मूर्ति जडा ॥२॥ न तुटे न जळे कांहीं न मोडे । त्या देवाचे केले तुकडे ॥३॥ रांडवा ह्मणती आगे आई । कैसा देव फोडिला बाई ॥४॥ जवळींच शुद्ध असतां देवो । भक्तांसी पडिला संदेहो ॥५॥ शाळीग्राम शुद्ध शिळा । हारपलीया उपवास सोळा ॥६॥ चवदा गांठींचा बांधिला दोरा । तोही अनंत नेला चोरा ॥७॥ अनंतासी अंतु आला । भक्तां तेथें खेदु जाहला ॥८॥ एकाजनार्दनीं भावो । नाहीं तंव कैंचा देवो ॥९॥

१९१५. **देव ह्मणती मेसाबाई** । पूजा अर्चा करिती पाहीं ॥१॥ नैवेद्य वहाती नारळ । अवघा करिती गोंधळ ॥२॥ मेंढरें बोकड मारिती । सुकी रोटी तया म्हणती ॥३॥ बळेंचि आणिताती अंगा । नाचताती शिमगीं सोंगा ॥४॥ सकळ देवांचा हा

देव । विसरती तया अहंभाव ॥५॥ एकाजनार्दनीं ऐसा देव । येथें कैंचा आमुचा भाव ॥६॥

१९१६. **फजितीचे देव मागती घुटीरोटी** । आपणासाठीं जगा पीडिती काळ तोंडें मोठीं ॥१॥ नको तया देवा आठव मजसी । विठ्ठल मानसीं आह्मी ध्याऊं ॥२॥ अविचारी देव अविचारी भक्त । देवाकारणें मारिती पशुघात ॥३॥ एकाजनार्दनीं जळो ऐसा देव तो भांड । विठ्ठल विठ्ठल न ह्मणे त्याचें काळें तोंड ॥४॥

१९१७. **आलों ऐकोनि खंडोबाची थोरी** । वाघा होउनी मज मागा ह्मणती वारी ॥१॥ ठकलों ठकलों वाउगा सीण । वारी मागतां पोट न भरे जाण ॥२॥ सदा वागवी कोटंबा आणि झेंडा । रांडापोरें त्यजिलीं जालों काळतोंडा ॥३॥ गेले दोनी ठाव आतां कोठें उरला वाव । एकाजनार्दनीं भेटवा मज पंढरीरावो ॥४॥

१९१८. **पूजिती खंडेराव पतर भरिती** । विठ्ठल विठ्ठल न ह्मणती अभागी ते ॥१॥ लाउनी भंडार दिवटी घेती हातीं । विठ्ठल म्हणतां लाजती पापमती ॥२॥ ऐसियासी भाव सांगावा तो कवण । एकाजनार्दनीं कायाव्याचा शरण ॥३॥

१९१९. **सांडोनियां विठाबाई** । कां रे पूजितां मेसाई ॥१॥ विठाबाई माझी माता । चरणीं लागो इचे आतां ॥२॥ अरे जोगाई तुकाई । इजपुढें बापुड्या काई ॥३॥ एकाजनार्दनीं माझी आई । तिहीं लोकीं तिची साई ॥४॥

१९२०. **प्रेमें पूजी मेसाबाई** । सांडोनियां विठाबाई ॥१॥ काय देईल ती वोंगळ । सदा खाय अमंगळ ॥२॥ आपुलीये इच्छेसाठीं । मारी जीव लक्ष कोटी ॥३॥ तैसी नोहे विठाबाई । सर्व दीनांची ती आई ॥४॥ न सांडीचि विठाबाई । एकाजनार्दन पायीं ५

१९२१. **म्हणती देव मोठे मोठे** । पूजितातीं दगड गोटे ॥१॥ कष्ट नेणती भोगिती । वहा दवडातें म्हणती ॥२॥ जीत जीवा करूनि वध । दगडा दाविती नैवेद्य ॥३॥ रांडापोरें मेळ जाला । एक म्हणती देव आला ॥४॥ नाक घासुनी गव्हार । देवा म्हणती गुन्हेगार ॥५॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे । जन भुललें मूर्खपणें ॥६॥

१९२२. **पाषाणाची करूनि मूर्ति** । स्थापना करती द्विजमुखें ॥१॥ तयां ह्मणताती देव । विसरुनी देवाधिदेव ॥२॥ मारिती पशूं-च्या दावणी । सुरापानीं आल्हाद जयां ॥३॥ आमुचा देव ह्मणती भोळा । पहा सकळां पावतसे ॥४॥ ऐशा देवा देव ह्मणेना कोण्ही । एका विनवी जनार्दनीं ॥५॥

१९२३. **प्रतिमेचा देव केला** । काय जाणे ती अबला ॥१॥ नवस करिती देवासी । ह्मणती पुत्र देई वो मजसी ॥२॥ न कळेचि मूढा वर्म । कैसें जाहलेंसे कर्म ॥३॥ प्रतिमा केलीसे आपण । तेथें कैंचें देवपण ॥४॥ देव खोटा नवस खोटा । एकाजनार्दनीं रडती पोटा ॥५॥

१९२४. **देव दगडाचा भक्त तो मेणाचा**। ऐका दोहींचा विचार कैसा ॥१॥ खरेपणा नाहीं देवाचे ते ठायीं । भक्त अभाविक पाहीं दोन्ही एक ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐसें देवभक्तपण । निलाजरे जाण उभयतां ॥३॥

१९२५. **करुनी नवस मागती ते पुत्र** । परी तो अपवित्र होय पुढें ॥१॥ नासोनियां धर्म करी वेडेचार । भोगिती अघोर पापमति ॥२॥ सदा सर्वकाळ निंदावे सज्जन । कायावाचा मन परद्रव्यीं ॥३॥ परनारी देखतां सुख वाटे मनीं । भोगी वित्त हानी पाप जोडे ॥४॥ ऐशिया पामरा दंड तो कोण । तयाचें वदन कृष्णवर्ण ॥५॥ एकाजनार्दनीं नवसाचें फळ । कुळीं झाला बाळ बुडवणा ॥६॥

१९२६. **जयाचेनी तुटे भवबंधन** । तयासी जाण विसरती ॥१॥ करती आणिकाची सेवा । ऐसे ते अभागी निर्देव ॥२॥ मुळींच नाहीं देवपण । तेथें करती जप ध्यान ॥३॥ विसरूनि खऱ्या देवासी । भुलले आपुल्या मानसीं ॥४॥ सत्य सत्य बुडती जनीं । एका शरण जनार्दनीं ॥५॥

१९२७. **वोसघर वस्तीस काह्य**। तैसें या देवा कोण पुसे ॥१॥ सांडोनियां पंढरीराणा । वोस राना कोण धांवे ॥२॥ घेती मांसाचें अवदान । देवपण कैंचें तेथें ॥३॥ ऐसिया देवासी पुजणें । एका-जनार्दनीं खोटें जिणें ॥४॥

१९२८. **येउनी नरदेहा भूतातें पूजिती** । परमात्मा नेणती महामूर्ख ॥१॥ दगडाच्या देवा सेंदुराचा भार । दाविती बडिवार पूजनाचा ॥२॥ रांडापोरें घेती नवसाचें बगाड । नुगत्रे लिगाड तयाचेनी ॥३॥ आपण बुडती देवा बुडविती ॥३॥ अंतकाळीं होती दैन्यवाणे ॥४॥ एकाजनार्दनीं ऐसिया देवा । जो पूजी गाढवा सम होय ॥५॥

१९२९. **प्रतिमा देव ऐसा ज्याचा भाव** । न करी निर्वाहो अांगोअंगीं ॥१॥ असतां सर्वत्र बाहेरी अंतरीं । संपुष्टाभीतरीं ह्मणे देव ॥२॥ तेचि हे द्वारका तेचि हे पंढरी । सर्वत्र न धरी तोची भाव ॥३॥ तीर्थयात्रा करी देव असे क्षेत्रीं । येर काय सर्वत्रीं वोस पडलें ॥४॥ पुण्यक्षेत्रीं पुण्य अन्य क्षेत्रीं पाप । नवल संताप कल्पनेचा ॥५॥ एकाजनार्दनीं स्वतः सिद्ध असे । नाथिलेंचि पिसें मत वाद ॥६॥

१९३०. **मी तेंचि माझी प्रतिमा** । तेथें नाहीं आन धर्मा ॥१॥ तेथें असे माझा वास । नको भेद आणि सायास ॥२॥ कलियुगीं प्रतिमेपरतें । आसना साधन नाहीं निरुतें ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । दोन्ही रूपें देव आपण ॥४॥

१९३१. **लावूनियां अंगा राख** । ह्मणती सुख आह्मापाशीं ॥१॥ भोळे भाविका भोंदिती । भलते मंत्र तया देती ॥२॥ म्हणती आह्मां करा गुरु । उपचारु पूजेचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं ते मैंद । नाहीं गोविंद तयांपाशीं ॥४॥

१९३२. **अंगा लाऊनियां राख** । करी भलतेंचि पाप ॥१॥ मेळवी शिष्यांचा मेळा । अवघा भांगेचा घोटाळा ॥२॥ नानापरी सांगे मंत्र । नेणे विधि अपवित्र ॥३॥ न कळे ज्ञानाची हातवटी । सदा परदार राहाटी ॥४॥ एकाजनार्दनीं सोंग । तेथें नाहीं पांडुरंग ॥५॥

१९३३. **आम्ही जाहलों गोसावी** । आमची विभूत चालवावी ॥१॥ भांग भुरका हें साधन । शिष्य मिळाले चहुकोण ॥२॥ हें तों सोंगाचें साधन । राजी नाहीं जनार्दन ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाव । भाव तेथें वसे देव ॥४॥

१९३४. आम्हीं योग साधियेला । भांग भुरका तो आणिला ॥१॥ योग न कळे तया मूढा । साधन काय तें दगडा ॥२॥ आंत काळा बाहेर काळा । नाम नाहीं अमंगळा ॥३॥ एकाजनार्दनीं ते पामर । साधन साधिती ते खर ॥४॥

१९३५. अंगासी राख ढुंगासी लंगोटी । गोसावी हातवटी मिरविती ॥१॥ अलख ह्मणोनि भिक्षा मागताती । अलखाची गती न कळे मूढां ॥२॥ भांगेचा सुकाळ चेले करी मूढ । तया यम दृढ दंड करी ॥३॥ अलक्ष अलक्ष आलख कळेना । जगीं विटंबना उगीच करती ४ एकाजनार्दनीं नका ऐसें सोंग । तेणें पांडुरंग अंतरेल ५

१९३६. संसाराचा धाक घेऊनियां पोटीं । जाहला हटतटीं गोसावी तो ॥१॥ पहिल्या परीस यातायाती मागें । शिणला उद्योगें भीक मागूं ॥२॥ उठोनियां पाहाटे अलख मागावें । परतोनी यावें झोंपडीसी ॥३॥ नाहीं तेथें कोण्ही दिसे केवीलवाणा । मग ह्मणे नारायणा व्यर्थ जिणें ॥४॥ जरी असतों घरबारी स्त्री पुत्र असती । आतां ही फजिती नको देवा ॥५॥ टाकूनियां वेष स्त्री करूं धांवे । तो आयुष्याचे हावे ग्रासियेला ॥६॥ राहिली वासना संसार करणें । एकाजनार्दनीं ह्मणे जन्म घेती ॥७॥

१९३७. नवल दंभाचें कौतुक । अग्नहोत्री म्हणती याज्ञिक ॥१॥ मंत्र तंत्राची कथा कोण । मुख्य गाइत्री विकिती ब्राह्मण ॥२॥ आम्ही स्वधर्मनिष्ठ पावन । दंभें म्हणती आपणां जाण ॥३॥ दांभिकाची भक्ति वाव । एकाजनार्दनीं नाहीं ठाव ॥४॥

१९३८. स्नानसंध्या शौचाचार । स्वधर्म नावडे साचार ॥१॥ कनक फळ नाम गोमटें । बाहेर आंत दिसे कांटे ॥२॥ शरीर श्वेत निर्नासिक । तोंडाळ ओढाळ पति निंदक ॥३॥ ऐशी आचारहीन बापुडी । एकाजनार्दनीं न धरी गोडी ॥४॥

१९३९. वेदांचिया बोला कर्मातें गोंविला । परी नाहीं भजला संतांलागीं ॥१॥ घोकूनियां वेद द्वैत नव जाय । वाउगाचि होय श्रम तया ॥२॥ तया अद्वैताच्या वाटा जाय तो करंटा । शीण तो अव्हाटा आदि अंत ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतांसी शरण । गेलिया पठन सर्व जोडे ॥४॥

१९४०. विद्या जालिया संपूर्ण । पंडित पंडितां हेळसन ॥१॥ धन जालिया परिपूर्ण । धनाढ्यासी हेळसन ॥२॥ कळतां आत्मज्ञान स्थिति । भलत्यासवें वाद घेती ॥३॥ वृश्चिका अंगीं विष थोडें । तैसा वादालागीं चढे ४ भुलोनि पामर । एकाजनार्दनीं बुडवी घर ॥५॥

१९४१. पतनाच्या भया नोळखे पामर । करी वेरझार नानापरी ॥१॥ नायके कीर्तन न पाहे पंढरी । वैष्णवांचे द्वारीं न जाये मूढ ॥२॥ नानापरींचे अर्थ दाखवी वोंगळ । सदा अमंगळ बोले जना ॥३॥ हिंडे दारोदारीं म्हणे पुराणीक । पोटासाठीं देख सोंग करी ॥४॥ वाचाळ आगळा बोलों नेदी लोकां । एकाजनार्दनीं देखा फजीत होय ॥५॥

१९४२. भांडाचें तोंड भांड पुराण । वरी शिमग्याचा सण ॥१॥ काय उणे मग भांडा । बोलती वाउगें तें तोंडा ॥२॥ वेद शास्त्र नीति नाहीं । सैरावैरा बोलणें पाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाषांड । हाणोनि फोडा त्याचें तोंड ॥४॥

१९४३. शहाणा हो शहाणा म्हणविसी । हरीभक्ती कांरे वरवर करिसी ॥१॥ उगीच कासया करसील फड । जग हें बोधावया बापुडें ॥२॥ अंतर भक्ति न करिसी मूढा । कासया लौकिकीं मिरविसी बापुडा ॥३॥ एकाजनार्दनीं धरुनी कान । संतांपायीं नाचे सांडुनी अभिमान ॥४॥

१९४४. तीर्थां जाती उदंडें । त्याचे पाठीमागें तोंडें ॥१॥ मन वासना ठेउनी घरीं । तीर्थां नेली भांडखोरी ॥२॥ गंगेंत मारितां बुडी । मन लागलें बिऱ्हाडीं ॥३॥ नमस्कार करतां देवासी । मन पायपोसापासीं ॥४॥ लवकर करी प्रदक्षिणा । उशीर झालासे भोजना ॥५॥ एकाजनार्दनीं स्थिर मन । नाहीं तंव काय साधन ॥६॥

१९४५. आशा टाकुनी फकीर जाला । परी भिक्षा मागणें जन्म गेला ॥१॥ तैशी नोहे परमार्थ रहाटी । शुद्ध मन करीजे पोटीं ॥२॥ सर्वांभूतीं नांदे एक देव । वाउगा कां वाढावा अहंभाव ॥३॥ जे जे वाणी स्तुति केली । ती ती देवासी पावली ॥४॥ ऐसा धरी दृढभाव । एकाजनार्दनीं मागे ठाव ॥५॥

१९४६. **ब्रह्मचारी म्हणती महंत** । सदा विषयावरी चित्त ॥१॥ नेसोनियां कौपीन । अंतरीं तों विषय ध्यान ॥२॥ बोले जैसा रसाळ । भाव अंतरीं अमंगळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोंग । तया न मिळे संतसंग ॥४॥

१९४७. **आह्मी मुक्त म्हणोनि विचरती मही** । मुक्त ही पदवी नाहीं अंगीं ॥१॥ सैर धांवे मन नाहीं पैं अटक । मुक्तज्ञान मौक्तिक वांयां जाय ॥२॥ भूतमात्रीं द्रोहो करिती नानापरी । वेदशास्त्र निर्धारीं ठाउकें नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं कायसे ते मुक्त । जगीं जाणा फजीत निलाजिरे ॥४॥

१९४८. **वेद विधि कांहीं न कळे पाठका** । गुणदोष देखा मळीन सदा ॥१॥ दशग्रंथीं ज्ञान होतांचि जाण । निंदितो देखोन भलत्यासी ॥२॥ सर्व ब्रह्मरूप ऐसें बोले वेद । तेथें वादावाद उरला नाहीं ॥३॥ ओहं सोहं कोहं नाहीं ठाव । उगेचि गौरव मिरवी ज्ञान ॥४॥ एकाजनार्दनीं ब्रह्मज्ञानासाठीं । हिंडताती कोटी जन्म घेत ॥५॥

१९४९. **वेद बोलिला जो जो गुण** । तो तो नव्हेचि पठन ॥१॥ वेदें सांगितलें न करी । ब्रह्मद्वेशी दुराचारी ॥२॥ न करा सुरापान । कन्या गो विक्रय जाण ॥३॥ ऐसी वेदाची मर्यादा । न कळेचि मतिमंदा ॥४॥ निजमुखें स्वयें बोले वेदु । न करावा परापवादु ॥५॥ एकाजनार्दनीं शरण । वेदाचें नोहे आचरण ॥६॥

१९५०. **कलीमाजी संत जाले** । टिळा टोपी लाविती भले ॥१॥ नाहीं वर्माचें साधन । न कळे हृदयीं आत्मज्ञान ॥२॥ सदा सर्वदा गुरगुरी । द्वेष सर्वदा ते करी ॥३॥ भजनीं नाहीं चाड । सदा विषयीं कबाड ॥४॥ ऐसिया संतांचा सांगात । नको मजसी आदिअंत ॥५॥ भोळियाच्या पायीं । एकाजनार्दनीं ठाव देई ॥६॥

१९५१. **होती पोटासाठीं संत** । नाहीं हेत विठ्ठलीं ॥१॥ तयांचा उपदेश नये कामा । कोण धर्मा वाढवी ॥२॥ घालुनी माळा मुद्रा गळां । दाविती जिव्हाळा वरीवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं ते पामर । भोगिती अघोर यातना ॥४॥

१९५२. **बैसोनि एकांतीं** । सांगती कोरड्या त्या गोष्टी ॥१॥ ह्मणती करारे भजन । आपण नेणें जैसा श्वान ॥२॥ म्हणे करा पंढरीची वारी । आपण हिंडे दारोदारी ॥३॥ ऐशियाचा उपदेश । एकाजनार्दनीं ह्मणे नाश ॥४॥

१९५३. **वेदशास्त्र वक्ता अति निःसीम पाही** । सिद्धांत बोलतां उरी न ठेवी कांहीं । लयलक्ष ध्यान मुद्रा दावी आपुले ठायीं । वेडे वेडे चार करितां मोक्ष नये हातां ॥१॥ ती खूण वेगळी विरळा जाणे एक । जाणीव ग्रासोनि त्यासी बाणे देख ॥ध्रु०॥ अष्टांग योग जाणे मंत्र तंत्र कळा । प्रबोध भक्तीनें वश्य सिद्धी सकळा । वर्म चुकला भाग्यहीन अंधळा । मी कोण हेंचि नेणे कळा त्या विकळा ॥२॥ सिद्धांत एक निका सावध ऐका । सुखासी मेळवितें वर्म नातुडे फुका । भाव धरुनी संतांपायीं नाम वोळखा । तैंच एकाजनार्दनीं भेटी देखा ॥३॥

१९५४. **शतावर्ती श्रवण अधिक पैं जालें** । तेणें अंगा आलें जाणणेंपण ॥१॥ पुराण श्रवण लौकिक प्रतिष्ठा । विचार चोहटा जाणिवेचा ॥२॥ श्रवण तो लौकिक मनीं नाहीं विवेक । बुद्धीसी परीपाक कैसेनी होय ॥३॥ मी एक ज्ञाता मिरवी लौकिक । म्हणोनी आक्षेपक सभेमाजी ॥४॥ नानापरि व्यक्ति मिरवी लोकांप्रति । वाढवितो महंती मानालागीं ॥५॥ मी एक स्वयंपाकी मिरवी लौकिकीं । इतर कर्मासी शुद्धि नाहीं ॥६॥ कर्माकर्मीं कांहीं न धरी कंटाळा । मानीतो विटाळा ब्राह्मणाच्या ॥७॥ मजहुनी ज्ञाता आणीक तो नाहीं । ऐसें जाणीवेचे डोहीं गर्वें गेला ॥८॥ नित्य पुढिलाचे गुण दोष आरोपिती । श्रवणाची निष्पत्ति फळली ऐशी ॥९॥ लौकिक प्रतिष्ठा धनावरी आस्था । वरि वरी हरिकथा काय करसी ॥१०॥ एकाजनार्दनीं साच न रिघे मन । तंववरी समाधान केविं होय ॥११॥

१९५५. **करितां हरिकथा श्रवण** । स्वेद रोमांच नये दारुण । रुका वेंचितां प्राण । जाऊं पाहे ॥१॥ द्रव्यदारा लोभ अंतरीं । हरिकथा वरी वरी । बीज अग्नी माझारी । विरुढे कैसें ॥२॥ टाळी लावूनियां जाण । दृढ घालिती आसन । अंतरीं तों ध्यान । वल्लभेचें

१९४६. ब्रह्मचारी म्हणती महंत । सदा विषयावरी चित्त ॥१॥ नेसोनियां कौपीन । अंतरीं तों विषय ध्यान ॥२॥ बोले जैसा रसाळ । भाव अंतरीं अमंगळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोंग । तया न मिळे संतसंग ॥४॥

१९४७. आह्मी मुक्त म्हणोनि विचरती मही । मुक्त ही पदवी नाहीं अंगीं ॥१॥ सैर धांवे मन नाहीं पैं अटक । मुक्तज्ञान मौक्तिक वांयां जाय ॥२॥ भूतमात्रीं द्रोहो करिती नानापरी । वेदशास्त्र निर्धारीं ठाउकें नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं कायसे ते मुक्त । जगीं जाणा फजीत निलाजिरे ॥४॥

१९४८. वेद विधि कांहीं न कळे पाठका । गुणदोष देखा मळीन सदा ॥१॥ दशग्रंथीं ज्ञान होतांचि जाण । निंदितो देखोन भलत्यासी ॥२॥ सर्व ब्रह्मरूप ऐसें बोले वेद । तेथें वादावाद उरला नाहीं ॥३॥ ओहं सोहं कोहं नाहीं ठाव । उगेचि गौरव मिरवी ज्ञान ॥४॥ एकाजनार्दनीं ब्रह्मज्ञानासाठीं । हिंडताती कोटी जन्म घेत ॥५॥

१९४९. वेद बोलिला जो जो गुण । तो तो नव्होचि पठन ॥१॥ वेदें सांगितलें न करी । ब्रह्मद्वेशी दुराचारी ॥२॥ न करा सुरापान । कन्या गो विक्रय जाण ॥३॥ ऐसी वेदाची मर्यादा । न कळेचि मतिमंदा ॥४॥ निजमुखें स्वयें बोले वेदु । न करावा परापवादु ॥५॥ एकाजनार्दनीं शरण । वेदाचें नोहे आचरण ॥६॥

१९५०. कलीमाजी संत जाले । टिळा टोपी लाविती भले ॥१॥ नाहीं वर्माचें साधन । न कळे हृदयीं आत्मज्ञान ॥२॥ सदा सर्वदा गुरगुरी । द्वेष सर्वदा ते करी ॥३॥ भजनीं नाहीं चाड । सदा विषयीं कबाड ॥४॥ ऐसिया संतांचा सांगात । नको मजसी आदिअंत ॥५॥ भोळियाच्या पायीं । एकाजनार्दनीं ठाव देई ॥६॥

१९५१. होती पोटासाठीं संत । नाहीं हेत विठ्ठलीं ॥१॥ तयांचा उपदेश नये कामा । कोण धर्मा वाढवी ॥२॥ घालुनी माळा मुद्रा गळां । दाविती जिव्हाळा वरीवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं ते पामर । भोगिती अघोर यातना ॥४॥

१९५२. **बैसोनि एकांतीं** । सांगती कोरड्या त्या गोष्टी ॥१॥ ह्मणती करारे भजन । आपण नेणें जैसा श्वान ॥२॥ म्हणे करा पंढरीची वारी । आपण हिंडे दारोदारी ॥३॥ ऐशियाचा उपदेश । एकाजनार्दनीं ह्मणे नाश ॥४॥

१९५३. **वेदशास्त्र वक्ता अति निःसीम पाही** । सिद्धांत बोलतां उरी न ठेवी कांहीं । लयलक्ष ध्यान मुद्रा दावी आपुले ठायीं । वेडे वेडे चार करितां मोक्ष नये हातां ॥१॥ ती खूण वेगळी विरळा जाणे एक । जाणीव ग्रासोनि त्यासी बाणे देख ॥ध्रु०॥ अष्टांग योग जाणे मंत्र तंत्र कळा । प्रबोध भक्तीनें वश्य सिद्धी सकळा । वर्म चुकला भाग्यहीन अंधळा । मी कोण हेंचि नेणे कळा त्या विकळा ॥२॥ सिद्धांत एक निका सावध ऐका । सुखासी मेळवितें वर्म नातुडे फुका । भाव धरुनी संतांपायीं नाम वोळखा । तैंच एकाजनार्दनीं भेटी देखा ॥३॥

१९५४. **शतावर्ती श्रवण** अधिक पैं जालें । तेणें अंगा आलें जाणणेंपण ॥१॥ पुराण श्रवण लौकिक प्रतिष्ठा । विचार चोहटा जाणिवेचा ॥२॥ श्रवण तो लौकिक मनीं नाहीं विवेक । बुद्धीसी परीपाक कैसेनी होय ॥३॥ मी एक ज्ञाता मिरवी लौकिक । म्हणोनी आक्षेपक सभेमाजी ॥४॥ नानापरि व्यक्ति मिरवी लोकांप्रति । बाढवितो महंती मानालागीं ॥५॥ मी एक स्वयंपाकी मिरवी लौकिकीं । इतर कर्मासी शुद्धि नाहीं ॥६॥ कर्माकर्मी कांहीं न धरी कंटाळा । मानीतो विटाळा ब्राह्मणाच्या ॥७॥ मजहुनी ज्ञाता आणीक तो नाहीं । ऐसें जाणीवेचे डोहीं गर्वे गेला ॥८॥ नित्य पुढिलाचे गुण दोष आरोपिती । श्रवणाची निष्पत्ति फळली ऐशी ॥९॥ लौकिक प्रतिष्ठा धनावरी आस्था । वरि वरी हरिकथा काय करसी ॥१०॥ एकाजनार्दनीं साच न रिघे मन । तंववरी समाधान केविं होय ॥११॥

१९५५. **करितां हरिकथा श्रवण** । स्वेद रोमांच नये दारुण । रुका वेंचितां प्राण । जाऊं पाहे ॥१॥ द्रव्यदारा लोभ अंतरीं । हरिकथा वरी वरी । बीज अग्नी माझारी । विरुढे कैसें ॥२॥ टाळी लावूनियां जाण । दृढ घालिती आसन । अंतरीं तों ध्यान । वल्लभेचें

॥३॥ धनलोभाचा वोणवा । तेणें जाळिलें जीवभावा । हरिकथेचा करी हेवा । लोकारुढी ॥४॥ धनलोभीं आसक्तता । हरिकथा करी वृथा । तयासी तो परमार्थ तत्त्वतां । न घडे जाणा ॥५॥ एकलीच कांता । नाश करी परमार्था । तेथें धनलोभ येतां । अनर्थचि होय ॥६॥ एकाजनार्दनीं । काम क्रोध लोभ तिन्ही । द्रव्यदारा त्यजोनी । नित्य तो मुक्त ॥७॥

१९५६. **विसरुनी विठोबासी । भैरले हव्यासीं साधन** ॥१॥ काय त्यांचा फळे मंत्र । कोण पवित्र म्हणे तयां ॥२॥ दाविती वरी वरी भक्ति । अंतरीं युक्ति वेगळीच ॥३॥ एकाजनार्दनीं जप । वाउगें तप करती ते ॥४॥

१९५७. **अष्टांग साधन मौनी जटाधारी** । एक चरणावरी करती तप ॥१॥ वायु ते आहार असती दिगंबर । परी न कळे विचार देव कोठें ॥२॥ कैशी तया भ्रांती असोनी देव जवळा । रिघती साधन कळा हुडकिती ॥३॥ एकाजनार्दनीं तया नाहीं सुख । संतांवांचुनी देख मार्ग न लागे ॥४॥

१९५८. **आहारे निदैवा काय करसी तप** । वाउगाचि जप शांतीविण ॥१॥ आहारे पामरा नेणसी देवासी । वाउगा शिणसी काय काजा ॥२॥ आहारे तामसा कोण तुझी गती । संतांची प्रचीति नाहीं तुज ३ एकाजनार्दनीं ऐसा हीन भागी । भूभार जगीं वांयां जाहला ४

१९५९. **कामक्रोध लागले मागें** । तप करुनी काय सांगें ॥१॥ कासया जाशी वनांतरीं । कामक्रोध भरले अंतरीं ॥२॥ वनीं जाऊनियां चिंता । रात्रंदिवस घोकिशी कांता ॥३॥ योग अभ्यास न कळे वर्म । शिणतो मूढ धांवतें कर्म ॥४॥ कर्मीं लिहिली न चुके रेखा । म्हणे जनार्दनीं एका ॥५॥

१९६०. **सर्पें दर्दुर धरियेला मुखीं** । तोही मक्षिका शेखीं धरीतसे ॥१॥ तैसे ते अभागी नेणतीच काळ । वाउगा सबळ करिती धंदा ॥२॥ नेणती नेणती रामनाम महिमा । व्यर्थ तप श्रमा शिणती वांयां ३ एकाजनार्दनीं तपाचें हें तप । तो हा सोपा जप श्रीरामनाम ४

१९६१. **योग साधोनी पंचाग्नि साधिती** । न कळे योगाची गती

फजीतखोरा ॥१॥ वाउगें साधन वाउगें साधन । तेणें विटंबन होत असे २ एकाजनार्दनीं योगाचा योग । भजे पांडुरंग एका भावें ॥३॥

१९६२. होउनी मानभाव । अवघा बुडाविला ठाव ॥१॥ नाहीं चित्त शुद्ध गती । द्वेष देवाचा करती ॥२॥ धरती उफराटी काठी । रांडापोरें भोंदी वाटीं ॥३॥ नसेनियां काळेपण । अंगा लाविती दूषण ॥४॥ एकाजनार्दनीं देवा । जळो जळो त्यांची सेवा ॥५॥

१९६३. सांगती ते ज्ञान तैसें । श्वान सूकरासरिसें ॥१॥ अंगीं नसोनि वर्म । दाविताती गुण कर्म ॥२॥ द्वैताची दांवणी वाढ । भुलविती रांडा नाड ॥३॥ अभागी ते पामर । नर्क भोगिती अघोर ॥४॥ सांगती पुराणकथा । उभेबाजारीं सर्वथा ॥५॥ एकाजनार्दनीं नाहीं भाव । तेथें कैंचा उभा देव ॥६॥

१९६४. सुंदर विभूति लावी अंगीं । मिरवी जगीं भूषण ॥१॥ घालूनियां गळां माळा । वागवी गवाळा वोंगळ ॥२॥ नेणे कधीं योगयाग । दावी सोंग भाविकां ३ एकाजनार्दनीं भाव । नाहीं तेथें कदा देव ४

१९६५. काय तें वैराग्य बोकडाचे परी । भलतिया भरीं पडतसे ॥१॥ काय ती समाधी कुक्कुटाचे परी । पुढेंचि उकरी लाभ नेणे ॥२॥ बैसोनी आसनीं वाउगें तें ध्यान । सदा लक्षी मान आपुलाचि ॥३॥ घालूनियां जेठा बैसतो करंटा । करितसे चेष्टा मर्कटा परी ॥४॥ नाहीं शुद्ध कर्म योगाचा विचार । सदा परद्वार लक्षितसे ॥५॥ ऐशिया पामरा कायसा तो बोध । एकाजनार्दनीं शुद्ध खडक जैसा ॥६॥

१९६६. करुनी वेदशास्त्र पठण । निर्धारितां निजज्ञान ॥१॥ करुनी वेदशास्त्र श्रवण । होय शिश्नोदर परायण ॥२॥ महा मोहो गिळिला ज्ञाना । शरण एकाजनार्दना ॥३॥

१९६७. सांगे ब्रह्मज्ञान गोष्टी । माते पाहतां होतो कष्टी ॥१॥ काय ज्ञान तें जाळावें । वदन तयाचें तें न पहावें ॥२॥ करी कथा सांगे पुराण । वांयां मिरवी थोरपण ॥३॥ जन्मला जिचे कुशीं । तिसी म्हणे अवदसा ऐसी ॥४॥ ऐसें नसो तें संतान । एका विनवी जनार्दन ॥५॥

१९६८. **आवडीनें माता बोले बाळकासी** । तंव तो म्हणे वि-वसी पाठीं लागे ॥१॥ सांगे लोकांपाशीं मुखें ब्रह्मज्ञान । झाला स्त्री आधीन स्वदेहें तो ॥२॥ बैसोनी बाजारीं सांगे ज्ञान गोष्टी । मातेसीं करंटी ह्मणे नष्ट ॥३॥ एकाजनार्दनीं ते जन अधम । चौ-ऱ्यांशीं लक्ष जन्म भोगितातीं ॥४॥

१९६९. **सांगे बहु सोपया गोष्टी**। करूं नेणें तो हातवटी ॥१॥ ऐसें याचें नको ज्ञान । ज्ञान नोहे तें पतन ॥२॥ सांगे लोकां उपदेश । आपण नेणे तो सायास ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । त्याची अमंगळ वाणी ॥४॥

१९७०. **सांडोनी आचार करती अनाचार** । ब्रह्माचा विचार न कळे ज्यांसी ॥१॥ वाहाती भार वेदाचा आधार । शास्त्रांचा संभार सांगताती ॥२॥ पुराण व्युत्पत्ती वाउग्या त्या कथा । सांगती सर्वथा हितपर ॥३॥ एकाजनार्दनीं अनुभवावांचुनी । कोरडी ती काहाणी ब्रह्मज्ञान ॥४॥

१९७१. **येवढा मंत्र सोपा सांडोनी सायासीं** । कां रे प्रपं-चासी गुंतुनी पडसी ॥१॥ वाचे ब्रह्मज्ञान गोष्टी ते फोल । अंतरींचें बोल सर्व वांयां ॥२॥ वृंदावनाचे परी वरवर रेखा । तैसे पढत-मूर्खा वेद गोष्टी ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रपंच टाकुनी । परमार्थ साधनीं रिघे वहिला ॥४॥

१९७२. **रडती पोटासाठीं** । झालों म्हणती संन्यासी ॥१॥ वर्म न कळेची मूढां । होतो फजित रोकडा ॥२॥ जनीं नारायण । अवघा भरला जनार्दन ॥३॥ तडातोडी करुनी वर्म । चुकला तो अधम ॥४॥ सर्वां ठाईं नारायण । एकाजनार्दनीं भजन ॥५॥

१९७३. **त्यागूनियां स्त्री संन्यासी जे होती** । पतना ते जाती अंतकाळीं ॥१॥ घेउनी संन्यास ध्यान पैं स्त्रियांचें । गुंतलासे आशे वांयां जाये ॥२॥ नारायण नामीं नाहीं पैं आचार । सर्व अना-चार स्त्रीतें लक्षी ॥३॥ एकाजनार्दनीं संन्यास लक्षण । गीतेमाजी कृष्ण बोलियेला ॥४॥

१९७४. **त्यागून कर्म जाहला संन्यासी** । ज्ञान ध्यान नाहीं

मानसीं ॥१॥ शिखा सूत्र त्यागून जाण । करी दंडासी ग्रहण ॥२॥ नित्य भिक्षा पुत्रावरीं । मठ बांधोनी राहे द्वारीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं संन्यास । वांयांचि नाश कावेचा ॥४॥

१९७५. **घालुनी आसन पोटीं भाव नाहीं** । वांयां केली पाहीं विटंबना ॥१॥ देव सर्वांभूतीं तयासी न कळे । वाउगें गवाळें पसरिलें ॥२॥ अंतरीं तो हेत द्रव्य मिळेल कांहीं । वरपांग दावी वेषधारी ३ एकाजनार्दनीं ऐशिया सोंगासी । काय देवा त्यासी दंड करा ४

१९७६. **डोई बोडोनी केली खोडी** । काया विटंबिली बापुडी ॥१॥ ऐसें नोहे निर्मळपण । शुद्ध करी कां अंतःकरण ॥२॥ राख लाउनी वरच्यावरी । इंद्रियें पीडिलीं भरोवरी ॥३॥ संध्यास्नान द्वादश टिळे । फांसे घालुनी कापी गळे ॥४॥ बगळा लाऊनियां टाळी । ध्यान धरूनि मत्स्य गिळी ॥५॥ पाय घालुनी आडवा । काय जपतोसी गाढवा ॥६॥ कन्येसमान घरची दासी । तिशीं व्यभिचार करिसी ॥७॥ लोकांमध्यें मिरविसी थोरी । घरची स्त्री परद्वारीं ॥८॥ श्वान आले बुद्धीपणा । चघळोनी सांडी तो वहाणा ॥९॥ एकाजनार्दनीं निर्भळ भाव । तेथें द्वेषा कैंचा ठाव ॥१०॥

१९७७. **षड्वैरियांचा करावा आधीं नाश** । मग सुखें संन्यास घ्यावा जगीं ॥१॥ आशा मनीशा यांचा तोडोनियां पाश । मग सुखें संन्यास घ्यावा आधीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं संकल्पाचा त्याग । सुखें संन्यास मग घ्यावा आधीं ॥३॥

१९७८. **संन्यासी करी गृहस्थाश्रम** । तेणें तया अधर्म वोडवला ॥१॥ कर पात्रीं भिक्षा हाचि त्याचा धर्म । न करितां अधर्म स्वयें जोडे ॥२॥ नाश करावे षड्वैरी नेमें । तया संन्यास कर्में म्हणिजेती ॥३॥ एकाजनार्दनीं गृहस्थची बरा । फजिती बाजारा उभ्या होय ॥४॥

१९७९. **नुपजे अनुताप ज्ञान** । काय घेउनी विज्ञान ॥१॥ अनुतापाविण । व्यर्थ संन्यास ग्रहण ॥२॥ संन्यास घेतलियापाठीं । काम नुपजावा पोटीं ॥३॥ ऐसें संन्यास लक्षण । एकाजनार्दनीं खूण ॥४॥

१९८०. **वासनेचें वसन समूळ फाडी** । त्रिगुण जानवें तया-

वरी तोडी ॥१॥ यापरी जाणोनी संन्यासु घेई । गुरुवचनें सुखें विचरतु जाई ॥२॥ मन दंडिजे तोचि घेई सुदंडु । जीवनेंविण कमंडलु अखंडु ॥३॥ एकाक्षर जप करी । क्षराक्षरातीत धारणा धरी ॥४॥ स्वानंदाचें करीं करपात्र । सहजीं सहज सेवी नारायण वक्त्र५एकाजनार्दनीं सहज संन्यासु। सहजीं सहज तेथें न लगे आयासु६

१९८१. **वासना विषयीं सदा वसे ।** तेथें देवा कोण पुसे ॥१॥ सदा तळमळी मन । करी ध्यान विषयाचें ॥२॥ रात्रंदिवस करी चिंता । नाठवी सर्वथा रामनाम ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाहीं भाव । तंव कैंचा भेटे देव ॥४॥

१९८२. **वरीवरी दाविती आचार ।** अंतरीं तो अनाचार ॥१॥ मुखीं नाहीं कधीं नाम । सदा काम विषयाचा ॥२॥ नेणें कधीं संतसेवा । न करी देवा पूजन ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । ऐसा जन्मला तो जनीं ॥४॥

१९८३. **नाहीं ध्यान तें अंतरीं ।** सदा विषयीं दुराचारी ॥१॥ स्वप्नीं नेणे नामस्मरण । करी विषय सेवन ॥२॥ अतीत अभ्यागत । जया नावडे चित्तांत ३ एका शरण जनार्दनीं। ऐसा पामर तो जनीं ४

१९८४. **विषय प्राप्तीलागीं जाण ।** धरी बकापरी ध्यान ॥१॥ विषयीक गायन करी । जैसा खर भुंके खरीं ॥२॥ नाहीं संत-चरणीं मन । सदा विषयावरी ध्यान ॥३॥ विषय लोटी परता होई । एकाजनार्दन पायीं ॥४॥

१९८५. **तोंडभरी विवेक मनीं वाहे अभिलाख ।** विवेक केला रंक विषयाचा ॥१॥ वैराग्यविण ज्ञान बोलती तें उणें । घरोघरीं पोसणें लाविताती ॥२॥ जुनाट परिपाठी सांगताहे गोष्टी । विरक्ती-विण पोटीं ज्ञान नेघे ॥३॥ परिसोनी ग्रंथ निरोपी ज्ञानकथा । मनीं वाहे आस्था विषयांची ॥४॥ आरंभींच डाव पडियेला खोटा । पचलें नाहीं पोटा रामनाम ॥५॥ धडधडीत वैराग्य वरी वाहे विवेक । ज्ञानासी तो एक अधिकारी ॥६॥ वैराग्य विवेक बाणलेंसे अंगीं । ज्ञान तयालागीं वोरसलें ॥७॥ एकाजनार्दनीं विवेकेंशी भेटी । वैराग्याविण गोष्टी फोल होय ॥८॥

१९८६. **बांधूनियां पर्णकुटी मढी** । त्यावरी गुढी अद्वैताची ॥१॥ ऐसें मिरविती सोंग वांयां । नरका जावया उल्हासें ॥२॥ नेणे कधीं संतांचें पूजन । सदा सर्वदा परधनीं मन ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । ऐसें सोंग मिरविती जनीं ॥४॥

१९८७. **पोट भरावया भांड** । जैसा बडबडी तोंड ॥१॥ तेंवि विषयालागीं जाण । शास्त्र व्युत्पत्ती श्रवण ॥२॥ विषयवासना धरुनी थोर । दावी वरवर आचार ॥३॥ जेविं काग विष्ठा देखे । तेविं विषय देखोनी पोखे ४ ह्मणे जनार्दनाचा एका । सुटिका नोहे तया देखा५

१९८८. **आडक्याकारणें जीव जात** । ह्मणती आह्मी उदार भक्त ॥१॥ ऐसिया दांभिकांसी । दुरी होय हरी त्यांसी ॥२॥ गाजराची तुळासाची । वाट पाहती विमानाची ॥३॥ एकाजनार्दनीं खोटा भाव । तयासी न भेटे देव ॥४॥

१९८९. **द्रव्याचिया आशे** । कथा करणें सायासें ॥१॥ उभयतां नरका जोडी । मेळविलीं तीं बापुडीं ॥२॥ निरास करूनि मन । करा कथा तें कीर्तन ॥३॥ देवा आवड भक्तीची । एकाजनार्दनीं साची ४

१९९०. **द्रव्य घेऊनियां कथा जे करिती** । उभयतां जाती नरकामध्यें ॥१॥ तयांचिया दोषा नाहीं परिहार । वेदाचा विचार कुंठितचि ॥२॥ शास्त्रांची तों मती न चाले सर्वथा । पुराणें हीं तत्त्वतां मौनावलीं ३ एकाजनार्दनीं दोषां नाहीं पार । रवरव निर्धारें भोगितातीं ४

१९९१. **द्रव्याचिये आशे करी जो कथा** । चांडाळ तत्त्वतां जाणावा तो ॥१॥ द्रव्याचिये आशें वेद जे पढती । रवरव भोगिती कल्पवरी ॥२॥ द्रव्याचिये आशे पुराण सांगती । सकुळ ते जाती नरकामध्यें ॥३॥ द्रव्याचिये आशे कथेचा विकरा । प्रत्यक्ष तो खरा मातंगचि ॥४॥ एकाजनार्दनीं नैराश्य भजन । तो प्राणी उत्तम कलियुगीं ॥५॥

१९९२. **द्रव्य घेऊनियां उपदेश देती** । मार्जार ते होती जन्मोजन्मीं ॥१॥ द्रव्य घेऊनियां तीर्थयात्रा करिती । श्वान ते होती जन्मोजन्मीं ॥२॥ देऊनियां दान परतोनि घेती । सूकर ते होती जन्मोजन्मीं ॥३॥ द्रव्य घेऊनियां रंगीं जे नाचती । वैष्णव ते

न होती जन्मोजन्मीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं निर्धनीं भजन । तेणें नारायण संतुष्टाचि ॥५॥

१९९३. द्रव्याचिया लोभें । तीर्थामध्यें रहाती उभे ॥१॥ सांगती संकल्प ब्राह्मण । तेणें निर्फल तीर्थ जाण ॥२॥ संकल्पानें नाड । उभयतां ते द्वाड ॥३॥ संकल्पाविरहित धन । एकाजनार्दनीं पावन ॥४॥

१९९४. करिताती कथा । द्रव्य मागती सर्वथा ॥१॥ नाहीं पुण्य दोघां गांठी । हीन भाग्य तीं करंटीं ॥२॥ नैराश्य कथा भजन । तेणें तुष्टे नारायण ॥३॥ एकाजनार्दनीं वाणी । व्यास बोलले पुराणीं ॥४॥

१९९५. बाजारीं बैसोनि सांगे ज्ञान गोष्टी । कथेची राहाटी वोपावोपी ॥१॥ मेळवोनी जन सांगे निरूपण । वाचे ब्रह्मज्ञान पोटासाठीं ॥२॥ न कळे पामरा आपुला विचार । करी अनाचार जगामध्यें ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसे फजीतखोर । भोगिती अघोर नरक देखा ४

१९९६. दांभिकाची भक्ति । वरी वरी देहस्थिती । अंतरीं तों गती । वेगळी बापा ॥१॥ नाम गाय प्रेमभरित । रडे स्फुंदे डोळे पुसीत । अंतरींचा हेत । वेगळा बापा ॥२॥ वृंदावनाचें तें फळ । कडु जैसें सर्वकाळ । तैसा मनोमेळ । वेगळा बापा ॥३॥ धरुनी ध्यान । बक जैसा लक्षी मीन । परस्त्री देखोन । विव्हळ बापा ॥४॥ सांगे आत्मज्ञान स्थितीं । अंतरीं तों वेगळी रीती । द्रव्य जोडे कैशा रीती । हेंचि ध्यान बापा ॥५॥ न कळे कांहीं स्वहित । सदा द्रव्यदारावर चित्त । तयासी भगवंत । प्राप्त नाहीं ॥६॥ शरण एकाजनार्दन । नको मज तयाचें दरुशन । अभाविकांसी भाषण । नको देवा ॥ ॥

१९९७. प्रत्यक्ष ती कथा जगाची माउली । विक्रयें करिती वहिली दोघी देखा ॥१॥ आपुली ती माता आपण भोगितां । प्रायश्चित्त सर्वथा काय द्यावें ॥२॥ पतिव्रतेनें जैसा पतीचि वधिला । प्रायश्चित्त तिला कोणें द्यावें ॥३॥ मातें बाळकासी विषपान दिलें । प्रायश्चित्त या बोलें कोणें द्यावें ॥४॥ एकाजनार्दनीं कथा ती माउली । विकितां घडली ब्रह्महत्या ॥५॥

१९९८. कोटी ब्रह्महत्या घडे । कथा विक्रय तया जोडे ॥१॥

हा तों पुराणीं निवाडा। पाहे कीं रे दगडा ॥२॥ एकाजनार्दनीं जाण। पंचमहापातकी तो पूर्ण ॥३॥

१९९९. दीनाचें उपार्जन करी पोटासाठीं। ह्मणे मज लंगोटी द्याहो कोण्ही ॥१॥ घेउनी संन्यास हिंडे दारोदारीं। नारायण करी पोटासाठीं ॥२॥ कामक्रोध वैरी सदोदित पिडी। वरी शेंडी बोडी करुनी काई ॥३॥ व्यर्थ विटंबना करिती जनांत। संन्याशाची मात सोंग दावी ॥४॥ एकाजनार्दनीं संन्यास साचा। रामनाम वाचा उच्चार करीं ॥५॥

२०००. वांयां शब्दज्ञान बोलाचा गौरव। पोटींचा पैं भाव मिथ्या सोंग ॥१॥ मैंदाचिये परी बैसती ध्यानस्थ। सदा चित्त ओढत परधनीं ॥२॥ वैराग्य तें फोल सांगताती गोष्टी। काय ते चावटी मिथ्या बोल ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐशिया सोंगासी। कैं हृषिकेशी प्राप्त होय ॥४॥

२००१. कनक फळ भक्षितां सहज भ्रांती येती। तैशी ही फजिती संसारिका ॥१॥ मर्कटाचीये परी नाचे घरोघरीं। नाच-वोनी भरी पोट तैसें ॥२॥ करितो तितुकें अवघें तें सोंग। नाहीं कांहीं रंग भावभक्ति ॥३॥ एकाजनार्दनीं पडिलासे भ्रांती। नेणे कधीं स्तुति देवाची तो ॥४॥

२००२. मुखीं वसे ब्रह्मज्ञान। चित्तीं चिंती धनमान ॥१॥ ऐसे ठक जे पतित। तयां साधेना स्वहित ॥२॥ स्त्रीसंगीं सदा सक्त। वदनीं गोष्टी परमार्थ ॥३॥ एकाजनार्दनीं तयां। देव भेटेल कासया ४

२००३. गांठीं बांधोनियां धन मिरविती भक्ति। मनीं ते आसक्ती अधिक व्हावी ॥१॥ चित्त वित्तावरी भक्ति लोकाचारीं। देव अभ्यं-तरीं केंवी भेटे ॥२॥ असे चित्त वित्ता लावी कळांतरीं। अनुष्ठान करी दिवसगणी ॥३॥ जप तप विधान अवघेंचि सांडी। धरणेंचि मांडी सावकाश ॥४॥ धन सांडोनि मन धरी जनार्दन। एकाएकीं भक्ति फळेल तेणें जाण ॥५॥

२००४. आहाच वाहाच झकविलें लोकां। ऐसिया ठका देव कैंचा ॥१॥ शिकवुनी जन वंचला आपण। नरकीं पतन होत

असे ॥२॥ मी ज्ञाता म्हणोनी फुगोनी बैसला । ब्रह्मविद्येचा पसारा घातिला ॥३॥ अभ्यासी तें मिरवी लोकीं । पडलिया चुकी निजपंथें ॥४॥ ज्यासी दंभ तो काय नेणे । लोकीं मानवणें हेंचि पाहे ॥५॥ घरोघरीं गुरु आहेत आइते । गूळ घेऊनियां विकिती रायतें ॥६॥ संसारापासोनी सोडवी साचे । सद्गुरु ऐसें नांव त्याचें ॥७॥ बोलाचेनि ज्ञानें पावोनी देवा । भुलविलें मावा अभिमानें ॥८॥ एकाजनार्दनीं नव्हे त्या भेटी । वोसणतां भेटी साच होय ॥९॥

२००५. **असत्य जन्मलें असत्याचे पोटीं** । अर्थबळें चावटी शिकविती १ अर्थी धरुनी आस असत्य बोलणें । अर्थासाठीं घेणें मंत्र यंत्र ॥२॥ अर्थासाठीं प्राण त्याजिती जनीं । अर्थे होत हानी प्राणीमात्रा ३ एकाजनार्दनीं अर्थाचा संबंध । तेथें भेदाभेद सहज उठे ४

२००६. **अर्थ नाहीं जयापाशीं** । असत्य स्पर्शेना तयासी ॥१॥ अर्थापाशीं असत्य जाण । अर्थापाशीं दंभ पूर्ण ॥२॥ अर्थापोटीं नाहीं परमार्थ । अर्थापोटीं स्वार्थ घडतसे ॥३॥ अर्थ नका माझे मनीं । ह्मणे एकाजनार्दनीं ॥४॥

२००७. **आहारालागीं करी देवाचें भजन** । मिळे मिष्टान्न भोजनासी ॥१॥ आहारालागीं करी तीर्थांचें भ्रमण । आहारें जिंकिलें मन सर्वपरी ॥२॥ आहारालागीं करी तीर्थ प्रदक्षणा । आहारें व्यापिलें जना एकमय ॥३॥ आहार निर्धार नाहीं जनार्दनीं । एकाजनार्दनीं निराहार ॥४॥

२००८. **आहारालागीं देवपूजा** । आहारें खादलेंसे निजा ॥१॥ न कळेचि हिताहित । आहारें खादलीं पंचभूतें ॥२॥ आहारालागीं कर्म धर्म । भुलला वर्म आहारेंची ॥३॥ आहारालागीं मंत्र तंत्र । आहारालागीं करी अपवित्र ॥४॥ आहारालागीं जाला भांड । एकाजनार्दनीं काळें तोंड ॥५॥

२००९. **आहारालागीं कथा** । करिताती पैं सर्वथा ॥१॥ आहार न मिळतां जाण । कथेलागीं पुसे कोण ॥२॥ आहार मिळतां पोटभरी । पुराण सांगे बरव्या परी ॥३॥ आहार मिळतां संध्यास्नान । आहारार्थ जप ध्यान ॥४॥ आहारालागीं उपासना ।

नीच सेवना आहारेंची ॥५॥ आहाराकारणें सर्व हेत । एका-
जनार्दनीं गात आहारेंची ॥६॥

२०१०. मी एक शुची जग हें अपवित्र । कर्माचे विचित्र वोढ-
वलें ॥१॥ देखत देखत घेतसे विख । अंतीं तें सुख केविं होय
॥२॥ अल्प दोष ते अवघेचि टाळी । मुखें ह्मणे सर्वोत्तम बळी ३
अभिलाषें अशुचि झालासे पोटीं । एकाजनार्दनीं नव्हेचि भेटी ४

२०११. डोई बोडोनी केली खोडी । काया विटंबिली बापुडी
॥१॥ तैसें नव्हे निर्मळ मन । शुद्ध करीं अंतःकरण ॥२॥ द्वादश
लाऊनियां टिळे । फांसा घालुनी कापी गळे ॥३॥ बक लावूनियां
टाळी । ध्यान धरूनि मत्स्य गिळी ॥४॥ एकाजनार्दनीं भाव ।
तेथें द्वैतासी कैंचा ठाव ॥५॥

२०१२. शिष्यापासून सेवा घेणें । हें तों लक्षण अधमाचें
॥१॥ ऐसे असती गुरु बहु । नव्हेचि साहूं भार त्यांचा ॥२॥ एक-
पणें समानता । गुरुशिष्य उरता उपदेश ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण ।
गुरु माझा जनार्दन ॥४॥

२०१३. सांगती लोकां गुरु करा । आपुली आपण शुद्धि
धरा ॥१॥ त्यांचें बोलणें वितंड । शिष्य मिळती तेही भांड ॥२॥
उपदेशाची न कळे रीत । द्रव्यासाठीं हात पसरीत ॥३॥ ऐशा
गुरूच्या ठायीं भाव । एकाजनार्दनीं वाव ॥४॥

२०१४. जळतिया घरा । कोण वस्ती करी थारा ॥१॥ तैसे
अभागी पामर । गुरुपण मिरविती वरवर ॥२॥ नाहीं मंत्र शुद्धीचें
ज्ञान । भलतियाचे फुंकिती कान ॥३॥ मनुष्य असोनि गुरु पाही ।
एकाजनार्दनीं तें नाहीं ॥४॥

२०१५. बैसोनियां हाटवटी । सांगे गोष्टी लौकिक ॥१॥ तैसें
नव्हे भक्तपण । घातला दुकान पसारा ॥२॥ वर्माचें तें पाठांतर ।
केला भार बहूतची ३ एकाजनार्दनीं सार । भुंके फार खर जैसा ॥४॥

२०१६. केलें काय तुवां जाऊनियां तीर्था । सर्वदा विषयार्था भुल-
लासी ॥१॥ मनींचीं तीं पापें नाहीं धोवियेलीं । वृत्ति हे लाविली
संसारींच ॥२॥ तीर्थस्नानें अंग तरी शुद्ध केलें । नाहीं धोवियेलें

अंतरासी ॥३॥ वरी दिससी शुद्ध अंतरीं मलीन । तोंवरी हें स्नान व्यर्थ होय ॥४॥ तीर्थयात्रा योगें कीर्तिही पावली । बुद्धि शुद्धि झाली नाहीं तेणें ॥५॥ शांति क्षमा दया नाहीं पैं अंतरीं । वांयां येरझारी कष्ट केले ॥६॥ एकाजनार्दनीं सद्‌गुरु पाय धरी । शांतीचे जिव्हारीं पावशील ॥७॥

२०१७. अभाविकाचें कर्म । तया न कळे कांहीं वर्म । संतां म्हणती भ्रम । यासी झाला ॥१॥ हरुषें मुखें नाम गाय । तया म्हणती वेडा होय । अभाविकाचें भय । जन मनीं वाहे ॥२॥ बोले जैसा का भाट । वर्म कांहीं न कळे नीट । नामस्मरण स्पष्ट । न घडे तया ॥३॥ ऐशियाची संगती । न घडावी निश्चितीं । एकाजनार्दनीं अप्रीति । तयाची देवा ॥४॥

२०१८. वरुषला मेघ खडकावरुता । चिखल ना तत्त्वतां थेंब नाहीं ॥१॥ वांयां तो प्राणी आला नरदेहा । गेला वांयां पहा भक्तीविण ॥२॥ अरण्यांत जैशीं सूकरें बैसतीं । तैसें मठाप्रती करूनि बैसे ॥३॥ उदय होतांचि लपतें उलूक । तैसा तो मूर्ख समाधि बैसे ॥४॥ एकाजनार्दनीं वांयां गेलें सर्व । संसार ना देव दोन्ही शून्य ॥५॥

२०१९. स्वप्नामाजीं नेणे देवा । करी सेवा भूतांची ॥१॥ नाना साधन ते चेष्टा । तेणें कष्टा भरी भरला ॥२॥ जे जे करी ते उपाधी । मंत्र जपे तो अविधी ॥३॥ सकळ मंत्रां मंत्रराज । एकाजनार्दनीं नेणे निज ॥४॥

२०२०. शिकलासे टाणाटोणा । तेणें ब्रह्मज्ञाना तुच्छ मानी १ बोले बहु चावट वचन । वेदां म्हणे तो अप्रमाण ॥२॥ सिद्धांत धादांतांसी म्हणे । हें तों पाषांडी बोलणें ॥३॥ ऐसा पामर दुराचारी । वाचे न वदे कधीं हरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं मन । ज्याचें पाषाणचि जाण ॥५॥

२०२१. भजन तें साचें भोळ्याभाविकांसी । पैं अभाविकांसी नरकवास ॥१॥ भोळियाचा देव अंकित भोळा । अभाविका चांडाळा जवळीं नसें ॥२॥ एकाजनार्दनीं भावाचें कारण । अभाविकां जाण दुःख पीडा ॥३॥

२०२२. **गजाचें तें वोझें गाढवासी न साजे** । भाविकाचें भजन अभाविका न विराजे ॥१॥ पतिव्रतेची रहाटी सिंदळीसी न साजे । श्रोतियाचें कर्म हिंसका लाजे ॥२॥ एकाजनार्दनाचें कवित्व सर्वांसी साजे । वाचे श्रीगुरु ह्मणतां कदा न लाजे ॥३॥

२०२३. **जया अनुताप वैराग्य** । तया म्हणती पहा अभागी ॥१॥ वरी वरी दांभिक आचार । तया ह्मणती पवित्र नर ॥२॥ जया बोलें मनुष्य मरे । तया म्हणती सिद्धत्व खरें ॥३॥ एकाजनार्दनीं बोध । अभाविकांसी हाचि खेद ॥४॥

२०२४. **अविश्वासी वाडेंकोडें** । जेथें जाय तेथें सांकडें ॥१॥ अंगोंअंगीं कष्ट सदा । ऐसी तयासी अपदा ॥२॥ जिकडे जाय तिकडे कष्ट । नोहे परमार्थी वरिष्ठ ॥३॥ एका शरण जनार्दनीं । अविश्वास त्यागा ह्मणीं ॥४॥

२०२५. **गाइत्रीमंत्राचा मानुनी कंटाळा** । जाय तो वेताळा पूजावया ॥१॥ देवाचें पूजन करितां वाटे दुःख । आवडतो देख भांग घोटी ॥२॥ ब्राह्मणासी पाणी देतां मानी शीण । वेश्येचें धुवण वस्त्रें धुई ॥३॥ कीर्तनीं बैसतां ह्मणे निद्रा येत । खेळतसे द्यूत अहोरात्रीं ४ पुराण श्रवणीं मानीत कंटाळा । नटनाट्य खेळा पाहों जाय ५ एकाजनार्दनीं ऐसा तो गव्हार । चंद्रअर्कवर नरक भोगी ६

२०२६. **हरिकथा परिसोनी जरी देखसी दोष** । पयपान भुजंगा तेंचि परतलें विष ॥१॥ हरिनाम ऐकतां जरी न वाटे सुख । अंतरीं तूं देख पाप आहे ॥२॥ कस्तुरीचे आळां पेरिला पलांडु । सुवास लोपोनी कैसा वाढे दुर्गंधु ॥३॥ धारोष्ण पय परि ज्वरिताचें मुख । थुंकोनी सांडी ह्मणे कडु वीख ॥४॥ पान लागलिया गूळ न ह्मणे गोडु । गोडाचें गोड तें झालें कडु ॥५॥ एकाजनार्दनीं भाव नुपजे नरा । नरदेहीं आयुष्य तेंही केला मातेरा ॥६॥

२०२७. **सचेतनीं द्वेष अचेतनीं पूजा** । भक्ति गरुडध्वजा केंवी पावे ॥१॥ व्यर्थ खटाटोप नाथिला पसारा । गोविंद गव्हरा केंवी कळे २ हरिदासाचेनि गुणें शिळा दैवतपणें । त्या शिळा पूजोनी त्यातें द्वेषी ३ एकाजनार्दनीं नाथिलाची दावी । सजीव निर्जिवीं गोंवियेले ४

२०२८. **मत्सर ज्ञानीयातें न सोडी ।** मा इतर कायसीं बापुडीं ॥१॥ शिणताती मत्सरवेधें । भोगिताती भोगविविधें ॥२॥ निर्मत्सर भजनीं गोष्टी । ऐसा कोण्ही नाहीं सृष्टी ॥३॥ एकाजनार्दनीं मत्सर। तेणें परमार्थ पळे दूर ॥४॥

२०२९. **जाहल्या बहुदीन ।** मग म्हणे नारायण ॥१॥ तया हीन पामरासी । ब्रह्महत्या घडल्या राशी ॥२॥ जें न करावें तें केलें । मग राम म्हणोनी डोले ॥३॥ काय तयाचें तें गाणें । जैसें मोलाचें रडणें ॥४॥ शुद्ध भावावांचुनी निका । एकाजनार्दनी नाहीं सुटका ॥५॥

२०३०. **अभाविक यासी न रुचे भजन ।** सदा पिशाचपण देह त्याचा ॥१॥ असोनी संसारीं प्रेतवत देहे । काळ मुखा वाहे भार सदा ॥२॥ जगीं अपकीर्ति फजितीचें जिणें । सदा तें लपणें श्वानापरी ॥३॥ एकाजार्दनीं ऐसे ते पामर। भोगिती अघोर कल्पकोटी ४

२०३१. **गर्दभाचे अंगीं चंदनाची उटी।** व्यर्थ शीण पोटीं लावूनियां ॥१॥ श्वान तो भोजनीं बैसविला अढळ। परी वोकावरी ढाळ जाऊं नेदी ॥२॥ सूकरालेपन कस्तुरीचें केलें । परी तो लोळे चिखलीं सदा ३ एकाजनार्दनीं अभाविकाचे गुण। व्यर्थ शींण जाण प्राणियासी ४

२०३२. **केलिया कर्माचा येत असे वांटा।** अभागी करंटा मतिमंद ॥१॥ जेथें राहे उभा दिसे दैन्यवाणा। चुकला भजना गोविंदाच्या २ एकाजनार्दनीं नामाच्या उच्चारा । न करितां अघोरा जाती प्राणी ३

२०३३. **कामधेनु देउनी पालटा ।** अजा घे जैसा करंटा ॥१॥ तैसा ठकला कीर्तनीं । निशिदिनीं गाय गाणीं ॥२॥ दवडोनियां हिरकणी । वेंची आनंदें गारमणी ॥३॥ ऐसा अभागी पामर । एकाजनार्दनीं ह्मणे खर ॥४॥

२०३४. **एक नरदेह नेणोनि वांयां गेले ।** एक न ठके ह्मणोनि उपेक्षिले । एक ते गिळिले ज्ञान गर्वें ॥१॥ एक ते साधनीं ठकिले । एक ते करूं करूं ह्मणतांचि गेले । करणें राहिलेंसे तैसें ॥२॥ यापरि अभिमान जगीं । ठकवितसे अंगसंगीं । नडी लागवेगीं जाणत्यासी । ॥३॥ जें जें करी साधन । तेथें होय अभिमान । नागवी धावणें तेथें सावाधांवा करी कोण ॥४॥ ज्ञानें व्हावी ब्रह्मप्राप्ती । तें ज्ञान

वोंचि विषयासक्ती । भांडवल नाहीं हातीं । मा मुक्ति कैंची ॥५॥ स्वप्नींचे निजधनें । जाग्रतीं नोहे धर्म । ब्रह्माहमस्मि हेंही समाधान । सोलीव भ्रम ॥६॥ अभिमानाचिया स्थिती । ब्रह्मादिकां पुनरावृत्ती । ऐसी वेदश्रुती । निश्चयो बोले ॥७॥ एकाजनार्दनीं एकपण अनादी । अहंआत्मा तेथें समूळ उपाधी ॥८॥

२०३५. **विषयाचे अभिलाषें सबळ भेदु भासे** । विषय लेशु तेथें मुक्ति केंवि वसे ॥१॥ विषय तृष्णा सांडी मग तूं साधन मांडी । वैराग्याची गोडी गुरूसी पुसे ॥२॥ स्त्रीपुरुष भावना भेदु भासे मना । तेथें ब्रह्मज्ञाना गमन कैंचें ॥३॥ कणुभरित जो डोळा शरीरासी दे दुःख । अणुमात्र विषय तो संसारदायक ॥४॥ शुद्धभाव तें वैराग्य आवडे । अति विषय विषयाधीन ते किडे ॥५॥ एकाजनार्दनीं निजज्ञानशक्ति । निर्विषय मन ते अभेद भक्ति ॥६॥

२०३६. **भाविकांचें स्थान पंढरी पावन** । अभाविकां जाण नावडे तें ॥१॥ ह्मणोनि चिंतन विठ्ठलाचें वाचे । अभाविकां साचें नावडे नाम ॥२॥ वैष्णवांचा संग नावडे कीर्तन । अभाविकांचा दुर्गुण हाची देखा ॥३॥ अभाविकांच्या संगें परमार्थ नावडे । एकाजनार्दनीं न घडे सेवा कांहीं ॥४॥

२०३७. **नाशिवंत शरीर ओंगळ वोखटें** । परी तया भेटे कर्म धर्म ॥१॥ अशाश्वत शाश्वत हेंचि उमगा मनीं । तया चक्रपाणी धांवे मागें ॥२॥ देहींचें देहपण देहाचिये माथां । कर्म धर्म सत्ता देहालागीं ३ एकाजनार्दनीं कर्म धर्म पाठीं । वांयां भ्रम पोटीं घेती जीव ४

२०३८. **देहिंचेनी सुखें सुखावत** । सुख सरतां दुःख पावत ॥१॥ ऐशी आहे बरोबरी । वांयां शीणतो निर्धारीं ॥२॥ सुख दुःख तें समान । मुळींचेच हे दोन्ही जाण ॥३॥ एकाजनार्दनीं सुखदुःख । अवघा जनार्दन एक ॥४॥

२०३९. **देहबुद्धि जयापाशीं** । पाप वसे त्या मानसीं ॥१॥ दोष जाणा अहंकार । तेणें सत्य हा संसार ॥२॥ समूळ अहंतेच्या नाशीं । ब्रह्मप्राप्ती होय त्यासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं अहंकार । त्याग करावा सत्वर ॥४॥

२०४०. देव देहीं आहे सर्व ते म्हणती । जाणतिया न कळे गती देव नेणे ॥१॥ ऐसे ते भुलले देवा विसरले । तपताती वहिले करुनी कष्ट ॥२॥ देवाची ती भेटी नाहीं जाहली तया । शिणताती वांयां कर्महीन ॥३॥ एकाजनार्दनीं जवळीं असोनी देव । कल्पनेनें वाव केला मनें ॥४॥

२०४१. सर्वात्मक भरला देवो । तेथें न ठेविती भावो ॥१॥ ऐशीं भुललीं कर्मासी । आचरती तीं दोषासी ॥२॥ सर्वां ठाईं व्यापक हरी । कोण द्वेषी कोण वैरी ॥३॥ ऐसे अभागी ते हीन । भोगिताती जन्म पतन ॥४॥ नको ऐसें ब्रम्हज्ञान । एकाजनार्दनीं शरण ॥५॥

२०४२. देव सर्वांठायीं वसे । परि न दिसे अभाविकां ॥१॥ जळीं स्थळीं पाषाणीं भरला । रिता ठाव कोठें उरला ॥२॥ जिकडे पाहे तिकडे देव । अभाविकां दिसे वाव ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाहीं भाव । तंव तया न दिसे देव ॥४॥

२०४३. लटिक्या भावाचें । देवपण नाहीं साचें ॥१॥ भाव नाहीं जेथें अंगीं । देव पहातां न दिसे जगीं ॥२॥ सर्वकाळ मनीं कुभाव । जैसा पाहे तैसा देव ॥३॥ लटिकी भंड फाजिती । एकाजनार्दनीं निश्चिती ॥४॥

२०४४. देहीं असोनियां देव । वाउगा करिती संदेहो ॥१॥ जाय देवळासी स्वयें । मनीं आशा दुसरी वाहे ॥२॥ बैसोनी कीर्तनीं । लक्ष लावी सदा धनीं ॥३॥ करूं जाय तीर्थयात्रा । गोंविलें मन विचारा ॥४॥ ऐशियासी न भेटे देव । एकाजनार्दनीं नाहीं भाव ॥५॥

२०४५. ब्रह्म एक परिपूर्ण । तेथें नाहीं दोष गुण ॥१॥ पराचा देखती जे दोष । तेचि दोषी महा दोष ॥२॥ ब्रह्मीं नाहीं दोष गुण । पहाती ते मूर्ख जाण ॥३॥ जे गुण दोष देखती । एकाजनार्दनीं नाडती ॥४॥

२०४६. जीवाचें जीवन जनीं जनार्दन । नांदतो संपूर्ण सर्व देहीं ॥१॥ वाउगी कां वांयां शिणती बापुडीं । काय तयां जोडी

हातीं लागे ॥२॥ पंचाग्नि साधन अथवा धूम्रपान । तेणें काय संपूर्ण हरि जोडे ॥३॥ एकाजनार्दनीं वाउगीं तीं तपें । मनाच्या संकल्पें हरी जोडे ॥४॥

२०४७. आशाबद्ध करिती देवाचें पूजन । तेणें नारायण तुष्ट नोहे ॥१॥ आशाबद्ध करिती वेदाचें पठण । तेणें नारायण तुष्ट नोहे ॥२॥ आशाबद्ध करिती पुराण श्रवण । तेणें नारायण तुष्ट नोहे ॥३॥ आशाबद्ध करिती दैवतउपासन । तेणें नारायण तुष्ट नोहे ॥४॥ आशाबद्ध करिती जप तप हवन । तेणें नारायण तुष्ट नोहे ॥५॥ निराशी करिती देवाचें कीर्तन । एकाजनार्दन तुष्ट होय ॥६॥

२०४८. भिक्षेलागीं पाणीपात्र । सांठवण उदर मात्र ॥१॥ सायंकाळीं प्रातःकाळासी । भिक्षा संग्रह नसावा निश्चयेंसी ॥२॥ संग्रह यत्नाचीया चाडा । मोहोळ बांधिती अवघा कडा ॥३॥ मोहळ झाडितां त्यासी । नाश होतो मासीयासी ॥४॥ सर्व मायीक पदार्थ । एकाजनार्दनीं परमार्थ ॥५॥

२०४९. होउनी विठोबाचा दास । करी आस दुजियाची ॥१॥ वांयां माता व्याली तया । भूभार कासया अवनीसी ॥२॥ पूर्वज तया कंटाळती । जन्मला म्हणती खर हा ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे । तया पेणें यमलोकीं ॥४॥

२०५०. राहुनी पंढरी । आणिकाची आस करी ॥१॥ तो पातकी चांडाळ । खळाहुनी अमंगळ ॥२॥ सांडोनियां विठ्ठल देव । आणिकासी ह्मणे देव ॥३॥ सांडोनिया पुंडलिका । गाय आणिकासी देखा ॥४॥ ऐसा पातकी तो खळ । तयाचा न व्हावा विटाळ ॥५॥ ह्मणे जनार्दनाचा एका । तया तेथें ठेऊं नका ॥६॥

२०५१. हीन जे पामर नावडे वाचे नाम । सदा कामीं काम प्रपंचाचें ॥१॥ भोगिती यातना न सुटे कल्पकोडी । चौऱ्यांशींची बेडी दृढ पायीं ॥२॥ जैसें कर्म केलें तैसें फळ आलें । कुंथता वाहिले भार माथां ॥३॥ एकाजनार्दनीं संशय न धरावा । आला तो भोगावा विषमकाळ ॥४॥

२०५२. जन्मोनी प्राणी नाम न घेत वाचे । त्याचिया जन्मचें

व्यर्थ वोझें ॥१॥ प्रसवोनी तयां वांझ ती जननी । बुडविलीं दोन्ही कुळें त्यानें ॥२॥ पूर्वज पतनीं पडती बेताळीस । नाम नये मुखास ऐसा प्राणी ॥३॥ एकाजनार्दनीं पतीत दुराचारी । यम तया अघोरीं घालितसे ॥४॥

२०५३. अभागी तो जाण । न करी विठ्ठलस्मरण ॥१॥ तया व्यालीसे जननी । अभागी तो पाप खाणी ॥२॥ न जाय पंढरपुरा । मांडी वेदांत पसारा ३ एकाजनार्दनीं ह्मणे । श्वानापरी जयाचें जिणें४

२०५४. नरदेह प्रमाण शतवर्षें ह्मणती । अभागी घालविती वांयां जाण ॥१॥ न करी भजन न जाय पंढरी । अभाविक दुराचारी सदा मनीं ॥२॥ जनार्दनाचा एका न पाहे त्याचें मुख । नरदेहीं देख पशुवत ॥३॥

२०५५. अभागियां नावडे वैष्णवांचा संग । सदा तो उद्योग परनिंदेचा ॥१॥ ऐसे जे पामर भोगिती अघोर । सुटिका निर्धार नोहे त्यासी ॥२॥ जन्मोनी मरती पुन्हां जन्मा येती । होतसे फजिती मागें पुढें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नरकाचें बिढार । यमाचें तें घर माहेर केलें ॥४॥

२०५६. ऐसें कृपण मनाचें । तें या पंढरीसी न वचे ॥१॥ पापीयासी पंढरपुर । नावडे ऐसा निर्धार ॥२॥ ब्रह्मज्ञान पाषांडीया । नावडे कायावाचा जीवेंसी ॥३॥ विषयीं जो दुचाचारी । तया नावडे ज्ञानेश्वरी ॥४॥ अभक्तांसी संत भेटी । झाल्या नावडे ह्मणे चावटी ॥५॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे देवा । तया दुरी मज ठेवा ॥६॥

२०५७. विषयीं जो लंपट । तया नावडे ही वाट । पंढरी सुभट । नावडेचि पापिष्ठा ॥१॥ अमृत फळें पूर्ण आलीं । कां गा जैसी परी जाली । तैसीच हे चाली । पापिष्ठाची जाणावी ॥२॥ धनलुब्धका नावडे धर्म । मद्यपिया नावडे कर्म । जारासी संतसमागम । नाठवेचि सर्वथा ॥३॥ स्त्रीलुब्ध परद्वारी । काय तया गीता निर्धारीं । एकाजनार्दनीं हरी । नको संग तयाचा ॥४॥

२०५८. ब्राह्मणाचें तीर्थ घेतां त्रास मोठा । प्रेमें पितो घोटा घटघट ॥१॥ हातें मोऱ्या उपशी कष्ट करी नाना । देवाच्या पूजना

कंटाळतो ॥२॥ गायीस देखोनी बदाबदा मारी । घोड्याची चाकरी गोड वाटे ३ एकाजनार्दनीं ऐसे झाले प्राणी। जन्मोनियां जनीं व्यर्थ आले ४

२०५९. शूद्रादिक वर्ण त्याचे पाय धुती । उपदेश घेती तयाचे ना ॥१॥ वेद शास्त्रांलागीं अव्हेर करती । आपुलाले मती पाषांडी ते ॥२॥ आचार सांडोनी होती शब्दज्ञानी । व्यर्थ अभिमानी पडताती ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसिया पामरा । केंवि विश्वंभरा पावसील ॥४॥

२०६०. नित्य हाटपाठ आचार सपाट । कारभार दाट असत्याचा ॥१॥ कैंचें सोंवळें कैंचें ओंवळें । प्रात:काळीं शिळें भक्षिताती ॥२॥ कैंचें चोखटपण अंतरीं मळीन । दिसे कळाहीन पापिष्ठ तो ३ एकाजनार्दनीं अवघा अनाचार । दाविती आचार वरीवरी ॥४॥

२०६१. पोटासाठीं लागे नीचाचिया पायां । करीना भलिया नमस्कार ॥१॥ स्वयंपाकी याच्या करीतो टवाळ्या । आपण खाये शिळ्या भाकरीतें ॥२॥ अग्निहोत्रादिक त्याची करी निंदा । आपण घेई सदा गुरगुडी ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐशी याची मात । नको तयाचा संगात मज देवा ॥४॥

२०६२. दुर्जनाचे संगें दुर्जन लागत । नाना विटंबीत सज्जनासी ॥१॥ दुर्जनाचें अन्न सेउनी दुर्वास । छळिलें पांडवांस निशिमाजी ॥२॥ एकाजनार्दनीं दुर्जनाचा संग । तेणें होय भंग भाविकांचा ३

२०६३. सकळ दोषां मुगूटमणी । निंदी जनीं संतां तो ॥१॥ जन्मतांची नाहीं मेला। व्यर्थ वांचला भूभार ॥२॥ त्याचियानें दुःखी धरा । नाहीं थारा जन्मोजन्मीं ॥३॥ दांत खाय यमधर्म । देखोनियां त्याचें कर्म ॥४॥ अभागी तो वसे जनीं । एका शरण जनार्दनीं ५

२०६४. नाम गातां करी आळस । निंदा करी बहु उल्हास ॥१॥ कोणी गातसे हरिनाम । तयासी तो अधम उपहासी ॥२॥ आपणा घरीं नाहीं कण । भांडारिया ह्मणे बुद्धिहीन ॥३॥ नेणे कधीं स्वप्नीं भाव । मानी देव वेगळाचि ॥४॥ एकाजनार्दनीं ते पामर । भोगिती अघोर चौऱ्यांशीं ॥५॥

२०६५. वेद तो प्रमाण । वचन करी जो अप्रमाण ॥१॥ तो स्वहिता नाडला । जन्मोजन्मीं कुडा जाहला ॥२॥ वेदाची जे

मर्यादा । नायकेचि जो कदा ॥३॥ वेदें सांगितलें कर्म । करी सदा तो अधर्म ॥४॥ जन्मतांचि प्राणी । एकाजनार्दनीं वांझ जनीं ॥५॥

२०६६. **जन्मला जो प्राणी** । रामनाम नेघे वाणी ॥१॥ महापातकी चांडाळ । अधम खळाहुनी खळ ॥२॥ सदा परद्वारीं हिंडे । नाम घेतां कान कोंडे ॥३॥ करूं नये तेंचि करी । सदा परद्रव्य हरी ॥४॥ जन्मोनियां अंड । एकाजनार्दनीं रांड ॥५॥

२०६७. **मर्कटासी मदिरा पाजिली** । तैशी भुललीं विषयांसी १ मातला गज नावरे जैसा । विषय फांसा त्यावरी ॥२॥ रेडा जैसा मुसमुशी । तैसा लोकांसी बोलत ॥३॥ श्वाना जैसे पडती किडे । तैसा चहूंकडे रडे ४ शरण एकाजनार्दनीं । अंतीं यमाची जांचणी ५

२०६८. **भक्तिहीन जन्मला पशु** । केला नाशु आयुष्या ॥१॥ नाहीं कधीं संतसेवा । करी हेवा भूतांचा ॥२॥ मुखीं नये रामनाम । सदा काम प्रपंचीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ते नर । जन्मोनी पामर भूभार ४

२०६९. **मानी नामाचा कंटाळा** । तया वोंगळा न पहावें ॥१॥ सदा त्याचें विषयीं ध्यान । वाचे बोले भलतें वचन ॥२॥ आलिया तो घरा । तया न द्यावा पैं थारा ॥३॥ ऐसा चांडाळ जन्मला । वांयां भूमीभार पैं जाहला ॥४॥ एकाजनार्दनीं निर्धार । तया थार नाहीं कोठें ५

२०७०. **शिकविलें नाइके वचन** । वारितां करी कर्म जाण ॥१॥ न देखे आपुले गुण दोष । परावियाचे बोले निःशेष ॥२॥ न करावें तें करी । न बोलावें तें बोले निर्धारीं ॥३॥ न मानी स्वयातीचा आचार । सदा करी अनाचार ॥४॥ शिकविलें गेलें वांयां । शरण एकाजनार्दन पायां ॥५॥

२०७१. **दीपकाचे ठायीं नाहीं द्वैतभाव** । चोर आणि साव सारखाची ॥१॥ तैसें ब्रह्मज्ञान सांगतातीं गोष्टी । अभाविका पोटीं स्थिर नोहे ॥२॥ शुद्ध पंचामृतें काग तो न्हाणिला । परी कृष्णवर्ण पालटला नोहे त्याचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं खळाचा स्वभाव । पालट वैभव नोहे त्यासी ॥४॥

२०७२. **कस्तुरी परिमळ नाशितसे हिंग** । ऐसा खळाचा संग जाणिजेती ॥१॥ साकरेचे आळा निंब जो पेरिला । शेवटीं कडू

त्याला फळें पत्रें ॥२॥ चंदनाचे संगें हिंगण वसती । परी चंदनाची याती वेगळीच ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्या अभाविकाचा गुण । वमनासमान लेखूं आह्मा ॥४॥

२०७३. मृगजळाचेनि काय तृषा हरे । क्षुधा निर्धारें अर्कफळें नोहे तृप्ति ॥१॥ पाहतां गोजिरें दिसे वृंदावन । कैं गोडपण नये त्यासी ॥२॥ बचनाग खातां आधीं लागे गोड । शेवटीं अवघड देहपीडा ॥३॥ एकाजनार्दनीं दुर्जन अभाविक । खळ असंगळ देख संसारांत ॥४॥

२०७४. कथा कीर्तन नेणे । सदा बोलणें वाचाळ ॥१॥ ऐसा अभागी जन्मला । कोण सोडवी तयाला ॥२॥ गाये डफगाणें नानापरी । स्वप्नीं नेणे वाचे हरी ॥३॥ आपण बुडोनि बुडवी लोकां । शरण जनार्दनीं एका ॥४॥

२०७५. नये मनासी अभागिया गोष्टी । ह्मणे बोलती चावटी बहु बोल ॥१॥ सांगतां सांगतां बुडतसे डोहीं । पुढिलाची सोई नेणती ते ॥२॥ वाचेसि स्मरण नाहीं कधीं जाण । सदा मद्यपान बडबडतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं नायके सांगतां । कोण याच्या हिताहित करी ॥४॥

२०७६. अमंगळाचा अमंगळ वाण । नये वाचे नारायण ॥१॥ सदा सर्वकाळ परनिंदा करी । वाचे हरिहरी न ह्मणे पापी ॥२॥ कस्तुरी उत्तम परि शेजार हिंगाचा । अमंगळासी साचा बोध नोहे ॥३॥ एकाजनार्दनीं तयाची पैं गोष्टी । बोलणें चावटी परमार्थ नोहे ॥४॥

२०७७. अभक्ता दुर्जना यमदूत यातना । नानापरी जाणा करिताती ॥१॥ नाम नाहीं मुखीं दूत तया ताडिताती । नेऊन घालिती कुंभपाकीं ॥२॥ ताम्र भूमीवरी खैराचे इंगळ । लाविताती ज्वाळ अंगालागीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं यातनेचें दुःख । कोणा सांगेल मूर्ख यमलोकीं ॥४॥

२०७८. निर्दय मानसीं मारिताती दूत । कां रे चुकलेति रामनाम ॥१॥ प्रपंचाचें कामीं करूनि हव्यास । विसरला मुखास नाम

घेतां ॥२॥ म्हणोनि वोढिती तोडिती निष्ठुर । दया ते अंतरा नये त्यांच्या ॥३॥ एकाजनार्दनीं निर्दय साचार । नाहीं आन विचार तये ठायीं ॥४॥

२०७९. नावडे जयासी पंढरी । तोचि जाणा दुराचारी ॥१॥ नावडे जया चंद्रभागा । तोचि अपवित्र पैं गा ॥२॥ नावडे पुंडलिका वंदन । तोचि चांडाळ दुर्जन ॥३॥ नावडे विठ्ठलाची मूर्ति । तोचि जगीं पापमति ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । तोचि दुराचारी जाण ॥५॥

२०८०. स्वप्नींचा भांबावला । ह्मणे मज चोरें नागविला ॥१॥ ऐशी अभाग्याची मति । वांयां भुले चित्तवृत्ति ॥२॥ नेणे कधीं मुखीं नाम । सदा वसे क्रोधकाम ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव । नाहीं भेव निरसीत ॥४॥

२०८१. कां रे जन्मला अभागी । प्रीति न धरी पांडुरंगीं ॥१॥ उत्तम चांगलेंरे मुख । रामनाम न ह्मणतां विख ॥२॥ उत्तम कूर ते दिसती । दानधर्म न घडे हातीं ३ उत्तम पद ते शोभती । परि तीर्थयात्रे न जाती ॥४॥ पुष्ट दिसतें शरीर । व्यर्थ वांचोनि भूमीभार ॥५॥ ऐसे अभागी जन्मले । एकाजनार्दनीं वांयां गेले ॥६॥

२०८२. भूमीभार वांयां । कां रे जन्मली ही काया ॥१॥ न घडे वाचे नामस्मरण । जिव्हा नव्हे चर्म जाण ॥२॥ न घडे करें दानधर्म । कर नोहेती सर्प जाण ॥३॥ पायीं तीर्थयात्रा न घडे । पाय नोहेत ते केवळ लांकडें ॥४॥ एकाजनार्दनीं ते वेडे । नरदेहीं प्रत्यक्ष रेडे ॥५॥

२०८३. ज्ञान ध्यान वर्म शाब्दिक कवित्व । हें तों न कळे अर्थ मूढाप्रती ॥१॥ राम सुखें गावा राम सुखें गावा । वाचे आठवावा कृष्ण सदा ॥२॥ एकाजनार्दनीं रामकृष्ण मनीं । भजा आसनीं शयनीं सर्वकाळ ॥३॥

२०८४. आयुष्य तें तीन भाग जाहलें । परी मुखीं राम न बोले ॥१॥ सदा प्रपंचासी मन । वरवर ब्रह्मज्ञान ॥२॥ चित्त शुद्ध झालें नाहीं । ज्ञान कोरडें सांगोनी कायी ॥३॥ उपाधीचा निषेध भेद । सदा वाद अपवाद ॥४॥ एकाजनार्दनीं मना । तेथें राहूं नको जना ५

२०८५. **भलतीयासी ह्मणती ।** अहो महाराज निश्चितीं ॥१॥ ऐसे अंधळे हे जन । गेले भुलोन संसारें ॥२॥ महाराज जनार्दन । नेणती तयाचे चरण ३ दीना महाराज ह्मणती । एकाजनार्दनीं सांगूं किती ४

२०८६. **सर्व महाराजाचा रावो ।** विटेवरी पंढरीरावो ॥१॥ तया न जाती हे शरण । दीना घालिती लोटांगण ॥२॥ तारा ह्मणती आम्हांसी । ऐसे अभागी ते दोषी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाहीं भाव । तया अवघेंचि वाव ॥४॥

२०८७. **साधनें कासया करसीरे गव्हारा ।** चौऱ्यांयशींचा फेरा चुकवीं कांहीं ॥१॥ वाउगेंचि माझें म्हणोनी घेशी वोझें । आदीं अंतीं तुझे कोण होती ॥२॥ वाउगीयाच्या छंदा लागशीं तूं मूढा । पतनाचा खोडा चुकवीं वेगें ॥३॥ एकाजनार्दनीं श्रीरंगा-वांचुनी । धांवण्या धांवणी कोण धांवे ॥४॥

२०८८. **क्रोधयुक्त अंतःकरण ।** तेणें नासे स्वधर्माचरण ॥१॥ ऐसें द्वेषें बांधलें घर । ते ठायीं क्रोध अनिवार ॥२॥ ऐशिया स्वभावावरी । नर अथवा हो कां नारी ॥३॥ स्वभाव बाधी सत्य जाण । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

२०८९. **अज्ञानी विश्वासें साधूसी वंदी ।** ज्ञानिया तो सदा तया निंदी ॥१॥ ऐशी उभयतांचि क्रिया । पहातां चर्या एकची ॥२॥ वंदूं निंदूं कोणी ऐसा एक भाव । तेथें तो देव वसे सदा ॥३॥ ज्ञान अज्ञानाचा निवाडा होय । एका शरण जनार्दनीं जाय ॥४॥

२०९०. **पराचे ते दोष आणूं नये मनीं ।** जयाची ते करणी त्याजसवें ॥१॥ विषाच्यिया अंगीं नोहे अमृतपण । मारक ते जाण विष होय ॥२॥ सर्पाचिये अंगीं शांतीचा कळवळा । कोणा पाहे डोळा भरूनि दृष्टी ॥३॥ एकाजनार्दनीं जैसा ज्याचा गुण । तैसें तें लक्षण बद्धक त्यासी ॥४॥

२०९१. **एकासी शुद्ध एकासी अशुद्ध ।** बोलतां अबद्ध नरक जोडे ॥१॥ शुद्ध अशुद्ध हें विठोबाचें नाम । जपतां घडे सकाम मोक्ष मुक्ती ॥२॥ सकाम निष्काम देवाचें भजन । तेणें चुके पतन इह-लोकीं ३ एकाजनार्दनीं शुद्ध आणि अशुद्ध । टाकूनियां भेद भजन करी ४

२०९२. प्रत्यक्ष देव असोनी नाहीं ह्मणती । न कळेचि मूर्खा देशकपाटें धुंडिती ॥१॥ देहींच देहीं देव तो आहे । भ्रांतीचेनि लोभें नाहींसा होय ॥२॥ एकाजनार्दनीं सबळ ती भ्रांती । देहीं देव असोनी वांयां हुडकिती ॥३॥

२०९३. कासियासी तपा धांवा । जवळी असतां शेजे गांवा ॥१॥ रामजवळीं चुकले । जप तपें भांबावले ॥२॥ तीर्थीं नाहीं क्षेत्रीं नाहीं । जवळीं असतां भ्रांति पाहीं ॥३॥ असतां सबाह्याभ्यंतरीं । नाहीं म्हणोनी दैन्य करी ॥४॥ तयालागीं सैरा हिंडे । तोचि तया मागें पुढें ॥५॥ एकाजनार्दनीं योग । रामचि होय सर्वांग ॥६॥

२०९४. हृदयस्थ असोनी कां रे फिरसी वांयां । दीप आणि छाया जयापरी ॥१॥ आत्मतीर्थीं सुस्नात झालिया मन । आणिक साधन दुजें नाहीं ॥२॥ साधन तें मन करी आपुलें आधीन । यापरतें कारण आन नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं मनासी आवरीं । मग तूं संसारीं धन्य होसी ॥४॥

२०९५. उलट पालट कासया खटपटी । नको तूं कपाटीं रिघूं वांयां ॥१॥ आसन मातृका साधन समाधि । वाउगी उपाधि तेणें होय २ एकाजनार्दनीं वाउगा सायास । नामेंचि सौरस पुरे काम ३

२०९६. जाणोनियां वेडा होसी कां गव्हारा । भजें तूं पामरा श्रीविठ्ठला ॥१॥ नकोरे साधन व्युत्पत्तीचा भार । चुकवीं वेरझार विठ्ठलनामें२एकाजनार्दनीं विठ्ठलावांचुनी । सोडविता कोणी नाहीं दुजा ३

२०९७. अष्टांग साधनें करिताती योगी । परी मन अव्यंगी होत नाहीं ॥१॥ जिंकितांचि मन साधनें साधती । न जिंकितां फजिती मागें पुढें ॥२॥ एकाजनार्दनीं कायावाचा मन । धरूनि बंधन त्यासी करी ॥३॥

२०९८. दुजेपणें नको पाहूं सर्वांठायीं । एकरूप देहीं देव दिसे ॥१॥ येणें सर्व काम सुगम सोपारें । दुजेपणें वावरे देहबुद्धि ॥२॥ मन चित्त अहंकार करणें या विचार । दुजेपणें पार केविं तरे ॥३॥ एकाजनार्दनीं दुजेपणा सांडीं । विठ्ठलचि मांडी हृदयामाजी ॥४॥

२०९९. **एका स्तुति एका निंदा** । करितां अंगीं आदळे बाधा ॥१॥ अर्धांगीं लक्ष्मी काय वंदावी । चरणींची गंगा निंदावी ॥२॥ भज्य करावें भजन भजनीं । निंदा स्तुति सांडोनी दोन्ही ॥३॥ तेची भक्ति निज स्थिति । आवड चित्तीं भजनाची ॥४॥ वसावें सदा चरणीं मन । एका शरण जनार्दन ॥५॥

२१००. **अकळ तो खेळ नाकळे वेदांतीं** । वाउगे कुंथती भारवाही ॥१॥ ऐसा तो अकळ न कळेचि कळा । लावियेला चाळा सर्व जीवां ॥२॥ परस्परें एकएका पैं मैत्री । ऐशी चाले धात्री पंचभूतें ॥३॥ जगपटतंतू आपणचि होय । ऐसा हा निश्चय सत्ता ज्याची ॥४॥ एकाजनार्दनीं सर्व सत्ताधारी । न माये चराचरीं कीर्ति ज्याची ॥५॥

२१०१. **लोखंडाची बेडी तोडी** । आवडी सोनियाची घडी १ मी ब्रह्म ह्मणतां अभिमान । तेथें शुद्ध नोहे ब्रह्मज्ञान ॥२॥ जळापासुनी लवण होय । ते जळींचें जळीं विरुनी जाये ॥३॥ जैशी देखिली जळगार । शेवटीं जळचि निर्धार ॥४॥ मुक्तपणें मोला चढलें । शेवटीं सोनियाचे फांसां पडिलें ॥५॥ एकाजनार्दनीं शरण । बद्धमुक्ता ऐसा शीण ॥६॥

२१०२. **अभिमानासाठीं** । वेंचिती तपांचिया कोटी ॥१॥ अभिमान दुर्वासासी । व्यर्थ शापिला अंबऋषी ॥२॥ अभिमान ब्रह्मियासी । नेलें गाई गोप वत्सांसी ॥३॥ अभिसान नाडला पूर्ण । विश्वामित्र ऋषि जाण ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । समूळ सांडावा अभिमान ॥५॥

२१०३. **कलत्रपुत्रबाधा अभिमानाची** । तेही त्यजिल्या शेखीं त्यागी म्हणे निजाची ॥१॥ अभिमान कैसेनी सरे । ही कृपा कीजे माहेरें दातारा ॥२॥ देही देहांतीत प्रतिपादिजे ज्ञान । तेणेंचि ज्ञानें देहीं येतुसे अभिमान ॥३॥ जें जें होय रूतें तें अहंकारु । त्यागी भोगी होय दिगंबरु ॥४॥ ब्रम्हज्ञानें म्हणती अभिमानाची तुटी । सोहं सोहं म्हणोनी तेथेंही लागे पाठीं ॥५॥ द्वैत नाहीं जगीं मीच येकला येकु । येणें स्फुरणें आला अभिमान घातकु ॥६॥ अति

सूक्ष्म अभिमान कवणा न पडे ठाईं । देहातीत ज्ञानी म्हणती जो विदेही ७ एकाजनार्दनीं जगद्गुरु न्याहाळी । गौखुर वंदितां अभिमानाची धुळी ॥८॥

२१०४. आणिकाचे मनीं आणीक संकल्प । न धरा विकल्प वासनेचा ॥१॥ नका यातायाती वाउगी फजिती । उगवा गोंवागुंती आपलाली २ एकाजनार्दनीं एकचि स्मरा । जन्म वेरझारा खंड होती ३

२१०५. सबराभरित देव असोनी जवळी । व्यर्थ ते कवळी मृत्तिका जळ ॥१॥ ज्याचिया सत्तेचा पंचभूत खेळ । विसरती गोपाळ तयालागीं ॥२॥ वल्कलें वेष्टन भस्माचें धारण । करिती धूम्रपान वाउगेंचि ॥३॥ एकाजनार्दनीं हृदयस्थ असतां । कां हो शीण तत्त्वतां करिताती ॥४॥

२१०६. गाण्याचें कीर्तन वाखाणिलें । जाणिवेचें ज्ञान तें जाणिवेनें खादलें १ भवार्णव हा अवघा उभारी । तो कळे जाणिवेवरीरे ॥२॥ पंडिताचा बोध विध्वंसी वाद । तापसाचें तप निर्दाळी क्रोध ॥३॥ योगियाचा योग नाडियेला सिद्धी । अभिमान नाडी सज्ञान बुद्धी ॥४॥ कर्माकर्म नाडी वर्णाश्रम । संबंधीं विषम विकल्प करी ॥५॥ एकाजनार्दनीं भगवत् कृपा पूर्ण । निरभिमानें चरण धरियेले ॥६॥

२१०७. एकांतीं बैसणें शरीर रोधणें । अष्टांग साधनें श्रम नको ॥१॥ गुदातें अंगुष्ठ लावुनी बैसणें । शरीरीं रोधणें पंचप्राण ॥२॥ नको नको व्यर्थ जीवासी यातना । रामनाम स्मरणा करी सुखें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नको यातायाती । नामस्मरणें मुक्ती सत्वर जोडे ॥४॥

२१०८. लांब लांब तुह्मी सांगाल गोष्टी । तत्त्वेंसी भेटी करी उठाउठी ॥१॥ मीपण जोंवरी गेलें नाहीं । तोंवरी तुह्मी केलें काई ॥२॥ मीपण देहीं प्रपंच दृष्टी । कोरड्या काय सांगाल गोष्टी ३ एकाजनार्दनीं बोधांचें सत्त्व । बोलामाजी तेणें दाखविलें तत्त्व ४

२१०९. वरीवरी दावी भक्ति । अंतरीं असे कामासक्ती ॥१॥ माझें घर माझें कलत्र । माझें गोत्र माझा पुत्र ॥२॥ ऐसा प्रपंचीं

गुंतला । तयावरी काळ घाला ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । काळ वंदितसे चरण ॥४॥

२११०. अंतरीं शुद्ध नाहीं भाव । वरी मिरवी वैराग्य वाव ॥१॥ जळो जळो त्यांचें ज्ञान । काय नटाचें भाषण ॥२॥ टिळा टोपी दावी सोंग । बकध्यानीं मिरवी रंग ॥३॥ शरण एका जनार्दनीं । त्याचा मंत्र न घ्यावा कानीं ॥४॥

२१११. अंतरीं भरला दृढ काम । वरीवरी दावीतसे नेम ॥१॥ जैसें फळ वृंदावन । परी अंतरी कडू पूर्ण ॥२॥ सदा वाहे तळमळ चित्त । वरिवरी दावी परमार्थ ॥३॥ एका शरण जनार्दनीं । ऐसे नर पाप खाणी ॥४॥

२११२. किती काकुलती यावें । किती वेळां फजीत व्हावें ॥१॥ न भीचि तो यमदंडा । जैसा मेंढा मातलासे ॥२॥ भलतिया वरी धांवे । श्वान जैसें तें स्वभावें ॥३॥ एकाजनार्दनीं जाण । वाहातो देवाची तो आण ॥४॥

२११३. किती बोलूं किती सांगूं । नायकती त्यांचा नसरे पांगु ॥१॥ जातां न राहती आडवाटे । मोडती कांटे कर्म धर्म ॥२॥ वाउगे पंथें असती जनीं । तये मांडणीं गुंतूं नका ॥३॥ एकाजनार्दनीं लडिवाळ । पूर्ण कृपाळ संतांचा ॥४॥

२११४. पंडितांच्या वचना द्यावें अनुमोदन । परि हित नोहे जाण तेणें कांहीं ॥१॥ शास्त्रीकाचे वचना द्यावें अनुमोदन । परि हित नोहे जाण तेणें कांहीं ॥२॥ वेदांतांच्या वचना द्यावें अनुमोदन । परि हित नोहे जाण तेणें कांहीं ॥३॥ पुराणिकाचे वचनीं द्यावें अनुमोदन । परीहित नोहे जाण तेणें कांहीं ॥४॥ संतांच्या वचना द्यावें अनुमोदन । एकाजनार्दनीं तेणें हित होय ॥५॥

२११५. पवित्र अंतर शुद्ध करा मन । तेणें घडे जाण सर्व कर्म ॥१॥ वेदयुक्त मंत्र जपतां घडे पाप । मी मी ह्मणोनी संकल्प उठतसे ॥२॥ यज्ञादीक कर्मे घडती सांग । मी मी संसर्ग घडतां वांयां ॥३॥ दानधर्मविधी धरितां शुद्ध मार्ग । मी मी म्हणतां याग वांयां जाय ॥४॥ एकाजनार्दनीं मीपणा टाकून । करी कृष्णार्पण सर्वफळ ॥५॥

२११६. समूळ कामनेतें दंडावें। मग शिरादिक मुंडावें ॥१॥ अंतरीं अनिवार कामना। विरक्ति तो दाखवी जना ॥२॥ नाम गर्जतां हे होटीं। एकाजनार्दनीं काम पळे नेहटीं ॥३॥

२११७. आलासी पाहुणा नरदेहीं जाणा। चुकवी बंधनापासूनियां ॥१॥ वाउगाची सोस न करीं सायास। रामनामें सौरस जप करीं ॥२॥ यज्ञयागादिक न घडती साधनें। न्यून पडतां पतन सहज जोडे ३ एकाजनार्दनीं चुकवी येरझार। करीं तूं उच्चार रामनाम ॥४॥

२११८. तूं नायकसी कवणाचें। बोलतां नये बहू वाचे। तुझें तुज हिताचें। वर्म आम्ही सांगूं ॥१॥ होईं सावध झडकरी। नको पडूं आणिके भरीं। वांयांचि धांवसी दिशाभरी। प्रभु निर्धारीं तुजचि ॥२॥ ब्रह्मज्ञानाची भरोवरी। वाउगी न करीं निर्धारीं। कर्म अकर्म आधीं सारी। मग निर्धारीं सुख पावे ॥३॥ जेणें तुष्टे जनार्दन। हेंचि करी पां साधन। शरण एकाजनार्दन। वाउगा शीण न करी ॥४॥

२११९. जेथें कष्टें न लभे ज्ञान। आधीं पाहिजे समाधान। योगयाग तपाचें नाहीं कारण। शांतिक्षमादया जाण मुख्य धरी ॥१॥ आणिक नकोरे साधन। वांयांशिण ब्रह्मज्ञान। आह्मीं मुखीं गाऊं रामकृष्ण। हेंचि समाधान आमुचें ॥२॥ आलिया जन्माचें सार्थक। जन्मजरा निवारूं दुःख। कायावाचामनें संतसेवा देख। दुजा हेतु नाहीं मनीं ॥३॥ जन तोचि जनार्दन। साक्षी तया लोटांगण। एकाजनार्दना शरण। कायावाचा मनेंसी ४

२१२०. ममता ठेवूनि घरींदारीं। वांयां कां जाशी बाहेरी ॥१॥ आधीं ममत्व सांडावें। पाठीं अभिमाना खंडावें ॥२॥ ममता सांडी वाडेंकोडें। मोक्ष सुख सहजीं घडे ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण। ममता टाकी निर्दाळून ॥४॥

२१२१. लज्जा अभिमान टाकूनि परता। परमार्थ सरता करीं कां रे ॥१॥ वादक निंदक भेदक ऐसे त्रिविध। याचा टाकूनि भेद भजन करीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं त्रिविधापरता। होऊनि परमार्था हित करीं ॥३॥

२१२२. रस सेविल्यासाठीं । भोगवी जन्माचिया कोटी ॥१॥ रसने आधीन सर्वथा । रसनाद्वारें रसु घेतां ॥२॥ जंव रसना नाहीं जिंतिली । तंव वाउगीच बोली ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । रस रसना जनार्दन ॥४॥

२१२३. उपाधि या नांव भूतांचा तो द्वेष । तो तूं बा निःशेष सांडीं बापा ॥१॥ सर्वांठायीं देव जगीं तो भरला । व्यापुनियां ठेला जळीं स्थळीं ॥२॥ काम अकाम सकाम निष्काम । हें सोपें वर्म भाविकांसी ॥३॥ आसन ध्यान धारणा तें ध्येय । हे सोपे उपाय साधकांसी ॥४॥ दंडन मुंडन नको तीर्थाटन । एकाजनार्दन हृदयीं धरी ॥५॥

२१२४. जिव्हा रस चाखी अवलोकी नेत्र । प्रेरक पवित्र आतमाराम ॥१॥ बोलतसे मुख त्वचे कळे स्पर्श । प्रेरक परेश आतमाराम ॥२॥ सुखदुःख ज्ञान होतसे पैं चित्ता । प्रेरक पंढरीनाथावीण नाहीं ॥३॥ घ्राणा परिमळ ऐकती श्रवण । प्रेरक नारायण सर्व साक्षी ॥४॥ हस्तें घेणें देणें चरणीं गमन । प्रेरक ईशान आतमाराम ॥५॥ ज्याच्या सत्ताबळें हाले वृक्षपान । प्रेरक भगवान सर्वांचा तो ॥६॥ एकाजनार्दनीं पाय हे धरावे । ध्यान हें करावें हृदयीं त्याचें ॥७॥

२१२५. वैराग्य प्रथम असावी शांति । तेणें विरक्ति अंगीं जोडे ॥१॥ हेंचि मुख्य वर्म साधकां साधन । येणें जनार्दन जवळी असे ॥२॥ उपासना मार्ग हेंचि कर्मकांड । हेंचि जें ब्रह्मांड जनीं वनीं ॥३॥ हेचि देहस्थिति विदेह समाधी । तुटती उपाधि कर्माकर्म ४ एकाजनार्दनीं शांति क्षमा दया । यांविण उपाय उपाधी ते ५

२१२६. सत्य असत्य दोन्ही देहींच भासत । तेणेंचि नासत सर्व काम ॥१॥ एकासी वंदावें एकासी निंदावें । ऐसिया भावा काय सत्य तें मानावें ॥२॥ देह जातो गोष्टी असत्य न बोलूं । सर्वज्ञ विठ्ठलु म्हणों आम्ही ॥३॥ सत्य असत्याची वार्ता नको देवा । एकाजनार्दनीं जीवा हेंचि प्रेम ॥४॥

२१२७. असत्याचा शब्द नको वाचे माझे । आणिक होका

बोझें भलतैसें ॥१॥ परि संतरज वंदीन मी माथां । असत्य सर्वथा नोहे वाणी ॥२॥ अणुमात्र रज डोळां न साहे । कैसा खुपताहे जन दृष्टीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं असत्याची वाणी । तोचि पापखाणी दुष्टबुद्धि ॥४॥

२१२८. **एक एक मंत्रा करिती अनुष्ठान** । परि विठोबाचे चरण दुर्लभ ते ॥१॥ एक एक तीर्थां करिती प्रदक्षिणा । परि विठोबाचे चरण दुर्लभ ते ॥२॥ एक एक ग्रामीं करिती भ्रमण । परि विठोबाचे चरण दुर्लभ ते ॥३॥ एक एक देह कर्वतीं घालिती । परि विठोबाची प्राप्ति दुर्लभ ते ॥४॥ एकाजनार्दनीं सत्संगावांचुनी । परि विठोबाची मिळणी दुर्लभ ते ॥५॥

२१२९. **नाहीं नामासी साधन** । निराहार न लगे उपोषण । नको दंडन मुंडन । सुखें वाचे आठवी ॥१॥ काया कष्ट नको कांहीं । देश विदेशासी न जाई । निवांताचि ठायीं । बैसोनियां जपे २ नको वित्त धन नाश । होउनी देहींच उदास । एकाजनार्दनीं नाश । नको करूं शरीराचा ॥३॥

२१३०. **स्नान दानाचें एक फळ** । त्याहुनी नामाचें सुफळ । कोटी गुणें विशाळ । पुण्य हातां चढतसे ॥१॥ धन्य धन्य नाम श्रेष्ठ । गाय अखंड नीळकंठ । आणीक श्रेष्ठ श्रेष्ठ । नाम मुखीं जपताती ॥२॥ नाम त्रिभुवनीं साजिरें । नाम पावन गोजिरें । एकाजनार्दन निर्धारें । सांगे बाह्या उभारुनी ॥३॥

२१३१. **जप जाप्य तप नको अनुष्ठान** । पंचाग्नि साधन योग नको ॥१॥ नको तीर्थाटन नको मंत्रावळी । वेद शास्त्र जाळीं गुंतूं नको ॥२॥ नको आत्मस्थिति नको ब्रह्मज्ञान । नको अष्टांग साधन नको वांयां ॥३॥ नको यंत्रमंत्र नकोरे कल्पना । भ्रांति भुली जाणा नको नको ॥४॥ नको तूं करूं सायास धरीं पां विश्वास । एकाजनार्दनास पाहें डोळां ॥५॥

२१३२. **ज्याचें नाम स्मरतां कळिकाळ ठेंगणा** । तया नारायणा विसरले ॥१॥ करिती पूजन आणिकांची स्तुती । दैन्यवाणे होती अंतकाळीं २ एकाजनार्दनीं तयाचें बंधन । कोण करील खंडन जन्म कर्मा ३

२१३३. **न लगे न लगे जीवाचा तो नाश** । नाम गातां उल्हास

मानाचित्तीं १ पंचाग्नि साधन नको धूम्रपान। योगयाग तपन नको कांहीं ॥२॥ सुखें वाजवा टाळी मुखीं नाम घोष। पातकांचा नाश कल्पकोडी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम एक समर्थ। तेणें पुरे स्वार्थ सर्व जीवां ४

२१३४. **जों जों धरसी वासना**। तों तों नोहे रे उगाणा। पंढरीचा राणा। ध्यानामाजी आणिकां ॥१॥ हेंचि सर्व साधनांचें सार। नको व्युत्पत्तीचा भार। या वचनीं निर्धार। धरी संतपायीं ॥२॥ नको योगयाग तप। वाउगा मंत्र खटाटोप। येणें न धाये साप। जन्मजरामृत्यूचें ॥३॥ नको पढूं याचे भरी। वाचे म्हणें कृष्ण हरी। एकाजनार्दनीं निर्धारीं। निष्पाप होसी तूं ॥४॥

२१३५. **वेश घेउनी नुसता कां**। उगेच जगावरी रुसतां कां। भोग देखोनी घुसतां कां। आम्ही भले म्हणोनी पुसतां कां ॥१॥ थिता बाईल कां सांडिली। आशा परवधु कां धुंडिली। शुभ्र सांडोनी भगवीं कां गुंडिलीं। ऐसी भंडी कां हो मांडिली ॥२॥ तुम्हा प्रपंचावर एके घाई रुसवेना। अहंज्ञातेपण कोण्हा पुसवेना। एकाजनार्दनीं मन जिंकवेना। मेल्या कुतऱ्यासारखें कां बसवेना ॥३॥

२१३६. **नका करूं कर्माकर्म**। तुह्मां सांगतों मी वर्म। श्रीरामाचें नाम। आट्टाहास्यें उच्चारा ॥१॥ तेणें तुटेल उपाधी। निरसेल भेदबुद्धि। होईल सत्त्वशुद्धि। भक्तिलागीं देवाच्या ॥२॥ त्रिविधतापांचें दहन। कामक्रोधांचें नाशन। होईल प्रसन्न। चित्त रामप्रसादें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नेम। नित्य वाचे रामनाम। कैवल्याचें धाम। प्राप्त होय तत्काळ ॥४॥

२१३७. **साधावया स्वरूपसिद्धी**। सिद्ध साधका समाधि। बैसोनि ध्यानस्थ बुद्धि। परी तो हरी न सांपडे ॥१॥ धन्य धन्य वैष्णवसंग। खेळे तेथें पांडुरंग। कीर्तनीं नाचतसे स्वयंभ। सदा काळ सर्वदा ॥२॥ घेतां नाम धांवे विठ्ठल। नको तप नको मोल। न लगती कष्ट बहुसाल। तो कृपाळु दीनांचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण। भक्तीस तुष्टे नारायण। त्याचें करितां चिंतन। आपोआप येतसे ॥४॥

ब्रम्हकर्मविधिपूजासमाधियोगनिषेध.

२१३८. **गुरु जनार्दन सांगे राममंत्र** । पूजावे पवित्र द्विजवर ॥१॥ जोडिली संपदा ब्राह्मणासी द्यावी । अखंड करावी चरणसेवा ॥२॥ ब्राह्मणाचें तीर्थ जे नर सेविती । हरिहर येती वंदावया ॥३॥ ब्राह्मणाचें तीर्थ ज्या नरा मस्तकीं । सायुज्यता मुक्ति पायां लागे ॥४॥ एकाजनार्दनीं मुक्ति हे तों वाव । भजा हे भूदेव कोटिजन्मीं ॥५॥

२१३९. **जनार्दनें आम्हां सांगितलें गूज** । पुजावे हे द्विज आवडीनें ॥१॥ मुखीं वेद ज्याच्या तोचि नारायण । भिन्नभाव जाण भावूं नको ॥२॥ भावितांही भिन्न तयासी दंडिती । रवरव भोगिती कुळांसहित ॥३॥ एकाजनार्दनीं ब्राह्मणांची पूजा । चुकविल खेपा संसारींच्या ॥४॥

२१४०. **ब्राम्हणवाक्यबळें वेदु नेमी जगा** । येऱ्हवीं राहे उगा थोटावला ॥१॥ ब्राम्हण तो ब्रह्म ब्राह्मण तो ब्रह्म । जयाचेनी कर्माकर्म दाटुगें जगीं ॥२॥ ब्रह्मवाक्याची राणीव तैं शास्त्राची जाणीव । येऱ्हवीं नुसधें पेंव पाषाणाचें ॥३॥ ब्राह्मण वचनार्थ यागकर्म समर्थ । येऱ्हवीं ते समस्त जीत ना मेली ॥४॥ जीवाचें जीवपण शिवाचें शिवपण । याहुनी ब्रह्मपूर्ण ब्राह्मणवाक्य ॥५॥ पाठ नाहीं पोट नाहीं ब्रह्म तें निघोट । हाही अनुभव स्पष्ट ब्राह्मणवचनें ॥६॥ ब्रह्म तें निर्मळ संसार तो मृगजळ । हेंही होय विवळ ब्राह्मणवचनें ॥७॥ एकाजनार्दनीं ब्राम्हण पूर्ण बोधु । जाणे तया बाधु न शके कर्माकर्म ॥८॥

२१४१. **शम दम तप शौच आणि क्षमा** । आर्जव तो प्रेमा ज्ञानालागीं ॥१॥ आत्म अनुभव वेदीं सत्य भाव । ब्राह्मण स्वभाव कर्म ऐसें ॥२॥ ब्राम्हणाच्या ठायीं गुण शुद्ध सत्त्व । वसे ब्रह्मतत्त्व तया चित्तीं ॥३॥ सर्वांभूतीं दया असे तयापाशीं । विटला उपाधीसी सर्वभावें ४ एकाजनार्दनीं ऐसे हे ब्राह्मण । तयांचे चरण नित्य वंदूं ५

२१४२. **ब्राम्हणा स्वधर्म नित्य नैमित्तिक** । व्हावें उपासक वेदांलागीं ॥१॥ स्नानसंध्या वंदन हेंचि नित्य कर्म । तैसेंचि हें वर्म

पितृतृप्ति ॥२॥ ब्रह्मयज्ञ आणि अग्नीचो ते पूजा । तेणें अधोक्षजा पाविजेति ॥३॥ अतिथी आलिया तया अन्नदान । करावें तर्पण द्रव्ययोगें ॥४॥ भूतदया गाई पशूतें पाळावें । मुखीं उच्चारावें रामनाम ५ एकाजनार्दनीं हेंचि नित्य कर्म । तेणें परब्रह्म हातां चढे ६

२१४३. तयालागीं ज्ञानी म्हणती नैमित्तिक । पितृ श्राद्धादिक जाणावें तें ॥१॥ संतांचें दर्शन ज्ञानियाची भेटी । उत्थापन अटीं करणें लागे ॥२॥ एकादशी शिवरात्री प्रदोषादी । राम जयंत्यादि नाना पर्वें ॥३॥ नैमित्तिक ऐसें तयासी म्हणती । त्यायोगें पावती आत्मतत्त्वीं४ एकाजनार्दनीं यातें आचराल। तरीच पावाल चित्तशुद्धि५

२१४४. कोणा ब्रह्मकर्म कळेना हें वर्म । नासिलें जीवन संध्या वेळें ॥१॥ धरिलें नासिक अनुभवावांचुनी । त्रिपुटीसी पाणी लावियलें ॥२॥ डोळिया वंदन स्वीकारीले कान । तेथें वर्म कोण नेणवेचें ॥३॥ हृदयावरी हात नाभीसी लाउनी । डोळे ते झांकुनी नाश केला ॥४॥ करी प्रदक्षिणा गुरु गुह्याविण । व्यर्थ केला शीण वांयांची तो ॥५॥ वेळ चुकऊनि संध्या करी भलते वेळ । केलें अमंगळ ब्रह्मकर्म ॥६॥ फिरवितो मणी बुटबुटा ते होटें । अजप तो कोठें स्थान नेणे ॥७॥ नेणे तो आचार करी वेडेचार । काय तो गव्हार संध्या जाणे ८ एकाजनार्दनीं चुकविला नेम । काय पशु अधम जन्मा आले ॥९॥

२१४५. असोनि ब्राह्मण । न करी जो संध्यास्नान ॥१॥ तो पातकी चांडाळ । अधम खळांहुनी खळ ॥२॥ वेद मंत्र नये मुखा । सदा द्वेष निंदा देखा ॥३॥ नाहीं श्राद्धसंकल्प घरीं । हिंडे सदा दारोदारीं ॥४॥ हरिनामीं न बैसे चित्त । लोकां पुराण सांगत ॥५॥ ऐसे पामर अभागी । तयांचे दोष कोण भंगी ॥६॥ एकाजनार्दनीं नाम । वाचे होउनी वदा निष्काम ॥७॥

२१४६. नित्य कर्माचें लक्षण । स्नानसंध्या पितृतर्पण ॥१॥ ब्रह्मयज्ञ देव पूजा । करावी त्या अधोक्षजा २ वैश्वदेव अतिथी पूजन॥ आचारावें नित्य जाण ३ एकाजनार्दनीं कर्म । तेंचि जाणा परब्रह्म ४

२१४७. ब्रह्म जाणे ब्राह्मण याती । त्याची घडावी संगती ॥१॥ ब्राह्मण तयासी ह्मणावें । त्याचे पायीं लीन व्हावें ॥२॥ गळां घा-

लोनी सूत्रदोरी । ह्मणविती ब्रह्मचारी ॥३॥ परी ब्रह्म नाहीं ठावें । लोका सांगतसे भावें ४ एकाजनार्दनीं पूर्ण । ब्रह्म जाणे तो ब्राह्मण ५

२१४८. आम्ही ब्रह्मपुरींचे ब्राह्मण । यातिकुळ नाहीं लहान ॥१॥ आम्हां सोंवळें वोंवळें नाहीं । विटाळ न देखों कवणे ठाईं २ आम्हां सोयरे जे जाहले । ते यातिकुळा वेगळे केले ॥३॥ एकाजनार्दनीं बोधु । यातिकुळींचा फिटला संबंधु ॥४॥

२१४९. उचित अनुचित कळे तुम्हां । सदैव निदैंवा हांसती ॥१॥ ऐशी राहे कर्मगती । वांयां फजिती होती जगीं ॥२॥ कर्म सोडिनाया नरा । करी आयुष्याचा मातेरा ॥३॥ एकाजनार्दनीं निजसार । कर्म हिंडवी गिरिगव्हार ॥४॥

२१५०. जें जें कर्म करावें या देहीं । भोगावें तेंही देहादेह ॥१॥ देहींचें कर्म देहींच भोगावें । वांयां कां शिणावें हाव भरी २ आपुलें संचित तैसा कर्म भोग । वाउगा उद्योग बोलून काय ॥३॥ एकाजनार्दनीं कर्माची जे रेखा । न चुके सकळिकां भोग त्याचा ४

२१५१. विपरीत सुपरीत हा तो काळाचा विभाग । तेथें त्याग भोग करुनी काय ॥१॥ होणार तें होतें आपुलें नचले कांहीं । वांयां दुःख पाहीं मानूं नये ॥२॥ जी जी संचितीं लिहिलीसे रेखा । ती तों ब्रह्मादिकां न चुकेचि ॥३॥ एकाजनार्दनीं वांयां कां सायास । सुख दुःख लेश पूर्वकर्म ॥४॥

२१५२. शम आणि विषम हीं तों काळाचीं फळें । भोगिल्याविण बळें न सुटती कधीं ॥१॥ वाउगी कल्पना वाउगी कल्पना । नागविती मना परम मूर्ख ॥२॥ उसणें आणितांना जीवा वाटे गोड । देतां तें लिगाड होय मग ॥३॥ एकाजनार्दनीं हाचि अनुभव । सुखदुःखां ठाव याचपरी ॥४॥

२१५३. जो कनकबिजें भुलविला । तो गाये नाचे उडे भला ॥१॥ शुद्धि नाहीं पा देहाची । सैरावैरा बोले वाचे ॥२॥ देह अभिमानें उन्मत्त । अतिकामें कामासक्त ॥३॥ ज्यासी विष चढलें गहन । तया करविती विष्ठापान ॥४॥ एकाजनार्दनीं वर्म । हारपे तेणें कर्माकर्म ॥५॥

२१५४. **आतां धर्माधर्म विचार** । तो ऐका सविस्तर ॥१॥ शूद्र पतीत गृहींचें अन्न । एकरात्र पावन जाण ॥२॥ व्याघ्र नख गज दंत । अपवित्र जंव स्नेहयुक्त ॥३॥ पटतंतू स्वयें पुनीत । वायूनें शुद्ध ऊर्णावस्त्र ॥४॥ गोक्षीर पवित्र कास्यपात्रीं । तेंचि अपवित्र ताम्रपात्रीं ॥५॥ घृत पवित्र अग्नि संस्कारीं । अग्नि पवित्र ब्राह्मणमंत्रीं ॥६॥ वेद पवित्र गुरुमुखें । गुरुपवित्र निजात्मसुखें ॥७॥ पृथ्वी पवित्र जळ संस्कारीं । जळ पवित्र पृथ्वीवरी ॥८॥ व्याघ्राजिन मृगाजिन । हें स्वाभाविक पवित्र जाण ॥९॥ एकाजनार्दनीं निर्धार । मुख्य पवित्रता अंतर ॥१०॥

२१५५. **गंगोदक तें पवित्र** । येर कडु अपवित्र ॥१॥ दोन्हीं उदकें तंव सारखीं । शुद्ध अशुद्ध काय पारखी ॥२॥ गंगा देवापासून जाली । येर काय मध्यावर्ती केली ॥३॥ शुद्धाशुद्ध हे वासना । शरण एकाजनार्दना ॥४॥

२१५६. **वेदांत प्रतिपाद्य करावा हा धर्म** । न करितां अधर्म सहज लागे ॥१॥ मुख्य चारी वर्ण यांचा पैं धर्म । न करितां अधर्म सहज लागे ॥२॥ जयां जे जे धर्म तयांचें तें कर्म । न करितां अधर्म सहज लागे ॥३॥ ब्राह्मणांचा धर्म संध्या षट्कर्म । न करितां अधर्म सहज लागे ॥४॥ शरणागताचें रक्षण क्षत्रियांचा धर्म । न करितां अधर्म सहज लागे ॥५॥ वैश्यांचा धर्म वेव्हारीक कर्म । न करितां अधर्म सहज लागे ॥६॥ शूद्रांचा धर्म सर्वभावें पूजन । एकाजनार्दन तृप्ति तेणें ॥७॥

२१५७. **फणस खातां लागे गोड** । तेथें अधिक खाय तोंड ॥१॥ सूर्या पूजितां पुण्य घडे । तेथें जे बेलपत्री चढे ॥२॥ ऐसा कर्माकर्म विनाश । गुण तेचि होती दोष ॥३॥ एकाजनार्दनीं जाण । वांयां दोषाचें हें चिन्ह ॥४॥

२१५८. **जेणें घेतलेंसे विख** । तया सर्प लाविती देख ॥१॥ जें केलें आपुलें आपण । तें भोगितां दुःख कोण ॥२॥ एकाजनार्दनीं कर्म । कर्मामाजी घडे वर्म ॥३॥

२१५९. **ज्यासी करणें चित्तशुद्धि** । कर्में आचरावीं आधीं ॥१॥

तरीच होय मनःशुद्धी । सहज तुटती आधिव्याधि ॥२॥ चित्ताची स्थिरता । होय उपासने तत्त्वतां ॥३॥ चित्त झालिया निश्चळ । सहज राहील तळमळ ४ एकाजनार्दनीं मन । होय ब्रह्मरूप जाण ५

२१६०. **जया करणें आत्महित** । स्वधर्म आचरावा सतत ॥१॥ कर्मे नित्य नैमित्तिक । ब्रह्मप्राप्तिलागीं देख ॥२॥ तींचि नित्य आचरावीं । चित्त शुद्धि तेणें व्हावी ॥३॥ एकाजनार्दनीं कर्म । ईशभक्तीचें हें वर्म ॥४॥

२१६१. **आलिया द्विजासी द्यावें अन्नदान** । नसतां अभ्युत्थान द्यावें त्यासी ॥१॥ तेणें जोडे यज्ञ सर्व धर्म जाण । विन्मुख गेलिया पतन घडतसे २एकाजनार्दनीं घडतां नमस्कार । तेणें हरिहर संतोषती २

२१६२. **देवातळींचें वस्त्र तें म्हणती अपवित्र** । उदकें भिजविलें तें जालें पवित्र ॥१॥ देवापरीस जळ सबळ केलें । ज्ञान तें दुर्बळ होउनी ठेलें ॥२॥ नीचाचेनी स्पर्शें देवो विटाळला । पाणीये प्रक्षाळुनी सोंवळा केला ॥३॥ एकाजनार्दनीं साच नाहीं भाव । संशयची देव नाहीं केला ॥४॥

२१६३. **भजन चालिलें उफराटें** । कवण जाणे खरें खोटें ॥१॥ जवळीं असतां देव । भक्तां उपजला संदेह ॥२॥ सचेतन तुळशी तोडा । वाहाती अचेतन दगडा ॥३॥ बेला केली तडातोडी । लिंगा लाखोली रोकडी ॥४॥ अग्नहोत्राचा सुकाळ । शमी पिंपळासी काळ ॥५॥ तिन्ही देव पिंपळांत । अग्नहोत्रीं केला घात ॥६॥ मुख बांधोनि बोकड मारा । म्हणती सोमयाग करा ॥७॥ चवदा गांठीचा अनंत दोरी । तो प्रत्यक्ष नेला चोरी ॥८॥ शालीग्राम शुद्ध शिळा । हारपलीया उपावास सोळा ॥९॥ एकाजनार्दनीं एक भाव । कुभाविका कैंचा देव ॥१०॥

२१६४. **कर्म धर्म ऐसा आहे** । ब्रह्मीं शोधूनियां पाहे ॥१॥ स्नान करावें तें कैसें । संध्या आपरूप असे ॥२॥ कैसा आहे ब्रह्मयज्ञ । मन अर्जतातें नमन ॥३॥ एकाजनार्दनीं भजे । कर्म धर्म सहज बुझे ॥४॥

२१६५. **विचारी पां धडफुडें** । देह तंव केवळ जड मूढें । कर्म-

बंधन तयाकडे । केंवि लागे ॥१॥ आत्मनी न रिघे कर्म । कर्म केवळ श्रम । थिल्लरीं जेंवि सोम । चळी कांपे ॥२॥ देह जगत्व न लगे देहीं । अथवा न लगे आत्म्याच्या ठायीं । आतां कर्म तें मिथ्या पाही । भ्रमरूप ॥३॥ भ्रमरूप वाढवितां कर्मठपण । ठकलें सज्ञान जन । एकाजनार्दनीं कर्म भ्रमण । बोळवण रया ॥४॥

२१६६. **कर्म केवळ देहाच्या माथां** । आत्मा देहीं असोनि विदेहता । शेखीं म्हणती तत्त्वतां । कर्मे बांधला आत्मा ॥१॥ आकाश जातां दळे । तैं कर्मी ब्रह्म आतळे । कर्म अकर्मा नातळे । परब्रह्म रया ॥२॥ कर्माचें न कळे वर्म । तंव केंवि फळे परब्रह्म । ह्मणोनि न सोडीं श्रम । साधकासी ॥३॥ कर्माकर्म विवंचना । न कळे पैं सज्ञाना । एका शरण जनार्दना । परि तुझीच कल्पना रया ॥४॥

२१६७. **कर्माच्या पोटीं भ्रम** । कीं भ्रमाच्या पोटीं कर्म । हें दोहींचें न कळे वर्म । जाणत्यासी ॥१॥ घटीं उदक भरिलें । तेणें घटाकाश नव्हे बोले । कर्मी ब्रह्म संचलें । कर्मातीत ॥२॥ वाढवितां कर्म भ्रम । न कळे परब्रह्म । मीमांसक धर्म । अनश्वर ॥३॥ कर्मांची कर्मगति । न सोडी पुनरावृत्ति । निःशेष कर्म निश्चितीं । ब्रह्मप्राप्ती ॥४॥ निष्कर्मे लभ्यते सिद्धी । हें कृष्णें उपदेशिलें कृपानिधी । तरी कर्माची कर्मबुद्धि । न सोडी आत्मा ॥५॥ कर्माचें निजकर्म । केवळ परब्रह्म । एकाजनार्दनीं मिथ्या । कर्मश्रम ॥६॥

२१६८. **करूं जातां निजकर्म** । कर्मक्रिया अति दुर्गम ॥१॥ कर्म केवळ देहाचे माथां । आत्मा देहीं विदेहता ॥२॥ कर्म अकर्मांचें सांकडें । कांहीं न घडे आत्म्याकडे ॥३॥ एकाजनार्दनीं कर्म । देहाचे देहीं परब्रह्म ॥४॥

२१६९. **उदयो अस्तु मावळलें भान** । कर्माकर्मी सहज समाधान ॥१॥ कर्म तें गेलें करणें हारपलें । सहजीं पारुषले धर्माधर्म ॥२॥ उदयो अस्तुभान न देखे समाधान । अवघा जनार्दन जनीं वनीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकपणें कर्म । देहींच देहधर्म एकरूप ॥४॥

२१७०. **वेदवाणी देवें केली** । येर काय चोरापासून झाली ॥१॥ सकळ वाचा वदवी देव । कां वाढावा अहंभाव ॥२॥ ज्या

ज्या वाणीं स्तुती केली । ते ती देवासी पावली ॥३॥ एकाजनार्दनीं मातु । वाचा वाचक जगन्नाथु ॥४॥

२१७१. **आब्रह्म भुवन एक** । तर्पण जाहलें ऐक्य ॥१॥ कैसा होता हे ब्रह्मयज्ञ । ब्रह्म दृष्टीं ब्रह्मार्पण ॥२॥ सव्य अपसव्य न लगे जाण । पितरापितर जनार्दन ॥३॥ एकाजनार्दनीं तिलोदक । ब्रह्मरूप तिन्ही लोक ॥४॥

२१७२. **कर्म करितां फलाशा वाढे** । तें तें फल भोगणें घडे ॥१॥ कर्म करितां फळ बाधक । न करितां प्राप्त नरक ॥२॥ ऐशी कर्माची रहाटी । सदैव देखे उफराटी ॥३॥ एकाजनार्दनीं कर्म । तेथें कैंचा भवभ्रम ॥४॥

२१७३. **कर्म करतां कांहीं न कळे विचार** । परी द्वेषाद्वेष संचार होतां असे ॥१॥ राजस तामस सात्विक तें देखा । उपाधी ते दोखा मूळ जाणा २ यथाविधी कर्म न घडे निश्चयें । उणें पडतां जाय पतनासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम मुखीं गातां । सर्व कर्में तत्त्वतां घडती सांग ४

२१७४. **नाना कर्मांचिया लागतां पाठीं** । भ्रमचि जगा होय शेवटीं ॥१॥ नोहे कर्म यथासांग । वाउगाचि मग श्रम होय ॥२॥ जाय तळा येत वरी । बुडक्या परि बुडतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । कर्म न करूं आम्ही जाण ॥४॥

२१७५. **अधर्मीं अदृष्टाचें चिन्ह** । विपरीत वचन तें ऐका ॥१॥ भांडारीं ठेविला कापूर उडे । समुद्रामाजी तारूं बुडे ॥२॥ ठक्क येवोनी एकांतीं । मुलाम्याचें नाणें देती ॥३॥ स्वचक्र परचक्र विरोध धाडी । खणीत लावुनी तळघरें फोडी ॥४॥ पाणी भरे पेवा आंत । तेणें धान्य नासे समस्त ॥५॥ गोठणीं शेळ्या रोग पडे । निमती गाईम्हशीचे वाडे ॥६॥ भूमीनिक्षेप करूं जाती । ते आपुल्याकडे धुळी वोढिती ॥७॥ बुद्धि सांगे वाडोवाड । तेथोनी तोंडीं घाला दगड ॥८॥ ऐशी कर्माची अधर्म स्थिति । एकाजनार्दनीं सोशी फजिती ॥९॥

२१७६. **संध्यावंदनीं प्रणव जपावा** । वाच्य वाचकु प्रणव अघवा ॥१॥ कैसी संधेसी साधिली संधी । देहीं हारपली देहबुद्धि

॥२॥ छंद ऋषिमंत्र उच्चार । ती अक्षरीं झालें अक्षर ॥३॥ जपीं जपमाळा मौनीं । संध्या साधिली निज समाधानीं ॥४॥ सायंप्रातः माध्यान्हीक । तिहीं संधीं निःसंदेह एक ॥५॥ काळें काळ तीन चुळा पाणी । संध्या साधिली एकाजनार्दनीं ॥६॥

२१७७. **कर्म करसी तरी कर्मठचि होसी । परि निष्कर्म नेणसी कर्मामाजी** ॥१॥ ब्रह्मालागीं कर्म सांडणें हें कुडें । पाय खांडोनि पुढें चालूं पाहासी ॥२॥ डोळ्यांची नव्हाळी घेवों जातां करतळीं । पाहों जातां मुळीं पाहाणेंचि नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं सर्व कर्म पाहीं । सांडी मांडी नाहीं तये ठायीं ॥४॥

२१७८. **कर्मक्रिया जेणें कळे । तोचि कर्मीं कां नाकळे** ॥१॥ काय करुनी कर्म सकळ । हरिप्राप्तीविण निर्फळ ॥२॥ कर्मीं ब्रह्मप्रतीति नाहीं । तरी त्या कर्म केलें काई ॥३॥ एकाजनार्दनीं कर्म । कर्मीं पाहे परब्रह्म ॥४॥

२१७९. **कोटि जन्म आम्ही करूं हरिकथा । कर्मकांड माथां धरूनियां** ॥१॥ ऐहिकादि कर्में करुनी सर्वदा । भजो जी गोविंदा निरंतर ॥२॥ यजन याजन करुनी अग्निहोत्र । पुजोनि पवित्र द्वीजवर ॥३॥ एकाजनार्दनीं कर्म ब्रह्म एक । वेदांतीं विवेक बोलियेला ॥४॥

२१८०. **मर्दुनी शंखासुरा हातें वागवीसी कलीवरा । तेवीं निवटोनि अहंकारा माझ्या वागविशी शरीरा** ॥१॥ येथें नवल नव्हे पहा हो । माझा देहचि वागवी देवो ॥२॥ शंख वाजविशी नाना स्वरा । तें तंव न बाधी शंखासुरा ॥३॥ तैसी चेतउनी माझी गिरा । बोली बोलविता तूं खरा ॥४॥ कर्म कार्य कर्तव्यता । माझेनि नांवें तूंचि आतां ॥५॥ एकाजनार्दनीं निजात्मता । कर्म करून नित्य अकर्ता ॥६॥

२१८१. **जाणतेपणें विधीनिषेध पोटीं । अज्ञान तें दृष्टी पळे दूर** ॥१॥ अज्ञान बरवें अज्ञान बरवें । सज्ञान तें हावे बुडोनि जाये ॥२॥ अज्ञानें ज्ञान होतसे आपण । सज्ञानें मीतूंपण घडतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं अज्ञानची बरा । सज्ञानाचा वारा नको मज ॥४॥

२१८२. आम्हां विधिनिषेधाचें नाहीं पैं कारण । नाम मुखीं स्मरण गोविंदाचें ॥१॥ घडेल तें घडो जोडेल तें जोडो । आम्ही तों न सोडों रामकृष्ण ॥२॥ शरीर पतन घडे अनायासें । काय तें सायासें जतनेंचि ॥३॥ एकाजनार्दनीं श्रीरामावांचुनी । दुजा छंद मनीं हा न वाहे ॥४॥

२१८३. विधीनिषेध कवणेपरी । कार्या कारण ते परी ॥१॥ नाम जपतां सादर । विधीनिषेध पळे दूर ॥२॥ व्रत करा एकादशी । कंठीं मिरवा तुळशी ॥३॥ करा घोष हरिकथा । विधीनिषेध वंदील माथां ॥४॥ एकपणें जनार्दनें । एका विधीनिषेध नेणे ॥५॥

२१८४. काय जाणों विधी । निषेधाचे ते बुद्धी ॥१॥ आम्ही गाऊं नाम मुखें । नाचूं सुखें कीर्तनीं ॥२॥ न पडो भलतिया भरीं । वाचे म्हणों हरिहरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । विधीनिषेध गेला पूर्ण ॥४॥

२१८५. विधीनिषेध धरितां मनीं । सहजीं कार्या होय हानी ॥१॥ जे जे वेळे जें जें घडे । विधीनिषेध सर्व जोडे ॥२॥ अन्य नाहीं विचारणा । कार्याकारण सर्व जाणा ॥३॥ एकाजनार्दनीं खूण । जाणते ते परिपूर्ण ॥४॥

२१८६. पूजा यथासांग संपूर्ण । न घडे तरी संतपूजन ॥१॥ करितां ऐसा संकल्प । तेणें जोडे महातप ॥२॥ ध्यानीं ध्यातां संतचरण । होईल मना समाधान ॥३॥ ऐसा पूजेचा सोहळा । एकाजनार्दनीं पाहे डोळां ॥४॥

२१८७. पूजा करूं तरी पूजे नाहीं ठाव । भाव धरूं तरी देवचि देव ॥१॥ करूं तरी पूजा कवणाची सांगा । देवाविण जागा रिती कोण ॥२॥ एकाजनार्दनीं पूजेसी नाहीं ठाव । अवघा व्यापला देवाधिदेव ॥३॥

२१८८. पूजेचे प्रकार असती सोळा बारा । तें मी दातारा नेणे कांहीं ॥१॥ म्हणवितों दास मनीं धरूनि आस । धरिलीसे कास जनार्दना ॥२॥ सायास संकट न करीं व्रताचार । गाईन निरंतर जनार्दनु ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण मनें वाचे । तया पूजनाचें सुख होय ॥४॥

२१८९. **पूजा करूं कैशी देवा** । वाचे आठवूं केशवा ॥१॥ होचि माझी पूजाविधी । सर्व टाकिली उपाधी ॥२॥ घालूनि निर्मळ आसन । पूजूं संतांचे चरण ॥३॥ दृढ धरूं भाव साचा । सदा छंद रामनामाचा ॥४॥ एकाजनार्दनीं पूजा । सर्वभावें गरुडध्वजा ॥५॥

२१९०. **देव पुजे ठेवितां भावो** । तो स्वयेंची जाला देवो ॥१॥ आतां कैसेनी पूजूं देवा । माझी मज होतसे सेवा ॥२॥ अन्न गंध धूप दीप । तेंहि माझेंची स्वरूप ॥३॥ एकाजनार्दनीं करी पूजा । तेथें पूज्य पूजकु नाहीं दुजा ॥४॥

२१९१. **पूजन तो येक पुरे** । वाचे स्मरे रामनाम ॥१॥ नको गंधाक्षता तुळशी । मुखीं नाम अहर्निशीं ॥२॥ धूप दीप नैवेद्य तांबूल । सदा वाचे राम बोल ॥३॥ आर्ती धूपार्ती अक्षता । राम गाऊं निःसीमता ४ एकाजनार्दनीं शरण । सहज पूजा घडे जाण ५

२१९२. **सहजची पुजा पुरे** । श्रम वाउगाची उरे ॥१॥ आठवीन वेळोवेळां । केशव माधव गोपाळा ॥२॥ मंत्रस्नान विभूती । मुखीं राम जपविती ॥३॥ नाहीं आणिक काम । वाचे म्हणे रामनाम ॥४॥ एकाजनार्दनीं बरवी । पूजा करीन देवदेवीं ॥५॥

२१९३. **देवाचें पूजन** । घडतां रामस्मरण ॥१॥ हेंचि एक पूजा सार । वांयां कासया पसर ॥२॥ करूं बैसे देव पूजे । मनीं भाव आन दुजे ॥३॥ ऐसें पूजेचें लक्षण । सांगे एकाजनार्दन ॥४॥

२१९४. **बरवी ती पुजा** । जेणें पावे अधोक्षजा ॥१॥ मुखीं नाम वाहे टाळी । पूजा केली उत्तम हे ॥२॥ तुळशी माळा गोपिचंद । पूजा छंद हाची मनीं ॥३॥ व्रत करी एकादशी । जाग्रण निशीं सर्वदा ४ एकाजनार्दनीं तुष्टे देव । पूजा भाव तेणें पावे ॥५॥

२१९५. **देवपूजा करी आदरें** । अतीत आलिया न बोले सामोरें ॥१॥ कासया पूजन दांभीक । तेणें देवा नोहे सुख ॥२॥ अतितासी देणें पूजा । तेणें संतोषें पावे पूजा ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूजा । ऐसी न करी गरुडध्वजा ॥४॥

२१९६. **डोळियानें रूप पाहावें साचार** । मुखानें उच्चार रामनाम ॥१॥ हृदयीं आठव नाम तें वसावें । करें पैं अर्चावे संतचरण

॥२॥ पदें प्रदक्षणा करा तीर्थाटण । हेंची पैं कारण पूजनाचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐशी करीं पूजा । तेणें गुरुराजा तोष पावे ॥४॥

२१९७. **जीव शिव दोन्ही एकचि आसनीं ।** पूजी अवसानीं सर्वकाळ ॥१॥ कामक्रोध यांचा मानूनि विटाळ । पूजन सर्वकाळ बरें होय ॥२॥ परद्रव्य परस्त्री येथें आसक्त नोहे मन । तेणें जनार्दन पूजा पावे ॥३॥ एकाजनार्दनीं ममता टाकुनी । संतांचे चरणीं पूजन करी ॥४॥

२१९८. **आपुली पूजा आपण करावी ।** ही जंव ठावी राहाटी नाहीं ॥१॥ कासया ती पूजा जाणिवेचा शीण । त्याहुनी अज्ञान बरा दिसे ॥२॥ एकाजनार्दनीं ज्ञानाज्ञानें । पूजावे श्रीचरण विठोबाचे ॥३॥

२१९९. **नाना तें चरित्र श्रीहरीचें वाचे ।** आठवावें साचें अघहरणा ॥१॥ केशव माधव अच्युत गोपाळ । गोविंद गोकुळपाळ वाचे वदा ॥२॥ वामन श्रीरामकृष्णातें आठवा । हृदयीं सांठवा वेळोवेळां ३ एकाजनार्दनीं ऐसा जया हेत । तो वसे जगांत जगरूप ४

२२००. **हृदयींच स्नान हृदयींच ध्यान ।** हृदयींच भजन सर्वकाळ ॥१॥ हृदयींच दान हृदयींच धर्म । हृदयींच नेम सर्व जोडे २ हृदयींच कथा पुराण श्रवण । हृदयींच चिंतन सर्व सदा ॥३॥ हृदयींच दिसे एकाजनार्दनीं । हृदयींच एकपणीं विवलासे ॥४॥

२२०१. **हृदयींच देव हृदयींच भक्त ।** हृदयींच होत पूजा सर्व १ हृदयींच ध्यान हृदयीं जें मन । हृदयीं तें आसन देव वसे ॥२॥ हृदयीं ते भुक्ति हृदयीं ते मुक्ति । हृदयीं सर्वस्थिति देव जाणों ॥३॥ एकाजनार्दनीं हृदयींच पाहाल । तें सुख घ्याल हृदयामाजीं ॥४॥

२२०२. **हृदयस्थ जया नाहीं ठावा देव ।** पूजा करती वाव सर्वभावें ॥१॥ जाणावा अंतरीं मानावा हृदयीं । पहावा सर्वांतरीं परमात्मा ॥२॥ एकाजनार्दनीं व्यापक सर्वां ठायीं । भरुनी उरला ठाईं जेथें तेथें ॥३॥

२२०३. देवासी तो पुरे एक प्रेमभाव । पूजा अर्चा वाव सर्व जाणा ॥१॥ मनापासूनियां करितां कीर्तन । आनंदें नर्तन गातां गीत ॥२॥ रामकृष्णहरि उच्चार सर्वदा । कळिकाळ बाधा

तेणें नोहे ॥३॥ एकाजनार्दनीं हाची पैं विश्वास । सर्वभावें दास होईन त्याचा ॥४॥

२२०४. **सप्रेमें करितां भजन** । तेणें घडती कोटी यज्ञ ॥१॥ प्रेम सार प्रेम सार । वांयां भार कुंथेचा ॥२॥ प्रेमेंविण न भेटे देवो । अवघा वावो पसारा ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रेम सार । तुटे वेरझार येणें जाणें ॥४॥

२२०५. **ब्रम्हांडाची दोरी** । हालवी जो एक्याकरीं ॥१॥ भूतां परस्परें मैत्री । तीं एके ठायीं असती वरी ॥२॥ पंच प्राणांचें जें स्थान । तये कमळीं अधिष्ठान ॥३॥ एकाजनार्दनीं सूत्रधारी । बाहुलीं नाचवी नानापरी ॥४॥

२२०६. **मिथ्या मायेच्या धाकासाठीं** । योगी रिगाले कपाटीं ॥१॥ आसन घालूनियां जाण । आकळिती पंचप्राण ॥२॥ क्षुधेनें खादली भूक । तृषा ताहान प्याली देख ॥३॥ बुद्धि सुबुद्धि धरूनि हातीं । आकळितसे इंद्रिय वृत्ती ॥४॥ शांतीचेनि बळें । संकल्प त्यागिले सकळ ५ ऐशी योगाची काहाणी । शरण एकाजनार्दनीं ॥६॥

२२०७. **प्राणापानांची मिळणी** । शक्ती चेतवी कुंडलिनी ॥१॥ ती आधार शक्ति अचाट । चढे पश्चिमेचा घांट ॥२॥ कुंडलिनी चालतां वाटा । चुकल्या आधिव्याधींच्या हाटा ॥३॥ साधितां उल्हाट शक्ति उलटे । उघडलें ब्रह्मरंध्रीचें कपाट ॥४॥ शरीराकारें ते वोतिली । एकाजनार्दनीं पुतळी ॥५॥

२२०८. **समुद्र क्षोभे वेळोवेळीं** । योगिया क्षोभेना कोण्हाकाळीं ॥१॥ समुद्रा भरितें पर्वसंबंधें । योगी परिपूर्ण परमानंदें ॥२॥ समुद्र सर्वदा तो क्षार । तैसा नव्हे योगीश्वर ॥३॥ समुद्रीं वरुषतां घन । जीवनीं मिळतसे जीवन ॥४॥ योगियांची योग स्थिति । सदा परमार्थ भक्ती ॥५॥ एकाजनार्दनीं शरण । योगियांचें जें योग चिन्ह ॥६॥

२२०९. **सर्प बिळामाजी रिगे** । हें तों देखती सवेगें ॥१॥ तैसा योगियांचा योग । सर्पापरी भूमी व्यंग ॥२॥ दावितां आचारू । हांसताती लहानथोरू ॥३॥ म्हणती एक कर्मठ । येक म्हणती यो-

गभ्रष्ट ॥४॥ एक निंदिती वंदिती । ऐशी आहे योगस्थिति ॥५॥ यापरीस उत्तम साधन । एकाजनार्दनीं शरण ॥६॥

२२१०. प्राण रक्षणापुरतें । योगी मागती भिक्षेतें ॥१॥ तैसा साधावा हा योग । जेणें साधे अंतरंग २ रिघोनी कमळिणीपाशीं । भ्रमर लोधे आमोदासी ॥३॥ कोरडें काष्ठ भेदूनि जाय । तो कमळदळीं गुंतोनी राहे ॥४॥ एकाजनार्दनीं योग । ऐसा साधावा अनुराग ॥५॥

२२११. चार मुद्रा आणि समाधी त्या चारी । दिसती चक्राकारी स्वरूप हें ॥१॥ चहूं समाधींचें पाही हें देखणें । विकळता तेणें सहजीं व्हावी ॥२॥ जिकडे पहातां तिकडे स्वरूपचि दिसे । तयामाजी ठसे आणिक बिंब ॥३॥ मसूरप्रमाण शून्य महा तें कारण । गुरुमुखें खूण जाणावी पैं ॥४॥ साचार स्वरूपाची मेळवणी केली । परात्पर ठेली हेची ज्योती ॥५॥ त्याच वस्तुसाठीं भांडती पुराणें । वेदशास्त्रें तेथें मौनावलीं ॥६॥ गुह्य हें पंचक देखोनी समाधि । बोलोनियां वेदीं निश्चयो केला ॥७॥ एकाजनार्दनीं स्वरूप उरलें पाही । द्वैत गेलें पायीं सद्गुरूच्या ॥८॥

२२१२. कैसें झालें देवदर्शन । देवा पहातां आहे कोण ॥१॥ डोळा उघडोनियां पाहे । पैल देव दिसताहे ॥२॥ पैल देव तो मी भक्त । दोहींसी कोण आहे देखत ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहे । पहाणें पहातां देवचि आहे ॥४॥

२२१३. दुबार बाहुली वस्तरूप झाली । पहातां सोहं मेळीं चिदानंद ॥१॥ अर्धमाला स्थान नयनींच प्रमाण । मसुरेसमान हा वर्ण जेथें ॥२॥ सुषुम्ना कुंडलिनी कासीया सांगातिनी । निश्चिती तें नयनीं बिंदुरूप ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहे डोळियां भितरीं । सबाह्य अभ्यंतरीं तरीच दिसे ॥४॥

२२१४. स्वहिताकारणें विचार न कळे । संध्येचें हें मूळ आह्मी जाणों ॥१॥ अर्ध बिंबीं सूर्य धरूं मध्यान्हासी । अस्तु जातां त्यासी अर्घ्य देतो ॥२॥ नासिकेचें अग्र सुषुम्ना विंदान । करी प्राणायाम वेगळाचि ॥३॥ साही चक्र जप वर्णदळीं संकल्प । पूजा तर्पण युक्त

मंत्र सहज ॥४॥ त्रिपुटीपासोनि डोळियां वंदन । रक्त श्वेत गुण पीत भासे ॥५॥ अर्धांकीं पाहे अणुरेणु सरी । गगन शून्याकारीं विखुरलें ॥६॥ विराजली संध्या बैसली जे बाळा । चंद्र सूर्य कळा लाजविल्या ॥७॥ हृदयापासोनि नाभीचा नेट । मनीं बळकट पुष्टी व्हावी ॥८॥ मूळ बंधापासूनि दिधली आटणी । हृदयीं कुंडलिनी सिद्ध संघ ॥९॥ दाही दिशा करी प्रदक्षिणा वेडा । गगनीं बीज सडा माजिविलें ॥१०॥ एकाजनार्दनीं संध्या हेचि रीति । सहस्रदळीं ज्योति निजबिंदु ॥११॥

२२१५. **विधियुक्त नोहे संध्यास्नान** । तेणें घडे पतन कल्पकोटी ॥१॥ रेचक पूरक कुंभक त्रहाटक । प्राणायाम देख न साधेचि ॥२॥ मूळ मंत्र न्यास विधि बीज । न घडतां सहज दोष लागे ॥३॥ हृदय कवच शिखा शिरीं । नेत्र अस्त्रादीक फटकारीन साचे ॥४॥ एकाजनार्दनीं यातायाती । पुढें फजिती जन्मोजन्मीं ॥५॥

२२१६. **निर्लज्ज होऊनि नाचे महाद्वारीं** । वाचे वदे हरी सर्वकाळ ॥१॥ व्रत करी सदा नामाचें पारणें । अखंड तें पेणें रामकृष्ण ॥२॥ पंढरीची वारी घडे सर्वकाळ । कीर्तन कल्लोळ मुखीं सदा ३ एकाजनार्दनीं भजनीं सादर । सर्व वेरझार खुंटे त्याची ४

जनास उपदेश.

२२१७. **नाशिवंत देह जाणार जाणार** । हा तो निराधार स्वप्नवत ॥१॥ अभ्रींची छाया क्षणीक साचार । तैसा हा प्रकार नाशिवंत ॥२॥ मृगजळाचें जीवन क्षणीक निर्धार । तैसा हा विचार व्यर्थ सर्व ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाशिवंतासाठीं । केवढी आटाआटी प्राणी करती ॥४॥

२२१८. **मिथ्या भूतकाया मिथ्या भूतमाया** । मिथ्या भूत छाया जेवीं वसे ॥१॥ मिथ्याभूत देह नाशिवंत जाण । मिथ्याभूत भान सर्व दिसे २ मिथ्या भूत जन मिथ्या भूत वन । एकाजनार्दन शरण वेगीं ३

२२१९. **नाशिवंत धन नाशिवंत मान** । नाशिवंत जाण काया

सर्व ॥१॥ नाशिवंत देह नाशिवंत संसार। नाशिवंत विचार न करती ॥२॥ नाशिवंत स्त्रीपुत्रादिक बाळें। नाशिवंत बळें गळां पडती ॥३॥ एकाजनार्दनीं सर्व नाशिवंत। एकचि शाश्वत हरिनाम ॥४॥

२२२०. **रडती रांडापोरें नाशिवंतासाठीं।** केवढी आटाआटी जीवीं होसी ॥१॥ कुडीसी मरण न कळेचि जाण। आत्मा अविनाश परिपूर्ण स्वयंज्योती ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाथिलाचि भास। विठ्ठलनामें सौरस न घे कोणी ॥३॥

२२२१. **भांबावले जन ह्मणती माझें माझें।** वाउगेंची वोझें वहाताती ॥१॥ खराचिये परी उकरडा सेविती। नोहे तयां गती अधम जाणा ॥२॥ स्तंभ असोनियां चोर ह्मणती आला। नसोनी प्रपंच खरा भासिला ॥३॥ मृगजळवत् जाणार सर्व। अभ्रींचें सावेव वांयां जैसें ॥४॥ एकाजनार्दनीं धरीं कां रे सोय। पुनरपि नये गर्भवासा ५

२२२२. **पांचाजणांचें आणिलें जायाचें।** मिरवण तयाचें कोण सुख ॥१॥ नवल विस्मयो कैसा। देखत देखत झांसा। मृगजळाची आशा। केंवी लाहे ॥२॥ आतां नेती मग नेती। ज्याचे ते घेउनी जाती। मूढ जन ह्मणती। माझें माझें ॥३॥ स्वप्नींचें निज भोज। कोल्हार मंडपींचें चोज। गंधर्व नगरीं राज्य। केवीं घडे ॥४॥ ऐसें जाणोनी अरे जना। भुललासी अज्ञाना। मी माझी कल्पना। करसी वांयां ॥५॥ एकाजनार्दनीं हरी। व्यापक तो चराचरीं। तोची एक निर्धारी। वाउगे येर ॥६॥

२२२३. **फूल झडे तंव फळ सोसे।** तया पाठीं तेंही नासे ॥१॥ एका मागें एक पुढें। मरण विसरलें बापुडें ॥२॥ शेजारीं निमाले कोणाचे खांदीं। लपों गेला सापें खादली मांदी ॥३॥ मरण ऐकतां परता पळे। पळे तोही मसणीं जळे ॥४॥ प्रेत देखोनी वोझाच्या जाती। वोझें ह्मणती तेही मरती ॥५॥ मरण ह्मणतां थूं थूं ह्मणती। थुंकते तोंडें मसणीं जळती ॥६॥ पळेना चळे तोचि सांपडे। जाणतां जाणतां होताती वेडे ॥७॥ एकाजनार्दनीं शरण। काळ वेळ तेथें न रिगे मरण ॥८॥

२२२४. **गर्भवासींचें दुःख सांगतां आटक।** मळमूत्र दाथरीं

जननी जठरीं अधोमुख ॥१॥ शिव शिव सोहं सोहं । कोहं सोहं सांडुनी पाहे निज जीवन ॥२॥ गर्भवासींचें सांकडें सांगावें कवणा-पुढें । सर्वांगीं विष्ठालेपु नाकीं तोंडीं किडे ॥३॥ एकाजनार्दनीं भेटी तैं जन्ममरणा तुटी । जननी पयपान पुढती न करणें गोष्टी ॥४॥

२२२५. उगम संगम प्रवाह गती । ऐशी त्रिविध देहस्थिति ॥१॥ बाळत्व तारुण्य वृद्धत्व । ऐसें देहाचें त्रिविधत्व २ जरामरण नाश पावे ।ऐसा देह व्यर्थ जाये ३ऐसियाचा भरंवसा।एकाजनार्दनीं ठसा४

२२२६. कामक्रोधलोभ दंभ मद मत्सर । षड्वैरी तत्पर हेचि येथें ॥१॥ क्षुधा तृषा मोह शोक जरामरण । षड्ऊर्मी पूर्ण देहीं हेचि ॥२॥ आशा मनिशा कल्पना इच्छा तृष्णा वासना । हे अठरा गुण जाणा देहामाजी ॥३॥ एकाजनार्दनीं त्यजोनि अठरा । तोचि संसारामाजी शुद्ध ॥४॥

२२२७. आशेपाशीं काम आशेपाशीं क्रोध । आशेपाशीं भेद लागलासे ॥१॥ आशेपाशीं कर्म आशेपाशीं धर्म । आशेपाशीं नेम नानात्वाचा ॥२॥ आशेपाशीं याति आशेपाशीं जाती । आशेपाशीं वस्ती अहंकाराची ॥३॥ एकाजनार्दनीं निराशी तो धन्य । ज्यासी नारायण सांभाळिता ॥४॥

२२२८. त्रिगुणात्मक देह पंचभूतीं खेळ । शेवटीं निर्फळ हो-ईल रया ॥१॥ दिसती भूताकृति वाउगी ते मिथ्या । शेवटीं तत्त्वतां कांहीं नुरे ॥२॥ पंचभूतें विरती ठायींचे ठायीं। वांयां देहा-देहीं बद्धमुक्त ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाथिलाचि खेळ । अवघा मायाजाळ जाईल लया ॥४॥

२२२९. एक एक योनी कोटी कोटी फेरा । नरदेह थारा अवचटा ॥१॥ मांडिलासे खेळ मांडिलासे खेळ । मांडिलासे खेळ नरदेहीं ॥२॥ स्त्री पुत्र नातु बाहुले असती । नाचवितो पती त्रैलोक्याचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं मांडियेला खेळ । त्रैलोक्य सकळ बाहुलें त्याचें ।४॥

२२३०. चौऱ्यांयशीं लक्ष योनी फिरतां । अवचट नरदेह आला हातां ॥१॥ करीं याचें समाधान । वाचे गाई नारायण ॥२॥

सोडवितां तुज कोणी । नाहीं नाहीं त्रिभुवनीं ॥३॥ भुलूं नको जाशी वांयां । एकाजनार्दनीं लागे पायां ॥४॥

२२३१. कोटी कोटी फेरे घेऊनि आलासी । अद्यापि पडसी गर्ते रया ॥१॥ कोण तुज सोडीं कोण तुज सोडीं । पडेल जेव्हां बेडी पायीं रया ॥२॥ हाणिती मारिती निष्ठुर ते दूत । विचकूनियां दात पडसी रया ॥३॥ एकाजनार्दनीं मागील आठव । कांहीं तरी भेव धरी रया ॥४॥

२२३२. ऐसे वेरझारी कोटी कोटी फेरा । परि त्या पामरा समजेना ॥१॥ माझें माझें म्हणोनि झोंबतसे बळें । केलेंसे वाटोळें नरदेहा ॥२॥ फजितीचा जन्म मरावें जन्मावें । हें किती सांगावें मूढ जना ॥३॥ एकाजनार्दनीं माझें माझें टाकुनी । वैष्णव कीर्तनीं नाचे सुखें ॥४॥

२२३३. हिताकारणें तुम्हां सांगतसे गुज । कांहीं तरी लाज धरा आतां ॥१॥ अवचट नरदेह पावलें निधान । कांहीं सोडवण करीं बापा ॥२॥ पूर्व सुकृताचें फळ तें पदरीं । म्हणोनि हा देह निर्धारीं प्राप्त तुज ॥३॥ एकाजनार्दनीं वांयां जातो काळ । कांहीं तरी गोपाळ आठव वेगें ॥४॥

२२३४. किती किती जन्म किती किती फेरे । किती किती अघोरें भोगिताती ॥१॥ न सुटे न सुटे न सुटे बंधन । याची आठवण धरा चित्तीं ॥२॥ किती किती विषय भोगिती वासना । यमाचे सदना जावयासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं न करीं विचार । नरक तो अघोर भोगिताती ॥४॥

२२३५. इकडुनी तिकडे चालू जैसें माप । तैशी जन्ममरण खेप प्राणियांसी ॥१॥ भोगितां नूतन सांडिती ते जाण । तैसें जन्ममरण प्राणीयांसी ॥२॥ पुष्पाचा परिमळ घेउनी सांडिती जाण । तैसें जन्ममरण प्राणियांसी ॥३॥ देह धरुनी आला न करीं स्वहित । करी अपघात आपणासी ॥४॥ एकाजनार्दनीं दोषी तोचि जाणा । न भजे चरणा संतांचिया ॥५॥

२२३६. मरणापाठीं जन्म जन्मापाठीं मरण । ही शिदोरी जाण

बांधली पदरीं ॥१॥ शतवर्षे कऊल घेतां वाटे गोड । कर्माकर्म सुघड न कळे कांहीं ॥२॥ मरणाची भ्रांती विसरुनी मूढ । वागवी काबाड प्रपंचाचें ॥३॥ बाळ तरुणदशा वृद्धाप्य पावला । सर्वेचि तो गेला अधोगती ॥४॥ एकाजनार्दनीं मापाचिये परी । सर्वेचि गोणी भरी सर्वे रिती ॥५॥

२२३७. **माझें माझें म्हणोनी करितोसी कष्ट** । उडाला तो हंस राहिलें फलकट ॥१॥ तनांचे बुजवणें तैशी देहस्थिति । चिता अग्नि उजळोनि मिळे मातीसी माती ॥२॥ स्वजन स्वगोत्र सारे करती विचार । काढा काढा ह्मणती जाला भूमीभार ॥३॥ देहाचीं जनकें केवळ मातापिता । गेला गेला ह्मणती तोचि देह असतां ॥४॥ अष्टहीं प्रहर भोगी देह गेह वित्त । सेजेची भार्या पळे ह्मणे भूतभूत ॥५॥ यापरी जाणोनी सांडीं देहाची खंती । एकाजनार्दनीं राहिला विदेह स्थिती ॥६॥

२२३८. **आयुष्य भविष्य हें तंव कवणा हातीं** । वांयांची वहाती कुंथाकुंथी ॥१॥ आयुष्याचा अंत आलिया जवळीं । कोण तया वेळीं सांभाळीत ॥२॥ गुंतुनी संसारीं पडती आघोरीं । न चुकेची फेरी येतां जातां ॥३॥ एकाजनार्दनीं संत कृपेंविण । कोण वारी शीण जन्ममृत्यु ॥४॥

२२३९. **गत तें आयुष्य गत तें धन** । गत दृश्यमान पदार्थ तो ॥१॥ गत तें अंबर गत तो पवन । गत तें हवन गत होय २ एकाजनार्दनीं अगत तें नाम । ह्मणोनी विश्राम योगियांसी ॥३॥

२२४०. **जें जें दिसें तें तें नासे** । अवघें वोसे जायाचें ॥१॥ नाशिवंत सर्व काया । भेणें उपाया करा कांहीं ॥२॥ पदार्थ मात्र जात असे । कांहीं नसे आतु दुजें ॥३॥ एकाजनार्दनीं सर्व वाव । धरा भाव विठ्ठलीं ॥४॥

२२४१. **नरदेहीं आयुष्य शत तें प्रमाण** । अर्धरात्र जाण जाय मध्यें ॥१॥ बाळत्व तारुण्य जरामय जाणा । संपलें गणना होती त्याची ॥२॥ एकाजनार्दनीं राहिलें भजन । सर्वेचि मरण पावला वेगीं ॥३॥

२२४२. **शत वरुषांची घेउनी आला चिठ्ठी** । अर्ध रात्रीं खा-

दलें उठाउठीं ॥१॥ केव्हां जपसील रामनाम वाचे । आयुष्य सरलीया पडतील यमफांसे ॥२॥ अज्ञानत्व गेलें वरुषें बारा । खेळतसे विटिदांडु भोंवरा ॥३॥ उपरी तारुण्य मदाचा ताठा । करी बैसोनी विषयाच्या चेष्टा ॥४॥ ऐशीं पन्नास वर्षें गेलीं भरोभरीं । एकाजनार्दनीं पडला चौऱ्यांयशींचे फेरीं ॥५॥

२२४३. **शत वर्षांचा कउल घेउनी** । आलासी योनी नरदेहा ॥१॥ गर्भ जठरीं सोहं सोहं । जन्मतांची ह्मणसी कोहं ॥२॥ ऐसा ठकडा पापिष्ठ । पुढें करिशी विषय चेष्टा ॥३॥ बाळ तारुण्य गेलें । पुढें वृद्धाप्य वयही आलें ॥४॥ नाहीं घडलें कीर्तन । तों पुढें आलें मरण ॥५॥ घेउनी जाती यमदूत । कुंभपाकीं तुज घालीत ॥६॥ नाना यातना ते करती । अग्निस्तंभा भेटविती ॥७॥ तेथें कोण सोडी तुज । आतां ह्मणसी माझें माझें ॥८॥ ऐसा भुलला गव्हार । भोगी चौऱ्यांयशींचा फेर ॥९॥ फेरे फिरुनी नरदेहीं आला । एकाजनार्दनीं वांयां गेला ॥१०॥

२२४४. **येती नरदेहा गमाविती** आयुष्य । प्रथम बाळदशेस भोगिताती ॥१॥ वाचा नाहीं तया रडे आक्रंदोनी । जननी तो स्तनीं लावी बळें ॥२॥ क्षुधा लागलीया औषध पाजिती । उदर दखतां देती स्तन बळें ॥३॥ संपतां द्वादश जालासे शहाणा । करुनी अंगना वेगीं देती ॥४॥ विषयाचे बळें मातलासे सर्प । सदा धुस् धुस् दर्प अंगीं वसे ॥५॥ सरलीया तारुण्य आला वृद्ध दशे । भोगितसे क्लेश नाना व्याधी ६ रामनाम वाचे सदा आठवणी नाहीं । धन दारापुत्र पाही माझें माझें ॥७॥ शेवटील घडी परिपूर्ण भरली । माती जड झाली पापिष्टाची ॥८॥ येउनी यमदूत नेताती बांधून । नानापरी ताडन करिताती ॥९॥ यातना ती सर्व भोगुनी ढकलिती । पुनरपि येती गर्भवासा ॥१०॥ चौऱ्यांयशीं लक्ष योनी फिरतां फिरतां । एकाजनार्दनीं तत्त्वतां नरदेह ११

२२४५. जंव देहातें देखती तंव माझें म्हणती । निमालीया रांडापोरें रडती ॥१॥ पहा कैसा अनुभव लौकिकाचा । देह निमाला कीं न कळे साचा ॥२॥ जीव आतमा न मरे कोणे काळीं । नि-

झाला देह चतुष्टयाची होळी ॥३॥ एकाजनार्दनीं देहा देखती मरण। गेला आला नाहीं तो तैसाचि जाण ॥४॥

२२४६. **निमालीया देहासाठीं** । रांडापोरें हाणती होटीं ॥१॥ तयासाठीं न रडती । आपुलें म्हणती कैसे होती ॥२॥ ऐसे भुलले पामर । नरक भोगिती अघोर ॥३॥ एका शरण जनार्दनीं । राम-नाम न घेती कोण्ही ॥४॥

२२४७. **मी मी ह्मणतां वांयां गेलें सर्व** । पाहे तूं अपूर्व नवल बापा ॥१॥ रावण नासला मी पणें गेला । रामें क्षय केला पुत्रपौत्रीं ॥२॥ मीपणें दुर्योधन बहुत गर्वीत । नासलें जीवित रणांगणीं ३ ऐसे ते बहुत मीपणें नासले । एकाजनार्दनीं भलें मीपण रहित ४

२२४८. **आहारे पामरा मीपण फुगारा** । व्यर्थ कांरे भारा वागविसी ॥१॥ शस्त्राचेनि रोम वक्र नोहे अंगा । तया सहस्र भगा जाहले देखा ॥२॥ विष अग्नीचेनी मेळें । तया कांहीं न पोळे ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन । देवापायीं केलें अर्पण ॥४॥

२२४९. **मी म्हणोनियां भार वाहे** । वाउगा जाय कुंथत ॥१॥ रात्रंदिवस जैसा खर॰। वोझें अपार वहातुसे ॥२॥ नावडे भजन पूजन कथा । संसाराची वाहे चिंता ॥३॥ आला आयुष्याचा काळ। परि न राहे तळमळ ॥४॥ आपण मरुनी आणिकां मारी । ऐसा नष्ट दुराचारी ५ एकाजनार्दनीं नाहीं भाव। तेथें न भेटेचि देव ॥६॥

२२५०. **म्हणती नरदेह पावन** । परी अत्यंत निंद्य जाण ॥१॥ जंव जन्मलोंचि नाहीं । तंव मरण लागलें पाहीं ॥२॥ देहीं देहा-सहसा । नित्य मृत्यु लागला सरिसा ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण। तैं चुके जन्ममरण ॥४॥

२२५१. **मनुष्य देहीं व्हावें ब्रह्मज्ञान** । घेतो पुढिलें आमंत्रण ॥१॥ पुढें जन्माचा विसार । घेतो अतिमानें तो पामर ॥२॥ चौ-ऱ्यांयशीं लक्ष योनीप्रती। कोटी कोटी फेरे होती ॥३॥ ऐसा मनुष्य-देह पावन । तो वेंची विषयाकारण ॥४॥ होतां विषयीं वासना। नाठवीची एकाजनार्दना ॥५॥

२२५२. **नाशिवंत देह नाशिवंत माया** । नाशिवंत काया काय

काज ॥१॥ यमाचा पाहुणा जाणार जाणार । काय उपचार करूनि वांयां ॥२॥ छायेसी बैसला सर्वांचि तो गेला । वृक्ष रडूं लागला गेला म्हणोनी ॥३॥ पांथस्थ मार्गस्थ येउनी राहिला । उदय होतां निघाला आपुल्या मार्गें ॥४॥ तो घरधनी रडत धांवे मागें । काय काज वेगें सांगा तुम्ही ॥५॥ उसनें आणितां सुख वाटे जीवा । देतां :ख जीवा काय काज ॥६॥ पाहुणा हा देह जाईल टाकुनी । एकाजनार्दनीं काय दुःख ॥७॥

२२५३. हें शरीर नाशिवंत साचें । जायाचें हो जायाचें अंतकाळीं ॥१॥ काय याचें सुख मानिती हे जन । पडिलेसे जाण मायाचक्रीं ॥२॥ संसाराचा या करिती विचार । भुलले पामर अधोगती ३ एकाजनार्दनीं पायाची भ्रमती । पुढें ती फजिती नेणवेचि ॥४॥

२२५४. नाशिवंत देह नाशिवंत माया । नाशिवंत छाया वांयां जैशी ॥१॥ मृगजळाचे परी नाशिवंत धन । यासी तूं भुलून गुंतलासी ॥२॥ व्यापारीं बाजारीं घातिलें दुकान । स्त्री पुत्र स्वजन तैसे बापा ३ एकाजनार्दनीं ऐशियाच्या छंदा । भुलोनी गोविंदा विसरसी ४

२२५५. क्षणभंगुर देह । याचा मानिती संदेह ॥१॥ उदकावरील तरंग । तैसें दिसे सर्व जग ॥२॥ पाहतां मृगजळा । जळ नोहेची निर्मळा ॥३॥ साउली अभ्राची । वांयां जाय जैसी ॥४॥ करितां लवण पुतळा । विरे जैसा मिळतां जळा ॥५॥ एकाजनार्दनीं तैसें । दिसतां देह नासे जैसें ॥६॥

२२५६. असत्याचें मूळ नरदेह साचें । वांयां काय याचें कवतूक ॥१॥ हरिनाम सारें सेवीं तूं निर्धारें । आणीक पसार शीण वांयां २ एकाजनार्दनीं मृगजळ वोखटें । दिसे तें गोमटें तृषा न हारे ३

२२५७. जाणतां जाणतां कां रे वेडा होसी । नाथिल्याच्या पिसीं हांव भरी ॥१॥ दोन दिवसांचे उसणे व्यापारी । काय त्यांची थोरी मानितोसी ॥२॥ दिवसाची छाया पूर्व पश्चिमेसी । तैशी या देहाची स्थिति जाणा ॥३॥ एकाजनार्दनीं हरिकृपेंवीण । दावील हीं खूण कोण बापा ॥४॥

२२५८. देहींच्या अवसाना । कोणी कामा नये कोण्हा ॥१॥ हे

तों मिळाले अपार । अवघा मायेचा बाजार ॥२॥ तुजसाठीं शोक। कोण्ही न करतीच दुःख ॥३॥ रडती पडती । पुढें कैसें होईल ह्मणती ॥४॥ आपुलीया हिता । रडती जना देखतां ॥५॥ याचें मानूं नको खरें । एकाजनार्दनीं त्वरें ॥६॥

२२५९. **नका करूं वाद विवाद पसारा** । वाउगा मातेरा नरदेहीं ॥१॥ आयुष्याचे अंतीं कामा नये कोणी । नेती ढकलुनी एकलेंचि ॥२॥ स्वजन स्वगोत्र नये कोणी कामा । सांडी त्यांचा प्रेमा परता होई ॥३॥ एकाजनार्दनीं मधाचीये मासी । तैसा सांपडसी ह्मफांशीं कोण सोडी ॥४॥

२२६०. **कांरे भांबावसी नास्तिकासाठीं** । कोरडी कां आटी करसी वांया ॥१॥ हें तों पोसणें आणिलें उसणें । जयाचें तया देणें अनायासें २ घ्यावें त्याचें द्यावें ऐशी आहे नीत। तूं रे दुश्चित ---- मनीं ॥३॥ न देतां तरी देणें ---- केव्हां ---- तों हेवा धरती पोटीं ४ एकाजनार्दनीं भरतां मापोडी। पडतसे उडी खालीं मग ॥५॥

२२६१. **आस्थिमांसाचा हा कोथळा** । ऐसा देह अमंगळा १ प्राणी ह्मणती माझें माझें । खर जैसें वाहे वोझें ॥२॥ न कंटाळे कधीं मन । जेवीं भुले सर्प जाण ॥३॥ एकाजनार्दनीं देवा । याचा विसर पाडावा ॥४॥

२२६२. **मिळती सख्या माया बहिणी**। हातीं घेउनी तेलफणी१ जंव आहे शरीर चांग। तंव काढितातीं चांग भांग ॥२॥ नासलिया शरीरातें। टाकितातीं तया परतें ॥३॥ पहा देहीं देव असतां। नाहीं ह्मणती सर्वथा ४ एकाजनार्दनीं पंचत्व। मग ह्मणती भूतभूत ५

२२६३. **देहींचें आयुष्य पूर्ण तें भरलें**। मग नाहीं उरलें मागील कांहीं ॥१। देहीं देह आहे तोंवरी अहंता। निमालिया तत्त्वतां वाव सर्व २ देहीं देहपणें मी मी माझें ह्मणे। मिथ्या सर्व जाणे देहाअंतीं३ एकाजनार्दनीं मिथ्या देह आहे। रामनाम बाहे सबराभरीत४

२२६४. **ह्मणती नरदेह पावन** । परी अत्यंत निंद्य जाण ॥१॥ योनिद्वारें ज्याचें जनन । सर्वेची मरण लागलेंसे ॥२॥ जंव जन्मलेंचि नाहीं । तंव तें मरण लागलें पाहीं ॥३॥ गर्भाच्याही ठायीं

भेवो । मरण भावो न चुकेची ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाहीं मरण । तेथें नाहीं जनन येणें जाणें ॥५॥

२२६५. **स्वप्नामाजी बंधन ।** जागृतीं पाहतां लटिकें स्वप्न ॥१॥ ऐशी जाणा देहस्थिती । जागृती स्वप्न ते भास चित्तीं ॥२॥ जागृतीं धरितां भाष । स्वप्नीं दिसे तो प्रकाश ॥३॥ जागृती स्वप्न दोन्ही पाहीं । एकाजनार्दनाचे पायीं ॥४॥

२२६६. **स्वप्नामाजी अनिरुद्धें देखिलीसे उखा ।** तयालागीं घेउनी गेली चित्ररेखा ॥१॥ तया सोडवण्या हरी । धांव घेतसे झडकरी ॥२॥ पाहे स्वप्नाचेनी कांतें । अनिरुद्धा केलेंसे निरूतें ॥३॥ स्वप्नेंची देखे सारा । एकाजनार्दनीं पसारा ॥४॥

२२६७. **आत्मा तो देहीं नाशिवंत नाहीं।** अशाश्वत [illegible] पाहीं कलेवर ॥१॥ समजोनी उमजोनि झांकिती डोळे। बळेंचि [illegible] अंधळे होती मूर्ख २ मरणाचे हावे एकमेकां बोलती । गेला [illegible] गेला ह्मणती असोनी जवळीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसे त अंध । भुलले मतिमंद भ्रांतियोगें ॥४॥

२२६८. **उलट भावना पालट मनाची ।** कायावाचा देहाची स्थिति एक॥१॥ होणार तें होय देहाचें पतन। तेथें कोणा कमीपण येतें जातें ॥२॥ आणिलें जयाचें तें देणेंचि आहे। सोस वाउगा वाहे काय फळ ३ एकाजनार्दनीं वाउगा पसार। व्यर्थ हांवभर प्राणी जाहले ४

२२६९. **धरिसी देहाची तूं आशा ।** तेणें फांसा पडशील ॥१॥ सोडविता नाहीं कोण्ही । पाहें विचारूनि मनामाजी ॥२॥ येती तैसे सवेंचि जाती । व्यर्थ कुंथती माझें माझें ॥३॥ एकाजनार्दनीं पैलपार । तरसी निर्धार विठ्ठलनामें ॥४॥

२२७०. **वांयांची आयुष्य जातसे खरें ।** उपाय तो बरें हरी एक ॥१॥ अवघा वेळ अवघा काळ । नका पोकळ घालवूं ॥२॥ जे जे घडी जे जे वेळीं । करा कल्लोळीं हरिकथा ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । भजा अनुदिनीं संतांसी ॥४॥

२२७१. **देहाची ममता न धरी साचार ।** करी कांरे विचार पैलथडी ॥१॥ भरिला भरिला सागर भरिला । उतरी कांरे वहिला संतसंगें ॥२॥ नामाची सांगडी बांधीत निर्धारें। तेणें पैलपार तरसी

देखा ३ सांगड नामाची धरी प्रेमभावें । संतां शरण जावें एकविधा ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण गेलिया । कळिकाळ पायां वंदी यम ॥५॥

२२७२. नरदेहीं आयुष्य गमाविलें सारें । परी रामभजन खरें केलें नाहीं ॥१॥ ऐसे जे अभागी पावती पतनीं । तया सोडवणी कोण करी ॥२॥ एकाजनार्दनीं मानी हा विचार । राम चराचर जप करीं ३

२२७३. प्रपंचीं गुंतली । बळें माझें माझें ह्मणती ॥१॥ ऐसे अभागी ते खर । नेणे विचार सारासार ॥२॥ चिखलीं रुतती । आणिकातें धांवा ह्मणती ॥३॥ बळें कृशान पदरीं । बांधिताती दुराचारी ॥४॥ कुंथाकुंथी बळें । यम मारीतसे सळें ॥५॥ शरण जनार्दना । कोण्हा नोहेचि वासना ॥६॥ जनार्दनाचा एका । बोल बोलतसे देखा ॥७॥

२२७४. प्रपंचाचा भार वाहातसे खर । न कळे विचार साधनाचा ॥१॥ गुंतलासे मीन गळाचिये परी । आमीष देखोनी वरी गिळीतसे २ टाळी लाऊनियां बैसला सेवक । तैसाचि तो देख नामहीन ३ आवडी आदरें न ये नाममुखीं । एकाजनार्दनीं सुखी केवीं होय ४

२२७५. न कळेची मूढा सुखाची ती गोडी । पायीं पडली बेडी प्रपंचाची ॥१॥ पान लागलिया गूळ न ह्मणे गोड । तैसे ते मूढ विसरले नाम ॥२॥ शुद्ध वैराग्याचा मानिती कंटाळा । पाळिती अमंगळा प्रपंचासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाहीं भाव खरा । तया त्या पामरा सांगुनी काय ॥४॥

२२७६. भासतसे दोर विखाराचे परी । तैसीच हे थोरी प्रपंचाची ॥१॥ भुलले भुलले प्रपंचीं गुंतले । वांयांची उगले बोल कां हे ॥२॥ श्वानाचियेपरी मागें पुढें पाहे । माझा म्हणोनी वाह्यां कवटाळिती ॥३॥ एकाजनार्दनीं अवकाळीं मेघ । तैसा प्रपंचीं दंभ लटिकाची ४

२२७७. प्रपंच आमिष गुंतशील गळीं । शेवटीं तळमळी होईल रया ॥१॥ स्त्रीपुत्र धन हें केवळ जाळें । गुंतशील बळें यांत रया २ पुढील विचार धरी कांहीं सोय । संतसंग लाहें अरे मूढा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सत्संगावांचुनी । कोण निर्वाणीं तारील तुज ॥४॥

२२७८. बाळ तरुण वृद्ध ऐसे ते पाहिले । पाहुनी निमाले

देखसी रया ॥१॥ प्रपंच काबाड कोंबड्याचे परी । पुढेंचि उकरी लाभ नाहीं ॥२॥ तुज सुख दुःख मागील आठव । आतां भाकीं कींव कांहीं रया ॥३॥ एकाजनार्दनीं अह्मा रांडलेका । भोगिसी अनेका योनी रया ॥४॥

२२७९. जाणते नेणते दोघेही गुंतती । वांयां कुंथाकुंथी करिती रया ॥१॥ प्रपंच व्यसन न चुके पामरा । करती वेरझारा न चुके रया ॥२॥ वोढाळ सांपडतां बांधिती दावणी । कोण करुणावचनीं सोडी रया ॥३॥ एकाजनार्दनीं करितां प्रयाणा । नाहीं ती करुणा यमासी रया ॥४॥

२२८०. ऐशी प्रपंचाची गोडी । जन्ममरण घेती कोडी ॥१॥ नाहीं तया कांहीं धाक । जन्म मरणाचा देख ॥२॥ आलिया देहासी । नाठविती हृदयस्थासी ॥३॥ जरा आलिया निकटीं । करी प्रपंचाची राहटी ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । नायकती मूर्ख जन ॥५॥

२२८१. दीपाचिया अंगसंगा । कोण सुख आहे पतंगा ॥१॥ दीपा रूपाचेनि कोडें । पतंग स्नेहांत उडी पडे ॥२॥ एक निमाले देखती । दुजा उडी घाली अवचित्तीं ॥३॥ ऐशीं भुललीं बापुडीं । एकाजनार्दनीं धरूनि गोडी ॥४॥

२२८२. काळ आलारे जवळीं । वाचे जपें नामावळी ॥१॥ अंतकाळीं जाण । तुज होईल बंधन ॥२॥ नको गुंतूं संसारा । चुकवीं जन्ममरण फेरा ॥३॥ कोणी कोणाचे न सांगाती । अवघे सुखाचेच होती ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । कायावाचामनें जाण ५

२२८३. संसार पसर करिसी तळमळ । कांरे घननीळ नाठविसी ॥१॥ पुत्रदाराधन कवण हे कवणाचे । आहे तोंवरी माझें माझें ह्मणती ॥२॥ लटिका प्रपंच सर्व नाशिवंत । एक हें शाश्वत हरिनाम ३ ह्मणे जनार्दन एकनाथा घेई । प्रेमसुख पाहीं पावशील ४

२२८४. अवघे सुखाचे सांगाती । दुःख देखतां पळती ॥१॥ सुख देखोनि ह्मणती माझें । दुःख देखतां पळती वोजें ॥२॥ यापरि अवघें लटिकें देख । एकाजनार्दनीं पाहे सुख ॥३॥

२२८५. **नरदेहा येऊनि गमावी आयुष्य ।** धरीना विश्वास रामनामीं ॥१॥ अंतकाळीं तया कोणी नये कामा । वाउगाचि श्रमा पडतो डोहीं ॥२॥ माझें माझें म्हणोनियां कवटाळितो बाहीं । प्रपंच प्रवाहीं धांव घाली ॥३॥ एकाजनार्दनीं करितां कल्पना । गेलासे पतना यमलोकीं ॥४॥

२२८६. **कां रे नागवीसी दिवसाचे चोरी ।** प्रपंच भोंवरीं पडसी रया ॥१॥ वाचे नाम गाय वाचे नाम गाय । नाम न गातां होय दुःख रया॥२॥ सुख दुःखें दोन्ही भातुकी असती । प्रपंचाचे अंतीं भोगिसी रया ॥३॥ रामनाम वाचे सदा गात जाय । न धरीं तूं हाय वाउगी रया ॥४॥ एकाजनार्दनीं किती सांगूं मूढा । वांयां तूं दगडा भूमीभार ॥५॥

२२८७. **कां रे हावभरी जाहलासी पामरा ।** भार वाहसी खरा प्रपंचाचा ॥१॥ नाम श्रीरामाचें नित्य घेई वाचे । तुटेल जन्माचें दुःख जाण ॥२॥ यातना यमाची दुःखाची परवडी । नामें धरी गोडी आवडीनें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नायकसी मूढा । अहारे दगडा धर्मलंडा ॥४॥

२२८८. **भक्ती नाहीं नामीं तो चांडाळ पतीत ।** तोची जाणावा कुश्चित नष्ट येथें ॥१॥ प्रपंच कर्दमीं बुडोनियां ठेले । संतांविण उगले फजीत होती ॥२॥ पुत्र मित्र कांता मानुनी भरवंसा । याचा मोहफांसा जन्मवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं अंतीं आहे कोण । न कळे संतांविण निश्चयेंसी ॥४॥

२२८९. **नवल देखिलें संसाराचें बंड ।** त्याचें कोणी तोंड न ठेंचिती ॥१॥ गुंतलेची बळें चिखलें माखलें । कर्मी जन्मफळें भोगिताती ॥२॥ नाथिला पसारा मानिती तो साचा । वेध हो तयाचा वागविती ३ एकाजनार्दनीं नाडलेसे मोहें । संदेह संदेहें गोंवियलें ४

२२९०. **वाउगाची पसारा ।** कां रे वाढविला गव्हारा ॥१॥ म्हणसी माझें माझें । अंतीं कोण आहे तुझें ॥२॥ भुललासी वांयां । गमाविसी व्यर्थ काया ॥३॥ कोण हें कोणाचें । एकाजनार्दनीं साचें ४

२२९१. **वाउगाची शीण करिसी सर्वथा ।** चुकसी परमार्थी मूढा जाण ॥१॥ किती करिसी सोस माझें माझें म्हणोनी । शेवटीं बंधनीं

पडसी मूढा ॥२॥ अंतकाळीं कोणी नाहीं रे सांगाती । होईल फजिती तुझी तुला ॥३॥ एकाजनार्दनीं वाउगाचे धंदा । त्यजूनि गोविंदा सेवी बापा ॥४॥

२२९२. उपजोनि प्राणी गुंतला संसारीं । आपुला आपण वैरी होय रया ॥१॥ न कळे पामरा नरकाचें तें मूळ । विषय सुख अमंगळ भोगी रया ॥२॥ नाथिलिया प्रपंचा गुंतला बराडी । सैर वोढावोढी होईल रया ॥३॥ न कळे तयासी जाहला बुद्धीहीन । माझें माझें कवळोन रडे रया ॥४॥ एकाजनार्दनीं अभागी पामर । भोगिती अघोर नरक रया ॥५॥

२२९३. दुःखाच्या खडकी आदळती प्राणी । परि संसाराचा मनीं वीट नये ॥१॥ कामाचीया लाटें कर्दमाचे पुरीं । बुडे तरीं हाव धरी अधिकची ॥२॥ वारितां नायके भ्रमलासे कीर । सांपडे सत्वर पारधीया ॥३॥ एकाजनार्दनीं यमाचीया फांसां । पडेल तो सहसा न कळे मूढा ॥४॥

२२९४. सर्पें धावोनी धरिल्या तोंडीं । स्वांगा घालितसे वेढी ॥१॥ सर्प बाधेची सांकडी । निवारी मंत्रवादी गारुडी ॥२॥ रिघतां सद्गुरूसी शरण । जैसें निरसे जन्ममरण ॥३॥ संसार सर्प मिथ्या देहीं । एकाजनार्दनीं सदा ध्याई ॥४॥

२२९५. अशाश्वत देह जाईल जाईल । वांयांचि गमाविल अभागी तो ॥१॥ नये मुखीं कदा श्रीरामचारित्र । वांयांचि पैं वक्त्र जल्पे सदा ॥२॥ दिननिशीं करी संसाराचा धंदा । नाठवी गोविंदा मूढ कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं अभागी तो खरा । तपाच्या डोंगरा हाव धरी ॥४॥

२२९६. भजन करितां लाजतो पामर । संसारीं चित्त स्थिर सदा वाहे ॥१॥ तीर्थयात्रे जाय संसार चिंता वाहे । पुराण कीर्तनीं ये निद्रा बळें ॥२॥ ऐसा तो पापिष्ट कर्म तें सबळ । एकाजनार्दनीं ह्मणे दोषी अमंगळ ॥३॥

२२९७. मधाचिया बोटा गुंतले लिगाडीं । तैशी घरवडी संसाराची ॥१॥ वाउगाची सोस रचिलीया कंद । झाडूनि नेतां वेध

मक्षिकेसी ॥२॥ एकाजनार्दनीं विचारी मानसीं । वांयां भव-पाशीं गुंतूं नको ॥३॥

२२९८. पाहतो देखतो कानीं जें ऐकतो । परी सदाचि पहातो संसार मनीं ॥१॥ मीनाचीये परी गुंतलासे जळीं । परी संसारा कवळी अधम तो ॥२॥ दानधर्म कांहीं न वेंचे आडका । रुक्यासाठीं थडका घेत असे ॥३॥ एकाजनार्दनीं संसारावेगळा । कैं मी गोपाळा होईन साचा ॥४॥

२२९९. भरला तो हावे ह्मणे माझें माझें । वाहातसे ओझें संसाराचें ॥१॥ कुंथत कुंथत वेरझारा करी । खराचीये परी पृष्ठीं वाहे ॥२॥ न मिळेचि अन्न बहुत आपदा । परी त्या गोविंदा स्मरेचिना ॥३॥ ऐसे जन्मोनियां दास संसाराचे । एकाजनार्दनीं त्याचें तोंड काळें ॥४॥

२३००. न कळे पामरा कांहीं हा विचार । भोगावे अघोर किती जन्म १ मरुनी जन्मावें मरूनि जन्मावें । पुनरपि मरावें वेरझारीं २ एकाजनार्दनीं न मानीं विश्वास । दृढ धरी पाश संसाराचा ॥३॥

२३०१. पाहतां पाहतां नेत्र गेले । परी भुललोंसे मेळे संसाराच्या ॥१॥ जाउनी धरितों माझें म्हणोनियां । परी ते वांयां जाती सर्व ॥२॥ विषय भोगितों गर्दभाचे रीतीं । लाभ तो निश्चिती लत्ताप्रहर ॥३॥ एकाजनार्दनीं मंडूकाचे परी । वटवट खरी संसारीं ते ॥४॥

२३०२. पिसाळलें श्वान पाणीयासी बीहे । तैसा नरदेह संसारासी ॥१॥ वाउगाची शीण पावती पतन । नेणे आपुलें विंदान भुलला वांयां ॥२॥ मर्कटासी जेवीं मदिरा पाजिली । भूतबाधा झाली तयावरी ॥३॥ सैरावैरा नाचे कोण न तया हांसे । एकाजनार्दनीं तैसे मनुष्यदेहीं ॥४॥

२३०३. अवघें आयुष्य काळाधीन जाहलें । परी चित्त त गुंतलें संसारांत ॥१॥ सापें दर्दूर गिळियेला मुखीं । तेणेंचि तो शेखीं मक्षिका धरी ॥२॥ ऐसे हावभरी प्राणी पैं नाडले । ह्मणतीं माझे वहिले कन्यापुत्र ॥३॥ एकाजनार्दनीं मृगजळाची आशा । पडे तेणें फांसा गळा बळें ॥४॥

२३०४. **काय सुख आहे संसारीं** । म्हणोनी भरलासी हाव भरी । वाचे स्मरे श्रीहरी । दिननिशीं प्रपंचीं ॥१॥ जन्म जाहलीयापासून । सदा संसाराचें ध्यान । नाहीं कधीं आठवण । न ये मुखीं रामनाम ॥२॥ ऐसा भार वाही खर । परि तया न कळे साचार । आहे पुढें यातना अघोर । हें कांहीं नाठवी ॥३॥ ऐसें होतां भरलें आयुष्य । मृत्यु पुन्हां येत जन्मास । ऐशा भोगी चौऱ्यांयशीं निःशेष । एकाजनार्दनीं ह्मणे त्यास लाज नाहीं ॥४॥

२३०५. **अशाश्वतासाठीं** । कां रे देवासवें तुटी ॥१॥ अंतकाळींचें बंधन । कोण निवारी पतन ॥२॥ तूं म्हणसी हें माझें । खरा ऐसें वाहसी वोझें ॥३॥ पावलीया अवसानीं । कोणी नाहीं वा निर्वाणीं ॥४॥ याचा न धरीं विश्वास । एकाजनार्दनाचा दास ॥५॥

२३०६. **उघडा अनुभव असोनियां देहीं** । वांयांचि प्रवाहीं कां पडसी ॥१॥ संसार दुस्तर कूप हा निर्धार । पडतां अंधकार सुटे जाण २ भ्रमतां भ्रमतां नयेचि बाहेरी । चौऱ्यांयशीं फेरी पुनः पुनः ३ एकाजनार्दनीं नको हा विचार । वांयां फजितखोर होशी बापा ४

२३०७. **नेणतां नेणतां कां रे अंध होशी** । माझें म्हणविशी कां रे बळें ॥१॥ तूं कोण कोठील आहेसी कोणाचा । शिणतोसी साचा मी माझें म्हणुनी ॥२॥ रहाट माळ जैसी जात येत वरी । तैशीच हे परी जन्म देहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं करी कां विचार । वांयां हावभर फिरूं नको ॥४॥

२३०८. **गुंतला सर्प भुलला नादा** । तैशी प्राणियासी आपदा संसाराची ॥१॥ सदा तळमळ मन नाहीं स्थिर । भोगिती अघोर जन्मोजन्मीं ॥२॥ नळिका यंत्रामाजी सांपडे वानर । संसारीं तो नर तैसा गुंते ॥३॥ एकाजनार्दनीं करितां नाना युक्ती । मागें ही फजिती पुढें होती ॥४॥

२३०९. **कासयासी मूढा करिती संसार** । पुढें तो अघोर थोर आहे ॥१॥ बळेंचि कां रे नागवसी पहातां । विषय भोग भोगितां दुःख बहु ॥२॥ पातकाची राशी हे तों कन्यापुत्र । तूं कां रे पवित्र त्यासी म्हणसी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाशिवंतासाठीं । देवासवें तुटी पाडितोसी ॥४॥

२३१०. वांयांचि भुली पडली गव्हारा । भ्रमशी भोंवरां संसारींच्या ॥१॥ कां रे सावध न होशी मूढा । शिणशी दगडा फजितखोरा ॥२॥ गुंतुनी पडसी वाउग्या व्यसनीं । संसार घसणीं चौऱ्यांयशींच्या ॥३॥ एकाजनार्दनीं किती हें सांगावें । जाणत जाणत नागवे निलाजिरा ॥४॥

२३११. आमिष लाउनी मीनातें गोंविती । तैसी संसारस्थिति जाणें बापा ॥१॥ पान लागलिया गूळ न ह्मणे गोड । नामामृतीं चाड न धरती ॥२॥ पहाती डोळां देखती प्रकार । परि विषयाचा आदर न सांडिती ॥३॥ माझें माझें ह्मणोनी दृढ धरिताती । एकाजनार्दनीं भोगिती चौऱ्यांयशीं ॥४॥

२३१२. संसाराचें सुख कोण पैं सांगती । होत आहे फजिती लहानथोरां ॥१॥ सर्पे मंडूक धरिलासे मुखीं । तेणें पैं शेखीं मक्षिका धरी ॥२॥ मरती बापुडीं हाव धरती गोडी । तरी तीं वेडीं नागवती ॥३॥ एकाजनार्दनीं न धरी सोय । वांयांचि धांवो जाय हांव भरी ॥४॥

२३१३. काय ऐसा यासी मानला विचार । संसार पसर गोड वाटे ॥१॥ बुडतां देखती आणिकांसी डोळे । परि तुमजे अंधळे बळें होती ॥२॥ सायासें शिणती माझें ह्मणोनियां । एकाजनार्दनीं वांयां जाती हीन ॥३॥

२३१४. मक्षिकेनें जैसा रचियेला कंद । वाउगाची वेध तैशापरी ॥१॥ आणिकें झाडितां गुंतोनि पडती । तैशी ही फजिती संसाराची ॥२॥ एकाजनार्दनीं कृपा न करी देव । तोंवरी अभाव सर्व जाणा ॥३॥

२३१५. स्वप्नवत संसार माना हा निर्धार । अशाश्वत जाणार छाया जैशी ॥१॥ मृगजळ नाथिलें दिसतसे जळ । पहा हो प्रबळ पटळ मेघ जैसे ॥२॥ एकाजनार्दनीं वाउगा आभास । देवाविण सौरस वाउगा भासे ॥३॥

२३१६. वाउगाचि सोस वहाताती वोझें । ह्मणती माझें माझें हीन भाग्य ॥१॥ जाणतीं नेणती राहाटी देखती । मरती रडती देखती त्या ॥२॥ एकाजनार्दनीं भुलले ते वांयां । परि देवराया शरण न जाती ॥३॥

२३१७. **घरसी संसाराची हाव** । माझें माझें ह्मणशी सर्व । हें तंव कोणाचें वैभव । तुज न कळे पामरा ॥१॥ आयुष्यमान जंव आहे । तंव सर्वां होशी साह्य । अंतकाळीं पाहें । कोणी कामा न येती ॥२॥ तुज जे ह्मणती उत्तम । त्यांचा तुज मोठा भ्रम । अंतकाळीं पावशी श्रम । एकलाचि पामरा ॥३॥ ह्मणोनि सर्व भावें हरी । स्मरण करी निरंतरीं । एकाजनार्दनीं निर्धारीं । नाम स्मरे वेळोवेळां ॥४॥

२३१८. **छाया पैं वृक्षाची बैसतां सुख** । तैसा संसार देख प्राणीमात्रा ॥१॥ गुंडती बळें गुंडती बळें । माझें माझें सळें काळ तोंडें ॥२॥ असतां बरवी करिती आणिक सेवा । आवडली या देवा धांवें ह्मणती ॥३॥ ऐसा काळतोंडा जनीं जाला वेडा । एकाजनार्दनीं रेडा पशुजन्मीं ॥४॥

२३१९. **सुखावोनि पतंग दीपावरी पडे** । परि शेवटीं जोडे देह अंत ॥१॥ तैसे प्राणीमात्र संसारीं भुलले । कष्ट ते उगले करिताती २ भिलाव्याचे परि प्रपंच गोमटा । परी काढी चपेटा अंतरींचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं भुलले पामर । वांयां नरक घोर भोगिताती ॥४॥

२३२०. **मिथ्या हा संसार** । अवघा मायेचा बाजार ॥१॥ स्त्रिया पुत्रधन । हें तों सर्व मायिक जाण ॥२॥ यांत गुंतूं नको नरा । न करी आयुष्य मातेरा ॥३॥ वाचे वदे हरिहर । करी ध्यान निरंतर ॥४॥ एकाजनार्दनीं नरा । नित्य भजे हरिहरा ॥५॥

२३२१. **कोणाचें घरदार मृगजळ संसार** । तुझा तूं विचार करीं बापा ॥१॥ सोयरा तूं देव करी पा संसारीं । वांयां हाव भरी होऊं नको ॥२॥ द्वैत अद्वैत टाकुनी परतें । होई पां सरता देवापायीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं देवाविण तुज । राखील पां सहज कोण दुजा ॥४॥

२३२२. **कोण हरी आतां संसाराचा छंद** । न स्मरतां गोविंद दुःख बहू ॥१॥ शाहाणे बुडती शाहाणे बुडती । शाहाणे बुडती भवडोहीं ॥२॥ तत्त्वज्ञानाच्या सांगताती गोष्टी । परि संसार हिंपुटी होती मूढ ॥३॥ एकाजनार्दनीं संसाराचा छंद । टाकुनी गोविंद भजे कां रे ॥४॥

२३२३. **संसार सागरीं बुडालिया प्राणी** । करी सोडवणी कोण

त्याची ॥१॥ अविद्यादि पंचक्लेश हे तरंग । बुडालें सर्वांग प्राणियाचें ॥२॥ भ्रमाच्या आवर्तामाजी सांपडला । सोडवी तयाला कोण आतां ॥३॥ स्त्रियापुत्र आप्त बंधु हे सोयरे । ओढिताती सारे मत्स्याऐसीं ॥४॥ प्रचंड या कामें पसरिलें जाळें । त्यामाजी गुंतले प्राणी जात ॥५॥ एकाजनार्दनीं उच्चारील नाम । सुखाचा आराम प्राप्त होय ॥६॥

२३२४. **फट गाढवाच्या लेका** । संसार केला फुका ॥ ध्रु० ॥ खटपट करितां खटपट करितां गेला सारा वेळ । रामनाम घेतां तुझी बैसे दांतखीळ ॥१॥ कैंचा आपा कैंचा बापा कैंचा मामा काका । कैंची आई कैंची ताई कैंची बहीण आका ॥२॥ कैंचें घर कैंचें दार भुललासी फुका । कैंची सासू कैंची बाइल त्यांनीं नेला पैका ॥३॥ बारा सोळा मुलें झालीं त्याला झाले नातु । द्रव्य होतें तें सरुनी गेलें कंबरेवर हातु ॥४॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे हा संसार खोटा । हरिस्मरण करा कधीं नये तोटा ॥५॥

२३२५. **किती वेळां जन्म किती वेळां मृत्यु** । हाचि न कळे अंतु भाग्यहीना ॥१॥ जन्मोनी संसार मानितो बरवा । परि या राघवा शरण न जाय ॥२॥ पावलिया मरण सहज नरक कुंडीं । कोण तया सोडी अधमासी ॥३॥ स्वप्नामाजी नेणें परमार्थ मानसीं । सदा चौऱ्यांयशीं फेरे भोगी ॥४॥ एकाजनार्दनीं नोहेचि सुटिका । भाग्यहीन देखा मरे जन्में ॥५॥

२३२६. **मृगजळाच्या पुरीं गुंतशी पामरा** । कोण तुज निर्धारा सोडवील ॥१॥ पडशी पतनीं चौऱ्यांयशीं आवर्ती । तेव्हां तुझी गती कैशी होय ॥२॥ जीवीं जीवपण शिवीं शिवपण । वेगळें तें जाण दोन्ही होती ॥३॥ यातना अनंत तुज भोगविती । तेथें काकुलती कोणा ऐशी ॥४॥ यमाचे ते दूत मारिती पामरा । कां रे संसारा न चुकशी ॥५॥ एकाजनार्दनीं सांगतो विचार । रामनामें परिकर जप करीं ॥६॥

२३२७. **संसारीं तरले बोलती तें कुडें** । जाती ते बापुडे अधोगती ॥१॥ नेणती आचार विचार स्वधर्म । करताती कर्म मना

तैसें ॥२॥ न तरती भवसागरीं बुडती ह्व्यासें । लागतसे पिसें धन आशा ॥३॥ एकाजनार्दनीं आशा हे सांडोनी । गोविंद चरणीं मिठी घाला ॥४॥

२३२८. **आपुलें पारखें सांगतां नायकती** । करितसे खंती संसाराची ॥१॥ काय संसाराचें सुख तें तयासी । कोण फांसा फांशी चुकवील ॥२॥ कधीं रामनाम नाठवी पामर । भोगितो अघोर जन्म कोटी ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकपणें शरण । जनीं जनार्दन आह्मा आहे ॥४॥

२३२९. **देह नाशिवंत अभ्रींची साउली** । तैशी परी बोली संसाराची ॥१॥ जळगारीं जैसें उदक नाथिलें । कीं मृगजळ पसरलें चहूंकडे ॥२॥ पुरुषाची छाया वाउगाचि भास । चोराचा पैं लेश काय तेथें ॥३॥ रज्जु देखतांचि भासतसे सर्प । एकाजनार्दनीं दर्प संसाराचा ॥४॥

२३३०. **वांयांचि कासया करितां आटाआटी** । ह्मणें पाडा तुटी संसारासी ॥१॥ संसार कर्दमीं गुंतलेती बापा । किती वेळां खेपा कराव्या त्या ॥२॥ मरावें जन्मावें मरावें जन्मावें । खंडन केंव्हां व्हावें न धरा शुद्धि ॥३॥ एकाजनार्दनीं किती तें सांगावें । नायकती ह्मवे भरले जीव ॥४॥

२३३१. **जे आसक्त संसारीं** । ते अघोरीं पडती ॥१॥ तयां नाहीं सोडविता । सद्गुरुनाथावांचुनी ॥२॥ त्याचे चरण धरा चित्तीं । मग भीति कासया ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । जन्ममरण चुकलें ४

२३३२. **संसार म्हणसी माझा** । कां रे गुंतसी वोजा ॥१॥ राहें अलिप्त संसारीं । अंतरीं धरूनियां हरी ॥२॥ तेणें चुकती बंधनें । पावन करिती संतजन ॥३॥ त्रैलोक्यीं ज्याचा शिक्का । एकाजनार्दनीं नाम घोका ॥४॥

२३३३. **मागें बहुतांसी सांगितलें संतीं** । वांयां हे फजिती संसार तो ॥१॥ अंधाचे सांगाती मिळालेंसे अंध । सुख आणि बोध काय तेथें ॥२॥ विष खाऊनियां प्रचीत पाहे कोणी । तैसा अधमपणीं गुंतूं नको ॥३॥ एकाजनार्दनीं जाऊं नको वांयां । संसार माया लटिकी ते ॥४॥

२३३४. **नोहे सायास रामनामीं** । संसारासी गुंते प्राणी ॥१॥ आठवी वाचे रामनाम । संसार नुरेची श्रम ॥२॥ नको करूं वांयां श्रम । वाचे म्हणे रामनाम ३ आवडीनें नाम घोका । म्हणे जनार्दनाचा एका ४

२३३५. **अष्टही प्रहर करिसी संसाराचा धंदा** । कां रे त्या गोविंदा स्मरसी ना ॥१॥ अंतकाळीं कोण सोडवील तूतें । कां रे स्वहितातें विसरलासी ॥२॥ यमाची यातना न चुके बंधन । सोडवील कोण तुजलागीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं गुंतलासी वांयां । भजे यादवराया विसरूं नको ॥४॥

२३३६. **वांयांची सोस संसार कामाचा** । रामनामीं वाचा रंगो कां रे ॥१॥ यापरती जीवा सोडवण नाहीं । वेदशास्त्रीं पाहीं भाष्य असे ॥२॥ पुराणें डांगोरा पिटिती नामाचा । तें तूं कां रे वाचा न वदसी ॥३॥ सायास साधनें न लगे आणीक । एकाजनार्दनीं ऐक्य मन करी ॥४॥

२३३७. **सांडीं पां सांडीं संसाराचा छंद** । आठवीं गोविंद वेळोवेळां ॥१॥ न लगे सायास न लगे सायास । आठवीं श्रीहरीस मनोभावें ॥२॥ षड्वैरीयांचें तोडी पां बिरडें । करीं तूं कोरडें आशापाश ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण स्वभावें । भोगी तूं गौरवें वैकुंठींचें ॥४॥

२३३८. **अहारे मूढा अहारे मूढा** । जन्मोनी दगडा काय केलें ॥१॥ साठी घटीं करसी संसाराचा छंद । वाचे तो गोविंद नुच्चारिसी २ एकाजनार्दनीं श्रीरामावांचून । चुकवील बंधन कोण मूढ ३

२३३९. **बुडालिया जळीं धांवतसे कोण** । तैसे प्राणी जन बुडताती ॥१॥ संसार हा डोहो दुस्तर पारखा । सांगड ती देखा रामनाम २ एकाजनार्दनीं संतांचा आधार । उतरूं पैलपार भवडोहीं ३

२३४०. **संसारीं आलिया प्राणी** । तया यमाची जाचणी । अंतीं तयासी निर्वाणीं । कोणी नाहीं ॥१॥ करी नामाचें स्मरण । तेणें तुटेल बंधन । कायावाचा मनें जाण । संतां शरण जाईं ॥२॥ नासती पापें होय होळी । विठ्ठलनामें वाजवीं टाळी । कळिकाळ पायांतळीं । वैष्णवासांगातें ॥३॥ भाव धरी बळकट । आशापाश तोडीं नीट । रामनाम जपे स्पष्ट । यातना ते चुकती ॥४॥ सोस करीं

नामाचा । आणीक शीण उगाचि साचा । एकाजनार्दनीं ह्मणे वाचा । रामनाम गाये ॥५॥

२३४१. **करूं करूं ह्मणतां गेले वांयांविण** । संसार तो शीण केला वेगीं ॥१॥ अधमा न कळे अधमा न कळे । झांकोनियां डोळे घाणा नेती ॥२॥ यमदूत नेती तयांसी तांतडीं । मारिती वरी कोडी यमदंडें ॥३॥ एकाजनार्दनीं चुकवीं या यातना । संतांच्या चरणा शरण रिघे ॥४॥

२३४२. **मी माझें आणि तुझें** । टाकी परतें हें वोझें । नामें पावन होसी सहजें । तेंचि सेवी आवडीं १ नको गुंतूं या लिगाडा । सोडीं सोडीं या दगडा । भवबंधनाचा हुडा । पडेल अंगावरुता॥२॥ देईं टाकुनी लवलाही । रामनाम मुखें गाईं । एकाजनार्दनापायीं । तरीं सुखा काय उणें ॥३॥

२३४३. **अल्प आयुष्य अल्प सर्व** । अल्प वैभव समजेना ॥१॥ ह्मणे सदा माझें माझें । परी न लाजे काळासी ॥२॥ त्यासी ऐसें न कळे कदा । संसारधंदा मिथ्या हा ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । नाठवी मनीं श्रीहरीसी ॥४॥

२३४४. **देह भोगितसे मुख्य गोडी** । स्त्री भोगतो आवडी ॥१॥ स्त्री हातीं धरितां देख । वाढे प्रपंचाचें दुःख ॥२॥ जें जें आणी तें तें थोडें । धनधान्य आवडे कुडें ॥३॥ ऐसा भुलला संसारा । लक्ष चौऱ्यांयशीं वेरझारा ॥४॥ सोडविता नाहीं कोण्ही । एकाजनार्दनावांचुनी ॥५॥

२३४५. **पावला जनन मातेचे उदरीं** । संतोषली माता तयासी देखोनी ॥१॥ जो जो जो जो ह्मणोनी हालविती बाळा । नानापरी गाणें गाती करिती सोहळा ॥२॥ दिवसेंदिवस वाढला सरळ फोक । परि कर्म करी आचाट तया न साहावे दुःख ॥३॥ शिकवितां नायके पडे भलते वेसनीं । एकाजनार्दनीं पुन्हां पडतसे पतनीं ॥४॥

२३४६. **अभागी ते पामर** । भोगिती नरक अघोर ॥१॥ जाहला बाईलेचा अंकित । वर्ते जाणोनी मनोगत ॥२॥ नावडे माता पितियाची गोष्टी । ह्मणे हे बोलती चावटी ॥३॥ एकाजनार्दनीं दुर्जन । पावती नरकीं ते पतन ॥४॥

२३४७. **पिता सांगतां गोष्टी** । तयासी करितो चावटी ॥१॥ नायके शिकविलें । ह्मणे ह्मातान्यासी वेड लागलें ॥२॥ बाईल बोलतांचि जाण । पुढें करून धांवे कान ॥३॥ ऐसें नसावें संतान । वांयां भूमीभार जाण ॥४॥ एकाजनार्दनीं अमंगळ । त्याचा होईल विटाळ ॥५॥

२३४८. **व्हावें निसंतान** । हेंचि एक बरें जाण ॥१॥ येर श्वान ते सूकर । जन्मां येवोनियां खर ॥२॥ मातापित्याचा कंटाळा । न पहावें त्या चांडाळा ॥३॥ देखतांचि सचैल स्नान । करावें तें पाहुनि जाण ॥४॥ पुत्र नोहे दुराचारी । एकाजनार्दनीं ह्मणे वैरी ॥५॥

२३४९. **नवमास वरी वाहिलें उदरीं** । तिसी दारोदारीं हिंडविती ॥१॥ लालन पालन करीत आवडीं । जोडली ती जोडी नेदी तिसी ॥२॥ सर्वभावें दास बाइलेचा जाहला । एकाजनार्दनीं अबोला धरी माते ॥३॥

२३५०. **मायबापां न घाली अन्न** । बाइलेच्या गोता संतर्पण ॥१॥ मायबापां नसे लंगोटी । बाइलेच्या गोता नेसवी धट्टी ॥२॥ मायबापां न मिळे गुंजभर सोनें । बाइलेच्या गोता घडी अळंकार लेणें ॥३॥ मायबापें श्रमोनियां मेलीं । एकाजनार्दनीं बाईल प्रिय जाहली ॥४॥

२३५१. **मातेचिया गळां न मिळे गळसरी** । बाईलेसी सरी सोनियाची ॥१॥ मातेचिये हातां न मिळे कांकण । बाईले करीं तोडे घडी जाण ॥२॥ मातेसी न मिळे अंगीं चोळी । बाईलेसी नेसवी चंद्रकळा काळी ॥३॥ बाइले आधीन ठेविलें जिणें । एकाजनार्दनीं नरकीं पेणें ॥४॥

२३५२. **मातेसी न मिळे खावयासी अन्न** । बाईलेसी घाली नित्य मिष्टान्न ॥१॥ ह्मणे बाईल माझी संसारी बहु । मातेनें मज बुडविलें बहु ॥२॥ मातेनें माझा संसार बुडविला । माझ्या बाईलेनें वाढविला ॥३॥ माता माझी अभागी करंटी । बाईल प्रत्यक्ष सभागी मोठी ॥४॥ एकाजनार्दनीं बाइलेआधीन जाहला । मातेसी अबोला धरिला तेणें ॥५॥

२३५३. **बाईलेचा जाहला दास । न करी आस मातेची ॥१॥** नव महिने वोझें वागवून । तिचा उतरी तो शीण ॥२॥ बाइलेच्या बोला । धरी मातेसी अबोला ॥३॥ एकाजनार्दनीं पुत्र । जन्मला तो अपवित्र ॥४॥

२३५४. **बाइलेच्या बोला ।** धरी मातेसी अबोला ॥१॥ बाइलेसी नेसवी धट्टी । माते न मिळे लंगोटी ॥२॥ बाइले षड्रस भोजन । माते न मिळे कोरान्न ॥३॥ बाईल बैसवी आपुले घरीं । माते हिंडवी दारोदारीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । ऐसे पुत्राचे अवगुण ॥५॥

२३५५. **बाईल सांगतांचि गोठी ।** ह्मणे मातेसी करंटी ॥१॥ जन्मापासुनी आमुचे मागें । अवदसा लागली सांगे ॥२॥ इचे उत्तम नाहींत गुण । ऐसा बोले अभागी जाण ॥३॥ नरदेहीं ते गाढव । एकाजनार्दनीं नाहीं भाव ॥४॥

२३५६. **बाइलेचा जाहला दास ।** करी आस मातेची ॥१॥ माकड जैसें गारुड्याचें । तैसा बाईलेपुढें नाचे ॥२॥ पिता सांगतां हित गोष्टी । दुःख वाटे तया पोटीं ॥३॥ ऐसें बाइलेनें गोंविले । एकाजनार्दनीं वांयां गेले ॥४॥

२३५७. **देव गुरु माता पिता ।** ऐसा भाव जया चित्ता ॥१॥ नाहीं दुजा आठव कांहीं । चित्त जडलें चौघांपायीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं साचें । ऐसें मनीं नित्य ज्याचे ॥३॥

२३५८. **माता पिता देव गुरु ।** ऐसा ज्याचा एक विचारु ॥१॥ धन्य धन्य तयाचें शरीर । नर नोहे तो ईश्वर ॥२॥ चारी दैवतें समान मानी । शरण एकाजनार्दनीं ॥३॥

२३५९. **मातापितियांसी जो करी नमन ।** धन्य त्याचें पुण्य इह जनीं ॥१॥ मातापितियाचें करी जो पूजन । धन्य तयाचें पुण्य इहलोकीं ॥२॥ मातापितियांची करीत जो सेवा । एकाजनार्दनीं देवा वरिष्ठ तो ॥३॥

२३६०. **बाइलेआधीन होय ज्याचें जिणें ।** तया अधमा नरकीं पेणें ॥१॥ बाईल मनोगतें ऐसा चाले । नावडती कोणाचे तया बोल

॥२॥ बाईल देवाचाही देव । ऐसा ज्याचा दृढ भाव ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे मूढाला । बाईलेनें भुलविला ॥४॥

२३६१. रात्रंदिवस भार वाहे खर । बाइलेचें उदर भरितसे ॥१॥ नेणे दानधर्म व्रत आचरण । आतिथी पूजन स्वप्नीं नाहीं ॥२॥ नेणे श्राद्ध पक्ष आपुला आचार । सदा दुराचार कर्में करी ॥३॥ पत्नी गृहीं सदा वसतसे मन । न वेंची कांहीं धन कवडी एक ॥४॥ एकाजनार्दनीं ऐसा हीनभागी । जोडीतसे अभागी नकरवास ॥५॥

२३६२. निर्धन पुरुषाची देखा । स्त्री बोले अतिशय ऐका ॥१॥ दिवसां पोराची तडातोडी । रात्रीं तुमची वोढावोढी ॥२॥ नाहीं घरीं खावया अन्न । संततीनें भरलें सदन ॥३॥ एकाजनार्दनीं देवा। ऐसा स्त्रीचा हेलावा ॥४॥

२३६३. प्रपंच्याचा कठिण लाग । नाशासी मूळ स्त्रीसंग ॥१॥ भोगाचें जें जें सुख । ते तें प्रत्यक्ष घेती विख ॥२॥ दीपाचीया अंग संगा । कोण सुख आहे पतंगा ॥३॥ पुढील निमाले देखती । पाहुनी पुढें उडी घालिती ॥४॥ ऐसे भुलले तया संगीं एजाजनार्दनीं जगीं ॥५॥

२३६४. सदा सर्वकाळ बाईलेचा दास । होउनी कामास श्वान जैसा ॥१॥ नेणे भीड कधीं मर्यादा स्वजनीं । बाईलेचे कानीं गुजसांगे २ बैसतां राउळीं बाईले एकांत । देवापाशीं चित्त न बैसेचि ३ एकाजनार्दनीं ऐसा तो पतित । अघोर भोगीत कल्पकोडी ॥४॥

२३६५. परदारा परधन । येथें धांवतसे मन ॥१॥ मन जाय दूरदेशीं । वोढुनी आणा चरणापाशीं ॥२॥ दुर्बुद्धि मनाचें ठाणें । मोडोनी टाका पुरतेपणें ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन । आपुले पदीं राखा जाण ॥४॥

२३६६. स्त्री पुत्र दारा धन । देखोनियां नाचे श्वान ॥१॥जातां बळें कीर्तनीं । बका ऐसा बैसे ध्यानीं॥२॥लक्ष ठेउनी बाहेरी। वरवर डोले दुराचारी ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे । श्वानापरि त्याचें जिणें ४

२३६७. स्त्रियांचे संगतीं । नोहे परमार्थ निश्चितीं ॥१॥ स्वप्नीं

होतां दरुशन । तेथेंच गुंततसे मन ॥२॥ पहा स्त्रियांच्या अंगसंगें । भुलविला ऋषिशृंग ॥३॥ विश्वामित्र तपिया खाणी । कुत्रा करुनी हिंडे वनीं ॥४॥ ऐसे भुलले थोर थोर । तेथें जीव किती पामर ॥५॥ एकाजनार्दनीं भुलले । वांयां स्त्रीसंगीं गुंतले ॥६॥

२३६८. व्याही जांवयाच्या कोडी । पोषितसे अति आवडी ॥१॥ देहसुखाचीया चाडा । अवघे मेळविले वोढा ॥२॥ देहीं वाढवी अतिप्रीति । पुत्र दारा माझे म्हणती ॥३॥ जैसा जोंधळा कणा चढे । कणभारें क्षितीं पडे ॥४॥ वृक्षा फळें येती अपारें । फळ भारें वृक्ष लवे ॥५॥ ऐसा भुलला स्वजनासी । एकाजनार्दनीं सायासी ॥६॥

२३६९. कन्या पुत्रादिक धन । हें तों जाण भ्रमवत् ॥१॥ मागील अनुभव घेउनी कसवटी । पडलीसे तुटी रामनामीं ॥२॥ नाथिले याचा काय तो धिवसा । कवण तो आकाशा कुंपण घाली ॥३॥ अभ्रींची छाया मृगचळ पाणी । काय तें रांझणीं भरतां येतें ॥४॥ एकाजनार्दनीं सारीमारीचें वचन । काय तें प्रमाण आयुष्याविण ॥५॥

२३७०. गुंतलासी मायापाशीं । कोण सोडवील तुजसी । धायें मोकलोनि रडसी । नये करुणा कवणातें ॥१॥ वाचे सदा नाम गाय । तेणें चुकती अपाय । सहजचि सोय । नाम मुखीं वदतां ॥२॥ बंधनाची तुटेल बेडी । होईल कैवल्याची सहज जोडी । एकाजनार्दनीं आवडी । रामनामीं धरितां ॥३॥

२३७१. लेंकुरातें बाप खेळवी साचें । बाईल देखतां ती पुढें नाचे ॥१॥ माझा बाप माझी आई । बाईल देखतां नाचतो पायीं । ॥२॥ धडसेनी तोंडें बोबडें बोले । आवडीनें ह्मणे पाहे बाइलें । ॥३॥ सासु सासरा पहाती साला । नाचतो जांवई घेऊनी मुला ॥४॥ यापरी ममता नाचवी जन । देवद्वारीं आलीया धरी अभिमान ॥५॥ एकाजनार्दनीं सांडोनि अभिमान । संतापुढें नाचे धरुनियां कान ॥६॥

२३७२. आळस निद्रा सांडी । रामनाम म्हणे तोंडीं ॥१॥ धन वित्तमान । हें तों श्वान विष्ठे समान ॥२॥ पुत्र पत्नी संसार । वांयां व्यर्थंचि भार ॥३॥ हें परतें सांडी मनें । एकाजनार्दनीं जिणें ॥४॥

२३७३. **धन कामासाठीं देख** । न मनी दोष महादोषी ॥१॥ कवडीये लोभें केला असे मूर्ख । नाठवेची नरक पतितासी ॥२॥ कवडा येकु लाभु होतां । तैं श्राद्ध करी मातापिता ॥३॥ मी उत्तम पैलहीन । ही धनलोभ्या नाठवे आठवण ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । काय तया ब्रह्मज्ञान ॥५॥

२३७४. **घालुनियां काखे धन** । सदा मागे जो कोरान्न ॥१॥ धन्य वांयां जिणें पाही । श्वान सूकर समतेही ॥२॥ असोनियां दरिद्रता । सदा धर्मावरी चिंता ॥३॥ द्रव्य पदरीं बहु आहे । अतिथी रिक्त हस्तें जाये ॥४॥ एकाजनार्दनीं ऐसे पामर । नरक भोगिती अघोर ॥५॥

२४७५. **घरीं धनधान्य पुरून** । सदा मागे जो कोरान्न ॥१॥ द्रव्य असोनि नाहीं ह्मणे । केविलवाणें ह्मणे मी दिन ॥२॥ असोनि द्रव्याचीया राशी । भिक्षा मागे अहर्निशीं ॥३॥ ऐसा संचय करून । सवेंची पावला मरण ॥४॥ वांयां गेला नरदेहीं । एकाजनार्दनीं पाही ॥५॥

२३७६. **कवडी कवडी घाली खांचे** । नित्य नूतन भिक्षा वाचे ॥१॥ अतीतासी दान । तें तों स्वप्नीं नाहीं जाण ॥२॥ पर्वकाळ विधी । न कळे अभाग्यासी कधीं ॥३॥ ठेउनी चित्त धनावरी । सवेंचि फिरे घरोघरीं ॥४॥ जन्मा येवोनि अघोर । एकाजनार्दनीं भोगिती पामर ॥५॥

२३७७. **गांठीं बांधोनियां धना** । क्षणक्षणा पाहे त्यातें ॥१॥ न जाय तीर्थयात्रेप्राति । धनाशा चित्तीं धरुनी ॥२॥ बैसलासे सर्प दरीं । तैशापरी धुसधुसी ॥३॥ नको धनाशा मजशी जाण । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

२३७८. **धनलोभ्याचे जाय धन** । शोधितसे रात्रंदिन ॥१॥ त्याची निंदा करतील लोक । रांडा पोरे थुंकती देख ॥२॥ भिकेलागीं जेथें गेला । म्हणती काळतोंडा आला ॥३॥ होता धनलोभें भुलला । संचित तें बरा नागविला ॥४॥ ऐसें धनाचें कारण । शरण एकाजनार्दन ॥५॥

२३७९. हींच दोनी पैं साधनें। साधकें निरंतर साधणें ॥१॥ परद्रव्य परनारी। यांचा विटाळ मनें धरीं ॥२॥ नको आणिक उपाय। सेवीं सद्गुरूचे पाय ३ ह्मणे एकाजनार्दन। न लगे आन तें साधन ४

२३८०. पाया शोधोनियां बांधिताती घर। ऐसे या दुस्तर नरदेहीं ॥१॥ म्हणती पुत्र माझे नातु हें कलत्र। मिळती सर्व गोत्र तये ठाईं ॥२॥ संपत्ती देखोनि गिवसिती तयासी। माझें माझें म्हणती रांडापोरें ॥३॥ चाले बरवा धंदा बहिणी म्हणती दादा। आलिया दरिद्र बाधा पळुनी जाती ॥४॥ जनार्दनाचा एका करितसे विनंति। संतसंग चित्तीं जीवीं धरा ॥५॥

२३८१. संपत्ती देखोनि म्हणती माझें माझें। वागवितो वोझें खरा ऐसा ॥१॥ क्षणीक आयुष्य क्षणीक संपत्ती। न कळे तयाप्रती अंध जैसा ॥२॥ जाणार जाणार सर्व हें जाणार। हरिनाम सार जपें सदा ॥३॥ जनार्दनाचा एका सांगतसे मातु। धरीरें सांगातु वैष्णवांचा ॥४॥

२३८२. मातला बोकड भलत्यावरी धांवे। तैसा भरला विषय हावे ॥१॥ नाठवेचि आपपर। सदा हिंडे परद्वार ॥२॥ शिकविलें मानी वोखटें। उताणा नेटें चालतसे॥३॥ कर्म धर्म नावडेचि कांहीं। विषय प्रवाहीं बुडतसे ॥४॥ एकाजनार्दनीं ते पामर। भोगिती अघोर कुंभपाक ॥५॥

२३८३. करितां विषयाचें ध्यान। जीव होय मनाधीन ॥१॥ ऐसे भुलले विषयासी। अंचवले परमार्थासी ॥२॥ संसार सागरीं वाहिला। गोड परमार्थ राहिला ॥३॥ गेलें भुलोनियां मन। विसरला आठवण ॥४॥ जन्मा येवोनीयां देख। एकाजनार्दनीं ते मूर्ख ५

२३८४. सलगीनें सर्प हातीं तो धरिला। परि डंश तो वहिला करील बापा ॥१॥ तैसें विषयांसी सलगी पैं देतां। नेती अधःपाता प्राणीमात्र ॥२॥ विष उत्तम चांगलें घातलेंसे मुखीं। परि प्राण शोखी क्षणमात्रें ॥३॥ जाणोनी जाणोनी नको भुलूं वांयां। एकाजनार्दनीं पायां भजे आधीं ॥४॥

२३८५. बंधनाचा फांसा बैसलासे गळीं। मीनापरि गिळी

सर्वकाळ ॥१॥ आमीष विषया भुलला पामर । भोगिती अघोर चौऱ्यांयशीं ॥२॥ गुंततांचि गळीं जाईल कीं प्राण । हें तों अधम जना न कळे कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं न कळेचि मूढा । सांगावें दगडा किती किती ॥४॥

२३८६. **इंद्रियें नाना छळिती पामरें** । समाधान शरीरें नोहे कधीं ॥१॥ ज्याचा जो व्यापार करती सैरावैरा । परी त्या सर्वेश्वरा न भजती ॥२॥ विषयाचें कामें करिती विवंचना । परी नारायणा न स्मरती ॥३॥ एकाजनार्दनीं कृपा नव्हतां पूर्ण । इंद्रियां समाधान केवीं होय ॥४॥

२३८७. **काम क्रोध मद मत्सर शरीरीं** । रात्रंदिवस निर्धारीं छळिताती ॥१॥ आशा तृष्णा भ्रांति भुली हे वासना । सदोदित मना छळिताती ॥२॥ एकाजनार्दनीं यांचा टाकी संग । मग पांडुरंग हातीं लागे ॥३॥

२३८८. **डोळा फोडोनियां काजळ ल्याला** । नाक कापून शिमगा खेळला ॥१॥ वेंचितां धन लक्ष कोटी । आयुष्य क्षणचि नोहे भेटी ॥२॥ मिथ्या बागुलाचा भेवो । बाळें सत्य मानिती पहाहो ३ ऐसें मिथ्या नको मनीं । एका शरण जनार्दनीं ॥४॥

२३८९. **अमृत विकूनि कांजी प्याला** । तैसा नरदेह गमाविला ॥१॥ लाहोनी उत्तम शरीर । वेंचिलें तें विषयपर ॥२॥ ऐशी मूर्खाची गोष्टी । एकनाथ देखोनि होतसे कष्टी ॥३॥

२३९०. **श्वानाचीये परी धांवे** । विषयासक्त जीवें भावें ॥१॥ नेणे मान अपमान । सदा विषयावरी ध्यान ॥२॥ नाहीं देवाची स्मृती । सदा लोळे विषयावर्ती ॥३॥ नाठवेचि कांहीं धंदा । भुलला तो विषय मदा ॥४॥ एकाजनार्दनीं देवा । नाठवी अभागी न करी सेवा ॥५॥

२३९१. **श्वानाचा तो धर्म करावी वसवस** । भलें बुरें त्यास न कळे कांहीं ॥१॥ वेश्यांचा धर्म द्रव्य तें हरावें । भलें बुरें भोगावें न कळे कांहीं ॥२॥ निंदकाचा धर्म निंदा ती करावी । भलें बुरें त्यागावीं न कळे कांहीं ॥३॥ सज्जनांचा धर्म सर्वाभूतीं दया । भेदा-

भेद तथा न कळे कांहीं ॥४॥ संतांचा तो धर्म अंतरीं ती शांति । एकाजनार्दनीं वस्ती सर्वांठायीं ॥५॥

२३९२. चंदनाचे झाडा भुजंग वेष्टला । प्राणी तो गुंतला तैसा व्यर्थ ॥१॥ कमळणी पुष्पीं भ्रमर गुंतला । प्राणी वोथंबला तयापरी ॥२॥ मंजुळ गायनीं कुरंग वेधला । प्राणी तो गुंतला तैशापरी ॥३॥ मोहळ कंदासी मक्षिका गुंतली । तैशी परी जाहली प्राणियासी ॥४॥ एकाजनार्दनीं गुंतूं नको वांयां । जाशी भोगावया सुख दुःख ॥५॥

२३९३. बहु बोलतां वो तोंडें । नायकतीं जाहले लंडे ॥१॥ करिती कुंथाकुंथी । शिकविलें नायकती ॥२॥ फजितखोर खर । तैसा अभागी पामर ॥३॥ सुनीं धांवे वसवसी । तैसा झोंबे विषयासी ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । शिकवितां नायके ज्ञान ॥५॥

२३९४. तरठ्या तरठ मारूं केला । बुडत्याचे डोईं दगड दिला ॥१॥ तैसे जन्मोनियां प्राणी । विषयातें गेले भुलोनी ॥२॥ अंधाचे संगती । कोण सुख चालतां पंथीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं देवा । नोहे सांगात बरवा ॥४॥

२३९५. विषयालागीं उपाय जाण । नानापरी करिसी शीण ॥१॥ पोट भरावया भांड । वाजविताती जैसें तोंड ॥२॥ विषयवासना ती थोर । वरी दाविती आदर ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । तंव न चुके देहींचें पतन ॥४॥

२३९६. दुःखाचीया भोगी कोडी । रसना गोडी बाधक ॥१॥ पाहतां रस उत्तम दिसत । भीतरीं रोगाचे गळ गुप्त ॥२॥ गळीं आडकला जो मासा । तो जीत ना मरे चरफडी जैसा ॥३॥ जन्ममरण लागलें खांदीं । एकाजनार्दनीं धरा शुद्धि ॥४॥

२३९७. अडके कमळिणी कोशीं । भ्रमरू जैसा आमोदासी ॥१॥ तैसा विषया लोधला । रामनामें विंवचला ॥२॥ कोरडें काष्ट भेदोनी जाये । तो कमळदळीं गुंतला राहे ॥३॥ ऐसा विषइक सायासी । एकाजनार्दनीं धरी मानसीं ॥४॥

२३९८. साकरेची गोडी साकर सांडुनी उभी घडी । तैसें आयुष्य जोडिलें जोडी नरदेहा ॥१॥ मोतीयाचें आवदाणें घालि-

तांती अंगीं । भोगावया लागीं विषय सुख ॥२॥ गेलें गेलें बापा हित हातोहातीं । पुढें आली राती काळवंखी ॥३॥ आयुष्याच्या शेवटीं सुखाचिया गोष्टी । काळा नळा पोटीं पडसलि बापा ॥४॥ सोलीव सुकृत भरूनियां मापा । विषयासाठीं पाहें पा लावितोसी ५ अमृत जोडोनी सायासीं गळीं कां लावितोसी । घालुनी मत्स्यासी कवन काज ॥६॥ मिनली चिंतामणीची शिळा घोटिव चौबळा । कां रे नेउनी पायातळा रचितोसी ॥७॥ तेथें जें जें कांहीं चिंतिसी तें अधिकचि पावसी । नरकाची चौपासी वाढविली ॥८॥ कल्पतरु देखोनी डोळां उभा राहुनी तया तळां । म्हणसी मर मर निर्फळा काय करूं ॥९॥ तेथें मर मर उच्चारिलें मरण अधिक जालें । तुझिया कल्पना केलें वैर तुज ॥१०॥ येवोनी ये जनीं जन्म उत्तम योनी । कां रे भजन नारायणीं चुकलासी ॥११॥ जंववरी आयुष्य आहे तंववरी हिताची सोये । एकाजनार्दनीं शरण जाये एकपणें ॥१२॥

२३९९. व्याघ्रामुखीं सांपडतां गाय । तेथें धांवण्या कोण जाय ॥१॥ तैसा विषयभोग साचा । भोगितां सुखाचा सुख म्हणती ॥२॥ येतां यमदूतें बापुडीं । कोण सोडी अधमासी ॥३॥ म्हणोनी मारितसें हाका । भुलूं नका संसारा ॥४॥ शरण एकाजनार्दनीं । सोडवील धनी त्रैलोक्याचा ॥५॥

२४००. भोगितां काम भोगाचे सोहळे । परी अंतकाळीं कळे वर्म त्याचें ॥१॥ चालतां देह भोगातें भोगिती । अंतकाळीं होती दैन्यवाणे ॥२॥ भुलला पामर धरुनी भोग आशा । पुढें यमपाश कळेचिना ॥३॥ एकाजनार्दनीं न कळेचि वर्म । कोण भवकर्म सोडवील ॥४॥

२४०१. विषयाचें सुख मानितो पामर । भोगितो अघोर नरकगती ॥१॥ मारिती ताडिती यमाचे किंकर । कोण सोडी साचार त्यासी तेथें ॥२॥ कळोनी पडती न कळोनी पडती । कोण होईल गती न कळे तयां ॥३॥ एकाजनार्दनीं येतसे करुणा । म्हणोनी वचना बोलणें हें ॥४॥

२४०२. छेदीं विषयांचा समूळ कंदु । मग भेदु तुटेल ॥१॥

मूळ छेदितां वृक्ष खुडे । तैं समूळ विषय उडे ॥२॥ ऐसा अनुराग धरीं मनीं । देईं विषयासी पाणी ॥३॥ एकाजनार्दनीं गोडी । सहज परमार्थ उघाडी ॥४॥

२४०३. **विषया होउनी उदास** । सांडीं संसाराची आस ॥१॥ तरीच पावाल चरण । संतसेवा घडेल जाण ॥२॥ होऊन उदासवृत्ती । भजन करा दिनरातीं ॥३॥ ऐसी आवड धरा मनीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

२४०४. **कल्पनेचे जळीं वासना कल्लोळीं** । बुडाले भवजळीं नामहीन ॥१॥ तयाच्या धांवण्या कोण धांवे देव । ऐसा तो उपाव नेणेचिना ॥२॥ दुःखाचे डोंगर भोगिती बापुडीं । कोण काढाकाढी करील त्यांची ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतांवांचूनियां । त्या अभाग्यांची दया कोण करी ॥४॥

२४०५. **न सुटेचि आशा गुंते बळें पाशें** । दुःखाचिया सरसें ह्मणे देव ॥१॥ ऐसे अमंगळ गुंतले कर्दमीं । भोगिताती उर्मी जन्मदशा २ एकाजनार्दनीं संतांसीं शरण । गेलिया बंधन तुटे वेगीं ॥३॥

२४०६. **अविद्येचें भ्रांतपण** । मिथ्या दावी साच धन ॥१॥ तेथें गुंतसी लिगाडा । तेणें पडे पायीं खोडा ॥२॥ जन्ममरण भोंवरा । भ्रमें फिरसी निर्धारा ॥३॥ कळोनि कां रे वेडा होसी । एकाजनार्दनीं न पाहसी ॥४॥

२४०७. **फजितखोरांचे जीवीं** । लाज नाहीं सर्वथा ॥१॥ सांगतां ते न धरती मनीं । नायकती कानीं शिकविलें ॥२॥ जैसा जैसा उन्मत्त मदें । काम छंदें तेवीं नाचे ॥३॥ एकाजनार्दनीं ते पामर । जन्म वेरझार भोगिती ॥४॥

२४०८. **आवडीं विष खाउनी मेला** । तो स्वयें नरका गेला ॥१॥ कवणा कवण ठेवी दोष । ऐसा मूर्ख तो तामस ॥२॥ अमृत सांडुनी कांजी प्याला । तैसा नरदेह गमाविला ॥३॥ लाहूनि उत्तम शरीर । गमाविलें परिकर ॥४॥ एका शरण जनार्दनीं । कोण लाभ जाहली हानी ॥५॥

२४०९. **हे तों अवघे फजितीचे भांड** । अंतकाळीं तोंड काळें

करती ॥१॥ चालतां इंद्रियें ह्मणती माझें माझें । अंतकाळींचें वोझें न घेती हे ॥२॥ जरा आलिया निकट भरुनी । जाती हे पळोनि आपुले गृहां ॥३॥ एकाजनार्दनीं धरी हा विश्वास । रामनामीं ध्यास सुखें करी ॥४॥

२४१०. **थोर गर्भींची यातना** । आठवितां दुःख मना ॥१॥ नऊ मास वरी । पचे विष्ठेचे दाथरीं ॥२॥ जन्म होतांचि जननी । सुख मानी अनुदिनीं ॥३॥ बाळ वाढतसे सायासें । तों तों माउली संतोषे ॥४॥ तारुण्याच्या येतां भरां । मातेसी करी पाणउतारा ॥५॥ पावला सर्वें ह्मातारपण । नाकीं तोंडीं लाळ जाण ॥६॥ नाठवेचि रामनाम । एकाजनार्दनीं तो अधम ॥७॥

२४११. **धन मानबळें नाठविसी देवा** । अंतकाळीं तेव्हां कोण आहे ॥१॥ यमाचे ते दंड बैसतलि माथां । मग तुज रक्षिता कोण आहे ॥२॥ माता पिता बंधु सोइरे धाइरे । जोंवरी इंद्रियें चालताती ॥३॥ सर्वस्व कामिनी ह्मणविसी कांता । ती ही केश देतां रडूं लागे ॥४॥ एकाजनार्दनीं जातांचि शरण । स्वप्नीं जन्ममरण नाहीं नाहीं ॥५॥

२४१२. **जरा पावली निजसंधी** । अनिवार येती आधीव्याधी ॥१॥ पायीं पडतसे वेंगडी । अंधारीं धरणें लागे काठी ॥२॥ डोळांचि पडे तोंडा लाळ । नाका येत शेंबूड वोंगळ ॥३॥ चुंबन देतां पोरांप्रती । बाऊ ह्मणोनि पोरें पळती ॥४॥ ऐशी दशा येईल अंगा । एकाजनार्दनीं शरण रिघा ॥५॥

२४१३. **बधिर जाले पैं श्रवण** । जाले दंत उन्मळण ॥१॥ अझुनी काय धरिसी माया । गेलीं इंद्रियें विलया ॥२॥ नाकीं श्लेष्माचा खल्लाळ । तोंडावाटे पडे लाळ ॥३॥ टरपुर वाजे गुदद्वार । चरणीं सांडिला व्यापार ॥४॥ वृषण आलें गुडघ्यावरी । शिश्न लोंबे पीठचाचरी ॥५॥ कफवात पैं सुटला । शरीर कांपे चळचळा ॥६॥ लहान थोर ते हांसती । फे फे वांकुल्या दाविती ॥७॥ वागतां चांचपडे भिंती । पोरें बाऊ ह्मणोनि पळती ॥८॥ भार्या केलीरे आवडी । तीं तुजवर बोटें मोडी ॥९॥ स्त्रीये पाहिजे पुरुष-

भोग । तुज लागला खोकला रोग ॥१०॥ तुज जाणें निरयाकडे । ती काजळ कुंका रडे ॥११॥ प्राण आला डोळियासी । कैसा स्वार्थ न संडिसी ॥१२॥ आंगण जालें रे विदेश । किती करिसी विषय सोस ॥१३॥ आप्त ह्मणती कां मरेना । पालटु जाला याचिया चिन्हा ॥१४॥ एकाजनार्दनीं निष्काम । भजा भजा रे परब्रह्म ॥१५॥

२४१४. **बारा वर्षें बाळपण गेलें** । परि रामनाम मुखीं नाहीं आलें ॥१॥ अहारे मूढा जन्मलासी दगड । गमाविलें वाड आयुष्यासी ॥२॥ बारा वर्षें तारण्य अवस्था । कामक्रोधें लाहो घेतला पुरता ॥३॥ बारा वरुषें वृद्धाप्य आलें समूळीं । जराव्याधी देहासी कवळी ॥४॥ ऐसें आयुष्य गेलें वांयांविण । एकाजनार्दनीं ह्मणे नाहीं घडलें भजन ॥५॥

२४१५. **देहो जैं पासूनि झाला** । तैं पासुनी मृत्यु लागला ॥१॥ साप बेडुकातें गिळी । बेडूक मुखें माशी कवळी ॥२॥ ऐसा काळ गिळितो जना । न कळेचि बुद्धिहीना ॥३॥ मरण जाणती बापुडीं । धरिती प्रपंचीं आवडी ॥४॥ ऐसे पामर आत्मघाती । यासी महा होये फजिती ५ असो जनीं जनार्दन । एकाजनार्दनीं शरण ॥६॥

२४१६. **जन्मलें तें बाळ** । परी वाट पाहे काळ ॥१॥ नाहीं संतसमागम । सदा विषयाचें काम ॥२॥ मुखीं रामनाम नाहीं । सदा संसार प्रवाहीं ३ एकाजनार्दनीं भुलोन । स्त्रीआधीन जाहला दीन ४

२४१७. **आमिष देखोनि मीन गुंतलासे गळीं** । तैसा काळ बळी पाश घाली ॥१॥ आप्त गोत्रज असोनि जवळीं । नेताती वहिली यमकाळ ॥२॥ दांत विचकूनियां म्हणती गेला गेला । ऐशा अभाग्याला काय बोध ३ एकाजनार्दनीं मनुष्य देहीं मूढ । प्रत्यक्ष दगड अवनी भार ॥४॥

२४१८. **जाणार जाणार देह हा जाणार** । काय उपचार करिसी वांयां ॥१॥ मृत्तिकेचें घर बांधितां खचलें । तैसे परि जाहलें न कळे तुज ॥२॥ गृहधनदारा पुत्रपौत्र वांयां । स्मरें देवराया एका भावें ३ एकाजनार्दनीं घेईं अनुतापा । चुकवी हे खेपा जन्ममृत्यु ४

२४१९. **धनदारापुत्र अपत्यें म्हणसी माझें** । परी हें काळाचें

खाजें जाणें बापा ॥१॥ गंगेलागीं पूर अवचित आला । लोटोनियां गेला मागुती जैसा ॥२॥ तैसा याचा विश्वास न धरीं तूं मनीं । यमाची जाचणी तुजसी होय ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोडोनि देईं संग। नाम तूं अभंग हरीचें वदें ॥४॥

२४२०. **ज्यांचे आयुष्या नोहे लेखा** । तेही देखा निमाले ॥१॥ इतरांचा पाड कोण । नेमिलें जाण न चुके तें २ आणिलें तें उसणें साचा । देणें तयाचा प्रकार ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । करी विनवणी सर्वांसी ॥४॥

२४२१. **पितापुत्र नातु सर्व काळें ग्रासिले** । उरले ते गेले काळमुखीं ॥१॥ सायास करूनि वाढविती माझें । परि काळाचें हें खाजें नेणती ते ॥२॥ बाळतरुणवृद्धदशातें पावती । परी न म्हणती रामराम ॥३॥ एकाजनार्दनीं भुलला गव्हार । न करी विचार स्वहिताचा ॥४॥

२४२२. **एका पाठीं एक पुढा** । आहे मरणाचा हुडा ॥१॥ आज मेले उद्यां मरती । मागें रहाती तेही रडती ॥२॥ मरण जाणोनियां पाही । उगेच बोलती प्रवाहीं ॥३॥ ऐसी भुली पडली देखा । एकाजनार्दनीं भुलले ऐका ॥४॥

२४२३. **नको गुंतू मायाजाळीं** । काळ उभा हा जवळी १ नाहीं तुजलागीं तत्त्वतां । सोडविणार माता पिता ॥२॥ स्त्रिया पुत्र बंदीजन । करिती तुजलागीं बंधन ॥३॥ धनवित्त कुळें । सोडितील अमंगळें ४ एकाजनार्दनीं मन । ठेवी गुरुपायीं बांधोन ॥५॥

२४२४. **इष्ट मित्र बंधु चुलते पुतणे** । काळाचे पोसणे सर्व देख ॥१॥ यमाची यातना पडतां जीवा ती । कोणा काकुलती करसी मूढा ॥२॥ जोंवरी आहे तुज जवळी धन । तोंवरी पिशून म्हणती माझें ॥३॥ एकाजनार्दनीं जवळी आला काळ । तेव्हां ते निर्बळ सर्व होती ॥४॥

२४२५. **एक एक मरती पहाती** । दुजियासी भ्रांती कैसी बापा ॥१॥ अरे ग्रासिलें शरीर काळें देखा । परि तया मूर्खा न कळे कांहीं २ एकाजनार्दनीं भुलला प्रपंचा । कोण दुःखा त्याच्या सोडविल ३

२४२६. कन्यादान केल्या पाहें। तो आपले घरां घेउनी जाये ॥१॥ वांयां कायशी तळमळ । तेथें कांहीं न चले बळ ॥२॥ आयुष्याचे अंतीं । पडसी काळाचीये हातीं ॥३॥ करी कांहीं पां विचार। कवणाचें घरदार ४ जनीं जनार्दन एकला । एकाजनार्दनीं देखिला ५

२४२७. पहा पहा उसां बैसलासे काळ । भरलीसे वेळ न चुके मग ॥१॥ सर्वही संबंधी असतां जवळी । नेईल तात्काळीं तुजलागीं ॥२॥ पाहे पां तो बोका बैसतो टपुनी । जातो उचलोनी घेउनी अंश ३ एकाजनार्दनीं किती भाकूं कींव। नायकती जीव गुंतले ते ४

२४२८. काळाचे आहारीं । पडती शेवटीं निर्धारीं ॥१॥ ऐसें असोनि ठाऊक मना । परि न स्मरे रामराणा ॥२॥ गुंतले ते मायाजाळीं । न कळे गळीं लागती ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । वाचे न म्हणती नारायण ॥४॥

२४२९. नेमिला काळ लागला पाठीं । हें तों दिठीं पाहती ॥१॥ एकापाठीं दुसरें जाय । वांयां हाय हाय उरते ॥२॥ न सोडीं तो लागला मागें । शिणती वाउगे मूर्ख ते ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । पडती वदनीं काळाचे ॥४॥

२४३०. अगाध जीवनीं मत्स्य ते असती । नाहीं दुःखप्राप्ति तयां कधीं ॥१॥ परी आलिया ढीवर घालितसे गळ । मग तळमळ करुनी काय ॥२॥ आमीष देखोनी भक्षावया जाय । परि नेणे काळ आहे म्हणोनियां ३ एकाजनार्दनीं प्राणी ते भुलले । आमिषा गुंतले मीनापरी ॥४॥

२४३१. देखती निमाले आपुले पूर्वज । पितापुत्र सहज तेही गेले ॥१॥ नाहीं त्या यमासी करुणा कवणाची । भोगविती दुःखाची नाना योनी ॥२॥ सुकृत पदरीं मूळ नाहीं दोरा । घालितां अघोरा अंत न लगे ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाहीं तेथें सुख । भोगविती दुःख न सांगवे ॥४॥

२४३२. आयुष्य जातें पळ पळ तुजला कैसें कळेना । दो दिवसांची तनु हे साची आलासीरे पाहुणा ॥१॥ चौसष्ट घडीया माजीं रात्र गेली समजेना । आयुष्य खातो काळ तुह्मी राम कांरे ह्मणांना

॥२॥ नरदेह पांचांचा आणिलासे उसना । कांहीं तरी स्वहित करीं व्यर्थ कांरे वल्गना ॥३॥ राम दृढ धरशील तरी तुटेल यातना । भ्रांति माया काढी नको पडूं बंधना ॥४॥ वाल्मिक तरला उलट्या नामस्मरणा । एकाजनार्दनीं ह्मणे जाईं साधु दर्शना ॥५॥

२४३३. **जैसा गळीं लागला मासा** । तैसा फांसा यमाचा ॥१॥ जाणते परी वेडे होती । फेरे घेती चौऱ्यांयशीं ॥२॥ परि नेघे रामनाम । सदा काम विषयाचें ॥३॥ ह्मणे जनार्दनीं एका । यासी सुटका कैसेनी ४

२४३४. **घटिका भरतां न लगे वेळ** । उभा काळ वाट पाहे १ कोणी नयेरे सांगाती । वांयां होतसे फजिती ॥२॥ माप भरतां नाहीं गुंती । वांयां कुंथी फळ काय ३ शरण रिघा जनार्दनीं । मोक्ष-दानीं उदार ॥४॥ एका विनवी जनार्दनीं । अंतकाळीं नाहीं कोणी ॥५॥

२४३५. **देह अवसानीं काळाची तों संधी** । पोहोंचली आधीं येवोनियां ॥१॥ कोण सोडवील तुजलागीं बापा । श्रीराम जपा लव-लाही २ छाया जैशी हाले नाशिवंत खरी । तैशीच ही परी देहाचिया ॥३॥ एकाजनार्दनीं भुलूं नको माया । काळ तो लवलाह्या नेईल बापा ४

२४३६. **आळस करसी नाम घेतां** । जासी यमाचिया पंथा । कोण ती सर्वथा । सोडविल तुजलागीं ॥१॥ बंधु बहिणी नये कामा । काय सांगावें तुज अधमा । गुंतलासी स्त्रीभोग कामा । तेव्हां दूर पळती ते ॥२॥ कोण्ही न होती कोणाचे । तूं ह्मणसी मामे-भाचे । एकाजनार्दनीं साचें । कोणीं नाहीं पामरा ॥३॥

२४३७. **काळें ग्रासिलें सकळ**। उरला जाऊं नेदी वेळ। घटिका आणि पळ । रामनाम स्मरे जना ॥१॥ अरे आलेनो संसारा । कांहीं तरी विचार करा । आयुष्याचा दोरा । तुटे तो न कळेचि ॥२॥ करुणा नाहीं तया यमासी । काढिती वोढिती जिवासी । भोगविती चौऱ्यांयशीं । यातना ते दुस्तर ॥३॥ ह्मणोनी येतसे करुणा । शरण एकाजनार्दना । वाचे रामराम ह्मणा । मग सुख पावाल ॥४॥

२४३८. **नरदेहीं सुख सोहळा संस्कार** । परि तेथें विकार दैव-योगें ॥१॥ बाळत्वाचें सुख अज्ञान दशेंत । रामनाम मुखांत नये कधीं ॥२॥ तरुण अवस्था विषयाचें ध्यान । नये तें भजन मुखीं कदा ॥३॥ जरेनें वेष्टिलें आलें वृद्धपण । एकाजनार्दन भजन नेणे ॥४॥

२४३९. भोगोनी नाना योनी । आलासी आतां या जनीं ॥१॥ ऐसा धरी मागील आठव । करी देहाचें वाटीव ॥२॥ नाहीं तरी जाशील वांयां । पुनरपि यमालया ॥३॥ येतां जातां शिणतोसी । एकाजनार्दनीं कां न भजसी ॥४॥

२४४०. अल्प आयुष्य नरदेहीं जाण । कांहीं तरी भजन करीं वाचे ॥१॥ जाणार जाणार नरदेह जाणार । न चुके वेरझार जन्म-मृत्यु ॥२॥ करीं धंदा आठवीं गोविंदा । वांयां तूं आपदा नको घेऊं ॥३॥ एकाजनार्दनीं पंढरी पाहून । तेथें न करी मन ठेवणें देखा ४

२४४१. पळ पळ आयुष्य खातसे काळ । कां रे होसी सबळ पोसणा तूं ॥१॥ वाढविसी देह काळाचें भातुकें । कां रे तुज कौतुकें सुख वाटे ॥२॥ नामस्मरण करितां लाजसी पामरा । भोगिसी अघोरा यमदंडा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांगतसे हित । कां रे न घ्या त्वरित हरिनाम ॥४॥

२४४२. काळानें ग्रासिलें सावधान व्हा रे । सोडवण करा रे हरि-नामें ॥१॥ आयुष्य सरलीया कोण पां सांगाती । पुढें हो फजिती यमदंड ॥२॥ उपाय तो सोपा नामाचा गजर । न करी विचार पुढें कांहीं २ एकाजनार्दनीं तूं कां रे अंधळा । देखतोसी डोळां सुख दुःख४

२४४३. आपुलिया हिता आपण जागिजे । वांयां न नागविजे देहीं देहा ॥१॥ ह्याचि अनुताप घेऊनियां मना । करी पां चिंतना रामनाम ॥२॥ नाहीं कांहीं मोल सुलभ फुकाचें । घेईं सदा वाचे रामनाम ॥३॥ एकाजनार्दनीं किर्ती हें सांगावें । गुंतले ते व्हावे नायकती ॥४॥

२४४४. कां रे नागविसी काळा । मानिसी संसार सोहळा । शेवटीं तो गळां । यम पाश पडतील ॥१॥ वाचे ह्मणें रामनाम । आणीक नको दुजें काम । मोक्ष मुक्ति धाम । नामें एका जोडती २ वाउगें जप तप कर्म । याचा न धरीं संभ्रम । वाचे गाय सदा नाम । तेणें सर्व जोडतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं नेम । कायावाचा मनें सप्रेम । वाचे स्मरतसे नाम । श्रीराम सर्वदा ॥४॥

२४४५. अशाश्वत देह काळाचें भातुकें । पंचप्राण कौतुकें खेळ

तेथें ॥१॥ जीव शिव दोन्ही मध्य बैसाकार । व्यापारीं व्यापार सर्व त्याचा ॥२॥ जीव गुंतलासे विषयाचे वोढी । शिव जाणे गोडी आतमस्वरूप ॥३॥ ऐसा हा खेळ अनादि पसर । एकाजनार्दनीं निर्धार नाम जपा ॥४॥

२४४६. **देहाचिये माथां काळाची तों सत्ता** । म्हणोनी सर्वथा घोका राम ॥१॥ आदि मध्य अंतीं काळ लागलाहे । क्षणक्षणां पाहें वास त्यासी ॥२॥ सर्व जाणोनियां अंधळे पैं होती । काळ नेतांचि देखती ते दुजा ॥३॥ परि रामनामीं न धरिती विश्वास । निकट समयास धांवाधांवी ॥४॥ एकाजनार्दनीं भुलले ते प्राणी । तया सोडवणी कोण करी ॥५॥

२४४७. **येवोनियां काळ बैसलासे उसां** । झांकितोसी कैसा डोळे आतां ॥१॥ वाचे नारायण वदें तूं सादर । काळपाश सा-न्चार चुके जेणें ॥२॥ वांयां हा संसार करसी हाव भरी । काळाची तो फेरी निकट आली ॥३॥ एकाजनार्दनीं नको यातायाती । संसार फाजिती जन्म दुःख ॥४॥

२४४८. **आलारे आला आला काळ निकटीं** । रामनाम होटीं केव्हां जपसी ॥१॥ बाळ तरुण वृद्ध दशा ती पावली । काळाची पडली छाया अंगीं ॥२॥ यातायाती करतां जन्म वांयां गेला । परी नाहीं वदला मुखीं राम ॥३॥ एकाजनार्दनीं फाजितखोर जीणें । सर्वेचि मरणें पुढती जन्म ॥४॥

२४४९. **देह हा काळाचा जाणार शेवटीं** । याची धरुनी मिठी गोडी काय ॥१॥ जाणार जाणार जाणार हें विश्व । वाउगाचि सोस करसी काय ॥२॥ प्रपंच काबाड एरडांचे परी । रसस्वाद तरी कांहीं नाहीं ॥३॥ नाशिवंतासाठीं रडतोसी वांयां । जनार्दनीं शरण निघें तूं पायां ॥४॥ एकाजनार्दनीं भेटी होतां संतांची । मग जन्ममरणाची चिंता नाहीं ॥५॥

२४५०. **सावधान सर्व आहे** । तुझे हात आणि पाय । तोंवरी तूं जाय । तीर्थयालेकारणें ॥१॥ सरलीया आयुष्यकाळ । इंद्रियें होतील विकळ । कांहीं न चाले बळ । वाउगी ते तळमळ ॥२॥

डोळे कान नाक आहे । तोंवरी संतां शरण जाय । हीं मावळलीया होय । हायहाय तुजलागीं ॥३॥ काय म्हणशी माझें माझें । हें तों शेवटींचें वोझें । एकाजनार्दनीं दुजें । तुज कोण सोडवील ॥४॥

२४५१. काय याची मुखीं बैसे दांतखीळ । नामोच्चारा बळ क्षीण होतें ॥१॥ काय याचे कर्ण बधिर पैं वहिले । हरिकीर्तनीं जाहले पांगुळ ते ॥२॥ काय याचे नेत्रां अंधत्व तें आलें । न देखती सांवळें रूप कधीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसा तो चांडाळ । त्याचा मज विटाळ नको नको ॥४॥

२४५२. सुखरूप असतां ह्मणे माझें माझें । संकट देखोनियां घाली देवावरी वोझें ॥१॥ पापी तो अधम मती । कदा नेणे नामस्मरण गति ॥२॥ नामावांचोनी गति नाहीं । ऐसें वेदशास्त्रें बोलती पाहीं ३ एकाजनार्दनीं ह्मणे भुलला। पुनः अधम जन्मा आला ॥४॥

२४५३. होईं शरणागत भाकीं रे करुणा । तरीच बंधना चुकशील ॥१॥ आपुलें तूं हित करूनियां घेईं। सदा वाचे गाईं रामनाम ॥२॥ जंववरी आहे इंद्रिय संबंध । तोंवरी तूं बोध करीं मना ॥३॥ एकाजनार्दनीं मावळलिया दीप । सहजचि खेप येईल बापा ॥४॥

२४५४. चौऱ्यांयशीं लक्ष योनी फिरे । परि मनीं सोय न धरे ॥१॥ दोचि अक्षराचें काम । अधम नुचारी रामनाम ॥२॥ मरतीयां हांसे । आपण स्वयें मरतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं भांड । जन्मोनी लाजविली रांड ॥४॥

२४५५. चौऱ्यांयशीं लक्ष देहाप्रती । कोटी कोटी फेरे होती ॥१॥ अवचट देह मनुष्य जन्म । तेथें साधावें परब्रह्म ॥२॥ जन्मोनियां मनुष्य देहीं । परमार्थ साधिला तो नाहीं ॥३॥ सदा विषयीं अनुसंधान । भुले प्रपंचीं अनुदिन ॥४॥ तया नोहे संत भेटी । एकाजनार्दनीं जातां भेटीं ॥५॥

२४५६. देहाची तों देह जोडी । साधी परमार्थ घडी ॥१॥ हेंचि निकें रे साधन । येणें न घडे बंधन ॥२॥ देहीं देह शुद्ध पाहे । सहज परमार्थ हाये ३ सांडोनियां देहीं आटी । एकाजनार्दनीं तैं भेटी ४

२४५७. आयुष्य देहींचें जंव पुरलें नाहीं । तंवाचि हृदयीं राम

जपा ॥१॥ आपुलेच देहीं करा सोडवण । चुकवा पतन यमलोकीं ॥२॥ संसाराचा छंद वाउगा पसारा । यांत सैरावैरा हिंडूं नका ॥३॥ एकाजनार्दनीं धरा भरंवसा । श्रीराम सरसा वाचे वदा ॥४॥

२४५८. **तूं ह्मणशील बा हें माझें माझें** । वांयां वहासी वाउगें ओझें ॥१॥ सोडीं दे टाकूनि परता येई । रामनाम वाचे सदा गाई ॥२॥ नामाचि जाण सत्य सार । वांयां कां वहाशील भार ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम सार । वेदशास्त्रीं हा निर्धार ॥४॥

२४५९. **जन्ममरणांच्या चुकवारे खेपा** । यासी तो सोपा राममंत्र ॥१॥ वेळोवेळां वाचे उच्चारावें नाम । तेणें निष्काम प्राणी होय ॥२॥ सायास नाहीं अनायासें वर्म । वाचे रामनाम आठवावें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामाविण कांहीं । आणिक थोर नाहीं कलीमाजी ४

२४६०. **सांडा वाउगे ते बोल** । वाचे ह्मणा विठ्ठल विठ्ठल ॥१॥ तेणें तुटती यातना । भवपाश तुटेल जाणा ॥२॥ बैसला जिव्हारीं । व्यापूनि ठेला तो अंतरीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ध्यान । ध्यानीं मनीं विठ्ठल पूर्ण ॥४॥

२४६१. **सौभागियाचे सणीं** । रामकृष्ण न ह्मणे कोण्ही १ महाशब्द उच्चारण । कैसें भुलले अज्ञान ॥२॥ गजरें शब्द करी । एकाजनार्दनीं ह्मणा हरी ॥३॥

२४६२. **नामाचा उच्चार करितां कोण्ही हांसे** । तयासी होतसे नरकवास ॥१॥ साबडे बोबडे गावोत भलते । परि ते सरते पांडुरंग ॥२॥ अभाविकानें मांडिला पसारा । तया नाहीं थारा उभयलोकीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावाचें भजन । दंभाचें कारण नाहीं देवा ४

२४६३. **नेणतेपणें पांडुरंगा ध्याई** । सदोदित गाई रामनाम ॥१॥ मग तुज सोपे मार्ग ते असती । पांडुरंग चित्तीं दृढ धरीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं कायावाचा मन । करी समर्पण देवापायीं ॥३॥

२४६४. **कां रे नायकसी गव्हारा** । कां रे न भजसी ईश्वरा ॥१॥ सोपा मंत्र विठ्ठलराज । तेणें पुरे सर्व काज ॥२॥ नको संसाराचें कोड । अंतकाळीं यमदंड ॥३॥ एकाजनार्दनीं कींव भाकीं । रामनाम वदा सुखीं ॥४॥

२४६५. मंत्रामाजी मंत्र विठ्ठल त्रिअक्षरी। जपतां निर्धारीं सुख होय ॥१॥ म्हणोनियां करा लागपाठ बळें। संसारीं अंधळे होऊं नका ॥२॥ संसारसागर भरला दुस्तर। विठ्ठल पैलपार नौका जगीं ॥३॥ तापत्रयें तापलीं भवार्णवीं पीडिलीं। तयां विठ्ठल-वल्ली प्रकाशली ॥४॥ जाणिवेचे डोहीं नको पडूं फेरे। विठ्ठल उच्चारें कार्यसिद्धी ॥५॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठलाची आण। दुजा तारी कोण मज सांगा ॥६॥

२४६६. एकवेळ वाचे वदे कां रे नाम। निरसे सर्व श्रम भव-दुःख ॥१॥ नाम हे नौका नाम हे नौका। जगीं तारक देखा भाविकांसी २ एकाजनार्दनीं नाम हें अमृत। सेवितां त्वरित मुक्ति होय ३

२४६७. घ्यावया वोखदाची वाटी। माता साखर दे चिमुटी ॥१॥ तेणें घोटी गोडपणें। हारे व्याधी नाना पेणें ॥२॥ तयासाठीं घाबरी। माता होय ती निर्धारी ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं। तैसा लोभ ठेवा मनीं ॥४॥

२४६८. भवरोगा औषध जाण। नाममात्रा नारायण ॥१॥ तेणें निरसे भवरोग। न लगे साधन अष्टांग ॥२॥ कामक्रोधांची झाडणी। नामें होय तत्क्षणीं ३ एकाजनार्दनीं नाममात्रा। उद्धरील कुळगोत्रा ४

२४६९. सुख एक आहे हरि आठवितां। इतर जपतां दुःख बहु ॥१॥ ऐशी आठवण धरुनी मानसीं। हरि गावा मुखासी दिनानिशीं ॥२॥ सारे दिन करा संसाराचा हेत। परी भजनीं प्रीत असों द्यावी ३ एकाजनार्दनीं धरूनि विश्वास। होई कां रे दास संतचरणीं ॥४॥

२४७०. नाथिलाचि देह नाथिला प्रपंच। नाथिली कचकच अवघें वांव ॥१॥ नाथिलेंचि दान नाथिलाचि धर्म। नाथिलेंचि कर्म नाथिलें हें ॥२॥ नाथिला आचार नाथिला विचार। नाथिला अविचार सर्व देहीं ३ एकाजनार्दनीं नाथिलाचि देह। नाथिला संदेह मिथ्या जाणा ४

२४७१. स्वप्नवत देह स्वप्नवत संसार। नाहीं पारावार दुःखा तेथें ॥१॥ काय त्याची गोडी लागलीसे मूढा। नाचतो माकोडा गारोड्याचा ॥२॥ स्त्री पुत्र धन कवणाचे ते आप्त। वांयां भुललें चित्त म्हणे माझें ॥३॥ सावध होउनी गाये रामनाम। एकाजनार्दनीं विश्राम तेणें तुज ॥४॥

२४७२. **संसार असार जाणोनी निर्धार** । केलासे विचार सनकादिकीं ॥१॥ नामीं आतुडले नामीं आतुडले । साधन साधिलें हेंचि एक२ अर्जुना उपदेश हाचि सांगे कृष्ण । एकाजनार्दनीं खूण बाणलीसे ॥३॥

२४७३. **जिता मायबापा न घालिती अन्न** । मेल्या प्रेतावरी करिती पिंडदान ॥१॥ पहा पहा संसारींचा कैसा आचारु । जिता अबोला मा मेल्या उच्चारु ॥२॥ जित्या मायबापा न करिती नमन । मेल्यामागें करिती मस्तक वपन ॥३॥ जित्या मायबापा धड गोड नाहीं । श्राद्धीं तळण मळण परवडी पाही ॥४॥ जित्या मायबापा गाली प्रदान । मेल्या त्याचेनी नांवें देती गोदान ॥५॥ जित्या मायबापा नेदी प्याया पाणी । मेल्या पितरांलागीं बैसती तर्पणीं ॥६॥ प्याया पाणी न घालिती सासरा जिता । पिंडापाशीं येती मग दंडवता ॥७॥ एकाजनार्दनीं कृपेचें तान्हें । विधीनिषेध दोन्ही आतळों नेदी मनें ॥८॥

२४७४. **वैर करुनी मन मारावें** । मनाधीन पैं न व्हावें ॥१॥ मनामागें जाऊं नये । मन आकळुनी मन पाहे ॥२॥ मन ह्मणे तें न करावें । मनीं मनासी बांधावें ॥३॥ मन म्हणेल तें सुख । परी पाहतां अवघें दुःख ४ एकाजनार्दनीं मन । दृढ ठेवावें आकळून ५

२४७५. **पांथस्थ घरासी आला** । प्रातःकाळीं उठोनि गेला ॥१॥ तैसें असावें संसारीं । जैसी प्राचीनाची दोरी ॥२॥ बाळीं घराचार मांडिला । तो सवेंचि मोडूनि गेला ॥३॥ एका विनवी जनार्दना । ऐसें करीं गा माझ्या मना ॥४॥

२४७६. **कैंचें ध्येय ध्याता ध्यान** । अवघें विषयावरी मन ॥१॥ तेथें कैंचें कर्माचरण । सदा विषयींच मन ॥२॥ कैंचा दोष कैंचा गुण । अवघें विषयींच मन २ कैंचा बोध कैंचा भेद । सदा विषयीं तो धुंद ४ ऐसा भुलोनि विषयीं । एकाजनार्दनीं बुडे पाहीं ॥५॥

२४७७. **ऐसें लागलिया ध्यान** । अंतकाळीं ठसावें मन ॥१॥ म्हणोनि भोगक्षयें जाण । मागील देहाचें अनुसंधान ॥२॥ मागील सांडीरे दगडा । कां घालिसी पायखोडा ॥३॥ भुलोनि जाऊं नको वांयां । एकाजनार्दनीं लागे पायां ॥४॥

२४७८. लटिका संसार । वाचे उच्चारीं हरिहर ॥१॥ तरी दुःख निरसन । मना होय समाधान ॥२॥ नित्य करीं संतसेवा । शुद्धभावें भजें देवा ॥३॥ एकाजनार्दनीं धाला । तोचि संसार तरला ॥४॥

२४७९. उपाय यासी एक आहे । जो या जाय शरण विठ्ठला ॥१॥ मग न चले काळाचें बळ । घेतां सरळ नाम वाचे ॥२॥ आह्मां आलीसे प्रचीत । म्हणोनी मात सांगतों ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । विठ्ठल वदनीं उच्चारा ॥४॥

२४८०. दुबळ्यासी धन । सांपडलिया नोहे जतन । अभाविकांसी नाम जाण । तैशा रीतीं ॥१॥ धनलोभीयाचे परी । जैसें चित्त धनावरी । तैसें हृदया माझारी । नाम जपें ॥२॥ कामी पुरुषाचें ध्यान । तया न कळे आप्तजन । जैसा पारध्याधीन । मग होय ॥३॥ अभाविकाचे बोल । नव्हती ते फोल । एकाजनार्दनीं मोल । तया नाहीं वेंचत ॥४॥

२४८१. जगाची ती रहाटी । जैशी अंधाहातीं दिली काठी । चिखलाची पाउटी । काय मार्ग दिसे ॥१॥ तैसे भुलोनियां जन । गेले ह्मणतां माझें जाण । बा कवणाचें कवण । कामा नये शेवटीं ॥२॥ चालतो पाहतो ऐकतो कानीं । दुजियाचे गुणदोष मनीं । नका आणूं चुकवा पतनीं । पुढील पेणें अंतरूं नका ॥३॥ हेंचि बोधाचें लक्षण । धरा हृदयीं याची खूण । शरण एका जनार्दन । वारंवार विनवितसे ॥४॥

२४८२. देह अशाश्वत नाम हें शाश्वत । म्हणोनि विवादत श्रुति शास्त्रें ॥१॥ नाशिवंतासाठीं रामनाम तुटी । संसाराची आटी करिती जन ॥२॥ जडत्व पाषाण नामेंचि तरले । अभेदें भरले देह ज्याचें ॥३॥ शुद्धभाव पोटीं वासना निर्मळ । संकल्प वरळ नव जाती ॥४॥ एकाजनार्दनीं दृढ हा निश्चय । राम सखा होय तयालागीं ॥५॥

२४८३. नाकळे जो आकळ । भक्ति प्रेमाचा वत्सल । रूप धरूनि कोमळ । भीमातटीं उभा ॥१॥ त्याचा छंद असो जनीं । कायावाचा आणि मनीं । संचिताची हानी । कदा काळीं न होवो ॥२॥ जें

जें होत कर्माकर्म । अथवा उत्तम ते धर्म । प्राचीन तें कर्म । तया पासूनि सोडवी ॥३॥ एकाविध धरीं भाव । मागें देवापदीं ठाव । संचिताची हाव । तयापाशीं नुरेचि ॥४॥ ऐसा बळकट करी नेम । धरीं संतसमागम । एकाजनार्दनीं धाम । पावसी तूं वैकुंठ ॥५॥

२४८४. प्रपंचीं सदा सक्त । रामनामीं नाहीं चित्त ॥१॥ तया ह्मणावें तें काय । व्यर्थ शिणविली माय ॥२॥ वांयां जिणें पैं तयाचें । सदा मान दंभीं नाचे ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । तया सोडवील कोण ॥४॥

२४८५. जोडोनियां धन नाशी वेश्या घरीं । अतिथी आलिया द्वारीं नाहीं ह्मणे ॥१॥ वेश्या ती अमंगळ जग भुलवणी । पडे निशिदिनीं तेथें श्वान ॥२॥ घरीं कोणी अभ्यागत आलिया मागता । धांवतो सर्वथा श्वानासम ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसा दुराचार । नरक अघोर भोगिताती ॥४॥

२४८६. वेश्येचिया घरा जातो उतावेळा । जातांची देउळा रडतसे ॥१॥ काय ऐशा पामरा सांगावें गव्हारा । भोगितो अघोरा नरकवासा ॥२॥ एकाजनार्दनीं नको त्याचा संग । अंतरे पांडुरंग तयाचेनी ॥३॥

२४८७. कन्येचा करी जो नर विकरा । चांडाळ तो खरा अधमचि ॥१॥ तयाचिया मुखीं श्वानाची ते विष्ठा । पातकी वरिष्ठा सर्वांहुनी ॥२॥ पंचमहापातकी विश्वास घातकी । या परता दोष कीं तया अंगीं ३ एकाजनार्दनीं त्याचें नाम घेतां । सचैल सर्वथा स्नान कीजे ४

२४८८. गौ आणि कन्या कथेचा विकरा । चांडाळ निर्धारा पापराशी १ तयाचें तें मुख न पाहाती जन । अपवित्र दुर्जन पातकी तो ॥२॥ एकाजनार्दनीं दोषां न परिहार । भोगिती अघोर कल्पकोटी ३

२४८९. डोळा न दिसे न्याहारी । दृष्टी जाली पाठीमोरी ॥१॥ अझुनी काइसा रे मोहो । मिथ्या विषयाचा संदेहो ॥२॥ कानीं बैसलीसे टाळी । आली यमाची उथाळी ॥३॥ अंग वाळलें कांचरी । चंद्रबिंब चढलें शिरीं ॥४॥ शिश्न अंगुळी सांडू मागें । मूर्ती चोरपान्हा लागे ॥५॥ नाना विषयीं करीन सुखी । ह्मणतां स्त्री

प्रत्यक्ष थुंकी ॥६॥ वेश्या धन घेउनी सांडी बोला। स्त्री वार्धक्यें घाली टोला ॥७॥ अग्नी आंवचल्या पोळी। पुत्र नाना स्नेह जाळी ॥८॥ लाळ सुटलीसे तोंडें। तरि खेळवी नातुंडें ॥९॥ मान कापुनी विषयावरी। मरण चाढिलेंसे शरीरीं ॥१०॥ बळ प्रौढी स्त्री ने धन। क्षीण जाल्या उदासीन ॥११॥ पाठीं बैसाविली आवडी। शेखीं नागउनी सोडी ॥१२॥ पुरुष वार्धक्य नावडे। मेल्या कानकेशां रडे ॥१३॥ दांत पडोनी सांगे गोष्टी। नाक लागतसे हनुवटी ॥१४॥ मोह ममता सांडीं काम। अखंड जपे रामनाम ॥१५॥ रामनामें होईल हित। येऱ्हवीं बुडालें स्वहित ॥१६॥ एकाजनार्दनीं पुरा। बालतारुण्य न रिघे जरा ॥१७॥

२४९०. नाशिवंत सकळीक। शाश्वत माझा नायक ॥१॥ बरवें मजला कळलें। पूर्वपुण्य तें फळलें ॥२॥ प्रपंच अवघा दुःखरूप। सुखरूप आत्मस्वरूप ॥३॥ स्वरूपीं रमल्या भय नाहीं। एकाजनार्दनाचे पायीं ॥४॥

२४९१. अवघा वांयां संसार। अवघा सार विठ्ठल ॥१॥ अवघे आले वांयां जाती। फजिती हे समजेना ॥२॥ अवघे नरदेहीं चोर। अवघा सार विठ्ठल ॥३॥ अवघें वांयां जातें जन्म। अवघें कर्म चुकेना ॥४॥ अवघा लटिका साच नव्हे। अवघा वांयां जात असे ॥५॥ अवघा जनीं भरला। एकाजनार्दनीं उरला ॥६॥

२४९२. शिणल्या भागल्या विठाबाचें नाम। विश्रांतीचें धाम पंढरपूर ॥१॥ म्हणोनियां करा नामाचाचि लाहो। पंढरीचा नाहो पहा डोळां ॥२॥ एकाजनार्दनीं पुरवील आशा। पंढरीनिवासा प्राहतांची ३

२४९३. तोचि एक संसारीं। वाचे हरिनाम उच्चारी ॥१॥ न करी आणिक पैं धंदा। नित्य आठवी गोविंदा ॥२॥ हरिनाम चिंतना। ज्याची रंगली रसना ३ एकाजनार्दनीं संत। ज्याचें समाधान चित्त ४

२४९४. चौऱ्यांयशीं भोगितां। दुःख न सरे सर्वथा। संतसमागम घडतां। दुःख नासे तात्काळ ॥१॥ नको गुंतूं या संसारीं। बुडसी काळाचे आहारीं। संतसमागम धरी। तैं यातना चुकती ॥२॥ मागें बहुतांचा उद्धार। संतीं केलासे साचार। तोचि हा धरीं निर्धार।

संतसंग सर्वदा ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । संतसंग सुलभ जाण । भोळ्याभाविकां तारण । समागम संतांचा ॥४॥

२४९५. **आशापाश सोडोनी देई** । संतांसीं तूं शरण जाई । चौऱ्यांशींचें भय नाहीं । प्राणिया तुज ॥१॥ आवडी धरीं संतसंग । कामक्रोधा होय भंग । षड्वैरीयां मार्ग । मोकळाची ॥२॥ संतसंग धरतां चित्तीं । उपाधी ते सर्व तुटती । भावें होय मोक्षप्राप्ती । क्षणमात्रें ॥३॥ नाहीं आणीक साधन । संतसंगतीवांचून । शरण एकाजनार्दन । संतसंग धरी ॥४॥

२४९६. **पळभरी संतसंगती** । कोटीयुगें तया विश्रांती । ऐसें बोलतसे श्रुती । पाहे पा जना ॥१॥ वेदशास्त्र पुराण । महिमा संताच्याचि जाण । शुकादिक रंगून । रंगले रंगीं ॥२॥ अर्जुना उपदेशिलें । उद्धवातें बोधिलें । व्यासादिक रंगले । हृदयीं सदा ॥३॥ तें दृढ हृदयीं धरीं । आणीक नको पडूं फेरी एकाजनार्दना धरीं । हृदयामाजी ४

२४९७. **देहीं धर्म विहित करी** । अद्वैत भाव चित्तीं धरी । सर्वभावें नमस्कारी । एक आत्मा ह्मणोनी ॥१॥ तेणें तुटे रे बंधन । वाचे जपे जनार्दन । आणिक नकोरे साधन । रामकृष्ण स्मर सुखें ॥२॥ पवित्र त्याचें हें कुळ । आचार त्याचाची सुशीळ । अखंड जे सर्वकाळ । नाम जपती ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम । परब्रह्म तें निष्काम । हरे भवश्रम । जन्मजराव्याधी ॥४॥

२४९८. **येणें पंथें बहुत तरले निश्चितीं** । आवडी जे गाती विठोबासी ॥१॥ तारक हा मंत्र सोपा पैं सर्वांसी । उच्चारितां अहर्निशीं सर्वसिद्ध ॥२॥ पापा प्रायश्चित्त कलियुगीं नाम । आणिक सोपें वर्म संतसेवा ॥३॥ न लगे दंडन मुंडन ते आटी । नाम घेतां होटीं सर्व जोडे ॥४॥ एकाजनार्दनीं संतांसीं शरण । चुके जन्ममरण नानापीडा ॥५॥

२४९९. **भाव धरी कां रे साचा** । उच्चार करीं नामाचा । पंथ विठोबाचा । दृढ धरी ॥१॥ विठ्ठल विठ्ठल वाचे । वदे कां रे तूं साचें । दोष जातील जन्माचें । संदेह नाहीं ॥२॥ आळस न करीं क्षणभरी । वाचे उच्चारी श्रीहरी । यमयातना बोहरी । तेणें होय

॥३॥ भक्ति दृढ धरी नामीं । पडूं नको वाउगा श्रमीं । विठोबाचे नामीं । विश्वास धरी ॥४॥ पतीत पावन । नाम हें सत्य वचन । एकाजनार्दनीं चरण । दृढ धरी ॥५॥

२५००. दुस्तर सायास न करी । वाचे ह्मणे हरिहरी । वैकुंठ पायरी । सोपी तेणें ॥१॥ तें नाम विठोबाचें । सुलभ वदे कां रे वाचे । अनंता जन्मांचे । दोष जाती ॥२॥ प्रचीत पाहे अर्धक्षण । नाम उच्चारींरे जाण । तेणें तुटे भवबंधन । यमदूतांचें ॥३॥ नाम घेतां उठाउठीं । पातकाच्या पळती थाटी । पूर्वज उद्धरती कोटी । बेताळीसासहित ॥४॥ एकाजनार्दनीं प्रेम । गाई तूं विठ्ठलनाम । आणिक सोपें वर्म । नाहीं नाहीं ॥५॥

२५०१. घाली देवावरी भार । आणिक न करी विचार । योग क्षेम निर्धार । चालवील तुझा ॥१॥ वाचे गाय नामावळी । वासुदेवीं वाहे टाळी । प्रेमाचे कल्लोळीं । नित्यानंदें सर्वथा ॥२॥ सोस घेई कां रे वाचे । रामकृष्ण वदतां साचें । धरणें उठतें यमाचें । निःसंदेह ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । करी रामनाम ध्वनी । कैवल्याचा दानी । रक्षी तुज निर्धारें ॥४॥

२५०२. नेम धरीं विठ्ठलनामीं । पडूं नको वाउगा भ्रमीं । सांगतसे गृहस्थश्रमीं । साधन सोपें ॥१॥ करीं नामस्मरण । वाचे ह्मणे नारायण । चुकेल पतन । यातायाती ॥२॥ इहलोक परलोक । धन्य होती सकळीक । उभय कुळ पावन देख । नाम स्मरतां ॥३॥ कलीमाजीं सोपें वर्म । उच्चारीं तूं श्रीराम । आणिक नको श्रम । वाउगाची ॥४॥ जाउनी पाहे तूं पंढरी । उभा असे विटेवरी । एकाजनार्दनीं धरी । चरण त्याचे ॥५॥

२५०३. बहु जन्मांचे सायास । विटे उभा हृषीकेश । पाहे पुंडलीकास । समचरणीं ॥१॥ जाई जाई पंढरपुरा । स्नान करीं तूं भीवरा । जन्माचा तो फेरा । तेणें चुके ॥२॥ व्रत करीं एकादशी । जागरण अहर्निशीं । संतसभे सरसी । टाळी वाहे ॥३॥ आळस तूं न करीं । वाचे ह्मणे विठ्ठल हरी । सांडोनियां थोरी । नाम घे आवडीं ॥४॥ जनीं वसे जनार्दन । एका दृढ धरी चरण । अर्पियेलें तनमन । विठ्ठल वाचें ॥५॥

२५०४. जया ह्मणती नीचवर्ण । स्त्री शूद्रादी हीनजन ॥१॥ सर्वांभूतीं देव वसे । नीचा ठाईं काय नसे ॥२॥ नीच कोठोनी जन्मला । पंचभूतां वेगळा जाला ॥३॥ तया नाहीं का जनन । सर्वेचि होत पतन ॥४॥ नीच ह्मणोनि काय भुली । एकाजनार्दनीं देखिली ॥५॥

२५०५. शास्त्रज्ञ पंडित हो कां वेदवक्ते । परी हरीभजनीं रत वंद्य सदा ॥१॥ भक्तीच कारण तेणें सरतेपण । वाउगाचीं शीण जाणिवेचा ॥२॥ मी एक जाणता पैल तो नेणता । ऐसा विकल्प भावितां पतन जोडे ॥३॥ एकाजनार्दनीं विकल्प त्यजोनि । विठ्ठलचरणीं मिठी घालीं ॥४॥

२५०६. साधितां साधन योगी शिणताती । तेथें तुझी मति काय बापा ॥१॥ उलट पालट न करी गोल्हाट । आहे तोचि नीट पाहे बापा ॥२॥ पंचाग्नी साधन धूम्र पान यज्ञ । आहे तो संपूर्ण उभा बापा ॥३॥ साधन खटपट वाउगा वोभाट । एकाजनार्दनीं नीट उभा बापा ॥४॥

२५०७. शिणसी कां रे वांयां । वांचे वदे पंढरिराया ॥१॥ मग तुज नाहीं रे बंधन । पारुषे पां कर्माकर्म ॥२॥ कर्म धर्म न करीं तूं सोस । अवघा विठ्ठलचि देख ॥३॥ नको करूं कुंथाकुंथी । तेणें होतसे फजिती ॥४॥ अनुभव घेईं देखा । एकाजनार्दनीं सुखा ॥५॥

२५०८. जरी न बनेची गुरुवचनीं । तरी बैसोनि सहजासनीं । हेंचि एक निर्वाणीं । साधीजे सुख ॥१॥ सकळीं सकळपणें । अखंडरूप पहाणें । साध्य तेंचि साधनें । करुनी घेईं ॥२॥ जया संतचरणीं नाहीं भावो । त्यासी लडिवाळ संदेहो । तेथें साधनामाजीं देव । दिसे कैसा ॥३॥ हेतु मातु अनुमाना । आकळी दृढ एकमना । अधिकचि कल्पना । वाढविली ॥४॥ जाणीव नेणीव हें वाड । कल्पनेचें समूळ झाड । तुझें तुजचि आड । उभे ठाकती ॥५॥ नाना हेतु विवंचना । सांडूनियां कल्पना । एकाजनार्दना । शरण रिघे ॥६॥

मुमुक्षूंस उपदेश.

२५०९. लक्ष चौऱ्यांयशीं फिरतां । अवचितां लाभ हातां ॥१॥ उत्तम पावला नरदेह । त्याचें सार कांहीं पाहे ॥२॥ नको भ्रमूं विषयकामा । कांहीं तरी भजे रामा ॥३॥ मरण जन्मांच्या खेपा । निवारीं निवारीं रे बापा ॥४॥ एकाजनार्दनीं गूज सोपें । रामनाम सदा जपे ॥५॥

२५१०. देह सांडावा ना मांडावा । येणें परमार्थुचि साधावा ॥१॥ जेणें देहीं वाढे भावो । देहीं दिसतसे देवो ॥२॥ ऐसें देहीं भजन घडे । त्रिगुणात्मक स्वयें उडे ॥३॥ त्रिगुणात्मक देहो वावो । एकाजनार्दनीं धरा भावो ॥४॥

२५११. देहा ऐसें वोखटें । पृथ्वीमाजी नाहीं कोठें ॥१॥ वोखटें म्हणोनि त्यागावें । मोक्ष सुखार्थ नागवावें ॥२॥ जैसें भाडियाचें घोडें । दिनु सरल्या पंथ मोडे ॥३॥ हेतु ठेवूनि परमार्थी । एकाजनार्दनीं ठेवी माथा ॥४॥

२५१२. देह आहे तुम्हाआधीन । तोंवरी करा भजन ॥१॥ पडोनी जाईल शरीर । मग कराल विचार ॥२॥ यातना यमाची अपार । कोण तेथें सोडविणार ॥३॥ आला नाहीं अंगीं घाव । तंव भजा पंढरीराव ॥४॥ एकाजनार्दनीं सांगे । वाउगे मार्गीं नका जाऊं ॥५॥

२५१३. आलासी पाहुणा नरदेहीं जाणा । चुकवी बंधनापासूनियां ॥१॥ वाउगाची सोस न करी सायासा । रामनाम सौरसा जप करीं ॥२॥ यज्ञयागादिक न घडतां साधनें । न्यून पडतां पतन सहज जोडे ॥३॥ एकाजनार्दनीं चुकवी येरझार । करीं तूं उच्चार अखंड वाचे ॥४॥

२५१४. काय मनुष्यदेहाचें होय । नाशिवंत जाय शेवटीं॥१॥ हें तों काळाचें खाजें सहजी । कांहींतरि राजी हरि करा॥२॥ जातां आयुष्य न लगे वेळ । स्मरे घननीळ रामराणा ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाकी कींव । वांयां हांव धरूं नका ॥४॥

२५१५. आयुष्य सरतां न लगे वेळ । यम काळ उभाचि ॥१॥ म्हणोनियां लाहो करा । विश्वंभरा आळवावें ॥२॥ धरा संत-समागम । करा सप्रेम कीर्तन ॥३॥ जावें सुखें पंढरीसी । नाचा सरसें वाळुवंटीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठल भेटी । होतां लाभा नोहे तुटी ॥५॥

२५१६. काळाची तो ऐशी सत्ता । भरतां न पुरे एक क्षण ॥१॥ यांत कांहीं हित करा । राम स्मरा निशिदिनीं ॥२॥ तुमगे शेवट घडी येती । गुंतती तत्त्वतां देह आशा ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । करा सोडवणी देहाची ॥४॥

२५१७. काळें काळ वांयां जातु । तेणें होये आयुष्य अंतु ॥१॥ जाणोनियां रक्षी कोण । सांडीं देहाचा अभिमान ॥२॥ अभिमान सांडोनी झडकरी । एकाजनार्दनीं दास्य करी ॥३॥

२५१८. अदृष्टीं असेल जे जे वेळे । तें तें मिळेल ते ते काळें ॥१॥ ऐशी प्रारब्धाची गती । ब्रह्मादिकां न चुकती ॥२॥ जें जें होतें ज्या संचितीं । तें तयासवें चालती ॥३॥ जैशी जैशी कर्म-रेषा । तैसें भोगणें सहसा ॥४॥ एकाजनार्दनीं भोग । भोगविल्या-विण न चुके सांग ॥५॥

२५१९. चित्त समाधानें । सुख दुःख सम जाणे ॥१॥ न करी आणीक उपाधी । निवारली आधिव्याधी ॥२॥ वृत्ति झाली सम-रस । सेवीं नित्य ब्रह्मरस ॥३॥ एकाजनार्दनीं चित्त । ब्रह्म-रसें झालें शांत ॥४॥

२५२०. होणार जाणार न चुके कल्पांतीं । वाउगीं कुंथाकुंथी करुनी काय ॥१॥ लिहिलें संचित न चुके कल्पांतीं । वाउगाचि भ्रांती फळ काय ॥२॥ एकाजनार्दनीं प्रारब्धाचा भोग । करितां उद्वेग न टळेची ॥३॥

२५२१. नेणती ब्रह्मादिक ऐसें याचें कर्म । दृढादृढ वर्म सबळ मागे ॥१॥ न चुके न चुके भोगिल्या वांचुनी । वांयांचि तो मनीं शिण वाहे ॥२॥ एकाजनार्दनीं शरण एकपणीं । गाय चक्र-पाणी एकभावें ॥३॥

२५२२. प्रारब्ध क्रियमाण संचिताचा भोग । भोगिल्याची भोग तो न सुटे ॥१॥ ज्या जैसी कल्पना त्या तैसी भावना । अंतीं ते वासना जडोनी ठेली ॥२॥ एकाजनार्दनीं वासना टाकुनी । हरीचे भजनीं सावध होई ॥३॥

२५२३. स्वप्नीं चालतां लवलाही । आडामध्यें पडिला पाही ॥१॥ घाबरुनी म्हणे धांवा । तैसे भुलले जीवजीवा ॥२॥ मृगजळ भासे नीर । वांयां मायेचा पसर ॥३॥ सावध होऊनि जंव पाहे । वांयां स्वप्न मिथ्या आहे ॥४॥ एकाजनार्दनीं भुलले । वांयां गेले अधोगती ॥५॥

२५२४. आंबिया पाडू लागला जाण । अंगीं असे आंबटपण ॥१॥ सेजे मुराल्याची गोडी । द्वैताविण ते चोखडी ॥२॥ टीकाळलेंसे जे घालिती । तयासंगें दुजे नासती ॥३॥ अग्निपोटीं निपजे अन्न । वाफ न जिरतां परमान्न ॥४॥ एकाजनार्दनीं गोडी । तोडा लिगाडीची बेडी ॥५॥

२५२५. मनासी खोचिलें मायेसी मोकलिलें । तें शस्त्र आपुलें सज्ज करी ॥१॥ यापरी सैरा होय कारणीं । मायाममता दोन्ही मारूनियां ॥२॥ जाग्रती स्वप्न निवटिलें पाहे । सुषुप्ती सळीयेली सुखाचे धायें ॥३॥ एकाजनार्दनीं मांडियलें खळें । धुरेंचि जिंकिलीं अंगींचेनी बळें ॥४॥

२५२६. जेथें पापपुण्यकर्माचरण । वाढविताहे जन्ममरण ॥१॥ जया पुण्याचीया गोडी । स्वधर्म जोडिताती जोडी ॥२॥ जया नाहीं हा विश्वास । असोनी न दिसे जगीं भाष ॥३॥ एकाजनार्दनीं डोळा । असोनी देहीं तो अंधळा ॥४॥

२५२७. देहबुद्धि खुंटली तेथें माया तुटली । देहाची स्थिति दैवाधीन ठेली ॥१॥ दैवाचेनी बळें देहींचें कर्म चळे । स्वसुखाचे सोहळे विदेह भावें ॥२॥ भोगी कां त्यागी अथवा हो योगी । देहीं देहपण न लगे त्याच्या अंगीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकपणाच्या तुटी । सहज चैतन्यासी मिनला उठाउठी ॥४॥

२५२८. नरदेह परम पावन । तरी साधी ब्रह्मज्ञान ॥१॥ ब्रह्म-

ज्ञानाविण । वांयां होत असे शीण ॥२॥ ब्रह्मज्ञान प्राप्ति नाहीं । वांयां देहत्व असोनी देहीं ३ एकाजनार्दनीं ज्ञान। तेणें होय समाधान४

२५२९. **नरदेहीं येउनी करी स्वार्थ** । मुख्य साधी परमार्थ १ न होतां ब्रह्मज्ञान । श्वान सूकरां समान ॥२॥ पशुवत जिणें । वांयां जगीं लाजिरवाणें ॥३॥ सायं प्रातर्चिंता । नाहीं पशुंसी सर्वथा ॥४॥ मरणा टेकलें कलीवर । परी न सांडी व्यापार ॥५॥ एकाजनार्दनीं पामर । भोगिती अघोर यातना ॥६॥

२५३०. **ब्रह्मस्थितीचें हें वर्म** । तुज दावितों सुगम ॥१॥ सर्वां-भूतीं भगवद्भाव । अभेदत्वें आपणचि देव ॥२॥ संसार ब्रह्म स्फूर्ति। सांडोनियां अहंकृति ३ शरण एकाजनार्दन । कृपें पावला परिपूर्ण ४

२५३१. **लहानाहूनि लहान न धरी अभिमान** । तेणें हो कारण सर्व बापा ॥१॥ उंचपणें पहातां वेळूचीये परि । लोहळा अंतरीं नम्र होये ॥२॥ भक्ति करतां मुक्ति संतांचे संगती । मग मनीं विश्रांति हरी जोडे ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतांसी शरण । धरू-नियां कान नाचूं द्वारीं ॥४॥

२५३२. **सानपणासाठीं** । गर्भवास सोसी जगजेठी ॥१॥ सान-पण भलें सानपण भलें । सानपण भलें संतपायीं ॥२॥ एकाजना-र्दनीं सानपणावांचुनी । कैवल्याचा धनी हातां नये ॥३॥

२५३३. **सानपणें धुरु अढळीं बैसला** । सानपणें केला कृतकृत्य ॥१॥ सानपणें प्रल्हादें साधियेलें काज । सानपणें सहज बळी पूजी ॥२॥ सानपणें बिभिषण शरण आला । राज्यधर केला श्रीरामें त्यासी ३ एकाजनार्दनीं सानपणावांचुनी । ब्रह्मज्ञान जनीं नातुडेचि ४

२५३४. **उपमन्यु सान. देवासी कळवळ** । क्षीरसिंधु तात्काळ दिला त्यासी ॥१॥ सानपणें अर्जुनें साधियेलें काज । श्रीकृष्ण निज-गूज सांगतसे ॥२॥ सानपणें उद्धव झालासे विमुक्त । सानपणें तो निश्चित तारियेला ॥३॥ सानपणें सुख गोपाळ गौळणी । एका-जनार्दनीं सदोदित ॥४॥

२५३५. **सानपणें तरले अनंत भक्त अपार** । जाणिवेचा भार टाकूनियां ॥१॥ सानपणें शुक व्यास नारदमुनी । जाहले मुगुट-

मणी सानपणें ॥२॥ सानपणें गज तारिली गणिका । उद्धरिला देखा अजामिळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं सानपणावांचुनी । न चुके आयणी प्रपंचाची ॥४॥

२५३६. **सानपणें साधे सर्व येत हातां ।** जाणिवेनें तत्वतां नागवशी ॥१॥ महापूर येतां वृक्ष तेथें जाती । लव्हाळे राहती नवल कैंचें ॥२॥ चंदनाचे संगें तरुवर चंदन । सानपणा कारण संगतीचें ॥३॥ संतांचे संगतीं अभाविक तरती । एकाजनार्दनीं निश्चितीं सानपणें ॥४॥

२५३७. **जाणिवेच्या मार्गें होत कुंथाकुंथी ।** हे तों प्रवृत्ति निवृत्ति मार्ग दोन्ही ॥१॥ जाणीव शाहाणीव येथें नाहीं काम । वाचे वदतां नाम सर्व साधे ॥२॥ जाणिवा जाणपण नेणिवा नेणपण । दोहींचें अधिष्ठान एकनाम ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामापरतें आन । दुसरें साधन सीण जगीं ॥४॥

२५३८. **विवाद वाद हें तो अधम लक्षण ।** भक्तीचें कारण न साधे येणें ॥१॥ मुख्य एक करी एकविधपण । सम दरुशनें देखे जगीं ॥२॥ नर अथवा नारी असो भलते यातीं । वंदावे विभूती म्हणोनियां ॥३॥ एकाजनार्दनीं बोध धरीं मना । होऊनियां साना सानाहुनी ॥४॥

२५३९. **धावूं नको सैरा कर्माचियासाठीं ।** तेणें होय दृष्टि उफराटी ॥१॥ शुद्ध अशुद्धाच्या न पडे वेवादा । वाचे म्हणे सदा नारायण २ एकाजनार्दनीं ब्रह्मार्पण कर्म । तेणें अवघे धर्म जोडतील ३

२५४०. **करितां वेदशास्त्र श्रवण ।** गर्वाचें भरतें होय गहन १ करूं जातां निजकर्म । कर्मक्रिया अति दुर्गम ॥२॥ कर्म केवल देह असे । एकाजनार्दनीं तें नसे ॥३॥

२५४१. **आशेपाशीं नाहीं सुख ।** आशे पाशीं परम दुःख ॥१॥ आशा उपजली देवासी । तेणें नीचत्व आलें त्यासी ॥२॥ आशेसाठीं जगदानी । मागे बळीसी स्वयें पाणी ॥३॥ एकाजनार्दनीं आशा । तिनें गुंतविलें महेशा ॥४॥

२५४२. **निराशीयाचे भेटीं पाहे ।** वैकुंठींचा राव धांवे ॥१॥

निराशेपाशीं नये व्याधी । निराशेपाशीं सकळ सिद्धी ॥२॥ निराशेचें जेथें नांव । तेथें देव घेतसे धांव ॥३॥ निराशेचा जिव्हाळा। एकाजनार्दनीं पाहें डोळा ॥४॥

२५४३. **निःशेष कांहीं नेणिजे** । तें शुद्ध ज्ञान ह्मणिजे । मा सर्व जेणें जाणिजे । तें अज्ञान कैसें बा ॥१॥ ज्ञान तें कवण । अज्ञान तें कवण । दोहींचें लक्षण । पाहाते पहा ॥ध्रु०॥ ज्ञानाचें जें ज्ञातेपण । तया नावची अज्ञान । अज्ञानाचें जें ज्ञान । तयां नांव शुद्ध ज्ञान ॥२॥ ज्ञान तें अज्ञाना आलें । अज्ञान तें ज्ञाना गेलें । एकाजनार्दनीं मुलें । बागुलाचीं दोनीं ॥३॥

२५४४. **एक ह्मणती आत्मा सगुण** । एक म्हणताती निर्गुण ॥१॥ एक प्रतिपादिती भेद । एक प्रतिपादितसे अभेद ॥२॥ एक ह्मणती मिथ्या भूत । प्रत्यक्ष दिसत जो येथें ॥३॥ ऐसे नानाभेद वाद सकळ । विचारितां अज्ञान मूळ ॥४॥ अज्ञान तें मिथ्या जाणा । शरण एकाजनार्दना ॥५॥

२५४५. **सुटलों ह्मणतां बांधला होता** । मुक्त ह्मणे त्याचे अंगीं ये बद्धता ॥१॥ बद्धता नाहीं तेथें मुक्त ते काई । भ्रांती दों ठाईं झोंबतसे ॥२॥ स्वप्नीचेनि सुखें सुखासनीं बैसे । जागा जालिया कांहींच नसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकपणा तुटी । बद्ध मोक्षाची तेथें वार्ताहि तुटी ॥४॥

२५४६. **अविश्वासा घरीं** । विकल्प नांदे निरंतरीं ॥१॥ भरला अंगीं अविश्वास । परमार्थ तेथें सदा भूस ॥२॥ सकळ दोषांचा राजा । अविश्वास तो सहजा ॥३॥ अविश्वास धरितां पोटीं । एकाजनार्दनीं नाहीं भेटी ॥४॥

२५४७. **मूळ नाशासी कारण** । कनक आणि स्त्री जाण ॥१॥ जो न गुंते येथें सर्वथा । त्याचा परमार्थ पुरता ॥२॥ जया सुख इच्छा आहे । तेणें एकांतासी रहावें ॥३॥ दृष्टी नाणी मनुष्यासी । तोचि परमार्थाची राशी ॥४॥ एकाजनार्दनीं धन्य । त्याचा परमार्थ पावन ॥५॥

२५४८. **अविश्वासापुढें** । परमार्थ कायसें बापुडें ॥१॥ अवि-

श्वासाची राशी । अभिमान येतसे भेटीसी ॥२॥ सदा पोटीं जो अविश्वासासी । तोचि देखे गुणदोषांसी ॥३॥ सकळ दोषां मुकुटमणी । अविश्वास तोचि जनीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं विश्वास । नाहीं त्यास भय कांहीं ॥५॥

२५४९. परमार्थ सोयरा अहोरात्र करी । गाई निरंतरीं रामकृष्ण ॥१॥ नरदेह यातना चुकतील फेरे । वांयां हाव भरी होऊं नको ॥२॥ रात्रंदिवस करी नामाचाचि पाठ । मोक्षमार्ग फुकट प्राप्त होय ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामापरतें सार । न करीं विचार आन दुजा ॥४॥

२५५०. शुद्धभावें गावें नाम श्रीहरीचें । भेदभाव साचें टाकूनियां ॥१॥ भोळे भाविक ज्याचा आहे देव जवळा । टवाळास निराळा भास दिसे ॥२॥ अविश्वासीयासी होय बोध वांयां । ब्रह्मज्ञान तया सांगून काय ॥३॥ एकाजनार्दनीं अभाविक खळ । बोध तो सकळ जाय वांयां ॥४॥

२५५१. पक्षी आंगणीं उतरती । ते कां गुंतोनियां राहाती ॥१॥ तैसें असावें संसारीं । जोंवरी प्राचीनाची दोरी ॥२॥ वस्तीकर वस्ती आला । प्रातःकाळीं उठोनि गेला ॥३॥ शरण एकाजनार्दन । ऐसें असतां भय कवण ॥४॥

२५५२. विषयीं होउनी उदास । सांडी संसाराची आस ॥१॥ ऐशी मुक्ताची वासना । मुमुक्षू चिंती तुझ्या चरणा ॥२॥ ब्रह्मज्ञान लाळ घोटी । येरा वाउगी ती आटी ॥३॥ शब्द निशब्द खुंटला । एकाजनार्दनीं देखिला ॥४॥

२५५३. विषयवासना भाजी त्याचें मूळ । मग सुख कल्लोळ प्राप्ति तुज ॥१॥ आशेचें काबाड कल्पना सगळी । उपटोनि मूळीं टाकी परतीं ॥२॥ भेदाचें भांडें वैराग्याचें हातें । धुवोनि सरतें करीं बापा ॥३॥ शांतीचेनि सर्वे घरी वेगें सोय । एकाजनार्दनीं पाय पावशील ॥४॥

२५५४. विकल्प वासना समूळ दे टाकुनी । मग तुज भजनीं सुख बापा ॥१॥ आशापाश मोह सांडी तूं निराळा । भजन

तें गोपाळा प्रिय वाटे ॥२॥ भेद अभेदाचें मूळ आधीं खंडी । भजन तें तोंडीं मग गोड ॥३॥ एकाजनार्दनीं शुद्ध हे वासना । तैं नारायणा प्रिय भक्ति ॥४॥

२५५५. विषयाच्या व्यथें दुःख भोगिती अघोर । तया दुजा थार कोठें नाहीं ॥१॥ शुद्ध करूनि मन ध्यावें रामनाम । संतांचें पूजन क्रिया हेचि ॥२॥ उपदेश किती सांगावा वेळोवेळां । अमंगळ अंधळा नेणे कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं विषयाच्या संगें । कर्मकांड लागे भोगणें तेथें ॥४॥

२५५६. भुलले पामर नेणती ते शुद्धी । बुडतील भवनदी माजी जाणा ॥१॥ ह्मणवोनि येते करुणा । परी संतचरणा न लागती ॥२॥ खरें खोटें ऐसें न कळेचि जीवां । कां न भीति भेवा यमाचिया ३ एकाजनार्दनीं किती हें सांगावें । उगवेना दावें गळां बंध ४

२५५७. देहबुद्धि सांडी कल्पना दंडी । वासनेचि शेंडी वाढवूं नको ॥१॥ तूं तें तूंचि पाहीं तूं तें तूंचि पाहीं । पाहुनियां राहीं जेथींच्या तेथें ॥२॥ तूं तें तूंचि पाही जेथें देहो नाहीं । मीपणें कां वांयां गुंतलासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं मीपण तूंपण । नाहीं नाहीं मज तुझीच आण ॥४॥

२५५८. निज दृष्टीवरी जाण । काम निवारी दारुण ॥१॥ याचा नको घेऊं वारा । सैर सांडीं हा पसारा ॥२॥ कामक्रोधांचें हें बंड । याचें छेदीं विवेकें तोंड ॥३॥ शांति क्षमा धरूनि आधीं । ब्रह्मज्ञान मग साधीं ॥४॥ हेंचि भक्तीचें लक्षण । सांगे एकाजनार्दन ॥५॥

२५५९. सर्वभावें सुख असतां घेई अनुताप । मग करी संकल्प भजनाचा ॥१॥ ऐसा अनुताप घडतां मनासी । भजन तें मुखासी येत स्वभावेंचि ॥२॥ एकाजनार्दनीं अनुतापाविण । भजन प्रमाण नोहे देवा ॥३॥

२५६०. अनुताप नाहीं ज्यासी । विवेक नुपजे मानसीं ॥१॥ मुख्य पाविजे अनुताप । तेणें निरसे त्रिविध ताप ॥२॥ अनुतापावांचून । ब्रह्मज्ञान होय दीन ३ एकाजनार्दनीं शरण । तैंच अनुताप बाणे पूर्ण ४

२५६१. **वैराग्य अनुताप जाहलियावांचून ।** रामनाम वदनीं नये बापा ॥१॥ मुख्यत्वें कारण साधीं हें भजन । येणें समाधान होय बापा ॥२॥ विरक्ती हेही जाहलियावांचुनी । शांति समाधानीं नये बापा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सत्संगावांचुनी । जन्माची आयणी न चुके बापा ॥४॥

२५६२. **अनुतापावांचुनी नाम नये मुखा ।** वाउगाचि देखा शीण होय ॥१॥ मुख्य तो संकल्प अनुताप वाहे । मग चित्त होय शुद्ध तेणें ॥२॥ अनुताप जाहलिया सहज समाधी । तुटेल उपाधी सजहचि ३ एकाजनार्दनीं अनुतापें पाहे । मग देव आहे जवळी तया ४

२५६३. **मुख्य पाहिजे अनुताप ।** हेंचि वैराग्याचें रूप ॥१॥ कोरड्या त्या ज्ञान गोष्टी । अनुताप नाहीं पोटीं ॥२॥ अनुतापाविण ज्ञान । कदा नोहे समाधान ॥३॥ एकाजनार्दनीं तप । अनुताप हेंचि देख॥४॥

२५६४. **सावध पहातां तुम्ही ज्ञानाचे अज्ञान ।** मानु तोचि म्हणे महंता महाधन ॥१॥ ज्ञानाचें अज्ञान कवण ज्ञाता फेडी । अनुतापाची जंव जीवीं नाहीं आवडी ॥२॥ नश्वर देह म्हणोनी ज्ञानेंचि निंदिजे । तोचि देह घेउनी ज्ञातेपणें फुंजे ॥३॥ सच्चिदानंद माया या नांवें । याहुनी परती स्थिति तें तें ज्ञान जाणावें ॥४॥ एकाजनार्दनीं अनुतापाची गोडी । ज्ञाना ज्ञानाची तोडोनी सांडिली बेडी५

२५६५. **प्रकाश भासे सर्पाकार ।** सर्प नसोनी जेवीं दोर ॥१॥ कृष्णवर्ण रक्त श्वेत । स्फटिकीं जेवीं भासत ॥२॥ ऐशी त्रिगुणाची मिळणी । शरण एकाजनार्दनीं ॥३॥

२५६६. **साधक सर्वदा पुसती ।** कोण बाधा चित्तवृत्ती ॥१॥ एकाचि गुण जैं पुरता जोडे । तैं एकविधा वृत्ति वाढे ॥२॥ एकचि न जोडे गुणावस्था । यालागीं नोहे एकविधता ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण । चित्तचैतन्य संपूर्ण ॥४॥

२५६७. **पहा कैसा देवाचा नवलावो ।** पाहे तिकडे अवघा देवो ॥१॥ पहाणें परतलें देवें नवल केलें । सर्वही व्यापिलें काय पाहों ॥२॥ पहाणियाचा ठाव समूळ फिटला । अवघा देहीं दाटला देव माझ्या ॥३॥ एकाजनार्दनीं कैसें नवल जाहलें । दिशाद्रुम दाटले देहें सहजीं ॥४॥

९५६८. **तेजाचें जें तेज तेंचि परब्रह्म** । परम मंगलधाम त्यासी ह्मणती ॥१॥ तेंचि नमियेलें जोडोनियां कर । व्यापूनी चराचर भरलेंसे ॥२॥ एकाजनार्दनीं तोचि पुरूषोत्तम । मनासी आराम तया ठायीं ॥३॥

२५६९. **चतुर्भुज शाममूर्ति** । शंखचक्र ते शोभती । पीतांबर वैजयंती । रुळती गळां ॥१॥ देव देखिला देखिला । तेणें संसाराचा ठावो पुशिला । विदेही तो भेटला । भक्त तयाते ॥२॥ दोघां होतांचि मिळणी । नुरे देव भक्तपणीं । फिटली आयणी । सर्व कोड कठीण ॥३॥ छंद पाहिजे नामाचा । निश्चयो कायामनें वाचा । एकाजनार्दनीं त्याचा । देव होय अंकित ॥४॥

२५७०. **ब्रह्मादिक देव त्यांचे रंगीं नाचती** । सनकादिक त्यांचें ध्रुपद धरिती ॥१॥ त्यापुढें गीत नृत्य करिती । त्यापुढें मानव केवीं ताल धरिती ॥२॥ हरिहरिहरि ह्मणतां वाचे । हरिरंगीं नाचे तोचि धन्य ॥३॥ शास्त्राची व्युत्पत्ती प्रसन्न वागेश्वरी । ती सारजा मुख्य करी नृत्य तेथें ॥४॥ शास्त्र अभिमानें चढला ताठा । मुक्ती ते फुकटा अंतरले ॥५॥ एकाजनार्दनीं स्वहितीं तूं नाचे । बोलणें अभावाचें बोलूं नको ॥६॥

२५७१. **हरिकीर्तनालागीं प्रल्हादगाढा** । द्वंद्वांचा रगडा तेणें केला ॥१॥ कोरडिया काष्टीं प्रगटले हरी । म्हणवोनी नृत्य करी तयापुढें ॥२॥ विणा वाहातु गातु नारदु नाचे । न कळे तयाचें महिमान ॥३॥ जनाभिमानें धरिली प्रतिष्ठा । वंचला करंटा मुक्तीसीच ॥४॥ साच अथवा लटिकें नाचतु रंगीं । अभिमान भंगीं पैं होय ५ निरभिमानिया जवळीच देवो । एकाएकीं भावो जनार्दनीं ॥६॥

२५७२. **जाणा याचा तुह्मी भाव** । देहीं देव प्रगटे ॥१॥ एकविध भक्ति करा । तेणें भरां धांवतो ॥२॥ सर्वभावें अर्पा मन । हेंचि साधन तुह्मांसी ॥३॥ संसाराचा नका घोक । सर्व देख पुरवितो ॥४॥ लाजतसे आपुल्या नांवा । म्हणोनी सेवा करी त्याची ॥५॥ ब्रीद साच हें जगीं । नुपेक्षी यालागीं दीनातें ॥६॥ एकाजनार्दनीं ठाव धरा भाव दृढ मनीं ॥७॥

२५७३. कायीक वाचिक मानसीक भाव । ठेवीं हा निःसंदेह देवापायीं ॥१॥ काय उणें मग न लगे सांकडें । उगवेल कोडें द्वैताचें तें ॥२॥ आशा मनीशा तृष्णा पडतील वोस । धरितां उल्हास रामनामीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं विश्वास हो मनीं । प्रत्यक्ष पुराणीं बोलिलें तें ॥४।

२५७४. आधीं शुद्ध करा भाव । पाठीं पहा मग देव ॥१॥ नका पडूं वांयां भरी । चित्त नागवें निर्धारीं ॥२॥ भाव जाहलियां शुद्ध तत्त्वतां । मग देव होय प्राप्त ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव । जेथें जाय तेथें आहे ॥४॥

२५७५. देव देव म्हणोनी फिरताती वेडे । चित्त शुद्ध नाहीं तंव देव केवीं जोडे ॥१॥ पाहे तिकडे देव आहे । दिशा व्यापुनी भरला आहे २ एकाजनार्दनीं आर्तभूत । देव उभा असे तिष्ठत ३

२५७६. देहींच देहीं बिंबला देवो । न कळेचि पामरा पडिला संदेहो ॥१॥ आहे नाहीं संशयबुद्धि । तेणें ते गुंतले कर्माचे सिद्धी॥२॥ एकाजनार्दनीं भरला देव । तयाविण रिता नाहीं ठाव ॥३॥

२५७७. देवासी तो भाव पुरे । तेणें देव सदा झुरे । भक्तालागीं सरे । वैकुंठासी ॥१॥ भाव धरावा बळकट । आणीक नको कांहीं कष्ट । साधन हें श्रेष्ठ । कलीमाजी ॥२॥ भावें प्राप्ति होय देव । अभक्तासी संदेह । जवळी असोनी देव । नाहीं म्हणती ॥३॥ भावें देव घरीं नांदे । एकाजनार्दनीं आनंदें । म्हणोनी संतवृंदें । तया न विसरती ॥४॥

२५७८. मेघ वर्षे निर्मळ जळ । जैसें बीज तैसें फळ॥१॥ तया परी भक्ति कीजे । बीजासारिखें फळ घेइजे ॥२॥ उत्तम अलंकार गोमटे । तेथें नाक असे नकटें ॥३॥ भजना जातां लाज वाटे । वेश्यांघरीं भांग घोटे ॥४॥ एकाजनार्दनीं नर । प्रत्यक्ष जाणावा तो खर ॥५॥

२५७९. एक निष्ठा धरीं बापा । मार्ग सांगतों हा सोपा ॥१॥ देहीं भाव धरीं भोळा । पाहें विठ्ठल सांवळा ॥२॥ मन करितों चंचळ । देव नयेचि जवळ ॥३॥ ऐसा कल्पनेचा संग । तिळभरी नको अंग ॥४॥ सच्चिदानंद निरंजन । शरण एकाजनार्दन ॥५॥

२५८०. तळीं पृथ्वीवरी गगन । पाहतां दोन्हीही समान ॥१॥ रूप नाम वर्णाश्रम । कर्म अकर्म बद्धता ॥२॥ धर्म अर्थ काम मोक्ष । ऐशी वेद बोले साक्ष ॥३॥ एकाजनार्दनीं शुद्ध । नाहीं भेद भूतमात्रीं ४

२५८१. गजाचें भार वोझें । गाढवा तें न साजे ॥१॥ तैसे भक्त अभक्त दोन्ही । वेगळीक वेगळेपणीं ॥२॥ मेघ वरुषे निर्मळ जळ । परी जैसें बीज तैसें फळ ३ एकाजनार्दनीं गुण । चंदन वेळु नोहे समान ४

२५८२. देव नाहीं ऐसें स्थळ । रितें कोठें आहे सकळ ॥१॥ पाहतां सर्वांठायीं देव आहे । अणुरेणु भरुनी उरला पाहे ॥२॥ एकाजनार्दनीं देव । पाहतां समूळ एकभाव ॥३॥

२५८३. एक धरलिया भाव । आपणचि होय देव ॥१॥ नको आणीक सायास । जाय जिकडे देव भास ॥२॥ ध्यानीं मनीं शयनीं । देव पाहे जनीं वनीं ॥३॥ अवलोकी जिकडे । एका जनार्दनीं देव तिकडे ४

२५८४. त्रिभुवनीं ज्याची सत्ता । लाज वाटे त्यासी गातां ॥१॥ ह्मणा कायावाचा त्याचे दास । न करा आणिकांची आस ॥२॥ एकाजनार्दनीं भाव । त्याचे पायीं ठेवा जीव ॥३॥

२५८५. मातेचा आठव बाळावरी स्नेहो । तैसा धरा देवो मनीं सदा ॥१॥ बाळा पाहूनियां माता संतोषत । तैसा धरा-हेत देवावरी ॥२॥ बोबडें साबडें असोच तें बाळ । तैसी धरा कळवळ देवावरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव धरा मनीं । आ-सनीं शयनीं विसरूं नका ॥४॥

२५८६. वत्सालागीं गोप धाउनी वोरसे । तैसें असो पिसें देवा ठायीं ॥१॥ पाडसा चुकली हरीण पाहे वास । तैसी धरा आस देवा ठायीं ॥२॥ मातेलागीं चुके बाळ एकुलतें । तैसें देवापरतें न धरा मनीं ३ एकाजनार्दनीं देव करा सखा । प्रपंच पारिखा सहज तेणें ४

२५८७. नमस्कारीं जंव अष्टांगें । तंव देवाचि जाला अंगें ॥१॥ आतां नमन कैसें हो किजे । देवपणा नयेचि दुजें ॥२॥ स्तुतिस्तवन बोलों भावो । तंव वाचाची जाली देवो ॥३॥ स्तवन करूं आतां कैसें । स्तवावया दुजें नसे ॥४॥ आतां भजन कैशापरी । संसारा नुरेचि उरी ॥५॥ एकाजनार्दना शरण । तंव तो जाला जनार्दन ६

२५८८. निकट असतांची देव । नेणती ते अहंभाव ॥१॥ ऐसे व्यापले मूढपणें । विसरले जनार्दनें ॥२॥ जे पासाव सर्व युक्ती । तयातें मुमुक्षू वदती ॥३॥ ऐसा ज्ञानियाचा भाव । तया देवपण दिसे वाव ॥४॥ ज्ञानविज्ञान नको देवा । मज चरणाजवळीं ठेवा ॥५॥ एकाजनार्दनीं वाणी । दुजी नको अंतःकरणीं ॥६॥

२५८९. ऐसा रोगाचा पवाडु। परमार्थ गोड तो जाहला कडु ॥१॥ कामक्रोधांचा उफाडा। शांति क्षमेचा दिला काढा ॥२॥ देतां नाममात्रा रसायन । प्रपंच रोग जाहला क्षीण ॥३॥ निधडा वैद्य जनार्दन । एकाजनार्दनीं शरण ॥४॥

२५९०. प्रपंच परमार्थ एकरूप होत । आहे ज्याचा हेत रामनामीं ॥१॥ परमार्थें साधे सहज संसार । तेथें वेरझार नाहीं जना ॥२॥ सहज संसारें घडे परमार्थ । लौकिक विपरीत अपवाद ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाहीं तया भीड । लौकिकाची चाड कोण पुसे ॥४॥

२५९१. सुखें संसार हा करी । वाचे उच्चारावा हरी ॥१॥ दुःखरूप हा संसार। रामनामें सुख साचार॥२॥ रामनामाचें स्मरण । नाश पावे जन्ममरण ॥३॥ जयापाशीं नाम असे । नारायण तेथें वसे ॥४॥ एकाजनार्दनीं नामें । संसार हा परब्रह्म ॥५॥

२५९२. निवांत बैसें तूं अचळ । मन करुनी निश्चळ । नको कांहीं तळमळ । नाम गाय सर्वदा ॥१॥ सोडीं मागिलाची आस । दृढ मना घालीं कास । भक्तिभाव समरस । रामनामीं तूं धरीं ॥२॥ नको समाधी उन्मनी । धावूं नको सैरा रानीं । एकाजनार्दनाचे चरणीं । दृढभावें विनटे ॥३॥

२५९३. नित्य ध्यातां हरीचे चरण । करी भक्त दुःख हरण ॥१॥ चरणरज पवित्रता । सदा ध्यावेंचि माथा ॥२॥ लागला पाषाणा चरण । ती स्त्रीच जाली पावन ॥३॥ ऐसें चरणींचें मान । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

२५९४. स्वगोत्र परगोत्र यांचा भरंवसा । मानूं नये सहसा अरे मूढा ॥१॥ वेदींचें वचन वेदीं तें प्रमाण । एक नारायण सार जप ॥२॥ शास्त्रांचा प्रभाव शास्त्रिकांसी ठावा । उघड जपावा राममंत्र ॥३॥ न करीं आळस नको पडों भरीं । एकाजनार्दनीं हरी स्मरे देहीं ॥४॥

२५९५. **चिंतातुर मन नसावें कदाकाळीं**। हृदयीं नामावळी जप करी ॥१॥ श्रीअनंता माधवा गोविंदा । ह्याची जप सदा चित्तामाजी ॥२॥ वारंवार चिंतावीं देवाचीं पाउलें । तेणें जन्मजाळें उकलेल ॥३॥ एकाजनार्दनीं आलासे प्रत्यय । सर्वभावें गाय नाम त्याचें ४

२५९६. **गोविंद गोपाळ वदतां वाचे**। पायीं यमदूताचें भय नाहीं ॥१॥ नित्य जया ध्यान गोविंद स्मरण । संसारबंधन तया नाहीं ॥२॥ उठतां बैसतां खेळतां हांसतां । गोविंद गीतीं गातां मोक्ष जोडे ॥३॥ गोविंदाचें नाम सदा ती समाधी । एकाजनार्दनीं उपाधी तुटली त्याची ॥४॥

२५९७. **सांडा सांडा वांयां छंद**। धरा गोविंद मानसीं ॥१॥ नका भरूं आडरानीं । सोडवितां कोणी मग नाहीं ॥२॥ पडाल यमाचे पीडनीं । लक्ष चौऱ्यांयशीं पतनीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । एकपणें जनार्दन ॥४॥

२५९८. **वेरझार खुंटे नाम वदतां वाचे**। आणिक सायासाचें न करीं कोड ॥१॥ तुटेरे बंधन नोहेचि पतन। वाचे जनार्दन जप करीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं वाचे जपे नाम । आणिक दुर्गम साधन नको ३

२५९९. **हित अनाहिताचीं असतीं वचनें**। तेथें अनुमोदन देतां भलें ॥१॥ परमार्थाचे वचनीं द्यावें अनुमोदन। तेणें नारायण संतोषत ॥२॥ विषयिक वचना देतां अनुमोदन। तेणें नारायण क्रोध पावे ॥३॥ भक्तिप्रेम वचना द्यावें अनुमोदन । तेणें नारायण संतोषत ॥४॥ दुर्बुद्ध वचना देतां अनुमोदन। तेणें नारायण क्रोध पावे ॥५॥ संतांचे वचना द्यावें अनुमोदन । तेणें नारायण संतोषत ॥६॥ असंतांचे वचनीं देतां अनुमोदन । तेणें नारायण क्रोध पावे ॥७॥ एकाजनार्दनाचे वचनीं द्यावें अनुमोदन । तेणें जनार्दन संतोषतो ८

२६००. **दाता तोचि ह्मणावा**। नामावांचोनी नेणे जीवा ॥१॥ थोर तोचि ह्मणावा । नेणे भूताचा तो हेवा ॥२॥ लहान तोचि ह्मणावा । कायावाचा भजे देवा ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे । देवावांचुनी कांहीं नेणे ॥४॥

२६०१. **उत्तम पुरुषाचें उत्तम लक्षण**। जेथें भेद शून्य मावळ-

२५८८. **निकट असतांची देव ।** नेणती ते अहंभाव ॥१॥ ऐसे व्यापले मूढपणें । विसरले जनार्दनें ॥२॥ जे पासाव सर्व युक्ती । तयातें मुमुक्षू वदती ॥३॥ ऐसा ज्ञानियाचा भाव । तया देवपण दिसे वाव ॥४॥ ज्ञानविज्ञान नको देवा । मज चरणाजवळीं ठेवा ॥५॥ एकाजनार्दनीं वाणी । दुजी नको अंतःकरणीं ॥६॥

२५८९. **ऐसा रोगाचा पवाडु ।** परमार्थ गोड तो जाहला कडु ॥१॥ कामक्रोधांचा उफाडा । शांति क्षमेचा दिला काढा ॥२॥ देतां नाममात्रा रसायन । प्रपंच रोग जाहला क्षीण ॥३॥ निधडा वैद्य जनार्दन । एकाजनार्दनीं शरण ॥४॥

२५९०. **प्रपंच परमार्थ एकरूप होत ।** आहे ज्याचा हेत रामनामीं ॥१॥ परमार्थें साधे सहज संसार । तेथें वेरझार नाहीं जना ॥२॥ सहज संसारें घडे परमार्थ । लौकिक विपरीत अपवाद ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाहीं तया भीड । लौकिकाची चाड कोण पुसे ॥४॥

२५९१. **सुखें संसार हा करी ।** वाचे उच्चारावा हरी ॥१॥ दुःखरूप हा संसार । रामनामें सुख साचार ॥२॥ रामनामाचें स्मरण । नाश पावे जन्ममरण ॥३॥ जयापाशीं नाम असे । नारायण तेथें वसे ॥४॥ एकाजनार्दनीं नामें । संसार हा परब्रह्म ॥५॥

२५९२. **निवांत बैसें तूं अचळ ।** मन करुनी निश्चळ । नको कांहीं तळमळ । नाम गाय सर्वदा ॥१॥ सोडीं मागिलाची आस । दृढ मना घालीं कास । भक्तिभाव समरस । रामनामीं तूं धरीं ॥२॥ नको समाधी उन्मनी । धावूं नको सैरा रानीं । एकाजनार्दनाचे चरणीं । दृढभावें विनटे ॥३॥

२५९३. **नित्य ध्यातां हरीचे चरण ।** करी भक्त दुःख हरण ॥१॥ चरणरज पवित्रता । सदा ध्यावेंचि माथा ॥२॥ लागला पाषाणा चरण । ती स्त्रीच जाली पावन ॥३॥ ऐसें चरणींचें मान । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

२५९४. **स्वगोत्र परगोत्र यांचा भरंवसा ।** मानूं नये सहसा अरे मूढा ॥१॥ वेदींचें वचन वेदीं तें प्रमाण । एक नारायण सार जप ॥२॥ शास्त्रांचा प्रभाव शास्त्रिकांसी ठावा । उघड जपावा राममंत्र ॥३॥ न करीं आळस नको पडों भरीं । एकाजनार्दनीं हरी स्मरे देहीं ॥४॥

२५९५. **चिंतातुर मन नसावें कदाकाळीं ।** हृदयीं नामावळी जप करी ॥१॥ श्रीअनंता माधवा गोविंदा । ह्याची जप सदा चित्तामाजी ॥२॥ वारंवार चिंतावीं देवाचीं पाउलें । तेणें जन्मजाळें उकलेल ॥३॥ एकाजनार्दनीं आलासे प्रत्यय । सर्वभावें गाय नाम त्याचें ४

२५९६. **गोविंद गोपाळ वदतां वाचे ।** पायीं यमदूताचें भय नाहीं ॥१॥ नित्य जया ध्यान गोविंद स्मरण । संसारबंधन तया नाहीं ॥२॥ उठतां बैसतां खेळतां हांसतां । गोविंद गीतीं गातां मोक्ष जोडे ॥३॥ गोविंदाचें नाम सदा तीं समाधी । एकाजनार्दनीं उपाधी तुटली त्याची ॥४॥

२५९७. **सांडा सांडा वांयां छंद ।** धरा गोविंद मानसीं ॥१॥ नका भरूं आडरानीं । सोडवितां कोणी मग नाहीं ॥२॥ पडाल यमाचे पीडनीं । लक्ष चौऱ्यांयशीं पतनीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । एकपणें जनार्दन ॥४॥

२५९८. **वेरझार खुंटे नाम वदतां वाचे ।** आणिक सायासाचें न करीं कोड ॥१॥ तुटेरे बंधन नोहेचि पतन। वाचे जनार्दन जप करीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं वाचे जपे नाम । आणिक दुर्गम साधन नको ३

२५९९. **हित अनाहिताचीं असतीं वचनें ।** तेथें अनुमोदन देतां भलें ॥१॥ परमार्थाचे वचनीं द्यावें अनुमोदन । तेणें नारायण संतोषत ॥२॥ विषयिक वचना देतां अनुमोदन । तेणें नारायण क्रोध पावे ॥३॥ भक्तिप्रेम वचना द्यावें अनुमोदन । तेणें नारायण संतोषत ॥४॥ दुर्बुद्ध वचना देतां अनुमोदन । तेणें नारायण क्रोध पावे ॥५॥ संतांचे वचना द्यावें अनुमोदन । तेणें नारायण संतोषत ॥६॥ असंतांचे वचनीं देतां अनुमोदन । तेणें नारायण क्रोध पावे ॥७॥ एकाजनार्दनाचे वचनीं द्यावें अनुमोदन । तेणें जनार्दन संतोषतो ८

२६००. **दाता तोचि ह्मणावा ।** नामावांचोनी नेणे जीवा ॥१॥ थोर तोचि ह्मणावा । नेणे भूताचा तो हेवा ॥२॥ लहान तोचि ह्मणावा । कायावाचा भजे देवा ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे । देवावांचुनी कांहीं नेणे ॥४॥

२६०१. **उत्तम पुरुषाचें उत्तम लक्षण ।** जेथें भेद शून्य मावळ-

ला ॥१॥ भेदशून्य जाला बोध स्थिरावला । विवेक प्रगटला ज्ञानोदय २ जिकडे पाहे तिकडे उत्तम दरुशन । दया शांति पूर्ण क्षमा अंगीं ३ एकाजनार्दनीं उत्तम हे प्राप्ती । जेथें मावळती द्वैताद्वैत ४

२६०२. कनक कांता नये चित्ता । तोची परमार्थी पुरता ॥१॥ हेंचि एक सत्य सार । वांयां व्युत्पत्तीचा भार ॥२॥ वाचा सत्यत्वें सोंवळी । येर कविता वोवळी ॥३॥ जन तेचि जनार्दन । एकाजनार्दनीं भजन ॥४॥

२६०३. जेथें सत्त्वाचें प्राधान्य । जेथें सात्त्विकाचें आचरण । तो परलोक साधून । साधुनी गेला ॥१॥ जेथें रजाचें प्राधान्य । त्याचें लोभीं वसे मन । ज्ञान सांगे मुख्य करून । परि निष्ठा नाहीं ॥२॥ जेथें प्राधान्य तामस । तो द्वेषी आणि कर्कश । ज्ञान सांगे अपरोक्ष । परि अंतरीं कठीण ॥३॥ जेथें प्राधान्य तूर्या । तेथें सत्त्व शांति दया । विवेक वैराग्य करूनियां । सर्वांसी भजे ॥४॥ जो वस्तु झाला केवळ । त्याचें अंतर केवळ । भूतमात्रीं दयाळ । सर्वांपरी भजत ॥५॥ जेथें रजतम वसती । तेथें द्वेष लोभ नांदती । त्याचे संगें ज्ञानज्योति । विझोनि जाये ॥६॥ एकाजनार्दनीं शरण । जेथें शुद्ध सत्त्वाचें प्राधान्य । तो वस्तुसी जाय मिळोन । सहजींसहज ७

२६०४. ह्मणा तुम्ही विष्णुदास । तेणें पुरे तुमची आस । काळा पडे त्रास । नामस्मरणें करुनी ॥१॥ उघडा मंत्र विठ्ठल हरी । सदा वाचे जो उच्चारी । होतसे बोहरी । पातकांसी तात्काळ ॥२॥ न लगे कांहीं साधन । वाचे ह्मणा रामकृष्ण । एकाजनार्दनीं शरण । कायावाचा मनेंसी ॥३॥

२६०५. आपुला न टाकीं पां आचार । उपजले कुळींचा वेव्हार । स्वधर्म तो सार । पाळीं पाळीं बापा ॥१॥ त्यातें ह्मणणें संसार । येर बोलणें असार । निष्ठावंत जे नर । देवाचि समान ॥२॥ अतीतासी द्यावें अन्न । गोब्राह्मणांचें पूजन । मुखीं नामस्मरण । तोचि एक संसारीं ॥३॥ सांडोनियां गृह दारा । धांव घेतली डोंगरा । अंतरीं भरला सारा । विषयीक भाव ॥४॥ बकाचे परि ध्यान । नको नको अनुष्ठान । एकाजनार्दनीं मन । स्थिर करीं सर्वदा ॥५॥

२६०६. **नित्य नैमित्तिक कर्में आचरावीं** । तिहीं ते पावावी चित्त शुद्धि ॥१॥ चित्त स्थिर होण्या करी उपासना । भजे नारायणा एका भावें ॥२॥ विवेक वैराग्य प्राप्ति तत्प्रसादें । चित्ता लागे वेध सद्गुरूचा ॥३॥ सद्गुरु कृपेनें पूर्ण बोध होय । नित्य त्यांचे पाय हृदयीं धरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं ठेवूनियां मन । मनाचें उन्मन पावलासे ॥५॥

२६०७. **न कळे जयाचें विंदान** । हरिहर नेणती महिमान । शिणलें शेषाचें वदन । तो तटस्थ राहिला ॥१॥ ऐसा आकळ त्रिभुवनीं । न कळे वेदशास्त्रां मनीं । पुराणांचीं आयणी । कुंठित जाहली ॥२॥ तो सोपा नाममंत्रें । वाचे वर्णितां पवित्रें । एकाजनार्दनीं वक्त्रें । ह्मणा रामकृष्ण हरी ॥३॥

२६०८. **कायावाचा मनें छंद** । धरा गोविंद हृदयीं ॥१॥ नका जाऊं लिगाडामागें । ऐसें सांगे वेदशास्त्र ॥२॥ पुराण पठन यज्ञयाग । नोहे भाग कलीमाजी ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाम सार । उतरील पार भवसागरीं ॥४॥

२६०९. **निवांत श्रीमुख पहावें डोळेभरी** । तेणें नुरे अंतरीं इच्छा कांहीं ॥१॥ चरणीं ते मिठी घालावें दंडवत । तेणें पुरे आर्त सर्व मनींचें ॥२॥ ध्यान तें दृष्टी भरूनि पहावें । आलिंगन द्यावें वेळोवेळां ॥३॥ हृदयकमळीं पहावा तैसा ध्यावा । एकाजनार्दनीं विसांवा सहजचि ॥४॥

२६१०. **शरणागत आलिया नुपेक्षी सर्वथा** । ऐसा बोध चित्ता आहे माझ्या ॥१॥ सर्वभावें जावें नाम वाचे गावें । जिवलगा भेटावें विठोबासी ॥२॥ साधुसंत गाती आनंदें नाचती । क्षेम तयां प्रति द्यावें सुखें ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहतां विठ्ठल । जन्ममरण निवारेल हेळामात्रें ॥४॥

२६११. **व्यापूनियां भरला देव** । रिता ठाव कोठें पां ॥१॥ तयाचें करारे चिंतन । मग तुह्मा न पडे न्यून ॥२॥ वाचे वदा विठ्ठल साचा । सोइरा साचा अंतकाळीं ॥३॥ मागें पुढें उभा असे । एकाजनार्दनीं दिसे ॥४॥

२६१२. **भुक्ति मुक्तिचा पांग आमुचीये गांवीं** । जनीं जनार्दन

वागवी देह सर्व ॥१॥ भुक्ति आणि मुक्ति कासया तें वोझें । जनार्दनें सहजें निर्दाळिलें ॥२॥ कल्पिक कल्पना आवरुनी ठायीं । जनार्दन पाही सबराभरित ॥३॥ त्याचियेनि सत्ते जाहलीसे मिळणी । एकाजनार्दनीं ऐक्यमय ॥४॥

२६१३. **विश्वपाळिता हे हरी** । दासा केवीं तो आव्हेरी ॥१॥ नव मास गर्भवास । नाहीं भागला आम्हास ॥२॥ बाळपणीं वांचविलें । स्तनीं दुग्ध तें निर्मिलें ॥३॥ कीटक पाषाणांत वसे । त्याचे मुखीं चारा असे ॥४॥ धरा धरा हा विश्वास । एकाजनार्दनीं त्याचा दास ॥५॥

२६१४. **जनार्दन पायां धरूनियां राहे** । संसार तो काय करील तुझें ॥१॥ स्वरूपाचें ज्ञान नोहे अनायासें । ज्याचें श्रुति पिसें लागलेंसे ॥२॥ जाणीव नेणीव सांडोनियां मागें । शरण रिघे वेगें एकाजनार्दनीं ॥३॥

२६१५. **मेघदर्शनें मयूर नाचती** । चंद्र दरुशनें चकोर सुखावती । ॥१॥ धेनुदर्शनें वत्सें सुखावती । साधुदर्शनें जीवां आनंदवृत्ती ॥२॥ सूर्यदर्शनें जीवातें सुख होय । पितृदर्शनें सुपुत्रा आनंद होय ॥३॥ मातृदर्शनें कन्या सुख माने । मित्रदर्शनें सुमित्रा आनंदी ठाणें ॥४॥ या रीती सतत चिंतितां हरी । एका जनार्दनीं धन्य संसारीं ॥५॥

२६१६. **स्वामीदर्शनें पतिता आनंद** । देवदर्शनें संतोषे भक्तवृंद ॥१॥ यापरी आनंद सदा मनीं हरी । वांचुनी छंद दुजा नाहीं मनीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं प्रेमयुक्त छंद । गीतीं गातां आवडीं गोविंद ॥३॥

२६१७. **होउनी उदास** । मागा प्रेम सावकाश ॥१॥ उभा विटेवरी उदित । देतां न पाहे चित्त वित्त ॥२॥ जें जें पाहिजे जयालागीं । तें तें देतो त्या प्रसंगीं ॥३॥ न ह्मणे उत्तम चांडाळ । ऐसा भक्तीचा भुकाळ ॥४॥ एकाजनार्दनीं ह्मणा दास । करा आस निर्भय ॥५॥

२६१८. **अगाध चरणाचें महिमान** । वेदशास्त्रां पडिलें मौन ॥१॥ चरणें तारिलें पाषाण । चरणें तारिले भक्तजन ॥२॥ तारि-

येलें प्रल्हादासी । उद्धरिलें अजामेळासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । चरण तिहीं लोकीं पावन ॥४॥

२६१९. **चरणांची थोरी** । जाणे गौतम सुंदरी ॥१॥ हृदयाची थोरी । भक्त जाणती परोपरी ॥२॥ करांची ती थोरी । जाणे सुदामा निर्धारीं ३ समचरणींची शोभा । एकाजनार्दन उभा ॥४॥

२६२०. **चरण वंदिती कां निंदिती** । तेही हरिपदा जाती ॥१॥ एक तरले चरण पूजितां । कोणी तरले चरण ध्यातां ॥२॥ चरण वंदितां तरली शिळा । निंदितां तारिलें शिशुपाळा ॥३॥ ऐसें चरणाचें महिमान । एकाजनार्दनीं शरण ॥४॥

२६२१. **नवजों योगाचिया वाटा** । न चढों आगम निगम ताठा । न लागों जपमाळा खटपटा । आत्मनिष्ठा होउनी असों ॥१॥ विठ्ठल उघडा विराजित । सबाह्याभ्यंतर नांदत ॥२॥ कर्मे करुनी नव्हों कर्मठा । निष्कर्माच्या न लागों झटा । संतरज आमुचा वांटा । मुक्ति फुकटा तेणें लाभे ॥३॥ न करूं दुस्तरें तीं तपें । न पडों अध्यात्म खरपें । एकाजनार्दनीं कृपे । आत्मसुख अमुप विचारिजे॥४॥

२६२२. **शहाणा तो जाणरे** । उद्धवा आत्मत्वें पाहेरे । नेणता तो जाणरे । उद्धवा देहबुद्धीस वाहेरे ॥१॥ उद्धव ह्मणे कान्होबा सांगरे । गोडा गोडा गोष्टी स्वभावरे । निज गोडा गोष्टी ऐकतां । चित्त चैतन्य फावेरे ॥२॥ सज्ञान तोचीरे उद्धवा । ज्याची जाणीव विरे । अज्ञान तोचीरे उद्धवा । ज्ञानगर्वें हुंबरें ॥३॥ साधु तोचिरे उद्धवा । जो सद्वस्तुतें दावी । असाधु तोचीरे उद्धवा । देहीं प्रपंची गोंवी ॥४॥ धर्मिष्ट तोचीरे उद्धवा । जो जन्ममरण निवारी । अधर्मी तोचीरे उद्धवा । लोभ दंभ शरीरीं ॥५॥ सुख तें जाणरे उद्धवा । जेथें मी तूं पण नुरे । दु:ख ते जाणरे उद्धवा । काम सुखासी झुरे ॥६॥ शम तो जाणरे उद्धवा । ज्याची आत्मत्वें बुद्धि । दम तो जाणरे उद्धवा । जो त्यागी उपाधी ॥७॥ धृतीची धारणारे उद्धवा । जिव्हा उपस्थ जिंके । सोलीव करंटा तोचीरे उद्धवा । जिव्हा उपस्थीं आटके ॥८॥ तप तें जाणरे उद्धवा । नित्य नामस्मरण । अभागी तोचीरे उद्धवा । नामीं विन्मुखपण ॥९॥ बळिया बळिष्ठ तोचीरे

उद्धवा । निज मानसीं जिंकणें । नपूंसक तोचीरे उद्धवा । मनामागें धावणें ॥१०॥ लाभ तो जाणरे उद्धवा । नित्य भगवद्भक्ति । अलाभ तो जाणरे उद्धवा । नित्य विषयासक्ति ११ सत्य तें जाणरे । उद्धवा सम ब्रह्म देखणें । असत्य तेंचीरे उद्धवा । जो देह मी ह्मणे ॥१२॥ वाचा सत्य अनुवादणें । तें लोक सत्य । सम ब्रह्म न देखणें । तें अलस्य निर्धूत ॥१३॥ उत्तम धर्म तोचीरे उद्धवा । निजधर्म ज्या गांठीं । अधम तोचीरे उद्धवा । धनलोभीया दृष्टी १४ पावन यज्ञ तोचीरे उद्धवा । द्विजमुखीं अर्पे । अधम यज्ञ तो उद्धवा । लोभावरी समर्पे ॥१५॥ वरिष्ठ लक्ष्मी ती जाणरे उद्धवा । सर्वभावीं निरास । अलक्ष्मी तेरे उद्धवा । ज्यासी आशापाश १६ भाग्य तें जाणरे उद्धवा । वैराग्य बाणे । अभाग्य तेंचीरे उद्धवा । जो देहीं मी ह्मणे ॥१७॥ ईश्वर तोचीरे उद्धवा । ज्याची सर्वसत्ता । अनीश्वर तोचीरे उद्धवा । ज्याचे स्त्री आधीन जीवित ॥१८॥ पवित्र तोचिरे उद्धवा । कर्मीं ब्रह्म प्रीति । अपवित्र तोचिरे उद्धवा । कर्मीं बद्धप्राप्ति ॥१९॥ पंडित तोचिरे उद्धवा । जो देह अहंता छेदी । मूर्ख तोचिरे उद्धवा । देह अभिमानी बुद्धी ॥२०॥ संन्यासी तोचिरे उद्धवा । सर्व संकल्प त्यागी । परगृही तोचिरे उद्धवा । मोह ममता अंगीं ॥२१॥ स्वर्ग तो जाणरे उद्धवा । नित्य संगसंतीं । नरक तो जाणरे उद्धवा । नित्य अधर्मी वृत्ती ॥२२॥ सखा तो जाणरे उद्धवा । स्वयें सद्गुरुराव । वैरी तो जाणरे उद्धवा । देहीं अहंभाव ॥२३॥ दरिद्री तो जाणरे उद्धवा । ज्यासी लोलुप चित्तीं । कृपण तोचिरे उद्धवा । द्रव्यदारा आसक्ती ॥२४॥ एकाजनार्दनीं कवित्व । चित्तीं चैतन्य गोड । एकी एकही धरितां । पुरे सर्वही कोड ॥२५॥

२६२३. भावें जनार्दन बोले उद्धवासी । बारे तूं परीयेसीं गुह्य गोष्टी ॥१॥ गुह्य गोष्टी तुज सांगतों निभ्रांत । हृदयें फुटत आनंदेसी ॥२॥ आनंदाचा रस न संडी प्रसंग । होसी जीवलग ह्मणोनियां ३ ह्मणोनी उद्धवा तुजसी बोलतां । भेदाचीये वार्ता नाहीं मज ४ मज तुज कांहीं नाहीं भिन्न भेद । कैवल्याचा सिद्ध तूंची एक ५ तूंची एक भक्तामाजी शिरोमणी । आवडसी मनीं सर्व काळ ॥६॥

सर्वकाळ तुज ध्याई अहर्निशीं । आनंद मानसीं समाधान ॥७॥ समाधी विश्रांति मंडण ज्ञानाचा । नाहीं प्रपंचाचा लेश कांहीं ॥८॥ कांहीं एक कृष्णमुखीं गोष्टीलागीं । उद्धव सर्वांगीं श्रवणार्थ ॥९॥ श्रवणीं सादर हरिमुख न्याहाळी । सुखाचे कल्लोळीं प्रेमयुक्त १० प्रेमयुक्त पाहे सांवळें रूपडें । तेज चहूंकडे फांकतसे ११ फांकतसे तेज कुंडलाचे दाटी । वैजयंती कंठीं वनमाळा १२ वनमाळा मुद्रिका चिद्रत्नें मुगुटा । कासेसी गोमटा पीतांबर ॥१३॥ पीतांबरधारी श्रीमुख सुंदर । चरणीं तोडर गर्जतसे ॥१४॥ गर्जती नेपुरें आरुणे रंगीला । टिळक रेखिला केशराचा ॥१५॥ केशराचा टिळक कुंकमाचीं पदें । उद्धव स्वानंदें लोळतसे ॥१६॥ लोळतां देखिला भक्त वेळाइते । आलिंगन देत उध्दवासी ॥१७॥ उद्धवा मज चाड नाहीं तपसाधनीं । नामसंकीर्तनीं प्रीत सदा १८ सदा माझें नाम गाती जे भावेसी । त्यासी मी मानसीं न विसंबें ॥१९॥ न विसंबें भक्ता नाम जया मुखीं । सरता तिहीं लोकीं होय जाणा ॥२०॥ जाणा नामासरी न पवे ब्रह्मज्ञान । तीर्थादि भ्रमण व्यर्थ पाही ॥२१॥ पाहे पां प्रल्हाद आसनीं शयनीं । नामाहीवांचोनी दुजें नेणे ॥२२॥ दुजें नेणे एक द्रौपदी बहीणुली । हर्षें ते वेल्हाळी नाम स्मरे ॥२३॥ नाम स्मरतां गजेंद्रा तुटलें बंधन । पतीतपावन नाम श्रेष्ठ ॥२४॥ नाम सुखानंदें भवानीशंकर । जपे निरंतर नाम माझें ॥२५॥ माझ्या नामरंगीं गोपाळ गजरीं । घालती घुमरी आल्हादेसी ॥२६॥ आल्हादें नाचती प्राण माझे ठायीं । सर्वांसी मी पाहीं त्यासारिखा २७ सारिखाची होय थोरा आणि साना । जैसी हे वासना जनार्दनीं ॥२८॥ जनार्दना गातां धाक यमदूतां । येणें जाणें वार्ता तेथें कैंची २९ कैंचा कळिकाळ पळे दशदिशा । माझ्या नामासरिसा न राहेची तो ॥३०॥ चित्त मनें शुद्ध गाती माझें नाम । त्यांचें दासीकाम करीन सत्य ३१ सत्य वोळंगणें भक्ताचे रंगणीं । वंदी पायवणी निजभावें ॥३२॥ भावाचा मी भोक्ता नावडेची कांहीं । नामालागीं पाहीं अंकीत मी ३३ अंकीत मी होय श्रवणीं संतुष्ट । तयासी वैकुंठ आइतेंची ॥३४॥ आईताची ठेवी जीव तयावरी । निंबलोण करी वेळोवेळां ॥३५॥ वेळोवेळां

त्याचे द्वारींच तिष्ठत । नाहींच पहात मानामान ॥३६॥ मानामान सर्व सांडिले उद्धवा । भक्तिप्रेमभावा लागोनियां ॥३७॥ लागवेग मज सप्रेम कीर्तनीं । लक्ष्मी डावलोनि नामप्रेम ॥३८॥ प्रेम नाहीं मज योगी हृदय कमळीं । सविता मंडळी स्थिर नव्हे ॥३९॥ नव्हे मी संतुष्ट महा यज्ञदानीं । पंचाग्नि साधनीं चाड नाहीं ॥४०॥ चाड असे जेथें हरिनाम गाती । त्यांच्या पुण्या मिती ब्रह्मा नेणे ॥४१॥ ब्रह्मयाचा सुत नारद विख्यात । स्वबोधें डुल्लत नामबळें ॥४२॥ नामबळें देखा तरला चांडाळ । नेला अजामेळ मुक्तिपंथा ॥४३॥ मुक्तिपंथें नेली नाम घेतां वाणी । तात्काळ कुंटणी तारियेली ॥४४॥ तारिल्या गोकुळीं गोपिका सुंदरी । तयांचे शरीरीं मीच वसें ॥४५॥ वसें घरोघरीं प्राण माझे ठायीं । न विसंबती पाहीं क्षण मज ॥४६॥ मज आठविती उठतां बैसतां । दळितां कांडितां नाम माझें ॥४७॥ मज आठविती चालतां बोलतां । गाइतें दुहीता नाम माझें ॥४८॥ माझिये स्मरणीं सुखाचे शेजारीं । प्रीति पडिभरी चित्त त्यांचें ॥४९॥ चित्ताचा चोरटा ज्यासी जैसा भाव । त्यासी मी वासुदेव तैसा होय ॥५०॥ होय ज्यासी माझे भजनीं संभ्रम । त्यासी मी आत्माराम प्रियकर ॥५१॥ प्रियकर आत्मा म्हणोनियां जाण । केलें निरूपण भक्तराया ॥५२॥ भक्तासी उपाव नामींच विस्तार । नाहीं आन थोर नामेविण ॥५३॥ नाम सारासार ओंविया चौपन्न । करिती पठण निज भावें ५४ भावें उच्चारी होय पाप धुणी। एकाजनार्दनीं संकीर्तन ५५

मनास उपदेश.

२६२४. मन एके ठायीं । राहे ऐसें करीं कांहीं ॥१॥ सर्व साधनांचें सार । मनीं करावा विचार ॥२॥ एकाग्रते मन । करूनि करावें भजन ॥३॥ मन जिंकावें पां आधीं । तेणें तुटेल उपाधी ॥४॥ एकाजनार्दनीं मन । दृढ ठेवावें बांधून ॥५॥

२६२५. मनें करूनि विश्वास । संतचरणीं व्हारे दास ॥१॥ आणीक न लगे साधन । मन आवरुनी करी भजन ॥२॥ मन

धरीं मुष्टीमाजी । वाउगा तूं न शिणे सहजीं ॥३॥ मन दृढ देवापायीं । एकाजनार्दनीं पाहीं ॥४॥

२६२६. मनें कल्पोनियां केली विटंबना । हिंडविलें रानां वासनेच्या ॥१॥ तैसें नका करूं वाउगें चिंतन । मन आकळून कार्य करा ॥२॥ मनाचें आकलन करावें पां आधीं । वाउगी उपाधी तुटतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं आवरुनी मन । मग करीं भजन सुखरूप ॥४॥

२६२७. नका धांवूं तुह्मी सैरा । मना मागें या सत्वरा ॥१॥ मन करा पैं आधीन । तेणें जोडे संतचरण ॥२॥ मन आहे महापापी । लावावें तें हरिरूपीं ॥३॥ मन स्थिर करुनी निश्चयें । एकाजनार्दनीं पाहे ॥४॥

२६२८. करितां अनुष्ठान । मन धांवे सहज जाण ॥१॥ मंत्र तंत्र यंत्र भेद । मनें केला वादावाद ॥२॥ आधीं मनातें जिंकावें । सहज रूप मग पहावें ॥३॥ मन करीं आधीन आधीं । एकाजनार्दनीं तुटे व्याधी ॥४॥

२६२९. मन करूनियां सावध । वाचे स्मरें तूं गोविंद ॥१॥ तेणें साधे सर्व काज । सकळ साधनाचें निज ॥२॥ मन धरीं एकमुष्टी । वाचे जपें नाम गोष्टी ॥३॥ मन धांवे भलतीकडे । साधन वांयां जाय कोडें ॥४॥ मन आवरुनी साधन । तेणें पावसी निजखूण ॥५॥ खूण संतांवांचुनी । एकाजनार्दनीं ध्यानीं ॥६॥

२६३०. न करीं सायास आणिक संकल्प । वांयांचि विकल्प न धरीं मनीं ॥१॥ मनाचें जें मन करीं तें स्वाधीन । तेणें नारायण कृपा करी॥२॥एकाजनार्दनीं टाकूनि कल्पना ।श्रीसंतचरणा शरण जाई३

२६३१. मन करूनियां स्थिर । हृदयीं ध्याईं तो साचार ॥१॥ मग सुखाची वसती । सदा समाधान चित्तीं ॥२॥ समाधी समाधान । सहज घडे ब्रह्मज्ञान ॥३॥ तुटे संसाराचा कंद । वाचा नामस्मरण छंद ॥४॥ हेंचि साधनांचें सार । सदा चित्तीं परोपकार ॥५॥ एकाजनार्दनीं ध्यान । ध्यानीं मनीं जनार्दन ॥६॥

२६३२. अखंड सदा ध्यान । पांडुरंगीं लावा मन ॥१॥ ऐसा उदार हा हिरा । टाकुनी वेंचिताती गारा ॥२॥ अमृत सांडोनी । वळें घेती कांजवणी ॥३॥ कामधेनु कल्पतरु। एकाजनार्दनीं आगरू ४

२६३३. **मन मनासी होय प्रसन्न** । तेव्हां वृत्ति होय निरभिमान ॥१॥ पावोनि गुरु कृपेची गोडी । मना मन उभवी गुढी ॥२॥ साधकें संपूर्ण । मन आवरावें जाण ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । मनें होय समाधान ॥४॥

२६३४. **संकल्प विकल्प जाण** । हेंचि मनाचें लक्षण ॥१॥ सुख दुःख उर्मी । मन वर्ते धर्माधर्मी ॥२॥ स्वर्ग नरक बंध मोक्ष । मन जाणतें प्रत्यक्ष ॥३॥ शुभ अशुभ कर्म । मनालागीं कळे वर्म ॥४॥ करा निःसंकल्प मन । ह्मणे एकाजनार्दन ॥५॥

२६३५. **मनाचा सविस्तर** । ऐका तुह्मी वो निर्धार ॥१॥ मनें केलें सगुण निर्गुण । मनें दाखविलें चैतन्य ॥२॥ मनें नागविलें देवां । मनें लोळविलें जीवां ॥३॥ मन अज्ञानाची राशी । मन धांवें तें सायासीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं मन । दृढ ठेवावें बांधोन ॥५॥

२६३६. **मना तूं परम चांडाळ** । अधम खळाहूनि खळ । विषयीं तळमळ । बहु करसी पापिष्टा ॥१॥ धरीं विठ्ठलीं विश्वास । आणिक नकोरे सायास । वाउगा तो सोस । सांडीं सांडीं अधमा ॥२॥ करीं संतांचा सांगात । पूर्ण होती मनोरथ । न धरीं दुजा हेत । विठ्ठलावांचुनी ॥३॥ बहु सांडीं तूं भाषण । आणिक न करीं साधन । एकाजनार्दनीं शरण । विठ्ठलासी निघे पां ॥४॥

२६३७. **मना तूं अधीर अधीर** । बहू पातकी पामर । न रहासी स्थिर । क्षणभर निश्चयें ॥१॥ किती शिकवावें तूंतें । नायकसी एक चित्तें । बहु गुणें बोलतां तूंतें । नायकसी पामरा ॥२॥ एकपणें धरीं भाव । दृढ चिंतीं विठ्ठलराव । वाउगा तो भेव । नको धरूं आणीक ॥३॥ हेंचि धरीं शिकाविलें । कांहीं नको आन दुजें बहिलें । एकाजनार्दनीं बोलें । करुणा भरीत मनासी ॥४॥

२६३८. **बैसतां निश्चळ** । मन करी तळमळ ॥१॥ ध्यानधारण ते विधी । मनें न पावेची सिद्धी ॥२॥ जप तप अनुष्ठान । अवघें मनेंची मळीन ॥३॥ दया शांती क्षमा । मनें न येती समा ॥४॥ ऐशा मना काय करावें । कोठें निवांत बैसावें ॥५॥ एकाजनार्दनीं शरण । मन धांवे सहजपण ॥६॥

२६३९. कौतुक वाटतें मनाचें । नामस्मरण नेघे साचें ॥१॥ कां रे मानिशी कांटाळा । मना खळा अधम तूं ॥२॥ नायकशी शिकाविलें । धांवशी वहिलें स्वइच्छा ॥३॥ सांगतों तें नायकसी । एकाजनार्दनीं ह्मणे तुजसी ॥४॥

२६४०. सांडी मांडी नको करूं । वाउगा भरूं श्रमाचा ॥१॥ जेथें तेथें धांवे मन । करा खंडन तयाचें ॥२॥ नका घालूं गोंवागुंती । तेणें फजिती मागें पुढें ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाव । अवघा दिसे देवाधिदेव ॥४॥

२६४१. देहीं शत्रू वसती दूर देशीं । येतां बहु दिवस लागती तयांसी ॥१॥ बाह्य शत्रूंचें अल्प दुःख । मन शत्रूचें वर्म अशेख । ॥२॥ आसनीं शयनीं एकांतीं । जपीं अथवा ध्यान स्थितीं ॥३॥ ऐशिया मनातें न जिंकितां । देवपण न ये हातां ॥४॥ देवपणाचे भुलले हावे । एकाजनार्दनीं नेणती देवें ॥५॥

२६४२. मनें ब्रह्मादिकां केलीसे थोकडी । तेथें परवडी कोण मानवाची ॥१॥ इंद्रिय न चाले मनाविण देखा । मनाची मनरेखा नुलंघवे ॥२॥ शस्त्रें तें न तुटे जळें तें न बुडे । ऐसे ते पोवाडे मनें होती ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन तें स्वाधीन । करितां सर्व यज्ञ हातीं जोडे ॥४॥

२६४३. मना दुजी बुद्धि नको बा ही । संत समागमीं राहीं । यापरतें कांहीं । दुजें नको सर्वथा ॥१॥ मीपणाचा ठावो । टाकीं टाकीं हा संदेहो । पडसी प्रवाहो । वाउगाची शिणसी ॥२॥ बहुत मतमतांतरें । कासया शिणसी रे आदरें । संतचरणीं झुरे । रात्रंदिवस मानसीं ॥३॥ कायीक वाचीक सर्वथा । भजे भजे पंढरिनाथा । एकाजनार्दनीं तत्त्वतां । संतचरणीं लीन होय ॥४॥

२६४४. दुजियाची निंदा नको रे करूं मना । चिंतीं या चरणा संतांचिया ॥१॥ होऊनि उदास गाई सदा नाम । बैसोनि निष्काम एकांतासी ॥२॥ एकांतींची गोडी शंभु जाणे जोडी । आणिका परवडी न कळे कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं रामनाम सार । करितां उच्चार आळस नको ॥४॥

२६४५. **मना नको नको हिंडों दारोदारीं** । कष्ट झाले भारी येतां जातां ॥१॥ कल्पना सोडोनि संतांसंगें राहें । सर्व सुख आहे त्यांचे पायीं ॥२॥ ज्याचिया दरुशनें शोक मोह जळे । पाप ताप पळे काळभय ॥३॥ जवळीच दिसे भावितां भावितां । एकाजनार्दनीं ध्यातां सुख मोठें ॥४॥

२६४६. **मना सांडीं विषय खोडी** । लावीं विठ्ठलेंशी गोडी ॥१॥ आणीक न लगे साधन । एकलें मन करी उन्मन ॥२॥ विठ्ठल विठ्ठल सांवळा । पाहें पाहें उघडा डोळा ॥३॥ एकाजनार्दना शरण । मनचि होय विठ्ठल पूर्ण ॥४॥

२६४७. **अरे अरे मना** । कांहीं करीं विचारणा ॥१॥ शरण विठोबासी जाईं । मग राहीं भलते ठाईं ॥२॥ वाउगा तूं सोस । मना न करीं सायास ॥३॥ येतों काकुलती । एकाजनार्दनीं प्रीतीं ४:

२६४८. **न करीं तळमळ मना** । चिंतीं चरणां विठोबाचे ॥१॥ राहें क्षणभरी निवांत । न करीं मात दुजी कांहीं ॥२॥ संतचरण वंदीं माथां । तेणें सर्वथा सार्थक ॥३॥ एकाजनार्दनीं मात । मना ऐकें तूं निवांत ॥४॥

२६४९. **आणीक साधनीं नको गुंतूं मना** । धरीं या चरणां विठोबाच्या ॥१॥ वाउगा बोभाट कासया खटपट । पंढरीची वाट सोपी बहु २ एकाजनार्दनीं कायावाचा मनें । सतत रहाणें संतपायीं ३

२६५०. **आणीकाची आस नको करूं मना** । चिंतीं तूं चरणा विठोबाच्या ॥१॥ वाचे नाम गाये वाचे नाम गाये । वाचे नाम गाये विठोबाचें ॥२॥ करकटीं उभा चंद्रभागे तटीं । पुंडलिकापाठीं धरूनि ध्यान ॥३॥ ठेविले चरण दोन्ही विटेवरी । वाट पाहे हरी भाविकाची ॥४॥ एकाजनार्दनीं उभारुनी बाह्या । आलंगीत आहे भोळे भोळें ॥५॥

२६५१. **अंतरींचा भाव दृढ धरीं मना** । सेवीं तूं चरणा विठोबाच्या ॥१॥ साधन आणीक नको कष्ट कांहीं । राममुखीं गायीं सदा नेमें ॥२॥ आकार निराकार सर्वही व्यापक । तो उभा सम्यक समपदीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं वाहूनियां आण । विठ्ठलाचे चरण ध्यावे आधीं ॥४॥

२६५२. वाउगी उपाधी न करीं रे मना । चिंतीं या चरणा राघवाच्या ॥१॥ अंतकाळीं सखा कोणी नाहीं दुजा । पुत्र पत्नी वोजा न ये कामा ॥२॥ चालतांचि देह ह्मणती माझा माझा । अंतकाळीं पैजा यम बांधी ॥३॥ एकाजनार्दनीं सर्व हें मायीक । शाश्वत तो एक श्रीरामनाम ॥४॥

२६५३. मना तूं ऐक माझी मात । श्रीविठ्ठलीं धरीं कां रे हेत ॥१॥ कांहीं पडतां जड भारी । वाचे म्हणे विठ्ठलहरी ॥२॥ तुजहीं खूण निर्वाणीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥३॥

२६५४. मना ऐक हे विनंती । तूं न करीं दुजी खंती । विठ्ठलावांचुनी प्रीती । दुजी नको आणीक ॥१॥ वाउगा तूं न करीं सोस । दृढ घालीं तूं कास । धरीं पां विश्वास । विठ्ठलचरणीं ॥२॥ सांडीं माझें आणि तुझें । वाउगें नको वाहूं वोझें । निपजती बीजें । संतचरणीं सकळ ॥३॥ हेंचि साधनांचें सार । श्रीविठ्ठलमंत्र उच्चार । एकाजनार्दनीं वेरझार । येणें तुटे समूळ ॥४॥

२६५५. मना निश्चय तूं करीं । ह्मणे जाईन पंढरी ॥१॥ नेम धर्म ह्याचि माझा । पंढरीवांचूनि नाहीं दुजा ॥२॥ सर्व तीर्थांचें माहेर । विटे उभा कटीं कर ॥३॥ आवडीनें धरा भाव । एकाजनार्दनीं भेटे देव ॥४॥

२६५६. भक्त करुणाकर दीनाचा वत्सल । उभा श्रीविठ्ठल विटेवरी ॥१॥ मना जाय तेथें मना जाय तेथें । मना जाय तेथें पंढरीये ॥२॥ पुरतील काम निवारेल गुंती । आहे ती विश्रांति संतसंगें ॥३॥ आषाढी कार्तिकी सोहळा आनंद । मिळालासे वृंद वैष्णवांचा ॥४॥ एकाजनार्दनीं आनंदीं आनंद । तेणें परमानंद डुल्लतसे ॥५॥

२६५७. विठ्ठल पंढरपूर निवासी । विठ्ठल उभा भिवरेसी । विठ्ठल पुंडलिकापाशीं । भक्ति प्रेमेंशी तिष्ठत ॥१॥ जाईं जाईं मना तेथें । सुखें वैष्णव नाचती जेथें । ब्रह्मानंद पद दरुशनमात्रें । देत आहे भक्तांसी ॥२॥ सुलभ सुलभ मंत्रराज । शंभु जाणे निज-विज । एकाजनार्दनीं गुज । सांगतसे भाविकां ॥३॥

२६५८. लाभें लाभ हातांसी ये । होचि सोय धरीं मना ॥१॥ वाउगा सोस नको वाहूं । सुखें गाऊं विठ्ठला ॥२॥ नको नको श्रम पसारा । सैरा वैरा धांवूं नको ॥३॥ निवांत सेवीं हरिकीर्तना । एकाजनार्दनीं म्हणे मना ॥४॥

२६५९. निवांतपणें मना चिंती तूं चरणा । आणिक कल्पना न करीं कांहीं ॥१॥ चिंतीं पां विठ्ठल कायावाचा मनें । संसार बंधन तुटेल तेणें ॥२॥ संसाराची वार्ता नुरेचि पां कांहीं । आणिक प्रवाहीं पडूं नको ॥३॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठलनामीं छंद । मना तूं गोविंद आठवीं कां रे ॥४॥

२६६०. मना ऐक एक मात । धरी हरिनामीं हेत ॥१॥ तेणें चुकती बंधनें । वाचे म्हणे नारायण ॥२॥ नारायण नाम । तेणें सर्व होय काम ॥३॥ दृढ धरीं भाव । न करीं आणिक उपाव ॥४॥ उपाव न करीं कांहीं । शरण देवासी तूं जाई ॥५॥ एकाजनार्दनीं मन । करीं देवासी अर्पण ॥६॥

२६६१. मना तूं एक करीं । वाचे आठवीं श्रीहरी ॥१॥ आणिक न करीं साधन । वाचे म्हणे नारायण ॥२॥ सर्वकाळ हाचि धंदा । वाचे आठवीं गोविंदा ॥३॥ तेणें जीवा सोडवण । शरण एकाजनार्दन ४

२६६२. अरे अरे मना । सत्य सत्य धरीं ध्याना । पंढरीचा राणा । वेध ठेवीं तयाचा ॥१॥ तुज नाहीं रे बंधन । सहज आकळे ब्रह्मज्ञान । वाउगें शोधन । नको करूं ग्रंथांचें ॥२॥ मागां तुज शिकविलें । परि तूं रे नायकशी वहिलें । तुझें हित तुज कथिलें । शुद्धि करीं कांहीं ते ॥३॥ तूं अनिवार सर्वांसी । ह्मणोनी कींव भाकितों तुजसी । शरण गुरुजनार्दनासी । एका भावें जाई तूं ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । जातां होईल समाधान । वाउगें नको भ्रमण । चरणीं राहें निवांत ॥५॥

२६६३. अरे माझ्या मना । नित्य भजें नारायणा ॥१॥ तेणें तुटेल बंधन । उभय लोकीं कीर्ति जाण ॥२॥ मिळेल सकळ संपत्ति । नाश पावेल विपत्ति ॥३॥ प्राप्त होय ब्रह्मपद । वाचे वदावा गोविंद ॥४॥ एकाजनार्दनीं मन । सदा चिंती नारायण ॥५॥

२६६४. **माझ्या मना लागो छंद ।** नित्य गोविंद गोविंद ॥१॥ तेणें निरसेल बंधन। मुखीं वदें नारायण ॥२॥ ब्रह्मरूप होय काया। माया जाईल विलया ॥३॥ होय सर्व सुख धणी । चुके जन्ममरण खाणी ॥४॥ ह्मणे एकाजनार्दन । सदा समाधान मन ॥५॥

२६६५. **मनें नागविलें बहुतापरी ।** धांव धांव तूं श्रीहरी ॥१॥ आतां माझें मन । दृढ ठेवावें आकळून २ वाहात चालिलों मनामागें। बुडतसे प्रपंच गंगे ३ धांवें धांवें विठाबाई। एकाजनार्दनीं लागे पायीं ४

२६६६. **काय तुझें वेंचे देवा ।** मन आपुले स्वाधीन ठेवा ॥१॥ हेंचि मागणें तुजप्रती । वारंवार हे विनंती ॥२॥ माझी ठेवा आठवण । ह्मणे एकाजनार्दन ॥३॥

२६६७. **माझ्या मनाचें तें मन।** चरणीं ठेवावें बांधून ॥१॥ मग तें जाऊं न शके कोठें । राहे तुमच्या नेहटें ॥२॥ मनासी तें बळ । देवा तुमचें सकळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं देवा। मन दृढ पायीं ठेवा ॥४॥

२६६८. **पायीं ठेविलिया मन।** सहज होईन उत्तीर्ण ॥१॥ आलों ज्या कारणा । तेंचि करवा पंढरीराणा ॥२॥ वाउगी ती आस। मनीं नसावी सायास ॥३॥ येतों काकुलती । एकाजनार्दनाप्रती ॥४॥

२६६९. **तापलीया तापें शिणलीया मार्गीं ।** पोहे ठाकी वेगीं कृष्णकथा ॥१॥ कृष्णकथा गंगा सांवळें उदक। मना बुडी दे कां वोल्हावसी ॥२॥ वोल्हावलें मन इंद्रियां टवटवी । गोपिराज जीवीं सांठविलें ॥३॥ सांठविलें जीवीं जाणा याची खुणा । जरी होय करुणा सर्वांभूतीं ॥४॥ सर्वांभूतीं राम दृष्टीचें देखणें । नाहीं दुजें पेणें आडवस्ती ॥५॥ आडवस्ती नाहीं एकाजनार्दनीं । श्रीरामा-वांचुनी आन नेणें ॥६॥

२६७०. **तुज सांगतसें मना ।** पाहें पंढरीचा राणा ॥१॥ नको दुजा छंद कांहीं। राहें विठ्ठलाचें पायीं २ विषयीक वासना। सोडीं सोडीं सत्य जाणा ॥३॥ जेणें घडे सर्व सांग । फिटे संसाराचा पांग ॥४॥ ह्मणे जनार्दनाचा एका। सुलभ उपाव नेटका ॥५॥

२६७१. **जन्ममरण सांकडें** निवारावया कोडें। विठ्ठल उघडें पंढरीये ॥१॥ तयाचे चरणां मिठी घालीं मना । नाहीं तुज यातना

जन्मकोटी ॥२॥ चंद्रभागे स्नान पुंडलीक भेटी । पूर्वजां वैकंठीं मार्ग सोपा ॥३॥ महाद्वारीं नाचा जोडोनियां पाणी । पुढें चक्रपाणी उभा विटे ॥४॥ एकाजनार्दनीं तयांसी भेटतां मोक्ष । सायुज्यता पायीं लागे ॥५॥

२६७२. **मन रामीं रंगलें अवघें मनचि राम जालें ।** सबाह्य अभ्यंतरीं अवघें रामरूप कोंदलें ॥१॥ चित्तचि हारपलें अवघें चैतन्यचि जालें । देखतां देखतां अवघें विश्व मावळलें । पहातां पहातां अवघें सर्वस्व ठकलें ॥२॥ आत्मयारामाचें ध्यान लागलें मज कैसें । क्रियाकर्म धर्म अवघें येणेंचि प्रकाशे । सत्य मिथ्या प्रकृति पर रामचि अवघा भासे ॥३॥ भक्ति अथवा ज्ञान शांति आणिक योगस्थिति । निर्धारितां न कळे रामस्वरूपीं जडली प्रीति । एकाजनार्दनीं अवघा रामची आदिअंतीं ॥४॥

भाग तिसरा.

आत्मस्थिति.

उपासना.

२६७३. येउनी नरदेहा गमाविलें आयुष्य । नाहीं हृषिकेश स्मरला मनीं ॥१॥ मुखें नाहीं केलें देवाचें स्मरण । ऐसा अधम जन जाहलों देवा ॥२॥ नाहीं तें ऐकिलें कीर्तन संतांचें । कर्ण बधिर साचे जाहले देवा ॥३॥ करें नाहीं केला दानधर्म कांहीं । ऐसा अपराधी पाहीं जाहलों देवा ॥४॥ चरण न चालती तीर्थयात्रेप्रती । ऐसा आत्मघाती जाहलों देवा ॥५॥ एकाजनार्दनीं संसाराचा छंद । नाहीं तो गोविंद आठविला ॥६॥

२६७४. कासया निर्मिला अपवित्र संसार । न घडे विचार योग्यायोग्य ॥१॥ दिननिशीं मना द्रव्याची वासना । परी नारायणा स्मरण नाहीं ॥२॥ ऐसा मी भुललों प्रपंच लिगाडीं । एकाजनार्दनीं उडी घालीं देवा ॥३॥

२६७५. कासया संसार लाविला छंद । तेणें हा गोविंद अंतरला ॥१॥ न कळे दिवस जातो तें कळेना । संसार भ्रमणा फिरतसों ॥२॥ एकाजनार्दनीं भाकितों करुणा । माझिया वचना चित्त द्यावें ३

२६७६. आशामनीषातृष्णा बांधिती दांवणीं । सोडवी चक्रपाणी संतसंगें ॥१॥ कामक्रोधलोभ याचा पसार । पाडिती विसर तुझा देवा ॥२॥ मोह ममता भ्रांति ढकलिती कूपीं । दावी पैं सोपी वाट आम्हां ॥३॥ जनार्दनाचा एका विनवी सर्वांतें । भजा एकचित्तें विठोबासी ॥४॥

२६७७. आशा पाश देवा नको या संसारीं । नको चौऱ्यांयशीं फेरी वेरझार ॥१॥ सोडवी देवा कुसंगा टाकून । मन तें उन्मन तुझे चरणीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं मनोगत सिद्धी । कैं कृपानिधी पुरवाल ॥३॥

२६७८. **जन्म जरा मरण व्याधी** । ही तो उपाधी लागलीसे ॥१॥ लिगाड तें मुळीं वांयां । जैशी छाया अभ्रींची ॥२॥ विषयकर्दमाचे मेळीं । विठ्ठल वनमाळी येवो आतां ॥३॥ एकाजनार्दनीं ध्यास । अवघी आस पायां पैं ॥४॥

२६७९. **संचित माझें वोखटें देवा** । तुह्मी केशवा काय करा ॥१॥ पहा वासुगी शिव कंठीं । क्षुधा पोटीं वायूची ॥२॥ एका- एकाजनार्दनीं शरण । कर्माचि गहन पैं माझें ॥३॥

२६८०. **धांव रे धांव आतां** । दीनवत्सला रामा । संसारसंग गोष्टी । मी गुंतलों कामा ॥१॥ तारुण्य अभिमानें । अंगीं भरला ताठा । विषय संपत्तीचा । मज फुटला फाटा ॥२॥ विषय भोगितांना । देह पोसलें माझें । स्वहित आठवेना । ध्यान चुकलों मी तुझें ॥३॥ विषया मोकलिलों । तुज शरण मी आलों । एकाजनार्दनीं पायीं । लीन मी जाहालों ॥४॥

२६८१. **धांव नारायणा** । माझ्या दुःखाच्या निरसना ॥१॥ संसारें मी कष्टलों । तुजलागीं शरण आलों ॥२॥ कोण सोडवील आतां । तुजविण जी अनंता ॥३॥ तूंचि मायबाप । निवारिसी सर्व ताप ॥४॥ एकाजनार्दन पाय । धरूनियां चित्तीं राहे ॥५॥

२६८२. **धांवे धांवे श्रीहरी** । निवारी संसार बोहरी ॥१॥ आडलियाचा विसांवा । धांवें पावें तूं केशवा ॥२॥ तूं दीनदयाळ हरी । आपुले आह्मा जतन करी ॥३॥ अंकित भक्तांचा । ऐसी बोले वेदवाचा ॥४॥ एकाएकीं जनार्दनीं । आठ सहस्त्र बोले वाणी ५

२६८३. **तुजविण आम्हां कोण आहे देवा** । धांव यादवरावा मायबापा ॥१॥ पडिलोंसे डोहीं प्रपंच आवर्ती । कोण करी शांति तुजवीण ॥२॥ जन्ममरणाचा पडिलासे फेरा । सोडवीं दातारा मायबापा ३ एकाजनार्दनीं धांवे लवलाही । येवोनियां हृदयीं ठाव देई ४

२६८४. **सांडिला प्रपंच जाहलोंसे उदास** । सर्वभावें कास धरिली तुमची ॥१॥ आतां माझें हित करीं गा देवराया । नाहीं तरी वांयां सहज गेलों ॥२॥ लौकिकाची चाड नाहीं मज शंका । तुह्मावांचूनी एका पांडुरंगा ॥३॥ एकाजनार्दनीं पायाची आवडी । सर्व माझी जोडी नाम तुझें ॥४॥

२६८५. ब्रीदावळी करी आपुली जतन । आलों मी शरण जनार्दना ॥१॥ राखी माझी लाज पतीत पतीत । तुझा मुद्रांकित रंक एक ॥२॥ कामक्रोध लोभ दंभ अहंकार । हे देहीं अनिवार सोसवेना ॥३॥ आशा मनीशा माया सखीया सांगातिणी । करिती गौसणी सदा जीवा ॥४॥ चित्त वित्त आशा लागलीसे पाठीं । इहीं जीवें साठीं केली मज ॥५॥ जनार्दना शरण अनन्य पैं एका । कायेवाचे देखा चरणीं विनटला ॥६॥

२६८६. तुमच्या चरणांपरतें । शरण न जाय आणिकांतें ॥१॥ ऐसे चरण पावन । उद्धरले असंख्य जन ॥२॥ चरणरजाचें ध्यान । शंकर करितो आपण ३ एकाजनार्दनींशरण । धरिले चरण न सोडीं जाण ४

२६८७. अहो करुणाकरा पतितपावना । आमुच्या वचना चित्त द्यावें ॥१॥ दीन मी हीन रंकाहुनी रंक । म्हणोनियां देख शरण तुझा ॥२॥ आमुचें सांकडें वारूनियां देवा । द्यावी तुझी सेवा एक चित्तें ३ एकाजनार्दनीं संकल्प हा दृढ । आतां नाहीं गूढ तुझापुढें ४

२६८८. कीर्ति तुमची तिहीं लोकीं । तारिले पातकी अपार ॥१॥ जाहला विश्वास आधीं मना । धरिलें चरणां दृढ मग ॥२॥ एकाजनार्दनीं लडिवाळ । करा सांभाळ आतां माझा ॥३॥

२६८९. कृपाळु माधव तूं मुरारी । अच्युता अनंता श्रीहरि १ तुझीं तारिलें अहिल्येसी । उद्धरिलें अजामेळासी ॥२॥ महा दोषांची दोष श्रेणी । ती तारिली कुंटणी ॥३॥ रामनाम जपे अनुदिनीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

२६९०. त्रिभुवनीं तुमची थोरी । पतीतपावन म्हणती हरी ॥१॥ तें हें तारक सत्यनाम । शंकराचा तूं विश्राम ॥२॥ ब्रीद गाजे पतिताचें । तिहीं लोकीं तुमचें साचें ॥३॥ शरण एकाजनार्दन । आम्ही पतीत तूं पावन ॥४॥

२३९१. ज्याचा केला अंगिकार । न मानी भार त्याचा हा ॥१॥ अरिमित्रां सम देणें । एकचि पेणें वैकुंठ ॥२॥ उत्तम मध्यम चांडाळ । देणें स्थळ एकची ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाकीं कींव । उद्धारा जीव पातकी ॥४॥

२६९२. **उपमन्यु प्रल्हाद तारिले आळीकें** । मी तुझें लाडकें सानपणें ॥१॥ नेणतीयासी धांवसी तूं त्वरा । शाहणे वेरझारा मरताती ॥२॥ एकाजनार्दनीं शरण एकपणीं । नेणतां जाणतां चरणीं तुझे देवा ॥३॥

२६९३. **पोटींचें बाळ अवगुणी वोखटें** । परि मायबापा स्नेहो मोठें ॥१॥ तयापरि उदरा आलों जी स्वामी । अवगुणाच्यापरी नुपेक्षा तुम्ही ॥२॥ गुण नाहीं तेथें कर्म कैंचें घड । परि मायबापा वाटतसे कोड ॥३॥ एकाजनार्दनीं उद्धव साचें । म्हणोनी हरिदासा कौतुक त्याचें ॥४॥

२६९४. **जेणें जेणें आमुच्या मना समाधान** । तें तें करूं ध्यान तुमचें देवा ॥१॥ करुणाकर तुह्मी पतित पावना । अहो नारायणा वेदवंद्या ॥२॥ भाकितसों कींव होऊनि उदास । आतां निराश नका करूं ॥३॥ एकाजनार्दनीं नका दुजें आतां । अहो-रुक्मादेवीकांता पांडुरंगा ॥४॥

२६९५. **शरणागता कृपाळु उदार पंढरीराणा** । जाणतसे खुणा अंतरींच्या ॥१॥ तिहीं त्रिभुवनीं चाले एक सत्ता । ह्मणोनि तत्त्वतां कींव भाकीं ॥२॥ करुणाकर तुह्मी भक्तांचें जीवन । हें आह्मां वचन श्रुतिवाक्य ॥३॥ एकाजनार्दनीं आलोंसे शरण । कायावाचा मन जडलें पायीं ॥४॥

२६९६. **साचपणें माझें करावें धांवणें** । कायावाचामनें शरण तुह्मां ॥१॥ अहो पंढरीराया नका आतां दुजें । विश्रांति सहज तवचरणीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं माझा अभिमान । वाढविलें आपण ह्मणोनियां ॥३॥

२६९७. **बहु उतावीळ** । पांडुरंगा तूं दयाळ ॥१॥ मागें तारिलें बहुतां । माझी असों द्यावी चिंता ॥२॥ दयाळ तूं पांडुरंगा । मज धरावें वोसंगा ॥३॥ सेवा तुह्मीं देवा । केली दुर्बळाची केशवा ॥४॥ उचिता उचित । एकाजनार्दनीं मात ॥५॥

२६९८. **भजन नाहीं मी अकर्मी वांयां** । अभिनव अवगति जाली देवराया ॥१॥ नीचां नीच मीची एकु । मजवरी उपवरी

वर्ते सकळ लोकु ॥२॥ अंधाअंध अधोगत पाही । मजहुनी अंधाअंध कोणी नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं नीच हा नेला । मुंगीयाचे पाई सगळा सामावला ॥४॥

२६९९. **पंचाननें मज घेतिलें वेढून** । नेताती काढून प्राण माझे ॥१। गजेंद्राकारणें त्वां घातली उडी । तैसा लवडसवडी धांवें देवा ॥२॥ तुजवांचून मज नाहीं आधार । एकाजनार्दनीं पार उतरीं देवा ॥३॥

२७००. **अहो नारायणा** । सांभाळावें आह्मां दीनां ॥१॥ आमुची राखावी ती लाज । परंपरा हेंचि काज ॥२॥ सांभाळावी ब्रिदावळी । करुणा कल्लोळीं दयाळा ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । करुणाकर पतितपावन ॥४॥

२७०१. **थोर अन्यायी दयाघना** । सांभाळीं दीना आपुल्या ॥१॥ वारंवार क्षणक्षणीं । मस्तक चरणीं तुमच्या ॥२॥ कुर्वंडीन आपुली काया । तुमचे पायांवरुनी ॥३॥ एकाजनार्दनीं तुमचा दास । न करा उदास तयासी ॥४॥

२७०२. **तुह्मी कृपावंत देवा** । माझा हेवा चुकवावा ॥१॥ सांपडलों काळाहातीं । उगवा गुंती तेवढी ॥२॥ माझें मन तुमचे चरणीं । राहो चक्रपाणी सर्वदा ॥३ शरण एकाजनार्दनीं । तुम्ही धनी ब्रह्मांडीं ॥४॥

२७०३. **आह्मां तुमचा भरंवसा** । सांभाळावें जगदीशा ॥१॥ आपुलें आपण जतन करा । ब्रीदावळी हे दातारा ॥२॥ आम्हीं पतितांनीं कोडें । तुह्मां घातलें सांकडें ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । मोक्ष मुक्ती तुमचे चरणीं ॥४॥

२७०४. **वांयां बोभाट अनंता** । शरणागता उपेक्षिलिया ॥१॥ अपमानाचें भातुकें । तुह्मा सुखें देतील ॥२॥ एकापरिस एक थोर । तुमचा बडिवार चालूं न देती ॥३॥ विनवी जनार्दनाचा एका । देवा लौकिका सांभाळा ॥४॥

२७०५. **तुम्हीं बहुतांचें केलेंसे धांवणें** । आतां नारायणें कठिण केलें ॥१॥ होउनी उदास अवलोकितों दिशा । पुरवा माझी

इच्छा मायबापा ॥२॥ एकाजनार्दनीं त्रैलोकीं नाम । तुझी तो निष्काम देवा बहु ॥३॥

२७०६. धांवण्या धांवतां न लावा उशीर । हा श्रेष्ठाचार मार्गे आला ॥१॥ गुणदोष नाहीं पाहिले कवणाचे । केलें बहुतांचें धांवणें देवा२ एकाजनार्दनीं पतितपावन । हें तों तुम्हां वचन साजतसे ३

२७०७. जाणा पाळूं कळा । कृपाळुवाजी दयाळा ॥१॥ कांहो आतां उपेक्षिलें । मज दीनासी ये वळे ॥२॥ पाहतों वास देउनी धीर। कांहो पडियेला विसर ॥३॥ चित्त सर्व तुमचे पायीं। कृपावंता भेटी देईं ॥४॥ एकाजनार्दनीं एकपणें । तया नाहीं दुजें पेणें ॥५॥

२७०८. तुह्मी कृपाळ कृपाळ । विश्व जन प्रतिपाळ ॥१॥ ह्मणोनि येतों काकुलती । कृपाळुवा श्रीपती ॥२॥ एकाजनार्दनीं देवा। सर्व सारूनि पायीं ठेवा ॥३॥

२७०९. अनाथाचा नाथ दीनाचा दयाळ । म्हणवोनी सांभाळ करीं माझा ॥१॥ तुज ऐसा देव नाहीं त्रिभुवनीं । म्हणवोनी चरणीं विनटलों ॥२॥ बापाजनार्दना कृपा करीं दान । सांभाळीं वचन आपुलें तें ॥३॥ एकाजनार्दनीं भेटी देईं देवा । संतापाईं भावा मिठी पडो ॥४॥

२७१०. आनंदाचा भोग घालीन आसनीं । वैकुंठनिवासिनी तुझे नांवें ॥१॥ येईं वो विठ्ठले अनाथाचे नाथे । पंढरीदैवते कुळ देवी ॥२॥ आपुलें म्हणावें सनाथ करावें । एकाजनार्दनीं वंदावें संतजना ॥३॥

२७११. कैं तयामार्गें चरण चालती । ऐशी वाटे खंती दीनरातीं ॥१॥ कैं या मनाची पुरेल वासना । कैं मिठी चरणा देईन जीवें ॥२॥ कैं हें भाळ ठेवीन चरणीं । कैं पायवणी घेईन सुखें ॥३॥ एकाजनार्दनीं कैं होईल कृपादान । कैं नारायण प्रेमें भेटे ४

२७१२. वारंवार देहीं हेचि पैं वासना । अखंड चरणा घालीन मिठी ॥१॥ हा माझा नवस आठवीन पाय । आणीक तें कांहीं नेणें दुजें ॥२॥ संकल्पासी कैं येईल अंकुर । कैं धीराधीर होईल मन ३ एकाजनार्दनीं अखंड वासना । पुरवा नारायणा देउनी भेटी ४

२७१३. **कृपाळु माउली उभी भीमातटीं** । लागलीसे आशा जीवासी मोठी ॥१॥ कई भेटेल माझा मायबाप । उजळोनी दीप वोवाळीन श्रीमुख ॥२॥ शून्य स्थावर व्यापुनी वेगळा राहे । एका-जनार्दनीं वंदीन त्याचे पाय ॥३॥

२७१४. **हींच मुख्य उपासना** । तुमच्या चरणां दंडवत ॥१॥ गुणदोष पाहूं नका । कीर्तनीं सुखा लुटावें ॥२॥ संत चरणीं सदा भाव । करा वाव संसार ॥३॥ लडिवाळ जनार्दना एका । कींव देखा भाकितसे ॥४॥

२७१५. **कैं मनींची इच्छा पुरेल ही धांव** । पाहीन पंढरी-राव जाऊनियां ॥१॥ आलीया जन्मांचें होईल साथक । निवा-रेल दुःख भय पीडा ॥२॥ कैं हें मस्तक ठेवीन चरणीं । पाहीन डोळे भरूनि श्रीमुख तें ॥३॥ एकाजनार्दनीं कैं होईन पात्र । नासेल समस्त तापत्रय ॥४॥

२७१६. **माहेरींची वास पाहीन मी डोळां** । संतांचा पैं मेळा येतां देखें ॥१॥ घालुनी दंडवत लागेन मी पाईं । जीव हा उत-राई करूनि सांडीं ॥२॥ कुर्वंडीन काया तयावरून भावें । जीवें वोवाळावें जीवलगा ॥३॥ आषाढी कार्तिकी प्रेमें करती वारी । तयांची मी थोरी काय वानूं ॥४॥ एकाजनार्दनीं धन्य ते दैवाचे । निरंतर वाचे विठ्ठलनाम ॥५॥

२७१७. **मागणें हेंचि माझें देवा** । दुजेपण दुरी ठेवा ॥१॥ मी तूं ऐसी नको उरीं । जनार्दना कृपा करी ॥२॥ रंक मी एक दीन । माझें करावें स्मरण ॥३॥ नीच सेवा मज द्यावी । एकाजनार्दनीं आस पुरवावी ॥४॥

२७१८. **आम्ही दीन तूं दीनानाथ** । तिहीं लोकीं तुझी मात ॥१॥ आम्ही पतीत तूं पावन । ऐसें साजे नामाभिधान ॥२॥ आह्मी अनाथ तूं कैवारी । ऐसी तुझी आहे थोरी ॥३॥ आह्मी दीन तूं वत्सल । ऐकिला तो ऐसा बोल ॥४॥ नको धरूं दुजें आतां । कृपाळू तूं दीनानाथा ॥५॥ एका शरण जनार्दनीं । ऐसें चालत आलें दुरुनी ॥६॥

२७१९. संपत्ती संतती मजला नावडे । स्वरूप आवडे तुझें देवा ॥१॥ तुझ्या रूपीं सुख माझिया लोचनां । आणिक नारायणा न पाहती ॥२॥ हस्त इच्छिताती तुज भेटावया । सेवाहि कराया सर्व काळ ॥३॥ चित्त जडलें पायीं सदा सर्व काळ । राहिली तळमळ तयाची ते ॥४॥ एकाजनार्दनीं तुझें नाम मुखीं । नको आणिका सुखीं गोऊं मज ॥५॥

२७२०. देव तुष्टला मग दे घे । तुजवांचूनि कांहीं नेघे ॥१॥ देवा इतुली कृपा करी । जो मी तुझा घोट भरी ॥२॥ आणीक कांहीं मागेन जरी । तरी मज दंडावें हरी ॥३॥ वैकुंठ देई रे एका । तो तंव फोडीव फटका ॥४॥ क्षीरसागर शेषशयन । इतुकें न दे चाळवण ॥५॥ सोहं पद विसावून । देतां घेतां लाजिरवाणें ॥६॥ एकाजनार्दनीं तुष्टला । सकल सर्वांगीं घोटला ॥७॥

२७२१. वारंवार संतसंग । गाऊं अभंग हरि नाम ॥१॥ वाचे कीर्ति पाय पंथीं । आणिकांची स्तुती न गाऊं ॥२॥ एकविधपणें राहूं । वाचे गाऊं विठ्ठल ३ एकाजनार्दनीं सेवा । तुमचे देवा दास्यत्व ४

२७२२. मज तो आणीक नाहीं चाड । येवढी जोड पायांची ॥१॥ वास द्यावा पंढरीचा । संतांचा समागम ॥२॥ कीर्तनीं नाचेन महाद्वारीं । गरुडपारीं कान धरूनि ॥३॥ ऐसें लडिवाळ तान्हें । एकाजनार्दनाचें पोसणें ॥४॥

२७२३. माझें मन राखोनी पायीं । करा समाधान देहीं ॥१॥ हेंचि मागतों साचार । वारंवार जोडोनि कर ॥२ ब्रह्मज्ञानाची आटी । नका योगाची कसवटी ॥३॥ भुक्तिमुक्ति नका आड । ब्रह्म सायुज्यता भीड ॥४॥ लागतो चरणा । शरण एकाजनार्दना ॥५॥

२७२४. माझें मन अति चंचळ । त्यासी बांधा तुम्ही सबळ ॥१॥ मग तें कोठें नव जाय । तुमचे सोडोनियां पाय ॥२॥ सुख दु:खाचें कारण । मनाचि हें अधिष्ठान ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । मनें मनासी बंधन ॥४॥

२७२५. माझें मन राहो तुझे पायीं । वास पंढरीचा देई ॥१॥ जन्म देशी भलते परी । वाचे राम विठ्ठल हरी २ जन्मासीया भिणें ।

हें तों आम्हां लाजिरवाणें ॥३॥ मोक्षमुक्तितें देवा । नको गोऊं तया ठाया ४ ह्मणे जनार्दनीं एका । संतसंग द्यावा निका ॥५॥

२७२६. वाउगे बोल जाती वांयां । पंढरीराया कृपेविण ॥१॥ तुमचा छंद वसो मनीं । संतचरणीं वास सदा ॥२॥ नको आत्मस्थिति वांयां शीण । तुह्मांविण दयाळा ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । मनाचें मोहन तुह्मी माझे ॥४॥

२७२७. जेथें जेथें मन जाईल वासना । फिरवावें नारायणा हेंचि देई ॥१॥ वारंवार द्यावा नामाचा आठव । कुबुद्धीचा ठाव पुसा सर्व ॥२॥ भेदाची भावना तोडावी कल्पना । छेदावी वासना समूळ कंद ॥३॥ एकाजनार्दनीं नका दुजा छंद । रामकृष्ण गोविंद आठवावा ॥४॥

२७२८. येवढा पुरवा मनींचा छंद । वाचे गोविंद आठऊं द्या ॥१॥ मग मी तुमच्या न सोडीं पायां । करीन काया कुर्वंडी ॥२॥ वारंवार क्षणक्षणा । संत चरणां वंदीन ॥३॥ दुजा नका कांहीं हेत । एकाजनार्दनीं मागत ॥४॥

२७२९ मागणें तें एक आह्मांप्रती द्यावें । निरंतर यावें जागरणा ॥१॥ या हरिदासाचा संग बरवा । आनंद राघवा गाऊं गीतीं ॥२॥ जो न लभे तप तीर्थदानीं । तो हरिकीर्तनीं तिष्ठतसे ॥३॥ जनार्दनाचा एका ह्मणे । कृपा करणें जागरणें ॥४॥

२७३०. सर्वभावें विनवणी । मस्तक चरणीं देवाच्या ॥१॥ सदा पहावें रूप डोळां । वाचे चाळा हरि नाम ॥२॥ निजध्यास कीर्तनाचा । समागम तो संतांचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे देवा । हीच सेवा मज द्यावी ॥४॥

२७३१. आमुच्या निज सुखधामा । तुझे चरण पुरुषोत्तमा ॥१॥ आह्मावरी कृपा करा । उद्धारा दातारा दीनासी ॥२॥ देऊनियां नाम कीर्ति । वसवा मूर्ति हृदयीं ॥३॥ एका शरण जनार्दनीं । ठाव मागतसे चरणीं ॥४॥

२७३२. तुमचे वर्णितां पोवाडे । कळिकाळ पायां पडे ॥१॥ तुमची वर्णितां बाळलीळा । ते तुज आवडे गोपाळा ॥२॥ तुमचें

वर्णी हास्य मुख । त्याचें छेदिसी संसार दुःख ॥३॥ तुमचे दृष्टीचें दरुशन । एकाजनार्दनीं तें ध्यान ॥४॥

२७३३. कांहीं न करूं आणीक आन । वाचे गुण गाऊं तुमचे ॥१॥ पाहूं डोळेभरी मुख । तेणें सुख इंद्रिया ॥२॥ न करूं कोणा ताडातोडी । आहे ती खोडी दूर करूं ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रमाण । वाचे नारायण आठवूं ॥४॥

२७३४. श्रवणीं ऐकेन तुमचें गुण नाम । वाचे आणीक काम न करी कांहीं ॥१॥ डोळे भरूनियां पाहीन श्रीमुख । सुखाचें तें सुख हृदयांत ॥२॥ अष्टभावें कंठीं दाटेन सद्गद । सांडोनि भेदाभेद आन देवा ॥३॥ एकाजनार्दनीं यापरतें प्रेम । आन नाहीं विषम मजपाशीं ॥४॥

२७३५. तुह्मी उदार कृपाळ । मागें केले प्रतिपाळ ॥१॥ तैसें मज सांभाळावें । वदनीं वदवावें नाम तुमचें ॥२॥ आशापाश नका मोह । याचा निःसंदेह पाडावा ॥३॥ एकाजनार्दनीं विज्ञापना । परिसा दीना दासाची ॥४॥

२७३६. नेणे साधन पसारा । व्रता तपाच्या निर्धारा ॥१॥ आवडी गाऊं तुझें नाम । तेणें पुरती सर्व काम ॥२॥ आणीक न करूं चावटी । आगम निगम आटाआटी ॥३॥ न करी साधन कांहीं । एकाजनार्दनीं पाही ॥४॥

२७३७. देवा तुह्मी आहांत समर्थ । काय मागूं मी पदार्थ ॥१॥ देणें द्याल तरी हेंचि द्यावें । संत चरण मीं वंदावे ॥२॥ दुजें मागणें सायासी । नाहीं नाहीं हृषीकेशी ॥३॥ बोलतसे तोंडभरी । ऐसें नका ह्मणूं हरी ॥४॥ अंकीत मी तुझा देवा । एकाजनार्दनीं ठेवा ५

२७३८. दास्यत्व करीन मी देवा । माझी पुरवा आस तुम्ही ॥१॥ देउनिया कृपादान । निरवावें जाण संतांसी ॥२॥ मग ते धरितां आपुले करीं । होती कामारी भुक्ति मुक्ति ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । तुमचें महिमान न कळे ॥४॥

२७३९. नाम धारकाचा । दास होईन मी साचा ॥१॥ आणीक नको थोरपण । वाचें वदों त्याचे गुण ॥२॥ नामीं सदा वसों हेत । हेंचि मागणें मागत ३ हेंची द्यावें कृपादान । एकाजनार्दनीं शरण ४

२७४०. **माझीया जीवी आवडे । संत समागम रोकडे** ॥१॥ हेंचि द्यावें कृपादान । कृपाळू तूं नारायण ॥२॥ एकाजनार्दनीं म्हणवी दास । त्याची पुरवावी आस ॥३॥

२७४१. **तुह्मी उदार सर्व गुणें । मीं रंकपणें रंकाहूनी** ॥१॥ कायावाचा आणि मन । केलें समर्पण तव चरणीं ॥२॥ आणीक नाहीं कांहीं चाड । सेवा दृढ संतांची ॥३॥ एकाजनार्दनीं तुमचा दास । आहे आस पायांची ॥४॥

२७४२. **दास्य करूं हरिदासाचें । तेणें जन्माचें सार्थक** ॥१॥ बुद्धि वसों तुमचे नामीं । आणिका कामीं न गुंतों ॥२॥ संसार तो पारिखा जाहला । या विठ्ठला पहातां ॥३॥ पालटला भेदाभेद । एकाजनार्दनीं आनंद ॥४॥

२७४३. **हेंचि देवासीं विनंती । संत सेवा दिवसरातीं** ॥१॥ वास देईं पंढरीचा । नाम घोष कीर्तनाचा ॥२॥ सदां सर्वदां नाम मुखीं । दुजें नको कांहीं पारखी ॥३॥ एकाजनार्दनीं हरिचा दास । ह्मणतां पुरे सर्व आस ॥४॥

२७४४. **देवा माझें मन लागो तुझे चरणीं । संसार व्यसनीं पडों नेदी** ॥१॥ नामस्मरण घडो संत समागम । वाउगाची श्रम नको देवा ॥२॥ पाईं तीर्थयात्रा मुखीं रामनाम । हाची माझा नेम सिद्धी नेईं ॥३॥ आणीक मागणें नाहीं नाहीं देवा । एकाजनार्दनीं सेवा दृढ देईं ॥४॥

२७४५. **उपासना हीच बरीं । वाचें हरि हरि ह्मणावें** ॥१॥ काय दुसऱ्याचें काम । वाचें नाम आठवितां ॥२॥ चातकाचा जैसा नेम । पूर्ण काम हरि करी ॥३॥ एकविध आमुचा भाव । एकाजनार्दनाचि देव ॥४॥

२७४६. **पूर्वांचिया मतांतरां । सांपडला बरा आह्मां मार्ग** ॥१॥ नाहीं कोठें गोवा गुंती । ऐसे गर्जती हरिदास ॥२॥ वाचें नाम करें टाळी । साधन कलीं उत्तम हें ॥३॥ घालों कीर्तनीं प्रेमानंदें । वाचें आनंदें गाऊं गीत ४ एकाजनार्दनीं धरली कास । नाहीं आस दुसरी ५

२७४७. **वरपांग सोंग नको माळा मुद्रा । ठाव संतपदीं देईं देवा** ॥१॥ प्रेम भाव देईं प्रेमभाव देईं । मागणें दुजें नाहीं आणिक तें

॥२॥ नाममुखीं सदा संतांचा सांगात । प्रेम हृदयांत विठोबाचें ३ एकाजनार्दनीं हा माझा निर्धार । जन्माची वेरझार तोडी देवा ॥४॥

२७४८. **पायाचें चिंतन । माझें हेंचि भजन** ॥१॥ भजनाचा मुख्यभाव । चित्तीं चिंतन लवलाहो ॥२॥ राहो माझी मती । भजनीं तें दिनराती ॥३॥ हेत दुजा मनीं । ठेवूं नका चक्रपाणी ॥४॥ मज पायां परते । नका ठेवूं जी निरुते ॥५॥ कृपाळूजी देवा । एकाजनार्दनीं ठेवा ॥६॥

२७४९. **जेथें मुख्यत्वें करावी भक्ती** । घडावी संतांची संगती । हेंचि मागणें तुह्माप्रती । द्यावें निश्चितीं मज देवा ॥१॥ पुरवा पुरवा माझा हेत । दुजें मागणें नाहीं निश्चित ॥धु०॥ आयुष्य अंतवरी नामस्मरण । गीता भागवताचें श्रवण । विष्णू शिवमूर्तीचें ध्यान । हेंचि देणें सर्वथा ॥२॥ ऐकोनी ऐसें वचन । जनार्दन तुष्टला प्रेमें करून । एकाजनार्दनीं पाय धरून । सप्रेमें आलिंगिला ॥३॥

२७५०. **गुंतला प्रपंचीं सोडवी गा देवा** । देईं तुझी सेवा जिवेंभावें ॥१॥ न लगे धन मात पुत्र दारा वित्त । सदां पायीं चित्त जडोनी राहो ॥२॥ वैष्णवांचा दास कामारी निःशेष । हेचि पुरवी आस दुजें नको ॥३॥ एकाजनार्दनीं करित विनंति । मागणें श्रीपति हेंचि द्यावें ॥४॥

२७५१. **जयजयजी देवाधीदेवा** । पंढरीरावा श्रीविठ्ठला ॥१॥ भुक्ती मुक्ती नको कांहीं । लिगाड तेही मज आतां ॥२॥ भाळी भोळी घ्यावी सेवा । हीची देवा विनवणी ॥३॥ एकाजनार्दनीं तुमचा दास । त्याची आस पाया पें ॥४॥

२७५२. **माझें मन तेथें वसो** । आणीक नसो दुजें कांहीं ॥१॥ होईन हरीचा वारकरी । करीन वारी पंढरीची ॥२॥ संसाराचा वीट आला । आवडला संतसंग ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । करी विनवणी येवढी ॥४॥

२७५३. **हेची माझी मनींची आस** । करा दास सेवेसी ॥१॥ नका कांहीं गुंतागुंती । लिगाड फजिती मज मागें ॥२॥ संसार तो फळकट । दाखवा वाट पंढरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं विनंती । पुढती करुणा असों द्या ॥४॥

२७५४. तुमच्या सेवेचा महिमा । मज न कळे पुरुषोत्तमा १ पूजा कारणें कवणें रीतीं । नेणें जप माळ हातीं ॥२॥ स्नानसंध्या न कळे कांहीं । मन असो तुझे पायीं ॥३॥ तुह्मां मागणें इतुकें। एकाजनार्दनीं द्यावें कौतुकें ॥४॥

२७५५. भाग्यहीन बहुअसती । कसळापती सांभाळणें ॥१॥ गर्जे ब्रीदाचा तोडर । चराचर त्रिभुवनीं ॥२॥ शरणागता वज्र पंजर । हा बडिवार त्रिजगतीं ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । कैवल्य-दानी उदार ॥४॥

२७५६. शरण शरण नारायणा । आह्मां दीनां तारावें ॥१॥ मागें बहु शीण पोटीं । पाडा तुटी तयाची ॥२॥ संसाराचा चुकवा हेवा । मागील उगवा गुंती ते ॥३॥ तुह्मीं कृपा केल्यावरी । मी निर्धारीं पावाचि ॥४॥ शरण एकाजनार्दनीं । तुम्ही तों धनी त्रैलोक्याचे ॥५॥

२७५७. सर्वभावें शरणागत । जाहलों निश्चित कृपाळा ॥१॥ आतां कळे तैसें करी । तुह्मी उदार श्रीहरी ॥२॥ मी आलों असे शरण । कृपा करणें उचिताचि ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । रिद्धी-सिद्धी तुमचे चरणीं ॥४॥

२७५८. शरण आलों तुझिया पायां । कृपानिधी देवराया ॥१॥ पशु उद्धरिलें गजासी । गणिका नेली वैकुंठासी ॥२॥ ऐसा कृपेचा कोंवळा । भक्तां आधीन गोपाळा ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । हीच लाधली निजखूण ॥४॥

२७५९. अहो देवा गुणनिधाना । परिसा विज्ञापना एक माझी ॥१॥ माझें मज आश्वासन । देखिल्या चरण तुमचे ॥२॥ हेचि माझी करुणा करा । भक्ति अवधारा भोळी ते ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । माझी विनवणी परिसावी ॥४॥

२७६०. तुझीया कृपेचें पोसणें मी दीन । करीं तूं जतन जना-र्दना ॥१॥ अंकित मी दास कायामनेंवाचा । हेलावा कृपेचा करीं देवा ॥२॥ कदा नुपेक्षिसी आलिया । शरण हें मागोनी महि-मान चालत आलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं कृपेचा वोरस । करीं जगदीश मजवरी ॥४॥

२७६१. मज तो अधिकार नाहीं । शरण आलों तुझे पायीं ॥१॥ तुह्मीं पशु गजातें उद्धरिलें । गणिकें तारिलें कुंटनीसी ॥२॥ ऐशी शरणागता माउली । एकाजनार्दनाची साउली ॥३॥

२७६२. माझे मनोरथ चरणाची आवडी । दुजियाची जोडी नको आतां ॥१॥ वाउगा पसारा नका गोऊं मन । चरणापाशीं जाण स्थिर होय ॥२॥ एकाजनार्दनीं पुरवीं वासना । दुजें नारायणा नको कांहीं ॥३॥

२७६३. भक्ति माझी भोळी । भाव एकविध बळी ॥१॥ अहो परिसा नारायणा । जाणोनी अंतरींच्या खुणा ॥२॥ नाहीं तुह्मां सांकडें कायी । भुक्तिमुक्ती तेंही मागणें ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । माझी विनवणी परिसावी ॥४॥

२७६४. सर्वांभूतीं तुझें रूप । हृदयीं सिद्धची स्वरूप ॥१॥ इतुलें देईं अधोक्षजा । नाहीं तरी घोट भरीन तुझा ॥२॥ सकळांहुनी करी सान । सकळिकीं समसमान ॥३॥ सदा द्यावा संतसंग । अखंड कीर्तनीं अनुराग ॥४॥ निःशेष दवडोनीया स्वार्थ । अवघा करी परमार्थ ॥५॥ एकाजनार्दनीं मागें । नाहीं तरी घाला घालीन अंगें ॥६॥

२७६५. तुमचें जाहलिया दरुशन । जन्ममरण फिटला पांग ॥१॥ आतां धन्य जाहलो करुणाकरा । विश्वंभरा दयाळुवा ॥२॥ मागें कासाविस बहु जाहलों । दरुशनें पावलों सुखातें ॥३॥ एकाजनार्दनीं कृपा केली । फळासी आली सर्वस्व ॥४॥

२७६६. आह्मीं तो वासना भाजियेली बळें । वैराग्याचेनिबळें आथियेलें ॥१॥ सांडिला वेव्हार माया लोकाचार । भरला निर्धार हृदयामाजीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं खुटली वावना । जनीं जनार्दना अभ्यासिलें ॥३॥

२७६७. माझे देईं मजलागून । ह्मणोनी दृढ धरिले चरण ॥१॥ भक्तीचें ऋण देवा । देईं माझें मज केशवा ॥२॥ माझें देतां जड काई । अभिलाष धरीन पायीं ॥३॥ एका अभिलाषें फावला । एकाजनार्दनीं उभा केला ॥४॥

२७६८. **जाईल तरी जावो प्राण** । परी मी न सोडीं चरण १ ऐसा विश्वासलों हरी । नाम तुमचें कंठीं धरीं ॥२॥ होईल तें होवो साचा । परी न संडों नाम वाचा ॥३॥ चित्त वेधलें चिंतनीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

२७६९. **ऐकें गा हृषीकेशी** । जाणोनी तूं विश्वासी । निजगुह्य तुजपाशीं । ठेवणें दिधलें ॥१॥ आज्ञा चाळवोनी विषयासीं । थितें बुडवूं पाहासी । क्रियानष्ट होसी । तूंचि येक ॥२॥ आमुचें आम्हा देतां । तुज कां नये चिंता । लाजसी तत्त्वतां । भक्ति घेसी ॥३॥ नेतां पंचापाशीं । भलें नव्हे हृषीकेशी । मजसी समान होसी । एकाजनार्दनीं ॥४॥

२७७०. **वेव्हाराच्या ठाईं** । तुझें न चले कांहीं । मी तूं दोघे पाहीं । सरिसे तेथें ॥१॥ ठेविलें बुडविसी । शेखीं जाबही न देसी । ऐकोन नायकसी । गर्हिसपणें ॥२॥ खवळलों तरी जाण । गिळीन मीतूंपण । तेथें देवपण । उडविन तुझें ॥३॥ जो सांगे पांचांपाशीं । त्याचें तोंड तूं धरिसी । ठकडा कैसा होसी । म्हणे एकाजनार्दनीं ॥४॥

२७७१. **जींहीं जाणितलें वर्मासी** । त्याचें दास्य करसी । गर्भवास सोशिसी । लांचेसाठीं ॥१॥ घर कुटूंब ना अभावो । गांव ना तुज ठाव । सोलाट तूं पाहा हो । लागला जगीं ॥२॥ बहूतांचें ठेवणें । बुडविलें येणें । शेखीं जीव घेणें । मागत्यासी ॥३॥ मायबापेंविण । वाढला हा जाण । शरण एकाजनार्दन । जाती गोतपणें ॥४॥

२७७२. **होतां द्वारपाल लाज वाटे थोरी** । न साहे भिकारी जाला हरी ॥१॥ बळीच्या तो द्वारीं सारथी पार्थाचा । गोसावी आमुचा वेदवाणी ॥२॥ गर्भ न साहाती यातायाती जना । एकाजनार्दना शरण वेगें ॥३॥

२७७३. **सर्वस्व हरुनी ह्मणसी बळीसी** । म्यां बांधिले विचारिसी कोण कोण ॥१॥ द्वारीं द्वारपाळ झालासी अंकीत । सांग बुद्धिमंत ऐसा कोण ॥२॥ ऐसें नाथिलेंशी आपणा गोंवीसी । एकाजनार्दनीं बोल आह्मां कां ठेविसी ॥३॥

२७७४. **बळी अर्पितां देहासी** । द्वारपाळ होशी तयाचा ॥१॥ सांगा थोरपण आहे कोण । घेतिल्यावांचून न देशी तूं ॥२॥ धर्म आधीं पूजा करी । ह्मणोनी घरीं राबती तूं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसा उदार । घेतां निर्धार देशी तूं ॥४॥

२७७५. **न लगे भुक्तिमुक्ति न लगे स्वर्गवास** । नको वैकुंठवास देवराया ॥१॥ न लगे योगयाग अष्टांग साधन । न चुके बंधन येणें कांहीं ॥२॥ न लगे इष्टमित्र सोईरे संबंधी । नको ही उपाधि पाठीं लाऊं ॥३॥ एकाजनार्दनीं चुकवोनी पाल्हाळ । करीं मज मोकळ गुरुराया ॥४॥

२६७६. **जय गोविंदा परमानंदा ऐक माझे बोल** । निर्गुणरूपें असतां तुझें कांहींच नव्हे मोल । मग तूं माया धरूनी अती जाहलासी सबळ । नसतें देवपण अंगीं आणुनी चाळविसी केवळ ॥१॥ ऐसा लाघवी तूं रामा । नको चाळवूं आह्मां ॥ध्रु०॥ नसतां तुज मज भेद देवा लटिकें जीवपण देसी । आपुले ठायीं थोरपण आणुनी आमुची सेवा घेसी । नसती अविद्या पाठीं लावुनी संसारीं गोविसी । नाना कर्में केलीं ह्मणोनी आह्मां कां दंडिसी ॥२॥ मातें भावें भजिजे ऐसा उपदेश करिसी । आपुल्या भक्तां तारिन ह्मणोनी प्रताप बोलसी । निंदक दुर्जन अभक्त त्यांतें नरकीं तूं घालिसी । आपुल्या स्वार्थालागुनी दुसरीयातें कां पीडिसी ॥३॥ आपुली महिमा वाढो ह्मणोनी आह्मां भक्त केलें । लक्ष चौऱ्यांयशीं योनी देउनी संसारीं गोविलें । भावें तूंतें न भजों ह्मणोनी आकस आरंभिलें । तुज मज वैर देवा ऐसें करितां नव्हे भलें ॥४॥ ऐसें तुज मज वैर ह्मणोनी गुरूसी शरण गेलों । देवभक्तपण कोण्या कर्में मग पुसों लागलों । सद्गुरु ह्मणती सर्वही मायिक निश्चयें बोलिलों । देव आणि भक्त एकचि गोष्टीसी पावलों ॥५॥ मग गुरुकृपें करून तुझें गिळीन देवपण । तुझिया नेणों भक्तीवरी घालिन पाषाण । जीव शिव दोन्ही मिळोनी मग मी सुखें राहीन । तुज मज रूप ना रेखा त्यातें निर्धारीन ॥६॥ ऐसे भक्त बोल ऐकुनी देवा थोर उपजली चिंता । विवे-

कबळें करूनि माझें देवपण उडविले आतां। यालागीं भिणें भक्तजनासीं ऐक्य करुनी तत्त्वतां। एकाजनार्दनीं दरुशन द्यावें लागेल त्वरितां ७

२७७७. **संसारकूपीं हरी पडियलों श्रीहरी** लाहुनी पैं शरीर। एक पिसें लागे कांहींएक न करवे पंचभूतीक विकार। दुष्टदुष्ट कर्में करितां हे शिणले मळमूत्र दोष जर्जर। ऐसिया जीवातें उद्धरसी ह्मणोनी ब्रीद साजे रघुवीर ॥१॥ यालागीं रामचंद्रा रामचंद्रा। हृदयीं धरली नाममुद्रा ॥ध्रु०॥ आशा तृष्णा दोन्ही स्नेहाळ नागिणी कामक्रोध हे विखार। त्यांचिया संगतीं विषयवृद्धी जाली लहरी दुःख दरिद्र। इंगळाचे शेजे अंथुरितां वरी तिडकीया आरुवार। ऐसा हा संसार जाणोनी दुस्तर ठाकियेलें तुझें द्वार ॥२॥ कौळीकें रूप कपटीं धरियलें तें त्वां साचार केलें। साभिमान्या देव गुरुचक्रवर्ती त्रिभुवनीं यश थोरलें। पांखीरु वाचिया लोभाकारणें गणिकेसी कैवल्या दिधलें। दंभ प्रपंच वोळंगतां जीव तया तूं सायुज्य देसी आपुलें ॥३॥ श्रीवत्स ब्राह्मणें हालासी पापरा आतां तूंतें पद मिरविसी दातारा। चरण स्पर्शें त्वां आहिल्या उद्धरली विस्मयो थोर सुरनरां। जे गती देवकिये तैसीच पुतने विश्राम एक वोवरा। तुझें मुद्रांकित न भीयें कळिकाळा तूं स्वामी सारंगधरा॥४॥ वनीं सिंहाचें भय दाखविलें अजाते बैसविली गजस्कंधीं। परमपुरुषा तुझें नाम उच्चारितां वोळंगताती रिद्धीसिद्धी। उपमन्या आरतें क्षीरसिंधु दिधला येवढी प्रसन्नबुद्धी। न गणितां रावणु शरणागतु केला लंका निरोपीली आधीं ॥५॥ नरसुर किन्नर पन्नगयक्ष त्रासियले संसारें। जाणोनी शुकदेव गर्भी स्थिरावला भयाभीत बोले उत्तरें। जननीयेच्या कष्टा निष्कृती व्हावया उपदेश केला दातारें। जीवन्मुक्त शुक मुनी जना वरिष्ठ जपतांची ध्यानीं दोन अक्षरें ॥६॥ ऐसा सहस्रमुखें वर्णितां नातुडसी गा देवा धांडोळितां सिद्ध पंथ। जगद्बंधु दीनानाथ समुद्धरण द्रौपदीचा वेळाईत। सुदामियाच्या दो पोह्याकारणें स्नेहें पसरिसी हात। एकाजनार्दनीं जवळीं बोलाउनी उच्छिष्ट प्रसाद देत ॥७॥

भक्ति.

२७७८. भक्ताचिया काजा । उभा पंढरीचा राजा ॥१॥ घेऊनियां परिवार । उभा तिष्ठे निरंतर ॥२॥ शोभे गोपाळांची मांदी । रुक्मिणी सत्यभामा आदी ॥३॥ शोभे पुढें भीवरा नीर । भक्त करती जयजयकार ॥४॥ एकाजनार्दनीं ध्यान । चिमणें रूप गोजिरें ठाण ५

२७७९. पायांवरी ठेवितां भाळ । गेली तळमळ सकळही ॥१॥ बैसलें रूप डोळां आधीं । गेली उपाधी सकळ ॥२॥ एकाजनार्दनीं मंगळ जाला । अवघा भरला हृदयीं ॥३॥

२७८०. गोजिरें ठाण विठोबाचें । आवडी साचें बैसली ॥१॥ आणखी न धांवे कोठें मन । समचरण पाहतांचि ॥२॥ नाहीं आन दुजी वासना । आवडी चरणा बैसलीसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन । सांडीन कुर्वंडी करून ॥४॥

२७८१. आलिंगनालागीं उतावेळ मन । देखेन चरण विठोबाचे ॥१॥ मना समाधान मना समाधान । मना समाधान राहें मना२ देखिलिया मूर्ति सांवळी सगुण । मग नाहीं बंधन मना तुज ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन आवरिलें । दृढ तें ठेविलें विठ्ठलपायीं ॥४॥

२७८२. पायीं जडलें माझें मन । चित्त जालें समाधान ॥१॥ तुमच्या नामाचा महिमा । आजी पावन केलें आह्मा ॥२॥ कृपा केली तुह्मीं । लावियेलें आपुले नामीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण कृपा । तेणें मार्ग जाला सोपा ॥४॥

२७८३. कुर्वंडीन काया मन । समचरण देखोनियां ॥१॥ ऐसा वेधी वेधक कान्हा । विठु मना बैसलासे ॥२॥ नावडे कांहीं दुजें चित्तीं । श्रीविठ्ठलमूर्ति पाहतांचि ॥३॥ एकजनार्दनीं ध्यान । सुकुमार गोजिरें ठाण ॥४॥

२७८४. वेधोनी नेलें आमुचें मन । लागलें ध्यान अंतरीं ॥१॥ दृष्टी धांवे पहावया । आलिंगना बाह्या उतावेळ ॥२॥ चरण उतावेळ चालतां पंथ । दुजा हेत नाहीं मनासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं डोई पायीं । दुजा भाव नाहीं इंद्रियां ॥४॥

२७८५. येणें पांडुरंगें लावियेला चाळा । बैसलासे डोळां निव-

डेना ॥१॥ मनाचिये मनें घातिलेंसे ठाण । नोहे उत्थापन कोणीकडे ॥२॥ वेधकु वेधकु पंढरीचा राणा । एकाजनार्दना शरण होय ॥३॥

२७८६. **देवासी कांहीं नेसणें नसे ।** जेथें तेथें देव उघडाची दिसे ॥१॥ देव निलाजरा देव निलाजरा। देव निलाजरा पहा तुह्मी ॥२॥ न लाजे जेथें नाहीं गांव । पांढरा डुकर झाला देव ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकल्या काज । भक्ति तेणेंची नेली लाज ॥४॥

२७८७. **हरीचें पहातां श्रीमुख ।** सुखावलें मन नित्य नवा हर्ष ॥१॥ परमप्रिय वो श्रीहरी । ध्याता ध्यान ध्येय सर्व हरी ॥२॥ एकाजनार्दनीं पहातां हरी । हरीरूप दिसे चराचरीं ॥३॥

२७८८. **राजीवाक्ष प्रभु रुक्मिणीरमण ।** मनोहर ध्यान श्रीकृष्णाचें ॥१॥ शंखचक्रगदा पीतांबरधारी । नमिला कंसारी प्रेमभावें ॥२॥ मोक्ष अधिष्ठान पुण्य कीर्ति स्थान । पतितपावन पांडुरंग ३ एकाजनार्दनीं देवाधिदेव । चित्तीं वासुदेव राहो सदा ॥४॥

२७८९. **आनंद अद्वय नित्य निरामय ।** सांवळा भासताहे मजलागीं ॥१॥ वेधु तयाचा माझिया जीवा । काया वाचा मनोभावा लागलासे ॥२॥ वेधलेंसे मन झालें उन्मन । देखतां चरण गोडवाटे ॥३॥ पहातां पहातां पारुषला जीव । एकाजनार्दनीं देव कळों आला ॥४॥

२७९०. **अष्ट धातु वेगळा देखिला पुतळा ।** जिवींचा जिव्हाळा श्रीविठ्ठल ॥१॥ तयाचे चरणीं माझा दंडवत । घडो आणि चित्त जडो नामीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं देखिला डोळां । जीवीं जीवनकळा विठ्ठल देवो ॥३॥

२७९१. **सर्वसुखाची उघडली खाणी ।** श्रीमुख नयनीं पहातां ॥१॥ मोक्षसुख आह्मां न लगे गा देवा । विश्रांतीसी ठेवा आणिकासी ॥२॥ धनसुख मज कासया हें पोटीं । पाहिजे लंगोटी सर्वभावें ॥३॥ स्त्रीसुख संसार कासया वेरझार । नको हा पसर मज देवा ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाशिवंत सुख । पहातां तुझें मुख इच्छा पुरती ॥५॥

२७९२. **नाम घेतां रूप आठवलें सांवळें ।** ही खूण गोपाळें दिली मज ॥१॥ येणें जन्में कृष्ण दाटोनी टाकणें । आडवस्ती पेणें चुकविली २ चुकविली वस्ती एकाजनार्दनें। संसार सांडोनियां ३

२७९३. **तुमचें नामसंकीर्तन** । हेंचि माझें संध्यास्नान ॥१॥ तुमच्या पायाचें वंदन । हेंचि माझें अनुष्ठान ॥२॥ तुमच्या पायाचा साक्षेप । हाचि माझा कालक्षेप ॥३॥ तुमच्या प्रेमें आली निद्रा । हीच माझी ध्यान मुद्रा ॥४॥ एकाजनार्दनीं सार । ब्रह्मरूप हा संसार ॥५॥

२७९४. **भुक्तिमुक्तिस कारण** । हरीचे जन्मकर्म गुण ॥१॥ हरि-कीर्तनाची जोडी । सकळ साधनें होतीं बापुडीं ॥२॥ शिळा तारिल्या सागरीं । गोवर्धन उचलिला करीं ॥३॥ निमाला गुरुपुत्र आणिला । सुखें दावाग्नि प्राशिला ॥४॥ तो सांवळा श्रीहरी । एका-जनार्दनीं चरण धरी ॥५॥

२७९५. **पतितपावन नाम श्रीविठ्ठलाचें** । आणीक मी साचें नेणें कांहीं ॥१॥ पतितपावन नाम वदें वाणी । विठ्ठलावांचुनी कांहीं नेणें ॥२॥ पतीतपावन नामें तारिली गणिका । अजामेळ देखा सरता केला ॥३॥ पतीतपावन नाम जनीं वनीं । एका-जनार्दनीं नाम वाचे ॥४॥

२७९६. **आम्हासी तो पुरे विठ्ठलची एक** । वाउगाची देख दुजा न मनीं ॥१॥ ध्यान धरूं विठ्ठल करूं तयाचें कीर्तन । आणिक चिंतन नाहीं दुजें ॥२॥ ध्येय ध्याता ध्यान खुंटला पैं शब्द । विठ्ठल-उद्‌बोध सुख आम्हां ॥३॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठल भरला । रिता ठाव उरला कोठें सांगा ॥४॥

२७९७. **भीवरेचे तीरीं उभा** । धन्य शोभा विठ्ठल ॥१॥ विटेवरी समचरण । तेथें मन गुंतलें ॥२॥ संत जाती तया ठाया । मजही गांवा त्या न्यावें ॥३॥ उपकार करा साचा । दाखवा दीनाचा सोयरा ॥४॥ एकाजनार्दनीं बापमाय । वंदूं पाय तयाचे ॥५॥

२७९८. **घवघवीत वैकुंठनाथ** । भक्तवत्सल शोभत ॥१॥ तयाचे पायीं माझें मन । राहो वृत्तिसह जडोन ॥२॥ नेणें आणीक दुजा छंद । वाचे आठवीन गोविंद ॥३॥ एकाजनार्दनीं कटीं कर । उभा चंद्रभागे तीर ॥४॥

२७९९. **सायासाचा श्रम न करूं पसारा** । विठ्ठलची बरा वाचे

गातां ॥१॥ गोडपणें मिठी पडलीसे जीवा । कायामनें हेवा दुजा नाहीं ॥२॥ या विठ्ठलापरतें न करीं साधन । देखेन समचरण विटेवरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं विठ्ठलाची भेटी । सरलीसे तुटी गर्भवास ४

२८००. मागें एक पुढें एक । दोनी मिळोनि विठ्ठल देख ॥१॥ ऐसी होतांची मिळणी । दिलें संसारासी पाणी ॥२॥ एक एक पहातां दिठी । होय विठ्ठलेंसी भेटी ॥३॥ एक सांडूनि दुजा नाहीं। एकाजनार्दनीं ध्याई ॥४॥

२८०१. आम्हा नादीं विठ्ठलु छंदीं विठ्ठलु । हृत्पदीं विठ्ठलु मिळतसे ॥१॥ आह्मा धातु विठ्ठलु मातु विठ्ठलु । गातु विठ्ठलु आनंदें ॥२॥ आह्मां राग विठ्ठलु रंग विठ्ठलु । संग विठ्ठलु वैष्णवांचा ॥३॥ आह्मा ताल विठ्ठलु मेळ विठ्ठलु । कल्लोळ विठ्ठलु कीर्तनें ॥४॥ आह्मा श्रुति विठ्ठलु श्रोता विठ्ठलु । वक्ता विठ्ठलु वदनीं ॥५॥ आह्मा मनीं विठ्ठलु ध्यानीं विठ्ठलु । एकाजनार्दनीं अवघा विठ्ठलु ॥६॥

२८०२. ध्येय ध्याता ध्यान विठ्ठल संपूर्ण । ज्ञेय ज्ञाता पूर्ण विठ्ठल माझा ॥१॥ योगयाग तप विठ्ठलनामजप । पुण्य आणि पाप विठ्ठल बोला ॥२॥ उन्मनी समाधी विठ्ठल बोला वाणी । तारील निर्वाणीं विठ्ठल माझा ॥३॥ मज भरंवसा कायामनेंवाचा । एकाजनार्दनीं त्याचा शरणागत ॥४॥

२८०३. एक विठ्ठल वदतां वाचे । आणिक साचें नावडती ॥१॥ बैसलासे ध्यानीं मनीं । विठ्ठलावांचुनी दुजें नेणें ॥२॥ जावें तिकडे विठ्ठल भरला । रिता ठाव नाहीं उरला ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावें । विठ्ठल ह्मणतां पाठीं धांवे ॥४॥

२८०४. गातों एका ध्यातों एका । अंतर बाहीं पहातों एका ॥१॥ अगुणीं एका सगुणीं एका । गुणातीत पाहातों एका ॥२॥ जनीं एका वनीं एका । निरंजनीं देखों एका ॥३॥ संत जना पढियें एका । जनार्दना कडीये एका ॥४॥

२८०५. वाद विवाद अतिवाद । नावडे कोणाचाही समंध ॥१॥ बोल एक आह्मां बोलणें । वाचे विठ्ठलुची म्हणें ॥२॥ आणिकाची चाड चित्तीं । नाहीं नाहीं गा त्रिजगतीं ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । विठ्ठल भरलासे व्यापुनी ॥४॥

२८०६. एक विठ्ठल चिंतन । आणिक दुजें नेघे मन । ऐसें घडतां साधन । जोडे सर्व तयासी ॥१॥ हेचि एकविधा भक्ति। येणें जोडे सर्व मुक्ती । पर्वकाळ विश्रांती । तेथें घेती सर्वदा ॥२॥ तीर्थे वोढवती माथा । वंदिताती सर्वथा । तपांच्या चळथा । घडताती आपेआप ॥३॥ घडतें यज्ञाचें पुण्य । आणिक तया नाहीं बंधन । शरण एकाजनार्दन । निश्चय ऐसा जयाचा ॥४॥

२८०७. देव विठ्ठल तीर्थ विठ्ठल । अवघा विठ्ठल भरलासे ॥१॥ जन विठ्ठल वन विठ्ठल । जळीं स्थळीं विठ्ठल भरलासे ॥२॥ भाव विठ्ठल देव विठ्ठल । अवघा विठ्ठल भरलासे ॥३॥ एकाजनार्दनीं मनीं विठ्ठल । जप तप ध्यान विठ्ठल ॥४॥

२८०८. एकपणें पाहतां सृष्टी । भरला दृष्टीं विठ्ठल ॥१॥ नाहीं द्वैताची भावना । बैसला ध्याना विठ्ठल ॥२॥ मीतूंपणा वोस ठाव । बैसला सर्व विठ्ठल ॥३॥ ध्यानीं विठ्ठल मनीं विठ्ठल । एकाजनार्दनीं अवघा विठ्ठल ॥४॥

२८०९. रिता ठाव न दिसे पाहतां । भरला पुरता विठ्ठल ॥१॥ जनीं वनीं विजनीं देखा । विठ्ठल सखा भरलासे ॥२॥ पहातां पाहणें परतलें । विठ्ठलें व्यापिलें सर्वत्र ॥३॥ नाहीं पाहण्यासी ठाव । अवघा भाव विठ्ठल ॥४॥ एकाजनार्दनीं व्यापक । विठ्ठल देख त्रिभुवनीं ॥५॥

२८१०. मागें पुढें विठ्ठल भरला । रिता ठाव नाहीं उरला १ जिकडे पहावें तिकडे आहे । दिशाद्रुम भरला पाहे ॥२॥ एकाजनार्दनीं सर्व देशीं । विठ्ठल व्यापक निश्चयेशीं ॥३॥

२८११. विठ्ठलावांचुनी आणिकाचें ध्यान । नाहीं आह्मां चिंतन दुजियाचें ॥१॥ आमुचे कुळींचें विठ्ठलदैवत । कुळधर्म समस्त विठ्ठल देव ॥२॥ विठ्ठलावांचूनि नेणों क्रियाकर्म । विठ्ठलावांचुनी धर्म दुजा नाहीं३एकाजनार्दनीं विठ्ठल भरला । भरुनी उरला पंढरीये४

२८१२. उच्चार फुकाचा नाम हें विठ्ठल । नाहीं कांहीं मोल द्रव्य वेंचे ॥१॥ जाग्रतीं सुषुप्तिं स्वप्नीं विठ्ठलनाम ध्यानीं । गाऊं तें कीर्तनीं दिननिशीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं केला लागपाठ । तेणें सोपी वाट वैकुंठींची ॥३॥

२८१३. **रूप तेंचि नाम नाम तेंचि रूप** । अवघा संकल्प एक-रूप ॥१॥ पहातां पहाणें हरपलें देहीं । देहींच विदेही होउनी ठेलों ॥२॥ सांगतां नवल पाहतां सखोल । बोलतां अबोल चोज वाटे ३ एकाजनार्दनीं बोलण्या वेगळा । उभा तो सांवळा विटेवरी ॥४॥

२८१४. **पाहतां पाहतां भुललें मन** । धरिले चरण हृदयीं॥१॥ वेधें वेधिला जीव प्राण । ब्रह्मज्ञान नावडे ॥२॥ तीर्थांचें जें अधि-ष्ठान । पुण्यपावन चंद्रभागा ॥३॥ सकळ देवांचा देव उभा । एका-जनार्दनीं गाभा लावण्याचा ॥४॥

२८१५. **वाचे विठ्ठल बोलावें** । मग पाऊल टाकावें ॥१॥ ऐसा ज्याचा नेमधर्म । मुखीं विठ्ठलाचें नाम ॥२॥ सर्वकाळ वाचे । विठ्ठल-नाम वदती साचे ॥३॥ कुळधर्म आमुचा । ह्मणे एकाजनार्दनाचा ४

२८१६. **माझ्या मना लागो छंद** । नित्य गोविंद गोविंद १ तेणें देह ब्रह्मरूप । निरसेल नामरूप ॥२॥ तुटेल सकळ उपाधि । नि-रसेल आधिव्याधी ३ गोविंद हा जनीं वनीं । ह्मणे एकाजनार्दनीं ४

२८१७. **शब्दा आदि मध्य अंतीं** । उच्चारितां व्यक्ताव्यक्तीं ॥१॥ विठ्ठल विठ्ठल जिव्हारीं । मुक्ति होईल कामारी ॥२॥ विश्वीं विठ्ठल उघडा पाहे । मुक्त होतां वेळ काय ॥३॥ एकाजनार्दनीं ठसा । विठ्ठल उभा नामासरिसा ॥४॥

२८१८. **तंतुपट जेवीं एकत्व दिसती** । तैसी भगवद्भक्ति सर्वां-भूतीं ॥१॥ सर्वत्रीं व्यापक विठ्ठल विसांवा । ह्मणोनी त्याच्या गांवां मन धांवे ॥२॥ एकाजनार्दनीं व्यापक विठ्ठल । तेथें नाहीं बोल आन दुजा ॥३॥

२८१९. **लाडिके विठोबाचे आम्हीं** । गाऊं नित्यनेमीं नाम तुझें ॥१॥ उत्तम उत्तम साधन हें नाम । गातां गीतीं प्रेम वाटे जीवीं ॥२॥ न कळेचि वेदां उपनिषद्बोधा । त्या हरि गोविंदा जपों आह्मीं ॥३॥एकाजनार्दनीं मंगळामंगळ । न लगे आह्मां मोल उच्चारितां ४

२८२०. **बहुत प्रकारें भक्तहि असती** । देवहि भेटती तयां तैसे ॥१॥ तैसा नोहे माझा पंढरीचा राव । देवाधिदेव मुकुटमणी ॥२॥ एकविध तया शरण पैं जातां । मोक्ष सायुज्यता पाठीं लागे ॥३॥

न लगे धरणें पारणें करणें । उपवासी राहणें दंडमुंड ॥४॥ सुखेंचि जाउनी पायीं घाला मिठी । एकाजनार्दनीं भेटी लाभ मग ॥५॥

२८२१. **गाऊं तरी एक विठ्ठलचि गाऊं** । ध्याऊं तरी एक विठ्ठलचि ध्याऊं ॥१॥ पाहूं तरी एक विठ्ठलचि पाहूं । आणिका न गोऊं वासनाही ॥२॥ आठवूं तो एक विठ्ठल आठवूं । आणिक न सांठवूं हृदयामाजी ॥३॥ विठ्ठलावांचुनी मनीं नाहीं आन । सर्वभावें प्रमाण विठ्ठल मज ॥४॥ एकाजनार्दनीं जडला जिव्हारीं । विठ्ठल चराचरीं व्यापूनि ठेला ॥५॥

२८२२. **सुखें मुख सोज्वळ पाहतां दृष्टीं** । आनंदीं आनंदमय तेणें सृष्टी ॥१॥ देखिला देखिला वैष्णवांचा रावो । देवाधिदेवो श्रीविठ्ठल ॥२॥ गोपाळ गजरीं नाचती आनंदें । लीला विनोदें प्रेमरसें ॥३॥ भावाचा अंकित उगा राहे उभा । धन्य त्याची शोभा काय वानूं ॥४॥ पाहतां पाहतां मन धालें सृष्टी । जनार्दनाचा एका परमानंदें पोटीं ॥५॥

२८२३. **परिपूर्णपणें उभा** । दिसे कर्दळीचा गाभा । अंगींचिया प्रभा । धवळलें विश्व ॥१॥ धन्य धन्य पांडुरंग । आह्मां जोडला वोसंग । कीर्ति गातां निसंग । अनुवाद तयाचा ॥२॥ तें सुख सांगतां कोडी । पापें पळती बापुडीं । यमधर्म हात जोडी । नयेचि तया गांवा ॥३॥ ऐसे एकविधभावाचे । संतचरण वंदिती-साचे । एकाजनार्दनीं त्यांचें । दर्शन दुर्लभ ॥४॥

२८२४. **आजी दिवाळी दसरा** । श्रीसाधुसंत आले घरा ॥१॥ पायीं घालूं मिठी । आनंदें नाचूं वाळुवंटीं ॥२॥ पाहूं हरीचें ध्यान । तेणें मना समाधान ३ एकाजनार्दनीं भाव । विटे उभा विठ्ठलराव ४

२८२५. **जगाचें जीवन मनाचें मोहन** । योगियांचें ध्यान विठ्ठल माझा ॥१॥ द्वैताद्वैताहूनि वेगळा । श्रीविठ्ठल कळा पौर्णिमेचा ॥२॥ न कळे आगमां नेणवेचि दुर्गमा । एकाजनार्दनीं आह्मां सांपडला ३

२८२६. **सद्गदीत कंठ बाष्प पैं दाटत** । जया भेटीलागीं हृदय फुटत ॥१॥ तो देखिलावो तो देखिला । सबाह्य अभ्यंतरीं व्यापुनियां राहिला ॥२॥ सबराभरीत भरुनी पंढरीये उभा । सभोंवतीं

दाटी संतांची शोभा ॥३॥ ऐसा लावण्य पुतळा देखिला दृष्टी । एका जनार्दनीं सुख न समाय सृष्टीं ॥४॥

२८२७. **मन माझें वेधलें मन माझें वेधलें ।** पहातां भलें सच्चिदानंद ॥१॥ आनंदींआनंद मनासी पैं झाला । देखिला सांवळा पांडुरंग ॥२॥ एकाजनार्दनीं उघडाचि देखिला । आनंद तो झाला मनीं माझ्या ॥३॥

२८२८. **कमलदलाक्ष गोपी जीवनलक्ष ।** तो अलक्षा न बैसे लक्ष तो देखिलावो ॥१॥ मनमृग आमुचा वेधोनी गेला । पाहतांचि डोळा श्रीकृष्ण ॥२॥ सहजची आवडी पाहतां समदृष्टी । वेधोनी गेली सृष्टी पाहतां गे माय ॥३॥ एकाजनार्दनीं परात्पर शोभला । तेणें मज वेधें वेध लाविला गे माय ॥४॥

२८२९. **सलीलकमलदलाक्ष राजीवलोचनु ।** परे परता पहातां निवे आमुचें मनु ॥१॥ कान्हया परम गोजरीया । कान्हया परम गोजरीया। ॥धु०॥ तनुमन वेधलें चित्त विगुंतलें । पाहतां पाहतां मना समाधान जालें ॥२॥ ऐसा कमल गर्भींचा कंदु उभा परमानंदु । एकाजनार्दनीं वेधु मजलागे माय ॥३॥

२८३०. **आजी दिवाळी दसरा ।** आलों विठ्ठलाचे द्वारा ॥१॥ पाहुनियां देव तीर्थ । आनंदें आनंद लोटत ॥२॥ नाठवे कांहीं आन दुजें । विठ्ठलावांचुनी मनीं माझे ॥३॥ आशा केली तें पावलों । एकाजनार्दनीं धन्य जालों ॥४॥

२८३१. **निळा पंढरपुरचा लावण्य पुतळा ।** देखिलासे डोळां विठ्ठल देव ॥१॥ जीव वेधला वो जीव वेधला वो । पाहतां पाहतां जीव वेधला वो ॥२॥ एकाजनार्दनीं पाहतांचि देव । वेधिला जीव परतेना भाव ॥३॥

२८३२. **इंद्रियें कुंठीत जाली ।** विठु माउली पहातां ॥१॥ वेधलें मन दुजें नेणें । विसरलें पेणें ताहानभूक ॥२॥ मदमत्सर समूळ गेला । ऐसा लागला वेध त्याचा ॥३॥ काम क्रोध पळाले दुरी । आशा तृष्णा झडकरी लपाल्या ॥४॥ मन मनाधीन जालें । एकाजनार्दनीं रूप देखिलें ॥५॥

२८३३. **दृष्टीं पाहतां विठोबासी ।** आनंद होय सुखराशी ॥१॥

ऐसा अनुभव मना । पाहें पाहें पंढरी राणा ॥२॥ एका दरुशनें मुक्ती । देतो रखुमाईचा पती ॥३॥ एकाजनार्दनीं नमन । गोजिरें विटे समचरण ॥४॥

२८३४. **भेदबुद्धि पालटली** । कृपा या विठ्ठलीं केली मज ॥१॥ प्रकाश जाहला देहादेहीं । वासना प्रवाहीं वहावली ॥२॥ विषयांचें तें लिगाड । जाहलें देशोधड आपोआप ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । कायावाचा आणि मन ॥४॥

२८३५. **विसर तो अवघा जाहला** । या विठ्ठला पाहतां ॥१॥ निवारला क्रोधकाम । जाहला तम शांत तो ॥२॥ इंद्रियांची होती चाली । निवांत राहिली एकरूप ॥३॥ दुजेपणाचा भेद गेला । एका ठेला जनार्दनीं ॥४॥

२८३६. **सर्व सिद्धी मनोरथ** । पंढरीनाथ पहातां ॥१॥ दैन्य दारिद्र्य तें गेलें । सुंदर पाउलें पहातां ॥२॥ विषयांतें पळ सुटला । सुंदर सावळा पाहतां ॥३॥ काम क्रोध विलया गेले । श्रीमुख चांगलें न्याहाळितां ॥४॥ एकाजनार्दनीं बरें जाहलें । सुंदर देखिले समचरण ॥५॥

२८३७. **देखणा जाहलों देखणा जाहलों** । देखणा जाहलों विठ्ठला ॥१॥ जन्ममरण निरसलें । पहाता पाहणें हारपलें ॥२॥ तुटली आशापाश बेडी । होचि जोडी जोडली ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव । धरिला ठाव न सोडीं ॥४॥

२८३८. **जन्ममरणाचें तुटलें सांकडें** । कैवल्य रोकडें उभें असे ॥१॥ डोळियाचा डोळा उघड दाविला । संदेह फिटला उरी नुरे ॥२॥ एकाजनार्दनीं संशयचि नाहीं । जन्ममरण देहीं पुन्हां न ये ॥३॥

२८३९. **कमळनेत्र पहातां मन माझें भुललें** । योगी ध्याती जयातें रूप पंढरीये आलें १ आनंदु वो परमानंदु ध्यातां । समाधी उन्मनीं वोवाळणी तत्वतां ॥२॥ योगयाग तप न लगे आचरण कांहीं । सुलभ सोपारा वसे सर्वांठाईं ॥३॥ वेदशास्त्र श्रमलें पुराणें भांडती । शेषादिकां न कळे कुंठितें मती ॥४॥ एकाजनार्दनीं पहात आनंदें मन । तद्रूपचि झालें जनीं सर्व जनार्दन ॥५॥

२८४०. धन्य धन्य विठ्ठल देव । पाहतां निरसे भेव काळाचें ॥१॥ जाउनी घाला पायीं मिठी । उदार हा जगजेठी ॥२॥ दरुशनें तारी जडजीव । निवारी भेव यमाचें ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । ध्यानीं मनीं विठ्ठल ॥४॥

२८४१. नागर गोमटें रूप तें गोजिरें । उभें तें साजिरें भीमातटीं ॥१॥ पहातां विश्रांती देहा होय शांति । अनुपम्य मूर्ति विठ्ठल देव ॥२॥ भक्ताचीया काजा राहिलासे उभा । कैवल्याचा गाभा बालमूर्ति ॥३॥ आनंदाचा कंद उभा परमानंद । एकाजनार्दनीं छंद मज त्याचा ॥४॥

२८४२. गोमटें गोजिरें पाउलें साजिरीं । धरियलीं गोजिरीं विटेवरी ॥१॥ वेध तो तयाचा मनें कायावाचा । दुजा छंद साचा नाहीं मना ॥२॥ इंद्रियें धांवतां आकळती ठायीं । विठोबाचें पायीं ठेवियलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं वेधलेंसे मन । धरुनी चरण दृढ ठेलों ॥४॥

२८४३. उपासना धरूनि जीवीं । आलों गांवीं विठोबाच्या॥१॥ उभयतांच्या दरुशनें । जाहलें पारणें जीव शिवा ॥२॥ कष्टलों होतों दाही दिशा । पहातां आशा निमाली ॥३॥ केला परिहार श्रम । उरला नाहीं भवभ्रम ॥४॥ जडलें सदा पायीं मन । आतां न करीं साधन ॥५॥ जाहलों जीवें भावें दास । एकाजनार्दनीं पुरली आस ॥६॥

२८४४. पाहतां पाहतां परतलें मन । जालें समाधान चित्तीं माझें ॥१॥ संतांचे संगतीं लाभ येवढा झाला । पंढरीये पाहिला विठ्ठल देवो २ एकाजनार्दनीं मनींच बैसला । नवजे संचला दीपु जैसा ३

२८४५. न माये ध्यानीं योगिया चिंतनीं । नाचतो कीर्तनीं संतांपुढें ॥१॥ डोळियाची धणी फिटली पारणीं । उभा तो सज्जनीं पंढरीये ॥२॥ एकाजनार्दनीं देखियेला डोळां । परब्रह्म पुतळा बाईये वो ॥३॥

२८४६. इच्छा केली तें पावलों । देखतांचि धन्य जाहलों ॥१॥ होतें सुकृत पदरीं । तुमचे चरण देखिले हरी ॥२॥ गेलें भय आणि चिंता । कृतकृत्य जाहलों आतां ॥३॥ आजी पुरला नवस । एकाजनार्दनीं जाहलों दास ॥४॥

२८४७. धरिला देव आवडी मिठी । नोहे तुटी जन्मोजन्मीं ॥१॥ हाचि मुख्य भाव साचा । तुटला जन्माचा विसर ॥२॥ एकपणें पाहतां पोटीं । एकाजनार्दनीं जाहली भेटी ॥३॥

२८४८. अवघे यारे चला जाऊं । विठ्ठल रखुमाई पाहूं ॥१॥ अवघे ते भाग्याचे । नाम घेतीं विठ्ठलाचें ॥२॥ अवघे ब्रह्मज्ञानी । शरण एकाजनार्दनीं ॥३॥

२८४९. अवघें साधनें साधिलें । अवघें विठ्ठलरूप जालें ॥१॥ अवघें कर्म नेणती धर्म । अवघा तया परब्रह्म ॥२॥ अवघी सिद्धि समाधी । अवघी तुटली आधिव्याधि ॥३॥ अवघें जालें एकरूप । एकाजनार्दनीं स्वरूप ॥४॥

२८५०. अवघे ते दैवाचे । विठ्ठल विठ्ठल वदती वाचे ॥१॥ अवघा धंदा दुजा नाहीं । वाचे विठ्ठल रखुमाई ॥२॥ अवघा संसार करिती । वाचे अवघे विठ्ठल म्हणती ॥३॥ अवघीं कर्मे घडलीं तया । अवघे विठ्ठलचि पायां ॥४॥ अवघा एकाजनार्दन । अवघा जनीं जनार्दन ॥५॥

२८५१. अवघेंची सुख तयासी जोडलें । अवघे पाउलें देखतांची ॥१॥ अवघें ब्रह्मरूप नाहीं कांहीं चिंता । अवघाचि देखतां पांडुरंग ॥२॥ अवघे ते धन्य क्षेत्रवासी दैवाचे । एकाजनार्दनीं वाचे विठ्ठल वदती ॥३॥

२८५२. अवघा सुखाचा आनंद । अवघा विटेवर परमानंद ॥१॥ अवघें चराचर सुख । अवघे या जालिया विमुख ॥२॥ अवघें डोळे भरुनी पहा । अवघे सुखें पूर्ण व्हा ॥३॥ अवघा अंतरीं आठवा । एकाजनार्दनीं सांठवा ॥४॥

२८५३. अवघे संतां एकमेळ । अवघा देव तो विठ्ठल ॥१॥ अवघे प्रेमरसाचे । अवघे विठ्ठल वदती वाचे ॥२॥ अवघे एकभावी । एकाजनार्दनीं सोहंभावी ॥३॥

२८५४. सदा सुरवर सुख तें इच्छिती । ऐसा लक्ष्मीपती कां रे न भजा ॥१॥ सोइरा धाइरा आन दुजा नाहीं । गुरु पिता पाहीं हाचि बंधु ॥२॥ सज्जन सांगाती आन नाहीं आह्मां । एकाजनार्दनीं प्रेमा वसे देहीं ॥३॥

२८५५. **एक मागें एक पुढें** । उभे रोकडे असती ॥१॥ चला जाऊं तया ठाया । पाहूं सखया आवडीं ॥२॥ एका एकाचें करूनि मीस । रहिवासले सावकाश ॥३॥ बहु युगें जाहलीं पहातां । खालीं न बैसती उभयतां ॥४॥ आनंदीं आनंद मना होय । एकाजनार्दनीं पाहुनी धाय ॥५॥

२८५६. **योगी ध्याती जया चिंतिती मानसीं** । तो हृषिकेशी पंढरीये ॥१॥ जाऊं लवलाहें पाहूं पैं चरण । क्षेमालिंगन देऊं सुखें ॥२॥ एकाजनार्दनीं पहातां रूपडें । ब्रह्म फाडोवाडें विटेवरी ॥३॥

२८५७. **नीळवर्ण घनशाम** । आत्माराम विटेवरी ॥१॥ चला जाऊं तया गांवा । उगवूं गोंवा तांतडी ॥२॥ भेटलिया मनोरथ । पुरती अर्थ मनाचे ३ साधे साधन फुकटची । एकाजनार्दनीं भाक साची ४

२८५८. **पहा पहा विठ्ठल मुख** । हरे जन्ममरण दुःख ॥१॥ पहातां राउळाची ध्वजा । पूर्वज उद्धरती सहजा ॥२॥ कळस देखतां नयनीं । होय पातकांची धुणी ॥३॥ करितां चंद्रभागा स्नान । कोटि तीर्थांचें मार्जन ॥४॥ पुंडलिका घेती भेटी । तयां वास तो वैकुंठीं ॥५॥ एकाजनार्दनीं प्रदक्षणा । पार नाहीं त्यांच्या पुण्या ६

२८५९. **भक्त देव एके ठायीं ते आवडी** । घेऊनियां गुढी जाऊं तेथें ॥१॥ पाहूं चरणकमळ वोवाळूं श्रीमुख । होईल तेणें सुख चौदेहांसी ॥२॥ संतांचे ते भार गाती नाचताती । आनंदें डुल्लती विठ्ठल वाचे ॥३॥ एकाजनार्दनीं आनंद सोहळा । पाहोनि धालों डोळा डोळीयाचा ॥४॥

२८६०. **योगयाग तप जयासाठीं करणें** । तें उभें केणें पंढरीसी ॥१॥ कउलाची पेठ पंढरीचा हाट । मिळाले घनदाट वारकरी ॥२॥ पताकाचे भार गर्जती हरिदास । होउनी उदास सर्वभावें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाहीं कामक्रोध । अवघा गोविंद हृदयीं त्यांचे ॥४॥

२८६१. **पुढें गेले हरीचे दास** । त्यांची आस आम्हांसी ॥१॥ त्याचि मार्गी आह्मी जाऊं । वाचे गाऊं विठ्ठला ॥२॥ संसाराचा न करूं धंदा । हरुषें सदा नाम गाऊं ॥३॥ एकाजनार्दनीं डोळे । पहाती पाउलें कोंवळीं ॥४॥

२८६२. **योग्याचें ध्यान बैसलेंसे मौन ।** तो हा निधान विटेवरी ॥१॥ विठ्ठल सांवळा पाहूं चला डोळां । धरुनी बाळलीळा कटीं कर ॥२॥ संतांचा समुदाव आरत्यांची दाटी । नामघोष सृष्टी न समाय ॥३॥ आषाढी कार्तिकी आनंद सोहळा । येती नरनारी बाळा पहावया ॥४॥ एकाजनार्दनीं पुरला मनोरथ । विठ्ठल पहतां चित्त गुंतलेंसे ॥५॥

२८६३. **न लगे कांहीं यासी मोल ।** वेंचितां बोल फुकाचे ॥१॥ विठ्ठल विठ्ठल वदा वाचे । नोहे आणिकांचें कारण ॥२॥ नाचा प्रेमें वाळुवंटीं । घाला मिठी संतांसी ॥३॥ एकाजनार्दनीं उभा । विठ्ठल शोभा अनुपम्य ॥४॥

२८६४. **अवघे रंगले रंगीं ।** अवघे त्या पांडुरंगीं ॥१॥ अवघा दुजा भाव नाहीं। अवघे विठ्ठलची पाहीं ॥२॥ अवघे आनंदें नाचती। अवघे रंगीं त्या गाती ॥३॥ अवघे भाळेभोळे । अवघे प्रेमाचे आगळे ॥४॥ अवघा जनार्दन । एकाजनार्दनीं भजन ॥५॥

२८६५. **नाचेन आनंदें विठ्ठलनाम छंदें ।** परते भेदाभेद सांडोनियां ॥१॥ जाईन पंढरी नाचेन महाद्वारीं । वाचे हरिहरी रामकृष्ण ॥२॥ साधन आणीक नेणें मी सर्वथा। एका पंढरीनाथावांचुनी कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं दृढ हा निश्चय । मुखीं नाम गाय सदोदित ॥४॥

२८६६. **प्रेमळ प्रेमळ अंतरीं प्रेमळ ।** नाहीं काळ वेळ तयालागीं ॥१॥ प्रेमभावें गाय विठ्ठलचि ध्याय । मग सुखा उणें काय संसारीया ॥२॥ जनार्दनाचा एका रंगला चरणीं । निजरंगीं रंगोनी मिळोनि गेला ॥३॥

२८६७. **त्रिभुवना परती पंढरिये पेंठ ।** उभा तो वैकुंठ विटेवरी ॥१॥ पहा चला जाऊं पंढरीये । नचस पुरती सये अंतरींचे ॥२॥ उभा विटेवरी घेउनी बुंथी । शंख चक्र गदा पद्म हातीं शोभती ३ राही रुक्मिणी उभ्या दोही दो बाहीं । चामरें मयूरपिच्छ ढाळिती ठायीं ४ एकाजनार्दनीं पाहतां रूप । पाहतां पाहतां जालें मन तद्रूप ५

२८६८. **परलोकींचा सखा उभा विटेवरी ।** भक्त साहाकारी पांडुरंग ॥१॥ चंद्रभागे तटीं शोभे वाळुवंटीं । देखिलासे दृष्टी पांडुरंग २ एकाजनार्दनीं भेटतां तयासी । रिद्धीसिद्धी दासी होती मग ३

२८६९. **गोमटें नागर कटीं धरूनि कर** । उभा तो सुकुमार वैकुंठींचा ॥१॥ रूपाचें रूपस पाहतां सावकाश । धणी धाय मनास तया पाहतां ॥२॥ नाठवे कल्पना मनाचिया मना । बुद्धी ते चरणा विनटली ॥३॥ एकाजनार्दनीं इंद्रियांची चाली । सर्व हारपली पंढरी पाहतां ॥४॥

२८७०. **उपवास पारणें न लगे समाधि** । वांयांचि उपाधि कोण धरी ॥१॥ आह्मां विष्णुदासां कळलेंसे वर्म । मुखीं गावें नाम हातीं टाळी ॥२॥ आनंदें बागडे जाती पंढरीसी । पहाती विठोबासी दृष्टीभरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं मनाचें उन्मन । एका दरुशनें मुक्तिपद ॥४॥

२८७१. **देव विसरला देवपणासी** । देखोनि भक्तांसी भुलला ॥१॥ नावडेचि वैकुंठ धाम । तो निष्काम कीर्तनीं नाचतो ॥२॥ नावडेचि शेषशायी आसन । उभा जघन धरूनि विटे ॥३॥ ऐसा प्रेमाचा भुकेला । एकाजनार्दनीं धाला ॥४॥

२८७२. **जघन प्रमाण दावीत श्रीअनंत** । यारे यारे म्हणत भेटावया ॥१॥ आवडीची धणी घ्यारे प्रेमभावें । संतचरणां द्यावें आलिंगन ॥२॥ कट धरूनि करीं समचि पाऊलीं । उभा वनमाळी भक्तांसाठीं ॥३॥ जीवींचें जीवन मनाचें मोहन । सगुण हें ध्यान भक्तीकाजा ॥४॥ रूपाचें रूपस निर्गुणावेगळें । पहातां तो संतमेळे उभा असे ॥५॥ विटे नीट उभा आनंदाचा कंद । पाहतां परमानंद सुख वाटे ॥६॥ एकाजनार्दनीं भक्तांचिया काजा । उभारूनि भुजा वाट पाहे ॥७॥

२८७३. **नेणतियासी नेणता तो सान** । जाणतिया जाणपण धरूनि ठेला ॥१॥ योगियांचें मांदुस सज्जनांचें स्थळ । श्रम तो केवळ पाहतां जाय ॥२॥ जाणते नेणते येती बरवेपरी । दरुशनें उद्धरी जडजीव ॥३॥ एकाजनार्दनीं सगुण निर्गुण । जाणता नेणता सर्व आपणचि जाण ॥४॥

२८७४. **सांवळें कोंवळें ढवळें ना पिंवळें** । रंगे रंगावेगळें पंढरीगे माये ॥१॥ चांदिणें जैसें शोभतें नभीं । तैसा कट धरूनि

नभीं चंद्र गे माये ॥२॥ विटेवरी नीट जघनीं कर । उभा देखे परात्पर गे माये ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहतां तयासी । मन चकोर तृप्त झालें गे माये ॥४॥

२८७५. सर्वांघटीं बिंबोनि ठेला । तो हा आला पंढरीये १ सर्वांघटीं ज्याची वस्ती । ते हीं मूर्ति विटेवरी ॥२॥ सर्वां ठायीं भरूनि उरे । पंढरिये पुरे मापासी ॥३॥ जनार्दनाचा एका ह्मणे । धन्य पेणें पंढरी ॥४॥

२८७६. त्रिपुटीविरहित कर कटीं उभा । त्रैलोक्याची शोभा शोभे गे माये ॥१॥ परे परता वैखरीये आरुता । पश्यंती निर्धारितां न कळे गे माये ॥२॥ मध्यमा मध्यमीं उभा तो स्वयंभ । अद्वयानंद कोंभ कर्दळीचा गे माये ॥३॥ एकाजनार्दनीं आहे तैसा भला । हृदयीं सामावला माझ्या गे माये ॥४॥

२८७७. जिकडे जावें तिकडे देवचि सांगातें । ऐसें केलें नाथें पंढरीच्या ॥१॥ शब्द तेथें झाला समूळचि वाव । गेला देहभाव हारपोनी ॥२॥ अंतरीं बाहेरीं एकमय जाहलें । अवघें कोंदाटलें परब्रह्म ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसी जाहली वृत्ति । वृत्तीची निवृत्ति चिदानंदीं ॥४॥

२८७८. व्यापक तें नाम अनंत ब्रह्मांडीं। मना सोस सांडीं कल्पनेच्या ॥१॥ कल्पनाविरहित नाम तूंचि गायें । सर्व सुख पाहें विठ्ठलपायीं ॥२॥ ठसावेल मूर्ति पाहतां अनुभव । पांचांचा मग ठाव कैंचा तेथें ३ एकाजनार्दनीं संपूर्ण अघवा। भीमातीरीं थडवा उभा असे ४

२८७९. सर्व इंद्रियांचें पुरलें कोड । नाम वाड ऐकतां ॥१॥ हरुषें नाचतां वाळुवंटीं । गेली कसवटी पळुनी ॥२॥ पंचभूतें स्थिर झालीं । जीवशिवा एक चाली ॥३॥ एकाजनार्दनीं मंगळ झाला । अवघा भेटला श्रीविठ्ठल ॥४॥

२८८०. तुमचे पायीं ठेवितां भाळ । पावलों सकळ अंतरींचें ॥१॥ आतां पुरली वासना । आठवितां तुमचे गुणा ॥२॥ जन्मांचें सार्थक । पाहतां तुमचें श्रीमुख ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । धन्य नाम तुमचें वदनीं ॥४॥

२८८१. मार्ग सोपा पंढरीचा । सांपडला साचा उत्तम ॥१॥ नाहीं पुसायाचें काम । वाचे नाम मुखीं गाऊं ॥२॥ नाहीं कोठें आड काठी । साधन कपाटीं पंचाग्न ॥३॥ न लगे योगयाग तप । वाचे जप विठ्ठल ४ त्रिअक्षराचें काम । एका निष्काम जनार्दनीं ५

२८८२. आलिंगोनी देव भक्त । सरते एकरूपीं होत ॥१॥ तें हें पहा पुंडरपुर । देव भक्त तीर्थ माहेर ॥२॥ आलियासी दान नामामृतचि पान ॥३॥ जैसा ज्याचा हेत । पुरवितसे रुक्मिणीकांत ॥४॥ एकाजनार्दनीं शरण । दाखवा पंढरी पावन ॥५॥

२८८३. येथोनी आनंदुरे । कृपासागर तो गोविंदुरे ॥१॥ महाराजाचे राउळीं । वाजे ब्रह्मानंद टाळी ॥२॥ आनंदले भक्त जन । ह्मणे धन्य रघुनंदन ॥३॥ लक्ष्मी चतुर्भुज जाली । प्रसाद घेउनी बाहेर आली॥४॥एकाजनार्दनीं नाम । पाहतां निवे आत्माराम ५

२८८४. भक्तीच्या पोटा मुक्ति पैं आली । भक्तीनें मुक्तीतें वाढविलें ॥१॥ भक्ति ते माता मुक्ति ते दुहिता । जाणोनि तत्त्वतां भजन करी २ भक्ति सोडोनि मुक्ति वांछिती वेडी। गूळ सोडोनी कैसीं जे गोडी ॥३॥ संतोषोनि भक्ति ज्यासी दे मुक्ती । तोचि लाभे येर व्यर्थ कां शिणती ॥४॥ एकाजनार्दनीं एक भाव खरा । भक्ति मुक्ति दाटूनी आलिया घरा ॥५॥

२८८५. भक्ति असो मुक्ति घालारे बाहेरी । बहुतां चाळविलें चाळायाची थोरी ॥१॥ भक्ति ते राहो मुक्ति ते जावो । मुक्तीमाजी भावो नाहीं नाहीं ॥२॥ मुक्ति चाळा लाऊनि सेखीं वोसंडी । नेणें ऐसें किती केले पाषांडी ॥३॥ मुक्तीविनी योगें वामदेव शुक । त्यांचाही विकल्प मानिताती लोक ॥४॥ नाम संकीर्तन भक्ति मुक्तीसी धाक । संवादें दोघेही राहो माझी भाक ॥५॥ उपजोनियां पोटीं भक्ति ते ग्रासी । मातृहत्यारी मुक्ति कवण पोसी ॥६॥ एकाजनार्दनीं सेवितां चरणरज । मुक्ति सेवा करीं सांडूनियां लाज ॥७॥

२८८६. भक्ति प्रेमाविण ज्ञान नको देवा । अभिमान नित्य नवा तयामाजी ॥१॥ प्रेम सुख देईं प्रेम सुख देईं । प्रेमेंविण नाहीं समाधान ॥२॥ रांडवेनें जेविं शृंगारु केला । प्रेमेंविण जाला

ज्ञानी तैसा ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रेम अति गोड । अनुभवी सुरवाड जाणतील ॥४॥

२८८७. तुझिया चरणीं अनुपम्य सुख । हें तों अलोलिक रमा जाणे ॥१॥ जाणती ते भक्त प्रेमळ सज्जन । अभाविक दुर्जन तयां न कळे ॥२॥ भक्तियुक्त ज्ञान तेथें घडे भजन । वांयां मग शीण जाणिवेचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं वाउगे ते बोल । भक्तीविण फोल नावडती ॥४॥

२८८८. नवल दावियेलें सोंग । अवघा एक पांडुरंग ॥१॥ हें तों आलें अनुभवा । विठ्ठल देवा पाहतांचि ॥२॥ मन पवनांची धारणा । तुटली वासना विषयाची ॥३॥ एकाजनार्दनीं परिपूर्ण । एका एकपण देखतां ॥४॥

२८८९. सोळा सहस्रगोपी भोगुनी ब्रम्हचारी । ऐशी अगाध कीर्ति तुमची श्रीहरी ॥१॥ दीन आम्ही रंक वंदितों चरणा । सांभाळीं दिनालागीं मानसमोहना ॥२॥ एकाजनार्दनीं धन्य धन्य लाघव । एकरूपें असोनि दिसों नेदी कैसें वैभव ॥३॥

२८९०. अकळ अनुपम्य तुझी लीला । न कळे अकळा सर्वांसी ॥१॥ वेदशास्त्रां न कळे पार । षट्‌निर्विकार दर्शनें ॥२॥ जों जों धरूं जावा संग । तों तों विरंग उपाधि ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । रंकाहुनी मी रंक ॥४॥

२८९१. ऐक्य तें जालीया मीतूंपण नाहीं । गौरव हा कांहीं नाहीं नामीं ॥१॥ नाहीं चतुर्दल तूर्याही उन्मनी । स्वयंभ तीं खाणी उभी असे ॥२॥ चित्त जडलिया तेथें काय उणें । लज्जीत साधनें होती देखा ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाहीं मीतूंपण । व्यापक तें जाण सर्वांठायीं ॥४॥

२८९२. खंडन मुंडन दंडन करूनि ध्याती रूप । तें आह्मां सोपें झालें वर्णितां चिद्रूप ॥१॥ तो देखिला वो देखिला वो । पहातां पहाणें विसरून गेलें ठक पडलें सकळां वो ॥२॥ नेति नेति शब्द भुलल्या वेडावल्या श्रुति । आगमनिगमां न कळे चोज चित्तीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं सकळ ब्रह्म शो । अनुपम्य उभा कर्दळीचा गाभा ॥४॥

२८९३. **कळा ते कुसरी नव्हे हें शाब्दिक** । अणुरेणु एक भरुनी उरला ॥१॥ तोचि डोळेभरी पहा श्रीहरी । परे परता दुरी ठसावला ॥२॥ एकाजनार्दनीं शब्दावेगळा असे । तो उभा दिसे कीर्तनरंगीं ॥३॥

२८९४. **पाहतां पाहतां वेचलेंसे मन** । तेणें समाधान जीव शिवां ॥१॥ जीवाचें जीवन मनाचें मोहन । वाचेसी मौन्य सदा पडे ॥२॥ परादिकां ज्याचा न कळेचि अंत । सर्व गुणातीत भेदरहित ३ एकाजनार्दनीं त्रिगुणापरता । ओतप्रोत सर्वथा भरलासे ४

२८९५. **जय विश्वव्यापका विश्वमूर्ति वंदन** । वर्णितां थकले सहा अठराजण । मुनिजन धुंडिती साधिती साधन । नव्हे दरुशन तयांसी ॥१॥ तो तूं लाघव सूत्रधारी । करसी गोकुळामाजी चोरी । धरितां न सांपडसी निर्धारीं । आगम निगमां सरी न पवेचि ॥२॥ न कळे न कळे कवणा महिमान । शेषादिक श्रमले जाहले आसन्न । शरण एकाजनार्दन । कायावाचामन दृढेंसी ॥३॥

२८९६. **व्यापक हा जनार्दन** । जगचीं भरला संपूर्ण ॥१॥ मागें पुढें आहे उभा । काय वानूं त्याची शोभा ॥२॥ भरुनी उरला । सर्वांठायीं तो संचला ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । व्यापक तो जनीं वनीं ॥४॥

२८९७. **काय वानूं हरीचा महिमा** । आगमां निगमां अतर्क्य १ वेदशास्त्रें शिणोनी ठेलीं । पुराणें निवांत राहिलीं ॥२॥ दरुशनें तटस्थ होऊन । धरुनीं ठेलीं तीं मौन ॥३॥ श्रुती अनुवादा जो नये । त्यासी एकाजनार्दनीं ध्याये ॥४॥

२८९८. **दीपकळिकेमाजी कळा** । तैसा परब्रह्म पुतळा ॥१॥ असोनियां नसे जगीं । जैसा प्राण वायु संगीं ॥२॥ करवी खेळवी नाना खेळां । परी आपण अलिप्त सकळां ॥३॥ एकाजनार्दनीं सूत्रधारी । खेळ खेळोनी अलिप्त निर्धारीं ॥४॥

२८९९. **आमुची तों येवढी आस** । होऊं दास हरीचे ॥१॥ मना मागें न जाऊं देखा । सांपडला शिक्का उत्तम ॥२॥ त्रैलोक्याचा धनी देव । आह्मां भेव नाहीं कोठें ॥३॥ जाहलों बळिये शिरोमणी । एका चरणीं जनार्दनाचे ॥४॥

२९००. **कोणासवें आमुचें काय काज** । पंढरीराज कैवारी १ उभा राहे मागें पुढें । निवारी सांकडें भक्तांचें ॥२॥ आघात घात निवारी । पीतांबरीं करी छाया ॥३॥ ऐसा अनुभव मज यावा । धांवें राया पंढरीच्या ॥४॥ एकाजनार्दनीं भाव । धरलिया धांवे देव ॥५॥

२९०१. **व्यापक जनार्दन व्यापूनि राहिला** । अखंड भरला हृदय पुटीं ॥१॥ पाहतां पाहणें परतें गेलें दुरी । अवघा चराचरीं जनार्दन ॥२॥ व्यापक व्यापला अक्षयीं संचला । भरुनी उरला जळीं स्थळीं ३ एकाजनार्दनीं रिता नाहीं ठाव । अवघा देहीं देव जनार्दन ४

२९०२. **भोळ्याभाविकांसी देख** । अवघा एक विठ्ठल ॥१॥ दुजा नाहीं आन कोण्ही । पाहतां तिहीं त्रिभुवनीं ॥२॥ जन्ममरणाचें सांकडें । नाहीं कोडें मुक्तीचें ॥३॥ मोक्ष तो उभा जोडोनी हात । एकाजनार्दनीं तिष्ठत ॥४॥

२९०३. **एकपणें असे सर्वांठायीं वसे** । योगी ज्या ध्यातसे हृदयकमळीं ॥१॥ तें रूप साजिरें पहातां गोजिरें । मन तेथें मुरे पहातां पाहतां ॥२॥ खुंटली भावना तुटली वासना । साधनें तीं नाना हारपलीं ॥३॥ संकल्प विकल्प मुळींच उडाला । एकाजनार्दनीं धाला एकपणें ॥४॥

भाव.

२९०४. **देव भुलला भावासी** । सांडोनियां वैकुंठासी ॥१॥ उघडा आला पंढरपुरा । तो परात्पर सोइरा ॥२॥ पाहूनियां पुंडलिका । भुलला तयाच्या कौतुका ॥३॥ उभा राहिला विटेवरी । एकाजनार्दनीं हरी ॥४॥

२९०५. **भावाचेनी भक्ती थोर** । भावें तुटे वेरझार ॥१॥ भावें अंकित देव भक्ताचा । वेदशास्त्र बोले वाचा ॥२॥ भावें गुरुशिष्य दोन्ही । भावयुक्त सर्व गुणीं ॥३॥ भावें जाले भक्तिपंथ । भावें पुरे मनोरथ ॥४॥ एकाजनार्दनीं भाव । भावें दिसे देहीं देव ५

२९०६. **भावाचिये बळें होइनी ल्हान** । आपुलें थोरपण

विसरला ॥१॥ न म्हणे यातिकुळ तें सुशीळ । उत्तम चांडाळ हो कां कोण्ही ॥२॥ अट्टाहास्यें करितां नामाचा उच्चार । उतरीं पैल पार भवनदीचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं भक्तांची आवडी । घाली-तसे उडी वैकुंठाहुनी ॥४॥

२९०७. **जीवभाव जेणें अर्पियेला देवा** । तयाची ते सेवा देव करी ॥१॥ न म्हणे नीच अथवा उंचपण । भावासी कारण मुख्य देवा २ देव भावासाठीं लागे पाठोपाठीं। एकाजनार्दनीं भेटी देतो देव ३

२९०८. **चरणामृता देव स्वादला** । वटपत्रीं तो बाळ जाला ॥१॥ अभिनव भक्ती नेली गोडी । चुरचुरा पावो चोखी आवडी २ भक्तिरसाची लागली गोडी । तोंडींचा अंगुष्ठ बाहेर न काढी ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांगतों भावो। आपुली गोडी आपण घ्यावो ॥४॥

२९०९. **एका भावासाठीं** । देव धांवे उठाउठीं ॥१॥ पोहे सुदाम देवाचे । भक्षी आवडीनें साचे ॥२॥ खाऊनियां भाजी पान। दिधलें भोजन ऋषींसी ॥३॥ आवडीनें कण्या खाय । प्रेम न समाय अंतरीं॥४॥ गौळियांचें उच्छिष्ट खाये । एकाजनार्दनीं धाये ॥५॥

२९१०. **प्रेमें भक्ताची आवडी** । म्हणोनियां धुतो घोडीं ॥१॥ ऐसा प्रेमाचा भुकेला। सेवक जाहला बळीद्वारीं ॥२॥ उच्छिष्ट फळें भिल्लणीचीं । खाये साचीं आवडीनें ॥३॥ एकाजनार्दनीं उदार। तो हा सर्वेश्वर विटेवरी ॥४॥

२९११. **राम भावाचा भुकेला** । सांडोनी दुर्योधन सदनाला ॥१॥ विदुर गृहाप्रति गेला। विश्रांती तेथें पावला २ शबरीचीं फळें भक्षी । क्षीरनिधी शयन साक्षी ॥३॥ एकाजनार्दनीं निश्चय ऐसा । देव भक्ताधीन सहसा ॥४॥

२९१२. **जें वेदांसी नातुडे श्रुतींसी सांकडें** । तें उभें वाडें-कोडें पंढरीये ॥१॥ न माये चराचरीं योगियांच्या ध्याना । तया ह्मणती कान्हा नंदाचा जो ॥२॥ आगम निगम लाजोनी राहिले । तया बांधिती वहिलें उखळासी ॥३॥ काळाचा जो काळ भक्ता प्रतिपाळ । तया भेडविती बागूल आला ह्मणोनी ॥४॥ बारा चौदा सोळा अठरा विवादती । तो गायी राखी प्रीतीं गोकुळांत ॥५॥ एकाजनार्दनीं भक्तीचा भुकाळु । खाय तुळशीदळु भाविकांचें ॥६॥

२९१३. स्वामीसी तो पुरे एक भाव गांठीं। वाउगा श्रम नेहटी वांयां जाय ॥१॥ भावासाठीं देव अंकित अंकिला। राहिला उगला बळीचे द्वारीं ॥२॥ अर्जुनाचे रथीं सारथी होउनी। राहे मोक्षदानी भावासाठीं ॥३॥ विदुराचे घरीं आवडीनें भक्षी। कण्या साक्षेपेंसी खातो देव ॥४॥ पोहे सुदाम्याचे खाउनी तुष्टला। एकाजनार्दनीं दिला सुवर्णगांव ॥५॥

२९१४. भावें घातली कास देव झाला दास। सोशी गर्भवास भाविकांचे ॥१॥ भावचि कारण भावचि कारण। यापरतें साधन आणिक नाहीं ॥२॥ भावाचेनि बळें जीवपणें वोवळें। मन हें सोंवळें ब्रह्म साम्य ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावचि कारण। सच्चिदानंदावरी खूण दाविली ते ॥४॥

२९१५. भाव भजनातें निफजवी। भक्त देवातें उपजवी ॥१॥ आतां भजनीं देव केला। भक्त वडिल देव धाकुला ॥२॥ सेवा करणें हा संकल्प। भक्त देवाचाही बाप ॥३॥ भक्त कळवळा देवाचा। देव झाला त्या भक्ताचा ॥४॥ देव भक्ताचे पोटीं। झाला ह्मणोनी आवड मोठी ५ एकाजनार्दनीं नवलाव। कैसा भक्ताचि झाला देव ६

२९१६. एका भावें कार्यसिद्धी। एका भावें तुटे उपाधी। एका भावें आधिव्याधी। जन्मजरा पाश तुटे ॥१॥ एकाभावें करी भजन। एकाभावें संत सेवन। एकाभावें वेद वचन। पाळितां तुटे भव पीडा ॥२॥ एकाभावें योगयाग। एकाभावें तप अष्टांग। एकाभावें दैव तें सांग। तेथें द्वैत नको बापा ३ एकाभावें रिघें शरण। एकाभावें एकाजनार्दन। एकाभावें धरीं चरण। कायावाचामनेंशीं ॥४॥

२९१७. योगी रिगाले कपाटीं। हटयोग साधिती आटी ॥१॥ परि तयांसी दुर्लभ। तो गोकुळीं जाहला सुलभ ॥२॥ यज्ञादिकीं अवदाना नये। तो गोपाळांचें उच्छिष्ट खाये ॥३॥ सदा ध्याती जपी तपी ज्यासी। तो नाचे कीर्तनीं उल्हासीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं प्रेमळ। भोळ्याभाविकां निर्मळ ॥५॥

२९१८. असोनी सबराभरी। बाह्य आणि अंतरीं। संपुष्टा माझारीं। ह्मणती देव ॥१॥ कल्पनेचा देव। ऐसा जया भाव।

तो न करी निर्वाहो आज्ञालागीं ॥२॥ सुक्षेत्रीं पुण्य अनु क्षेत्रीं पाप । न चले हा संताप कल्पनेचा ॥३॥ काशी हो पंढरी तीर्थयात्रा करी । सर्वत्र नरहरी तोचि भाव ॥४॥ एकाजनार्दनीं सर्व सिद्धि असे । नाथिलेंचि पिसें मतवाद्या ॥५॥

२९१९. **जो जया चित्तीं भाव**। तैसा तैसा होय देव। येथें संदेहो। धरणें न लगे ॥१॥ द्रौपदी स्मरतां माधव। धांव घेतली लवलाहे। जया जैसा भाव। तैसा देव होतसे ॥२॥ अशोक वनीं सीता। शुद्धि जातां हनुमंता। भावेंचि तत्त्वतां। कार्यसिद्धी ॥३॥ समरंगणीं तो अर्जुन। मोहिलासे गोत्र देखोन। तेथेंचि जनार्दन। भावें गीता सांगे ॥४॥ ऐसा भावाचा लंपट। सांडोनी आलासे वैकुंठ। एकाजनार्दनीं नीट। विटे उभा राहिला ॥५॥

२९२०. **जैसा जैसा जया भाव**। तैसा तैसा पावे देव ॥१॥ हा तो अनुभव पहा। देहीं पहा विदेहीं ॥२॥ शुद्ध करावें तें मन। जनीं पहा जनार्दन ३ एकाजनार्दनीं भाव। देहीं वसतसे देव ॥४॥

२९२१. **देवासी तों पुरे एकभाव**। नेणें वैभव दासाचें ॥१॥ जया चित्तीं जी वासना। तैशी कामना पुरवणें ॥२॥ नाहीं पडत गोंवागुंती। आपणचि हातीं करीतुसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं अंकीत। राहे तिष्ठत द्वारीं त्याच्या ॥४॥

२९२२. **अंगावरी आलिया घाव**। अवघा देव निवारी ॥१॥ कायावाचा शरण जातां। नुपेक्षी अनाथा विठ्ठल ॥२॥ मुख्य आधीं पाहिजे भाव। तेणें देव कव घाली ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावापाठीं। धांवे उठाउठीं देव मागें ॥४॥

२९२३. **महालाभ हाचि आहे**। जो या गाये विठ्ठलासी ॥१॥ प्रेमभरित सदा कंठ। अंगीं बळकट भावना ॥२॥ हेंचि वैराग्याचें सार। वांयां कासया वेरझार ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाव। अवघा पाठीं पोटीं देव ॥४॥

२९२४. **समसाम्य सर्वांभूतीं**। ज्यांसी घडे भगवद्भक्ती ॥१॥ जालिया सद्गुरुकृपा। सर्व मार्ग होय सोपा ॥२॥ हृदयीं ठसतांची भावो। प्रगटे देवाधिदेवो ॥३॥ भक्ता भावार्थें विकला। एकाजनार्दनीं देखिला ॥४॥

२९१३. स्वामीसी तो पुरे एक भाव गांठीं। वाउगा श्रम नेहटी वांयां जाय ॥१॥ भावासाठीं देव अंकित अंकिला। राहिला उगला बळीचे द्वारीं ॥२॥ अर्जुनाचे रथीं सारथी होउनी। राहे मोक्षदानी भावासाठीं ॥३॥ विदुराचे घरीं आवडीनें भक्षी। कण्या साक्षेपेंसी खातो देव ॥४॥ पोहे सुदाम्याचे खाउनी तुष्टला। एकाजनार्दनीं दिला सुवर्णगांव ॥५॥

२९१४. भावें घातली कास देव झाला दास। सोशी गर्भवास भाविकांचे ॥१॥ भावचि कारण भावचि कारण। यापरतें साधन आणिक नाहीं ॥२॥ भावाचेनि बळें जीवपणें वोवळें। मन हें सोंवळें ब्रह्म साम्य ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावचि कारण। सच्चिदानंदावरी खूण दाविली ते ॥४॥

२९१५. भाव भजनातें निफजवी। भक्त देवातें उपजवी ॥१॥ आतां भजनीं देव केला। भक्त वडिल देव धाकुला ॥२॥ सेवा करणें हा संकल्प। भक्त देवाचाही बाप ॥३॥ भक्त कळवळा देवाचा। देव झाला त्या भक्ताचा ॥४॥ देव भक्ताचे पोटीं। झाला ह्मणोनी आवड मोठी ५ एकाजनार्दनीं नवलाव। कैसा भक्ताचि झाला देव ६

२९१६. एका भावें कार्यसिद्धी। एका भावें तुटे उपाधी। एका भावें आधिव्याधी। जन्मजरा पाश तुटे ॥१॥ एकाभावें करी भजन। एकाभावें संत सेवन। एकाभावें वेद वचन। पाळितां तुटे भव पीडा ॥२॥ एकाभावें योगयाग। एकाभावें तप अष्टांग। एकाभावें दैव तें सांग। तेथें द्वैत नको बापा ३ एकाभावें रिघें शरण। एकाभावें एकाजनार्दन। एकाभावें धरीं चरण। कायावाचामनेंशीं ॥४॥

२९१७. योगी रिगाले कपाटीं। हटयोग साधिती आटी ॥१॥ परि तयांसी दुर्लभ। तो गोकुळीं जाहला सुलभ ॥२॥ यज्ञादिकीं अवदाना नये। तो गोपाळांचें उच्छिष्ट खाये ॥३॥ सदा ध्याती जपी तपी ज्यासी। तो नाचे कीर्तनीं उल्हासीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं प्रेमळ। भोळ्याभाविकां निर्मळ ॥५॥

२९१८. असोनी सबराभरी। बाह्य आणि अंतरीं। संपुष्टा माझारीं। ह्मणती देव ॥१॥ कल्पनेचा देव। ऐसा जया भाव।

तो न करी निर्वाहो आह्मालागीं ॥२॥ सुक्षेत्रीं पुण्य अनु क्षेत्रीं पाप । न चले हा संताप कल्पनेचा ॥३॥ काशी हो पंढरी तीर्थयात्रा करी । सर्वत्र नरहरी तोचि भाव ॥४॥ एकाजनार्दनीं सर्व सिद्धि असे । नाथिलेंचि पिसें मतवाद्या ॥५॥

२९१९. जो जया चित्तीं भाव । तैसा तैसा होय देव । येथें संदेहो । धरणें न लगे ॥१॥ द्रौपदी स्मरतां माधव । धांव घेतली लवलाहे । जया जैसा भाव । तैसा देव होतसे ॥२॥ अशोक वनीं सीता । शुद्धि जातां हनुमंता । भावेंचि तत्त्वतां । कार्यसिद्धी ॥३॥ समरंगणीं तो अर्जुन । मोहिलासे गोत देखोन । तेथेंचि जनार्दन । भावें गीता सांगे ॥४॥ ऐसा भावाचा लंपट । सांडोनी आलासे वैकुंठ । एकाजनार्दनीं नीट । विटे उभा राहिला ॥५॥

२९२०. जैसा जैसा जया भाव । तैसा तैसा पावे देव ॥१॥ हा तो अनुभव पहा । देहीं पहा विदेहीं ॥२॥ शुद्ध करावें तें मन । जनीं पहा जनार्दन ३ एकाजनार्दनीं भाव । देहीं वसतसे देव ॥४॥

२९२१. देवासी तों पुरे एकभाव । नेणें वैभव दासाचें ॥१॥ जया चित्तीं जी वासना । तैशी कामना पुरवणें ॥२॥ नाहीं पडत गोंवागुंती । आपणचि हातीं करीतुसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं अंकीत । राहे तिष्ठत द्वारीं त्याच्या ॥४॥

२९२२. अंगावरी आलिया घाव । अवघा देव निवारी ॥१॥ कायावाचा शरण जातां । नुपेक्षी अनाथा विठ्ठल ॥२॥ मुख्य आधीं पाहिजे भाव । तेणें देव कव घाली ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावापाठीं । धांवे उठाउठीं देव मागें ॥४॥

२९२३. महालाभ हाचि आहे । जो या गाये विठ्ठलासी ॥१॥ प्रेमभरित सदा कंठ । अंगीं बळकट भावना ॥२॥ हेंचि वैराग्याचें सार । वांयां कासया वेरझार ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाव । अवघा पाठीं पोटीं देव ॥४॥

२९२४. समसाम्य सर्वांभूतीं । ज्यांसी घडे भगवद्भक्ती ॥१॥ जालिया सद्गुरुकृपा । सर्व मार्ग होय सोपा ॥२॥ हृदयीं ठसतांची भावो । प्रगटे देवाधिदेवो ॥३॥ भक्ता भावार्थें विकला । एकाजनार्दनीं देखिला ॥४॥

२९२५. **झालिया गुरुकृपा सुगम** । सर्वत्र ठावें परब्रह्म ॥१॥ तेथें नाहीं जन्ममरण । भवबंधन असेना ॥२॥ ऐसा धरितां विश्वास । काय उणें मग तयास ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाव । स्वयें आपणचि होय देव ॥४॥

२९२६. **सकळ साधनांचें सार** । जनार्दन इतका उच्चार ॥१॥ येणें घडे सर्व कर्म । नको भेदाभेद वर्म ॥२॥ सांडा द्वैताचा भाव। तेणें सर्व दिसे वाव३एकाजनार्दनीं भाव। भाव तेथें वसे देव ४

२९२७. **आरशाअंगीं लागतां मळ** । मुख न दिसेचि निर्मळ ॥१॥ मळ तो झाडूनि पाहतां । मुख दिसे निर्मळता ॥२॥ पाहतां शुद्धभाव रीती । परमार्थ हाचि चित्तीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं हा विचार । आरशासारिखा प्रकार ॥४॥

२९२८. **शुद्धभाव चित्तीं** । तरी कांहीं न लगे युक्ति ॥१॥ न लगे आणिक विचार । शुद्ध भाव हाचि सार ॥२॥ भावाविण वांझें । साधनें तीं अवघीं ओझें ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाव । पाववी अक्षय तो ठाव ॥४॥

२९२९. **अभाग्य न भजती भगवंतीं**। त्यासी पृथ्वी असे जडत्व देती । जळें दिधली त्या अधोगती । तेजें दिधली त्या संतापवृत्ति ॥१॥ ऐशा कैसेनि भेटे भगवंतु । नरदेहीं मुकले निजस्वार्थु । जन्म मरणाचें भोगिती आवर्तु । त्यासी विमुख होय हृदयस्थु ॥२॥ वायूनें दिधलें त्या चंचळत्व । नभें दिधलें त्या भावशून्यत्व । महत्तत्त्वें हरिलें निजसत्व । मायें दिधलें त्या ममत्त्व ॥३॥ सभाग्य भावें भजती भगवंतीं । त्यांसी पृथ्वी देतसे निज शांती । जळें दिधली मधुर रसवृत्ती । तेजें दिधली निजतेज प्रभादीप्ति ॥४॥ ऐशा सहजें प्रसन्न होय देवो । जेणें भूतांचा पालटे देहभावो । निजीं निजाचा वाढे निर्वाहो । जनीं विजनीं अखंड ब्रह्म भावो ॥५॥ वायु उपरमें दे निश्चळत्व । नभें दिधलें त्या अलिप्तत्व । महत्तत्वें दिधलें शोधित सत्त्व । मायें दिधलें सद्विद्या परमतत्त्व ॥६॥ एकाजनार्दनीं निज भक्ति । तैं अलभ्य लाभु होय प्राप्ती । भूतें महाभूतें प्रसन्न होती । तेणें ज भंगे ब्रह्मस्थिति ॥७॥

२९३०. **भाव लागला भगवंतीं** । हरिरूप पवित्र जगती । पाहतां कर्माकर्म गती । ब्रह्मस्थिती अखंड ॥१॥ भक्ति ह्मणे सोहं-शक्ति । सांडीं भवभय आसक्ती । पाहतां निजभाव विरक्ती । सर्वांभूतीं भगवंता ॥२॥ करितां कर्मांचें देहाचरण । कर्म सबाह्य चैतन्य । देहविदेह अवसान । गमनागमन खुंटलें ॥३॥ एका-जनार्दनीं एकपण । अनन्यभावें पैं शरण । जन्ममरण आलें मरण । ब्रह्म परिपूर्ण पूर्णत्वें ॥४॥

२९३१. **जो जो धरसील भाव** । तें तें देईल देव । ये अर्थी संदेह । मानूं नको ॥१॥ भावें भक्ति फळे । भावें देव मिळे । निजभावें सोहळे । स्वानंदाचे ॥२॥ एकाजनार्दनीं । भावाच्या आवडीं । मनोरथ कोडी । पुरवीं तेथें ॥३॥

२९३२. **भावेंविण देव नयेचि पैं हातां** । वाउगें फिरतां रानो-रान ॥१॥ मुख्य तें स्वरूप पाहिजे तो भाव । तेणें आकळे देव निःसंदेह ॥२॥ संतसमागम नाम तें पावन । वाचे नारायण हाचि भाव ३ एकाजनार्दनीं सोपा मंत्र राम । गातां जोडे धाम वैकुंठींचें४

२९३३. **अवघे अवघे ते देव** । अवघे अवघे एक भाव ॥१॥ अवघे अवघे प्रेमळ । अवघे अवघे निर्मळ ॥२॥ अवघे अवघे भावाचे । अवघे अवघे प्रेमाचे ॥३॥ अवघा एका अवघा एका । अवघा अवघा जनार्दन एका ॥४॥

२९३४. **देवासी तो पुरे** । एक तुळशीपान वरें ॥१॥ नाहीं आणिक आवडी । भावासाठीं घाली उडी ॥२॥ कण्या भाजी पान फळें खाय । न पाहे यातीकुळ स्वयें ॥३॥ प्रीतिनें दहींभात । उच्छिष्ट गोवळ्यांचें खात ॥४॥ भक्तिसुखें भुलला हरी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं ॥५॥

२९३५. **भावें करारे भजन** । भावें करा नामस्मरण ॥१॥ भावें जावें पंढरीसी । भावें नाहावें भीमरथीसी ॥२॥ भावें करा प्रदक्षिणा । भावें करा जागरणा ३ भावें व्रत एकादशी । एका शरण जनार्दनासी ४

२९३६. **आह्मासी विश्वास पुरे एक भाव** । या विठ्ठलावांचोनि देव न मनों कोण्हा ॥१॥ विश्रांतीचें घर संतांचें माहेर ।

करिती निर्धार वेदशास्त्रें ॥२॥ जनार्दनाचा एका प्रेमें तो आठवी। विठ्ठल सांठवी हृदयामाजी ॥३॥

२९३७. **पाउला पाउली चिंतावी माउली** । विठाई साउली आदि अंतीं ॥१॥ नोहे परता भाव नोहे परता भाव । आतुडेचि देव हातीं मग ॥२॥ बैसलासे दृढ हृदय मंदिरीं । सबाह्याभ्यंतरीं कोंडोनियां ३ एकाजनार्दनीं जडला विठ्ठल । नोहे तो निर्बळ आतां कधीं ४

२९३८. **बहु मतें बहु मतांतरें** । आज्ञा निर्धारें नातुडती ॥१॥ अविनाश आहे सुख पंढरीसी । यालागीं तयासी न विसंबों ॥२॥ विठ्ठल देवो जेथें उभे । पुढें शोभे पुंडलीक ॥३॥ एकाजनार्दनीं भ्रमर । कमळ परिकर विठोबा ॥४॥

२९३९. **देव प्रसन्न जाला माग ह्मणे वहिला** । भक्त घरोघरीं विचार पुसों गेला ॥१॥ भाव कीं भ्रांती आळस कीं भक्ती । विचारूनि व्यक्तीं ठायीं ठेवा ॥२॥ अरे हें गुह्यगोप्य कुडे करूं नये उघडें । तरी द्वारोद्वार पुसूं जाय वेडें ॥३॥ विलंब करितां पहाहो उदास जाला देवो । निवालीया खंति न घाली ह्मणे घावो ॥४॥ शिकविलें नायकती वरिलें तें करिती । आपुलेनि कर्में आपण गुंतताती ॥५॥ एकाजनार्दनीं शीतळ भाव । आळसेंचि देव दुऱ्हाविला ॥६॥

२९४०. **सर्वां ठायीं ज्याची सत्ता** । तो भक्ताधीन तत्वता ॥१॥ ज्याची आज्ञा प्रमाण । बारा अंगुळें विचरे प्राण ॥२॥ आज्ञा ज्याची धडफुडी । पर्वत बैसका न सोडी ॥३॥ ज्याचे आज्ञेविण । पवनु न चाले एकक्षण ४ जो सर्वांसी आधार । एकाजनार्दनीं विश्वंभर ५

२९४१. **भक्त देवातें भजती** । देव भक्तीं धरीं प्रीती ॥१॥ ऐसा एकमेकांचा ठावो । भक्ताअंगीं देव पहाहो ॥२॥ अलंकार एक सुवर्ण । तैसें नाहीं दुजेपण ॥३॥ एका आधीं एक पाठीं । एका-जनार्दनीं रहाटी ॥४॥

२९४२. **एक एकाच्या भावा** । गुंतुनी ठेले अनुभवा ॥१॥ प्रेम न समाये गगनीं । धन्य धन्य चक्रपाणी ॥२॥ उद्धरी पतिता । मोक्ष देतो सायुज्यता ३ एका शरण जनार्दनीं । उदार हा जगदानी ४

२९४३. **आधीं देव पाठी भक्त** । ऐसें मागें आलें चालत ॥१॥ हेंही बोलणेंची वाव । भक्ता आधीं कैंचा देव ॥२॥ भक्त शिरो-

मणी भावाचा । देव लंपट जाला साचा ॥३॥ भक्तासाठीं अवतार । ऐसा आहे निर्धार ॥४॥ वडील भक्त धाकुला देव । एकाजनार्दनीं नाहीं संदेह ॥५॥

२९४४. सप्रेम करितां भजन । नोहे भवाचें बंधन ॥१॥ भक्ताचे आधीन देवो । नाहीं नाहीं हो संदेहो ॥२॥ भक्तीची एवढी गोडी । वैकुंठाहुनी घाली उडी ॥३॥ भक्तामाजी देव असे । देवाअंगीं भक्त दिसे ४ ऐशी परस्परें मिळणी । शरण एकाजनार्दनीं ॥५॥

२९४५. देव भक्त दोन्ही समची सारखे । पहातां पारिखें न दिसे दुजें ॥१॥ भक्ताचे अंगीं देव असे । देवाचे हृदयीं भक्त वसे ॥२॥ ऐशी परस्परें मिळणी । शरण एकाजनार्दनीं ॥३॥

२९४६. भक्तावांचुनी देवा । कैंचें रूप कैंचें नांवा ॥१॥ भक्तीं धरूनि आवडी । देवा लाविलीसे गोडी २ भक्तावांचुनी पुसे कोण । देवा नाहीं महिमान ॥३॥ भक्तीं करूनि निर्धार । देवा धरविला अवतार ॥४॥ उभयतां नोहे तुटी । एकाजनार्दनीं मिठी ॥५॥

२९४७. देव म्हणे भक्तांसी आवडीं । मी झालों तुमचा गडी ॥१॥ सांगाल तें करीन काम । मजवर ठेवा तुमचें प्रेम ॥२॥ भाव मज द्यावा । आणीक मज नाहीं हेवा ॥३॥ आवडीनें देव बोले । भक्तामाजी स्वयें खेळे ॥४॥ खेळतां गोपाळीं । एकाजनार्दनीं गोकुळीं ॥५॥

२९४८. माझा भक्त मज अंतरीं । मी सदा बाहेरी तिष्ठतसें ॥१॥ ऐशी परस्परें खूण । जाणती तें ब्रह्मज्ञान २ माझी सायुज्यता मुक्ति । घेउनी बळें मीच होती ॥३॥ सायुज्यापरीस भक्ती गोड । एकाजनार्दनीं धरती चाड ॥४॥

२९४९. बहु बोलाचें नाहीं कारण । मी देह भक्त आत्मा जाण ॥१॥ माझा देह शरीर जाण । भक्त आंत पंचप्राण ॥२॥ नांदे सहज भक्त आंत। मी देह भक्त देहातीत ॥३॥ एकाजनार्दनीं भक्त देवपणा मी भक्तांकित ॥४॥

२९५०. नामरूप मज आणिलें जिहीं । त्यांचिया उपकारा नोहे उतराई ॥१॥ भक्तांचे उपकार कशानें फेडी । यालागीं त्याचें उच्छिष्ट काढी ॥२॥ भक्ताचेनी पालटे येतो गर्भवासा । उपकार

उतराई नोहे कैसा ॥३॥ एकाजनार्दनीं उतराई नोहे । यालागीं भक्तासी न विसंबे जीवें ॥४॥

२९५१. मज भक्त आवडता फार । ऐसा माझा निर्धार ॥१॥ भक्ताअंगीं मीच वसें । माझा भक्त मज माजीं असे ॥२॥ मज आणलें नामरूपा । भक्त सखा माझा तो ३ एकाजनार्दनीं निर्गुण । भक्तें सगुण मज केलें ॥४॥

२९५२. तुमचे अप्रमाण होतां बोल । मग फोल जिवित्व माझें ॥१॥ कासया वागवूं सुदर्शन । नाहीं कारण गदेचें ॥२॥ तुमचा बोल व्हावा निका । हेंचि देखा मज प्रिय ॥३॥ मज यावें उणेपण । तुमचें थोरपण प्रकाशूं द्या ॥४॥ एकाजनार्दनीं देव । स्वयमेव बोलती ॥५॥

२९५३. माझी ब्रिदावळी । कदाकाळीं न संडी मी ॥१॥ तुह्मां पडतां अंतर । मज वाटे हुरहूर ॥२॥ तुमची न होतां भेटी । मज दुःख पोटीं अनिवार ॥३॥ अंकित अंकिलों तुमचा । एकाजनार्दनीं सत्य साचा ॥४॥

२९५४. तुह्मांसाठीं उणेपण । स्वयें मजलागून येऊं द्या ॥१॥ प्रतिज्ञा तुमची न्यावी सिद्धी । मधीं उपाधी येऊं नेदी ॥२॥ घेउनी हातीं सुदर्शन । आलें विघ्न निवारी ॥३॥ दारवंटा राखीन तुमचा । एकाजनार्दनीं साचा ब्रीद माझें ॥४॥

२९५५. देव गूज सांगे भक्तां । अंकित अंकिता तुमचा मी १ तुह्मांलागीं अवतार । धरणें साचार मजलागीं ॥२॥ तुह्मां न यावें उणेपण । माझें थोरपण कोण वानी ॥३॥ ह्मणोनि गळां घाली मिठी । एकाजनार्दनीं पडली गांठी ॥४॥

२९५६. भावें करितां माझी भक्ती । मी आतुडें भक्ताहातीं ॥१॥ माझे भक्तीपरतें । साधन नाहीं वो निरुतें ॥२॥ माझे भक्तींचें महिमान । भक्त जाणती सज्ञान ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाव । स्वयें बोलतसे देव ॥४॥

२९५७. जो जो कोणी भजनीं बैसे । तेथें मी दिसे तैसाची ॥१॥ उपासनेचा निर्वाहो । सर्वांभूतीं देवाधिदेवो ॥२॥ हो का

माझी प्रतिमा मूर्ति । अंतर्ज्योति मी वसें ॥३॥ तेथें करितां भावें भक्ति । एकाजनार्दनीं मुक्ति तयासी ॥४॥

२९५८. **जे भजती मज जैसे** । मी ही तया तैसा असे ॥१॥ जयां जैशी पैं वासना । मीही तैसा होय जाणा ॥२॥ हो का माझी प्रतिमा मूर्ति । आदरें करितां माझी भक्ति ॥३॥ मी जनीं असोनी निराळा । एकाजनार्दनीं अवलीला ॥४॥

२९५९. **मज जे अनुसरले काया वाचा मनें** । त्यांचें चालवणें सर्व मज ॥१॥ ऋणवई त्यांचा अनंत जन्मांचा । जे गाती वाचा कीर्ति माझी ॥२॥ तयांचिया द्वारीं लक्ष्मीसहित । उभा मी तिष्ठत याचकपणें ॥३॥ सर्व जडभारी जाणें योगक्षेम । एकाजनार्दनीं नेम जाणा माझा ॥४॥

२९६०. **मजसि जेणें विकिलें शरीर** । जाणें मी निर्धारें अंकित त्याचा ॥१॥ त्याचें सर्व काम करीन मी अंगें । पडो नेदीं व्यंगें सहसा कोठें ॥२॥ एकाजनार्दनीं त्याचा मी अंकित । राहें पैं तिष्ठत त्याचे द्वारीं ॥३॥

२९६१. **सर्व कर्म मदर्पण** । करितां मन शुद्ध होय ॥१॥ न्यून तें चढतें जाण । करी संपूर्ण मी एक ॥२॥ माझ्या ठायीं ठेउनी मन । करीं कीर्तन आवडीं ॥३॥ मन ठेउनी माझ्या ठायीं । वसो कोठें भलते ठायीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं मन । करा मजचि अर्पण ॥५॥

२९६२. **साक्षात्कार होतां** । साच बद्धता नुरे तत्त्वतां ॥१॥ माझा होतां अनुभव । कल्पनेसी नुरे ठाव ॥२॥ माझे देखतां चरण । संसारची नुरे जाण ॥३॥ माझी भक्ति करितां । दोष नुरेचि सर्वथा ॥४॥ सर्वांठायीं मी वसें । एकाजनार्दनीं भेद नासे ॥५॥

२९६३. **भाविकांच्या उदकासाठीं** । रमा नावडे गोमटी ॥१॥ भाविकांचें उदक घेतां । मज समाधान चित्ता ॥२॥ भाविकांचे उदकापुढें । मज वैकुंठही नावडे ॥३॥ ऐशी भाविकांची गोडी । एकाजनार्दनीं घाली उडी ॥४॥

२९६४. **स्वर्ग नरक इहलोक** । यांची प्रीति सांडोनी देख ॥१॥ भावें करितां माझी भक्ति । भाविक आपेआप उद्धरती ॥२॥ गव्हांची राशी जोडिल्या हातीं । सकळ पक्वान्नें त्याचीं होतीं ॥३॥ द्रव्य जा-

हलें आपुले हातीं । सकळ पदार्थ घरां येती ॥४॥ एकाजनार्दनीं बोध । सहज घडे एकविध ॥५॥

२९६५. **माझा शरणागत न दिसे केंविलवाणा** । ही तों लाज जाणा माझी मज ॥१॥ एकविध भावें आलिया शरण । कर्म धर्म जाण पूर्ण त्याचे ॥२॥ समर्थाचे मुला काय खावयाची चिंता । तैसें मी त्या तत्वता न विसंबें ॥३॥ एकाजनार्दनीं हा माझा नेम । आणीक नाहीं वर्म भावेंविण ॥४॥

२९६६. **माझा भक्त मज भीतरीं** । मी स्वयें असें तया माझारीं ॥१ बहु बोलाचें नाहीं कारण । मी देह तो आत्मा जाण ॥२॥ माझिया भक्तीसी जे लागले । ते मचि होउनी ठेले ॥३॥ एकाजनार्दन अभेद । तया हृदयीं मी गोविंद ॥४॥

२९६७. **पूजी माझिया भक्तातें** । तेणें संतोष होत मातें ॥१॥ भक्त माझा मी भक्ताचा । ऐसी परंपरा साचा ॥२॥ देवभक्तपण । वेगळीक नाहीं जाण ॥३॥ भक्त जेवतांची धालों । एकाजनार्दनीं लाधलों ॥४॥

२९६८. **वमिल्या मिष्टान्ना** । परतोनी श्रद्धा न धरी रसना॥१॥ ऐसे आठवतां माझे गुण । मिथ्या ठायीं नसे भान॥२॥ जेथें कर्माचे परिपाठी । हे तों पुन्हां नये गोष्टी ॥३॥ येव्हढें कथेचें महिमान । एकाजनार्दनीं शरण ॥४॥

२९६९. **भावें करितां माझी भक्ति** । विषयवासना जळोनि जाती ॥१॥ चालतां माझे भक्तिपंथीं । सकळ साधनें जळोनि जाती ॥२॥ माझिया निजभक्ता । न बाधेचि संसारव्यथा ॥३॥ प्रल्हादा गांजितां जगजेठी । मी प्रगटलों कोरडे काष्ठी ॥४॥ द्रौपदी गांजितां तात्काळीं । कौरवांचीं तोंडें केलीं काळीं ॥५॥ गोकुळीं गांजितां सुरपती । गोवर्धन धरिला हातीं ॥६॥ अर्जुन प्रतिज्ञेचे वेळीं । म्यां लपविला हेळी ॥७॥ अंबऋषीचे गर्भवास । म्यां सोशिले सावकाश ॥८॥ भक्त चरणींची माती । एकाजनार्दनीं वंदिती ॥९॥

भक्तवत्सलता.

२९७०. **जीं जीं भक्त बोलती वचनें** । तीं तीं प्रमाण करणें देवा ॥१॥ याजसाठीं अवतार । धरी मत्स्य कांसव सूकर ॥२॥

भक्तवचना उणेपण । येऊं नेदी जाण निर्धारें ॥३॥ स्वयें गर्भवास सोशी । अंबऋषिकारणें ॥४॥ एकाजनार्दनीं ब्रीद साचा । वागवी भक्ताचा अभिमान ॥५॥

२९७१. **अंबऋषिराया पाडिले सायास** । सोसी गर्भवास स्वयें देव ॥१॥ उच्छिष्टही खातां प्रायश्चित्त असे । गोपाळाचे ग्रास खाय हरी ॥२॥ एकाजनार्दनीं भक्ताचा अंकित । म्हणोनी तिष्ठत विटेवरी ॥३॥

२९७२. **भक्तालागी अणुमात्र व्यथा** । ते न साहवे भगवंता ॥१॥ करुनी सर्वांगाचा वोढा । निवारीतसे भक्त पीडा ॥२॥ होउनी भक्ताचा अंकितु । सारथीपणें तो करीतु ॥३॥ प्रल्हादासी दुःख मोठें । होतांची काष्ठीं प्रगटे ॥४॥ ऐसा अंकित चक्रपाणी । एका शरण जनार्दनीं ॥५॥

२९७३. **भक्तपणा सान नव्हेरे भाई** । भक्ताचे पाय देवाचे हृदयीं ॥१॥ भक्त तोचि देव भक्त तोचि देव । जाणती हा भाव अनुभवी ॥२॥ दान सर्वस्वें उदार बळी । त्याचे द्वार राखे सदा वनमाळी ३ एकाजनार्दनीं मिती नाहीं भावा । देवचि करितो भक्ताची सेवा ४

२९७४. **वाहे भक्तांचे उपकार** । न संडी भार त्यांचा तो ॥१॥ ह्मणे इहीं थोरपण आह्मां । ऐसा वाढवी महिमा भक्तांचा २ एकाजनार्दनीं कृपाळ । दीनाचा दयाळ विठ्ठल ॥३॥

२९७५. **मिठी घालूनियां भक्तां** । ह्मणे शिणलेती आतां ॥१॥ धावे चुरावया चरण । ऐसा लाघवी आपण ॥२॥ योगियासी भेटी नाहीं । तो आवडीनें कवळी बाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं भोळा । भक्तां आलिंगी सांवळा ॥४॥

२९७६. **देवासी तो आवडे भक्त** । नाहीं हेत दुसरा ॥१॥ बळी सर्वस्व करी दान । त्याचें द्वारपाळपण केलें त्वां ॥२॥ धर्म सदां होय उदास । त्याचे घरीं तुझा वास ॥३॥ तुझा भक्त अंबऋषी । त्याचे गर्भवास सोशिसी ॥४॥ तुह्मीं उदार जगदानी । शरण एकाजनार्दनीं ॥५॥

२९७७. **शुद्ध करूनियां मन** । नारायण चिंतावा ॥१॥ मग उणें नाहीं कांहीं । प्रत्यक्ष पाही अनुभव ॥२॥ आठवितां उप-

लागे चाड । न धरीं भीड तयाची ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । भवमोचन तारक ॥४॥

२९८९. एका घरीं चोरी लोणी । एका घरीं काहे पाणी ॥१॥ एका घरीं बांधिला राहे । एका घरीं चिमणा होय ॥२॥ एका घरीं ब्रह्मचारी । एका घरीं भोगी नारी ॥३॥ एकाघरीं सुखें नाचे । एका घरीं प्रेम त्याचें ४ऐसा व्यापला दोहीं घरीं । एकाजनार्दनीं श्रीहरी५

२९९०. एका द्वारीं द्वारपाळ । एका घरीं होय बाळ ॥१॥ एका घरीं करी चोरी । एका घरीं होय भिकारी ॥२॥ एका घरीं युद्ध करी । एका घरीं पूजा बरी ॥३॥ एका घरीं खाय फळें । एका घरीं लोणी बळें ॥४॥ एका एकपणें एकला । एकाजनार्दनीं प्रकाशला ५

२९९१. एकाचिया चाडें । उगवी बहुतांचें कोडें ॥१॥ म्हणोनी उभा विटेवरी । पाउलें समचि साजिरीं ॥२॥ एकासाठीं गर्भवास । एकाद्वारीं रहिवास ॥३॥ एका घरीं उच्छिष्ट काढी । एकाचीं रणीं धूत घोडीं ॥४॥ एका द्वारीं भिकारी होय । एका घरीं भाजी खाय ५ एका एकपणें हरी । एकाजनार्दनीं दास्य करी ॥६॥

२९९२. ज्याची प्रतिज्ञा निर्धारीं । देवा हरी आणियेले ॥१॥ तो हा शांतनूचा रावो । भीष्म देवो संग्रामीं ॥२॥ शस्त्र न धरी ऐसा बोल । साचा केला संग्रामीं ॥३॥ विकळ पडतांची अर्जुन । धरिलें सुदर्शन हस्तकीं ॥४॥ ऐसा कृपेचा कळवळा । एकाजनार्दनीं पाळी लळा ॥५॥

२९९३. भक्त चरणींचे रजःकण । हृदयीं वाहे नारायण ॥१॥ भक्तां पडतां संकट । देव अंगें सोशी कष्ट ॥२॥ गांजितां प्रल्हादा नेहटीं । स्वयें प्रगटला कोरडे काष्टीं ॥३॥ द्रौपदी गांजितां तात्काळीं । कौरवांचीं तोंडें केलीं काळीं ॥४॥ गोकुळीं गांजितां सुरपती । गोवर्धन धरिला हातीं ॥५॥ अर्जुनातें संकटप्राप्ति । दिवसा लपवी गभस्ती ॥६॥ अंबऋषीचे गर्भवास । स्वयें सोशी हृषिकेश ॥७॥ एकाजनार्दनीं दास । होय भक्तांचा सावकाश ॥८॥

२९९४. कासया साधन तपाचिया हावा । पाचारितां धांवा येतो लवलाहीं ॥१॥ ऐसा अंकिला धांवे वचनासाठीं । पहा जग-

जठी भक्तकाजा ॥२॥ संकटीं पडली गजानक मिठी । धांवे उठाउठीं ब्रीदासाठीं ॥३॥ अळीकर धोंकुट ध्रुव बैसे वनीं । तयासी तत्क्षणीं अढळ केलें ॥४॥ पडतां संकट द्रौपदी करी धांवा । धांवे लवलाह्या सारुनी ताट ॥५॥ एकाजनार्दनीं भक्तकाज कैवारी । धांवे सत्वरीं आपुल्या लाजा ॥६॥

२९९५. **अवरोधें विरोधें करितां हरिभक्ती** । सायुज्यता मुक्ति देणें तया ॥१॥ ऐसा कृपाळु लक्ष्मीचा पती । पुराणें वर्णिती महिमा ज्याचा ॥२॥ विष पाजूं आली पूतना राक्षसी । अक्षयपदासी दिलें तिसी ॥३॥ अगवग केशी असुर वधिले । सायुज्यता दिलें पद त्यांसी ॥४॥ एकाजनार्दनीं भक्तांचा कैवारी । ब्रीद हें साचारीं मिरवतसे ॥५॥

२९९६. **ज्ञानराजासाठीं स्वयें भिंत वोढी** । विसरुनी प्रौढी थोरपण ॥१॥ तो हा महाराज चंद्रभागे तीरीं । कट धरुनी करीं तिष्ठतसे ॥२॥ नामदेवासाठीं जेवीं दहींभात । न पाहे उचित आन दुजें ॥३॥ गोरियाचे घरीं स्वयें मडकीं घडी । चोखियाची वोढी गुरें ढोरें ॥४॥ सांवत्या माळ्यासी खुरपूं लागे अंगें । कबीराचे मागें शेले विणी ॥५॥ रोहिदासासवें चर्म रंगूं लागे । सजण कसायाचें अंगें मांस विकी ॥६॥ नरहरि सोनारा घडूं फुंकूं लागे । दामाजीचा वेगें पाडीवार ॥७॥ जनाबाईसाठीं वेंचितसे शेणी । एकाजनार्दनीं धन्य महिमा ॥८॥

२९९७. **भक्तांच्या उपकारासाठीं** । नोहे पालट उतराई ॥१॥ ज्ञानोबाची भिंत वोढी । उच्छिष्टपात्रें काढी धर्माघरीं ॥२॥ जेवीं नामदेवासंगें साचें । सुदाम्याचे पोहे भक्षी ॥३॥ विष पितो मिराबाईसाठीं । विदुराच्या हाटी कण्या स्वयें ॥४॥ एकाजनार्दनीं अंकितपणें । द्वार राखणें बळीचें ॥५॥

२९९८. **दासासी संकट पडतां जडभारी** । धांवे नानापरी रक्षणार्थ ॥१॥ पडतां संकटीं द्रौपदी बहीण । धांवे नारायण लवलाहें ॥२॥ सुदामियाचें दरिद्र निवटिलें । द्वारकेतुल्य दिलें ग्राम त्यासी ॥३॥ अंबऋषीसाठीं गर्भवास सोसी । परीक्षितीसी रक्षी

गर्भामाजी ॥४॥ अर्जुनाचे रथीं होउनी सारथी । उच्छिष्ट भक्षिती गोवळयाचें ॥५॥ राखितां गोधनें मेघ वरुषला । गोवर्धन उचलिला निजबळें ॥६॥ मारुनी कंसासुर सोडिले पितर । रक्षिले निर्धारें भक्त जन ॥७॥ एकाजनार्दनीं आपुलें ह्मणवितां । धांवे हरी सर्वथा तयालागीं ॥८॥

२९९९. **भक्तासी संकट पडतां** । धांवे देव तत्त्वतां लवलाहें ॥१॥ ऐसा अनुभव आहे । देव लवलाहें धांवत ॥२॥ द्रौपदी पडतां संकटीं । धांवे उठाउठीं देव तेव्हां ॥३॥ पडतां संकट प्रल्हादासी । कोरडे काष्ठेंसी देव जाहला ॥४॥ पडतां संकट गजेंद्रासी । हाके- सरसी उडी घाली ५ एकाजनार्दनीं निर्धार । स्मरतां साचार धांवत ६

३०००. **मानी भक्तांचे उपकार** । धरी गौळ्याघरीं अवतार ॥१॥ प्रेमें नाना छंदें नाचे । उणें पडों नेदी साचें ॥२॥ अंगें धांव घाली । ऐशी कृपेची माउली ३ एकाजनार्दनीं साचा । देव अंकित भक्तांचा ४

३००१. **मानी भक्ताचे उपकार** । म्हणोनी धरी अवतार ॥१॥ उच्छिष्ट काढी धर्माघरीं । नीच काम करी गौळ्याचे ॥२॥ अर्जुनाचे रथीं बैसे । सारथ्य सरसें करीतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं अंकित- पणें । द्वार राखणें बळीचें ॥४॥

३००२. **भाविकांची आवड मोठी** । धांवे पाठीं रानोरान ॥१॥ कण्या खाये विदुराच्या । उच्छिष्ट गोवळयाचें परमप्रिय ॥२॥ उच्छिष्ट फळें भिल्लीणींचीं । खाये रुचीं आदरें ॥३॥ पोहे खाये सुदा- म्याचे । कोरडे फक्के मारी साचे ॥४॥ ऐशी भक्ताची आवडी देवा । एकाजनार्दनीं करी सेवा ॥५॥

३००३. **उत्तम अन्न देखतां दिठीं** । ठेवी पोटीं जतन तें ॥१॥ तान्हुल्याची वाहे चिंता । जेवीं माता बाळातें ॥२॥ न कळे तया उत्तम कडू । परी परवडु माता दावी ॥३॥ एकाजनार्दनीं तैसा देव । घेत धांव भक्तांघरीं ॥४॥

३००४. **वत्साचिये लळे जैशी** । धेनु अपैशी येत घरां ॥१॥ तैसा भक्तांघरीं नारायण । धांवें आपण वोढीनें ॥२॥ मुंगियांच्या घरां मूळ । धाडी समूळ कोण तो ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव । घेत धांव आपणचि ॥४॥

३००५. **यातीकूळ कांहीं नाणी तो मनासी** । धांवे त्याचे पाठीसी-लागवेगें ॥१॥ आपुले ह्मणविल्या न देखे पारिखें । रक्षी त्या कौतुकें आपुले काजा ॥२॥ एकाजनार्दनीं पहा अनुभव । धांवतसे देव लवलाहें ॥३॥

३००६. **चातकाची ताहान किती** । तृप्ति करूनि निववी क्षितीं ॥१॥ धेनु वत्सातें वोरसे । घरीं दुभतें पुरवी जैसें ॥२॥ पक्वान्न सेवूं नेणती बाळें । मातामुखीं घालीं बळें ॥३॥ एकाजनार्दनीं बोले । एकपण माझें नेलें ॥४॥

३००७. **बाळकाचे छंद जाण** । माता पुरविती आपण ॥१॥ बोबडे बोलतां तें बोल । माते आनंद सखोल ॥२॥ मागें जें तें दे आपण । आळ पुरवी त्यासी देऊन ॥३॥ एकाजनार्दनीं ममत्व तें । नोहे लौकिकापुरतें ॥४॥

३००८. **भक्तिभावार्थ अर्पिला** । देव सर्वांगीं धरिला ॥१॥ रानींची रानठ वनमाला । भक्तीं आणुनी घातली गळां ॥२॥ भक्त अर्पितां आवडी । देव जाणे त्याची गोडी ॥३॥ भक्तभाव जाणोनि पाहीं । एकाजनार्दनीं राहे देहीं ॥४॥

३००९. **देवो विसरे देवपण** । अर्पी वासना भक्तांसी ॥१॥ भक्त देहीं सदा वसे । धर्म अर्थ अर्पितसे ॥२॥ जे जे भक्ताची वासना । पुरवी आपण त्याचि क्षणा ॥३॥ एकाजनार्दनीं अंकित । उभा तेथेंचि तिष्ठत ॥४॥

३०१०. **जे जे भक्तांची आवडी** । तयां संकटीं घाली उडी । चाढवी आपुली आपण गोडी । करी जोडी नामाची ॥१॥ होय तयांचा अंकित । नेणे लहान थोर मात । आपुले आपण पुढें धांवत । न सांगतां करी सर्व ॥२॥ एकाजनार्दनीं कनवाळ । पातितपावन ह्मणवी दयाळ । माता स्नेहें परीस सबळ । भक्तांलागीं स्वयें रक्षीं ३

३०११. **जे जे वेळे जें जें लागे** । तें न मागतां पुरवी वेगें ॥१॥ ऐसा भक्ताचा अंकित । राहे द्वारीं पैं तिष्ठत ॥२॥ आवडी गौळियांची मोठी । गायी राखी जगजेठी ॥३॥ भक्ति भावार्थें भुकेला । एकाजनार्दनीं विकला ॥४॥

३०१२. **भक्ता जैसा मनोरथ** । पुरवी समर्थ गुरुराव ॥१॥ नित्य ध्यातां तयाचें चरण । करी संसारा खंडन ॥२॥ वानूं चरणाची पवित्रता । उद्धार जडजीवां तत्वतां ॥३॥ अवचट लागतांचि कर । एकाजनार्दनीं उद्धार ॥४॥

३०१३. **आम्हां सकळां देखतां** । पुरवी लळे तो सर्वथा ॥१॥ जें जें मागावें तयासी । तें तें देतो निजभक्तांसी ॥२॥ न मने अंकिताचा शीण । राहे द्वारपाळ होऊन ॥३॥ घोडें धुतलें रणांगणीं । एका शरण जनार्दनीं ॥४॥

३०१४. **अंकित भक्ताचा** । नीजकाम करी साचा ॥१॥ काढी धर्माघरीं । उच्छिष्ट पात्रें निर्धारीं ॥२॥ कुब्जेसी रतला । एकाजनार्दनीं भला ॥३॥

३०१५. **भक्ताचिये काजें** । देव करितां न लाजे ॥१॥ हा तो पहा अनुभव । उदार पंढरीचा राव ॥२॥ नविचारी यातीकुळ । शुची अथवा चांडाळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । एकाभावें निंबलोण ४

३०१६. **भक्ताचिया घरीं** । नीच काम देव करीं ॥१॥ धर्माघरीं उच्छिष्ट काढी । अर्जुनाची धुतो घोडीं ॥२॥ विदुराच्या भक्षी कण्या । द्रौपदीं धांवण्या धांवतु ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । एकपणें जनार्दन ४

३०१७. **अंकित आंकिला** । देव भक्ताचा पैं जाला ॥१॥ पहा पुंडलीकासाठीं । उभा असे वाळुवंटीं ॥२॥ युगें अठ्ठावीस जालीं । न बैसे अद्यापि तो खालीं ॥३॥ न बैसेची उभा असे । एकाजनार्दनीं भक्ति पिसें ॥४॥

३०१८. **भक्त आर्पितां सुमनमाळा** । घाली आवडीनें गळां ॥१॥ ऐसा आवडीचा भुकाळू । श्रीविठ्ठल दीनदयाळु ॥२॥ भक्तें भावार्थें आर्पितां । तें आवडे पंढरीनाथा ॥३॥ भक्तासाठीं विटेवर । समपद कटीं कर ॥४॥ ऐशी कृपेची कोंवळी । एकाजनार्दनीं माउली ५

३०१९. **पार नाहीं जयाच्या गुणा** । तो उभा श्रीपंढरीचा राणा ॥१॥ नवल गे माय भक्ताचेसाठीं । कटीं कर ठेवुनी उभा वाळुवंटीं ॥२॥ न ह्मणे तया कोणते बोल । उगा राहिला

न बोले बोल ॥३॥ एकाजनार्दनीं भक्ताची आस । धरुनी उभा तिष्ठे जगदीश ॥४॥

३०२०. कृपाळूपणें उभा विटेवरी । पाहे अवलोकोनी दृष्टीभरी ॥१॥ न पुरेचि धणी न बैसे खालीं । उभा राहे समचि पाउलीं ॥२॥ युगें जाहलीं नोहे लेखा । एकाजनार्दनीं भुलला देखा ॥३॥

३०२१. भोळा देव भोळा देव । उंच नीच नेणे भाव ॥१॥ चोखियाच्या मागें धांवे । सेले कबिराचे विणावे ॥२॥ खुरपूं लागे सांवत्यासी । उणें येवो नेदी कोणासी ॥३॥ विष पिणें धाउनी जाणें । भाविकाची भाजी खाणें ॥४॥ कण्याची तो आवडी मोठी । एकाजनार्दनीं लाळ घोटी ॥५॥

३०२२. भक्तदरुशनें देव ते तोषती । तेणें आनंद चित्तीं देवाचिये ॥१॥ भक्ताची स्तुति देवासी आनंद । भक्तनिंदा होतां देवा येतसे क्रोध ॥२॥ भक्त संतोषता देवासी सुख । एकाजनार्दनीं देवा भक्तांचा संतोष ॥३॥

३०२३. देव पुजिती आपुले भक्ता । मज वाढविलें ह्मणे उचिता ॥१॥ ऐसा मानी उपकार । देव भक्तीं केला थोर ॥२॥ देवाअंगीं नाहीं बळ । भक्त भक्तीनें सबळ ॥३॥ देव एक देशीं वसे । भक्त नांदती समरसें ॥४॥ भक्ताची देवा आवडी । उणें पडों नेदी अर्धघडीं ॥५॥ नाहीं लाज अभिमान देवा । एकाजनार्दनीं करी सेवा ॥६॥

३०२४. भक्त नीच म्हणोनी उपहासिती । त्यांचे पूर्वज नरका जाती ॥१॥ भक्त समर्थ समर्थ । स्वयें बोले वैकुंठनाथ ॥२॥ भक्तासाठीं अवतार । मत्स्य कूर्मादि सूकर ॥३॥ यातिकुळ न पाहे मनीं । एका शरणजनार्दनीं ॥४॥

३०२५. अभेद भजनाचा हरीख । देव भक्त जाहले एक १ कोठें न दिसे भेदवाणी । अवघी काहाणी बुडाली ॥२॥ हारपले देवभक्तपण । जनीं जाहला जनार्दन ॥३॥ देव भक्त नाहीं मात । मुळींच खुंटला शब्दार्थ ४ एकाजनार्दनीं देव । पुढें उभा स्वयमेव ५

३०२६. देव भक्तपणें नाहीं दुजा भाव । एकरूप ठाव दोहीं

अंगीं ॥१॥ दुजेपण नाहीं दुजेपण नाहीं । दुजेपण नाहीं दोही अंगीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं देव तोचि भक्त । सबाह्य नांदत एकरूपी ॥३॥

३०२७. देव आणि भक्तां एकचि विचार । दुजें पाहे तयां घडे पातक साचार ॥१॥ वेद आणि श्रुती सांगती पुराणें । देव आणि भक्त एकरूपपणें ॥२॥ एकाजनार्दनीं जया समता दृष्टी । भक्ता पाहातां देवा होतसे भेटी ॥३॥

३०२८. भक्ताविण देवा । कैंचें एकपण सेवा ॥१॥ भक्ताची सेवा देव करी । देव तिष्ठे भक्तद्वारीं ॥२॥ भक्ताचे अंकीत । लक्ष्मीसह देव होत ३ एकाजनार्दनीं भक्त । देवा हृदयीं धरीत ४

३०२९. जेथें जेथें भक्त वसे । तेथें देव नांदे अपैसें ॥१॥ हाचि पहा अनुभव । नका ठाव चळूं देऊं ॥२॥ बैसले ठायीं दृढ बैसा । वाचे सहसा विठ्ठल ॥३॥ एकाजनार्दनीं ठाव । धरितां देव हातीं लागे ४

३०३०. वचन मात्रासाठीं । प्रगटला कोरडे काष्ठीं ॥१॥ ऐसी कृपाळु माउली । भक्तासाठीं धांव घाली ॥२॥ कृपेचा कोंवळा । राखे भक्ताचा तो लळा ॥३॥ एकाजनार्दनीं डोळा । पहा विठ्ठल सांवळा ॥४॥

३०३१. भक्ताची अणुमात्र व्यथा । न सहावे भगवंता ॥१॥ अंबऋषीसाठीं । गर्भवासा येत पोटीं ॥२॥ प्रल्हादाकारणें । सहस्र स्तंभीं गुरगुरणें ॥३॥ गोपाळ राखिले वनांतरीं । तेथें उचलिला गिरी ॥४॥ राखिले पांडव जोहरीं । काढिले बाहेरी विवरद्वारें ॥५॥ ऐसा भक्ताचा अंकित । एकाजनार्दनीं तया ध्यात ॥६॥

३०३२. देव दासाचा अंकित । ह्मणोनी गर्भवास घेत ॥१॥ उणें पडों नेदी भक्ता । त्याची स्वयें वाहे चिंता ॥२॥ अर्जुनासाठीं वरी । स्वयें शस्त्र घेत करीं ॥३॥ प्रल्हादाकारणें । स्तंभामाजी गुरगुरणें ॥४॥ बळिया द्वारीं आपण । रूप धरी गोजिरें सगुण ॥५॥ ऐसा अंकित भावाचा । एकाजनार्दनीं साचा ॥६॥

३०३३. शरणागता नुपेक्षी हरी । ऐसी चराचरीं कीर्ति ज्याची ॥१॥ बिभिषणें नमस्कार केला । राज्यधर केला श्रीरामें ॥२॥ उपमन्या दुधाचा पैं छंद । क्षीरसागर गोविंद त्या देतु ॥३॥

ध्रुव बैसविला अढळपदीं । गणिका बैसली मोक्षपदीं ॥४॥ ऐसी कृपेची साउली । एकाजनार्दनीं माउली ॥५॥

३०३४. होउनी भक्तांचा अंकित । पुरवितसे मनोरथ । ऐशी हे प्रचीत । उघड पहा ॥१॥ देव भक्ताचा अंकिला । धांवे आपण वहिला । भक्ताचिया बोला । उणें पडों नेदी ॥२॥ उपमन्यूचिया काजासाठीं । क्षीरसिंधु भरूनि वाटी लाविली त्याचे होटीं । आपुला म्हणोनी ॥३॥ वनीं एकटें ध्रुवबाळ । तयासी होउनी कृपाळ । दिधलें पद अढळ । आपुलीया लाजा ॥४॥ प्रल्हाद पडतां सांकडीं । खांबांतून घाली उडी । दैत्य मारी कडो विकडीं । आपुलिया चाडा ॥५॥ पडतां संकट पांडवासी । जाहला सारथी धुरेसी । मारविलीं बापुडीं कैसी । कौरवें सहकुल ॥६॥ ऐसा भक्ताचिया काजा । धांवे न धरत लाजा । एकाजनार्दनीं दुजा । एकपणें एकटु ॥७॥

३०३५. द्वारकेमाजी श्रीकृष्ण । एकदा करी देवार्चन । उद्धवें कर जोडोन । केला प्रश्न श्रीकृष्णा ॥१॥ सर्व देवांचा तूं देव । ईश्वरा न कळे तुझी माव । शिणले सर्व ऋषी गणगंधर्व । परी तूं नाकळ सर्वथा ॥२॥ तुह्मी बैसोनि एकांतीं । काय करितां श्रीपती । हें होतें पुसणें माझे चित्तीं । बहु दिवस श्रीहरी ॥३॥ ऐकोनी उद्धवाची मात । तया बोले जगन्नाथ । एकाजनार्दनीं विनवीत । सावधान परियसा ॥४॥

३०३६. ऐके उद्धवा प्रेमळा । सांगतों जीवाचा जिव्हाळा । तूं भक्तराज निर्मळा । सुचित्तें ऐके ॥१॥ मी बैसोनी आसनीं । पूजा करितों निशिदिनीं । ते पूज्य मूर्ति तुजलागुनी । नाहीं ठाउकी उद्धवा ॥२॥ जयाचेनि मातें थोरपण । वैकुंठादि हें भूषण । तयाचे पूजेचें महिमान । एक शिव जाणे ॥३॥ येरा न कळेचि कांहीं । वाउगे पडती प्रवाहीं । उद्धवा तूं पुशिलें पाहीं । ह्मणोनी तुज सांगतों ॥४॥ माझें जें आराध्यदैवत । तें कोण ह्मणसी सत्य । भक्त माझे जीवींचे हेत । जाणती ते ॥५॥ तयांविण मज आवड । नाहीं कोणता पोवाड । माझा भक्त मज वरपड । कायावाचामनेंसी ॥६॥ माझें विश्रांतीचें स्थान । माझे भक्त सुखनिधान ।

कायावाचा मन । मी विकिलों तयांसी ।।७।। ते हे भक्त परियसी । उद्धवा सांगे हृषिकेशी । एकाजनार्दनीं सर्वांसी । तेंचि वदतसे ।।८।।

३०३७. ऐकोनी कृष्णाचें बोलणें । उद्धव संतोषला तेणें । ह्मणे कृपा करुनी मज दाखवणें । भक्ताचें मंदीर ॥१।। मग धरूनि उद्धवाचा हात । स्वयें दावी श्रीकृष्णनाथ । आणिकांसी नोहे तें प्राप्त । हरिभक्ताविण ।।२।। देवें देवघर उघडिलें । सन्मुख उद्धवा बैसविलें । देव सांगतसे वहिलें । तया उद्धवाप्रति ।।३।। एकाजनार्दनीं प्रेम । भक्ताचें ऐकतां नाम । प्राणी होती निष्काम । अहर्निशीं जपतां ४

३०३८. मुख्य आदिनाथ प्रणवाचें निज । पार्वतीतें बीज उपदेशिलें ।।१।। सनकसनंदन अत्रि कपिलमुनी । नारदादी शिरोमणी भक्तराज ।।२।। व्यास आणि वसिष्ठ वाल्मिकादिक । ध्रुव प्रल्हाद देख शिरोमणी ३ एकाजनार्दनीं भक्ताचें महिमान । स्वयें नारायण वाढवित ४

३०३९. उद्धव अक्रूर गोपाळ संवगडे । हनुमंतादीक बागडे भक्त देखा १ गुहक बिभिषण नळ नीळ देखा । ऐशी भक्तमालिका शोभतसे २ एकाजनार्दनीं घेतां त्यांचें नाम । सर्व हरती कामक्रोधादिक ३

३०४०. गोपाळ गौळणी शोभती त्या मूर्ती । तें सुख परीक्षिती संतजन ॥१॥ ऐसे अपरंपार भक्त ते असती । स्वयेंचि श्रीपती दावितसे २ एकाजनार्दनीं भक्ताचा तो मेळ । दावीत सकळ वैभव हरिभक्तां ३

३०४१. पुढें कलीमाजी होणार जे भक्त । ते मूर्तिमंत उद्धव पाहे ॥१।। पहातां पहातां समाधी उन्मनी । गेलासे बुडोनी सुखामाजी २ एकाजनार्दनीं नाठवेचि कांहीं । देहींचा विदेही होउनी ठेलों ३

३०४२. द्वारकेहुनी धांवणें । केलें पुंडलिकाकारणें ।।१।। ऐसा कृपाळु उदार । उभा विटे शामसुंदर ॥२॥ न बोले ह्मणोनी पाहे पुढें । चित्त ठेविलें तिकडे ।।३।। एका ह्मणे जनार्दनीं । धन्य पुंडलीक मुनी ४

३०४३. नाना अवतार घेशी भक्तासाठीं । कृपाळु जगजेठी ह्मणोनियां ।।१।। मत्स्य कूर्मरूप धरूनियां देवा । साधिलें केशवा भक्तकाज २ एकाजनार्दनीं भक्ताचा कैवारी । गाती वेद चारी तुझ्लालागीं ३

३०४४. उतरावया धरा भार । घेतिला अवतार इहीं जगीं ।।१।। ते हे बळिये रामकृष्ण । केलें कंदन दैत्यासी ।।२।। केला जो जो

कीर्तिघोष । उच्चारितां निर्दोष होती प्राणी ॥३॥ एकाजनार्दनीं कृपाळु । भक्त स्नेहाळू समर्थ ते ॥४॥

३०४५. **उतरावया धरा भार** । धरी अवतार कृपाळु ॥१॥ पाळीतसे भक्तलळा । नोहे वेगळा वेगळीक ॥२॥ जया आवडे जें कांहीं । देतां न ह्मणे थोडें कांहीं ॥३॥ पुरवी इच्छा जैसी आहे । मच्छ कच्छ तयासाठीं होय ॥४॥ ऐसा कृपेचा कोंवळा । एकाजनार्दनीं पाहूं डोळा ॥५॥

अद्वैत.

३०४६. **नोहे ब्रह्मज्ञान लेंकुरांचा खेळ** । अवघाचि कोल्हाळ आशाबद्ध ॥१॥ वाढवुनी जटा ह्मणती ब्रह्मज्ञानी । परी पतना लागुनी न चुकेचि ॥२॥ लावुनी विभूती बांधूनियां मठा । ब्रह्मज्ञान चेष्टा दावितातीं ३ माळा आणि मुद्रा लेवुनियां सांग । ब्रह्मज्ञान सोंग दावितातीं४एकाजनार्दनीं संत सेवेवीण।ब्रह्मज्ञान खूण न कळेचि५

३०४७. **अष्टांग साधन धूम्रपान** अटी । ब्रह्मज्ञानासाठीं करितातीं ॥१॥ परी तें न लभे न लभे सर्वथा । वाउग्याची कथा बोलतातीं ॥२॥ शाब्दिकाचा शब्द कुंठित ते ठायीं । वाउगें कांहीं बाहीं बोलूं नये३एकाजनार्दनीं संतकृपा होतां। ब्रह्मज्ञान तत्वतां घर रिघे ४

३०४८. **ब्रह्मज्ञानालागीं ब्रह्मादिक पिसें** । तें तुह्मां आह्मां कैसें आकळेल ॥१॥ प्रत्यक्ष परब्रह्म श्रीरामचंद्र । वसिष्ठ मुनींद्र गुरु त्याचा ॥२॥ कृष्ण बळीराम संदीपना शरण । तेणें गुह्य ज्ञान कथियेलें ॥३॥ प्रत्यक्ष वामांकीं असोनी पार्वती । वेळोवेळां विनंति करीतसे ॥४॥ सुलभ नव्हे देवा सुलभ नव्हे जीवा । सुलभ गौरवा न कळेचि ॥५॥ एकाजनार्दनीं श्रीगुरुवांचून । ब्रह्मज्ञान खूण न कळेचि ॥६॥

३०४९. **ब्रह्मज्ञानासाठीं वेदशास्त्र पुराण** । करितां श्रवण नातुडेची ॥१॥ नातुडेचि कदा गीता भागवती । वाचितां हो पोथी जन्मवरी ॥२॥ द्वारका पट्टन क्षेत्र वाराणसी । करितां तीर्थाटनासी प्राप्त नोहे ॥३॥ प्राप्त नोहे गुरुमंत्र तंत्र घेतां । शब्दज्ञान कथितां प्राप्त नोहे ॥४॥ ज्यासी पुनरावृत्ति स्थिर नोहे बोध । अखंडीत भेद

मनामाजी ॥५॥ ज्याचें जन्मांतर सरूनियां जाये । तेथें स्थिर होय गुरुबोध ॥६॥ एकाजनार्दनीं ऐसा जो का पुरुष । कोटीमाजी एक ब्रह्मज्ञानी ॥७॥

२०५०. **ब्रम्हज्ञान वाचें सांगतां नये ।** जैं कृपा होये श्रीगुरूची ॥१॥ लाभेल लाभेल ब्रम्हज्ञान क्षणीं । वाउगी काहाणी बोलुनी काय ॥२॥ हृदयींच बोध ठसतां अंतरीं । कामक्रोध वैरी पळताती ॥३॥ तैसें ब्रम्हज्ञान कळलिया वरी । सर्वभावें वैखरी गुण वानी ॥४॥ एकाजनार्दनीं वंदू गुरुपाय । आणीक उपाय नाहीं नाहीं ॥५॥

२०५१. **ब्रह्मज्ञानाची कसवटी ।** अनुभव नाहीं पोटीं । बोलांची चावटी । वाउगी बापा ॥१॥ शुद्ध ब्रम्हज्ञान । एक आत्मा भूत-मात्रीं प्रमाण । विनोदें छळण । कवणाचें न करी ॥२॥ जीव शिवा नाहीं भेद । अवघा नित्य परमानंद । आनंदाचा कंद । तोचि ब्रह्म-ज्ञानी ॥३॥ एकाजनार्दनीं वर्म । भाविकांसी सुधर्म । अभाविकासी भ्रम । जाणीवेचा ॥४॥

२०५२. **ब्रम्हज्ञानासाठीं ।** हिंडताती पाठोपाठीं ॥१॥ नोहे नोहे वा फुकाचें । बोल बोलतां नये साचें ॥२॥ ऐसें आहे तैसें आहे । वाउगा तो भ्रम पाहे ॥३॥ जनार्दन कृपा पूर्ण । तैंचि कळे ब्रम्हज्ञान ॥४॥ एकाजनार्दना शरण । चालून येईल ब्रम्हज्ञान ॥५॥

२०५३. **वाउगे ते बोल बोलती चावटी ।** ब्रम्हज्ञान कसवटी अंगीं नाहीं ॥१॥ संसारीं असोनी अलिप्त नलिनी । तैसा ब्रम्ह-ज्ञानी विरक्त तो ॥२॥ आकाश मंडळीं रवि तो भ्रमला । परि रांझणीं बिंबला नाथिलाचि ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रसादावांचुनी । ब्रम्हज्ञान मनीं न ठसे कधीं ॥४॥

२०५४. **अनुतापाविण ।** नोहे कदा ब्रम्हज्ञान ॥१॥ हें तों मा-गील रहाटी । अनुताप घ्यावा पोटीं ॥२॥ अनुतापावांचून । कवण तरलासे जाण ॥३॥ अनुताप नाहीं पोटीं । वांयां बोलूं नये गोठी ४ अनुतापावांचून जाण । नाहीं नाहीं ब्रम्हज्ञान ॥५॥ एकाजनार्दनीं अनुताप । होतां निवारे त्रिविधताप ॥६॥

२०५५. **निर्गुण निर्विकारु ।** तोचि जगीं पैं ईश्वरु ॥१॥ नित्य

निर्विकल्प देख । सदा वाहे समाधी सुख २ ऐसें ब्रह्मज्ञान जोडे । तैं गुरुकृपा तेथें घडे ॥३॥ कापूर घातलीया जळीं । स्वयें नुरेची परिमळी ॥४॥ एकपणें तो एकला । एकाजनार्दनीं देखिला ५

३०५६. **वर्म जाणे तो विरळा** । तयांचीं लक्षणें पैं सोळा । देहीं देव पाहे डोळां । तोचि ब्रह्मज्ञानी ॥१॥ जन निंदो अथवा वंदो । जया नाहीं भेदाभेद । विधि निषेधांचे शब्द । अंगीं न बाणती २ कार्य कारण कर्तव्यता । हें पिसें नाहीं सर्वथा । उन्मनी समाधी अवस्था । न मोडे जयाची ॥३॥ कर्म अकर्माचा ताठा । न बाणेचि अंगीं वोखटा । वाउग्या त्या चेष्टा । करीना कांहीं ॥४॥ शरण एकाजनार्दनीं । तोचि एक ब्रह्मज्ञानी । तयाचे दरुशनीं । प्राणीयासी उद्धार ॥५॥

३०५७. **जप तप निष्ठा नेम** । ऐसा साधिला दुर्गम ॥१॥ तरी ब्रह्मज्ञान नये हातां । क्रोध भरे अधिक चिता ॥२॥ ब्रह्मज्ञानाची प्रौढी । न घडेचि अर्ध घडी ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । कोठें नाहीं दुजेपण ॥४॥

३०५८. **निरपेक्ष निर्द्वंद्व तोचि ब्रह्मज्ञानी** । नायकेचि कानीं परापवाद ॥१॥ सर्वदा सबाह्य अंतरीं शुचित्व । न देखे न दावी महत्त्व जगीं वांयां ॥२॥ एकाजनार्दनीं पूर्णपणें धाला । शेजेचा मुराला रसीं उतरे ॥३॥

३०५९. **येणेंचि आश्रमें साधती साधनें** । तुटती बंधनें यमपाश ॥१॥ काया क्लेश न करणें व्रत तप दान । न लगे हवन तीर्थाटन ॥२॥ संतांचा सागांत गावें रामनाम । सुखें सुख विश्राम लाभे तुजसी ॥३॥ प्रपंच परमार्थ ऐक्यरूपें दोन्ही । तोचि ब्रह्मज्ञानी मनीं समजा ॥४॥ व्यापक तो जगीं व्यापुनीं निराळा । एकाजनार्दनीं वेगळा सुख दुःखां ॥५॥

३०६०. भाव अभावना निमाली अंतरीं । वांयां हावभरी नाहीं मन ॥१॥ कामक्रोध ज्याचे दमोनियां गेले । इंद्रियें समरसलीं एके ठायीं ॥२॥ एकपणें सर्व होऊनियां मेळा । रतले गोपाळाचरणीं मन ॥३॥ तोचि ब्रह्मज्ञानी जगामाजी धन्य । एकाजनार्दन चरण वंदी ॥४॥

३०६१. **भक्तीचे उदरीं जन्मलें ज्ञान** । भक्तीनें ज्ञानासी दिधलें महिमान ॥१॥ भक्ति तें मूळ ज्ञान तें फळ । वैराग्य केवळ तेथींचें फूल ॥२॥ फूल फळ दोन्ही येरयेरा पाठीं । ज्ञान वैराग्य तेविं भक्तीचे पोटीं ॥३॥ भक्तीविण ज्ञान गिंवासिती वेडे । मूळ नाहीं तेथें फळ केविं जोडे ॥४॥ भक्तियुक्त ज्ञान तेथें नाहीं पतन । भक्ति माता तया करितसे जतन ॥५॥ शुद्धभक्तिभाव तेथें तिष्ठे देव । ज्ञानासी तो ठाव सुख वस्तीसी ॥६॥ शुद्ध भाव तेथें भक्तियुक्त ज्ञान । तयाचेनी अंगें समाधी समाधान ॥७॥ एकाजनार्दनीं शुद्ध भक्ति क्रिया । ब्रम्हज्ञान त्याच्या लागतसे पाया ॥८॥

३०६२. **नित्य काळ जेथें नामाचा घोष** । तेथें जगन्निवास लक्ष्मीसहित ॥१॥ ब्रम्हज्ञान तेथें लोळतें अंगणीं । सेवुनी पायवणी घरीं राहे ॥२॥ विष्णुदास तयाकडे न पाहती फुका । नाम मुखीं देखा रामकृष्ण ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसा ज्याचा नेम । तया घरीं पुरुषोत्तम सदा वसे ॥४॥

३०६३. **विष्णुदासा घरीं ब्रह्मज्ञान लोळे** । म्हणतसे बळें घ्या घ्या कोणी ॥१॥ आरुषे साबडे नाम मुखीं जया । ब्रम्हज्ञान तया विनवितसे ॥२॥ माझा अंगिकार करा संतजन । ऐसें ब्रम्हज्ञान कींव भाकीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतांचे चरणीं । होउनी दीन वदनीं कींव भाकी ॥४॥

३०६४. **अर्थ तो विवाद ज्ञान ते उपाधी** । आम्हा उघड समाधी नाममात्रें ॥१॥ हेंचि निरूपण उद्धवा श्रीकृष्ण । सांगतसे खूण जीवींची ते ॥२॥ स्तुति अथवा निंदा पर स्त्री परधन । तेथें कदा मन घालूं नये ॥३॥ एकाजनार्दनीं हेंचि ब्रम्हज्ञान । यापरतें साधन आन नाहीं ॥४॥

३०६५. **असोनी कुळींचा हीन** । परी ज्यासी ब्रह्मज्ञान । त्यासी तिन्ही देवादी सुरगण । वंदिताती ॥१॥ त्याची मृत्युलोकीं सेवा । जयासी घडे सदैवा । मा ब्राम्हण भूदेवा । असंख्य पुण्य जोडे ॥२॥ तयासी वस्त्र अन्न । जठर करिती तृप्त जाण । त्यासी वैकुंठादि आं-

दण। देव देतो ॥३॥ त्यासी जो करी शीतळ। त्यासी पुण्य जोडे सकळ। एकाजनार्दनीं केवळ। तोचि साधु ॥४॥

३०६६. बहु पुण्य होय गांठीं। तेंच ऐशियाची भेटी। तयाचीये कृपा दृष्टी। सहज ब्रह्म लाभे मनुष्या ॥१॥ देहीं असोनी विदेही। करुनी कर्म अकर्ते पाही। वैषम्याची नाहीं। वाटाघाटी तयांसी ॥२॥ देहीं कष्ट किंवा सुख। शीत उष्ण समान देख। वाउगाचि शोक। नाहीं जया मानसीं ॥३॥ तोचि जाणा ब्रम्हज्ञानी। वांयां न बोले बोलोनी मौनी। लक्ष्मी सदा परध्यानीं। एकाजनार्दनीं तो धन्य ॥४॥

३०६७. ऐसें हें वचन ऐकोन। श्रोतीं केलासे प्रश्न। कैसें अपरोक्ष ज्ञान। सांगा मज ॥१॥ हा शब्द आलोलिक। श्रवणीं झालें सुख। मग जनार्दनाचा रंक। बोलता झाला ॥२॥ पंचभूतें तिन्ही गुण। स्थूल सूक्ष्म कारण। हें अपरोक्ष अज्ञान। पंचीकरण ॥३॥ यासी जो जाणता। साक्षित्वें देखता। तोचि अपरोक्ष ज्ञाता। जाणावा पैं ॥४॥ सोहमाचा साक्षात्कार। एकाजनार्दनीं निवडोनि साचार। वस्तूचें घर दाखवील ॥५॥

३०६८. सद्गुरु तोचि जाण। जो अपरोक्ष सांगे ज्ञान। देहत्रय निरसून। परमपदीं ठेवी ॥१॥ जेणें देहत्रय निरसिलें। ज्ञानअग्नीमाजी जाळिलें। अच्युतपद प्राप्त केलें। त्यासी वेळ नाहीं ॥२॥ निराकार निरामय। निर्भय तें अद्वय। तयामाजी लिंगदेह। मरूनियां गेलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्राप्ति। जैं लिंगदेहाची होय शांति। मग सायुज्यमुक्ति। पायां लागे ॥४॥

३०६९. ब्रह्मज्ञानाचा क्षण। विचारी ज्याचें मन। त्याचीं महत्पापें जळोन। गेलीं स्वयें ॥१॥ गंगादी सप्तसागर। पुष्करादि तीर्थें अपार। व्रतादि पवित्र। पर्वकाळ जे ॥२॥ वेदशास्त्र पुराण। त्यासी घडलें श्रवण। अश्वमेधादिक यज्ञ। केले जेणें ॥३॥ मेरु समान सुवर्णी। अनर्घ्य रत्न मेळवोनीं। भरुनी दिधली मेदिनी। ब्राह्मणासी ॥४॥ कामधेनूच्या थाटी। कल्पतरु कोट्यान कोटी। कौस्तुभादी सृष्टी। दिधली तेणें ॥५॥ अमृतासमान। तेणें दिधलें

अन्न । त्रैलोकींचे ब्राह्मण । तृप्त केले ॥६॥ सत्य कैलास वैकुंठ । सप्त पाताळादि श्रेष्ठ । गरुडादि वारिष्ठ । दिधलीं वहनें ॥७॥ ऐसें एक क्षणें प्राप्त । ज्याचें सोहं ध्यानीं चित्त । तयासी सुकृत । इतुकें जोडे ॥८॥ जो अहोरात्र मनीं । ब्रम्हज्ञान चिंतनीं । एकाजनार्दनीं । तोचि वंदा ॥९॥

३०५०. तरी सोहं नव्हे याग । सोहं नव्हे त्याग । आणि अष्टांग योग । सोहं नव्हे ॥१॥ सोहं नव्हे दान । सोहं नव्हे तीर्थ । मंत्रादि दीक्षित । सोहं नोहे ॥२॥ सोहं नव्हे वारा । पंचभूतांचा पसारा । सोहंच्या विचारा । साधु जाणती ॥३॥ एकाजनार्दनें । आपण आपणासी जाणणें । साक्षित्व देखणें । तेंचि सोहं ॥४॥

३०७१. सोहं नव्हे नाद । कर्णद्वयाचा भेद । लक्ष्य भ्रूमध्य । नव्हे सोहं ॥१॥ चवदा चक्रें बावन्न मात्रा । अकार उकार मकारा । यासी जाणें अर्धमात्रा । तेंचि सोहं ॥२॥ अधिष्ठानीं सहाशें जप । स्वाधिष्ठानीं सहाशें जप । तितुकें वोळखा निःशेष । मणीपुरीं ॥३॥ अनुहातीं सहस्र । विशुद्ध अग्नी चक्र सहस्र । तीन ठायीं तीन सहस्र । जप होय ॥४॥ एकविस सहस्र साशत । हें अवघेंचि मारुत । त्यासी सोहं ह्मणत । ते नाडिले ॥५॥ एकाजनार्दन । सोहं नोहे पवन । पवनाचें वर्तन । सोहं सत्ता ॥६॥

३०७२. सोहं नव्हे प्रपंच ज्ञान । अंतःकरण चतुष्टय योजन । इंद्रियाचें वर्तन । नव्हे सोहं ॥१॥ सोहं नव्हे विषयपंचक । सोहं नव्हे त्रैशोधक । सोहमाचा विवेक । विरळाचि जाणे ॥२॥ सकार जाण माया । हंकार पुरुष शिष्यमय । शबल शुद्ध इये । जाणावे पैं गा ॥३॥ ब्रह्मा विष्णु महेश्वर । हा शबल पैं साकार । शुद्ध तो हंकार । ईश्वर पैं ॥४॥ स्थूळ सूक्ष्म कारण । हा सकारचि जाण । हंकार तो महाकारण । ज्ञानरूप ॥५॥ एकाजनार्दनीं तूर्या । सोहं तें दैवी माया । साक्षित्वें जाण असे श्रोतियां । सांगितलें ॥६॥

३०७३. अभ्यासीं द्रष्टा आटला । अहं सोहंचा घोट भरला । साक्षित्व देखोनि विराला । वस्तुमाजी ॥१॥ जो जो वस्तु झाला केवळ । तेंचि अंतःकरण निश्चळ । त्रिगुणाची तळमळ । हारपोनि

गेली ॥२॥ हारपलें ब्रह्मांड । हारपलें पिंड अंड । वस्तु झाला अखंड। त्यासी खंड नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं जाण । द्वैत गेलें मावळोन । मग वस्तुचि परिपूर्ण । भरली असे ॥४॥

२०७४. या देहा अमंगळा । पासूनि आत्मा वेगळा । ऐसा ज्ञानाचा डोळा । प्रत्यक्ष दिसे ॥१॥ ज्ञान ह्मणजे शुद्ध सुत्त्वगुण । जेथें द्वैत प्रकृतीचें अधिष्ठान । जी पासाव सव्विस लक्षणें । बोलिलें षोडशाध्यायीं ॥२॥ ते दैवी प्रकृतीचे घरीं । परमात्मा राज्य करी । तो जयातें अंगीकारी । तो सुटला गा ॥३॥ या पुरुषाचें बेचाळीस कुळ । पद पावले अढळ । आत्मतत्त्वीं सकळ । मिळणी आली ॥४॥ एकाजनार्दनीं तैंचि भेटी । जैं अहंभावाची सुटे गांठीं । तो दैवी प्रकृतीचे मुगुटीं । सहजचि बैसे ॥५॥

२०७५. पिंडीचग्रा प्रळयासी सांगेन तुम्हांसी । जो का या देहासी होत आहे ॥१॥ पृथ्वी बोलिजे प्राणी प्राणरंध्र । परिमळ घेऊनि जाये तें घर ॥२॥ मग तो नेणे सुमनाचा सुवास । पृथ्वी ते अंशें जीवन मिळे ॥३॥ रसनेसी स्वाद ते जनवृंदा खाद्य । जीवनाचा जो स्वाद तोचि मिळे ॥४॥ असोनियां नेत्र न देखे मंत्र । नयना ते दीप्त पवन मिळे ॥५॥ नाडीचा तो त्वरित निघोनि जाय मारुत । सेवितां तो कोलीत या शुद्धी नाहीं ६ कंठा खालता काळ तो धुंडित । मेळवोनि समस्त एक करी ॥७॥ एकाजनार्दनीं मेळा जो झाला । काळ घेऊनि गेला लिंगदेहा ॥८॥

२०७६. आतां उरलें तें मत । तेथें वस्तु सदोदित । त्यासी नाहीं अंत । कवणे काळीं ॥१॥ महाकारण शरीर । ज्याचा अभिमानी ईश्वर । मूर्ध्नी तें घर । ब्रह्मांडींचें ॥२॥ तेथें नाहीं काळ । त्यासी नाहीं वेळ । उत्तम स्थळ । पवित्र असे ॥३॥ प्रभा आणि ज्योति । रत्न आणि दीप्ति । किरण आणि गभस्ति । एकरूप ॥४॥ तैसी वस्तु आणि ईश्वर । एक पैं प्रकार । पृथ्वी अंबर । दोन्ही एक ॥५॥ तैशा शरीरा ज्योति । आदीमध्य अंतीं । वस्तु ते तत्त्वार्थी। भरली असे ॥६॥ देह जावो अथवा राहो । आह्मी वस्तूचि आहों । एकाजनार्दनीं भावो । दृढ झालिया ॥७॥

३०७७. मृत्तिका आणि अग्न । देहासीं दहन । वस्तूतें व्यापून । घेतलीं दोनी ॥१॥ अग्नीमाजी अग्निरूप । मृत्तिकामाजी मृत्तिकारूप । जैसें आपीं आप । मिळोनि गेलें ॥२॥ वस्तु नाहीं एकदेशी । ते सर्वत्र समरसीं । जयाचे प्रकाशीं । त्रैलोक्य वर्ते ॥३॥ तैसे मेले आणि जीत । हें अज्ञान भासत । ते वस्तुतें नांदत । दोहींमाजी ॥४॥ एकाजनार्दनीं । विचारूनि ज्ञानी । संशयापासोनि । मुक्त झाले ५॥

३०७८. साक्षत्वें जीत त्याचा होय अंत । विचारें मुरत वस्तुमाजी १ पिंडींचे ते दोन्ही ब्रह्मांडींचे दोन्ही । हे प्रळय पुराणीं बोलिलेती २ प्रळय आत्यंतिक जेथें संहारत । विवेक आपणाचि येत सर्वांठायीं ॥३॥ मग प्रचीत सहज बरवें वाईट वोज । निपजे तेथें दुजे भाव नाहीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं भला आपणाचि ईश्वर झाला । तो भरूनि उरला साक्षत्वेंसी ॥५॥

३०७९. निरसुनी ज्ञान ह्मणविती विज्ञान । त्याहुनीं अभिन्न स्वरूप माझें ॥१॥ पिंड आणि ब्रह्मांड ह्मणीजे अखंड । याहुनी उदंड स्वरूप माझें ॥२॥ माया आणि ममत्व शोधुनी शुद्ध सत्त्व । सत्त्वाचें निज सत्त्व स्वरूप माझें ॥३॥ सद् आणि चिद् ह्मणतीं आनंद । त्याहूनि अभेद स्वरूप माझें ॥४॥ एकाजनार्दनीं एकपणातीत । चित्ताचें अचिंत्य स्वरूप माझें ॥५॥

३०८०. नेत्रींची बाहुली वस्तुरूप झाली । पहातां सोहं मेळीं चिदानंद ॥१॥ अर्ध मात्रा स्थान नयनींचें निधान । मसुरेप्रमाण महावर्ण तेथें ॥२॥ सुषुम्ना कुंडलिनी कासीया सांगाती । नयनींच निश्चितीं बिंदुरूप ॥३॥ सर्वगत डोळा ती जगामाझारी । जगाचिया द्वारी डोळियामाजी ॥४॥ दाखवी संपूर्ण स्वामी जनार्दन । एका एकपण नाहीं जेथें ॥५॥

३०८१. छत्तिसांतील चेतना । तोची पुरुष जाणा । हेंचि निवडुनी अर्जुना । सांगितलें ॥१॥ तेची दैवी प्रकृती माया । तेची बोध आणि तूर्या । ऐसें धनंजया । सांगितलें ॥२॥ तेची ॐकार अर्ध मात्रा । तेची महाकारण जाणा परा । एकाजनार्दनीं सारा । निवाडा केला ॥३॥

३०८२. **सांगतां ते खूण न बिंबे पोटीं** । वांयां आटाआटीं करूनी काय ॥१॥ जे गुरूचे दास पूर्ण अधिकारी । ब्रह्मज्ञान सरी तया लाभे ॥२॥ अभ्यास पूर्वीचा पुण्य लेश जन्माचा । तैं ब्रह्मज्ञानाचा लाभ होय ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण कृपा होतां । सहज सायुज्यता पाठीं लागे ॥४॥

३०८३. **जगाचिये नेत्रीं दिसे तो संसारी** । परि तो अंतरीं स्फटिक शुद्ध ॥१॥ वांयांचि हाव न धरी कांहीं पोटीं । वाउगी ती गोष्टी न करी जगा ॥२॥ स्त्रिया पुत्र धन नाहीं तेथें मन । इष्टमित्र कारण नाहीं ज्याचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रपंच परमार्थ । सारिखाचि होत तयालागीं ॥४॥

३०८४. **अभेदाचे उत्तम गुण** । तेचि भक्ति तेंचि ज्ञान ॥१॥ अभेद भक्ति वाडेंकोडें । देवा आवडे तें गोड ॥२॥ अभेद भजनीं सुख देवा । एकाजनार्दनीं विसरे जीवा ॥३॥

३०८५. **अभेद भक्तांचें निजमंदिर** । तें मज निर्गुणाचें घर ॥१॥ निर्गुणासी घर ठावो । बोलणें हेंचि दिसे वावो ॥२॥ सांडूनि आकाराचें ज्ञान । निराकारीं सुखसंपन्न ॥३॥ सुखें सुखासी मिळणी । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

३०८६. **सोहमाची साक्षा मंत्र तोचि दिक्षा** । तयाची परीक्षा सांगा मज ॥१॥ सोहमाचें ज्ञान निवडोनियां खूण । अनुभव मज जाण करावा जी ॥२॥ ऐसे श्रोते जन विनंति करून । एकाजनार्दन नमस्कारिला ॥३॥

३०८७. **देखो तितुकें आहे ब्रह्म** । वांयां सांडीं कीं भवभ्रम ॥१॥ पोटीं नाहीं परमार्थ । धरिती स्वार्थाचा अर्थ ॥२॥ अर्थ नाहीं जयापाशीं । अनर्थ स्पर्शेना तयासी ॥३॥ अर्थापाशीं असत्य जाण । एकाजनार्दनीं शरण ॥४॥

३०८८. **ब्रह्मीं नाहीं भवभ्रांती** । ब्रह्मीं नाहीं दिवसराती ॥१॥ ब्रह्मीं नाहीं रूपवर्ण । ब्रह्मीं नाहीं काळ करण ॥२॥ ब्रह्मीं नाहीं ध्येय ध्यान । ब्रह्मीं नाहीं ज्ञेय ज्ञान ॥३॥ ब्रह्मीं नाहीं मातापिता । ब्रह्मीं

नाहीं देव देवता ॥४॥ ब्रह्मीं नाहीं वर्णाश्रम । ब्रह्मीं नाहीं क्रियाकर्म ॥५॥ सर्व देहीं ब्रह्म आहे । एकाजनार्दनीं तें पाहे ॥६॥

३०८९. ब्रह्म निर्गुण निर्विकार । ब्रम्ह सगुण साकार। ब्रम्हरूप चराचर । सच्चिघ्दन शुद्ध हें ॥१॥ ब्रह्म अचिंत्य अव्यक्त । ब्रम्ह अच्छेद्य सदोदित । ब्रह्म परात्पर पूर्ण भरित । समरस जाणिजे ॥२॥ एकाजनार्दनीं ब्रम्ह । प्राप्तीलागीं हेंचि वर्म । सद्गुरूचें पादपद्म । दृढ भावें धरावें ॥३॥

३०९०. निरालंब सहज माय पहातां कैसें । सबाह्य अभ्यंतर व्यापुनी पूर्ण अखंड दिसे । लक्षीं वो अलक्ष पाहतां देहीं देह न दिसे । निर्गुण गुणासी आलें अवघें ब्रम्हचि दिसे ॥१॥ ऐसा हा व्यापकु हरी आहे सर्वांठायीं । ज्ञानांजन लेऊनि पाहे देहींच्या देहीं ॥ध्रु०॥ पिंड ब्रम्हांड व्यापुनी अतित कैसा । आदि अंत ज्याचा न कळे श्रुति मुरडल्या कैशा । नेति नेति शब्द बोलती हरी अगाध ऐसा । म्हणवोनि गुरुमुखें दृढ विश्वास धरीं ऐसा ॥२॥ प्रसिद्ध आत्मा देखोनि विरालें मन । मनचि उन्मन जालें तेथें कैचें ज्ञान । ज्ञान ध्यान हेंही न कळे अवघा जनार्दन । एका-जनार्दनीं शरण कायावाचामनें जाण ॥३॥

३०९१. वेद वदे ब्रह्म एक । स्वानुभवें तैसेंच देख ॥१॥ हा वेदाचा गौरव । कोण घेतो अनुभव ॥२॥ वेद ब्रम्हस्थिती । कोण प्रति-पाद्य करिती ॥३॥ वेदीं ब्रम्हाचें ब्रम्हपण । शरण एकाजनार्दन ॥४॥

३०९२. वेदवचनें सुतक पावे । ब्रह्म म्हणतां ब्रह्म नव्हे ॥१॥ वेद न कळेचि साचार । देहबुद्धि अविचार ॥२॥ सकळ ब्रह्म पैं अद्वैत । वेद परिसोनी ना तुटे द्वैत ॥३॥ श्रुति सांगती परमार्था । हिंसा न करावी सर्वथा ॥४॥ संकल्प नाशी तो संन्यासी । तेथें तों कल्पना कायसी ॥५॥ वेद बोले सर्वांठायीं । एकावांचुनी दुजें नाहीं ॥६॥ एकाजनार्दनीं बोधु । नाहीं तंव न कळे वेदु ॥७॥

३०९३. नाहीं नामरूप गुण कर्म । पहातां अवघें परब्रह्म ॥१॥ पिंडीं आणि ब्रह्मांडीं । भरला असे नवखंडीं ॥२॥ रिता नाहीं कोठें ठाव । जिकडे पाहे तिकडे देव ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाव । अवघा माझा गुरुराव ॥४॥

३०९४. **मी ब्रह्म जाहलों म्हणे** अंतरीं ब्रह्म नव्हे ऐसें कांहीं। ब्रह्माविण अनु न दिसे कोठें तितुकें ब्रह्म पाही ॥१॥ होय नाहीं ऐसा संशयचि नाहीं निश्चयेंसी तेंचि आहे। आहे तेंचि ब्रह्म नाहीं तेंचि ब्रह्म अवघेंचि ब्रह्म पाहे ॥२॥ वर्णाश्रम धर्म साचार मानुनी यथाविधि आचरती। स्वमताचा देहीं अभिमान धरुनी पृथक् पृथक् वाद करिती ॥३॥ पाषांडाच्या बळें होताती तोंडागळे भेदें साच हें आम्ही नाहों म्हणती। सर्वदा तरी ब्रह्म आहे ऐसें न कळे तयांप्रती ॥४॥ जळें शीलवण वेगळें दिसे परि वेगळें नाहीं जाण। तैसें आदिमध्य अंतीं ब्रह्मचि असे तेथें कैंचें न्यून पूर्ण ॥५॥ कर्ता कार्य कर्म अभिन्न तेथें बद्ध आणि मुक्त कवण। एकाजनार्दनीं ऐक्यपणें मुळींच नाहीं भिन्न ॥६॥

३०९५. **ज्या सुखासी नाहीं अंत**। तें सुख पाहे हृदयांत ॥१॥ सुख सुखाची मिळणी करुनी। घेई आपुले मनीं ॥२॥ सुखें सुखाअनुभव। हाचि ब्रह्मविद्येचा भाव ॥३॥ सुखें सुखाची मांडणी। शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

३०९६. **ब्राह्मण क्षत्रिय वैश्य शूद्र वर्ण चारी**। हें स्थान मान निर्धारी तो मी ॥१॥ ब्रह्मचारी गृहस्थ संन्यासी वानप्रस्थ। आश्रम धर्म समस्त नव्हें मी ॥२॥ बावन मात्रा चौदा चक्रें सहा शत एकविस हजार। स्थान मान पवित्र नाहीं मज ॥३॥ स्थूळ सूक्ष्म कारण महाकारणाचें ज्ञान। चहूं देहांचें बंधन नाहीं मज ४ ओहं सोहं दोन्ही वेगळा यापासुनीं। चहूं मुद्रेचे ध्यानीं नाहीं गा मी ॥५॥ या सकळातें जाणता विरळा पैं पहातां। एकाजनार्दनीं तत्त्वतां निजबोध तो मी ॥६॥

३०९७. **ज्यासी आत्मलाभ झाला**। त्याचा देह प्रारब्धें वर्तला। कायावाचामनें आपुला। व्यापार करताती ॥१॥ हातें हाणितलें तोंडावरी। तेथें इंद्र अग्नि झुंझारी। पैं शून्य बोले परस्परीं। अग्नीसी इंद्र ॥२॥ हात नमस्कारी चरण। तेथें सुसरी ते झालें इंद्रियमन। हाता त्वचेसी केलें मर्दन। तो वामन वायु ॥३॥ शिश्न मुखामाजी मुतती। तेथें भांडती वरुण प्रजापति। तेथें नैर्ऋत्य

वसती । अश्विनी देवो ॥४॥ कीं मुखीं गालीप्रदान । तें ऐको पैं श्रवण । तेथें दिशा आणि अन्न । भांडती पैं ॥५॥ कीं तापलें नेत्रींचे पाती । तेजें सूर्यासूर्य भांडती । ऐसें इंद्रियें वर्तती । आपआपुले परि ॥६॥ ऐसा विवेक ज्यासी कळला । त्याचा कामक्रोध भस्म झाला । तेणें शांतीचा रोंविला । ध्वज स्तंभु ॥७॥ त्याचा विवेक करुनी । तो वर्ते जनीं वनीं । परि आत्मसुखाचा धनी । झाला तोचि एक ॥८॥ एकाजनार्दनें या विवेकें । राज्य केलें भीष्में जनकें । भिक्षुका आत्मसुखें । पावलें तेणें ॥९॥

३०९८. भगवद्भावो सर्वांभूतीं । हेंचि ज्ञान हेचि भक्ती । विवेक विरक्ती । याचि नांवें ॥१॥ हें सांडूनि विषयध्यान । तेंचि मुख्यत्वें अज्ञान । जीवींजीवा बंधन । येणेंचि दृढ ॥२॥ आठव तो परब्रह्म । नाठव तो भवभ्रम । दोहींचें निजवर्म । जाण बापा ३ आठव विसर चित्तीं । जेणें जाणिजेती । तेचि एक निश्चिती । निजरूप ॥४॥ स्मरण तेचि निजमुक्ती । विस्मरण तेचि अधोगती । ऐसें पुराणें गर्जती । बाह्या उभारुनी ॥५॥ एकाजनार्दनीं । सहज निजबोधनीं । सबाह्याभ्यंतरीं । पूर्ण परमानंद ॥६॥

३०९९. लोह तांबें सोनें । रुपें माती पाषाण । टवाळीं भिन्न भिन्न । निर्मित होती ॥१॥ वाती स्नेह भरती । पदार्थ वेगळे दिसती । परि तयामाजी ज्योति । असे एकरूप ॥२॥ तैसे अठरा वर्ण । अंत्यजादि ब्राह्मण । मेरु मशक धरून । भरले जीव ॥३॥ यांचें शरीर भिन्न । आत्मा एक परिपूर्ण । नामरूप जाती वर्ण । नाहीं तेथें ॥४॥ आत्मा स्वयंप्रकाश ज्योति । जे ज्योति ती सूर्या म्हणती । ती तूर्या ज्ञान शक्ति । ईश्वराची असे ॥५॥ एकाजनार्दनीं शरण । उजळलें आत्मज्ञान । पदार्थ जाती जळून । क्षणमात्रें ॥६॥

३१००. ऐसी मी मी करतां । अज्ञानाची अहंता । तेव्हां तैसी ईश्वरसत्ता । वर्तू लागे १ सज्ञान अज्ञान । दोघे अदृष्टाधीन । साधुत्वें वर्ते सज्ञान । अज्ञानी अहंकर्ता ॥२॥ अदृष्टाधीन देह । त्यांत ज्ञान मुरुनी जाय । मग द्रष्टा होउनी पाहे । जग ब्रह्मरुप ॥३॥ तेथें निंदा आणि स्तवन । हरपले दोष गुण । ऐसें एकाजनार्दन । सांगतसे ४

३१०१. **शाब्दिक शब्दाचा करिती कंटाळा** । द्वेषाचा उमाळा अंगीं वसे ॥१॥ शब्द ब्रह्मज्ञानें फुगविती अंग । वाउगाची सोंग गर्व वाहाती ॥२॥ सर्वां भूतमात्रीं शब्द तो संचला । न कळे तयाला शब्द भेद ॥३॥ एकाजनार्दनीं शब्दाचा भेद । न कळे प्रसिद्ध ज्ञानीयासी ॥४॥

३१०२. **ज्ञानाभिमान विश्वामित्रा** । रंभे मागें जाला कुत्रा ॥१॥ ज्ञानाभिमान दुर्वासासी । ह्मणोनि शांपी अंबऋषी ॥२॥ ज्ञानाभिमान ब्रह्मीयासी । ह्मणोनि चोरिलें गाईवत्सांसी ॥३॥ ज्ञानाभिमान नको देवा । एकाजनार्दनीं देईं सेवा ॥४॥

३१०३. **नग घडतां सोनें साचें** । न घडतां सोनेंपण न वचे ॥१॥ मेघापूर्वीं शुद्ध गगन । मेघ सबाह्य गगनीं जाण ॥२॥ कुल्लाळ जें भांडें घडीत । त्यासी मृत्तिका नित्य व्याप्त ॥३॥ सागरीं जे जे उपजे लहरी । तैसा व्यापक श्रीहरी ॥४॥ जन तोचि जनार्दन । एकाजनार्दनीं व्यापक पूर्ण ॥५॥

३१०४. **जैशी फांशाची गति पडे** । तैसा सोंगटीं डाव पडे । त्याचें कर्तृत्व वाडें । फांशाधीन ॥१॥ झाला देखणा परी । उगला वर्तू लागे शरीरीं । तैसी शक्ति ईश्वरीं । भूतें चळती ॥२॥ अदृश्य गतीनें वर्तती । तेथें ईश्वराची शबल शक्ति । तेथें आणिकांची मति कांहीं न चाले ॥३॥ यालागीं प्राचीनाधीन । ब्रह्माविष्णु रुद्र पूर्ण । यांचें कार्यभूत जाण । सृष्ट्यादिक ॥४॥ एकाजनार्दनीं जाण । बाधक अदृश्य शक्ति जाण । जैसें ज्याचें प्राचीन । तैसे ते वर्तती ५

३१०५. **हेचि वेदोक्ति निजसार** । आत्मा अविनाश साचार ॥१॥ नाहीं जन्ममरणाचा धाक । बोले शुद्ध बुद्ध ऐसा वेद ॥२॥ श्रुतिशास्त्र तेही वदती । आत्मा अविनाश म्हणती ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाहीं मरण । मग कैंचें देहींचें स्फुरण ॥४॥

३१०६. **सागरींची लहरी** । मी एक ह्मणे सागरीं । तैसा तुझा तूंची तुजवरी । एकदेशी ॥१॥ शुद्ध आणि शबल । तूंचि एक सकळ । औटहात केवळ । ते तंव कल्पना तुझी ॥२॥ डोळे झांकून किती पहासी आतौतें । बाहेर न करी ते वोस पाहूं ॥३॥ सबाह्य

संमतु असतां वाडेंकोडें । एक देशी थोडें कल्पनेसाठीं ॥४॥ लेंकुराचे खेळणीं। दिवसा ह्मणती जाली रजनीं। उठती लटिके निजोनी। आतां उदयो जाला ॥५॥ तेथें अखंड प्रकाश पाहो । उदयो अस्त दोन्ही वावो । तैसा भावो आणि अभावो । एकाजनार्दन चरणीं ६

३१०७. मी तूं ऐसी परी । जैसे तरंग सागरीं ॥१॥ दोहींमाजी एक जाणा । कृष्ण द्वारावती राणा ॥२॥ तंतु वस्त्र दोनी एक । तैसें जगासी व्यापक ॥३॥ देवभक्त ऐसी बोली । भ्रांति निरसेनाशी जाली ॥४॥ सरितां सागरीं मिनल्या । तैसें होय भ्रांति गेल्या ॥५॥ एकाजनार्दनीं कृपा । भ्रांति कैसी जगीं पहा पां ॥६॥

३१०८. जागृतीं स्वप्न सुषुप्तीं । तिही अवस्थातें प्रकाशिती १ जे जागृतीतें जागले । तेचि स्वप्नातें चेईले ॥२॥ क्षणें जागृती क्षणें सुषुप्ती । क्षणें एक स्वप्नाचि प्रतीति ॥३॥ सर्व दिसे तितुकें मिथ्याभूत । एकाजनार्दनीं शाश्वत ॥४॥

३१०९. देहीं कैंचें सुख कैंचें दुःख । कैंचा बंध कैंचा मोक्ष ॥१॥ देहीं कोण देव कोण भक्त । कोण शांत कोण अशांत ॥२॥ देहीं कैंची क्रिया कैंचें कर्म । देहीं विराले धर्माधर्म ॥३॥ देहीं कैंचें शास्त्र कैंचा वेद । कैंची बुद्धि कैंचा बोध ॥४॥ एकाजनार्दनीं देह । ब्रह्मीं ब्रह्म होत आहे ॥५॥

३११०. अहारे अभाग्या काय केलें । फुकट नरदेह गमाविलें ॥१॥ भजें भजें रामकृष्ण वासुदेवा। वाउगा सांडोनी देईं हेवा ॥२॥ मूळ संकल्प तोडोनियां टाकीं । अहंकार ममता वासना उपाधि शेखीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं टाकुनी परता होय। वाचे सदा गाय वासुदेव॥४॥

३१११. प्रपंचाचें भान । आहे मृगजळासमान ॥१॥ नाथिलेंचि सत्य दिसे । सत्य आहे तें आभासे ॥२॥ मृगजळीं उत्पत्ति नाहीं । पाहतां अवघें मिथ्या पाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । मिथ्या अवघे देह जाण ॥४॥

३११२. स्वप्नीं दिसे स्वयेंचि नासे । तैसें काल्पनिक जग भासे ॥१॥ मुळींच मिथ्या मृगजळ । त्यामाजी नसे शीतळ जळ ॥२॥ पिंपळावरुनी मार्गु आहे । ऐकोनी वृक्षा वेंघों जाये ॥३॥ ऐसे अभागी

पामर । न कळे तयांसी विचार ॥४॥ ह्मणोनी शरण जनार्दनीं । एकाजनार्दनीं एकपणीं ॥५॥

३११३. मृगजळाचे डोहीं निःशेष जळ नाहीं । यापरी माया समूळ मिथ्या पाहीं ॥१॥ माया नाहीं माया नाहीं । जगचि ब्रह्मरूप पाही ॥२॥ दोराचें सर्पत्व जिताची मेलें । मायेची बद्धता तुजचि तुझेनी बोलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहतां चैतन्यघन । बद्धता मुक्तता समूळ मिथ्या जाण ॥४॥

३११४. मृगजळ जेथें नसे । तेथें वसे कोरडें ॥१॥ ऐसा ध्यावा अनुभव । पदोपदीं भाव जीवासी ॥२॥ जें दिसे तें नासे । ऐसें असे सर्वत्र ३ यापरी जाणावें मिथ्यापण । शरण एकाजनार्दन ४

३११५. मृगजळीं पहातां दिसतसे जळ । परि तें कोरडेंची केवळ ॥१॥ तेवीं दिसे जगदाभास । अवघा मिथ्या साभिलाष ॥२॥ जेथें मिथ्या द्वैत भाविक । पहातां जनार्दनची एक ॥३॥ तरंग हरपलें पाणी । शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

३११६. दोराअंगीं जैसा नसता सर्प दिसे । मिथ्या देह तैसा वस्तुवरी आभासे ॥१॥ देह मी नव्हें देह मी नव्हें । देह मी नव्हें माझेनी अनुभवें ॥२॥ घटीं वर्तुळ आकाश परि तें महदाकाश । विकारवंत देहचैतन्य विलास ॥३॥ एकाजनार्दनीं दो नांवीं एक । देह झाला मेला समूळ मिथ्या देख ॥४॥

३११७. आकाशापासोनी वायु झाला । तो गगनावेगळा नाहीं गेला ॥१॥ अग्निपासुनी जळाचा अंशु । जळापासुनी पृथ्वीप्रकाशु ॥२॥ तैसें कार्य आणि कारण । परस्परें अभिन्न जाण ॥३॥ जेवीं तंतु आणि पटु । दोन्ही दिसती एकवटु ॥४॥ साखरेचे नारळ केले । परि साखरत्वा नाहीं मुकले ॥५॥ जेवीं का पृथ्वी मृत्तिका । मृत्तिकेचें भांडें देखा ॥६॥ ऐसें कार्य कारण विशेष । एकाजनार्दनीं निजदास ॥७॥

३११८. वांझेचिया बाळा बागुलें ग्रासिलें । तैसें मिथ्या देह कळिकाळें ग्रासिलें ॥१॥ नेणा नवलावो जाणा ब्रह्म भावो । देहींचा संभव समूळ मिथ्या ॥२॥ जळगार पाषाण तें जैसें जीवन । साकार

देह तैसा ब्रह्मार्पण ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकत्व पाहीं । देह विदेह दोन्ही समूळ तेथें नाहीं ॥४॥

३११९. **अष्टही दिशा पूर्ण भरला देव** । मा पूर्व पश्चिम भाव तेथें कैंचा ॥१॥ पाहे तिकडे देव व्यापुनी भरला । रिता ठाव उरला कोठें नाहीं ॥२॥ समाधी समाधान मनाचें उन्मन । मी देवा भिन्नपण नाहीं नाहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकपणासाठीं । देव पाठीं पोटीं भक्तामागें ॥४॥

३१२०. **अष्टदिशीं व्यापक नारायण** । तेथें नाहीं पूर्व पश्चिमेचें भान ॥१॥ पहा कर्माची राहाटी उफराटी । सर्व व्यापक संकल्प ह्मणती उठाउठी ॥२॥ एको विष्णु म्हणतां भेद उरला नाहीं । भेदभावें पाहाती सर्वांठायीं ॥३॥ भेदाभेद टाकुनी देईं वेगें । एकाजनार्दनीं शरण रिघे ॥४॥

३१२१. **साकर दिसे परि गोडी न दिसे** । ते काय त्या वेगळी असे ॥१॥ तैसा जनीं आहे जनार्दन । तयातें पहावया सांडीं अभिमान ॥२॥ कापुराअंगीं परिमळु गाढा । पाहतां उघडा केविं दिसे ३ पाठपोट जैसें नाहींच सुवर्णा । एकाजनार्दनीं यापरी जाणा ॥४॥

३१२२. **भजतां भजन एकाजनार्दन** । ब्रह्म परिपूर्ण सर्व एका॥१॥ सांडूनि वासना भजतां भजन । ब्रह्म परिपूर्ण सर्व एक ॥२॥ विषयवासना त्यागितां संपूर्ण । ब्रह्म तें संपूर्ण सर्व एक ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकत्व भाव । तेथें नांदे देव संदेह नाहीं ॥४॥

३१२३. **जैशी देहापाशीं छाया** । तैशी दिसे मिथ्या माया ॥१॥ आत्मा शुद्ध काया मळीन । काया जड आत्मा चिद्घन ॥२॥ जीव अलिप्त माया गुणीं । मायावेष्टन जीवालागुनी ॥३॥ एकाजनार्दनीं शिव । सदा असे स्वयमेव ॥४॥

३१२४. **ऐसा ज्याचा एक भाव** । तेथें नाहीं द्वैता ठाव ॥१॥ द्वैत अद्वैत हारपलें । अवघें एकरूप जाहलें ॥२॥ संकल्प विकल्प विराला । अवघा देहीं देव जाहला ॥३॥ एकाजनार्दनीं ठाव । स्वयमेव भरला देव ॥४॥

३१२५. **परमात्मा एकला एक** । एकपणें तोची अनेक ॥१॥

तेथें जाती विजाती नाहीं देखा। महासुखा सुखपात्र ॥२॥ ह्मणे जनार्दनाचा एका। आत्मा सारिखा सर्व देहीं ॥३॥

३१२६. **आत्मा केवळ एकला एक** । तेथें सुखदुःख कैंचें ॥१॥ आत्मा सुखदुःखावेगळा। हें तों न कळे कळा तयाची ॥२॥ म्हणे जनार्दनाचा एका। आत्मा देखा सर्वघटीं ॥३॥

३१२७. **घटामाजी घालिजे अमृत** । अथवा घालिजे खात मूत ॥१॥ घट घाई करितां चूर। आकाशासी नुमटे चीर ॥२॥ घट फोडुनी केला नाश। आकाश तैसेंची अविनाश ॥३॥ तेवीं देह नश्वर जाण। एकाजनार्दनीं परिपूर्ण ॥४॥

३१२८. **घटामाजी जीवन घालितां** । अभ्र दिसों लागे सर्वथा ॥१॥ घट फुटलिया जाण। अभ्र न नासेचि पूर्ण ॥२॥ घटाकार देहस्थिती। जाणावी पां त्वां निश्चितीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण। सबाह्य आत्मा परिपूर्ण ॥४॥

३१२९. **देहीं असोनि देहातीत** । भूतीं भूतात्मा भगवंत ॥१॥ भिन्न खाणी भिन्नाकार। चिदात्मा हा निर्विकार ॥२॥ एक निश्चयो नाहीं चित्तीं। एकाजनार्दनीं वांयां भक्ती ॥३॥

३१३०. **वांयां वांयां शिणती साधक जन** । साधन तितुकें ज्ञानघन। साध्य साधन मानितां भिन्न। निजात्म पूर्ण नव्हती ॥१॥ साखरेवेगळी पाहतां गोडी। पाहों म्हणती ते बुद्धि कुडी। साखर अवघी गोड धाकुडी। आत्म निरवडी जग तैसें ॥२॥ साधनी साधूं आत्मयासी। ऐसें ह्मणती ते परम पिसी। आत्मा प्रकाशी साधनाशीं। तो केवीं त्यासी आकळे ॥३॥ एक ते मंत्र उपदेशिती। जपू करावा नेणों किती। जेणें होय निजात्मप्राप्ती। ते मंत्रयुक्ती न कळे ॥४॥ मंत्रीं मंत्रामाजी अक्षर। ॐ नमः इत्यादि उच्चार। अक्षरीं अक्षर चिन्मात्र। मंत्र साचार परब्रम्ह ॥५॥ पाठका साधन वेदपठण। अक्षर उच्चार स्वर वर्ण। कोरडी वाची तोंड पाठण। नव्हे बोळवण कामक्रोधा ॥६॥ वेदमूळ तो ॐकार। तोचि परब्रम्ह साचार। अकार उकार मकार। वेद चिन्मात्र पठणेसी ॥७॥ शास्त्र श्रवण साधन शुद्ध। देहाभिमानें केलें विरुद्ध। युक्ति प्रयुक्तीचे वोध।

अति विवाद पंडितीं ॥८॥ शास्त्र तितुकें ज्ञान संपन्न । जे जे युक्ति ते केवळ ज्ञान । शास्त्रामाजी जाणपण । तेंचि ब्रह्मपूर्ण श्रवणार्थें ९ प्रल्हादा साधन केवळ हरी । हरी सर्वांगें विघ्न निवारी । अनामा भक्त वचनें करी । नर केसरी होऊन ठेला ॥१०॥ जैसा जैसा भक्तांचा पैं भावो । तैसा तैसा भाळे देवो । भावें वाचूनियां पाहो । होय अभावो देवाचा ॥११॥ ऐसें साध्य तेंचि साधन । ज्ञेय तोंचि वृत्तिज्ञान । ध्येय तेंचि होय ध्यान । समाधान गुरुवाक्यें ॥१२॥ जें जें विषयांचें गोडपण । ते ते गोडी चैतन्यघन । विषयींविषय ब्रम्हपूर्ण । इंद्रिय स्फुरण चिन्मात्र १३ जेथ जो ह्मणविसी अज्ञान । अज्ञाना देखणें तो ज्ञानघन । आह्मी नेणों ज्ञानाज्ञान । तो ब्रम्हपूर्ण सहजेंचि ॥१४॥ एका पाहतां एकपण । जन तोचि जनार्दन । एका जनार्दना शरण । जग संपूर्ण परब्रह्म ॥१५॥

३१३१. चौ देहांचा पूर्णघट । त्याचा अवघा बोभाट ॥१॥ माझें माझें ह्मणती वेडे । घट भरला रिता फुडें ॥२॥ ऐसे भांबावले देहा । दिवसां नागविले पहा ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूर्ण घट । एक नांदे उघड प्रगट ॥४॥

३१३२. फुटलिया घट । नसे जीवन प्रगट ॥१॥ घटामाजी जिवन । घट फुटतां नसे जाण ॥२॥ घटामाजी आकाश । आकाश घटेंचि न नासे ॥३॥ एकाजनार्दनीं मिथ्या । घट विरालिया सत्या ॥४॥

३१३३. व्यापक स्थापक सर्वदेशीं भरला । पाहतां तो भला पंढरीये ॥१॥ असोनियां नसे नसोनियां असे । योगिया हृदयीं वसे दृष्टी न पडे ॥२॥ एकाजनार्दनीं भूवैकुंठनायक । उभा असे सम्यक विटेवरी ॥३॥

३१३४. जेथोनि त्रिपुटीचें विंदान । दृश्य द्रष्टा आणि दरुशन १ अध्यात्म अधिभूत असतां पाही । अधिदैव सूर्य जेथें नाहीं ॥२॥ अध्यात्म अधिदैव दोन्ही आहे । अधिभूत दृश्य दरुशन पाहे ॥३॥ जेथें दृश्याचें दरुशन । तेथें एकाजनार्दन ॥४॥

३१३५. सूर्य आहे डोळा नाहीं । तेथें पाहणें न चले कांहीं ॥१॥ सूर्य आणि दृष्टी दोन्ही आहे । परि दृश्य पाहणें नाहीं होय ॥२॥ सूर्य प्रकाशी रूपासी । एकाजनार्दनीं स्वरूपासी ॥३॥

३१३६. **उदकीं साखर पडत ।** विरोनी उदका गोड करीत ॥१॥ तेथें हेतूसी नाहीं ठावो । निमाला भाव आणि अभावो ॥२॥ सांडोनी मीपणासी । खेव दिधला समरसीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । एकपणें एकचि जाण ४॥

३१३७. **पंचभूतांचें हें शरीर खरें ।** निर्माण तें बरें केलें देवें ॥१॥ पृथ्वी आप तेज वायु हें आकाश । याचा हा सौरस आत्माराम २ एकाजनार्दनीं पंचभूत आत्मा । सर्व परमात्मा नेणती ते ३

३१३८. **जगाचिये देहीं नांदतो आपण ।** तरी करतें कर्म परियेसा ॥१॥ जीव शिव दोन्ही शरीरीं नांदती । कर्म धर्म स्थिती तया हातीं ॥२॥ शिव तो उपाधी वेगळाचि वसे । कामक्रोध पिसें जीवालागीं ॥३॥ लिगाडाचे मिसें जीवासी बंधन । एकाजनार्दनीं जाण शिव मुक्त ॥४॥

३१३९. **एका देहामाजी दोघे पैं वसती ।** एकासी बंधन एका मुक्त गती ॥१॥ पहाहो समर्थ करी तैसें होय । कोण त्यासी पाहे वक्र दृष्टी ॥२॥ पापपुण्य दोन्ही भोगवी एका हातीं । ऐशी आहे गती अतर्क्य ते ॥३॥ एकाजनार्दनीं जनीं जनार्दन । तयासी नमन सर्वभावें ॥४॥

३१४०. **जाणीव फेडा जाणीव फेडा ।** जाणिवेनें वेडा लावियेलें ॥१॥ नेणपणें मज होता जो भाव । जाणिवेनें कैसें मज नागविलें ॥२॥ नेणपणें मी सर्वांसी मानीं । जाणीव येतां कोण्हा न मानीं ॥३॥ जाणीव नेणीव नेणोंचि कांहीं । एकाजनार्दनीं लागला पायीं ॥४॥

३१४१. **माझा देहीं असतां डोळा ।** काय जालेंरे गोपाळा ॥१॥ माझा डोळा गिवसोनी दीजे । मी पाऊल न सोडीं तुझें ॥२॥ डोळा मुराला डोळियांत । कवण जाणे तेथील मात ॥३॥ एकाजनार्दनीं अचलीळा । पाहतां त्रैलोक्य जाहला डोळा ॥४॥

३१४२. **मीच देवो मीच भक्त ।** पूजा उपचार मी समस्त ॥१॥ हीच उपासना भक्ती । धर्म अर्थ सर्व पुरती ॥२॥ मीच गंध मीच अक्षता । मीच वाहें मीच पुर्ता ॥३॥ मीच धूप मीच दीप । मी माझें देख स्वरूप ४ मीच माझी करी पूजा । एकाजनार्दनीं नाहीं दुजा ५

३१४३. **मी तो स्वयें परब्रह्म** । मीचि स्वयें आत्माराम ॥१॥ मी तों असें निरुपाधी । मज नाहीं आधिव्याधी ॥२॥ मी तो एकट एकला । द्वैतभाव मावळला ॥३॥ मजविण नाहीं कोणी । एका शरण जनार्दनीं ॥४॥

३१४४. **ब्रह्मीं स्फुरे जें स्फुरण** । शुद्ध सत्वाचें लक्षण । तो तूं लक्षी लक्ष्यातीत । परिपूर्णरे ॥१॥ कान्हू सच्चिदानंदु शब्द अरुतारे । त्याही परता तूं निजानंदुरे ॥२॥ जेथें नाहीं गुणागुण । नाहीं कार्यासी कारण । तो तूं गुणीं गुणातीत । परिपूर्णरे ॥३॥ एका एकी जनार्दन । भेद भाष्य वचन । तो तूं शब्दाशीं गिळून । राहिलासीरे ॥४॥

३१४५. **सर्व देशीं सर्व जिवीं तो हरी** । सर्वांठायीं सर्व भावें सर्व मुरारी ॥१॥ सर्व गांवीं सर्व रूपीं भरुनी उरला । सर्व व्यापक सर्वभूतीं तो व्यापला ॥२॥ सर्व आदि सर्व अंतीं सर्वीं सर्व भावो । एकाजनार्दनीं देखा देवाधिदेवो ॥३॥

३१४६. **झाली संध्या संदेह माझा गेला** । आत्माराम हृदयीं शेजे आला ॥धु०॥ गुरुकृपा निर्मळ भागिरथी । शांति क्षमा यमुना सरस्वती । असीपदें एकत्र जेथें होतीं । स्वानुभव स्नान हें मुक्त स्थिति ॥१॥ सद्बुद्धीचें घालूनि शुद्धासन । वरी सद्गुरूची दया परिपूर्ण । शमदम विभूती चर्चुनी जाण । वाचे उच्चारी केशव नारायण ॥२॥ बोध पुत्र निर्माण झाला जेव्हां । ममता म्हातारी मरोनि गेली तेव्हां । भक्ति बहिण धांऊनि आली गांवा । आतां संध्या कैशी मी करूं केव्हां ॥३॥ सहज कर्में झालीं तीं ब्रह्मार्पण । जन नोहे अवघा हा जनार्दन । ऐसें ऐकतां निवती साधूजन । एकाजनार्दनीं बाणली निज खूण ॥४॥

३१४७. **माझ्या देहाचें देहपण** । नागविता नारायण ॥१॥ माझें मीपण पाडिलें वोस । वांयां कां मज ठेविला दोष ॥२॥ जेथें मीपण जालें वाव । तेथें करतेपणाचा ठाव ॥३॥ एकाजनार्दनीं अभिमान । सांडोनियां झाला लीन ॥४॥

३१४८. **तुझें तुझ्या ठायीं तुजचि शुद्धि नाहीं । मी मी म्हणसी काई न कळे तुज** ॥१॥ मीपण ठेवित्तां ठायीं तूंचि ब्रह्म पाही । इतर

साधन कांहीं न लगे येथें ॥२॥ मीपण तत्त्वतां साच जेथें अहंता। एकाजनार्दनीं तेचि ते निजात्मता ॥३॥

३१४९. **कानावाटे मी नयनासी आलों**। शेखीं नयनाचा नयन मी जाहलों ॥१॥ दृष्टिद्वारा मी पाहें सुष्टी। सृष्टि हारपली माझे पोटीं ॥२॥ ऐसें जनार्दनें मज केलें। माझें चित्ताचें जीवपण नेलें ३ एकाजनार्दनीं जाणोनि भोळा। माझा सर्वांग जाहला डोळा ॥४॥

३१५०. **आम्हा येणें ना जाणें जिणें ना मरणें**। करणें ना भोगणें पापपुण्य ॥१॥ जैसे असों तैसे आपोआप प्रकाशों। कवणा न दिसों ब्रह्मादिकां ॥२॥ नवल नवल सांगतां सखोल। अनुभवी हे बोल जाणताती ॥३॥ आम्हा कवण पदा जाणें ना कवण देवा भेटणें। आप आपणामाजी राहणें अखंडीत ॥४॥ सत्य कैलास वैकुंठ हे आम्हांमाजी होती जाती। या सकळां विश्रांती आमुच्या रूपीं ॥५॥ चंद्र सूर्य तारा हा पंचभौतिक पसारा। आम्हांमाजी खरा होत जात ॥६॥ इतुकें दिधलें आम्हा गुरुजनार्दनीं। एकाजनार्दनीं व्यापियेली ॥७॥

३१५१. **सात्विकाभरणें रोमासी दाटणें**। स्वेदाचें जीवन येऊं लागे ॥१॥ कांपे तो थरारी स्वरूप देखे नेत्रीं। अश्रु त्या भीतरीं वाहताती ॥२॥ आनंद होय पोटीं स्तब्ध जाला कंठीं। मौन्य वाक्पुटीं धरुनी राहे ॥३॥ टाकी श्वासोच्छ्वास अश्रुभाव देखा। जिरवुनी एका स्वरूप होय ॥४॥ एकाजनार्दनीं ऐसे अष्टभाव। उत्पन्न होतां देव कृपा करी ॥५॥

३१५२. **बोधभानु तया नाहीं माध्यान्ह**। सायंप्रातर्नाहीं तेथें कैंचा अस्तमान ॥१॥ कर्मचि खुटलें करणेंचि हारपलें। अस्तमान गेलें अस्तमाना ॥२॥ जिकडे पाहें तिकडे उदयोचि दिसे। पूर्वपश्चिम तेथें कैंचा भासे ॥३॥ एकाजनार्दनीं नित्यप्रकाशा। कर्माकर्म जाले दिवसा चंद्र जैसा ॥४॥

३१५३. **श्रवणीं ऐकोनी पहावया येणें**। तंव डोळेची जाले देखणें ॥१॥ आतां पाहावें तें काये। जें पाहे तें आपणची आहे २ जें जें देखों जाये दीठीं। तें देखणें होउनी नुठी ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहे लीला। पाहतां पहाणें अवलीळा ॥५॥

३१५४. रतीच्या अंतीं जें होय सुख। सर्वांगीं तें सर्वदा देख १ इंद्रियांविण आहे गोडी । तेथींचा स्वादु कवण काढी ॥२॥ आधींच करणी कैसी यक्षिणी । गोडपणें कैसी देत आहे धणी ॥३॥ एकाजनार्दनीं लागला छंदु । एकपणेंविण घेतला स्वादु ॥४॥

३१५५. पाहतां पाहतां कैसें पालटलें मन । देखणेंची दाविलें चोरुनी गगन ॥१॥ आनंदें जनार्दना लागलों मी पाया । गेली माझी माया नाहींपणें ॥२॥ देखणेंचि केवळ दिसताहे सकळ । सुखाचें निष्फळ वोतिलें जग ॥३॥ एकाजनार्दनीं निमाला एकपणें । मोहाचें सांडणें माया घेउनी ॥४॥

३१५६. ताट भोक्ता आणि भोजन । जो अवघाचि झाला आपण ॥१॥ भली केली आरोगण । सिद्ध स्वादुचि झाला आपण ॥२॥ कैसी गोडी ग्रासोग्रासीं । चवी लागली परम पुरुषीं ॥३॥ रस सेवितां स्वमुखें । तेणें जगदुदर पोखे ॥४॥ संतृप्त झाली तृप्ती । क्षुधेतृषेची झाली शांति ॥५॥ एकाजनार्दनीं तृप्त झाला । शेखीं संसारा आंचवला ॥६॥

३१५७. मारग ते बहु बहुत प्रकार । प्रणव विचार जयापरी ॥१॥ आदि अंतु नाहीं मार्गाची ग्वाही । साधनें लवलाही वांयां पंथें ॥२॥ जया जी भावना तोचि मार्ग नीट । परी समाधान चित्त नोहे तेथें ॥३॥ एकाजनार्दनीं संतमार्ग खरा । येर तो पसारा हाव भरी ॥४॥

३१५८. शय्याशयन आणि शेजार । तें अवघेंचि जालें शरीर ॥१॥ कैसें निज घेतसे निजें । निज देखोनी समाधी लाजे ॥२॥ जागृती जागे निजे । स्वप्न सुषुप्तीचे निजगुजें ॥३॥ एकाजनार्दनीं निजला । तो निजचि होउनी ठेला ॥४॥

३१५९. सन्मुख देखोनियां भेटी धांवा । तंव दशदिशा उचलल्या खेवा ॥१॥ आतां नवल भेटी दैव । पुढें आलिंगितां सर्वांगीं खेव ॥२॥ आलिंगनीं गगन लोपे । खेव देतां गगन हारपे ॥३॥ एकाजनार्दनीं भेटी भावो । जिण्या मरण्या नुरेची ठावो ॥४॥

३१६०. तळीं हारपली धरा । वरी ठावो नाहीं अंबरा ॥१॥

ऐसा सहजीं सहज निजे। एकाएकपणें विण शेजे ॥२॥ डावे उजवे कानीं। निजे निज कोंदली नयनीं ॥३॥ दिवस निशीं हारपली दोन्ही। एका निजिजे जनार्दनीं ॥४॥

३१६१. पाहूं जातां नारायणा। पहातां मुकिजे आपणा ॥१॥ ऐसा भेटीचा नवलाव। पहातां नुरे भक्त देव ॥२॥ पहातां नाठवेंचि दुजें। तेंचि होइजे सहजें ३ एकाजनार्दनीं भेटी। जन्ममरणा होय तुटी ४

३१६२. मुनीजन साधिती साधनीं। तो हरि कोंदला नयनीं ॥१॥ नवल हो नवल वाटलें। निरखितां निराखितां मनही आटलें ॥२॥ स्थूळ देहीं देह धर्मा। गोष्टी केली हो परब्रह्मा ॥३॥ व्यापला तो एकाजनार्दनीं। पहातां दिसे जनीं वनीं ॥४॥

३१६३. उघडा देव दिगंबर भक्त। दोहींचा सांगात एक जाहला ॥१॥ देव नागवा भक्त नागवा। कोणाची केशवा लाज धरूं ॥२॥ देव निलाजरा भक्त बाजारी। देहा माझारीं उरी नाहीं ॥३॥ उघडें नागवें जाहलें एक। एकाजनार्दनीं देखणें देख ॥४॥

३१६४. भूमी शोधोनी साधिलें काज। गुरुवचन बीज पेरियेलें ॥१॥ कैसें पिक पिकलें प्रेमाचें। सांठवितां गगन टाचें ॥२॥ सहा चारी शिणले मापारी। सकळा नव्हे अद्याप वरी ॥३॥ एकाजनार्दनीं निजभाव। देहीं पिकला अवघा देव ॥४॥

३१६५. मी मी ह्मणतां अवघें मीच मी जालों। तूंपणाच्या बोला लाजूनियां ठेलों ॥१॥ मी ना कोणाचा ना माझें कोण्ही। एकुविण एकु सहज निर्वाणीं ॥२॥ माझें मीपण मजमाजीं निमालें। एकानेक सकळ सहजीं सहज जालें ॥३॥ एकाजनार्दनीं गणीत नवानी येकु। परापरती सारुनी उगला सिद्धांकु ॥४॥

३१६६. मी मी ह्मणतां माझें मीच मी नेणें। चुकलीं रविकिरणें सूर्या धुंडिती ॥१॥ मजलागीं मी तों म्यां भेटावें कैसें। दीपप्रभा पुसे दीपकासी ॥२॥ सबाह्य अभ्यंतरीं गगन सावकाश। तैसें घटाकाश महदाकाशीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकत्वें जन वन। जन आह्मा दिसे जनार्दन ॥४॥

३१६७. भावीं देव कीं देवीं भाव। दोहींचा उगव करुनी

दावा ॥१॥ भाव थोर कीं देव थोर । दोहींचा निर्धार करुनी दावा ॥२॥ जंव जंव भाव तंव तंव देव । भाव नाहीं तेथें देवचि वाव ३ एकाजनार्दनीं भावेंचि देव। लटिकें ह्मणाल तरी हृदयीं साक्ष पहाहो ४

३१६८. **पाहलेंरे मना पाहलेंरे** । बुद्धि बोधें इंद्रिया सम जालेंरे ॥१॥ नयनीं पहातां न दिसे बिंब । अवघा प्रकाश स्वयंभ ॥२॥ एकाजनार्दनीं पहाट । जनीं वनीं अवनीं लखलखाट ॥३॥

३१६९. **कवण देव कवण भक्त** । एक दिसे दोहीं आंत ॥१॥ भक्त ध्यानीं जंव बैसला । पूज्य पूजक स्वयें जाहला ॥२॥ ध्यानीं हारपलें मन । सरलें ध्याता ध्येय ध्यान ॥३॥ एका-जनार्दनीं भाव । देव ह्मणण्या नुरे ठाव ॥४॥

३१७०. **घर सोडोनी जावें परदेशा** । मजसवें देव सरिसा ॥१॥ कडे कपाटेसीवरी । जिकडे पाहे तिकडे हरी ॥२॥ आतां कोणीकडे जावें । जिकडे पाहें तिकडे देव ॥३॥ एका बैसला निरंजनीं । न जाइजे जनीं वनीं ॥४॥

३१७१. **आतां काय पुजूं देवा** । माझी मज घडे सेवा ॥१॥ तोडूं गेलों तुळशीपान । तेथें पाहतां मधुसूदन ॥२॥ अत्र-गंध धूप दीप । तेही माझेंचि स्वरूप ॥३॥ एकाजनार्दनीं पूजा । पूज्य पुजक नाहीं दुजा ॥४॥

३१७२. **कृष्ण चंदन आणिलें** । सकळ वेधिलें परिमळें ॥१॥ तेणें फुटती अंकुर । अंगीं भावाचे तरुवर ॥२॥ खैर धामोडे चंदन। कृष्णवेधें वेधलें मन ३ एका एक हरिख मनीं। वसंत दाटे जनार्दनीं ४

३१७३. **बोलिजे तें नव्हे** । बोलणें तेंही तो आहे । बोला आंतु बाहेर पाहे । पाहतां कवण आहे ॥१॥ हरि हरि हरि हरी । अहं सोहं नुरेचि उरी । आत्मा एक चराचरीं । एकपण नाहीं निर्धारी ॥२॥ दृश्य तो जाला नाहीं । दृश्यमात्रें त्या तेंच पाही। आहे नाहीं ऐसें जें कांहीं। प्रकाशे त्याच्याच ठायीं ॥३॥ एकपणें पाहे अनेक । अनेकीं आहे एक । एक ना नव्हे आणीक । एकाजनार्दनीं तोचि देख ॥४॥

३१७४. **राहातें एक जातें दोनपण** । तेथेंचि नाहीं पा देखणें

॥१॥ एकचि एक बोलतां रे साचें। एक नाहीं तेथें अनेक कैंचें ॥२॥ अनेकीं एक निर्धारितां पाहीं। मुळीं मन ठेवूनियां ठायीं ॥३॥ राहातें जातें दोन्हीही वाव। एकाजनार्दनीं एकचि भाव ॥४॥

३१७५. **भाव भावित भाव** भावित भावित निजभाव भावना। निजबोध जालिया कैंची भाव भावित भावना ॥१॥ भक्ति भावित शक्ति बोधीत शोधीत निजसत्व। भक्तिमुक्ति विरहित बोधिते निजसत्व ॥२॥ मायामोहीत काय कामीते क्षोभती निजक्रोधा। एकाजनार्दनीं एकपणें आणिती निजबोधा ॥३॥

३१७६. **रसने रस भोग्य रसाचा** भोक्ता रस ग्रासीं होय भेटी। रसस्वादाच्या सौरसु तोंची ब्रह्मरसो कृष्णीं पडतसे गांठी ॥१॥ आत्मा कान्हा भोगनिधी। आह्मां सकळा भोग अवघी ॥ध्रु०॥ श्राव्य श्रावक श्रवणा समाधान सहजीं सिद्धचि पाहे। गगन गर्भे सरे गगना अलिप्त शब्दें कोंदाटलें ठायीं राहे ॥२॥ दृष्टि दृश्य नसे दृश्या सबाह्य दिसे दृष्टीविण डोळा पाहे। अरूपाचें रूप अगुणी होउनी देख देखणें- कवण आहे ॥३॥ घ्राणाचें जें घ्राण वासाचा अवकाशु ज्ञप्ती मात्र आहे शुद्ध। गंधाचा गंधु सुवास जीवन दृष्टि भोग सुगंध ॥४॥ देहाचे आंतील कठिण कीं कोंवळें न कळे तेथींचा भावो। आत्मारामीं वृत्ति जडोनी गेली मा सबाह्य रिता नुरेची ठावो ॥५॥ मनाचाही वेगु दिसताहे सवें गुप्तमाजी उभा देवो। ह्मणवोनी मन होतें तें उन्मन जालें पडिला कृष्ण स्वभावो ६ काष्ठ भक्षितां दाहकु काष्ठामाजी असे मंथिलीया काष्ठचि अग्नि। एकाजनार्दनीं कृपा देहींचाचि देहीं मा भोग भोगिता राहे कृष्ण होउनी ७

३१७७. **प्रतिमाचि देवो ऐसा ज्याचा भावो**। तो न करी निर्वाहो आह्मालागीं ॥१॥ असतां सबराभरित बाहेर जो अंतरीं। तो संपुष्टामाझारी ह्मणती देवो ॥२॥ द्वारका पंढरी देवयात्रा करी। सर्वत्र न धरी तोचि भावो ॥३॥ सुक्षेत्रीं पुण्य मा अन्यत्र तें पाप। नवल हा संकल्प कल्पनेचा मतवाद्या ॥४॥ द्वारका पंढरी देवयात्रा करी। येर काय भारी वोस पडे ॥५॥ एकाजनार्दनीं स्वतःसिद्ध असे। विस्मरण स्मरण होत असे नाथिलें तें पिसें ॥६॥

३१७८. स्मरण स्वयाती न लगे ती जपमाळ हातीं । नाठविता चित्तीं स्मरण होय ॥१॥ तैसा देहीं देवो परिसूनि भावो । नाठव तोचि आठवो होत असे ॥२॥ वस्तु वस्तुपणें जडोनि गेली अंगीं । आठवूं तो विसरूं वेगीं जाला वावो ॥३॥ अगाध डोहीं गगन बुडालें दिसे । परि न बुडतांचि असे गगनीं गगन ॥४॥ तैसा देहीं देव असतांचि संचला । ह्मणती हारपला लाज नाहीं ॥५॥ मृगजळाची व्यक्ति जळपणाची प्रतीति । भासत असतां स्थिति मिथ्या जैसी ॥६॥ एकाजनार्दनीं एकपणें निर्वाहो । असतांचि देह वावो देहपणें ॥७॥

३१७९. सर्वांभूतीं दिसे देव । जया ऐसा अनुभव ॥१॥ तया चित्तीं देव वसे । जिकडे पाहें तिकडे दिसे ॥२॥ देव जन देव विजन । देवीं जडलें तन मन ॥३॥ देव घरीं देव दारीं । देव दिसे व्यवहारीं ॥४॥ देव काम देव धंदा । देवीं पावला स्वानंदा ॥५॥ देव मागें देव पुढें । दृष्टी चैतन्य उघडें ॥६॥ माता देव पिता देव । देवरूप स्वयमेव ॥७॥ देव बंधु देव जाया । देवरूप अवघी माया ॥८॥ देव गुण देव निर्गुण । गुणातीत देव जाण ॥९॥ देवाविण कांहीं नाहीं । ऐसी ज्याची दृष्टी पाहीं ॥१०॥ एकाजनार्दनीं देव । सहज चैतन्य स्वयमेव ॥११॥

३१८०. पाहों गेलों देवालागीं । देवरूप झालों अंगीं ॥१॥ आतां मीतूंपणा ठाव । उरला नाहीं अवघा देव ॥२॥ सुवर्णाचीं झालीं लेणीं । देव झाला जगपणीं ॥३॥ घटीं मृत्तिका वर्तत । जगीं देव तैसा व्याप्त ॥४॥ एकानेक जनार्दन । एका जडला एकपणें ५

३१८१. आम्हीं नाहीं कर्म नाहीं उपासना । नाहीं ध्येय ध्याना ठाव जेथें ॥१॥ जाणीव नेणीव भगवंतीं नाहीं । विज्ञान जें तेंही लया जाय ॥२॥ नामरूपा ठाव नाहीं जया ठायीं । ज्ञेय ज्ञाता तेंही नाहीं जेथें ॥३॥ एकाजनार्दनीं आहे एकरूप । सहज स्वरूप नित्य शुद्ध ॥४॥

३१८२. आजीचा सुदीन आम्हा झाला आनंदु । सकळ स्वरूपीं स्वयें देखे गोविंदु ॥१॥ पाहिला गे माय आतां सांगूं मी कैसें । जेथें

जेथें पाहे तेथें तेथें गोविंदु दिसे ॥२॥ पाहता पाहणें तटस्थ ठेलें। सबाह्य अभ्यंतरीं पुरुषोत्तम कोंदलें ॥३॥ यापरी पहातां हरुष होतसे मना। एकाजनार्दनीं धणी न पुरे मना ॥४॥

३१८३. **साधन कांहीं नेणे मी अबळा।** शाम हें रूप बैसलेंसे डोळा। लोपली चंद्रसूर्याची कळा। तो माझा राम जीवींचा जिव्हाळा ॥१॥ राम हें माझें जीवींचें जीवन। पाहतां मन हें झालें उन्मन ॥२॥ प्रकाश दाटला दाही दिशा। पुढेंहि मार्ग न दिसे आकाशा। खुंटली गती श्वासोच्छ्वासा। तो राम माझा भेटेल हो कैसा ॥३॥ यासी साच हो परिसा कारण। एकाजनार्दनीं शरण। त्याची कृपा होय परिपूर्ण। तरीच साधे हें साधन ॥३॥

३१८४. **पातलारे भवगजपंचानन।** निरसूनियां जन झाला जनार्दन ॥१॥ नाभी नाभी नाभी नाभीसी काह्या। नाथिला संसार लटकी ही माया ॥२॥ वचनाचेनि घाये संशय तोडिले। अनेकत्व मोडूनि एकत्व जोडिले ॥३॥ वांझेचा पुत्र कळिकाळाचा वैरी। एकाजनार्दनीं संसार तोडरीं ॥४॥

३१८५. **पहाला तो दीन हरीखाचा आह्मा।** सर्वांभूतीं अभिन्न सदा देखो श्रीरामा ॥१॥ काय सांगूं गोविंदा तुझी आवडी। जनीं वनीं नयनीं नीच नवी गोडी ॥२॥ निमिष्य जैसें वर्ष तैसें आह्मां गोडी। हरिरूप पहातां हरीखे मन बुद्धि वेडी ॥३॥ जन वन मन अवघें जालें जनार्दन। एका एकी पहातां तेथें हारपलें मन ॥४॥

३१८६. **हरिखाची गुढी बोधावा आला।** अहंकार गर्जतु अविवेकु मारिला १ संतोषे विवेक आपआपणिया विसरला। लाजूनि महा हारूप आनंदासी गेला ॥२॥ मारविला क्रोध ममता सती निघाली। तुटला मत्सर शांति सुखें सुखावली ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहतां सहजीं पैं सहजें। स्वराज्य सांग तेथें नाहीं पैं दुजें ॥४॥

३१८७. **वेणुनादाचिया किळा।** पान्हा फुटला निराळा ॥१॥ आर्तभूत जीव तिन्ही। चातक निवाले जीवनीं ॥२॥ स्वानुभवाचे सरिते। जेवीं जीवना दाटे भरतें ॥३॥ एका एक गर्जे घनीं। पूर आला जनार्दनीं ॥४॥

३१८८. **उपवास पडिले भारी** । ती वेदना जाणे हरी ॥१॥ मज जाली नाहीं बाधा । देहीं देखतां गोविंदा ॥२॥ देहींचें दुःख अथवा सुख । भेटों नयेचि सन्मुख ॥३॥ एकाजनार्दनीं सुख । विसरला तहान भूक ॥४॥

३१८९. **पाहतां पाहतां वेधलें मन** । झालें उन्मन समाधिस्था ॥१॥ ऐसा परब्रह्म पुतळा देखिलासे डोळा । पाहिला सांवळा डोळे-भरी ॥२॥ तनु मन वेधलें तयाचे चरणीं । शरण एका एकपणें जनार्दनीं ॥३॥

३१९०. **कल्पित देह काल्पित प्रबंध** । कल्पित षट् चक्रमाळा । कल्पित धारणा कल्पित सुषुम्ना । काल्पित मेरूमंडळरे ॥१॥ कल्पित छांडो काल्पित छांडो । निर्विकल्प वृत्ति मांडो । सहजीं सहज भरपूर भरले । देह विदेह दुरी छांडो ॥ध्रु०॥ काल्पित द्विदळ काल्पित चतुर्दळ । काल्पित अष्टकमळ । काल्पित द्वादश काल्पित षोडश । काल्पित ते सहस्र दळरे ॥२॥ कल्पित श्रीहट कल्पित गोल्हाट । काल्पित औठ पीठ कल्पित भ्रमरगुंफा । कल्पित हंसपद । कल्पित योग अचाटरे ॥३॥ कल्पित शिव कल्पित शक्ति । कल्पित ते निजप्राप्ति । जनार्दनीं निजकल्पयोगें । सहज चैतन्य निज शांतिरे४

३१९१. **खांबसूत्राची बाहुली** । सूत्राआधीन उगली ॥१॥ माझें मीपण नाहीं स्वतंत्र । क्रियाकर्म तें परतंत्र ॥२॥ बाहुलीये नाहीं स्वतंत्रता । तैसा नव्हे कर्म कर्ता ॥३॥ एका एकपणाचें सूत्र । जनार्दन पायीं स्वतंत्र ॥४॥

३१९२. **वेद तो कल्पिक शास्त्र तें शाब्दिक** । पुराण सकळिक बाष्कळाचि ॥१॥ बाहुली तो जीव सूत्रधारी तो शिव । मिथ्याचि हे माव जग सर्व ॥२॥ येथें कैंचा मुक्त मुळींच नाहीं बद्ध । सर्वहि अबद्ध दिसे जें कां ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसी याची खूण । जाणे तोचि धन्य गुरुपुत्र ॥४॥

३१९३. **जेथें निरसोनियां द्वैत ह्मणताती अद्वैत** । त्याहुनी अतीत स्वरूप माझें ॥१॥ तें मी लक्ष्याही लक्ष्य पराचेंही पर । जेथें वेदशास्त्रें लाजोनी गेलीं ॥२॥ गिळोनी अज्ञान निखळ ह्मणतां

ज्ञान । उभयाहुनी भिन्न स्वरूप माझें ॥३॥ सच्चिदानंद प्रतिपादिती वेद । याहुनी अगाध स्वरूप माझें ॥४॥ निरसूनियां कर्म ह्मणती परब्रह्म । याहुनी उत्तम स्वरूप माझें ॥५॥ माया आणि ममत्व निरसुनी शुद्ध सत्त्व । सत्त्वाचें निजसत्त्व स्वरूप माझें ॥६॥ जेथें पद आणि पिंड अभिन्न अखंड । त्याहुनी उदंड स्वरूप माझें ॥७॥ जेथें शुद्ध आणि शबल ह्मणताती केवळ । याहुनी निर्मळ स्वरूप माझें ॥८॥ ब्रह्म स्फुरण स्फूर्तीचि कारण । याहुनी परतें जाण स्वरूप माझें ॥९॥ एकाजनार्दनीं एकपणा अतीत । चित्ताचें अचिंत्य स्वरूप माझें ॥१०॥

३१९४. देव जाला पाठीं पोटीं । तया नाहीं आटाआटी ॥१॥ जेथें जाय तेथें देव । नाहीं भेव सर्वथा २ संसारासी मारुनी लाथा । केला तत्त्वतां देशोधडी ॥३॥ विषयाचें ठेंचिलें तोंड । मोडिलें बंड पांचांचें ॥४॥ जनार्दनाचा एका ह्मणे । देवा पाहणें पाठींपोटीं ॥५॥

३१९५. साचपणें देवा शरण पैं जाती । तया वैकुंठपती विसरेना ॥१॥ जैसी कन्या दूरदेशीं एकटी । रात्रंदिवस संकटीं घोकी मायबाप ॥२॥ पतिव्रतेचें सर्व मन पतिपायीं । तैसा देव ठायीं तिष्ठतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं सज हा अनुभव । जनार्दनें देव दाखविला ॥४

३१९६. नेणतिया ठायीं पाहूं जाय देवा । तों अवघें या केशवा व्यापियेलें ॥१॥ नेणतपण गेलें जाणतपण हरपलें । एकचि उरलें नाम साचें ॥२। पहातां पहाणें पडियेलें ठक । अवघाचि हरीख वोसंडला ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाडियेलें ठक । जाणतां नेणतां सर्वाभूतीं देख ॥४॥

३१९७. जाणती हे कळा हारपोनी गेली । वृत्ती मावळली तयामाजी ॥१॥ पहातां पहाणें हारपोनी गेलें । मी माझें सरलें तयामाजी ॥२॥ अंतर बाहेरी पहातां शेजारीं । शून्याची वोवरी ग्रासियेली ॥३॥ ग्रासियेले तेणें चंद्र सूर्य दोन्ही । एकाजनार्दनीं आनंद झाला ॥४॥

३१९८. सत्त्व रज तम गेलें निरसोनी । दृश्याची लावणी कैशी

झाली ॥१॥ गेलिया माघारी पहातां न दिसे । स्वतः तो प्रकाशे सदोदित ॥२॥ अंतर बाहेरीं पहातां शेजारीं । प्रकाशतां अंतरीं लखलख ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रकाश संपूर्ण । सर्व नारायण बिंबलासे ४

३१९९. चित्त चैतन्या पडली गांठी न सुटे मिठी । संचित कर्मांची झाली आटी उफराटी दृष्टी ॥१॥ कैंचा आठव दृश्याचा । खुंटली वाचा उदय झाला सुखाचा ॥२॥ देह विदेह वाढिलें मी-तूंपणें । एकाजनार्दनीं सहज एकपणें ॥३॥

३२००. देखिलें कंदर्पाच्या बापा । आह्मी नेणों पुण्य पापा ? कैंचें पाप कैंचें पुण्य । देह नामें पडलें शून्य ॥२॥ शून्य ह्मण-ताती बिंदुलें । तेंचि विश्वाकार झालें ॥३॥ एका शून्याचा विस्तारु । जनार्दनीं जगदाकारू ॥४॥

३२०१. ध्येय ध्यातेंविण ध्यान । ज्ञेय ज्ञातेविण ज्ञान ॥१॥ ऐसें जनार्दनाचें ध्यान । साधनाचें निज साधन ॥२॥ साध्य साधनें-विण साधनें । दृश्य द्रष्टत्वेंविण देखिणें ॥३॥ बोल बोलणेंविण बोलणें । एकाएकीं जनार्दनें ॥४॥

३२०२. नेत्राचेनी तेजें पोळला चंडांश । नभचि नाहीं तेथें कैंचें अवकाश ॥१॥ रात्र हारपली पाहूं मीं कोठें । दिवस रुसुनी गेला पहातां न भेटे ॥२॥ अंगाचेनी तेजें डोळा आली चवी । पाहूं गेलों तंव बुडाला रवी ॥३॥ एकाजनार्दनीं पहातां पहाणें । रात्रदिवस दोन्ही गेले हरपोन ॥४॥

३२०३. जळ स्पर्शों जातां स्नानीं । तंव चिन्मात्र भासे जी-वनीं ॥१॥ कैसी वहाताहे गंगा । स्नानीं हारपलें अंगा ॥२॥ अंगत्व मुकलें अंगा । स्नानीं सोंवळी जाली गंगा ॥३॥ एकाजनार्दनीं मज्जन । सकळ तीर्थें जालीं पावन ॥४॥

३२०४. येणें जाणें खुंटलें क्रियाकर्म ठेलें । मज माझें भेटलें आत्मरूप ॥१॥ त्यागूं तें काय भोगूं तें काय । सर्व ब्रह्मरूप पाहें कोंदाटलें ॥२॥ क्रियाकर्मधर्म निखिळ परब्रह्म । त्यागु भोगु तेथें केवळ भ्रम ॥३॥ एकाजनार्दनीं सहजीं सहज एक । एकीएक पहातां कैंचें अनेक ॥४॥

३२०५. **जाणपणें वस्तु जाणों मी जाये** । माझी जाणीव कैसी मज आड ठाये ॥१॥ जाणों मी कैसें जाणों मी कैसें । जाणपणें पिसें लावियेलें ॥२॥ जाणपणाचें पडळ जें आलें । जवळींचे वस्तूचें देखणें ठेलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं सुदलें अंजन । पडळ भेदोनियां दाविलें निधान ॥४॥

३२०६. **शून्य निरशून्य तयामाजी बीज** । तया नांव गुज निजवस्तु ॥१॥ जाणण्याचें मूळ अकुळाचें कुळ । अलक्ष्याचें स्थळ तयाठायीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं प्रसाद लाधला । जनार्दन बोळला सुखरूप ॥३॥

३२०७. **सोनियाचा देव सोनियाचें देऊळ** । सोनियाचा भक्त पूजी सोनियाच्या कमळें ॥१॥ नामची पैं रूप तें अभिन्न । जनीं जनार्दन तोचि पाहें ॥२॥ मृत्तिकेचा घट मृत्तिकेची वेळणी । मृत्तिकेचें आळें तेथें मृत्तिकेची माथणी ॥३॥ भिन्न भिन्नाकारीं मृत्तिका दिसते साकार । एकाजनार्दनीं निज निर्विकार ॥४॥

३२०८. **अभेदाच्या द्वारापाशीं** । तीर्थें प्रयागादि काशी ॥१॥ भुक्तिमुक्तींचें माहेर । अभेदाचें तें घर ॥२॥ ऐशी अभेद भक्ति घडे । कामक्रोध तेथें दडे ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । अभेद भक्ति मुख्य ज्ञान ॥४॥

३२०९. **समूळ मुळीं पाहतां पाहाण्या उपरम** । भोग भोक्ता तेथें सहज परब्रह्म ॥१॥ भोगूं मी काय त्यागूं मी काय । त्याग भोग दोन्ही चैतन्य माय ॥२॥ भोग भोगितां भोग त्यागितां त्याग । दोन्हींचें निखळ अधिष्ठान अंग ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकपण त्यागी । ब्रह्मरूप जग आदळे अंगीं ॥४॥

३२१०. **देह जाईल तरी जावो राहील तरी राहो** । दोराचिया सर्पा जीणें मरणें ना वावो ॥१॥ आह्मी जितांचि मेलों जितांचि मेलों । मरोनियां जालों जीवेंविण ॥२॥ मृगजळाचें जळ भरलें असतां नाहीं । आटलीया तेथें कोरडें होईल काई ॥३॥ एकाजनार्दनीं जगचि जनार्दन । जीणें मरणें तेथें सहज चैतन्यघन ॥४॥

३२११. **पाणियाचा मासा जाला** । नामरूपा नाहीं आला ॥१॥ तें पूर्वींच पाणी आहे । तेथें पारधी साधील काय ॥२॥ जंव

पारधी घाली जाळें । तंव त्याचेंच तोंड काळें । ॥३॥ एकाजनार्दनीं सर्वेही पाणी । माशियाची कैंची खाणी ॥४॥

३२१२. मीच देवो मीच भक्त । पूजा उपचार मी समस्त ॥१॥ मीच माझी करीं पूजा । मीच माझा देवो सहजा ॥२॥ हेंचि उपासना कांडाचें सार । आगम निगमांचें गुह्य भांडार ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव । स्वयें पाहे देवाधिदेव ॥४॥

३२१३. लागलें दैवत अक्षत सांगा । देव देऊळ आलें अंगा ॥१॥ देव देऊळ अवघाचि देव । देखोनियां भाव लागतसे ॥२॥ जाणतां नेणतां उरी नुरे मना । यालागीं शरण एकाजनार्दना ॥३॥

३२१४. सकळ गोडिये जें गोड आहे । तें रसनाची जाली स्वयें ॥१॥ आतां चाखावें तें काये । जिव्हा अमृता वाकुल्या वाय ॥२॥ तया गोडपणाच्या लोभा । कैशा सर्वांगीं निघती जिभा ३ एकाजनार्दनीं गोडी । तया क्षण एक रसना न सोडी ॥४॥

३२१५. जो जो कोणी मनीं ध्याये । तो मीची होऊनियां राहे ॥१॥ ऐसा अनुभव बहुतां । अर्जुनादि सर्वथा उद्धवा ॥२॥ एक एक सांगतां गोष्टी । कल्प कोटी न सरेची ॥३॥ शरण येतां जीवेंभावें । एकाजनार्दनीं भावें हरीसी ॥४॥

३२१६. साक्षीभूत आत्मा म्हणती आहे देहीं । वांयां कां विदेही जाहला मग ॥१॥ नानामतें तर्क करितां विचार । पापांचे डोंगर अनायासें ॥२॥ देहीं असोनी देव वांयां कां शिणती । एकाजनार्दनीं फजिती होती तयां ॥३॥

३२१७. आत्मत्वाचे ठायीं सर्व एकाकार । नाहीं नारीनर भेद भिन्न १ वर्णाश्रम धर्म ज्ञाति कुळगोत । एकाकारी होत आत्मतत्त्वीं २ सदोदित पाहे सर्वां ठायीं आहे । एकाजनार्दनीं सोय धरी त्याची ३

३२१८. देहीं वाढे जों जों शांती । तों तों विरक्ती बाणे अंगीं ॥१॥ ऐसा आहे अनुभव । देहीं देव प्रकाशे ॥२॥ देहीं आत्मा परिपूर्ण । भरला संपूर्ण चौदेहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं रिता ठाव । नाहीं वाव पाहतां जगीं ॥४॥

३२१९. बहुतापुण्यें करूनि जोडला नरदेह। नाहीं त्याचा वेव-
साव घडला कांहीं ॥१॥ न करावें तें केलें मनामागें धांवणें। परि
नारायणें करुणा केली ॥२॥ आवरूनि इंद्रियें धरियेलीं हातीं। काम-
क्रोधांची शांती केली सर्व ॥३॥ वांयां जाये परि श्रीगुरु भेटला।
एकाजनार्दनीं जाहला कृतकृत्य ॥४॥

३२२०. विदेह देह विस्मृती पावले। देहादेहीं फिटलें द्वैता-
द्वैत ॥१॥ ऐसें जनार्दनें उघड दाविलें। देहींच आटलें देहपण ॥२॥
एकाजनार्दनीं चौदेहांवेगळा। दाविलासे डोळां उघड मज ॥३॥

३२२१. निमाले राहिले गेले ऐसें ह्मणती। वांयां फजीत
होती आपुल्या मुखें ॥१॥ नासलें कलेवर घेऊनियां मांडी। वाउगें
ते तोंडीं बोलताती ॥२॥ स्वयें आत्मज्योती जया नाहीं आदीअंत।
तो आत्मा प्रत्यक्ष निमाला ह्मणती ॥३॥ एकाजनार्दनीं उफराटी
बोली। कैशी भ्रांती पडली त्याचे मनीं ॥४॥

३२२२. व्याघ्रामुखीं सांपडे गाय। अद्वैतीं तूं रामनाम ध्याय
॥१॥ वाचे गातां रामनाम। निवारेल क्रोधकाम ॥२॥ भेद भा-
वाची वासना। रामनामें निरसे जाणा ॥३॥ एकपणें जनीं वनीं।
एका शरण जनार्दनीं ॥४॥

३२२३. रामराम स्मर पुरुषोत्तमरे। सहज विद्या ज्ञेय ज्ञान
हाही अविद्या धर्मरे ॥१॥ अहं आत्मा हेंही न साही सर्व क्रिया
भ्रमरे। विजन वन निरंजन जनार्दन रे ॥२॥ अगम्य गति ध्येय
ध्यान साधन बंधन रे। एकाजनार्दनीं एका स्वानंद परिपूर्ण रे ॥३॥

३२२४. दर्पणामाजी आपण। जीवरूपें शिव जाण ॥१॥ जेणें
स्वरूपें आपण। तद्रूप बिंब दिसे जाण ॥२॥ अग्नि राखें झांकोळिला।
तरी अग्निपणें संचला ॥३॥ जीवशिव दोन्ही होका एक। तरी एक
मलीन एक चोख ॥४॥ थिल्लरीं प्रातिबिंब भासे। बिबाअंगीं काय
संचिता वसे ॥५॥ निर्वाळूनि पहातां वेगीं। बिंब प्रतिबिंब वाउगी ॥६॥
ऐसें भुलूं नये मन। शरण एकाजनार्दन ॥७॥

३२२५. आपणा आपण पाहे विचारूनी। विचारितां मनीं देव
तूंचि ॥१॥ तूंचि देव असतां फिरशी वनोवनीं। प्रगटती काहाणी

बोलायासी ॥२॥ देहींच देउळीं आत्माराम नांदे । भांबावला भक्त हिंडे सदा रानें ॥३॥ एकाजनार्दनीं भ्रमाची गोष्टी । वांयांचि शिणती होती कष्टी ॥४॥

३२२६. **भ्रमोनी वाउग्या बोलती चावटी** । परी हातवटी नये कोणा ॥१॥ ब्रम्हज्ञानी ऐसे मिरविती वरी । क्रोध तो अंतरीं वसतसे ॥२॥ सर्वरूप देखे समाचि सारिखें । द्वैतअद्वैत पारखें टाकूनियां ३ एकाजनार्दनीं ब्रम्हज्ञान बोली । सहजचि आली मज अंगीं ४

३२२७. **देव मनुष्य सुताचें बाहुलें** । बापें बोळवणा सांगातें दिलें ॥१॥ शेवट पालऊन दिसे मधु । नेसो जाय तंव अवघाचि संबंधू ॥२॥ आंत बाहेरी अवघेंची सूत । स्वरूप देखतां निवताहे चित्त ॥३॥ नीच नवा शोभतु साउला । एकाजनार्दनीं मिरवला ॥४॥

३२२८. **मस्तकीं केश चिकटले होती** । जैं ते निघती आपुले हातीं ॥१॥ मिळती जैशा माय बहिणी । हातीं घेउनी तेलफणी । ॥२॥ ऐसा त्रिगुणाचा ठावो । एकाजनार्दनीं पहा वो ॥३॥

३२२९. **एकचि माहेरा नाथिलीं** । हे तंव जाण भ्रांति बोली १ ॥१॥ विठ्ठल विठ्ठल रोकडा । विठ्ठल पाहे चहूंकडा ॥२॥ आपण आंत बाहेरी पाहे । विठ्ठल देखोनी उगाची राहे ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । विठ्ठल विठ्ठल परिपूर्ण ॥४॥

३२३०. **सूर्य आंधारातें नासी** । परी तो सन्मुख नये त्यासी १ माझें जिणें देखणेंपण । तेंचि मायेचें लक्षण ॥२॥ देहीं देह अभिमान। जीवीं मायेचें तें ध्यान ३ एकाजनार्दनीं माया । देहाधीन देवराया ४

३२३१. **नित्य नूतन दीप ज्वाळा** । होती जाती देखती डोळां ॥१॥ जागृती आणि देखती स्वप्न । दोहींसी देखतां भिन्न भिन्न २ भिन्नपणें नका पाहूं । एकाजनार्दनीं पाहूं ॥३॥

३२३२. **कारचट पाहतां कडू तें शेंद** । परिपाकीं पाहतां गोडचि शुद्ध ॥१॥ कडु तोंचि गोड कडु तेंचि गोड । समरस कोड सोयरीक ॥२॥ साखरेचें वृंदावन केलें । चाखों नेणें तें नाडोनि गेलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रपंच एकु । नश्वर ह्मणतां नाडला लोकु ॥४॥

३२३३. **जनार्दनें मज केला उपकार** । पाडिला विसर प्रपंचाचा ॥१॥ प्रपंच पारखा जाहला दुराचारी । केलीसे बोहरी कामक्रोधां २ आशा तृष्णा यांचें तोडियेलें जाळें । कामनेचें काळें केलें तोंड ॥३॥ एकाजनार्दनीं तोडिलें लिगाड । परमार्थ गोड दाखविला ॥४॥

३२३४. **जनार्दनें केलें अभिनव देखा** । तोडियेली शाखा अद्वैताची ॥१॥ केला उपकार केला उपकार । मोडियेलें घर प्रपंचाचें २ एकाजनार्दनीं एकपणें देव । दाविला नवलाव अभेदाचा ३

३२३५. **कामक्रोध वैरियांचे तोडियले फांसे** । जनार्दनें सरसें केलें मज ॥१॥ देहाची वासना खंडून टाकिली । भ्रांतीची उडाली मूळ दोरी ॥२॥ कल्पनेचा कंद समूळ उपडिला । हृदयीं दाविला आरसा मज ३ एकाजनार्दनीं सहज आटलें । स्वदेहीं भेटलें गुरुकृपें ४

३२३६. **भुक्ति आणि मुक्ति फुकाचें ठेवणें** । श्रीगुरु जनार्दनें तुच्छ केलें ॥१॥ येर ब्रह्मज्ञाना काय तेथें पाड । मोक्षाचें काबाड वारियेलें ॥२॥ साधन अष्टांग यज्ञ तप दान । तीर्थी तीर्थाटन शीण वांयां ॥३॥ एकाजनार्दनीं दाविला आरिसा । शुद्धि त्या सरसा सहज जाहलों ॥४॥

३२३७. **देहाचें देऊळ देउळींच देव** । जनार्दन स्वयमेव उभा असे ॥१॥ पूजन ते पूज्य पूजकु आपण । स्वयें जनार्दन मागें पुढें ॥२॥ ध्यान तें ध्येय धारणा स्वयमेव । जनार्दनीं ठाव रोखियला ३ एकाजनार्दनीं समाधी समाधान । पडिलेंसे मौन देहीं देहा ४

३२३८. **आतां यजन कैशापरी** । संसारा नोहे उरी ॥१॥ सद्गुरुवचन मंत्र अरणी । तेथोनि प्रगटला निर्धूम अग्नी ॥२॥ सकळीं सकळांच्या मुखें । अर्पितसे यज्ञ पुरुषें ॥३॥ एकाजनार्दनीं यज्ञें अर्पी । अर्पी त्यामाजी समर्पी ॥४॥

३२३९. **शांतीचेनि मंत्रें मंत्रुनी विभूती** । लाविली देहाप्रती सर्व अंगा ॥१॥ तेणें तळमळ हारपली व्यथा । गेली सर्व चिंता पुढिलाची ॥२॥ लिगाडाची मोट बांधोनि टाकिली । वासना भाजली क्रोध अग्नी ॥३॥ एकाजनार्दनीं शांत जाहला देव । कामनीक देव प्रगटला ॥४॥

३२४०. अहं सोहं कोहं सर्व आटलें । दृश्य द्रष्टृत्व सर्व फिटलें ॥१॥ ऐसी कृपेची साउली । माझी जनार्दन माउली ॥२॥ द्वैत अद्वैताचें जाळें । उगविलें कृपाबळें ॥३॥ अवघें एकरूप जाहलें । दुजेपणाचे ठाव पुशिले ॥४॥ शरण एकाजनार्दनीं । एकपणें भरला अवनीं ॥५॥

३२४१. पहा कैसी नवलाची ठेव । स्वयमेव देहीं देखिला देव ॥१॥ नाहीं जपतप अनुष्ठान । नाहीं केलें इंद्रियांचें दमन ॥२॥ नाहीं दान धर्म व्रत तप । अवघा देहीं जालों निष्पाप ॥३॥ पाप-पुण्याची नाहीं आटणी । चौदेहांसहित शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

३२४२. त्रिभुवनींचा दीप प्रकाशु देखिला । हृदयस्थ पाहिला जनार्दन ॥१॥ दीपाची ती वाती वातीचा प्रकाश । कळिकामय दीप देहीं दिसे ॥२॥ चिन्मय प्रकाश स्वयं आत्मज्योति । एका-जनार्दनीं भ्रांति निरसली ॥३॥

३२४३. उदारपणें उदार सर्वज्ञ । श्रीजनार्दन उभा असे ॥१॥ तयाचे चरणीं घातली मिठी । जाहली उठाउठीं भेटी मज ॥२॥ अज्ञान हारविलें ज्ञान प्रगटलें । हृदयीं बिंबलें पूर्ण ब्रह्म ॥३॥ एका-जनार्दनीं नित्यता समाधी । वाउग्या उपाधी तोडियेल्या ॥४॥

३२४४. सोलींव ब्रह्मज्ञान सांगत जे गोष्टी । तें उघड नाचे दृष्टी संतांसंगें ॥१॥ गळां तुळशीहार मुद्रांचे शृंगार । नामाचा गजर टाळ घोळ ॥२॥ दिंडी गरुड टके मकरंद वैभव । हारुषें नाचे देव तया सुखीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं सुखाची मांदूस । जना-र्दनें समरस केलें मज ॥४॥

३२४५. माझें मीपण देहींच मुरालें । प्रत्यक्ष देखिलें परब्रह्म ॥१॥ परब्रह्म सुखाचा सोहळा । पाहिलासे डोळां भरूनियां ॥२॥ ब्रह्मज्ञा-नाची ते उघडली पेटी । जाहलों असे पोटीं शीतळ जाणा ॥३॥ एकाजनार्दनीं ज्ञानाचें तें ज्ञान । उघड समाधान जाहलें जीवा ॥४॥

३२४६. दीपाचें तें तेज कळिकें ग्रासिलें । उदय अस्त ठेले प्रभेविण ॥१॥ लोपलीसे प्रभा तेजाचें तेजस । जाहली समरस दीपज्योति ॥२॥ फुंकिल्यावांचुनी तेज तें निघालें । त्रिभुवनीं प्रका-

शिलें नवल देख ॥३॥ एकाजनार्दनीं ज्योतिचा प्रकाश । जाहला समरस देहीं देव ॥४॥

३२४७. जेथें परापश्यंतीची मावळली भाष । तो स्वयंप्रकाश दावी गुरु ॥१॥ तेणें माझे मना जाहलें समाधान । निरसला शीण जन्मोजन्मीं ॥२॥ उपाधी तुटली शांति हे भेटली । सर्व तेथें आटली तळमळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्रेमाचें तें प्रेम । दाविलें सप्रेम हृदयांत ॥४॥

३२४८. उद्धार विश्वाचा दीपकु तेजाचा । प्रकाशु कृपेचा दावियला ॥१॥ हारपलें विश्व विश्वंभरपणें । दाविलें जनार्दनें स्वयमेव २ अकार उकार मकार शेवट । घेतिलासे घोट परब्रह्मीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं विदेह दाविला । सभराभरी दाटला हृदयामाजी ॥४॥

३२४९. देहाची आशा टाकिली परती । केलीसे आरती प्रपंचाची ॥१॥ स्थूळ सूक्ष्म यांची रचूनियां होळी । दावाग्नि पाजळी भक्तिमंत्रें २ एकाजनार्दनीं देहासी मरण । विदेही तो जाण जनार्दन ३

३२५०. फिरलों मी दशदिशा । वांयां सोसा हावभरी ॥१॥ नाहीं जाहलें समाधान । वाउगा शीण जाहला पोटीं ॥२॥ उरला हेत पंढरीसी । सुखराशी लाधली ॥३॥ एकाजनार्दनीं सुखाचें भांडार । जोडिलें निर्धार न सरेची ॥४॥

३२५१. आणिकांची धरितां आस । होतो नाश जीवित्वा ॥१॥ म्हणोनी निर्धारिलें मन । धरिलें ठाणें रामकृष्ण ॥२॥ न धांवे आतां कोठें मन । हृदयीं ध्यान धरिलें तें ॥३॥ एकाजनार्दनीं प्राण। ठेविला जाण समूळ चरणीं ॥४॥

३२५२. मागें बहुतांसी सांभाळिलें । ऐसें वरदान ऐकिलें १ म्हणवोनी धरिला लाहो । मनींचा संदेहो टाकुनी ॥२॥ अजामेळ पापराशी । नेला निज सत्य वैकुंठासी ॥३॥ तारिले उदकीं पाषाण । ऐसें महिमान नामाचें ॥४॥ एकाजनार्दनीं जाहलों दास । नाहीं आस दुसऱ्याची ॥५॥

३२५३. उपाधीच्या नांवें घातियेलें शून्य । आणिका दैन्यवाणें काय बोलूं ॥१॥ टाकूनियां संग धरियेला देव । आतां तो उपाव दुजा नाहीं ॥२॥ सर्व वैभव सत्ता तयाचे पदरीं । जालों

अधिकारी आम्ही बळें ॥३॥ एकाजनार्दनीं तोडियेला संग। जालों आम्ही निःसंग हरिभजनीं ॥४॥

३२५४. **सकळ प्रपंचाचें भान** । तें तंव मृगजळा समान ॥१॥ जन्ममरणापरता । त्रिगुणातें नातळता ॥२॥ प्रपंचाची अलिप्त युक्ति । ऐशी आहे देहस्थिति ॥३॥ प्रपंचीं न दिसे भान । एका शरण जनार्दन ॥४॥

३२५५. **उघड दाखविलें देवा** । नाहीं सेवा घेतली ॥१॥ ऐसी प्रेमाची माउली । जगीं व्यापक व्यापली ॥२॥ नाहीं घालीत भार कांहीं । आठव देहीं रामकृष्ण ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । मन माझें नेलें चोरून ॥४॥

३२५६. **मनाचें माथां घातिला धोंडा** । वासना कापुनी केला लांडा ॥१॥ जनीं लांडा वनीं लांडा । वासना रांडा सांडियलें ॥२॥ वासना सांडोनी जालों सांड्या । कामना कामिक ह्मणती गांड्या ३ कामना सांडे विषयीं लाताडें । एकाजनार्दनीं तयाची चाड ॥४॥

३२५७. **मनाचें तें मन ठेविलें चरणीं** । कुर्वंडी करुनी जनार्दनीं ॥१॥ ध्यानाचें तें ध्यान ठेविलें चरणीं । कुर्वंडी करुनी जनार्दनीं ॥२॥ ज्ञानाचें तें ज्ञान ठेविलें चरणीं । कुर्वंडी करुनी जनार्दनीं ॥३॥ शांतीची शांती ठेविली चरणीं । कुर्वंडी करुनी जनार्दनीं ॥४॥ दयेची ते दया ठेविली चरणीं । कुर्वंडी करुनी जनार्दनीं ॥५॥ उन्मनीं समाधी ठेविली चरणीं । कुर्वंडी करुनी जनार्दनीं ॥६॥ एकाजनार्दनीं देहाची कुर्वंडी । वोवाळोनि सांडी जनार्दनीं ॥७॥

३२५८. **एक भाव दुजा न राहो मनीं** । श्रीरंगावांचूनि दुजें नाहीं ॥१॥ मनासी ते छंद आदर आवड । नामामृत चाड गोविंदाची २ एकाजनार्दनीं नाम वाचे गाऊं । आणीक न ध्याऊं दुजें कांहीं ३

३२५९. **अवघें देवा तुजसमान** । मज नाहीं भिन्न भिन्न ॥१॥ नाम वाचे सदा गाऊं । आवडी ध्याऊं विठ्ठल ॥२॥ वारंवार संतसंग । कीर्तन रंग उल्हास ॥३॥ एकाजनार्दनीं सार । विठ्ठल उच्चार करूं आह्मी ॥४॥

३२६०. **भुक्ति मुक्तीचें कारण** । नाहीं नाहीं आह्मां जाण ॥१॥

एक गाऊं तुमचें नाम । तेणें होय सर्व काम ॥२॥ धरलिया मूळ । सहज हातीं लागे फळ ३ बीजाची आवडी । एकाजनार्दनीं गोडी ४

३२६१. लौकिकापुरता नोहे हा विभाग । साधिलें अव्यंग सुखसार ॥१॥ अविट विटेना बैसलें वदनीं । नाम संजिवनी ध्यानीं मनीं ॥२॥ बहुता काळाचें ठेवणें शिवाचें। सनकसनंदाचें कुळदैवत ३ एकाजनार्दनीं भाग्य तें चांगलें । ह्मणोनि मुखा आलें रामनाम ॥४॥

३२६२. वेदाचा वेदार्थ शास्त्राचा शास्त्रार्थ । आमुचा परमार्थ वेगळाची ॥१॥ श्रुतीचें निजवाक्य पुराणींचें गूज । आमुचें आहे निज वेगळेंचि ॥२॥ तत्त्वांचें परमतत्त्व महत्वासी आलें । आमुचें सोनुलें नंदाघरीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ब्रह्मांडाचा जीव । आमुचा वासुदेव विटेवरी ॥४॥

३२६३. गाढवासंगातीं सुकाळ लाथांचा । श्रम जाणिवेचा वांयां जाय ॥१॥ आह्मासी तों एक प्रेमाचें कारण । नामाचें चिंतन विठोबाच्या ॥२॥ एकाजनार्दनीं आवडी हे माझी । संतचरण पूजीं सर्वकाळ ॥३॥

३२६४. दास्यत्वें चोखट । रामनामें सोपी वाट ॥१॥ करितां लाधले चरण । मना जाहलें समाधान ॥२॥ होतों जन्मोजन्मीं तापलों । तुमचे दरुशनें निवांत ठेलों ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । जनार्दन एकपणीं ॥४॥

३२६५. रामकृष्णनाम । कथा करूं कीर्तन ॥१॥ हाचि आह्मां मंत्र । सोपा दिसे सर्वत्र ॥२॥ संतांचे संगती । मुखीं नामामृत तृप्ती ॥३॥ बसो कीर्तनीं सदा । माझी मती गोविंदा ॥४॥ जनार्दनाचा एका । ह्मणे माझी कींव भाका ॥५॥

३२६६. चरणाची सेवा आवडीं करीन । कायावाचामन धरुनी जीवीं ॥१॥ यापरतें साधन न करीं तुझी आण । हाचि परिपूर्ण नेम माझा ॥२॥ एकाजनार्दनीं एकत्वें पाहीन । हृदयीं ध्याईन जनार्दन ॥३॥

३२६७. मागें बहुतांनीं मानिला विश्वास । म्हणोनि मी दास सत्य जाहलों ॥१॥ कायावाचामन विकिलें चरणीं । राहिलों धरूनि कंठीं नाम ॥२॥ एकाजनार्दनीं नामाचा प्रताप । भक्त आपेआप तरताती ॥३॥

३२६८. **वांयांविण करूं नये बोभाट** । सांपडली वाट सरळ आम्हां ॥१॥ आतां नाहीं भय तत्त्वतां । ठेविला माथा चरणावरी ॥२॥ धरिल्या जन्माचें सार्थक । निवारला थोर धाक ॥३॥ गेला मागील तो शीण । तुमचें दरुशन होतांची ॥४॥ पूर्णकृपें पूर्ण जाहलों । एकाजनार्दनीं धालों ॥५॥

३२६९. **अवघा व्यापक दाविला** । माझा संदेह फिटला ॥१॥ मन होतें गुंडाळलें । आपुले चरणीं पैं ठेविलें ॥२॥ केलें देहाचें सार्थक । तुटला जन्ममरण धाक ॥३॥ नाहीं पहावया दृष्टीं । अवघा जनार्दन सृष्टीं ॥४॥ कार्य कारण हारपलें । द्वैत अवघें निरसलें ॥५॥ उडालें वैरियाचें ठाणें । आतां एकचि जहालें एकपणें ॥६॥ दुजा हेत हारपला । एकाजनार्दनीं एकला ॥७॥

३२७०. **सखीये अनुतापें वैराग्यतापें अति संतप्त** । नयनीं अश्रु अंगीं स्वेद रोमांच जीवीं जीव मूर्च्छित वो ॥१॥ माझें मजमाजी गुरुकृपा मन तें जालें उन्मन वो । देहीं देह कैसा विदेह जालें क्रिया चैतन्यघन वो ॥२॥ माझें मीपण पहातां चितीं चित्त अचिंत वो । वृत्ति निवृत्ति तेथें चिद्रूप जाली परमानंदें तृप्त वो ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकत्वें जन वन समसमान एक । एकपणें परिपूर्ण जाला त्रैलोक्य आनंदघन वो ॥४॥

३२७१. **असोनी देहीं आम्ही विदेही भाई** । नातळों कर्म अकर्माचे ठायीं ॥१॥ माझें नवल म्यांच पाहिलें डोळां । शब्द निशब्द राहिलों वेगळा ॥२॥ काय सांगूं नवलाची कहाणी । पाहतें पाहणें बुडाले दोन्ही ॥३॥ न पहावे न देखवे नायकवे कानीं । कायावाचामनें शरण एकाजनार्दनीं ॥४॥

३२७२. **जाहली गेली तुटली खुंटली हाव** । पाहतां पाहणें एकचि जाहला देव ॥१॥ जंगम स्थावर अचळ चळाचळ । अवघा व्यापुनी राहिला अकळ ॥२॥ न कळे लाघव खेळ खेळे करुणादानी । कायावाचामनें शरण एकाजनार्दनीं ॥३॥

३२७३. **देव पाहतां मजमाजी भेटला** । संदेह फिटला सर्व माझा ॥१॥ माझा मीच देव माझा मीच देव । सांगितला भाव श्रीगुरूनें २ एकाजनार्दनीं पाहिलासे देव । फिटला संदेह आतां माझा ३

३२७४. पहावया गेलों देव । तों मीचि स्वयमेव ॥१॥ आतां पाहणेंचि नाहीं । देव भरला हृदयीं ॥२॥ पाहतां पाहतां खुंटलें । देवपण मजमाजी आटलें ॥३॥ परतलें दृष्टीचें देखणें । अवघा देव ध्यानेंमनें ॥४॥ एकाजनार्दनीं देव । नुरे रिता कोठें ठाव ॥५॥

३२७५. कायावाचामनें । कृपाळु दीनाकारणें ॥१॥ ऐसा समर्थ तो कोण । माझ्या जनार्दनावांचून ॥२॥ माझें मज दाखविलें । उघड वाचे बोलविलें ॥३॥ जनीं जनार्दन । एका तयासी शरण ४

३२७६. सर्व देवांचा हा देव । उभा रावो विटेवरी ॥१॥ त्याचे ठायीं भाव माझा। न दिसे दुजा पालट्ट ॥२॥ वारंवार ठेवीन डोई। उगेच पायीं सर्वदा ॥३॥ न मागें भुक्ती आणि मुक्ती । संतसंगती मज गोड ॥४॥ त्याचें वेड माझे मनीं । शरण एकाजनार्दनीं ॥५॥

३२७७. आजीं देखिलीं पाउलें । तेणें डोळे धन्य जाहले ॥१॥ मागील शीणभारू । पाहतां न दिसे निर्धारु ॥२॥ जन्माचें तें फळ। आजी जाहलें सुफळ ३ एकाजनार्दनीं डोळा। विठ्ठल देखिला सांवळा ४

३२७८. सायासाचें बळ । तें आजी जाहलें अनुकूळ ॥१॥ धन्य जाहलें धन्य जाहलें । देवा देखिलें हृदयीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं संशय फिटला । देव तो देखिला चतुर्भुज ॥३॥

३२७९. मज करूं दिली नाहीं सेवा । दाविलें देवा देहींच ॥१॥ जग व्यापक जनार्दन । सदा वसे परिपूर्ण ॥२॥ भिन्न भिन्न नाहीं मनीं । भरलासे जनीं वनीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । सर्वांठायीं व्यापक जाण ॥४॥

३२८०. मानसींच ध्यान मानसींच स्नान । मानसींच अर्चन करूं आह्मी ॥१॥ न करूं साधन लौकिकापुरतें । न पूजूं दैवतें आन वांयां ॥२॥ मानसींच तप मानसींच जप । मानसीं पुण्यपाप नाहीं आह्मां ॥३॥ मानसीं तीर्थयात्रा मानसीं अनुष्ठान । मानसीं धरूं ध्यान जनार्दन ॥४॥ एकाजनार्दनीं मानसीं समाधी । सहज तेणें उपाधी निरसली ॥५॥

३२८१. मानसींच अर्थ मानसींच स्वार्थ । मानसीं परमार्थ दृढ असे ॥१॥ मानसींच देव मानसींच भक्त । मानसींच अव्यक्त

दिसतसे ॥२॥ मानसींच संध्या मानसीं मार्जन । मानसीं ब्रह्मयज्ञ केला आम्हीं ॥३॥ मानसीं आसन मानसीं जनार्दन । एकाजनार्दना शरण मानसींच ॥४॥

३२८२. **बहुत पुराणें बहुत मतांतरें** । तयांच्या आधारें बोल नोहे ॥१॥ शाब्दिक संवाद नोहे हा विवाद । सबाह्य परमानंद हृदयामाजी ॥२॥ नोहे हें कवित्व प्रेमरस काढा । भवरोग पीडा दुरी होय ॥३॥ नोहे हें कामनिक आहे पैं निष्कामनिक । स्मरतां नासे दुःख जन्मांतरींचें ॥४॥ एकाजनार्दनीं माझा तो निर्धार । आणीक विचार दुजा नाहीं ॥५॥

३२८३. **जो काळासी शासन कर्ता** । तोचि आमुचा मातापिता ॥१॥ ऐसा उदार जगदानी । जनार्दन त्रिभुवनीं ॥२॥ आघात घात निवारी । कृपादृष्टीं छाया करी ॥३॥ जन तोचि जनार्दन । एकाजनार्दनीं भजन ॥४॥

३२८४. **आम्हां काळाचें भय तें काय** । जनार्दन बापमाय ॥१॥ पाजी प्रेमाचा तो पान्हा । नये मना आन दुजें ॥२॥ दिशाद्रुम भरला पाहीं । जनार्दन सर्वांठायीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं ध्यात । जनार्दन तो ध्याना आंत ॥४॥

३२८५. **स्वर्ग मृत्यु पाताळ सर्वांवरी सत्ता** । नाहीं पराधीनता जिणें आमुचें ॥१॥ नाहीं त्या यमाचे यातनेचें भय । पाणी सदा वाहे आमुचे घरीं ॥२॥ नाहीं जरामरणव्याधीचा तो धाक । सुखरूप देख सदा असों ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामाच्या परिपाठीं । सुखदुःख गोष्टी स्वप्नीं नाहीं ॥४॥

३२८६. **जन्मोजन्मीं आह्मी बहु पुण्य केलें** । मग या विठ्ठलें कृपा केली ॥१॥ जन्मोनी संसारीं झालों याचा दास । माझा तो विश्वास पांडुरंगीं ॥२॥ भ्रमर सुवासीं मधावरी माशी । तैसें या देवासी मन माझें ॥३॥ आणिका देवासी नेघे माझें चित्त । गोड गातां गीत विठोबाचें ॥४॥ एकाजनार्दनीं मज तेथें न्यावें । हाडसोनी द्यावें संतांपाशीं ॥५॥

३२८७. **अगाध तुझी लीला आकळ कैसेनी कळे** । ब्रह्मा मुंगी धरुनी तुझें स्वरूप सांवळें ॥१॥ तुज कैसें भजावें आपणा काय

देखावें । तुजमाजी राहूनि तुजला कैसें सेवावें ॥२॥ अगा देव तूं आम्हा म्हणसी मानवी । हेम अलंकार वेगळे निवडावे केवीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं सबाह्याभ्यंतरीं नांदे । मिथ्या स्वप्नजात जेविं जाय तें बोधें ॥४॥

३२८८. **नवविधा भक्ति नव आचरती** । त्याची नामकीर्ति सांगूं आतां ॥१॥ एक एक नाम घेतां प्रातःकाळीं । पापा होय होळी क्षणमात्रें ॥२॥ श्रवणें परीक्षिती तरला भूपती । सात दिवसां मुक्ति जाली तया ॥३॥ महाभागवत करुनी श्रवण । सर्वांगाचे कान केले तेणें ॥४॥ श्रीशुक आपण करूनि कीर्तन । उद्धरिला जाण परीक्षिती ॥५॥ हरी नामघोष गर्जे तो प्रल्हाद । स्वानंदें प्रबोध जाला त्यासी ॥६॥ स्तंभीं अवतार हरि प्रगटला । दैत्य विदारिला तयालागीं ॥७॥ पायाचा महिमा स्वयें जाणे रमा । प्रीय पुरुषोत्तमा जाली तेणें ॥८॥ हरीपदांबुज सुकुमार कोवळें । तेथें करकमळें अखंडित ॥९॥ गायींचिया मागें श्रीकृष्ण पाउलें । अक्रूरें घातलें दंडवत ॥१०॥ करुनी वंदन घाली लोटांगण । स्वानंदें निमग्न जाला तेणें ॥११॥ दास्यत्व मारुती अर्चें देहस्थिति । सीताशुद्धी कीर्ति केली तेणें ॥१२॥ सेव्य सेवक भाव जाणे तो मारुती । स्वामी सीतापति संतोषला ॥१३॥ सख्यत्व स्वजाती सोयरा श्रीपती । सर्वभावें प्रीति अर्जुनासी ॥१४॥ उपदेशिली गीता सुखी केलें पार्था । जन्ममरण वार्ता खुंटविली ॥१५॥ आत्मनिवेदन करूनियां बळी । जाला वनमाळी द्वारपाळ ॥१६॥ औट पाऊल भूमी घेउनी दान । याचक आपण स्वयें जाला ॥१७॥ नवविधाभक्ती नवजणें केली । पूर्ण प्राप्ती जाली तयांलागीं ॥१८॥ एकाजनार्दनीं आत्मनिवेदन । भक्ति दुजेपण उरलें नाहीं ॥१९॥

३२८९. **हरिकथा श्रवण परिक्षिती** सुजाण ऐकतां आपण अंगें होये । होय न होय ऐसा संशय नाहीं पूर्णत्व परिपूर्ण राहे । राहिले गेले देह ज्याचा तो नेणे देहींच विदेही होये । श्रवण समाधी नीच नवा आनंद ब्रह्माहमस्मि न साहे रया ॥१॥ नवविधा भक्ति नवविधा व्यक्ति अवघिया एकची प्राप्ती । एकाजनार्दनीं अखंडता

खंडोनि केलें नवखंड । एकएका खंडें एक एक तरला बोलणें हें वितंड । अखंडता जंव साधिली नाहीं तंव मुक्त ह्मणणें हें पाषांड । बद्धता मुक्तता दोन्ही नाहीं ब्रह्मत्व नुरे ब्रह्मांड रया ॥१०॥ सहज स्वरूपस्थिति तया नांव भक्ति नवविधा भक्ति भासती । ऐशी भक्तीप्रति अंगें राबे मुक्ति दास्य करी अहोराती । दासीसी अनुसरणे हें तंव लाजिरवाणें मूर्ख ते मुक्ति मागती । एकाजनार्दनीं एकविधा भक्ति तैं चारी मुक्ति मुक्त होती रया ॥११॥

३२९०. मूळची एक सांगतों खूण । एक आधीं मग दोन । तया पासाव चार तीन । व्यापिलें पांचें परिपूर्ण ॥१॥ तें भरुनी असे उरलें । सर्वां ठायीं व्यापियलें । जळीं स्थळीं सर्व भरलें । शेखीं पाहतां नाहीं उरलें ॥२॥ निवृत्ति ज्ञानदेव सोपान । हेचि जाणती प्रेमखूण । समाधी पावलें समाधान । नाहीं उरलें भिन्नाभिन्न ॥३॥ शरण एकाजनार्दनीं । खूण बाणली निजमनीं । व्यापक दिसे तिही त्रिभुवनीं । गेला देहभाव विसरुनी ॥४॥

३२९१. एक एक म्हणती सकळ लोक । पाहतां एकाएक हारपलें ॥१॥ एकाविण एक गणीत नाहीं देख । तें नित्य वोळख निजीं आत्माया रे ॥२॥ त्वंपद तत्पद असिपद नाहीं । ठायींच्या ठायीं निवोनी पाही ॥३॥ सच्चिदानंद तिन्ही नाम माया । सूक्ष्म कारण तेथें भुलूं नको वांयां ॥४॥ अहं तें मीपण सोहं तें तूंपण । अहं सोहं सांडोनि पाहे निजकानन ॥५॥ एकाजनार्दनीं सांडी एकपण । सहज चैतन्य तेथें नाहीं जन्ममरण ॥६॥

३२९२. लक्ष गांवें तरणी । पृथ्वी व्यापी निजकिरणीं । तो साक्षी अलिप्तपणीं । जेथींच्या तेथें ॥१॥ तैसा आत्मा देहीं । म्हणती त्यासी ज्ञान नाहीं । तो व्यापुनी सर्वांठायीं । साक्षत्वें असे ॥२॥ सद्गुरुमुखींचा विचार । जयासी झाला साक्षात्कार । उदेला ज्ञान भास्कर । अज्ञानतिमिरीं ॥३॥ हिरवा पिंवळा । संगें रंग जाला निळा । स्फटिक या वेगळा । आत्मा तैसा ॥४॥ तैसी ज्ञान किल्ली । जयाचे हातां आली । तयानें उगविलीं । अज्ञान

कुलुपें ॥५॥ एका जनार्दनाचा रंक । त्याचे बोधें कळला विवेक । पूर्ण बोधाचा अर्क । उदया आला ॥६॥

३२९३. परेहुनी कैसें पश्यंती बोललें । मध्यमीं घणावलें सोहं बीज ॥१॥ वैखरियेसी कैसें प्रगट पैं जालें । न वचे ते बोल एकविध ॥२॥ साक्षात्कारें कैसें निजध्यासा आलें । मननासी फावलें श्रवणद्वारें ॥३॥ सुखासुख तेथें जालीसे आटणी । एका-जनार्दनीं निजमुद्रा ॥४॥

३२९४. स्वयंप्रकाशामाजी केलें असे स्नान । द्वैतार्थ त्यागून निर्मळ जाहलों ॥१॥ सुविद्येचें वस्त्र गुंडोनि बैसलों । भूतदया ल्यालों विभूती अंगीं ॥२॥ चोविसापरतें एक वोळखिलें । तेंचि उच्चारिलें मूळारंभीं ॥३॥ अकार हारपला उकार विसरला । मकारातीत केला प्रणव तो ॥४॥ अहंकर्म सर्व सांडियेल्या चेष्टा । तोचि आपो-हिष्टा केलें कर्म ॥५॥ संसारासी तीन वोंजळी घातलें पाणी । आत्मत्वालागुनी अर्घ्य दिलें ॥६॥ सोहं तो गायत्री जप तो अखंड । बुद्धिज्ञान प्रचंड सर्वकाळ ॥७॥ एका भावें नमन भूतां एकपणीं । एकाजनार्दनीं संध्या जाहली ॥८॥

३२९५. अविवेकें देखा नवल केलें । अभिमानें कैसें लग्न लाविलें ॥१॥ गुणाची नोवरी अवगुणाचा नोवरा । सख्या सहोदरा लग्न केलें ॥२॥ पांचे सुरवाडी सासुरवाडीये । अकल्पाचे शेजे निजलीये ॥३॥ अंगसंगेंविण संतती जाहली । आब्रम्ह कैसी तात्कळ व्याली ॥४॥ गुणाचेनि बळें वरसोनि पोटें । घरोघरीं भेटी नेत असे ॥५॥ सत्कर्म विवेकु पोटासी आला । तेणें जागविला आपुला व्याला ॥६॥ उठोनियां वरु संतती खाये । नोवरीसहित गेली माये ॥७॥ पितामहाचा पिता सुभानुतेजें । एकाजनार्दनीं न दिजे दुजें ॥८॥

३२९६. निरासिया वरुआपरूपें । नुपजतां लग्न लाविलें बापें ॥१॥ निरासिया वरू निरासिया वरू । निरासी गमला केला संसारू ॥२॥ निरासिया वरु साजिरा कैसा । अंगींचिया तेजें आरसा जैसा ॥३॥ निरासिया जोंवरी आस । संकल्पाशीं जो तोडितो पाश ॥४॥ आस निरास जाली पाही । एकाजनार्दनीं सलग्न पायीं ॥५॥

९७. **एक माझी माता दोघेजण पिता । मज तीन कांता**
त ॥१॥ वेद जाणा बंधु दशक बहिणी । कन्या झाल्या
माझे पोटीं ॥२॥ बंधु बहिणी संलग्न तें लाविलें । विपरीत
ांगवेना ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांगतसे गूढ । नाहीं तरी
ऊनि राहे ॥४॥

९८. **विपरित अर्थ ऐकतां कानीं** । पुरुष गाभणा स्त्रीचेनि
॥१॥ नवल गे माय नवल गे माय । तीन पोरें व्याला
ाय ॥२॥ एक ब्रह्मचारी कळिलावा मोठा । साठ पोरें व्याला
ाहटा ॥३॥ एक भेलें गर्भी असतां गे माय । बारा वर्षें
ांगूं मी काय ॥४॥ एकाजनार्दनीं उघडली दृष्टी । अर्थ
सुख होय पोटीं ॥५॥

९९. **विटाळेंविण पोटा आला** । अवघा संसार मिंधा केला
ग्न लागतां आला पोटा । मग सोडिलें अंतरपाटा ॥२॥
सी बुडाली घडी । लग्न लाविलें औटावे घडीं ॥३॥ एकाजना-
ग्न समरसें । पाहों गेलिया त्या लाविलें पिसें ॥४॥

१००. **बोलूं नये तें आलें बोला** । आमुचा बाप गरवार जाला
नवलही ऐकिलें ऐका जी तुझी चोज । ऐकूं जातां तोचि
ोजें ॥२॥ प्रौढ जाली आमुची आई । बापासी नांवें त्या
पाही ॥३॥ लेकीनें बापासी केलें सावेव । एकाजनार्दनीं
ावलाव ॥४॥

१०१. **अवघ्या संसाराचा कळस जाला** । आमुलाची कैसा
आला ॥१॥ पाठीं बैसला तोचि पोटीं । उघड्या दिठीं दे-
॥२॥ अमोल्याचें कुळ न सांगवे तोंडें । सोय धरी तरी
भावंडें ॥३॥ पाठीं पोटीं बैसला पाठीं । सोयरीक गोष्टी
ानार्दनीं ॥४॥

१०२. **बोलणें बोलतां हेंचि दुर्घट** । नुपजत लेकासी लाविला
॥१॥ बोलूं नये याचे सत्ते भेणें । मौनची राहाणें हेंचि शहाण-
॥२॥ तेथील संतति म्हणाल पवित्र । न म्हणतां तरी घास
ात्र ॥३॥ कांहीं एक वेद बोलूं गेला बोली । चवंढाई चिरुनी
कांडें गेलीं ॥४॥ श्लाघोनी भक्ती बोलूं गेलीं तोंडें । बोल बोले

मुक्तीची फिटे भ्रांति रमा ॥ध्रु०॥ हरीच्या कीर्तनें शुक आणि नारद छेदिती अभिमानाचा कंदु । गातां पैं नाचतां अखंड पैं उल्हास कीर्तनीं प्रेमाल्हादु । हरिनाम गजर स्वानंदें हुंबरें जिंतिला मायेचा बाधू । श्रोता वक्ता स्वयें सुखरूप जाला वोसंडला ब्रह्मानंदु रया ॥२॥ हरीचेनि स्मरणें द्वंद्व दुःख नाहीं हे भक्ति प्रल्हादा ठायीं । कृतांत कोपलिया रोमही वक्र नोहे मनीं निर्भयता निज देहीं । अग्नि विष आप नेदी त्या संताप न तुटे शस्त्राचे घाई । स्मरणाचेनि बळें परिपूर्ण जाला देह विदेह दोन्ही नाहीं रया ॥३॥ हरिचरणामृत गोड मायेसी उठी चाड लाहे लाहे जाली रमा । चरणद्वय भजतां मुकली द्वंद्वभावा म्हणोनी पढिये पुरुषोत्तमा । हरिपदा लागली शिळा उद्धरली अगाध चरणमहिमा । चरणीं विनटोनी हरिपदा पावली परि चरण न सोडीं रया ॥४॥ शिव शिव यजिजे हें वेदीचें वचन पृथुराया बाणलें पूर्ण । पूज्यपूजक भाव सांडोनी सद्भावें करी पूजन । देवीं देव दाटला भक्त प्रेमें आटला मुख्य हें पूजेचें विधान । त्रिगुण त्रिपुटीं छेदूनियां पूजेमाजी समाधान रया ॥५॥ हरिचरण रज रेणु वंदूनियां पावन जाला अक्रूर । पावनपणें प्रेमें वोसंडे तेणें वंदी श्वानसूकर । वृक्ष वल्ली तृणा घाली लोटांगण सद्भावें पूजी गौखूर । दंडाचिये परी लोटांगण घाली हरिस्वरूप चराचर रया ॥६॥ जीव जावो जिणें परि वचन नुलंघणें सेवेचा मुख्य हा हेतु । या सेवा विनटोनि सर्वस्वें भजोनि दास्य उद्भट हनुमंतु । शस्त्राचेनि बळें न तुटे न बुडे न जळे देही असोनी देहातीतु । जन्ममरण होळी कासे भासे बळी भजनें मुक्त कपिनाथु रया.॥७॥ सख्यत्वेंपर पार पावला अर्जुन त्यासी न पुसत दे ब्रह्मज्ञान। खड्गांची खणखण बाणाची सणसण उपदेशा तेंचि स्थान । युद्धाचिये संधी लाविली समाधी कल्पांतीं न मोडे जाण । निज सख्य दोघां आलिंगन पडिलें भिन्नपणें अभिन्न रया ॥८॥ बळीची दान दीक्षा कैसी जीवें देउनी सर्वस्वेंसी निजबळें बांधी देवासी । अनंत अपरंपार त्रिविक्रम सधर आकळिला हृषिकेशी । हृदयींचा हृदयस्थ आकळितां तंव देवची होय सर्वस्वेंसी । यापरि सर्वस्व देवासी अर्पुनी घरींदारीं नांदे देवेशीं रया ॥९॥ भक्ति हे अखंड अधिकाराचें तोंड

बोटानें दाखवूं तुला । सावध होई गुरूच्या मुला । हा शब्द अचोज वेगळा । अर्थ जाणे सहस्रांत विरळा ॥२॥ कांहीं नसोनि तें दिसत । नाहीं ह्मणतां सत्य भासत । आकारीं आकार लपत । चाउगें जाणत्यासी भासत ॥३॥ अहं सोहं कोहं लपाला । उघड दृष्टीरूपा आला । जगीं व्यापक नसोनि व्यापला । एकाजनार्दनीं गुरुपुत्र भला ॥४॥

३३०८. **चक्षुदर्पणीं जग हें पहा** । जगज्जीवनीं मुरुनी रहा । तूर्या कालिंदितीर्थी नाहा । पापपुण्यासी तिळांजुळी वहा ॥१॥ डोळयांनो सत्यही गुरूची खुण । आपुलें स्वरूप घ्या ओळखून ॥ध्रु०॥ तिही अवस्था सांडुनी मागें । अर्ध चंद्राच्या चांदण्यांत वागे । चांदणें ग्रासूनि त्या ठायीं जागे । गड उन्मनीं झडकरी वेगें ॥२॥ एवढें ब्रह्मांडफळ ज्या देंठी । तें आटलें देखण्याचे पोटीं । त्यासी पहातां पाठी ना पोटीं । मीतूंपणाची पडली तुटी ॥३॥ चहूं शून्याचा निरसी जेणें । शून्य नाहीं तें शून्यपणें । शून्यातीतचि स्वयंभ होणें । शून्य गाळूनि निरशून्यपणें ॥४॥ चार सहा दहा बारा सोळा । ह्या तों आटल्या देखण्याच्या कळा । कळातीत स्वयंभ निराळा । एकाजनार्दनीं सर्वांग डोळा ॥५॥

३३०९. **नाभिस्थानीं ठेवा हृदयकमळीं पहावा** । द्विदळीं अनुभवा एकभाव ॥१॥ अर्धमात्रा बिंदु पहातां प्रकार । होऊनि साचार सुखी राहे ॥२॥ प्रणव ओंकारु विचार करितां । बिंदूची तत्त्वतां सर्वगत ॥३॥ कुंडलिनी गति सहजचि राहे । सहस्रदळीं पाहे आत्मरूप ॥४॥ भिन्नभिन्न नाहीं अवघेंचि स्वरूप । पाहतां निजरूप रूप होय ॥५॥ तेथें कैंचा विचारू कैंचा पां अनाचारू । एकाजनार्दनीं साचारू सर्वां घटीं ॥६॥

३३१०. **शुद्धब्रह्मज्ञानाचा धडा** । पंचभूतांचा खचला खडा । देह चतुष्टय पुसिला वाडा । धन्य धडफुडा आत्मा मी ॥१॥ शुद्धब्रह्मज्ञानाचा मार्ग । मृत्यु पातला सरलें सर्ग । पिंड ब्रह्मांडाचें दुर्ग । विरोनी सर्व आत्मा मी ॥२॥ ॐनमो जी जगद्गुरु । सर्वांभूतीं साक्षात्कारु ।ब्रह्मा विष्णु महेश्वरु । ॐकार तो वोळखीजे ॥३॥ अनंत

ब्रह्मांडाचा टिळा । लाऊनी बैसे ब्रह्म कपोळा । त्यांतही वेळा तरंग जळा । वरी तेविं ब्रह्मांड ॥४॥ ऐशा अनंत विभूती । दिगंबर अंगीं चार्चिती । घडीनें घडी लेप देती । पुसोनी जाती क्षणक्षणां ५ तैसें नव इंद्रियां सबाह्य । ब्रह्म कोंदलें अनुभव पाहे । घट जळीं बुडोनी राहे । ऐसा आहे दृष्टांत ॥६॥ गगन ग्रासोनी अपार । तैसा मी आहें सर्वेश्वर । अनंत ब्रह्मांडीं अवतार । तरंग फिरे मजवरी ॥७॥ तुम्हाआह्मा मध्यें जें अवकाश । तें सबाह्य ब्रह्म सावकाश । अनंत ब्रह्मांडें फुटती तयास । निराभास निर्गुण ॥८॥ हें ब्रह्म हे माया । का बोट लाऊनि दाखऊं शिष्यराया । आधारापासोनी सहस्रदळ काया । बुडे ठाया तें ब्रह्म ॥९॥ ब्रह्म म्हणजे भकाश । कीं ब्रह्म ह्मणजे महादाकाश । कीं ब्रह्म ह्मणजे निर्गुण निराभास । आदि अवकाश तें ब्रह्म ॥१०॥ ब्रह्म ह्मणजे तें पोकळ । कीं ब्रह्म ह्मणजे आकाशाहून पातळ । कीं ब्रह्म ह्मणजे शून्य सकळ । मिथ्या मूळ तें ब्रह्म ॥११॥ सोहं नाद सर्वांसी । विश्वनाथ विश्वासी । अमृतफळ अंबियासी । लक्ष चौऱ्यांयशीं लोंबती ॥१२॥ तैसें जन फळ जनार्दनीं लोंबे । सोहं देंठ दोहींकडे झोंबे । फळ दे वृक्ष लोंबें । अद्वैत बिंबलें एकाजनार्दनीं ॥१३॥

३३११. स्वामी सेवका अबोला । ऐसा जन्माचि अवघा गेला ॥१॥ जन्मवरी जुनें भातें । साधन शिऊं नेदी हातें ॥२॥ काम करूं नेदी हातीं । उसंत नाहीं अहोरातीं ॥३॥ श्रद्धेविण अचाट सांगे । ढळों नेदी पुढें मागें ॥४॥ न गणी दिवस मास वरुषीं । मागों जातां वहीच पुसी ॥५॥ चावा चावी करूं नेदी । संगळें गिळवी त्रिशुद्धी ॥६॥ जो कां ग्लानी साधन मागे । तेंचि बंधन त्यासी लागे ॥७॥ जो सेवा करी नेटका । त्यासी करुनी सांडीं सुडका ॥८॥ झोंप लागों नेदी कांहीं । निजे निज निजवी पाहीं ॥९॥ एकाजनार्दनीं निज सेवा । जीवें उरूं नेदी जीवा ॥१०॥

३३१२ गो गोरसातीत स्वानंद साखरेसी । प्रेमें पेहे पाजीन सख्या सोयऱ्यांसी ॥१॥ घेई घेई बाळा घोट एक । झणी पायरव होईल कुशलीं पडे तर्क ॥२॥ दृश्य न दिसे तें काळीं अवघें लावी

होटीं । सद्युक्तीचे शिंपीवरी गिळी तैसें घोटीं ॥३॥ अंतर तृप्त जालें सबाह्य कोंदलें । निज गोडिये गोडपणें तन्मय जालें ॥४॥ सद्गुरु माउली पेहे पाजी अंगीं भरला योग । तेणें देहबुद्धि समुळ केला त्याग ॥५॥ पंचभूतांचें अंगुलें सुवर्ण हारपलें । माझें माझें म्हणत होतें त्या गुणा विसरलें ॥६॥ आर्तीची हारली भूक जालें सुख । निजानंदीं पालखीं पहुडलें स्वात्मसुख ॥७॥ पेहे पाजायाचे मिसें देतसे पुष्टी तुष्टी । एका सामावला जनार्दना पोटीं ॥८॥

३३१३. **नयन तान्हेलें पाजावें काई** । मना खत झालें फाडूं कवणे ठायीं ॥१॥ ऐसा कोणीही वैद्य मिळता का पुरता । सुखरूप काढी मनाची का व्यथा ॥२॥ डोळ्याची बाहुली पाहातां झडपली । तिसी रक्षा भली केविं करूं ॥३॥ निढळींचीं अक्षरें चुकलीं कानामात्रें । शुद्ध ल्याहावें कैसें लिहिणारें ॥४॥ जीवाचिया डोळा पडळ आलें । अंजन सुदलें केविं जाय ॥५॥ एकाजनार्दनीं जाणे हातवटी । पुण्य घेउनी कोणी करा भेटी ॥६॥

३३१४. **धरा अधर जाली वोटंगणें काई** । जळे मळे तें ध्यावें कवणे ठायीं ॥१॥ ऐसा कोण्ही गुणीया मिळो कां निरुता । भुतें धरेंधरीं आपुलीया सत्ता ॥२॥ अग्नि हिंवेला तापावें कोठें । पवना प्राणु नाहीं कवण लावी वाटे ॥३॥ गगन हारपलें पाहावों कवणे ठायीं । मन मुळीं लागलें शांतीक तें पाही ॥४॥ स्वादें जेवणार गिळिला पैं जांणा । चवी सांगावया सांग ते कवणा ॥५॥ एकाजनार्दनीं जाणे एक खुणे । त्यासी भेटी कोणी घ्या एकपणें ॥६॥

३३१५. **संत आले वरले दिंडीं** । हातीं खुरक्या काखेंत मुंडी ॥१॥ पंढरपुरीं पडली होड । मुटक्या परीस धांगड गोड ॥२॥ आली वैष्णवांची मांदी । मेलें डुकर बांधलें खांदीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं अर्थ उलटा । जो जाणे तो गुरुचा बेटा ॥४॥

३३१६. **हें सहजचि थोरावलें** । पृथ्वी आप तेज झालें । वायु आकाश संचलें । आनंदले सकळही ॥१॥ तें मोहरी येवढें चक्र । गगनीं हा निर्धार । याचा पाहे पां विचार । चैतन्यामाजी ॥२॥ तेथें वेदासी बोबडी । अनुभवी पैलथडीं । एकाजनार्दनीं गोडी । नित्य घेतसे २

३३१७. **आतां आह्मी सहजचि थोर** । ब्रम्हा विष्णु महेश्वर । परब्रम्ह स्वयें ॐकार । परात्पर जगदात्मा ॥१॥ आह्मी सहजचि स्वतःसिद्ध । जागृती सुषुप्ति साध्य । तूर्या त्रिसाक्षीणी बोध । अति अगाध उन्मनी ॥२॥ ते उन्मनी परात्पर । निर्गुण हो निराकार । तूर्या तिचा आकार । एकाजनार्दनीं सगुणाकार देह झाला ॥३॥

३३१८. **उन्मनीचा हेलावा** । तूर्या त्रिनयनीं दावावा । त्रिगुण तूर्या सांठवावा । तें कारण उन्मनी ॥१॥ हातीं देऊनि बावन कस । भूमंडळीं फिरवावें भलत्यास । नाहीं लांछन हीन कसास । बाळकास तेवीं तें ॥२॥ एकाजनार्दनीं हा बोध । उघड बोलिलों सुबोध । अनुभवोनि हा बोध । संतचरण धरावे ॥३॥

३३१९. **रात्रंदिवस जप होती साठ घटिका** । संख्या त्याची ऐका निरनिराळी ॥१॥ दिड घटिका पळें दहा निमिष दोन । प्रथम तें स्थान आधारचक्र ॥२॥ साडेसोळा घटिका दहा पळें लेखा । निमिषें तीन देखा स्वाधिष्ठानीं ॥३॥ दहापळें देखा घटिका साडेसोळा असती । मणिपुर गणती निमिष चार ॥४॥ आणिक घटि पळें तितुकींचि पाहीं । अनुहत ठायीं निमिष पांच ॥५॥ पावणेतीन घटिका दाहा पळें जाणा । विशुद्धींची गणना निमिष एक ॥६॥ अग्निचक्रावरी पावणेतीन घटिका । दीड पळ देखा निमिष एक ॥७॥ पळें आठ घटिका अडिचाची गणती । निमिष चवदा असती सहस्रदळीं ॥८॥ साहाशें ते सहस्र एकविस होती । जनार्दनप्राप्ति एका उपायें ॥९॥

३३२०. **एक पांच तीन नवांचे शेवटीं** । अठरा हिंपुटी जयासाठीं ॥१॥ सात तेरा चौदा घोकितां श्रमले । पंचवीस शिणले परोपरी ॥२॥ तेहतिसां आटणी चाळिसां दाटणी । एकुणपन्नासांची काहाणी काय तेथें ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकपणें एक । बावन्नांचा तर्क न चालेचि ॥४॥

३३२१. **एक दोन तीन विचार करती** । परि न कळे गति त्रिवर्गातें ॥१॥ त्रिरूप सर्व हा मायेचा पसर । त्रिवर्ग साचार भरलें जग ॥२॥ त्रिगुणात्मक देह त्रिगुण भार वाहे । त्रिमूर्ती सर्व होय कार्य कर्ता ॥३॥ एकाजनार्दनीं त्रिगुणावेगळा । आहे तो निराळा विटेवरी ॥४॥

३३२२. चार देह चार अवस्था समाधि । कासया उपाधि करिसी बापा ॥१॥ चार वेद जाण चार युगें प्रमाण । पांचवें विवरण न करीं बापा ॥२॥ जनार्दनाचा एका चतुर्थ शोधोनि । पांचवे ते स्थानीं लीन झाला ॥३॥

३३२३. पंचक पंचकाचा पसारा पांचांचा । खेळ बहुरूपिया पांचांपासोनि ॥१॥ पृथ्वी आप तेज वायु आकाश जाण । पंचकप्राण मन पांचांमाजी ॥२॥ इंद्रियपंचक ज्ञान तें पंचक । कर्म तें पंचक जाणें बापा ॥३॥ धर्म तो पंचक स्नान तें पंचक । ध्यान तें पंचक जाणें बापा ॥४॥ एकाजनार्दनीं पंचकावेगळा । पाहें उघडा डोळा विटेवरी ॥५॥

३३२४. सहा ते भागले वेवादती सदा । सहांची आपदा होती जगीं ॥१॥ सहांचे संगती घडतसे कर्म । सहा तो अधर्म करिताती ॥२॥ सहांचे संगती नोहे योगप्राप्ति । होतसे फजिती सहायोगें ३ एकाजनार्दनीं सहांच्या वेगळा । सातवा आठवो मज वेळोवेळां ४

३३२५. सातवा तो सर्वाठायीं वसे । शंकरादिक ध्याती तया अपेक्षा ॥१॥ तो सातवा हृदयीं आठवा । आठवितां तुटे जन्ममरण ठेवा ॥२॥ सातवा हृदयीं ध्यावा जनीं वनीं पहावा । पाहूनियां ध्यावा मनामाजी ॥३॥ एकाजनार्दनीं सातवा वसे मनीं । धन्य तो जनीं पुरुष जाणा ॥४॥

३३२६. आठवा आठवा वेळोवेळ आठवा । श्रीकृष्ण आठवा वेळोवेळां ॥१॥ कलीमाजी सोपें आठवा आठवण । पावन तो जन्म आठव्यानें ॥२॥ आठवा नामें तारी पांडवां सहाकारी । दुराचारियां मारी आठवा तो ॥३॥ एकाजनार्दनीं आठव्याची आठवण । हृदयीं सांठवण करा वेगीं ॥४॥

३३२७. नववा बैसे स्थिर रूप । तया नाम बौद्धरूप ॥१॥ संत तया दारीं । तिष्ठताती निरंतरी ॥२॥ पुंडलिकासाठीं उभा । धन्य धन्य विठ्ठल शोभा ॥३॥ शोभे चंद्रभागा तीर । गरुड हनुमंत समोर ॥४॥ ऐसा विठ्ठल मनीं ध्याऊं । एकाजनार्दनीं त्याला पाहूं ५

३३२८. तुमचें गुज तुम्हां बोले । आमुचें त्यांत काय गेलें ।

वरले आळीस नवल देखिलें। एका पुरुषानें कुत्रें खादलें ॥१॥ नवल मोठे जाणा। कान्होबा नवल मोठें जाणा। तुमच्या तुह्मी जाणा खुणा ॥ध्रु०॥ ओस गांवचा एक मारुती। त्याचा बाप चोरी करी दिवसराती। त्यासी पंचावन सांगाती। गांवच्या कुळकर्ण्यांची फजिती ॥२॥ गंगे आला महापुर। वाहून गेलें तेथें अंबर। चंद्रसूर्य दारोदार। हिंडों लागलीं पांच पोरें ॥३॥ त्याला साक्षी एक जांवई। सासूबाई देती ग्वाही। लेंक आमुची ढालगज पाहीं। एका शरण जनार्दन पायीं ॥४॥

३३२९. रात्रीमाजी स्वप्न देखिलें। परपुरुषाचें घर पळालें। तेथें नागवें आडवें आलें। तेणें उघड्यासी गिळिलें ॥१॥ नवल माझें तुम्ही पहा। उगवें नुगवतां उगेच रहा ॥ध्रु०॥ माझ्या नवलाची परी। खालीं कुंभार वरतें चाक फेरी। लक्ष लागे तोचि येईना हरी। ऐशी नवलाची कोण परी ॥२॥ नवल पाहून बहु भ्यालें। या जगामधीं नाहीं आले। ते स्वदेहासी मुकले। ऐशापरी नरनारी ठकले ॥३॥ या नवलासी गिळून। एक राहिला जनार्दन। एकाजनार्दनीं शरण। तो नवलीं नाहीं भिन्न ॥४॥

३३३०. नका धरूं धरूं अनुमान। आले मुसळासी कान। जातियाची पाळी करी रुदन। वेधियलें मन चाट्ट वाचे ॥१॥ अर्थ करा माझे भाई। नका हिंडूं दिशादाही ॥ध्रु०॥ उठिला रागावूनि पाटा। येउनी बैसला दारवंटा। मोडिला काथवटीचा थाटा। वरवंटा नाचतसे ॥२॥ चूल धांवुनी आली बाहेरी। रागावली घारीवरी। शिंकेकरी मारामारी। घरकुलासी भेडसावी ॥३॥ घर जाहलें जुनाट वाउगें। पाया निघाला लागवेगें। भिंत उडाली सवेगें। कोणी कोणा आवरींना ॥४॥ एकाजनार्दनीं म्हणे। न कळे वेदांतीया बोलणें। मतवादीयांचें ठाणें। सहज गेलें उठोनी ॥५॥

३३३१. कान्होबा नवल सांगतों गोष्टी। एक वृक्ष दृष्टीं देखिला तयावरी सृष्टी ॥१॥ कोडें रे कोडें कान्होबा तुझें कोडें। जाणती जाणती अर्थ पहातां उघडें ॥ध्रु०॥ वृक्षाग्रीं नाहीं मूळ वर शेंडा नाहीं सरळ। बावन शाखा पल्लव पत्र पुष्प भरलें सकळ ॥२॥ एकाजनार्दनीं वृक्ष सुढाळ। तयावरी खेळे एक एकुलतें बाळ ॥३॥

३३३२. पंचभूतें नव्हती जईं । तैं वृक्ष देखिला भाई । अधोभागीं शेंडा मूळ पाही । वरी वेंघली तिसी पाय नाहीं ॥१॥ सांगें तूं आमचें कोंडें कान्होबा सांग तूं आमुचें कोंडें । नाहीं तरी जाऊं नको पुढें ॥२॥ नवलक्ष जया शाखा । पत्रपुष्पें तेचि रेखा । पंचभूतें कोण लेखा । ऐसा वृक्ष देखिला देखा ॥३॥ तयावरी एक सर्पीण । तिनें खादलें त्रिभुवन । शरण एकाजनार्दन । हें योगियाचें लक्षणरे ॥४॥

३३३३. सगुण निर्गुण नोहे वृक्ष । पाहतां नेत्रीं न भासे सादृश्य । देखतां देखतां होतो अदृश्य ॥१॥ सांगरे कान्होबा हें कोडें तुझें तुजपाशीं केलें उघडें । आह्मां न कळे वाडेंकाडें ॥२॥ एक मुळीं वृक्ष देखिला । द्विशाखां तो शोभला । पाहतां पत्रेंपुष्पें न देखिला ॥३॥ ऐसे वृक्ष अपरंपार । एकाजनार्दनीं करा विचार । मग चुकेल वेरझार ॥४॥

३३३४. अलक्ष अगोचर ह्मणती वृक्ष । तो दृष्टीं न दिसे साक्ष । योगी ह्मणती पाहिला लक्ष ॥१॥ कान्होबा तुझें कोडें । तुजपुढें केलें उघडें । सांगतां वेद जाहले वेडेरे ॥२॥ सहा अठरांची मिळणी । छत्तिसांचें घातलें पाणी । तो वृक्ष देखिला नयनीं रे ॥३॥ पंचाण्णवाची एक शाखा । एकाजनार्दनीं वृक्ष देखा । अर्थ पाहतां मोक्ष रेखा रे ॥४॥

३३३५. अहं सोहं वृक्षा तो निघाला वोहं । याचा शेंडा नाहीं मां कोठें कोहं ॥१॥ कान्होबा उघड माझें कोडें । बोल बोलतों साबडे । अर्थ करी कांरे निवाडे ॥२॥ वृक्ष जाहला मन पवन । वृक्ष तो सहजाचि हवन । वृक्षें वेधलें चराचर गहन रे ॥३॥ वृक्षें भेदिलें आकाश । एकाजनार्दनीं निरवकाश । वृक्षचि जाहला अलक्ष रे ॥४॥

३३३६. नीळवर्ण वृक्ष तो अति दृश्य । पाहतां सावकाश दृष्टीं न पडे ॥१॥ भलें कोडें कान्होबा हें तुझें । लय लक्षा न कळे ह्मणती माझें आणि तुझें ॥२॥ ही वृक्षाची वोळख धरा बरी । निवृत्ति ज्ञानदेव सोपान अधिकारी ॥३॥ एकाजनार्दनीं वृक्ष सगुण निर्गुण । जाहला पुंडलिकाकारणें ब्रह्म सनातन ॥४॥

३३३७. वृक्ष ज्याला आकाश पाताळ । वृक्षीं प्रसवले लोकपाळ । अठ्यांशीं सहस्र ऋषिमंडळ ॥१॥ कान्होबा बोलों तुझें कोडें । अर्थ ऐकतां ब्रह्म जोडे । अभक्त होती केवळ वेडे रे ॥२॥ वृक्षाअंगीं पंचभूतें । प्रसवला तत्त्वें निरुतें । अहं सोहं पाहतां तें होतें ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहिला वृक्ष । गुरुकृपें वोळखिला साक्ष । भेदभाव गेला प्रत्यक्ष रे ॥४॥

३३३८. निर्गुण निराकार वृक्ष आकारला । पंचतत्त्वें व्यापक जाहला ॥१॥ कान्होबा हें बोलणें माझें कोडें । पंचविसांचे ध्यानीं नातुडे रे ॥२॥ साठ ऐशीं शोभती शाखा । नवलक्ष पल्लव भोंवतीं देखा रे ॥३॥ चौऱ्यांयशीं लक्षांची मिळणी । वृक्षरूपी एकाजनार्दनीं रे ॥४॥

३३३९. ॐकार हा वृक्ष विस्तारला । चतुःशाखें थोर जाहला । पुढें षड्तर शाखे विस्तारला । अठरांचा तया मोहोर आला ॥१॥ उघडें माझें कोडें । जाणती न जाणती ते वेडे । पडले विषयांचें सांकडें । तयां न कळे हें कोडें रे ॥२॥ चौऱ्यांयशीं लक्ष पत्रें असती । सहस्र अठ्यायशीं पुष्पें शोभती । तेहतीस कोटी फळें लोंबती । ऐशी वृक्षाची अनुपम्य स्थिति रे ॥३॥ आदि मध्य अंत पाहतां न लागे मूळ । एकविस स्वर्ग सप्त पाताळें । एकाजनार्दनीं वृक्ष तो सबळ । उभा विटेवरी समूळ वो ॥४॥

३३४०. वृक्ष पाहतां परतला आगम । निगमा न कळे दुर्गम । वेदशास्त्रांसी निरुतें वर्म । तो वृक्ष देखिला विठ्ठलनाम ॥१॥ माझें सोपें कोडें । कान्होबा करीं तूं निवाडे । अर्थ सखोल ब्रम्हांड भक्तिभाव तयासी उघडे रे ॥२॥ साहांची येथें न चाले मती । चार गुंतले न कळे गती । अठरा भाटीव वर्णिती । ऐशियासी न कळे स्थिति रे ॥३॥ चौऱ्यांयशीं लक्ष भुलले वांयां । अठयांशीं सहस्र भोगिती छाया । तेहतीस कोटी न कळे आयतया । एकाजनार्दनीं लागे पायां रे ॥४॥

३३४१. सोपा वृक्ष फळासी आला । विठ्ठल नामें विस्तारला ॥१॥ वेदां न कळे मूळ शेंडा । शास्त्रें भांडती पैं तोंडा ॥२॥ पुराणें

स्तवितां व्याकुळ जाहलीं । निवांत होऊनियां ठेलीं ॥३॥ मूळ वृक्ष जनार्दन । एकाजनार्दनीं विस्तार पूर्ण ॥४॥

३३४२. **देऊळ बांधिलें कळस साधिले** । स्थापन तें केलें लिंगाप्रती ॥१॥ पाया जो खांदला मध्येंचि भंगला । शब्द मावळला काय सांगों ॥२॥ वरिल्या मंडपा मुंगीये धरिलें । त्रिभुवनीं व्यापिलें मकुड्यानें ३ एकाजनार्दनीं मंडप उडाला । देवही बुडाला देउळासहित ४

३३४३. **नीर मंथुनी मंथन पैं केलें** । सार असार तें चवीस आलें ॥१॥ ताक तेंही गोड दूध तेंही गोड । रसनेची चाड पारुषली ॥२॥ मंथन करितां बुडाला रवि । सर्वांगीं सर्व निज नाचवी ॥३॥ एकाजनार्दनीं अवघेंचि सार । मानस मंथोनी पावलों पार ॥४॥

३३४४. **भोगें चेतविसील नाना दुःखें** । तो तूं भोगाचि भोगसील सुखें ॥१॥ मीपण कैंचें काये । हानी लाभ तुझा तूंचि पाहे ॥२॥ भोग जैं आले वाडवाड । तुझें आंख अंग आह्मा आड ॥३॥ एकाजनार्दनीं एक वर्म । माझेनि नांवें तूंचि भोगी कर्म ॥४॥

३३४५. **मजूर राऊळाचें घृत नेतां** । तो तुरंगीं चढे मनोरथा ॥१॥ सबळ वारुवांचें उड्डाण । म्हणोनि उडों जात आपण ॥२॥ बळें उडाला माझा घोडा । परि स्मरण नाहीं धगडा ॥३॥ उडीसरसी घागरी पडे । एकाजनार्दनीं पाहूनि रडे ॥४॥

३३४६. **एक आधार खोंचुनी स्वाधिष्ठाना येती मणिपुरीं** घेताती झटे । चंद्रसूर्य कळा म्हणती बारा सोळा पवनासी करिती उफराटे । सतरावीचें क्षीर सेऊनि शरीर कळिकाळ वंचती ताठे । सबाह्य आत्माराम नेणुनि विश्राम व्यर्थाचि करिती या चेष्टे १ ते वर्म चुकलेरे ते वर्म चुकलेरे । जवळींच असतां अंतरीं न पाहे । ब्रह्मप्राप्ती केवीं होय ॥ध्रु०॥ मीमांसक मत्त कर्माचा आचार स्नानसंध्या यथायुक्ति । एक दोन तीन स्नानें झालीं तरी आगळी लाविती माती । द्वादश जपतां घरींचि चिंता करिती नारायण स्मरण चित्तीं । स्वयें नारायण कीं तेथें आपण नेणती स्वरूपस्थिती ॥२॥ चारी वेद पूर्ण आचार होम क्रिया नित्य नेम आचरती । सिखासूत्र मंत्र त्रिकाळ क्रिया संध्यादि यथा पद्धति । पूजा ब्रम्हयज्ञ उपवास पारणें मध्यमातें

नातळती । आत्मज्ञानेवीण न तुटे बंधन कष्टचि पावती अंतीं ॥३॥ विष्णु उदरीं त्रिभुवन अवघें म्हणउनि वैष्णव झाले । तुळशी वृंदावनें हरीचें पूजन विष्णुपदीं मिरविलें । हरिहरा भेद करिताती वाद जाणिवेनें नागविले । आत्मज्ञानेविण न तुटे बंधन कणेविण उपाणिलें ॥४॥ दैवत शिवापरतें नाहीं जंगम राहिले नेहटी । शैव पाशुपत रुद्राक्ष विभूती आचार लिंगें कंठीं । पाषाण पुजुनि पवाडा करिती घालुनिया शस्त्रें पोटीं । आत्मज्ञानेविण न तुटे बंधन मरण पावती हटीं ॥५॥ दरवेश काजी सैद मुलाना पढताती नित्य किताबा । करिती पंच वक्त निमाज गळा घालून पोकळ जुभा । परमात्मा देहीं न पडेचि ठायीं पश्चिमे मारिती बोंबा । आत्मज्ञानेवीण न तुटे बंधन अंतीं करिती तोबा तोबा ॥६॥ शक्तिचे उदरीं त्रिभुवन आवघे आवडी पुजिती शक्ति । अर्चन हवन पूजन कामना वाढवुनि फळें घेती । जारण मारण स्तंभन मोहन अभक्त लाविले भक्ति । आत्मज्ञानेवीण न तुटे बंधन चुकले ते निजमुक्ति ॥७॥ बौध्यरूपालागीं क्षपणिक जाहाले करिताती लुंचि कर्में । वेद विरोधन मनीं निरोधन आचरती जैन कर्में । वस्त्र फेडुनिया नग्न फिरताती न चुकती मरण जन्में । आत्मज्ञानेविण न तुटे बंधन चुकलीं त्या गुरु वर्में ॥८॥ भ्रष्टाचा आचार पालव माथा उफराटी काठी धरिती । पंचक्रोशी ध्यान पंथीचे स्मरण षढचक्रा उलटिती । दर्शन खंडिती सज्जन निंदिती दुष्ट कर्में आचरती । आत्मज्ञानेविण न तुटे बंधन व्यर्थ तनु विटंबिती ॥९॥ ऐसा एक एका संवाद करितां अहंता ममताची पाहीं । अनुभवाची खूण नेणता निपुण बुडाले संसारडोहीं । स्वकर्माचरणमत्ताचें विवरण परमात्मा न पडेचि ठायीं । एकाजनार्दनीं अनुभवी तो जाणे सर्वेश्वर याच देहीं ॥१०॥

भाग चौथा.

पौराणिक.

दशावतार.

३३४७. वेद नेतां शंखासुरीं । मत्स्य अवतार होय हरी ॥१॥ मारूनियां शंखासुरा । ब्रह्मया तोषविलें निर्धारें ॥२॥ रसातळा जातां अवनी । तळीं कांसव चक्रपाणी ॥३॥ काढोनियां चौदा रत्नें । गौरविला सुरभूषण ॥४॥ हिरण्याक्षें नेतां धरा । आपण सूकर पैं जाहला ॥५॥ मारूनियां दैत्यासी । सुखी केलें देवांसीं ॥६॥ प्रल्हादाकारणें । स्तंभामाजी गुरगुरणें ॥७॥ धरूनियां जानूवरी । वधिला हिरण्यकश्यपु निर्धारीं ॥८॥ इंद्राच्या कैवारें धांवून । रूप धरिलें वामन ॥९॥ बळी पाताळीं घातिला । आपण द्वारपाळ जाहला ॥१०॥ सहस्रार्जुनें पीडिलें । आपण परशराम जाहले ॥११॥ पितृआज्ञा मानुनी खरी । माता वधिली निर्धारीं ॥१२॥ सीतेचें करुनी मीस । केला राक्षसांचा नाश ॥१३॥ चौदा वर्षे वनांतरीं । वनवास सेवी हरी ॥१४॥ वसुदेव देवकीसाठीं । अवतार धरिला पोटीं ॥१५॥ मारूनियां कंसासुर । उतरिला मेदिनीचा भार ॥१६॥ येऊनियां पंढरपुरा । धरिला विटेवरी थारा ॥१७॥ पुंडलिकासाठीं उभा । एकाजनार्दनीं शोभा ॥१८॥

३३४८. वेदान् उद्धरते । मीनरूपेण जगन्निवहते । कच्छरूपेण भूगोल ते । पृथ्वी चक्रमुद्रि भ्रामेंते ॥१॥ ऊर्ध्वधारयंते । हिरण्याक्ष दैत्य शोधियंते । दंतावरी पृथ्वी धारयंते । वराहरूपेण दैत्य मारियंते ॥२॥ दैत्य प्रल्हाद छळयते । स्तंभीं प्रगट रूपंते । हिरण्यकाशिपु विदारयंते । नृसिंहरूपेण ते ॥३॥ बळी दैत्य छलयंते । क्षत्र निक्षत्र

कुर्वंते । त्रिपाद पृथ्वी दान मागंते । वामनरूपेण दारंते ॥४॥ क्षत्रिय कुल नाशो कुर्वंते । जमदग्नीरेणुका उद्धरंते । सहस्र अर्जुन दैत्य मारियंते । निःक्षत्रिय पृथ्वी कुर्वंते । परशुरामरूपेण ॥५॥ पौलस्ती रावण जयंते । सीता रत्न चोरियंते । रामरूपेण लंका हालायंते । रावण सहकुल वधियंते ॥६॥ द्वापारीं कलह कलहयंते । शिशुपाल वक्रदंत कंस ते । विध्वंसी रामभद्र रूपंते । करुणादया वृंद माते ॥७॥ म्लेंच्छ नित्यज्यान्मूर्छयते । विश्व बोधरूपेण ते । नाशयते कलीरूपेण ते । एकाजनार्दन तया कृपें वर्णिते ॥८॥

३३४९. मच्छरूप धरुनी शंखासुर मारिला । तेव्हां श्रमोनी जंघनीं कर ठेविले ॥१॥ कूर्मरूप धरुनी पृथ्वी धरली पृष्ठीं । तेणें श्रमोनी कर ठेविले कटीं ॥२॥ हिरण्याक्ष मर्दुनीं दाढेवरी धरली अवनी । तेणें श्रमोनी कर धरिले जंघनीं ॥३॥ रक्षिला प्रल्हाद भक्त विदारिला क्रूर दैत्य । भागला तेणें कटावर कर मिरवत ॥४॥ बळी पाताळीं घातला द्वार राखतां श्रम जाला । म्हणोनी कटावरी कर ठेउनी राहिला ॥५॥ एकविस वेळां निक्षत्री निर्वैर धरित्री । तेणें श्रमोनी कर जंघनीं धरिले ॥६॥ लंकेपुढें वज्रठाण मांडिलें रावणातें भंगिलें । ह्मणोनी कर जंघनीं धरियेले ॥७॥ लागला काळयवन पाठीं पळतां जाला कष्टी । म्हणोनी उभा येथें कर ठेउनी कटीं ॥८॥ लोक देखोनी उन्मत्त दारा धनीं आसक्त । न बोले बौद्धरूप ठेविले जंघनीं हात ॥९॥ पुढें म्लेंछ संहार म्हणोनी कर कटीं । एकाजनार्दनीं पाहतां चरणीं घातली मिठी ॥१०॥

३३५०. वेद घेऊनियां गेला शंखासुर । मत्स्य अवतार जयालागीं ॥१॥ तोचि महाराज भिवरेचे तटीं । उभा जगजेठी विटेवरी ॥२॥ घेउनी अवतार वेद आणियेले । ब्रह्मीया स्थापिलें ब्रह्मपुरीं ॥३॥ शंखासुर वधुनी विजयी पैं झाला । वर्णितां पैं धाला जनार्दन ॥४॥

३३५१. इंद्राचे कैवारें कांसव पैं झाला । देवघुसळिती पृष्ठीं भार वाहिला ॥१॥ तो हा महाराज विटे उभा नीट । भक्त तारावया केली पंढरी पेठ ॥२॥ एकाजनार्दनीं रत्नें चौदा काढिलीं । देव सुरवर जेणें सुखी केले ॥३॥

३३५२. रसातळा जातां अवनी । घेतलें वराहरूप चक्रपाणी ॥१॥ तोची महाराज पुंडलीकासाठीं । कर ठेउनी कटीं उभा विटे ॥२॥ हिरण्याक्ष वधुनी सुखी केले देव । एकाजनार्दनीं त्याचे पायीं ठाव ३

३३५३. भक्त प्रल्हादाकारणें नरसिंह झाला । विदारूनि दैत्य स्तंभीं उद्भव केला ॥१॥ तोचि महाराज कर ठेऊनि कटीं । उभा राहिला अठ्ठाविस युगें पाठीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं भक्तकाज कैवारी । संहारुनी दैत्य वाढवी भक्तांची थोरी ॥३॥

३३५४. बळीचे द्वारीं आपण वामन झाला । इंद्राच्या कैवारें बळी पाताळीं घातिला ॥१॥ तोचि महाराज उभा विटेवरी । कर धरिले कटीं पाउलें दोन्ही साजिरीं ॥२॥ भक्ताचिया काजा विटे उभा राहिला । एकाजनार्दनीं देव डोळा पाहिला ॥३॥

३३५५. मातेच्या कैवारा सहस्र अर्जुन वधी । एकविस वेळां पृथ्वी निक्षत्रिय शोधी ॥१॥ तोचि मायबाप चंद्रभागे तीरीं । कर कटावरी ठेऊनि उभा ॥२॥ एकाजनार्दनीं ज्याची कीर्ति वर्णितां । द्वैत हारपलें ममता देशधडी चिंता ॥३॥

३३५६. सीतेच्या कैवारें रावणा वधियला । जाऊनियां लंकें बिभिषण स्थापिला ॥१॥ तोचि महाराज चंद्रभागे तीरीं । कट दोनी धरुनी उभा विटेवरी ॥२॥ एकाजनार्दनीं रामनाम कीर्ति । त्याचें चरित्र ऐकतां समाधान वृत्ति ॥३॥

३३५७. द्वापारीं अवतार आठवा । कंसासुर वधियला श्रीकृष्ण साठवा ॥१॥ तोचि महाराज चंद्रभागे तटीं । उभा राहिलासे कर ठेऊनि कटीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं चरणीं पडली मिठी । आठवा आठवितां तुटे जन्मकोटी ॥३॥

३३५८. पुंडलिकाकारणें वाळुवंटीं उभा । भक्ताच्या कैवारें दिसतसे शोभा ॥१॥ पुढें चंद्रभागा वाहे अमृतमय । आषाढी कार्तिकी वैष्णवांची दाटी होय ॥२॥ एकाजनार्दनीं जया वैष्णव गातीं । विठ्ठलनाम उच्चारितां सायुज्यमुक्ति ॥३॥

३३५९. कलंकी अवतार पुढें होईल श्रीहरी । लोपोनी जातां धर्म मग अवतार धरी ॥१॥ दहा अवतार भक्ताकारणें घेतो ।

भक्ताची आवडी ह्मणोनी गर्भवासा येतो ॥२॥ अंबऋषी कैवारें दहा अवतार घेतले। एकाजनार्दनीं त्याचें चरित्र वर्णिलें ॥३॥

३३६०. लटकीयाची आण। लटिकेंचि प्रमाण। ऐसियासी कोण। विश्वासेल ॥१॥ मागता बळें बळी। उदकीं देत चळी। अतीशय तळमळी। मीन जैसा ॥२॥ मागतां मांसा मासा। मुरडूं धांवे घसा। डावेनी हातें कैसा। शंख करी ॥३॥ अतीशय कृपण। शरण एकाजनार्दन। बाळा दे स्तनपान। पिलीं पोसी ॥४॥

३३६१. मागतां देखोनि दिठी। हातपाय घालुनी पोटीं। पर्वत पडिल्या पाठीं। देणें नाहीं ॥१॥ मागतां न देसी। दांतीं भोये धरिसी। पांढरा डुकर होसी। तेणें कर्में ॥२॥ ठेवणें न देतां। जावों नेदी सर्वथा। बळीचिया ऐसा आतां। बांधीन पायीं ॥३॥ मागत निजनिर्धारी। खांबामाजी तूं गुरगुरी। तिखट नखें बोंचकरी। क्रोधें करुनी ॥४॥ एकाजनार्दनीं त्यातें। माग त्याच्या बापातें। फाडोनि आंते। ठेविलें निश्चितें देणें नाहीं ॥५॥

३३६२. मागतां कवतुक। दिन होउनी रंक। दारोदारीं भीक। मागों धावे ॥१॥ मग ते करी काय। पाठीं देउनी पाय। रसातळीं पाहे। घालूं धावे ॥२॥ मागों जातां पुढें। मायेचें काढी मढें। उकसाबुकसी रडे। माये माये ह्मणोनि ॥३॥ फरश घेउनी करीं। ज्यातें त्यातें मारी। रक्तेंरक्त उरी। परि देणें नाहीं ॥४॥ मागतां रोकडें। एकाजनार्दनीं सांकडें। मेळवोनि माकडें। पाठीं लागे ॥५॥

३३६३. ज्यासी दहा शिरें माथा विस हातीं येतां। नेदुनी सर्वथा जीवें मारी ॥१॥ गांठी घ्यावया नाहीं आतां करील काई। ह्मणोनि राखी गाई गवळीयांच्या ॥२॥ तेथेंहि न संडी परी दहीं दूध चोरी। भोगिल्या परनारी मूळ माइके ॥३॥ बुद्धी बोध ठेला एकाजनार्दनीं अबोला। कांहीं न बोले बोला ठेवणें गट्ट करुनी ठेला ॥४॥

३३६४. मागतां पैं कैवाडें। लुंची लागे मुंडे। नागवा होऊनि पुढें। उभा ठाके ॥१॥ मागतां फाडोवाडें। धाऊनियां घोडा

चढे । खर्ग घेऊनि वाढें । करी मारामारी ॥२॥ कलंकी होऊनि पुढें । ऋणामाजीं बुडें । कलीच्या अंतीं घडे । कर्म ऐसें ॥३॥ मागतां दाटोदाटी । नवल त्याची गोठी । लाविली लंगोटी । एकाजनार्दनीं नारदासी ॥४॥

३३६५. सनकादिक वेडे । शुक नागवें उघडें । भुलविलें रोकडें । जड भरतासी ॥१॥ पुंडलिकें जगजेठी । उभा केला वाळुवंटीं । अद्यापि पैं तुटी । धरणें त्याचें ॥२॥ कडवा ठेऊनि हात । उभा असे तिष्ठत । घेतलें तें निश्चित । देणें नाहीं ॥३॥ धरणें न मागतां पूर्ण । उडवी माणुसपण । जीवा जीवपण । उरों नेदी ॥४॥ एकाजनार्दनीं । एकपणाच्या वाणी । आपणा देउनी । देवो समूळ खत फाडी ॥५॥

३३६६. एका अयोध्ये अवतार । दुजा गोकुळीं निर्धार ॥१॥ एके ताटिका मारिली । एकें पूतना शोषिली ॥२॥ एकें आहिल्या उद्धरिली । एक कुब्जा पावन केली ॥३॥ एकाएक पत्नीव्रत । एक गोपीतें भोगीत ॥४॥ एक हिंडे वनोवनीं । एक हिंडे वृंदावनीं ॥५॥ एकें रावण मर्दिला । एकें शिशुपाळ वधिला ॥६॥ एकें बिभिषणा पाळिलें । एकें अर्जुना सांभाळिलें ॥७॥ एका वहनीं हनुमंत । एका गरुड शोभत ॥८॥ एका शोभे धनुष्यबाण । एका काठी कांबळी संपूर्ण ॥९॥ ऐसा भक्ताचा कळवळा । एकाजनार्दनीं बोधिला ॥१०॥

३३६७. एकें वनवास सेविला । एकनंद गृहीं राहिला ॥१॥ एकें समुद्रीं पायवाट केली । एकें द्वारका वसविली ॥२॥ एकें वान्नर मिळविले । एका गोपाळ संवगडे ॥३॥ एकें पर्णियली सीता । एकें भीमकी तत्त्वतां ॥४॥ एका शोभे पीतांबर । एका मिरवे वैजयंतीहार ॥५॥ ऐसे दोघे ते समर्थ । एकाजनार्दनीं शरणागत ॥६॥

एकादशीमाहात्म्य.

३३६८. ऐका पुण्य पवित्र कथा । सावधान व्हावें श्रोतां । जयाचेनि अवधानें सर्वथा । कलीकल्मषें नासती ॥१॥ जें आचा-

रला अंबऋषी । रुक्मांगद सूर्यवंशीं । तोचि व्रत एकादशी । निज-
धर्मासी सांगेन ॥२॥ परिसा एकादशीचा महिमा । तोचि दिवस
प्रिय पुरुषोत्तमा । मुगुटमणी सकळ धर्मा । विचित्र कर्मा सोडवण
॥३॥ तिथित्रयाचें महिमान । त्रैरूपें अभिन्न जाण । परिसा तियेचें
लक्षण । तात्विकार्थ तो ऐसा ॥४॥ दशमीं जाणा महाविष्णु । एका-
दशी श्रीनारायणु । द्वादशी श्रीभगवानु । भक्त साहाय्याकारणें ५
संक्रमणादि दान श्रेष्ठ । याहूनि ग्रहणींचें वरिष्ठ । ग्रहणाहूनि वरिष्ठ ।
व्यतिपात वैधृति ॥६॥ याहूनि अनंत गुणें अधिक । एकादशीचें
दान विशेष । दानमिषें एकाएक । देवचि देख पैं लाभे ॥७॥ यालागीं
एकादशीचें दान । तें होय देवाची समान । दानयोगें तेणें जाण ।
देव अपैसा पैं केला ॥८॥ अर्धोदय कपिलाषष्ठी । एकादशीच्या
चरणांगुष्ठीं । योगयागांची कोटी । टाळीसाठीं न सरती ॥९॥
दशमी व्रताचा आरंभु । दिंडीपुढें समारंभु । मिळोनि वैष्णवांचा
कदंबु । गीत नृत्य उत्साह ॥१०॥ आला एकादशी परिसोनि । उ-
ल्हास उपजे ज्याचे मनीं । धन्य धन्य त्याची जननी । पवित्र
अवनी तेणें केली ॥११॥ अनंत व्रतांचिया राशी । पायां लागती
एकादशी । यालागीं हरिदिनी आख्या ऐशी । त्या दिवसा पैं
आली ॥१२॥ एकादशी हरीचा प्रसंग । आठही प्रहर तें अष्टांग ।
जे नर भाग्याचे सभाग्य । पूजा सांग करिताती ॥१३॥ प्रातःकाळा
पासून । तेथें प्रगटे नारायण । त्यासीच ह्मणती हरिदिन । व्यास
वाल्मिक नारद ॥१४॥ यालागीं तो हरीचा दिवस । तो सत्य जाणा
हृषिकेश । धन्य धन्य भाग्य सौरस । गीत नृत्य उत्साह ॥१५॥
ऐशी हरितनु एकादशी । ह्मणोनि आवडे वैष्णवांसी । नारद प्र-
ल्हाद अंबऋषी । या व्रतासी विनटले ॥१६॥ बरवें करावें हरि-
पूजन । शृंगारावें देव सदन । आठही प्रहर हरिकीर्तन । जाग्रण
करावें उल्हासें ॥१७॥ जाग्रणा एकादशी । येतां होती पुण्यराशी ।
पदोपदीं कोटी यागांसी । फळ समारंभेसी जोडती ॥१८॥ जे तेथें
बैसोनि सावधान । परिसती हरिकीर्तन । त्यांचें निरसे भवबंधन । समा-
धान ते पावत ॥१९॥ वैष्णव होऊनि एकादशी । अंग चोरी हरिकीर्त-

नासी। भाग्य विन्मुख जालें त्यासी। मुळ्यापासी तेणें केलें २० यालागीं एकादशीस वाडेंकोडें। नामासाठीं मोक्ष जोडे। तेथेंही अभिमान चढे। रवरव पुढें तयासी ॥२१॥ एकादशी रंगापुढें। रंगीं नाचती वेडे बागडें। नाम गर्जती साबडें। तें आवडे गोविंदा ॥२२॥ नामासरसी वाजे टाळी। महा दोषा होय होळी। सांडोनि वैकुंठ नव्हाळी। तया जवळीं हरी तिष्ठे ॥२३॥ जागरणा येऊनि एकादशी। जो हरिभक्तासी उपहासी। तो जाणावा पापराशी। नरक त्यासी पैं भीती ॥२४॥ देखोनि निंदकाचा भावो। रवरवा पडिला संदेहो। निंदेपरतें पाप पहा हो। जगामाजीं पैं नाहीं ॥२५॥ जेणें निंदिली एकादशी। तो जिताचि नरकवासी। कुष्ट लाविलें मुखासी। ये मुखासी मुख रोग ॥२६॥ ज्यासी न माने एकादशी। तनू जाणावी ती राक्षसी। त्याची संगती घडे ज्यासी। नरकवासी तो होय ॥२७॥ जे एकादशीस भक्षिती अन्न। तें श्वानविष्टेसमान। तांबुल तें रुधिरपान। रजस्वले स्त्रियेचें ॥२८॥ एकादशीस स्त्रीभोग। तयासी लागे क्षयरोग। यमयातना दुःखें अनेक। व्यथा अंगीं तो पावे ॥२९॥ बाह्य मिरवी एकादशी। चोरुनी खाये अन्नासी। उदर शूळ लागे त्यासी। नातरी कुक्षीं गुल्म होती ॥३०॥ एकादशीस स्नेह मार्जन। बुद्धि अंध होय तेणें। नेत्ररोगासी उठणें। क्षुद्र पहाणें हरिभक्ता ॥३१॥ जो निंदी एकादशी। नरका जाणें न लगे त्यासी। तो स्वयेंचि नरकवासी। झणीं आतळला ॥३२॥ जेणें दूषिलें एकादशी। झणीं त्याचें नाम घेसी। रामराम ह्मणतां वेगेंसी। त्या पापासी प्रायश्चित्त ॥३३॥ ज्यांसी निष्ठा एकादशीचें भजन। त्यासी सर्वथा नाहीं पतन। पूर्वज उद्धरती जाण। यमयातनेपासुनी ॥३४॥ गर्जती हरी नामाचा घोष। त्यांचा यमदूतां पडे धाक। नामें प्रायश्चित्त शीक। लागली भीक महापापा ॥३५॥ यमयातनेचे पितर। वांछिताती निरंतर। एकादशी हरिजागर। वंशीं तत्पर हो कोणी ॥३६॥ पुत्र अथवा भातृपुत्रा। दुहित्र अथवा दुहिता। करितां एकादशी हरिजागर। यमप्रहार ते चुके ॥३७॥ जो एकादशी व्रत धरी। तो अतिशय पढीये हरी। यालागीं देव त्याचे घरीं। निरंतरीं

तिष्ठत ॥३८॥ जेथें राहिले हरि वरिष्ठ । तोचि आश्रम होय श्रेष्ठ । ब्रह्मानंदें पिकली पेठ । ग्राहिक तेथें हरिभक्त ॥३९॥ ऐसें एकादशीचें व्रत । निर्विकल्प जे आचरत । त्याचे घरीं हरि तिष्ठत । कांते सहवर्तमान ॥४०॥ तीर्थव्रताचें पारडें । तुकितां एकादशी पुढें थोडें । तेथेंही जागरण घडे । भाग्य केव्हढें तयाचें ॥४१॥ द्वादशीस शीत मात्र अन्न । तें होय मेरुमंदारासमान । तेथेंही निर्विकल्प ब्राह्मणभोजन । आतमा गमन तेणें चुके ॥४२॥ द्वादशीच्या अन्नदानीं । देव भक्ताचा जाला ऋणी । यालागीं पैं चक्रपाणी । भक्तवाणी नुलंघी ॥४३॥ द्वादशीचें फळ संधान । अमर्याद पुण्य गहन । कोटीयागांचें श्रेय जाण । निंबलोण करिताती ॥४४॥ द्वादशीच्या ग्रासोग्रासीं । तृप्ति होय यज्ञपुरुषीं । तें फळ लाधलें अंबऋषी । गर्भवासी देव पैं आला ॥४५॥ एवं जालिया पारणें विधी । जो आरंभीं क्षीराब्धी । भक्तामाजी तो आधीं । वैकुंठ पीठीं राहे ॥४६॥ क्षीराब्धीचा प्राप्तकाळ । मिळोनि वैष्णवांचा मेळ । नानापरी करिती गदारोळ । तो सोहळा हरिप्रिय ॥४७॥ एकादशी देव जागरा आला । क्षीरापतिलागीं टोकों लागला । जैसा बुभुक्षू दुकाळला । तैसा वाट पहातसे ॥४८॥ ऐकोनि क्षीरापतीच्या गोष्टी । आवडी देव लाळ घोटी । हरीख न समाय सृष्टीं । उल्हास पोटीं न समाये ॥४९॥ क्षीरापति वाळुवंटीं । संत वैष्णवांची दाटी । देखोनि देवा आवडी मोठी । येत उठाउठीं पै तेथें ॥५०॥ क्षीरापती सेवितां वैष्णव । मुखामाजी मुख घालितो देव । नवल भावार्थाचा भाव । अगम्य पहाहो सुरनरां ॥५१॥ सेवितां क्षीरापतीची गोडी । येरयेरापुढें घालिती उडी । हर्षें नाचतां आवडी । धरिती गोडी उल्हासें ॥५२॥ क्षीरापति घालितां वैष्णवांचे मुखीं । तेणें सुखें देव होय सुखी । धन्य भाग्याचें इहलोकीं । व्रत वोळखी त्या जाली ॥५३॥ पडली वैष्णवाचे पायातळीं । जो सेवी क्षीरापतीची रवाळी । सकळ पापा होय धुळी । हरी जवळी तो पावे ॥५४॥ सेवितां वैष्णवांचें शेष । कलीकल्मषा होये नाश । पायां लागे मोक्षसुख । स्वात्मसुख तो पावे ॥५५॥ यापरी एकादशी । भक्त उद्धरती दोष

पक्षीं । जेथें मोक्षाचिया राशी । तिथित्रया जोडिती ॥५६॥ धरी जरी व्रतासी दृढभाव । तरी सबाह्य प्रगटे देव । करुनी संसार वाव । निजात्म ठाव निजपदीं ॥५७॥ व्रता तपांचें काबाड । सकळ धर्मांचें पुरे कोड । धरलिया एकादशीची चाड । सकळही फळें लाभती ॥५८॥ जो एकादशीचा व्रती । त्यासी तीर्थें पैं सेविती । तेणें पुण्यें भगवत्प्राप्ती । क्षणमात्र न लागतां ॥५९॥ एकादशीच्या उपवासीं । रुक्मांगद सूर्यवंशी । नगरी नेली वैकुंठासी । निज सुखासी पावला ॥६०॥ तैसीच जाणावी द्वादशी । प्रसन्न जाली अंबऋषी । दहा गर्भवास सोशी । उणें भक्तासी येवों नेदी ॥६१॥ ज्यासी असे मोक्षाची चाड । तींहीं नाना साधनें काबाड । सांडोनियां दृढ । व्रत एकादशी करावें ॥६२॥ एकाजनार्दन सांगे । कां शिणाल योगयागें । एकादशीच्या प्रसंगें । देवाचि अंगें लाधला ॥६३॥

रुक्मांगदाची कथा.

३३६९. **ऐका पुण्यपावन व्रताचें महिमान** । आचरतां जन दोष जाती ॥१॥ सर्वांमाजी सार व्रत एकादशी । रुक्मांगद सूर्यवंशी करी नेमें ॥२॥ तिथी नेमें व्रत करीत आदरें । पूजन स्मरण जागरे यथाविधी ॥३॥ एकाजनार्दनीं पुण्यपावन व्रत । आदरें आचरत रुक्मांगद ॥४॥

३३७०. **कांतीपुरीमाजी राजा रुक्मांगद** । एकनिष्ठ शुद्ध पुण्य गांठीं ॥१॥ सहनशीळ दया मूर्तिमंत अंगीं । न भंगे प्रसंगीं सत्त्वधीर ॥२॥ न्यायनीतीं राज्य पाळी ब्राह्मणासी । मूर्तिमंत धर्मासी स्थापियेलें ॥३॥ दीनाचें रक्षण साधूचें पूजन । संतांचें वचन मान्य सदा ॥४॥ एकाजनार्दनीं साधियेला नेम । परि कांहीं कर्म वोढवलें ॥५॥

३३७१. **पुण्यवंत जीव भूमी पुण्य देश** । श्रीहरीची विशेष भक्ति जेथें ॥१॥ जाणोनियां इंद्र पाठवी विमान । आणवी सुमनें कांतीयेचीं ॥२॥ देवाच्या पूजना सुमनें न मिळतां । राय पाचारीत वनपाळा ॥३॥ सेवक म्हणती सायंकाळीं कांहीं । दिसों येत नाहीं

रात्रीमाजी ॥४॥ रात्रीं जाग्रणा बैसले रक्षक । लाविला व्रतारक अग्नीकाष्ठीं ॥५॥ सावधान ठायीं जागती सर्वही । विमान ते समयीं आलें तेथें ॥६॥ तोडिलीं सुमनें गुप्तरूपें त्यांनीं । विमान तों तेथोनी न चलेची ॥७॥ एकाजनार्दनीं देवदूत कष्टी । न चले त्यांची युक्ति कांहीं केल्या ॥८॥

३३७२. उगवला दिन दूत ते धांवती । सांगती रायाप्रती धरिलें चोरा ॥१॥ उगवले कोटी भानुप्रभा तेवीं दिसे । येऊनियां पुसे राजा तेथें ॥२॥ इंद्रें पाठविलें न्यावया सुमनें । तुह्मी पुण्यवंत जाण म्हणोनियां ॥३॥ धन्य ग्राम पुण्यवंत भूमी जन । आह्मा-लागीं विघ्न कां हें आलें ॥४॥ रहावया तुह्मा कोणतें कारण । लागला धूम्र जाण व्रतारकाचा ॥५॥ एकाजनार्दनीं यासी उपाय । पतिव्रता होय एकादशी व्रतीं ॥६॥

३३७३. आणविल्या सर्व गांवींच्या युवती । नुचले कल्पांतीं विमान तें ॥१॥ आतां यासी काय करावा उपाय । येरु म्हणती पाहे ग्रामामाजी ॥२॥ पतिव्रता हो का भलते यातीची । शुद्ध वासनेची एकनिष्ठ ॥३॥ एकाजनार्दनीं घडेल एकादशी । तिचे पुण्य हातीं विमान जाये ॥४॥

३३७४. रात्रीं जाग्रण नामस्मरण चित्तीं । घडली जे तिथी एकादशी ॥१॥ तियेचे हातीं विमानासी गती । चालावया पंथीं वेळ नाहीं ॥२॥ तेव्हां पाचारिल्या अन्य याती नारी । नेणत्या कुमारी होत्या त्याही ॥३॥ तिळभरी नाहीं चालावया रीग । दवंडी पिटी वेगें शीघ्र राजा ॥४॥ एकाजनार्दनीं निघालिया सर्व । तों तेथें अपूर्व नवलाव ॥५॥

३३७५. तरुणी रजकी नूतन यौवनीं । बैसली रुसुनी एकांतासी ॥१॥ धुंडूनियां मातें धाडी सासुरिया । तो म्हणे मी राया ऐसा नोहें ॥२॥ येरी म्हणे मी तों कुळींची निर्दोष । शुद्ध माझा वंश रजकाचा ॥३॥ ऐकिला संवाद दौंडी करें त्याचा । आणि विनोदाचा समाचार ॥४॥ एकाजनार्दनीं धाऊनियां दूत । रायासी तो मात सांगताती ५

३३७६. पाठवुनी दूत आणविलें तिसी । विस्मयो सर्वांसी

होत जाला ॥१॥ साशंकीत राजा लावीं म्हणे हात । विमान क्षणांत उचालिलें ॥२॥ धन्य म्हणे राजा ही माझी प्रजा । रजकाची भाजा धन्य जाली ॥३॥ सांगे सकळांसी एकादशी करा । हरिदिनीं जागरा निजूं नका ॥४॥ एकाजनार्दनीं सांडोनी अभिमान । तेव्हांची कारण साध्य होय ॥५॥

३३७७. निर्धारें नेमेंसी करी एकादशी । तृणजीवन पशूंसी घेऊं नेदी ॥१॥ राष्ट्रामाजी रूढी केली हरिभक्ती । दया सर्वांभूतीं समानची ॥२॥ हरिकीर्तनाच्या भरियेल्या रासी । भेदीत आकाशीं पुण्य जाये ॥३॥ मध्यें आला कांहीं व्रता अंतराय । अपाय तो पाहें मोहनींचा ॥४॥ एकाजनार्दनीं होतां स्त्री संग । नेमा होय भंग तात्काळीक ॥५॥

३३७८. भुलविला राजा लावण्याच्या तेजें । नेम व्रतराज खोळंबिला ॥१॥ राजपत्नीपुत्र नाम धर्मांगद । चालवी सुबुद्ध एकादशी ॥२॥ बहुदिन होतां न कळे रायासी । मोहोनियां पाशीं बांधियेला ॥३॥ पुढें आली जाणा तेव्हां हरिदिनी । लोकांलागीं राणी सांगताहे ॥४॥ धेंडा पिटविला श्रीहरि जागरु । करा निरंतरु निजूं नका ॥५॥ एकाजनार्दनीं नृपें ऐकिलें कानीं । धिग् म्हणोनी प्राणी जन्मा आलों ॥६॥

३३७९. उतरला तळीं टाकियेली शय्या । स्नान केलें तया शीतोदकें ॥१॥ बैसे घालोनियां तृणाचें आसन । सारी नित्यनेम यथाविधी ॥२॥ नेम भंग जाला वर्जिली मोहिनी । नायके तो ध्यानीं बैसलासे ॥३॥ एकाजनार्दनीं अनुतापावांचून । न घडे नामस्मरण काळत्रयीं ॥४॥

३३८०. अनुतापें करी नामस्मरण वाचे । तंव मोहिनी येउनी साचे कर धरी ॥१॥ आडवी मोहिनी उगवतां दिन । सत्त्वाचें हरण करूं पाहे ॥२॥ मज दिली भाक उगवली आजी । प्रतिज्ञा हे माझी खरी जाली ॥३॥ देई मज आज्ञा सोडीं का उदक । सुकृत सम्यक व्रताचें तें ॥४॥ चिंतावला राजा मागे म्हणे पाटलासी । इच्छिले पदार्थासी देईन मी ॥५॥ येरी म्हणे तुझा कुळींचा

दीपक। तो देई सम्यक मजलागीं ॥६॥ नाहीं चाड मज पदार्थी अनेकां। कापोनियां दे कां मस्तकासी ॥७॥ एकाजनार्दनीं राजिया संकट। न सुचे आणीक कांही तया ॥८॥

३३८१. धांवें देवा तूं निर्वाणीं। तुजविण नाहीं कोण्ही ॥१॥ भुली पडली विषयसुखें। पात्र जालों महादुःखें ॥२॥ विसरलों हित। नेणें बुडालें स्वहित ॥३॥ एकाजनार्दनीं। भुललोंसे नाहीं कोण्ही ४

३३८२. मात कळो सरे पत्नीपुत्रा वेगें। पातलींसे दोघें रायापाशीं ॥१॥ गोंवियला राजा दिसे वेडा झाला। रानीं बोले तिला माग काई ॥२॥ येरी ह्मणे शीर तुझिया पुत्राचें। आपुलीये वाचे रायें दिलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं मोहिनीचा शब्द। ऐकोनी धर्मांगद काय बोले ॥४॥

३३८३. पित्याचिये काजा देह हें वेचावें। तेव्हांची बरवें दिसे लोकीं ॥१॥ सरसावला पुत्र ह्मणे मातेप्रती। वांचवी भूपती सत्त्वाहातीं ॥२॥ तोषेल श्रीपती मज ऐसे किती। पुत्र तुह्मा होती सत्त्वधीर ॥३॥ एकाजनार्दनीं सत्त्वाचा आगळा। प्रिय तो गोपाळा तोचि एक ॥४॥

३३८४. वोडवोनि मान आला रायापाशीं। निर्भय मानसीं धर्मांगद ॥१॥ घेऊनियां शस्त्र स्मरला अच्युत। उभारिला हात मारावया ॥२॥ अंतकाळीं केल्या देवाचें स्मरण। तेव्हां नारायण धांव घाली ॥३॥ धरियेला हात माथां ठेवी कर। ह्मणे माग वर मज कांहीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं नाम आलें मुखा। पांडुरंग सखा होय त्याचा ॥५॥

३३८५. आश्वासिलें भक्ता दिलें सर्व सुख। बैसविले लोक विमानांत ॥१॥ नारीनर पशु जीवजंतु भूतें। विमानीं समस्तें बैसविलीं ॥२॥ पातली मोहनी ह्मणे देवराया। सांडिसी कां वांयां मजलागीं ॥३॥ कोण अपराध घडलासे मज। दीनानाथ साजे नाम तुह्मा ॥४॥ इंद्र आज्ञेमुळें छळियेलें राया। एकाजनार्दनीं पायां लागतसे ॥५॥

३३८६. आली कृपा तिची दिधलासे वर। राहें निरंतर

मृत्युलोकीं ॥१॥ पुढें हरिदिनी जे कोण्ही करिती । द्वादशीसी घेती निद्रा कांहीं ॥२॥ त्याचें पुण्य फळ तुजलागीं प्राप्त । हो कां जरी आप्त मज प्रिये ॥३॥ तया पुण्यें तुझा होईल उद्धार । देऊनियां वर ठेवियेली ॥४॥ एकाजनार्दनीं उक्ती हे भागवतीं । तुह्मां सर्वांप्रती निवेदिली ॥५॥

३३८७. सकळ नगरी वाहिली विमानीं । वैकुंठभुवनीं पावविली ॥१॥ करा एकादशी जागर कीर्तन । द्वादशी भोजन द्विज पंक्ती ॥२॥ दिवसा सावध हरीचें चिंतन । रात्रीं जागरण कीर्तन सार ॥३॥ एकाजनार्दनीं साधावें हें व्रत । तेणें मोक्ष प्राप्त अर्धक्षणीं ॥४॥

३३८८. व्रतामाजी व्रत एकादशी पावन । दिंडी जाग्रण देवा प्रीय ॥१॥ अष्टही प्रहर हरिकथा करी । वाचे विठ्ठल हरी वदोनियां ॥२॥ टाळ मृदंग वाजती गजरें । विठ्ठल प्रेमभरें नाचतुसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं व्रताचा छंद । तेणें परमानंद सुख पावे ॥४॥

३३८९. आषाढी पर्वकाळ एकादशी दीन । हरिजाग्रण देवा प्रीय ॥१॥ निराहारें व्रत जो करी आवडी । मोक्ष परवडी त्याचे घरीं ॥२॥ व्रत आचरती हरिकथा करिती । नामघोष गाती आवडीनें ॥३॥ प्रदक्षणा तीर्थ आदरें सेविती । पूर्वज ते जाती वैकुंठासी ॥४॥ पुंडलिकाचें दरुशन चंद्रभागे स्नान । विठ्ठल दरुशनें धन्य होती ५ एकाजनार्दनीं ऐसा ज्याचा नेम । तया सर्वोत्तम नुपेक्षीतो ६

३३९०. एकादशी एकादशी । जया छंद अहर्निशीं ॥१॥ व्रत करी जो नेमानें । तया वैकुंठींचें पेणें ॥२॥ नामस्मरण जाग्रण । वाचे गाय नारायण ॥३॥ तोचि भक्त सत्य साचा । एकाजनार्दन ह्मणे वाचा ॥४॥

३३९१. व्रत जे करिती तया जे निंदिती । त्यांचे पूर्वज जाती नरकामधीं ॥१॥ भाळे भोळे भक्त वेडें वांकुडें गाती । तया जे हांसती ते श्वानसम ॥२॥ स्वमुखें देव आवडीनें सांगे । तयाचिया मागें हिंडे देवो ॥३॥ एकाजनार्दनीं भोळा देव । भक्ताचा गौरव करीतुसे ॥४॥

३३९२. दशमी व्रताचा आरंभु । दिंडी कीर्तन करा समारंभु ।

तेणें तो स्वयंभु । संतोष पावे ॥१॥ एकादशी जाग्रण । हरिपूजन नामकीर्तन । द्वादशी क्षीरापती जाण । वैष्णव जन सेविती ॥२॥ ऐसें व्रत तीन दिन । करी जो आदरें परिपूर्ण । एकाजनार्दनीं बंधन । तया नाहीं सर्वथा ॥३॥

३३९३. **क्षीरसागरींचें नावडे सुख** । क्षीरापती देख देव आला ॥१॥ कवळ कवळ पहा हो । मुख पसरुनी धांवतो देवो ॥२॥ एकादशी देव आला । क्षीरापतीलागीं टोकत ठेला ॥३॥ द्वादशी क्षीरापती ऐकोनी गोष्टी । आवडी देव देतसे मिठी ॥४॥ क्षीरापती घालितां वैष्णवा मुखीं । तेणें मुखें देह होतसे सुखी ॥५॥ क्षीरापती सेवितां आनंदु । स्वानंदें भुलला नाचे गोविंदु ॥६॥ क्षीरापती सेवितां वैष्णवा लाहो । मुखामाजी मुख घालितो देवो ७ क्षीरापती चारा जनार्दन मुखीं । एकाएकीं तेणें होतसें सुखी ८

३३९४. **रुक्मांगदाकारणें एकादशीचा छंद** । तेणें परमानंद प्रगटला ॥१॥ अंबऋषीकारणें द्वादशीचा छंद । तेणें परमानंद प्रगटला ॥२॥ प्रल्हादाकारणें हरिनामाचा छंद । तेणें परमानंद प्रगटला ॥३॥ एकाजनार्दनीं एकविध छंद । तेणें परमानंद प्रगटला ४

३३९५. **मागें संतीं सांगितलें** । तें हें आलें फळासी ॥१॥ जावें शरण विठोबासी । मग सुखासी काय उणें ॥२॥ करावें व्रत एकादशी । द्वादशी क्षीरापती सेवन ॥३॥ नेमें जावें पंढरीसी । तेणें चौऱ्यांयशीं चुकती ॥४॥ एकाजनार्दनीं हेंचि सार । वांयां भार कासया ॥५॥

३३९६. **नामस्मरण हरिकीर्तन** । एकादशी व्रत हरिजाग्रण । द्वादशी क्षीरापती सेवन । सुकृता त्या पार नाहीं ॥१॥ घडतां तिन्ही साधन । कलिमाजी तो पावन । त्याच्या अनुग्रहें करून । तरती जन असंख्य ॥२॥ एकाजनार्दनाची भाक । पुन्हां जन्म नाहीं देख । साधन आणिक । दुजें नको करणें ॥३॥

३३९७. **करा हरिभक्ति संतांचें पूजन** । व्रत एकादशी रात्रौ जाग्रण । वासुदेव नामाचें मुखीं उच्चारण । तेणें न होय बंधन यमाचें ॥१॥ रामकृष्ण वासुदेव वदे । रामकृष्ण वासुदेव ॥ध्रु०॥ नित्य वाचे नामावळी । वदेवदे सर्व काळीं । पातकांची होळी ।

क्षणमात्रें होईल ॥२॥ जनांसी तारक वासुदेव नाम । आणीक नको साधन वांयांचि नेम । गायें तूं सुखें जनीं जनार्दन । एकाभावें वंदी एकाजनार्दन ॥३॥

तुळशीमाहात्म्य.

३३९८. **वैकुंठाहुनी आली** । धन्य तुळशी माउली ॥१॥ वंदिती जया हरिहर । सर्व करिती नमस्कार ॥२॥ देव इंद्रादिक सर्व । तुळशी पूजनें गौरव ॥३॥ ऐशी तुळस माउली । एकाजनार्दनें वंदिली ॥४॥

३३९९. **धन्य तुळशीचा महिमा** । नाहीं आणीक उपमा ॥१॥ प्रातःकाळीं दरुशन । घडतां पुण्य कोटीयज्ञ ॥२॥ नाम वदतां हे तुळशी । इच्छिलें पुरवी मानसीं ॥३॥ तुळशीनामाचा निजछंद । एकाजनार्दनीं आनंद ॥४॥

३४००. **तुळशीचें पान** । एक त्रैलोक्या समान ॥१॥ उठोनियां प्रातःकाळीं । वंदी तुळशी माउली ॥२॥ मनींचे मनोरथ । पुरती हेंचि सत्य ॥३॥ तुळशीचे चरणीं । शरण एकाजनार्दनीं ४

३४०१. **तुळशी काष्टाची माळ** । गळां घालावी निर्मळ ॥१॥ होतां एकचि स्नान । सर्व तीर्थांचें मार्जन ॥२॥ नित्य वंदितां तुळशी । काळ पळे देशोदेशीं ॥३॥ तुळशीचें पाणी । वसे त्रैलोक्य चरणीं ४ एकाजनार्दनीं ध्याऊं । नित्य पाहूं तुळशीसी ॥५॥

३४०२. **तुळशी तुळशी ऐसें नाम** । वदतां हरे क्रोधकाम ॥१॥ नाहीं आणीक साधन । एक पूजन तुळशीचें ॥२॥ न लगे तीर्थाटना जाणें । नित्य पूजणें तुळशीसी ॥३॥ योगयाग न लगे कांहीं । तुळशीवांचुनी देव नाहीं ॥४॥ तुळशीचे ठायीं वसे । एकाजनार्दनीं देव भासे ॥५॥

३४०३. **देवासी प्रिय तुळशीपान** । नोहे कारण यज्ञाचें ॥१॥ संतुष्ट होय नारायण । तुळशीपत्रें पूर्ण अर्पितां ॥२॥ पूजा धूपदीप सर्व उपचार । अर्पितां तुळशीचें पत्र ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण । तुळशीपाशीं नारायण ॥४॥

३४०४. **जोडोनियां पाणी** । वंदा तुळशी निशिदिनीं ॥१॥ द्वारीं घालुनी वृंदावन । वरी तुळशी बीजारोपण ॥२॥ तया घालितां हो पाणी । पाप नुरेची मेदिनी ॥३॥ तुळशीची सेवा । एकाजनार्दनीं देवा ॥४॥

३४०५. **देव तुष्टे एकपानीं** । सहस्रपानीं देतुसे ॥१॥ पुरे एक तुळशीपान । नाहीं आणीक कारण ॥२॥ जन्म जन्मांतरींची सेवा । फलद्रूप होय देवा ३ पूजनाचे भावें जाण । एकाजनार्दनीं तुष्टे आपण ४

३४०६. **कोणे एके दिनीं** । तुळशी घालितां वो पाणी ॥१॥ देव मानी त्याचा भार । तोडितसे वेरझार ॥२॥ शीणभाग कांहीं । तया येऊं देत नाहीं ॥३॥ ऐसा कृपाळू जनार्दन । एका वंदितसे चरण ॥४॥

३४०७. **तुळशी वंदितां मस्तकीं** । धन्य धन्य तिहीं लोकीं १ तुळशी करतां नमस्कार । उतरे पार संसार ॥२॥ तुळशीचें नाम घेतां । हरे भवभयाची चिंता ॥३॥ तुळशीचा करतां जप । नुरे पाप जन्मांतरींचें ॥४॥ तुळशीची करतां सेवा । होय देवा प्रीय तो ॥५॥ तुळशीचें अनुष्ठान । एकाजनार्दनीं शरण ॥६॥

३४०८. **कलीमाजी सोपा** । तुळशी तुळशी मंत्र जपा ॥१॥ नका खटपट आणीक । तुळशी नामें उत्तम देख ॥२॥ आवडीं धरुनी नाम घोका । ह्मणे जनार्दनीं एका ॥३॥

३४०९. **पाहूं गेलों तुळशी वन** । वृंदावनीं जनार्दन ॥१॥ मूळ डाळ पाहतां पान । तुळशी वास जनार्दन ॥२॥ तुळशीविण कोठें जावों । तुळशीमाजी दिसे देवो ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावो । तुळशी जाला कृष्ण रावो ॥४॥

३४१०. **तुळशी पाहतां आपोआप** । सहज जाय पापताप ॥१॥ तुळशी सेवा रे जननी । जे पढिये जनार्दनीं ॥२॥ करितां प्रदक्षणा मनें । भवरोगा उपशमन ॥३॥ मुळीं निक्षेपितां जळ । कळिकाळा सुटे पळ ॥४॥ जिचे लागतां सिंतोडे । कर्माकर्म समूळ उडे ॥५॥ भावें करितां पूजन । भगवंतीं होय समाधान ॥६॥ मुळीं मृत्तिका कपाळीं । जन्ममरणा होय होळी ॥७॥ सेवी एकाजनार्दन । तुळशी सबाह्य हरी पूर्ण ॥८॥

३४११. धन्य भाग्याचे नारीनर । तुळशी नमस्कार करती ते १ घेतां त्यांचें दरुशन । नोहे पतन पूर्वजां २ नाम जप अहर्निशीं । यम पळे भिउनी त्यांसी ३ ऐसा माहिमा तुळशीचा । एकाजनार्दनीं साचा ४

सत्यभामाव्रत.

कृष्णदान.

३४१२. कृष्ण सर्वांगीं सुंदर । लावण्य गुण रत्नाकर । सत्यभामा ह्मणे हा वर । जन्मोजन्मीं पावावा ॥१॥ ऐसें विचारिती मनीं । तंव पातले नारदमुनी । चरणां लागली धांवोनि । वरासनीं बैसविले ॥२॥ ऐका विनोद कथा विचित्र । नारद सत्यभामेसी सांगत । दान दिधलिया कृष्णनाथ । सोडवूं आतां ते नेणे ॥३॥ करूनि षोडशोपचार पूजा । मग ह्मणे जी योगीराजा । तुह्मांसारिखा न देखे दुजा । परियेसीं माझा निर्धारू ॥४॥ मज मनीं ऐसा भावो । जन्मोजन्मीं कृष्ण नाहो । पावावया सुगम उपावो । व्रतें तपें कीं दानें ॥५॥ ऐकोनि हांसे नारदमुनी । ह्मणे हे नाहीं मिनली कृष्ण मिळणी । म्हणोनि जन्मजन्मांतर सोसणी । विषयबुद्धि करीतसे ॥६॥ पाहूनि अधिकाराचा भेदु । तैसाचि उपदेश करिती साधु । इचा झडे गर्व मदु । तैसा विनोद करूं आजी ॥७॥ ह्मणती दिधल्यावांचून नाहीं पावणें । ऐसें बोलती पुराणें । येविषयीं स्मृतिवचनें । पूर्वदत्तें पाविजे ॥८॥ जरी हा कृष्ण दानासी देसी । तरी जन्मोजन्मीं पावसी । हें जरी मानेल मानसीं । तरी कृष्ण दानासी तूं देई ॥९॥ सत्यभामा ह्मणे कृष्णासी । तुह्मांसी देईन दानासी । हें जरी मानेल मानसीं । तरी आज्ञा मज द्यावी ॥१०॥ ऐकोनि हासिन्नले देवो । ह्मणे नारदें विंदान मांडिलें पहा हो । जाणोनि तियेचा अभिप्रावो । धन्य भावो प्रिये तुझा ॥११॥ ह्मणे तुझी प्रीति मज बहु । तुज मनीं जैसा जिऊ । तुज तैसा भाऊ । भीमकी पैं नाहीं ॥१२॥ दाना न करीं वो उशीरू । आजिचा पर्वकाळ थोरू । शुद्ध सप्तमी रविवारु । मकरीं सूर्यो गुरुयुक्त ॥१३॥ सत्यभामा ह्मणे ब्राह्मणासी । तुह्मासी कृष्ण देईन दानासीं । ते ह्मणतीं गिळील

अनुष्ठानासी । ध्येय ध्यानासी उच्छेदु ॥१४॥ जेणें हिरोनि परात्पर नोवरी । येणें घातली निजमंदिरीं । अहं मामा जीवें मारी । अकर्मे करी हा कृष्ण ॥१५॥ आह्मी भिक्षुक ब्राह्मण । कृष्णासी पाहिजे मिष्टान्न । कैंचे पितांबर परिधान । आम्हीं तयासी पुरवावें ॥१६॥ तो सदाचा परदारीं । कर्मे तितुकीं अकर्मे करी । विटाळ न व्हावा-याचा घरीं । आम्हां सोंवळें स्वयंपाकीं ॥१७॥ सत्यभामा ह्मणे नार-दासी । ब्राह्मण दान न घेती कृष्णासी । काय करूं वो देवऋषि । तूं दानासी अंगिकारीं ॥१८॥ म्हणवुनी धरिले दोनी चरण । कृष्ण-दानासी तूं पात्र धन्य । आजीचें मानावें वचन । व्रत जेणें परि-पूर्ण होय ॥१९॥ नारद ह्मणे भले आतां । व्रतेंतपेंविण कृष्ण ये हातां । कवण सरे मागुता । कर्म करंटा कार्मिष्ठु ॥२०॥ सेवकापदीं स्वामी ठावो । सेवेचा सेवक होइल देवो । न कळे दोहींचा अभि-प्रावो । येरीं लवल्याहो दानाचा ॥२१॥ सत्यभामेनें श्रीकृष्ण । आ-णिला सालंकृत शृंगारून । आपुलेनि पल्लवें झांकून । नारदा करीं देतसे ॥२२॥ येरी ह्मणे प्रतिग्रहिताम । प्रतिग्रण्हामीं नारद म्हणतां । नमामी म्हणोनि कृष्णनाथा । मग संकल्पें घातला ॥२३॥ नारद ह्मणे रे कृष्णा । बोध बांधुनी घेई ब्रह्मविणा । तुटों नेदीं मुळींच्या खुणा । जिवींचा जिव्हाळा राखावा ॥२४॥ पैल माझिया सिद्ध पादुका । सावधानें जवळी घे कां । येरें वंदिलिया मस्तका । ब्राह्मणाच्या ह्मणवुनी ॥२५॥ अरे हे देवपूजा घेऊंदि खांदीं । माझी बांधोनियां त्रिशुद्धि । बोधें बांधूनियां बुद्धि । अलि-प्तपणीं वागवावी ॥२६॥ ओंवळेपणें नातळे क्षिती । विटाळ न व्हावा महाभूतीं । पाउला पाउलीं आत्मस्थिति । देव निगुती आनावो ॥२७॥ पुढें चालिला नारद । मागें मागें गोविंद । येरू ह्मणे कां रे मंदमंद । गृहसंबंध न सुटे ॥२८॥ नेणसी वैराग्याची ओढी । सांडीं स्त्रीपुत्राची गोडी । देहगेहाची आवडी । ते खोडी मज नावडे ॥२९॥ नारद ह्मणेरे कृष्णा । शौचविधींसी उदक आणा । मृत्तिका अवलोकुनी नयना । जीवेंविण आणावी ॥३०॥ येरू ह्मणे न दिसे जीऊपद । अवघे भूमंडळींची शुद्ध । कोपेंविण कोपला

नारद । वेद विरोध बोलतसे ॥३१॥ अरे हे ब्रह्मीं ब्रह्मचर्याची कसोटी । जीवा जीवनें प्रक्षाळिली गोमटी । सोंवळें पाहोनियां दृष्टी । वरी वाळे घालावी ॥३२॥ येरू ह्मणे न दिसे वोवळें । अवघें त्रिभुवनाचि सोंवळें । विकल्प कल्पना विटाळें । शुद्धासी मळ ह्मणताती ॥३३॥ कृष्णें केले नारदाचे चरण क्षालन । तें तीर्थ मुखीं मस्तकीं वंदून । हृदयीं धरिलें आलिंगून । श्रीवत्सलांछनाहुनी आध ॥३४॥ कृष्णें तीर्थाचें केलें वंदन । कृष्णतीर्थाचें जन्मस्थान । तोहि करी ब्राह्मणपूजन । धरा अमर पूजीजे ॥३५॥ कृष्ण चुरी नारदाचे चरण । ह्मणे मी आजी धन्य धन्य । तुह्मांसी दोधलें दान । परम पावन मी झालों ॥३६॥ अलक्ष दोघांचें महिमान । कवणस्वामी सेवक कोण । ब्रह्मादिकां न कळे जाण । विस्मित जन द्वारकेचे ॥३७॥ जन ह्मणती हा नारद जाण । आह्मां देखतां वंदी श्रीकृष्ण चरण । त्यास हाता आलिया कृष्ण । येणें माणुसपणा सांडियलें ॥३८॥ नीच सेवकाची गती । सेवा घेतो कृष्णा हातीं । बाईलेच्या भिडा श्रीपती । नारद हातीं सांपडला ॥३९॥ नारद कृष्णासी नेतां दुरी । सत्यभामा रुदन करी । अंतरले श्रीहरी । जन्मांतरीं कोण पावे ॥४०॥ नारदें ठकिलें ठकिलें गे फुडी । मजचि बुद्धि ठाकी कुडी । युगासमान जातसे घडी । अति चरफडी मीन जैसी ॥४१॥ सत्यभामेच्या मंदिरीं । मिळाल्या सोळा सहस्र नारी । भली प्रवर्तली सवती मत्सरी । आपणया आपण नाडियेलें ॥४२॥ नाक कापुन आपुलें । वैरियां अपशकुन केले । तें तुवां साच दाविलें । दाना दिधले निजपती ॥४३॥ मग बोलली नागर जयंती । तुवां आखली आणिली आह्मां भोंवतीं । अवघियां श्रेष्ठ जांबुवंती । जाली सवती तुझेनी ॥४४॥ कृष्णाअंगीं लागली चोरी । सामास घातला विवरीं । आस्वला वरपडा केला श्रीहरी । पूर्व वोळखी वांचला ॥४५॥ तंव बोलली मित्रवृंदा । तुझी दुष्टबुद्धि गे सदा । भोगणें सांडूनियां परमानंदा । आजन्मांतर पर इच्छीसी ॥४६॥ अहंभावें सोहं धरणी । तुवां भांडविला सारंगपाणी । कृष्ण पडिला विकल्पा बाणीं । कुडी तूं धरणी लोळसी ॥४७॥ आह्मी सदाच्या

समभाग । तेणें उमजला श्रीरंग । भेदुनी अहंभावाचें अंग । वरासनीं श्रीकृष्ण ॥४८॥ तेणें परणिल्या अनंत शक्ती । सोळा सहस्र आणिल्या सवती । हे तंव तुझीच ख्याती । न लाजसी चित्तीं निर्लज्जे ॥४९॥ मग बोलिली लक्षुमणा । थोर भुलली गे देहाच्या बरवेपणा । केली जन्मांतर तृष्णा । ते तंव कृष्णासी नावडे ॥५०॥ आजन्म न जन्मे श्रीहरी । कैंचा पावसी जन्मांतरीं । नाडलीस दोहोंपरी । येथें ना तेथेंसें जालें तुज ॥५१॥ तंव बोलिली कालिंद्री । तुझी दृष्टी गे देहबुद्धी । कृष्ण परमात्मा त्रीशुद्धि । मन बुद्धी नातळे ॥५२॥ त्यासी तूं गे निजकल्पना । आणूं पहासी जन्मबंधना । तुझी तुज गे फळली वासना । दुष्ट बुद्धि ॥५३॥ हांसोनि बोलिली जांबुवंती । जैसा घटामाजी गभस्ती । असोनि अलिप्त चित्तीं । तैसा श्रीपती विषयासी ॥५४॥ भोग भोगुनी अभोक्ता । कर्मे करुनी अकर्ता । त्यासी कैंची जन कथा । कृष्ण सर्वथा अजन्म ॥५५॥ हा साक्षातपर ब्रह्म जाण । चिन्मात्रैक चैतन्य घन । त्यासी तूं माणुस ह्मणसी कृष्ण । कुडी कल्पना हे तुझी ॥५६॥ ज्याची जैसी गे भावना । त्यासी तैसी फळे वासना । तुझी तुज भोंवे कल्पना । निजबंधना भवमूळ ॥५७॥ मग बोले सुभद्रा । तुवां कळंक लाविला कृष्ण चंद्रा । तुझी बुडाली ज्ञानमुद्रा । जन्मसमुद्रा पडलीसी ॥५८॥ कृष्ण सबाह्य परिपूर्ण । चिन्मात्रैक चैतन्य घन । तयासी कैसें जन्ममरण । जीवा जीवन श्रीकृष्ण ॥५९॥ तेथें पावली देवकी । म्हणे ज्ञानमूढे सत्राजिताचे लेकी । म्यां नव मास वाहिला कीं । तूं दानासी स्वामिनी ॥६०॥ तुझेनि बापें घातला आळ । विवरीं सूदला माझा बाळ । रीसा वरपडा गोपाळ । निजभाग्यें वांचला ॥६१॥ तुझेनि बापें तुज वर । केला सत्यधामा निर्धार । तूं दाटुनी निघालीस घर । मणी आंदणा म्हणवुनी ॥६२॥ त्या मणियाच्या लोभें जाणा । तुझा बाप मुकला प्राणा । तुवां मारिलें सत्यधामा । आणि पळविला अक्रूर ॥६३॥ जैं आणविलें हनुमंता । तैं तुज म्हणीतलें होयें सीता । नानावेश आणितां । परि सर्वथा नव्हेसी ॥६४॥ लाजा झालीस काळमुखी । तंव पाचारिली भीमकी ।

वचन मात्रें झाली जानकी । रामरूपीं आरूप ॥६५॥ थितें अंतरलें कृष्णसुख । सत्यभामा अधोमुख । मरमर करिती सकळही लोक । तेणें दुःख दुणावे ॥६६॥ जैसी का चोराची माये । धाय मोकलोनी रडोन लाहे । तैशीच दशा होत आहे । आंतचे आंत चरफडी ६७ हें ऐकोनी कोपला बळिभद्र जाणा । म्हणे वारू पालानारे पालाना । घाव घातला निशाणा । धांवे धांवण्या बंधूच्या ॥६८॥ कृष्ण पदांकित वाट । लागे मागे लगबग सुभट । अश्व गजांचें पैं थाट । घडघडाट पैं रथांचे ॥६९॥ आम्हीं म्हणों ब्रह्मनिष्ठ नारद । हा तंव विश्वासघातकी मैंद । आमुचा मुगुटमणि गोविंद । ठकवूनियां नेतसे ७० कृष्ण सांगे नारदापुढें । कोपें बळिदेव पातले गाढे । ज्येष्ठपणें दडती पुढें । म्यां कवणीकडे पळावें ७१ नारद म्हणे कृष्णासी । तूं स्त्री ना पुरुष होसी । शेखीं नपूंसक नव्हेसी । भवभयासी भीसी तूं ७२ ऐसाचि तूं सदा म्याडू । जरासंध युद्धीं काढिला मोडू । काळ यवना भेणें आडू । मुचकुंदाचे रिघालासी ॥७३॥ कृष्ण कांपतसे गदगदां । नारद हांसे खदखदां । सेवक बळेंविण गोविंदा । नामरूप तुज नाहीं ॥७४॥ अवघी आपुलीच जाणसी । आपण आपणीया कां भीसी । तूं राहें माझे पाठिसी । मी कळिकाळासी पैं जाणें ॥७५॥ नारद ह्मणे यादवांसी । अभिमान धरावा देवासी । ते आपण या दिधलें दानासी । संबंध तुह्मासी पैं नाहीं ॥७६॥ देउनी मागुती घेसी दानासी । ते तंव होती रवरववासी । तेथुनी निर्गती नाहीं त्यासी । जेवी आचळ पां धर ॥७७॥ कृष्ण मज दिधला दाना । हें काय समस्त नेणां । छळणोक्ति करतां ब्राम्हणा । कुळक्षयो पावाल ॥७८॥ जारे पुसा सत्यभामेसी । प्रत्यक्षासी साक्ष या कृष्णासी । ठकऊनि नेईन यादवांसी । तरी दंडासी पैं लाभें ॥७९॥ तेथें पातले वसुदेव उग्रसेन । समस्त यादव मिळोन । धरिले नारदाचे चरण । जीवदान द्यावें आह्मां ॥८०॥ कृष्णाच्या पालटासी । जें मागाल तें देवऋषी । तें देउनी पदार्थासी । परी कृष्णासी सोडावें ॥८१॥ नारद म्हणे मज म्हातारपण । म्हणऊन कृष्ण घेतला दान । एकलिया न करवे गमन । हा सांगाती जीवाचा ॥८२॥ एक म्हणे ती

देंऊं साठा । नारद म्हणे तो काय करंटा । चालों नेणे आमुचिया वाटा । फुकट पोटा कोण घाली ८३ आमुच्या चालीं कृष्णासी चालणें । आमच्या कर्मकर्तव्यपणें । आमुच्या गुणें होय सगुण । धर्मसंरक्षण श्रीकृष्ण ८४ पाहतां श्रीकृष्णाचें मुख । फिकें होय समाधि सुख । स्वप्नीं न देखीजे दुःख । हरीखें हरीख कोंदाटे ८५ ऐसी कृष्णाची आस केली मोठी । म्हणोनि जीवेंभावें घातली मिठी । तुह्मी आह्मां भोंवतें शेवटीं । दिधलें दान मागतसां ॥८६॥ जळो जळो हें आमुचें दुःख। आशा सांडिली निःशेष । तुह्मांसी तंव द्यावें दुःख । अज्ञान मूर्ख ह्मणाल ॥८७॥ कृष्णाच्या पालटासी । कवण मागों पदार्थेसी । जें जें उचित मानेल तुह्मांसी । शुद्ध वस्तु मज द्यावी ॥८८॥ श्रीकृष्ण पालटा सीमंतमणि । नेघो ह्मणती नारदमुनी । होईल सत्राजिताचे वानी । देहघातनी पैं लाभे ॥८९॥ जितुकें केलें कृष्णाचें तुक । तितुकें देऊनि कनक । नारद म्हणे आवश्यक । किती आग्रह करावा ॥९०॥ तुला उभविली झडझडा । कृष्ण बैसविला पारडां । सुवर्ण घालावें जंव पुढां । तंव सत्यभामा पातली ॥९१॥ ह्मणे मी कृष्ण दिधला दाना । तरी मी सोडवीन जाणा । मज मर्यादा नाहीं धना । मणी आंदणा बापाचा ॥९२॥ कृष्ण सोडवीन अभिमानेसी । ह्मणवुनी घाली कनकरासी । कृष्ण न तुके अहंकारासी । लगड मासी तैसें सोनें ॥९३॥ निःशेष सोनें सरलिया देखा । सत्यभामा अधोमुखा । तंव उठलिया यदुनायका । सोळा सहस्र सहमेळीं ॥९४॥ कृष्ण सोडवावा आपण । उपरा उपरी घालिती सुवर्ण । धनासमान नाहीं कृष्ण । नाहीं होणें कल्पांतीं ॥९५॥ गजामुखीं जैसी राई । तैसें सोनें झालें पाहीं । गोपिका म्हणती अगे आई । आतां काई घालावें ॥९६॥ विशेष द्रव्य वेंचलियावरी । लाजलिया सोळासहस्र नारी । धनवंता नातुडे श्रीहरी । सखा हरी दीनाचा ॥९७॥ घातलें द्वारकेचें भांडार । कुमरा कुमरीचे अळंकार । सकळ सुनांचे शृंगार । तुळा भार तरी नव्हेचि ॥९८॥ नगर नागरिक लोक । देती आपुलालें कनक । द्वारका निर्धन केली देख । तुळा जोख तऱ्हीं नव्हे ॥९९॥ मोहें पातली देवकी । माझा बाळ मीच सोडवीं

निकीं। म्हणवुनी वरुषली कनकीं। वसुदेवा अच्युत ॥१००॥ मोहें घातलें कनक। मोहासमान नव्हे कृष्णतुक। मेरूपुढें जेंवी मशक। तैसें कनक होउनी ठेलें ॥१॥ रुपें तांबें पितळ। सिसें कांसें वाटोळ। धातु घातलिया सकळ। तुळा आढळ ते न ढळे ॥२॥ कृष्ण स्थूळ सूक्ष्म ना अचाट। सर्व सर्वांगीं निघोट। मेरूपरिस घनदाट। धराधरू बैसलासे ॥३॥ वस्त्रें भूषणें याचीं फेडा। कांहीं भार होईल थोडा। एक म्हणती कृष्णाचि कुडा। येणें वेडा लाविवेलें ॥४॥ भोळी सत्यभामा बापुडी। नारदें बुद्धि दिधली कुडी। कृष्ण अनुमोदनी फुडी। आपणा दान देवाविलें ॥५॥ एक ठकु एक महा ठक। ठकिले द्वारकेचे लोक। तरी न सुटे यदुनायक। तुळा तुक अपुरें ॥६॥ रत्नप्रवाळें मुक्ताफळें। तुका घातलें सकळें। नारदें केलें वाटोळें। तरी गोपाळ न सुटे ॥७॥ तुचले कृष्णाचें पारडें। धाये मोकलूनि देवकी रडे। वैरीण सत्यभामेनें केलें कुडें। उपाव पुढें दिसेना ॥८॥ मागें देखिलें ना ऐकिलें। तें तुवां दान इया केलें। भ्रतारासी दान दिधलें। ना ऐकिलें पुराणीं ॥९॥ देवकी धरी नारदाचे चरण। म्हणे मज दे गा पुत्रदान। नाहीं वालभरी सुवर्ण। तुझी आण वहातसें १० नारद म्हणे भीमकीपासीं। आहेत कनकाच्या राशी। वेगीं बोलावा तियेसी। ते कृष्णासी सोडवील ॥११॥ सत्य जनीं जनार्दन। सकळासी मानलें हें वचन। भीमकीचें शुद्ध पुण्य। कृष्ण सोडवण ते करील ॥१२॥ उद्धव पाठविला भीमकीपाशीं। साष्टांग नमन केलें तियेसी। मग सांगे वृत्तांतासी। येरी मानसीं हासिन्नली ॥१३॥ सपर्वत समूळ धरा। न पुरे कृष्णाचिया भारा। नारद लाघवी खरा। गर्व परिहारा यादवांच्या ॥१४॥ दोघांनाही दोन्हीपण। नारद तोचि नारायण। कवण जाणे हें विंदान। विचित्र खूण दोघांची ॥१५॥ मग जाऊनि वृंदावना। केली तुळसीस प्रदक्षिणा। पक्वदळ घेतलें जाणा। अपक्व तुका पैं नये ॥१६॥ ते घालुनी कनक ताटीं। वरी झांकुनी क्षीरोदक दुटी। निजात्मभावें गोरटी। चरित्र दृष्टी पाहूं आली ॥१७॥ केलें नारदासी नमन।

घेतलें चरणतीर्थ प्रार्थुन । मग शोडशोपचारीं पूजा करोन । जवळी पैं आली ॥१८॥ भिन्नभावें भजे देवासी । गंगा तळपे सागरीं जैसी । निजभावें कृष्णचरणासी । तुळा तुळसी ठेविलें ॥१९॥ भावार्थाचें बळ गाढे । उचललें कृष्णाचें पारडें । सुवर्ण अधिक जालें पुढें । तें काडिती लवलाहे ॥२०॥ भीमकी भावार्थाची देख । तुळसीदळ एकलें एक । देवासमान झालें तुक । पडिलें ठक सुरनरां २१ भावार्थी विकला देव । अर्थासि या नाहीं संदेह । जयासी जैसा भाव । तैसा देव तयासी २२ केवळ तुळसीच्या दळीं । सोडविला वनमाळी । धन्य धन्य भीमक बाळी । पीटली टाळी एकदांची ॥२३॥ ऐका भावार्थाचा भावो । भावें सोडविला देवो । भावार्थी संदेहो । अगम्य भावो भीमकीचा ॥२४॥ कृष्ण देव तैं हे देवता । कृष्ण राम तैं हे सीता । कृष्ण वसंत तैं हे सुगंधता । सर्वांगीं समरस ॥२५॥ कृष्ण मंत्र हे मातृका । कृष्ण देव हे वेदिका । कृष्ण-यज्ञ हे यज्ञसीखा । अनन्यपणें दोघेंची २६ कृष्ण पुरुष हे प्रकृती । कृष्ण चैतन्य हे चित्‌शक्ती । कृष्ण परमात्मा हे परमज्योति । अनन्य स्थिती दोघांची ॥२७॥ कृष्ण ज्ञेय तैं तें ज्ञान । कृष्णध्येय तें तें ध्यान । कृष्ण साध्य तैं हें साधन । अनन्यपणें पतिव्रता ॥२८॥ सुवर्ण अधिक जाले जोखनी । काढूनि टाकिलें धरणी । कर पदक कंकणीं । नाना अलंकार स्त्रियांचे ॥२९॥ तेथें मीनलिया नारी । जैशा आमिषालागीं घारी । झोंबताती परस्परीं । माझें तुझें म्हणउनी ॥३०॥ एकी म्हणती माझा चुडा । दुजी म्हणे ओळख फुडा । तिजी म्हणे याचा जोडा । पाहें माझा मजपाशीं ॥३१॥ एकी ह्मणती गे फळगटे । तुझे कांखेचें माझें ताट । तिजी म्हणे संपुष्ट । माझें आंदणें बापाचें ॥३२॥ एकी म्हणे हें माझें कारलें । तिजी म्हणे ही खेंकीं सजिलें । तिजी म्हणे डोळां दांतवण नाहीं केलें । बुरसा स्वार्थ इचा घाण तो ॥३३॥ येरी म्हणे गे मोठी चोखट । सलोभ ईष्टा माखले वोंठ । बोल घाण ताहीं मठ । सांडीं खटपट देईं माझें ॥३४॥ एकी म्हणती माझी जडीत जाळी राखडीसी । दुजी ह्मणे डोळ्यांची आंबीली पुसीं ।

तिजी ह्मणे नयनीं विटाळसी जालीसी । जालासी रजकी न लावीसी विटाळ ॥३५॥ येरी ह्मणे कटकटा मठ । ह्मणे ये आंबट । किती करशील खटपट । माझा वाटा नीट देई ॥३६॥ येरी म्हणे माझें पदक । दुजी ह्मणे वोजी वोळख । तिजी ह्मणे जीवा सुख । बोलोन कां करिसी ॥३७॥ अगे हे माझे हातसर । दुजी ह्मणे परती सर । तिजी ह्मणे मरमर । ते अलंकार पैं माझे ॥३८॥ एकी ह्मणे तें हे माझेचि रूपें । कृष्ण घडिले हे सोपे । दुजी ह्मणे माझेनि बापें । मज आंदण दिधलें ॥३९॥ तुझे हातींची माझी झारी । तुझा गळाची माझी सरी । फुकट चावटी बेरी । तेल्या घरीं घाण्याची ॥४०॥ सुनेस म्हणे देवकी । अगे अगे ओढाळाचे लेंकी । ते अलंकार माझे कीं । तूं कैसेनी नेतेसी ॥४१॥ येरी ह्मणे मा मीसे । तुह्मांसी लागलें धनापिसें । ह्मातारपणें घेतलीत सोसें । माझें माझें ह्मणतसां ४२ यापरी जन विगुंतले सुवर्णा । रुक्मिणी घेउनी गेली कृष्णा । बाप धनलोभाची तृष्णा । निजपति कृष्णा विसरल्या ॥४३॥ मोह रचिला विधातेनी । कनक आणि कामिनी । जो विन्मुख यापासुनी । तोचि जनीं जनार्दन ॥४४॥ नारदें नमस्कारिली ती भीमकी । ह्मणे कृष्ण अनुभवीं तूंचि एकी । भली उतरलीस तुकीं । परम सुखी मी झालों ॥४५॥ दोघां केली प्रदक्षिणा । नमस्कारुनी कृष्णचरणा । मग वाहुनी ब्रह्मवीणा । उर्ध्व पंथें चालविला ॥४६॥ ऐसी कृष्णलीला विचित्र । महा पातकीयां करी पवित्र । जे आवडीं गाती कृष्णचरित्र । धन्य धन्य जिवीत्व तयांचें ॥४७॥ एकाजनार्दनीं नमन । संकल्पेंसी केलें दान। तेणें निरसिलें मीतूंपण । कथा कीर्तन तो सेवी ४८

श्रीदत्तात्रयजन्म.

३४१३. ऐका दत्तात्रय आख्यान । पार्वतीस सांगे त्रिलोचन । सकळ पतिव्रतामाजी पूर्ण । अनुसूया जाण पतिव्रता ॥१॥ ऐकोनीं शिवाची वाणी । गदगदां हांसे भवानी । आह्मां तीर्घीवरती त्रिभुवनीं । श्रेष्ठ कोणी असेना ॥२॥ गर्व देखोनी पार्वतीचा । बोले त्रिलोचन तेव्हां वाचा । नारद सांगेल महिमा तिचा । तेव्हां तुज

कळेल ॥३॥ ऐकोनी पार्वती मनांत । नारदाची मार्गप्रतिक्षा करीत। तंव तो मुनी अकस्मात् । पावला तेथें ते क्षणीं ॥४॥ देखोनियां नारदमुनी। शोडशोपचारें पूजी भवानी । आह्मां तिघीवरती त्रिभुवनीं । आणीक कोणी असेना ॥५॥ ऐकोनी हांसला नारदमुनी। ऐकें पार्वती चित्त देउनी । अनुसूया अत्री पत्नी । तुह्मां तिघीहुनी पतिव्रता ॥६॥ तुह्मां तिघींचे पुतळे करुनी । बांधिले असे वामचरणीं । असंख्य सामर्थ्ये त्रिभुवनीं । समतुल्य कोणी असेना ७ तों पार्वती झाली चिंताग्रस्त । नारदातें उपाय पुसत । तो ह्मणे प्रार्थी विश्वनाथ । तो तेथवरी जाईल ॥८॥ नग्न होऊनि घालीं भिक्षा भोजन । तेणें होईल तिचें छळण । ब्रिदें तुमचे देईल सोडून। मग गर्व सहजचि गळेल ॥९॥ पार्वतीसी ऐसें सांगोनी । स्वयें वैकुंठासी येत तत्क्षणीं । देखोनी लक्ष्मी संतुष्ट मनीं । मग पूजी आदरें तयातें ॥१०॥ कर जोडुनी करी विनंती । कांहीं नवल सांगा स्थिती । मागें झाली जे रीती । वदला प्रती विनोदें ॥११॥ ह्मणे धन्य अनुसूया पतिव्रता । तुह्मां तिघींहूनि समर्था । तुमचे पुतळे तत्त्वतां । तिनें तोडरीं बांधिले ॥१२॥ ऐकोनी तटस्थ झाली रमा । आतां काय करूं पुरुषोत्तमा । मजहुनी वाढ ऐसी सीमा । ते कैसेनी निरसेल ॥१३॥ नारद ह्मणे उपाय एक । तेथें पाठवा वैकुंठनायक । नग्न भोजन मागावें देख । तेणें ते छळेल ॥१४॥ सांगोनी ऐसा वृत्तांत । सत्यलोकासी गेला ब्रह्मसुत । सावित्री पुसे त्वरित । कांहीं अपूर्व वर्तलें ॥१५ मग तो ह्मणे सावित्रीसी । अनुसूया ऐशी गुणराशी। सामर्थ्य अधिक तियेपाशीं । पदीं तिघींसी बांधिलें ॥१६॥ सावित्री ह्मणे नारदाप्रती । कैसा उपाय करावा तीतें । जेणें भंगेल गर्वातें । शरण आह्मांतें येईल ॥१७॥ पाहतां आह्मापासूनि उत्पत्ती । एवढी काय तिची स्थिती । टिटवी काय समुद्राप्रती । शोखूं शके ॥१८॥ आम्हांहूनि काय वाड । ऐसे पीडिलें महागूढ । आतां उपाय सांगा दृढ । जेणें गर्व भंगेल तिचा ॥१९॥ मग ती ह्मणे नारदासी । काय उपाय करावा तिशीं । तंव तो ह्मणे सावित्रीशी । ऐक तुजसी सांगेन ॥२०॥ प्रार्थूनियां चतुरा-

नना । पाठवावें अत्रिभुवना । जाये तूं आतां याच क्षणां । आवश्य वचन बोलवी ॥२१॥ ह्मणावें दे नग्न भोजन । तेणें होईल तिचें छळण । मग यावें सत्त्व घेऊन । ब्रीद जाण तुटेल ॥२२॥ ऐसा नारद सांगून गेला । मग तिघी प्रार्थिती तिघांला । श्रुत करोनि नारद गेला । ह्मणवूनि विनविती ॥२३॥ ऐकुनी ऐसें वचनीं । तिघे निघाले तत्क्षणीं । स्त्रियांची करुणा देखुनी मनीं । कृपा आली तयांसी ॥२४॥ मग पवन वेगें ते अवसरीं । तिघे प्रवेशले आश्रमाभीतरीं । वहनें ठेवूनियां दुरी । माध्यानकाळीं पैं आले ॥२५॥ तंव ते ह्मणती तिघे जण । आह्मांस घेणें अनुसूया दर्शन । ऋषीनें आज्ञा करून । दारा बाहेर पाठविली ॥२६॥ ते देखोनि अत्रीऋषीनें । तिघांचें केलें सांग पूजनें । मग ह्मणे येणें काय कारणें । आवश्यक पैं झालें ॥२७॥ तंव द्वाराबाहेर तिन्ही मूर्ति । ब्रम्हा शीव कमळापती । नमस्कारू झालिया पुसती । काय आज्ञा ते सांगिजे ॥२८॥ ते ह्मणे अनुसूयेसी । तूं पतिव्रतेमाजी श्रेष्ठ ह्मणविसी । तरी मागतों तें देईं आह्मासी । ह्मणोनि भाकेसी गोविलें ॥२९॥ मग ह्मणती तयाप्रती । तुमचें देणें त्रिजगतीं । आणि तुह्मी मागतां मजप्रती । इच्छा जैशी मागिजे ॥३०॥ देव ह्मणती होऊनि नग्न । आह्मांशी घालावें भोजन। अनुसूया अवश्य ह्मणे । मग काय करिती जाहली ॥३१॥ ठेवूनियां तिघांचे मस्तकीं कर। तंव ते तिघे झाले कुमर । मग नग्न होऊनि सत्वर । करवी स्तनपान तयातें ॥३२॥ करूनि तयांची उदर तृप्ती । वसन नेसली शीघ्रगती । मग घालूनि पालखीप्रती । गाती झाली तेधवां ॥३३॥ मग ह्मणे चतुराननां । जो जो जो जोरे सगुणा। उत्पन्न करूनि त्रिभुवना । बहु श्रम पावलासी ॥३४॥ याकारणें केलें बाळ। आतां राहिलें कर्तृत्व सकळ। स्तनपान करोनि निर्मळ। सुखें निद्रा करावी ॥३५॥ जो जो जो जोरे लक्ष्मीपती । तुह्मी तंव अगाध कीर्ति । अवतार धरूनि पंक्ती । दुष्ट संहार पैं केले ॥३६॥ ते श्रम पावलासी थोर । निद्रा करावी बा सत्वर । म्हणोनि केला कुमर । विश्रांती सुख पावावया ॥३७॥ जो जो जो जोरे बा शंकरा । महादेवा पार्वतीवरा । करोनि दुष्ट संव्हारा । बहु श्रम पावलासी ॥३८॥

तरी आतां सुखें निद्रा करीं । कुमारत्व पावले यावरी । आतां क्लेश नाहीं तरी । पालखाभींतरी पहुडावें ॥३९॥ आसे आखेद स्तनपान । पालखांत निजवी बाळकें पूर्ण । नित्य गीत गायन । भक्ती ज्ञान वैराग्य ॥४०॥ ऐसे गेले बहुत दिवस । मार्ग नाहीं जावयास । न सुटे बाळपणाचा वेष । सामर्थ्य विशेष अनुसूयाचें ४१ उमारमा सावित्रीतें । थोर गर्व होतां तिघींतें । तो निरसावयातें । विंदान केलें नारदें ॥४२॥ मागुती सांगे तिघीप्रती । काय निश्चित बैसल्याती । बाळकें करूनि तिघांप्रती । अनुसूया सती खेळवितसे ॥४३॥ नित्य करवी स्तनपान । षण्मासांचें बाळें करून । पाळण्यामाजी निजवून । गीत गायन करीतसे ॥४४॥ पाहतां ऋषीपत्नी जाण । परी सामर्थ्य आगळें तुह्मांहून । तिचे तुळणे न पुरे त्रिभुवन । आतां जाणे शरण तियेशी ॥४५॥ तंव त्या तिघीजणी बोलती । आह्मी तरी आदिशक्ती । आमुचे सामर्थ्य त्रीजगतीं । प्राणी वर्तती एकसरें ॥४६॥ सुरनर गंधर्व किन्नर । पशुपक्षी अपार । आमुच्या सामर्थ्या थोर । चराचर नांदत ॥४७॥ तरी आमुचे आह्मीच पती । सोडवूं आपले सामर्थी । अनुसूया ते बापुडी किती । काय तिची कीर्ति आपुल्या पुढें ॥४८॥ ऐसें बोलोनी अभिमानी । तिघी निघाल्या ते क्षणीं । लगबग आल्या धांवुनी । अनुसूया भुवनीं तत्काळ ॥४९॥ तें देखोनियां ऋषीश्वरें । तिघी पूजिल्या षोडशोपचारें । काय आज्ञा पुसे त्वरें । ते प्रत्योत्तरें सांगीजे ॥५०॥ मग त्या तिघीजणी बोलती । पाठवावें अनुसूयाप्रती । येरें आज्ञा करुनी शीघ्रगती । स्त्रीयाप्रती आणविलें ॥५१॥ तंव ते पातलीसे त्वरें । केला तिघींसी नमस्कार । आज्ञा पुसे सत्वर । भाग्यें थोर आलेती ॥५२॥ तिघी ह्मणती आमुचे पती । आणून देई शीघ्रगती । तंव त्या बाळकांच्या मूर्ती । पुढें क्षीतीं ठेविल्या ॥५३॥ तंव ते सारीखे बाळ तिन्ही । बोलूं नेणती वचनीं । तिघी चकीत झाल्या । परि कोण्हा न लक्षवेना ॥५४॥ सर्वेही सामर्थ्य वेचलें । अभिमान धैर्य गळालें । मग लोटांगण घातलें । चरण वंदीले सतीचे ॥५५॥ अनुसूया थोर तूं पतिव्रता । धन्य धन्य तुझी सामर्थ्यता ।

आह्मी लीन जाहलों पाहतां । नको निष्ठुरता करूं माये ॥५६॥ जैसे होते आमुचे पती । तैसे करावे पुढती । अगाध धन्य तुझी कीर्ति । पूर्ण सती पतिव्रता ॥५७॥ ऐकोनी सतीत्रयीचें वचन । तिघांचे मस्तकीं स्पर्शें करून । कृपायुक्त अवलोकून । पूर्व चर्या ते आणिले ॥५८॥ तिघांचें स्वरूप जैसें होतीं । तैशा केल्या तिन्ही मूर्तीं । देव आंतरिक्ष कवतुक पाहती । वृष्टी करिती पुष्पांची ॥५९॥ दुंदुभी वाजविल्या भेरी । आनंद झाला सर्वांतरीं । बोलिले सत्वरीं । अनुसूया तूं पतिव्रता ॥६०॥ त्रये देव म्हणती धन्य माते । आगाध सामर्थ्य तुझें सत्य । प्रसन्न झालों मागा वरातें । मनोरथ पूर्ण करूं हो ॥६१॥ मग ते बोले करुणावचन । अपूर्व तुमचें दरुशन । मज न गमे तुह्मांविण । अर्धक्षण जाणिजे ॥६२॥ तरी तिघे रूप असावें । एवढें वरदान मज द्यावें । आणीक न लगे स्वभावें । ह्मणोनी भावें प्रार्थितसें ॥६३॥ मग देवत्रयाची मूर्ती । करकमळीं जाली शीघ्रगती । दत्तात्रय नामें ऐसी ख्याती । तिहीं लोकांप्रती विशेष ॥६४॥ वर देऊनि गेला स्वस्थाना । शक्तीसहीत आरुढले वहना । सर्व देव समुदाव जाणा । स्वर्गभुवना पातले ॥६५॥ येरीकडे दत्तात्रय मूर्ती । बालरूपें अनुसूयेप्रती । पुढें व्रतबंध झाले निश्चितीं । आभ्यासिल्या सकळ कळा ॥६६॥ एकाजनार्दन ह्मणे । दत्तात्रय जन्मकथन । भावें करितां श्रवण । मनोरथ पूर्ण श्रोतियांचे ६७

हनुमान जन्म.

३४१४. सुवर्च्यानामें स्वर्गींची देवांगना । ब्रह्मशापें जाणा घारी जाली ॥१॥ अयोध्येचा राजा दशरथ नृपति । यज्ञ पुत्राप्रती कराविला ॥२॥ शृंगींपायस पात्र दिधलें वसिष्ठा हातीं । त्वरें करीजेती तीन भाग ॥३॥ तीनभाग वसिष्ठें करूनी निश्चितीं । दिधलें राणी हातीं तिघी तीस ॥४॥ कैकई रुसली तेथें विघ्न जालें । घारीनें ते नेलें निजभागा ॥५॥ एकाजनार्दनीं घारीं पिंड नेतां । पुढें जाली कथा श्रवण करा ॥६॥

३४१५. ऋष्यमूक पर्वतीं अंजनी तप करी । आठविला अंतरीं

सदाशिव ॥१॥ तपाचिया अंतीं शिव जाला प्रसन्न । मागे वर-दान काय इच्छा ॥२॥ येरी म्हणे तुज ऐसा व्हावा मज पुत्र । ज्ञानी भक्त पवित्र उत्तम गुणी ॥३॥ म्हणतसे शिव अंजुळी पसरुनी । बैस माझे ध्यानीं सावधान ४ वायुदेव येउनी प्रसाद देईल तुजला । भक्षीं का वहिला अविलंबें ॥५॥ एकाजनार्दनीं घारीं नेतां पिंड । वायूनें प्रचंड आसुडिला ॥६॥

३४१६. घारीमुखींचा पिंड अंजनीच्या करीं । पडतां निर्धारीं भक्षियेला १ नवमास होतां जाली ती प्रसूत । दिव्य वायुसुत प्रगटला ॥२॥ वानराचा वेष सुवर्ण कौपीन । दिसती शोभायमान कुंडलें तीं ॥३॥ जन्मतांची जेणें सूर्यातें धरियलें । इंद्रादिकां दिले थोर मार ॥४॥ अमरपति मारी वज्रहनुवटि । पडिला कपाटीं मेरूचिया ॥५॥ वायुदेव येवोनी बाळ तो उचलिला । अवघाचि रोधिला प्राण तेथें ॥६॥ सकळ देव मिळोनी प्रसन्न पैं होती । वरदान देती मारुतीसी ७ सर्व देव मिळोनी अंजनीशी बाळ । देतां प्रातःकाळ होतां तेव्हां ८ तिथि पौर्णिमा चैत्रमास जाण । एकाजनार्दनीं रूपासी आला ॥९॥

प्रल्हादचरित्र.

३४१७. हिरण्यकश्यपाचे पोटीं । भक्त जगजेठी प्रल्हाद ॥१॥ सदा वाचे नारायण । छंद आन नाहीं दुजा ॥२॥ एकाजनार्दनीं पाहुनी पिता । क्रोधें तत्त्वतां बोलत ॥३॥

३४१८. वांयां जन्मलें हें पोर । सदा हरी उच्चार करितसे ॥१॥ न कळे आपुली पैं याती । येणें धरिली हरिभक्ति ॥२॥ एकाजना-र्दनीं निर्धार । याचा आमुचा वैराकार ॥३॥

३४१९. करीं विचार मानसीं । काय उपदेश पुत्रासी ॥१॥ नावडेचि राज्य धन । सदा पुत्रीं गुंतलें मन ॥२॥ काय जन्मला पामर । एकाजनार्दनीं भूमीभार ॥३॥

३४२०. बोलावुनी एकांतासी । सांगे विद्या अभ्यासासी ॥१॥ सकळ विद्यांचें जीवन । मनीं धरी नारायण ॥२॥ एकाजनार्दनीं जाण । सदा घोकी नारायण ॥३॥

३४२१. नारायणीं बैसला भाव । दुजा ठाव शून्य दिसे ॥१॥ कायावाचा आणि मन । गुंतला प्राण नारायणीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं हेत । बैसला चित्तांत सर्वदा ॥३॥

३४२२. पिता क्रोधें पुसे बाळा । काय शिकला तें सांगें ॥१॥ येरु ह्मणे नारायण । कांहीं यावांचून मी नेणें ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐकतां मात । जाहला संतप्त मानसीं ॥३॥

३४२३. ऐसा पुत्र असोनि काय । जो नारायणासी ध्याय ॥१॥ मुख्य आमुचा जो वैरी । त्यासी चिंती हा निर्धारीं ॥२॥ बाळ नोहे केवळ काळ । एकाजनार्दनीं लडिवाळ ॥३॥

३४२४. सांगे स्त्रियेसी एकांतीं । पुत्रें मांडिली भगवद्भक्ति ॥१॥ यासी आतां करावें काय । शिकविलें ऐकों न जाय ॥२॥ एकाजनार्दनीं मन । येणें धरिला नारायण ॥३॥

३४२५. माता ह्मणे प्रल्हादासी । वडिलें शिकविलें नायकशी १ कांहीं नायकसी शिकविलें । विद्या अभ्यास वहिलें ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐकुनी मात । प्रत्युत्तर तया देत ॥३॥

३४२६. सर्व विद्यांचा जो धनी । मोक्षदानी चिंतीतों ॥१॥ मज आणिकांचें नाहीं काम । माझा सखा पुरुषोत्तम ॥२॥ मायबाप सर्व गोत । एकाजनार्दनीं भगवंत ॥३॥

३४२७. ऐकोनियां पुत्राचें वचन । मातेनें वर्तमान कथियेलें १ तेणें तया क्रोध भरलासे मनीं । दूतालागुनी तत्क्षणीं आज्ञा केली २ एकाजनार्दनीं करिती यातना । परी नारायणा आठवीत ॥३॥

३४२८. नानापरी दूत मारिती निष्ठुर । शस्त्रांचे दुस्तर घाय ह्मणती ॥१॥ अग्नींत घालिती पाणीये बुडविती । ढकलोनियां देती पर्वतशिखरीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं रक्षी नारायण । कोण करी विघ्न तया भक्ता ॥३॥

३४२९. विषादि पाजिती पुरीं ढकलिती । परि निर्भय तो चित्तीं घेत नाम ॥१॥ संतप्त होउनी पुसताती बाळा । काय वेळोवेळां आठविशी ॥२॥ एकाजनार्दनीं नाम जपे होटीं । मानीच चावटी बोल त्याचे ॥३॥

३४३०. **क्रोधयुक्त पिता पुसे प्रल्हादासी** । सांग हृषिकेशी कोठें आहे ॥१॥ येरू ह्मणे जळीं स्थळीं काष्ठीं भरला । व्यापुनी राहिला दिशाद्रुम ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐकतांचि मात । मारितसे लाथ स्तंभावरी ॥३॥

३४३१. **दुर्जन तो लाथ मारी खांबावरी** । स्तंभीं नरहरी प्रगटला ॥१॥ धांवूनियां हरी आडवा तो घेतिला । हृदयीं विदारिला हस्तनखीं २ एकाजनार्दनीं भक्ताचें रक्षण । स्वयें नारायण करितसे ३

३४३२. **अवतार नरहरी** । केली दैत्याची बोहरी ॥१॥ प्रल्हादासी आलिंगन । स्वयें देत नारायण ॥२॥ भक्तवचनाचें मान । एकाजनार्दनीं सत्य जाण ॥३॥

३४३३. **स्तंभ फोडीत कटकट** । दाढा व्यंकट विकट । उद्भट विर विकट । नरकेसरी ॥१॥ जिव्हा ळळळळित लटलट । घुरघुरीत कंठ । स्वासें नासापुट उतट । पिंगट जटाजूट दाट ॥२॥ बाण सणसणाट । वज्र दणदणाट । नखें तिखें तिखट बोट । रागें फोडी पोट ॥३॥ हाततट सुभट भट । नेत्र गरगराट । चंद्र सूर्य गरगराटे ॥४॥ शब्द कट कट । साधनीं कष्ट फुकट । एकाजनार्दनीं नामें वैकुंठपीठरे ॥५॥

ध्रुवचरित्र.

३४३४. **सूर्यवंशामाजी उत्तानपाद राय** । सत्यधर्मी होय पराक्रमी ॥१॥ भूतांचा मत्सर नाहीं तेथें द्वेष । चारी धर्म निर्दोष चालताती ॥२॥ प्रजेचें समाधान अपत्याचे परीं । ऐसा राज्य करी न्याय नीती ॥३॥ एकाजनार्दनीं होउनी सावधान । ऐका वर्तमान काय पुढें ॥४॥

३४३५. **वडील धाकुली ऐशा दोन जाया** । संतान तें तयां नसे कांहीं ॥१॥ वडील पट्टराणी ममता तिजवरी । धाकुलीस अव्हेरी क्षणक्षणां ॥२॥ ऐसा कांहीं काळ लोटलियावरी । धाकुलीस निर्धारीं पुत्र जाहला ॥३॥ तयाचें तें नाम ध्रुव पैं ठेविलें । एकाजनार्दनीं जाहलें नवल तेथें ॥४॥

३४३६. **पंच वर्षांचा बाळ खेळे नाना खेळ**। मेळवोनी मेळ सवंगडियांचा ॥१॥ संवगड्यांत खेळे विटीदांडू चेंडु। नामाचा तो छंदु मुखीं सदा ॥२॥ खेळतां खेळतां राजवाड्या आला। न कळे तयाला राजा कवण ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहूनियां बाळ। मोहें त्या तात्काळ उचलिलें ॥४॥

३४३७. **अंकावरी घेउनी खेळवी नानापरी**। मोहाची तों थोरी ऐशी आहे ॥१॥ वडील ती स्त्री येऊनियां पाहे। राजअंकीं आहे कोण बाळ ॥२॥ सापत्न तो भाव धरूनियां पोटीं। पदें तया लोटी अंकावरुनी ॥३॥ रडत रडत तेथोनी निघाला। एकाजनार्दनीं आला माता जेथें ॥४॥

३४३८. **सांगे मातेप्रती सापत्नें लोटिलें**। म्हणोनी वाटलें दुःख मज ॥१॥ येरी म्हणे बाळा नको करूं खेद। दैव नाहीं शुद्ध आपुलें तें ॥२॥ आपुलिया दैवीं देवें जें लिहिलें। भोगणें प्राप्त जाहलें आपणासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं देवाविण शीण। निवारील कोण दुजा बापा ॥४॥

३४३९. **माता समाधान करी त्या बाळाचें**। परि चित्त त्याचें गुंतलें देवीं ॥१॥ मातेलागीं पुसे देव कोठें आहे। येरी म्हणे सबाह्य कोंदलासे ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐकोनियां मात। केला प्रणिपात मातेलागीं ॥३॥

३४४०. **सबाह्य अभ्यंतरीं देव आहे हा निर्धार**। करुनी सत्वर मार्ग धरी ॥१॥ नुठवी सापत्न माता ऐसा धरुनी हेत। चालिला त्वरीत वनालागीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं माता मागें लागे। पुढें लागवेगें पळतसे ॥३॥

३४४१. **जाउनी निरंजनीं तप आरंभिलें**। धांवे देवा वाहिलें बोभातसे ॥१॥ प्रालब्धाचा ठेवा वैष्णवांचा रावो। नारद तो हा ह्रो आला तेथें ॥२॥ पाहिलासे बाळ सुकुमार सांवळा। दृष्टीं कळवळा आला मनीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहुनी निर्धारीं। मंत्र द्वादशाक्षरी सांगतसे ॥४॥

३४४२. **ठेवूनियां हात गेला नारदमुनी**। मंत्र हृदय भुवनीं

प्रकाशला ॥१॥ उच्चार करितां त्रिभुवन ठेंगणें । विसरला मनें सापत्न दुःख ॥२॥ आठवे गोविंद माधव अच्युत । वाचेसी जपत रामनाम ॥३॥ एकाजनार्दनीं दासाची कळवळ । धांवला तात्काळ देवराव ॥४॥

३४४३. **वैकुंठींचा राणा येउनी लवलाहें** । सुकुमारा पाहे अवलोकुनी ॥१॥ धांवूनियां देव गळां घाली मिठी । आलिंगिला पोटीं सद्गदीत ॥२॥ ह्मणे बाळा काय इच्छा पोटीं आहे । माग लवलाहें पुरवीन ॥३॥ एकाजनार्दनीं नुठवी दुजी आई । ऐसें कांहीं देईं मजलागीं ॥४॥

३४४४. **ऐकोनियां ऐसें कोमळ उत्तर** । भक्त करुणाकर काय करी ॥१॥ अढळ ते पदीं स्थापियेला बाळ । जाहला जयजयकार तयेवेळीं ॥२॥ नुठवे दुजी आई ऐसा स्थापियेला । आपण निघाला वैकुंठासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं भक्ताचें चरित्र । स्वयें राजीवनेत्र वदतसे ॥४॥

३४४५. **अनाथाचा नाथ पतीत पावन** । ब्रीद सत्य जाण करितसे ॥१॥ अनंत भक्तांचें अनंतें धांवणें । वाढविलें तेणें नामासाठीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं भक्ताचा अंकित । हांकेसरसा त्वरित उडी घाली ३

३४४६. **न पाहे यातीकुळाचा प्रचार** । धांवे सर्वेश्वर नामासाठीं ॥१॥ आपुलेंचि नाम आपण वाढवी । भक्तपणा मिरवी आपणचि २ स्वयें अवतार आपणचि घेत । एकाजनार्दनीं मात ऐका त्याची ३

उपमन्यूकथा.

३४४७. **होंऊनि सावधान चित्ता** । ऐका उपमन्यूची कथा । एका भावें ऐकतां । सायुज्यता पाविजे ॥१॥ उपमन्यु मागितलें । देवें तयासी दिधलें । तें सांगेन वाहिलें । चित्त देउनी परियेसा ॥२॥ ब्राम्हणासी पुत्र झाला । पित्यासी हर्ष वाटला । थोर कष्टें वाढविला । स्नेहो आशा धरुनी ॥३॥ बाळक तो जाणता । पित्यासी उपजली चिंता । एकाजनार्दनीं तत्त्वतां । वचनार्थ परिसावा ४

३४४८. **मातेसी ह्मणे बाळ** । दूध पितीं मुलें सकळ । मजही

दूध तत्काळ । माते देई भोजना ॥१॥ मग ते करड्या वांटुनी । जननी काढी शुभ्र पाणी । बारे दूध ह्मणोनी । वाटीये भात कालविला ॥२॥ तंव शेजारीं ब्राह्मणें श्राद्ध केलें । तयाचिया घरां जेवावया नेलें । बरवें उत्तम पक्वान्न वाढिलें । नानापरी भोजना ॥३॥ बाळासी वाढिली दूध क्षीरी । तें जेविलें पोटभरी । एकाजनार्दनीं निर्धारी । गेलें आपुल्या गृहासी ॥४॥

३४४९. गेला आपुल्या गृहाप्रती । बाळ तो निद्रा न करी रात्रीं । क्षुधा लागलीसे बहुती । मागे दूधभात जेवाया ॥१॥ पुढें ती करड्या वांटुनी । काढिलें शुभ्रपाणी । येरें टाकिलें थुंकोनी । ह्मणे माते कालीचें नव्हे ॥२॥ बारे त्या समर्थाचे घरीं । देवें दिधलीं दूध क्षीरी । आह्मा दुष्कृताचे घरीं । तें कैंचेंरे बाळका ॥३॥ कोठें आहे तो श्रीहरी । दाखवी मज निर्धारीं । एकाजनार्दनीं परी । ध्यान लागलें हरीचें ॥४॥

३४५०. बरवी श्रीहरीची मूर्ति । देव्हारा पूजिली होती । बारे हा लक्ष्मीचा पती । दूध मागे तयासी ॥१॥ ऐशीं तिघें उपवास करती । मातापितरें चिंतेंत पडती । जन मिळाले बहुती । तयासी उठऊं आदरिलें ॥२॥ बाळारे तुज कारण । बांधूं सहस्र गोधन । येरू ह्मणे नायके वचन । मज देईल श्रीहरी ॥३॥ माता ह्मणतां हें वचन । दूध आणिलें ब्राह्मणाचे घरींहून । एकाजनार्दनीं वचन । असंतोषित बाळ तें ॥४॥

३४५१. दूध आणिलें परगृहींहुनी । संतोष नाहीं माझें मनीं । श्रीहरी देईल मजलागुनी । तरीच दूध घेईन ॥१॥ पिता ह्मणतां हें वचन । बाळा तूं अज्ञान । कां वार्जिलें अन्नपान । क्षुधा बहुत पीडितसे ॥२॥ तंव बोले उपमन्यु । भोजन न करी दुधावांचून । श्रीहरी देईल मजलागून । तरीच भोजन करीन ॥३॥ देवा त्वां ध्रुवा अढळपद दिलें । मजलागीं निष्ठुर मन केलें । एकाजनार्दनीं बोले । बाळ वाचे सद्गद ॥४॥

३४५२. ऐकोनी दुधाची बोली । कां मनीं निष्ठुरता केली । श्रीयाळ सत्वें राखिली । नगरी नेली वैकुंठा ॥१॥ अंबऋषीच्या

बोला । दाहीही अवतार नटला । माझे देखोनी उणिवाला । दूध कांहो न देसी ॥२॥ शरीर कर्वतीं भेदीन । अष्टांग योग साधीन । भक्तिबळें तुज काढीन । हुडकोनी तत्त्वतां ॥३॥ ऐकोनी तो शब्द करुणा । एकाजनार्दनीं धावे जाणा । माझिया भक्ताचीया वचना । उणीवता येऊं नेदी ॥४॥

३४५३. **सुदर्शन घेउनी हातीं** । पावला तो लक्ष्मीपती । देखतांची श्रीपती । तन्मय बाळ जाला ॥१॥ बाळकें धरिले चरण । देवें दिधलें आलिंगन । करें कुर्वाळुनी वदन । चुंबनातें दिधलें २ देव ह्मणे बाळकातें । काय अपेक्षा माग मातें । बाळ बोलें दूधभातें । मातें देई सत्वर ॥३॥ हांसे वैकुंठींचा राणा । बाळक हें अज्ञान । एका जनार्दनीं शरण । काय मागणें मागत ॥४॥

३४५४. **ऐके देवा सावधान** । एवढें पुरवावें जाण । दुधावांचुनी दुसरें आन । न मागें मी सर्वथा ॥१॥ मातापिता उपमन्यु । तिघे गरुडावरी बैसून । क्षीर सागरीं नेऊन । इच्छा त्यांची पुरविली ॥२॥ राज्य दिधलें क्षीरसागरींचें । अमर शरीर केलें त्याचें । नित्य दर्शन श्रीहरीचें । सायुज्यता दिधली ॥३॥ एका जनार्दनीं शरण । उपमन्यु आख्यान पावन । श्रीव्यासें कथिलें जाण । तेंचि येथें वर्णिलें ॥४॥

सुदामचरित्र.

३४५५. **सुदामा संवगडी** । त्याची बहु गोडी हरीसी ॥१॥ बाळपणीं खेळले खेळ । विद्या सकळ गुरुगृहीं ॥२॥ कृष्ण द्वारकेसी आला । सुदामा राहिला सुदामपुरीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं साचें । परिसा चरित्र भक्तांचें ॥४॥

३४५६. **पृथ्वीवरुता दुष्काळ पडला** । न मिळे कोणाला धान्य कण ॥१॥ समर्थें तीं सत्त्व टाकिती बापुडीं । दुबळ्या तांतडीं कोण पुसे २ एकाजनार्दनीं काळाचें तें मान । सुदामा ब्राह्मण दैन्यवाणा ३

३४५७. **कन्यापुत्रादिक मरती उपवासी** । उपाव तयासी कांहीं न चले ॥१॥ आणूनियां तृण बीज ते भक्षिती । निर्वाह या

रीतीं चालविती ॥२॥ वस्तीसी त्या ठाव न देती कोण्ही । दुर्बळ म्हणोनि उपहासिती ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसें भोगी दुःख । तयासी तें सुख स्वप्नीं नाहीं ॥४॥

३४५८. **एकाचे अंगणीं राहिला परिवारें** । उदर तो न भरे दुःख करी ॥१॥ कांता पुत्र स्वयें क्षुधेनें मरती । होतसे फजिती प्रपंचाची ॥२॥ बैसोनियां कांता विचार तो सांगे । द्वारके लागवेगें जावें तुह्मीं ॥३॥ कृष्णजी कृपाळु बंधु तुम्हां मानी । एकाजनार्दनीं कांता बोले ॥४॥

३४५९. **तयाचिये भेटी जावें उठाउठीं** । कृपाळु जगजेठी उदार तो ॥१॥ पूर्वीं उपमन्यूसी क्षीर सागर दिधला । अढळपदीं ठेविला बाळ धुरू ॥२॥ राक्षसाचे कुळीं बिभिषण जाण । लंकेसी स्थापन चंद्रार्क तो ३ एकाजनार्दनीं उदार सर्वज्ञ । एक नारायण समर्थ तो ४

३४६०. **ऐकोनियां ऐसें कांतेचें वचन** । चित्त समाधान सुदाम्याचें ॥१॥ ह्मणतसे भेटी रिक्तहस्तें नवजावें । हा शास्त्राचा प्रवाहो भाष्य असे ॥२॥ देव द्विज गुरु या तिघांचें दरुशन । रिक्तपणें जाण न घ्यावें जी ॥३॥ एकाजनार्दनीं करूनि विचार । भेटीचा निर्धार बाणलासे ॥४॥

३४६१. **पतिव्रता सती उठोनि सकाळीं** । शेजारिणी सदनीं येती जाहली ॥१॥ अहो माते पती जाती कृष्णदरुशना । कांहीं तरी धान्या देई मज ॥२॥ ऐकोनियां ऐसें पतिव्रतेचें वचन । जाहलें समाधान चित्त तेणें ॥३॥ एकाजनार्दनीं हरिकृपा पूर्ण । पोहे दिले जाण तीन मुष्टी ॥४॥

३४६२. **घेऊनि लवलाही गृहासी ती आली** । मनीं संतोषली आनंद भरित ॥१॥ पतीसी तत्त्वतां दिले ते पृथक । बांधावया वस्त्र धड नाहीं ॥२॥ शत एक ग्रंथी वस्त्रासी बांधोनी । निघाला तेथोनि झडझडा ॥३॥ पतिव्रता बोले लवकरी यावें । एकाजनार्दनीं बरवें ह्मणोनि निघे ॥४॥

३४६३. **निघतां उत्तम शकुन ते जाहले** । तेणें संतोषलें चित्त त्याचें ॥१॥ तांतडीनें द्वारके येऊनि पावला । सभामंडप देखिला दृष्टीभरी २ एकाजनार्दनीं द्वारपाळ पुसती । तुह्मीं कोण तें निश्चितीं सांगा द्विजा ३

३४६४. करुणावचनीं बोलतसे स्ववाणी । कृष्णाचा बंधु जनीं म्हणताती ॥१॥ ऐकोनियां दूत हांसती मानसीं ।• जगद्‌बंधु सर्वांसी होय हरी ॥२॥ एकाजनार्दनीं वंदुनी सांगती । द्विज एक अवचितीं बंधु म्हणे ॥३॥

३४६५. सर्वांचा तो आत्मा कळली तया खूण । बाळपणींचा जाण सुदामा तो ॥१॥ उठोनी सत्वर धांवे आलिंगना । वैकुंठींचा राणा लवलाहें ॥२॥ एकाजनार्दनीं देउनी आलिंगन । आणिला संबोखून सुदामा तो ॥३॥

३४६६. आणूनियां सिंहासनीं बैसाविला । पूजा उपचार केला षोडशोपचार ॥१॥ वस्त्र अलंकार देउनी गौरविला । मग पुसता जाहला क्षेम सर्व ॥२॥ अष्टनायकादि मिळालीसे मांदी । नमिती आनंदीं सुदाम्यासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं सारुनी भोजन । सुखरूप शयन करविलें ॥४॥

३४६७. प्रातःकाळ जाहला मिळाल्या नायका । उष्णोदकें देखा अभ्यंगिती ॥१॥ सोळा सहस्र शत अष्ट त्या नायका । विनोद तो देखा मेहुणपणें ॥२॥ घालूनियां स्नान वस्त्र अलंकार देती । भोजन सारिती यादव पंक्ती ॥३॥ एकाजनार्दनीं बैसले निवांत । मग कृष्णनाथ काय बोले ॥४॥

३४६८. वहिनीनें आह्मां काय धाडियेलें । मग आठवलें सुदाम्यासी ॥१॥ म्हणे माझें वस्त्र ग्रंथी कोठें आहे । तंव ती आणुनी देतसे जगन्माता ॥२॥ बंधूची संपदा पहा कृष्णनाथा । सत्यभामा तत्त्वतां बोलतसे ॥३॥ सोडोनियां ग्रंथी समग्र ते केले। पुढें वोडाविले कर देवें ॥४॥ एक ग्रास मुखीं घालितांचि जाण । एकाजनार्दनीं खूण समजली ॥५॥

३४६९. मनामधीं तर्क करी भीमक बाळी । त्रैलोक्याचि सकळीं देईल राज्य ॥१॥ ह्मणोनी विनोदें धरीतसे हात । एक ग्रास मुखांत घालितांचि ॥२॥ आम्हांसी तों कांहीं प्रसाद जी द्यावा । खूण ती केशवा कळली मनीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं हांसे चक्रपाणी । न कळे कोणा करणी त्याची कांहीं ॥४॥

३४७०. **अंतरीं विचार करितो श्रीहरी** । सुदाम्याचे घरीं फार कष्ट ॥१॥ विश्वकर्म्यालागीं पाचारिलें तेव्हां । सांगतसे निर्मावा ग्राम ऐसा ॥२॥ जैशी हे द्वारावती दिसती साजिरी । ऐशी सुदामपुरी रची वेगीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं तुष्टलासे देव । मग कैंचें भेव दैन्याचें तें ॥४॥

३४७१. **सर्व सामोग्री ते भरुनी ठेविली** । द्वारकेसम निर्मिली सुदामपुरी ॥१॥ विश्वकर्मा येउनी वंदोनियां पाय । निर्मिला तो आहे ग्राम तेथें ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐसें करुनी कृत्य । मग जगन्नाथ काय बोले ॥३॥

३४७२. **काय चरितार्थ प्रपंचाचा आहे** । सुदामा तो लाहे नेत्रीं जळ ॥१॥ एक मास येथें राहिलों निवांत । घरची तों मात न कळे कांहीं ॥२॥ जोडोनियां हात विनवी चक्रपाणी । आज्ञा मज-लागुनी द्यावी आतां ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाटकी तो देव । दावि-तसे भाव भक्तालागीं ॥४॥

३४७३. **रुक्मिणीसी सांगे स्वयें कृष्णनाथ** । याचें वस्त्र त्वरित आणूनि द्यावें ॥१॥ आणूनियां ग्रंथी देई जगन्माता । वस्त्र अलं-कार तत्वतां काढुनी ठेवा ॥२॥ जीर्ण तें वस्त्र करुनी परिधान । वंदिले चरण कृष्णजीचे ॥३॥ एकाजनार्दनीं करुनी नमन । निघाला ब्राह्मण तेथोनियां ॥४॥

३४७४. **ग्रामाचे बाहेरी येवोनि श्रीहरी** । सुदाम्यासी भेटुनी करी समाधान ॥१॥ जोडोनियां हात विनवी सुदामा । पूर्ववत प्रेमा असों द्यावा ॥२॥ एकाजनार्दनीं बोलोनियां ऐसें । तांतडी निघतसे क्रमीत मार्ग ॥३॥

३४७५. **बहुत विचार करीत मानसीं** । काय प्रारब्धासी करील कृष्ण ॥१॥ आह्मासी तों पूर्ण दरिद्र भोगणें । तेथें नारा-यणें काय कीजे ॥२॥ एकाजनार्दनीं करीत विचार । चालिला सत्वर ग्रामपंथें ॥३॥

३४७६. **चालतांना वाटें अपूर्व देखिलें** । मनीं ह्मणे वाहिलें द्वारका दिसे ॥१॥ श्रमलासे मनीं न सुचे विचार । ह्मणे द्वारके

सत्वर कैसा आलों ॥२॥ एकाजनार्दनीं करी कवतुक । प्रधान सेवक दूत आले ॥३॥

३४७७. सन्मानुनी ब्राह्मणा राज्यीं बैसविलें । चित्त आनंदलें सुदामयाचें ॥१॥ तुष्टला नारायण दिधली सुवर्ण नगरी । द्वारकेसम पुरी पोह्यांसाठीं ॥२॥ भक्ताचे मनोरथ पुरवी वैकुंठपती । ऐशी ज्याची कीर्ति त्रिभुवनीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं देव तो तुष्टला । राज्याधीश केला अकिंचन ॥४॥

संदीपनकथा.

३४७८. आवंती क्षेत्रवासी । होते संदीपन ऋषि ॥१॥ कृष्ण बळिराम सुदामा । आले सद्गुरूच्या ग्रामा ॥२॥ लोटांगण नमन करिती । कर जोडोनी तिष्टती ॥३॥ स्वामी करा अंगिकार । आम्ही विद्यार्थी अनुचर ॥४॥ अनन्य भावें आलों शरण । एका विनवी जनार्दन ॥५॥

३४७९. करिती सडा संमार्जन । आणि गोमूत्र जीवन ॥१॥ वस्त्रें पात्रें प्रक्षाळिती । गुरु सेवेतें सेविती ॥२॥ चौदा विद्या चौसष्ट कळा । शस्त्रास्त्र धनुर्विद्या सकळा ॥३॥ उपासना बीज मंत्र । आत्मज्ञान देव शास्त्र ४ गुरुसेवे सर्व प्राप्ती । एकाजनार्दनीं विनंती ५

३४८०. गुरु पत्नीं आज्ञापिलें । तीघे इंधनासी गेले ॥१॥ घोर क्रमिती कांतार । माथा बांधोनी काष्ठभार ॥२॥ रात्र झाली सुटला वारा । मेघ वर्षे मुसळ धारा ॥३॥ ह्मणे चपळा गारा रिचवती । तिघे थरथरा कांपती ॥४॥ म्हणे एकाजनार्दनु । मग उदया आला भानु ॥५॥

३४८१. कळला गुरूसी वृत्तांत । आले वन धुंडाळीत ॥१॥ गुरु शिष्या हांका मारी । तिघे आले त्या अवसरीं ॥२॥ पोटासी धरुनी आणिले घरां । उतरिला काष्ठभारा ॥३॥ मुख कवाळुनी हातें । वर दिला सद्गुरुनाथें ॥४॥ म्हणे मागा गुरुदक्षिणा । एका विनवी जनार्दना ॥५॥

३४८२. मग बोले संदीपन । माझा पुत्र दे आणून ॥१॥

स्नान करितां अकस्मात । बुडाला तो सागरांत ॥२॥ गोष्ट ऐकोनी रामकृष्ण । गेले समुद्रीं धाऊन ॥३॥ सिंधु पायासी लागला । गुरुपुत्र पांचजन्यें नेला ॥४॥ शोधोनी वधियेला नित्य । गुरु पुत्र नाहीं तेथें ॥५॥ वधियला पांचजन्य । एका विनवी जनार्दन ॥६॥

३४८३. **पांडवाचे गृहीं जाण** । असंख्य जेविले ब्राह्मण । धर्माचें विस्मित मन । संख्येलागीं ॥१॥ तें कळलें वैकुंठा । निर्मिली तेव्हां घंटा । तेव्हां ते गर्जे देखा । संख्यानाद ॥२॥ तेथें व्यास देवाचा सुत । शुकदेव अवधूत । ब्राह्मण शेष व्हावें प्राप्त । ह्मणोनी येता जाहला ॥३॥ रात्रसमयीं सुखी एकीं । शीत घातलें मुखीं । घंटा नाद सकळीकीं । ऐकिला कानीं ॥४॥ कृष्ण पाहे ध्यानीं । शुकदेव आणिला धुंडोनी । पूजा नमस्कार करुनी । गेलासे वना ५ एकाजनार्दनीं जाण । धर्में केला प्रश्न । तोचि सखा श्रीकृष्ण । सांगतसे ६

३४८४. **धन्य काशीपुरी धन्य काशीपुरी** । जेथें वास करी विश्वनाथ ॥१॥ तयाच्या दर्शनें प्राणी मुक्त होय । चारी मुक्ती पायां लागताती ॥२॥ भागीरथी स्नान जयालागीं घडे । समूळ हें झडे पाप त्याचें ॥३॥ काळभैरवाचें दर्शन घेईल । तात्काळ जाईल वैकुंठासी ॥४॥ प्रदक्षणा पंचक्रोशीची जो करी । होईल अधिकारी सर्वस्वाचा ॥५॥ धुंडिराजस्वामी दृष्टी जो न्याहाळी । होईल त्या होळी सर्व पापा ॥६॥ तेथें जाऊनियां करीं अन्नदान । तया नारायण हृदयीं वसे ॥७॥ एकाजनार्दनीं नित्य काशीवास । परम सुखास पात्र झालों ॥८॥

रामरावणाची एकरूपता.

३४८५. **रावण ह्मणे नवल चोज** । माझें कटक पारखें मज । अश्व आणि नरगज । रामजी स्वयें ॥१॥ निशाचर वीर । राम जाले साचार । रामरूपें वानर । सरसावले ॥२॥ युद्धीं ठक पडिलें लंकानाथा । जीऊंचि पारिखा आतां । इंद्रियांची सत्ता । रामरूप जाली ॥३॥ शस्त्रांचें तिखटपण । राम जाला आपण । शत्रु मित्र संपूर्ण ।

राम स्वयें ॥४॥ युद्धीं पारखें अंतःकरण । मन जालें उन्मन । अहं तें सोहं जाण । होउनी ठेलें ॥५॥ चित्त जालें चैतन्य । बुद्धि ते समाधी धन । देह तो विदेह पूर्ण । राम जाला ॥६॥ रामें पारखें केलें लंकागड । दृढ राम जाला दुर्ग आगड । न झुंजतां अवघड । घेतला रामें ॥७॥ रामें घेतलें घर । राम जाला कलत्र पुत्र । अवयव अलंकार । राम झाला ॥८॥ मीं ह्मणे हा अवघड गड । तंव राम जाला गडींचे दगड । महामार अति गुढ । राम जाला ॥९॥ आतां कायसी निज देह निकुंभिला । येथें कोण मानी मोह कुंभकर्णाचे बळा । बळाच्या सबळ बळा । राम जाला ॥१०॥ एकाजनार्दन । नीजभावें युद्ध पूर्ण । रावणचि आपण । राम जाला ॥११॥

३४८६. रामें रावण रणीं । निवटिला निजबोध बाणीं । येरु सर्वस्व मानुनी । निज सुखीं जाहला ॥१॥ दहा मुखातें छेदिलें । शेखीं विश्वमुखें केलें । रणीं रामें सुख दिधलें । परम सुख ॥२॥ राम तो वैरी नव्हे राजा । सखा जिवलग माझा । दहा मुखें वीस भुजा । फेडिला केरु ॥३॥ नश्वरराज्य नेलें । रुस्वणपण गेलें । अक्षयीं राज्य दिधलें । श्रीरघुनाथें ॥४॥ माझे देह संदेह छेदिले । कीं वेदामृत पाजिलें । ऐसें बोलतां बोलें । बोलवेना ॥५॥ राम रावण रणीं । बोधाची झोट धरणी । एकाजनार्दनीं । मिनले एकपणीं ॥६॥

सीतामंदोदरीची एकरूपता.

३४८७. मंदोदरी पोटीं । सितेसी व्हावी भेटी । तयेसी करूं गोष्टी । स्वानुभवें ॥१॥ तंव दशानना मनीं । वश्य व्हावी शयनीं । घाडिली अशोकवनीं । मंदोदरी ॥२॥ तव दृश्या दृश्य मिळे । विरालियाही वरदळे । मितालिया प्रिती मेळे । अहंत्यागें ॥३॥ परेसहित गोष्टी । परतोनी पडली मिठी । शब्द निमाला पोटीं । नभाचिये ॥४॥ निखळ सावधानें । बोलविण बोलणें । परिसती शहाणें । सर्वांग श्रोते ॥५॥ तेथींची ही मात । अहाच न चढे हात । जीव हा जीवा आंत । घालूनि पहा ॥६॥ नवल मंदोदरी छंदु । सितेसी अनुवादु । रामरूपीं संवादु । स्वानुभवाचा ॥७॥

राम सकळ देहोदेहीं । रावणीं काय नाहीं । दुराग्रह तुझा ठायीं । जानकीये ॥८॥ राम सकळा देहीं आहे । रावणें केले काये । हेंचि सांगणें माये । विशद करोनी ॥९॥ रामीं ठेवुनी रति । रावणीं अति प्रिती । करितां काय स्थिती । उणी होय ॥१०॥ येरी म्हणे अभेद रामराणा । उरी कैंची रावणा । सा.चची मीतूंपणा । ठाव नाहीं ॥११॥ ऐशीये हातवटी । रावणा कैंची भेटी । समूळ तुझिया गोष्टी । आहाच गे बाई ये ॥१२॥ राम व्यापक कीं एकदेशीं । सांगे पां मजपासीं । सकळ देह त्यासी । रिते कीं पूर्ण ॥१३॥ येरी म्हणे रावणा वेगळें देख । व्याप्य असावें एक । तरी त्यासी व्यापक । होईल सुखें ॥१४॥ व्याप्य व्यापक दोन्ही । गेलीं हारपोनी । राम रावण मानी । कवण तेथें ॥१५॥ दृश्याचिये भेटी । दृश्यपणेंसी उठी । तेणेंसी झालिया तुटी । तेंही नाहीं ॥१६॥ नाहींपणें असे । असे तेंचि दिसे । तेथें रावणाचें पिसें । कायसें गे बाईये ॥१७॥ तेथें अवस्था मंदोदरी । स्वेद कंप शरीरीं । चढली आनंद लहरी । स्वानुभवाची ॥१८॥ कष्टी म्हणे माय । देखीले तुझे पाय । सुख झालें काय । केवीं सांगों ॥१९॥ ऐसें बोलतां बाष्प कंठीं । मन मागुती नुठी । चित्तें घातली आठी । चैतन्यासी २० वाहे सावधान । निरसूनियां मन । रामरूपीं नयन । निडारले ॥२१॥ न्याहाळितां आत्मबिंब । उचटत आहे नभ । तंव त्या दोघी स्वयंभ । तेंचि जाहलिया ॥२२॥ एकाजनार्दनीं । एक जालिया दोन्ही । ऐसिये अशोक वनीं । शोक कैंचा गे बाईये ॥२३॥

शिवशक्ती-विवाह.

३४८८. हेमवंताच्या पोटीं एक जन्मली गोरटी । तये त्या धुर्जटी वरियलें ॥१॥ मंडपाच्या द्वारीं आला जंव नोवरा । अगुणाचा म्हातारा रूप नाहीं ॥२॥ नांवा येव्हढिया बाळा अति वृद्ध नोवरा । कुंवारीच्या संसारा शून्य जालें ॥३॥ येणें जाणें ठेलें भोगणें खुंटलें । नारदाचेनी बोलें ऐशी दशा ॥४॥ काममारी तया दिधली हे बाळा । ईचिया कपाळीं कवण जाणे

॥५॥ शकुनालागीं दासी उभ्या पूर्ण कळसेसी । पांच मुखें वरासी तिन्ही डोळे ॥६॥ दारा वरू आला मुद पैं वोवाळा । साजुकासी घाला माळ गळां ७ सासु ह्मणे कवणा दिधली दुर्बुद्धि । विकल्पाचा नंदी गोमाशा लावी ॥८॥ लग्न घडीं आली अंतरपाट धरा । अतिशयें नोवरा उंच देखा ९ डोळ्यासी पुरे ऐसा नव्हे का नोवरा । अंतरपाटु पुढा काय धरूं ॥१०॥ कन्यादान वरा गोत्र पैं उच्चारा । वृद्ध परंपरा आहे वेगीं ॥११ बापु तो नाठवे माय ते मी नेणें । कुळगोत्र लाहणें नाहीं आह्मां ॥१२॥ बहुला वधुवरें संभ्रम सोहळा । अक्षवाणें बाळा करूं आल्या ॥१३॥ तंव कंठींचा वासुकी दिपा फण करी । धुधु:कारें नारी पळालिया ॥१४॥ प्रात:काळ जालीया काढी-ला भस्मारा । विभूती शरीरां लावियेली ॥१५॥ अगे हा काळाचाही काळु नव्हे धारी जाणा । संसारीं लाहाणा जांवई नव्हे ॥१६॥ लग्ना येरे दिसीं उटणें मांडलें । धवळ आरंभीलें संभ्रमेंसी ॥१७॥ धवळा-माजी गाणीं गाईलें रामनाम । ऐकोनियां प्रेम वरा आलें ॥१८॥ रामनाम ध्वनी ऐकतांच कानीं । स्वेदु कंपु नयनीं अश्रु आले १९ उन्मळितां दृष्टी बाष्प दाटे कंठीं । मूर्छा पूर्ण सृष्टी विकळ पडे ॥२०॥ वरा पायरवूं रूक्षा पैं कपाळा । त्रितीय नेत्रीं ज्वाळा उठालिया ॥२१॥ नोवरा हा नव्हे संसारू विवसी । देहभावें कवणासी नेदी उरों ॥२२॥ वेगीं वधुवरा चौक न्हाणें करा । उकलिती सुंदरा जटा-भारू ॥२३॥ वराचिया माथां सोज्वळ सुंदरी । येरी म्हणे नोवरी मी महेशाची ॥२४॥ गौरी ते अर्धांगीं सवती बैसे माथां । ऐसी याची कांता उमा केली २५ हा अकुळी अती वृद्ध कां केला समंधु । जिवेसी विरोधु पाडिला साचें २६ जेथें वडीलाधारें नाहीं तेथें बोळ-वण काई । कुवारी कवणें ठायीं दिधली देखां ॥२७॥ जेथें संघात अभाव तेथें कैंचा येव जावो । जिण्यामरणा ठावो नुरेची ईसी ॥२८॥ विवेकेसी जेथें परतलिया श्रुति । गौरी त्याचे हातीं लावि-येली ॥२९॥ माया माहेर खुंटलें संकल्पें तुटलें । ममत्व विटलें आजिचेनी ॥३०॥ बहु काळा जुनाटु त्यासी शेषपाटु । संसारा शेवटु जाला माये ॥३१॥ एकाजनार्दनीं प्रकृति प्राणेश्वरें । मिरवती वोहरें एकपणें ॥३२॥

गंगा-गौरी-कलह.

३४८९. जगाचा जो पिता । म्हणसी ईश्वरू नियंता । त्यासि विद्या अविद्या दोघी कांता । एकी माथां अर्धांगीं ॥१॥ पाहतां ईश्वर करणी । माथां बैसविली राणी । हा माहिमा वेदीं पुराणीं । गाती कीर्तनीं निरंतर ॥२॥ अविद्या आणि ईश्वर । दोहीं मांडिला घराचार । कैसी अनन्य भक्ति सधर । आवडी थोर पैं देखा ॥३॥ दोघां एकची नेसणें । दोघां एक सत्ता बैसणें । एकें अंगीं दोनीपणें । संघादणी करिताती ॥४॥ दोघां एकची चाखणें । दोघां एकची देखणें । दोघां आनु माजी असणें । सावकाश सहजें ॥५॥ दोघां आवडी कैसी देख । येरयेरांविण नेघे उदक । दोघां मिळोनी एक सुख । अति संतोष येरयेरां ॥६॥ जैं उभयां मेळाविलें । तैंचि शिवा शिवत्व कळे । प्रियानें देखतां सगळें । शिवत्वही सांडिजे ॥७॥ दोघां एकत्र वसणें । दोघां मिळोनी एक करणें । दोघे वर्तती एकें-प्राणें । दोनी दावणें एकपणीं ॥८॥ शिवत्व लोपुनी शिवें । अंगावरी वाढविलें शांभवें । येरी पतिव्रता अहेवें । रूपें नांवें शिव पूजी ॥९॥ दोघांपासुनी जालें जग । परि न दिसे तिसरें अंग । न तुटे अनन्यमिळणी योग । भिन्न विभाग दाखवितां ॥१०॥ पतीविण जे पतिव्रता । अवघीच विरे पैं तत्त्वतां । जीविण असतुची नसतां । होये सर्वथा गोसावी ॥११॥ शिव निःसंगु जो पैं सदा । क्रिया करणेंविण नुसुधा । त्यासही सुखदुःखाची बाधा । या प्रमदा भोगविजे ॥१२॥ यापरी तो नोवरा । अविद्या गोंविला घराचारा । मग त्याचियाची शरीरा । अर्धांगीं बैसाविली ॥१३॥ गंगे न देखवे दृष्टीं । सवतीमत्सरू उठिला पोटीं । सद्विभागें जटाजूटीं । होतीं मुकुटीं मौळली ॥१४॥ सद्विद्या गंगा मुगुटीं । वैराग्याचे प्रवाह लोटी । शिवाची उपरमली दृष्टी । न करी गोष्टी भोगाची १५ अखंड वसे ते एकांतीं । प्रकृती न साहे पार्वती । सांडुनी अवघी हे प्रवृत्ति । मग अद्वैतीं रहिवासू ॥१६॥ ते संधीं आला नारदमुनी । देखोनी शिव शंकला मनीं । मग बैसला तो ध्यानीं । ह्मणे कळी हा ह्मणीं लावा ॥१७॥ गुज सांगितलें प्रियेसी । वेगीं लावी ऋषीसी । हांसें आलें

नारदासी । मग कलहासी उत्पादी ॥१८॥ नारद नमी पार्वतीसी । सांगें शिव कैंवि गुंतले ध्यानासी । आवो तूं भोळी ऐसी कैसी । तो-आणिकीसी रतला ॥१९॥ मी कळीलावा हें पुढें । माझें वचन मानिसी कुडें । पैल पाहें मुगुटाकडे । दिसे रूपडें सुरेख ॥२०॥ आधींच तंव ते उतावीळ । वरी नारदें चेतविली प्रबळ । मज असतां कोण गे बरळ । मुकुटीं बसे मोकाट ॥२१॥ येरी म्हणे बाई तुझी कां नेणा । शिव शिवप्रिया मी अंगना । मान राखो वडीलपणा । कोपू मना नाणावा ॥२२॥ पाप जया वसे पैं गा । तेणें आलिंगिजे गंगा । ते तूं जडलीसी शिवा अंगा । नातळे लिंगा उघटे ॥२३॥ माझेनीं अंगें पाप पळे । हें जाणिजे जाश्वनिळे । विष निस्तरिजे माझेनी मेळें । द्वेष कुटिळें सांडि पां ॥२४॥ चढला कोपाचा बासट । गंगे तुझा बहु गे नेट । ठकारें भुलविला निळकंठ । माझा वीट घालिसी ॥२५॥ अगे तूं गौतमें नेलीसी । निर्लज्जे मागुती आलिसी । येरी म्हणे शिवें रावणा दिधलीसी । माझेनी वापें सोडविलें ॥२६॥ गंगे तूं नुसुधें उदक । तुजमाजी कई रमणीय सुख । येरी म्हणे जनीं त्र्यंबक । जेणें मस्तकीं धरियलें ॥२७॥ अगे तुज जवळी भगवें । आणिक बोडिके आघवें । जळ्याळ गाळ्याळ तुजसवें । तेथें काय शिवें भोगिजे ॥२८॥ गिरिजे नोळाखिसी पायरी । मी मस्तकीं तूं पायांवरी । तुझ्या अंगीं दोष भारी । परि नव्हेरी भोळा हा ॥२९॥ जैं गे झालें तुझें लग्न । भटा झालें वीर्यस्खलन । येव्हडें अंगींचें लक्षण । केंवि मस्तक इच्छिसी ॥३०॥ गंगे तूं वाजट गळदट । माथां वाहिलिसी धीट । कांहीं न बोलसी नीट । *विद्या उद्धट तुजमाजी ॥३१॥ अगे तूं शिवें शापिलिसी । तैं गे शांतनूनें नेलिसी । तेथें हिंवसुतें व्यालिसी । केंवि आलीसी मस्तका ॥३२॥ उमे भीतसों तुझिया कोपा । आगीं रिघोनि मारविलें वापा । नरसुरां आद्रूं पहा पां । सुधी संतापा पैं नाहीं ॥३३॥ दक्षा मारविलें यज्ञिष्ठा । ब्रह्महत्या तुझा वांटा । येव्हढा अंगीं दोष मोठा । झणें नीळकंठा आतळसी ॥३४॥ गंगे तुजमाजी खळाळ । तेणें तूं गर्जसी सबळ । शिवें सोसिजे खळखळ । माझें कपाळ उठिलें ॥३५॥ माझें लागतां खळाळ । तरले सुरनर सकळ । तुझेंचि कां कठीण

कपाळ। द्वेषें छळण करितेसी ॥३६॥ गंगे तुज ऐसी ओंगळ। आन न देखें मी कुश्चिळ। मच्छ कच्छ विष्ठा तें जळ। आणि शेवाळ सर्वांगीं ॥३७॥ ऐकोनि गंगे आलें हांसें। काय बोलसी वावसें। चराचर जें दिसतसे। तें तें असे मजमाजी ॥३८॥ गंगे तूं जासी सागरा पोटीं। हें प्रत्यक्ष जगु देखे दिठीं। पुराणीं ही त्याची गोठी। गंगा सागर गामिनी ॥३९॥ उमे तुझा खोटा भावो। गिरिसागर माझा देवो। शिवावांचोनि पहा हो। गमनागमन मज नाहीं ॥४०॥ गौरी गंगेतें ह्मणे धांगडी। येरी ह्मणे घर रिगालिसी आवडी। बापें बेल वहावया मिसें लाविली गोडी। तैसी फुडी मी नव्हे ॥४१॥ वर्मे क्रोधें चढल्या क्रोधा। नारदु हांसतु खदखदां। भालिया मिनलों विनोदा। दोहींच्या शब्दा साक्षी तो ॥४२॥ तुज कुटिल जाणोनि मानसीं। शिव तारकु ब्रह्म उपदेशी। भावो नाहीं त्या वचनासी। छळूं जासी श्रीरामा ॥४३॥ देववचनीं नाहीं भावो। तंववरी न तुटे देह संदेहो। कैसेनि राहे काम कलहो। न्याय अन्यायो न कळे ॥४४॥ तूं अविद्या सदा विन्मुख। यालागीं नेणसी निज सुख। जगाचे देखसी दोख। कामें सुख मानिसी ॥४५॥ आम्ही तंव शिववचनीं सन्मुख। अखंड आह्मा आत्मसुख। शिवावांचूनियां देख। आन नाहीं सर्वथा ॥४६॥ तुझा जावयासी द्वेष। कळे भांडण्याचें मिष। कलहो अंतीं उपजे सुख। परम निर्दोष त्या नांव ॥४७॥ पाहे पां मुळींच्या मिळणी। आम्ही तुह्मी एकी दोघी-जणी। शिणलिसी माय गे वहिणी। द्वेषु मनीं न धरावा ॥४८॥ जें सांगितलें सदाशिवें। तें हृदयीं धरावें निजभावें। तेणें द्वेषाद्वेष न संभवे। पालटं पावे वृत्तीशीं ॥४९॥ त्याची वृत्ति परतोनि पाहीं। देहीं प्रग-टेल विदेही। मग देह विदेह दोन्ही नाहीं। निजतत्त्व ठायीं होऊनि ठासी ॥५०॥ ऐकतां गंगेचें वचन। गिरिजे चालिलें स्फुंदन। धांवूनि दिधलें आलिंगन। समाधान पैं झालें ॥५१॥ ते वेळीं मि-नलें मनामन। उपनिषदा पडिलें मौन। देखणें ठेलें भिन्नाभिन्न। शिवचैतन्य अनुभवीं ॥५२॥ शिव तो निजरूप सकळ। गंगा सच्छक्ति निर्मळ। येरी अविद्या चपळ। नारदु केवळ निजबोधु ॥५३॥ दोहीं शक्तीचा फिटला भेदु। सकळीं सकळा शिवुचि शुध्दु। एकाजनार्दनीं बोधु। परमानंदु प्रगटला ॥५४॥

रुक्मिणीस्वयंवर.

हळदुली.

३४९०. काढिली हळदुली लखलखीत सोज्वळी। जन्म ब्रह्मचळीं झालें तिये ॥१॥ अति सूक्ष्म सुरंग शोभवित अंग। ज्यासी होय भाग्य त्यासीच लागे ॥२॥ शेष कूर्मासनीं सत्शाक्तिपासूनि। भूमिका शोधूनि शुद्ध केली ॥३॥ तयावरी देख बहुले सुरेख। देखतांचि सुख होय मना ॥४॥ उटिती वधुवरें हळदुली स्वानंदें। लाज मध्यें मध्यें परम प्रीति ॥५॥ नोवरा मेघःशाम बहुला पुरुषोत्तम। उटणीं या संभ्रम मूळ केलें ॥६॥ कृष्णमेचु अलंकार लेवूनि सनागर। बैसली सुंदर वामभागीं ॥७॥ वरांअंगीं भली नोवरी बिंबली। ह्मणती प्रकाशली पुरुषोत्तमें ॥८॥ नोवरी शहाणी आपुला निजगुणी। वश्य चक्रपाणी करूनि ठेली ॥९॥ मुळें पाठविल्या आल्या बारा - सोळा। करवली वेल्हाळा उन्मनी चाले ॥१०॥ पदोपदीं त्याग करितसे आनेग। वराचें तें अंग टाकूनि आली ॥११॥ आणिक नवजणी आल्या वऱ्हाडिणी। जयाच्या वचनीं वरु वर्ते ॥१२॥ त्या हितागुजाचिया वरा निजाचिया। सदा यशाचिया काय समीप असती ॥१३॥ सकलांमाजी वृद्ध शांति पैं प्रवुद्ध। ते ह्मणे हा विध ऐसा आहे ॥१४॥ सर्व स्वयंवरा कुरवंडी करा। मग पाय धरा उटणीया ॥१५॥ उजळूनियां वाती अक्षता पैं देती। भीमकीये ह्मणती वेगु करीं ॥१६॥ तंव भवया देऊनि गांठी न पाहे तें दिठी। सखी ह्मणे गोठी कळली मज ॥१७॥ तंव शांति ह्मणे सरा सांगेन तें करा। कुरवंडी या वरा ऐसी नोहे ॥१८॥ जया दीपमेळीं नाहीं धूम काजळी। तो दीपु उजळी निरंजना ॥१९॥ ऐकोनि ते बोली भीमकी आनंदली। मनीं ह्मणे भली साधु होसी ॥२०॥ मनोगत कळे ऐसें संवादी जैं मिळे। तैं दैवें न कळे काय वश्य झालीं ॥२१॥ तेज बीज रूप प्रकाश अमूप। चिद्रत्नाचें दीप भीमकी लावी ॥२२॥ ते प्रकाशतां प्रभा सूर्य लोपे उभा।

कोंदलेंसे नभा लखलखीत ॥२३॥ तो पहातां प्रकाश अवघा हृषिकेश । तंव तंव उल्हास भीमकीयेसी ॥२४॥ त्या प्रकाशा-वेगळी न निवडे ते बाळी । निजभावें वोवाळी प्राणनाथा ॥२५॥ धन्य तुझें दैव सिद्धि गेले भाव । घेऊनियां नांव पाय मागे ॥२६॥ येरी ह्मणे पोटीं काय बोलों ओठीं । नांवाची हे गोठी नाहीं यासी ॥२७॥ याच्या नामभेदा नेणवेचि वेदां । नेती म्हणोनि सदा परतला तो ॥२८॥ जेथें रूपाचा दुकाळ नामाचा विटाळ । उच्चाराचा चळ केविं चळे ॥२९॥ ह्मणे कळलें आतां गो इंद्रियां नियंता । गोवळा म्हणतां दोष नाहीं ॥३०॥ ऐसें विचारुनी बाळा न्याहाळी चरणकमळा । मग म्हणे गोवळा पाय देसी ॥३१॥ तंव पिटिली टाळ्या टाळी हांसीजे सकळी । भीमकीया रांडोळी । भली केली ॥३२॥ त्या वचना संतोषला देतुसे पाउला । वर्तती आंतुला खुणा दोघे ॥३३॥ कृष्ण बहु काळा उटी वेळोवेळां । उटुनी सोज्वळा करूं पाहे ॥३४॥ जें कृष्णअंगीं लागे तें मागुतें न निघे । मळी लाग-वेगें निघेल कैंची ॥३५॥ मळी काढावयालागीं पाहे नख भागी । अभिनव तें अंगीं देखियलें ॥३६॥ सहित रवि चंद्र आणि क्षिर-सागर । बिंबले अरुवार नखामाजी ॥३७॥ शेषाचिया बहुला श्रीकृष्ण नोवरा । उटणें सुंदरा करवी त्या ती ॥३८॥ तेथें वऱ्हाडी हे देव बैसलेजी सर्व । अक्रूर उद्धव चवरें ढाळी ॥३९॥ देवकन्या वऱ्हाडिणी भोंवत्या सवासिणी । हळदी लावी चरणीं क्षिरा-त्मजा ॥४०॥ ऐसें कृष्ण नखीं देखे एकाएकीं । देखतां भीमकी-मुर्च्छीत झाली ॥४१॥ तेथें अश्वासीत गुरु म्हणे स्थिरु स्थिरु । निर्धा-रेसी धिरु धरी बाळे ॥४२॥ तंव बाष्प दाटे कंठीं स्वेदकंप जाली गोरटी । उन्मळीतां दृष्टी होउनी ठेली ॥४३॥ तंव धांवि-न्नली धाये ह्मणे झालें काये । ह्मणें तुज माये दिठी लागे ॥४४॥ जें दृष्टी देखिलें तें न बोलवे बोलें । घायें ते वरिले संज्ञेनें ॥४५॥ कृष्ण ओहणींचें बिरडे फेडी आपुले चाडे । सुभद्रा हें लाडे बोलतीसे ॥४६॥ मेहुणे ह्मणती जगजेठी जाणें हातवटी । यमु-

नेच्या तटीं अभ्यासू केला ॥४७॥ तंव यादव ह्मणती कृष्णा उशिर कां येसणा । बिराडिया फेसणा पाडूं आह्मा ॥४८॥ झुंजारा विराचें बिरडें फेडिलें । मग इये परणीलें राजबाळे ॥४९॥ कृष्ण पाहे दृष्टी तंव बिरडें सुटे गांठी । कांचोळी समदृष्टी द्वैताची फेडी ॥५०॥ पाहा गे नवल केलें डोळांचि उगविलें । बिरडें काढिलें नयनबळें ॥५१॥ कृष्णदृष्टीपुढें फिटे संसार बिरडें । मग हें केवढें नवल यासी ॥५२॥ व्रत तप याग करितां न टिके अंग । परि भाग्य सभाग्य भीमकीचें ॥५३॥ मुखा सुख सन्मुखी बैसविली भीमकी । लाजें अधोमुखी होउनी ठेली ॥५४॥ तंव तळीं कृष्णमुख देखिलें सन्मुख । पाठिमोरी देख होउनी ठेली ॥५५॥ मागाही ते मूर्ति सन्मुख श्रीपती । म्हणे मी केउती रिघों आतां ५६ वाम सव्य दिशा पडिला कृष्ण ठसा । लाज हृषिकेशा माजी नुरे ॥५७॥ यापरी गोरटी कृष्ण लाजे भेटी । मग उपडियेली दृष्टी स्वरूप बळें ॥५८॥ सुभद्रा ह्मणे चांग- उटी ईचें आंग । स्वलिला श्रीरंग हळदी घेती ॥५९॥ तंव रेवती म्हणे देवा आधिं घ्यावें नांवा । हळदुली मग लावा उटा ईसी ॥६०॥ मज नांव घेतां लाज नाहीं आतां । सावधान चित्ता ऐका तुह्मी ॥६१॥ नामा हें रूपाची गुणमयी गुणाची । प्रिया हे कोणाची कवण जाणे ॥६२॥ माझें येथें लक्ष वधुवरासी साक्ष । पुसा पां प्रत्यक्ष रुक्मिणीसी ॥६३॥ ऐकोनी तया नांवा गहिंवरू उद्धवा । तटस्थ यादवा सुरवरासी ॥६४॥ कवण जाणे लिळा आकळ याची कळा । हांसती सकळां वऱ्हाडिणी ॥६५॥ यावरी श्रीरंगें हळदी घेऊनि स्वांगें । उटीतु अष्टांगें रुक्मिणीचीं ॥६६॥ कृष्णकरयोगें सबाह्य निवों लागे । जाणतील अंगें अनुभवीये ॥६७॥ लाभु चरणकमळा जाणें ब्रह्मबाळा । त्याचिया करतळा वैदर्भी भोगी ॥६८॥ हा ईशु ब्रह्मादिकीं तो सेवक भीमकी । केलासे कवतीकी हळदी मीसें ॥६९॥ दासाचाही दासु साचा हृषिकेशु । भीमकीया उल्हासु देतु असे ॥७०॥ जया जैसा भावो तया तैसा देवो । भक्तीचा निर्वाहो ह्मचि जाणें ॥७१॥ कृष्णचरणावरुता सुरंग

अक्षता। भीमकीये माथां ठेवी वेगीं ॥७२॥ येरी आनंदली रोमांचित जाली। कपाळा पैं आली दशा आजी ॥७३॥ तंव सखीया देखोन दिठी लाज आली पोटीं। तोची भेदु दृष्टी आशंकेचा ॥७४॥ तेणें चुकविले समचरण तत्त्वतां न लगती अक्षता। नमस्कारी माथा भूमी लागे ॥७५॥ तंव अभिमानली बाळी धरी अंगुष्ट करतळीं। नमन ईये वेळीं चुकों नेदी ॥७६॥ मस्तक जंव लोटी तंव पाया पडे फुटी। अभिमानें तुटी चरणकमळा ॥७७॥ नमस्कार भलें मागुतें अवंगिलें। तंव समचरणीं पाउलें दिसों नेदी ॥७८॥ अभिमानाचें बळ तें जालें पटळ। नेणें चरणकमळ अंतरले ॥७९॥ उश्वासें निश्वासें स्फुंदे ते कामिनी। असुवें लोचनीं पूर्ण आलीं ॥८०॥ मनीं ऐसी आस नमीन सावकाश। तें दैव उदास आजी जालें ८१ ह्मणे कटकटा धालया विकटा। चरण ललाटा न भेटती ॥८२॥ आजि हें कपाळ जालें हें निर्फळ। कृष्णचरणकमळ नातळती ॥८३॥ चंडवातें केळी कापे चळचळी। त्याहुनी बेंवळी भीमकी दिसे ॥८४॥ गळती कांकणें अवस्था भूषणें। अवशेष प्राणें मूर्च्छित जालीं ॥८५॥ देखोनी तो भाव गहींवरें उद्धव। एकाएकीं देव निष्ठुर जाले ॥८६॥ भीमकी आनंद मेळीं न संडे उकळी। उद्धव ते वेळीं बोसंडला ॥८७॥ नेत्रीं आनंदजळ वहातसे सोज्वळ। म्हणे धन्य बाळ भीमकाची ॥८८॥ धरुनी तिची बाहे ह्मणे उठी माये। नमस्कारीं पाये या वरिष्ठाचे ॥८९॥ सांडी लाज अभिमान निर्विकल्प मन। मस्तकीं श्रीचरण धरुनी ठेली ॥९०॥ यापरी कामिनी घाली लोटांगणीं। जडली कृष्णचरणीं उठवेना ॥९१॥ तें अभिनव सुख फिटलें जन्म दुःख। विसरली निःशेख देहभावा ९२ तेथें सुखें वांकुलीया बोधाच्या गुतकुलीया। उसळती उकलीया आनंदाच्या ॥९३॥ अहं सोहं गांठी सुटल्या चरणभेटी। आनंदुची सृष्टी हेलावतु ॥९४॥ सेव्य सेवक भावो नाठवे विवाहो। देवी आणि देवो एक जाली ॥९५॥ सच्चिद पाउली स्वानंद तळवटी। जाहली उठाउठी सहजीं निज ॥९६॥ तेथें वाच्यवाचक मौन ना जल्पक। म्हणावें तें एक तंव म्हणतें नाहीं ॥९७॥ हरी म्हणे वेल्हाळा क्षणीं होय बरळ।

करिती कोल्हाळ सोयरे या ॥९८॥ उफराटी विकडी देवासीं सांकडी । सावध हे कुडी केवीं होये ९९ त्या सुखांचे अंतरीं प्रवेशले हरी । तंव विसरली सुंदरी सावध करूं १०० दोघां एक सुख लागली टकमक । चेतविते देख कवणा कवण ॥१०१॥ त्या सुखा वेगळी न निवडे ते बाळी । सुखेसी वेल्हाळी उठविली ॥१०२॥ त्या देहा जरी येणें तरी देह मी न ह्मणें । अवघीं कृष्णपणें रचली असे ॥१०३॥ चराचर दिसे तें मजमाजीच असे । रचले मदांशें ब्रह्म गोळ ॥१०४॥ ऐसी कृष्ण रुक्मिणी बैसली ऐक्य होउनी । तटस्थ अस्तानी काय सकळीकेसी ॥१०५॥ तो सोहळा देखोनी एकाजनार्दनीं । उल्हासु जनीं वनीं सांठवेना ॥१०६॥ त्या आनंदाचा लोंढा न कळे उदंडा । तेणें सुखें वेडा नाचतसे ॥१०७॥ एकाजनार्दनीं बोलतांची मौनी । हळदुली कैसेनी हातां आली ॥१०८॥ पितामहाचा पिता सुभानु तत्त्वतां । हळदुली हे कथा येथुनी जाली १०९

संतचरित्र.

श्रीनिवृत्तिनाथाची स्तुति.

३४९१. **विश्वाचा तो गुरु** । स्वामी निवृत्ति दातारु ॥१॥ आदिनाथापासून । परंपरा आली जाण ॥२॥ ज्ञानदेवा ज्ञान दिलें । चांगदेवातें बोधिलें ३ तोचि बोध माझे मनीं । राहो एकाजनार्दनीं ४

३४९२. **केला उपकार जगीं** तारियेले सर्व । निवृत्ति गुरु माझा जीव उद्धरिले सर्व ॥१॥ कायावाचामनें शरण निवृत्तिपायीं । देहभावें मीतूंपणा उरलाची नाहीं ॥२॥ ऐसा श्रीनिवृत्ति ज्ञानदेवें धरिला चित्तीं । चांगया प्रेम दिधलें गुरु वोळखिला चित्तीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं शरण निवृत्तिप्रती । संसारा नुरेचि उरी निवृत्ति म्हणतां चित्तीं ॥४॥

३४९३. **धन्य धन्य निवृत्तिदेवा** । काय महिमा वर्णावा ॥१॥ शिव अवतार तूंचि धरून । केलें त्रैलोक्य पावन ॥२॥ समाधि त्र्यंबक शिखरीं । मागें शोभे ब्रह्मगिरी ॥३॥ निवृत्तिनाथाचे चरणीं । शरण एका जनार्दनीं ॥४॥

३४९४. समाधि निवृत्ति ह्मणतां । हारे संसाराची व्यथा ॥१॥ दृष्टीं पहातां निवृत्तिनाथ । काय भय नाहीं तेथ ॥२॥ समाधि पहातांचि डोळां । काय सांगूं तो सोहळा ॥३॥ एका जनार्दनीं शरण । समाधि पहातांचि जाण ॥४॥

३४९५. निवृत्ति निवृत्ति । म्हणतां पाप नुरे चित्तीं ॥१॥ निवृत्ति निवृत्ति नाम घेतां । जन्म सार्थक तत्त्वतां ॥२॥ निवृत्ति निवृत्ति । संसाराची होय शांति ॥३॥ निवृत्तिनामाचा निजछंद । एकाजनार्दनीं आनंद ॥४॥

३४९६. धन्य आजी डोळां । स्वामी निवृत्ति देखिला ॥१॥ कुशावर्तीं करूं स्नान । घेऊं निवृत्ति दर्शन ॥२॥ प्रदक्षिणा ब्रह्मगिरी । चौऱ्यांयशींची चुकली फेरी ॥३॥ गंगाद्वारीं स्नान करतां । हारे पय पान व्यथा ॥४॥ ऐसीं तीन अक्षरें । एकाजनार्दन स्मरे ५

३४९७. निवृत्तिनाथ तीन अक्षरें । सदा जप करीं निर्धारें पूर्वज उद्धरती साचार । वेदशास्त्रीं हा निर्धार ॥१॥ पुनरपि जन्माची । वार्ता नाहीं नाहीं साची ॥२॥ अनुभव धरावे वेगीं चित्तीं । एकाजनार्दन करी विनंति ॥३॥

३४९८. नाम जपतां निवृत्ति । नयेचि तो पुनरावृत्ति ॥१॥ ऐसा अनुभव जीवा । चराचरीं सर्व देवा ॥२॥ एकाजनार्दनीं शरण । निवृत्ति ह्मणतां पावन ॥३॥

३४९९. धन्य स्वामी माझा निवृत्ति । जडलासे चित्तवृत्तीं ॥१॥ अखंडित वाचे । नाम निवृत्ति हेंचि साचें ॥२॥ नामें पावन निवृत्ति । धन्य धन्य तो निवृत्ति ॥३॥ एकाजनार्दनीं वाचे । नाम श्रीनिवृत्तीचें ॥४॥

३५००. आजी धन्य दिन जाला । स्वामी निवृत्ति भेटला ॥१॥ जन्म जरामरण व्याधि । अवघी तुटली उपाधि ॥२॥ मन इंद्रियांसहित । पायीं जडियलें चित्त ॥३॥ समूळ अहंकार गेला । निवृत्तिनाथ पहातां डोळां ॥४॥ एका विनवी जनार्दन । निवृत्तिनामें जालों पावन ॥५॥

३५०१. नाम निवृत्ति धन्य तो निवृत्ति । देह निवृत्ति पहातां

डोळां ॥१॥ संसार निवृत्ति सारासार निवृत्ति । वेद निवृत्ति नाम गातां ॥२॥ शास्त्र निवृत्ति पुराणें निवृत्ति । अंतर्बाह्य कीर्ति निवृत्तीची ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहतांचि निवृत्ति । होय सर्व शांति निवृत्तिनामें ॥४॥

३५०२. कळा तो अभ्यास कासया करणें । निवृत्तिनाम घेणें धणीवरी ॥१॥ धणीवरी नाम घेई पां अंतरीं । निवृत्ति बाह्यात्कारीं होईल तुझी ॥२॥ व्यर्थ खटपट न करीं पसार । निवृत्तिनामें साचार जप करीं ॥३॥ गुज गुह्य तुज सांगतों मना । निवृत्तिनाम जाणा हृदयीं धरीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं निवृत्ति नाम वाचे । संसाराचें साचें सार्थक जालें ॥५॥

३५०३. अहं सोहं कोहं सांडोनियां देईं । निवृत्तीचे पायीं बुडी देखा ॥१॥ अकार उकार मकार निर्धार । सर्व चराचर निवृत्तिरूप ॥२॥ स्थूळ सूक्ष्म कारण महाकारण । तें निवृत्तिनाम जाण सत्य होय ३ शुद्ध बुद्ध नाम निवृत्तीचें वाचे । एकाजनार्दनीं साचें स्मरे मनीं ४

३५०४. उच्चार नामाचा करी पां सच्चार । आळस निर्धारें टाकून देईं ॥१॥ तें नाम सोपें निवृत्तीचें जाणा । कायावाचा मना जप करीं ॥२॥ यातना तें कांहीं न पडे व्यसन । नाम उच्चारण निवृत्तीचें ॥३॥ निवृत्तिनामाचा लागलिया छंद । तुटे भवकंद नामें तोचि ॥४॥ एकाजनार्दनीं निवृत्तिनाम धणी । गाईन मी वाणीं सदोदित ॥५॥

३५०५. साधन कासया श्रम ते करावे । निवृत्तिनाम गावें सदोदित ॥१॥ तीर्थयात्रा कांहीं नाम मुखें गाई । निवृत्तिनामें डोहीं बुडी दे का ॥२॥ एकाजनार्दनीं निवृत्तिनाम सार । करीं रे उच्चार वेळोवेळां ॥३॥

३५०६. प्रपंच परमार्थ करीं कां रे सुखाचा । निरंतर वाचा निवृत्तिनाम ॥१॥ तुटेल बंधन खुंटेल पतन । निवृत्तिनाम जाण जपतांची ॥२॥ योगयागादिक न लगे तीं साधनें । निवृत्तिनामें पेणें वैकुंठींचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं न करीं साधन । निवृत्ति म्हणतां जाण सर्व जोडे ॥४॥

३५०७. माझ्या मना तूं करीं पां विचार । नाम निरंतर

नीवृत्ति जपें ॥१॥ जपतां नामावळी आळस न करीं । कोटि जन्म फेरी चुके तेणें ॥२॥ सुखरूप तूं होसील साचार । गर्भाचा उद्धार खुंटे साचा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांगे निर्धार । निवृत्ति उच्चार नाम करी ॥४॥

३५०८. **सदोदित मन निवृत्तीचे पायीं** । मना आणिक ठायीं जाऊं नको ॥१॥ जपतप कांहीं न करीं साधन । तुटेल बंधन निवृत्तिनामें ॥२॥ तीर्थ व्रत चाड न धरी अहंकार । नामाचा उच्चार निवृत्ति करी ॥३॥ तीर्थांचें हें तीर्थ निवृत्ति माहेर । एकाजनार्दनीं निर्धार निवृत्तिपायीं ॥४॥

३५०९. **त्र्यंबक शिखरीं जीवन्मुक्त तुह्मी** । नाथाचे ते धामीं गुप्तरूप ॥१॥ सर्वकाळ विठ्ठल विठ्ठल पैं वाचे । सार्थक देहाचें येणें करुनी ॥२॥ अखंड नामोच्चार समाधी सोहळा । आणिक नये डोळां आड कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दन ह्मणावा आपुला । आसनीं शयनीं त्याला विसरूं नका ॥४॥

श्रीज्ञानदेवाची स्तुति.

३५१०. **विश्रांतीचें स्थान संतांचें माहेर** । तें या भूमीवर अलंकापुर ॥१॥ तये स्थळीं माझा जीवाचा वो ठेवा । नमीन ज्ञानदेवा जाऊनियां ॥२॥ सिद्धेश्वर स्थान दरुशनें मुक्ति । ब्रह्मज्ञान प्राप्ती वटेश्वर ॥३॥ चौऱ्यायशीं सिद्धांचा सिद्ध भेटी मेळा । प्रत्यक्ष स्थापिला कल्प वृक्ष ॥४॥ तयासी नित्यतां घडतां प्रदक्षणा । नाहीं पार पुण्या वास स्वर्गीं ॥५॥ अमृतमय वाहे पुढें इंद्रायणी । भागीरथी आदिकरूनि तीर्थराज ॥६॥ ऐशिया स्थळीं समाधी ज्ञानदेव । एकाजनार्दनीं ठाव अलंकापुर ॥७॥

३५११. **नमो ज्ञानराजा नमो ज्ञानराजा** । निवृत्ति सहजा गुरुवर्या ॥१॥ नमो सोपानदेवा मुक्ताई परेशा । ठाव त्या सर्वेशा कऱ्हातटीं ॥२॥ समाधि वैभव पाहतां नयनीं । चुकतसे आयणी जन्मव्याधी ३ एकाजनार्दनीं ह्मणावा आपुला । अंकित अंकिला दास तुमचा ४

३५१२. **ज्ञानदेव ज्ञानदेव वदतां वाचे** । नाहीं कळिकाळाचें

भेव जीवां ॥१॥ जातां अलंकापुर गांवीं । मोक्ष मुक्ति दावी वाट त्यासी ॥२॥ ब्रह्मज्ञान जोडोनी हात । ह्मणे मी तुमचा अंकीत ॥३॥ वाचे वदतां इंद्रायणी । यम वंदितो चरणीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं भावें । ज्ञानदेवा आठवावें ॥५॥

३५१३. तुह्मालागीं हरिहर । येती सत्वर अलंकापुरीं ॥१॥ ऐशी थोरी तुमची देवा । न कळे अनुभवावांचुनी ॥२॥ माझें चित्त समाधान । जाहलें ध्यान धरितांचि ॥३॥ आठवी तुमचे गुण । जाहलें खंडन जन्ममृत्यु ॥४॥ वारंवार क्षणक्षणा । माथा चरणां तुमचिया ॥५॥ भाकितों करुणा वचनीं । शरण एका जनार्दनीं ॥६॥

३५१४. मोक्ष मुक्ती रिद्धिसिद्धी । पाहतां समाधी ज्ञानदेवा ॥१॥ ऐसा लाभ सांगे देव । ऐके नामदेव आवडीं ॥२॥ दरुशनें नासे व्याधी पीडा । ऐसा संवगडा ज्ञानदेव ॥३॥ एकाजनार्दन मापारी । नाचतसे अलंकापुरीं ॥४॥

३५१५. जोडोनियां दोनी हात । जगीं जाणवितों मात ॥१॥ एकदां जारे अलंकापुरा । जन्म वेरझारा चुकवा ॥२॥ आवडीं सांगा जीवींचें आर्त । माउली पुरवित जाणोनी ॥३॥ ज्ञानराज माझी माउली । एकाजनार्दनाची साउली ॥४॥

३५१६. जेथें न पुरे काळाचा हात । काय मात सांगूं त्याची ॥१॥ यमधर्म जोडोनी हात । उभेचि तिष्ठत द्वारेंसी ॥२॥ ब्रह्मज्ञान लाळ घोटी । ऐशी कसवटी जयाची ॥३॥ शरण एका जनार्दनीं । लोळे ज्ञानदेवाचरणीं ॥४॥

३५१७. कृपाळू उदार माझा ज्ञानेश्वर । तया नमस्कार वारंवार ॥१॥ न पाहे यातीकुळाचा विचार । भक्त करुणाकर ज्ञानाबाई ॥२॥ भलतिया भावें शरण जातां भेटी । पाडितसे तुटी जन्मव्याधी ॥३॥ ज्ञानाबाई माझी अनाथाची माय । एकाजनार्दनीं पाय वंदितसे ॥४॥

३५१८. धन्य जाहलों आतां । अवघी चिंता वारली ॥१॥ आजी देखिलीं पाउलें । सुख जाहलें समाधान ॥२॥ निवारला भाग शीण । पांहतां चरण गोमटे ॥३॥ भय निवारली खंती । दृष्टीं मूर्ति पाहतां ॥४॥ समाधी सोहळा देखिला । एकाजनार्दन सुखावला ५

३५१९. **कैवल्याचा पुतळा** । प्रगटला भूतळा । चैतन्याचा जिव्हाळा । ज्ञानोबा माझा ॥१॥ ज्ञानियाचा शिरोमणी । वंद्य जो का पूज्यस्थानीं । सकळांसी शिरोमणी । ज्ञानोबा माझा ॥२॥ चालविली जड भिंती । हारली चांगयाची भ्रांति । मोक्षमार्गीचा सांगाती । ज्ञानोबा माझा ॥३॥ रेड्यामुखीं वेद बोलविला । गर्व द्विजांचा हरविला । शांतिबिंब प्रगटला । ज्ञानोबा माझा ॥४॥ गुरुसेवेलागीं जाण । शरण एका जनार्दन । चैतन्याचें जीवन । ज्ञानोबा माझा ॥५॥

३५२०. **ज्ञानदेव चतुराक्षरी जप हा करितु सर्वज्ञा** । ज्ञानाज्ञानविरहित ब्रह्मप्राप्तीची संज्ञा । ज्ञाता ज्ञेय जागे होय ऐसी प्रतिज्ञा । ज्ञानाग्नीनें पापें जळती हे ज्याची आज्ञा ॥१॥ ज्ञानदेव ज्ञानदेव ह्मणतां ज्ञानदेव देतो । वासुदेव होतो अखंड वदनीं वदे तो ॥धु०॥ नररूपें विष्णु अवतरला हा भगवान । नदी नद वापी कूप पहातां उदक नव्हे भिन्न । नवल हेंचि पशु ह्मैसा करितो वेदाध्ययन । नमन करुनी सद्भावें जपतां होय विज्ञान ॥२॥ देवाधीश देव भक्ताप्रति वर दे । देतां वर ब्रह्मांडीं ब्रम्हा आनंद कोंदे । देशिकराज दयानिधि अलंकापुरीं जो नांदे । देशभाषा ज्ञानदेवी गीतार्थ वदे ॥३॥ वक्ता श्रोता श्रवणेंपठनें पावती समभाव । वर्णू जातां अघटित महिमा होतो जीवाशिव । वंदुनी अनन्य एकाजनार्दनीं धरी दृढ भाव । वर्षती निर्जर ज्ञानदेवनामें पुष्पांचा वर्षाव ४

३५२१. **ॐनमो ज्ञानेश्वरा** । करुणाकरा दयाळा ॥१॥ तुमचा अनुग्रह लाधलों । पावन जालों चराचरीं ॥२॥ मी कळा कुसरी कांहींच नेणें । बोलतों वचनें भाविका ॥३॥ एकाजनार्दनीं तुमचा दास । त्याची आस पुरवावी ॥४॥

३५२२. **सर्व सुखाची लहरी** । ज्ञानाबाई अलंकापुरीं ॥१॥ शिवपीठ हें जुनाट । ज्ञानाबाई तेथें मुगुट ॥२॥ वेदशास्त्र देती ग्वाही । ह्मणती ज्ञानाबाई आई ३ ज्ञानाबाईचे चरणीं । शरण एका जनार्दनीं ४

३५२३. **तुमचिया नामस्मरणीं** । निशिदिनीं मति लागो ॥१॥ आठव तो मज द्यावा । दुजा हेवा मी नेणें ॥२॥ वारंवार नाम

कीर्ति । आठवीन श्रीपति दयाळा ॥३॥ एकाजनार्दनाचा आपुला । पाहिजे सांभाळिला मायबापा ॥४॥

३५२४. **समाधि घेतली आळंदी** । भोंवतीं शोभे सिद्ध मांदी ॥१॥ सन्मुख पुढें अजानवृक्ष । देव येती तेथें साक्ष ॥२॥ कीर्तन गजरीं । नाम घोष चराचरीं ॥३॥ ऐसा सोहळा आनंद । एकाजनार्दनीं नाहीं भेद ॥४॥

३५२५. **माझी ऐकावी विनंति** । ज्ञानदेवा श्रेष्ठमूर्ती ॥१॥ तुह्मी बैसोनी अंतरीं । मज जागवा निर्धारीं ॥२॥ तुह्मीं सत्ताधारी । प्रपंच करावा बाहेरी ॥३॥ श्रेष्ठा ज्ञानदेवा । एकाजनार्दनीं आठवा ४

३५२६. **अहो दयाळे ज्ञानाबाई** । आर्त माझें तुझ्या पायीं ॥१॥ इंद्रायणीचे तटीं । ज्ञानाबाई वो गोमटी ॥२॥ सकळ मेळा हो सिद्धांचा । ज्ञानाबाई अनुग्रहाचा ३ पूर्व पश्चिम देवस्थान । मध्यें ज्ञानाबाई आपण ॥४॥ ऐशी ज्ञानाबाई ध्याऊं । एकाजनार्दनीं शरण जाऊं ५

३५२७. **श्रीज्ञानदेवें येउनी स्वप्नांत** । सांगितली मात मजलागीं ॥१॥ दिव्य तेजःपुंज मदनाचा पुतळा । परब्रह्म केवळ बोलतसे ॥२॥ आजानवृक्षाची मुळी कंठास लागली । येऊनि आळंदी स्थळीं काढ वेगीं ॥३॥ ऐसें स्वप्न होतां आलों अलंकापुरीं । तंव नदीमाझारी देखिलें द्वार ॥४॥ एकाजनार्दनीं पूर्वपुण्य फळलें । श्रीगुरु भेटले ज्ञानेश्वर ॥५॥

३५२८. **आदिनाथ शंकरें केला उपकार** । ठेवणें निर्धारें प्रगट केलें ॥१॥ तोचि महाराज निवृत्ति अवतार । केला उपकार जगालागीं ॥२॥ निवृत्तीनें गूज सांगितलें ज्ञानदेवा । होता जो ठेवा गुह्य कांहीं ॥३॥ ज्ञानदेवें केलें ठेवणें प्रगट । एकाजनार्दनीं नीट मार्ग सोपा ४

३५२९. **पडले मायावर्ती शुद्धि नाहीं जया** । म्हणोनी अवतार तयां धरणें लागे ॥१॥ धन्य गुरु माझा निवृत्ति दयाळ । दाखविलें सोज्वळ पद जेणें ॥२॥ केला उपकार तारिले हे दीन । ज्ञानां ज्ञानांजन घालूनियां ॥३॥ नेणतीं जाणतीं पडलीं जीं भुलीं । तयां शुद्धि केली त्रिअक्षरीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं त्रिभुवनीं प्रताप । उजळिला दीप ज्ञानदेवें ॥५॥

३५३०. अवतार शिवाचा । श्रीनिवृत्ति साचा जप करा ॥१॥ श्रीविष्णूचा अवतार । स्वामी माझा ज्ञानेश्वर ॥२॥ सोपानदेव तो निर्धार । ब्रह्मयाचा अवतार ३ मुक्ताईचे चरणीं । शरण एका जनार्दनीं ४

३५३१. आणिक एक चमत्कार । जेव्हां उद्वस अलंकापूर । तेव्हां रंकासी आदर । ज्ञानेश्वरें केला ॥१॥ वाणी होउनी आपण । प्रत्यक्ष मांडिलें दुकान । अन्न उदक तृप्त जाण । सर्वही केलें ॥२॥ ऐसें हें कौतुक । आश्चर्य मानिती लोक । एका जनार्दनाचा रंक । चरणारविंदींचा ॥३॥

३५३२. जाले ज्ञानदेव वाणी । आले सामुग्री घेउनी ॥१॥ पर्वकाळ द्वादशी । दिली सामुग्री आह्मासी ॥२॥ ज्ञानदेवाच्या चरणीं । शरण एका जनार्दनीं ॥३॥

३५३३. उदार भक्त उदार भक्त । त्रैलोकीं मात जयाची ॥१॥ केला भगवद्गीते अर्थ । ऐसे समर्थ तिहीं लोकीं ॥२॥ बोलविला रेडा चालविली भिंती । चांगदेवातें उपदेशिती ॥३॥ एकाजनार्दनीं समर्थ ते भक्त । देव त्यांचा अंकित दास होय ॥४॥

३५३४. संतांचा महिमा वर्णावा किती । अलक्ष मूर्ति ज्ञानोबा तो ॥१॥ अर्जुना संकट पडतां जडभारी । गीता सांगे हरी कुरुक्षेत्रीं ॥२॥ तोचि अवतार धरी अलंकापुरीं । ज्ञानाबाई सुंदरी तारावया ॥३॥ गीता शोधोनियां अर्थ तो काढिला । ग्रंथ तो निर्मिला ज्ञानेश्वरी ॥४॥ जगाचा उद्धार ज्ञानाबाई नामें । साधन हें आणिक नेणें न करीं कांहीं ॥५॥ एकाजनार्दनीं ज्ञानाबाई नाम । पावेन निजधाम संतांचें तें ॥६॥

३५३५. श्रीज्ञानदेवाचरणीं । मस्तक असो दिवसरजनीं ॥१॥ केला जगासी उपकार । तारियेले नारीनर ॥२॥ पातकी दुर्जन हीन याती । चार अक्षरें तयां मुक्ति ॥३॥ संस्कृताची भाषा । म-हाटी निःशेष अर्थ केला ॥४॥ ग्रंथ श्रेष्ठ ज्ञानदेवी । अनुभव दावी भाविकां ॥५॥ एकाजनार्दनीं अनुभव । समाधि ठाव अलंकापुरीं ॥६॥

३५३६. भाव धरूनियां वाची ज्ञानेश्वरी । कृपा करी हरी

तयावरी ॥१॥ स्वमुखें आपण सांगे तो श्रीविष्णु । श्रीगीता हा प्रश्नु अर्जुनेसी ॥२॥ तेचि ज्ञानेश्वरी दावे वदतां सावें । भय कळिकाळाचें नाहीं तया ॥३॥ एकाजनार्दनीं संशय सांडोनी । दृढ धरीं मनीं ज्ञानेश्वरी ॥४॥

श्रीसोपानदेवाची स्तुति.

३५३७. **नमो अगणितगुणा देवाधिदेवा** । माझ्या सोपानदेवा नमन तुज ॥१॥ संवत्सर ग्राम कऱ्हातटीं उत्तम । पुण्यपावन नाम सोपानदेव ॥२॥ जग तारावया हरिलीला केली । प्रसिद्ध ती झाली सोपानदेवा ॥३॥ तुमचा प्रसाद द्यावा माझे हातीं । एकाजनार्दनीं विनंति करीतसे ॥४॥

३५३८. **देव आणि भक्त करिती जयजयकार** । नामघोष अंबर गर्जतसे ॥१॥ आनंदें वैष्णव हरिकथा करिती । गाती नाचताती प्रेमछंदें ॥२॥ नारद तुंबर भक्त पुंडलिक । वैष्णव आणिक नाम गाती ॥३॥ सोपान आनंदें समाधि बैसला । एकाजनार्दनीं केला जयकार ॥४॥

३५३९. **आनंद समाधि संत भक्त देव** । करिती उत्साह संवत्सरीं ॥१॥ गरुड हनुमंत भक्त ते मिळाले । जयजयकार केले सुरवरीं ॥२॥ पुष्पांचा वर्षाव विमानांची दाटी । सोपानदेवा भेटी येती देव ॥३॥ तो सुखसोहळा वर्णावया पार । नोहेचि निर्धार माझी मती ॥४॥ एकाजनार्दनीं सोपानचरणीं । मस्तक ठेवूनि निवांत राहीन ॥५॥

३५४०. **मन माझें लागो सोपानचरणीं** । मस्तक हें धणी पायांवरी ॥१॥ सोपान सोपान जपेन हें नाम । अन्य न करीं नेम दुजा कांहीं ॥२॥ वारीं पां सांकडें प्रपंच कावाडा । घालूनियां आड नाम शस्त्र ॥३॥ जीवींच्या जीवना माझिया सोपाना । एकाजनार्दनीं अभय द्यावें ॥४॥

३५४१. **सोपानदेव नाम पावन परम** । आणिक उत्तम जप नाहीं ॥१॥ माझ्या मना तूं करीं कां रे लाहो । सोपानदेव ध्यावो

हृदयामाजी ॥२॥ ब्रह्मा अवतार नाम हें सोपान । केलेंसे पावन चराचर ॥३॥ एकाजनार्दनीं सोपानाच्या पायीं । ठेवितसें डोई कायावाचा ॥४॥

३५४२. **मति माझी लागो सोपानचरणीं** । रात्रंदिवस चिंतनीं जप सदा ॥१॥ आणिक न करीं कांहीं दुजा नेम धर्म । सर्व सोपें वर्म सोपानदेवा ॥२॥ वेदशास्त्रें भांडती ज्यालागीं कोडें । तें असे उघडें संवत्सर ग्रामीं ॥३॥ प्रत्यक्ष विष्णुमूर्ति श्रीविठ्ठल देव । समाधीचा गौरव करीतसे ॥४॥ करुनी सोहळा समाधी बैसविला । एकाजनार्दनीं राहिला पुढें मागें ॥५॥

श्रीमुक्ताईची स्तुति.

३५४३. **जगत्रय जननी मुक्ताबाई माते** । कृपा करीं वरदहस्तें मजवरी ॥१॥ आदिनाथें अनुग्रह नाथासी दिधला । नाथें हस्त ठेविला मस्तकीं तुमच्या ॥२॥ बाळलीला केली जगीं ख्याति मिरविली । चांगयाची हरली चौसष्ठ कळा ॥३॥ कळा पासष्ठावी ज्ञानदेवें दाविली । चांगयाची विराली अहंममता ॥४॥ चांगदेव शरण कायावाचामनें । एकाजनार्दनीं ह्मणे तैशापरी ॥५॥

३५४४. **योगियांचें ध्यान पैं विश्रांति** । आदिशक्ति ह्मणती तुह्मांलागीं ॥१॥ नित्य मुक्त तुह्मी सर्व जीवां वंद्य । अकार उकार मकार भेद मावळला ॥२॥ अहं सोहं कोहं तुमचा प्रकार । वेदशास्त्र सार तुह्मी जाणां ॥३॥ अनुग्रह कृपेचा मजलागीं तो द्यावा । एकाजनार्दनीं करावा कृपापात्र ॥४॥

३५४५. **मुक्तपणें मुक्त श्रेष्ठपणें श्रेष्ठ** । सर्वत्रीं वरिष्ठ आदिशक्ति ॥१॥ जगाच्या उद्धारा तुमचा अवतार । पावन हे साचार मूढ जन ॥२॥ अज्ञानासी बोध सज्ञानाची शुद्धि । तोडिली उपाधि सर्वत्रांची ॥३॥ लडिवाळ तान्हें एकाजनार्दनें । कृपा असो देणें मजवरी ॥४॥

३५४६. **नाथाचे आश्रमीं समाधिरहित** । मुक्तता मुक्त नाम तुह्मां ॥१॥ महाकल्पवरी चिरंजीव शरीर । कीर्ति चराचर त्रिभुवनीं

॥२॥ आनंदें समाधि सदा ती उघडी । नामस्मरण घडोघडीं मुखोद्गत ३ एकाजनार्दनीं तुमचें नाम गोड । त्रैलोकीं उघड नामकीर्ति ॥४॥

३५४७. अजानवृक्षांचीं पानें जाण । जो भक्षून करील अनुष्ठान । त्यासी सद्या होईल ज्ञान । येथें संशय नाहीं ॥१॥ ज्ञानेश्वरी तीन सप्तकें । जो श्रवण करील विवेकें । तो होय ज्ञानी अधिकें । येथें संशय नाहीं ॥२। मनकर्णिका भागीरथी । इंद्रायणींचें स्नान करिती । ते मोक्षपदासी जाती । येथें संशय नाहीं ॥३॥ अश्वत्थ सिद्धेश्वर । समाधीसी करी नमस्कार । तो पावे मोक्ष पैं सार । येथें संशय नाहीं ॥४॥ येथींचे वृक्षपाषाण । ते अवघे देव जाण । ह्मणे एकाजनार्दन । येथें संशय नाहीं ॥५॥

३५४८. तीन अक्षरें निवृत्ती । जो जप करी अहोरात्रीं । तया सायुज्यता मुक्ती । ब्रह्म स्थिति सर्वकाळ ॥१॥ चार अक्षरें ज्ञानदेव । जो जप करी धरील भाव । तया ब्रह्मपदीं ठाव । ऐसें शिवादिदेव बोलिले ॥२॥ सोपान हीं तीन अक्षरें । जो जप करील निर्धारें । तयास ब्रम्ह साक्षात्कारें । होय सत्वर जाणिजे ॥३॥ मुक्ताबाई चतुर्विधा । जो जप करील सदा । तो जाईल मोक्षपदा । सायुज्य संपदा पावेल ॥४॥ ऐसीं हीं चौदा अक्षरें । जो ऐके कर्ण विवरें । कीं उच्चारी मुखद्वारें । तया ज्ञानेश्वर प्रत्यक्ष भेटे ॥५॥ एकाजनार्दनीं प्रेम । जो जप करील धरील नेम । तयास पुन्हां नाहीं जन्म । ऐसें पुरुषोत्तम बोलिले ॥६॥

गीतामाहात्म्य.

३५४९. गीतेचें महिमान ऐकावें श्रवणीं । सावधान सज्जनीं द्यावें आतां ॥१॥ जयाचे अंतरीं वसे नित्य गीता । पावन तत्त्वतां ब्रह्मरूप ॥२॥ गीता म्हणतां ऐसे दोन्हीच अक्षरें । पाप तें निर्धारें दिशा लंघी ॥३॥ भगवद्गीता पठण सर्वकाळ ज्यासी । मोक्षाची तो रासी मूर्तिमंत ॥४॥ गीता म्हणतां त्यासी काय पुण्य आहे । इतिहास पाहें पुराणींचा ॥५॥ पार्वतीयेप्रती शिवें सांगितलें । आध्यात्म बोलिले ब्रह्मविद्या ॥६॥ ब्रह्मरूप त्याचें स्वयें चित्त झालें ।

बोलणें खुंटलें आहे नाहीं ॥७॥ नित्य म्हणतां गीता वाचेसी स्मरण । केलिया पठण पुण्य काय ॥८॥ दोषाचे पर्वत भस्म होती तेणें । गीतेचें पठण केलियानें ॥९॥ श्रवण पठण गीतेचें पूजन । सर्वही साधन कलियुगीं ॥१०॥ पद्मपुराणींचें सांगितलें सार । गीता आहे थोर ब्रह्मविद्या ॥११॥ सर्वही पातकें जळोनियां जाती । अर्जुना श्रीपती बोलियेला ॥१२॥ गीता अभ्यासितां कळे सारासार । महिमा आहे थोर पठणाचा ॥१३॥ गीता म्हणतां आहे पापा प्रायश्चित्ता । मुक्ति सायुज्यता वरी त्यांसी ॥१४॥ गीता म्हणतां जाण भागिरथी स्नान । पृथ्वीची दान दिधली तेणें ॥१५॥ गीता ध्याई नर सर्वदा तो सुची । सर्वही तीर्थांची महिमा तेथें ॥१६॥ तीर्थक्षेत्रयात्रा देवाचें पूजन । यज्ञयाग दान उद्यापन ॥१७॥ धरणीं पारणीं नित्य उपोषण । पृथ्वीचें भ्रमण निराहारी ॥१८॥ जपतपव्रत नित्य अनुष्ठान । कर्म आचरण उपासना ॥१९॥ पुराण श्रवण वेदशास्त्रीं जाण । सर्वही साधन घडे त्यासी ॥२०॥ ब्रह्मविद्या गीता सर्वांचें साधन । करी जो पठण नित्यकाळीं ॥२१॥ एकाजनार्दनीं नित्य हेंचि ध्यान । पूर्ण समाधान घडे तेणें २२

३५५०. वेदशास्त्र पुराणें अनेक शब्दज्ञानें । भारताचे श्रवणें सर्वस्व जोडे ॥१॥ तें सव्वालक्ष भारत जोडे पैं सुकृत । तेंचि गीते सातशतें प्राप्त होय २ ऐशी भगवद्गीता कृष्णार्जुन संवादता। तेंचि श्रुति फळ लाभे वाचितां ऐक्यभावें ॥३॥ गीतेचें महा नेमें करा श्रवण पठण । ऐसें एकाजनार्दन सांगतसे ॥४॥

३५५१. गीतेचें आवर्तन त्याचें ऐका पुण्य । सावध अंतःकरण करूनियां ॥१॥ गीतेच्या सुकृता मौनावला विधाता । हरिहरां तत्त्वतां बोध जाला ॥२॥ वैकुंठापासूनि जाण तेणें बांधलें सदन । त्रैलोकींचें तीर्थाटन घडलें त्यासी ॥३॥ वाराणशी याला तेणें केल्या अपारा । लक्षलक्षांतरा द्विजभोजनें ॥४॥ आणिक मेरुसमान वांटिलें सुवर्ण । कोट्यान कोटी पूजन साधूचें केलें ॥५॥ एकाजनार्दनीं जाण इतुकें घडे महा पुण्य । हें सत्यसत्य वचन । गीता आवर्तनीं ॥६॥

३५५२. गीतेचें सुकृत ज्यासी जालें प्राप्त । त्याचे पितर मुक्त सहजचि जाले ॥१॥ नष्ट चांडाळ दुर्जन । परदारीं तस्कर माता गमन । त्यासी गीता आवर्तन । श्रवणें मोक्ष होय ॥२॥ सुवर्णस्तेय सुरापान । भूत पिशाच्य राक्षसगण । मित्र द्रोही कृतघ्न । गीता आवर्तनें मोक्ष त्यासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं गीतार्थी । पठणें श्रवणें सर्वांसी मुक्ती । ऐसें पार्वतीप्रति । शंभु सांगे ॥४॥

३५५३. गीता गीता गीता वाचे जे म्हणती । नाहीं पुनरावृत्ति तया नरां ॥१॥ नित्य नेम वाचे वदतां अक्षरें । भवसिंधु तरे अर्धक्षणीं २ एकाजनार्दनीं जयाचा हा नेम । तया पुरुषोत्तम न विसंबे ३

नामदेवचरित्र.

३५५४. पूर्वी हिरण्यकश्यपाचे कुळीं । नामा जन्मे भूमंडळीं ॥१॥ तेथें हरिभक्ति करी । तेणें तोषला नरहरी ॥२॥ घेउनी अवतार । राखी भक्तासी सादर ॥३॥ भक्ताचा अंकित । एकाजनार्दनीं शरणागत ॥४॥

३५५५. पुढलीये जन्मीं नामा तो अंगद । भक्तिभावें तोषविला राम सद्गद ॥१॥ परंपरा भक्ति हेचि असे भाक । देऊनियां देवें केलें कौतुक ॥२॥ एकाजनार्दनीं भक्ताचे मनोरथ । स्वयें रमानाथ पुरवितसे ॥३॥

३५५६. तिसरे अवतारीं नामा उद्धव जन्मला । करुनी कृष्ण दास्यत्व मान्य पैं जाहला ॥१॥ ज्ञान वैराग्य भक्ति कृष्ण सांगे तयासी । तेणें चुकविलें शापबंधासी ॥२॥ भागवत मतितार्थ स्वयें सांगे आपण । कृष्णावेगळा न जाय अर्धक्षण ॥३॥ या परी दास्यत्व तेथें निकट केलें । एकाजनार्दनीं म्हणे वंदूं त्यांचीं पाउलें ॥४॥

३५५७. द्वारकेहुनी विठु पंढरीये आला । नामयाचा पूर्वज दामशेटी वहिला ॥१॥ दामा आणि गोणाई नवसी विठुसी । पुत्र देईं आम्हा देवा भक्तराशी ॥२॥ तोचि नामदेव जन्म शिंपियाचे कुळीं । भक्तातें पाहुनी वेधला वनमाळी ॥३॥ एकाजनार्दनीं परंपरा कथियेली । धन्य धन्य विठु अनाथाची माउली ॥४॥

३५५८. पंच वरुषी नामा जाहला । छंद विठूचा लागला ॥१॥ जाऊनियां राउळांत । तेथें सावकाश बैसत ॥२॥ विठ्ठल हरि वाचे छंद। विठ्ठलें लाविलासे वेध ३एकाजनार्दनीं सार। मंत्र जपे त्रिअक्षर४

३५५९. ऐसे बहु दिन लोटले । दामा नामयासी बोले ॥१॥ जाउनी बैसशी राउळीं । सुखें सदा सर्वकाळीं ॥२॥ नाहीं प्रपंचाचा घोर । पुढें कैसारे विचार ॥३॥ नको धरूं छंद मनीं । विनवी एकाजनार्दनीं ॥४॥

३५६०. विठूच्या छंदासी । पडतां आहे रे विवसी ॥१॥ संसारासी वाताहात । नामया होसी तूं निवांत ॥२॥ वडिलाची गोष्टी । नामा सांगे जगजेठी ॥३॥ एकाजनार्दनीं वेधलें मन। ध्यानीं मनीं विठ्ठल पूर्ण ॥४॥

३५६१. नावडेचि आन । एका विठ्ठलावांचून ॥१॥ नावडे संसार सर्वथा । आवड बैसली पंढरीनाथा ॥२॥ नायके शिकविलें कोणाचें । विठ्ठल विठ्ठल वाचे साचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं मन। विठ्ठलीं लागलेंसे ध्यान ॥४॥

३५६२. दामा सांगे गोणाईसी । पोरें धरिलीसे विवसी ॥१॥ न पाहे संसाराचा छंद । मनीं धरिला तो गोविंद ॥२॥ एकाजनार्दनीं सांगे । पुत्र जन्मोजन्मीं न फिटे पांग ॥३॥

३५६३. उभयतां काकुलती येती । नाम्या नको करूं फजिती ॥१॥ आम्हा आलें वृद्धपण । कोण चालवी दुकान ॥२॥ व्यापारींचा नाहीं धाक । सुखें बैसशी तूं देख ॥३॥ अन्न वस्त्र नाहीं घरीं। एकाजनार्दनीं निर्धारीं ॥४॥

३५६४. कां रे नाम्या नायकशी । म्हणोनी ताडिती तयासी ॥१॥ नको जाऊं राउळास । म्हणोनी कोंडिती तयास ॥२॥ अन्न उदकाविण पीडिती । परी तो विठू ध्याय चित्तीं ॥३॥ मनीं करीतसे खेद । एकाजनार्दनीं गोविंद ॥४॥

३५६५. नामा न जातां राउळासी । विठु जातसे घरासी ॥१॥ अरे नाम्या म्हणोनी बाहे । शिव्या देती बापमाय ॥२॥ आमुच्या पोरासी सवे । येणें लावियेली पाहें ॥३॥ करूं नेदी संसारकाम । एकाजनार्दनीं हा निष्काम ॥४॥

३५६६. **येणें आमुच्या पोरा लाविलासे चाळा** । तो हा वेगळा उपाधीसी ॥१॥ प्रपंचाचा धाक नाहीं याचे मार्गे । फिरतसे अंगें घरोघरीं ॥२॥ घरीं कोंडोनियां ठेवितां नामयासी। आपण त्यापाशीं बैसतसे ३ जातो येतो कैसा न पडेचि दृष्टी। एकाजनार्दनीं नाटी विठु ऐसा ४

३५६७. **याचिया छंदा जे पैं लागले** । निर्मूलन केलें त्यांचें येणें ॥१॥ बापुडा नारदु लाविली लंगोटी । हिंडे दाटोदाटीं त्रैलोक्यांत ॥२॥ हरिश्चंद्र शिभ्री कोण यांची गती । आपण निवांत चित्तीं पहा-तसे ३ एकाजनार्दनीं याचा छंद नाहीं बरा । मैंद हा खरा वाळुवंटीं ४

३५६८. **घालूनियां फांसा वोढी आपणाकडे** । न येतां सांकडें घाली बहु ॥१॥ भजातियाचे निवारी आघात आपण । न भजातिया अकल्याण करी स्वयें ॥२॥ ऐशियाची सवे मागाहुनी आली । एकाजनार्दनीं बोली काय बोलों ॥३॥

३५६९. **याचिये संगतीं दुःखाची विश्रांती** । संसार वाताहाती होत असे ॥१॥ आह्मीं प्रपंचीक करावा प्रपंच । हा तो निष्प्रपंच होउनी असे ॥२॥ येणें आमुच्या पोरा लाविथेला चाळा । आपण निराळा राहतुसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐशियाची माव । न येतां नामदेव कींव भाकी ॥४॥

३५७०. **ह्मणे नामयासी क्षण एक न पाहतां** । होय माझ्या चित्ता कासाविशी ॥१॥ तुमचा पुत्र तुह्मासी जैसा प्रीय । तैसा मज होय नामदेव ॥२॥ क्षणोक्षणीं येणें पुरविली पाठी । लाविली लंगोटी आह्मांलागीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं वारितां नायके । येऊनियां सुखें बैसतो घरीं ॥४॥

३५७१. **शिव्या देतां यासी हांसतसे सुखें** । न मानी कांहीं दुःखें नाम्यासाठीं ॥१॥ ऐसें येणें मोहिलें आमुचिया बाळा । हा कोठोनी काळा आला येथें ॥२॥ एकाजनार्दनीं पुरविली पाठी । काय याची गोठी सांगावी ते ॥३॥

३५७२. **आह्मीं यासी नवस केला** । शेखीं कामा बराच आला ॥१॥ आम्ही पाहूं पुत्रसुख । हा तो दावितसे दुःख ॥२॥

आमुचें जाईल दारिद्य जन्माचें । ऐसें मनीं होतें साचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं कष्टी । येणें पुरविली पाठी ॥४॥

३५७३. **आमुचिया पोरा** । नाहीं बैसावया थारा ॥१॥ ऐसा याचा पायगुण । न मिळे खावयासी अन्न ॥२॥ हाटाबाजारासी जातां । जाऊं नेदी पैं सर्वथा ॥३॥ माझा नामा कोठें आहे । नामा नामा म्हणोनी बाहे ॥४॥ एकाजनार्दनीं सवें । येणें लावियेली देवें ५

३५७४. **उठोनियां बैसतां घरीं** । नाम्या म्हणोनी हांक मारी ॥१॥ पाहों नेदी कांहीं धंदा । लावियेलें आपुल्या छंदा ॥२॥ हा तो जन्माचा भिकारी । सदा हिंडे दारोदारीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं म्हणे । आपुल्यासारखें केलें येणें ॥४॥

३५७५. **येणें आमुचे पोरा लावियेला चाळा** । आपण निराळा वेगळाचि १ याचें तों बिढार राउळींच असे । आम्हांसी कोपट नसे बैसावया २ एकाजनार्दनीं किती यासी बोलूं । नायके विठ्ठलु आमुचें तो ३

३५७६. **नाम्यासी सांगतां नायके विचार** । येणें फजितखोर केला नामा ॥१॥ घेउनी जवळीं बैसे एकांतासी । सुचूं नेदी त्यासी काम धाम ॥२॥ शिकविलें नायके व्यापारा न जाये । धरले मनीं पाय विठोबाचे ॥३॥ एकाजनार्दनीं यासी युक्ति काय । पुढें कार्य आहे नामयाचें ॥४॥

३५७७. **मी तों दरिद्री नाहीं जवळी द्रव्य** । कैसा तरणोपाय होय आतां ॥१॥ या नामयाचें कैसें होईल लग्न । कोण देईल धन आह्मालागीं ॥२॥ आमुचा घराचार येणें बुडविला । पोर फितविला काय करूं ॥३॥ या विठोबाचा येणें धरिलासे छंद । आमुचें जाहलें धिंद जगामाजी ॥४॥ एकाजनार्दनीं कोणा सांगूं गूज । कोण आहे मज जीवलग ॥५॥

३५७८. **कांताही अबला नाहीं तिसी ज्ञान** । माझें वृद्धपण जाहलें आतां ॥१॥ नवस करुनी हा मागितला नामा । संसार विश्रामा होईल आह्मा ॥२॥ येणें तों मनीं धरिला विठ्ठल । याजकडे नाहीं बोल प्रालब्धेंचि ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसा होय कष्टी । तो दामशेटी आपुले मनीं ॥४॥

३५७९. रात्रंदिवस मनीं करीतसे चिंता । काय हें अनंता कर्म माझें ॥१॥ माझिये अदृष्टीं नाहीं पुत्रसुख । नित्यानित्य दुःख आम्हालागीं ॥२॥ चालेना व्यापार मज न चले युक्ति । कैशी आतां गति नामयाची ॥३॥ येणें धरिला छंद विठ्ठलाचा मनीं । एकाजनार्दनीं काय करूं ॥४॥

३५८०. लोकांचे हे पुत्र संसार करिती । आमुची फजिती होत जगीं ॥१॥ सांगतां नायके नाहीं कोणाचा धाक । पंढरिनायक धरिला मनीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं ऐसें ऐकोनि दुःख । मग तो नामा देख काय करी ॥३॥

३५८१. येऊनि राउळा सांगे विठोबासी । वडील आम्हांसी गांजिताती ॥१॥ उदईक कापड घेऊनि बाजारासी जातों । परतोनि येतों सवेंचि घरा ॥२॥ व्यापार करावा तो कैसा मी नेणें । जन्मोनि पोसणें तुमचें देवा ॥३॥ आलें जें भागासी तें करणें लागे । एकाजनार्दनीं सांगे गुज देवा ॥४॥

३५८२. ऐकोनियां देव नाम्यासी बोलत । बाजार करूनि त्वरित येईं वेगीं ॥१॥ तुज पाहिल्यावांचून मज नोहे समाधान । नाम्या तुझी आण वाहातुसे ॥२॥ लौकरी नामया यावें परतोनी । ऐसें चक्रपाणी बोलतसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसें बोलोनि सर्वथा । नामा तो तत्त्वतां घरीं आला ॥४॥

३५८३. त्रिवर्ग भोजना बैसले ते जाण । गोणाई नाम्याकारण बोलतसे ॥१॥ नाम्या किती शिकवितां नायकसी बाळा । विठ्ठलाचा चाळा नको नाम्या ॥२॥ घेऊनि कापड जाईं बाजारासी । तेणें वडिलांसी समाधान ॥३॥ नामदेव ह्मणे उदईक जाईन । एकाजनार्दनीं आण वाहातुसे ॥४॥

३५८४. प्रातःकाळ झाला । स्नान करूनि नामा आला ॥१॥ जाऊनियां राउळासी । घाली लोटांगण देवासी ॥२॥ जेऊनियां जातों बाजारा । त्वरित येईन माघारा ॥३॥ ऐसें बोलोनि नामा आला । एकाजनार्दनीं जेवला ॥४॥

३५८५. घेऊनि कापड निघे बाजारासी । आठवी देवासी

वेळोवेळां ॥१॥ व्यापार तो कैसा मज नाहीं ठावा । काय वो केशवा करूं आतां ॥२॥ माझी हे फजिती होईल पांडुरंगा । काय या प्रसंगा करूं आतां ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसा नामा कष्टी । होऊनि हिंपुटी चालिलासे ॥४॥

३५८६. **जाऊनियां माळीं नामा तो बैसला** । व्यापार तो केला पाषाणाशीं ॥१॥ देऊनि कापड सुखें आला घरा । सर्व समाचारा विदित केलें ॥२॥ धोंडोबा गणोबा आले ते व्यापारी । तयांचे पदरीं कापड दिलें ॥३॥ आठ दिवसां ऐवज घेऊनियां जावा । एकाजनार्दनीं पहावा हस्त त्याचा ॥४॥

३५८७. **आठ दिवसांची ऐवजाची बोली** । आहे ते नेमिली नामा सांगे ॥१॥ सांगोनियां नामा राउळासी आला । वृत्तांत सांगितला विठोबासी ॥२॥ कापड विकिलें धोंडोबा गणोबांसी । ऐवज आठवे दिवशीं आपुला घ्यावा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सर्वांचा तो आत्मा । सांगतांचि नामा देव हांसे ॥४॥

३५८८. **देव ह्मणे नाम्या व्यापार बरवा केला** । दामशेटी तुला रागावती ॥१॥ जाहले आठ दिवस जाईं तूं लौकरीं । द्रव्य घेउनी झडकरी यावें मागें ॥२॥ वंदूनि श्रीविठ्ठला घरीं आला नामा । त्याला बोले दामा जाईं आधीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं आठ दिन जाहले । नाम्या जाय वहिलें ऐवज आणीं ॥४॥

३५८९. **येउनी नामदेव बोले धोंडोबासी** । ऐवज आमुचा आम्हांसी द्यावा आतां ॥१॥ तुमचा तो करार जाहलासे संपूर्ण । ऐवज आमुचा जाण आम्हां द्यावा ॥२॥ परि तो प्रत्यक्ष धोंडोबा दगड । अचेतन मूढ जीव नाहीं ॥३॥ धोंडोबा गणोबा एके ठायीं केले । कांहो तुम्ही वाहिलें बोलानाची ॥४॥ एकाजनार्दनीं घेउनी धोंडोबासी । आपुले घरासी नामा आला ॥५॥

३५९०. **आणुनी धोंडोबा कोंडियला घरीं** । मात सांगे हरीजवळी नामा ॥१॥ दामशेटी गेला आपुले कारणा । मागें आणिलें जाणा धोंडोबासी ॥२॥ देव ह्मणे नाम्या हें बरें नाहीं केलें । एकाजनार्दनीं बोले काय तेव्हां ॥३॥

३५९१. **धोंड्यासी व्यापार कोणीं नाहीं केला ।** आज म्यां ऐकिला वृत्तांत तुझा ॥१॥ उभयतां ऐशी बोलती पैं गोष्टी । तंव दामशेटी घरीं आला ॥२॥ गोणाईनें सर्व सांगितलें त्यासी । पुत्र व्यापारासी उत्तम जाहला ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐका त्याचा व्यापार । बुडविलें घर सर्व आपुलें ॥४॥

३५९२. **ऐवजा निमित्त धोंड्यासी आणिलें ।** कोंडोनी घातिलें घरामाजी ॥१॥ ऐकतांचि दामा क्रोधयुक्त जाहला । पुसे गोणाईला नाम्या कोठें ॥२॥ बैसला जाउनी काळयाचे शेजारीं । फजिती तो थोरी मांडिली तेणें ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐकोनियां मात । दामा आला धांवत राउळासी ॥४॥

३५९३. **येवोनियां रागें नाम्यासी बोलत ।** व्यापार बहुत निका केला ॥१॥ चतुर व्यापारी जाहलासी सुजाण । आतां आह्मां कारण काय कमी ॥२॥ तुझिये व्यापारें भोपळा हा घ्यावा । भिकेसी बरवा उपाय असे ॥३॥ एकाजनार्दनीं दामा बोले क्रोधें । नामा तो सद्गदें उत्तर देत ॥४॥

३५९४. **मालधनी घेउनी आलों असें घरा ।** तुह्मी कां दातारा शिव्या देतां ॥१॥ द्रव्याचा मालक आणूनियां घरीं । ठेविला निर्धारीं काय भय ॥२॥ चलावें घरासी घ्यावी द्रव्यरासी । न देतां गणोबासी घेऊन येतों ॥३॥ एकाजनार्दनीं दामा पुढें आला । नामा विठोबाला कींव भाकी ॥४॥

३५९५. **जन्मांचा पोसणा तुझा मी पामर ।** काय आतां विचार केशिराजा ॥१॥ घरासी पैं जातां ताडतील मज । आतां तुह्मी लाज तुज देवा ॥२॥ देव ह्मणे नाम्या न करीं कांहीं चिंता । एकाजनार्दनीं सर्वथा नुपेक्षी देव ॥३॥

३५९६. **नाम्या झडकरीं जाई तूं घरासी ।** चिंता ती मानसीं करूं नको ॥१॥ तुझा छंद आहे माझिये मानसीं । तूं वेगीं घरासी जाय आतां ॥२॥ एकाजनार्दनीं वंदुनी चरण । नामा आला जाण घरालागीं ॥३॥

३५९७. **दामशेटी ह्मणे ऐवजाचा धनी ।** आणिला तो मज-

लागुनी दावीं आतां ॥१॥ वंदुनी चरण ह्मणे चला आंत। जगीं हें प्रख्यात करूं नका ॥२॥ एकाजनार्दनीं बोलोनियां मात। धरियेला हात वडिलांचा ॥३॥

३५९८. **जाऊनियां आंत धोंड्यासी दाविलें**। सुवर्ण तें जाहलें अंतर्बाह्य ॥१॥ तुमचें तें द्रव्य मोजूनियां घ्यावें। उरलें तें धाडावें गणोबासी ॥२॥ एकाजनार्दनीं पाहूनियां दामा। आलिंगिला नामा सद्गदीत ॥३॥

३५९९. **नामयासी बोलतसे दामशेटी**। कोणाचे कर्णीं गोठी सांगूं नको ॥१॥ आपणासी देवें द्रव्य हें दिधलें। तूं कां ह्मणसी वाहिलें द्यावें तया ॥२॥ एकाजनार्दनीं भक्ताचा महिमा। वाढवणें पुरुषोत्तमा आपुले काजा ॥३॥

३६००. **आपुल्या काजासाठीं**। धांवे भक्ताचिये पाठीं ॥१॥ ऐसा कृपाळु उदार। विटे उभा कटीं कर ॥२॥ एकाजनार्दनीं शरण। भक्ताचे मनोरथ पुरवी जाण ॥३॥

३६०१. **नाम्याचें कारण देवें नवल केलें**। धोंडोबाचें जाहलें सुवर्ण तें ॥१॥ गोणाई दामशेटीतें आनंद पैं जाहला। ह्मणती भला भला नामा आमुचा ॥२॥ न कळे लाघव देवाचें सर्वथा। ह्मणती नामा आमुचा कर्ता जाहला आतां ॥३॥ एकाजनार्दनीं द्रव्याचिया आशा। विसरले सर्वेशा पांडुरंगा ॥४॥

३६०२. **घरचा वृत्तांत पाहुनी नयनीं**। नामा तेचि क्षणीं राउळीं गेला ॥१॥ पायांवर भाळ ठेवुनी तत्त्वतां। ह्मणे पंढरीनाथा सांभाळिलें ॥२॥ जन्मांचा पोसणा दास तुझा दीन। तें त्वां वचन सत्य केलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं दासाचें धांवणें। देवाविण कोण करील तें ॥४॥

३६०३. **मायबाप माझा सोयरा जिवलग**। तूंचि पांडुरंग मजलागीं ॥१॥ माझियाकारणें पुरविलें धन। केलें माझें संरक्षण मायबापा ॥२॥ म्हणोनियां डोई ठेवियली पायीं। प्रेमभरित पाहीं नामा जाहला ॥३॥ एकाजनार्दनीं देवाचा एकुलता। नामयापरता कोणी नाहीं ॥४॥

३६०४. नामयाचें घर मोडलें एके दिनीं। मजुर तयालागुनी मिळेचिना ॥१॥ हिंडतां भागले मजुर न मिळे १ आले ते सकळ गृहालागीं २ पांडुरंग तेथें होउनी मजूर । शाकारिलें घर नामयाचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं उणें नेदी भक्ता । आपण तत्त्वता अंगें राबे ४

३६०५. शाकार भारे मस्तकीं वाहिले । घर शाकारिलें नामयाचें ॥१॥ दामशेटी पुसे कोठील तूं कोण । येरु म्हणे जाण-वस्ती येथें ॥२॥ बिऱ्हाड तरी माझें राउळाभीतरी । विठुजी निर्धारीं नाम माझें ॥३॥ तुमच्या नामयाची ममता मज असे फार। एकाजनार्दनीं निर्धारें ऋणी त्याचा ॥४॥

३६०६. तुम्हांसी कारण पडलिया सांगा । नाम्याचे प्रसंगा सेवा तुमची ॥१॥ संदेह मनासी नका धरूं सर्वथा । माझी आण तत्त्वतां तुम्हालागीं ॥२॥ नामयाचें सांकडें वारीन मी वेगें । तुम्ही कांहीं अंगें शिणूं नका ॥३॥ एकाजनार्दनीं वैकुंठींचा राणा । सांगतसे खुणा अंतरींच्या ॥४॥

३६०७. नाम्याचे लग्नासाठीं । चिंता करी दामशेटी ॥१॥ नाहीं आपुले जवळीं धन । कैसें होईल याचें लग्न ॥२॥ रात्रंदिवस गोणाईसी । निद्रा नये पैं नेत्रांसी ॥३॥ माझ्या नामयाचें लग्न । एकाजनार्दनीं करील कोण ॥४॥

३६०८. सर्वांचा तो आत्मा कळली तया खूण । नामयाचें लग्न करावें तें ॥१॥ जाऊनियां स्वयें देवें माव केली । सोय-रीक आणिली नामयासी ॥२॥ लग्नाचें कारण मेळविलें देखा । एकाजनार्दनीं ऐका नवल चोज ॥३॥

३६०९. दामशेटीचा कारकुन । स्वयें झाला नारायण ॥१॥ लग्नतिथी धरली निकी । नोहे कोणा पैं ओळखी ॥२॥ विठ्ठलशेटी ऐसें नाम । एकाजनार्दनीं प्रेम ॥३॥

३६१०. कोणासी न कळे हा पंढरीचा राणा । केली विवंचना लग्नाची ते ॥१॥ सहपरिवार आपण निघाला । लग्नाचा सोहळा करीतसे ॥२॥ एकाजनार्दनीं करूनि पाणिग्रहण । निघाला आपण तेथोनियां ॥३॥

३६११. प्रातःकाळ झालिया पाहती नरनारी । नोवरा आणि नोवरी व्याहीहीभा ॥१॥ विठ्ठलशेटी नाहीं परिवारासहित । राजाई मनांत शोक करी ॥२॥ एकाजनार्दनीं राजाईचा भाव । कांहो देवाधिदेव ठकाविलें ॥३॥

३६१२. न देतां दरुशन गेला चक्रपाणी । राजाई तों मनीं दुःख करी ॥१॥ न कळे कवणासी अघटित करणी । करुनी चक्रपाणी कांहो गेला ॥२॥ एकाजनार्दनीं राजाईचा हेत । नित्य आठवीत पांडुरंग ॥३॥

३६१३. लग्नाचा सोहळा यथासांग जाहला । नामा वेगीं आला पंढरीसी ॥१॥ येऊनियां सर्व पहाती संपदा । येथें तों आपदा न मिळे आन ॥२॥ एकाजनार्दनीं माता आणि पिता । राजाईचा तत्त्वतां शिण करिती ॥३॥

३६१४. उभयतांचें समाधान राजाईनें केलें । माझें तों घडलें उत्तम कार्य ॥१॥ मनासी तुम्ही नका करूं दुःख । विठ्ठलाचें सुख मज जाहलें ॥२॥ एकाजनार्दनीं राजाईची वाणी । ऐकतांचि मनीं संतोषले ॥३॥

३६१५. ऐसे कांहीं दिन लोटलेसे जाण । पारिसा कारण देवाचें तें १ नाम्यासी चौघे पुत्र पैं जाहले । नाम तें ठेविलें विठ्ठलरायें २ एकाजनार्दनीं भक्ताचा सोहळा । दाखवितसे डोळां उघड ऐका ३

३६१६. नारा महादा गोंदा विठा चवघे पुत्र जाहले । आनंदें लागले हरिभजनीं ॥१॥ नित्यकाळ वाचे विठ्ठलाचा छंद । आठविती गोविंद वेळोवेळां ॥२॥ एकाजनार्दनीं कायावाचामन । वेधलेंसे जाण विठ्ठल चरणीं ॥३॥

३६१७. नामयाची आपदा संसारीं होत । परी न सोडीच हेत पांडुरंगीं ॥१॥ म्हणोनियां प्रीय देवासी पैं जाहला । सांभाळी वेळोवेळां नामयासी ॥२॥ एकाजनार्दनीं एकविधा भक्ती । तेथें राबे मुक्ति निशिदिनीं ॥३॥

३६१८. एकविध वाचे नामयासी छंद । पैं नोहे भेद आन कांहीं ॥१॥ संसार यातना दुःखांचे डोंगर । परि देवाचा विसर नाहीं मनीं

॥२॥ ह्मणोनियां देव धांवे मागें मागें । सुख त्याचेसंगें देवा होय ३ एकाजनार्दनीं भक्त सुखासाठीं । हिंडे पाठोपाठीं देवराव ॥४॥

३६१९. नामयाची जनी दासी पैं ह्मणती । भावें तो श्रीपती वश केला ॥१॥ दासीचा हा शब्द पूर्वापार आहे । पुराणीं हा पाहे निवाडा तो ॥२॥ एकाजनार्दनीं नामयाची दासी । प्रीय ते देवासी जाहली असे ॥३॥

३६२०. नामा आणि दामा बाप लेंक दोन्ही । राजाई गोणाई सासु सुना ॥१॥ नारा महादा गोंदा विठा चवघे पुत्र । जन्मले पवित्र हरिभक्त ॥२॥ आउबाई लेकी नाउबाई बहिणी । तिहीं चक्रपाणी वेधियला ॥३॥ लाडी आणि वेसी बहीना साकराई । एकाजनार्दनीं पाही वंशावळी ॥४॥

३६२१. नामयाची कांता धुणें धुवाया गेली । परिसा भागवताची आली कन्या तेथें ॥१॥ उभयतां बैसोनि केलासे एकांत । आपदा आमुची होत संसारांत ॥२॥ तुह्मांसी तों देवें द्रव्य दिलें फार । वस्त्र अलंकार शोभताती ॥३॥ एकाजनार्दनीं बोलोनियां गोठी । होत असे कष्टी राजाई ते ॥४॥

३६२२. येऊनियां मातेपाशीं सांगे वृत्तांत । नामयाची होत आपदा घरीं ॥१॥ आपुला परीस देऊं क्षणभरी । आपदाते दुरी करूं त्याची ॥२॥ एकाजनार्दनीं करूनि विचार । परीस तो साचार घेऊनि आली ॥३॥

३६२३. येऊनियां घरा बोले राजाईसी । या परिसें सुवर्णासी करी आतां ॥१॥ आजचिये दिन ठेवी आपुले घरीं । आपदा ती हरी प्रपंचाची ॥२॥ सरलिया काम देईं मजलागीं । ह्मणोनियां वेगीं गृहां आली ॥३॥ एकाजनार्दनीं ह्माली ऐशी मात । नामयासी श्रुत केली नाहीं ॥४॥

३६२४. येऊनियां घरां नामदेव पाहे । आजी दिसताहे विपरीत ॥१॥ राजाई तों पुढें येऊनियां बोले । देवें नवल केलें आपुले घरीं ॥२॥ जातां चंद्रभागे परीस सांपडला । आपुला तो गेला दैन्यकाळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐकोनियां मात । क्रोधें पैं संतप्त मनीं नामा ॥४॥

३६२५. **राजाईसी तेव्हां ह्मणतसे नामा** । दैन्यकाळ आह्मां नाहीं नाहीं ॥१॥ आह्मीं हरिदास कुबेर भांडारी । संपदा ती थोरी घरीं वसे २ कृपावंतें मज नाहीं उपेक्षिलें । आम्हीं कां वाहिले दैन्यवाणें ३ एकाजनार्दनीं बोलोनियां मात । गेला राउळांत तेव्हां नामा ॥४॥

३६२६. **जातांना राउळीं परीस मागे नामा** । पाहूं द्या तो आम्हां कैसा आहे ॥१॥ राजाईनें त्वरें आणूनियां दिला । नाम्यानें घेतिला सव्य करी ॥२॥ जाऊनि चंद्रभागे टाकूनियां दिला । नामदेव आला राउळासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं मस्तक चरणीं । ठेवूनि विनवणी करी नामा ॥४॥

३६२७. **आमुचिये घरीं** । परीस पाहिला श्रीहरी ॥१॥ आवडीनें नामा सांगे । पांडुरंग हांसूं लागे ॥२॥ आमुचा दैन्यकाळ । गेला ह्मणती सकळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं मात । नामा देवासी सांगत ४

३६२८. **देव ह्मणे नाम्या परीस कोठें आहे** । पाहूं लवलाहें दावी मज ॥१॥ हांसूनियां नामा पांडुरंगा सांगे । परीस चंद्रभागे टाकियेला ॥२॥ ऐसे प्रेमभरीत बोलताती दोघे । तों राजाई ती मागें त्वरें आली ॥३॥ घालूनि दंडवत देवासी आदरें । नामयासी उत्तरें बोलतसे ॥४॥ एकाजनार्दनीं मागावया परीस । परिसा घरास त्वरित आला ॥५॥

३६२९. **येऊनियां परिसा बोले राजाईसी** । आमुचा परीस मजसी देई बाई ॥१॥ राजाई तंव म्हणे घेऊनि नामदेवें । गेले ते स्वभावें राउळासी ॥२॥ तुह्मी बसा घरीं मी जातें राउळीं । म्हणोनियां वेगीं आली राउळासी ॥३॥ घालूनियां नामा दंडवत देवा । सांगितला भाव सर्व मनींचा ॥४॥ एकाजनार्दनीं नामदेव बोले । परिसा टाकियेलें चंद्रभागे ॥५॥

३६३०. **राजाई येऊनियां घरीं** । नमस्कार करी नामदेवा ॥१॥ परीस देणें झडकरी । परिसा उभा असे द्वारीं ॥२॥ ऐकतांचि ऐशी मात । आले भीमेसी धांवत ॥३॥ पुंडलीकासी नमस्कार । केला जयजयकार नामघोष ॥४॥ एकाजनार्दनीं स्नान । नामा करितसे जाण ॥५॥

३६३१. करूनियां स्नान नामा बाहेरी आला । परिसाचा मेळा घेउनी हातीं ॥१॥ घेऊनि परीस सांगे परिसासी । तुझा निश्चयेसी वोळखून घेई ॥२॥ ऐकतांचि ऐसें नामयाचें बोलणें । परीसा कर जोडून विनवितसे ॥३॥ ऐसा आनंद सोहळा होतसे संपूर्ण । आनंदें निमग्न सर्व जाहले ॥४॥ एकाजनार्दनीं आनंद पैं जाहला । आनंदानें गेला परिसा घरीं ॥५॥

३६३२. धन्य धन्य नामदेव । सर्व वैष्णवांचा राव ॥१॥ प्रत्यक्ष दाविली प्रचीत । वाळुवंटीं परीस सत्य ॥२॥ कवित्व केलें शतकोटी । तारिले जीव कल्पकोटी ॥३॥ देव जेवीं सवें । ऐशी ज्याची देवा- सवें ॥४॥ धन्य धन्य नामदेवा । एकाजनार्दनीं चरणीं ठेवा ॥५॥

३६३३. जन्मकाळीं देवें प्रतिज्ञा पैं केली । शतकोटी लिहिलीं काव्य रचना ॥१॥ चौदाजणीं त्यांचें काव्य तें केलें । निरभिमानें वंदिले संतजन ॥२॥ लाडका तो नामा समाधी महाद्वारीं । समदृष्टी हरी वरी त्याची ॥३॥ पाळोनियां लळा समाधी ठेविला । एकाजनार्दनीं झाला आनंदमय ॥४॥

३६३४. लडिवाळ नामा विठोबाचा दास । तयाचे चरणां दंडवत ॥१॥ भक्त शिरोमणी लाडका डिंगर । आवडता फार विठोबाचा ॥२॥ कवित्व करुनी तारिले सकळ । निरभिमानी निर्मळ सदोदीत ॥३॥ नामावांचुनी कांहीं नेणे तो नामा । तयाचा तो प्रेमा पांडुरंगीं ॥४॥ ऐसिया संतांसीं नमन माझें भावें । एकाजनार्दनीं जावें वोवाळुनी ॥५॥

३६३५. पूर्वीं जो प्रल्हाद तोचि जाणा अंगद । तोचि उद्धव प्रसिद्ध कृष्णावतारीं ॥१॥ कलीमाजीं जाणा नामदेव म्हणती । लडिवाळ श्रीपति लळा पाळी ॥२॥ तीर्थयात्रा सर्व केलासे उद्धार । सर्व त्याचा भार चालविला ॥३॥ लडिवाळ नामा विठ्ठलचरणीं । एकाजनार्दनीं नमन त्यातें ॥४॥

गोराकुंभारचरित्र.

३६३६. सत्यपुरी ऐसें ह्मणती तेरेसी । हरिभक्तराशी कुंभार गोरा ॥१॥ नित्य वाचे नाम आठवीं विठ्ठल । भक्तिभाव

सबळ हृदयामाजी ॥२॥ उभयतांचा प्रपंच चालवी व्यापार । भाजनें अपार घडितसे ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐका सविस्तर । पुढील प्रकार आनंदानें ॥४॥

३६३७. प्रेमयुक्त भजन करीं सर्वकाळ । विठ्ठल विठ्ठल बोल वाचे सदा ॥१॥ मृत्तिका भिजवी भाजनाकारणें । प्रेमयुक्त नाचणें नाममुखीं ॥२॥ एकेदिनीं कांता ठेवुनी जवळी बाळ । उदकालागीं उताविळ जाती जाहली ॥३॥ एकाजनार्दनीं मूल तें रांगत । आलें असे त्वरित मृत्तिकेजवळी ॥४॥

३६३८. लाऊनियां नेत्र सदा समाधिस्थ । आठवी अनंत हृदयामाजी ॥१॥ नाहीं देहावरी रूपीं जाहला मग्न । नाचे उडे पूर्ण विठ्ठल नामें ॥२॥ अज्ञान तें बाळ धरित ते पायां । चित्त देवराया समरसलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं नाचतां समरसें । बाळ पायांसरसें चिखलीं आलें ॥४॥

३६३९. नेणवेचि बाळ कीं हे मृत्तिका । मन गुंतलेंसे देखा पांडुरंगीं ॥१॥ मृत्तिकेसम जाहला असे गोळा । बाळ भिसळला मृत्तिकेंत ॥२॥ रक्त मांस तेणें जाहला गोळा लाल । नेणवे तात्काळ गोरोबासी ॥३॥ एकाजनार्दनीं उदक आणुनी कांता । पाहे तंव तत्त्वतां बाळ न दिसे ॥४॥

३६४०. येवोनियां जवळीं बोभाट तो केला । धरुनी हाताला पुसती जाहली ॥१॥ ठेवूनियां बाळ जीवनालागीं गेलें । तुह्मी काय केलें बाळ माझें ॥२॥ परि तो समाधिस्थ नायकेचि बोल । वाचे गाय विठ्ठल प्रेमभरित ॥३॥ नाचे आनंदानें गाय नामावळी । एकाजनार्दनीं बोली कोण मानी ॥४॥

३६४१. अट्टाहास्य शब्द करूनि कांता रडे । आहा मज येवढें बाळ होतें ॥१॥ जळो तें भजन आपुलेनि हातें । बाळ मृत्तिकेंत तुडविलें ॥२॥ ऐकोनियां शब्द जाहला पैं सावध । एकाजनार्दनीं क्रोध आला मनीं ॥३॥

३६४२. अहागे पापिष्टे भजन भंगिलें । ताडनालागीं घेतलें काष्ठ हातीं ॥१॥ नेणवेचि बाळ आपण तुडविलें । भजनाचें वाटलें

दु:ख मनीं ॥२॥ घेऊनियां काष्ठ तांतडी धांवला । कांगे त्वां भंगिला नेम माझा ॥३॥ एकाजनार्दनीं मारूं जातां घाय । तेव्हां कांता बोले काय गोरोबासी ॥४॥

३६४३. स्पर्श कराल मजसीं तरी विठोबाची आण । ऐकतांचि वचन मागें फिरे ॥१॥ जनमुखें सर्व कळला समाचार । परि अंतरीं साचार व्यग्र नोहे ॥२॥ हृदयीं ध्यातसे रखुमाईचा पती । निवारिली भ्रांती संसाराची ॥३॥ एकाजनार्दनीं चालविला नेम । परि पुरुषोत्तम नवलपरी ॥४॥

३६४४. संसाराचा हेत राहिला मागें । अंगसंग वेगें नोहे कांते ॥१॥ एकांतीं रहाती परि न लिंपे कर्मा । वाउगाचि प्रेमा वरी दावी ॥२॥ माझ्या विठोबाची घातलीसे आण । नहोचि संतान वंशासी या ३ एकाजनार्दनीं ऐसें चालत आलें । परि स्त्रियेनें केलें नवल देखा४

३६४५. आपुल्या पित्यासी तिणें बोलाविलें । जाहलें तें कथिलें वर्तमान ॥१॥ पतीचा संकल्प नोहे अंगसंग । राहिला उद्योग प्रपंचाचा ॥२॥ महाजन शेटे सर्व मेळविले । विचारी बैसले कुल्लाळ सर्व ॥३॥ धाकुटी ती मूल आपण पैं द्यावी । संतती चालवावी गोरोबाची ॥४॥ एकाजनार्दनीं करुनी विचार । विवाह प्रकार केला दुजा ॥५॥

३६४६. विधियुक्त पाणिग्रहण पैं जाहलें । जामातालागीं वहिलें काय बोले ॥१॥ तुह्मी हरिभक्त दुजा नाहीं भाव । चालवा गौरव उभयतां ॥२॥ एक एकपणें न धरावें भिन्न । चाळावें वचन वडिलांचें ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांगूनियां मात । घातली शपथ विठोबाची ॥४॥

३६४७. गोरियानें केला मनासी विचार । हाचि एक निर्धार बरा जाहला ॥१॥ लिगाड तें आपोआप मावळलें । विषयाचें जाहलें तोंड काळें ॥२॥ विठ्ठलें करुणा केली सर्वपरी । तारियेलें भवपुरीं संसाराचे ॥३॥ एकाजनार्दनीं खुंटला वेव्हार । नाहीं आन विचार प्रपंचाचा ॥४॥

३६४८. उपवर ती कांता जाहली असे जाण । गोऱ्याची वासना नाहीं कामीं ॥१॥ विठोबाची आण घालोनी निरविलें ।

उभयतां तें वहिलें पाळा तुम्ही ॥२॥ सांगूनियां वृद्ध आपुल्या ग्रामा गेला । पुढें काय विचार जाहला परियेसा ॥३॥ एकाजनार्दनीं सुखरूप तिघें । कामधाम वेगें करिताती ॥४॥

३६४९. **ऐसे बहुत दिन तयांसी लोटले** । उभयतां कळलें गुज त्याचें ॥१॥ स्त्रियेचें चरित्र न कळे ब्रह्मादिकां । उभयतां विचार देखा करिताती ॥२॥ दोघी दो बाजूंस करिती शयन । कर उचलोनी धरती हृदयीं ॥३॥ सावध होउनी पाहे कर चोरीं गेला । एकाजनार्दनीं त्याला शिक्षा करूं ॥४॥

३६५०. **चोरासी खंडन करावें हाचि धर्म** । आणीक नाहीं वर्म दुजें कांहीं ॥१॥ माझ्या विठोबाची आज्ञा पैं मोडिली । शपथ पाळिली नाहीं दुष्टे ॥२॥ घेऊनियां शस्त्र केलें पैं ताडन । खंडिले कर जाण उभयतां ॥३॥ एकाजनार्दनीं करितां सुपरीत । तों घडलें विपरीत स्त्रियेसी हें ॥४॥

३६५१. **कामाचिया आशें घडला प्रकार** । राहिला वेव्हार प्रपंचाचा ॥१॥ भाजनें घडणें राहिलें सर्वथा । पडियेली चिंता अन्न-वस्त्रा ॥२॥ उदरानिमित्त कष्ट बहु करिती । निर्भय तो चित्तीं असे गोरा ॥३॥ एकाजनार्दनीं न सोडींच भजन । पाहूनि नारायण काय करी ॥४॥

३६५२. **रुक्माईसी सांगे एकांतासी गोठी** । गोऱ्याची कसवटी पांडुरंग ॥१॥ माझियाकारणें कर तोडियेले । सांकडें पडिलें मज त्याचें ॥२॥ माझिया भक्ताची मज राखणें लाज । म्हणोनियां गुज तुज सांगितलें ॥३॥ एकाजनार्दनीं उभयतां निघाले । सांगातें घेतलें गरुडासी ॥४॥

३६५३. **वेष पालटोनी देव कुंभार पैं जाहले** । गरुडासी केलें गाढव तेव्हां ॥१॥ येऊनियां तेरें पुसतसे लोकां । कुलाळ तो देखा गोरा कोठें ॥२॥ आह्मी परदेशी जातीचे कुंभार । नाम विठू साचार मज ह्मणती ॥३॥ एकाजनार्दनीं गोरियाचिया वाडां । आलासे उघडा देवराव ॥४॥

३६५४. **पाहूनियां गोरा दंडवत घाली** । म्हणे कोण स्थळीं

वस्ती तुम्हां ॥१॥ पंढरीसी राहतों परदेशी आह्मी । नाम तरी स्वामी विठु माझें ॥२॥ सांगातें कांता आहे बरोबरी । परिवार तरी एवढाचि ॥३॥ ऐकोनियां मात गोरा संतोषला । रहावें कामाला माझे घरीं ॥४॥ विठु म्हणे हाचि हेतु धरुनी आलों । एकाजनार्दनीं जाहलों निर्भय आतां ॥५॥

३६५५. **राहिलासे हरि लक्ष्मीसहित घरीं** । दैन्य सहपरिवारीं पळोनी गेलें ॥१॥ उठोनी पाहाटे गरुडा खोगीर घाली । मृत्तिका वहिली वरी आणी ॥२॥ भाजनें तीं पात्रें नानापरी करी । नाटकी मुरारी चाळक जो ॥३॥ ऐसे सुखरूप राहिले निर्धारें । न कळे विचार गोरोबासी ॥४॥ एकाजनार्दनीं पुढें काय जाहलें । सर्व दैन्य गेलें गोरोबाचें ॥५॥

३६५६. **आषाढीची यात्रा आला पर्वकाळ** । निघाला संतमेळ पंढरीसी ॥१॥ निवृत्ति ज्ञानदेव सोपान मुक्ताई । आणिकही अनुभवी संत बहु ॥२॥ येतां त्याचि मार्गें तेरेसी ते आले । तिहीं पुशियेलें गोरोबासी ॥३॥ गांवांतील जन सांगतीं प्रकार । गोऱ्याचा विचार जाहला सर्व ॥४॥ परदेशी कुंभार पंढरीचा विठा । राहिलासे वांटा करूनियां ॥५॥ ज्ञानदेवें खूणा आणितली मनीं । एकाजनार्दनीं पाहूं त्यातें ॥६॥

३६५७. **इकडे रुक्माईसी सांगे करुणाकर** । चला पैं सत्वर पंढरीये ॥१॥ गरुडासहित वेगें पैं निघाले । पूर्ववत आले पंढरीये ॥२॥ एकाजनार्दनीं भक्ताचा कैवारी । ऐसें करुनी हरी उभा विटे ३

३६५८. **गोरियाच्या वाडा संत प्रवेशले** । गोरियानें देखिले दृष्टीं सर्व ॥१॥ देउनी आसन बैसविले संतां । तंव ज्ञानदेव पुढतां होउनी बोले ॥२॥ कर ते तुटले प्रपंच चाले कवणे परीं । येरु म्हणे वांटेकरी पंढरीचा ॥३॥ ज्ञानदेव म्हणती तयासी बोलवा । तंव ते लगबगा धांवे कांता ॥४॥ स्त्रियेसहित नाहीं तेथें कुंभकार विठा । एकाजनार्दनीं वाटा गेला कवणे ॥५॥

३६५९. **येऊनियां कांता सांगे गोरियासी** । सहकुटुंबेंसी विठा नाहीं ॥१॥ मृत्तिका आणायाची नाहीं जाहली वेळ । गेलासे

समूळ न पडे दृष्टीं ॥२॥ ऐकतांचि ऐशी ज्ञानदेवें गोठी । गोरियासी कंठीं धरियेलें ॥३॥ परदेशी नोहे पंढरीचा राणा । केलेंसे कारणा कार्य तुझें ॥४॥ आमुतें न भेटे जाहला असे गुप्त । एकांजनार्दनीं मात प्रगटली ॥५॥

३६६०. **ज्ञानदेव ह्मणे भाजनें आणवीं** । तंव ती देखिलीं अवघीं दिव्यरूप ॥१॥ उचलोनी करीं घेतलें भाजन । विठ्ठल विठ्ठल जाण शब्द निघे ॥२॥ सकळ ते संत गोरियासी म्हणती । धन्य तुझी भक्ति त्रैलोक्यांत ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाकासिद्ध जाहला। बैसलासे मेळा भोजनासी ॥४॥

३६६१. **सारुनी भोजनें कीर्तनीं बैसलें** । थोरीव वर्णिलें विठोबाचें ॥१॥ प्रातःकाळीं स्त्रियांसहित तो गोरा । निघालासे त्वरा पंढरीये २ संतसमुदाव सर्वें पैं असती । पावले त्वरितीं भीमातीरीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं करूनियां स्नान । घेतिलें दरुशन पुंडलिकाचें ४

३६६२. **संत ती मंडळी महाद्वारा आली** । मूर्ति देखियेली विटेवरी ॥१॥ चरणावरी माथां ठेविती भक्तजन । आनंदले लोचन पाहुनी भक्त ॥२॥ महाद्वारीं नामा कीर्तनीं उभा ठेला । मिळालासे मेळा सकळ संत ॥३॥ सद्गदित कंठ कीर्तन करतां । एकाजनार्दनीं सर्वथा भक्त होती ॥४॥

३६६३. **कीर्तनाचा गजर होत आनंदानें** । तंव नामा म्हणे उच्चारा नाम ॥१॥ टाळी वाहुनी हातें मुखीं वदा नाम । ऐकतां सकाम भक्त जाहले ॥२॥ गोरियाचे मना संकोच वाटला । कर नाहीं-आपुल्याला टाळी वाहतां ॥३॥ वाटलेंसे दुःख नयनीं नीर आलें । एकाजनार्दनीं बोले नाममुखीं ॥४॥

३६६४. **मुखीं नाम वदे करें बाहे टाळी** । कीर्तनाचे मेळीं सद्गदित ॥१॥ भक्ताचा महिमा वाढवी श्रीपती । कीर्तनीं गोरयाप्रती कर आले ॥२॥ टाळी पिटूनियां नामाचा उच्चार । करीत साचार गोरा तेव्हां ॥३॥ एकाजनार्दनीं पुरला मनोरथ । मूलही कीर्तनांत देखियेलें ॥४॥

३६६५. **गोरियाची कांता आनंदली चित्तीं** । वंदिली माता ती रुक्मादेवी ॥१॥ रुक्मादेवी ह्मणे न करा कांहीं चिंता ।

शपथ सर्वथा मुक्त केली ॥२॥ ऐसें भक्त चरित्र ऐकतां कान । होतसे नाशन महापापा ॥३॥ एकाजनार्दनीं पुरले मनोरथ । रामनाम गर्जत आनंदेंसी ॥४॥

३६६६. **कुल्लाळ वंशांत गोरा तो कुंभार** । कीर्ति चराचर भरियेलें ॥१॥ प्रतिज्ञा करुनी कर कमळ तोडी । भाजनेंहीं घडी श्रीविठ्ठल ॥२॥ नाम निरंतर वदतसे वाचे । प्रेम मी तयाचें काय वानूं ३ एकाजनार्दनीं भक्ताचा कैवारी । भाजनें तीं करी घरीं त्याच्या ४

सांवतामाळीचरित्र.

३६६७. **भक्ताचे मनोरथ पुरवी नारायण** । अवतार म्हणोन धरी स्वयें ॥१॥ नामदेवाप्रती जाहला अभिमान । लाडिकाचि पूर्ण मी तो भक्त ॥२॥ कौतुक दावावया भाव देव करिती । नामदेवाप्रती काय बोले ॥३॥ एकाजनार्दनीं परिसा सादर । देव भक्तांचा परिकर संवाद तो ॥४॥

३६६८. **देव ह्मणे नाम्या जातो मी पळोनी** । काढी पां धुंडोनी मजलागीं ॥१॥ ऐसें म्हणोनी देवें घातलीसे कास । निघे हृषिकेश पाहुनी नाम्या ॥२॥ क्षणीं होय गुप्त क्षणीं तो प्रगट । पाठीं लागें स्पष्ट नामदेव ॥३॥ दूर गेलिया देव माळा पुष्पें टाकी खूण । तीं तें वोळखून नामा येत ॥४॥ एकाजनार्दनीं भक्ताचा कैवारी । अभिमान बोहरी करितसे ॥५॥

३६६९. **संसारीं असोनी जीवन्मुक्त भक्त** । आलासे धांवत तयां भेटी ॥१॥ समाधिसुखें तल्लीन वाचे नारायण । लाविले नयन उन्मळीत ॥२॥ माथां ठेवुनी हात केला सावधान । वदे नारायण सांवत्यासी ॥३॥ येतां तुझे भेटी चोर मागें आला । लपवी मजला लवलाही ॥४॥ एकाजनार्दनीं ऐकोनियां बोल । सांवत्यानें सखोल दृष्टि केली ॥५॥

३६७०. त्रिभुवनामाजी चाले ज्याची सत्ता । तो म्हणे तत्त्वतां चोर आला ॥१॥ तयाचिया भेणें पळोनियां आलों । बोलतां हे बोल नवल चोज ॥२॥ एकाजनार्दनीं दावुनी लाघव । सांवत्याचें वैभव प्रगट करी ॥३॥

३६७१. देव ह्मणे सांवत्या लपवी मजला । उशीर बहु जाहला येईल चोर ॥१॥ लपावया स्थान नसे दुजें आन । उदर फाडून लपविला ॥२॥ भक्ताचे उदरीं बैसे नारायण । कृपेचें सिंहासन घालूनियां ॥३॥ एकाजनार्दनीं नामा तेथें आला । माग तो वहिला नाहीं कांहीं ॥४॥

३६७२. पाहुनी दशदिशा नामा रडूं लागे । कां बा पांडुरंगें ऐसें केलें ॥१॥ चरणाचा माग येथवरी आला । येथें गुप्त जाहला करूं काय ॥२॥ कांहो केशिराजा अवकृपा केली । माझी सांडी सांडिली देवराया ॥३॥ एकाजनार्दनीं रडतां नामदेव । पाहिलेंसे तेव्हां सांवत्यानें ॥४॥

३६७३. येवोनी जवळीं कुर्वाळिलें वदन । चालिलें स्फुंदन सद्गदित ॥१॥ सांवता ह्मणे नाम्या कां रे रडतोसी । काय जाहलें तुजसी सांग मज ॥२॥ नामा ह्मणे देव पळोनियां आले । येथें गुप्त जाहले न कळे कांहीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं करितसे खेद । कांहो तो गोविंद दुरी गेला ॥४॥

३६७४. बैसोनी निकटीं सांवत्याजवळीं । कांहो वनमाळी न दिसे मज ॥१॥ कां हें कर्म आड आजीं आलेंसे वाड । न दिसे उघड विठू माझा ॥२॥ कोणत्या लिगाडें पाडिलीसे तुटी । कांहो जगजेटी अंतरला ॥३॥ मजविण क्षण तयासी कंठेना । एकाजनार्दनीं मना कठिण केलें ॥४॥

३६७५. आजीं मी तयाचे न पहातां चरण । देईन आपुला प्राण याचिक्षणीं ॥१॥ जाणोनी निर्धार सांवता बोले त्यासी । हृदयनिवासी आत्माराम ॥२॥ अभिमानें नाडले प्रपंचीं भागले । ते या श्रीविठ्ठलें उद्धरिले ॥३॥ नामदेवा तुज तंव नाहीं अभिमान । मग कळली खूण अंतरांत ॥४॥ एकाजनार्दनीं सद्गद होउनी । मिठी घाली चरणीं सांवत्याच्या ॥५॥

३६७६. सर्वभावें तुज आलों मी शरण । भेटवी निधान वैकुंठींचें ॥१॥ तयावीण प्राण कासावीस होती । भेटवी श्रीपती मजलागीं ॥२॥ तुह्मी संत उदार सोइरे निजाचे । दरुशन तयाचें

करवा मज ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐशी भाकी कींव । अभिमान सर्व दुरी गेला ॥४॥

३६७७. **निरभिमानें नामयासी देखिलें** । सांवत्यानें वहिलें धरिलें पोटीं ॥१॥ सांवत्याचे अंतरीं झळके पीतांबर । नाम्यानें सत्वर वोळखिलें ॥२॥ धरूनियां दशी काढिला बाहेर । जाहला जयजयकार तया वेळीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाहूनियां देव । मिठी घाली नामदेव चरणासी ॥४॥

३६७८. **घालूनियां मिठी करीत स्फुंदन** । न सोडीं चरण विठोबाचे ॥१॥ कां रे मायबापा लावियेली सवें । ऐशी त्वां कां माव केली आतां ॥२॥ नामयासी देवें करें उचलिलें । प्रीतीनें आलिंगिलें तये वेळीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं सज्जनांचा दास । म्हणोनी चरित्रास कथियेलें ॥४॥

३६७९. **माळियाचे वंशीं सांवता जन्मला** । पावन तो केला वंश त्याचा ॥१॥ त्याजसवें हरी खुरपूं लागे अंगें । धांउनी त्याच्या मागें काम करी ॥२॥ पीतांबर कास खोवोनी माघारी । सर्व काम करी निजअंगें ॥३॥ एकाजनार्दनीं सांवता तो धन्य । तयाचें महिमान न कळे काहीं ॥४॥

चोखामेळाचरित्र.

३६८०. **अमृतासी रोग स्वर्गीं जाहला पाहीं** । अमरनाथा तेंही गोड नसे ॥१॥ नारदातें प्रश्न करी अमरनाथ । शुद्ध हें अमृत कोठें होय ॥२॥ सांगे तये वेळीं ऐका हें भूतळीं । सांगेन नव्हाळी तुह्मांपाशीं ॥३॥ पंढरी वैकुंठ आहे भूमीवरी । पुंडलिकाचे द्वारीं देव उभा ॥४॥ अनाथाचा नाथ विटेवरी उभा । एकाजनार्दनीं गाभा लावण्याचा ॥५॥

३६८१. **पंढरीची मात सांगे नारदमुनी** । संतांचे कीर्तनीं नाचे देव ॥१॥ नामाच्या गजरें नाचताती संत । सुरवरांचा तेथें काय पाड ॥२॥ तिहीं लोकीं पाहतां ऐसें नाहीं कोठें । कैवल्याची पेठ

पंढरी देखा ॥३॥ ऐकोनी अमरनाथ संतोषला मनीं । एकाजनार्दनीं नारद सांगे ॥४॥

३६८२. **तया ठायीं जातां शुद्ध होय अमृत** । नारदें ही मात सांगितली ॥१॥ तेव्हां एकादशी आली सोमवारीं । विमान पंढरीं उतरलें ॥२॥ अमृताचें ताट घेउनी आला इंद्र । गर्जती सुरवर जयजयकारें ॥३॥ देव सुरवर आले पंढरीसी । नामा कीर्तनासी उभा असे ॥४॥ सुरवर देव बैसले समस्त । कीर्तनीं नाचत नामदेव ॥५॥ एकाजनार्दनीं देव कीर्तनासी । सांडोनी स्वर्गासी इंद्रराव ६

३६८३. **ऐसा समुदाव चंद्रभागे तीरीं** । तेव्हां आपुले घरीं चोखा होता ॥१॥ एकादशी व्रत करती दोघेजण । उपवास जाग्रण निशीमाजी ॥२॥ तीन प्रहर जाहलें उपवास जाग्रण । चोखामेळा ह्मणे स्त्रीसी तेव्हां ॥३॥ तुझिया घरासी येऊं पारण्यासी । सांगून मजसी गेला देव ॥४॥ एकाजनार्दनीं चोखा करी करुणा । तेव्हां नारायणा जाणवलें ॥५॥

३६८४. **चोखामेळियाची ऐकोनी करुणा** । चालिले भोजना देवराव ॥१॥ नामदेवासहित अवघे गणगंधर्व । इंद्रादिक देव चालियले ॥२॥ जाउनी नारद सांगे चोखियासी । तुझिया घरासी येती देव ॥३॥ रिद्धिसिद्धि आल्या चोखियाचे घरीं । जाहली ते सामोग्री भोजनाची ॥४॥ रुक्मिणीसहित पंढरीनिवास । चोखियाचे घरास आले वेगीं ॥५॥ चोखामेळा गेला पुढें लोटांगणीं । उचलोनी देवांनीं आलंगिला ॥६॥ एकाजनार्दनीं ऐसा चोखियाचा भाव । जाणोनी आले देव भोजनासी ॥७॥

३६८५. **चोख्याचे अंगणीं बैसल्या पंगती** । स्त्री ते वाढिती चोखियाची ॥१॥ अमृताचें ताट इंद्रें पुढें केलें । शुद्ध पाहिजे केलें नारायणा ॥२॥ तेव्हां देवराव पाचारी चोखियासी । शुद्ध अमृतासी करी वेगीं ॥३॥ चोखामेळा म्हणे काय हें अमृत । नामापुढें मात काय याची ॥४॥ अमृताचें ताट घेउनी आला इंद्र । हेतु गा पवित्र करीं वेगीं ॥५॥ चोखियाची स्त्री चोखा दोघेजण । शुद्ध अमृत तेणें

केलें देखा ॥६॥ चोखियाच्या घरीं शुद्ध होय अमृत । एकाजनार्दनीं मात काय सांगूं ॥७॥

३६८६. बैसल्या पंगती चोखियाच्या अंगणीं । जेवी शारंगपाणी आनंदानें ॥१॥ नामदेवासहित अवघे गणगंधर्व । इंद्रादिक देव नारदमुनी ॥२॥ चोखामेळा ह्मणे दोन्ही जोडोनी कर । मज दुर्बळा पवित्र केलें तुह्मीं ॥३॥ यातीहीन मी अमंगळ महार । कृपा मजवर केली तुह्मीं ॥४॥ पंढरीचे ब्राह्मण देखतील कोण्ही । बरें मजलागुनी न पाहती जन ॥५॥ ऐसें ऐकोनियां हांसती सकळ । आनंदें गोपाळ हास्य करी ॥६॥ विडे देऊनियां देवें बोळविलें । इंद्रादिक गेले स्वस्थानासी ॥७॥ पंढरीचे ब्राह्मणीं चोख्यासी छळिलें । तेंही संपादिलें नारायणें ॥८॥ एकाजनार्दनीं ऐशी चोखियाची मात । जेवी पंढरीनाथ त्याचे घरीं ॥९॥

३६८७. चोखियाची भक्ति कैसी । प्रेमें आवड देवासी ॥१॥ ढोरें वोढी त्याचे घरीं । नीच काम सर्व करी ॥२॥ त्याचें स्त्रीचें बाळंतपण । स्वयें करी जनार्दन ॥३॥ ऐसी आवड भक्ताची देखा । देव भुलले तया सुखा ॥४॥ नीच याती न मनी कांहीं । एकाजनार्दनीं भुलला पाहीं ॥५॥

३६८८. दामाजीचा भाव पाहुनी श्रीहरी । अनामिक निर्धारीं स्वयें जाला १ घेऊनिया द्रव्य निघाला तो हरी । जोहार जोहार करी बादशाहातें २ द्रव्य देऊनियां रसीद घेतली । भक्ताची माउली विठाबाई ॥३॥ एकाजनार्दनीं भक्ताचियासाठीं । धावे पाठोपाठीं भक्ताचिया ४

भाग पांचवा.

रूपकें.

जोशी.

३६८९. मी परात्पर पर जोशी । होरा सांगेन संत सभेसी । माझें वचन मानाल मानसीं । तरी दृढ निश्चयेंसी परिसावें नाना ॥१॥ ऐका ऐका राजेश्री । प्रजा मोकदम कारभारी । शेटे महाजन चौधरी । बरवी नगरी बसविली नाना ॥२॥ राहाटकाटाचे दिवस आले । जागे सांडोनी फेरे केले । मागें कष्ट बहुत भोगिले । शेवटीं फळ आलें नरदेहासी नाना ॥३॥ या पांढरींत मागें बहुत आले । जोशी भविष्य सांगों गेले । त्यांचें तुह्मीं नाहीं ऐकिलें । दगे झाले थोर थोर नाना ॥४॥ काळाचे फेरे होऊन गेले । थोर नगराचे संहार झाले । साच मान माझ्या बोलें । जोडी करा आत्मयुक्ति नाना ॥५॥ घेडा मांगाच्या मान्यता झाल्या । उत्तम योनि भिकेस लागल्या । तें ऐका मज जोशाच्या बोला । उत्तम ते पडले अधम घरीं नाना ६ नांव काय पाटिलबुवाचें । पुढील भविष्य सांगेन साचें । वचन ऐक मज जोशाचें । तेणें तुझें समाधान होईल नाना ॥७॥ एका बायकोची संगत घडली । तेणें तुझी महिमा बुडाली । जुनी भाकर सरोनि गेली । गांठ पडली दरिद्राची नाना ॥८॥ तिचा संग टाकीं दादा । बरवा चालेल तुझा धंदा । साच मानी माझ्या शब्दा । सदा सर्वदा सुखी होसी नाना ॥९॥ नांव काय आवाजीचें । कल्याण होईल बयाचें । पुढील भविष्य सांगेन साचें । तरी तुझें तेणें समाधान होईल बये ॥१०॥ बया आणिक एक सांगतों मात । टाक कुबुद्धि पाहूं दे हात । फार बरेपणा दोघांत । स्त्री पुरुषांत बहू गोडी बये ॥११॥ विघ्न दिसतें वरले आळीं ।

नाहं पाहती थोर थोर बळी । पूर्वपुण्यें जाहली होळी । फेरे पाळी चुकेना गे बये ॥१२॥ दहा लेंकुरें जाहली आई । परि तूं एकाचें सुख देखिलें नाहीं । आतां येथून पुढें पाहीं । सुख होईल तें ऐक बये ॥१३॥ एका लेंकीची सासुरवाडी । अपार सुख देखशील पुढी । माझें वचन नको मानूं लबाडी । सत्य तुजपुढें बोलतों बये ॥१४॥ कुबुद्धीची कांचोळी । लेऊं नको काळी चोळी । दुष्टगत झाली सगळी । ऐक नाम तुझें बये ॥१५॥ विकल्प उडदांचा मेळावा । द्वैत तांब्याचा पाऊड द्यावा । संदेह तेलाचा घट भरावा । ओवाळून द्यावा मज जोशाकारणें बये ॥१६॥ विषम बुद्धीचें नाणें । ओंवाळून द्यावें मज जोशाकारणें । आपुलें निःशेष बरें करणें । तरी दान करीं वेगेंसीं बये ॥१७॥ साच मानी माझ्या बोला । येथूनियां तुझा शनैश्वर गेला । जन्मगुरूचा पालट जाला । संग घडला साधुसंतांचा बये ॥१८॥ पूर्ण जोशी जनार्दन । सूर्यवंशी रघुनंदन । तयासी अनन्य जातां शरण । वंश उद्धरण तयाचा बये १९

३६९०. संचित बरवें लिहिलें । भाग्यवंता भाग्य चांगलें । कन्यापुत्र पोट पिकलें । वेल मांडवा जाईल १ फार दैव दुणावेल । पोटभर दोंद सुटेल । गाईम्हशीनें वाडे भरतील । उत्कृष्ट दुभतें होईल ॥२॥ आहे सदैव तुमचा वाडा । रोग जाईल तुमची पीडा । सज्य जोड्या बसावया घोडा । विघ्न जातील देशोधडा ॥३॥ यांत भुलूं नका जाईल नेट । रामनाम भजे झटपट । आहार निद्रा काम लटपट । लोभाची भारी खटपट ॥४॥ मायेचा बाजारहाट । पुढें अवघड घांट नीट । दुरून आलों मी या पेंठ । सांगतों तुम्हांला नीट । चित्त देऊनि ऐका खुणा गा ॥५॥ आया बाया सांगतों नाणी । तुम्हीं अवधिया धरा ध्यानीं । उठतां बैसतां शयनीं । कांडितां दळण कांडीना ॥६॥ मातापिता बंधु बहिणी । बाळ भ्रतार सुखाची मांडणी । अंतकाळीं येईना कोणी । एकलें जावें स्वर्गाशीं ॥७॥ कोणी संत येतील घरा । त्यांचा आदरमान करा । अतीत अभ्यागत येती द्वारा । त्याला कांहीं तरी दान करा । हृदयीं आठवा पंढरिनाथा ॥८॥ लगबगा जलदीला मोल । देहगांवचा

होरा जाईल । हे डोळे गांवीं दिवस मावळेल । कानपूरचें कवाडें लागतील ॥९॥ तोंडापुर ओस पडेल । दांतवाडीचा मार्ग मोडेल । नाक गांवीं गळती लागेल । सुरतीचा डौल बिघडेल ॥१०॥ मग सरेल अवघी हवा । कांहीं विचार आपल्या जिवा । कांहीं घडली नाहीं सेवा । शुद्ध हरपेल गाळ वेडगांवा । बैसली जागा उठवेना ॥११॥ जेणें आंधळे भोळे अज्ञान । यांना गुरुसंत तो ज्ञान । दिला मंत्र तो घर बुडवून । आपुल्या स्वहिताकारणें । साठ सहस्र ऋषीजन दुर्वास श्रेष्ठ भोजन ॥१२॥ ह्या कंसाचे घरीं सहा महिने अवद भारी । मिष्टान्न नानापरी अंतीं गेले यमपुरीं । सेवकिला दुर्योधना ॥१३॥ महा संकटें आलीं थोर । यमपुरींची ऐका खबर । ऐंशीं हजार कोस चौफेर । तेथें नरककुंड अधीर । भारी दुःखाचे डोंगर । समर्थ राजा इंद्र गरीबाचा पाड काय बरें ॥१४॥ तळमळ व्यथा भोगिती । ऐकावयाची गती । वडील करुणा भाकिती । वैश्य कल्याण चिंतिती । दया नाहीं उपाय चालेना गा ॥१५॥ सांगतों अनुसंधान । हित होईल तुमचें कारण । संतांचे संगतीनें पंगती पवित्र पावन ॥१६॥ द्वारीं तुळसीवृंदावनें । एकादशी व्रत नेमानें । हरिदासाचे संगतीनें । हरिकथा पुराण श्रवणा ॥१७॥ कोटी कुळया होतील पावन । वैकुंठीं त्याचें पेण । एकाजनार्दन सांगतों प्रसन्न । नाम श्रेष्ठ पतीत पावन गा ॥१८॥

३६९१. माझा शकुन ऐका भाई । चार वेद देती ग्वाही । सहा शास्त्रें वदती पाहीं । तेंचि धरुनी रहा ॥१॥ सावध नाना साव-ध नाना । समज कांहीं तरी धरी मना ॥ध्रु०॥ नका जाऊं आड वाटे । तेथें लागती चपेटे । दांत विचकुनी पडसी नेटें । उगेच पहा ॥२॥ गेले सरले मागील फेरे । आतां दिवस आले बरे । विघ्न नाहींसें जालें सारें । सावध रहा ॥३॥ एकाजनार्दनींचा जोशी । होरा सांगतों संतांसीं । ऐकतां जातील मोक्षपदासी । नायकतां पडतील चौऱ्यांयशीं । हेंचि पहा ॥४॥

३६९२. येथूनि पुढें बरें होईल । भक्तिसुखें दोंद वाढेल । फेरा चौऱ्यांयशींचा चुकेल । धनमोकासी ॥१॥ मी आलों रायाचा

जोशी । होरा ऐका दादानों ॥ध्रु०॥ मनाजी पाटील देहगांवचा । विश्वास धरूं नका त्याचा । हा घात करील नेमाचा । पाडील फशीं २ वासना बायको शेजारीण । झगडा घाली मोठी दारुण । तिच्या पायीं नागवण । घर बुडविसी ३ एकाजनार्दन कंगाल जोशी । होरा सांगतों लोकांसी । जा शरण सद्गुरूसी । फेरा चुकवा चौऱ्यांयशीं ४

३६९३. आह्मी अलक्षपुरचे जोशी । शकुन सांगूं निश्चयेसीं । तेणें चुकती चौऱ्यांयशीं । मी निर्गुणपुरींचा जोशी ॥१॥ होरा ऐका दादानों । होरा ऐका दादानों ॥ध्रु०॥ नका जाऊं मना मागें । थोर थोरा जाहले दगे । मी बोलत नाहीं वाउगें । सावध रहा दादानों ॥२॥ वासना वाईट ही बा थोर । भुलविले लहान थोर । फिरती चौऱ्यांयशीं लक्ष घरें । पडाल फशीं दादानों ॥३॥ एकाजनार्दनीं जोशी । सांगेन शकुन सर्वत्रांसी । रामनाम वाचेसी । तेणें तरती विश्वासी दादानों ॥४॥

बाळसंतोष.

३६९४. अलक्ष लक्ष पाहवेना । तें कोणाचे ध्यानीं बैसेना । योगी ध्याती जया ध्याना । तें आणी पां रे आपुल्या मना ॥१॥ बाबा बाळसंतोष । बाळसंतोष ॥ध्रु०॥ अनुहात शब्द निराळा । सोहं सोहं त्याची कळा । तें नये ध्यान मना सकळा । ऐशी अगम्य त्याची कळा ॥२॥ जुनी टाका देहाची अंगीं । भाव धरा भक्ति-संगीं । विरेल देहपण अंगींचें अंगीं । मिथ्या प्रपंच जाईल भंगीं ॥३॥ एकाजनार्दनीं मागे दान । पूर्ण परिपूर्ण कळली खूण । सबाह्य कोंदला जनार्दन । देहींच विदेही जाहला पूर्ण ॥४॥

३६९५. आह्मी परात्पर देशी । कोणी नोळखती आह्मांसी । टाकून आलों संतांपाशीं ॥१॥ बाबा बाळ संतोष ॥ध्रु०॥ जीर्ण स्वरूपाचा शेला । विषय भोगितां विटला । तो मज द्यावा दाते वहिला. ॥२॥ ऐक्यत्वाचें बिरडें जोडी । त्रिगुणाची कसणी फेडी । जुनी कांचोळी रोकडी ॥३॥ पूर्णत्वाची पुरणपोळी । स्नेहावरील तेलवरी । प्रबोध लाडु तयावरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं मागतां दान । जिताचि जाणे जीवपण । शेखीं दिलें शिवपण ॥५॥

३६९६. चौदेहांची घेऊनी दीक्षा । आम्ही मागूं कोरान्न भिक्षा । अलक्ष्य अनुलक्षा । प्रत्यक्ष जनार्दन आज्ञा साक्षा ॥१॥ बाबा बाळ संतोष ॥ध्रु०॥ देहीं असून होऊं विदेही । कामक्रोध बांधूं पायीं । आशा मनीशा करूं दिशा दाही । मदमत्सर उडवूं भाई ॥२॥ प्रपंचाची लावूनी राख । तोडूं जन्ममरणाचा पांग । एकाजनार्दनीं अनुराग । अक्षय संग संतांचा ॥३॥

३६९७. चिन्मय चिद्रूप अक्षय डोळां । दिसे रूपेंरूप आगळा । आगमां निगमां न कळे कळा । तोचि लक्षा लक्ष लक्षु निराळा ॥१॥ बाबा बाळसंतोष । बाळसंतोष बाबा बाळसंतोष ॥ध्रु०॥ दृश्य अदृश्य आटलें । द्वैताद्वैत तें फिटलें । ज्ञेय ज्ञाता ज्ञानें भेटले । सद्गुरुचरण लक्ष लक्षिलें ॥२॥ दया क्षमा शांति विरक्ति । मावळली व्यक्ताव्यक्ती । उडोनि गेली सकळ भ्रांती । जाहली संसाराची शांति ॥३॥ दान दिधल्या नुरेचि कर्म । निवारला भवभ्रम । जाहलों निःसंग निष्काम । एकाजनार्दनीं विश्राम ॥४॥

३६९८. अद्वैत द्वैतातीत लक्ष । जीव शिव तेथें साक्ष । तें आम्हां दिसे प्रत्यक्ष । गेलें ध्येय ध्यान लक्ष ॥१॥ बाबा बाळसंतोष बाळसंतोष ॥ध्रु०॥ सोहं कोहं विरला नाद । गेला भेद तुटला छंद । अंगोअंगीं वेधला वेध । तेणें जाहलों बोधाबोध ॥२॥ नुरेचि कर्माची वासना । नाठवे द्वैताची भावना । छंदेंछंद सद्गुरु चरणा । कायावाचा शरण जाणा ॥३॥ ध्यानें ध्यान अखंड जाहलें । भुक्ति मुक्तीचे फेरे खुंटले । एकाजनार्दनीं ऐसें केलें । जन्ममरणाचें बीज माजलें ॥४॥

३६९९. आह्मी परात्पर देशी । कोणी नोळखती आह्मांसी । ठाकुनी आलों संतांपाशीं । वेगीं देई निजसेवेसी ॥१॥ गवरी बाळसंतोष ॥ध्रु०॥ दाहातांचें द्वैत दान । नेघे कोरडें कोरान्न । नमगे नमगे हें साधन । अविट न विटे तें देईं परमान्न ॥२॥ क्षीरसागरींची क्षीर घारी । विवेक गुळाची गुळवरी । पूर्ण परिपूर्ण देईं पुरी । प्रबोध लाडू तयावरी ॥३॥ जीर्ण स्वरूपाचा शेला । कृपेनें दे कां गा मजला । शुद्ध सत्त्वें निर्वाळला । निजबोधें उपा-

र्जिला ॥४॥ नवखंडें खंडिली । जीवशिवेंविण सिविलीं । दे वो भक्तीची काचोळी । अंगीं जीर्णत्वें बाणली ॥५॥ मोह ममतेचें बिरडें फोडीं । शुद्ध सत्त्वाची गांठ सोडीं । त्रिगुणाची कसणी तोडीं । जुनी काचोळी देईं रोकडी ६ पंचतत्त्वाचें अंगुलें । विषय भोगितां विटलें । वासना कसा जें तुटलें । तें मज देईं कां वाहिलें ॥७॥ प्रपंच भोग गेले भंगी । तेचि दे गा अंगींचें अंगीं । यालागीं नाचतसे रंगीं । रंगीं रंगलों श्रीरंगीं ॥८॥ नाहीं नाहीं कीं ह्मणसी येथें । आहे परिपूर्ण भरलें जळतें । मी वो ज्ञानार्थी क्षुधितें । अर्थे करि कां समर्थे ॥९॥ ज्ञान देतां धन न सरे । जो घे त्याचें दरिद्र विरे । मागत मागणें वोसरें । ऐसें धन दे का हो निर्धारें ॥१०॥ एकाजनार्दनीं मागत दान । थीतें नेलें जीवपण । शेखीं नेदीच शिवपण । केलें निज सुखसंपन्न ॥११॥ चिदानंदाचा निजस्वादु । नंदानंदाचा अनुवादु । निजनिजाचा उंद्बोधु । एकाजनार्दनीं प्रबोधु ॥१२॥

३७००. आह्मी परात्पर भिकारी । वेगें आलों संतांद्वारीं । द्या मज भक्तीची भाकरी । म्हणोनी नाचतों नामगजरीं ॥१॥ बाबा बाळसंतोष ॥ध्रु०॥ युगें अठ्ठाविसांचा जोगी । विभूति चर्चित सर्वांगीं । गळां अनुपम्य शैली शिंगी । वाजवी सोहं शब्द जगीं ॥२॥ त्राहे त्राहे त्राहे त्राही । हे तो नमगें मी कांहीं । एकाजनार्दनाचे पायीं । कायावाचा मन राही ॥३॥

३७०१. अलक्ष लक्ष मी भिकारी । म्हणोनी आलों सद्गुरुद्वारीं । भिक्षा मागतों नानापरी । कोण्ही वाचे स्मरा मुरारी ॥१॥ बाबा बाळसंतोष । बाळसंतोष ॥धृ॥ चार युगें करुनी फेरी । हिंडों सद्गुरूचे द्वारीं । भिक्षा मागों अलक्षपुरीं । तेणें तुटेल चौऱ्यांयशींची फेरी ॥२॥ शरण एका जनार्दन । तुटलें देहाचें बंधन । कर्माकर्माचें जाहलें खंडन । गेलें विलया जीवपण ॥३॥

वासुदेव.

३७०२. धन्य जगीं तोचि एक हरिरंगीं नाचे । रामकृष्ण वासुदेव सदा स्मरे वाचे ॥१॥ सुखदुःखसमान सकळ जीवांचा कृपाळ । ज्ञानाचा उद्बोध भक्तिप्रेमाचा कल्लोल ॥२॥ विषयीं विरक्त जया

नाहीं आपपर । संतुष्ट सर्वदा स्वयें व्यापक निर्धार ॥३॥ जाणीव शहाणीव वोझें सांडोनियां दुरी । आपण वस्तीकर वर्ततसे संसारीं ॥४॥ एकाजनार्दनीं नित्य हरीचें कीर्तन । आसनीं शयनीं सदा हरीचें चिंतन ॥५॥

३७०३. जया परमार्थी चाड । तेणें सांडावें लिगाड । धरुनी भजनासी चाड । नित्य नेम आदरें ॥१॥ सांडीमांडी परती टाकीं । वासुदेव नाम घोकीं । मोक्ष येईल सुखीं । नाम स्मरतां आदरें ॥२॥ रामकृष्ण वासुदेवा । धरीं ह्याचि दृढभावा । आणिकाचा हेवा । दुरी करीं आदरें ॥३॥ घालीं संतांसी आसनें । पूजा करीं कायावाचामनें । एकाजनार्दनीं जाणे । इच्छिलें तें पुरवी ॥४॥

३७०४. सुखें सेऊं ब्रह्मानंदा । गाऊं रामनाम सदा । नोहे मग बाधा । काळ दूत यमाची ॥१॥ करूं वासुदेव स्मरण । तेणें तुटेरे बंधन । खंडेल कर्माचें वदन । वासुदेव जपतांची ॥२॥ तीर्थयात्रे सुखें जाऊं । वाचे विठ्ठलनाम घेऊं । संतांसंगें सेऊं । वासुदेव धणीवरी ॥३॥ लोभ ममता दवडूं आशा । उदर व्यथेचा वोळसा । न करूं आणिक सायासा । वासुदेवावांचुनी ॥४॥ मुख्य वर्माचें हें वर्म । येणें साधे सकळ धर्म । एकाजनार्दनीं नाम । वासुदेव आवडी ॥५॥

३७०५. वासुदेव स्मरणें तुटती जन्ममरण व्याधी । अहं सोहं कोहं मूळ ह्या सांडी उपाधी ॥१॥ रामकृष्ण वासुदेव गोपाळ वाचे आठवा । जन्मजरा तुटे वाचे आठवितां सांठवा ॥२॥ चिपळ्या टाळ घुळघुळा शब्द नादें । तेणें ब्रह्मानंद हृदयीं आठवण नांदे ॥३॥ एकाजनार्दनीं वासुदेव चिंतितां । यम काळ दूत पळती नाम ऐकतां ४

३७०६. विषय सेवितां गा जन्ममरणाचा बाधु । विवेक गुरुवाक्य छेदी छेदी भवबंधु ॥१॥ रामकृष्ण वासुदेव हरि ब्रह्मानंदें गळती गा । रामकृष्ण वासुदेव हरि देहीं विदेही जाला गा २ गुरुवाक्य भावबळें निजबोधें पैं बुद्धी । तेणें बोधें पाहतां गा अखंड ते समाधि ॥३॥ जनीं वनीं निरंजनीं वासुदेव समान । एकाजनार्दनीं चित्त चैतन्य घन ॥४॥

३७०७. वासुदेवस्मरण पापहरणाचें मूळ । तीर्थाचें माहेर

ब्रह्म व्यापक निश्चळ। अघनाशी मुखीं स्मरतां वाचा जाली निर्मळ। त्रिविधताप शोषुनी रूपीं स्वरूपीं सुमंगळ ॥१॥ ॐनमो भगवते रामकृष्ण वासुदेवा ॥ध्रु०॥ जप तप अनुष्ठान व्यर्थ कासया करणें। तीर्थ व्रत यम नेम नलगे दैवता धरणें। आसनमुद्रा ज्ञान ध्यान नलगे वाराणसीं मरणें। केशव माधव अच्युत वदतां होय पातक हरणें ॥२॥ शरीर शोषण प्राण निरोधन मनोजय हटयोग। गुदपीडन कुंडलिनी कलिमलदल भंग। ऊर्ध्ववायूचा श्वेतु तोडोनी करि वो चनभंग। ब्रह्मरंध्रीं मिसळे परी मुमुक्षु दंग ॥३॥ मनोजय वासना तोडोनी केली बीमोडी। मनपुर नगर पहातां दुर्गति मोडी। कामक्रोध मद मत्सर अहंकार झोडी। अखंड परमानंद सेउनी उभवी गुढी ॥४॥ भेदभाव तोडोनियां घेतला प्रेमाचा गरळा। शुद्ध नाम श्रीहरीचें निजमुखीं लागला चाळा। हरिस्मरणाचेनी बळें अंकित केलें कळिकाळां। एकाजनार्दनीं अखंड सुख सोहळा ॥५॥

३७०८. **मी वासुदेव नामें फोडितों नित्य टाहो।** देखिले पाय आतां मागतों दान द्याहो। सांवळें रूप माझ्या मानसीं नित्य राहो। पावन संतवृंदें सादरें दृष्टी पहा हो ॥१॥ रामकृष्ण वासुदेवा। हरिरामकृष्ण वासुदेवा ॥ध्रु०॥ सांडोनी सर्व चिंता संतपदीं लक्ष लागो। मुक्त मी सर्वसंगीं सर्वदा वृत्ति जागो। भाविक प्रेमळांच्या संगतीं चित्त लागो ॥२॥ अद्वैतेंची चालो अक्षयीं भक्तियोग। स्वप्नींही मानसातें नातळो द्वैत संग। अद्वयानंद वेधें नावडो अन्य भोग। अक्रियत्वची वाहो सक्रियारूप बोध ॥३॥ पहातां विश्वमातें निजरूप दाखवी। सत्कथा श्रवण कर्णीं पीयूष चाखवी। रसने नाममंत्र सर्वदा प्रेम देई। तोषला देवराणा ह्मणे बा रे घेई ॥४॥ हें दान पावलें सद्गुरु शांतिलिंगा। हें दान पावलें आत्मया पांडुरंगा। हें दान पावलें व्यापका अंतरंगा।हें दान पावलें एकाजनार्दनीं दोष जाती भंगा५

३७०९. **कर जोडूनि विनवितो तुम्हा।** तुह्मी वासुदेव वासुदेव म्हणा। नको गुंतूं विषयकामा। तुम्ही आठवा मधुसूदना ॥१॥ नरदेह दुर्लभ जाणा। शत वर्षांची गणना। त्यामध्यें दुःख यातना। तुह्मी आठवा मधुसूदना ॥२॥ नलगे तीर्थांचें भ्रमण। नलगे

दंडण मुंडण । नलगे पंचाग्नी साधन । तुझी आठवा मधुसूदना ॥३॥ हेंचि माझी विनवणी । जोडितों कर दोन्ही । शरण एका जनार्दनीं । तुझी वासुदेव म्हणा अनुदिनी ॥४॥

आंधळा.

३७१०. मार्ग बहु असती परी तयांची न कळे गती । ह्मणोनि पडियलों माया मोहभ्रांती । तेणें मी जाहलों अंध कोण धरील चित्तीं । मारितों हांका मोठ्यानें अहो उदार श्रीगुरुमूर्ति ॥१॥ धांव धांव श्रीगुरुराया काढीं देऊनि हात । बुडतसे भवनदीमाजी न कळे अंत । शिण बहु मज जाहला श्रमलों पाहत पाहत । यांतुनी सोडीं वेगीं तुह्मा श्रीगुरु समर्थ ॥२॥ वाटे आडवाट दरी दरकुटे यांमाजी गुंतलें । कन्या पुत्र स्त्रीधन हें वर पडिलें जाळें । कवण उगवील कवणा शरण जाऊं तें न कळे । करितों चिंता हृदयीं तंव श्रीगुरु भेटले ॥३॥ मार्ग हा दाविला जेथें नाहीं गोंवागुंती । श्रीगुरु प्रसन्न जाहले निवारली अवघी भ्रांती । एका शरण जनार्दनीं जाहली संतोषवृत्ती । अंधपण फिटलें निवारली पुनरावृत्ती ॥४॥

३७११. आधीं देखत होतों सकळ । मग ही दृष्टि गेली आलें पडळ । चालतां मार्ग न दिसे केवळ । आतां मज करा कृपा मी दिन तुह्मी दयाळ ॥१॥ दाते हो दान करा तुम्ही संत उदार । चालतां मार्ग दाखवा मज निर्धार । गुंतलों लोभ आशा कांही न कळे विचार । दृष्टी तें फिरवूनि द्या मुखीं नामाचा उच्चार ॥२॥ त्रैलोक्यांत तुमची थोरी पुराणें वर्णिती साचार । वेदही तुह्मां गाती तयां न कळे निर्धार । कीर्ति गाती सनकादिक तो दाखवा श्रीधर । म्हणोनि धरिला मार्ग नका करूं अव्हेर ॥३॥ अंधपण सर्व गेलें श्रीगुरूचा आधार । तेणें पंथें चालतांना फिटला मायामोह अंधार । एकाजनार्दनीं देखिला परेपरता पर । श्रीगुरु जनार्दन कृपेनें दाविलें निजघर ॥४॥

३७१२. पंढरपुर पाटणीं गा महाराज सार्वभौम । पांडुरंग दिनबंधु जयाचें तें नाम ॥१॥ अंधळ्या जीवींचें तो जाणतो धर्म । ह्मणोनि आलों गा देईं माझें मज वर्म ॥ध्रु०॥ असोनि हात पाय

डोळे जाहलों मी अंधळा । मुखीं नाम तुझें लागला वाचेसी चाळा ॥२॥ देऊनि दान मातें नाम सांगे ये काळीं ।। विठोबाचें दान आलें ऐसी देईन आरोळी ॥३॥ दान पावलें संतसंगें भक्तीचें । एकाजनार्दनीं अखंड नाम वाचे ॥४॥

पांगुळ.

३७१३. **मी माझे कल्पनेनें जाहलोंसे पांगूळ** । चालतां न चलवेचि कोठें न मिळे स्थळ । हिंडलों दिशा दाही श्रम जाहला केवळ । कवण ही भ्रांती वारी कैं भेटेल गुरुदयाळ ॥१॥ धर्म जागो गुरुमहिमा देहीं दाविला देव । निवारुनी भवर जाळें अवघा निरसला भेव ॥ध्रु०॥ कर्म त्या अकर्माच्या लागती वाटे ठेंसा । संपत्ती विपत्तीचा मानिला भरंवसा । कन्या पुत्र आप्त जन हा तो सहज वोळसा । या भ्रमडोहीं बुडालों धांवे गुरुराया सर्वेशा ॥२॥ येउनि गुरुनाथें माथां ठेविला करु । अज्ञानतिमिर गेलें शुद्ध मार्ग साचारु । गर्जत चालियेलों फिटला अज्ञान अंधारु । एकाजनार्दनीं माझा श्रीगुरु उदारु ॥३॥

३७१४. **मृत्युलोकीं एक नगर त्यांचें नांव पंढरपुर** । तेथील मोकाशी उभा असे विटेवर । पुंडलिक भक्तराज शोभे चंद्रभागा तीर । बोलती साधुसंत जिवा वाटे हुरहूर ॥१॥ तुम्ही संत मायबाप येवढा उपकार करा । न्या मज तेथवरी दाखवा दिनांचा सोयरा ॥ध्रु०॥ मज नाहीं हातपाय डोळां पडली झांपड । कर्ण बधिर झाले वाचा बोले बोबड । नाक मुख गळूं लागलें लाळ आणि शेंबूड । श्वानापरी गती जाली अवघे करिती हाडहाड ॥२॥ साधुसंत मायबाप जे का दयेचे सागर । भावाचें मुख्य स्थान भक्तिचें माहेर । तिहीं केलें कृपादान मस्तकीं ठेविला कर । मायामोह निरसलीं शुद्ध जालें कलेवर ॥३॥ भाव दिला मजसांगातें मार्ग दाविला नीट । भ्रांति हे समूळ गेली दिसूं लागली वाट । नाचत प्रेमछंदें चालूं लागलों सपाट । एकाजनार्दनीं पावलों पंढरी पेठ ४

३७१५. **सहज पुरपाटणीं गा एक जनार्दन दाता** । पांगुळां पाय देतो विश्रांति समस्तां ॥१॥ यालागीं नाम त्याचें दुःख निरसी

मनाचें । पांगुळा जीवींचें तोचि चालवी साचें ॥२॥ जीवें जिता मी पांगुळ दिधला निजबोध ढवळा । त्यावरि बैसोनि क्रीडे सर्वत्र स्वलीळा ॥३॥ एकाएकु परम दीन अंध पंगु अज्ञान । जनार्दनें कृपा करून करवीं निजसत्ता चलन ॥४॥

आंधळा पांगळा.

३७१६. अंध पंगु दृढ जाहलों बांधलों संसारीं । मायामोह भरली नदीमाजी दुस्तर मगरी । यांतून कोण सोडवील नानापरींचें दुःख भारी । दैवयोगें भेटला तो जनार्दन गुरु सत्वरी ॥१॥ धर्म जागो जनार्दनाचा तेणें निवारिला फेरा । चुकाविल्या चौऱ्यांयशींच्या तयानें वेरझारा । मोक्षप्राप्ती वाट जाहली दाविला सोयरा । जन्ममरणदुःख गेलें जाहलों सैराट मोकळा ॥२॥ घातिलें अंजन डोळां दिसों लागली वाट । मोकळा मार्ग जाहला चालिलों सैराट । श्रीगुरुजनार्दन मुखीं नामाचा बोभाट । एकाजनार्दनीं पावलों मूळची पेंठ ॥३॥

३७१७. असोनियां दृष्टी जाहलों मी आंधळा । आपंगिलें जिहीं जाहलों त्या वेगळा । मायबाप माझे म्हणती मज माझ्या बाळा । शेवटीं मोकलिती देती हातीं काळा ॥१॥ संत तुह्मी बापमाय माझी राखा कांहीं दया । लागतों मी वारंवार तुमचीया पायां ॥ध्रु०॥ इंद्रियें माझीं न चलती क्षणभरी । गुतलों मायामोहें या संसाराचे फेरीं । अंथरूण घातलें तें इंगळाचे शेजेवरी । कैशी येईल निद्रा कोण सोडवील निर्धारीं ॥२॥ मायबाप तुह्मी संत उपकार करा । जगीं जो नांदतो जनीं एवढा जनार्दन तो खरा । तयाचिया चरणावरी मस्तक निर्धारा । एकाजनार्दनीं करी विनंति अवधारा ३

३७१८. ॐकार निज वृक्ष त्यावरी वेंघलों प्रत्यक्ष । दान मागों रामकृष्ण जनार्दना प्रत्यक्ष ॥१॥ जालों मी अंध पंगु । माझा कोणी न धरिती संगु ॥ध्रु०॥ चालतां वाट मार्गीं मज कांहीं दिसेना । उच्चारिती नाम संतमार्गें चालिलों जाणा ॥२॥ पाहुनी पंढरी पेंठ अंधपणा फिटलों । एकाजनार्दनीं संतपायीं लीन झालों ॥३॥

३७१९. दाते बहुत असती परि न देती साचार । मागत्याची

आशा बहु तेणें न घडे विचार । सम देणें सम घेणें हा नाहीं प्रकार । लाजिरवाणें जिणें दोघांचे धर्म अवघा असार ॥१॥ तैसा नोहे दाता माझा जनार्दन उदार । तुष्टला माझ्या देहीं दिधलें अक्षय अपार । न सरेचि कल्पांतीं माप लागलें निर्धार । मागतेपण हारपलें दैन्य गेलें साचार ॥२॥ देउनी अक्षय दान पदा बैसविलें अढळ । माया-मोह तृष्णा हाचि चुकविला कोल्हाळ । एकाजनार्दनीं एकपणें निर्मळ । शरण एका जनार्दना कायावाचा अढळ ॥३॥

बहिरा.

३७२०. बहिरा झालों या या जगीं ॥ध्रु०॥ नाहीं ऐकिलें हरि-कीर्तन । नाहीं केलें पुराण श्रवण । नाहीं वेदशास्त्र पठण । गर्भीं बधिरा झालों त्यागून ॥१॥ नाहीं संतकीर्ति श्रवणीं आली । नाहीं साधूसेवा घडियेली । पितृवचनासी पाठ दिधली । तीर्थें व्रतें असोनि त्यागिलीं ॥२॥ माता माउली पाचारितां । शब्द नाहीं दिला मागुता । बहिरा झालों नरदेहीं येतां । एकाजनार्दनीं स्मरेन आतां ॥३॥

मुका.

३७२१. मुका झालों वाचा गेली ॥ध्रु०॥ होतों पंडित महा-ज्ञानी । दशग्रंथ षड्शास्त्र पुराणीं । चारी वेद मुखोद्गत वाणी । गर्वामध्यें झाली सर्व हानी ॥१॥ जिव्हा लांचावली भोजना । दुग्ध घृत शर्करा पक्वान्ना । निंदिलें उपान्ना । तेणें पावलों मुख-बंधना ॥२॥ साधूसंतांची निंदा केली । हरिभक्तांची स्तुति नाहीं केली । तेणें वाचा पंगू झाली । एकाजनार्दनीं कृपा लाधली ॥३॥

पिसा.

३७२२. मायराणी प्रकाशितां दिवा । याचिया जीवा लागलासे ॥१॥ एका पिसाळला एका पिसाळला । माय राणीचा अभिलाष गेला ॥२॥ नांवरूप नाहीं याचें पिसेपणीं । धांवोनि संतांचें पितो पायवणी ॥३॥ पिसें जालें सांगू मी काये । झोंबोनी संतांचें उच्छिष्ट खाये ॥४॥ उफराटे झाले याचे डोळे । एकाजनार्दनीं देखे तें न कळे ॥५॥

३७२३. राम राम ह्मणोनी सदा रडे । जें जें देखे त्याच्या पायां पडे ॥१॥ देव देखत पिसें पाही । आपुलें पारखें नोळखे कांहीं ॥२॥ बोलामाजी घाली मौनाची मिठी । शून्याही वरील सांगतो गोष्टी ॥३॥ आपुलिया माथां आपण मारी । याच्या पिसेपणा कोण आवरी ॥४॥ एकाजनार्दनीं पिसा जाला खरा । आपुल्या आपण नाशी शरीरा ॥५॥

खेळिया.

३७२४. देव छिनालका छिनालका । खेळ खेळाडी बांका ॥१॥ छंद बडा सुरवर को बाटा । जाके झरुकेमें बैठा । बडा धरम का दाता । नहिं जातपात कुचनाता ॥२॥ एकनाथ का वाली । उसे कोन देवे गाली ॥३॥

३७२५. जनीं वनीं एका जनार्दन दाता । त्यासी नमन करूं आतां रे । मन उन्मन जयासी पाहतां । त्याच्या चरणावरि माथा रे ॥१॥ टाळमृदंग मेळवूनि मेळा । गुरुवचनीं खेळ खेळा रे ॥धृ०॥ भक्ति वैराग्य कुंडलें श्रवणीं । ज्ञानांकुश मुगुटमणी रे । सप्रेम उटी आंगीं चंदनाची । सत्त्वाची कास निर्वाणीं रे ॥२॥ अष्टभावें खेळिये खेळताती ठायीं । घागऱ्या वाजती पायीं रे । दया क्षमा दोन्ही चवऱ्या ढाळती । शांति सत्रावी छाई रे ॥३॥ वाद निमाला शब्द खुंटला । त्रिभुवनीं आनंद झाला रे । एकाजनार्दनीं आला । एकपण विसरला रे ॥४॥

शकुन.

३७२६. कैकाय कैकाय तुज सांगते शकुन । येणें मार्गें गेले नाहीं आले परतून । आरता येई तुज सांगतें शकुन । वरल्या देशींची वस्तु एक निधान ॥१॥ हिंडत कैकाय तिचा घरीं भ्रतारु । सांवळा डोळस माथां दुडियांचा भारु । एकुतें एक तिचे कडीये लेंकरूं । भुरळ घालुनी भुलाविले नारी आणि नरु ॥२॥ भूरभंगी धूर धुमाळी गेलीं चारी युगें । आतां येईल तुज एक निजखूण सांगे । चौऱ्यांयशीं सिद्ध गेले येणें मार्गें । नारद तुंबर ऋषी तेही गेले भंगे ॥३॥ ब्रह्माविष्णु रुद्र तेही काळें ग्रासिले । सीतापति पुरंदर चंद्र

मावळले । सव्वा लक्ष घडामोड मायासूत्र खेळे । परिसा पहातां पिंड ब्रह्मांड आगळें ॥४॥ बोलती कैकाय भूर होईल गा दादा । लटिकाचि माया मोह लावियेला धंदा । लक्षामध्यें जाणे भेद विरळा एखादा । या लागीं चिंतीं दिननिशीं परमानंदा ॥५॥ बोले कैकाय दादा उद्यां होईल भूर । डोळिया पातें लवे ऐसा संसार । मुकियानें गूळ खादला न सांगवे विचार । एकाजनार्दनीं तुह्मी भजा हरिहर ६

३७२७. जें निर्गुण निराकार तेथें माझा वास । कांहीं सांगावयास आलें तुम्हांस । माझा शकुन ऐकती ब्रह्माविष्णु महेश । ऐशी एक खूण सांगितली त्यांस ॥१॥ कैकाय कैकाय निर्गुणपुरींचा ठाव । सांगावया शकुन आलें ऐक्यभाव । ऐका माझा शकुन पुन्हां जन्मा न यावें । चाड जया असेल तेणें चित्त द्यावें ॥२॥ शकुनाची खूण बाणे प्रल्हादा । त्याच्या पितीयानें केली बहु आपदा । मज तें न पाहवे मी धांवलें दादा । धरुनी हिरण्यकश्यपूसी केलासे चेंदा ३ शकून सांगितला म्यां लंकाभुवनीं । परि तो नायके उन्मत्त बोले वाणी । धरुनी म्यां केला चेंदा रणांगणीं । स्थापियेला बिभीषण राज्यभुवनीं ॥४॥ बैसोनी अर्जुन रथीं सांगितली खूण । कौरव आणि पांडवांचें माजलें रण । अठरा दिवसांत करविलें कंदन । शेवटीं रक्षिले पंडूचे नंदन ॥५॥ शकुन सांगत आलें मी गोकुळा प्रती । अगबग चाणूर मारिले दुर्मती । वधियेला मामा कंसासुर पापमती । विष पाजूं आली मावशी तिसी सायुज्य मुक्ती ॥६॥ शकुन सांगत आलें भीवरा तीरा । तंव तेथें देखिला परात्पर सोयरा । मध्यस्थळीं शोभे पुंडलीक बरा । एकाजनार्दनीं दरुशनें चुके जन्माचा फेरा ॥७॥

३७२८. निर्गुण निराकार दादा माहूर माझें गांव । शकुन सांगावया आलें यमाई माझें नांव । तये नगरी वस्ती केली मी तरी आलें एकभावें । ऐसा माझा शकुन दादा चित्त देऊन ऐकावें ॥१॥ कैकाय कैकाय बाबा दुरील माझा देश । शकुन सांगावया मी आलें कलियुगास । ब्रह्माविष्णुमहेश पुसती शकुन आह्मांस । ऐसें निदान आह्मीं सांगितलें त्यांस ॥२॥ धरित्री आकाश मज देखतां

उत्पत्ती। चंद्र सूर्य दादा मज देखतां होती। ब्रह्मा विष्णु महेश मज देखतां उपजती। जेथें आहे शिव तेथें आदिशक्ती॥३॥ दाही अवतार मज देखतां झाले। अकराही रुद्र दादा होऊनियां गेले। अठ्यायशीं सहस्र ऋषी मज देखतां जन्मले। ब्रह्मादि तेहतीस कोटी देव खेळविले॥४॥ अठ्ठावीस युगें झालीं चक्रवर्ती। कौरव पांडव गेले दादा नेणों किती। छपन्न कोटी यादव गेले दादा कोणे पंथीं तुह्मी आह्मी जाऊं मागें कोणी न राहती॥५॥ पृथ्वीमध्यें दादा एक विपरीत होईल। बहीण भावां दोघांजणांचा विवाह लागेल। पांचा वरुषांची बाळा भ्रतार मागेल। सहा वरुषांची नारी गर्भिण होईल॥६॥ आणिक एक दादा माझा ऐकावा बोल। पृथ्वीवरुता वारा थोर झुंजाट सुटेल। थोर थोर दादा पर्वत उडोनि जातील। अठराही जाती एके ठिकाणीं जेवतील॥७॥ कलियुगाची दादा ऐकावी थोरी। पुत्र तो होईल पित्याचा वैरी। भ्रतारा सोडोनी घरोघरीं फिरतील नारी। ऐसा माझा शकुन दादा आइका निर्धारीं॥८॥ आणिक एक दादा माझें आइका उत्तर। आकार जाईल अवघा होईल निराकार। जाती चंद्र सूर्य मग पडेल अंधःकार। धरित्री आकाश जाईल मग कैंचा दिनकर॥९॥ आणिक एक शकुन माझा ऐकावा संतीं। तुह्मीं मूळ पीठीं राहणें नांव माझें आदिशक्ती। अंबेचा व्यवहार आहे आहे आदिमूर्ती। एकाजनार्दनीं प्रसन्न झाली आदिशक्ती १०

सरोदा.

३७२९. डुग डुग डुग जाती ब्रह्मांडयुग। अहो त्या अहं ममतेच्या पोटीं। नका कीं जी जाऊं राजांनो॥१॥ अहो त्या अहंममतेच्या पोटीं। उद्भवल्या ब्रह्मांड कोटी। त्याची समूळ सांगेन गोष्टी। माझे सरोद्याचे बोल चावटी। न म्हणावे कीं जी राजांनो॥२॥ मी निजानंदपुरींचा रहिवासी। धांवोनि आलों तुह्मां संतांपाशीं। शकुन सांगेन निश्चयेंसी। ऐका श्रवणेंसी सादर कीं जी राजांनो॥३॥ मी जे बोलणें ते बोल। ते समुद्रापरिस खोल। धरी अबोलणें ते बोल। इंद्रियीं बोल असूंद्या कीं जी राजांनो॥४॥ आतां सांगतों एक वचन। सर्वांगासी करूनि कान। श्रोतीं व्हावें

सावधान । निजात्म खुण पावोनी कीं जी राजांनो ॥५॥ मुळींची जे स्फुरली अहंता । ब्रह्मींची सांगेन समूळ वार्ता । अव्यक्त आलें व्यक्ता । माया तत्त्वता या नांव कीं जी राजांनो ॥६॥ अहो त्या मायेचिया कुशीं । उत्पात्ति झाली त्रिगुणांसी । ते विये अकार उकार मकारांसी । आउट ॐकार कीं जी राजांनो ॥७॥ अकार भूमिका विक्षेपता । उकारीं जाण गतायाता । मकारीं संश्लिष्टता । सुलीनता अर्धमात्रीं कीं जी राजांनो ॥८॥ अकारीं रजोगुणाची वस्ती । उकारीं तैजस ह्मणती । मकारीं प्राज्ञ अभिमानी बोलती । प्रत्यगात्म्याची वस्ती अर्ध मात्रेंच कीं जी राजांनो ॥९॥ अकार तो ऋग्वेद जाण । उकार यजुर्वेद प्रमाण । मकारीं सामवेद ओळखण । अथर्वण वेद अर्धमात्रीं कीं जी राजांनो ॥१०॥ ऐसा ॐकाराचा विस्तार । सांगितला सविस्तर । जाणोनि अर्थसार । सुखीं सुखरूप असावें कीं जी राजांनो ॥११॥ आतां सांगतों एक शकुन बरा । कांहीं मज सरवद्यास दान करा । दान द्यावयाची सोय धरा । चौऱ्यांयशीं लक्ष फेरा चुकेल कीं जी राजांनो १२ वासनेचें काळें चिरगुट । मीपणाची बांधोनी मोट । विषयवासनेची सोडोनि गांठ । दानश्रेष्ठ मज करा कीं जी राजांनो ॥१३॥ आकाशाची घेऊनि वाटी । त्रिगुण तेल भरूनि ताटीं । दान करितां उठाउठी । वोखटी पीडा टळेल कीं जी राजानो ॥१४॥ म्यां शकुन सांगितला जनकराया प्रती । त्याची कैसी जाहली देहस्थिती । देहींच असोनी विदेही प्राप्ती । या शकुनाचेनि बोलें कीं जी राजांनो ॥१५॥ आणखी ऋषीश्वर थोर थोर । वसिष्ठादि विश्वामित्र । सनकादिक पराशर । याच विचारें नांदले कीं जी राजांनो ॥१६॥ आणखी संत महंतादि पती । याच विचारें नांदले किती । अल्पही करितां त्यांची संगती । नपवे जन्ममृत्यूची गती कीं जी राजांनो ॥१७॥ निवृत्ति सोपान ज्ञानदेव । ते आनंदले याचि वैभवें । खेचर विसोबा नामदेव । चांगा वटेश्वर कीं जी राजांनो ॥१८॥ परसा भागवत गोरा कुंभार । चोखा मेळा महार । रोहिदास चांभार । जुल्हाई कबीर करिती विचार । शकुनाचेनि कीं जी राजांनों ॥१९॥ परि एक बायकोचा संग खोटा । इनें भुलविलें श्रेष्ठश्रेष्ठां । थोर थोर पडिले आव्हांटा । भुलले वाटा

स्वहिताच्या कीं जी राजांनो ॥२०॥ जो का सृष्टिकर्ता चतुरानन । इचा पदर लागतांचि जाण । स्वकन्येसी देखुनी आपण । तोही जाण वेडावला कीं जी राजांनो ॥२१॥ जो कां विष्णु सृष्टि पाळिता। त्याची कैशी झाली अवस्था । तोहि झाला लोळता । वृंदेच्या स्मशांनीं कीं जी राजांनो ॥२२॥ जो कां श्रेष्ठ ईश्वर । तोही झाला मोहिनीचा किंकर । बायकोचा लागतां पदर । हरिहर ब्रह्मा वेडा झाला कीं जी राजांनो ॥२३॥ याकरितां संग नका करूं इचा । बोल ऐका मज सरवद्याचा । माझिया बोला विश्वास साचा । तो परब्रह्मींचा रहिवासी कीं जी राजांनो ॥२४॥ डाकुलता झाला चालता । परंतु न ये बोलावितां । निर्मळ पदीं वास्तव्यता । झाला डाकुलता कीं जी राजांनो ॥२५॥ एका जनार्दनाचा एकुलता एका । शकुन गांठी बांधिले देखा । तेंव्हां साधिली सत्यभूमिका । परमार्थ फुका हाता आला कीं जी राजांनो ॥२६॥

३७३०. अगाये परम शुभ ऐक । लाभ दिसे तो एक । नांदतें धर्माचें घर । सद्विवेकाचें विवर । विवरांत विश्रांती थोर । अपार सुख तें ॥१॥ ऐसा नरदेह परम सुखाचा । घे मज पिंगळ्याची वाचा । मी संदेह सांगेन साचा । ऐका गा राजकुमरहो ॥२॥ डुग डुग डुग शंभु महादेवा । काशी विश्वनाथा । पंढरीच्या विठोबा । कानड्या खंडेराया । दिगंबरा दत्तात्रया । इतुकें बोलतां ठाया । परी ते एकची यती ॥३॥ लडबड लडबड नवनाथ । सोरटी सोमनाथ । श्रीहिंगळजा भगवती । विणापुस्तक धारिणी । ये मूळ पीठींची । जिव्हेनी वस्तु महिमा साची । आदिअंत भरले स्वतंत्र । म्हणोनी कारण वाचेसी । अत्यंत बोलत आहे ॥४॥ नमो परम पुरुष । जो भास ना आभास । जो स्वयंप्रकाश । अखिल मूर्ति ॥५॥ जो वर्ण व्यक्तिहीन । दृश्यादृश्य दरुशन जाण । जो आदिमायेचें आवरण । अनादि सिद्ध ॥६॥ धन्य धन्य तो सद्गुरु । जो साक्षात परब्रह्म अवतारु । नामस्मरणें जगदुद्धारु । करी सदा ७ आतां समस्तां नमीत स्वानंदें । देहीं स्फुरलें स्वात्मसुख छंदें । डुल्लतां आपुलेनी आनंदें । सहजीं सहज ॥८॥ आधीं एकाग्र क-

रुनी मन । सांडीं बद्ध मुक्तीचा अनुमान । वृत्ती सदा समाधान । स्वरूपीं असावी ॥९॥ हजार गोष्टींचीये परी । मज सरोद्याचा विश्वास धरीं । अंतीं बोलणें वचन वरी । गोड लागे ॥१०॥ एक खटपट । एक तळमळ । एक वळवळ । एक कळकळ । परि तो अवघाची कोल्हाळ । करिताती ॥११॥ तैसा नोहे मी पिंगळा । शब्दासहित बोध सकळा । एका अनेकी नोहे वेगळा । शोधोनी पाहे ॥१२॥ दिसे बावन्नाची कडसणी । एका सूत्रें वोविले मणी । जैसें गंगेचें पाणी । निर्मळ पाहे सर्वदा ॥१३॥ पूर्व उत्तर दोन प्रत्यक्ष । अक्ष होते कां नेणा ॥१४॥ एक तृप्ति व्हावया । आणिक ग्रास द्यावया । तरी ते आन ठाया । गेले न ह्मण ॥१५॥ तरी त्याचे मुखें अर्थ कांहीं । ज्ञात्यासी सांगतां भरला नाहीं । विवेक संचुनी ठायीं । ऐका गा राजेनु ॥१६॥ नांव काय रायाचें । मेष कीं वृषभ कीं मिथुन कीं कर्क की सिंह कीं कन्या कीं तूळ कीं वृश्चिक कीं धन कीं मकर कीं कुंभ कीं मीन । ऐका गा राजकुमरहो ॥१७॥ येवो मेष तो कैसा । हुरळक हुसके थल तैसा । बुद्धिमंद विवेकलेशा । दैन्यवाणा सदाचा ॥१८॥ आतां वृषभ बोलावा । प्रकृति बुद्धि आव्हा सवा । हानी लाभ नोहे ठावा । या गर्वराशी ॥१९॥ माया ईश्वर मिळोनी । जैसे सुखावती दोन्ही । तरंग तेंच पाणी । ज्ञानप्राप्ति मिथुन जाणावा ॥२०॥ अहं बुद्धीचे सर्वक । तोचि वोळखावा कर्क । देहाभिमाना गर्क । कुवृत्ती सदाचा ॥२१॥ मद गज वनांतरीं । धूर्त सिंहाचिये परी । मोहे महिमा विस्तारी । ऐसी कन्या जाणावी ॥२२॥ बुद्धी सत्त्वाची साम्यता । प्रपंच परमार्थ ऐक्यता । स्थूळधारी देखता । तो सत्त्वाचा वोतिला ॥२३॥ जो कुर्वाळील कृपा करी । विषयशाक्ति नांगी मारी । फणका लागतां दुःख करी । तो मळीन वृश्चिक जाणावा ॥२४॥ शब्द कैसा तीक्षण । हृदयीं जैसा लागे बाण । मोडी भलत्याचें समाधान । तोचि धन वोळखावा ॥२५॥ एक होटीं एक पोटीं । सदा भोंवयासी घाली गांठी । मळीन देखे सर्व सृष्टी । तो मकर जाणावा ॥२६॥ तुचंबळे पूर्ण कुंभ । जो आत्मसाक्षात्कार स्वयंभ । तो प्रत्यक्ष जाणावा थोंब । ऐशी वृत्ती जाणावी ॥२७॥ सदा चंचळ चपळ स्थिति ।

दृष्टी झेपावे ती विवृत्ती । ऐसी मीनाची मती । आपुलेनी वर्ते २८ एवं स्थिती मतिद्वये । प्रेमळें मनीं वोळखोनी घ्यावें । ऐके सत्य-व्रत्ती भावें । नांव काय रायाचें ॥२९॥ तुझिया बाळा देखो न शके काळा । भुरळ डोळयाचा आंधळा । झडपोनी जातो त्याला भिऊं नको घरीं येऊं देऊं नको । मन मुष्टीमाजी धरी । मी सांगेन तैसेंच करीं रे राया ॥३०॥ एक वोवाळुनी देई । सावण सरकी गाईचें शेण । तांबड्या गुंजा मुष्टिये एक लोन । तांबें नाणें कालऊन । तिहीं ठायीं टाकी ॥३१॥ एकमती बोलून जातो । जळीं राख स्थळीं राख । आपुला शेजार राख । पाजार राख । आब्रह्म-स्तंबपर्यंत रक्षरक्ष हुं फट् स्वाहा ॥३२॥ ही नंददेशींची विद्या खरी । तुझ्या बाळाचें विघ्न निवारी । काळकंटक दूर करीं । मग नांदसील स्वानंदें ॥३३॥ आतां बाळाचें नांव सांगे स्पष्ट । तुझिया पोटींची आत्मनिष्ठ । जेव्हां झाली ॐ प्रतिष्ठ । जांवाई तो सुल-क्षणी साळंकृत ॥३४॥ परि तो सत्त्वगुणाची राशी । सप्रेमता लावी रुची । निजवाक्यार्थ परम साची । महिमा इची देवगणी ॥३५॥ देवगणी असे । प्रकृत गुणीं विषमशमा नसे । राक्षसगणीं आशेषे । वोळखोनी घ्यावें ॥३६॥ आतां घरधन्याचें नांव काय । केशव कीं माधव कीं गोविंद । कीं विष्णु कीं प्रद्यम्नु । कीं पुरुषोत्तमु । कीं अधोक्ष कीं रामु । देवबुद्धीसंगें घट वावा उतरलें नांव घर धन्याचें ॥३७॥ जरी तो ह्मणूं काळानिळा । परि तो वर्णव्यक्ती वेगळा । दिठींचा चुकवोनी डोळा । दिसतो सोहळा घरधन्याचा ॥३८॥ नामें व्युत्पत्ती बोध । आपणा घेता शोध । उरला तो सोहं बोध नामरूपें ॥३९॥ अगा बायको एक आहे । उगीच आदळी हात-पाय । चोरुनी परघर जाये। ती मोठी जगभ्याड होई राया ॥४०॥ प्रसिद्ध जो अविवेक। तोचि जाण तिचा लेंक। सरळ वाढलासे फोक। महाठकु॥४२॥ चउथ पंचमीचे आइतवारीं । एक हाळदीचा मुटकुळा करी । वोवाळूनि टाकी बाहेरी । तिही सांजा ॥४२॥ एक घरचा माणूण वाकडे पायाचा । पिचक्या डोळयाचा । लटक्या बोलाचा । त्यास ह्मणीं पतकरसील तर ॥४३॥ वापुडा नारदु पाहिला । घडी-

मध्यें गाभणा केला । चंद्रासी कळंक लाविला । तयाचेनी ॥४४॥ शंकराचा जाला वीर्यपात । रावणाचा करविला घात । विष्णु विचकुनी दांत । वृंदा वृंदा वोसणतसे ॥४५॥ ब्रम्हा धांवे सरस्वती मागें । इंद्र जाला सहस्र भगें । भस्मासुर भस्म जाला वेगें । वाळी निमाला रामबाणें ॥४६॥ आतां घनवट दे कण । एक तोळा दे दान । दे मज नको करूं अनुमान । घे मज पिंगळयाची वाचा ४७ काय देतील कुडें । रितें अवघोंचि उघडें । खोटें नाटें जटे मुटें अविवेकी ॥४८॥ अतिताची आशा हरे । दात्याचें तो दुणे भरे । जें दिधलें तें कल्पांतीं न सरे । ऐसें कांहीं देइजे ॥४९॥ आजी धन्य पावलों सभा । जीवें जन्माची जाली शोभा । कर जोडोनि राहीन उभा । महाद्वारीं देवाचे ॥५०॥ एक छत्रांचें राणिव । मोक्ष मोक्षाशी दिला गांव । जगविख्यात विश्वासी नाम । नाचेन आवडी गाउनी ॥५१॥ एकाजनार्दनीं संतांचा लडिवाळ । पोटीं रिघोनि जाला बाळ । कृपा केली सर्वकाळ । अभय वर देउनी ॥५२॥

दिवटा.

३७३१. **जागे जागे या वाडियामध्यें जागे** । या वाडिया बाहेर जागे । कितीएक तळमळ करीत गेले । हेंचि खिंडाराचें खिंडार ॥ध्रु०॥ कोण्या गृहस्थाच्या वाड्या । कोणा गृहस्थाच्या पेड्या । लवकरी काढा बैसावया घोडा । करी या शब्दाचा आडा मोडा । तरीच लेंकुराचा खेळ कीरे रया ॥१॥ पैल लंकेचा चोहटा । तेथें मी एक बोलिलों दिवटा । तो रांडेचा रावण ह्मणे हा दिवटा खोटा । राक्षसावानीच बोले ॥२॥ तेव्हां राम अवतरला त्यानें एकाचि खांडें । दहा शिरांचीं मुंडें । विसा भुजांचीं खांडें । त्या लंकेपुढें घोष मांडिले ॥३॥ आणखी त्या बायकोच्या छंदें । त्या हिरण्यकशिपाला फुटला फांटा । तो रांडेचा ह्मणे हा दिवटा खोटा । मी ह्मणे मरण नाहीं मला । तो ह्मणे जिवें मारीन तुला । इतक्यामध्यें नरसोबा ह्मणे अवतरला । डोळे फिरवी गरगरां । दांत खाय करकरां । कोंभा चकचकवला । हळु गांड्याळीचे द्वारीं । दे दान मज दिवट्याला । नाहीं तरी नागवसी या बोलाला । आणखी दान दे गांवच्या

जोशाला ॥४॥ तेणें विघ्न टळेल तुझें । मण पांच कणिकेचा दिवा । मध्यें मण पांच घृत । सोळा हात पासोडा । दिड तोळा सोन्याचा माकोडा । ऐसें द्यावया दान एक दाता जनार्दन । इतर लंडी काय देऊं जाणे एकाजनार्दनाचा दिवटा । भक्तीच्या वसविल्या पेंठा । सायुज्यताची नरदेहीं ॥५॥

कोल्हाटी.

३७३२. आह्मी कोल्हाटी कोल्हाटी । आमची उडी उलटी सुलटी । शून्यस्थावर दिधली गांठीं । न्यास जंगम केली उफराटी गा ॥१॥ सोहं शब्द ढोलकें पीटी । आमचें वास्तव्य तिरपुटी । आमच्या खेळांत पडली मिठी । पहावी कसबाची आटाआटी गा २ आली कोल्हाटी प्रेमाळु । ब्रम्हाविष्णु जयाचे बाळू । महा प्रपंच रोविला वेळू । खेळ केला त्यानें तुंबळू मा ॥३॥ आमुचा खेळ हो पाहून । सगुणासी लागलें ध्यान । त्यानें केलें निर्गुण । ऐसें बोले जनार्दन ४

३७३३. सोहं सोहं वाजे ढोल । आमुचा युगायुगींचा खेळ । परब्रह्म भुललें अकळ । या खेळाचें गुरु जाणे मूळ ॥१॥ ब्रह्माविष्णु शिवादी साचार । आधीं होतें निराकार । त्यां करविलें सगुण आकार । माझे कोल्हाटीयाचा प्रकार ॥२॥ खेळ परात्पर उपरी । चैतन्याचे महाशिखरीं । वेळु रोविला श्रीसोहंपुरीं । खेळ खेळलें नानापरी ॥३॥ आमुचा खेळ पाहून । निर्गुण तें जाहलें सगुण । शरण एका जनार्दन । गेला तनु मन विसरून ॥४॥

डोंबारी.

३७३४. लगे ढोल लगे ढोल । जरी तुझा वस्ताद खोल । तरीच मशीं बोल । नाहीं तरी वांयां फोल । जाईं जाईं रे गव्हारा ॥१॥ मी निराकाराचा डोंबारी । तीहीं लोकीं माझी फेरी । चार युगांच्या खबरी । तुज सांगेन रे गव्हारा ॥२॥ प्रथम खेळ कैलास गिरीं । वेळु रोविला निर्धारीं । शंभु राजा राज्य करी । त्याचें उदारत्व भारी । तुज सांगेन रे गव्हारा ॥३॥ आत्मलिंग आणि पार्वती । ती दिधली दशकंधराप्रती । त्याच्या उदारत्वाची ख्याती । नाहीं नाहीं त्रिजगतीं । धन्य त्या शंभूची याद कर ॥४॥ दुसरा

खेळ वैकुंठीं । श्रीमंत महाराज विष्णु जगजेठी । तेणें दैत्य मारिले कपटी । क्षीरसागर तटीं राहिवास केला । धन्य त्या विष्णूची याद कर ॥५॥ अवतार धरिले मच्छ कच्छ वराह नारसिंह वामन फरशधरा । तिसरा खेळ अयोध्यापुरां । धाक दरारा शत्रूशी । धन्य त्या विष्णूची याद करा ॥६॥ सूर्यवंशीं राजे भले । शिब्रीनें मांसदान केलें । वैकुंठनाथा संतोषविलें । नगर नेलें मोक्षाप्रती । धन्य त्या शिब्रीची याद कर ॥७॥ तैसाची हरिचंद्रराजा पुण्यराशी । राज्य देउनी ब्राह्मणासी । आपण जाउनी वाराणशी । पुत्रपत्नीशी विकिलें । धन्य त्या हरिश्चंद्राची याद कर ॥८॥ दैत्यवंशीं राजा बळी । तेणें तृप्त केला वनमाळी । देहदान देऊनि पाताळीं । देव आपणाजवळी ठेविला । धन्य त्या बळीची याद कर । ॥९॥ राजा अजपाल भगीरथ । दशरथवंशीं जन्मले रघुनाथ । त्याच्या औदार्याची मात । पहातां वेदशास्त्र शिणले । धन्य त्या रामाची याद कर ॥१०॥ त्या खेळाचा नवलावो । देवां न कळे अभिप्रावो । वेदां श्रुतीशीं जव लाहो । अगम्य पहाहो सनकादिकां । धन्य त्या श्रीकृष्णाची याद कर ॥११॥ ऐसा गुलाबराव महाबळी । तेणें भल्या भल्याशीं केली रळी । खेळ मांडिला गोकुळीं । कृष्ण वनमाळी खेळत । धन्य त्या कृष्णाची याद कर ॥१२॥ तसरीपा दिधल्या अमूप । त्यासी नाहीं पुनरावृत्तिचें माप । आपण राहूनि साम्यप । रूपारूप मेळाविलें । धन्य त्या महाराजाची याद कर ॥१३॥ पुढें द्वापारयुगाचा उदयो । म्यां बरोबर घेतिला कामाजी गुलाबरावो । तेणें ठकाविलें मोठें मोठें पहाहो । तुज सांगेन रे गव्हारा ॥१४॥ नारदासी डोळा घातिला । विश्वामित्र फारच नागविला । पराशर वस्त्र टाकूनि पळाला । लबाडी नव्हे माझिया बोला । तूंज सांगेनरे गव्हारा ॥१५॥ ब्रह्मयाची घेतळी लंगोटी । इंद्र पळाला कपाटीं । चंद्रासी काळोखी मोठी । अद्यापि जन दृष्टी । पहाती कीं रे गव्हारा ॥१६॥ पुढें कलीयुगामाझारीं भूवैकूंठ श्रीक्षेत्र पंढरी । पुंडलिक पाटलाचे द्वारीं । खेळ जोडिला लककरी मागितला । धन्य त्या पुंडलिक पाटलाची याद कर ॥१७॥ नगरांत डोंबारी

आले । उदंड खेळ खेळोनि गेले । परि पुंडलिक भाग्य श्रीविठ्ठलें । न कळे ऐश्वर्य कोणासी । धन्य त्या पुंडलीक पाटलाची याद कर ॥१८॥ खेळ खेळतां अंग हारपलें । चित्त मन उन्मन झालें । कीर्तन सुखें निवालें । एकाजनार्दनीं ऐसें केलें । धन्य त्या श्रीविठ्ठलरायाची याद कर ॥१९॥

कैकाई.

३७३५. **श्रीकृष्ण माया जी पाहे** । तैं मी झालें कैकाय। कैकाय देवाचें अंग । कैकाय झालें जग । कर्म ब्रह्मरे विभाग । त्यापासोनि कळों आम्या ॥१॥ गोरी आई ओ आम्या । सांवळाई ओ आम्या । बरव्या नामाची ओ आम्या । बरव्या रूपाची ओ आम्या । शूळगुळाई ओ आम्या२ मत्साई वो कत्साई वो वराई वो नरसाई वो । वामनाई वो ठेंगणाई वो । परसाई वो रामाईवो । कृष्णाई वो बोधाई वो । काळकाई वो आम्या ॥३॥ गंगाई वो भागाई वो । रेणुकाई वो गडबडाई वो । चांगुणाई वो तुकाई वो आम्या ॥४॥ काय तुझ्या भयाचें साद पाहे । सांगणें बोलणें न चले वो माये । तुझ्या जीवींचें सांगेन । तूं जें पुसशील तें सांगेन । तुझ्या मनींचें सांगेन । जें सप्त पाताळाखालीं तें तूंच तुजमाजी । तेंच मजमाजी । काय धमक घेऊनि बसलीस गे धमकटी । तुझ्या धन्याची आस करीन । कीं कांकडाची चाड धरीन । थु: तुझ्या तोंडावरी । थु: तुझ्या लोभावरी । शकून सांगेन ते ऐक । काळीकाई वो आम्या ॥५॥ मागूं त्या बुरगुंडा । नीट केल्या बहुत रांडा । तैसीं नव्हे मी कैकाय । निजज्ञान करंडा । काळीकाई वो आम्या ॥६॥ नमो कानडी भाषा । केळीव शीघ्रता । शकून केळी शकून केळी साइयो नमो आर । सीड बीड आशा । बीड ह्याळावा । गन्मोड होउंगे आम्या ॥७॥ गंदिने धनान्नें तमिन्नें गवीनें हाडव्याण । आडाव्याडा मोहो शाई तुडा । काळा आई ओ आम्या ॥८॥ नमो तैलंग दिशा । कच्छ कच्छ भाषा । सरावें मुसल छोपे आम्या ॥९॥ भित्ति खन्नाळु कडयाळू । इनयाळू । खखठाये । काळी आई ओ आम्या ॥१०॥ कैकाय कैकाय । शकून सांगेन ते ऐक कैकाये कैकाये । न कळे

ब्रह्मादिकां । कैकाय वृत्ति खोटी । कैकाय कैकाय । सत्य सांगेन गोष्टी । जीवाशिवा पडली मिठी एकाजनार्दनाच्या कोटी । काळीकाई वो आम्या ॥११॥

मानभाव.

३७३६. **कामक्रोध आम्ही बांधोनियां पायीं ।** मत्सर भेद अहंकार अव्हेरिला बाई ॥१॥ मानभाव बाई । आम्हा भिक्षा वाढा कांहीं ॥धृ०॥ आशा मनशा तृष्णा यांची केली पायमोडी । कल्पना आदि भ्रांति इच्या पायीं घातली बेडी ॥२॥ महादेवाच्या सात पिढी सांगूनियां देऊं । सोन्या रुप्याचे देव आम्ही ठेचोनियां खाऊं ॥३॥ भाव आणि भक्तीचा गडबडगुंडा केला । एकाजनार्दन पायीं मानभाव झाला ॥४॥

३७३७. **आतां मानभाव झालों** भिक्षा वाढा बाई । भिक्षा वाढा बाई ॥धु०॥ मुळींचाचि मानभाव वस्त्रें काळीं केलीं । कोरके मागून झोळी भरली । उलटी काठी धरली *॥१॥ सोन्यारुप्याचे देव आम्ही मोडूनियां खाऊं । शेंद्राचे देव आम्ही दृष्टी न पाहूं ॥२॥ एकाजनार्दनीं मानभाव झाला । झोळीवरती झोळी ठेवूनि गडबडगुंडा केला ॥३॥

३७३८. **जाहलों आम्ही मानभाव ।** आमुच्या देहीं भोळा भाव ॥१॥ आम्हां दुजेपणा नाहीं हांसूं खेळूं भलते ठायीं ॥२॥ जपूं सदा कृष्णनाम । नाहीं आणिकाचें काम ॥३॥ करूं गडबडगुंडा । मारूं यमाचिया तोंडा ॥४॥ शेंदरे हेंदरें देव । तयां कोण पूजी वाव ॥५॥ एकाजनार्दनीं ठाव । आम्ही झालों मानभाव ॥६॥

माळी.

३७३९. **आत्माराम आपण वनमाळी ।** ज्ञान कुदळी घेऊनि वाफे चाळी । जाई जुई लाविल्या दोन्ही वोळी । निज योगिनी शिंपिती वेळोवेळीं ॥१॥ पूर्वपश्चिम उत्तर दक्षिण हो । या मळ्याचे सारिखे चारी कोन हो । रक्षण तेथें ठेविले पांच जण हो । प्राणापान व्यान उदान समान हो ॥२॥ बावन

पायऱ्या हे विहिर निर्धारी । सतत उपसा होतसे परोपरी । ऐसी विहीर वोळली क्षीरसागरीं हो ॥३॥ वोडवेचें चाक सत्रावी घडघडाट हो । सोहं दोर लाविला त्याला नीट हो । शांति क्षमेची रहातसे मोटहो । निजनयना चालविला पाट हो ॥४॥ हातीं खुरपें घेतलें विवेकाचें । । समूळ मूळ खुरपिलें वासनेचें । अलक्ष फळ लाधलें आत्म साचे हो । एकाजनार्दनीं माळी तेथें नाचे हो ॥५॥

जंगम.

३७४०. भाव तोचि भगवा चिरा । मुळींचा तंतु शिव दोरा । आत्मलिंग पूजूं बरा । मी आलों तुझिया द्वारा बापांनो ॥१॥ गुरुधर्म कोरान्न भिक्षा । परात्पर आमची दिक्षारे बापांनो ॥ध्रु०॥ देहदंडकाठी हातीं । आशा जाळुनी लाविल्या विभूती । दया क्षमा आणि शांती । आह्मीं जंगम ऐशा रीतीरे बापांनो ॥२॥ हरिनामाच्या घालोनी माळा । गुरुदीक्षेचा सोहळा । साधुसंत जाणती कळा । एकाजनार्दनीं भोळारे बापांनो ॥३॥

बायला.

३७४१. बाय माझ्या बापाचा बायला झाला । गोड गोड लिंबचं वांटून प्याला । अठरा मुलें झालीं त्याला ॥१॥ बाय माझे बापानें पोट फाडिलें पोट फाडिलें ॥ध्रु०॥ माझा बाप करितो चाळे । गरवार झाला तिसरे वेळे । बाळ मांडीवरी खेळे ॥२॥ माझा बापही गुणकारी । सहा मुलें झालींसे उदरीं । टाकूनि गेला देशावूरी ॥३॥ माझा बाप अविनाश । निर्गुण आला आकारास । एका शरण जनार्दनास ॥४॥

दादला.

३७४२. मोडकेंसें घर तुटकेंसें छप्पर । देवाला देवघर नाहीं ॥१॥ मला दादला नलगे बाई ॥ध्रु०॥ फाटकेंच लुगडें तुटकीसी चोळी शिवाया दोरा नाहीं ॥२॥ जोंधळ्याची भाकर आंबाड्याची भाजी । वर तेलाची धार नाहीं ॥३॥ मोडका पलंग तुटकी नवार । नरम बिछाना नाहीं ॥४॥ सुरतीचें मोती गुळधाव सोनें । राज्यांत लेण नाहीं । एकाजनार्दनीं समरस झालें । तो रस येथें नाहीं ५

पोर.

३७४३. ऐकरे ब्राह्मणाच्या कारट्या । वळवळ करूं नको पोरट्या । बोलणें अवघें वोखट्या । हित नाहीं ॥१॥ आपुलें तूं हित पाहीं । वेदशास्त्रीं कांहीं नाहीं । पुराणें पढोनी केलें काई । हित नाहीं ॥२॥ कामक्रोधें शरीर भरलें । ज्ञान वैराग्य हारपलें । बोलसी विषयांच्या बोलें । हित नाहीं ॥३॥ आपुलें हित करीं कांहीं । सद्गुरूसी तूं शरण जाईं । मीतूंपणा नुरे कांहीं । हित पाहें ॥४॥ एकाजनार्दनीं पोर । केला सारासार विचार । पावला सद्गुरुद्वार । हित जालें ॥५॥

३७४४. आरता येरे धाकुट्या मुला । कशानें आलें थोरपण तुला । उलीसेंच कींरे दिसतें पोर । ब्रह्मीं नाहीं लहान थोर । तुला ब्रह्म ठाउकें आहे । सर्वांघटीं तेंचि पाहे । ब्रह्मीं नाहीं भेदाभेद । ऐसें बोलती चारी वेद । तुझा भेद गळाला । सद्गुरूनें बोध केला । भेद ह्मणजे कायरे गड्या । आत्मस्वरूप पाहींरे वेड्या । उलीसेंच पोर चावट मोठें । थोरपण असून चहाड खोटें । माझें मन काय चहाड झालें । ज्ञानामुळें गर्वासि आलें । गर्व जाईल कैशापरी । सद्गुरूचें दास्य करीं । सद्गुरुकृपा तुलाच झाली । भूतमात्रें भरूनि उरली । तरी काय एक एक नेलें । अविश्वासीं बुडूनि मेले । विश्वास काय साच केला । हा तो निश्चय पुराणीं झाला । सद्गुरुविना तरेना प्राणी । सांगें तरला आहे कोणी । भजन तरी करावें केव्हां । सोहं मंत्रीं नाहीं गोंवा । जपावें तरी कोणे दिवशीं । नेम नाहीं दिवसनिशी । सद्गुरूसी शरण जाइना तरी । चौऱ्यांयशींचे पडशील फेरीं । ह्मातारपणीं भक्ति करूं । आयुष्य काय तुझें आज्ञाधारू । धाकुटेपणीं भक्ति केली । सद्गुरूची संगत जाहली । संगतीनें कोण कोण तरले । महापातकी उद्धरिले । पाहिलें तें कोळयाचें पोर । अजामेळा चोखा महार । ऐसे तरले किती एक पोरा । मिती नाहींरे गव्हारा । जाबास जाब फार देतोस । बोलूं नये तें बोलतोस । उगाच रहा नाहीं तर देईन दोन काट्या । अहंकाराच्या होशील खोट्या । तुझा माझा वाद झाला कींरे फार । पांच पोरांनीं घेतलें घर । पांच पोरें

कोणाचीं । आत्माराम गव्याचीं । सारा खेळ त्याचाच कायरे । खेळ खेळून निराळाच कींरे । हा खेळ तुला कशानें कळला । एकाजनार्दन कृपें फळाशीं आला ॥१॥

भुत्या.

३७४५. भवानी मी तुझा भुत्या खरा ॥ध्रु०॥ अनुहात चव्रडंक वाजत डुगडुग । होतो घोष बरा ॥१॥ बोधाची परडी ज्ञानाचा संबळ । अज्ञान तो पोत खरा ॥२॥ एकाजनार्दनीं भुत्या मी जालों । तुझे पायीं मी खरा ॥३॥

वाघ्या.

३७४६. अहं वाघा सोहं वाघा प्रेम नगारा वारी । सावध होउनी भजनीं लागा देव करा कैवारी ॥१॥ मल्लारीची वारी माझ्या मल्लारीची वारी ॥ध्रु०॥ इच्छा मुरळीस पाहूं नका पडाल नरकद्वारीं । बोध बुधली ज्ञान दिवटी उजळा महाद्वारीं ॥२॥ आत्मनिवेदन भरित रोडगा निवतील हारोहारी । एकाजनार्दनीं धन्य खंडेराव त्यावरी कुंचा वारी ॥३॥

मल्हारींची वारी.

३७४७. वारी वो वारी । देई कां गा मल्हारी । त्रिपुरारी हरी । तुझे वारीचा मी भिकारी ॥१॥ वाहन तुझें घोड्यावरी । वरी बैसली झाळसा सुंदरी । वाघ्या मुरळी नाचती परोपरीं । आवडी ऐसी पाहीन जेजुरी ॥२॥ ज्ञान कोटंबा घेउनी आलों द्वारीं । बोध भंडार लाविन परोपरीं । एकाजनार्दनीं विनवी श्रीहरी । वारी देउनी प्रसन्न मल्हारी ॥३॥

संन्यासी.

३७४८. अहो तुह्मी संन्यासी जाला । कामक्रोध जवळींचा नाहीं गेला । व्यर्थ कां विनाश केला । सावध होई ॥१॥ संसार व्यर्थ सांडिला । मुला बाळा तुटि पाडिला । नारायण नाहीं जोडिला । सावध होई ॥२॥ वर वर शेंडी बोडी । जानवें तोडुनी धोत्रें फाडी । हातीं घेउनी दंड लांकडी । सावध होई ॥३॥ वर वर ह्मणसी नारायण । अंतरीं विषयावरी ध्यान । कासया संन्यास घेऊन ।

सावध होईं ॥४॥ आतां एक विचार । धरी तूं संतांचा आधार । एकाजनार्दनीं तत्पर । सावध होईं ॥५॥

चोपदार.

३७४९. **चोपदार आला चोपदार आला** ॥ध्रु०॥ माझें चोपदाराचें राहणें । आकाश स्वर्ग पाहणें । चतुर्मुख ब्रह्मा चकित होऊन । निराकारींची वस्ती दिधली विष्णूनें ॥१॥ शंख चक्र गदा घेऊन । महादेवीं शून्य द्वारपाळ जाण । कळिकाळ टाकीन छेदून । रंडी चंडी शक्ति टाकीन भेदून । चोपदार आहें मी जाण ॥२॥ आह्मास नाहीं उपाय । आह्मास नाहीं बाप ना माय । खरी चाकरी कोठें करावी । एकाजनार्दनीं दृढ धरावी ॥३॥

३७५०. **चोपदार प्यारे** । हम तो चोपदार प्यारे ॥ध्रु०॥ देखो सरकारनका दस्त । क्यौंरे भाइ हुवा मदमस्त ॥१॥ जब आइगी साहेबकी चीटी । जाब देना खुन है उलटी । बात बोलने लागे मीठी । चीटी लेगैरे ॥२॥ एकाजनार्दनका पासीं । वो तो त्रैलोक्यनका साई । उनकी क्या कहूं वराई । वोही सबसे न्यारा ॥३॥

कोल्हाटीण.

३७५१. **अनादी सद्गुरू पूर्ण परात्पर** अभेद नामियेला । कायावाचामनें शरण गेलें मीं त्याला । मूळचा सर्व ठाव तेणें मज दाखविला । ज्ञानांजन घालूनि प्रवृत्ति मार्ग खुंटविला । पूर्ण बोध पाठविला ॥१॥ कोल्हाटीण झालें बाई मी कोल्हाटीण झालें ॥ध्रु०॥ प्रवृत्तीचें वस्त्र फेडुनी सुखा सुखीं रिझलें । परात्पर पर पुरुष पाहूनि त्या पाशीं मी गेलें । अंग संगती करून त्याचें सुख म्यां हरविलें । अधरामृत म्यां सेविलें । कोल्हाटीण झालें ॥२॥ आशा मनशा तृष्णा ह्या तिन्ही मेळविल्या रांडा । भाव चोहटा वेळू तेथें लावियला झेंडा । करून उलट प्राणाचा क्रोध तो मारिला मेंढा । ब्रह्म रंध्रीं भिसळलें आला अमृत लोंढा । मग तो अहंकार मेंगा त्यांनीं या भुलविलें सोंगा ॥ को० ॥३॥ मागें सारून कामें मारिली उफराटी उडी । भ्रांति लुगडें फिटूनि गेलें काया झाली उघडी । पूर्ण अनुभव कळुनी त्यासी मांडिली फुगडी । मदन मोहना दादुला

घेउन झाले ते हिजडी ॥को० ॥४॥ परद्वार म्यां केलें जन्मसार्थक झालें । पंचवीस द्राडुले हातीं धरुनी उठविले । अंतरगृह सावलींत येऊनि निश्चळ बैसलें । एकाजनार्दनीं एकी एकपण मुरालें । जन्म-जरामरण हरलें ॥ को० ॥५॥

३७५२. **सगुण गुण माया । आली कोल्हाटीण खेळाया** ॥धृ०॥ प्रपंचाचा रोंविला वेळू । चहूं शून्यांचा मांडिला खेळू । ब्रह्माविष्णु जयाचे बाळू । लागती पायां ॥१॥ आला गडे निर्गुणचा कोल्हाटी । सोहंशब्दें ढोलगें पिटी । चैतन्याची उघडून दृष्टी । चला जाऊं पहाया ॥२॥ कोल्हाटीण मारिती ऐशी उडी । एकवीस स्वर्गा-वरती माडी । देखे द्वार खिडकी उघडी । अगाध माया ॥३॥ को-ल्हाटीण बसली असे डोळां । जाणे गुरुपुत्र विरळा । एकाजनार्दनीं लीळा । जाती वर्णाया ॥४॥

भटीण.

३७५३. अगे ऐके भटणी । कां बोलसी चावटनी । जन्मांतरीं पाळिलें म्हणोनी । उपकार फेडिसी ॥१॥ काय बोललीस बोल । अवघा सारा फोल । अंगीं नाहीं भक्तीची वोल । भटणी तुझ्या २ कामक्रोधें माजली । विषयानें भुलली । गुरुकृपा नाहीं जाली । भटणी तुजला ॥३॥ अहंकार सोडोनी देईं । सद्गुरूसी शरण जाईं । भक्तिसुखें तूं राहीं । हो भटणी ॥४॥ भट बोलला बोली । भटणी-ची अहंता गेली । भटणी ती स्थिर जाली । एकाजनार्दनाचे पायीं५

३७५४. मी भटीण आलेंरे भटा । नको करूं रिकाम्या चेष्टा । काय बोलतोसि चावटा । उगीच चेष्टा करूं नको ॥१॥ म्यां भट-णीनें तुज पाळिलें । पाळिल्याचे बरेच उपकार फेडिले । माझें मज आणून दिलें । त्यांत तुझें काय गेलेंरे भटा ॥२॥ मजपासूनि वेद कींरे झाले । ते म्यां तुझ्या हातीं दिधलें । शंकासुरानें चोरून नेले । माझ्याच भयानें ते परत आणिले रे भटा ॥३॥ त्याच्याच आधारानें मी बोलत आहें । कायरे मस्ती तुसीं आली आहे । मस्ती तुझी भटा ठाउक आहे । आपले अंतरीं शोधून पाहें रे भटा ४ लहानाचा थोर तुला म्यां कींरे केला । नव अवताराच्या

हातीं भला । दहावा कलंकी राहिला । तोही जाइल विलयारे भटा ॥५॥ एकाजनार्दनीं कारण । भटाचें हरपलें मीपण । उगाच गेला मौन धरून । चैतन्य रूप पाहिलें रे भटा ॥६॥

कुंटीण.

३७५५. सद्‌गुरुमाय कुंटीण झाली माझी । व्यभिचारा ठेविलें सये आजी ॥ध्रु०॥ अद्वैताचा मज पांघरविला शेला । एकांतासी तिणें चालविलें मला ॥१॥ पर पुरषाचे शेजेवरी नेउनी घातली । मागल्याची सोय सोडविती झाली ॥२॥ भ्रांति पदर काढुनी ओढिती झाली । आलिंगन घ्यावया सरसावली ॥३॥ वासनेचे कंचुक सोडियेले । मायामय कुच हे मर्दियेले ॥४॥ जीवशिव मिठी घाली धरी आवळून । करून ऐक्यता माझें चुंबिलें वदन ॥५॥ अलक्ष पदादीत घातलें आसन । देहातीत भोगिला भोग त्याणें ६ एकाजनार्दनीं भोळी नारी । परपुरुष भोगी निरंतरी ॥७॥

जगझोडी.

३७५६. जग झोडी जग झोडी । नांव ठेविलें लाडी ॥१॥ पाल मांडिलें वेशीपाशीं । आला गेला भोगितो मशीं ॥२॥ नाहीं लागत अडका रुका । काम लाटा फुकाचें फुका ॥३॥ एकाजनार्दनीं जोडी । याची संगत मी न सोडीं ॥४॥

कंजारीण.

३७५७. होहोरी होहोरी हो । लेवरे रसी । लेने वाला है पर देनेवाला नहीं ॥ हो० ॥ देनेवाला है पर लेनेवाला नहीं ॥ हो० ॥ नीसंग आडती । केतान तोडा । अकारी पडवा । आधा सान जोडा ॥हो० ॥१॥ तेलंगी वाडवा । पुलान पुलवा । साधन करवा । मन आशा फेडवा ॥ हो० ॥२॥ फुलवान नवरा । अडतीन तंगी । नीतंग कोडता । तंगीन हाडी ॥ हो० ॥३॥ जनार्दन पडवा । कंजारीण लढवा । कोकनीक करवा । दातारु बरवा ॥हो० ॥४॥

शंखीण डंखीण.

३७५८. बाहात्तर कोटी कात्यायनी । त्यांत या शांखिणी डंखिणी । तृष्णा वासना पापिणी । जन्मोजन्मीं गोंविती ॥१॥ मोहो कुंकम

कपाळीं लावून । विशाल स्वरूप अवगुण । लोकांलागीं भय दावून । भाविक जन भेडसावी ॥२॥ तृषासन विशाळ । जग मोहियेलें अनुमाळ । घालूनियां माया जाळ । जग थईथई नाचवी ॥३॥ जग पडलें भ्रांतींत । विसरलें आपुलें स्वहित । यांत आहे आपला घात । हे तों कदा न समजती ॥४॥ वर बेगडाचा रंगा । काय भुललासी जागा । होय गुरुपदीं जागा । याचलागीं प्रवृत्ती ॥५॥ एकनाथाचें विंदान । एकाजनार्दनीं जोडे ज्ञान । त्यागुनी गुण अपमान । चरणीं ध्यान लाविलें ॥६॥

३७५९. **हाट करुनी घरासी** आणली बैसली वसरीच्या काठींरे । घरची बाईल बाहेर निघाली वसवसून लागे पाठींरे ॥१॥ शंखीण बाबा डंखीण । त्याघरीं शंखीण बाबा डंखीणरे ॥धृ०॥ चौ शेरांचा वरणभात केला वर भाजीचा गोळारे । मोठे मोठे घास घेती भुरळ फिरवी डोळारे ॥२॥ आठ भाकरी बारा पोळ्या धिरडीं खादलीं सोळारे । पाणी पिउनी ढेकर दिला मराठी तिचा मोळारे ॥३॥ बारा सोळा लुगडीं नेसली येइना पाठिपोटींरे । नवखणांची चोळी शिविली उरास येइना गांठीरे ॥४॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे बाबा ऐशी बाइल केलीरे । तिच्या भयानें सर्व दैवतें पळूनियां गेलीरे ५

मुलगी.

३७६०. **आरते येग धाकुटे मुली** । हीच काग तुमची बोली ॥१॥ घरादाराचे हितकर्ते । फुटक्या मडक्याचें भोंक बुजविते ॥२॥ अटकमटक नऊ वाटा । येऊन बसे दहा दारवंटा ॥३॥ दहा दारवंटा तें कोण । तुझ्यांत गेले दोन ॥४॥ फटक माझे सवती । तुला सहाजण झोंबती ॥५॥ पडले षड्विकारांच्या हातीं । सद्गुरूचे पाय धर चित्तीं ॥६॥ सद्गुरु काय देईल ग मला । तनमन धन अर्पण करीन त्याला ॥७॥ संसार जाईल सारा । उद्यां येईल कोळाचा फेरा ॥८॥ आह्मी नर नारी पतिव्रता । विष्णुवर करूं सत्ता ॥९॥ एकाजनार्दनीं केला संग । योगी खेळविला पांडुरंग ॥१०॥

नकटी.

३७६१. **अभावाचें नाक लावुनीयां लोभें** । वरदळ भक्ति तैशा-

परी शोभे ॥१॥ नकटीचा गुण उपहास लोकां। दांभिक भक्ति तैशी तुह्मी देखा ॥२॥ काजळ कुंकू माथां वेणी। नकटी सुंदर म्हणेल कोणी ॥३॥ नकटीचा संग करी तोचि साजे। दांभिक भजनातें देवोचि लाजे ॥४॥ एकाजनार्दनीं भावेंविण। कुसरीचें भजन तें नकटेपण ॥५॥

सौरी.

३७६२. **हुली गाय हुली शिंगें वासरूं जालें कोसें।** प्रकृती-पुरुषा भांडण जालें खाटलें जालें वोसें ॥१॥ चाल रामराया। लागेन तुझ्या पाया ॥ध्रु०॥ आनकाई वरिष्ठकाई त्यावरी बैसला खुभा। सिसकीन मामी फुसकुन पादली जांवाइ हागे उभा ॥२॥ नाहीं नर नाहीं नारी नाहीं तेथें योनी। हुसकुन गेलें सावलें तेथें परतले दोन्ही ॥३॥ वेणी फणी काजळ कुंकू केला टाकमटीका। पाठीची बाईल प्रकृति भली संसार करी निका ॥४॥ चांग भांग करुनी गेली केतकी बनां। सोळाजणें लेंकुरें जालीं दादुला नये मना ॥५॥ कार्यास्तव सौरी जालें डौर उजवे करीं। मातापुरीं यात्रा भरली उदो रेणागिरी ॥६॥ जाती वर्ण कुळधर्म नुरेचि आह्मा कांहीं। एकाजनार्दनीं शरण तनुमन तयापायीं ॥७॥

३७६३. **सहा दादुले केले परि म्यां** ऐसा नाहीं देखिला दादुला। कायावाचा रमलें त्याशीं परि म्यां ऐसा नाहीं देखिला दादुला ॥१॥ सौरी झालें सौरी सखेबाई झालें त्याची नवरी ॥ध्रु०॥ नग्न होउनी भोगिला पुरुष म्यां ऐसा नाहीं देखिला दादुला। देतो गोड गोड खाया परि म्यां ऐसा नाहीं देखिला दादुला ॥२॥ केला संसार गोड परि म्यां ऐसा नाहीं देखिला दादुला। याचे मनाची पुरविली खोड परि म्यां ऐसा नाहीं देखिला दादुला ॥३॥ ऐसी सौरी झालें परि म्यां ऐसा नाहीं देखिला दादुला। एकाजनार्दनीं नमिलें पायीं ऐसा नाहीं देखिला दादुला ॥४॥

३७६४. **मी सुखाची कन्यका झालें वाढविली घरीं।** देखतां पाहतां उचलून उचलून नेली चोरी ॥१॥ सौरी झालें बाई आतां करूं तरी काई ॥ध्रु०॥ निसुगाचा पुत्र झाला जावा नणंदा घरीं।

पाहतां देखतां उचलून उचलून नेली चोरी ॥२॥ बारा सोळा मुलें झालीं आले सुना नातू । कंबरे वरी हातू ॥३॥ कैंची बहीण कैंची माय अंतकाळीं देखा । निदानींचे वेळीं तुज देव मारी हाका ॥४॥ लेंकुरवाळी बाईल ह्मणे तोंड याचें झांका । एकाजनार्दनीं ह्मणे भवीं भुलूं नका ॥५॥

३७६५. **सौरी झालें बाई आतां करूं गत काई** । बसवी झाले बाई आतां भिन्नभेद नाहीं ॥१॥ कासरा लावून सासरा मारला दादला टाकून आलें । आत्मलिंग पाहूनियां मगनमस्त झालें २ बांधून बुचडा उघडा माथा विभूतीचा पट्टा । आला गेला ह्मटला नाहीं धरल्या चारी वाटा ॥३॥ उभी शिंदळ घाली गोंधळ हाचि लाभ मोठा । मागें पुढें पाहूं नका वेगीं काम लाटा ॥४॥ लहान थोर ह्मटला नाहीं जाहलें मी वेडी । एकाजनार्दनीं बसवी झालें परद्वार गोडी ॥५॥

३७६६. **जातिभ्रष्ट जाली सौरी हिंडे दारोदारीं** । सांवलें उचकुनी जगासी दावी डौर वाजवी करीं ॥१॥ चाल सख्या रामा । सुख होईल आह्मा ॥धृ०॥ हागरा दादल्या पादरी बायकु जांवई देखोनी हांसे । घरची सून नागवी नाचे पोटीं पोर पिसें ॥२॥ शेंबडा व्याही चिपडी विहीण दोघां प्रीत मोठी । विहीण लाजून हळुच पाहे व्याही नाक चाटी ॥३॥ बाईल बाहीरख्याली दादला तिचा भोळा । पर पुरुष पाहूनीयां खुणाविती डोळा ॥४॥ ऐशी सौरी गमजा करी डौर छंदें नाचे । एकाजनार्दनीं पायीं अखंड नाम वाचे ॥५॥

३७६७. **सांड रांड गमजा नको करूं बोल** । भक्तीविण ज्ञान गेलें किती करिसी फोल ॥१॥ जन्मा आली व्यर्थ गेली भक्ति नाहीं केली । माझें माझें ह्मणोनीयां गुंतोनीयां मेली ॥२॥ टिळा टोपी घालुनी माळा ह्मणती आह्मी संत । पर स्त्री देखोनीयां चंचळ झालें चित्त ॥३॥ जगालागीं ज्ञान सांगे ह्मणती आह्मी साधु । पोटीं दया धर्म नाहीं ते जाणावे भोंदु ॥४॥ संत ह्मणतील निंदा केली निंदा नोहे भाई । शरण एकाजनार्दनीं लागतसे पायीं ॥५॥

३७६८. **न करीं वो चाळा स्वैरीचिया बोला** । वेधला जीव नि-

संगपणें खाती नवा गोळा ॥१॥ ऐसें नव्हे भले कोणा मानवले । जग जगीं हांसती मोडिताती डोळे ॥२॥ फुकटाचि संग स्वैरीयेचा बरा । दिवाण दारीं फजिती थोरी वहातसे बारा ॥३॥ पडलें मोकळें ढुंगण आतां कैसा संग । मागें पुढें फजिती झाली अठरा झाले दंग ॥४॥ एकाजनार्दनीं स्वैरी झाली संतपाय धरा । नाहीं तरी उभ्या बाजारीं फजितीचा थारा ॥५॥

३७६९. होउनी स्वैरी लुगडें फेडी भलत्यासवें हांसे । हांसत हांसत घर घेतलें कोण मज पुसे ॥१॥ लागला मज चाळा कांहो घालतां डोळा । फजितीचा वांटा आला नित्य नवा गोळा ॥२॥ मागें पुढें न पाहे कांहीं म्हणेल कोणी । एकाजनार्दनीं शरण कायावाचामनीं ॥३॥

३७७०. भोळा दादला बाई म्यां केला । संसार सारा नागविला ॥१॥ सौरी होऊन गेलें सुख नाहीं झालें । पुनरपि संसारीं मी हो आलें ॥२॥ चार पांच साहा अठरांसी रतलें । त्यांचे संगें मन चावट हो झालें ॥३॥ एकाएकीं संतसंग झाला । एकाजनार्दनीं संसार तुटला ॥४॥

सासुरवास.

३७७१. विषयांचें सासुरें दुश्चित बोळवण । भ्रांतीचें पांघरूण वुंर्थी मज ॥१॥ अविवेक अंबुला अहंकार सासुरा । अविद्येच्या घरा माजी नेलें ॥२॥ तेथें कल्पना हे सासु सदा सासुरवासु । घेऊं नेदी उमसु आठवण ॥३॥ आठवणे सवें आठवण आठवत । तेणें पैं फुटत हृदय माझें ॥४॥ कामक्रोध देख भावे आणि दीर । मज आटिताती थोर स्वभाव त्याचे ॥५॥ मोह म्हातारा सदा द्वारीं असे । घडासी वो पिसें लावितसे ॥६॥ वरीवरी साबडा पोटींच पैं कुडा । दंभ घाली खोडा प्रलोभाचा ॥७॥ इच्छा आणि ।निंदा सासुरे दासटे। तें मज चिमटे घेपिताती ॥८॥ ममता वोहिणी नंदुली चिंता । ती भेणें एकांता मज ठाव नाहीं ॥९॥ कामाहातीं मज नाहीं वो उगडु । निष्कामासी दंडु क्रोध करी १० द्वेषाची जाचणी सदा पैं खोचणी । कोणे घरीं पापिणी बोळाविलें ११

माझा भोळा भावो त्यासि नाहीं ठावो । त्यापाठीं संदेहो श्वान लागे ॥१२॥ त्या भेणें पळाला मागुता नाहीं आला । देशधडी जाला भावो माझा ॥१३॥ दुःखी माझी भक्ति भावासवें जाती । कोणा काकुळती येऊं माये १४ आर्तीचे निढळीं ठेउनी बाहुली । पहातसे वाटुली माहेराची ॥१५॥ माहेराचे वाटे कोणी न भेटे । मावलीये पैठें कोण करी ॥१६॥ अक्रूरा प्रल्हादा धांवरे उद्धवा । माझ्यासाठीं धांवा तुह्मी करा ॥१७॥ नारदा माझ्या धांवरे लवलाही । लागेन तुझ्या पायीं जीवेंभावें ॥१८॥ सत्वर हनुमंता उडी घालीं आतां । मजलागीं सर्वथा मूळ यावो ॥१९॥ पृथुचक्रवर्ती जिवलग सांगाती । तुह्मी या निश्चिती मज मूळ॥२०॥ पैल पुंडलीकाजवळीं बापमाया । हर्षें नांदताहे भीमातीरीं ॥२१॥ तेथींचे वारकरी त्याचे पाय धरी । नेऊनि घाला माहेरीं पंढरीसी ॥२२॥ एकाजनार्दनीं सासुराचि केलें । तेंचि माहेर झालें गुरुकृपें ॥२३॥

३७७२. वृद्धपणीं शांती धरा तुह्मी सासुबाई । नरम गरम मागूं नका अंतीं सुख नाहीं ॥१॥ रात्रंदिवस विचारितां जीव दिक् जाला । मायलेंकी राहा तुह्मी मज नेऊन घाला ॥२॥ प्रपंचाचें ताक तुह्मीं सांचाविलें घरीं । सांचिताचें दुग्ध लोणी गमाविलें चोरी ॥२॥ वासनेच्या बिडालीका कोंडुनी बाहेर ठेवा । नवही द्वारें गुप्त करा ज्ञानदीप लावा ॥३॥ प्राप्त भूमी चारी तुह्मी हात करा वेगीं । कल्पनेची रहाटी मोडा धन्य तोचि योगी ॥५॥ चारी मुक्ती त्याचे माथां काळ झेंप घाली । विश्वासानें जाऊं नका जीव मुक्ति झाली ॥६॥ अहेवमणी गळां तुह्मी व्यर्थ बांधियेला । बारा सोळा पुत्र जाले दादला नाहीं केला ॥७॥ वांझ तुह्मी पुत्र व्याले तुमचे तुह्मां साजे । इतर स्त्रिया करूं ह्मणती मरती लोकलाजे ८ क्षणीक तुह्मी वृद्ध पहा क्षणिक तरुण बोले । एकाजनार्दनीं शरण त्यानें रूप केलें ९

हळदुली.

३७७३. हळदुली वाटुनी वाटिला पाटा । अगुणाचा नोवरा हळदुली उटा ॥१॥ नागवा नवरा नागवी नोवरी । दोघें बैसलीं चराचरीं ॥२॥ नागवा नवरा नवरी नेसला । नागव्या नवरीनें

नवरा वेढिला ॥३॥ सभामंडपीं दोघे ते दोघे। एकाजनार्दनीं नाचती भोगें ॥४॥

लग्न.

३७७४. **एकाजनार्दनाचे लग्नसिद्धीसी**। घटितार्थ पहावया मिनले चवदा भुवनांचे ज्योतिषी ॥१॥ योग तोहि एक तीथ तीहि एक। राशी तेहि एक नक्षत्र तेंहि एक। सद्गुरुचरणीं एकाएक तोहि जाला ॥२॥ वर्ष तेंहि एक मास तोहि एक। बारा योग पाहतां एकाएक जाले ॥३॥ घटिका तेहि एक पळ तेंहि एक। शोधितां सूक्ष्म एकाएकाचि जालें ॥४॥ पहातां जनीं जनार्दनीं जालि एक नडी। ह्मणवोनी एकाजनार्दनीं उभविली गुढी ॥५॥

अष्टपदी.

३७७५. **वांकडा ह्मणे कृष्ण**जी बापा मी एक देखिलें भूतरे। त्याचें विष जळुनी गेलें शेष राहिलें किंचितरे। देहाविण छळितो तेथेंचि पीडितो त्या टायां असे मळमूत्ररे। त्यांनीं जिंकिले कोण कोण ते त्यासी जिंकिल कोणतारे ॥१॥ धोंगडें माझें बोलणें कान्होबा धोंगडें माझें बोलणें ॥ध्रु०॥ जुनाट जोगडा काळाचा काकडा डोंगरी रहातो भोंडारे। झडपिला हांवे नागवाचे धांवे पाठीसी लागला भिलगोंडारे। कर्दळी खोपा नेटका रूपा पाहूनि भुलला तोंडारे। जग अंधारी महा भ्यासुरी अपार चालिला वीर्याचा लोंढारे ॥२॥ कुळाळ हाडाचा बाप चाहाडाचा अखंड घडतो मडकींरे। त्यासी एक भूत संचार जाला हिमालयाच्या खडकींरे। भूत वैऱ्याची नोवरी पाहूनि जिवास भरली धडकीरे। कोणी एकेवेळीं पाठिशीं लागला भेडसाविती लेंक लाडकी रे ॥३॥ नंगाचे दंदी नंगाचि खांदीं अति हाडाचा ढेंगारे। त्यासी एक भूत संचार जाहला येऊनि जडला आंगारे। सुत अंधाचा परांगनेचा चिरे फेडितो कांगारे। त्यासी एक वृक्ष पुढें भेटला डांगानें मोडिला टांगारे ॥ ४ ॥ गंगामाझारी संग ढीवरीसी रमला तपो गेंवेरे। त्यासी एक पुत्र जळीं जन्मला त्यानें केलीं अठरा पर्वेरे। तो एक साक्षात वेदो नारायण बोलणें त्याचें बरवें। कुरंगीचें पाडस दुबाकिलें अयुध्यापूर मिळविलेंरे ॥५॥ डो-

ळियाचे जळीं एक द्विज जन्मला तेंचि त्याचें वाहनरे । बापापरिस एका तोंडानें आगळा तारका केलें हननरे । शैल्यात्मजेच्या सवतीचा तनय तुझ्या हातीं त्याचें दहनरे । दिवा आंधारीं जो कां रमला नातवंड त्याचें गहनरे ॥६॥ लंगोटबंद ढुंगासी सेपुट अझुन जीत काळतोंडारे । रात्रींतुन ज्यानें शेपुटी बांधोनि संकटीं आणिला धोंडारे । त्रिभुवनवासी तो देवऋषी बाप जयाच्या तोंडारे । सोळा सहस्र नारी भोगून ब्रह्मचारी तूं एक ह्मणविसी लंडारे ॥७॥ वाकड्यानें आहाणा घातला जाणा उकलील तो विरळागतरे । पदापदाचे अर्थ करी जो तो एक असे बहुश्रुतरे । आठा कडव्याची अष्टपदी गाइली तो एक जाणा अद्भूतरे । एकाजनार्दनीं विनवीत असे भूत नव्हे कान्होबाचा सूतरे ॥८॥

गोपाळ.

३७७६. **माझे वासनेची दृढ जाळी** । आंत विषयाची गुळपोळी आह्मां निजऊनि बोधाचे पाळीं । ते त्वां गट केलीरे वनमाळी ॥१॥ कान्होबा सांडीं पां आपुली खोडी । तुझे स्वरूपीं आमुची गोडी ॥ध्रु०॥ माझ्या अवघ्या अकरा गाई । त्या बा ठेविल्या तुझ्या पायीं । आह्मां निजऊनि निजवस्तु ठायीं । त्याचें दुभतें त्वां केलें काईरे जीवा बैसती माझी चौघडी । नेली चोरूनि लिंगदेह घोंगडी । केली सबाह्य नग्न उघडी । तुझ्या संगतीची कोण गोडी रे ॥३॥ माझा सुंदर सुरस वेणु । त्याचा नाद त्वां नेला चोरुनू । गुणीं निःशब्द केलासे गुणू । सखी वाचा नेली खुंट्टुनुरे ॥४॥ वेधीं वांधलें आमुचें मन । त्वां चोरिलें जीवचैतन्य । एका पावला जनार्दन । तेणें खेळमेळें समाधानरे ॥५॥

वेणु.

३७७७. **अधरीं धरुनी वेणु** । वेणु वाजविला कोणी नेणूं ॥१॥ प्रातःकाळीं तो वनमाळी । घेऊनि जातो धेनु ॥२॥ उभी मी राहें वाट मी पाहें । केव्हां भेटेल **ममकान्हु** ॥३॥ एकाजनार्दनीं वाजविला वेणु । ऐकतां मन जालें तल्लीनु ॥४॥

कानोबा.

३७७८. पहिलें कोठेंच नव्हतें कांहीं । चंद्र सूर्य तारा नाहीं । अवघें शून्यच होतें पाहीं । कानोबा तें रे तें रे तें ॥१॥ तेथें एक ढालगज निर्माण झाली । तिनें पहा एवढी ख्याती केली । इंद्रादिकांस ह्मणे बाहुलीं । अमरपुरी तिची घरकुली ॥ कानोबा० ॥२॥ ती मूळची कर्णकुमारी । तिचा बाप तो ब्रह्मचारी । तो जन्मला तियेचे उदरीं । ऐसी पहातां नवलपरी ॥ कानोबा० ॥३॥ तिनें बापची दादला केला । कोण वाईट म्हणे या बोला । अवघें तिच्याच बोलणें चाला । तरी कैवल्यसुख तुह्माला ॥ कानोबा०॥४॥तो तियेसी शिवला नाहीं । वांत गर्भिग झाली पाहीं । व्याली पांच पंचवीस पोरें तीही । ऐसें तियेचें नवल पाहीं ॥ कानोबा० ॥५॥ ऐशी व्याली ते सकळ सृष्टी । न पडतां भ्रताराचे दृष्टी । एकाजनार्दनीं या गोष्टी । विचारा सद्गुरूच्या मुखीं ॥ कानोबा० ॥६॥

पाखरूं.

३७७९. कृष्णा एक पाखरूं आहे । तें मुखांवीण चारा खायरे। डोळे नाहीं परि तें पाहे । वाचेविण स्वयें गायरे ॥१॥ सख्या त्याचें नांव कान्होबा । कृष्ण ह्मणती सर्वरे । त्याचें वास्तव्य कोठें आहे । पर नाहीं परि तें उडेरे ॥२॥ तिहीं लोकीं हिंडतें । त्रिभुवन त्याला थोडेंरे ॥३॥ त्याचे नखांत आकाश बुडे । तो सन्मुख चहूंकडेरे ॥४॥ अहो त्याला मायबाप दोन्ही नाहींरे । एकपर्णोविण पहाती जनार्दनाचे पायीं रे ॥५॥

पिंगळा.

३७८०. पिंगळा महाद्वारीं बोली बोलतो देखा । डौर फिरवितो डुगडुग ऐका ॥धृ०॥ वरल्या आळीला तुह्मीं सावध रहावें । पाटीलबुवाला मग लावून सर्वे । चिठी येईल वा मग पडेल ठावें ॥१॥ मधल्या आळीला एक बायको फिरे । तिजला तुह्मी साधा मग पडेल पुरें । नाहीं तरी पाटलोबा तिचीं पळतील गुरें ॥२॥ आणिक एक बारे सुटेल तांतडी । पाटीलबुवाची मग पडेल मांडी । तिचीं पांच पोरें लागतील देशोधडी ॥३॥ आणिक एक ऐका

कैचें नवल झालें । गांवच्या पांड्यांनीं पाटलास नागविलें । साऱ्या कागदाचें शून्य एकच केलें ॥४॥ हिंडतां फिरतांना एक शकून सांगे । त्याच्या सत्तेनें ह्या आळीस वागे । संतां घरचा बा एक तुकडा मागे ॥५॥ हें जरी न ऐकाल तरी दुसरा येईल । सरते शेवटीं बा काळ बांधून नेईल । एकाजनार्दनीं बा आमचें काय जाईल ॥६॥

३७८१. पिंगळा महाद्वारीं । बोली बोलतो देखा । शकुन सांगतों तुम्हा हा एक ऐका ॥१॥ डुग डुग ऐका डुग डुग ऐका ॥ध्रु०॥ पिंगळा बैसोनी कळसावरी । तेथोनी गर्जतो नाना परी । बोल बोलतो अति कुसरी । सावध ऐका ॥२॥ किलबिल किलबिल । चिलबिल चिलबिल । तुलमील तुलमील । तुलबील तुलबील ॥३॥ तुमचे गांवींचा एक ठाणेदार । गांवच्या पाटलाची एक थोरली नार । तिसी रतला तो करी विचार । एकाजनार्दनीं बोले सारासार विचार ॥४॥

३७८२. वरल्या आळींच्यांनो दादा सावध ऐका । गांव हा पांचांचा यासी भुलूं नका । पिंगळा बोलतो बोला । तुझी सांडा गलबला ॥१॥ डुग डुग डुग दादा । डुग डुग डुग दादा ॥ध्रु०॥ चिलबील चिलबील । बोली बोलतो बोल । अर्थ पहातां दिसे सखोल । ब्रह्माविष्णुमहेश भुलले सकळ ॥२॥ चिल्यापिल्याचा भारा । हाचि सांडा पसारा । गुंतले याची हावा धरूनि विचारा । तुलमील तुलमील करती नारी आणि नर ॥३॥ विचक्षण तोचि जाणे येथील अर्थ । येरा न कळे आपआपुला स्वार्थ । शरण एकाजनार्दनीं न सांडी हा पंथ । तुटलें खुंटलें अवघें जाहलें एक येथ ॥४॥

३७८३. डुग डुग डुग डुग । डुगडुगोनि गेले चार युग । कामक्रोधाचेनी लागवेगे । या मनामागें धांवत ॥१॥ हित नोहे गा सर्वथा । गेलें हर घोनी पाहतां । भुलले मायेनें सर्वथा । यमपंथासी जाती २ जातां यमपुरीच्या वाटे । जीवासी आघात आहेत मोठे । संचित क्रियमाणाचे सांठे । ते वांया जाऊं पाहे ॥३॥ जे भले सात्विक संत । जे निशिदिनीं हरीभक्त । त्यांसि माझा नमस्कार येत । गुरुसी शरण जा वेगीं ४ गुरूसी गेलिया शरण । काय करील जन्ममरण । स्वरूपीं लागेल

अनुसंधान । निज निधान प्रगट होय ॥५॥ आतां एक सांगतों शकुन मोठा । तुज लागला एक्या बायकोचा चपेटा । तिच्या चांगुलपणाला सुभटा । भुलूं नको सर्वथा ॥६॥ आणिक ऐक तिची करणी । विष्णूस लाविलें वृंदेच्या स्मशानीं । नारदाची नारदी करुनी । साठ पुत्र जन्मविले ॥७॥ यालागीं तिचा पदरू नोहे बरा । अंतीं दगा देईल सारा । अजून तरी हित विचारा । दान करा पीडा टळे ॥८॥ तिनें बहुसांसी दगा दिधला । ईश्वरासारिखा भुलविला । ब्रह्मयासी वेध लाविला । रत झाला कन्येशीं । ॥९॥ नवां ठायीं फाटला झगा । तो नये तुझे उपयोगा । विषय भोगीत अंगा । तो मज दान पिंगलिया ॥१०॥ काळीं मींच काळें चिरगुट । पदरा बांधून मीतूंपणाचें मीठ । त्रिवर्ग करोनी रोकडें नीट । ओंवाळून टाकीं आतां ॥११॥ तेणें टळेल तुझी पीडा । चुकेल मीतूंपणाचा झगडा । स्वरूपीं होईल आनंद गाढा । श्रीजनार्दन प्रसादें ॥१२॥ एकाजनार्दनीं प्रेमबोध । पिंगळा भाकीतसे प्रबोध । प्रगट होय सोहं बोध । श्रीजनार्दन प्रसादें ॥१३॥

वटवाघूळ.

३७८४. पूर्वी पंक्तीस केला भेद । नाहीं अं:तकरण शुद्ध । झालें वटवाघूळ प्रसिद्ध ॥१॥ वटवाघूळ झालें बाई । करावें काई । उपाय नाहीं । ॥ध्रु०॥ वटवाघळीचा जन्म घेऊन । घेतलें उफराटें । टांगून । तोंडीं नरक भरला जाण २ वटवाघळीची यातना मोठी । भोगिल्या लक्ष चौऱ्यांयशीं कोटी । जन्ममरणाच्या तुटल्या गांठी ॥३॥ एकाजनार्दनीं वटवाघूळ झालें । सद्गुरूला शरण गेलें । जन्ममरण चुकविलें ॥४॥

टिटवी.

३७८५. एका ग्रामावरी जाऊन । एक नदीतीर पाहून । तेथें टिटवी करी शयन । दोन्ही पायांत खडा धरून गा ॥१॥ टिटवी यमाची तराळीण । टिटाव टिटाव टिटाव । तीड तीड तीड जाणगा ॥ध्रु०॥ मरेल चौगुल्याची सून । पाटलाचे चौघेजण । कुळकर्ण्याची लाडकी सून । आतां गांवांत राहिलें कोण गा ॥२॥ देश-

मुख देशपांडे चौधरी जाण । शेटे महाजन नेईन। चौगुल्याचें जवळ मरण । आतां गांवांत नाहीं कोण गा ॥३॥ नाईक वाड्यासी आतां धरी । शेल्की देशमुखाची पोरी । याची गणना कोण करी । आतां गांवांत नाहीं थोरी गा ॥४॥ आतां गांव वचनें हीन सारा । केवढा टिटवीचा दरारा । गांवांत हिंडतां चुकेल फेरा । माहारा मांगांचा तुला आसरा गा ॥५॥ लव्हार सुतार बलुते बारा। माळी तेली वाण्यास दरारा । सुनेकरासी दिधला थारा । म्हणोनी हरिभजन करा गा ॥६॥ आतां नाहीं कोणासी कोण । शेवटीं मारीन मी नेऊन । माझे संगतीं मांगीण । एकाजनार्दनीं लहान थोरपण गा॥७॥

पोपट.

३७८६. पढो माझ्या आत्मारामा । राधा कृष्णाचें हें ध्यान । पिंजऱ्यामध्यें गुंतलासी । तुज सोडवील कोण ॥ध्रु०॥ चौऱ्यांयशीं लक्ष योनी । वनीं तूं तरी हिंडसी । प्रेमदा विष फळीं अतित्वरें धांव घेसी । येऊनियां दोही पक्षी । पाहती तुज न्यावयासी ॥१॥ पिंजरा घडविला पंचभूताचा कुसरी । नव द्वारें सोळा सांधे । प्रभा पडली भीतरी । लाविली प्राचीनाची दोरी । बांधिला निज मंदिरीं ॥२॥ हिरवा तुझा रंग । गुंज वर्ण दोनी डोळे । चोंच आहे तुझी लाल । बोल तुझा हा मंजुळ । राघवा तूं बोल माझ्या । सख्या अमोलिक बोल ॥३॥अचळ तूं माझें चंचल। मोठे हिंडे तीन ही ताल। तुला जपला काळ । बोका केव्हां घालिल गळ । जरी जाशी उडोनियां । पूर्व सुकृताचें फळ ॥४॥ सत्य गुरु दत्त दाता । तारक मंत्र तुज देई । तोच तुला सोडवील । यम करील काई । पावशील चिंतामणी । एकाजनार्दनाचे पायीं ॥५॥

सर्प.

३७८७. स्वरूपमंदिरीं होतें मी एकली । माया सांज वेळ अविद्येचे बिळीं । माझें तुझें चालतां पाउलीं । मोहोभुजंगें धरिली करांगुळी ॥१॥ लोभसर्प डंखला करूं काय । स्वार्थसंपत्तीनें जड झाला पाय । आशालहरी तापला माझा देह । तृप्तिवारा घाली वो गुरु माय ॥२॥ विषयनिंब बहु गोडिये आला । भजन-

गूळ तो मज कडू झाला । वित्तहानीचा गळां झेंडु आला । असत्य-अशुद्धाच्या येताती गुरुळा वो ॥३॥ कामिनीकामाची डोळां आलें पीत्त । रसस्तुतिनिंदा काळे झाले दांत। विकल्पवासनेच्या मुंग्या धावत । स्त्रीपुत्रलोभें जीवा पडली भ्रांत ॥४॥ मीतूंपणाची थोर आली भुली । मी येथें कोण वोळखी मोडली । अहंविवेकें काया जड झाली । सद्गुरुगारुडी बोलवा माउली ५ गुरुगारुडी आला धाउनी। बोधवैराग्याचें पाजिलें पाणी । विवेकअंजन घातलें नयनीं । सोहंशब्द वाजवी नाम ध्वनी ॥६॥ मिथ्याभूतमय अवघी ब्रह्म स्थिति । अभयस्वरूपीं लाविली विभूती । उतरला सर्प निवारली भ्रांति । एकाजनार्दनीं आलीसे प्रचीति ॥७॥

३७८८. वासुकी सर्प मोठा दारुण। क्रोधें बैसला बिळीं जाऊन। सहज मीं तेथें केलें गमन । तमो गुणें घातलें सारवण । तेथून नष्ट आला धावून। त्यानें मजवर झडप घातली जाण ॥१॥ साप चावला । अगागागा । अबाबाबा । अताताता । अरेरेरे । साप चावला ॥२॥ याची जात मोठी कठिण । मायाभुली पडली येऊन । माझें जडावलें मन । गरगर गिरकी आली दारुण । साप चावला ॥३॥ या गिरकीचें नाहीं भय । मीं केले सहस्र अन्याय । तोचि दडपिला हा पाय । आतां कोण वांचवील ठाव । साप चावला ॥४॥ माझा देवावर हवाला । प्राण जावो परता गेला । एकाजनार्दनीं ह्मणे भला । आजिचा शेवट गोड झाला ॥५॥

विंचू.

३७८९. सहजीं सहज स्वयें स्थिती । स्वभावें भावना आर्तक आली स्थिती । अलक्ष लक्षणा विकार उत्पत्ती । हां हां मज विंचवें खादलें अवचितीं ॥१॥ अहं विंचवें खादलें करूं काय । किती मीपणा ब्रह्मांडीं भरला माय । अष्टांगीं चढला तेणें तळमळी होय । कर्म भोग आदाळितो हात पाय ॥२॥ जीव शिवाचिये संधीमाजी होता । तो मज झोंबला मी काय करूं आतां । धरी मारी तंव रिघाला आतवता । कांहीं केलिया वो नुतरे सर्वथा ॥३॥ अति चिंतेच्या थोर येताती तिडका । वित्तहानीच्या वेगीं उठती भडका।

द्वंद्वबाधेचा न साहे धडका । विषयविलोभाच्या आदळती थडका ॥४॥ बहुमान ते थोर तळमळ । कामिनीकामाची नित्य जळजळ । पुत्रलोभाची लागती इंगळ । लोकलाजेची अंगीं लागे कळ ॥५॥ नित्यनिंदेची खरस येत तोंडा। कर्मस्वेदाचा सर्वांगीं चाले लोंढा। याचा उतारु नव्हे नव्हे उदंडा । जेथें झोंबला तें तोडोनियां सांडा ॥६॥ उत्पत्ति स्थितिचे पैं नेती जे निधाना । माझी मज न साहे उदरवेधना । वेगीं पाचारा निजगुणीं जनार्दना । ज्याचे नामें निरसे व्यथा नाना ॥७॥ ऐशिये अनुतापें तापली अनुदीन । भाव सद्गुरुजी पातला आपण । अनन्यगतीं धरितां तयाचे चरण । तेणें हस्तक मस्तकीं रक्षा केली पूर्ण ॥८॥ भावें लागतां गे मज त्यांचिया पाया । त्यानें कळ सोडोनी मोकळी केली काया । ब्रह्माहमस्मि विंचु आणिला गे ठाया । थोर तळमळ माझी गेली विलया ॥९॥ विंचु उतरतां मीपणामाजि ठक । तेणें सहित उतरिलें विषय विख । बंध मोक्ष अहं सोहं सुख दुःख । वेधने सहित उतरविलें देख ॥१०॥ एकाजनार्दनीं आलागे निजगुणी। विष उतरुनी तेणें केलें अगुणी । स्वानंद कोंदला आनंद गिळुनी । देहविदेह गेले विसरुनी॥११॥

३७९०. **विंचू चावला वृश्चिक चावला** । कामक्रोध विंचू चावला । तम घाम आंगासी आला ॥ध्रु०॥ पंचप्राण व्याकुळ झाला । त्यानें माझा प्राण चालिला । सर्वांगाचा दाह झाला ॥१॥ मनुष्य इंगळी अति दारुण । मज नांगा मारिला तिनें । सर्वांगीं वेदना जाण । त्या इंगळीची ॥२॥ ह्या विंचवाला उतारा । तमोगुण मागें सारा । सत्त्वगुण लावा आंगारा । विंचू इंगळी उतरे झरझरां ॥३॥ सत्त्व उतारा देऊन । अवघा सारिला तमोगुण। किंचित् राहिली फुणफुण । शांत केली जनार्दनें ॥४॥

बैल.

३७९१. **अरुता ये बैला** । कां रे वेड्या सैला ॥१॥ काय बोले वेडी । कोण उपाडितो पेंढी ॥२॥ पेंढी उपटणार तूंचि जाला । पुरता विचार करुनी बोला ॥३॥ काय बोलतें पशुभांड । देव द्वारीं काय पुजिसी आंड ॥४॥ काय बेटा बेकूब ढोरगा । हा मोठा शहाणा

पोरगा ॥५॥ असें ढोर नसावें घरीं । आह्मांवांचून तूं भिकारी ६ सभाग्यासी काय करावयाचे बैल । यात्रेला कशानें जाईल ॥७॥ आह्मी ब्राम्हण अनुष्ठानी । नित्य गांजा सुरापानी ॥८॥ आह्मी नित्य करितों स्नान । वरवर धुतों अंतरीं बकध्यान ॥९॥ तरी अधिक आमुचा महिमा । शेण सारवावया नाहीं तुह्मा ॥१०॥ उगा राहें नाहीं तरी हाणीन रागें । माझी तिखट आहेत शिंगें ॥११॥ उठोनी वोझें तुजवर घालीन । वोस रानांत नेऊन पाडीन ॥१२॥ बैल तरी कवणाचा । पार्वती शंकराचा ॥१३॥ एकाजनार्दनीं भलें । तेणें आपुलें स्वहित केलें ॥१४॥

गाय.

३७९२. **चहूं सडीं दुभे ब्रह्मीयाचे मुंजी** । बळीदान खुजी तीर्थ पायीं ॥१॥ पैल मोहरीं मोहरी । पैल मोहरी मोहरी ॥२॥ सिंह वदन गाय प्रल्हादा घरीं । पंढरी पंढरी पुंडलिका ॥३॥ गुणागुण गुणीं जनीं विजनीं । एकाजनार्दनीं दुभतसे ॥४॥

३७९३. **संत नाम गाय संत नाम गाय** । संत नाम गाय कामधेनु ॥१॥ सदा सर्वकाळ दुभे भक्तालागीं । उणें पडतां अंगीं धांव घाली ॥२॥ नाम मुख स्तना लागला पान्हावे । अभक्त न पाहे धांवे पाठी ३ जनीं जनार्दन दुहिला आवडी । उभविली गुढी एकनाथें ४

एडका.

३७९४. **एडका मदन तो केवळ पंचानन** ॥ध्रु०॥ धडक मारिली शंकरा । केला ब्रह्मयाचा मातेरा । इंद्र चंद्रासी दरारा । लाविला जेणें । तो केवळ पंचानन ॥१॥ धडक मारिली नारदा । केला रावणाचा चेंदा । दुर्योधना मारिली गदा । घेतला प्राण । तो केवळ पंचानन ॥२॥ भस्मासुर मुकला प्राणासी । तेचि गती झाली वाळीसी । विश्वामित्रासारिखा ऋषी । नाडिला जेणें । तो केवळ पंनानन ॥३॥ शुक देवानी ध्यान धरोनी । एडका आणिला आकळोनी । एकाजनार्दनाचे चरणीं । बांधिला जेणें । तो केवळ पंचानन ॥४॥

कुत्रें.

३७९५. **येरे कुत्तू ये** । आह्मां विटाळ करूं नको ॥ आपली भा-

कर घे । देरे धन्या दे। विटाळ राहिला तुज खालीं । आवरून आपला घे ॥ आतां हें कुत्रें मातलें । मीच म्हणुनी गुंतलें । फार कूस मोठी केली । जीवा तुझी खोटी झाली । उपाशीं मरतों पाहीं बरें । अमृताचे सारें । घर एक सकळ काय खासी । तूंच मुद्दल कोठें राहसी । एवढें ज्ञान झालें कोठें । सद्गुरूचें देणें मोठें । सद्गुरु तुला आहे कारे । सर्वांवटीं तोच कीं रे । आम्हीं तर म्हणतों कुत्रा तुला। अविद्येनें धत्तोरा दिला । ब्राह्मणाशीं अविद्या म्हणशी । देहें ब्राह्मण कैसा होशी । श्रेष्ठ जन्म वेद बोलती । येवढे भले तरी कां मरती । हरिभक्त अमर होती । तें कळे कैसें । आपण व्हावें तैसें । होई-नासी कां रे । जात गोत पाहिनाशी कीं रे । हें तुला ज्ञान कशानें झालें । एकाजनार्दन गुरुकृपें कळों आलें ॥१॥

बाजार.

३७९६. संसार नगरीं बाजार भरला भाई । कामक्रोध लोभ-याचें गिराईक पाहीं ॥१॥ यांत सुख नाहीं त्यांत सुख नाहीं । या हाटाचें सुख कोठें नाहीं ॥२॥ या हाटासी थोर थोर भेले । ना-रद शुक भीष्म उमगले ॥३॥ आणिक संतीं बाजार पाहिला । व्यर्थ जाणोनि निराश भाविला ॥४॥ या बाजारीं सुख नाहीं भाई । माझें माझें म्हणोनि वोझें वाही ॥५॥ एकाजनार्दनीं बाजार लटिका। संतसंगावांचुनी नोहे सुटका ॥६॥

व्यापार.

३७९७. त्रैलोक्याचा स्वामी जनार्दन । केला व्यापार त्या-पासून ॥१॥ मोठा लागला व्यापार । रामनाम निरंतर ॥२॥ सोहं कर्जखत दिधलें । तें म्यां मस्तकीं वंदिलें ॥३॥ महा प्रे-माचीं लुगडीं दिधलीं । निजमुक्तपणें प्राप्त जाली ॥४॥ अनुभवाची तहसील समस्त । स्वामीस करुणा पाठविल रिस्त ॥५॥ धर्म खर्डा जमा । खर्चीं घातलें पूर्वकर्मा ॥६॥ संतांसंगें वसूल बाकी । भक्तांहूनि अति नेटकी ७ कैवल्यपुरीं बांधलें तोरण । चैतन्य चावडी बैसलों जाण ॥८॥ ऐसा व्यापार सिद्ध झाला । एकाजनार्दनीं केला ९

पोरगा ॥५॥ असें ढोर नसावें घरीं । आह्मांवांचून तूं भिकारी ६ सभाग्यासी काय करावयाचे बैल । यात्रेला कशानें जाईल ॥७॥ आह्मी ब्राम्हण अनुष्ठानी । नित्य गांजा सुरापानीं ॥८॥ आह्मी नित्य करितों स्नान । वरवर धुतों अंतरीं बकध्यान ॥९॥ तरी अधिक आमुचा महिमा । शेण सारवावया नाहीं तुह्मा ॥१०॥ उगा राहें नाहीं तरी हाणीन रागें । माझी तिखट आहेत शिंगें ॥११॥ उठोनी वोझें तुजवर घालीन । वोस रानांत नेऊन पाडीन ॥१२॥ बैल तरी कवणाचा । पार्वती शंकराचा ॥१३॥ एकाजनार्दनीं भलें । तेणें आपुलें स्वहित केलें ॥१४॥

गाय.

३७९२. **चहूं सडीं दुभे ब्रह्मीयाचे मुंजी** । बळीदान खुजी तीर्थ पायीं ॥१॥ पैल मोहरी मोहरी । पैल मोहरी मोहरी ॥२॥ सिंह वदन गाय प्रल्हादा घरीं । पंढरी पंढरी पुंडलिका ॥३॥ गुणागुण गुणी जनीं विजनीं । एकाजनार्दनीं दुभतसे ॥४॥

३७९३. **संत नाम गाय संत नाम गाय** । संत नाम गाय कामधेनु ॥१॥ सदा सर्वकाळ दुभे भक्तालागीं । उणें पडतां अंगीं धांव घाली ॥२॥ नाम मुख स्तना लागला पान्हावे । अभक्त न पाहे धांवे पाठी ३ जनीं जनार्दन दुहिला आवडीं । उभविली गुढी एकनाथें ४

एडका.

३७९४. **एडका मदन तो केवळ पंचानन** ॥ध्रु०॥ धडक मारिली शंकरा । केला ब्रह्मयाचा मातेरा । इंद्र चंद्रासी दरारा । लाविला जेणें । तो केवळ पंचानन ॥१॥ धडक मारिली नारदा । केला रावणाचा चेंदा । दुर्योधना मारिली गदा । घेतला प्राण । तो केवळ पंचानन ॥२॥ भस्मासुर मुकला प्राणासी । तेचि गती झाली वाळीसीं । विश्वामित्रासारिखा ऋषी । नाडिला जेणें । तो केवळ पंचानन ॥३॥ शुक देवानी ध्यान धरोनी । एडका आणिला आकळोनी । एकाजनार्दनाचे चरणीं । बांधिला जेणें । तो केवळ पंचानन ॥४॥

कुत्रें.

३७९५. **येरे कुत्तू ये** । आह्मां विटाळ करूं नको ॥ आपली भा-

कर घे । देरे धन्या दे । विटाळ राहिला तुज खालीं । आवरून आपला घे ॥ आतां हें कुत्रें मातलें । मीच म्हणुनी गुंतलें । फार कूस मोठी केली । जीवा तुझी खोटी झाली । उपाशीं मरतों पाहीं बरें । अमृताचे सारें । घर एक सकळ काय खासी । तूंच मुद्दल कोठें राहसी । एवढें ज्ञान झालें कोठें । सद्गुरूचें देणें मोठें । सद्गुरु तुला आहे कारे । सर्वांघटीं तोच कीं रे । आम्हीं तर म्हणतों कुत्रा तुला । अविद्येनें धत्तोरा दिला । ब्राह्मणाशीं अविद्या म्हणशी । देहें ब्राह्मण कैसा होशी । श्रेष्ठ जन्म वेद बोलती । येवढे भले तरी कां मरती । हरिभक्त अमर होती । तें कळे कैसें । आपण व्हावें तैसें । होईनासी कां रे । जात गोत पाहिनाशी कीं रे । हें तुला ज्ञान कशानें झालें । एकाजनार्दन गुरूकृपें कळों आलें ॥१॥

बाजार.

३७९६. संसार नगरीं बाजार भरला भाई । कामक्रोध लोभयाचें गिराईक पाहीं. ॥१॥ यांत सुख नाहीं त्यांत सुख नाहीं । या हाटाचें सुख कोठें नाहीं ॥२॥ या हाटासी थोर थोर भेले । नारद शुक भीष्म उमगले ॥३॥ आणिक संतीं बाजार पाहिला । व्यर्थ जाणोनि निराश भाविला ॥४॥ या बाजारीं सुख नाहीं भाई । माझें माझें ह्मणोनि वोझें वाही ॥५॥ एकाजनार्दनीं बाजार लटिका । संतसंगावांचुनी नोहे सुटका ॥६॥

व्यापार.

३७९७. त्रैलोक्याचा स्वामी जनार्दन । केला व्यापार त्यापासून ॥१॥ मोठा लागला व्यापार । रामनाम निरंतर ॥२॥ सोहं कर्जखत दिधलें । तें म्यां मस्तकीं वंदिलें ॥३॥ महा प्रेमाचीं लुगडीं दिधलीं । निजमुक्तपणें प्राप्त जाली ॥४॥ अनुभवाची तहसील समस्त । स्वामीस करुणा पाठविल रिस्त ॥५॥ धर्म खर्डा जमा । खर्चीं घातलें पूर्वकर्मा ॥६॥ संतांसंगें वसूल बाकी । भक्तांहूनि अति नेटकी ७ कैवल्यपुरीं बांधलें तोरण । चैतन्य चावडी बैसलों जाण ॥८॥ ऐसा व्यापार सिद्ध झाला । एकाजनार्दनीं केला ९

मोतीं.

३७९८. धुतांच मोतीं जळीं हरपलें सखोल मोठें पाणी । चला पाहूं साहा चार अठराजणी ॥ध्रु०॥ प्रपंच धोंडा मृगजळ-पाणी आपटीत होतें चोळी । विसरलें सुख घसरलें तळीं ॥ सखे मायेनें मोतीं दडविलें भवसिंधूच्या जळीं । होती गडे भ्रांति बहिण जवळी ॥ तिणेंच मजला गोष्टी विनविल्या चित्त गेलें भुलोनी ॥१॥ आठ जणींनीं मोतीं दडविलें वर ठेविला धोंडा । अशाच पहाती अवघ्या रांडा ॥ बारा सोळा तळीं उतरल्या त्यांनीं धरिला दांडा । ठाऊक सत्राविला झेंडा ॥ त्यामध्यें मी गर्क झाल्यें एकलीच बाई वनीं ॥२॥ चवघी जणी सत्वर मिळोनि डोळीं अंजन घाला । माझ्या मोत्याला प्रेमें न्याहाळा ॥ ज्ञान बोधाची लावून दिवटी बरवी वात उजळा । माझे मोत्याला सर्वकळा ॥ प्रपंच पडदा फाडून गुरुपदीं लावा गे ठिकाणीं ॥३॥ चौघीजणी मोक्ष नाइका मजला धरा हातीं । उतरा सागर पैल पंथीं ॥ या मोत्याच्यासाठीं मजला जाणे आहे सती । ह्मणून मी येतें काकुळती ॥ एकाजनार्दनीं चिन्मय मोतीं न मिळे गुरुवांचुनी ॥४॥

थट्टा.

३७९९. अशी ही थट्टा । भलभल्यासी लाविला बट्टा ॥ध्रु०॥ ब्रह्मदेव त्रैलोक्याला शोधी । थट्टेनें हारविली बुद्धि । केली नारदाची नारदी । अशी ही थट्टा ॥१॥ थट्टा दुर्योधनानें केली । पांचाळी सभे-माजी आणिली । गदाघायें मांडी फोडिली । अशी ही थट्टा ॥२॥ थट्टा गेली शंभोपाशीं । कलंक लाविला चंद्रासी । भगें पाडिलीं इंद्रासी । बरी नव्हे थट्टा ॥३॥ थट्टेनें मेला दुर्योधन । भस्मासुर गेला भस्म होऊन । वाळीही मुकला आपुल्या प्राण । अशी ही थट्टा ॥४॥ थट्टा रावणानें केली । नगरी सोन्याची बुडविली । थट्टा ज्याची त्यास भोंवली । बरी नव्हे थट्टा ॥५॥ अरण्यांत होता भृगु ऋषी । थट्टा गेली त्याचेपाशीं । भुलवुनी आणिला अयोध्येसी । बरी नव्हे थट्टा ॥६॥ विराटराजाचा मेहुणा । नाम तयाचें कीचक जाणा । त्याणें घेतलें बहुतांचे प्राणा । बरी नव्हे थट्टा ॥७॥ थट्टे-

पासून सुटले चौघेजण । शुक भीष्म आणि हनुमान । चौथा कार्तिकस्वामी जाण । त्याला नाहीं बट्टा ॥८॥ एकाजनार्दन ह्मणे सर्वांला । थट्टेला भिऊन तुह्मी चाला । नाहीं तर नेईल नरककुंडाला । अशी ही थट्टा ॥९॥

नीति.

३८००. नीति सांगतों ऐका एक । दास सभेचा सेवक । मन टाकूं नका एक । कोणी एक ॥धु०॥ सांडावरून जाऊं नये । लांच खाऊं नये । चोहट्यांत राहूं नये । कोणी एक ॥१॥ अक्रीत घेऊं नये । इमान सोडूं नये । बैमान होऊं नये । कोणी एक ॥२॥ सज्जनाशी विटूं नये । नीचासवें बाटूं नये । तस्कराशी पुसूं नये । कोणी एक ॥३॥ भक्तिमार्ग खंडूं नये । कुभांड्यासी तंडूं नये । खळासंगें भांडूं नये । कोणी एक ॥४॥ सत्पुरुषाशीं छळूं नये । शिवेचा गुंडा ढाळूं नये । केला नेम टाळूं नये । कोणी एक ॥५॥ सद्गुरुसेवा सोडूं नये । कुळधर्मासी मोडूं नये । पापद्रव्य जोडूं नये । कोणी एक ॥६॥ संपत्ति आलिया माजूं नये । अभिमानें फुगूं नये । सभा देखून लाजूं नये । कोणी एक ॥७॥ असत्य वाद करूं नये । खोटा संग धरूं नये । भोचकाशीं मैत्री करूं नये । कोणी एक ॥८॥ भलते भरीं पडूं नये । अनाचार करूं नये । कपट मनीं धरूं नये । कोणी एक ॥९॥ जन्मा आलिया स्वभावें । कांहीं स्वार्थक करावें । ऐसें मनीं विचारावें । कोणी एक ॥१०॥ एकाजनार्दनीं भावें । संतचरणीं लीन व्हावें । सदा हरिनाम उच्चारावें । कोणी एक ॥११॥

काहाणी.

३८०१. तुह्मा आम्हीं सांगतों काहाणी । सोळा बारा मिळोनी गडणी । कहाणी सांगती बैसोनी वनीं । जो ऐके तो परपुरुष धनी ॥१॥ चित्त द्यावें आमुच्या बोला । सांडा वांयां गलबला । विसरुनी प्रपंच्याच्या मुळा । शब्दाचा लागों द्या चाळा ॥२॥ एक अघटित वर्तलें । एक नारीस पांच पती देखिले । एका पुरुषा गरुवार केलें । साठ पुत्र जन्मले बळें ॥३॥ एका ब्राह्मणें कुत्रें खादलें । ग्रामजोशा प्रायश्चित्त दिलें । एका नारीनें कवसाल केलें । बापा भावांसीं लग्न

लाविलें ॥४॥ आई होउनी करवली । लेंक वांटितसे हळदुली । पती विठ्ठल ह्मणोनी जाकळी । आमुच्या काहणीची हे मुळी ॥५॥ काहणी सांगे शिवशक्ति । तेणें एकाजनार्दनीं तृप्ति । संत महंत आनंदती । अभाविकां न कळे गति ॥६॥

स्वप्न.

३८०२. **बैसोनी स्वप्न सांगे लोकां** । नवल आजी पाहालें तृषा लागली उदका । अग्नि जो खादाड न मिळे तया इंधन देखा । पवनु पालाणीं बांधिला देखा ॥१॥ स्वप्नाचें नवल जागृतीं ऐका । जागृती स्वप्न दोन्ही मिथ्या जाहले देखा ॥ध्रु०॥ पंचभूतांची मिळणी जाहली परस्परीं । विसरुनी द्वैतभावा समरसले एकसरी । कर्दमीं रुतलें नवल विंदान परोपरी । काय सांगूं या स्वप्नाची नसे आजदुरी ॥२॥ एक नारी एक पुरुष उभयतां देखिलें । विवाह मंडप चौबारा घातलें । सोहळा औट प्रकार न दिसोनी देखिलें । वर्तन करूं सांगूं जातां जागृत मी जाहलें ॥३॥ ऐसें स्वप्न देखिलें जनार्दन दृष्टीं । मिथ्यामय सर्व भासलें उघडली सृष्टी । एकाजनार्दनीं पायीं पडली मिठी । अहंता ममता यांची सुटलीसे गांठी ॥४॥

डोहो.

३८०३. **डोहो डोहो डोहो** । कान्होबा डोहो । चला जाऊं डोहांत पोहोंरे कान्होबा ॥ध्रु०॥ त्या डोहाचें अमूप जीवन । डोहो पहातां अति गहन । तया नाहीं चळण वळण । सर्व जीवाचें निधान ॥१॥ डोहो व्याला हें जीवन । डोहो व्यालासे पवन । डोहें गिळिला पवन । डोहो कार्य करी कारण ॥२॥ डोहो न कळे साचार । डोहो क्षर ना अक्षर । एकाजनार्दनीं निर्धार । तरिच पावाल पैलपार ॥३॥

पाळणा.

३८०४. **जो जो जो जो जो बाळा कोंवि येवो** । उन्मनी निद्रा लागो तुज गीती गावो ॥१॥ जाग जागतां निज पाही माझिया तान्हुलीया । निजीं निज निजुनियां सावधरे कान्हया २ तुझा चवघींची कळकळ ह्मणीं येथें कां करा । निजीं निजला कान्हा परतोनी जावें

घरा ॥३॥ चवघी जणी वोसरल्या तेथें अनुहत गोष्टी । तया नादातें साधून परेपरत्या सृष्टी ॥४॥ तेथें उन्मनी निद्रा हारपलें चित्त। देह विदेह खुंटलें सगुण गुणातीत ॥५॥ शब्द निशब्द खुंटलें आतां बोलावें तें काय । निजीं निजला एकाजनार्दन माय ॥६॥

३८०५. **खर खर मुंडा आवरे फकीरा** । पालखीं निजविला मोतीया हिरा ॥१॥ बुळबुळ गाइ निजरे बाळा । मोठाजटाधारी गोसावी आला ॥ध्रु०॥ येरे येरे कोल्ह्या जायरे लांडग्या । नको भेडसाऊं लेंकुरा दांडुग्या ॥२॥ आळविला कान्ह पाजूनी प्रेमपान्हा । एकाजनार्दनीं लाविला स्तनां ॥३॥

३८०६. **जो जो जो जो रे रघुरामा** । निज बाळा गुणधामा । योगी आलासे विश्रामा । स्वामी दावीन तुझा ॥ध्रु०॥ जोगी दिसतसे विचित्र । त्याला तीन नेत्र । चर्मावेगळें नाहीं वस्त्र । म्हणवितो तुझा मित्र ॥१॥ अंगीं लावूनियां विभूती । अर्धांगीं पार्वती । वृषभारूढ तो पशुपती । त्रिशूळ डमरू हातीं ॥२॥ आणिक नवल दयाळा । कंठ दिसे निळा । मस्तकीं गंगा वाहे झुळझुळा । नेत्रीं अग्निज्वाळा ॥३॥ भस्म चर्चुनी सर्वांगीं । वेष्टिला भुजंगीं । भूतें मेळवूनियां बहू जगीं । आलासे प्रसंगीं ॥४॥ जोगी आलासे अंगणीं । तुळसी वृंदावनीं । तुजला देखूनियां नयनीं । घाली लोटांगणीं ५ गोकुळीं जन्मलें निधान । जगदीश तो जाण । त्याचे चरणीं शरण। एकाजनार्दन ॥६॥

३८०७. **सद्गुरुवचनें जन्म जें झालें** । मायाजठरींहुनी वेगळें केलें। अहंकाराचें गुल्ब तात्काळ तोडिलें । वासना समूळ नाळ खांडिलें ॥१॥ जो जो जो परियंदे सहज । रात्रंदिवस नित्य लागली निज ॥ध्रु०॥ पिटिलें जेंगट अनुहात ध्वनी । शांति क्षमा दया बोलती कामिनी । आपरूपें झाले स्वयें लक्षणी । टकमकां पाहे कोहं सोहंपणीं ॥२॥ उपजत पायाळ पैं झाला देख । अक्षय ठेवणें लाधलें अशेख । अविद्या गर्भींचें हारपलें दुःख नयन पुंजाळलें अर्धोन्मिलित ॥३॥ अवलोकनालागीं जन आचार्य आला । अशेष अविद्येचा त्यागु केला । असमाय आनंद आनंदें न्हाला । उसळला बिंदु

पूर्वज समूह मिनला ॥४॥ झाली दृष्टादृष्टी बाणले निरुतें। पूर्ण चंद्रक्षीर सागरीं भलतें । यापरी आनंद कवळी नभातें । सबराभरीत कवण आवरीते ॥५॥ चिद्रत्नाच्या अंजुळी भरुनी वृत्तीच्या हातीं। स्वानंदाचा मध मुखीं घालिती। जनित जन्ममळ निषेध धुती। आपेंआप नवल झाली प्रतीति ॥६॥ स्वानुभव ब्रह्मसूत्र देता पैं झाला । अखंड अनुस्फुत मध्यें बांधला । सभोंवता आप वर्गु समूह निमाला । पर परमेष्टी सुखें सुखावला ॥७॥ ज्योतीच्याही ज्योती उजळुनी आरती । ओंवाळिला देखा अखंड दीप्ति । मध्यमा वैखरी परा पश्यंती । एकेश्वरे चारी परतोनि गाती ॥८॥ तंतु सूक्ष्मदशे वासना होती । सद्युक्तीच्या वळियेल्या वाती । स्वरूपीं लाविला दीपु स्वयंभस्थिती। सहज जागोनियां निरसली सटवीची राती ॥९॥ दहादिन चिलस वासनें केलें । इतुकेनि स्पर्शाचें भय फिटलें। आपपरावेंनी सकळ शुद्धत्व आलें । ब्रह्मरस तेथें पारणें केलें ॥१०॥ क्रमुनी अकराही पालख मुहूर्त । स्थानु निर्वाळिला अक्षर अव्यक्त । निरालंब पाळणा लाविला तेथ । अनुभव शृंखळा ओलिया उचित ॥११॥ माचवे शोभले पुरुषार्थ चारी । निष्काम पाटिया बाणल्या त्यावरी । सबाह्य विणियेली विवेकाची दोरी । त्यामाजी पहुडला सुख निद्रेवरी ॥१२॥ सानु सानु परिये देतू उन्नत उन्मनी । चिराई तूं बा कुंज निरंजनीं । माझिये दृष्टी तुज लागे बा झणीं । स्वयें परतली इडापीडा घेउनी।॥१३॥ निजीनिज सांडुनी अवस्थात्रया। लोण करूं गेली साक्षी आणि तूर्या । आपणिया आपण होऊनियां तळिवरिया। सहजीं सहजपणें असणें सहज जया ॥१४॥ मौनामौन पडलें शब्द शिराणी । सहज स्थिति येथें धरियेली कानीं । पितामहाचा पिता सुभानु वंश वर्णनी । निजसुख घेतलें एकाजनार्दनीं ॥१५॥

चौघडा.

३८०८. **पंधरा सतरांचा हो मेळा** । कारखाना झाला गोळा । वाजविती आपुल्या कळा । प्रेमबळा आनंदें ॥१॥ झडतो नामाचा चौघडा ॥ध्रु०॥ झडतो नामाचा चौघडा । ब्रह्मीं ब्रम्हरूपींचा हुडा । संत ऐकताती कोडा । प्रेमबळा आनंदें ॥२॥ जनाबाई घड्याळ

मोगरी । घटका भरतां टोला मारी । काळ व्यर्थची गेला तरी । गजर करी आनंदें ॥३॥ नामा दामा दोनी काळू । नारा विठा दमामे फेळू । चौघी सुनां चारी हेळू । कडकडा बोल उमटती ॥४॥ गोंदा म्हादा करणी करी । नामें दुमदुमली पंढरी । आउबाई तूतारी । मंजुळ स्वर उमटती ॥५॥ गोणाबाई नौबत पल्ला । नाद अंबरीं कोंदला । राजाई झांज मंजुळ बोला । मंजुळ स्वर उमटती ॥६॥ तेथें चौका बारीदार । काटवन विंजन जाळीजे सार । अवघे झाडवणी महार । एकाजनार्दनीं पार उरतला ॥७॥

छापा.

३८०९. अजब है त्रिकूटका घाट । जोत लगी घनदाट । धुंडले ना औही बात । पलख जोत लगी ॥१॥ उडवत चवरंग गुलाल । झमकर हे जोत ही लाल । महा कारण महाल । बिचमे लाल चमकत है ॥२॥ चमक लगी दिनरात । नहीं कछु आदि अंत । समजलेना ओही बात । सहज संग बतावे ॥३॥ खिजमत करले कछु काम । आजमत पावोंगे रामं । भ्रमर गुंफामे राम ।रामनाम सुमरले ॥४॥ सुमरलेना नहीं मंत्र । छांडदे सब तंत्र । अनुहात जंत्र । धिमक मृदंग बजावे ॥५॥ बजावे धन् धन् धन् स्वरका बीन । भजन करले संगीन । नयन जागे रातदीन । ब्रह्म ताल लगावे ॥६॥ लगावे तो है तयार । करले दिलमों करार । हो जा भवजल पार । मेरे सद्गुरु साहेबकी ॥७॥ साहेब सद्गुरु जनार्दनके प्रतिपाळ । एकनाथ तुह्मारे । फकीरी में रहता है ॥८॥

रहाट.

३८१०. हुंडगी निघाली बाजारा । बारिक माझा जुना ॥ध्रु०॥ दारची गोंधन कां तोडाना । मजला रहाट करून कां द्याना । माझे राहाटाकडे कां पहाना ॥१॥ तुमचा बैल कां माराना । मजला तांत करून कां द्याना । माझे तांताकडे कां पहाना ॥२॥ तुमची तलवार कां मोडाना । मजला चात करून कां द्याना । माझ्या चाताकडे कां पहाना ॥३॥ तुमचा टाळ कां मोडाना । मजला भिंगरीं करून कां द्याना । माझ्या भिंगरीकडे कां पहाना ॥४॥ तुमची

वस्त्रें कां फाडाना । मजला पिंजून पिंजून कां दाना । माझ्या पिंजण्याकडे कां पहाना ॥५॥ पिंजून पिंजून केला पिळू । नव इंद्रियां खेळू । एकाजनार्दन पिळू ॥६॥

शिमगा.

३८११. सत्त्व गांठी उमगा । तेणें सफळ होईल शिमगा । तुह्मी हेंच गाणें गा । तुम्हीं हंसूं नका हंसूं नका ॥१॥ भूत सभेची कारटीं । विषय गौऱ्या चोरटी । उतरा कुकर्माची राहटी । तुह्मी हंसूं नका हंसूं नका ॥२॥ जागोजागीं थांबा । अवघ्या मिळोनि मारा बोंबा । न जळे एरंडाच्या कोंबा । तुह्मी हंसूं नका हंसूं नका ॥३॥ गांवचा पाटिल कोळी । काळोबाचि पिकली पोळी । तुमची पाजळूं द्या होळी तुह्मी हंसूं नका हंसूं नका ४ ओटींत घेऊनि गुलाल । सख्या मेहुणीसंगें भुलाल । तिचा नवरा मोठा जलाल । तुह्मी हंसूं नका हंसूं नका ॥५॥ एकाजनार्दनीं पोस्त । गाणें गातां हालमस्त । नाहीं तर भडवे समस्त । तुह्मीं हसूं नका हंसूं नका ॥६॥

होळी.

३८१२. देह चतुष्टयाची रचोनि होळी । ज्ञानाग्नि घालुनी समूळ जाळी ॥१॥ अझुनी कां उगलाची । बोंब पडों दे नामाची । ॥२॥ मांदी मेळवा संतांची । तुह्मा साची सोडवण्या ॥३॥ धांवण्या धांवती संत अंतरंग । संसार शिमगा सांग निरासिती ॥४॥ एकाजनार्दनीं मारिली बोंब । जन वन स्वयंभ एक जालें ॥५॥

कोडें.

३८१३. कृष्णा नवल कैसी परी । तूं आत्मा एक चराचरीं । तेथें द्वेषेंसी कवणा हरी । कैसे मारिले दैत्य त्वां वैरी ॥१॥ कान्होबा सांग पां माझें कोडें । तुझें पुसतों तुझिया पुढें ॥ध्रु०॥ देहीं नख शिख अवघें एक । देहा रुतती नखे तीख । त्याच्या छेदनीं आह्मां सुख । तैसे मारिले अधर्मी देख ॥२॥ तुज भेद नाहीं नरनारी । कैसे सोळा सहस्र तुझिया घरीं । तूं म्हणविसी बाळ ब्रह्मचारी । शेखीं जालासी कां परद्वारीं ॥३॥ हेम मृत्तिकेच्या घट श्रेणी । आंत भरलें निर्मळ पाणी । त्यांत बिंबोनि अलिप्त तरणी । तैशा भोगुनी

बहु कामिनी ॥४॥ जग अवघें तुझिया कुशीं । रसना अंकित नव्हे झणविसी । रसस्वाद केविं जाणसी । शेखीं चोरुनी कां दूध पिसीं ॥५॥ मी भुललों भक्ति प्रेमासी । चोऱ्या करितों भक्ती भावासी । रस रसनातें मज अंशी । रसस्वाद जाणें ज्ञानरासी ॥६॥ एकाजनार्दनीं घेतिला थाया । तो संकल्पची नये आया । तेथें हारपली माझी माया । देहीं देहपण गेलें विलया ॥७॥

३८१४. नाथाच्या घरची उलटी खूण । पाण्याला मोठी लागली तहान ॥१॥ आंत घागर बाहीर पाणी । पाण्याला पाणी आलें मिळोनि ॥२॥ आजी म्यां एक नवल देखिलें । वळचणीचें पाणी आढ्या लागलें ॥३॥ शेतकऱ्यानें शेत पेरीलें । राखणदाराला तेणें गिळिलें ॥४॥ हांडी खादली भात टाकिला । बकऱ्यापुढें देव कापिला ॥५॥ एकाजनार्दनीं मार्ग उलटा । जो जाणे तो गुरुचा बेटा ॥६॥

३८१५. आह्मीं नवल देखिलें भाई । मुंगीनें हत्तीशीं केली लढाई । उंटाचा कान्न धरूनि चिमाई । घरोघरीं खातसे ॥१॥ सांगा आमुचें कोडें । लांडग्यासाठीं शेळी रडे । कोल्हे हांसतसे बापुडें । उंदीर रेडे खेळती ॥२॥ वरले गांवींचा एक हत्ती । नित्य खातो प्रजापती । सिंह तया येतो काकुळती । हंस हसे कागाप्रती ॥३॥ एकाजनार्दनाचें कोडें । उगवी तोचि जाणा वेडें । शाहाणें त्यासी नुमगे गाढें । अर्थ पहातां चुके लिगाड ॥४॥

३८१६. अबाबाबा बायको मोठी । घेतलें मुसळ लागली पाठीं ॥१॥ अग बायको नको मारूं । तुझें वासरूं नेतूं चारूं ॥२॥ बायकोनें दादला गरवार केला । मनाचा मनोरथ पूर्ण झाला ॥३॥ एकाजनार्दनीं हुडा । साही शास्त्रांचा केला चुराडा ॥४॥

नवल.

३८१७. एक नवल देखिलें । एका चोरानें गांव चोरिलें । त्याचे मागें धांवणें निघालें । चोर आणि गांव नाहींसें झालें ॥१॥ मुळींच गांवा नव्हता पाया । वरला गांवकुस गेला वांयां । खांदून गेला मुळींचा पाया । उडालें देऊळ देव गेला वांयां ॥२॥ कळस उडाला स्वर्गावरी । पाया गेला पाताळविवरीं । भिंत हिंडे

दारोदारीं । ऐशी जहाली नवलपरी ॥३॥ देऊळ पाया आणि भिंती । अर्थ पहा उगवोनि गुंती । एकाजनार्दनीं विश्रांति । देव देऊळ अवघा गुरुमूर्ति ॥४॥

३८१८. मूळ नाहीं शेंडा । काय ह्मणावें त्या गुंडा । वेद अनुवादती प्रचंडा । शास्त्रें भांडती खंड विखंडा ॥१॥ नवल जहालें बाई नवल जहालें बाई । पाणियानें विस्तव पेटला कोणा सांगावें काई ॥ध्रु०॥ शून्य होतें आधीं तेथें जाहलें एक । एक पहातां दोन जहाले अलक्ष लक्ष देख ॥२॥ पुरुष नाहीं स्त्री नाहीं नाहीं कांहीं आकार । पहातां पाहणें बुडोनि गेलें तेथें कैंचा निराकार ॥३॥ ब्रह्मज्ञान घरोघरीं कोण तया पुसे । शरण एका जनार्दनीं नाम गातसे ॥४॥

३८१९. नसोनि नवल असती अबला । करिती गलबला वाउगाचि ॥१॥ ब्रह्मज्ञानीयासी स्त्रीनें खादलें । त्याच्या घांवण्या देव पातले ॥२॥ येऊनि पाहतां देव नागवला । कांहीं नाहीं तेथें उगाचि ठेला ॥३॥ न बोलवे गोष्टी मुकियाची परी । खादला गूळ परि न सांगवे गोडी ॥४॥ एकाजनार्दनीं विपरीत देखिलें । ब्रह्मज्ञान पळालें घरोघरीं ॥५॥

३८२०. मोकळी असोनि गुंतली खेळा । खेळ खेळतां झाली अवकळा ॥१॥ सदैव नारी हिंडे दारोदारीं । विपरीत जहाली नवलाची परी ॥२॥ असोनि पुत्र जहालीसे वांझ । कोणासी सांगों अंतरींचें गुज ॥३॥ गुज जाणे तोचि ब्रह्मज्ञानी । एका शरण जनार्दनीं ॥४॥

३८२१. आम्हीं नवल देखिलें । कान्होबा तुज लागे बोलें ॥१॥ कैशी नवलाची मात । म्हातारी ती तरणी होत ॥२॥ आमावास्येचे दिवशीं चंद्र देखिला । राहु केतु येऊनि ग्रहणीं लागला ॥३॥ आपुलेनि मनें आकाश पोळलें । आकस्मात जाऊनि समुद्रीं नाहालें ॥४॥ समुद्रांतील आटलें पाणी । एकाजनार्दनीं जहाली कहाणी ॥५॥

३८२२. नवलाचें नवल आज म्यां देखिलें । सागराचें पाणी

रांजणासी आलें ॥१॥ नवल गे माये नवल गे माये । गंगा येऊनि रांजणांत सामाये ॥२॥ निर्मळ पाणी डहुळतें जहालें । डहुळलें पाणी रांजणांत आलें ॥३॥ मृगजळाचें नीर रांजणीं भरलें । एका-जनार्दनीं नवलचि केलें ॥४॥

३८२३. **एक नवल देखिलें दृष्टी** । पहातां पहाणें गिळिलें उठाउठी ॥१॥ जें निजें चोजवेना जें निजें चोजवेना । अंधारें सूर्य गिळिला जाणा ॥२॥ कल्पनेविरहित पुत्र झाला । कल्पना गिळूनि आपणचि धाला ॥३॥ स्त्रीपुरुष नामें नटला प्राणी । एकाजनार्दनीं प्रत्यक्ष देखो ॥४॥

नवलाई.

३८२४. **आतां झालें नवलाई** । पुनः जन्मा येणें नाहीं ॥१॥ बोधाचें कुंकु कपाळीं लाविलें । भक्तीकाठी हातीं धरिलें ॥२॥ ज्ञानाचा कुर्कुला घेतला काखे । प्रेमाचा खुळखुळा अनुहत वाजे ३ एकाजनार्दनीं नवलाई झाला । संतांपायीं खेळावया आला ॥४॥

भूत.

३८२५. **भूतजबर मोठें ग बाई** । झाली झडपण करूं गत काई ॥१॥ सूप चाटूचे केले देवऋषी । या भूतानें धरिली केशीं ॥२॥ लिंबू नारळ कोंबडा उतारा । त्या भूतानें धरिला थारा ॥३॥ भूत लागलें नारदाला । साठ पोरें झालीं त्याला ॥४॥ भूत लागलें ध्रुव बाळाला । उभा अरण्यांत ठेला ॥५॥ एकाजनार्दनीं भूत । सर्वठायीं सदोदित ॥६॥

३८२६. **पिता सांगे पुत्रासी** । बाळा नको जाऊं पंढरिसी । तेथें आहे थोर विवशी । ती तुज गिळील समुळेंसी ॥१॥ भूत दारुण खेचर मोठें । तें नांदे भीमातिरीं वाळुवंटीं । तेणें झडपिलें मोठें मोठें । ते बा नये घरदार वाटे ॥२॥ अंबरीष रुक्मांगदा । मयूर ध्वजाची थोर आपदा । हनुमंता झाली थोर बाधा । तोचि नाचे समाधी सदा ॥३॥ भूत लागलें प्रल्हादासी । तेणें मारविलें आपुले जनकासी । भूत लागलें त्या बळीसी । नेउनी घातिला पाताळासी ॥४॥ भूत लागलें नारदमुनी । तो हिंडे त्रिभुवनीं । देह

भ्रांति सांडोनी । गेला भूतामाजी मिळोनी ॥५॥ धुरू लेंकरू कोडिसवाणें । त्याचें खुंटलें येणें जाणें । तोही झडपिला भूतें येणें । आणिक थोर थोर घेतले प्राणें ॥६॥ भूतें झडपणी केली बहुतां । सिद्ध ऋषी मुनी समस्ता । तेही न धरिती मागुता । अवघीं भूतेंच होती सर्वथा ॥७॥ येणें मारिले असंख्यात । सहस्रार्जुन थोर बळिवंत । हिरण्यकश्यप असूरनाथ । रावण कुंभकर्ण समस्त ॥८॥ कंसासुर आणि पूतना । शिशुपाल वक्रदंत राणा । मागधादी काळ यवना । कौरवांची सकल सेना ॥९॥ नाहीं राहत एके स्थानीं । सद्या होतें गोवर्धनीं । ते बा पुंडलिकें मंत्रोनी । उभें केलें येथें आणोनी ॥१०॥ चंद्रभागा पुष्पावती । सायंकाळीं पद्मतीर्थीं । करी रानामधीं वस्ती । नको धरूं त्याची संगती ॥११॥ ऐक सांगतों तुज विचारू । भूतें झडपिल्या तुज काय करूं । एकाजनार्दनीं निर्धारू । तेणें केला भूतांचा अंगिकारू ॥१२॥

३८२७. दादा वरले माळीं दिसते । दोन्ही डोळे वटारिते । ते बा बहुत भेडसाविते । जवळीं गेल्या गिळूं पहाते ॥१॥ ते बा बहू दुःख दायक । तेणें शिणविलें सिद्ध साधक । ते बा विशाळ भयानक । वेगीं गोंवीं तिन्ही लोक ॥२॥ तेणें मुंगीचा मार्ग घेतिला । मुळींहुनी शेंडा चढला । शेंड्यापासुनी खालता आला । तो तेथोनी निसटोनी गेला ॥३॥ ते बा अचोज चोजवेना । जवळीं आहे परी दिसेना । ते बा झोंबिनले कळेना । झाडितां परी झडेना ॥४॥ तनमनु धनें शरण । एकनिष्ठ जयाचें मन । एका जनार्दना शरण । त्यासी सहजचि समाधान ॥५॥

बाहुलें.

३८२८. शिळा तांब्याचें बाहुलें केलें । पाट मांडुनी वरी बसविलें । वस्त्र अळंकारीं गुंडाळिलें । मना आलें तें नाम ठेविलें ॥१॥ या जनासि लागलें वेड ॥ध्रु०॥ शुद्ध पाण्यानें प्रक्षाळिलें । गंध फुलानें झाकोळिलें । धूप दाऊनि दीपें उजळिलें । पुढें अन्न ठेवूनी चाळविलें ॥२॥ घेरे घेऊनि भोंवंडिलें । आडवे पडोनी दंडवत केलें । आपपर नाहीं देखिलें । एकाजनार्दनीं ओळखिलें ॥३॥

जागर.

३८२९. हरिजागरणीं दिवस आनंदें सौरस । गावया उल्हास वैष्णवासी ॥१॥ गातां पैं नाचतां तया जाला पैं बोधु । त्या माजी गोविंदु क्रीडतसे ॥२॥ चला चलारे भाई हरिजागरा वेगीं । वैष्णव हे रंगीं नाचताती ॥३॥ स्वानंदें लवलाह्या उभवोनी सात्विका बाह्या । आलिंगूं कान्हया अष्टभावीं ४ दुजेपणाविण खेव पडिलेंस मिठी । सांगणें पुसणें गोष्टी हारपली ॥५॥ यापरि वैष्णव रंगीं करिताती आल्हाद । उसळला आनंद सांठवेना ६ एकाएकीं होउनी मिनला जनार्दना । तेणें सुखें मना उमजु नाहीं ॥७॥

धावा.

३८३०. द्रौणी अस्त्राहातीं । उत्तरा पीडितां सती । गर्भीं राखिला परीक्षिती । तैसा पावे श्रीपती ॥१॥ वेगीं ऐका श्रीहरी । धांव पाव मुरारी । चक्र घेऊनियां करीं । भवभय निवारीं ॥२॥ इंद्र वरुषे शिळा धारी । गोकुळ पीडितां भारी । राखिले गोवर्धनधारी । तैसा पावे झडकरी ॥३॥ दुर्वास द्वादशी । छळूं आला अंबऋषी । चक्रें पळवोनी त्यासी । दहा गर्भवास सोसिले ॥४॥ सभेंत वस्त्रहरण । पतिव्रता मरण । द्रौपदी लज्जारक्षण । अंबर जाला श्रीकृष्ण ॥५॥ पांडव लाक्ष्याजोहरीं । धडाम्नी पोळतां भारी । साही जणीं चिंतितां हरी । काढिलें विवरद्वारीं ॥६॥ देखोनी गुरु तो गत । रणांगणीं भ्याला पार्थ । त्यासी सांगुनी गीतार्थ । संग्रामीं केला तुवां मुक्त ॥७॥ एकाजनार्दनीं दत्त । साह्य जाला सतत । मोहो भवभयं जेथें । तेथें केला नित्य मुक्त ॥८॥

३८३१. गांजितां प्रल्हादु । तुझा घेतला छंदु । त्याचा निरासिला बाधु । तैसा पावे तूं संनिधु ॥१॥ वेगीं येवो मुकुंदा । धांवें पावे गोविंदा । करीं घेऊनिया गदा । छेदी सकाम बाधा ॥२॥ दावाम्नी गोपाळ । वेढिले सकळ । ते त्वां गिळियेले ज्वाळ । तैसा पावें तात्काळ ॥३॥ गरुडा सांडोनी मार्गे । उडी घातली श्रीरंगें । गज उद्धरिला अंगें । तैसा पावें लागवेगें ॥४॥ दुर्वास भोजनीं । आला रात्रीं माध्यानीं । धर्मशापाची बाधणी । निरासिली भेटी देउनी ॥५॥

भवभय अद्भुत । नामस्मरणें निरसे सत्य । एकाजनार्दनीं प्रतीत । आम्हा नामस्मरणें ॥६॥

३८३२. कृष्णा धांवरे लवकरी । संकट पडलें भारी । हरि तूं आमुचा कैवारी । आलें विघ्न निवारी ॥१॥ पांडव असतां वनवासीं । कळलें कौरवांसी । त्याणें पाठविलें ऋषीसी । सत्त्व हरावयासी ॥२॥ साठि सहस्र खंड्या अन्न । दुर्वासा भोजन । सत्त्व जातील घेऊन । अंतर पडतां जाण ॥३॥ रात्र जाहली दोप्रहर । आले ऋषेश्वर । भोजन मागती सत्वर । कैसा करूं विचार ॥४॥ आज कां निष्टुर जाहलासी । होईल बा गति कैसी । अनाथ मी देवा परदेशीं । धांव तूं वेगेंसी ॥५॥ आतां न लावीं उशीर । अनर्थ करील हा फार । एवढा करी उपकार । दे दर्शन सत्वर ॥६॥ कंठ शोषला अनंता । प्राण जाईल आतां । पदर पसरतें अच्युता । पावें रुक्मिणी कांता ॥७॥ ऐकूनि बहिणीची करुणा । आला यादव राणा । द्रौपदी लोळत हरिचरणा । एकाजनार्दना ॥८॥

आडबंग.

३८३३. आडबंग आडबंग । सदा विषयामध्यें दंग । मदमस्त डोले भुजंग । प्रेमकीर्तनाचा रंग । मोडूनि झाला निःसंग ॥१॥ बैसे वेश्याघरीं जाऊन । तीशीं करी हास्यवदन । स्वकरें विड्या देऊन । वेश्या करी त्याचें छळण गा ॥२॥ ज्ञान नाहीं मूढ तो जन । स्वस्त्री टाकून । उकिरडा ओतीरे रतिरेतजन । आपुली स्त्री नेली मांगान गा ॥३॥ त्याचें न पाहावें काळें वदन । पशु गाढवासमान । नरतनु व्यर्थ बुडवून । नाहीं साधिलें साधन गा ॥४॥ मागें केलें देईं टाकून । करीं हरीचें चिंतन । येणें साधलें बहु साधन । केला जामीन जनार्दन ॥५॥

थाक.

३८३४. थाक रे थाक तुज नाहींरे डंच नाक । तुझा देह करीन पाक । आपुली जन्ममरणाची गोष्टी झांक । सर सर मागें सर ॥१॥ तुझा मायबाप ठाऊक आहे मला । माझ्या दासीच्या दासीपासून कीं रे झाला । गुरुगम्यें खूण नाहीं कळली तुला । कच्चें

मडकें घेऊन जा आपुले घराला ॥२॥ पाठमोरा उभा कां राहसी । सन्मुख पाहिलें नाहीं मसी । तरी उघड्या कर चारी वेशी । पळून जाशी कोणत्या द्वारींरे ॥३॥ म्यां थाक कैकासी दिधला । चंद्र सूर्य उभा केला । इंद्र आहे येसणीला । काय रे सांग मुला तुजला । भ्रांती पडळ झाकून कां नाहीं गेलारे ॥४॥ माझ्या मुलाचें एक मूळ जाण । तूं ब्रह्मचारी होऊन । क्षणांत साठ पोरगे होऊन । एक कन्या दान रे ॥५॥ पाराशरासारखा ऋषेश्वर । दिवसाच करून अंधःकार । रतवी धिवरें नदीतीर । आगस्तिली लोपामुद्रा । हाही खेळ म्यांच केला ॥६॥ अवघे जाणून प्रपंच सार । त्याला माझा कीं आधार । जे राहती निराकार । एकाजनार्दनीं तत्पर ॥७॥

टीळा.

३८३५. माझा टिळा माझा टिळा । धाक पडे कळिकाळा । चौघांचा करूनि गुंडाळा । शेष पाताळीं घातला कीं ॥१॥ टिळ्यानें दाविलें कैलास । केला गंधर्वांचा नाश । धाक दरारा इंद्र चंद्रास । सुख लागलें तेव्हां ध्रुवास ॥२॥ हा टिळा कोणाचा जाणे । हा टिळा शुद्ध चैतन्य नांतीनें । महत विष्णु म्हणती जाणे । हा टिळा रेखिला यानें ॥३॥ माझ्या टिळ्यापासून । आकाश पाताळ कैलास । तत्पर असेल त्यांत कोण । सुंदर सगुण निरूपण ॥४॥ हा टिळा शोधून जातां । नये ब्रम्हादिकांच्या हाता । त्याला नाहीं माता पिता । मग कैंचा काका चुलता ॥५॥ ह्या टिळ्याची ऐका खुण । विरंची करी ध्यान । ज्यापासून झाला उत्पन्न । केलें वेदाचें खंडण । चारी मुक्ती साधिल्या त्यान ॥६॥ टिळ्या तुला नाहीं हात ना पाय । टिळा स्वरूपीं राहे । एकाजनार्दनीं ध्याये । माझा टिळा ॥७॥

किल्ला.

३८३६. धुम धुम बार उडविला । ऐसा गलीम कोण आला । त्यानें किल्ल्यासी वेढा दिला । तो आवाज ऐकिला ॥१॥ राजा पुसे प्रधानाला । कां रे कशाचा आवाज झाला । वेढा फौजेचा पडला । कसा वांचवीन जिवित्वाला ॥२॥ फौजेचा आकार पाहिला । तोफा

जडल्यारे किल्याला । या रयतीत फितुर झाला । माझा संगती मिळाला त्याला ॥३॥ आतां कैसा राहिला किल्ला । या किल्ल्याचा आधार केला । मुजुमदारानेंच फितुर केला । आतां आश्रय कोण जाणिला ॥४॥ कोण वांचवील माझ्या प्राणाला । प्रधान विसंगीत होऊनि पडला । मानकऱ्याचा पहिला अबुला । विश्वासाचा हुजऱ्या मेला ॥५॥ कोण सांभाळील या किल्याला । किल्ल्याचा पहिलाच पाया पडला । खबर नाहीं पायदळाला । तोफेच्या म्होरे स्वार गेला ॥६॥ निदानीं आश्रा नाहीं किल्ल्याला । तोंडपूरचा दरवाजा पडला । धक्का लागला गांडियेसी । त्यानें मार्गच अवघा मोडिला । अंतकाळ आला राजाला ॥७॥ तोफा लावून चाऱ्ही कोण । चाऱ्ही बुरूज गेले पडून । धुगधुगीत राजाचें मन । मग कशास हो हैराण ८ यम चोपदार नेत बांधोनी । सहस्र अंगा लावोन । तप्त अर्गळा मुखीं घालून । तप्त भूमिवर चालवून ॥९॥ सुळीं दिला राजा जाण । केले कर्में झाडा देऊन । गेले तसेंच उसनें देणें । राज्याच्या अंतीं नर्क जाण ॥१०॥ ऐसे बोलविती प्रजाजन । शेवटीं राजा गेला निर्गुण । सावध ह्मणे जनार्दन । झोका झाला ॥११॥

पाईक.

३८३७. **काळ गणना कोण लेखे** । जो यां देखे विठ्ठला ॥१॥ बळीवंत हरीचे दास । आहेती उदास जीवासी ॥२॥ नेणती कांहीं भेदाभेद । अंतर शुद्ध निर्मळ ॥३॥ एकाजनार्दनीं त्यांचा दास । पुरवा आस पायाची ॥४॥

३८३८. **हरीचे दास जगीं बळीवंत** । नाहीं भीत कळिकाळा ॥१॥ मुखीं रामनाम शस्त्र । करुणा पात्र पोटीं बहु ॥२॥ जातां कोणी आडवाटें । दाविती गोमटें रूप त्यासी ॥३॥ शरण एका जनार्दनीं । त्याची पायवणी वंदीन ॥४॥

३८३९. **ऐसे बळी हरीचे दास** । यम शरण तयांस ॥१॥ गाती सदा नामावळी । तेणें काळ कांपे चळी ॥२॥ उदार धीर नामें जाहले । एकाजनार्दनीं पाईक भले ॥३॥

३८४०. **शूर धीर स्वामीपणें** । पाईक पेणें शोभे त्या ॥१॥

नेणेचि कधीं दुजा ठाव । एक भाव स्वामी काजीं ॥२॥ जाईल तरी जावो प्राण । परि स्वामीस नये उणेपण ॥३॥ एकाजनार्दनीं उदार । मिरविती बडिवार पाइकीचा ॥४॥

३८४१. याची सत्ता स्वामीवरी । ऐसे ते बळी पाईक ॥१॥ उदार धीर एक मनें । स्वामीकार्या देह देणें ॥२॥ न धरिती कांहीं आशा । म्हणोनी सर्वेशा पात्र होती ॥३॥ एकाजनार्दनीं पाईक । मुकुटमणी स्वामिया एक ॥४॥

३८४२. कांहींच सांकडें न घालिती वांयां । स्वामी सन्मुख पाया सरते होती ॥१॥ ऐसे ते पाईक मुकुटमणी देहीं । स्वामी त्यांची पदवी मानी जगीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं तया मोल नाहीं । स्वामी देतो कांहीं न घेती ते ॥३॥

३८४३. शोभले उदार पाईकपणें देहीं । हेत दुजा नाहीं सेवेविण १ स्वामी काजीं एक न करीं आळस । देहासी उदास सर्वभावें २ एकाजनार्दनीं सर्वभावें प्रमाण । स्वामी आपुले आधीन केला तिहीं ३

३८४४. नेणती जाणती होती आणि जाती । पाइकीची ज्योती ब्रह्मरूप ॥१॥ ह्मणोनी जडलें सेवेलागीं मन । नव्हेचि उद्विग्न चित्त कधीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं प्रेमाचें भांडार । पाईकपणें उदार शोभे जगीं ३

३८४५. आणीक पाईक अनेक स्वामीचें । कार्य कारण साचें जाणती ते ॥१॥ स्वामीचें जैसें मन तैशी पाइकाची सेवा । हें तों माझे जीवा नावडेची ॥२॥ एकाजनार्दनीं स्वामी माझा बळी । पाईकपणें रळी करीन मीचि ॥३॥

३८४६. देह दान देउनी उदार मिरविले । स्वामीयासी केलें आपुलें घर ॥१॥ घेउनी करवत आपुलेनी हातें । शरीर दोन भागातें केलें जिहीं ॥२॥ देउनी राज्य धन जाहलेंसे भिकारी । भिक्षा निरंतरी मागताती ॥३॥ एकाजनार्दनीं ऐसे पाईक भले । स्वामीस मानले सर्वभावें ॥४॥

३८४७. धनमान राज्य न धरितां आशा । तरीच स्वामीदशा पावती ते ॥१॥ पाईकपण गेलें स्वामी होउनी ठेलें । परि

नाहीं विसरलें सेवेलागीं ॥२॥ एकाजनार्दनीं पाइकी ठाव । देहींच तो देव हातीं लागे ॥३॥

३८४८. एकपणें एक एकपणें एक । एकाचें अनेक मिरवती ॥१॥ तया नाहीं ठाव दिसेना ती गती । पाइकपणें वस्ती कोठें नाहीं॥२॥ एकाजनार्दनीं गेले दोनी ठाव । स्वामी ना देव नाहीं तया ॥३॥

आशिर्वादपत्र.

३८४९. चिरंजीव जीवाजीपंत ठाणेदार । वास्तव्य देहपूर । यासी आत्मारामपंत । यांचा आशीर्वाद ॥ पत्र लिहिणें कारण जें॥ तुह्मास देह गांवची सनद। शंभर वर्षांची देऊन पाठविलें। कलम तपशील॥ गांवची आबादी करावी ॥क० १॥ कामक्रोध हे रयत त्यांचें ऐकूं नये ॥क० २॥ आशा मनशा यांची संगत धरूं नये ॥ क० ३॥ सदा स्वधर्मे वागणूक ठेवणें ॥ क० ४॥ शांति क्षमा दया असों देणें ॥क० ५॥ ज्ञान वैराग्य भजन पूजनीं आदर ठेवणें ॥क० ६॥ हीं कलमें कबूल होऊन तुह्मांस रवाना केलें ॥ तुह्मीं तो तें विसरून । सदरींचे कलमांस न अनुसरून । वाईट वागणूकीचा रस्ता काढला ॥ तो तुम्हांस परिणामीं बाधक होईल ॥ सावध राहणें । एकाजनार्दनीं शरण । हें आशीर्वादपत्र ॥७॥

विनंतीपत्र.

३८५०. श्रीमंत महाराज राजमान्य सकल गुणसंपन्न । सकळ वेदसंपन्न । शास्त्रसंपन्न । आत्मारामपंत वास्तव्य देह शहर ॥ चरण सेवेसी॥ जीवाजीचा साष्टांग नमस्कार ॥ आपण कलमीं पत्र दर्शविलें त्याप्रमाणें गांवची वहिवाट चालूच आहे । मध्यंतरीं गांवची रयत नायकेल तर इलाज नाहीं ॥ ज्याचे ते आपआपले धर्मांप्रमाणें वागतात ॥ पुराण श्रवण । मनन । निदिध्यास । अर्चन । वंदन । दास्यत्व । पादसेवन । हेही आपआपल्या धर्मांप्रमाणें चालू आहेत ॥ यांत अधर्म कोणता होईल तो साहेबांस लिहून कळवूं । एकाजनार्दनीं शरण हें विनंतिपत्र ॥१॥

अभयपत्र.

३८५१. अभयपत्र जीवाजीपंतास । कळावें कीं ॥ मौजे देह-

पूर्वी वागणूक उत्तम स्वधर्मयुक्त चालवूं । ऐशी तुह्मीं लिहून कळविली ।। तेणेंकरून धन्यास फार संतोष जाहला ।। जाणोन धन्यानें तुमचे गांवचे आबादी करितां । ज्ञानवैराग्यासह शांति क्षमा दया हे ताबडतोब रवाना केले ।। मौजे मजकुरीं पावतांच । यांचा अंगिकार करून वहिवाट सुरू करणें ।। या कामीं कोणाची हरकत धरूं नये ।। मागाहून स्वधर्मपंताची स्वारी येणार आहे । तुह्मी आपले हुशारींत राहणें ।। लिहिलेप्रमाणें वर्तणूक ठेवणें । एकाजनार्दनीं शरण हें अभयपत्र दिलें ।। सही ।।१।।

अर्जे.

३८५२. अर्जदस्त अर्जदार । बंदगी बंदेनवाज । आलेकम् सलाम ।। साहेबाचे सेवेशीं । बंदे शरीराकार । जीवाजी शेकदार । बुधाजी कारकून । प्रगणे शरीराबाद । किल्ले कायापुरी ।। सरकारसाहेबांची आज्ञा घेऊन स्वार जाहलों । तों परगणे मजकुरीं येऊन सरकार काम सुरू करावयास लागलों ।। तों परगणे मजकूरचे जमादार । दंभाजी शेटे कामाजी महाजन । मनीराम देशमुख । ममताई देशपांडीन । क्रोधाजी नाईकवाडी । ऐसे हरामजादे फार आहेत ।। ते सरकार कामाचा कयासा चालूं देत नाहींत । तमाम परगण्याची फितुरी करितात ।। दंभाजी शेटचा कचेरींत येऊन जोम धरून बसतो ।। मनीराम देशमुख आपलें परभारें काम करून घेतो ।। ममताई देशपांडी इनें तमाम परगणा जेरदस्त केला ।। क्रोधाजी नाईक यानें तमाम तफरका केला ।। तों साहेबांपासून जरासंध चोपदार आला ।। त्यानें खबर केली कीं । मागून यमाजीपंताची तलब होणार । त्यास त्या धास्तीनें तमाम परगणा ओस जाहला ।। बीतपशील कलम ।। डोळसवाडीस मात्र कांहीं रुई झुई वस्ती राहिली । कानगांव तो बंद जाहले । दोनीं वेशींचीं कवाडें लागलीं । नाकापुरास वाहव सुटलें । तोंडापुर तो तफरका झालें । दंताळवाडी ओस पडली । दिवे लावणी देखील राहिली नाहीं । केंसगांवची पांढर जाहली । शीरापुरचे लोक दरोबस्त थरथरा कांपूं लागले । हातगांव कसाल्यानें जर्जर जाहले । त्यांच्यानें

आतां कांहीं लावणी होत नाहीं । पायगांवची भेटें बसली । ढोपरापुरची राहटी राहिली । चरणगांवची चाली सरली । गांडापूर वाहूं लागलें । लिंगस्थान भ्रष्ट जाहलें । उठूं पळूं लागलें । धीर धरवेना ।। ऐशी परगण्याची कीर्ति बुडाली । यावर सरकार काम सुरू करीत होतो । तो यमाजीपंताची परवानगी आली कीं ।। हुजूर येणें आपणास साहेबाच्या कलमाचा आश्रय आहे । एकाजनार्दनाका बंदा । बंदगी रोशन होय हे अर्जदास्त ।।१।।

अर्जदस्त.

३८५३. अर्जदस्त अर्जदार बंदगी । बंदेनवाज साहेब आलेकम् सलाम ।। कायापुरीकर जिवाजीपंत सुभेदार । बुधाजीपंत फडणीस । परगणें शरीराबाद ।। हकीगत ।। सरकारची रजा घेऊन निघाले । तों स्वार होऊन किल्ले कायापूर येथें दाखल जाहले ।। दरोबस्त अंमलदार सर्व सरकारकामास वाकब नव्हते ।। ऐशियास परगणें मजकूरचें कायपुरांतील उखडे रुजू झाले ।। सदरहु परगणा व जमातदार । सरकारचे पुढारी लोक यांचीं नांवें ।। पाटील कुळकर्णी । शेटे महाजन । देशमुख देशपांडे । यांचीं खालीं लिहिल्याप्रमाणें नांवें । दंभाजी शेटे । कामाजीराव महाजन । मनाजीराव देशमुख । ममताई देशमुखीण । वरसाई पाटलीण । केसाजीपंत कुलकर्णी । जराजीराव देशपांडे । हे फार हरामजादे आहेत ।। कचेरींत जोम धरून बसतात । सरकारचें काम सुरू होऊं देत नाहींत ।। दंभाजी शेटे यांणीं संत बाजारांतील भावाचा बिघाड केला ।। आयुष्य धान्याचें माप शुद्ध भरीत नाहींत ।। बाळपणांत क्रीडा । तारुण्यांत स्त्रीसंग । वृद्धपणीं चिंता । याप्रमाणें माया चालू केली ।। भस्म रुद्राक्ष माळा पादुका जटा वल्कलें कंथा दंडकमंडलू । यांचा मात्र सुकाळ केला । यायोगानें खरा परमार्थ बुडाला ।। देह अभिमान वाढविला ।। कामाजीराव महाजन । यानें आपलें पांच बंधु आपण सरकारचे रिसाल्यावर ठेविले ।। त्यांतील भ्रम । हट्ट । द्वेष । अधैर्य । साहस । अविवेक । असत्य । कौटिल्य । परोत्कर्ष । सहनत्व । हे दहा बारगीर । हाताखालीं

घेऊन । तपस्वी व्रतें नागविले । विविकाचें ठाणें उठविलें ॥ योग याग जप तप ध्यान आष्टो समाधी चतुर्विध पुरुषार्थ हे कायापुरींतून बाहेर घालविले ॥ व्यभिचाराचा गोंधळ फार केला । मनाजीराव देशमूख आपले मतें परस्पर कारभार करितात ॥ स्त्रीसुनांमध्यें धूत धन याचा अंगिकार केला ॥ त्यायोगानें प्रजा आपआपला धर्म विसरल्या ॥ ममताई सरदेशमुखीण इनें आपल्या स्वपराक्रमानें संपूर्ण परगणा जर्जर केला ॥ सर्व लोक मायाजाळांत गुंतविले। परमार्थाविषयीं एकासही फटकूं देत नाहीं ॥ रसनाई पाटलीण इणें खाण्यावर दृष्टी दिली आहे ॥ केसोपंत काळे कुळकर्णी । जराजीराव देशपांडे । यांनीं आपल्या जातींत फितूर केला । काळ्याचे पांढरे झाले । आणि पांढरींचा वसूल करविला । ऐसे आम्ही थोड्या दिवसांत वाकब होऊन । सरकारची कामगिरी करीत होतों ॥ तों तुमचा नवज्वर चोपदार आला । त्यानें अशी करणी केली कीं ॥ यमाजी भास्कर सरसुभेदार । यांची मागून तलब येणार आहे ॥ त्यांनीं त्रिदोषाची रवानगी केली । त्या धास्तीनें तमाम परगणा ओस पडला ॥ सदरहू तपशील ॥ शीरपूर थरथरां कांपूं लागलें । डोळसवाडी उजाडी जाहली । नागपूर वाहूं लागलें। कानपूर वोस पडलें । दिवेलावणी मोडली । मुख नगरांतील व्यापार बंद जाहले । रसनाई पाटलीण वांकडी पडली । तगादा करावा तर कांहींच बोलत नाहीं । दंताळवाडीची कचेरी बरखास्त जाहली । मानपुरांनीं पड घेतली । उरगांव धडधड करितें । हातगांव उदरवाडीचे खसाल्यानें जेर जेर झाले । याच्यानें लावणी होत नाहीं । पायगांवांचे मेटे बसले । कंबरवाडी बसून राहिली । दोन गांवें तर फार उजाड झालीं । त्याची तपशीलवार । गोंडापूर कर्जदार झालें । तें अखंड शंखनाद करी । त्याचानें अर्ध क्षण धीर धरवत नाहीं । लिंगपुर स्थान भ्रष्ट झालें । ऐशी परागण्याची कीर्द बुडाली । पुराण रानें वोस पडलीं । त्यांत नवज्वर चोपदार हुजूर न्यावयाची उतावीळ करितो । हुजुर यावें तर परगणे मजकूरचा । कांहीं वसूल झाला नाहीं । यमाजीपंत कुरसीस करी-

तील त्या धास्तीनें उगीच बसलों । आम्हांस तर सरकारच्या पायां-वेगळा आश्रय नाहीं । हजार अन्यार्थी । याजवर बुधाजीपंताचा अर्ज कीं । रयत बिघडल्यामुळें । या त्रासानें जीवाजीपंत सुभेदार निघून जाण्याचे बेतांत आहेत । त्यास सरकारनें । त्याजवर कृपा करून । तत्त्वज्ञान पेनशन देऊन । ब्रम्हपुरींत रहावयास जागा द्यावी । बंदगी रोशन होय । एकाजनार्दनीं अर्जदस्त ॥१॥

अर्जाचा जाब.

३८५४. **क्षत्रीय कुळवंत** । श्रीअयोध्याधीश । राजाराम छत्रपती । अनंतब्रह्मांडनिवासी राजे । श्रीजिवाजीपंत शेकदार ॥ मौजे देहगांव । तालुके अष्टपुरी । मामले पांचाळेश्वर । यांसीं आज्ञापत्र ॥ मौजे मजकूरचा वाखा लिहून कळविला । तेथें लिहिलें कीं मनाजी-राव देशमुख । हे असुरी सेना पुंडपाळेगार मिळून गांव मारि-तात । वसाहत होऊं देत नाहींत । ब्रह्मपुरींचा मार्ग चालूं देत नाहींत । असें असल्या कारणानें तुझांवर साहेबांची मेहेरबानी होऊन । मनाजी देशमुख याजला तबीब पोहोंचावयास । सरकारां-तून सुभे रवाना झाले ॥ बितपशील कलम ॥ आत्मा विवेक । प्रधान स्वानुभव । सैन्याधिपति प्रबोध । सरलष्कर इतरा वैर सनदा देऊन । ताबडतोब रवाना केले आहेत । तर हे मौजे मजुकुरीं पावतांच । अवघे पुंडपाळेगार ठार मारतील । ब्रह्मपुरींचा मार्ग चालू लागेल । याजकरितां तुझी आपली खातरजमा राखून । साहेब कामास रुजूं राहणें ॥ केलली सेवा तुम्हांस मजुरा आहे । तर आपण हुजूर आल्यास । बंदमोक्षांतील इनाम दिला जाईल ॥ आप-णासह पूर्ण निजानंदीं रंगून साहेब कामास तत्पर असणें । एकाजनार्दनीं शरण बहूत काय लिहिणें जाबचिठी ॥१॥

अभयपत्र.

३८५५. **समस्त राजकार्य धुरंधर** । विश्वासनिधी । राजमान्य राजश्री । गजानन पंडित । द्विमत अपर्णा कांता । तालुके कैलास-गिरी । तहाजी बाजी शेकदार । परगणे कर्म आचारण । सरकार ब्रह्मांड नगर । लोली प्रवाहे ॥ अभयपत्र दिधलें कीं । तुमचे बाबे-

विवेक देसाई येऊन हुजूर विदित केलें कीं । दक्षीणाधिपती राजश्री यमाजिपंत कमाविसदार । यांचे धास्तीनें तमाम गांवची कीर्द बुडाली । त्यास येरवीं पूर्वीं । संपूर्ण तीर्थव्रतें । जप अनुष्ठानें । दानादि केलीं । परंतु गांवची कीर्द अबादी होईना ॥ यास्तव अभयपत्र । सादर केलें कीं । त्रिकूटाचल शिखरीं । भ्रमरगुंफा सिंहासनीं । श्रीगुरुराव आहेत । त्यासी शरण जाऊन । आतां ज्ञानाची विचारणा करावी । म्हणजे श्रीगुरुराव । नामाचें निशाण देतील । तें देहगांवचें मुख्य चौबारा उभारा ॥ कामक्रोधादिक षड्वैरी । आपणावर दगा करितात । तरी त्यांची पाळद राखून । इकडे निरोप कळवावा । म्हणजे त्यांशी धरून आणून । त्यांचा शिरच्छेद करावयास येईल । परंतु लिहिल्याप्रमाणें वहिवाट करावी । म्हणजे आह्मी सरकारांत अर्ज करूं । ज्ञान वैराग्य हुजरे । आपले रखवालीस पाठवूं । कळावें एका जनार्दना शरण । हा आशिर्वाद । हें अभयपत्र ॥१॥

ताकीदपत्र.

३८५६. **समस्त राजकर्ते धुरंधर** । परगणे शरीराबाद सुभा । सुमातैन लोली प्रवाहे ॥ ताकीदपत्र दिधलें कीं । कायापुरास जिवाजी नामें गृहस्थ । त्यास कौल देऊन । देहगांवची वस्ती । आबाद रक्षावया निमित्य । पाठविलें आहेत ॥ तर कोण्याही गोष्टीचा ताप न लागेल । हरएकविषयीं साहित्य करावें ॥ मनाजीराव सुभेदार । बुधाजीपंत फडणीस । चित्ताजीपंत चिटणीस । हे थोर मनुष्य असतात । अहंकाराजीपंत सबनीस । याचे हवालीं सर्व देहगांवचा कारभार दिधला । त्याच्या पत्याच्या घरचे मुत्सद्दी घरीं नसून नवीन मुत्सद्दी कामगार उभे केले तेही चांगले नव्हते ॥ विकल्पाजी महाजन । मोहाजी शेटे । कामाजी कोतवाल । क्रोधाजी नाईकवाडी । द्वेषाजी जमेदार । विकारपंत जकातदार । लोभाजी पोतनीस । मत्सरजी मेहेत्रे । कुतर्काजी गस्तदार । उन्मत्तजी पाटील । कुबुद्धी कुळकर्णी । भ्रमाजी शिपाई । मदाजी देशपांडे । दंभाजी देशमुख । प्रपंचपंत मजुमदार । मूर्खाजी हुजरे । स्वार्थाजी खिजमतगार । अ-

विवेक पुराणीक । अज्ञान मशालजी । हे नवीन कामगार उभे केले। तेही चांगले नव्हे ।। पहिल्या दासी । त्या नवविधा त्यागून । दुसऱ्या दासी उभ्या केल्या ।। आशा मनीशा तृष्णा कल्पना ममता माया प्रीति भुक्ती भ्रांती इच्छा वासना भ्रमणा कुबुद्धि निंदा अहंता चिंता निद्रा मोहनी । ह्या कामकर्त्या वादी ।। अहंकारपंत सबनीस यांनीं उभ्या केल्या ।। त्यानें दरोबस्त परगणा बुडविला। आणि यमाजीपंत कमाविसदार । याचे घरीं एकांत स्थळ स्थापन केलें ।। त्याजवरून हें ताकीदपत्र सादर केलें कीं । नवीन मसुदे वे कामगार आहेत ते त्यागावे ।। सरकार हुजूरचे मुत्सद्दी कामगार आहेत । तर त्यांचे हातें काम घ्यावें ।। मुत्सद्दी तपशील ।। शुद्ध सत्त्व भाव विवेक वैराग्य बोध परमार्थ आनंद समाधान निर्वैर स्वानुभाव धैर्य सत्त्व भजन पूजन हे कारभारी ।। कार्यकर्त्या ।। सुशीला सुबुद्धी उन्मुनी प्रतिष्ठा नवविधा मर्यादा दया शांति क्षमा नम्रता समाधि । ह्या कार्यकर्त्या व ते मुत्सद्दी त्याचे. हातीं काम घ्यावें । ह्याविषयीं सरकारांतून । ताकीद झाली आहे । तर लिहिल्याप्रमाणें वहिवाट करावी ।। सबनीस मजकूर यांचे मुत्सद्दी कामगार दरम्यान ह्या कामांत आल्यास । पारिपत्य केलें जाईल ।। स्पष्ट समजावें ।। सरकार कामगार उभे करावे । त्यांचे हातें काम घ्यावें। एका जनार्दनीं शरण । बहुत काय लिहिणें हें ताकीदपत्र ।।१।।

जावचिठी.

२८५७. सकलयुक्त प्रवीण जिवाजीपंत शेखदार । तुम्हांवर बाकी निघाली ह्मणोन तुम्हांस देहेगांवास पाठविलें । तर देहेगांवीं राहून । विषय शेट व लोभाजी नाईक । यांचे बुद्धीस लागोन । भवसमुद्र तरावयाची भूल पडली । यामुळें कामाजी महाजन व मनीराम देशमुख । तुम्हांस साह्य होऊन । तुमच्या निजस्वार्थाची खराबी केली बुधाजी पाटील मोकदम । मुफसल्लाकीर्द होऊन । ह्मणों लागले कीं ।। कानडाखिंड व तोंडापूर हे दोन्हीं मातबर असतात । श्रवण खरीप व कीर्तन रबी पिकावयाची होती । ती ममताई आवानें हातीं लागूं दिली नाहीं ।। यासी उपाय केला पाहिजे ।।

खावंदांपाशीं भागवतराव दिवाण । तो गीताबाईचा पुत्र राजयोगी। याची भेटावयाची तजवीज । वैराग्यस्वामी यांचे हातें व्हावी । प्रथम पश्चात्तापपंत । आपुले स्वाधीनच आहेत । त्यांजपांशीं येणें। ते तुझ्या वाणीचा हवाला घेतील । मग भागवतराव दिवाण यांचे कडे जाणें । ते तुम्हांस मोकळे करतील । पुन्हां देहेगांवास व गर्भपुरास पाठविणार नाहींत । त्वां लिहिलें जे तूर्तच यमाजी-पंतांची तलफ होणार । त्याची कांहीं तलफ माघारी फिरत नाहीं ।। त्याजबरोबर हूजुरच्या सनदा आहेत । म्हणून सांगितल्यावर हुकूम करणें । गैर न करणें । एका जनार्दनीं शरण । हा आशि-र्वाद जाबचिटी ।।१।।

कऊलपत्र.

३८५८. चिरंजीव जिवाजीपंत ठाणेदार । यासीं आत्मरामपंत कमाविसदार । कसबे ब्रह्मपुरी । आशिर्वाद उप्परी ।। तुह्मांस देह-गांवचें ठाणें दिल्हें आहे । तर ठाण्यांत सावधपणें वर्तणूक करणें तेथें ममताई पाटलीण । तिनें लटिकेंच दंभ उभें केलें आहे । काम-क्रोधादि षड्वैरी चाकर ठेवून । लोभमोहाचे फांसे सिद्ध करून ठेविले आहेत । म्हणून तुम्हांस सूचना मात्र लिहिली ।। विषयाचा लोभ न धरणें । निजहितासी अंतर न करणें । सत्य मिथ्या जाणोन । विचाराची वाट धरणें । अविचारपणा सोडून देणें । विवेक सद्भाव यांसी मित्रत्व विशेष असूं देणें । त्याचे बुद्धीनें गांवची लावणी करणें । उत्तम चार वर्णांस कौल देऊन । धैर्याचा नांगर धरून । शेतांमधील खडे काढून । वासनेच्या पालव्या तोडून । संशयाच्या काशा गोळा करून । भूमिका शुद्ध करून । मग भक्ति ज्ञान वैराग्य तिफनी करून । सद्गुरु मुखीं निजबीज पेरणें । तेथें शुद्धसत्वाचा मेघ वर्षेल । तेथें सत्याचा माळा घालून । कुतर्क पाखरूं उडवून देणें । जागोजागीं विश्वास रक्षण ठेवून । शेतांतील माल अवघाच गोळा करून । समस्त षड्गुण ऐश्वर्य बैल जुंपून । अवघा माल खळ्यांत आणून । कल्मळ काढून । स्वानंदाची रास करणें ।। तेथें सिद्ध साधकें मागुतें येतील । त्याला भक्तीच्या पायलीनें । अवघाच माल मोजून देऊन ।

सद्हुजूर ब्रह्मपुरास येणें । सांगितल्या गोष्टींत बाकी ठेवाल तर । चौऱ्यांयशीं लक्ष योनी फिरणें लागेल । मग पुनरपी तुम्हांवर । कोणाचा दस्त लादेल । खरें चालावें जन्ममरणाची वाट खुंटेल । ह्मणून जनार्दन सद्गुरुकृपेचा सागर । तेणें एका जनार्दनीं आनंदमय समाधान झालें । द्वैताचा लेश उरला नाहीं । सच्चिदानंदरूप । प्रत्ययास येऊन । समाधान पावले । हें कौलपत्र ॥१॥

कौल.

३८५९. हा कौल सावध ऐका । तत्त्वमसि धन्याचा शिक्का । सांडोनि अवघा धोका । शोक दुःखासहित ॥१॥ दिनानाथ पतित-पावन । ऐसें धन्याचें नामाभिधान । वेद ज्याचे बंदिजन । कीर्ति पावन लोकोत्तरीं ॥२॥ याचा कौल अन्यथा नव्हे । सत्य जाणा मनोभावें । पतित पापी अवघे यावे । सुखें नांदावें स्वानंदेंसी ॥३॥ संचित क्रियमाण पुण्य पाप । इस्तकबिल तागाईत माप । शिल्लक बाकी त्रिविधताप । आपेंआप माफ केली ॥४॥ दिवे लावणीं करा घरीं । शिक्का रोखा धरोनि शिरीं । माफ केली वेठ बेगारी । घरोघरीं सुखें असा ॥५॥ कुल्ल बाब कुल्ल कानू । विडा टिका ओघ मानूं । तुमचे तुह्मां देऊं प्रमाणूं । शंका मनीं धरूं नका ॥६॥ संतीं मार मात केली । कलियुग देखूनि अवघीं भ्यालीं । हे प्रतिज्ञा कळों आली । तेचि लिहिली कौलांत॥७॥रकमेप्रमाणें नव्हे शासन । तेथें कैंचें भक्तिसाधन । सदरेसि खालाऊनि मान । कीर्तन सुखें नृत्य करा ॥८॥ यमनियम विधिनिषेध । हा तुह्मांसी न लगे बाध । नाम कीर्तनीं अगाध । सुखें स्वानंद भोगावा ॥९॥ विवेकाचा नांगर धरा । टाकवेल तितका कुणबावा करा । लहान थोर वाहवो बरा । कौल मस्तकीं धरुनी ॥१०॥ आपली आपण सीमा पहा । पेंडोळा देखोनि उगीच राहा । अदृष्टें पिकेल तितुकें लाहा । कटकट हकाट करूं नका ११ बीज नसेल पेराया । तरी सद्गुरूचे पायं धरा या । लागेल तितुकें न्याया । जिवें जीया धन्याचेनी १२ चारी वर्ण चारी आश्रम । याच देहीं उत्तम मध्यम । हृदयीं धरूनियां प्रेम । नाम-स्मरण करारे ॥१३॥ साळी माळी तेली तांबोळी । बारा बलोते

तराळ कोळी । चांभार कुंभार सर्वकाळीं । नामावळी गर्जारे ॥१४॥ स्त्रिया शूद्र बाळमती । अवघे नाम घरूनियां चित्तीं । हा कौल दिला श्रीगुरु मूर्ति । यश कीर्ति संपादका ॥१५॥ शिक्का घरूनियां शिरीं । यमासी ठेवा घाव्यावरी । तुह्मांवरी करतां गहजोरी । त्यास शासन होईल ॥१६॥ एकाजनार्दनीं नामधार । त्यांशींच आनंद निर्विकार । संतीं केला जयजयकार । कौल विचार जाणोनी ॥१७॥

पत्र.

३८६०. माझें पत्र धन्याला । वैकुंठवासी नांदतो त्याला । असा धनी माझा भला । माझ्या पूर्वजांचा उद्धार केला ॥१॥ भक्त संकटीं रक्षिला । मजवर फार उपकार केला । तडीतापडी धांऊन आला । पत्राचा मजकूर त्यानें पाहिला ॥२॥ संकट पाहूनि भला बोध केला । चार खाणी नऊ दरवाजे । दश इंद्रियें हाच बोध केला ॥३॥ भुक्ति मुक्ति शक्ति मजपाशीं ठेविल्या । ऐसे चार वेद वर्णीं । एकाजनार्दन वाणी ॥४॥

जमाखर्च.

३८६१. ऐका जमाखर्चाची घणी । नरदेह मुद्दल जमा धरुनी । बाकी साल हल्लीं उगवणी । शून्य घालूनी संसारा ॥१॥ सनवत् चौऱ्यांयशीं लक्ष योनी । बाकी व्याज काया तेरीज मिळुनी । लक्ष लाउनी गुरूचरणीं । वसूल करावा नरदेहीं ॥२॥ नरदेह साल मजकूर । रुजू साल गुदस्त पूर्व संस्कार । सद्गुरुकृपा निर्विकार । सालें भरलीं उगविली ॥३॥ संचित क्रियमाण विचार । पुण्यपाप स्वर्ग नरक द्वार । वेदशास्त्र पुराण निर्धार । स्वहित सार देखिलें ॥४॥ अहंभाव बाकी ठेविली । ती सद्बुद्धि नाहींशी केली । विवेक विचारानें पाहिली । वसूल केली नरदेहीं ॥५॥ जन्म जातक व्यवहार । हा संसृतीचा शृंगार । प्रेम पत्र हृदय सुंदर । अक्षय सार खतावणी ॥६॥ जातक जन्म मोफई केली । सुखदुःख इच्छा फळें नेमिलीं । ऐशी शिल्लक चुकविली । जन्मजन्मांतरींची ॥७॥ स्वधर्म खर्च केला । फल त्याग रूजू पाहिला । आला ब्रह्मार्पणीं मजुरा केला । फाटा ओढिला सुरनिसें ॥८॥ विचार सुरनीस नेमाचे

सावधान एकचित्ताचे । वर्म सुरू केलें सद्गुरूचें । न।त्र अविद्येचें पुसिलें ॥९॥ विवेक आत्मवर्ग स्वामीचा । वडील बंधू सुरनीसाचा। झाडा पाहे प्रवृत्ती निवृत्तीचा । अंतर्यामीं विकसतो ॥१०॥ ध्यान पाख निशीं स्वयें पाख । ज्ञानचक्षु होय सुरेख । निजरूपीं जाला उल्लेख । दोखिलें देख स्वयं जाले ॥११॥ एवं नरदेह जमा झाडियासी आला । ज्ञान अज्ञान बाकी झाडा झाला । पुढें शिलकेशी चुकला । जमाखर्च केला स्वानंदें ॥१२॥ ऐसा जमाखर्च संसार वावो । जें जनार्दन कृपा करी तैं हो । नाहीं बद्धमुक्त संदेहो । समूळ वावो गुरुकृपें ॥१३॥ ऐसा हा विश्वरूप जनार्दन । एकी एका सेवक कारकून। प्रवृत्ती निवृत्ती रस देऊन। व्यापार केला अद्वैतीं ॥१४॥

महार.

जोहार.

३८६२. **मी निर्गुणपुरींचा महार** । करितों जोहार ॥१॥ पाटीलबावा तुमचे वस्तींत । पाटलिणीनें केलें बदमस्त. ॥२॥ तुमची रयत फिरली सारी । गांवचे बदलले कारभारी ॥३॥ आतां तुमचें नाहीं बरें । चौऱ्यांयशीं लक्ष फिराल फेरे ॥४॥ एकाजनार्दनीं महार । पायापाशीं केला जोहार ॥५॥

३८६३. **कां रे महारा बदमस्ता ?** । कांहो ब्राह्मणबावा भलतेंच बोलतां !। तुझे बापाचें भय काय ?। मायबाप तुमचें आमचें एकच हाय !। ऐक ऐसें बोलूं नको ?। निर्गुणापासून अवघे झालों !। निर्गुण तुला काय ठावें ?। आत्मस्वरूपीं शोधून पहावें !। आत्मस्वरूप आम्हा कळेना ?। नाहीं तरीं संतांशीं शरण जा नां !। संतांशीं शरण गेल्यानें काय होतें ?। चौऱ्यांयशींचा फेरा चुकतो !॥ हें ज्ञान तुला कोणापासून प्राप्त झालें?। एकाजनार्दन प्रसादें कळूं आलें !।

३८६४. **जोहार मायबाप जोहार** । सकळ संतांसीं माझा जोहार । मी अयोध्यानगरींचा महार । रामजीबावाचे दरबारचा कीं जी मायबाप ॥१॥ रामजीबावाचा कारभार । राज्य करी अयोध्यापूर । मी तेथील नफर सारासार। कारभार करतों कीं० ॥२॥ सकाळीं समयीं उठतों । सीताबाईस जेवा मागतों। झाडूनि दरबार काढतों। केर बाहेर टाकितों

कीं० ॥३॥ सभेसी रामजीबावा येतां । मी पुढें जाउनी सांगें वार्ता । एकाजनार्दनीं तत्त्वतां । जोहार करतों कीं जी मायबाप ॥४॥

३८६५. देहपुरचें दिलें ठाणें । जिवासीस बोलावणें । मग पळूं लागले रानोरानें । कोण सोडवी त्याकारणें । कीं जी मायबाप जोहार ॥१॥ येईल यमाजीची पाळी । कोण तेथें कोणा सांभाळी । जिवाजी पळतील गांवचे बळी । होईल फजिती सारी कीं० ॥२॥ अवघे राहतील घरचे घरीं । तुह्मी पडाल चौऱ्यांयशींच्या फेरीं । किती जन्म किती वेरझारी । करा विचार याचा कीं० ॥३॥ शरण एका जनार्दनीं । मायबाप संत धनी । तोचि चुकवितील यातनीं । धरा विश्वास कीं जी मायबाप जोहार ॥४॥

३८६६. घ्या जोहार घ्या जोहार । मी निराकारींचा महार । संत सभेचा कारभार । मीच करतों कीं जी मायबाप ॥१॥ मी धन्याचा आवडता फार । धन्याचा विश्वास मजवर । धन्याचे चाकरीवर रुजू मीं कीं० ॥२॥ चार वेदां झाडितों । सहा शास्त्रांचा केर भरितों । पुराणें सर्व जमा करितों । संत पेठे आणितों कीं० ॥३॥ ऐशी करितां खटपट । संत सभेची सांपडेल वाट । तेणें मार्ग नीट । सांपडेल कीं० ॥४॥ मार्ग धरा पंढरीचा । एका विनवी जनार्दनाचा । रामनाम बोला वाचां । सावध होऊन कीं जी मायबाप ॥५॥

३८६७. जोहार मायबाप जोहार । मी सकळ संतांचा महार । सांगतों दृढ विचार । तो ऐका कीं जी मायबाप ॥१॥ माझा विचार नारदें ऐकिला । तो पुन्हां रूपा नाहीं आला । भीष्म ध्रुव प्रल्हाद आगळा । या विचारें बोधिले कीं० ॥२॥ उपमन्यु बिभीषण । सर्वांमाजी अर्जुन । आणिकही ऋषी सांगेन । सावध ऐका कीं० ॥३॥ पराशर विश्वामित्रादि जाण । या विचारें पावले समाधान । हरिश्चंद्र शिबी सुखसंपन्न । जाले कीं० ॥४॥ ऐशा विचारें चालले । ते पुनरपि नाहीं आले । एकाजनार्दनीं भले । ऐक्यपण कीं जी मायबाप ॥५॥

३८६८. महार बोलतो बोला । तुम्ही सांडा गलबला । शत वर्षांचा नेम भरला । आतां हुशार राहा कीं जी मायबाप ॥१॥

येईल यमाजीची चिठी । बोलूं नेदी जाल उठाउठी । बोंगळवाणी कराल दिठी । कोण सोडविणार कीं० ॥२॥ कांहीं तरी हित करा । कामक्रोध परते सारा । नामस्मरणीं लक्ष धरा । हाचि विचार करा कीं० ॥३॥ मागील बाकी अवघी झाडा । नाहीं तरी पायीं पडेल खोडा । बसायाचा तुमचा घोडा । राहील घरचें घरीं कीं०॥४॥ शरण एका जनार्दनीं । मायबाप संत धनी । लक्ष लावा त्याचे चरणीं । हाचि विचार करा कीं जी मायबाप ॥५॥

३८६९. जोहार मायबाप जोहार । मी सद्गुरु साहेबाचा लेंकवळा महार । त्याचे दरबारचा झाडाफेडीचा कारभार । मीच करितों कीं जी मायबाप ॥१॥ सकाळींच मी उठतों । सारे रयतेची खबर घेतों । येउनी धन्यास सांगतों । तें ऐका कीं जी मायबाप २ रयतेंत कुलबाब जाहला । धन्याचे नांवचा बोलबाला । गांव आबादींत राहिला । धन्याचे सत्तेनें कीं० ॥३॥ त्यांत जीवाजीचें आलें ठाणें । गांव बिघडला सर्व तेणें । विसरले धन्याचें ठाणें । केलें पेणें चौऱ्यांयशींचें कीं० ॥४॥ म्हणोनी मारितों हाका । जीवाजीपंतास हा धक्का । एका जनार्दनाचरणीं देखा । करी विनवणी कीं जी मायबाप ॥५॥

३८७०. जोहार मायबाप जोहार । मी विठूपाटलाचा महार । हिशोब देतों ताबेदार । लंबेचा करभार कीं जी मायबाप ॥१॥ आवाजीकडून येतों । अर्धी भाकर मागून खातों । सारी रात्र गोंवरापाशीं जागतों । फरमासी करतों कीं जी मायबाप ॥२॥ पाटलाचा नांगर शेट्याची तागडी । आईबाईची बांगडी । आंत माझी पांचांची घडमोडी । करितों कीं जी मायबाप ॥३॥ येथें कुळकर्णी स्वाधीन करा । गांवचा हिशेब पाहिजे बरा । धन्याची रजा तलबेप्रमाण मुशारा । ये चित्तांत कीं जी मायबाप ॥४॥ ब्रह्मानंदीं केला जोहार । एका जनार्दन बाजीचें उत्तर । माप केलें खरोखर । काय बोलिजे कीं जी मायबाप ॥५॥

३८७१. ऐका ऐका पाटीलबोवाजी । गांव बरा राखा राजी । उद्यां येतील यमाजी बाजी । फटफजिती होईल कीं जी मायबाप ॥१॥

जोहार मायबाप धनी । उठा उठा झोंप सांडोनी । काळ भरला उरे ना कोण्हीं । पुढें पडाल काळाचे वदनीं कीं जी मायबाप ॥२॥ गांवांतील रयत स्वाधीन करा । कुळकर्णी आधीं हातीं धरा । तरीच तुमचा बरा थारा । मोडेल कोपट होईल चुरा कीं जी माय-बाप ॥३॥ कामाजी देशमुख मोठा मस्त । क्रोधाजी नाईक मिळाले त्यांत । मदाजीबोवा त्यासी शिकवीत । मत्सर श्वान पुढें भुंकत कीं जी मायबाप ॥४॥ दंभाजीचीं भारी हांव । अहंकारपंतानें वोस केला गांव । जीवाजी तुह्मी विसरला धन्याचें नांव । या सहा ज_णांची हाव धरून कीं जी मायबाप ।.५॥ आतां तुह्मी विचार करा । मूळचा मार्ग हळुहळु धरा । तेणें चुकेल तुमचा फेरा । एकाजना र्दनीं फुटेल सारादोरा कीं जी मायबाप ॥६॥

३८७२. जोहार मायबाप जोहार । मी निर्गुणपुरींचा महार । सांगतों सारासार विचार । तो ऐका कीं जी मायबाप ॥१॥ कऊल वर्ष शंभर । जिवाजीस दिलें घर । शिवाजी तेथें मामलेदार । अवघा कारभार जिवाजीचा कीं० ॥२॥ कउलांत लिहिली बोली । परंतु जिवाजी विसरले चाली । धन्याचे दरबारची शुद्धि नाहीं केली । मग पस्तावले कीं० ॥३॥ कऊल भरला परिपूर्ण । यमाजीचें बैसलें धरणें । जिवाजीचें उडालें ठाणें । मग दीनवदनें राहिले कीं० ॥४॥ यमाजीनें धरुनी नेले । जिवाजी आपआपणा विसरले । धन्याची बाकी विसरले । मागुतीं जन्मासी आले कीं० ॥५॥ ऐसे जन्म लक्ष चौऱ्यांयशीं । फेरे जाहले जिवाजीशी । शरण एका जनार्दनासी । तरीच फेरे चुकती कीं० ॥६॥

३८७३. जोहार मायबाप जोहार । मी तो एकनाथ महार । लहानसा महाराचा पोर । माझे बोलण्याचा विचार । दुसरा नाहीं कीं जी मायबाप ॥१॥ माझ्या बोला ऐकिजे । मोठे मोठे उमराव राजे । तुह्मीच का जीवाजी न जाणिजे । वेळेस संदेह धरितां कीं० ॥२॥ चैतन्य चावडीचा महार । कीं मी मिराशी महार । जेव्हां नव्हता गांवचा आवार । मज ओळख नाहीं कीं० ॥३॥ कायापुरचा अचाट पाया । यमाजी झाले बेहया । त्यापुढें पाहती पळाया । मनाजी_

संगें मिळाले खाया। परि नाहीं वाट कीं० ॥४॥ दहा गुरें बाहेर दिसती। पांच गुरें अंतर असती। इतुकीं आवरीं अवचितीं। नाहीं तरी खोडा पडसी कीं० ॥५॥ बाराजणें फुगवितील गाल। शेवटीं तुह्मीच बांधिले जाल। तुमचे होतील बेहाल। तेव्हां तुह्मांस कोण सोडवील कीं० ॥६॥ सारे कडेचे पोहणार। दहा आणि पांच पोर। एकनाथ करितो जोहार। अक्कल धरा कीं जी मायबाप ॥७॥

३८७४. जोहार मायबाप जोहार। मी निराकाराचा महार। सांगेन अवघा विचार। जिवाजीचा कीं जी मायबाप ॥१॥ जिवाजीनें सारा गांव। बुडविण्याची धरली हांव। त्यासी मिळाले कामाजीराव। मग अन्याय सहजचि कीं० ॥२॥ कामाजी बाजीस मिळाले। क्रोधाजी गांवांत सहज शिरले। लोभाजीचें ठाणें जोडलें। मग विसरले धन्यासी कीं० ॥३॥ मदाजी बाजी तों जाहले मस्त। त्यांनीं गांव पांगविला दरोबस्त। मत्सर बावा उन्मत्त। आपआपणांत मिळाले कीं० ॥४॥ दंभाजी ह्मणविती चौधरी। सदा बैसती आपुले घरीं। धन्याची तलब आलियावरी। गांडीवरी टोले कीं० ॥५॥ अहंकार पोतनीस कारभारी। ते जीवाजीस ठेविती धाव्यावरी। आतां त्याची भरोवरी। कोण करील कीं० ॥६॥ याची नका धरूं संगती। तेणें तुमची न चुके पुनरावृत्ती। एका जनार्दनीं करी विनंति। संतीं ऐकावें कीं जी मायबाप ॥७॥

३८७५. मी संतां घरचा महार। करितों जोहार ॥ध्रु०॥ विवेक नाईक माझें नांव। मीपण आलें अहंभाव। पंचभूतांचा वसविला गांव। रस्ते चार ॥१॥ आत्मा धनी पाटीलबावा। मनाजी पाटील चालवी गांवा। बुधोबा शेट्या बळकट रावा। घरांत बसली असे आवा। खेळवी पोर ॥२॥ दहा इंद्रियें नऊ वेशी। राहातों दाहावे खिडकीशीं। माझा मीच मूळ मिरासी। लक्ष संतांचे चरणापाशीं। सांगतों विचार ॥३॥ कउल शतवर्षांचें मूळ। कामाजी देशपांड्या खळ। क्रोध देशमुख सबळ। नेणे सरकार ॥४॥ हिशोब पडेल जमा सरकारीं। येईल यमाजीची स्वारी। जीवाजी धरुनी कारभारी। वोस पडेल नगरी सारी। देतील मार

॥५॥ शेवटीं नाहीं तुमचें धड । पडेल चौऱ्यांयशींचें कोड । मी तों राहीन एकीकडे । जीवाजीवर पडेल सांकडें । सांगतों सार ॥६॥ आवडी राखा मजवर हेत । मीच करीन तुमचें हित । नामस्मरणीं लावा चित्त । एकाजनार्दनीं विठ्ठल विठ्ठल ह्मणत । हाचि निर्धार ७

३८७६. जोहार मायबाप जोहार । मी अविद्या नगरींचा महार साचार । माझ्यानें हें नगर । आकारासीं आलें कीं जी मायबाप ॥१॥ नगर तें राचिलें ब्रह्मियानें । आंत घर दिधलें बांधून । काम सांगितलें त्यानें । तेंच करीत आहे कीं० ॥२॥ म्यां साहा चाकर ठेविले । ते माझ्या बळां वर्तती वहिले । मला गांजिती बळें । अन्याय नसतां कीं० ॥३॥ तुह्मी अवघे एकत्र जाहला । माझें घर मोडावयाचा मनसोबा केला । जरी माझें अगत्य असेल धन्याला । तरीच मजला ठेवील कीं० ॥४॥ आतां कलियुगाचे ठायीं । मी माझें वसे सर्वांचे हृदयीं । माझें काम क्रोधाचे ठायीं । माझें मजपाशींच कीं० ॥५॥ त्यामाजी संत सज्जन । रूपीं मिळाले परिपूर्ण । तें मानस मनरंजन । भक्त म्हणोनी कीं० ॥६॥ एकाजनार्दनीं म्हणे देवा । अविद्येचा संग मज नसावा । जन्ममरणाचा ठेवा । तोडून टाकावा कीं जी मायबाप ॥७॥

३८७७. जोहार मायबाप जोहार । मी तो सूर्यवंशीं रामाजी बाजीचा माहार । माझें नांव आत्मनाक महार । सारा कारभार धन्याचे रजेनें करितों कीं जी मायबाप ॥१॥ खोपटामाजी काय काय राहाय । हाडाचे खोड्यांत पडतील पाय । तोंड चुकवितां विज्जत जाय । मग वांचून करावें काय कीं जी मायबाप ॥२॥ तळफ वाढली फार । लक्ष चौऱ्यांयशीं वरातदार । यमाजी हुजुरचा महालदार । त्याचा मार पुरे पुरे कीं जी मायबाप ॥३॥ जोहार पाटील बाजी । तुह्मी दरबारासी काय राजी । बाकी शेकली आजी । सांगूं आलें कीं जी मायबाप ॥४॥ मुदत जवळी आली । ताकीद पाहिजे केली । कित्येक मारीत झोडीत नेली । माझी साच बोली नोहे कीं जी मायबाप ॥२५॥ टाकून देहेगांव । डोई बोडून पालटा नांव । घर सोडून देवळीं राहाव । हातीं काठी

असूं द्यावी कीं जी मायबाप ॥६॥ एकाजनार्दनीं महार । संतसभेसी केला जोहार । तेणें जन्ममरणाची वेरझार । चुकेल कीं जी मायबाप ॥७॥

३८७८. जोहार जिवाजीपंत ठाणेदार । तुमचे गांवची वस्ती खबरदार । पहावया वागणूक साचार । मज धन्यांनीं रवाना केलें कीं जी मायबाप ॥१॥ धन्यानीं सांगितलें मला । जीवाजीस आपण गांव दिला । तेणें गांवांतील वसूल बुडविला । ऐसें हें बरें नोहे कीं० ॥२॥ गांवची आबादी तुह्मी करा । धन्याचा कऊल पुरा करा । जमीन वजवून भरा सारा । पीक पिकवा भक्तिचें कीं० ॥३॥ पीक पिकेल अपार । तेथें मागते येतील निर्धार । त्यांसी दया शांतीचा विचार । करून दान द्या कीं० ॥४॥ या पिकाचीं पाखरें तोडा । कामक्रोध भूस झाडा । आशा मनीशा तृष्णांचा तिवडा । करूनि खळें शुद्ध करा कीं० ॥५॥ धन्याचें बाकी पुरतें द्यावें । बाकी फिटतां वजा आपण घ्यावें । हें मूळचें बोलणें आहे । धन्याचें कीं० ॥६॥ तुह्मीं तों पीक पिकवून । केलें नाहीं बाकीचें खंडन । बाकी धन्याची ठेवून । तैसेंच बसलां कीं० ॥७॥ ही वागणूक तुमची नाहीं बरी । धन्याची बाकी चुकवा सारी । एकाजनार्दनीं निर्धारीं । पीक पिके निर्धारीं प्रेमाचें कीं जी मायबाप ॥८॥

३८७९. जोहार जी मायबाप जोहार । मी एकनाथ महार । सांगतों सारासार विचार । तो ऐका कीं जी मायबाप ॥१॥ गांवामध्यीं कुळें पांच साचार । पंचवीस तयांचा विस्तार । जिवाजीचें ठाणें खबरदार । बैसलें कीं जी मायबाप ॥२॥ गांवास असती चवदा वेशी । खिडक्या शोभती बावीस त्यासी । बुरूज तेरा चौपासीं । राखी द्वारीं बैसले कीं० ॥३॥ पांचांचा हा विस्तार । पंचवीस प्रजेचा बडिवार । तेथें जिवाजी हुद्दार । सारा कारभार करिती कीं० ॥४॥ जिवाजीनें करूनि विचार । घेतले हातीं सहा कामगार । दासीसह परिकर । काम करूं लागले कीं० ॥५॥ सहा जे ठेविले कामगार । त्यांनीं गांवाचा केला नाहीं विचार । जिवाजीस अष्टाधिकार । देऊनि स्वाधीन

केला कीं० ॥६॥ ऐसे जहाले सर्व एकाकार । पडला गांवांत अंधकार । शेटे महाजन सरदार । जाती निघून कीं० ॥७॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे । जिवाजीचें वोस पडलें ठाणें । आलें यमाजीचें धांवणें । नेलें धरून कीं जी मायबाप ॥८॥

३८८०. जोहार मायबाप जोहार । वेसराख्याचा धंदा । स्वरूपीं सावध होतो सदा । घरींहुनी फांकूं नका । कीं जी मायबाप ॥१॥ विषयाच्या गलबलीं गुंतूं नका । बहुत बाकी वाहूं नका । दांडोरा पिटिये सारखा । बाकी झाडा कीं जी मायबाप ॥२॥ भावभक्ति धरा कुळवाडी । चित्तांतून काढा अविद्येची पिडी । नाहीं तर पडेल प्रपंचाची बेडी । तैं नंतर बहु दुःख होईल कीं जी मायबाप ॥३॥ तेणे दुःखें विवळूं लागाल । आपले मायबापासी बोलावूं जाल । घरसंसार भोगूं लागाल । ऐसें बाकीचें फळ कीं जी मायबाप ॥४॥ महार बोले म्हणूनि जाल गर्वें । स्वहित होईल तें करा बरवें । बापांनो डोळे झांकूं नका कीं जी मायबाप ॥५॥ डोळे झांकून ठेवाल बाकी । तरी काळाची धरणी होईल निकी । जरी झाली माय सखी । तरी कोण सोडवील कीं जी मायबाप ॥६॥ जो वेसराख्याचे मिळणी असे । त्यासीं दुजेपणाचा धाक नसे । सद्गुरुचरणीं विश्वासें । आपुलें मूळ टाळावें कीं जी माय-बाप ॥७॥ एकाजनार्दनीं वेसराखा । तेणें चुकविला जन्ममरणाचा आडाखा । जरी आत्माराम होय सखा । त्याचे चरणीं वस्ती कीं जी मायबाप ॥८॥

३८८१. जोहार मायबाप जोहार । कायापूर शहर तेथील मी महार । पाहूं आलों दरबार । धन्याचा कीं जी मायबाप ॥१॥ पाटील जिवाजी अवधारी । जो कां ग्रामीचा सत्ताधारी । परि दिवसाच करितो चोरी कीं जी मायबाप ॥२॥ आशा पाटलीन तोंडाळु फार । उगीच फिरती दारोदार । सांगे अक्षयासी व्यवहार । फजितखोर कीं जी मायबाप ॥३॥ मनाजीपंत कुळकर्णी । त्याचे हातीं खत लेखणी । त्याची जैशी जैशी करणी । तिकडे तिकडे कुळें जाती कीं जी मायबाप ॥४॥ यमाजी

बाबा हुजुरचा महालदार । त्याचे जिवावरील महार । त्यासी नाहीं पडला व्यवहार । दरबार शुद्ध करावा कीं जी मायबाप ॥५॥ मग जिवाजी राहाविलें । मूळच्या शिवाजीस आणविलें । पाटीलकीचें वस्त्रदान दिधलें । ग्राम त्याजकडे लाविला कीं जी मायबाप ॥६॥ तेथील सांडबुद्धि वाटली भली । गांवामध्यें अक्षय नांदविली । नित्य नेहमीं बोलती जाहली । खरी केली हांक देऊनि कीं जी मायबाप ॥७॥ मज महाराची महारकी । फिरती असे अनेकी । एकाजनार्दनीं लौकिकी । दिला पोषाख यदुविरें कीं जी मायबाप ॥८॥

३८८२. जोहार मायबाप जोहार । याच गांवचा मी महार । सांगेन साऱ्या गांवचा विचार । सविस्तर परिसा कीं जी मायबाप १ गांवचे धनी मिरासदार । पाटलीण आवा खबरदार । तेथें पांच पोरांचें घर । बांधोनी रहाती कीं० २जोहार जी पाटीलबोवाजी।पाटलीण आवा करुनी राजी । सारें गांवची केली भाजी । परी धनी नाहीं ठेविले राजी । गुंतला पाहून आवाजीस कीं०॥३॥तुमची वागणूक पाहून बरी । धन्यानें गांवचे केलें अधिकारी । गांवांतील जमीन वर्तवाल सारी । तो तुह्मीं केली पडीक भारी कीं० ॥४॥ शेत आवघे साडेतीन चाहूर । तुह्मी तेथील वतनदार । पीक पिकवावें सार असार । मुद्दल धन्याचा विचार करा कीं० ॥५॥ मुळींच केलें नाहीं पीक । पुढें बाकीसाठीं कराल काय एक । धन्याची बाकी टक्का एक । रहाणार नाहीं कीं० ॥६॥ बाकीची मुदत सरलियावरी । यमाजीची येईल स्वारी । ते पुढें घालूनियां निर्धारीं । नेतील कीं० ॥७॥ धन्याची तुमची नाहीं भेट । यमाजीबोवा मारून करती कूट । मग तुह्मी तेथें बोभाट । कोणाचा कराल कीं० ॥८॥ शेत तुमचे हातीं आहे । तंव चोखट करुनी ठेवा भोय । एकाजनार्दनाचे पाय । उगेच धरा कीं जी मायबाप ॥९॥

३८८३. जोहार मायबाप जोहार । माझें नांव विठनाक महार । सांगतों ऐका एक विचार । तो बक्कट धरा कीं जी मायबाप ॥१॥ गांव पांचा पाटलांचा । पंचवीस प्रजेचा । तेथें कारभार सहा जणांचा ।

तो ऐका कीं जी मायबाप ॥२॥ ज्या धन्याचे पदरीं शेर । त्यासी नाहीं कधीं जोहार । अवघा आईजीचा कारभार । काम करितो कीं जी मायबाप ३ अवांजींनीं हवालीं केला गांव । धन्याचें विसरला नांव । तलफ आल्यावरी ठाव । पळावया कैंचा कीं मायबाप ॥४॥ जेव्हां तलफ लागे बाकीची । तेव्हां तुह्मा आह्मां सुदबुद कैंची । ह्मणकूनियां सहा जणांची । भीड धरूं नका कीं जी मायबाप ॥५॥ सहा जणें राहतील एकीकडे । गांठ तुह्मा आह्मासींच पडे । मग कोणी इकडे तिकडे । हालों न देती कीं जी मायबाप ॥६॥ करा भक्तीची कुळवाडी । धरा हरिनामाची गोडी । नाहीं तरी चौऱ्यांयशींची बेडी । पायीं पडेल कीं जी मायबाप ॥७॥ तेथील मार्ग सपाट । विष्णुलोकीं वाजवा घांट । मग धुडधुडा वाट । धांवाल कीं जी मायबाप ॥८॥ एकाजनार्दनीं कुळवाडी मोठा । तेणें बाकीस मारला फांटा । उपडा केला दारवंटा । कैलासींचा कीं जी मायबाप ॥९॥

३८८४. जोहार मायबाप जोहार । मी जनार्दनाचा एका महार । सांगतों तुमचे नगरींचा समाचार । तो ऐका कीं जी मायबाप ॥१॥ नगर रचना केली । बारा वेशी तया ठेविली । नव खिडक्यांची चाली । तेथें ठेविली कीं० ॥२॥ गांवाची रचना जाहली पूर्ण । कळस आणि पाया एकचि जाण । जागोजाग वेशीला राखण । मज ठेविलें कीं० ॥३॥ जीवशिव अधिकारी । नगराचे मुख्य कारभारी । जीवाजी तेथें वहिवाट करी । शिवाजी उगेच पाहती कीं० ॥४॥ जिवाजीचे कारभारी । कामक्रोधादी अधिकारी । मना वाटेल तैशापरी । गांवांत नाचती कीं० ॥५॥ जीवाजीचें न चाले कांहीं । मनाजी देती ग्वाही । दंभाजीची भलभलाई । सहज जाहली कीं० ॥६॥ मिळाले एकमेकांचे मिळणीं । गेले माझ्या धन्यास विसरुनी । शेवटीं परिणाम बरवेपणीं न दिसे कीं० ॥७॥ येती यमाजीची चिठी । जीवाजीसी धरुनी उठाउठी । नेतील जेव्हां शेवटीं । मग दुःख वाटेल कीं० ॥८॥ हे अवघे राहती एकीकडे । जीवाजीसी पडेल कोडें । पायीं ठोकतील खोडे । मग रडों लागतील कीं० ॥९॥

एकाजनार्दनीं ह्मणे । सावधपणें तुह्मी राहणें । जन्मजरामरणाचें पेणें । चुकवावें कीं जी मायबाप ॥१०॥

३८८५. जोहार मायबाप जोहार । देशमुख देसाई ठाणेदार । जीवाजीपंत हुद्देदार । करती कारभार गांवचा कीं जी मायबाप ॥१॥ गांव वसाविला धन्यानें । दहा रस्ते पंचविस ठाणे । सात खिडक्या गांव कोश पेणें । तेथें आहेत कीं० ॥२॥ गांवची पांढर परिपूर्ण । नांदती शेटे आणि महाजन । जीवाजीस अभय देऊन । पाठविलें धन्यानें कीं० ॥३॥ जीवाजी आले गांवांत । गांव पाहिला दरोबस्त । कारभारी घेउनी आपुले हातांत । वागवूं लागले कीं० ॥४॥ जोंवरी नव्हती आवाजीची भेट । तोंवरी जीवाजीनें भरली पेंठ । जाहला सर्व गांवचा बोभाट । आवाजीचें नांवें कीं० ॥५॥ आवाजीनें नाशिला गांव । मोडला धन्याच्या बाकीचा ठाव । शेवटीं जीवाजीचें वैभव । जाईल कीं० ॥६॥ जीवाजी तुमचे नाहीं धड । यमाजीबावाची होईल होड । तुह्मावर हें सांकड । येईल कीं० ॥७॥ आवाजीचें करा काळें तोंड । इचे पायीं तुह्मावर येईल बंड । शेवटीं यमाजीचा दंड । न चुके कीं० ॥८॥ आतां सांगतों तें करा । धन्याचा हिशोब चुकवा सारा । पडिकाचा सारा दोरा । ठेवूं नका कीं० ॥९॥ कांहीं ठेवाल धन्याची बाकी । तर सोडाल जागा होईल पारखी । एकाजनार्दनीं वोळखी । धन्याची तुमची नोहे कीं० ॥१०॥

३८८६. जोहार मायबाप जोहार । पाटील पांडे जोहार । देसाई देशमुख जोहार । काजीये सरदार । कोंडून राखिलें कीं जी मायबाप ॥१॥ उघडा उघडा नेत्रांचीं ब्रह्मकवाडें । ऐका धर्मराज्याचे प्रमाण निवाडे । जेणें चुकेल जन्ममरणाचें सांकडें । इमारतीचीं लांकडे । रानोमाळ होतील कीं० ॥२॥ खडीफरज धर्मराज खरा । तेणें कलुषा मारून केला चुरा । माझे धन्याचे घरा । कधीं मधीं येत जा कीं० ॥३॥ अकाबाई सावकारीण मोठी । कायापुर नगरी केली खोटी । तिनें तर पाडिली भल्यासी तुटी । तेथें तुमचें काय चाले कीं० ॥४॥ व्याही जांवयासी ह्मणे लेंकरा । त्यांसी वाढितां तूप साखरा । मला देखून लपतां एकसरा । अंतकाळीं चाकर

मीच कीं० ॥५॥ जांवयासी वाढी तूप लई । मला ह्मणतां उरलें नाहीं । घर बुडालें याचे पायीं । प्रत्यक्ष ग्वाही मीच कीं० ॥६॥ सकळ कोणी जाऊं नका । मागील बाकी ठेवूं नका । नाहाक एखादा धक्का । बसेल कीं० ॥७॥ अविद्ये खिडकी वाटे गेला । तों यमदूतें धरोनि नेला । लक्षचौऱ्यांयशीं मारथीं मारथिला । आइका कीं० ॥८॥ झाडाल बाकी तर तुह्मी व्हाल सुखी । हें सत्य तिही लोकीं । झेंडा नौबद लावा निकीं कीं० ॥९॥ एकाजनार्दनीं महार बोले । ह्मणून नका जाऊं गर्वें। मारितां अंग होईल हिरवें। सांगतों बरवें कीं जी मायबाप १०

३८८७. जोहार मायबाप जोहार । मी सूर्यवंशींचा महार । सारा गांवचा करितों कारभार । सावध ऐका कीं जी मायबाप ॥१॥ गांव भरिला पांचांनीं । पंचवीस जाहले धनी । आपुलाले गुंतले व्यसनीं । गेले विसरुनी धन्यासी कीं० ॥२॥ धन्यानें हवालीं गांव केला । विसर त्याचा त्यास पडिला । शेवटीं यमाजीबाबाचा टोला । गांडीवर बसेल कीं० ॥३॥ गांवांत वस्ती भरपूर आहे । तंववर तुह्मी हित आपुलें पाहावें । जरा आलिया उपाय । कांहीं न चाले कीं० ॥४॥ डोळेगांवची लागती कवाडें । नाकापुरीं शेंबूड पडे । तोंडापुरचीं बत्तीस खेडें । वोस पडतील कीं० ॥५॥ मानगांव डगमगेल पोटगांव पाठीस लागेल । ढोपरपूरचा मणका मोडेल । ऐशी फजिती होईल कीं० ६ दोन्ही टिऱ्या वाळून जातील । गांडापुर बदबदा वाहील । लिंगाची तों गडबड होईल । मेल्या कुत्र्यासारखीं कीं० ॥७॥ गुडघेगांवाचे मेटे मोडती । पायगांव चालू रहाती । हातापुरें वाळून जाती । काय उपाय तेथें कीं० ॥८॥ ऐशी गांवची गडबड जाहली । ती पाहून मला दया आली । मग म्यां काढून रसायन वल्ली । आबादी केली गांवची कीं०॥ ॥९॥ भक्तीचा करुनी काढा । तयासी दिधला धडफुडा । नामस्मरण निकाढा । उतारा दिला कीं० ॥१०॥ एका जनार्दनीं शरण । दिव्य उतरून रसायन । छेदूनियां भवाचें बंधन । वैकुंठीं वास करविला कीं जी मायबाप ॥११॥

३८८८. जोहार मायबाप जोहार । मी दामाजीचा लेकवळा महार । माझें नांव विठू साचार । सारा झाडफेडीचा कारभार ।

मी करतों कीं जी मायबाप ॥१॥ मंगळवेढें ठाणें जाण । दामाजीस ठेविले कारभारी नेमून । गांवचा वसूल सारा करून । मज नफरा पाठविलें कीं० ॥२॥ जोहार जी जोहार । मी लेकवळा विठू महार । दामाजीचा मजवर प्यार । आहे कीं० ॥३॥ दुकाळ पडला जाणोन । शिलक पेवें दामाजीनें विकून । चिठ्ठी पैका घेउनी जाण । आलों कीं० ॥४॥ दामाजी परम स्नेहाळू । त्याचा मज कळवळु । चिठ्ठी घेउनी उतावेळु । आलों जवळ कीं० ॥५॥ आदा वसूल खतावणी । जमा करा वसूल घेउनी । बाकी शून्य घालुनी । जाब द्यावा कीं० ॥६॥ वसूल सारा मेळवा । मज लेकवळ्या जाब द्यावा । पै बाकी न ठेवा । दामाजीकडे कीं० ॥७॥ मी विठनाक महार । राहतों पंढरी निरंतर । पहावया आपुलें नगर । येथवर आलों कीं० ॥८॥ पैका पोंचल्याची रसद । मज लेहून द्यावी त्वरित । मी जातों जी येथून कीं० ॥९॥ म्हणोनी केला जोहार । निघाला विठनाक महार । इकडे दामाजीचा विचार । ऐका कीं जी मा० ॥१०॥ प्यादे येउनी जाण । दामाजीस धरती येऊन । बेदरा नेती लगबगें करून । तों नवल जालें कीं० ॥११॥ स्नान करूनि जाण । दामाजी बैसला देवतार्चन । नित्य नेम वाचितां जाण । रसद आंत देखिली कीं० १२ रसद पहातां ते वेळीं । बादशहाची मुद्रा देखिली । विठु महारासवें रसद पाठविली । बाकी शून्य जाली कीं० ॥१३॥ एकाजनार्दनीं केला जोहार । मोडिला अविद्येचा थार । व्यापूनियां चराचर । भजनीं सादर असावें कीं जी मायबाप ॥१४॥

३८८९. **जोहार मायबाप जोहार** । मी विठोबा पाटलाचा महार । सांगतों सारासार विचार । ऐका कीं जी मायबाप ॥१॥ गांव तो पांचा पाटलांचा । पंचवीस प्रजांचा । येथें सहाजणांचा कारभार । कीं जी मायबाप ॥२॥ ज्या धन्याचें हें शहर । त्या धन्यासी नाहीं जोहार । अवघा ओढिती कारभार । ऐजीकडे कीं जी मायबाप ॥३॥ ऐजीची चाली फार । सारा ओढिताती कारभार । परि सहा जणांसी आधार । ऐजीचाच कीं जी मायबाप ॥४॥ बाप तुम्ही धन्यासी राजी राखा । नाहीं तरी शेवटीं होईल वाखा । मग कोणी नाहीं

सखा । सोडविता कीं जी मायबाप ॥५॥ कामाजी बाजी हुद्दंदार । क्रोधाजी हा सरदार । यांचे वेगळाले विचार । ऐका कीं जी मायबाप ॥६॥ मदाजी बाजीचें वेगळें बंड । त्यासी मिळाला लोभ भावंड । अवघ्यांनीं मिळोनि थोतांड । रचिलें कीं जी मायबाप ७ गांव तो होता चांगला । परी या सहाजणानींच नाश केला । तुह्मीही त्यासीच मिळालां । हें बरें काय कीं जी मायबाप ॥८॥ परी ते राहतील एकीकडे । शेवटीं गांठ तुह्मांसीच पडे । मग इकडे ना तिकडे हो ना कीं जी मायबाप ॥९॥ ऐजीनें यांस कारभार दिला । यांनींच गांवाचा नाश केला । शेवटीं खाईल तुह्मांला । हें बरें कीं जी मायबाप ॥१०॥ गांवांतील तीन पांच थोर । पंचवीस त्यांचा विस्तार । घडी घडी त्यांचा समाचार । घेत जावा कीं जी मायबाप ॥११॥ रयतेचें फार हित करावें । धन्याचे कामासी रुजू असावें । धनी सेवेसी तत्पर व्हावें । लागतें कीं जी मायबाप॥१२॥ तुह्मांस धन्यानें दिला गांव । तुह्मी विसरलां त्याचें नांव । तलब आलिया लपवाया ठांव । मग कैंचा कीं जी मायबाप ॥१३॥ तुह्मीं धन्यासी करितां चोरी । ऐजीकडे करितां येरझारी । परी या सहाजणांसीं सारी दोरी । तुमचीच कीं जी मायबाप ॥१४॥ परी जेव्हां होईल ठावें । तेव्हां कळों येईल स्वभावें । घडीं घडीं आपुलें हित करावें । लागतें कीं जी मायबाप ॥१५॥ जेव्हां तलब होईल धन्याची। तेव्हां तुम्हां मुदत कैंची । ह्मणोनि सहा जणांचीं । भीड धरूं नका कीं जी मायबाप ॥१६॥ आतां ऐजीची आस्था सोडा । धन्याची बाकी हळुहळू झाडा । नाहीं तरी पायीं पडेल खोडा । प्रपंचाचा कीं जी मायबाप ॥१७॥ आतां असो आधी उपाधी । धन्याची भेट घ्यावी आधीं । ते मी सांगतों सुबुद्धी । ऐका कीं जी मायबाप १८ परि मी लहानसा दिसतों महार । मजवरी धन्याचा अखत्यार । बहूत धन्याचा प्यार । मज नफरावर कीं जी मायबाप ॥१९॥ सद्भाव शांतिसी घ्यावें । मज पाठीशीं तुह्मीं असावें । जेथें धणी तेथें घर ठावें । मज नफरास कीं जी मायबाप ॥२०॥ श्रवणाची धरावी वाट । कीर्तनाचा चढावा घाट । विष्णु स्मरणाचा संघाट । आहे

कीं जी मायबाप ॥२१॥ पुढें आहे विश्रांतीचें स्थान । सज्जनांचें पादसेवन । दास्यत्व अर्चन वंदन । ध्यान मार्ग कीं जी मायबाप ॥२२॥ तेथें जातां न लगे उशीर । समीप जनार्दन दातार । सख्य भक्तीचें मंदीर । आहे कीं जी मायबाप ॥२३॥ पुढें आहे धन्याचें घर । तेथें जाऊन करावा जोहार । मुखीं जपावा परात्पर । जवळींचा कीं जी मायबाप ॥२४॥ जेव्हां भेटी होईल धन्याची । तंव नित्य दिवाळी सुखाची । मग सर्व सत्ता तुमची । होईल कीं जी मायबाप ॥२५॥ जेथें आहेत धनी । तेथें जावें लोटांगणीं । मग स्वतांच होईल मिळणी । आत्मसुखाची कीं जी मायबाप ॥२६॥ या मार्गें गेले थोर थोर । नारदादि शुकेश्वर । धन्याचे दरबारीं निरंतर । राहताती कीं जी मायबाप ॥२७॥ जे जे या मार्गें गेले । ते धन्यासी रुजू झाले । जीव मुक्ति पावले । ऐका कीं जी मायबाप ॥२८॥ जोहार मायबाप जोहार । गव्हाची रोटी तुपाची धार । धन्यांनी पुरवावी अपार । मज नफरास कीं जी मायबाप ॥२९॥ महार बोलतो ह्मणोन नका जाऊं गर्वें । नाहीं तरी शरीर राहील हिरवें । आपुलें स्वहित होईल बरवें । तें करावें कीं जी मायबाप ॥३०॥ बाकीसाठीं आपली मूळभुई सोडाल । परमुलखा जरी जाल । तरी बाकीचा निकाल । नाहीं कीं जी मायबाप ॥३१॥ धरा भावभक्तीची कुळवाडी । काढा शेतांतील पेंढी । नाहीं तरी पायीं पडेल बेडी । अविद्येची कीं जी मायबाप ॥३२॥ हे कायापूर नगरी । ब्रह्मयानें रचिली खरी । म्यां विवेकें जाणूनि बरी । आत्मरूपीं अर्पिली कीं जी मायबाप ॥३३॥ एकाजनार्दनीं कुळवाडी मोठा । त्यानें बाकीस मारिला फांटा । अखंड कैलासींचा दारवंटा मोकळा केला कीं जी मायबाप ॥३४॥ अखंड कैलासीं राहणें । गुरु जनाचें हेंच देणें । सुख समाधी असणें । ऐका कीं जी मायबाप ३५

३८९०. **जोहार मायबाप जोहार** । मी सूर्यवंशीं रामजी पाटलाचा माहार । त्याचे दरबारचा कारभार । मज नफराचे शिरीं कीं जी मायबाप ॥१॥ काय सांगूं अयोध्या पट्टन । महास्थळ मनोहर जन । तेथें नांदते कोण कोण । ते सकळ जन परिसा कीं० ॥२॥

ते अयोध्येसी दिलपत राजा । त्याचे पोटीं दशरथ वोजा । त्याचे शकुनावरती फौजा । चालिल्यात कीं० ॥३॥ त्याचे पोटीं राम जगजेठी । कांबीटे मोडली पणासाठीं । विन्मुख करुनी रायाच्या कोटी । तंव मुक्ताई परणिली कीं० ॥४॥ ती मुक्ताई आवा मोठी कनवाळा । तुकडा देती पाकाशिळा । काम सांगते वेळोवेळां । मज हरिख होतो कीं० ॥५॥ परी मी जातीचा महार । धन्याचे चाकरीस सादर । सालोबाद धन्याचे घरचा कारभार । मीच करीत आलों कीं० ॥६॥ मग जाउनी विष्णुबा कुळकर्ण्यांचे घरीं । हकिकत सांगितली सारी । मग देउनी शिळी पाकी न्याहारी । मज बैस म्हणितलें कीं० ॥७॥ गाढा विष्णुबा कुळकर्णी । साऱ्या कारभाऱ्यांचा तो धनी । चौऱ्यांयशीं लाखांची वांटणी । तेणेंच केली कीं जी मायबाप ॥८॥ चौऱ्यांयशीं लाख वानभरें । विष्णुबा कुळकर्ण्यांचीं खिल्लारें । पोषीत पाळीत वोहरें । ऐसेंच कीं० ॥९॥ मग मृत्युलोकीं उभविल्या पेंठा । पूर्वीं त्या निवृत्ति दाविल्या वाटा । सोडोनियां जुनाट वाटा । या आडवाटा जाऊं नका कीं० ॥१०॥ मग मृत्युलोकीं केलें येणें । गोंउनी पाडिलें मागिल्या रिणें । फिटल्यावांचून समाधान । होत नाहीं कीं० ॥११॥ अवघें पांच कोश शेत । पाडुनी केलें तन गवत । पडिकाचे पैसे देतां बोभाट । होईल कीं जी मायबाप ॥१२॥ सालोबाद मारितों हाका । वसुल करा दिवाणचा टका । तोंवर येणें जाणे धोका । न वारे कीं० ॥१३॥ मग आरोळी देउनी घातली उडी । एका काढिलें लवडसवडीं । एका ते उत्तानीं उफडी । वाहावलें कीं० ॥१४॥ एक पडिले खळाळ धारे । वरते पाय खालतें शिरें । त्यांचे हाल थोर थोर । देखिलें कीं० ॥१५॥ मग जाऊन जनार्दनबाबाचे दरबारीं । बैसोनि एकनाथ पायरी । माप केलें खरोखरी । मागील भरोवरी चुकविली कीं जी मायबाप ॥१६॥

३८९१. जोहार मायबाप जोहार । सद्गुरु जनार्दनाचा एक महार । सांगतों ऐका कलियुगाचा विचार । सावधपणें कीं जी मायबाप ॥१॥ चार युगामाजी परम । कलियुग हें उत्तम । करावें हरिभजन सत्कर्म । नामस्मरणें असावें कीं० ॥२॥ नवविधा भक्ति

करा । तेणें चुकेल चौऱ्यांयशींचा फेरा । माझे वचनीं विश्वास धरा । नाहीं तरी फसाल कीं० ॥३॥ द्वारीं असावें तुळशीवृंदावन । करावें अतिथीचें पूजन । संतांसीं निघावें शरण । हें लक्षण भक्तीचें कीं० ॥४॥ तुळशीमाळा घालावी गळां । लावावा गोपीचंदन टिळा । मुखीं नामस्मरण माळा । असावी कीं० ॥५॥ व्रत करावें एकादशी । जागर करावा सारेनिशीं । द्वादशी क्षीरापति आवडेसी । आदरें सेवावी कीं० ॥६॥ ऐशीं वैष्णवभक्तीचीं लक्षणें । सांगितलीं सर्व खुणें । हें वर्म जो नेणे । अधर्म साधनें करिती कीं० ॥७॥ अठरा वर्ण याती । यांची सांगतों माति । सावधान ऐका निश्चिती । रागाऊं नका कीं० ॥८॥ आम्ही ब्राह्मण म्हणती । स्नानसंध्या वेदपठण न करिती । अशौच कर्म जारणमारण जपती । मोहनस्तंभनादिक कीं० ॥९॥ जगीं म्हणती आम्हीं साधिलें । साधन तें दूर राहिलें । परस्त्रीनें चित्त गोंविलें । कुळुळु कीं० ॥१०॥ झालों ह्मणती संन्यासी । षड्वैरी हृदयीं अहर्निशीं । परद्रव्य परअन्नासी । रात्रंदिवस लक्षिती कीं० ॥११॥ सहांचा करावा नाश । तया ह्मणिजे संन्यास । नारायणीं नाहीं आस । कासया नाश कायेचा कीं० ॥१२॥ पोट भरावया फकीर झाला । अल्ला अल्ला ह्मणतां जन्म गेला । नसोनी दोष अंगीं लाविला । हायदोष हायदोष ह्मणती कीं० ॥१३॥ झालों म्हणती आम्ही जोगी । राख लाविती वाउगी अंगीं । भोगी ना त्यागि ना योगी । वर्म नेणती जोगाचें कीं० ॥१४॥ जोग साधावा उत्तम । न करावें संसारिक कर्म । साधावें उत्तमोत्तम । वाउगा श्रम करूं नये कीं० ॥१५॥ आम्ही जंगम जालों म्हणती । शिव उपासना न करिती । पोटासाठीं भिक्षा मागती । शंख वाजविती भंभंभं कीं० ॥१६॥ जालों म्हणती मानभाव । अंतरीं शुद्धी नाहीं भाव । वर मुंडिती मस्तक वाव । गुरुशिष्य भाव दाविती कीं० ॥१७॥ गुरुशिष्य म्हणती । झोळीस झोळी लाविती । गडबडगुंडा जाला म्हणती । कृष्ण कृष्ण म्हणती कीं० ॥१८॥ नसोनी काळेपणा लाविती अंगीं । उगेच सोंग मिरविती जगीं । देवाचा द्वेष करिती वाउगी । ही फजिती बरी कीं० १९ आम्ही संत जालों म्हणती ।

गळां माळा गोपीचंदन लाविती । दिवटी घेउनी हातीं । उदे उदे करिती कीं० ॥२०॥ पोट भरावया कीर्तन करिती । लोका अर्थ सर्व दाविती । भोळे भोळे भोंदिती । आपण वर्म नेणती कीर्तनाचें कीं० ॥२१॥ परद्रव्य परनारीसी । स्पर्श न करावा निश्चयेसी । ऐशी मर्यादा सांगती लोकांसी । आपण तेंचि कर्म करिती कीं० ॥२२॥ एकविध भक्ति करावी म्हणती । ना ऐकावी आणिकांची स्तुति । काई व्यथा जालिया शरीराप्रति । मग देवऋषी पहाती कीं० ॥२३॥ आणिती निंब नारळ ऊद सामान । मेंढरें कोंबडें मारिती जाण । वेताळ महिषासुर पूजन । नग्न होऊन करिती कीं० ॥२४॥ म्हणती खंडेराव दैवत आमुचें । तें कोपलें वो साचें । कुळधर्म सांडिले वडिलांचे । म्हणोनी दुःख पावलों कीं० ॥२५॥ मग गोपीचंदन टाकिती । आदरें भंडार लाविती । भरित रोडगे करिती । यळकोट यळकोट म्हणती कीं० ॥२६॥ ऐकोनी कीर्तन श्रवण । गीता ज्ञानेश्वरी मनन । अश्विन मास आलिया जाण । शक्ती पूजन करिती कीं० ॥२७॥ ऐशियासी एकनिष्ठ भाव । तयासी कायसें वैभव । उगेच सोंगाचें गौरव । वाढविती कीं० २८ एकविधा भक्ति करावी । वाट आणिकांची न पहावी । शुभाशुभ येतीं बरवीं । ते प्रारब्धदशे प्रमाण कीं० ॥२९॥ जैसें पतिव्रतेचें मन । सर्व पतीच प्रमाण । अपाय उपाय हे तों जाण । ईश्वर प्रमाण कीं० ॥३०॥ एका शरण जनार्दन । मी बोलिलों सत्यवचन अनुभउनी खूण । या पंथें जाऊं नका कीं जी मायबाप ॥३१॥

३८९२. जोहार मायबाप जोहार । माझें नांव आत्मनाक महार । माझा जालीम कारभार । धन्याचे रजेनें करतों कीं जी मायबाप ॥१॥ ममताई आवा पाटलीण मोठी । थोरा नायकाची बेटी । मनाची निर्मळ नोहे खोटी । लक्षलक्षापती येती तिचे भेटी कीं० ॥२॥ मानभाव जती सती । तडी तापडी अपार मती । माझे धन्याचे घरा येती । धन्यावर जोर जप्ती करूं पाहाती कीं० ३ दोघे कारभारी जोड यांची । मोकाशी म्हणविती सृष्टीची । तिहीं वस्ती केली वरच्या गांवींची । खबर घ्यावया खालील गांवठाण्याची ।

मज रवाना केलें कीं० ॥४॥ झडुनी पडली गळां । तुकडा दिला पाकाशिळा । याबद्दल तुमचें स्थळां । आलों कीं० ॥५॥ शिव शेटि-यासी जोहार । जिवाजी चौगुल्यासी जोहार । वैष्णव कुळकर्णी यासी जोहार । तुमचा कारभार जड दिसतो कीं० ॥६॥ सारी पांढर वोस पडली । थोर थोर कुळें दूर गेलीं । नवद्वारें कैसीं नागविलीं । संतति आपुले पोटीं पुरती कीं० ॥७॥ हुजुर धन्यास राग जाईल फार । मोठे धाडतील वरातदार । इज्जत घेतील करतील कहार । मग वारंवार आठव होईल कीं० ॥८॥ नेऊन घालतील बंदीखाणीं । तेथें सोडावया नाहीं कोणी । अविद्या मारील हालहाल करुनी । ही फजिती सरेना कीं० ॥९॥ यमाजी बाजी हुद्देदार । त्याचा तो जीवावरील मार । जो घडला नाहीं हा विचार । तों दरबार शुद्ध करा कीं० ॥१०॥ पंचवीस कुळें धरा बिगारी । गांवांतील जमीन वजवा सारी । गजगिरी करा नवद्वारीं । धन्याची निशाणी लावा कीं० ॥११॥ महामुर करा पेठा चारी । चौमहाजनासहीत श्रीपाद घ्या वरी । धन्याचे नांवचा कउल शिरीं । साच चढवा कीं० ॥१२॥ अक्षय्य वास एक चित्त करा । फळावर फिटेल सारा दोरा । पहि-ल्या खतासी दूर करा । नाहीं तरी कानीं उवा पडेल कीं० ॥१३॥ ब्रह्माजी पाटील यासी सांगा जोहार । पाटलीन आवाचा बेजाजा जाला फार । अवघा गांवगुंडी कारभार । आवाजी करिती कीं० १४ आवाजीची साच वेसन खोटी । रावती करा संदेह रोटी । सहज कारभाराची आटाआटी । मज नफरासी उजवे दिठी । पाहूं नका कीं० ॥१५॥ कामाधामाचा उल्लंघ करतो । आल्यागेल्यासी जबाब देतो । साऱ्या रयतेचीं घरें राखितो । हे कष्ट सान कीं जी मायबाप ॥१६॥ कितिकांसी लाकडें द्यावीं । शिंग शिंगुटीं म्यांच पुरवावीं । फजिती राबनुकीची सोसावी । ही गोष्ट सान कीं० ॥१७॥ मेखा पायबंद तोबरे माथां । जीव कष्टला बिगारी वहातां । चौऱ्यां-यशीं लक्ष गांवें हिंडतां । हें दुःख सान कीं० ॥१८॥ कुळवाडी थोटपणाशीं आले । बलुते देईनासे झाले । पांढर टाकुनी पळाले । तरी मिराशीचें लिगाड कीं० ॥१९॥ न होईना मातीचा पेंडुळा ।

जनोबा खायाचा मायंदळा । रजा घेउनी पूर्वस्थळा । जाईन कीं० ॥२०॥ मिरास सर्वस्व कळली । पाटलीन आवा धनीन जाली । दिवाणदाराचीं तोंडें मारलीं । तेथें आमुचा पाड काय कीं० ॥२१॥ मिरास सर्वस्व कळली सारी । हाक घेउनी जाइन गडावरी । रामजी बावाचे दरबारीं । हकीकत सारी सांगेन कीं० ॥२२॥ कोणी ह्मणती देऊं लांचा । मी नव्हे आजकालचा । झाला वृत्तांत साचा । तो वडीलासी सांगेन कीं० ॥२३॥ खालीं गांवीं पाटलीन आवा विवसी । ती आलिंगून दे साहेबासी । सारे ह्मणती मोकासी । आम्हास तिजपाशीं । कां धाडितां कीं० ॥२४॥ पांचजण लहान लहान पोरें । ते आडकती पडती नवा द्वारें । साहेबाचें नाम सारे । स्वप्नीं न घेती कीं० २५ दोघे तिघे ब्राह्मण मेळविली । तेणें परमुलखाची रांडोळी केली । धन्याचे नांवचो निशाणी उरूं दिली । नाहीं कीं० २६ पाटीलबोवा स्वप्नीं गुंतले । कारभार टाकुनी लाजिरे जाले । जोगी मोकासी होऊनि गेले । या ममताई आवाच्या भेणें कीं० ॥२७॥ आणिक मेळविले दैवतें । खबर सांगों आलों साहेबातें । घरोघर पूजिती भूतें । त्यांचीं नांवें ऐका कीं जी मायबाप ॥२८॥ वासना मांगीन मातांगीणी । कामना जळीं मायराणी । अभाव भांगड भूत जोगीनी । त्यासी नग्न पूजीती कीं० ॥२९॥ बीर झोटिंग नरसिंग वेडा । वेताळाचा पूजीती खोडा । शेंदूर माखोनियां धोंडा । शेळी बोकड जीव घेती कीं० ॥३०॥ मेल्या मनुष्याशीं पूजिती । खोड सुपल्या पाळणे बांधिती । गळ टोंचोनी बगाडे घेती । ही फजिती सान कीं जी मायबाप ॥३१॥ जीवदान देऊं करिती । अवघी दैवतें एकचीं म्हणती । मेंढरें बोकड मारिती । परतोनी आपणची खाती कीं० ॥३२॥ नैवेद्या नारळ नेउनी फोडिती । खोबरें एकमेकांसी वांटिती । नुसती नरोटी देवापुढें ठेविती । लटिके धुप दाउनी चाळविती कीं० ॥३३॥ जाउनी देवऋषी आणिती घरां । त्याकुन लाविती चुलींतील अंगारा । उफाराटे पराचा कोंबडा खैरा । निंब नारळ उतारा कीं० ॥३४॥ आणिक खापराचें भदाडें । तें चुन्याचें पांढरें लाउनी चहूंकडे । दिवस मावळल्याचे पुढें । तिकटण्यावर ठेविती

कीं० ॥३५॥ दावलमलकाची पूजिती गदा । वर्षांतून फकीर होती एकदां । मग डोला होतां थंडा खाती मलिदा । हिंदु तुर्कांचें खरकटें कीं०॥३६॥भेगें भेगें साहेबाला स्मरती । त्याला पाटलीण अवाची द्वाही देती । ऐशी मुलखाची गति। ती धन्याप्रती सांगो आलों कीं० ३७ साहेबाचे हुकुमावरून गेलों । प्रवेश पाहून दंग जालों । वागवेना मग आलों । पायपुसा जवळ कीं० ॥३८॥ मग धन्यानें मज आत्मनाकाला । भाग भागला म्हणोनी हुंकार केला। येथें राहे ह्मणती कीं० ॥३९॥ ऐशी निर्धारी केली । बांडी सान घोंगडी दिली । दिठी देउनी सांगितली । नजरेवेगळा राहूं नको कीं०॥४०॥ जाउनी जनार्दनबावाचे दरबारीं । राहिलों एकनाथ परचारी । जुगनजुगाची चाकरी । कोण्ही दूर करी ना कीं जी मायबाप ॥४१॥

३८९३. जोहार पाटील बाजी । चावडीवर चला ना का जी । सांगूं आला आजी । बाकी बहुत सेकली कीं जी मायबाप ॥१॥ कोपटामध्यें लपतां काई । हाडाचा खोडा पडेल पायीं । दांत विचकुन विजत जाई । संसारीं वांचून काई कीं जीं मायबाप ॥२॥ पाप दुराई बांधिती पदरीं । तुमचा प्राण वांचेन जरी । तोंड दाखवाना दरबारीं । सभेमाजी संतांच्या कीं जी मायबाप ॥३॥ वरचे वर खातां पीक । धनी लावील तुह्मां सीक । मग मागावीस भीक । तेव्हां साचे लटकें कळेल कीं० ॥४॥ शेत औघे पांच कोस । तेंही तुह्मीं पाडिलें ओस । ही पुंडाई किती दिवस । तुमचें तुह्मांस। बरें वाटे कीं जी मायबाप ॥५॥ यंदां आली देवाची पाळी । कां जी तोंडें करितां काळी । चावडी चला एक वेळीं । शिव्यागाळी देऊं नका कीं जी मायबाप ॥६॥ आज कुळकर्णी स्वाधीन करा । आड खर्चाचा ताळा धरा । गयाळ मायाळ माप करा । तेणें निवांत व्हातु कीं जी मायबाप ॥७॥ आजी शेकदारी वरी करा । केल्या कमाईस नेऊं नका घरा । येईल हुजूर दरसाल करा । अव्वल साधण्याला कीं जी मायबाप ॥८॥ उगीच कां कोंडितां गुरें । गांवींचें कां बुजवितां द्वारें । झाडा फाडा बरे जोरें । उणें पुरें चुकेना कीं जी मायबाप ॥९॥ बाप शुद्धी बाळीं आली । फिकीर पाहिजे लौकर केली ।

कितीक मारीत झोडीत नेली । माझी बोली साच माना कीं० ॥१०॥ यम गचांडी* धरी । तेव्हां तुमची फिर्याद कोण करी । डोळे फिरती वरच्यावरी । व्हा लवकरी सावध कीं जी मायबाप ११ बाकी शेकली फार । घरोघरीं आडविता दार । घडिघडींतून बोला उत्तर । धन्याचे कीं जी मायबाप ॥१२॥ हें माझें ऐकाना कांहीं । धन्याची तुम्हां देतों दुराई । वरते पाय खालती डोई । होईल कीं जी मायबाप ॥१३॥ लिहितच होतों रेखे । गुरुवचनीं करविले शिक्के । गांड गुधडे खाल धक्के । प्रपंच धाकें कीं जी मायबाप ॥१४॥ यम जमाखर्च किती । ऐसें विचारा जी चित्तीं । कबुलायत करूनि नुस्ती । तीही रीति बरी नव्हे कीं जी मायबाप १५ वार्ता-जाया आली फार । कोण कोणाचा सोसला मार । टाकून द्यावा अहंकार भार । चला हुजुर एकाएकीं कीं जी मायबाप ॥१६॥ लांच घेतां कान कोंडें । तेव्हां बोलाल कोण्या तोंडें । चहूंकडून पडतील धोंडें । श्वास कोंडें बोलतां कीं जी मायबाप ॥१७॥ बाप शिल्लक वाढली फार । चौऱ्यांयशीं लक्ष वरातदार । यमाजी बाजी हुजूरचा महालदार । त्याचा मार पुरे पुरे कीं जी मायबाप ॥१८॥ हा टाकून द्यावा गांव । पैसे वांटून पालटा नांव । घर सोडून देवळाचा ठाव । हातीं काठी असों द्यावी कीं जी माय-बाप ॥१९॥ धरणें येईल एकाएकी । तेव्हां अवघे परके लोकीं । माझे तेचि निजे सुखीं । पाटीलकी सोडून भोगाना कीं जी मायबाप ॥२०॥ ब्रह्मानंद करितो जोहार । जनार्दनबावाचा विचार । लाभ तुरुत काय बोलूं कीं जी मायबाप ॥२१॥

३८९४. **जोहार मायबाप जोहार** । तूं कोण्या गांवींचा महार । पुसाल जरी साचार । तरी सादर परिसां कीं जी मायबाप ॥१॥ निराकार माझा मूळचा ठिकाणा । भक्तासाठीं सोडिला जाणा । वस्ती करूं कायापुरींच्या खुणा । सांगेन कीं जी मायबाप ॥२॥ जो-हार मायबाप जोहार । मी पारवतीच्या गळ्याचा हार । ईश्वराचा कारभार । मज नफराचे शिरीं कीं जी मायबाप ॥३॥ अखंड द्वारीं पडला असतों । प्रेमाचा तुकडा मागून खातों । सारी रात

गोंवरापाशीं जागतों । धन्याला दुवा देतों । कीं जी मायबाप ॥४॥ तुह्मीं मुळींचा ठाव सोडूं नका । धन्याला तुह्मी विसरूं नका । विसरल्यास पावाल धक्का । अंतकाळीं कीं जी मायबाप ॥५॥ वस्ती करूं आह्मी साचे । समस्त कुलवाडी नगरींचे । पैके टाका धन्याचे । बाकी शेंकू नका कीं जी मायबाप ॥६॥ शेवटीं पट्टी झाली । असामीवर दाही दिधली । मज नफ़रास आज्ञा केली । धांडोरा पीटीन कीं० ॥७॥ पैल तो मनाजी फितवेखोर । येणें थोर लाविला घोर । और बुधाजीबावा आपुला पोर । नाहीं तरी धनी कोपतील कीं० ॥८॥ कामाजी बाजीनें काय बरवें केलें । आप आपणासी नाडिलें । नाहीं यासी विचारिलें । मागें पुढें कीं जी मायबाप ॥९॥ मदाजी बाजीचें तरी वेगळेच थोंब । सारा देतां उभीच बोंब । धन्यासी कधीं सोम । जन्म नाहीं कीं जी मायबाप ॥१०॥ अहंताजी महाजन तो आपुले ठायीं । नगर नागविलें याचे पायीं । पहातां कवडी याचे पदरीं नाहीं कीं जी मायबाप ॥११॥ पहा दंभाजी चौधरी । याची वेगळीच भरोवरी । आतां किती याचे घरीं । येरझारी शिणावें । की जी मायबाप ॥१२॥ विकल्प शेटया तरी सदाच घाण । अखंड पाहती आपुला मान । तोंडावरी बैसेल जेव्हां वहाण । मग डोळे पुसतील कीं जी मायबाप ॥१३॥ जिवाजी बावा ह्मणे । आम्हीं त्यांत पहाणें । आतां कोण कोणाची दुखवूं मनें । शेवटीं त्यांशींच पुसणें होईल कीं जी मायबाप ॥१४॥ शिवाजीबावा ह्मणे कशांत काय । तरी सर्वही कारभार त्याचाचि आहे । त्यावांचून हालेल काय पान तें ही विचारा कीं जी मायबाप ॥१५॥ तरी हे रज तम सात्विक बाजी । हा सकळ उभारा याचाच कीं जी । तरी हे दीले राखावे राजी । सत्त्वाजी बाजी कीं जी मायबाप ॥१६॥ निवृत्तीपासून प्रवृत्ति जाहाली । ही अनुभवाची खूण बाणली । साधुसंतांस कीं० ॥१७॥ पैल ते वासनां आवाजीनें फितर केला । घरचा भेद बाहेर दिला । हा विचार माझ्या धन्यास कळला । धनी कोपेल कीं० ॥१८॥ आशाई आवाजीचा मोठा चाळा । ज्यासी त्यासी घालिती डोळा । मागतसे नित्य

नवा गोळा । परि सर्व जड जाईल कीं जी मायबाप ॥१९॥ निंदाई आवाचें तोंड मोठें । मागें मागें मोडती बोटें । म्यां सांगितलें हट्ट टाकून बोलतीस नेटें । तूं कोण गे बुरसे कीं० ॥२०॥ चिंताईची तरी खालतीच मान । जेव्हां तेव्हां घालीती घोन । म्यां सांगितलें तुज पुसतें कोण । वोंगळें येथें कां बैसलीस कीं० ॥२१॥ आतां हें घर माझ्यानें हिंडवेना । या बायकोचें कर्तव्य कळेना । जो यासी आवरी तो शहाणा । असे कीं० ॥२२॥ तुह्मी खाल्लेरानीं सांगतां गोष्टी । येईल धन्याची चिठ्ठी । पैके टक्के उठाउठी । बाकी सेवूं नका कीं० ॥२३॥ तुम्हीं मागें मागें फार बोलतां । हें कळेल माझ्या धन्यास वार्ता । तरी दरबारासी जातां । मग मोठें कठीण कीं० ॥२४॥ तरी हा दहा पाटलांचा गांव । पंचवीस प्रजांची हाव । पन्नासाचें नांव । म्यां किती घ्यावें कीं० ॥२५॥ जंववरी चालती भर वस्ती आहे । तंववरी कराल तितुकें होय । यांत डावा डोल झालिया कराल काय । सांगा कीं० ॥२६॥ मग चालता पायाचे वेंगडे वळती । जळत्या खांबासी बांधिती । तेथें मग आपुला सारथी । कोणी नाहीं कीं० ॥२७॥ तरी पांच मिळून विचार करा । प्यादा जपादा हातीं धरा । नाहीं तरी पडेल फेरा । लक्ष चौऱ्यांयशींचा कीं० २८ आतां आम्हीं सांगतों तें ऐका, । तुह्मी डोळे झांकूं नका । तुम्हाला जोडेल निजसखा । वैकुंठनाथ कीं० ॥२९॥ मी नफर आहें गाढा । तोडीन यमाच्या दाढा । उघडीन वैकुंठींच्या पेठा । नाम कडाडा गर्जेन कीं० ॥३०॥ मी नफर नोहे खोटा । विघ्न लावीन बारा वाटा । नित्य मुक्तीच्या चोहोटा । राहतो कीं० ॥३१॥ आजि होय होय होय । आधिं होते एक । एकापासून जाहलें अनेक । शेवटीं कांहीं नाहीं देख । शून्याशून्य मिळालें । कीं० ॥३२॥ एकाजनार्दनीं जोहार । येणें केला सारासार विचार । मोडिला अविद्येचा थार । परब्रह्मीं वास करणें कीं जी मायबाप ॥३३॥

३८९५. **जोहार मायबाप धनी** । मनाजीबावा कुळकर्णी । गांवचे पाटील जीवाजी नेमुनी । माझे धन्यांनीं ठेविले कीं जी मायबाप १ जोहार मायबाप जोहार । जोहार मायबाप जोहार ॥धु०॥

गांवचे देसाई ठाणेदार । सबनीस आणि शेखदार । करती रयतेचा कारभार । परि धन्याचा विचार न करती कीं० ॥२॥ खरीप रब्बी पिकाचे दाणें। सारा सारून भरा केणें । रुजु घेतील यमाजी संपूर्ण । बाकी निघतां नेती बांधून कीं जी० ॥३॥ नेउनी घालतील खोडा बेडी । बाकीची न चुकेचि दमडी । मग काय तुमची राहिली गोडी। एकाजनार्दनीं करा जोडी कीं जी मायबाप ॥४॥

३८९६. जोहार मायबाप जोहार । महार मी कायापुरींचा । जन्मोजन्मीं वेसराख्या आहे । या गांवींचा ॥ध्रु०॥ कायापूर कसबें लांबी साडे तीन गांव । तीनशें साठ पेठा तेथें नांदतो उमराव । चौदा चौक दहा रस्ते बसविले अपूर्व । दिधली धन्यानें सनद । जिवाजीपंताचे नांवे ॥१॥ शिवाजीपंतानें जिवाजी ठेविला दिवाण । साही षड्विकार मिळालें त्यासमान । तुह्मी सर्व ऐका तुह्मांसी सांगतो खूण । आपआपणा मधीं मिळुनी खाती भोंदून ॥२॥ कामाजी कोतवाल यानें नागविलें बहूतांशीं । हरिहराची अब्रु घेतो भय नाहीं त्यासीं । जमदग्नि दुर्वास नाडिले महा महा ऋषी । क्रोधाजी फौजदार तोहि मिळाला त्यांसी ॥३॥ लोभाजी चौधरी याला पैशांची हांव । अहंकार पाटील त्यासी कांपतो सर्व गांव । दंभाजी नाईक सर्व करिती हावहाव । दया नाहीं रयतेवर केला उजाडचि गांव ॥४॥ जिवाजीपंता हिशोब घ्या अवघा झाडा । नाहींतर त्याचे पायीं घाला अनुहत खोडा । तरीच मायबाय हा गांव नांदेल बरा । एकाजनार्दनीं पाय सद्गुरूचे धरा ॥५॥

महारीण.

३८९७. महारीण हिंडे गांवांत । पाटीलबावा आहेत झोंपेंत । महारीण बहुतीं फिरत । पाटील झोंपेंत झाले मस्त ॥१॥ मायबाप जोहार । मी सांगतें तें ऐका साचार । तुमची नगरी करा हुषार । आतां येतील यमाजी हुद्देदार ॥२॥ झोंप सांडा आतां उठा-उठी । पुढें आली यमाजीची चिठ्ठी । जाब देतां व्हाल हिंपुटी । मारील गांडीवर जेव्हां कांठी ॥३॥ मायबापाचें न चाले कांहीं । भाऊ बहिणी राहाती ठायींच्या ठायीं । सेजेची बायको पुसेना कांहीं ।

इष्ट मित्र कोणाचे भाई ॥४॥ जोंवरी तुमचे हातीं आहे । तोंवरी कराल तें होय । आयुष्य सरल्या कराल काय । भोयीं न टेकती पाय ॥५॥ ह्मणोनी येतें काकुलती । धरा धरा सत्संगती । तेणें होईल तुह्मां विश्रांती । एका जनार्दनीं करी विनंती ॥६॥

३८९८. महारणीच्या बोला । लक्ष द्या सांडोनी गलबला । जागे व्हा सांडोनी झोंपेला । जवळचि उसा काळ आला ॥१॥ जोहार करते धनी । पायां पडती महारिणी । विसरूं नका धन्याचे स्मरणीं । अंतीं यमाची जाचणी ॥२॥ मी महारीण नोहे लहान । ब्रह्मा विष्णु शिव आदिकरून । माझें म्यांच केलें सगुण । आधीं होतें तें निर्गुण ॥३॥ माझें मीच जागें करून । केलें सगुणाचें निर्गुण । शरण एका जनार्दन । महारीण सांगे जीवींची खूण ॥४॥

३८९९. पायां पडत्यें महारीण आली ॥ध्रु०॥ महारिणीचे बोल ऐका । गांव वसाड पाडूं नका । हकनाक बसेल धक्का । इतुकें तुह्मी मनीं तर्का । ॥१॥ ब्रह्मा विष्णु दोन्ही बाळ । महा काळाचें हे काळ। मज देखतां गोपाळ । ते मज महारिणीपासोनी ॥२॥ एकाजनार्दनीं महारीण झालें । सद्गुरूला शरण गेलें । यानें आपुलें स्वहित केलें । जन्म मरण विसरलें ॥३॥

३९००. महारीण करिती जोहार । पाटील बाजी तुह्मी हुशार। आले यमाजी हुद्देदार । त्यांचा जीवावरील मार । बरी गत नाहीं ॥१॥ पायां पडतें महारीण आलें ॥ध्रु०॥ तुमची बाकी तुह्मी सारा । वाउगा कां घालितां चारा । तुमचीं रांडा पोरें आवरुनी धरा । नका जाऊं दुसरे द्वारा । धड गत नाहीं ॥२॥ गांवाची पाटलीण वोढाळ भारी । दिवसा नागवी रस्ते चारी । गांवांतील रयत पळाली सारी। वाउगी हाव धरितां भारी । पुढें बरें नाहीं ॥३॥ दिवा लावावया नाहीं कोणी । सारें खाऊनि जाहली रीती गोणी । शेवटीं टिपक्याचे तुह्मी धनी । माल खाऊनि केली धूळधाणी । विचार बरा नाहीं ॥४॥ तुह्मी बैसतां पलंगावरी । तुमच्या सेवेसी साहा चार नारी । त्याचे सुख तुह्मां वाटतें भारी । येईल यमाजीची स्वारी । पळाया वाट नाहीं ॥५॥ पुढें न दिसे तुमचें बरें । आले यमाजी बाजी

हुजरे । धरती जीवाजी तुम्हास निर्धारें । तेथें कोण सोडवी पारें । मोठें दुःख पाहीं ॥६॥ महारीण बोलते बोला । तुम्ही सांडा गर्वाचा चाळा। एकाजनार्दनीं भेटला । एकपणें एक देखिला । आतां दुःख नाहीं ॥७॥

३९०१. जोहार मायबाप जोहार । मी निराकारींची महारिण साचार । सांगतें तुमचे नगरींचा विचार । ऐका कीं जी मायबाप ॥१॥ माझ्या धन्यासी रुजु होउनी । जीवाजी जाहले गांवचे धनी । गांवची बुडविली लावणी । आतां केविलवाणी दिसती कीं० ॥२॥ गांवांत राहती बारा पंधरा । जीवाजी घेती त्यांचा सारा । परी धन्याचें कऊल विचारा । न करती कीं० ॥३॥ शिवाजीसी सदा समाधी । जीवाजी नेमिले कारभारी मधीं । आधीं धन्याचे बाकीची संधी । जवळ आली कीं० ॥४॥ मग तोंडा माखोनि काळें। जीवाजी रानोरान पळे । मागें धांवती यमाजी बळें । परी तलब न सुटे कीं० ॥५॥ तलब यमाजीची मोठी । जिवाजीस न मिळे लंगोटी । धन्याची बाकी शेवटीं । थकली कीं० ॥६॥ बाकी थकली जिवाजीकडे । पायीं घालती जन्मांचें खोडें । मग जिवाजी धडधड रडे । परि बाकी न सुटे कीं० ॥७॥ एकाजनार्दनीं विचार। करूनि महारणीचा जोहार । तेणें पावाल पैलपार । नाहीं तरी फेरा चौऱ्यांयशींचा कीं जी मायबाप ॥८॥

३९०२. पायां पडतें महारीण आली ॥ध्रु०॥ महारीण गेली वरच्या आळी । महारणीनें दिली हारळी । जवळ आली काळाची फेरी ॥१॥ माझें महारणीचें ऐका । जागे असा निजूं नका । काळ करीतसे लेखा गा ॥२॥ एकाजनार्दनीं महारीण । करा चंद्रभागे स्नान । घ्यावें पुंडलीक दर्शन । पहावे विठ्ठल चरण ॥३॥

३९०३. जोहार मायबाप जोहार धनी । मी निराकाराची महारिणी । माझ्या धन्याशीं निद्रा लागली म्हणोनि । संतसभेसी आलें कीं जी मायबाप ॥१॥ माझे धनी एकुलते एक होते । तंव त्याशीं करमत नव्हतें । मग मी येऊनियां तेथें । उभी ठाकली कीं जी मायबाप ॥२॥ मग म्यां येऊनियां काय केलें । धन्यास थापटून निजविलें । एवढें जगडंबर उभें केलें । परि सत्ता त्याचीच कीं० ॥३॥ ते

मज मागें टाकूनि । धन्याकडे जाय मोहोरूनि । परि मी टांगेसि धरूनि । ओढोनि आणिलें कीं० ॥४॥ ओढोनि आणिले कोण कोण सबळ । त्यांचीं नांवें तुम्ही ऐका सकळ । विश्वामित्रासारखे ढिसाळ । ओढोनि आणिले कीं ०॥५॥ सर्वांमाजी ब्रह्मा प्रौढ । तेणें मांडिली मजसवें होड । त्यावर घालोनि कन्येचें लिगाड । तो पस्तावीं पाडिला कीं० ॥६॥ ऋषिमाजी पराशर । तो शास्त्रीं पुराणीं मज निर्भत्सी फार । परि दिवसाच करूनि अंधःकार । ढीवरेसी रतविला कीं० ॥७॥ देवऋषिंमाजी नारदु । तो मशीं कधींच नव्हता मरदु । त्याचा द्वारकेमध्यें उतराविला मदु । साठ पोरें व्याला कीं० ॥८॥ वायुसुत हनुमान । तो मजशीं करीं बहुत गुमान । परि मकरध्वजाचे वेळीं दांत विचकुन । उभा ठाकला कीं० ॥९॥ म्यां छाळिलें व्यासाचें शुकदेव पोर । त्यानें माझी निर्भत्सना केली फार । त्यानें काढोनि पायींची पैजार । मज तोंडावर मारिली कीं जी मायबाप ॥१०॥ ऐशा ऐशियाचे केल्या गती । येऱ्हवीं वांयां गेलें नेणो किती । ते नागवे उघडे मज करूनि जिंकू पहाती । त्यांचे तोंडा माती पडो कीं जी मायबाप ॥११॥ एका जनार्दनीं विनवी सर्वांपरी । जो करी पंढरीची वारी । तेथें बळ न चले निर्धारीं । मग येरा झोडपिती कीं जी मायबाप ॥१२॥

३९०४. स्वामींनीं मजवर पूर्ण कृपा केली । पंच हजार दौलत दिधली । म्हणोनि कायापुरीं वस्ती केली । प्रिया राणी भेटली कीं जी मायबाप ॥१॥ प्रिया महारानी मीच महारीण । सकळ जमेदार माझे आधीन । माझेपुढें न चले कवणाचें वचन । धर्म नगरीचे लोक गांजिले कीं जी मायबाप ॥२॥ माझेमुळें मसुदी मातले । नाईकवाडे लावालाव करूं लागले । शेटे महाजन उन्मत्त जाहले । मेहेऱ्यानें जन गांजिले । आतम्यांत कीं जी मायबाप ॥३॥ केसापुरचे लोक सांडिली उरी । बागाईत जिराईत नाहीं काळीवरी । उरली पंढरी सांगावी कीं जी मायबाप ॥४॥ नाहिना बाजीची दृष्टी गेली । येतां जातां भ्रमिष्ट झाली । भय हाकिमाचे कीं जी मायबाप ॥५॥ नाकेगांव धाकेच पळालें । तोंडापूर लबलबा करूं लागलें ।

बक्षीस शिरांचे लोक पळाले । वसाड बाजार झाला कीं जी मायबाप ॥६॥ मग बहु बळ हातगांवींचे । पाठ पोट उदरा गतींचें । मग तेथें खाणें दिजे दिवाळ हाकिमाचें । निघूं पाहे कीं जी मायबाप ॥७॥ शिष्टणापूरचे लोक फळफळां मुतूं लागले । मूर्चुदाबादेचे सुख सांडलें । अखंड खिडकी मोकळी पडली । उठूं पळूं लागले । धीर धरवेना कीं जी मायबाप ॥८॥ मांडवगड चढावयाची शक्ति राहिली । ढोंगळापुरचीं मेटें बसलीं चरण गांवींची चाल राहिली कीं जी मायबाप ॥९॥ आतां दया करी गुरुराया । एकाजनार्दनीं लागे पायां । पतना जातील लया । तुझे कृपेकरून कीं जी मायबाप ॥१०॥

३९०५. **महाराज ऐका माझी मुख जबानी** । तुह्मी काव्यांत पडला येऊनि । बरें होता तये वनीं । हिशेब देणें लागेल कीं जी माय सखया ॥१॥ जिवाजी शेट्याचा पळपळाट । बुधाजी कारकून मोठा भाट । शरीरा बाजीचा आटाआट । ऐसा आहे कीं जी माय सखया ॥२॥ तरी कायापुर अंकितात । परगणे मजकुरास आडवितात । हिशेब देणें लागेल कीं जी माय सखया ॥३॥ तुह्मी म्हणाल ही महारीण । या प्रसंगीं कुळ अगत्यारीण । जिवाजी पाटलाची प्राण मैत्रीण । लोभ मजवर फार आहे कीं जी माय सखया ॥४॥ आतां मी सांगतें तें करा । केली कमाई नेऊं नका घरा । एकांतीं नेऊन पाय धरा । विठूरायाचे कीं जी मायसखया ॥५॥ विठूरायाचा दूत । त्याचे फार अंकितात । आहे कीं जी माय सखया ॥६॥ तरी आतां व्हावें सावधान । विठ्ठलासी जावें शरण । गुरुकृपेचें ध्यान धरून । जिवलग पाहेन कीं जी माय सखया ॥७॥ राघवासी शरण जातां । यमाजीपंताचें न चले तत्त्वतां । एकाजनार्दनीं विनवीत । मुख जबानी कीं जी माय सखया ॥८॥

मांग.

३९०६. **हयात मायबाप हयात** । गांव असतां वस पडलें । घर असतां जळून गेलें । जोडे असतां कांटे मोडले । ते माझ्या जाळींत सांपडले । हयात मायबाप हयात ॥१॥ गांवचे पाटील मरून गेले । त्याचे नारीनें चुडे भरिले । त्याचे वाड्याचे बुरूज

ढासळले । तें पोर चोरींत सांपडलें । ह्यात मायबाप ह्यात ॥२॥ एकाजनार्दनीं सांग । पाटील आपुले नारीला सांग । सांगितलें तर काम ; नाहीं तर उफराट्या झाडासी टांग । ह्यात मायबाप ह्यात ३

जागल्या.

३९०७. मी जी जागतों गांव निजला सारा । कोणी हुशार नाहींत घरा । अवघे निजले भ्रमले संसारा । कांहीं तरी पुढिलाची सोय धरा ॥१॥ मी जागूनि जागवितो लोकां । निजेनें व्यापिलें काळ ग्रासील देखा । यांसी कोठवर मारूं तरी हांका । कैसे भुलले ह्मणती माझें माझें देखा ॥२॥ रात्र झाली दोन प्रहर सारी । आतां येईल बा चोराची फेरी । जिवाजीपंत तुह्मी जतन करा निर्धारीं । नाहीं तरी हिरोनि नेतील गांठोडीं सारीं ॥३॥ तुमचें हित वो तुह्मी करा । जागाल तरी चुकेल फेरा । सुखें निजतांना चोर नागवतील घरा । एकाजनार्दनीं सद्‌गुरु पाय धरा ॥४॥

३९०८. रात्रंदिवस घोकितों तुह्मी सावध असा । तुमच्या नगरीचा आह्मां नाहीं भरंवसा । उजेड पडतांना गळा पडेल फासा ॥१॥ उठा कीं जी मायबाप कशी लागली झोंप । हुजुर जाऊनियां । येवढी चुकवा खेप ॥ध्रु०॥२॥ तुमच्या नगरीची नाहीं नांदणूक बरी । तुमच्या सेजेला दोन लोभिष्ट नारी । त्यांच्या योगें दुःखें तुमच्या नगरांत भारी ॥३॥ हिंडतां देशांतरीं चौऱ्यांयशीं जग । अजुनि सांपडला नाहीं नीट सुमार्ग । कोणतें हित केलें बापा सांग ॥४॥ जुन्या ठेवण्याचा तुह्मी पूर्जा काढा । त्याच्या आधारें बोलेन घडघडा । एकाजनार्दनीं धरा बळकट मेढा । चाकर हुजूरचा घेईन अवघा झाडा ॥५॥

३९०९. उठा उठा मायबाप । नका येऊं देऊं झोंप । आली वो आली यमाजीची तलब ॥१॥ तुमचे गांवांत नाहीं पाटीलबावा । पाटलीन आवाचा मोठा दावा । घरचें घरकूल झांकून ठेवा ॥२॥ तुमच्या सुनेची नाहीं वागणूक बरी । तिचे घरधनी मनाजी पाटील थोरी । त्यांच्यांतील वाद साऱ्या गांवांत भारी ॥३॥ पाटीलबाचाची ऐकावी थोरी । सहा कारभार करती घरीं । पांच तीं पोरें

रडती दारोदारीं ॥४॥ आतां पाटीलबाबा तुह्मी हुशारी धरा । यमाजीबाजी वो येतील घरां । इकडून तिकडे वो नाहीं पळाया थारा ॥५॥ एकाजनार्दनीं कांहीं हित करा । आपुला आपण चुकवा फेरा । जन्ममरणाच्या तोडा येरझारा ॥६॥

महालक्ष्मी.

३९१०. नमो आदि माया भगवती । अनादि सिद्ध मूळ प्रकृती । महालक्ष्मी त्रिजगतीं । बया दार उघड दार उघड ॥१॥ हरिहर तुझें ध्यान करिती । चंद्र सूर्य कानीं तळपती । गगनाचें प्रावर्ण रुळती । ते तारांगणें भांगीं भरिलें मोतीं ॥ बया० ॥२॥ नवखंड पृथ्वी तुझी चोळी । सप्तपाताळीं पाउलें गेलीं । एकवीस स्वर्ग मुकुटीं झळाळी ॥ बया० ॥३॥ अलक्षपूर भवानी दार उघड बया । माहुर लक्ष्मी दार उघड बया । कोल्हापुर लक्ष्मी दार उघड बया । तैलंग लक्ष्मी दार उघड बया । तुळजापुर लक्ष्मी दार उघड बया । पाताळ लक्ष्मी दार उघड बया । कानाड लक्ष्मी दार उघड बया । अष्टभुज लक्ष्मी दार उघड बया । पंढरपुर निवासिनी दार उघड बया । उदो उदो उदो उदो ॥४॥ चारी पुरुषार्थ गोंधळी । सनकादिक तेथें संबळी । तेहतीस कोटी भूतावळी । अठ्यांयशीं सहस्र ऋषि मंडळी । दिवट्या पाजळोनी तिष्ठती बया० ॥५॥ वेताळ फेताळ खंकाळ । मेसको मारको मैराळ । जानाई जोखाई क्षेत्रपाळ । मैषासुर दैत्य मातला सबळ । अबबब पीडा गेली अंबे बया दार उघड ॥६॥ मच्छाई बया दार उघड । कच्छाई बया दार उघड । वऱ्हाई बया दार उघड । नरसाई बया दार उघड । वामनाई बया । दार उघड । परसाई बया दार उघड । रामाई बया दार उघड । कृष्णाई बया दार उघड । बोधाई बया दार उघड । कलंकाई बया दार उघड । महालक्ष्मी बया दार उघड । उदो उदो उदो ऐसा शब्द गाजतो । कामक्रोध दैत्यावर कोरडा कडाडा वाजतो । ज्ञान पोत पाजळतो । बोध परडी हातीं घेतो । प्रेमाचा पाउड पुढें ठेवितो । अहं शंखासुर दैत्य बळी देतो ॥ बया दार उघड ॥७॥ हिरण्याक्ष हिरण्यकशिपु कोंबडे पिळी । बळीसी घालुनी पाताळीं । सहस्र अर्जुनासी हातोफळी ।

हनुमंत दिवटा महाबळी । अठरा पद्म घेऊनी रणकल्लोळीं । सागर बांधोनियां शिळीं । करी लंकेची होळी । रावण कुंभकर्ण मातले बळी । तेथें तूं खेळसी शिरांची चेंडूफळी ॥ बया दार उघड ॥८॥ शरण आला तुज बिभीषण । तयासी राज्यीं अक्षई स्थापून। प्रल्हाद उपमन्यु ध्रुवासी भातुकें देऊन । बुझाविसी कवतुकें बया दार उघड ॥९॥ आणिक एक अंबे नवलपरी। तुझी याला कलीयुगामाझारी । अविंगल दृश्य परोपरी । निंब नारळ घेऊनि करीं । हळदी कुंकूम अर्पिती बया दार उघड १० वाहन तुझें सिंह केसरी । मोकळे केश त्रिशूळ शंख करीं । शिशुपाळ वक्रदंत दोन्ही बकरीं । आहुती घेसी जगदंबे ॥ बया दार० ॥११॥ तेथून पुढें दसरा आला । अठरा दिवस घट मांडिला । कौरव पांडव सैन्य मेळ मिळाला । तेथें शोभसी विराजमान हो दुर्गे। बया दार उघड ॥१२॥ जय-जयाजी मूळ पीठेंद्र भवानी । पांडव कुळींची कुळस्वामिनी । अर्जुन रथीं स्वार होउनी । वाग्दोर हातीं धरुनी। रथ फिरविसी कवतुकें। बया दार उघड ॥१३॥ द्रौपदी बहिणीचेनी कैवारेंसी । होम करुनी कुरुक्षेत्रासी । तुझें साहित्यें पूर्णाहुतीसी । तें तुज प्रती अर्पिलें हो जगदंबे । बया दार उघड ॥१४॥ रणवाद्य भम् भम् दण् दण् कड् कड् वाजती। तोची गोंधळ अंबे तुजप्रती । रणस्वाद पट स्थापिला मध्यवर्ती । प्रथम धूप घटाप्रती । भीम सुत बभ्रु अर्पिला। बया दार उघड १५ ऐसा रण उत्सव मांडिला ।उदो उदो ऐसा शब्द झाला । तेंव्हां अर्जुन भक्त झडपिला । संशय सूत्रें ते काळीं । महाशक्ति कृष्णाबाई बया दार उघड ॥१६॥ संशयभूत असे कठिण । हरिहर ब्रह्मासी नाटोपे जाण । चारी वेद सहाशास्त्रें अठरा पुराण । अठ्यांयशीं सहस्र ऋषी शिणले जाण । मग त्वां बोध खंडा हातीं घेऊन । शिर छेदिलें भूताचें । बया दार उघड १७ बया त्वां रणकुंड जबडा पसरिला । आहुती घेसी दोनी दळा । रथ घोडे कुंजर तुला । नारळ तुला अर्पिला बया दार उघड १८ भीष्म द्रोण हीं कुळें । तीळ तांदुळ पायदळें। आणिक ही वीर भले भले । निंबें कापुनी टाकिलीं । बया दार उघड १९ रक्त वाहे भडभडा । तेंची तेल घृत जळे धड-

कलंकाई बया दार लाव बया । महालक्ष्मी दार लाव बया ॥२५॥ उदे उदे उदे बया दार लाव ॥२६॥ काम महिषासुर मातला । तेणें विषय गोंधळ मांडिला । अज्ञान पोत पाजळला । आशा संबळा लाउनी बया दार लाव ॥२७॥ क्रोध वेताळ दारुण । मातलासे मर्दें करून । मत्सर मद साह्य होऊन । भक्ति वैराग्य बुडविलें बया दार लाव ॥२८॥ दंभ झोटिंग महाबळी । अहंकार मुंज्या छळी । आशा मनशा तृष्णा घेउनी गोंधळी । विषय कल्लोळीं नाच तूं । बया दार लाव ॥२९॥ कल्पना इच्छा वासना भूतावळी । औट कोटिया मिळाली । नाचती विषय कल्लोळीं। भोग दिवटी घेउनी बया दार लाव ॥३०॥ ऐसें तुज न पहावें जाण । ह्मणोनी बैसलीस मौन धरून । विटेवरी समचरण ठेऊन । निवांत रूपें बया दार लाव ॥३१॥ एका जनार्दनीं शरण । विठ्ठलनामें अंबा जाण । पुंडलीक दिवटा अवलेकुन । निवांत रूपें बैसली बया दार लाव ॥३२॥

मरीआई.

२९१२. कनगुळी भानगुळी सुप टोपली । आदि माया नमो भगवती मानवी हो काय करून ठेविलीये । निवांत देखिलीये ॥१॥ मरीआईचा कोरडा वाजतो । सिंहेवरी कोरडा वाजतो । गाड्यावरी कोरडा वाजतो ॥ध्रु०॥ चारी पुरुषार्थ प्रसंगीं घालुनी । निरंजनीं पुंडकाचे द्वारीं बैसोनी । भक्ति पुरस्करोनी । निवांत देखिलीये ॥२॥ मच्छे कच्छे वराहे नारसिंहे वामने परशरामे कृष्णे बौध्ये कलंकिये सीते जान्हवीये ॥३॥ वैष्णव कुळाचा उद्धार करोनी । चौवर्णांचे मळवट भरोनी । अठराजणांची रांडोळी करोनी । गाढे दृढ दैत्यांची आहूती घेउनी । बळी बगाडें तुजला देउनी ॥४॥ अनुहत ब्रह्मांडें तुझा देव्हारा । ह्मणून तुला अर्पियला माय तरुवरा । लिंबें घेउनी नारळें मारा ॥५॥ ऐसी पूजियेली नरतनू । भक्तासीं करिसी विनवणू । तैसें नव्हेरे ज्ञान अज्ञानू । प्रसन्न होउनी ये खेळी प्रपंच भानू ॥६॥ अंबा अंबिका प्रसन्न होउनी । वैष्णवासी दर्शन देउनी । सावळें रूप प्रगटोनी । वैष्णवां माजी गर्जोनी । सिंहनादें एकाजनार्दनीं भरुनीं अंबा निवांत राहिलीये ॥७॥

सटवाई

३९१३. नमो आदिमाया भगवती । हरिहर ध्यानाची आकृती । चंद्र सूर्य कानीं लोळती । गळां वैजयंती शोभती । बया बैस ॥१॥ आली आलीरे सटवाई आली ॥ध्रु०॥ पांच दगड मांडुनी । वर शेंदूर आरादुनी । माथा मुगुट शोभुनी । दारवंटा पुजूनी । बया बैस ॥२॥ लिंबें नारळांनीं । पुजा पुजा सटवाई ह्मणुनी । नवसा पावलची ती कर जोडुनी । बया बैस ॥३॥ चहूं वर्णांची याती । अठरा जन कपाळीं लाविती विभूति । निवद बोन करिती । वर पाळणा टांगिती बया बैस ॥४॥ कामक्रोध बकरी मारुनी । चैत्रमासीं होम करूनी । रावण कुंभकर्ण हिरण्यकशिपूची आहुती देउनी । अंबा अष्टांग बसुनी । बया बैस ॥५॥ अष्ट गण दिक्पाळ । तेहतीस कोटी भुतावळ । अठ्यांऐशी सहस्र मेळ । ज्ञान टेंभा जळोन । बया बैस ॥६॥ अंबेची वर्णावया कांती । घटीं घटस्थान करिती । पुढें वेताळ भैरव नाचती । वैष्णव मेळीं कल्लोळ करिती । बया बैस ॥७॥ नऊ खंडें पृथ्वीवरी उभी राहुनी । नऊ अवतार नटुनी । शेवटीं प्रगट रूप धरोनी । कलंकीमाजी समूळ नाश करुनी । बया बैस ॥८॥ उदो उदो शब्द गाजुनी । राउळीं भक्त हाक मारुनी । दारवंटा हात जोडुनी । अंबा स्तविली प्रीती करुनी । बया बैस ॥९॥ मग झाली अंबा प्रसन्न । सांवळें रूप प्रगटोन । एकाजनार्दनीं नेम धरुनी । गेली संतांसीं दर्शन देउनी । बैसविली स्वयंभुस्थानीं । बया बैस ॥१०॥

यलमा.

३९१४. यलमा आली यलमा आली । मच्छरूपी यलमा आली शंकासुराचे वधाशी गेली । चारी वेद घेऊन आली । माता माझी यलमा भली १ धरा रसातळाशी चालली । कूर्मरूपें यलमा आली । माझे बयेन धरली । जयदेवी अंबा स्थापिली ॥२॥ अंबा वराह रूप होऊन । क्षिती दाढेवर धरून । दैत्य अघोर वधून । करिती भक्तांचें पालन ॥३॥ अंबा नारसिंह रूप होऊन । स्तंभामाजीं गुरगुरून ।

हिरण्यकश्यपाचा घेतला प्राण । भक्त प्रल्हादाकारणें ॥४॥ अंबा झालासे कृतघ्न । बया बैसली कपाट लावून । मंजुळ बोले हास्यवदन । अष्टभुजा सौभाग्य जाण । दार उघडून पाहे वदन ॥५॥ वामनरूपें अंबा होऊन । बसली पाताळीं घालून । द्वारपाळ पुन्हा राहून । शुक्र गुरूचा डोळा फोडून । दातृत्व भक्त जाण ॥६॥ अंबा परशराम होऊन । कामधेनु आली घेऊन । रेणुकेचा वध करून । आपल्या पितृची आज्ञा पाळुन ॥७॥ अंबा झाली असे राम । लंका बिभीषणा स्थापुन । इंद्रजिताचा घेतला प्राण । अंबा सुवेळे नाचून । अंबेनें केलें रणकंदन ॥८॥ देवकीचे उदरा जाऊन । गर्भवासी अंबा जाऊन । कंसाहातीं गेली निसटून । गोकुळीं केलें गमन । अंबा शेषावर करी शयन । करी यशोदेचें स्तनपान । करी कंसाचें छेदन ॥९॥ अविनाश पंढरी जाण । अंबेनें पाहिलें दिंडिरवन । भक्त पुंडलिकाकारण । समचरण कटीं ठेवून । दृष्टि नासाग्रीं ठेवून । न्याहाळी ती भक्तजन । बौद्धरूप अंबा जाण ॥१०॥ अंबा दशभुजा नटली । दैत्य दानव मारून आली । कलीरूप प्रगट झाली । जळमय करूं गेली । चंद्र सूर्याशीं आज्ञा दिली । वटपत्रीं शयनीं झाली । त्रिविधताप अंबा माउली । एकाजनार्दनीं अंबा पाहिली ॥११॥

अंबा.

३९१५. **नमो अनादि माया भगवती** । मूळपीठ निवासिनी । स्वयें ज्योति अविनाशिनी । जगदंबे माये उभी राहे ॥१॥ तूंते पहावया दृष्टी । हरिहर ब्रह्मा तप करिती । तरी त्यासी नव्हे तुझी प्राप्ति । तूं प्रत्यक्ष येथें प्रगटलीसी । बया उभी रहायें ॥२॥ आलीरे आली भवानी आली भवानी आली ॥ध्रु०॥ तिशीं सिद्ध आसन देऊनि । बरवी पूजा करूनि । वरी खेळणा पाळणा टांगोनि । पूजिली अविनाश भवानी ॥३॥ समसाम्य समान । अढळ तुझें सिंहासन । सच्चिदानंदाची गादी जाण । तेथें सुखासन पैं तुझें ॥४॥ पावावया तुझी प्राप्ति । साधन चतुष्टय संपत्ति । जोडोनियां याचक योजिती । प्रत्येका नीतीचेनि योगें ॥५॥ जे मज होमिती साधनीं ।

ऐसे भक्त भजन देखूनि । तेणें भावार्थें योग संतोषोनि । निजपद दानीं तूं होसी ॥६॥ तूंतें करावया प्रगट । तें सर्वहि झालें पोंचट । मग होती तो सर्व अदृष्ट । अंबा स्वयंभ प्रगटली ॥७॥ त्यास होमाची परी । सांगोनियां अवधारीं । यज्ञमंडप कुसरी । अभिनव लहरी उठलीसे ॥८॥ तेथें विधान करावें दत्तात्रयाची । बाहेर मेखळा त्रिगुणाची । आंत मूर्ति जगदंबेची । आव्हानिली ॥९॥ तेथें ॐकार षट्कार । बीजात्मक नाम मनोच्चार । द्रव्य अर्पी अपार । अति पवित्र अवधानीं ॥१०॥ दश इंद्रियां आदि आहुति । मनासहित दिधली निश्चिती । अहंकार मेंढा बळी देऊनि । पूर्ण आहुति आई भवानी । तोषविली ॥११॥ मोह महिषासुराचा करावया घात । अंबा कडाडोनि दांत खात । तो धाकचि निमाला निश्चित । पूर्णानंद प्रगटला ॥१२॥ तुझा गोंधळी नेटका । बलीराम महा सखा । तेणें आत्मनिवेदन करूनि देखा । तुजलागीं माये उभे केले ॥१३॥ एकाजनार्दनीं निर्धारीं । अखंड पुंडलिकाचे द्वारीं । दोन्ही चरण विटेवरी । जोडोनि निर्धारीं उभी राहे ॥१४॥

३९१६. **सत्वर पावगे मला** । भवानीआई रोडगा वाहिन तुला ॥१॥ सासरा माझा गांवीं गेला । तिकडेच खपवी त्याला ॥२॥ सासू माझी जाच करती । लवकर निर्दाळी तिला ॥३॥ जाऊ माझी फडफड बोलती । बोडकी करग तिला ॥४॥ नणंदेचें पोर किरकिर करितें । खरूज होऊंदे त्याला ॥५॥ दादला मारून आहुती देईन । मोकळी करगे मला ॥६॥ एकाजनार्दनीं सगळेंचि जाऊंदे । एकटीच राहूंदे मला ॥७॥

३९१७. **अयोध्येचा हो देव्हारा** । आला अहंकाराचा वारा । डोळे फिरवी गरगरां ॥१॥ मानवी रामाबाई । मानवी कृष्णाबाई ॥ध्रु०॥ रामाबाईचा घरचारु । चौघाजणांचा व्यापारु । सहा अठराचा पडिभारु ॥२॥ रामाबाईचा वो सेला । ब्रह्म शेटीनें विणिला । तुजलागीं पांघुरविला ॥३॥ येथोनि जालासे सोहळा । रामाबाईला वोवाळा । एकाजनार्दनीं मुळा ॥४॥

गोंधळ.

३९१८. **तुझी वाहिन मी दर्शनें** शंख चक्रांकित भूषणे वो। निःशब्दांचें कुळुच तोडी दिवीं देहा उजळणें वो ॥१॥ उदो ह्मणा उदो पांडुरंग माउलिचा वो। तुझियेनि नामें गोंधळ घालिन सत्वाचा वो ॥ध्रु०॥ अधिष्टानाचें रंगणिं देहाविण लोटांगणीं वो। पहातां तुझें स्वरूप अवघी दिससी जनींवनीं वो ॥२॥ प्रकृति पुरुषाची चोखडी आव्हानिलिसी आवडी वो। अनुहात चंडके उभी नाचसी उघडी वो ॥३॥ नवल दिवीचा प्रकाश केला रज तमाचा नाश वो। स्वानंदाभव लाजिले सत्वें केलासे विन्यास वो ॥४॥ एकाजनार्दनीं भेटी हेचि वारी करणें मोठी वो। पुनरपि यात्रा न घडे पडली संसारासी तुटी वो ॥५॥

३९१९. **अनादि सिद्ध पंढरपुर**। नांदे विठाई सुंदर। कर ठेवुनी कटावर। उभी रहासी निरंतर वो ॥१॥ गोंधळा येवो जगदंबे। विठाबाई तूं मूळस्तंभे ॥ध्रु०॥ शुक सनकादीक गोंधळी। दिवटा भावें पोत पाजळी। मध्यें पुंडलीक दिवटा बळी ॥२॥ ऐसा गोंधळ घाला निका। डाक वाजली तिहीं लोकां। शरण जनार्दनीं एका। गोंधळ गातां उदो उदो देखा ॥३॥

३९२०. **निर्गुण निराकारे** आदिमाते मूळाधारे वो। अलक्ष सर्वेश्वरी चिदानंद अपरंपार वो। ब्रह्मतेजाकार महा कारण आकार वो। अंबऋषी कैवारें नाम संसाराचें तारूं वो ॥१॥ उदो बोला उदो बोला वैष्णवी माउलीचा वो ॥ध्रु०॥ शिवेवर दिधला असुर शंकासुर मातला वो। चतुरानन गांजिला वेद चारी घेउनी गेला वो। सुरपति त्रासिला तो तुजला शरण आला वो। तो त्वां सिद्धि नेला मीन रूपीं वध केला वो २ उदो म्हणा उदो मच्छाई माउलीचा वो। ॥ध्रु०॥ सुरासुरांचे काळीं अवनीं अहंकारें दाटली वो। शेषें पृथ्वी धरली तंव ती पाताळीं चालिली वो। ऐसें त्वां देखतां अंबे तुंज करुणा आली वो। तैं त्वां कच्छरूपें पृथ्वी पृष्ठीवरी वाहाली वो ॥३॥ उदो म्हणा उदो कुर्माई माउलीचा वो ॥ध्रु०॥ असुर कुळीं मागुती मिळोनि केला अवनी भार वो। मगर कूर्म भागले जाणोनि

घेसी तूं कैवार वो । अभिनव लीला तुझी केला सकळांचा संहार वो । तैं त्वां सूकररूपें दाढा लावूनि दिधला धीर वो ॥४॥ उदो म्हणा उदो वऱ्हाई माउलीचा वो ॥ध्रु०॥ असुरकुळीं जन्मला भक्त प्रल्हाद बोधिला वो । छंद तुझा लागला देखोनि पितयानें गांजिला वो । नामीं निर्भर झाला तैं त्वां स्तंभीं उद्भव केला वो । दैत्य जानूवरी हिरण्यकशिपु विदारिला वो ॥५॥ उदो म्हणा उदो नरसाई माउलीचा वो ॥ध्रु०॥ भेदोनि सुरनर लोक असुर गर्वी झाला बळी वो । सुरपति शरण आला म्हणे राहे महीतळीं वो । तैं त्वां वामनरूपें पृथ्वी तीन पदें व्यापिली वो । त्रिविक्रमाच्या रूपें त्वां बळी दडपिले पाताळीं वो ॥६॥ उदो म्हणा उदो वामनाई माउलीचा वो ॥ध्रु०॥ भृगुऋषींचे कुळीं माते रेणुकेचे उदरीं वो । अवतार घेतला परशुराम तूं सुंदरी वो । सहस्रार्जुन मारिला तो मातेच्या कैवारी वो । पृथ्वी एकवीस वेळां फिरूनि निःक्षत्रिय संहारी वो ॥७॥ उदो म्हणा उदो परसाई माउलीचा वो ॥ध्रु०॥ पहातां परात्पर पूर्ण रामाई अवतार वो । वनवासाच्या मिषें केला दुष्टांचा संहार वो भानुकुळीं नांदसी नामें संसाराचें तारू वो । वधोनियां दशकंठ राज्यीं स्थापिला किंकरू वो ८ उदो म्हणा उदो रामाई माउलीचा वो ॥ध्रु०॥ नंद यशोदे घरीं गोंधळ गोकुळामाझारी वो । अनंत लीला खेळशी तूं कान्हाई सुंदरी वो । बाळपणीं मारिला मामा कंसासुर वैरी वो । पांडव करुनी पुढें भार पृथ्वीचा उतरी वो ॥९॥ उदो ह्मणा उदो कृष्णाई माउलीचा वो ॥ध्रु०॥बोधोनी सकळही लोका बोधें नेलें त्रिविधताप वो । बौद्धरूपें नांदसी बोलेविना बोलणें एक वो । साधक बाधक जेथें एकपणेंची अनेक वो । बोद्धे अवतार तुझ्या बोधाविण बोधाविसीं वो १० उदो ह्मणा उदो बोधाई माउलीचा वो ॥ध्रु०॥ नाम कलकी माता वेदा दावी साक्षेपता वो । भिन्नपणें भाविता भिन्नाभिन्न चढे हातां वो । व्यापक जे भाविती मजमाजीची तत्वता वो । कुटिलपणें खेळसी भूली घालुनी फिरवी चित्ता वो ॥११॥ उदो ह्मणा उदो कल्काई माउलीचा वो ॥ध्रु॥ एकाचि माउली दहा अवतार खेळली वो। पाहतां गुरुवचनीं मज माजीच बिंबली वो । हरूनि त्रिविधताप साधु-

जनाला उद्धरी वो । एकाजनार्दनीं सहजीं सहजें ऐक्या आली वो । उदो म्हणा उदो दसविध माउलीचा वो ॥ध्रु०॥१२॥

३९२१. अष्टधातुचें देवालय रचिलें वो । दिव्य तगट नवविधरत्नें जडविलें वो । चित्रविचित्र सुचित्त शोभा ते आणिलें वो । रंगमंडप पीठीं तुजलागीं स्थापियलें वो ॥१॥ पंढरपुर निवासीनीं तुझा गोंधळ मांडिला वो । सारुनी कामक्रोधा वैराग्य दिवटा घेतिला वो ॥धु०॥ हरीजन सर्व मिळोनी आनंदें नाचती वो । भावें पूजन अर्चन सद्भावें करिती वो । धूप दीप नैवेद्य चतुर्विध अर्पिती वो । समर्पोनी पूजा विठ्ठल नामें गर्जती वो ॥२॥ भीवरेमाझारी गोंधळ मांडिला वो । पुंडलीक दिवटा मध्यभागीं स्थापिला वो । जेणें पाहिलें पंढरपूर न रुचे आणीक क्षेत्र त्याला वो । एकाजनार्दनीं ऐसा ठावो स्थिर धरियेला वो ॥३॥

३९२२. माझे कुळींची कुळ स्वामिनी । विठाई जगत्रय जननी । येई वो पंढरपुरवासिनी । ठेविले दोनी । कर जघनीं । उभी सखीसजनी ॥१॥ येई पुंडलीक वरदायिनी । विश्व जननी । रंगा येई वो ॥ध्रु०॥ मध्यें सिंहासन घातलें । प्रमाण चौक हे साधिले । ज्ञान कळस वर ठेविले । पूर्ण भरियले । धूप दाविले । सुवासें करुनी ॥२॥ सभा मंडप शोभला । भक्ति चांदवा दिधला । उदो उदो शब्द गाजला । रंग माजला । वेद बोलिला । मूळची ध्वनी ॥३॥ शुक सनकादिक गोंधळी । जीव शीव घेउनी संबळी । गाती हरीची नामावळी । मातलें बळी । प्रेम कल्लोळीं । सुखाचे सदनीं ॥४॥ ऐसा गोंधळ घातीला । भला परमार्थ लुटिला । एकाजनार्दनीं भला । ऐक्य साधिला । ठाव आपुला । लाभ त्रिभुवनीं ॥५॥

३९२३. सुवेळ सुदिन तुझा गोंधळ मांडिला वो । ज्ञान वैराग्याचा वरती फुलवरा बांधिला वो । चंद्र सूर्य दोन्ही यांचा पोत पाजळिला वो । घालूनीं सिंहासन वरुते घट स्थापियेला वो ॥१॥ उदो बोला उदो उदो सद्गुरु माउलीचा वो ॥ध्रु०॥ प्रवृत्ती निवृत्तीचें घालूनि शुद्धासन वो । ध्येय ध्याता ध्यान प्रक्षाळिलें चरण वो । कायावाचामनें एकविध केलें अर्चन वो । द्वैत अद्वैत भावें

दिलें आचमन वो ॥२॥ भक्ति वैराग्य ज्ञान यांहीं पूजियेली अंबा वो । सद्रूप चिद्रूप पाहुनी प्रसन्न जगदंबा वो । एका जनार्दनीं शरण मूळकदंबा वो । त्राहे त्राहे अंबे तुझा दास आहे उभा वो ३

३९२४. करुनी शुद्ध मार्ग ठाव तो पुसिला । अज्ञान ज्योतिरूपें पोत पाजळिला । सज्ञान सद्भक्ति संबळ लाविला । त्रिभुवनामाझारी तुझा गोंधळ मांडिला वो ॥१॥ रंगा येईं वो रंगा येईं वो । माझे कुळींचे कुळदैवते रंगा येईं वो ॥धृ०॥ संकल्प विकल्प हे दोन्ही असुर । दया आणि शांती हीच जगदंबा थोर । अष्टादश पुराणें हे शोभती कर । सहा शास्त्रें तुझा वर्णिती बाडिवार वो ॥२॥ शुद्ध बुद्ध खंडा हातीं तेणें अंबा शोभती । अभाविक जे तयां नाहीं प्रचीती । पाहूनि एकाजनार्दना जाहली तृप्ती । शरण शरण जगदंबे तुज ध्यातसें चित्तीं वो ॥३॥

३९२५. मंडळ कमळ शुद्ध पराग हेंचि मुख ज्याचें वो । ओहं सोहं कोहं वाचे वदती अज्ञानपण त्याचें वो । परा आणि पश्यंती मध्यमा वैखरी सदा नाचे वो । तोचि विटेवरी अंबा उभी राहिली असे वो ॥१॥ जयजय जगदंबे माउली वो । जयजय जगदंबे माउली वो ॥धृ०॥ गोजिरें रूप सुंदर उभी भीमातीरीं वो । चतुर्भुजा शोभती शंख चक्र मिरवे करीं वो । कांसे पितांबर वैजयंती मिरवे हृदयावरी वो । पुंडलिकाकारणें तिष्ठे अठ्ठावीस युगें विटेवरी वो ॥२॥ चरणरजालागीं वंदित ब्रह्मादिक जाहले पिसे वो । विश्वविश्वाकार जनीं जनार्दन भासे वो । अष्टभुजा नटली भक्तांकारणें विटेवरी वसे वो । एकाजनार्दनीं आम्हां अनायासें दिसे वो ॥३॥

३९२६. अनादि अंबिका भगवती । बोध परडी घेउनी हातीं । पोत ज्ञानाचा पाजळती । उदो उदो भक्त नाचती ॥१॥ गोंधळा येईं वो जगदंबे मूळ पीठ तूं अंबे ॥धृ०॥ व्यास वसिष्ठ शुक गोंधळीं । नाचताती सोहंमेळीं । द्वैतभाव विसरुनी बळी । खेळती अंबे तुझे गोंधळीं ॥२॥ मुगुटमणी पुंडलीक । तेहतीस कोटी देव नायक । गोंधळ घालतीस कौतुक । एकाजनार्दनीं नाचे देख ॥३॥

३९२७. स्वर्ग मृत्यु पाताळ त्याचा मंडप घातिला वो । चार

वेदांचा फुलवरा बांधिला वो । शास्त्रें पुराणें अनुवादती तुझा गोंधळ मांडिला वो ॥१॥ उदो बोला उदो बोला कृष्णाबाई माउलीचा वो ॥धृ०॥ जीवशिव संबळ घेउनी आनंदें नाचती वो । अठ्यांयशीं सहस्र ऋषी दिवटे तिष्ठती वो । तेहतीस कोटी देव चामुंडा उदो उदो ह्मणती वो ॥२॥ आषाढी कार्तिकी तुझ्या गोंधळाची दाटी वो । पुंडलीक दिवटा शोभे वाळुवंटीं वो । एकाजनार्दनीं अंबा उभी कर ठेवुनी कटीं वो ॥३॥

३९२८. अंबऋषीकारणें गर्भवास सोसिशी । वेद नेतां चोरुनी ब्रह्मिया आणुनी देसी ॥१॥ उदो बोला उदो कृष्णाबाई माउलीचा हो । उदो बोला उदो रामाबाई माउलीचा हो ॥धु०॥ हस्त लागतां शंखासुरा पूजापद देसी । मत्स्यरूपीया हरी सागर धुंडिसी ॥२॥ रसातळां जातां पृथ्वी पाठीवरी घेसी । परोपकारकारणें तळीं कांसव जाहलासी ॥३॥ दाढे धरुनी अवनी वराहरूप घेसी । त्रिभुवन धुंडोनि चंद्र सूर्यातें आणिसी ॥४॥ प्रल्हादाकारणें स्तंभीं गुरगुरसी । रक्षूनियां भक्तां हिरण्यकश्यपु वधिसी ॥५॥ सर्व समर्पण केलें ह्मणोनि प्रसन्न होसी । चिमणें रूप धरुनी बळीचें द्वारपाळपण करसी ॥६॥ सहस्र अर्जुनालागीं परशुराम होसी । वधोनि दैत्यांसी पृथ्वी ब्राह्मणां देसी ॥७॥ पितृवचनें करुनी वनवास वो करसी । सीतेचेनि कैवारें रावणकुंभकर्णा वधिसी ॥८॥ गोकुळीं नंदाघरीं रामकृष्ण तूं होसी । चोरूनि नवनीत खाउनी कंसासी वधिसी ॥९॥ धर्म लोपला अधर्म जाहला हें तूं न पहासी । यालागीं बौद्धरूपें पंढरी नांदसी ॥१०॥ कलंकी अवतार श्रीहरी पुढें तूं घेसी । एका जनार्दनीं शरण सर्व भावेसी ॥११॥

३९२९. रंगीं नाचे क्षेत्रपाळ । आग्या चैतन्य वेताळ । ब्रह्मानंदाचा गोंधळ । सुख सुकाळ माजविला ॥१॥ सिद्धा जागरे जगजोगी । सिद्धा जागरे जगजोगी ॥धु०॥ अनुहाताची डंबरी । बोध त्रिशूळ घेउनी करीं । नाचे चैतन्य चाचरीं । सुख साहाकारी बहिरव ॥२॥ चित्त चैतन्य योगिनी । मोह महिषासुर मर्दिनी । एकाजनार्दनाचे चरणीं । भवभवानी नाचती ॥३॥

मेसाबाई.

३९३०. **मेसको मैराळे तूं मसणीचे आई** । धांव पाव वेगीं माझें नमन तुझे पायीं ॥१॥ पंढरीचा हनुमान यातें कोण कोड घाली । जाळियेली लंका येणें तोंडें केलीं काळीं ॥२॥ दोंदील गण्या यातें पाचारुनी काई । उंदरावर बैसुनी केव्हां धांवेल आई ॥३॥ कैलासींचा शंभु बाई आवडेना मला । लागला भिल्लिणीपाठीं कोठें पाहूं त्याला ॥४॥ लक्ष्मीचा वर खोटा आवडेना आम्हां । धरियेली माव तेणें मारियेला मामा ॥५॥ एक सेला एक मेला एक सिंदीचा घडा । घेऊनियां आई आमुचें उकली तूं कोडा ॥६॥ इतुकें घेउनी आई पाव तूं आम्हासी । एका जनार्दनीं विनवितों तुसी ॥७॥

जोगवा.

३९३१. **अनादि निर्गुण प्रगटली भवानी** । मोह महिषासुर मर्दनालागुनी । त्रिविधतापाची कराया झाडणी । भक्तांलागोनी पावसी निर्वाणीं ॥१॥ आईचा जोगवा जोगवा मागेन । द्वैत सारुनी माळ मी घालीन । हातीं बोधाचा झेंडा मी घेईन । भेदरहित वारीसी जाईन ॥२॥ नवविध भक्तीच्या करीन नवरात्रा । करुनी पोटीं मागेन ज्ञानपुत्रा । धरीन सद्भाव अंतरींच्या मित्रा । दंभ सासरा सांडीन कुपात्रा ॥३॥ पूर्ण बोधाची घेईन परडी । आशा तृष्णेच्या पाडीन दरडी । मनोविकार करीन कुर्वंडी । अद्भुत रसाची भरीन दुरडी ॥४॥ आतां साजणी जालें मी निःसंग । विकल्प नवऱ्याचा सोडियला संग । कामक्रोध हे झोडियले मांग । केला मोकळा मारग सुरंग ॥५॥ ऐसा जोगवा मागुनी ठेविला । जाउनी नवस महाद्वारीं फेडिला । एकपणें जनार्दन देखिला । जन्म-मरणाचा फेरा चुकविला ॥६॥

डाका.

३९३२. **सुंदरे चिद्घने माझे रंगा येईं वो माते** । वाजविली डाक सत्वर पावें दीनानाथे वो ॥१॥ भरिला हृदयीं चौक भोग आनंद घातला । सोहं सुमन माळा घटपूर्णत्वें भरिला वो ॥२॥ अहं धूप जाळोनी भावें केली धूपारती वो । लाउनी त्रिगुण वाती

केली चिन्मय आरती वो ॥३॥ छेदुनी भेदवचन षड्रस पक्वान्नें वो। पूर्णपात्र भरून गेले आत्मनिवेदन वो ॥४॥ नाचती वैष्णव रंगीं करती जयजयकार वो। भावाचें दर्शन गळां तुळसीचे हार वो ॥५॥ ऐसें स्तवन करितां अंबा आलीसे रंगणीं वो। कायावाचामनें शरण एका जनार्दनीं वो ॥६॥

फुलवरा.

३९३३. पिंण्डाड ब्रह्मांड अंतरीं दैवत भिन्नाकृती वो। शोधोनी पहातां अवघें चराचर व्यापक घन संभूती वो। भेदभाव त्रिगुणाचा रज तम सत्त्वाची आरती वो। ऐसें जाणोनी केली उभवणी। द्वैत सारुनी। परी तो मनीं एक हरि अंकिला। तुज म्यां फुलवरा बांधिला ॥१॥ जय जगदंबे पूर्ण कदंबे जगउद्बोधें देह तुज अर्पिला। तुज म्यां फुलवरा बांधिला ॥धृ०॥ आई भवानी थोर जाणोनी तिज म्यां उपासिलें वो। हातीं देऊन परडी तिनें मज भिकेसी लाविलें वो। खुळा पांगुळा करुनी आपणा जवळीं बैसाविलें वो। उदो अस्तुचे भरें। गरगरा फिरे। भूत वावरे तो मज व्यर्थ शीण वाटला ॥२॥ खंडोबासी नवस करुनी मुरळी होउनी बैसलें वो। आपुले जे कां सखे सज्जन ते विवंचुनी भरीं भरले वो। वारी मागतां पोट भरेना बहु श्रम पावलें वो। श्वानाचीये परी। वृथा गुरगुरी। जाय चाचरीं। परी तो हरि नाहीं देखिला ॥३॥ माझे घरीं पाहुणा भैरव येउनी बैसला वो। त्रिगुणाचा त्रिशूळ घेउनी प्रपंच विस्तारिला वो। जोगी बलाउनी पतर भरुनी भराड म्यां घातिला वो॥ ऐशीं वरदळें। सोशिलीं बळें। जालीं निर्फळें। सुखाचा लेश नाहीं देखिला ॥४॥ मुंजाबाची डांक घालुनी मेसाई आळविली वो। त्रिगुणाची तिवई करुनी त्यावरी बैसविली वो। धूप दीप नैवेद्य दाउनी पंचारती केली वो। तिनें मज नाडिलें। दुःख भोगिलें। सुख नासलें। मग म्यां ढकलून दिलें तिला ॥५॥ ऐशीं दैवतें केलीं अनंतें नवस बहु फेडिले वो। परि ते फलकट जाले शेवटीं गळां येउनी पडिले वो। बहु जाचिलें दुःख भोगिलें चौदिशीं व्यापिलें वो। जालें मी उदास। धरली कास। सोडुनी आस। पंढरी पाहून जीव

माझा हर्षला ॥६॥ वैकुंठींचें निधान त्याचे असती जे प्रियकर वो । त्याची गांठ पडली तेणें दिधला अभयकर वो । त्याचे संगती गेलें भक्तीनें देखीलें भीमातीर वो । परात्पर सोयरा । पुंडलीक वरा । दिधला थारा । तेणें मज बुडतां हात दिधला ॥७॥ डोळा घालुनी अंजन घेउनी गेले मज राउळीं वो । विटेवरी जगदंबा एकाएकीं नयनीं देखिली वो । मनोभाव वरदळ वृत्ती देहाची खुंटली वो । एकाजनार्दनीं भले । द्वैत हरपलें । ऐक्य संचलें । जन्ममरणाचा पट फाटला ॥८॥

गांवगुंड.

३९३४. अरे अरे गांवगुंडा । क्षीरसागरींच्या पुंडा । हातां घेऊं नको धोंडा । भुलविशील गांवच्या रांडा । तर तर उगाच राहिंरे गांवगुंडा ॥१॥ देशोदेश देशांतरीं । आमुची गारुड्याची थोरी । तुझ्याच गांवची नवरी । शेलकी मुसलमानाची पोरी । ती दासी करीन आपुल्या घरीं रे रे गांवगुंडा ॥२॥ गांवगुंड बोले रे चावटा । पोरी नेतां लावीन तुला तीन वाटा । तुझ्या कंबरेचा मोडीन कांटा । रिकामा नको आणूं रे थाट गांवगुंडा ॥३॥ अरे गारुड्याच्या पोरा । कारिका लावितोस दरारा । तुझ्या आईबापाला होता का थारा । म्यां सत्त्वगुण सोडिला बारा । ह्मणून हा जगडंबर पसारा । आवर कीं रे गारुड्या ॥४॥ धेड मांग कितीएक आले । आणि येवोनियां कितीएक गेले । ते जन्ममरणा विन्मुख झाले । एकाजनार्दनीं निवांत राहिले रे गारुड्या ॥५॥

३९३५. अरे अरे गांवगुंडा । तुझा बहुत ऐकतों झेंडा । जें येतें तें बोलतों तोंडा । हें मज गारुड्यापुढें चालणार नाहीं रे ॥१॥ काय रे गारुड्या बोलला । तुझें आत्मज्ञान ठाऊक आहे मला । तूं कोणत्या गुरुपाशीं खेळ खेळला । उगाच हांकारानें पिंवळा जोंधळा केला ॥२॥ पिंवळा जोंधळा केलास जरी । तरी माझी विद्या पंचाक्षरी । जा जा ऐक फुक मारीन तरी । तुझ्या काळजांत घालिन सुरी ॥३॥ तुझ्या सुरीचें पाणी करीन तरी । नाहीं तर तीच खुपशिन तुझ्या टिरीं । बोल बोलशील राहिल उरी । गोष्ट पहा पां ॥४॥

गारुडी आह्मांस काय । आम्हीं दोघांचीं पोटें भरीत आहे । जी धर्मास देईल माय । ते खाऊन चाले उपाय । एकाजनार्दनाचे पाय । निवांत राहींरे गारुड्या ॥५॥

३९३६. सद्गुरु विघ्नहरु ब्रह्म लंबोदरु भावें केला प्रणिपातु । भक्ति सरस्वती चैतन्य शक्ति तिचा मी झालों अंकितु । संत सज्जन जनीं जनार्दन अवधान त्यासी मागतु । गारुडाची गती गाईन तुम्हांप्रती सादर परिसा दृष्टांतु ॥१॥

जा जा जा रे जा जा जारे जा वादी वादका कायसा तुझा पाडु । तुजवरी बोधे दोवुक वाहील घेईन मागला सुड्ड ॥ध्रु०॥

अहं गांवगुंड वादक खरा परदेशी बोध दुसरा । संत सभेपाशीं गर्जत आलों आमुचा निवाड करा । बोधातें देखुनी वादक कैसा क्रोधें कांपे थरथरां । हा जीव हत्यारा येथें कोठें आला दांत खाय करकरां २

या या या रे या या यारे या मदगर्वी हो भिऊं नका तुह्मीं पोटीं । केवळ ज्ञान तें विषयीं वेंचले बोधाची कायसी गोष्टी ॥ध्रु०॥

पंचभूतांमाजी अहं गांवगुंड ब्रीदें वाहे वितंड । देहबळें कैसा सबळ जाला आकळिलें ब्रह्मांड । जो जो भेटे त्यासी पंचभूतें लावी जिंतिले वादी उदंड । त्यावरी बोधें विडा उचलिला ठेंचिन तयाचें तोंड ॥३॥ जा जा जा ॥

चैतन्याचा यावा आणूनि देहभावा बंदीं म्यां घातलें जीवा । त्याचें सोडवणें थोरथोर आले न सुटे तयाच्या देवा । देवां दानवां दैत्यां मानवां न साहवे माझा यावा । विवेकासारखा बंदी म्यां घातिला बोधाचा कायसा केवा ॥४॥ या या या ॥

विवेक बंदी हे मिथ्या उपाधी विवेकीं बोधिली बुद्धी । जीवा जीवत्व बंधन तें मिथ्या ज्ञान तें विवेक छेदी । इंद्रियांचें कर्म न कळे तुज वर्म विवेकीं विषयसिद्धी । अहो भुली तूं जालासी वादका जिंतिलासी त्रिशुद्धीं ॥५॥ जा जा जा ॥

विषयाची उंडी लावीन तोंडीं पाडी त्याची मुरकुंडी । उंडी सगळी गिळी ऐसा बळी कोणी नाहीं ब्रह्मांडीं । इंद्र पराशर ब्रह्मादि शंकर लोळविलीं थोरथोर धेंडी । तेथें बोध ते बापुडे कायसे मजपुढें केंवि राहे पडिपाडी ॥६॥ या या या ॥

कपिलें हनुमंतें भीष्में नारदें गट केली तुझी उंडी । राज्य करूनियां विदेही जनकें उंडी केली तेणें मुंडी । शुकदेवें तुज रंभे देखतां मारिलें तोंडींच्या तोंडीं । एवढी मज बोधाचि ख्याति मा केंवि तुकसी तूं पडिपाडी ॥७॥ जा जा जा ॥

कामाचा चेडा लाविन पुढा हालों नेदि मागा पुढा । संमूळ काम गिळी ऐसा बळी कोणी नाहीं निधडा । संन्यासी वनवासी दिगंबर तापसी भेणें रिघाति गिरीकडां । तेथें स्वप्नदृष्टि खरकोटि लंगोटी विर्याचा होतसे सडा ॥८॥ या या या ॥

तुझ्या कामाची गोष्टी समूळ खोटी परतोनि पाहे पां दिठी । आत्मा आत्मीं मुळींच नाहीं काम क्रिया केंवि उठी । विषयाचें गोडपण तेंचि ब्रह्म पूर्ण हें न कळे कामकामाटी । कामाचा निजकाम जाला आत्माराम चेडा उपडिला ब्रह्मदृष्टि ॥९॥ जा जा जा ॥

क्रोध हैसासुर करी गुरगुर लाविन तुझे पाठी । जिन्हारि झोंबेल कवणा न सुटे मारियले जगजेठी । दुर्वास कपिलमुनि बळें घोळसिलें सनकादिक वैकुंठीं । तया क्रोधापुढें सदा बोध दडे त्यासि कोण आणी दृष्टि ॥१०॥ या या या ॥

माझी शांति गाय तुझा क्रोध खाय त्याचें तूं बळ वानिसी । शांतिचेनि मंत्रें मंत्रूनियां कीं पंचाक्षरी केले ऋषि । बद्रिनारायणापुढें सदा क्रोध रडे तैं तूं काय जालासी । कामक्रोध जित भीक्षूनें धरिलें आतां तूं कोठें पळसी ॥११॥ जा जा जा ॥

ममता लाठी अत्यंत खोटी फोडिन तुझी घाटी । हे लाठी उपडी अथवा तोडी ऐसा नाहीं जगजेठी । माझें ज्ञान मोठें तुझें ज्ञान खोटें ममता ठाकिले कोट्यानकोटी । ममतेपुढें बोध बापुडें पळालं उठाउठी ॥१२॥ या या या ॥

देहीं देहाची ममता माझें माझें ह्मणतां कोण तूं नेणासि फुडें । देह तंव बापुडें अचेतन मढें माझें कोण म्हणे कुडें । मूळ मुळीं पाहातां देहीं देह मिथ्या ममता समुळ उडे । ममतेचें बळ पडिलें पोकळ लाठी स्वयें उपडे ॥१३॥ जा जा जा ॥

मोहाचें खेडें पाहातां कुडें मरण आलें रोकडें । विवेकाचें बळ

मोहेंचि सकळ आवरिले धडफुडे । मोह विकल्पें गाढा लाविल्या फुडा बोध काय बापुडें । विकल्पाचा मारा बोध केला. पुरा जैत आलें आह्मां गाढें ॥१४॥ या या या ॥

विकल्प बळें मोह सबळ सांगसि तयाचें रूप । हें बोलणें फुडें समुळ कुडे न कळे मोहो स्वरूप । संकल्प विकल्प मनाचें रूप मन तें स्वयें चिद्रूप । चिद्रूपा पुढां मोहाचा रगडा खेडें मोडिले सहित विकल्प ॥१५॥ जा जा जा ॥

असत्याची कढी लोभें कढे गाढी पाडितां पाडीन बुढी । सत्य वादी परम ह्मणविता हे धर्म त्यासीहि चढली फुडी । असत्याचि गांठी बांधिली सृष्टी ते गांठी कवण सोडी । असत्याचे बळें जहालें प्रबळ बोधाचे दांत मीं पाडी ॥१६॥ या या या ॥

आहे तें न देखे नाहीं तें देखे त्या नांव असत्य पाही । रज्जु-सर्पें खादला कोण पां मेला हें समुळ मुळींच नाहीं । असत्याची गोठी समूळ खोटी तेणें तूं जिंकिसी कायी । सत्याचेनि बळें बोध प्रबळला जिवेंचि मारिला ठायीं ॥१७॥ जा जा जा ॥

दातेविण नुसधि प्रमदा व्याधि लाविन आधोद्वारा । दृष्टिचि देखतां जिवें विख चढे भुलविलें सुरनरां । विखाचि लहरी चढे घरोघरीं कांपताती थरथरा । व्याधीचेनी विखें जितिला देख बोध मारिला पुरा ॥१८॥ या या या ॥

प्रमदा व्याधी अधो संधि अधःपात्याते बाधी । देहावयव प्रमदा नांव हे आत्मत्वीं नाहीं शुद्धि । प्रमदा बोध नाहीं प्रबुद्धा हें तंव वेद प्रसिद्धि । बोधें वादक तळासि आणिला मारिलासि त्रिशुद्धि ॥१९॥ जा जा जा ॥

बोधा तुझें बळ कळलें सकळ गुरुत्व तुझिये गांठी । गुरुशिष्य ग्यां धनलोभासाठीं जिंतिले कोट्यानकोटी । धनलोभावरि गुरुचें आसन शिष्य सोडी त्याच्या गांठी । गुरुशिष्यामाजी विकल्प नांदे बोध पळे उठाउठी ॥२०॥ या या या ॥

गुरु शिष्याचा भेद छेदी बोध धनलोभाचा छेदी कंद । धन मान प्रतिष्टा केवळ विष्टा हाही झाला प्रतिबोध । गुरु तो चैतन्य

शिष्य तो चैतन्यघन दोहीं मुळींच नाहीं भेद । वादका विरुद्धें सोड-
विलीं रंगीं गर्जत उभा बोध ॥२१॥ जा जा जा ॥

मजपाशीं चांग अनंत एक नाग लावीन तुझे जिव्हारीं । तो झोंबल्यावरी सगळे गिळी आंत बाहेर नुरवी उरी । याचेनि बळें वादक जिंकिले विजयी झाला चराचरीं । नाग देखोनियां वादक धाकें भेणें कांपे थरथरी ॥२२॥ या या या ॥

जिवित्व सांडूनि शिवत्वामाजी वादके लपणी केला थारा । अंग लपवूनि डोळा चुकवूनि दडोनि ठेला पुरा । तेथ सद्गुरु कृपा शोधूनि पहातां धाके कांपे थरथरां । सबळ केवळ परदे तोडूनि देहा नागविला खरा ॥२३॥ जा जा जा ॥

वेदा वादाचा डाबुक वाजत होता त्याचा त्यानेंचि सांडिला नादु । शब्द होता तो निःशब्द झाला सहजीं खुंटला अनुवादु । वादकाचा सखा जिवलग देखा जिवेंचि मारिला भेदु । साधनाच्या कोटी सरल्या आटाआटी विजयी झाला बोधु ॥२४॥

जाजारे जिंतिलें बोधें वादें बोधिला अद्वैत वदे । जिव शिव पदें जिणोनियां कीं आनंद कोंदे आनंदें ॥ध्रु०॥

अहं सोडूनियां सोहं भावें वादकें बोधाचे धरिले पाय । शरण आलों आतां मारूं नको केवळ तुसी मी गाय । गाय गाय गारुड गाय । त्यासी मी मस्तकीं वाहे । बोधा वादा दोघां ऐक्यता झाली समाधानें सुख होये ॥२५॥ जा जारे जिंतिले० ॥

शरण आले त्यासी मरण नाहीं बोधें आलिंगिला अहंभाव । संकल्प विकल्प जन्मजरादुःख दरिद्र केलें वाव । स्वराज्य देऊनि स्वपदीं स्थापिला फिटला देह संदेह । एकाजनार्दनीं ऐक्यता पावोनि ब्रह्म झाला स्वयंमेव ॥२६॥ जा जारे जिंतिले० ॥

गारुडी.

३९३७. **संकासुरानें तप करून** । केलें ब्रह्मयाचें आराधन । तेथें वेद मूर्तिमंत जाण । संकासुरास नव्हतें मरण । आकाशीं जळीं काष्ठीं जाण । असा वर दिधला होता महान परमेष्ठीनें ॥१॥ अरे रे वेद नेले चोरून । शंकासुराचा वध करून । चारी वेद आला घेऊन । गरगर चक्कार भवंडी ॥२॥ अघोर दैत्य मातले जाण ।

धरा रसातळास नेऊन । कूर्मरूप घेतलें विष्णूनें । मेरुमांदार टाकिले घुसळून वासुकीची बराडी करून । चवदा रत्नें काढिलीं कोण कोण । आललल त्यांचीं नांवें भिन्न भिन्न ॥३॥ वराहरूप घेउनी हरी । क्षिती घेतली दाढेवरी । महा बलाढ्य वराह हरी । दैत्य दानवांचा संहार करी ॥४॥ गुरगुर धरा तारिली कीं यानें । हिरण्यकश्यप मातले जाण । देश बांधून त्रिविधतापानें त्यासी नाहीं जन्ममरण । घरीं दारीं मृत्यू नाहीं ह्मणून । जळीं काष्ठीं पाषाणीं जाण । प्रल्हाद पोटीं आला जाण । भूभार हरावया कारण । स्तंभीं प्रगटला नारायण । अरे रे रे उदर टाकिलें चिरोन ॥५॥ पांचवा अवतार जाण ब्रह्मचारी । उभा राहिला बळिच्या द्वारीं । दान मागे श्रीहरी । बळी पाताळीं घातला द्वापारीं । बाण मारूनि वामनेत्र छेदिला । तरतरतररा माझा गारुडी वोरपुरा ॥६॥ सहावा अवतार झाला परशुराम । एकविस वेळां निक्षेत्री धरा जाण । केली माझ्या स्वामीनें शीर मातेचें उडवून । साच केलें पितृवचन । कामधेनुसी आला घेऊन । पहा पहा कीर्तीनें भरलें त्रिभुवन ॥७॥ सातवा अवतार अजनंदन । त्याचा पुत्र रघुपति जाण । केलें अहिल्येचें उद्धरण । उदकावरी पाषाण तारून । कुंभकर्ण इंद्रजित जाण । अततता घेतला रावणाचा प्राण ॥८॥ आठवा वसुदेवाचा नंदन । त्याला कंसाचें बंधन । सात गर्भ वधिले त्याणें । महामाया आठवी जाण । यशोदेचे उदरीं घालून । बंदीं उपजले आपण जाण । द्वादश कळा छेदून । केलें नंदाचें मोचन । गोकुळीं घालवा नेऊन । तेथील माया आणिली उचलून । अष्ट वर्षें निवांत जाण । तुम्ही आतां सुखी रहाणें । कंस चाणूर मारीन । शिशुपाळाचा घेईन प्राण । मग ठेवीन धनुष्यबाण । देवकी तुझ्या गळ्याची आण । आजपासून पांच वर्षांनें । एकदां भेटी देईन जाण । तोंवरी स्थिर करा मन । आतां करतों तुमचें ध्यान ९ नववा उभा विटेवरी । काय वर्णावी त्याची थोरी । मौनरूप धरून हरी । दोन्ही कर कटावरी । दृष्टि नासाग्रीं ठेविली सारी । भक्तजनांस कृपा करी ॥१०॥ दहावा कलंकी होणार । अश्वगमन करील सार । चंद्र सूर्य बुडेल आकार । मग कैंचा चराचर । एकाजनार्दन ह्मणे कोण पाहणार ॥११॥

३९३८. यारो देखोरे देखो गयबी गारुडी आया ॥ध्रु०॥ पहिला पहिला कछु नहीं देखे । निराकार निजरूपा । अलख हातमो पलख बतावे । मायी सगुन रूपा ॥१॥ चल चल चल चल । री री री री गा गा गा गा । बा बा बा बा ॥२॥ सात सैली उपर विवेक समला शम दम छोडा । ग्यान ध्यानसो बांधा रुमाल समला सबही जोडा ॥३॥ अनुभव नगर उपर गाजे बिद्या बेद पुराना । सोहं शब्दका बाज्या बाजे नाग सुरस नाना ॥४॥ एक दो ती मिलाके पांच पंचीस का बाणा । बत्तीस मिलाके तेहतीस होके उसका खाना खाना ॥५॥ क्षनका हुन्नर क्षनमोही लाया क्षनमो क्षन जोडे । ऐसा हुनेर कहे जनार्दन एकनाथकु थाडे ॥६॥

३९३९. बाजे घरख्याले घरख्याले । नजर करो माबाप ॥१॥ भाव भगतसे खेल हमारा । तुम देखो सावकाश ॥२॥ मीठा खेल मीठा खेल लगाहै नीरधार । मीठा छोडकर पकरा संसार ॥३॥ एका जनार्दनका बंदा । हातमो काला साप बांधा ॥४॥

३९४०. अव्वल याद करो वस्तादकी । गुरु पीर पैगंबरकी । और याद करो करतारकी । जिन्ने मडान पैदा किया है अव्वल देखो ये कथा । उसे नाम नथा । नाम दरम्याने पैदा हुवा चल चल चल । अव्वल तो एक । एक सो दोन । दो सो तीन । ती सो चार । चार सो पांच । पांच सो पचीस । पचीस सो छत्तीस बनाया है ॥ छत्तीस का बी एक न्हया है । सो गुरु गारुडी कूं याद है ॥ और देखो कैसा खेल बनाया है । चल चल चल । क्रोध का बिच्चु बाहेर काढा । उसका बीख शिरकु चढा । जपी तपी संन्यासी की खोड तोडा । समजके देखो भाई बिच्चुनें नांगी मारारे मारा ॥ छननन्नन कहने लगा । चल चल चल । ये देखो बाहेर निकाला । काम विषयका साप । तमाशा देखो मेरे बाप । बिनंदा तोसे काटे आपे आपे । अरेरेरेरे । काटा रे काटा रे काटा । नजर ध्यान करो रे नजर ध्यान करो । सो साप दूर करे । चल चल चल । ये देखो ममता नागन आयी रे भाई आई । तिनें तो डंख मारारे मारा । ठननन्नन । भागोरे भाई भागो । दवडो रे दवडो रे । गुरुके चरनपर दवडो । तो

ऐसा करूं की गुरुके पांव कबीना छोडो ।। व्हां कोईका न चले । ममता नागनका जहर बुरा है । वो कैसी चलती है । सो बडे बडेसे लढते है । वो ना लढे ऐसी हिकमत बताऊं तुमकूं । सुनोरे भाई सुनो ।। गुरु पीरके हातका मोहरा । तुम्हारे हाथ चढे दुनेदारा । तो नागनका तुटे थारा । सो कबी आवने नहीं पावे ।। मना मनशा साप करो । शांती पेटारेमे बुसकु डारोरे भाई डारो । बाहेर तो विवेक शिक्का मारो । जीव और तंन । ईस दोनो मुवेकु । ऐसा करुके गुरुके चरनपर । रात और दिन खेलो ।। जनार्दन गुरु गारुडीके पास । व्हां तुम करो खेल । खेलते खेलते हो ज्यायगा आलक्ष आफेल । एका हांडीबागकुं दिया खेल । सो होगया आलक्ष खेल २४

३९४१. आदि पुरुष निर्गुण निराधारकी याद कर । मेरे गुरु परवर दिगारकी याद कर । जिन्ने माया अजब बनायी । उस वस्तादकी याद कर । गैबी खजिना हामना दिया । उस साहेब की याद कर । संत महंतकी याद कर । गुणी गुणवंतकी याद कर । श्रीभगवंतकी याद कर ।। जोग जुगत का बांधा तोडा । शमदमका सीरपर समला छोडा । समता सोही सुहावे तुरा । गुरु गारुडी बीर पुरा ।। नैन चीरके पैन्ही मुद्रा । कान फारके खाये निद्रा । अनुहात ध्वनी धुमक बाजे । नाग सुर धुनुक गर्जे ।। चल चल चल चल । निरंजन जंगलके जिवडे । खेलना होय तो उलट दृष्टीसे खेल ।। आबी करूंगा तेरा तमाशा । पैल तेरी मुंढी काटुंगा । साप सब भुले बिचु किडे । प्रपंचके कोठरीमे आके पडे । बडे बडे जनावर पाले । हारे लाल सफेत । उजले काले पिले भले बे भला ।। हांडीबाग । अभिमान जिवडे झुड मुठ चिपीच लढे । नाहिं कहूं तो ब्रह्मांड काटने दौरे । देखो मिया हाय हाय हाय ।। डंख मारा बे डंख मारा । सो बडे बडेकु नही उतारा । जब गुरुग्यानका लगया मोहरा । जहर उतारा ।। देखो मिया । बाजेगिरी विद्या खेल । हांडीबाग बडा आलबेला । हात हालावे पांव हालावे भाले भोले लोक भुलावे ।। आबे हांडीबाग । बाप बडा क्या बेटा बडा । बेटे आगे बाप खडा । गुरु बडा क्या चेला बडा । चेले आगे गुरु खडा । चेला तो प्रेम

महेलपर चढा । धनी बडा क्या चाकर बडा । चाकर आगे धनी खडा । सास बडी क्या बहु बडी । बहु आगे सास खडी । बिबी बडी क्या बांदी बडी । बांदी आगे बिबि खडी । निराधारकी लेकर छडी । बीबी खसमके छातीपर चढी ॥ तैं बडा क्या मैं बडा । मेरे आगे तैं खडा । तैं नहीं मैं नहीं । आलम छाया मेरे गुरु ॥ ग्यानीकु ग्यान लगाऊं । लोभे आंधेकु उडावु । फुक मारु तो जा जा जा जा ॥ बोधके पहाडपर जा । बच्या जाहां आना नहीं ताहां ज्या । मेरे सद्गुरु दाताकु शरन ज्या । मेरे सद्गुरु दाताकी इतनीसि लकरी । मूल मंतर हातमो पकरी । जीदर दौरा उदर दौरी । फेर देखे तो मेरी मेरे सात ॥ देख अबी करूंगा खबूतरका तमाशा । बिन परसे उडता है कैसा । खेल खेलते अविद्येके खालि- तेमे घुसा। बाहेर कैसा आवेगा ॥ आवबे आव बाहेर आव । जिसे नही हात ना पाव । जिसे नहीं गांव ना ठाव । जीसे नहीं रूप रेखा नांव । भावना आभाव कछु नहीं ॥ धीरे धीरे तेराबी मंतर बोलूं । लिंगदेहकी गांठ खोलूं । एकचार ऐसा खेल खेलूं । कीं मेरे बडे बडे खेलेथे ॥ हा तो एक। एक के दो। दोके तीन । तीनके चार । चारके पांच। पांचके पचीस । पचीसके छत्तीस । छत्तीसका एक । एकबी नही । तो एकाजनार्दन देख ॥१॥

३९४२. चल चल चल । निरंजन जंगलका आया खिलारी । लिया हातमो खेल पेटारी। कालीकल वाहामो डारी । सबका मुसा- साब घुसारी । हा हा हा हा हा । चुप बैट चुप बैठ । हा नहीं हूं नहीं । कछुं नाद बिंदु कला जोती । आदी मदी अंतीं कछुं नहीं । चुप बैठ चुप बैठ । आपने जागा चुप बैठ ॥ कहना तो कहना मनहीं बैठे आराम । आलखमो लख लखमो आलख । तो होना एक लख लख । ए हुन्नर मेरे गुरुपरनें बताया । आहां ब्रम्ह मैदान छोटेमे बंडा मारी। और बाजेगार खडा। ढो ढो ढोढो सोहो साहो। ढोल पीटते है । नाथ गारुडी बीर पुरा है । ओ खेलका वो खेल करत है। ओ प्रेम पोगडा हांडीबाग बडा हार्द है । आबे हांडीबाग तू क्या क्या बाता शीको है । बाबा मैंने तो खेलका खेल गट करा है ।

आरे तेरे नानीका शीर काला। आरे हांडीबाग । तो आहाजी । तूं क्या क्या खेल सीको है । और कछु खेल-खेले गा । तो आहाजी । गुरु पीर पैगंबरकी याद कर । तो आहाजी । नजर कर नजर कर नजर कर । ज्याके व्हां सबके आखेर होत है । उसमे सबकी पैदास है । चल चल चल ये देख राधा मावशी तेरेसे नचत है । क्या क्या खेल तेरेसे करत है । ले इसेबे डारु । और ऐसा खेल खेलूंके । हामारे बडे बडे खेलते है । ये देखो हीरेकी खानी निकालत है । आव्वल फतरा । फेर हिरा । फेर देखो तो फतरा का फतरा । तीन लोककुं बुजे नहीं । समज पडके गत्या होत नहीं । सौंसारके बजारमे बडे बडे डुबते है । ये देखो रुपया बनते है । आधल एक । एकके दोन । दोन के तीन । तीनके चार । चारके पांच । पांचके पंचीस बनाया । पांच पांच मिल गये । हाम आकेलका आकेला रह्या ॥ चल चल चल । निरंजन जंगलसे बडा आया । ब्रह्म भवजीवडा निखारत है । फडाके मजथमसे धुस धुस फुस फुस करत है । ले इसेबे डारू । और ऐसा खेल खेलू । ओ खेलकू बडे बडे दाता देखते है । चल चल चल चीपडीके पोगंडे । बड्या बड्या बाता करत है । बडे बडे तो भागये । तेराही ब्रीद छीन लेउंगा । तेरे मूंपर मारुंगा । तेरी ह्मातारी रोवेगी । येहु भेदर तो देख भला । आललल । सब जगोमे उज्याला । मैं आप आपनेसे भुला । ए कछुं नहीं देख । ये हुन्नेर तो सबसे अच्छा है । चल चल चल । अव्वल एक । एकके दो । दोके तीन । तीनके चार । चारके पांच । पांचके पच्चीस । पच्चीसके छत्तीस । छत्तीसके चाळीस । चाळीसके ऐंशी । ए कछुं नहि देख । एकाजनार्दनके पांव पकडकर बैठा है । सदोदित नाम गावत है ॥१॥

हापसी.

३९४३. ख्याल कीया मच्छलीवाले वल्ले । दर्याव धुंडे गोविंद महंमद । खेल खिलाने आया महंमद ॥१॥ सातोंहि दर्याव एक भये । जब लावो चारो बेद महंमद । कच्छरूप सुहानवल्ले । चीप पकरी मिठी महंमद । जपतप जमीन दलमल वल्ले । उसे पिटकात

किया महंमद ॥२॥ मेरा दाता सुवर अगला वल्ले । जंगल जंगल फिरे महंमद । जब तब कछेहु बोली वल्ले । उसे मातबरा दात महंमद ॥३॥ देवम्याने नरसिंग बडा वल्ले । भेदा मरगजस्तंभ महंमद । हिरण्यकश्यप दैत्य मारा वल्ले । राखा भगवत प्रल्हाद महंमद ॥४॥ खुजी सुरत ठेंगणी वल्ले । फेर फकेरी हाल महंमद । बलीराजा सत्त्व आगळा वल्ले । उसे राज दिया पाताल महंमद ॥५॥ परशराम माको मारे वल्ले । फत्ते किया बापका बचन महंमद । एक अगरे बीस झगरे वल्ले । तब किया चकना चूर महंमद ॥६॥ दशरथा राम राना वल्ले । देव छुडावे बंद महंमद । लंकापत रावन मारा वल्ले । राज्य दिया बिभिषण महंमद ॥७॥ नंदया घरका कान्हा वल्ले । खेले जमुना तीर महंमद । कंस मामाकु मारिये वल्ले । राज्य दिया उग्रसेन महंमद । आसके बाजी यं कहे वल्ले । सात सुहान ग्वालना महंमद ॥८॥ मेरा दाता चुपे बैठे वल्ले उसे कहे सिद्ध साधक महंमद । उनका नाम जगन्नाथ वल्ले । सब घटमो बिराजित महंमद ॥९॥ मेरा दाता घोडा चढे वल्ले । उसे लोक कहे कलंकी महंमद । एकाजनार्दनीं यंवकर बोले । तेरे दिदारकी भुक महंमद । खेल खिलाने आये महंमद ॥१०॥

फकीर.

३९४४. **भला संतनका संग** । खावे निजबोधन की भंग । सदा आनंदमो दंग । ऐसा मलंगफकीर ॥१॥ ग्यानके मैदान खडे । समदमसें आन लढे । बहोतांके तखत चढे । ऐसा मलंगफकीर ॥२॥ किया संतनका दुमाल । मेरा तुटा बहु जंजाल । ऐसा एकनाथ कंगाल । ऐसा मलंगफकीर ॥३॥

३९४५. **देखोरे सांई देखोरे सांई** । बिटपर खडा रहीया भाई ॥१॥ फकीर मौला सच दुनयाका नाम बिठ्ठल साचा । बडे बडे भगत आवे बोलबाला बाच्या ॥२॥ सिद्धन साधन कोइ नही जाणो जाणो बिठ्ठल सांई । एकाजनार्दन होजी पुकारे गांवो थांके पायीं ३

३९४६. **दिलमो याद करोरे** । जनमका सारथक करोरे ॥१॥ सारे दीन करत पेटखातर धंदा । बिटल नाम लेवत नहीं कैवरे

तूं गधा ॥२॥ जमका सोटा बाजे पीठपर कोइ आवे नहीं सात एकाजनार्दन नाम पुकारे करो हरिनाम बात ॥३॥

३९४७. **हजरत मौला मौला** । सब दुनया पालनवाला ॥१॥ सब घटमो सांई बिराजे । करत हय बोलबाला ॥२॥ गरीब नवाजे मैं गरीब तेरा । तेरे चरणकु रतवाला ॥३॥ आपना साती समजके लेना । सलील वोही अल्ला ॥४॥ जीन रूपसे है जगत पसारा । वोही सल्लाल अल्ला ॥५॥ एकाजनार्दनीं निजवद अल्ला । आसल वोही विटपर अल्ला ॥६॥

३९४८. **पंच तत्त्वका शोध करीयो** । मूळबंद अकुंश खोचीयो । पांच पांचके पचीस पचीयो । ग्यान ध्यानसो धीर मच्याई । ॥१॥ फकीर हय भाई ॥धृ०॥ गलेमो सैली हातमो झोली । अनुहत लंगर नामकी पोली । गुरुग्यान मनसे झोली । आशा छांड धीर न छांडीयो ॥२॥ लकडा मैने जमान पकडा । कामक्रोधका तोडा झगडा । पंच तत्त्वका मारु भोसडा । अभिमानका धीर छोडा ॥३॥ दश दरवाजे कोंड करलीयो । सब इंद्रियें एकधीर धरीयो । गुरुचरण हमे सिरपर धरीयो । एकाजनार्दनीं मन थीर करीयो ॥४॥

३९४९. **दीलका हामने पछानाबे** । कायकु सोंग बताताबे ॥१॥ जीदर उदर देखो भरीयो सबघटा । अल्लाअल्ला करकर खावन मागें मीठा ॥२॥ एकाजनार्दन पग धरत है । कहो वीठल वीठल अल्ला ३

३९५०. **सफेत कलंदर फकीर** । बाबा सफेत कलंदर फकीर ॥धृ०॥ कामक्रोध मदमत्सर काटे । उन्मनी ज्याघर बैठो । मारो आसन बैठो । त्रिकुटपर करनारकी जिकीर ॥१॥ अंदर भगवा कियोरी बावा । जोग जुगुत भरपाई । अल्लाके नामपर लागन लगाई । चुकी कलमपर लिखीर ॥२॥ ऐशी फकीरकी थोरी । बाबा जात कूल सब तारी । जनार्दनका एका कहत है साधो । सीताराम गुरु पीर ॥३॥

दरवेश.

३९५१. **अल्ला तुही तुहीरे** । नवी तुही तुहीरे ॥धृ०॥ हमही मुंडा तुमही मुंडा मुंडा तेरा बाप । तेरे बापनें गद्धा चोदा हमकूं

लागे पाप ॥१॥ बगलम्यानें तबल बाजे घरमे नही कोई । खालीं हंडा चुवा बजावे । नाचन लागे डोई ॥२॥ सब देवनमें ब्रह्मा बडा पढता चारी वेद । सरस्वतीसे हाल हुवा जब ब्रह्मा बेटी चोद ॥३॥ ढवळा गिरी पर्वतम्याने शंभू करता तप । भिल्लिणीकी गांठ पडी जब तप हुवा गप ॥४॥ पाराशरकी मुनी उठी ढिवरन लगी मिठी । जमुनामे संग भयो जब व्यास व्यास कर उठी ॥५॥ नारद बडा जगद भारी औरत मागे दान । साठ संवत्सरके लडके किये होगये दानादान ॥६॥ गोकुळम्यानें राज करत है नाम रखा गिरिधारी । सोला सहस्र लौंड्या भोगे होय ब्रह्मचारी ॥७॥ मेरे साहेब उंच माडी कपडा धुवा न जाय । हातका साबण गिर गया तो फिर-फिर गोते खाय ॥८॥ कपडा फाटे चमडा तुटे होगये सब सायास । एकाजनार्दनका बंदा दिलका दरवेष ॥९॥

हुषारी.

३९५२. हुषियार बंदे हुषियार । तेरा तन खबरदार । तुझे खिलावन एक नार । बतादेव सतरावी । घरपाई है ॥१॥ बडे बडे साधूसंत । उनसे करले एकांत । बतादेव सिद्धांत । आदिअंत उनोका ॥२॥ बडी तो सबसी बडी । जाडी तो धरतरीसे जाडी । एकवीस खन्नकी माडी । गगन बीचमे खडी है ॥३॥ दसवे द्वार झरोका । देखले दिदार उनोका । नैन दीन लगावे ॥४॥ ब्रह्मा-बिष्णु बडे देव । अजब गुरुग्यानी महादेव । पाहिये उनोकी ठेव । बैठके जग झुलाई है ॥५॥ अलख पुरुषको धुनी । तूर्या चेत रही उन्मनी । नहीं आदिअंत पुरानी । पन्नी महाकारण रूप है ॥६॥ अहंनाद निःशब्दमों । सोस लगाई ये चष्ममों । चुनक है मसूरमों । झकझक झकाकत है ॥७॥ लखलखाट हिरेकी खान । चकचकाट को भान । निशिदिन करत ना ध्यान । ग्यान बहोत आये गे ॥८॥ दिल रिझे तो करले धंदा । एकाजनार्दनका बंदा । चुप सोन्हे सो बताई है ॥९॥

मुंडा.

३९५३. गुरूका मुंडा बडा गुंडा चीपकी कहे बात । सुनन-

वाले बहेरे बाबा दिनकी करे रात ॥१॥ सोही एक मुंडा जेणें आप-रूप धुंडा । और क्या कहूं जादा चारो बेद लुंडा. ॥२॥ आपनी आपनी राहा चले दिलकु करे पाख । तनक मनन सटोना मुमे पडेगी खाक ॥३॥ खलक म्याने भरिये खुदा नई जुदा कोय । एका-जनार्दनका बंदा जननमरन खोय ॥४॥

३९५४. दिलकी गाठ खोलो । यारो नाम बोलो ॥१॥ कुइ नही आवे सात । मुंडे कायकु करे बात ॥२॥ जोरू लरके माबाप । सब पसारे हात ॥३॥ हत्ति घोडे पालख मेना । नही आवे सात ॥४॥ दो दीनका बजार यारो । कायकु करता बात ॥५॥ झुटी काया झुटी माया । झूटा सब दीन रात ॥६॥ एकाजनार्दन बोले भाई । कोही नही आवे सात ॥७॥

३९५५. पलखम्यानें चार जुग ज्यावे । तनकी नही भाई बात ॥१॥ देख मुंडे देख । आपना नफा मुंडे देख ॥ध्रु०॥ कृत त्रेत द्वापार कलयुगका मोठा । चार जुग मुफत गमावे आया मुदलसे तोटा ॥२॥ कलजुगमो रामबीना तरला कोइ देखो । आलख आलख सब पुकारे आलख नही कुइ देखो ॥३॥ जपी तपी संन्यासी पेट खातर फिरते । आसन छांड आलख पुकारे पेटसे सब मरते ॥४॥ फकीर मौला ब्रह्मन गुंसाई सबही आलख फुकारे । आलखमे लख नही कैंव आलख पुकारे ॥५॥ एकाजनार्दन साच्या कहे आलख बिठल सार । देख मुंढे आपना नफा करो नामउच्चार६

बुलबुल.

३९५६. लखो बुलबुल है । दावोजी मुबारखो ॥धृ०॥ झूटा तेरा जप । भात रोटी गप । सद्‌गुरुमें छप । तुझ काल करेगा गप ॥१॥ लगो मुख लिया नाम । आंदर भरा है काम । ऐसा कैंव हुवा बेफाम । तुझ कांहा मिलेगा राम ॥२॥ मोकूं आंगकूं लगाया राख । दिलमो नापाक । ऐसा देखे लख । एकाजनार्दनीं देख ॥३॥

जोगी.

३९५७. हम तो जोगीरे बाबा संजोगी ॥ध्रु०॥ बहुत दीनके पुराणें । बिरला बुझे कोई लाखोमे । गुरुसाहेब जाणे ॥१॥ जपका

जोगी तपका जोगीना जोगी जुगजुग जीवे । हातमो प्याला लिया प्रेमका जोगी भरभर पीवे ॥२॥ जोगीकु धुंडत जोगया कीणे लछे नही पाया । एकाजनार्दन कृपासो जोगी पकरही लाया ॥३॥

नानक.

३९५८. आलख निरंजन नानक आया । नेकी करना आछा है ॥१॥ फेक पैसा फेक यारो । फेक पैसा फेक ॥धृ०॥ माया झोली निरगुण सैली । नाम माला जपता है ॥२॥ समकी टोपी दमकी कफनी । त्रिगुन बभूत चढाई है ॥३॥ जीव शीव दोनो कुंडल पे-हे । अनुहत टिपरी बजावत है ४ कामक्रोधकी गर्दन मारी । बोध खंडा झळकत है ५ प्रेम कटारी लियी हातमों । लवंडी माया डरती है ॥६॥ वैराग्य भाला पडे उजाला । संसारमो तो फत्तर है ॥७॥ तो भवनमां सौदा बेंचे । आशा मनशा धरता है ॥८॥ फेर चौ-यांयशीं आयी यारो । मूपर जूता खाता है ॥९॥ चारो बरनमो ब्रह्मन बडा । घर घर कथा करता है ॥१०॥ नाम बेचकर दाम लेते । उसकी करनी हराम है ॥११॥ फकीर होकर फिकीर करिता । उसका मूं काला है ॥१२॥ नाथपंथकी मुद्रा डाली । जगमें सिंगी बजावत है १३ सिंगी नादकुं औरत भूला । वोबी लवंडा झूटा है ॥१४॥ संन्यास लिया आशा बढाया । मीठा खाना मंगता है ॥१५॥ भुलगया अल्लाका नाम यारो । ज्यंमका सोटा बजता है ॥१६॥ शेटे सावकार माल खजीना । उनमें मगन रेहेता है ॥१७॥ जोरू लडके कोई नही साती । आखर मूमें मट्टी है ॥१८॥ मानभाव बनेके काला पैने । छानकर पानी पीता है ॥१९॥ आतम ग्यानकूं चोर लुटत है । वो बी सच्चा गध्धा है ॥२०॥ शंख बजावत जंगम आया । घर घर लेकर फिरता है ॥२१॥ पेटखातर शिवकू बेंचे । वोबी लवंडा कुत्ता है ॥२२॥ गोसावी बडा भगवा आवे । जटा बढाकर रहेता है ॥२३॥ साहा चोरकु जगा देकर । उसके फंदमे फिरता है ॥२४॥ साहा फेंकेसो सादु बनेगा । नही तो यारो गऱ्हार है ॥२५॥ फेक आशा फेक मनशा । निंदा फेंके सो जोगी है ॥२६ परधन फेक दुजी औरत फेंक । न फेंकेसा चांडाल है ॥२७॥

दंभमान फेक मीपन फेक । न फेंकेसो नकटा आंधाहै ॥२८॥ साही शास्त्र अठरा पुरान । चारो बेद पढता है ॥२९॥ माबाप तो कासी तीरथ । उसकु गाली देतां है ॥३०॥ साधुसंत घरकु आये । उसकूं तेडा बोलत है ॥३१॥ दीवाना उनका बाप यारो । हात जोडकर रहेता है ॥३२॥ नाम अल्लाका कथा सुनेकी । व्हा मुरगीका सोता है ॥३३॥ कामका कुत्ता कसबीन घरम । सारी रातदीन जागत है ॥३४॥ इस दुनियामें आया बंदे । अल्ला नामका सौदा है ॥३५॥ एक दिन आना एक दिन जाना । दो दिनका सच बजार है ॥३६॥ इस नगरीमे सेटे सावकार । बडे मतलबी रहेते है ॥३७॥ नामकी जोडी करले यारो । चौऱ्यांयशीं बेडी तुटती है ॥३८॥ तेरे नगरीमे नानक आया । पैसा टका कूच मंगता नही है ॥३९॥ भक्ती रोटी भावका सालन । देना मेरेकू सच्या है ॥४०॥ एकाजनार्दनीं शाही हमारा । नानक उनका बंदा है ॥४१॥ मोक्ष निशानी लियी हातमो । वैकुंठधाम पढता है ॥४२॥

३९५९. सिरमे टोपी गलेमें सैली । कफनी दाला देख ॥१॥ फेक दाम फेक । मुजे फेक दाम फेक ॥धृ०॥ निराकार नाम एक । हामने लिया भेक ॥२॥ सोहंकितो नौबत बाजे । बिरला ज्याने एक ॥३॥ शमदमके तो सोट बाजे । कुफर भागा देख ॥४॥ बडानुग्रह देतां नही । नसकु फत्तर देख ॥५॥ बडा सुम बोले नहीं । जुता खडा देख ॥६॥ घुसा आया कपडा जलाया । आग लगी देख ॥७॥ ग्यानोबा ग्यानोका घर । गलेमो सिंगी सैली देख ॥८॥ पैठणमै तो मुजे बेद । रेडा बुलावे देख ॥९॥ पैठण होकर घरकूं चले । पुशुकु समाद दीया देख ॥१०॥ ग्यानोबा विष्णूका अवतार । दरवाजे सुन्नका पिंपल देख ॥११॥ निवृत्ति अवतार बाबा आदमका । पहाडमो समाद लिया देख ॥१२॥ सोपान देव तो ब्रह्मा भया । भागिर्थी लाया देख ॥१३॥ चांगदेव तो मिलने आयां । दिवाल चलाया देख ॥१४॥ और नानक नामा दरजी । देव भुलाया देख ॥१५॥ और नानक कबीर हुवा । दुजा कमाल देख ॥१६॥ बडे नानक सांवता माळी । पेंट चिरा देख ॥१७॥ और नानक

सज्जन कसाई । भजनेकू साळीग्राम देख ॥१८॥ गोरोबा कुंभार नानक हुवा । हात तोडे देख ॥१९॥ नानका घर दादु पिंजारी । नाम जपता शुक ॥२०॥ एक नानक प्रल्हाद हुवा । बापकु मरवाया देख ॥२१॥ नानका घर बिभिषण हुवा । कुल डुबाया देख ॥२२॥ और नानक विसोबा खेंचर । तनके शाम देख ॥२३॥ बडे शहाणे नरहरी सोनार । सीरपर लिंग देख ॥२४॥ रोहिदास चंभार सब कुच जाणे । कटोर गंगा देख ॥२५॥ सेना नानक पूजा करिता । देवने धोकटी लिया देख ॥२६॥ चोखोबानें देव बटलाया । शिवाल पकडी देख ॥२७॥ ऐसे नानक बहुत हुवे । अंत न लगे देख ॥२८ ऐसे नानक नाम जपके । वैकुंठ जावें देख ॥२९॥ कासीं गया प्रयाग गया । कवंत लिया देख ॥३०॥ मथुरा गया द्वारका गया । छापा लिया देख ॥३१॥ उसका नाम लेवे नही तो । दोश लागे देख ॥३२॥ उसके नाम जपके वैकुंठ चढे देख ॥३३॥ एकनाथ तो एकहि जाने । एका जनार्दनीं देख ॥३४॥

३९६०. **अल्ला रखे गा वैसाभी रहना** । मौला रखेगा वैसाभी रहेना ॥धृ०॥ कौई दिन सीरपर छतर उडावे । कोई दिन सीरपर घडा चढावे । कोई दिन तुरंग उपर चढावे । कोई दिन पावस खासा चलावे ॥ अल्ला० ॥१॥ कोई दिन शक्कर दूध मलीदा । कोई दिन अल्ला मागत गदा । कोई दिन सेवक हात जोड खडे । कोई दिन नजीक न आवे धेडे ॥ अल्ला० ॥२॥ कोई दिन राजा बडा अधिकारी । एकदिन होये कंगाल भिकारी । एकाजनार्दनीं करत करतारी । गाफल क्येंव करता मगरूरी ॥३॥

चिरंजीवपद.

३९६१. **चिरंजीवपद पावावयासी** । अधिकार कैसा साधकासीं । किंचित बोलेन निश्चयेसी । कळावयासी साधका ॥१॥ आधीं पाहिजे अनुताप । तयाचें कैसें स्वरूप । नित्य मृत्यु जाणे समीप । न मनी अल्प देह सुख ॥२॥ म्हणे नरदेह किमर्थ निर्मिला । तो म्यां विषय भोगीं लाविला । थिता परमार्थ हातींचा गेला । करी वहिला विचार ॥३॥ ऐसा अनुताप वाहतां चित्तां । वैराग्य

ये त्याचिये हातां । त्या वैराग्याची कथा । किंचित आतां पैं बोले ॥४॥ तें वैराग्य बहुतांपरी । आहे गा तूं आवधारीं। सात्विक राजस तामस त्रीप्रकारीं । योगेश्वरीं बोलिजे ॥५॥ राजस तामस त्याग । तेणें न कळे परमार्थ मार्ग । करावा सात्विक त्याग । सुख अव्यंग मग लाहे ६ प्रथम राजस तामस दोन्हीं । अल्प बोलो उकलोनी । जें सात्विका लागोनि । अंतरींहुनी त्यागावा ॥७॥ जेणें वेदविधि विचार। नाहीं सत्संग सधर । कर्मभ्रष्ट साचार। तो अपवित्र तामस ॥८॥ त्याग केला पूज्यतेकारणें । सत्संग सोडूनि पूज्यता भोगणें । शिष्य ममता धरून राहणें । तो जाणणें राजस ॥९॥ ऐसें वैराग्य राजस तामस । तो त्याग न माने संतांस । तेणें न भेटे कृष्ण परेश अनर्थासीं मूळ हें ॥१०॥ आतां वैराग्य शुद्ध सात्विक । जे जगद्वंद्य मानी यदुनायक । तें तूं सविस्तर ऐक । मनीं निश्चंक बैसावया ॥११॥ भोगेच्छा विषयिक । ते जो सांडी सकळिक । प्रारब्धें प्राप्त होतां देख । तेथुनी निश्चंक मन काढी १२ विषय पांच आहाती । ते अवश्य साधका नाडिती । म्हणोनी लागों न द्यावी प्रीती । कोणे रीती ते ऐका ॥१३॥ जेणें धरिला शुद्ध परमार्थ । त्यासीं जनमान हा अनर्थ । तेणें वाढे विषय स्वार्थ । ऐका नेमस्त विचार ॥१४॥ नैराश्य पुरुष देखुनी । त्याची स्तुती करिती जनीं । एक सन्मानें करूनी । पूजे लागूनि पैं नेती ॥१५॥ तव त्याचें वैराग्य कोमळ कंटक । नेट न धरीच निश्चंक । देखोनि मानस्तुती आलौकिक । भुललादेख पैं तेथें ॥१६॥ जनस्तुती लागे मधुर । ह्मणती हा उद्धरावया हरिचा अवतार। आह्मालागी जाहला स्थीर । धरी आपार शब्दगोडी ॥१७॥ हा पांच विषयांमाजी प्रथम । शब्द विषय उपक्रम । मग स्पर्श विषय संभ्रम । झोंबे परम त्या कैसा ॥१८॥ नाना मृदु आसनें घालिती । विचित्र पर्यंक निद्रेप्रती । नरनारी आंग शुश्रुषा करिती । तेणें धरी प्रीती स्पर्शाची ॥१९॥ रूप विषय कैसा गोंवी । वस्त्रें भूषणें देती बरवीं । तेणें सौंदर्य करी जीवीं । देहभावें श्लाघ्यता ॥२०॥ रूप विषय ऐसा जडला । मग रस विषय कैसा झोंबला । जें जें आवडे तें तयाला ।

गोड गोड अर्पिती ॥२१॥ ते रस गोडी करितां । घडी न विसंबे घरीं ममता । मृगे गंध विषय ओढिता । होय तत्वता त्या कैसा ॥२२॥ आवडे सुमन चंदन । बुका केशर विलेपन । ऐसे पांचही विषय संपूर्ण । जडले जाण सन्मानें ॥२३॥ मग जे जे जन वंदिती । तेची त्याची निंदा करिती। परी अनुताप नुपजे चित्तीं । ममता निश्चिती पूजकाची ॥२४॥ ह्मणाल जो विवेकी आहे । त्यासी जनमान करील काय । हें बोलणें मूर्खाचें पाहे । तया चाड आहे मानाची ॥२५॥ ज्ञात्यासी प्रारब्ध गती । मान झाला तरी नेघो ह्मणती । परी तेथेंचि गुंतोनी न राहती । उदास होती तात्काळ ॥२६॥ यापरी साधकाच्या चित्ता । मान गोडी न सोडी सर्वथा । जरी कृपा उपजेल भगवंता । तरि होय मागुता विरक्त ॥२७॥ तो विरक्त कैसा ह्मणाल । जो मानलें सांडी स्थळ । सत्संगी राहे निश्चळ नकरी तळमळ मानाची २८ ऐसा परमार्थ साधकासी । जन मान्यता विघ्न त्यासीं । तेणें लुब्ध विषयासी । या चिन्हासीं बोलिजे ॥२९॥ न मांडी स्वतंत्र फड । अंगीं अहंता येईल वाढ । धरुनी जिवीकेची चाड । न बोले गोड मनधरणी॥३०॥ नावडे लौकिक परवडी नावडे लेणीं लुगडीं । नावडे परान्न गोडी । द्रव्य जोडी नावडे ॥३१ नावडे प्रपंच जनीं बैसणें । नावडे कोणाचें बोलणें । नावडे योग्यता मिरविणें । बरवें खाणें नावडे ॥३२॥ नावडे स्त्रियांत बोलणें । नावडे स्त्रियांतें पाहणें । नावडे स्त्रियांचें रगडणें । त्यांचा स्पर्श नावडे ॥३३ नको नको स्त्रियांचा सांगात । नको नको स्त्रियांचा एकांत । नको नको स्त्रियांचा परमार्थ । करती आघात पुरुषासी ॥३४॥ ह्मणती गृहस्थ साधकें । स्त्रिया सांडुनी जावेकें । येच अर्थी उत्तर निकें । ऐक आतां सांगेन ॥३५॥ तरी स्वस्त्रिवांचुनी । नातळावी अन्य कामिनी । कोणे स्त्रियेशीं संनिध वाणी । आश्रय ह्मणीं न द्यावा ३६ स्वस्त्रीसही कार्यापुरतें । पाचारावें स्पर्शावें निरुतें । परि आसक्त होऊं नये तेथें । अती सर्वथा न गुंतावें ॥३७॥ जरी स्त्रिया सेवा करिती भक्ती ममता उपजविती । तरी त्याच्या संगतीं । शुद्ध परमार्थी न बैसे ॥३८॥ अखंड एकांतीं बैसणें । प्रमदासंगें न राहणें ।

जो निसंगी निराभिमानें । त्या पैं बैसणें सर्वदा ॥३९॥ कुटुंब आ-
हाराकारणें । अकल्पित न मिळे तरी कोरान्न करणें । ऐसें स्थिती जें
वर्तणें । तें जाणणें शुद्ध वैराग्य ॥४०॥ ऐशी स्थिती नाहीं ज्यासी
कृष्णप्राप्ती कैंची त्यासी । ह्मणुनी कृष्णभक्तासी । ऐशी स्थिती अ-
सावी ॥४१॥ या स्थितिवेगळा जाण । कृष्णीं मिळूं पाहे अज्ञान
सकळ मूर्खांचें तो अधिष्ठान । लटकें तरी आण देवाची ॥४२॥ हें
बोलणें माझिये मतींचें । नव्हे नव्हेचि गा साचें । कृष्णें सांगितलें
उद्धवा हिताचें । तें मी साचें बोलिलों ॥४३॥ साच न मानी ज्याचें
मन । तो विकल्पें न पवे कृष्णचरण । माझें काय जाईल जाण । मी
बोलोन उतराई ॥४४॥ साधावया वैराग्य जाण । मनुष्यदेहीं क-
रावा प्रयत्न । सांगे एकाजनार्दन । आणिक प्रयत्न असे ना ॥४५॥

भांड.

३९६२. **माया छांड सुनोजी** । आछा भांड बनोजी ॥ध्रु०॥
ब्रह्मदेवनें बेद पढाया माया मीठी लगी । सरस्वतीके गले पडा
उसकी कीरत भगी ॥१॥ बिष्णुके पीछे लगा है मायाका धंदा । खेल
करते फसल पडी मिठी लगी वृंदा ॥२॥ महादेव बडा देव सब
देवनका बाबा । भिल्लिनीके पिछे लगा करता तोबा तोबा ॥३॥
अहिल्याके देखनकूं इंद्र भूल मर्दे । गौतमनें गांड मारी आंगपर हुवे
फोदे ॥४॥ सीताकी चोरी करी रावनकूं धक्का । हनूमाननें नंगी
करके जलादियी लंका ॥५॥ हनूमान तो ब्रह्मचारी जपे रामनाम ।
स्त्रीराज्यमो बायका गाभन करता है बेफाम ॥६॥ विश्वामित्र तप करे
भये अनुष्ठानीं । मेनकासे वश भये हुवी धुळधानी ॥७॥ नारदनें
किसनसे एक औरत मांगी । नारदकी नारदी भई पोंगडे जत्तन
लागी ॥८॥ सोळा सहस्र नारी कान्हा गोकुळमें खेळे । राधीकाकूं
छोडके रीसनीकूं भूले ॥९॥ जनार्दन सांई मेरा सच खेल खेला ।
एकनाथ भांड होके उनके चरण मिला ॥१०॥

३९६३. **हुवा भांड माया छांड एक संग पकडा** । जोरु लडके
मावाप सबकूं बस करा ॥१॥ सबसे हुवा न्यारा मुजे एक लगा
प्यारा ॥ध्रु०॥ खावे चिदबुंदकी भंग भै तो मगन हुवा दंग ।

छटक फटक टाळी बाजे मुमे बाजे चंग ॥२॥ उपरतले अंदर भीतर सज्जन भरा पुरा ॥३॥ चौक म्यानें आन खडे देखत है रहा । बडे बडे बेफीम घरोघर यारा ॥४॥ बेद नीती सब कोई जाने जाने किताब पुरा । मा बेटीकी सुद नही एक सीर मारा ॥५॥ हाम जपी हाम तपी चारो देश फीरा । जमुनामें लटापटी व्यास नाम धरा ॥६॥ बिसरा राम भरा काम मागन लगा औरत । दौडो यार किया जोर लरकी नरकी घेरा ॥७॥ बडे हट्टी अंगपर छाटी एक पग खडा । देख माया खुसाखुसी डालन लागा घेरा ॥८॥ आप चले मकानकु बिसारत करेकु । भरी मजलस हासाहासी उतार दिया कुरा ॥९॥ आप करते तप करते वोबी भुल पडा । इतर जनकी क्या बिशाद छेजनकु मारा ॥१०॥ आगे आगे देख करनी संग हुवा एका । जनार्दनकी मेहर हुवी माथो कर धरा ॥११॥

३९६४. देख माया जद लगी बावा आदमके पिछे । कैलास छांडकर स्मशानमो बैठे ॥१॥ हाम तो भांड भई । माया छांड देई ॥ध्रु०॥ बिष्णुके पिछे मायनका धंदा । ब्रंदाबनमो घुसाघुसी मिठी लागी वृंदा ॥२॥ ब्रह्मा बडा ब्रह्म खडा चारो बेद पढा । अधर्मसे रत हुवा एक सीर तोडा ॥३॥ जपी तपी जंगलमे बैठे उनसे डाले घेरा । कुत्ता कुत्ती होके सब मुलुख फिरा ॥४॥ बडे हाटी अंगपर छाटी एक पाव खडा । जद माया पिछे लगीं किया तडा तोडा ॥५॥ होकर भांड माया छांड जनार्दन पाव मिला । एकाजनार्दनका स्वामी सब खेल खेला ॥६॥

डौर.

३९६५. ऐका गाये साधु सज्जनहो । महंत महाजन हो । मननसीळ मुनिजन हो । योगी सज्ञान हो सावध ऐका ॥१॥ वैकुंठराणे राज्यधर । चिन्मात्रैक राजकुमर । निजज्ञानीवेव्हारे थोर थोर । नित्य सादर ते आइका ॥२॥ विनवी जनार्दनाचा एका । सेवितो तुमच्या चरण पिठुखा । उजळल्या निजात्मसुखा । डौर वाऊनियां देखा । डौरकार पैं जाहले ॥३॥

उठूनियां ब्राह्ममुहूर्तीं । काय करावें निश्चित्तीं । तें ऐका तुम्हांप्रती ।

यथा निगुती सांगेन ॥४॥ डौरनाद ॥ खुडमुड ॥ कर्म मार्गी स्मृति ॥ ॥ श्लोक ॥ **गृहित सीस्नोचोत्थाय जगां दिश उत्तरं** ॥ कर्मभार्गी विधिती । शिश्न धरुनि डावे हातीं । दुर्वा घेऊनि उजवे हातीं । उत्तर दिशेप्रती । हागों जावें ॥५॥ ऐसे मुहूर्तीच हागो लागले । ते हागणवटीसीं अडकले । ब्राह्म मुहूर्तीं साधु भले । काय करूं लागले तें ऐका ॥६॥ ज्ञानमार्गीं स्मृती ॥ श्लोक ॥ **ब्राह्मे मुहूर्ती चोत्थाय चिंतये-दात्मनोहितं** । आत्महित चिंतन । मज व्हावे धन धान्य । मज व्हावे मान्यता मान्य । भूत भविष्य वर्तमान । हें ज्ञान मज व्हावें ॥७॥ मज व्हावें वस्त्र कलत्र । मज व्हावे वंशीं पुत्र । हें चिंतन निरंतर । तें नव्हे साचार । आत्महित ॥८॥ डुगडुग ॥ हें चिंतन करुनी काये । थितें आयुष्य व्यर्थ जाये । जें चिंतावें तें अदृष्टीं आहे । हितचिंतन पाहे । आनचि असे ॥९॥ तें कैसें गा ये डौरकारा वाईक बोल ॥ द्रव्य द्रष्टा दर्शन । ध्येय ध्याता ध्यान । ज्ञेय ज्ञाता ज्ञान । यांहीहुनी मी भिन्न । ऐसी चिंता गा ये महानुभाव हो ॥१०॥ मी हातापायापरता । मी गुणत्रया वरूता । चहूं वाचांहुनी तत्वता । अतीत तो सर्वथा । मीची मी स्वयें ॥११॥ कर्म धर्म इंद्रिय सत्ता । माझेनी चालती तत्वता । परी मी सर्व कर्मधर्मा-परता । करुनि अकर्ता मीचि मीं स्वयें ॥१२॥ जीव शिव ऐशी वार्ता । तें माझेंचि स्वरूप वस्तुता । जिव शिवा नातळता । प्रकृती पुरुषा परता । मीचि मी स्वयें ॥१३॥ देह जो का पावे मरण । त्यामाजी मी न मरे तो आपण । जेथें नाहीं मीतूंपण । तें स्वरूप पूर्ण मीचि मी स्वयें ॥१४॥ ऐसें करी जो चिंतन । त्याच्या मरणासींच ये मरण । आंगीं न लगे जन्मबंधन । एकाजनार्दन निजवाक्य ॥१५॥

डौर नाद ॥ सुख आनंद वर्तेल ये चोहटी ॥ धादांत वेदांत सिद्धांत । बोल बोलोनि गेले बहुत । आतां मी आलों भोगांत । माझा वचनार्थ सावध ऐका॥१६॥धादांत वाईक डौरकाराचे । वेदांत वाईक पंडिताचे । सिद्धांत वाईक जोतिषाचे । आणि भोगांत वाईक माझे । सावध ऐका सज्ञान ज्ञाते हो ॥१७॥ डौरकाराचे बोल।

विचारिती खोलचि खोल । ते आशेनें केले केवळ फोल । विश्वा-साची बोल गेली ते हें ऐका ॥१८॥ दान देतो महा स्वाड । नेदी तो महा द्वाड । हें बोलणें अतिशय वाड । परी लुलु करी चाड तें मज दान द्यावें ॥१९॥ ते लुलूनें काय केलें । बोलिलें तितुकें वांयां गेले । वांयां जाऊनि गोंविलें । डौरकारा दिधलें काळमुखपण ॥२०॥ डौर नाद डुगडुग ॥ धरूनि प्रतिष्ठेचें बंड । बोल बोलती प्रचंड । आशा वाढविती वितंड । तेव्हांच त्याचें काळें तोंड । ऐसें काळतोंडे उदंड । जगीं फिरताती ॥२१॥ ऐसी आम्हां डौरकाराची मती । काळमुखे जगीं भीक मागती । त्याच्या डौराची नादस्थिति । ऐका तुम्हांप्रती सांगेन ॥२२॥

॥ डौरनाद ॥ चुडमुख चुडमुख चुडमुख ॥ दुकमुक दुकमुक दुक-मुक ॥ कुसकुस कुसकुस कुसकुस ॥ तळमळ तळमळ तळमळ ॥ खटपट खटपट खटपट ॥ बुडबुड बुडबुड बुडबुड ॥ खळबळ खळबळ खळबळ ॥ फुसफुस फुसफुस फुसफुस ॥ पटपट पटपट पटपट ॥ भुंगभुंग भुंगभुंग भुंगभुंग ॥

ऐशा नादाच्या कोटी । मग शंखनादें डौर उठी । हे नादाची मूळ गोष्टी । आतां वेदांत परिपाठीं । सादर परिसा ॥२३॥ झालिया वे-दांत व्युत्पत्ती । आवश्य व्हावी ब्रह्मप्राप्ती । तेथेंही गुणदोष उठती । ज्ञानगर्वस्थिती नागवी नाचे ॥२४॥

वांचूनियां वेदांत । पुढीलांसी म्हणती धादांत । आपण स्वयें अदत । गुणदोष पाहात सर्वांचे ॥२५॥ पंडिता पंडित देखोनि दिठीं । क्रोधें गुरगुर करिती पोटीं । वरिवरि बोलती गोड गोष्टी । क्षुद्र दृष्टी ठेवुनी २६ वाग्वाद बांधोनियां गांठीं । पत्रावलंबन करिती हाटीं । ज्ञान विकिती पोटासाठीं । ऐसी वेदांत्याची गोष्टी पंडित परिपाठीं । अन्योन्मुख जाली ॥२७॥ आतां सिद्धांत परिपाठीं । ज्योतिषी सांगे जे जे गोष्टी । साच दिसे परी ते खोटी । मिथ्या चाउटी ते ऐका ॥२८॥ रवी सोम प्रति मासांच्या अंतीं । मंडळ साम्य समत्वा येती । सूर्या आड चंद्राची गती । जाण निश्चिती दिन द्वय ॥२९॥ ते अमावा-स्येचे दिवशीं । जीवे जीता चंद्रासी । नष्टत्व स्थापिती ज्योतिषी ।

तें या लोकांसी सत्य माने ॥३०॥ दृष्टी चंद्रासी नवाळी बहू । नष्ट चंद्रासी म्हणती कुहू । ऐसे मिथ्या बोलती बहु । करिती हा हा हु हु सिद्धांत वक्ते ॥३१॥ अदृष्टें खावया नाहीं ज्यासी । ज्योतिषी सांगे ग्रहगति त्यासी । तेचि राशीच्या नांदल्यासी । म्हणती नवग्रह तुह्मांसी । सुप्रसन्न सदा ॥३२॥ ज्याची देखती अवदशा । त्यासी म्हणती क्रूर ग्रहदशा । जेथें देखती लक्ष्मीविलासा । तेथें जन्म ग्रहदशा उंच म्हणती ॥३३॥ एवं वेदांत सिद्धांताचिया गती । मिथ्या वचन सत्य म्हणती । तेणेंचि सभेमाजी श्लाघ्यती । जीविका वृत्ती लक्षुनी ॥३४॥ एवं धादांत वेदांत सिद्धांत । तिहींचा दाविला मथितार्थ । आतां माझें बोलणें भोगांत । तें तंव या लोकांत रुचेना ॥३५॥ तरी कांहीं बोले चावटी । ते ऐका सादर गोष्टी । सभा देखूनियां मोठी । जो तो उठी बोलावया ॥३६॥ परी मज भोगांतांच्या वाईका । तुह्मीं सादर होउनी आइका । धरुनी आपुलाला आवांका । निजात्मसुखा लागुनी ॥३७॥

ये खेपे आलें धरा गा ये राय हो। धरा आलें धराल तरी ढवळा धरा । ढवळा धराल तरी मासा धरा । मासा धराल तरी बांदी धरा । बांदी धराल तरी जातें धरा । जातें धरायाकारणें मेंढा धरा । मेंढा धरायाकारणें बेटकुळी धरा । हीं अवघीं धरायाकारणें । अवश्य धरावें ग्रहण । ग्रहण धराल तरी जीवेंभावें धरा । तेणेंचि ग्रहणें अर्धोदय करा । अगा सज्जन जन हो ॥

आतां आलें म्हणजे काय । मळीयाचें आलें तें आलें धरावें । कीं नाणें आलें तें आलें धरावें । कीं केणें आलें तें आलें धरावें । कोणतें आलें धरावें । म्हणाल तरी सावधान ऐका गा ये बोधनिधि उदार चक्रवर्ती हो । मळियाचें आलें तें आलें नव्हे । केणें आलें तें आलें नव्हे । नाणें आलें तें आलें नव्हें । तरी **मनुष्यदेहीं जें आयुष्य आलें** तें आलें धरा गा ये सज्ञान ज्ञाते हो ॥

हें आलें धरितां । अलभ्य लाभ ये हातां । सुरनर वंदिती माथां । तीर्थातीर्थ मागों येती ॥३८॥ ऐसें हें आलें आलियावरी । घालूनि प्रपंच शिळेवरी। विषय चिंतेची मीठमोहरी । ठेंचा करी भलताची

३९परीं आल्याची ऐकी फोडी तरी । कोणी नेदी परमार्थावरी । यापरीं आलें घरोघरीं । नरनारी नासिती ॥४०॥ डुग डुग ॥ २ त्या आल्याच्या सात कालळीं १ उरल्या होत्या परिक्षितींजवळी । त्या अर्पुनी परमार्थ मेळीं । सुखाच्या सुखकल्लोळीं सुखरूप जाला ॥४१॥ आपण मीनला सुखकल्लोळीं । जग निवाविलें सुखसमेळीं । श्री-भागवताची पोहे घातली । हे ख्याती केली परीक्षितीनें ॥४२॥ ख-ट्वांगें आलें धरिलें । देउनी जन्मसार्थक केलें । जन्ममरणाचे ठाव पुसिले । निजरूप केलें निजांगें ॥४३॥ हें दुर्लभ आलें आलिया घरां । जे घालिती देहममतेचा मातेरा । ठेंचा कठिती विषयद्वारा । त्याच्या जन्ममरण वेरझारा न सरती ॥४४॥ ह्मणाल आलें धरावें कैसे रीती । तरी वैराग्य विवेकें घ्यावें हातीं । सदा भगवद्भाव सर्वांभूतीं । एका जनार्दन धरितां चित्तीं । निज निश्चिती आलें लाभे ४५

आलें धरीलें आतां ढवळा धरा गा ये सज्ञान ज्ञाते हो ॥ ढवळा धरा जवळा । धरिता मार्ग प्रांजळा । धरितां ढवळयाच्या कळा । आम्हीं कळिकाळा नागवों ॥४६॥ ज्या ढवळयावरी आलें चाले । ज्या ढवळयावरी आलें मोलावलें । ज्या ढवळेनि आलें सरतें झालें । तो ढवळा भावबळें जीवेंसीं धरा ॥४७॥

तरी ढवळा धरूं काय कापूस । कीं ढवळा धरूं राजहंस । कीं ढवळा धरूं पारिजाची खोट । कीं ढवळा धरू काश्मीरीचा स्फटिक घट । कीं ढवळा कोण तो म्हणशील तरी स्पष्ट । सांगेन ऐका गा ये सज्ञान ज्ञाते हो । तरीं ढवळा नव्हे रू कापुस । ढवळा नव्हे तो राजहंस । ढवळा नव्हे पारिजाचा खोट । ढवळा नव्हे काश्मिरीचा स्फटिक घट । तरी ढवळा जो **निजधर्म** चोखट । तिहीं लोकीं ॥

निजधर्म जो सोज्वळा । त्यासींच बोलिजे शुद्ध ढवळा । जो भागवतीं वाखाणिला । स्वयें रक्षिला परीक्षितीनें ॥४८॥ एक ढवळा धरिती खोटा । एक ढवळा धरिती उफराटा । एक ढवळा धरिती आव्हांटा । ऐशा ढवळयाच्या चेष्टा न कराव्या हो राया ॥४९॥ खोटा उफराटा आडवाटा । एक ढवळा धरिती पोटा । हे बोलिल्या खटपटा । सांगेन स्पष्ट सावधान ऐका

॥५०॥ कासीचा पोहा लुटीती । सात्विका ते नागविती । तेणें द्रव्य धर्म मिरविती । खोटा धर्म धरिती या नांव राया ॥५१॥ मारुनी धर्मांच्या वाटा । लुटून दिन चोहटा । वाढविती धर्मांचा फांटा । तो जाण खोटा धर्म राया ॥५२॥ यापरि धर्म खोटा । आतां ऐक धर्म उफराटा । धर्मेंचि लागे राया अधर्म वाटा । तेही निष्ठा अवधारी ॥५३॥ कन्या विक्रयें द्रव्य संचिती । गो विक्रय द्रव्य आर्जीती । हय विक्रयें द्रव्य जोडिती । ते धन निश्चितीं अधर्म ॥५४॥ जेणें अधर्म धरूनि ताठा । मिरविती धर्मांच्या खटपटा । या नांव धर्म उफराटा । तो धर्म लावी वाटा अधर्माचिया ॥५५॥ संन्यासी द्रव्य आर्जीती । तेणें द्रव्य धर्म करिती । देते घेते नरका जाती । तो धर्म निश्चिती अधर्म होय ॥५६॥ विवाह मुंजिका यज्ञ करिती । द्विजा धाराद ते द्रव्य संकल्पिती । तें मागतां न देती । द्विजा निर्भच्छिती धन मान दर्पें ॥५७॥ या परी धर्मनिष्ठा । करोनि धर्म करिती उफराटा । तो धर्म पडे आव्हांटा । त्याही चेष्टा अवधारा ॥५८॥ लौकीक वाढवावया महिमान । तुळा पुरुषें करिती दान । देहेविष्ठा मूत्राचे परिपूर्ण । धन त्या समान जोखिती ॥५९॥ यापरी धर्मरूप धनाचें जिणें । जोखून विष्ठा मूत्रप्राय करणें । परि परमार्थाकारणें । कवडी देणें न संभवे ॥६०॥ केवळ मिरवावया प्रतिष्ठा । धर्म मिरविती अनेक चेष्टा । तो धर्म बांधे वांचेचा चौहटा । यापरी आव्हांटा घालिती धर्म ॥६१॥ काम्य फळ धर्म करिती । जप करऊनि द्विजां मजुरी देती । तेही पुरती न देती । यापरी धर्म स्थिति । आव्हांटा सुती निजलाभे ॥६२॥ मातापित्याचे श्राद्धदिनीं । दक्षणानांवें घालिती पाणी । मग मागतां नेदिती ब्राह्मणीं । ते धर्माची निशाणी अधर्मीं लागे ॥६३॥ खोटा आणि उफराटा । धर्म सांगितला आव्हांटा । जेणें धर्म वेंचे पोटा । तेही चेष्टा अवधारी राया ॥६४॥ आच्याट मांडूनि धर्म स्थिति । तद्द्वारां द्रव्य उपार्जिती । सेखी धर्मासी आंगोठा दाविती । द्रव्य वेंचिती उदरार्थ ॥६५॥ श्रीमंत यजमान आले देखती । तेव्हां अग्निहोत्रादी धूम्र काढिती । तेच काळीं अग्नि

लाविती । ये-हवीं नांदती उंदीर तेथें ॥६६॥ यजमान पाठिमोरा जाल्या देख । मार्गे अग्निहोत्राची होय राख । यापरी सज्ञान लोक । उदरार्थ देख दाविती धर्म ॥६७॥ काशीयात्रेलागीं सबळ । नानापरी द्रव्य मेळविती पुष्कळ । तीर्थी लक्ष होय रुद्राचें फळ । घेऊनियां फळ आर्जिती धन ॥६८॥ एवं उभय दोषी धन अर्जीती । तेही यजमाना देशवृद्धी देती । ऐसा पोटालागीं धर्म धरिती । जाण गा निश्चिती सज्ञान हो ॥६९॥ ऐसी ऐसी धर्मचेष्टा । तो धर्म भरला संनिपात फांटा । शुद्ध धर्माची जे निष्टा । ते कदा निष्टा उपजों नेदी ॥७०॥ शुद्ध धर्म जो सोज्वळ । त्यातें **श्रीभागवत** ह्मणे ढवळ । तो चतुष्पाद धरावा सकळ । या नांव प्रांजळ परम धर्म ॥७१॥ यांसी प्रथम पाद ते धन । द्वितियपाद तें वचन । त्रितीयपाद ते काईक जाण । मानसिक संपूर्ण तो चतुष्पाद ॥७२॥ मानसीक धर्मापुढें । धन वचन काय बापुडें । मानसीक धर्माचें बळ गाढे । तोडी रोकडे भवबंधा ॥७३॥ मानसीक धर्म स्थिती । होय ब्रह्मज्ञानाची प्राप्ती । चाऱ्ही मुक्ति पायां लागती । ऐसी धर्मस्थिती अगाध ॥७४॥ मानसीक धर्माची कोण स्थिती । जे भगवद्भाव सर्वांभूतीं । याहीवरुनी धर्माची गती । जाण निश्चिती असेना ॥७५॥ एकाजनार्दनीं ह्मणे । जनीं जनार्दनीं मनीं पाहणें । हेंचि सकळ धर्माचें निज जिणें । संसाराचें धरणें समूळ उठी ॥७६॥

आलें धरिलें । ढवळा धरिला । आतां मासा धरा गा ये सज्ञान ज्ञाते हो ॥ तरी मासा कोणता धरावा । काय जळींचा मासा तो मासा धरावा । कीं सोन्याचा मासा तो मासा धरावा । कीं रुप्याचा मासा तो मासा धरावा । कीं दिवसाचा मासा तो मासा धरावा । कोणता मासा धरावा ह्मणाल तरी सावधान ऐका ॥ जळींचा मासा तो मासा नव्हे । सोन्याचा मासा तो मासा नव्हे । रुप्याचा मासा तो मासा नव्हे । दिवसांचा मासा तो मासा नव्हे ॥

जो अतिशय चळबळ । अत्यंत जो चपळ । धरितां न धरवे निश्चळ । तो **मनोमासा** केवळ । धरूनि राखा ॥७७॥ चतुर्भुजाच्या गळीं । कां हरिभक्तींच्या जळीं । भगवद्भाव करतळीं ।

विवेकें महाबळी । मनोमासा धरती ॥७८॥ हा मनोमासा धरिल्या पाठीं । घरा वैकुंठ स्वयें ये भेटी । अर्धोदयें कापिलाषष्ठी । चरणांगुष्ठी पावन ॥७९॥ मनोमासा लागल्या हातीं । जीवाशी वरी ब्रह्मप्राप्ती । एका जनार्दन धरितां चित्तीं । चारी मुक्ती वोळगण्या ॥८०॥

आलें धरिलें । ढवळा धरिला । मासा धरिला । आतां बांदी धरा गा ये सज्ञान ज्ञाते हो ॥ तरी बांदी कोणती धरावी म्हणाल तरी सावध ऐका ॥ काय तुरकाची बांदी धरावी । कीं रेशमाची बांदी धरावी । कीं पेंवाची बांदी धरावी । कीं कडब्याचीं बांदी धरावी । कोणते बांदी धरावी म्हणाल तरी सावध ऐका ॥ तरी तुरकाची बांदी ते बांदी नव्हे । रेशमाची बांदी ते बांदी नव्हे । पेंवाची बांदी ते बांदी नव्हे । कडब्याची बांदी ते बादी नव्हे ॥

जे ज्याची त्यास हात नेदी । ते धरा **इच्छा** बांदी । जे कामक्रोधलोभ संधी । तिघे त्रिशुद्धी लागले धगड ८१ घरीं क्षणभरी न राहे । मना आले त्या सर्वांचि जाय । न खावे ते हटीचां खाये । न रिघावे तेथें राहे । बळेंचि रिघोनी ॥८२॥ तरी ईसीं नैराश्येची घाली बेडी । आणिक बोधाचे चाबुक वरी झोडी । निरपेक्षेनें दांत पाडी । तैंच पहिली खोडी सांडील ॥८३॥ मग ते इच्छा नैराश्ये उठी । परमानंदी पाडी मिठी । एकाजनार्दनाचे भेटी । ब्रह्मानंद सृष्टि हेलावे ८४

आलें धरिलें । ढवळा धरिला । मासा धरिला । बांदी धरिली । आतां जातें धरा गा ये सज्ञान ज्ञाते हो ॥ जातें धरावें तें कोण । काय दळीतें जातें तें जातें धरावें । कीं दिनमान जातें तें जातें धरावें । कीं आभाळ जातें तें जातें धरावें ॥ जातें धरावें तें कोण म्हणाल तरी ऐका गा राये हो ॥ तरी दाळितें जातें तें जातें नोहे । दिनमान जातें तें जातें नोहे । आभाळ जातें तें जातें नोहे । तरी मनुष्यदेहे **आयुष्य** जातें । तें जातें धरा गा सज्ञान ज्ञाते हो ॥

या मनुष्यदेहाची एक घडी । न मिळे वेंचितां लक्ष कोडी । तें नासिती प्रपंचाचिये वोढी । ते जोडिली जोडी महामूर्खत्वें ॥८५॥ मनुष्यदेहे राखावा कैशा रीती । तरी सदा भगवद्भाव सर्वांभूतीं । तेणें तात्काळ ब्रह्मप्राप्ती । नाश कल्पांतीं दिसेना ॥८६॥ एका-

जनार्दन ह्मणे । मनुष्य देहाचेनि अनुसंधानें । ब्रह्म परिपूर्ण स्वयें होणें । जीणें मरणें त्या नाहीं ॥८७॥

आलें धरिलें । ढवळा धरिला । मासा धरिला । बांदी धरिली । जातें धरिलें आतां मेंढा धरा गा ये सज्ञान ज्ञाते हो ॥ मेंढा धरावा तो काय । सेळीचा मेंढा धरावा । कीं मेंढीचा मेंढा धरावा । कीं पाळिता मेंढा धरावा । कोणता मेंढा धरावा ह्मणाल तरी सावधान ऐका ॥ तरी शेळीचा मेंढा तो मेंढा नव्हे । मेंढीचा मेंढा तो मेंढा नव्हे । पाळिता मेंढा तो मेंढा नव्हे तरी बोटीचा मेंढा तो मेंढा धरा गा सज्ञान ज्ञाते हो ॥ जो काळ रात्रीचा एडका । सिंगेंविण बोडका । आंधारी हाणे थडका । तो **एडका** दृढ धरा ॥८८॥ धराल तरी मुंडी मुरगाळून धरा । अहर्निशीं जतन करा । तेणें वैकुंठीचें राज्य येईल घरा । एकाजनार्दनीं निर्धारा । सुरनरां वंद्य तो होय ॥८९॥

आलें धरलें । ढवळा धरिला । मासा धरिला । बांदी धरिली । जातें धरिलें । मेंढा धरिला । आतां बेटकुळी धरा गा सज्ञान ज्ञाते हो ॥ बेटकुळी धरावी ते कोण । काय नदीची बेटकुळी धरावी । कीं तळ्याची बेटकुळी धरावी । कीं आडाची बेटकुळी धरावी । कोणती बेटकुळी धरावी । म्हणाल तरी सावधान ऐका तरी नदीची बेटकुळी ती बेटकुळी नव्हे । तळ्याची बेटकुळी ती बेटकुळी नव्हे । आडाची बेटकुळी ती बेटकुळी नव्हे । तरी **सेजेची बेटकुळी** धरा । धराल तरी वेगळीच धरा । तिच्या पुर्पुरेच्या झणत्कारा । भाळाल झणी ॥९०॥ ते बेटकुळी वेगळी धरितां । चारी मुक्ति येती हातां । एकाजनार्दन धरितां । ब्रह्म सायुज्यता घर रिघे ॥९१॥

आलें धरिलें । ढवळा धरिला । मासा धरिला । बांदी धरिली । जातें धरिलें । मेंढा धरिला । बेटकुळी धरिली ॥ आतां ग्रहण धरा गा ये सज्ञान ज्ञाते हो ॥ तरी ग्रहण धरावें कोण । रवी ग्रहण कीं चंद्रग्रहण । अथवा धरावें ग्रहणीं ग्रहण । ग्रहण लक्षण तें कैसें ॥

या तीहीं ग्रहणांहूनि भिन्न । धरी तें ग्रहण आहे आन । ग्रहणीं

ग्रहण तें निंद्य पूर्ण । रवी चंद्र ग्रहण तें मिथ्या ॥९२॥ साठी सहस्र राहूची सीमा । लक्ष भानु दोनी लक्ष चंद्रमा । तें मंडळ साम्य येती समा । ते राहू रवि सोमा स्पर्श नाहीं ९३ ज्योतिषी सांगे ग्रहण गोष्टी । ते गोष्टी समूळ खोटी । पर्व ग्रास देखिजे दृष्टी । ते चाली उफराटी लक्षवेना ॥९४॥ रवी राहोसी नाहीं भेटी । त्याच्या सर्व ग्रासाच्या शेवटीं । जोतिष्य सांगे मुख सपाटीं । तेणेंचि बोंब उठी जगामाजी ॥९५॥ राहोचि शाम प्रतीमा । ते कदा न दिसे माजी व्योमा । त्यासी प्रकाशी रवि चंद्रमा । विपरीत प्रेमा तेणें केला ॥९६॥ राहो गिळीता जैं सूर्यासी । तैं सूर्य जाळितां त्याच्या मुखासी । सूर्यें प्रकाशिले राहोसी । म्हणोनी जगासी तो दिसे ॥९७॥ रवी चंद्रे प्रकासिती राहूसी । तेणें गिळिलें म्हणती त्यासी । हें विपरीत सांगे जोतिषी । तें या लोकांसी सत्य माने ॥९८॥ यापरी गा रविचंद्रग्रहण । विपरीतार्थें मिथ्या पूर्ण । तैसेंचि गा ग्रहणीं ग्रहण । त्याज्य जाण निंद्यत्वें ॥९९॥ आस्थी मांस रुधीर चर्म । विष्ठा मूत्र पूर्ण काम । स्त्री पाहतां निंद्य धर्म । परम अधर्म ग्रहणीं ग्रहण ॥१००॥ रवी चंद्र ग्रहणीं मुक्त स्नान । करितां देख सकळ जन । ग्रहणीं ग्रहणें मुक्त स्नान । सहसा सज्ञान । न शकती करूं ॥१॥ ग्रहणीं ग्रहणापासूनि सुटला । ऐसा न देखों दादुला । जो तो सर्वग्रासें गिळिला । जन नागवला ग्रहणीं ग्रहणें ॥२॥ एवं ग्रहण त्रैलक्षण । तुज म्यां सांगितलें संपूर्ण । **गुरु-आज्ञा** ते मुख्य ग्रहण । सर्वां जाण धरावें ॥३॥ एका ग्रहण स्पर्श होय । एकाचे तें आंगोळ द्वय । एकाचें तें अंगुळ चतुष्टय । एकाचें पाहे पादमात्र ॥४॥ एकाचें तें अर्ध ग्रहण । एकाचें तें केवळ त्रिकोण । एकाचें तें बिंब पूर्ण । एकाचें जाण खग्रास ५ बिंब ग्रासुनी खग्रास केला । तोचि कर्माकर्मापासूनि सुटला । त्याचा भवपाश तुटला । पूर्ण विनटला गुरुग्रहणीं ॥६॥ गुरुग्रहणीं जो पूर्ण विनटला । तोचि ग्रहणीं ग्रहणापासूनि सुटला । तोचि काळाचे हातींहूनि निष्टला । तेणेंचि ग्रासिला कळिकाळ ॥७॥ गुरुग्रहणीं ज्याचा खग्रास झाला । तोचि ज्ञेय ज्ञान वाचूनि विनटला । अहंमात्मा गिळुनी ठेला । आंगें

जाहला परब्रह्म ॥८॥ एकाजनार्दन म्हणे । यापरि गा गुरुग्रहणें । स्वयें आंगें परब्रह्म होणें । खत फाडणें विषयाचें ॥९॥

यांपरी गुरुग्रहणीं जो खरा । तेणें अकार उकार मकारा । निरसुनी प्रणवाच्या विकारा । अर्ध मात्रा धरावी ॥१०॥ अर्धमात्रा अर्धोदयो । तेथें नाहीं उत्पत्तिस्थितीचा प्रलयो । ब्रह्मीं ब्रह्मत्वाचा लयो । पूर्ण अन्वयो अर्धोदयाचा ॥११॥ आइका अर्धोदयाची कथा । प्रपंच एक जाहला होता । हे समूळ मिथ्या वार्ता । पुढें होईल मागुता । हे कदा कल्पांतीं घडेना ॥१२॥ अर्धोदयो अर्ध मात्रा । हा पुण्यकाळ परम पवित्रा । एका जनार्दनीं पूर्ण यात्रा । चिदचिन्मात्रा प्रबोध ॥१३॥

डेरा पाहिला गा ये राय हो । अंबेचे रंगणीं डेरा पाहिला । तरी त्या डेरियाची कथा । सावध ऐका आतां ॥ जे पाहणें पाहते पाहतां । या तिहीं ते तत्वता पाहों जाणें ॥१४॥ जे अनादि निजशक्ती मोहिनी । महामाया माय राणी । डेरा मांडिला तिचे रंगणीं । अती विचक्षणी ममाभिमानी ॥१५॥ कर्ण कुमारीच्या हातीं । डेरिया आणिली औट वोली माती । संकल्प कुल्लाळाचे हातीं । डेरा अती निगुती । गुणाचा केला ॥१६॥ कुंडीं घातला वैश्वदेवो । बुडीं कर्म काष्टें लाविलीं पाहाहो । बुद्धीसी ठेउनी ब्रह्मदेवो । डेरा निर्वाहो मांडिला १७ संकल्प विकल्पीं घातला चंद्र । ग्रहणीं घातलाजी इंद्र । पळसासवें लाविला उपेंद्र । सर्वाभिमानी बैसाविला ॥१८॥ वरुण ठेविला रस उत्पत्ती । प्रजा उत्पत्तीं प्रजापती । यम ठेविला अधोगती । नरकोत्पत्ती गुदद्वारीं ॥१९॥ आश्विनीदेवें सोडिली घानी । ते येउनी बैसलें घ्राणीं । डेरिया स्पर्शाचा स्पर्श मनीं । ते काया वारेनीं धरिलीसे ॥२०॥ अन्नपानाच्या पचनीं । जठरीं ठेविला जठराग्नी । प्राणापान भाते दोन्हीं । फुंकिती अनुदिनीं अहोरात्र ॥२१॥ पंचभूतांचे चोहटा । चारी भूतग्राम येती हाटा । जन्ममरणाचिया पेठा । वसती उद्भटा कर्माकर्में ॥२२॥ रोम सुमनांचिया माळा । शोभती डेरियाच्या गळा । तिहीं अवस्था सोहळा । वेळोवेळीं भोगिती ॥२३॥ चहूं पुरुषार्थाचे शेले । चहूं मुक्तींचे ध्वज उभारिलें । हरिभक्तिचे फरश

बांधलें । डेरा तारूं लागले रामनामाचें ॥२४॥ अनुहात डौराचा नाद । तेथें वेदांचे वेदानुवाद । सिद्धांत बोध त्याचे शब्द । डेरा प्रसिद्ध अवतरला ॥२५॥ या डेरिया बाहेर जो निघाला । तोचि दादुल्याचा दादुला । डेरिया आंत जो अडकला । तो तो गेला अधःपाता ॥२६॥ जो रामनामाचें तारूं धरी । तो रिघे डेरिया बाहेरी । जो पडे निंदेच्या घरामाझारी । तो आघोरी पचिजेत ॥२७॥ एका जनार्दन म्हणे । ऐसीं डेरियाचीं लक्षणें । डौरकार जालों या कारण । डौर वाहूनी सांगणें । निजहितार्थ ॥१२८॥

हिंदुतुर्कसंवाद.

३९६६. प्रासी एक भजनविरुद्ध । दोहींचा संवाद परिसावा ॥१॥ हिंदुकु तुरक कहे काफर । तो ह्मणे विटाळ होईल परतासर । दोहींशीं लागली करकर । विवाद थोर मांडला ॥२॥ सुनरे ब्रह्मन मेरी बात । तेरा शास्तर सबकु फरात । खुदाकु कहते पाऊ हात । ऐशी जात नवाजे ॥३॥ ऐक तुर्का परम मूर्खा । सर्वांभूतीं देवो देखा । हा सिद्ध सांडूनि आवांका । शून्यवादका झालासी ॥४॥ सुनरे ब्रह्मन पानबुडे । बुडक्या मारे पान कुकडे । तुह्मारा शास्त्र जो कोई पढे । वो बडे नादान ॥५॥ कमाख लोको शास्त्र चलाया । खुदाकु कहते भीक मगणे गया । बलीनें पकड द्वारपाल कीया । लोक भुलाया हिकाकतसे ॥६॥ तुह्मारा शास्त्र सबही ढिला । अल्लापर लेते हिल्ला । क्या भारुवलविल्ला । कम अकलोके ये बात ॥७॥ तुमची किताब तुह्मासी नाठवे । सुलखनमो मीन पढा देवे । प्रथम अबदुल्ला अल्ला हुवे । तो ह्मणे भिक भिस्तके मेवे । ही भीक तुमचीया देवें उपदेशिली ॥८॥ फकर अफजुल्ला खुदाकु भावे । भीक देता लेता भिस्तकु जावे । भीक्षा पावन परप्रभवे । हे दिक्षा देवें दाविली ॥९॥ फकीर साक्ष बोलतो ॥ फकर फजतारी खुदानें नवाजा है । फकर आकरीब खुदाकूं । फकर भावता खुदाकूं । फकरन्या खुदाकूं । फकर लाहिला खुदाकूं । फकर अल्ले खुदाकूं । फकर लोडे खुदाकूं ॥१०॥ बय तत्व कलिहा । जीयादर हाजरत । गाजाया दरगाज ।

मोकी दरभिस्तरल्फ । गाफील दरदोकु जा । अल्ला येर खालीकी ॥ गाफीला दर दोगखी। फकीर मागतो भीक। अल्ला दोश नेला ॥ अल्ला वलकलत्तालील तूं अल्ला । हारसीर मौजुद तूं अल्ला । खालीक तूं अल्ला । नजर नाजीर तूं अल्ला । आकील आकिला तूं अल्ला । जीव जीवा तूं अल्ला । पोट भरावया भीक तूं अल्ला । दोष नेला ॥ आणा तुप रोटी कानवला । अल्ला दुधभात दे मला । अल्ला मांडे पुरी घारी दे मला । अल्ला वडेवडुचे दे मला । अल्ला क्षीर साखर दे मला ॥ ब्राह्मण श्लोक बोलतो ॥ भिक्षाहारी निराहारो भिक्षानैव प्रतिग्रहः ॥ असंतुष्टःसदापापी संतोषी सोमपःस्मृतः ॥ वळी खुदाचा खासा बंदा । त्याच्या भुलला भक्तिवादा । त्यापासीं देव तिष्टे सदा । तुह्मी कां निंदा करितसां ॥११॥ तुह्मारा ब्रह्मा बेटी चोद। वो पढे सब झूटे बेद । तुह्मारा शास्त्र बेद । ब्रह्म नाद लतीफ ॥१२॥ झुटे लतिफें कॆंव कॆंव चलाये। खुदाकी औरत चोर लेगये। उसे बांदरे मदत हुवे। ओ शास्त्र पढ पढ मुवे । गफलत खाय गुमार हो१३ जीस ह्मणा चीबी आई । सोवन करा तीयो ठायीं । तुरकाची निष्ठाई पाही । ब्राह्मणाच्या ठायीं निंदिती ॥१४॥ बाबा आदम माया हुवा जोडा । हे कितांब तुह्मी पढा । आपुले शास्त्र नेणा धडफुडा । आम्हांसी झगडा कां करितां ॥१५॥ बाबा अदम माया हवा जाली । त्यापासुनी दुनिया अदमी झाली । आदम नामें सांगा आपुली । बोलतां भुली तुमची तुह्मां ॥१६॥ बाबा आदम माया हवा जाहली । ती ह्मणतां तुह्मी सैतानें नेली । सीता रावणें चोरिली । ते का बोली उपहासा ॥१७॥ तेव्हां फिरस्ते बेठे केले । जबराईल। ईजराईल। मनकाईल। नसकाईल। मितकाईल। फत्ते माया हवा घेउनी आले । रामे जुत्पती बोलविले । सीता शुद्धी करावया ॥१८॥ सुनरे ब्रह्मन अक्कल गधडे । जवा दराजी जवा जोडे । तुमारा शास्त्र जो कोई पढे । ओ बडे गाफील ॥१९॥ गाफिलो खुदा बंदखानो लाया । उसे कंसासुर मारणें आया । देवकीनें खुदा छुपाया । ओ शास्त्र भुलाया नादान ॥२०॥ छपे छपें बंद खुलास किया । इने बातपर बोध लाया । खुदाकू कहे जेहेर

पिलाया । या हिल्ला या सालीम ॥२१॥ आपने मुसे आप फाजित होते । खुदाकु कहते गोरुरखते । वो बाता सुन सुन रोते । खुदाकु कहते ढोरकी ॥२२॥ काफरनें अक्कल छोडी । खुदाकी बढाई साली तोडी । क्या मारूंका थपडी । जबा जोडीभी करतां ॥२३॥ तुमचे मुसाफ पहा बोलो कांहीं । खुदा मौजूद सर्वाठायीं । तो काय बंदखानी नाहीं । हा विरोध वांयां तुम्ही माना ॥२४॥ जहां मनकी बढाई । तहां खुदा एकलासा नही । गैबमो खुदा छपा भाई । हे फारसी पाही तुम्ही पढा ॥२५॥ दील खुदाकू मुष्किल धरे । तो दीलम्यानें खुदा भरे । बंदका बंद खुलास करे । हे हादी पैगंबर बोले जे ॥२६॥ आवलीया आवलीया । शाहामोदीन आली । आली अपरसून बोली । गाय गज बांदरे । समस्त रक्षिजे परमेश्वरें । हीं तुमचीये किताबे उत्तरें । तुह्मी त्या कारे मानाना ॥२७॥ कुत्ता कव्वा चुवडे चिचडे । वोही रक्षने खुदाकडे । आपुले शास्त्र नेना धडफुडे । आह्मासी झगडे कां करितां ॥२८॥ तूं रहे रहे बह्मन जोकांडी । तूं क्या क्या हा हीकात मांडी । बंदगी करना सालीम लंडी । सीर दाढी मुंडी खुदानें ॥२९॥ तुह्मी हिंदु अस्सल बुरे । फत्तरके पुतले राज करे । उसका नाम खुदा धरे । एक तारी करे उस जगा ॥३०॥ उसके हुजूर पुराना पडे । औरत मर्द सब खडे । उसके आगे लिडीलिडी पडे । नव्हे बडे नादान ३१ जीसफत्तरपर शेंदूर चढे । उसके आगे औरता खडे । निंब पहेरनें नंगे खडे । मार्गे पोंगडें उनके पास ३२ तुह्मारा बेद सबही ढिला । तमाम बैता नामाकु ला । पनर बदंगी करो गलबला । खुदा गाफिल गफलती ॥३३॥ जळीं स्थळीं काष्ठीं पाषाणीं देव । हा तुमचे किताबाचा मुख्य भाव । तुमचे तुह्मांसी न कळे पहा हो । पूर्ण अभाव तुर्कांचा ३४ थिजलें विघुरलें तूप एक । तैसें सगुण निर्गुण एकच देख । तुह्मी प्रतिमेचा करितां द्वेष । परम मूर्ख अविवेकी ॥३५॥ जी जी नेत करी बंदा । ती ती पूर्ण करी खुदा । तुमचे किताबाचा बांधा । तुमचे बोधा कां नये ३६ तुमचा अभाव तुह्मांसी प्रगट केला । जवळील खुदा दूर बोभाइला । एकबार अल्ला एकबार अल्ला । बाकी हैराण झाला । नाहीं भेटला अद्यापि ॥३७॥

दुरिलासी हांक मोठी । जवळिलासी कानगोष्टी । तुह्मांसी निकट झाली भेटी । आरडोनि उठी मुख्य मुलांना ॥३८॥ खुदा माना पश्चिमेकडे । येर अवघे कां वोस पडे । मौजूद ह्मणा चहूंकडे । हेंही धडफुडे तुह्मी नेणां ॥३९॥ पांच वख्त खुदाचे झाले । बाकी वख्त काय चोरी नेले । तुमचें शास्त्र तुह्मीं भुलले । देवासी केलें एकादिशीं ॥४०॥ आम्हांसी म्हणतां पूजितां फत्तरें । तुम्ही कां मुडद्यावर ठेवितां चिरे । दगडाचे पुजितां हाजीरे । पीर खरे ते माना ॥४१॥ केवळ जे का मेले मढें । त्यांची जतन करतां हाडें । फुल गलफ फतरियावरी चढे । उद सो पुढें तुह्मी जाळा ॥४२॥ गंगा न्हावो तुम सचले पाक । तो कैंव कर्ते जुदा जुदा सैंपाक । बीटाल बीटाल कर मारे हाक । सब नापाक दो जखी ४३ कहो सर्वांभूतीं भगवद्भावो । बोले एक जगे खाना कोन खावो । एक एकीसकू हात न लावो । जुदा जुदा ठावो अलाहिदा ॥४४॥ खाना खाते उसका दाना उसपर चढे । तो उसकी नरडी लेने दवडे । आध किया मत छोडे । दोनो रौत खडे जमातमो ॥४५॥ औरत आपकी घर खाना खावे । उसे सैंपाकमे तीं बाहेर करावे । रात ज्याकर उसपास सोवे । तब ना कहे नापाक ॥४६॥ जीसकी बेटी लवंडी लावे । उस संबंधीके घर खाना न खाये । बेटी भावे खाना न भावे । बडे किताब बम्हनके ॥४७॥ आमचा सैंपाक परम निष्ठा । त्याचा सैंपाक परम खोटा । समंधीमे समंधीष्टा । शास्त्र झुटा तुमारा ॥४८॥ बेटी पाक बाप नापाक । तुम्हारे शास्त्र की हुवी राख । कर्म धर्मकु पडे खाक । हीला दोजक बम्हनकू ॥४९॥ तुह्मी तुरक परम मूर्ख । नेणां सदोष निर्दोष । प्राणी प्राण्यांतें देतां दुःख । भिस्तीमुख तुह्मां कैंचें ॥५०॥ खुदा मारितो मुरदाड देख । तुह्मी मारा ते पवित्र चोख । खुदा परीस तुह्मी ह्मालास पाक । यवन हाल्लक दोजकी ॥५१॥ जबे करुनी तुह्मी सांडा कुकडे । फडफडीत तुम्हांपुढें । येणें तुह्मांस काय सबब जोडे । पढत वेडा मुलाना सालीम ॥५२॥ जबे केलिया भिस्त पावे बकरा । तरी तुह्मीं निमाज रोजे कां करा । आपली जबे आपण कां न करा ।

भिस्तीच्या घरा जावया ॥५३॥ हाजार जबे करी एकला । एक उठविता तरी मुलाणा भला । भिस्ती श्रम व्यर्थ पडला । दोष घडला प्रत्यक्ष ॥५४॥ हिंदु मुसलमान दोई । खुदानें पैदा किया भाई । तुर्ककी निष्ठा पाई । हिंदुकु पकड कर मुसलमान करो ५५ हिंदुकरितां खुदा चुकला । त्याहूनि थोर तुमच्या अकला । हिंदुस मुसलमान केला । गुन्हा लाविला देवासी ॥५६॥ जबे करणारकु परम दोख । तुरुक कहे वो सच्या देख । गुना लाया इनें एक । झगडा नाहाकी करना ५७ जबे करितां मुलाना बैयत बोले । कभी उठावनकु जीभ न हाले । वो खुदा बिगर किसका न चले । ब्रह्मन बोले वो सहि बाता ॥५८॥ नरडी काटे भिस्ती दस्त । वो जातका मगन मस्त । आगलेकु करितां खस्त । खुदा शास्त करेगा ॥५९॥ ब्राह्मण ह्मणे अहोजी स्वामी । वस्तुता एक आम्हीं तुह्मीं । विवाद वाढला न्याति धर्मी । जातां परब्रह्मीं असेना ॥६०॥ तुरुक कहे वो बात सही । खुदाकू तो ज्यात नाहीं । बंदे खुदाकु नहीं जुदाई । वो कह्या रसुलील्ला हाजरत परदे ॥६१॥ सर्व धर्म ज्याचा निमाला । मनोधर्म तुरुकें ऐकिला । आनंद परम जाहला । मंत्र केला उपदेश ॥६२॥ ते वेळीं केलें नमन । येरें आदरें दिधलें आलिंगन । दोघांसि जाहलें समाधान । आनंदे संपूर्ण निवाले ॥६३॥ आह्मीं तुह्मीं केला झगडा । तो परमार्थाचा बोध उघडा । प्रबोधावया महा मूढा । कर्म जडा उद्बोध ॥६४॥ शब्दीं मीनला शब्दार्थ । दोहींसीं बाणला परमार्थ । परमार्थ मनोरथ । झाले तृप्त दोहींसी ॥६५॥ ऐक्यवाक्य विवाद । विवादीं जाहला अनुवाद । एकाजनार्दनीं निजबोध । परमानंद दोहींसीं ॥६६॥

बाजेगारी.

३९६७. **संसार बाजेगिरी देख** । दुरलग आंदेशा आकर देख• जो कुच होनारा सो कदा न चुके । वल्ले वस्तादकी पदनामी । आखर जमानी । यादी निकसो बुरे हाल होवेगे । दुनयामे बडा बडा तमाशा । बडे बडे हुन्नरे लगे । विद्या अविद्या बोलना एक । बल्ले बर्तणूक अनेक । ईस काममे बडे बाजी । जीस अंत न पाया १ अरे

देख देख देख देख। पीर पैगंबर अवलिया। सय्यद सादात बीशयाकु झटे। बासना उठे ना हाठे। अरे देख देख देख। दौड दौड दौड। जब लग उजीडा तबलग दौड। अंधारा पडेगा पिछे कछु न चले। आपसुं आप बाजींदे बुरे सटदेना धंदे। हारीदासके ९।रे। रघुनाथके बंदे। कह्या न भावे फाड फाड खावे। बांदरामे रान हुवे ॥२॥ तमाशा देख तो अलम खुस होये। दील बांदरा रज्या पाले तो मुखचना बाहेर मैले। उठे उठे उठे। बैठे बैठे बैठे। लेटे लेटे लेटे। कहुं तो चुपकाची लेटे। दील बांदरा रज्या तलब बाजेगारी येही खेले। तो मेरे नामकी पुछेगी बाता। तो मेरे नाम क्या है। अजबता। अवल मुजें नामाचि नथा। दरम्यान पैदा हुवा। सलखन सुखाद बैठा। वांहा मुथी उठा नाठा ॥३॥ उसथे बैठा निरखनका मार चलाया। सलेखन उस देखती सलेखन बडे माह्याजन। राजद्वारीं कहने लगे। सलेखनका तमाशा देख। वसले मुजेले नीलखनका तमाशा देख। ज्या हा हा हा हा। आ बा बा बा बा। आ ल ल ल ल। आ त त त त। वोही है वोही है। जोर है जोर है। लढेगा लढेगा। लढेगा तो पडेगा। पडेगा तो चढेगा। हुशार भाई हुशार। भीतरती हुशार तो सुखी। बोहरी ती हुशारी तो बहु हुशारी ॥४॥ गुरु बडा क्या चेला बडा। बाप बडा क्या बेटा बडा। बुढ्ढा बडा क्या जवान बडा। तो जवान बडा। कुत्ती ककवा चिटी चिडी। उदभौकु भौमानें। गुरु बडा वा चेला बडा। तो चेला पनामे पडा। गुरुके बढाईसे चेला बडा। बाप बडा वा बेटा बडा। तो बाप का नाम बेटा धरे। बेटेकी चाकरी बाप करे। बापके शीरपर बेटा चढे। उसबद्दल बेटा बडेपना घडे। जवान बडा या बुढ्ढा बडा। बुढ्ढा जागे मर ज्याये। जवान बहुत तवाना होय। बुढ्ढा पडे जवान चढे। ईसबद्दल जवान बडेपनामे पडे ५ नजर कर नजर कर नजर कर। यारो हो नजर कर। नजर करेगा सो जीतेगा। न नजर करेगा सो हरेगा। हारीया देना जीता लेना। हुशार भाई हुशार। हुशार होकर समाल। मै कैसी चोंदी ल्यावुंगा। मैनें भले भलेकु चोंदी दिया। मैनें बडे बडेकु चोंदी दिया। मैनें

बडे बडेकू बेढाल लाया ६ देख देख देख तमाशा मेरा । मैनें वि-भांडीकूं चोंदी दिया । वो मुर्गीके चोदने लाया । ऋषीशृंगकु चोंदी दिया । वो नाचनीका दुमाला लाया । वो पाराशरकूं चोंदी दिया वो दुर्गंधीका ख्याल लाया । एक घडीमें तप गमाया । दुर्गंधासो सुगंधा किया । उसके जगामे ब्यास नीफजाया । वो महादेव कुंबी चोंदी दिया । वो मोहनी का दुमाला लाया । ब्रह्माकु चोंदी दिया । वो आपने बेटीका ख्याल लाया । मना कर्ता याद न पाया । वो सरस्वतीसे हायीयाल हुवा । तुमारे विष्णुकुबी चोंदी दिया वो वृंदाके स्मशानमे लढाया । आयारे नारद । उस नारद-कुबी चोंदी दिया । आंगुल करते पेठ बढाया । साठ बेटेका हूकूम जनाया । वो तुम्हारा अस्सल देव । जिसे नामरूप नहीं । उस बडे देवकुंभी बतलाया । वो चोंदिमे जगत्र भुलाया ७ रहे रहे रहे । चीपरीके रहे ज्या । आपने जगोमे रहे ज्या । जगा छोडकर जायगा तो जान जायेगा । तो येतां मार मारूं । मारत मारते मारलेंड पडेगा । डांगा उपर पिछ कुटेंगा । दांत निकसकर पसरेगा । डांगा तुमारे पेटमेकु जावेगा । इसबद्दल गुमरपना दूर कर । मैजुदकूं याद धर । बिशयाकु मुसादलम बीसर । देख देख देख लढूं नको लढूं नको । चोंदिके जगा लढूं नको । वाहाली आपडूं नको । उस जगा लेंड पडेगा तो कालका फांसा पडेगा । ओ तुजे कैंव चुप छोडेगा । इसबद्दल बिसयाकूं लढूं नको ॥८॥ हामारा दाता कुच देतां नही । इसबद्दल बिसयाकूं लढत है । व्हां बडे बडे जन राजद्वार बैठे है । कुच देना सो आज दिनेका दीन है । दिल चहासो देव । कुच मथी न्नाम बोले । दीलकी गांठ खोले । आखबतकू काम शावेगा । उस खैरात पर हात चले । चुप बैठ मुंढी हालावे । कुच काम नहीं । जासो दिल देवेगे तो निज मौजकु पावेगे ॥९॥ सुख शांति सुख छायेगा भीस्तीकेती मेवे खावेगा । बड्या बड्याली बोले बढाई । ऐसा कुच दे-वोना । चिप बैठ मुंढी हालावे । कुच काम नहीं । ऐसा कुच देवोना जो खाते पीते भरे । भरीयासो कबहु ना सरे । पोंगड्या टिंगड्या-कु खाना पुरे । सबलिया जमकु बस कर । ऐसा कुच देवोना । ए क्या

देवेगे बिच्यारे । यितला दिया भीक मागनेकु गया । उसती दौलत कहीं हाकाले लंडीनें लिया । ईगानी पर दुगानी । दुगानी पर तीगानीं । जीसके तीसके घर दुगानी । परती रुका । ए क्या देवेंगे बिच्यारे । तो मेरा दाता कैसा है । हा सा रातसा देखना । तो हामारा कुच नहीं । भोजराजा देशका नहीं । इंद्र देशका नहीं बुरेर देशका । इतना देवे तो पेट भरा भर लेव । ए क्या देवेगे बिचारे ॥१०॥ तो मेरा दाता कैसा है । उनके शतकथमे । मेरा जीत मेरब चलता । उन्हेर्थीमे राजना बाक । उसकी खेलता । उनती मेरा जीवता । उनकुं मग नावयाबाता । काट सक्या । नजर कर नजर कर । यारोहो नजर करो । नजर करे गा सो जीतेगा । न नजर करेगा सो हारेगा । हारीया देना जीता लेना । अद्दल एक एक के दो । दोके तीन । तीनके पांच । पांचके पचीस । गाफल कहते दस बारा पंधरा बीस । वल्ले सही जान पांचके पचीस । डालीका साप कीया । भलेभलेकु बडेबडेकु । उन्ने लायी माया । बीन लढेगा उन्ने जगत्व भुलाया ॥११॥ गाफल कहते मेरी माया । गुरु बोध ऐसा पाया । ऐसी हमारी शांती गाये । वो क्रोध बागकुं खाये । अहंकार साप लढेना चढे । मुवा जैसा चीपका चीप पडे । पर परका खबूतर । खबूतरकाबी घर । ये बाता सबही दूर कर । पंखबिना हौंस किया । उडे चढे बीन सत्य लोककु गया । सनकादिककी काढी माया । मुख्य मूळ ब्रह्म हुशार किया । उन्ने हौंसनें बडा तमाशा किया । ब्रह्मासनती मुंड मुंड्या । आपबी व्हा छपी खाया । हुशार देखे तो नजीक छुपाया । एक एकमो अनेक । अनेकमो एक । येही देखनामे हुशारीमे देख । वांहा नहीं देखना दुःख । येही खेल खेले तैं समाधी सुख । एकाजनार्दनीं जग समस्त । इसके बाजीमे भिस्त दस्त । देखो फेरिस्तो अजब बात । पैगंबर कहे सदर आमत । येही तमाशा सिद्ध देखे । जो देखे सो जुदा नहीं देख । एकाजनार्दनीं । बैसक गाजेगारी । ऐन ल्हक ॥१२॥

३९६८. **सरगमे बाजी पतालमे बाजी** । जीत देखो उत बाजी ।

धीम धीम चलत । थय थय नाचत । ये दील बांदरा रज्या तल-बुबके चने । बार बार उठ उठ लेट लेट । कहुं तो चुपीच लेट । तै मेरा नाम क्या पुछेंगा भाई । नाम कहुं तो अजप । अवल मुजे नाम नथा । दरम्यान सो पैदा हुवा । आलेखनकु बाल पलटाया । सलेखनकु मार चलाया । तुटा फाटा न्हाये । उस शेहेरमे है पैटा । व्हावी बडे बडे महाजन बेटे है । कछु देवे कछु दिलावे । आजका दीन देनेका । आजका दीन लेनेका । दील जाने सो देख । सर-जावती सो देख । मुसो नाम बोल । दृष्टी कीं गांठ खोल । तूं ग्यानी तूं ग्यानी । उपर दुगानी । तीन दमंडिया तीन कवडीया । कीस लंडीनें क्या देना । कीस लंडीनें लेना । मेरा साहेब तो ऐसा है । दील दरीयाव । महजूत भरीयाव । उभे तो मेरी मागनेकी बाट । काट काट कर छांडी है । हारा देना जीता लेना । जो आंदर सो-हंसारा । जो बाहेर सोहंसारा । फिर तेरे तै चोंदी कैसी देउंगा । चोंदी कहे तो बडेबडेकु दीयी है । भले भलेकु दियी है । तेरे पराशरकुबी चोंदी दियी है । जो दुरगंधासो ख्याल किया है । बेद व्यास पैदा हुवा है । तेरे नारदकुबी चोंदी दीयी है । पलखम्यानें नारदकी नारदी किया है । घुसल करते पेट बढा-या है । हुकुम करते साठ पोंगडे जनाया है । तेरे ब्रह्मेकु चोंदी दीयी है । जो सरस्वतीसे हैयाल हुंवा है । तो ब्रह्मा बेटी चोदक हला है । तेरे विष्णुकु चोंदी दीयी है । जो वृंदाके स्मशानमे रह्या है । तेरे महादेवकुबी चोंदी दीयी है । जो जंगलमे मोहनीके सात हैया हुवा है । तेरे बडे देवकुबी चोंदी दीयी है । जो आदि औरत आधा मर्द कीया है । रहे रहे रहे मुर्गीके । आपने जगाच रहे । ज्यगा छोडकर जायगा तो । मारते मारते मार खायगा । उपर जबरायेल काटेंगा । दात नीकसकर पसरेंगा टांगा । फिर क्या माके पेठ आवेगा । ईसबद्दल मगरूरपना दूर कर । महजुदसो याद धर । धरेगा तो कैसी धर । धरेगा तो जुदा न कर । परका खबुतर कीया । टालीका साप बनाया । उडा ना उड जावे । सत्य-

लोककुबी न जावे । सनकादीककी काढी माया । कहे एकाजनार्दन भीस्त दोज्यक रही बाजेगिरी अल्लाहीअल्ला ॥१॥

गारूड.

३९६९. चल चल चल। याद करो गुरु गारुडकी । और आदिपुरुषकी । संत महंतकी। गुणी गुणवंतकी । और बडे बडे महाजनकी । बडे बडे सरदारकी ॥१॥ चल चल चल । ये देखो कैसा खेल होता है । नग्न कटारी निकाली । सप्त सागर उनके सेवेकूं लगाया है । उसमे पांच मुखका नाग देखो है । नागके फणी उपर ऋषेश्वर बैठे है । सो उनोनें व्हां होम किया है । उसके मुखमें एक निकला त्रिभुवन । सिरपर बैठी एक एक कामिनी ॥२॥ चल चल चल । नारीके मुखमें बहोत । बनचर व्यासनेकी इगनत । चार लक्ष नऊ हजार । एक एकके मुखमे लक्ष लक्ष घोडे स्वार । हातीं घोडे बहोत निकाले । गिन्नत नहीं लगती है ॥३॥ चल चल चल । निर्गुण पुरसे मुंगी आई । सो सब खेल खागई । वो स्वरूप देखणे आये । सो मर गये॥४॥ चल चल चल मुंगीके मुखमे । ब्रह्मा विष्णु महादेव बैठे है । छोडा सब ये खेल । शून्यगिरीपरसे बडा नाम है । नाम बिना कछु नहीं ॥५॥ चल चल चल । हांडीबाग अवल खेळ कैसा पाया है । गुरुके पावके प्रतापसे याद है । अवल क्या है उसे गाम नहीं नाम नहीं । रूप रेखा कछु नहीं ॥६॥ चल चल चल । व्हासो धुणी पैदा हुयी है । सो ठकडी नाम पाई । भले भले खुटका कर गई । स्वर्ग मृत्यु पाताळ । किसिकु छोडा नहीं ॥ अरे हांडीबाग ॥ और कुच याद होगया तो बोल । अवल तो ब्रह्म नाम था ॥७॥ चल चल चल । हा तो एक एकके दो । दो के तीन । तीनके चार । चारके पांच । पांचके पचीस । पचीसके छत्तीस । छत्तीसके एक । सोही ब्रह्म नाम पाया है । सब खेल उसके पाससे हुवा है ॥८॥ चल चल चल । एक दो तीन । त्रिगुण नाम पाया है । चार तो चार देह है । पांच तो पंचभूत आत्मा है । छे तो षड्विकार है । सात तो सप्त धातु है । आठ तो अष्ट पाकोळी है । नऊ तो नऊ नाडी नवविध भक्ती है । दस तो दस इंद्रियें

है ॥९॥ चल चल चल ॥ इन्होंने बडे बडे जपी तपी । संन्यासी जोगी दिगंबर । व्याघ्रांबर और । बहुत जनोंकी खोड तोडी है ॥१०॥ चल चल चल । दस पांच पंधरा । छे एकवीस सात अठ्ठावीस । आठ छत्तीस सो गुरुके याद है । गुरुनाम सबसे बडा है । उन्होंके प्रतापसे ए खेल पाया है ॥११॥ चल चल चल । छत्तीस उपर नऊ पंचेचाळीस । पांच दशक कहते है । दशका आकडा एक एक पांच उपर पांच है । आवल आख पंचाण्णवका सो बरोबर है । पांच पांच उड गये । सो कछु नहीं रह्या । पिछे रह्या एक । उसे नाम नहीं । निर्गुण ब्रह्म कहते है । शून्य तो एक है । व्हांसो माया भयी । सो नामरूप माया है । शून्य नहीं तो माया एक नहीं । माया नाम तो रग है ॥१२॥ चल चल चल । वो मायेकूं पूज लटका है । माया रंग तोड दाली है । सो कछु नहीं । सब खेळ मायाका है । मायाके रंगमें सब बांध डाले है । कोइ छुटा रह्या नहीं । ऐसी माया सबसी बडी है । वोई सब खेल करता है । उसबिना पान हाले नहीं । उसका झोला बहुत बुरा है । सो नजर नहीं आवे ॥१३॥ चल चल चल । हांडी-वाग ॥ हाहाजी ॥ मायासे पार कैसा । पडेगा चौऱ्यांयशीं लक्ष फेरी कैसीं चुकोंगी ॥१४॥ चल चल चल नाम अल्लाका बडा है । वो अल्ला ब्रह्म नाम विटपर खडा है । सो पंढरपुरमे विठ्ठल ब्रह्म नाम है । सर्व साधुसंत रात और दीन ध्यान करत है । इसे पार पडे गा । येनामसे चौ-ऱ्यांयशीं लक्ष फेरी नहीं आवेगी । इस आगे माया लवंडी है । येनाम भुल जायगा तो । माया डंखीणी झोल मारेगी ॥१५॥ चल चल चल । बाबा बाबा आलालाला । मायाका खेल बहूत बुरा है । सो कबी नजर न आवे ॥१६॥ चल चल चल । बडे बडेसे लढत है । बडे बडे कीं धाव पडत है । सोई बडे आप एकसो सब एक । दुजा देखने गया सो मायेनें घेरलिया । एक रह्या सो पार पड गया । वोहीं अलक्ष-नाम पाया । जनार्दन नाम एका पाया । सो विठ्ठल रूप हो गया १७

संसार.

३९७०. सांगते तुह्मा वेगळे निघा । वेगळे निघून संसार बघा ॥१॥ संसार करितां शिणलें भारी । सासुसासरा घातला भरीं ॥२॥

संसार करितां शिणलें बहु । दादल्या विकून आणले गहूं ॥३॥
गव्हाचें दिवसे जेविली मावशी । मजला वेडी म्हणतां कैशी ॥४॥
संसार करितां दंगदगले मनीं । नंदा विकिल्या चौघीजणी ॥५॥
एकाजनार्दनीं संसार केला । कामक्रोध देशोधडी गेला ॥६॥

वैदीण.

३९७१. अनादिसिद्ध नवलाई झालें । स्वानंद कुरकुला घेऊन शकून सांगूं आलें । प्रेमाचें कुंकू भाळीं लाविलें । सद्भक्ती बोराठी हातीं धरिले ॥१॥ बुरगुंडा होईल बुरगुंडा होईल ॥ध्रु०॥ चार युगाची काखे पोतडी । दशावतार खेळे परवडी । सोहं शब्द बोलती चोखडी । माझा शकून ऐके आवडी ॥२॥ मच्छाईबया बुरगुंडा होईल । कुर्माईबया० ॥ वऱ्हाईबया० ॥ नरसाईबया० ॥ वामनाईबया० ॥ परशाईबया० ॥ रामाईबया० ॥ कृष्णाईबया० ॥ बोधाईबया० ॥ कलंकाईबया० ॥ शकून सांगूं आले बुरगुंडा होईल ॥३॥ गंगाई बया० ॥ भागाईबया० ॥ यमुनाईबया० ॥ कृष्णाईबया० ॥ येमाईबया० ॥ तुकाईबया० ॥ लक्ष्मीआईबया० ॥४॥ मच्छ कच्छ वराह नारसिंह रूपिनी । भक्तालागीं स्तंभ फोडुनी । दैत्यांचा अंत करुनी । प्रल्हाद कूरकुला रक्षिलासे ॥५॥ वामन परशराम रूपिनीं । हनुमंत कूरकुला सवें घेउनी । शकून सांगावया लंका भुवनीं । सीतेकारणें गेलीस ॥६॥ कौरव पांडव सर्व मिळाले । शकुन सांगावया तुज पाचारिले । अर्जुन रथीं बैसविले । शकुन कुरकुला घेऊनि ॥७॥ ज्ञानदेव निवृत्ती सोपान । नामदेवादि संतजन् । । हे कुरकुले सर्वे घेऊन । भीमातटीं आली असे ॥८॥ पुंडलीक कुरकुला पाहून । समचरण विटेवर ठेऊन । भक्तालागीं आतुदीन । करकटीं राहिलासे ॥९॥ ऐसा शकून सांगितला । एकाजनार्दनीं आनंद झाला । संतीं जयजयकार केला । शकून कुरकुला ऐकोनी ॥१०॥

महारीण.

३९७२. जोहार मायबाप जोहार करिते । सकळ सभा स्तुति मायबापासी सांगते । आपल्या घरचें गाऱ्हाणें देतें । ऐका कीं जी

मायबाप ॥१॥ तुह्मी ह्मणाल कोण कोठील काई। मी तो आहे अनादिसिद्ध दाई। माझें नांव तो असे सकाई। हा तो जांवई माझ्या बापाचा कीं जी मायबाप ॥२॥ हा तर फिरत फिरत आला। एकही नवरी नये याच्या मनाला। माझें स्वरूप पाहून बोलतां झाला। मम जनकासी कीं जी मायबाप ॥३॥ माझें स्वरूप देखिलें पहा नयनीं। मी तो केवळ लक्ष्मीची जेष्ठ भगिनी। दुसरी उपमा शूर्पनखेच्या वानी। शेखी आली लंकेहूनि। पती भक्षणार्थ की जी माझबाप ४ माझें स्वरूप देखिलें जेव्हांका। यानें माझ्या बापास मोजिला पैका। एक ढबु पैसा वरी एक आडका। वीस कवड्या कीं जी मायबाप ॥५॥ आषाढमासीं धरिलें लग्न। थीत आमावास्या पौर्णिमा पूर्ण। भद्रा व्यतीपात जाणून। कुयोगी लग्न धरिलें कीं जी मायबाप ६ यानें लग्नांत करणी केली मोठी। माझे बापासी काळी ना जुनी लंगोटी। माझे आईस नाडीयाची आटी। मग कैची की जी मायबाप ॥७॥ बहु रेलचेल याच्या बोलाची। डेगुंमेगुं दक्षणा कैची। पहा गोष्टी कैशा करितो उंची। लुच्यावानी कीं जी मायबाप ॥८॥ लग्न करुनी घरासी आणिले। घर पाहून बहुत संतोष झाले। चहूंकडून वारा भराभर चाले। ऐसें देखिलें कीं० ॥९॥ याचे घरांत मनुष्यांची वस्ती भारी। पहाते तंव एकुलती एक म्हातारी। ती नित्य अन्न अन्न करी। लोकांचे घरीं तुकड्यासाठीं कीं जी मायबाप ॥१०॥ पायलीभर धान्य आणावें जरी। तीन शेर ठेवावें याच्या पायांवरी। शेरांत दोघींनीं कैशा परी गुजरान करावी कीं जी मायबाप ॥११॥ हा तंव शंखाचा शंखपाळ। याच्या घरीं नांदती कडकडीत तिन्ही काल। याच्या घरीं पैशाचा दुष्काळ। मग तेलामिठाचा विचार कैसा होईल कीं जी मायबाप ॥१२॥कपाळ माझें कैसें फुटलें। तक्र पिऊन शरीर पुष्ट झालें। शिश्न पेलू सारखे वाळलें। संततीचें मूळ खुंटलें कीं जी मायबाप ॥१३॥ ऐसें बोलतां राग आला असेल मनीं। पहा कैसा दिसतो सूर्यसुत दंडपाणी। पहातो जैसा वक्र शनी। षडमासीचा कीं जी मायबाप ॥१४॥ आतां असो हा संवाद। याचा आमचा जन्मो-

जन्मींचा समंद ।‹संत सभेसी केला विनोद । सहज रीतीनें कीं जी मायबाप ॥१५॥ एकाजनार्दनीं जोहार । रात्र सरली सोंगें आहेत फार । संतांसीं दंडवत वारंवार । मी करतें कीं जी मायबाप ॥१६॥

जोहार.

३९७३. जोहार मायबाप जोहार । माझी नकटी बायको गऱ्हवार । खावया मागती आंब्याचा खार । आणुनी द्यावा कीं जी मायबाप ॥१॥ माझी बायको मोठी । तिची संगत पडली खोटी । तिनें माझी धरोनी हनुवटी । ह्मणे ऐका कीं जी मायबाप ॥२॥ माझें एक मूल लहान । त्याचे तुह्मी करा पाळण । हें सांगतो वर्तमान । सावधान ऐका कीं जी मायबाप ॥३॥ माझी बायको राधाई । तिचे पंचमूर्ति जांवाई । ह्मणोनी सर्वांसी सांगतों पाही । ऐका कीं जी मायबाप ॥४॥ एका जनार्दनाचा महार । सांगतों वर्तमान फार । माझा खोटा नव्हे समाचार । परब्रह्मीं वास कराल कीं जी मायबाप ५

३९७४. जोहार मायबाप जोहार । मी कसबे कायापुरीचा महार । या गांवचा कारभार । उठावणीस आणिला । कीं जी मायबाप ॥१॥ कसबे कायापुर शहर । शंभर खेडें दहा बाजार । परि या अहंकार पाटलाचा कारभार । कांहीं धड नाहीं कीं० ॥२॥ मनाजी पंत कुळकर्णी गिरस्त । कामक्रोध देसाई जबरदस्त । धन्यासी पोंचत नाहीं रस्त । मधींच वस्त लुटिती कीं० ॥३॥ बुधाई आवा पाटलीण जरा । देती टाकडा टुकडा चारा चुरा । परि या ह्मातारीच्या कारभारा । कोण मानितो कीं० ॥४॥ एक धनी नाहीं मेले । जागोजागीं तकूच जाहले । भ्रमाजी बावा घाईस आले । कुळवाड रस्ते कीं० ॥५॥ हरीपंतानें कौल द्यावा । शिवाजी बाजीनें लुटून न्यावा । यमाजी कोतवाल यांनीं दंड घ्यावा कीं० ॥६॥ म्हणोनी मर्च्छराव कूर्मराव आले । वऱ्हाबाजी दडाले । धरत्री बुडती कीं० ॥७॥ नरसोबाबा तापाड । हिरण्यकश्यपा दिधली थोबाड । वामनोजी बुवा लहान वाड । परी थोरासी न गणिती । कीं० ॥८॥ परसोजी बुवा रागांत शिरले । एकवीस वेळां क्षेत्र मारिले । अखेर अमोद विघ्न बसविले । रामाजी घुसले जग फिरूं

कीं० ॥९॥ कृष्णाजीपंत कारकून भले । ते बायकामुलांनींच भुलविले । ख्याल तमाशे फार केले। अखेर आमदाणींतच गेले कीं० १० बोधाजीबुवा जंगली राजा । कलंकोजी बुवाचा मोठा आवाजा । त्यानें घोडा केला ताजा । फिराद दुरदुर केली कीं० ११ मनाजीपंत ठाणेदार जाड । मुलूख अवघा केला उजाड । दाही पेठ्याचा बाजार जड । उच्चापतींखालीं बेजार केला कीं ॥१२॥ चरणपेटयाची हाल पैल मोडली । सुराबाजीची चऊ उडाली । कर्णपुरीं बधीर झाली । मार मारुनी कीं० ॥१३॥ निशक्त झाले चरणपूर । दाढापूर झाले चूर । नैनपेटा डोळसपूर । खालीं वदनुर कीं० ॥१४॥ शेसफुल खालवले राट । मांड्यापुरास घासन दाट । लींगपेटा भनभनाट । बोचरा केला कीं० ॥१५॥ टेरीवाडी टांचापूर । एके ठायीं न होती दूर । आतां गांडापुरानें ठारादूर । करोनी काय होते कीं० ॥१६॥ दाढापूर बत्तीस पेट । कटकटीमुळें उपटले बेट । गांवनाशापूर हनुवट । खलबता पळावया करीत कीं० ॥१७॥ कंबर बाजीस दाटी भारी । हालकल्लोळ बकापुरी । तळांत गांव टेक न धरी । कामीटगांव कमजोर झाले कीं० ॥१८॥ सर्वांगानें केली पळनी । आपान पेठ्यास पडली वोढनी । धुरळे उडती कीं० ॥१९॥ फरदापूरके निट पेट । टेके वाट झाली सपाट । गुडघापूर कोपरगांव नीट । कुठवर सोसेल कीं० ॥२०॥ वाटवाडी हालवली देठ । नागीन पेठ्याचे उकलले बेट । कंठ सरोवर राट । कांपे थरथरा कीं० ॥२१॥ जीवन झरीस पडली आट । वांचे गांवचे उकललें बेट । चांदपूर तीन वाट । पळावया खलबत करीत कीं० ॥२२॥ येथें बसूल बाकींत राहिले काय । हिशोबाचा नाहीं ठाय । जिवाजीपंतानें पसरले पाय । मज नफरासी बोल नाहीं कीं० ॥२३॥ एका जनार्दनीं जोहार । मी धन्याचा राबता महार । झाडीन साहेबाचा दरबार । निवाळों खावून कीं जी मायबाप ॥२४॥

वेसकर.

३९७५. जोहार मायबाप जोहार । सर्व शरीराचा कारभार । मी आहे नफर साचार । मी वेसकर आलों ॥१॥ मी निजानंदीचा रहिवाशी । धांवत आलों संतांपाशीं । सांगतों तें मानसीं । दृढ

धरा ॥२॥ माझे धनी मोठे थोर । त्यांचा मी आवडता फार । तेथील सारा कारभार । मीच करितों ॥३॥ माया ही धन्याची राणी । इची संगत नका धरूं कोणी । थोर थोरा पाडिलें व्यसनीं ॥४॥ विश्वामित्र पाराशर । नारदादि ऋषीश्वर । ब्रह्मा विष्णू शिव साचार ॥५॥ इंद्र चंद्र महामती । पाडिले विषयावर्ती । एकाजनार्दनीं धरा भक्ती । मी वेसकर आलें ॥६॥

वैदु.

३९७६. मच्छाई यो शंकासुर मारुनी चाऱ्ही वेद लाईये । ब्रह्मासी सुख केलीये । तुझ्या रूपाची थोरी काय वर्णू ये । बुरगुंडाये माये बुरगुंडाये ॥१॥ कच्छाई वो समुद्रमंथन केलीये । पाठन देऊन महा मेरु तारिलिये । दैत्यासी मारिलीये । देवासी रक्षिलीये । ऐसी तुझी थोरी जग वाखाणिये । तुझे स्वरूपाची ऐकुन वहु सुख पावलिये । माये बुरगुंडाये ॥२॥ वऱ्हाई वो पृथ्वी बुडीये । ते दाढे धरीये विश्वजनांसी तारिये । तुझे स्वरूपासी ब्रह्म वाखाणिये । न कळे तया सीमाई यो ॥३॥ नरसीमीयो प्रल्हादाकारणें । वैकुंठींहुनी प्रल्हाद रक्षीलियो । तारिले भवभक्त तारिले प्रल्हादासी । हिरण्यकश्यपाकारणें आईयो ॥४॥ बळीराम दैत्य पृथ्वी माजलीयो । त्याकारणें कैसी धावलीसे वामनरूप धरूनियो । तीन पाऊल पृथ्वी दान मागितलीयो । तिसरे पाउलीये बळी घालोनी पाताळींयो । बयाचे द्वारीं द्वारपाळ होउनी राहिलीयो । भक्तीकारणें देणें तुझी थोरी झालीयो । आईयो बुरगुंडे ॥५॥ परशरामाईयो । पित्याचे वचना धांवलीयो । रेणुके मातेचें शीर उडविलीयो । पहा तिचें नवल केवळ थोरीयो । पित्याचे वचनें चौघे उठविलीयो । भक्तीभाव देखोनी निक्षेत्री पृथ्वी केलीयो ॥६॥ रामाईयो सीतेकारणें रामें रावण वधिलीयो । देवगणा सोडून सुखी केलीयो । धन्य तुझी एक वृत्ती । सकळ धर्म तारीयो । ॥७॥ कृष्णाबाईयो । देवकी बंदीशाळे त्याकारणें धांवलीयो । धरून कृष्णलीला । कौंसमामासी मारलीयो । भक्ती कुबजेची देखोनी तिसी भावे उद्धरलीयो ॥८॥ बोधाईयो भक्तीभाव देखुनी । तिष्ठत भीमातिरीयो । पुंडलीका

कारणें सकळ जग उद्धरीलीयो ॥९॥ कलंकीयो अवतार धरुनी सकळ पृथ्वी बुडविलीयो । वटपत्रीं राहिलीयो । एकाजनार्दनीं देखिलीयो । आई वैदीन प्रसन्न झालीयो । सकळ सुख देखिलीयो ॥१०॥

गारूड.

३९७७. **सुनो संत सज्जन भाई** । हम तो निराकारके गारुडी आया है । हमारे उप्पर संतकी नवाई । इस कलजुगमें पैदा हुवे ॥१॥ ये देखो खेल खेलते रस्तेमे । सब आलम दुनया देखत है । आबे चल अहां हांडीबाग । जरा प्रेमका ढोल बजाव । लग लग लग लग ॥२॥ पहिले तो छे साप निकालु मैदानमें । बडे बडे अजगर उसके नाम बताउ । काम क्रोध मद मत्सर दंभ अहंकार ॥३॥ अबे चल ये सापने बडे बडेकु डंक मारा । भस्मासुर तो भसम कर दिया । पराशर तो ढीवरनके पिछे लगा । इंद्रकी तो भगांकित हो गई काया । महादेव तो भिल्लिनके पिछे लगा । विष्णु तो वृंदा देखकर घबराया । ब्रह्मदेव तो सरस्वतीपर ख्याल किया । ऐसें साप कठिण है ॥४॥ अ ब ब ब ब । अज्ञानके पेटींमें भरे है । निकालु समाल वे डंक मारे गा । ये हात डाला ॥५॥ डंक माराबे डंक मारा । हाय हाय बडी बेदना होती है । आबी जान जाती है । तुजकु क्या बताऊं । आबी उतारनेवाला कोण बुलावुं । सुनो मेरे पास सद्गुरूका मोहरा है । प्रेमकी बनाऊ सान । बोधका बनाऊ पानी । भक्तीके बैठु दरबारमें । आबी लगाऊ घसके । तो सबी जहर उतारू ६ आबी भक्ती नागीन निकालु । इस नागनसे बडे बडे खेल खेलते ते । शुक याज्ञवल्क्य दत्त कपिलमुनी । ऐसे खेल खेलते ते ॥७॥ आबे हांडीबाग । आहांजी । तेरेकु कुच याद है । हांजी । ये देखो पहिले तो मारू फुक । आबी बनाऊ एक । एक क्या है । एक तो निराकार भगवान है । दो क्या है । ब्रह्ममें माया । मायामें ब्रह्म । तीन क्या है । तीन तो ब्रह्मा विष्णु महेश है । चार क्या है । चार तो बेद है । पांच क्या है । पांच तो पंचभूत आत्मा है । छे क्या है । छे तो शास्त्र है । सात क्या है । सात तो सप्तपाताळ है । आठ क्या है । आठ तो आठ प्रकृती है । नऊ क्या है । नऊ तो नवविधा

भक्ती है। दस क्या है। दस तो दस अवतार है। ग्यारा क्या है। ग्यरा तो रुद्र है। बारा क्या है। बारा तो सूर्यका कला है। तेरा क्या है। तेरा तो कच्छपक्या रान्या है। चवदा क्या है। चवदा तो तल है। पंधरा क्या है। पंधरा तो तिथी है। ऐसा एकाजनार्दनीं खेल। भक्ती पुरःस लगाया मेल ॥८॥

अक्कल.

३९७८. **तप साधन सुखें करना**। दो मिलके गीत गाना। बहुत मिलके विद्या शिकना। भावबंदमें बरकस रहेना ॥१॥ दुष्मान देखके तवाई धरना। खुदा मिलके बाट खाना। पांच मिलकर इन्साफ करना। इन्सापकी तो बात बोलना ॥२॥ उस तलेके न्याय करना। गाफल होकर गम खाना। घोडेपर बैठकर उगे जाना। पावमें जोडा तगार रखना ॥३॥ परावे बेटीपर नजर नहीं रखना। बीरकी कमान ना खेचना। एकाजनार्दनीं अक्कल वाहना। सद्गुरूके चरन पकरना ॥४॥

फुगडी.

३९७९. **तुह्मी आह्मी दोघीजणी मिळुनीजी सखये**। मन बुद्धि चित्त टाकीं पिळुनीजी सखये। जिव शिव भेदभान गिळुनीजी सखये १ फुगडी फू नको होऊं फू। फू फू फू फू फुगडी फू ॥ध्रु०॥ तुझा माझा हात धरुनी खेळुजी सखये। पंचरंगी चुडे करीं जडोजी सखये। पंचवीस याची घडी जाळुजी सखये ॥२॥ नेट पाट दोघी उभी राहूंजी सखये। कंठीं हात ठेवूं हरी डोळां पाहूंजी सखये। अखंडित ब्रह्मानंदसुख लाहूंजी सखये ॥३॥ खेळतां खेळतां जाहलाजी सखये। प्रवृत्ती निवृत्ती भेद खुंटलाजी सखये। एका जनार्दनीं एकी एकलाजी सखये ॥४॥

३९८०. **फु फु फु फु फुगडी गे**। दोघी घालूं झगडी गे। जाउनी महाद्वारीं गे। तेथें घालीन फुगडी गे ॥१॥ दोन्ही हस्तक धरून गे। तेथें घालीन फुगडी गे ॥ध्रु०॥ विटेवरील पाऊल येऊं गे। राहो माझे हृदयीं गे। जेथें वैष्णवांचा भार गे। तेथें घालीन फुगडी गे ॥२॥ जेथें नाम घोष गे। तेथें करीन झगडी गे। एकाजनार्दन पाहून गे। मन माझें घालें गे ॥३॥

बेटकुळी.

३९८१. ऐका बेटकुळीचे महिमाना । सांगे सकळ लोकां जना । संतमहंताच्या खुणा । ऐका वाचून त्या ॥१॥ टराव टराव टराव मृगवट जाण गा ॥ध्रु०॥ इचे ग्रामीं आहे कोण । दंभ अहंकाराची खूण । शब्द करी नाना विंदान । इचे स्थानीं बैसाविले जाण ॥२॥ रवीमंडळापासोन । सात विकाराचा मान । एकविस स्वर्गाचिये ध्यान । साधु सज्जन करिती गायन ॥३॥ दश अवतारावीण । राखी भृगुचा सन्मान । भक्तासाठीं झाला श्वान । पाहे विटेवरी मौन्य ४ एकाजनार्दनीं कुळींचें वर्म दिनीं । तळीं पाताळीं वितळा जनीं वनीं । सद्गुरुपायीं मिठी घालुनी । लाधेल प्रासादिक वाणी ॥५॥

३९८२. एक जटाधारी दिसत । एक डोळे वटारुनी पाहत । एक गुरकावुनी बोलत । एक गिळावयासी पाहत ॥ ग ग ग ग । कस करतय । मी येव मी येव । सांबळें बाळ तान्हुलें । कस करत० ॥ध्रु०॥ ॥१॥ एक पाताळामधीं राहत । त्रिभुवनीं त्याचीच मात । एक डोळ्यामधीं चमकत । त्यामधीं जग दिसत ॥२॥ एकनाथ साधु भला । जनार्दनासी शरण गेला । देहीं याचा देव केला । त्यानें रूप दाविलें त्याला ॥३॥

३९८३. लेंकुरें खेळती वो साचें । मायबाप प्रेमें नाचे ॥१॥ तैसा हेत पांडुरंगीं । धरितां उणें काय जगीं ॥२॥ जैसा जैसा छंद त्याचा । पुरवणें लागे साचा ॥३॥ एकाजनार्दनाचा बाळ । कौतुकें खेळतसे खेळ ॥४॥

३९८४. टाळमृदंग मोहरी । नौबद वाजे नानापरी ॥१॥ घण घणाणा घंटा वाजे । घण घणाणा घंटा वाजे ॥२॥ उपासना यांचे पायीं । अवघी माझी विठाबाई ॥३॥ एकाजनार्दनीं भाव । अवघा• माझा पंढरीराव ॥४॥

३९८५. नाहं जोगी नाहं भोगी नाहं जोशी संन्याशी । नाहं कर्मी नाहं धर्मी उदासीना घरबासी ॥१॥ बाबा अचिंत्यरे बाबा अचिंत्यरे ब्रह्मीं स्फुरे सो माया । नाम नहीं ना रूप रेखा सो भै आम्हारी काया ॥ध्रु०॥ नाहं सिद्धा नाहं भेदा नाहं पंडित ज्ञानी ।

नाहं जपी नाहं तपी नाहं ध्येय ध्यानीं ॥२॥ नाहं पिंडा ना ब्रह्मांडा नाहं जीव शिव कोई । नाहं पुरुषा नाहं नारी नाहं देव विदेही ॥३॥ नाहं सद्रुप नाहं चिद्रूप नाहं आनंद भोगे । जनार्दन पुता अभिन्न एका निर्विकल्प भय अंगे ॥४॥

३९८६. ध्यान धरूं तो देव ना देवी नैवेद्य नहीना बोना । पूजा करूं तो भक्त ना गाती गाऊं तरी निःशब्दरे बाबा ॥१॥ निराश भावूं निराश ध्याऊं शून्यमे शून्य खाऊंरे । घटमटके ज्यांहा बिनाश भैले सो तत्त्व गुरुगम्य पाउंरे बाबा ॥२॥ दर्शन करूं तो रूप ना रूपा उपचार करूं तो धूप ना दीपा । चंद्र सुरीज दो मेले सोहं तो आपे आपरे बाबा ॥३॥ फाकट गाऊं फुकट ध्याऊं नयनबिना निजतेज लखाऊं । क्षुधा खाऊं तृषा पिऊं जीव मारूनि जिवूंरे ॥४॥ अहं सोहं जिव ना भाव कांहा पाप कांहा पुण्य । जनार्दन पुता अभिन्न एका सहजीं सहज निरशून्यरे बाबा ५

३९८७. गुरुकृपा अंजन पायो मेरे भाई । रामबिना कछु खाली नाहीं ॥१॥ आंदर राम भीतर राम । ज्या देखो व्हां रामही राम ॥२॥ ज्यागत राम सोवत राम । सपनोमे देखुं तो राजाराम ॥३॥ एकाजनार्दनीं भावही निका । जो देखो सो राम सरीका ॥४॥

स्थूल देह.

३९८८. स्थूल देहाचा विचार । हातां आलिया साचार । तेथें देहे अहंकार । विरोनी जाये ॥१॥ स्थूल ब्रह्मस्थान नेत्रीं । स्थूल-भोग जागृती वैखरी । हे नव्हे मी ऐसा अंतरीं । बोध झाला ॥२॥ मग देहें मारितां तोडितां । पूजितां कां गांजितां । नसे हर्ष खेद-वार्ता । तया पुरुषा ॥३॥ एका जनार्दनीं । लीन झाला संतचरणीं । दर्पणामाजी बिंबोनी । दर्पणातीत ॥४॥

सूक्ष्म देह.

३९८९. ऐशी वाढलीया सद्वासना । तेथें जिराली मनाची कल्पना । इंद्रियें विषयें प्राणा । बोध जाला ॥१॥ लिंग विष्णू स्वप्न कंठस्थान । काल्पनिक भोग जाण । वाचा मध्यमा ऐसी खूण । मिळोनी ठेली त्या पदा ॥२॥ तेथें इंद्रिया उर्वसी । आलीया

सेजेसी । जयाचिया मानसीं । काम तुटी ॥३॥ एका जनार्दनीं बोध । अवघा झाला ब्रह्मानंद । लिंग देहाचा खेद । वस्तु जाला ॥४॥

कारण देह.

३९९०. **आतां कारण जें अज्ञान** । तेंही गेलें वोसरोन । बोधाचें आसन । बैसलें तेथें ॥१॥ कारण रूप सुषुप्ति । आनंद भास हृदय प्राप्ति । या समस्ताची वस्ती । वस्तु झाली ॥२॥ ऐसा असोन वोहोट झाला । ज्ञानरसें पैं भरला । मग सर्वा ठायीं देखिला । आत्मबोध ॥३॥ एकाजनार्दनीं आत्म्याची भेटी । तेथें उडाली त्रिगुण त्रिपुटीं । मग बोधाची राहाटी । तेथें तेथें ॥४॥

महाकारण देह.

३९९१. **महाकारण जे देहज्ञान** । त्याचाहि साक्षी आत्मा आपण । जैसा सेजे ये आंबा मुरोन । तैसा तो जाण ॥१॥ ऐशी मुराली तूर्या अवस्था । मग साक्षी जाला परौता । तो मुरोनि वस्तुता । वस्तु जाला ॥२॥ ऐसी विवेकाची राबनुक । विवेके आत्मा वोळख । एका जनार्दनीं परम सुख । प्राप्त जालें ॥३॥

सार.

३९९२. **वेदामाजी ओंकार सार** । शास्त्रसार वेदांत ॥१॥ मंत्रामाजी गायत्री सार । तीर्थ सार गुरुचरणीं ॥२॥ ज्ञान सार ध्यान सार । नाम सार सर्वांमाजी ॥३॥ व्रतामाजी एकादशी सार । द्वादशी सार साधनी ॥४॥ पूजेमाजी ब्राह्मण सार । सत्य सार तपामाजी ॥५॥ दानामाजी अन्नदान सार । कीर्तन सार कलियुगीं ॥६॥ जनामाजी संतभजन सार । विद्या सार विनितता ॥७॥ जिव्हा उपस्थ जय सार । भोग सार शांति सुख ॥८॥ सुखामाजी ब्रह्मसुख सार । दुःख सार देहबुद्धी ॥९॥ एका जनार्दनीं एका सार सर्व सार आत्मज्ञान ॥१०॥

आरत्या.

३९९३. तपें तीर्थ व्रतें जयापायीं **मिरवतीं** । संत मुनीवृंदें जया सुखासी लाधतीं ॥१॥ हरीच्या पायालागीं आरती करूं । कायावाचामनें चरण दृढ धरूं ॥२॥ सुरासुर उभे नमना कर जोडोनी ।

प्ऱ्हाद नारद अखंड ज़याचे ध्यानीं ॥३॥ एका एकीं विनटला जनार्दन पायीं । आरती करितां देहीं देहभाव नाहीं ॥४॥

३९९४. संत सनकादिक भक्त मिळाले आणिक । स्वानंदें गर्जती पाहूं आलें कौतुक ॥१॥ नवल होताहे आरती देवाधि देवा । स्वर्गींहुनी सुरवर पाहूं येती केशवा ॥२॥ नरनारी बाळा ठक्क पडिलें नयना । वोवाळितां श्रीमुख धणी न पुरे मना ॥३॥ एका जनार्दनीं मंगळ आरत्या गाती । मिळाले वैष्णव जयजयकारें गर्जती ॥४॥

३९९५ आरती अनंत भुजा विठू पंढरीराजा । न चलती उपचार मनें सारिली पूजा ॥१॥ परेसी पार नाहीं न कळे निगमा ठायीं । भुलला भक्तिभावा लाहो घेतला देहीं ॥२॥ अनिर्वाच्य शुद्ध बुद्ध उभा राहिला नीट । एकाजनार्दनीं पायीं जडली वीट ॥३॥

३९९६. दीनदयाळ श्रीगोपाळ व्यापक घननीळा । तंव पदकमळ सेवितां कमला नेणे निजलीळा। धन्य भक्त वत्सला उद्धरिले गोकुळा। मुरलीनादें तारिल्या व्रज सुंदरी बाळा ॥ध्रु०॥ मारुनी बगळा अजगर सगळा धरिला भुजंग काळा । छंद गोपाळा लाउनी बरवा रचिसी नाना खेळा ॥१॥ यशोदा वेल्हाळा बाहे ह्मणे येरे कृष्णा बाळा । भुवनत्रय दाखविलें त्वां पसरूनि मुखकमळा ॥२॥ पदीं विमळा वाद्य खळाळा वाकी शोभे वाळा । एकाजनार्दनीं निजरूप पहातां वेधलेंसे डोळां ॥३॥

३९९७. चरणकमल ज्याचे अति सुकुमार । ध्वजवज्रांकुशरेखा चरणीं ब्रिदाचा तोडर ॥१॥ ओवाळूं आरति मदन गोपाळा । शामसुंदर गळा वैजयंति माळा ॥२॥ नाभीकमळीं ज्याचे ब्रह्मयाचें स्थान । हृदयीं पदक शोभे श्रीवत्सलांछन ॥३॥ मुखकमळ ज्याचें पहातां सुखाच्या कोटी । वेधलें मानस हारपली दृष्टी ॥४॥ एकाजनार्दनीं देखियेलें रूप । रूपाचि पाहतां अवघें झालें तद्रूप ॥५॥

काकड आरती

३९९८. सहस्र दीपें दीप कैसी प्रकाशली प्रभा । उजळल्या दशदिशा गगना आलीसे शोभा ॥१॥ काकड आरती माझ्या कृष्ण सभागीया । चराचर मोहरलें तुझी मूर्ती पाहाया ॥२॥ कोंदलेंसे

तेज प्रभा जालीसे एक । नित्य नवा आनंद वोवाळितां श्रीमुख॥३॥ आरती करितां तेज प्रकाशलें नयनीं । तेणें तेजें मिनला एका एकीं जनार्दनीं ॥४॥

शेज आरती.

३९९९. हरी चला मंदिरा ऐसा ह्मणती गोपिका । भावें वोवाळिती यादव कुळटिळका ॥१॥ ऐकीकडे राही ऐकीकडे रखुमाई । भावें वोवाळितां हरी जाला दो ठायीं ॥२॥ अष्टादिक सोळा सहस्र ज्याच्या सुंदरा । ज्या ज्यांनीं प्रार्थिला गेला तयांचिया घरा ॥३॥ एकाजनार्दनीं हरी तूं लाघवी होसी । इतक्याही भोगुनी ब्रह्मचारी म्हणविसी ॥४॥

गणपतीची आरती.

४०००. सद्गुरुची चंद्र उदयो पैं झाला । वाग्देवी वाक्य गणेश देखिला ॥ चौथी भक्तिज्ञानें चौथीसी आला । गुरुज्ञानमूर्ति पूर्ण बिंबला ॥१॥ जयदेव जयदेव जय मंगलमूर्ती । कार्यसिद्धी व्रत संकट चतुर्थी ॥ध्रु०॥ शुद्ध पक्षी ज्ञान वद्य पक्षी सीध चौथी। कार्यसिद्धी तेथें सूर्याची स्थिती ॥ मंत्रयुक्त पूजा आक्षदा हातीं । चिद्चैतन्य दुर्वा सद्बुद्ध चित्तीं ॥२॥ प्रेमाचे मोदक निर भावे क्षिर । प्रबोध लाडू गोड गोड साकर ॥ पंचभूताचे खाजे शोभती कर। महाप्रळयीं क्षुधेसी आहार ॥३॥ नवनीत निज घृताची धार । नवविधा भक्ती पूजा उपचार ॥ शुद्ध सुमनें ठेवा सायुज्य सार । निजभक्तीभावें करितों नमस्कार ॥४॥ देई देवा सद्गुरु मन उन्मन । सकाम निष्काम कामना पूर्ण ॥ भुक्ती मुक्ती देवो प्रसन्न वदन । कृपा विश्वरूप एकाजनार्दन ॥५॥

हनुमंताची आरती.

४००१. जयदेवा हनुमंता । जयजय अंजनीसुता । आरतीं वोवाळीन । राया रामाच्या दूता ॥ध्रु०॥ वानरीरूपधारी । ज्याची अंजनी माता । हिंडतां वनांतरीं । भेटी झाली रघुनाथा । धन्य तो रामभक्त । तेही मांडिली कथा ॥१॥ सीतेचें शुद्धी सांगे । रामें दिधली आज्ञा । उल्लंघुनी समुद्रतीर । गेले लंकेच्या भुवना । शोधिले अशोकवन। मुद्रा टाकिली खूण। सीतेसी दंडवत। दोन्ही कर जोडून २ निकुंभ बळें इंद्रजीत। होम करी आपण। तोहि तो विध्वंसिला। लघु-

शंका करून ॥ देखुनी पळताती । भूतें महादारुण ॥३॥ देवूनी भुभुः-कार । नरलोक आटले । रामहि लक्षुमण । जरी पाताळीं नेले । तयांचे शुद्धीसाठीं । जळीं प्रवेश केले । अहिरावण महिरावण । क्षणेंमाजी निर्दाळिलें ॥४॥ हनुमंता नाम तूंतें । किती वर्णू मी दातारा । असती सर्व ठायीं । आजूबाजू आम्हा । स्वामीसी सोडविले । दिनानाथा माहेरा । एका जनार्दनीं । मुक्ति झाली संसारा ॥५॥

देवीची आरती.

४००२. मोहो म्हैसासुर मारूनी बोध त्रिशुळ गळा । काम-क्रोध चंड मुंडवो मर्दिले लीळा । लिंग देहे रक्तबिंदु रोशे शोषी सगळा । कर्माकर्मी शुंभानिशुंभ निवटिले लीळा ॥१॥ आनादि सिद्ध तूं वो अक्षरे अविनाश योगिनी । ब्रह्मादिका अगोचर ब्रम्ह-रूप ब्रह्मीणी । सहज तूं शिवशांभवे चैतन्य भवानी ॥ध्रु०॥ प्रकृतीचा आंगीं तूं खेळसी पर पुरुषपणें । नित्य आरती उजळली उदो उदो म्हणोन । अनुहात चौंडके वाजती तेणें येती स्फुरण । चौऱ्यांयशीं लक्ष भुतावळे नाचविशी तूं प्राण ॥२॥ अभिन्नव तुझी दरुशनें पाहणे मज । उरी सीरी बाहु भूषणें वैष्णव रज । निजतेजें दिवीं उजळूं वोवाळूं सहज । सच्चिदानंद गोंधळी नाचसी तूं भोज ॥३॥ दृश्य वो द्रष्टा दोन्ही सारुनी दरुषण देणें । देखत देखणें गिळुनी तुझे स्वरूप पाहणें । स्थावर जंगम तूंची तूं एकले एकपणें । जिवदान बळी दिधल्याप्रती प्रसन्न होणें ॥४॥ प्रणव पिठीची त्रिपुटी भेदोनी वरती । त्रिगुण गिळीले अव्यक्त व्यक्तीं । स्वानंद घट भरोनि चैतन्य शक्ती । एकाजनार्दनीं एकाएकी एकलेची प्राप्ती ५

तुळसीची आरती.

४००३. प्रातःकाळीं तुझें उत्तम रूप । दर्शन केलीया जाईल पाप ॥ पूजन केलीया प्राप्त वैकुंठ । न कळे महिमा तुझी तूं माय श्रेष्ठ ॥१॥ जयदेव जयदेव जयमाय तुळशी । कलयुगीं तारक तूं एक होशी ॥ध्रु०॥ उत्तम रूप स्वरूप सुंदरी । तुझें अंगीं वेद असे पैं चारी ॥ तुझी पूजा करिती पुष्पें नरनारी । त्यासी भुक्ति मुक्ति होती पैं चारी ॥२॥ थोर तुझा महिमा कार्तिक मासीं । राधा दामोदर असती तुजपाशीं ॥ तुळशी वृंदावनीं तूं हो राहासी । तुझा महिमा आहे समस्त देवासी ॥३॥ रामकृष्ण तुळशी नाहीं

हो भेद । तुळशी वृंदावनीं असती गोविंद । तुळशी वृंदावनीं करती आनंद । एकाजनार्दनीं तुळशीचा छंद ॥४॥

दत्ताची आरती.

४००४. **स्वानंदें आरती दत्त पाहूं गेले डोळां** । तंव चराचर अवघा श्रीदत्त स्वलीला ॥१॥ विस्मयें दाटले आतां वोवाळूं कैसें । देखते देखणें श्रीदत्तची दिसे ॥ध्रु०॥ असे आणि नसे हा तो विकल्प जना । दत्तीं दत्तस्थिति जनीं देखुनी जनार्दना ॥३॥ जनीं जनार्दनीं निजरूप दत्त । एकाजनार्दनीं तेथें अद्वैय नित्य ॥४॥

जनार्दनाची आरती.

४००५. **जयदेव जयदेव जय जनार्दना** । परमार्थें आरती भावार्थें आरती आभिन्न भावना ॥ध्रु०॥ अवलोकितां जन न दिसे जनार्दन । भिन्ना भिन्न कैंचा दावी अभिन्न । अनेक एकत्व दिसे परिपूर्ण । थकली मन बुद्धि कैंचा गुण अवगुण ॥१॥ ज्योतीचिया ज्योती उजळली दिप्ती । तेणें तेजें झाली सतेज आरती । पाहाणें तें पाहाणेंपण पहावया स्थिति । नुरेचि पैं वेगळा देहा नवी तृप्ती ॥२॥ उजळितां उजळेना उजळायालागीं । वेगळेपण कैंचें नुरेचि भागी । आंगची आर्पिला आंगींचा आंगीं । जीवशीवपण गेले हारपोन वेगीं ॥३॥ पाठ ना पोट अवघा निघोट । सर्वांगीं देखणा सर्वा वरिष्ठ । विष्ट ना निष्ट गुप्त ना प्रगट । ओहं सोहं सगट भरीयेला घोट ॥४॥ सर्वदा दिसे परी नाकळ मना । जें जें दिसे तें तें दर्शन जाणा । अभाव भावनेसी हारली भावना । अभिनव आरती एकाजनार्दना ॥५॥

पुंडलीक वरदा हरि विठ्ठल !

श्रीभानुदासमहाराज

यांच्या

अभंगांचा वर्णानुक्रम.

श्रीजनार्दनमहाराज

यांच्या

अभंगांचा वर्णानुक्रम.

श्रीएकनाथमहाराज

यांच्या

अभंगांचा वर्णानुक्रम.

ह.

सूचना:—या गाथ्यांत नजरचुकीनें २११७ हा अभंग दुबार झाला आहे. श्रीएकनाथमहाराज यांचे अभंग ४००४ व श्रीभानुदासमहाराज यांचे ९४ आणि श्रीजनार्दनमहाराज यांचे ३३ मिळून एकदरींत सदर गाथ्याची अभंगसंख्या ४१३१ आहे असें समजावें.